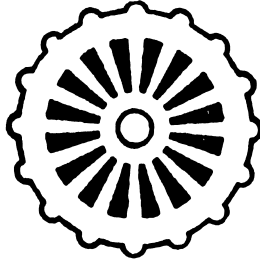

බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා: 9

සූත්‍රාන්ත පිටකයෙහි

03 වන ග්‍රන්ථය

දීඝනිකාය

තෘතීය භාගය

පාථික වගීය

අගගමනාපණ්ඩිත

බලන්ගොඩ ආනන්දමෙත්‍රෙය මහානායක

මහාසථවිරපාදයන් වහන්සේ

විසින් කරනලද

සිංහල පරිවෘත්තයෙන් යුක්ත යි

මු: ව: 2550

ත්‍රි: ව: 2006

Buddha Jayanti Tripitaka Series, Volume 9

The Third Book in the
Suttanta-Pitaka

3

DĪGHA-NIKĀYA (III)

With the Sinhala translation by

**The Venerable Aggamahāpandita
Balangoda Ānanda Maitreya Mahā Nāyaka Thera**

නමෝ තස්ස භගවතෝ සබ්බධම්මේසු අප්පට්භනඤාණචාරස්ස දසබලධරස්ස
චතුර්වේසාරජ්ජවිසාරදස්ස සබ්බසත්තූත්තමස්ස ධම්මීස්සරස්ස ධම්මරාජස්ස ධම්මස්සාමීස්ස
තථාගතස්ස සබ්බඤ්ඤුනො සම්මාසම්බුද්ධස්ස !!!

භාග්‍යවත් වූ සියලු ධර්මයන්හි නොපැකිලි ඥානචාර සහිත වූ දසබලධාරී වූ
චතුර්වේශාරදත්ව විශාරද වූ සියලු සත්වයන්ට උත්තම වූ ධර්මයට ඊශ්වර වූ ධර්මරාජ වූ
ධර්මස්වාමී වූ තථාගත වූ සර්වඥ වූ සම්මා සම්බුදුන්ට නමස්කාර කරමි !!!

කෙළලක්ෂයක් සක්වලයන්හි සියලු ආර්යයෝ ද සියලු සත්පුරුෂයෝ ද
මාගේ නමස්කාරය පිළිගනිත්වා !!!

බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා
පරිගණක ගත කර නොමිලයේ බෙදාහැරීමේ
මහා ධර්ම දානමය පුණ්‍යකර්මය

**“අපාරුතා තේසං අමතස්ස ද්වාරා
යේ සෝතචන්තෝ පමුඤ්චන්තු සද්ධං”**

“කන් ඇත්තාහු සැදැහැ මුදන්වා
ඔවුන්ට අමා දොර විවෘත කරන ලදී”

අප භාග්‍යවත් අර්භත් සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ප්‍රථම අනුසාසනය මෙහි ලා සිහි
කිරීම ත්‍රිපිටක ශ්‍රී සද්ධර්මය පරිශීලනය කරන්නා වූ පින්වතුන්ගේ අභිවාද්ධිය පිණිස ම වන
බව අපගේ හැමිම ය.

සැම කල්හි ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත ව ක්‍රියා කරන්නා වූ සියලු සම්මා සම්බුදුරජාණන්
වහන්සේලාගේ පලමු අනුශාසනය, බුද්ධ රත්නය කෙරෙහි ගෞරව කරන්නා වූ
බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සම්මා සම්බුදු බෝධිය අදහන්නා වූ කවර නම් පුද්ලයෙකු නො
සළකා හිඳිත් ද ? චතු වේශාරදත්ව සහිත වූ දඟ බල සහිත වූ අනාවරණ ඥාන සහිත වූ
සර්වඥ වූ මහා කාරුණිකයන් වහන්සේ පවා නිවන අවබෝධ කර ගැනීම පිණිස
ධම්මානුධම්ම ප්‍රතිපදාව ආරම්භ කරන පුද්ගලයා තුළ ‘සද්ධා’ නම් වූ ගුණය අත්‍යාවශ්‍ය ය
යන්න අවධාරනය කරන සේක.

මෙම ත්‍රිපිටක ශ්‍රී සද්ධර්මය සැක නොකළ යුතු ය. සැක කරමින් හදාරන ලෞකික ශිල්ප
ශාස්ත්‍ර පවා පරිපූර්ණ ව නො පිහිටන බව සිහි ඇතිව බැලීමෙන් නුවණ ඇත්තාහට දැක ගත
හැකි ය. පුරුෂයා ශ්‍රේෂ්ඨ බවට පමුතු වන්නා වූ සද්ධා ධනය සහිත ව (“සද්ධිධ චිත්තං
පුරිසස්ස සෙට්ඨං”) මෙම ධර්ම රත්නය පරිශීලනය කරන්නාහට සද්ධා අංගයෙන් ලැබිය
යුතු සියල්ල ලැබෙනු නො අනුමාන ය. එසේ ම සිහියෙන් ලැබිය යුතු කොටස ද
වීර්යයෙන් ලැබිය යුතු කොටස ද සමාධියෙන් ලැබිය යුතු කොටස ද ප්‍රඥාවෙන් ලැබිය යුතු
කොටස ද ලැබෙන පරිදි සද්ධා, සති, විරිය, සමාධි සහ ප්‍රඥා යන පංච ධර්මයන් තමා තුළ
ඇති කර ගෙන මහත් වූ ගෞරවය සහිත ව ධර්මාවබෝධය පිණිස ම යොමු වූ දැඩි
අධිෂ්ඨානයෙන් මෙම ධර්ම පුස්තක පරිශීලනය කළ යුතු ය. අපගේ බුද්ධ ශාසනයෙහි

ධර්ම ශ්‍රවණයෙන් මග ඵල ලැබුවෝ ම අධික ය. විමුක්තිය ලබන්නා වූ ක්‍රම වේදයන් පහක් විස්තර කරන්නා වූ අංගුත්තර පංචක නිපාතයෙහි 'විමුක්තායතන' සූත්‍රයෙහි නිවන ලබන ක්‍රම වේද සතරක් ම ධම්ම දේශණාමය සහ ධම්ම සවනමය පුණ්‍ය කර්ම ඇසුරින් සිදුවන බව පැහැදිලි කර ඇත. පස්වැනි ක්‍රම වේදය භාවනාමය පුණ්‍ය කර්මය ප්‍රගුණ කිරීමෙන් සාර්ථක වන බව ද එහි සඳහන් වේ.

මහත් වූ ගෞරවාදරයෙන් මහා සුගතයන් වහන්සේගේ අනුශාසනය පිළිපදින්නා වූ අප්‍රමාදී ව ධම්මානුධම්ම ප්‍රතිපදාව වඩන්නා වූ සියලු සත්තට, ත්‍රෛකාලික වූ සියලු දුකින් මිදී ලබන්නා වූ අජර වූ අමර වූ අමා මහ නිවන අවබෝධ වීම පිණිස මෙම මහඟු පුණ්‍ය කර්මය උපනිශ්‍රය වේවා !

ආර්යයන් වහන්සේලා පහළවීමෙන් සිරිලක බැබළේවා !
බුද්ධ ශාසනය දියුණුවී චිරස්ථිතික වේවා !
ලෝ සත්තට සෙත් වේවා !

"අමතං දදෝ ව සෝ හෝති, යෝ ධම්මමනුසාසති"
(යමෙක් ධර්මානුශාසනය කරන්නේ ද, හේ අමානය දෙන්නේ ය)

මෙම ධර්ම දානමය පුණ්‍ය කර්මය
මෝහ නිමි ර විධිවංසනය කරන්නා වූ ලොවට උතුම් ආලෝකය වූ මහා කරුණික වූ
සම්මාසම්බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සවිඥා ඥානයට ද මහා කරුණා ගුණයට ද
පුජෝපහාරයක් ම වේවා !!!

කෙළලක්ෂයක් සක්වලයන්හි සියලු ආර්යයෝ ද සියලු සත්පුරුෂයෝ ද
අපගේ පුණ්‍ය කර්මය අනුමෝදන් වෙත්වා !!!

ශාසනාභිවාදධිකාමී,
සමීන්ද රණසිංහ.
2009.06.28

සුභානාපිටකේ
දීඨනිකායො

3. පාඨිකවග්ගො

සුත්තානාපිටකයෙහි
දීක්ඝගීය

3. පාඨික වගීය

**“තරාගතපසවේදිකො භික්ඛවෙ ධම්මවිනයො විවටො විරොවති,
නො පටිච්ඡනෙනා.”**

**“මහණෙනි, තරාගතයන් වහන්සේ විසින් දෙශනා කරන ලද ධර්මය
හා විනය විවෘත වූයේ බබලයි. වැසුණේ නො ම බබලයි.”**

(අභිතුකරනිකාය, තිකනිපාත - භරණ්ඩවග්ග, 9 සූත්‍රය)

සැලකිය යුතුය : මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත. එම පටුනෙහි මාතෘකාවන් හා පිටු අංක අදාළ පිටු සමඟ සම්බන්ධ කර ඇත. මෙහි කියවීමට ඇති ප්‍රදේශයට වම් පසින් ඇති 'පිටු යොමුව' භාවිතා කිරීමෙන් නැවත පටුනට පැමිණීමට පුළුවන. වම් පසින් පාළි පිටුව ද දකුණු පසින් අදාළ සිංහල පිටුව ද කියවීම සඳහා VIEW menu PAGE DISPLAY option and select TWO-UP CONTINUOUS යන ක්‍රමය භාවිතා කරන්න.

Please note : The TABLE OF CONTENTS of this book is located in page no:15 and it is linked with associated pages in the book for your convenience. You can easily click on the page number or content description in the 'Table of Contents' and you will be directed to the relevant page. Bookmarks located to the left of reading area can be used to navigate back to 'Table of Contents' Page. If you would like to view Pali page on your left and the relevant Sinhala page on your right select the menu items as follows; VIEW menu PAGE DISPLAY option and select TWO-UP CONTINUOUS.

ප මු න CONTENTS

සංඝාරක නිවේදනය	xxi
ත්‍රිපිටකසම්පාදක මණ්ඩලය	xxiii
සංඥපනය	xxv
සංකේත නිරූපණය	xxvii
පාලිභෝධිය	xxix
විෂයසූචිය	xxxi
පෙළ හා පරිච්ඡිතය-		2-545
භාෂාදීපාදසූචි 547-550
සඤ්ඤනාමානුකකමණිකා 551-552
විසෙසපදනුකකමණිකා 553-582

සංස්කාරක නිවේදනය

ත්‍රිපිටක ප්‍රචචනයෙහි සුත්‍රාන්ත පිටකයට අයත් ආගමග්‍රන්ථයන් කෙරෙහි පළමුවැන්න වූ දීඝනිකායෙහි පාථිකවර් සංලක්ෂිත වූ මෙම තෘතීය භාගය බුද්ධචර්යානී ත්‍රිපිටකග්‍රන්ථමාලායෙහි නවවැනි ග්‍රන්ථය වෙයි.

දසබල ගුණගණපරිදීපක සුත්‍රයෙන් ප්‍රතිමණ්ඩිත වූ දීඝාගමවරය සිංහල භාෂායෙන් තබන ලෙස ලඛිතා බෞද්ධමණ්ඩලය විසින් ආරාධිත වූ අග්‍රාමභාපණ්ඩිත බළන්ගොඩ ආනන්දමෙත්‍රෙය මහානායක ස්වාමීන්ද්‍රයන් වහන්සේ ධර්මානී විසින් ගමනිරි වූ දීඝනිකාය සිංහල පරිවර්තනය මැනවින් සපුරා නිමහම් කළහ. එහි ශීලකාන්ධවර් ලක්ෂිත ප්‍රථම භාගය 1962 දී ද, ආනන්දභාගය වූ මහාවර්ගය 1976 නොවැම්බර් මාසයේ දී ද මුද්‍රණය වී ඇත. අවසාන පාථිකවර්ගයෙන් යුත් මෙම තෘතීයභාගය නොසිතූ පමණ ඉක්මනින් මෙසේ මුද්‍රණය කරවලත්තට අවසරාව සැලැසීම භාග්‍රායක් කොට සලකමිහ.

ශ්‍රී ලංකා විද්‍යාදාය විශ්වවිද්‍යාලයෙහි කලක් උපකුලපතිව සිටි ආනන්දමෙත්‍රෙය මහාසථිවරපාදයන් වහන්සේ සමඟ ලඛිතා අමරපුර මහානිකායෙහි ප්‍රථම මහානායක පදවිය හෙබවූහ. පූර්ව පරිදිය භාෂා-න්තරයෙහි ජෙක වූ ඔබ ත්‍රිපිටක ධර්මයෙහි නිපුණතාව හෙතු කොටගෙන බුරුමරට රජය විසින් 'අග්‍රාමභාපණ්ඩිත' යන ගරු උපාධියෙන් සම්මානිත වූහ. බහුශ්‍රැත භාවයෙන් අනුන් වූ උන්වහන්සේ දීඝනිකායව්‍යාධානය සඳහා සරල වූ සිංහල භාෂාරීතිය මෙහෙයු සැටි සුධින්ගේ පෑසැයුමට කාරණ වෙතී සිතමිහ.

දීඝනිකාය පාඨශෝධනයෙහි දී කිසි තැනෙක නිකායාන්තරිකයන්ගේ දීඝාගමයෙහි- මහාවස්තු ආදී ග්‍රන්ථයන්හි එන කිසි පාඨයෙක් ද අධොලිපි වශයෙන් යොදා ඇත. එහෙත් දුෂිත පාඨ වශයෙන් ප්‍රකට ව පැනෙන බොහෝ පාඨාන්තර අධොලිපියෙකු බැහැර කරන ලද්දේය. තවද කිසි පොතෙක 'ඉත්ථි වාහනං කඤ්ඤා පුරිසං වාහනං කඤ්ඤා' යනාදී පාඨ දක්-වෙතූ 'බුද්ධානසාසනං' ආදී තැන්හි සෙයින් නිග්‍රහිත ලොපයෙහි සාධුචය ද සලකා ලක්දිව ඇදුරුපරපුරෙහි එන පරිදි 'ඉත්ථිවාහනං කඤ්ඤා පුරිසවාහනං කඤ්ඤා' යනාදී විසින් නිග්‍රහිත විසුකන පාඨ මේ සංස්කරණ-යෙහි යොදා ඇත. 'ගරුං කරොන්ති' 'ගරුකරොන්ති' යනාදී තැන්හිදී එබඳු මැය. මෙසේ සංගීතිසමාරුඪ වූ බුද්ධචර්යා මැ නිග්‍රහය කරගැනීමට බුද්ධ-චර්යානී ත්‍රිපිටක සංස්කරණයෙහි දී හැම පරිශ්‍රමයක් ම යොදා ඇති බව

සලකනු මැනැවි. මෙහි ඇති වෙනත් ශෝඛාසථාන අධොලිපි අනුසාරයෙන් දත හැකි වේ. මුද්‍රණකායාභිය හැකිතාක් ඉක්මනින් නිමහම් කරවාලීම සඳහා ත්‍රිපිටක සම්පාදක මණ්ඩලයේ ශාස්ත්‍රාගමධර පුජ්‍ය පණ්ඩිත මහතෙරවරුන්ගේ සහාය ද ඇති ව ආනන්දමෙත්‍රෙය මහානායක සාමාජිකයන් වහන්සේ මැ නිරතුරු ව්‍යාපෘත වූ බව කෘතඥතා පුච්ඡ ව සඳහන් කරමහ.

තවද සමුද්ධායාසනායාගේ උද්දීප්තියට අතිශයින් පිහිට වන පරිශුද්ධ වූ ත්‍රිපිටක පයාභිය ව්‍යාප්ත කරවාලීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ අග්‍රාමාත්‍ය වර ගරු සිරිමාවෝ බණ්ඩාරනායක උත්තමාව දක්වන බලවත් ප්‍රසාදය හා අනුග්‍රහය ද, ගරු සංස්කෘතික අමාත්‍ය තැන්පත් වී. බී. තෙන්නකෝන් මැතිතුමන්ගේ උත්සාහය ද, ප්‍රශංසා මුඛයෙන් සඳහන් කරන අතර සංස්කෘතික අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් කේ. එච්. ඇම්. සුමතිපාල මහතාණන්, සංස්කෘතික අධ්‍යක්ෂ පී. ඒ. අබේවික්‍රම මහතාණන් හා සාහිත්‍ය සංවර්ධන නිලධාරී කේ. ජී. අමරදස මහතාණන් ද මෙහි ලා සඳහන් කළ යුතු ය. සහකාර සංස්කෘතික අධ්‍යක්ෂ සෝමපාල ජයවර්ධන මහතාණන් ත්‍රිපිටක මුද්‍රණය නොපමාව අවසන් කිරීම සඳහා ස්වකීය විවේකය ද නොතකා හුදු ආගමභක්තිය මැ පෙරදැරි කොටගෙන ක්‍රියා කරන බව ප්‍රශංසා පුර්වක වැ සඳහන් කළ යුතු ය.

දෙහිවල කිසර මුද්‍රණාලයාධිකාරී ඇස්. ඩී. සපරමාදු මහතාණන් ප්‍රමුඛ කායාභියවලය ත්‍රිපිටක මුද්‍රණය නොපමාව නිමහම් කිරීමට දරන උද්‍යෝගය ද, ත්‍රිපිටක කාර්යාලය පිහිටි කොළඹ මහානායක වාරිකාරාමයෙහි භාරකාර ඇම්. ඒ. ආර්. සමරසිංහ මහතාගෙන් ත්‍රිපිටක සම්පාදකමණ්ඩලයට දිවයිනෙහි ලැබෙන උපස්තම්භය ද අනුස්මරණීය වේ.

සදේවක ලෝකයාහට උභයාර්ථ සංසිද්ධිය පිණිස පවත්නා අතිපරිශුද්ධ පර්යාප්තිධර්මය ව්‍යාප්ත කරවාලීමෙහි යත්න දරන හැම පින්වත් සුඤ්ඤ ධර්මදානමය කුශලයෙන් සුබභාගී වෙත්වා'යි ආශංසනය කරමහ.

මේ වගට:

ශාසනෝදයකාරී,
ලබ්‍රහම ලඩකානන්ද සථවිර
ත්‍රිපිටකමණ්ඩලයේ ප්‍රධාන සම්පාදක

1976. 12. 10 වැනි දින,
ත්‍රිපිටක කායාභිය
මහානායකවාරිකාරාමය
115, විජේරාම මාවත
කොළඹ 7.

ත්‍රිපිටක සම්පාදක මණ්ඩලය

උපදෙශක:

අභ්‍යන්තරව පවත්වාගෙන යාම කළුබඩු මාරු කිරීමේදී මහානායක මහා සභාවට පාදයන් වහන්සේ.

සභාපති:

අනුරාධපුර බුදුදාමයාගේ (ශ්‍රී ලංකා විශ්වවිද්‍යාලයේ) අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්වරයාගේ, කෝදිගොඩ ශ්‍රී ලංකා විද්‍යාලයේ දේශීය ලේකම්වරයාගේ ප්‍රධාන සහකාරයාගේ සභාවට පාදයන් වහන්සේ.

ප්‍රධාන සම්පාදක:

මොල්ලිගොඩ, ප්‍රවීණතාදය පිරිවෙණි උපප්‍රධානවරයාගේ, ත්‍රිපිටක වාග්ගේ, රාජකීය පණ්ඩිත ලබුගම ශ්‍රී ලංකා විද්‍යාලයේ - කෝට්ටේ ශ්‍රී කල්‍යාණී සාමග්‍රීධරී මහා සභාසභායෝගී අනුනායක සභාවට පාදයන් වහන්සේ.

සම්පාදක:

ශාසත්‍රපති, විද්‍යාවිශාරද, රාජකීය පණ්ඩිත, රද්දල්ලේ සිරි පඤ්ඤාලොක - ශ්‍රී කල්‍යාණී සාමග්‍රීධරී මහාසභාසභායෝගී අනුනායක සභාවට පාදයන් වහන්සේ.

ශාසත්‍රපති, විද්‍යාවිශාරද, රාජකීය පණ්ඩිත, වේදිකාවේ සිරි අනුමාදේසී බටහිර දිශායෝගී ප්‍රධාන සහකාරයාගේ සභාවට පාදයන් වහන්සේ.

හිඟුලේ - මාකඩවර විහාරාධිපති රාජකීය පණ්ඩිත, කරහම්පිටිගොඩ සිරි සුමනසාර සභාවට පාදයන් වහන්සේ.

කොළඹ, කිහිරිගස්සායේ අශෝකාරාමාධිපති, රාජකීය පණ්ඩිත, කරදන පඤ්ඤාලොක නායක සභාවට පාදයන් වහන්සේ.

ලෙබකාධිකාරී:

කොළඹ, බෞද්ධාලෝක මාවතේ බෞද්ධාලෝක විහාරාධිපති, පණ්ඩිත, දෙරගමුවේ සිරි ධම්මපාල - කොළඹ පළාතේ ප්‍රධාන සහකාරයාගේ සභාවට පාදයන් වහන්සේ.

සංඥාපනය

මෙහි පළමු දෙවැනි කාණ්ඩ දෙකේ ම සංඥාපන ඇති බැවින් මෙයට විශේෂ සංඥාපනයක් අවශ්‍ය නොවේ. සූත්‍ර සාරාංශය පමණක් මෙහි දැක්වේ.

1. පාඨික සූත්‍රය. සුනක්ඛත්ත නම් පැවිද්ද බුදුරජුන් අග්ගඤ්ඤය නොපනවතැයි කළ දෙපාරෝපණය, ඔහු කොරක්ඛත්තිය නම් බලු තවුසාට පැහැදීම, සුනක්ඛත්තයා කළාරමටටුක නම් අවෙලක යන් කරා යෑම, අවෙලක පාඨිකපුත්‍රයා ගේ මිගබස් දෙඩීම, බුදුරජුන් අග්ගඤ්ඤය ලොකොත්පත්ති වංශ කථාව පැහැදිලි කිරීම. භග්ගවංගොත්ත පිරිවැජියාගේ ප්‍රසාදය පහළ කිරීම යන මෙතෙක් දෑ මෙහි දැක්වේ.
2. උදුම්බරික සූත්‍රය. තපොජුගුප්පයාව පරිපූර්ණ වන සැටි තථාගත-වරුන් පනවන පිළිවෙත් මග තපොජුගුප්පයාවට වඩා උසස් බව මෙහි ප්‍රකාශිත ය.
3. වක්‍රවර්ති සිංහනාද සූත්‍රය. මෙහි දළ්භනෙමි සක්චිති රජුගේ පුවත ලොවැ දිළිඳුබව නිසා සොරකම ද, එය නිසා ප්‍රාණඝාතය ද, එය නිසා බොරු කීම ද, බොරු කීම වැඩීම නිසා කේලාම කීම ද එයින් පසු කාමමිථ්‍යාවාරය ද එයට පසු ඵරුස වචනය හා සම්ඵප්‍රලාප ද එයට පසු අභිධ්‍යා ව්‍යාපාද ද එයට පසු දඹවස්තුක මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය ද එයින් පසු අධර්මරාග විෂම ලොභ හා මිථ්‍යාධර්ම ද පහළ වී වැඩී ගිය සැටි ද මේ හැම අකුඤ්ඤයක් ම වැඩී යත් යත් ආයුෂ පිරිහුණු සැටි ද අකුසල් වැඩී යෑමෙන් දස හවුරුද්ද තෙක් ආයු පිරිහීම ද ඒසමයෙහි අවිච්චිත් මිනිසුන් උනුන් මරා ගැන්ම ද ඉතිරි වූ ජනයා ගේ පරපුර ක්‍රමයෙන් ප්‍රාණඝාතාදියෙන් වැළැකීම ද එයින් පරමායුෂ වැඩීම ද අන්තයේදී පරමායුෂ අසුදහස් හවුරුද්දට නැගී සමයෙහි මෙතේ බුදුරජුන් පහළ වීම ද දැක්විණ. මෙයට පසු පැවිද්දහු ආත්මගරණ ව වසන සැටි ද, පැවිද්දහු ගේ ආයුෂ වර්ණ සැප බල ප්‍රඥා ද විස්තර කැරිණ.
4. අග්ගඤ්ඤ සූත්‍රය. බමුණන් ගේ කුලවාදය සදෙස් බව, කුලයෙන් නොව කුසල් දහමින් ම මිනිසා පිරිසිදු වන බව, සස්තෙහි පැවිදි වූවහු බුද්ධපුත්‍ර වන නියාව, අග්ගඤ්ඤය (ලොකොත්පත්ති වංශ කථාව), සතර වර්ණයන් පහළ වීම ධර්මයෙන් ම කෙනකු ශ්‍රේෂ්ඨ වන නියාව යන මෙතෙක්දෑ මෙහි දැක්විණ.

5. සම්පසාදනීය සූත්‍රය. තමන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදුණු කරුණු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි පැවැති අනුකරිය ධර්ම සැරියුත් තෙරුන් වදළ නියාව මෙහි දක්වේ.
6. පාසාදික සූත්‍රය. නිර්ග්‍රන්ථආක පුත්‍රයන් මළ පසු ඔවුන් සවිවන් ගේ ගෝදය, අසමාක් සම්බුද්ධ ශාස්තෘහු ගේ ශාසනයේ අපරිපූර්ණත්වය සමාක් සම්බුද්ධ ශාස්තෘහුගේ ශාසනයේ පූර්ණත්වය, සත්තිස් බෝ පැකි දහම් අන්තොටුවන් නගන දෙස්, ඒවාට පිළිතුරු සුඛල්ලිකානුයොග තථාගතයන් වහන්සේ වදරන නොවදරන දෑ, දෘෂ්ටිනීඥයෝ, දෘෂ්ටිනීඥය ප්‍රභාණය - මෙතෙක් දෑ මෙහි සවිස්තර ව දක්වේ.
7. ලක්ෂණ සූත්‍රය. සක්විති රජුන්ගේ ද ලොවුතුරු බුදුරජුන්ගේ ද ගතැ පිහිටන දෙතිස් මහාපුරිස් ලකුණු ද ඒවා ඇති වීමට කාරණ වූ ගුණ ධර්ම ද ඒවායේ අනුසස් ද යන මෙතෙක් දෑ මෙහි දක්වේ.
8. සිහාලොවාද සූත්‍රය. සිහාලක ගෘහපති පුත්‍රයාට වදළ ගිහි විනය සවිස්තර ව මෙහි දක්වේ.
9. ආටානාටිය සූත්‍රය. ගිජුකුළු පව්වෙහි වසන බුදුරජුන් වෙතට එක් රැයෙක සිවුවරම් දෙවියන් සපිරිවරින් ආ නියාව ද වෙසවුණු රජු විපස්සි බුදුරජුන් පටන් කොට අප බුදුරජුන් තෙක් සිටි සත් බුදුරජුන් ගේ නම් ඇතුළත් කොට, සිවුවරියේ ආරක්ෂාව සඳහා රැසැයු පිරිත බුදුරජුන් හමුවේ පැවැසූ නියා ව ද බුදුරජුන් එය අනුමත කොට, හික්ෂු හික්ෂුණි උපාසක උපාසිකාවන් විසින් යක්ෂභූත දෙස නිවාරණය පිණිස එය පුහුණු කරන සේ වදළ නියා ව ද මෙහි දක්වේ.
10. සඛිගීති සූත්‍රය. බුදුරජුන් ගේ නියෝගයෙන් සැරියුත් මහතෙරුන් වදළ දේශනාවෙකි. මෙහි ඒකක ද්වික ත්‍රික වතුන්කාදි වශයෙන් බුදුරජුන් වදළ දහම් පරිවෘත්ත කොට දක්විණ.
11. දසුක්තර සූත්‍රය. එක දෙක තුන ආදී විසින් බුදුරජුන් වදළ දහම් වර්ග වශයෙන් බෙදු සැරියුත් මහතෙරුන් විසින් මේ සූත්‍රය වදරණ ලදී.

මෙයට,

බළන්ගොඩ ආනන්ද මෛත්‍රෙය ස්ථවිර

ශ්‍රී වන්දනේබරායාමය,
 වටයවත්ත පාර,
 මහරගම.
 1976-12-17.

සංකේත නිරූපණය

සී. සිංහල පුස්තකාල පිටපත්

සීචු. සිංහල මුද්‍රිත දීඝනිකාය

මජ්ඣං. බුරුම ජට්ඨසංගීතිසොධිත දීඝනිකාය

සඟා. සඟාම-තාය්ඤ්ඤර මුද්‍රිත දීඝනිකාය

කා: කාමරෝජඤ්ඤර දීඝනිකාය

PTS. Pali Text Society Edition

විෂය සූචිය

පාචීකවලොො

1. පාචීක සුඛං	2
2. උදුඛෙරික සීහනාද සුඛං	58
3. වකකවකතිසීහනාද සුඛං	96
4. අගගඤ්ඤ සුඛං	137
5. සමපසාදනීය සුඛං	166
6. පාසාදික සුඛං	194
7. ලකඛණ සුඛං	236
8. සිගාල සුඛං	288
9. ආටානාටීය සුඛං	312
10. සඛභීති සුඛං	352
11. දසුඛතර සුඛං	468

සුභානන්දපිටකෙ
දීඝනිකායො
(නතියො භාගො)
පාඨිකවග්ගො

සුභතන්තපිටකෙ

දීඨනිකායො

තඤ්ඤා භාෂා

පාඨිකවග්ගො

නමොනසස භගවතො අරහතො
සම්මා සම්බුද්ධසස

1

පාඨිකසුභතං

එවං මෙ සුභං එකං සම්මං භගවා මලලසු වීභරතී, අනුපියා
නාම මලලානං නිගමො.

අප්ඵ ඛො භගවා සුඛඤ්ඤාසම්මං¹ නිවාසෙඤ්ඤා පක්ඛච්චරමාදය
අනුපියං² පිණ්ඩාය පාවිසී. අප්ඵ ඛො භගවතො එතදභොසී:
“අතිපපගො ඛො තාව අනුපියායං³ පිණ්ඩාය වරිතං, යනුනාහං
යෙන භගවගොනසස පරිබ්බාජකසස ආරාමො, යෙන භගවගොනසස
පරිබ්බාජකො තෙනුපසඤ්ඤාමොයානතී.”

2. අප්ඵ ඛො භගවා යෙන භගවගොනසස පරිබ්බාජකසස ආරාමො
යෙන භගවගොනසස පරිබ්බාජකො තෙනුපසඤ්ඤාමො. අප්ඵ ඛො භගව-
ගොනසස පරිබ්බාජකො භගවතං එතදභොව: “එතු ඛො භගවතං
භගවා. සවාගතං භගවතං භගවතො, වීරසං ඛො භගවතං භගවා ඉමං
පරියායමකාසී යදිදං ඉධාගමනාය. නිසීදතු භගවතං භගවා, ඉදමාසනං
පඤ්ඤානතතී.” නිසීදි භගවා පඤ්ඤානත ආසනො. භගවගොනසස³
ඛො පරිබ්බාජකො අඤ්ඤාතරං නිවං ආසනං ගහෙඤ්ඤා එකමනං නිසීදී.

1. පාරොයා වගෙහා (සිඳු)
2. අනුපපියම් (හා), අනුපියං (කාම)
3. අනුපියං (කාම)

සුත්‍රා න්‍යායිකයෙහි දික්සරිය

තෘතීය භාගය

ඒ භාග්‍යවත් අහිංසා සමාක්සම්බුද්ධයන් වහන්සේට
නමස්කාර වේවා!

පාඨික වර්ගය

1

පාඨික සුත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී. එක් සමයෙක්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, මල්ල රට - මල්ලයන්ගේ අනුපියා නම් යම් නියමගමෙක් වී ද - එහි වැඩ වසන සේක.

එ කල භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙර වරයෙහි හැද පෙරෙවැ පාසිවුරු ගෙන, අනුපියා නිගමයට පිටු පිණිස වන් සේක. එ කල්හි (එසේ වඩනා) භාග්‍යවතුන් වහන්සේට 'අනුපියා නිගමයෙහි පිටු පිණිස හැසිරෙන්නට තව ම ඉතා උදහස ය. මේ භාග්‍යවහන්සේ පිරිවැර්ජා ගේ අරමට, භාග්‍යවහන්සේ පිරිවැර්ජා කරා, ගියෙමි වීම් නම් යෙහෙකැ' යි මෙ සිත විය.

2. ඉක්බිතිවත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ භාග්‍යවහන්සේ පිරිවැර්ජා ගේ ආරාමය යම් තැනෙක ද, භාග්‍යවහන්සේ පිරිවැර්ජා යම් තැනෙක ද, එ තැනට වැඩි සේක. එකල්හි භාග්‍යවහන්සේ පිරිවැර්ජා තෙම භාග්‍යවතුන් වහන්සේට 'වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙහි වඩනා සේක් වා; වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙහි වැඩි සේ මැනව, වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අද මෙහි වැඩියේ බොහෝ කලකට පසු යැ; වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩහිඳිනා සේක් වා; මේ අස්නෙක් පනවන ලද්දේ වේ' යැ යි මේ වචන කී ය. පනවන ලද අස්නෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩ හුන් සේක. භාග්‍යවහන්සේ පිරිවැර්ජා ද එක්තරා මිටි අස්නෙක් ගෙන පසෙක ඉඳ ගත.

1. 'මෙහි වඩන්නට අද යම් වාරයක් (අවසාංචක්) යොද ගත් සේක් ද ඒ බොහෝ කලකීනි' යනු පදගත අර්ථය.

3. එකමනනා නිසිනෙතා ඛො භග්ගවග්ගොනො පරිධාරකො භග්ගනනා එතදවොච:

“පුරිමානි භනෙන දිවසානි පුරිමතරානි සුනකඛනො ලිච්චිපුනො යෙනාහං තෙනුපසඛකම්, උපසඛකම්ඤා මං එතදවොච: ‘පච්චකඛානො’දනි මයා භග්ගව භග්ගවා, නදනාහං භග්ගව භග්ගනනා උද්දිසස විහරාමී’ති. කච්චෙතං භනෙන තච්ච, යථා සුනකඛනො ලිච්චිපුනො අච්චා?’ති.

4. “තච්ච ඛො එතං භග්ගව යථා සුනකඛනො ලිච්චිපුනො අච්ච. පුරිමානී භග්ගව දිවසානි පුරිමතරානි සුනකඛනො ලිච්චිපුනො යෙනාහං තෙනුපසඛකම්. උපසඛකම්ඤා මං අභිවාදෙඤා එකමනනා නිසීදී. එකමනනා නිසිනෙතා ඛො භග්ගව සුනකඛනො ලිච්චිපුනො මං එතදවොච: ‘පච්චකඛාමී’දනාහං භනෙන භග්ගනනා, නාහං භනෙන භග්ගනනා උද්දිසස විහරිසසාමී’ති. එවං වුඛො අහං භග්ගව සුනකඛනං ලිච්චිපුනං එතදවොචං:

“අපි නු ත්ථාහං¹ සුනකඛනං එවං අච්චං: එහි ඤං සුනකඛනං, මමං උද්දිසස විහරාමී ති?”

“නො භෙතං භනෙන.”

“ඤං වා පන මං එවං අච්ච: අහං භනෙන භග්ගනනා උද්දිසස විහරිසසාමී ති?”.

“නො භෙතං භනෙන.”

“ඉති කීර සුනකඛනං නොවාහනං වදාමි:

එහි ඤං සුනකඛනං මමං උද්දිසස විහරාමීති. නපි කීර මං ඤං වදෙසි: අහං භනෙන භග්ගනනා උද්දිසස විහරිසසාමී ති. එවං සඤන මොසපුරිස කො සනො කං පච්චාවකඛි? පසං මොසපුරිස යාවකඛි² තෙ ඉදං අපරඤ්ඤානී.’”

5. “න හි පන මෙ භනෙන භග්ගවා උත්තරිමනුසසධම්මා ඉද්ධිපාච්චාරියං කරොති”ති.

“අපි නු ත්ථාහං සුනකඛනං එවං අච්චං: එහි ඤං සුනකඛනං, මමං උද්දිසස විහරාමි, අහනෙන උත්තරිමනුසසධම්මා ඉද්ධිපාච්චාරියං කරිසසාමී ති?”

1. තාහං, පිචු, ආඤ. 2. යාවච්ච (මජ්ඣං)

3. එකක් පස් වැනුන්නාවු ම භාගිවගෝත්‍ර පිරිවැජි තෙමෙ භාග්‍ය-වතුන් වහන්සේට මෙ බස් පැවැසී ය:

“වහන්ස, පෙර දවසැ, බොහෝ පෙර දවසැ, ලිච්චිවිරාජසුත්‍ර සුන්‍යාකර්ම තෙමෙ මා වෙත ආයේ ය. අවුත්, භාගිවය, දැන් මා විසින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පරිත්‍යක්ත සේක. මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගෙන් වෙන් වීම්. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ උදෙසා නො වෙසෙමි’යි මට සැල කෙළේය. වහන්ස, කීමෙක් ද? මෙය ලිච්චිසුත්‍ර සුන්‍යාකර්මයා කී සේ ම වී ද?” (යතු යැ).

4. “භාගිවය, මෙය ලිච්චිසුත්‍ර සුන්‍යාකර්මයා කී සේ ම විය. භාගිවය, පෙර දවසැ බොහෝ පෙර දවසැ, ලිච්චිසුත්‍ර සුන්‍යාකර්මයා මා වෙත ආයේ ය, අවුත් මා වැද, පසෙක ඉද ගත්තේ ය, එසේ හුන්නෝ ම “වහන්ස, මම දැන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැරපියා යෙමි, වහන්ස, මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ උදෙසා නො වසන්නෙමි” යි කී ය. භාගිවය, ඔහු මෙසේ කී කලැ, මම ඔහු අමතා,

‘සුන්‍යාකර්මය, තෝ මෙහි එව, මා උදෙසා වසව’ යි මම තට කීම ද?’ යි

ඔහු පුළුවන්ම.

‘වහන්ස, එසේ වූ කථාවෙක් නො වී යැ’ යි හේ කී ය.

“තෝ හෝ මට ‘මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ උදෙසා වසන්නෙමි’ යි කීහි ද?” යි පුළුවන්ම.

‘වහන්ස, මෙසේ වූ කථාවෙක් ද නො වී’ යැ යි හේ කීව.

“සුන්‍යාකර්මය, මෙසේ ‘මෙහි එව මා උදෙසා වසවැ’ යි මම තට නො ම කීම්. ‘මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ උදෙසා වසන්නෙමි’ යි තෝ ද මට නො කී ය. හිස් මිනිස, මෙසේ ඇති කලැ, තෝ කවරෙක් වනුයෙහි, කවරක්හු හැරපියා යෙහි ද? හිස් මිනිස, මෙහි ලා තා කෙළේ කොතරම මහත් වරදෙක් ද? යි සලකා බලව’ යි මම ඔහුට කීම්.

5. එවිටැ, ‘වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට උතුරුමිනිස් දහමින් පෙළහර නො කරන සේකැ’ යි සුන්‍යාකර්මයා කී ය. එවිටැ

‘සුන්‍යාකර්මය, තෝ එව, මා උදෙසා වසව, මම තට උතුරුමිනිස්-දහමින් පෙළහර කරන්නෙමි’ යි තා අමතා මම කියෙමි ද?’ යි ඔහු පුළුවන්ම.

“නො හෙතං භනෙත.”

“ඤ. ච පන මං එවං අවච: අභං භනෙත භගවතං උද්දීසස විහරිසසාමී, භගවා මෙ උතරි මනුසසධමො ඉද්ධිපාටිභාරියං කරිසසාමී තී?”

“නො හෙතං භනෙත.”

“ඉති කිර සුනකඛතත නෙවාහනනං වදමී: එහි ඤං සුනකඛතත, මමං උද්දීසස විහරාහි, අභනෙත උතරිමනුසසධමො ඉද්ධිපාටිභාරියං කරිසසාමී තී. න පි කිර මං ඤං වදෙයි: අභං භනෙත භගවතං උද්දීසස විහරිසසාමී, භගවා මෙ උතරිමනුසසධමො ඉද්ධිපාටිභාරියං කරිසසාමී තී. එවං සනෙත මොසපුරිස කො සනෙතා කං පවවාටිකඛයි? තං කිමොඤ්ඤයි සුනකඛතත? කතෙ වා උතරිමනුසසධමො ඉද්ධිපාටිභාරියෙ අකතෙ වා උතරිමනුසසධමො ඉද්ධිපාටිභාරියෙ, යසසඤාය මයා ධමෙමො දෙයිතො සො නියායාති තකකරසස සමමාදුකඛකඛයායා?” තී.

“කතෙ වා භනෙත උතරිමනුසසධමො ඉද්ධිපාටිභාරියෙ අකතෙ වා උතරිමනුසසධමො ඉද්ධිපාටිභාරියෙ, යසසඤාය භගවතා ධමෙමො දෙයිතො සො නියායාති තකකරසස සමමාදුකඛකඛයායා” තී. “ඉති කිර සුනකඛතත කතෙ වා උතරිමනුසසධමො ඉද්ධිපාටිභාරියෙ අකතෙ වා උතරිමනුසසධමො ඉද්ධිපාටිභාරියෙ, යසසඤාය මයා ධමෙමො දෙයිතො සො නියායාති තකකරසස සමමා දුකඛකඛයායා තී, තනු සුනකඛතත කිං උතරිමනුසසධමො ඉද්ධිපාටිභාරියං කතං කරිසසාමී? පසස මොසපුරිස යාවඤ්ඤ තෙ ඉදං අපරද්ධන්ති.”

6. “න හි පන මෙ භනෙත භගවා අගගඤ්ඤං පඤ්ඤපෙතී” තී.

“අපි නු තාහං සුනකඛතත එවං අවචං. එහි ඤං සුනකඛතත මමං උද්දීසස විහරාහි, අභනෙත අගගඤ්ඤං පඤ්ඤපෙසසාමී තී?”

“නො හෙතං භනෙත.”

“ඤ. වා පන මං එවං අවච: අභං භනෙත භගවතං උද්දීසස විහරිසසාමී, භගවා මෙ අගගඤ්ඤං පඤ්ඤපෙසසාමී තී?”

“නො හෙතං භනෙත.”

“ඉති කිර සුනකඛතත නෙවාහනනං වදමී:

'වහන්ස, මෙය එසේ නො ම වී' යැ යි සුනක්ඛත්තයා කී ය.

'භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට උතුරුමිනිස්දහමින් පෙළහර කරති' යි සිතා මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ උදෙසා වසන්තෙමි' යි ද තෝ මට නො කිහි. මෙසේ ඇති කලැ, හිස් මිනිස, තෝ කවරෙක් වනුයෙහි කවරක්හු හැරපියා යෙහි ද? සුනක්ඛත්තය, ඒ කිමැ යි සිතහි ද? උතුරුමිනිස්දහමින් ඉදුපෙළහර කළ ද නො කළ ද, යම් දුක්වැනැස්මක් පිණිස මා විසින් දහම දෙසන ලද නම්, එය ඒ දහම පරිදි පිළිපදනහුට මොනොවට දුක් නසනු පිණිස පවත්නේ ද?' යි මම පුළුවුනිමි.

'වහන්ස, උතුරුමිනිස් දහමින් පෙළහර කළත් නොකළත් යම් දුක්-වැනැස්මක් පිණිස භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දහම දෙසන ලද නම්, ඒ දහම එය වූ පරිදි පිළිපදනහුට මොනොවට දුක් නසනු පිණිස පවති' යැ යි සුනක්ඛත්තයා කී ය.

'සුනක්ඛත්තය, මෙසේ කලැ උතුරුමිනිස් දහමින් පෙළහර කළ ද නො කළ ද, යම් දුක්වැනැස්මක් පිණිස මා විසින් දහම දෙසන ලද නම්, එහි කී පරිදි පිළිපදනහුට එය මොනොවට දුක් නසනු පිණිස පවත්නේ නම්, උතුරුමිනිස් දහමින් ඉදුපෙළහර කරන ලද්දේ කවර නම් වැඩක් සිදු කරන්නේ ද? හිස් මිනිස, මෙහි තා කෙළේ කොතරම් මහ වරදෙක් ද? යි බලව' යි මම කීමි.

6. 'වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට ලෝකෝත්පත්ති වංශකථාව නො ම වදාරන සේකැ' යි සුනක්ඛත්තයා කී ය.

'සුනක්ඛත්තය, තෝ මෙහි එව, මා උදෙසා වස, මම තට ලෝකෝත්-පත්ති වංශකථාව කියන්නෙමි' යි මම තට කීම ද?' යි

මම ඔහු පුළුවුනිමි.

'වහන්ස, එ වැනි බසක් නො වදළ සේකැ' යි හේ කී ය.

'භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට ලෝකෝත්පත්ති වංශකථාව වදාරති' යි-භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නිසා වසන්නෙමි' යි හෝ තෝ මට කිහි ද?' යි

මම ඔහු පුළුවුනිමි.

'වහන්ස, එවැනි බසක් නොකීම්' යි හේ කිව.

“එහි ත්වං සුනකඛිත්ත මම උද්දීසස විහරාහි, අභනෙන අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙසසාමී’ති. න පි කිර මං ත්වං වදෙසි: අභං භනෙන භගවතං උද්දීසස විහරිසසාමි, භගවා මෙ අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙසසතී තී. එවං සනෙන මොසපුරිස කො සනෙනා කං පචචාවිකඛිසි? තං කිමමඤ්ඤසි සුනකඛිත්ත? පඤ්ඤානෙන වා අග්ගඤ්ඤා අපපඤ්ඤානෙන වා අග්ගඤ්ඤා යසසඤ්ඤාය මයා ධම්මො දෙසිතො, සො නියයාති තකකරසස සමමා දුකඛකඛියායා?”ති.

‘පඤ්ඤානෙන වා භනෙන අග්ගඤ්ඤා අපපඤ්ඤානෙන වා අග්ගඤ්ඤා, යසසඤ්ඤාය භගවතා ධම්මො දෙසිතො සො නියයාති තකකරසස සමමා දුකඛකඛියායා’ති.

‘ඉති කිර සුනකඛිත්ත පඤ්ඤානෙන වා අග්ගඤ්ඤා අපපඤ්ඤානෙන වා අග්ගඤ්ඤා, යසසඤ්ඤාය මයා ධම්මො දෙසිතො, සො නියයාති තකකරසස සමමා දුකඛකඛියාය. තත්ථ සුනකඛිත්ත කිං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤාතං කරිසසතී? පසස මොසපුරිස යාවඤ්ඤි තෙ ඉදං අපරඤ්ඤං. අනෙකපරියායෙන ඛො තෙ සුනකඛිත්ත මම වචණණං භාසිතො වජ්ජිගාමෙ: ඉතිපි සො භගවා අරභං සමමාසඤ්ඤෙඤ්ඤා විජ්ජාවරණසමපනෙනා සුගතො ලොකවිදු අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථී සඤ්ඤා දෙවමනුසසානා ඤ්ඤෙඤ්ඤා භගවා තී. ඉති ඛො තෙ සුනකඛිත්ත අනෙකපරියායෙන මම වචණණං භාසිතො වජ්ජිගාමෙ.

අනෙකපරියායෙන ඛො තෙ සුනකඛිත්ත ධම්මසස වචණණං භාසිතො වජ්ජිගාමෙ; සචාකඛාතො භගවතා ධම්මො සන්ද්ධිකො අකාලිකො එහිපසසිකො ඔපනාසිකො; පචචනං වෙදිකඛෙඛා විඤ්ඤාහි”ති. ඉති ඛො තෙ සුනකඛිත්ත අනෙකපරියායෙන ධම්මසස වචණණං භාසිතො වජ්ජිගාමෙ. අනෙකපරියායෙන ඛො තෙ සුනකඛිත්ත සඛසස වචණණං භාසිතො වජ්ජිගාමෙ: සුපච්චනෙඤ්ඤා¹ භගවතො සාවකසඛෙඤ්ඤා, උජුපච්චනෙනා භගවතො² සාවකසඛෙඤ්ඤා, ඤ්ඤාපච්චනෙනා³ භගවතො සාවකසඛෙඤ්ඤා, සාමීච්චනෙනා භගවතො සාවකසඛෙඤ්ඤා, යදිදං වත්තාරි පුරිසයුගානි අචඤ්ඤා පුරිසපුගලා, එස භගවතො සාවකසඛෙඤ්ඤා ආහුණෙයො පාහුණෙයො දකඛිණෙයො අඤ්ඤාලිකරණෙයො අනුත්තරං පුඤ්ඤාකෙඛිත්තං ලොකසසා තී. ඉති ඛො තෙ සුනකඛිත්ත අනෙකපරියායෙන සඛසස වචණණං භාසිතො වජ්ජිගාමෙ. ආරොචයාමී ඛො තෙ සුනකඛිත්ත පච්චෙදයාමී ඛො තෙ සුනකඛිත්ත, භවිසසනතී ඛො තෙ සුනකඛිත්ත වත්තාරො: නො විසභි සුනකඛිත්තො ලිච්ච්චුත්තො සමණෙ ගොතමෙ බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං. සො අවිසභනෙනා සිකඛිං පච්චකඛාය හිනායාවත්තො තී. ඉති ඛො තෙ සුනකඛිත්ත භවිසසනතී වත්තාරො’ති. එවං ඛො භගව සුනකඛිත්තො ලිච්ච්චුත්තො මයා චුච්චමානො අපකකමෙච ඉමසවා ධම්මවිනයා යථා තං ආපාසිකො නෙරසිකො.

1. ඔපනෙයාකො (මජ්ඣං)
2. සුපච්චනෙනා. (මජ්ඣං)
3. උජුපච්චනෙනා, (මජ්ඣං)
4. ඤ්ඤාපච්චනෙනා. (මජ්ඣං)

‘සුනක්ඛත්තය, මම ද ‘මෙහි එව, මා උදෙසා වසව, මම තට ලොකෝත්පත්ති වංශකථාව කියන්නෙමි’ යි මෙසේ නො කීම්. තෝ හෝ ‘භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට ලෝකෝත්පත්ති වංශකථාව වදාරති. මම ඔබ උදෙසා වසන්නෙමි’ යි නො කියෙහි. හිස් මිනිස, මෙසේ ඇති කලා තෝ කවරෙක් වනුයෙහි කවරක්හු පියා යෙහි ද? සුනක්ඛත්තය, ඒ කිමැ යි සිතයි ද? ලෝකෝත්පත්ති වංශකථාව කිවත් නොකිවත්, යම් දුක්වැනැස්-මක් පිණිස මා විසින් දහම් දෙසිණි නම්, ඒ දහම එය අනුව පිළිපදනහුට මොනොවට දුක්වැනැස්ම පිණිස නො පවත්නේ ද?’ යි මම පුළුවන්මි.

‘වහන්ස, ලෝකෝත්පත්ති වංශකථාව වදළ ද නො වදළ ද, යමක් පිණිස භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දහම් දෙසිණි නම්, ඒ දහම එය අනුව පිළිපදනහුට දුක්වැනැස්ම පිණිස පවත්නේ යැ’ යි සුනක්ඛත්තයා කී ය.

එවිට, ‘සුනක්ඛත්තය, මෙසේ ලෝකෝත්පත්ති වංශකථාව කිව ද නො කිව ද, යමක් පිණිස මා විසින් දහම් දෙසන ලද නම්, එය පිළිපදනහුට ඒ දහම මොනොවට දුක් වැනැස්ම පිණිස පවත්නේ නම්, එහි ලා ලෝකෝත්පත්ති වංශකථාව කියන ලද්දේ කවර අර්ථයක් සිදු කරන්නේ ද? හිස් මිනිස, මෙහි තා විසින් කොතරම් මහ වරදෙක් කරන ලද ද යි සිතා බලව. සුනක්ඛත්තය, පෙර තා විසින් වැදෑහම (විසල් මහ පුර) වැද නොයෙක් කරුණින් මා ගුණ කියන ලද්දේ ය. ‘ඒ හඟවත්හු මේ මේ කරුණින් අර්හත් හ, සමායක්සම්බුද්ධ හ, විද්‍යාවරණසම්පන්න හ, සුගත හ, ලොකවත් හ, නිරුත්තර පුරුෂදමාසාරථී හ, දෙවමිනිස්නට ශාක්‍යා හ, බුද්ධ හ, හඟවත්හ’ යි මෙසේ නොයෙක් කරුණින් මා ගුණ වණන ලද්දේ ය. වැදෑහමෙහි දී නොයෙක් කරුණින් දහමිහි ගුණ කියන ලද්දේ යැ. හඟවත් බුදුන් විසින් ධර්මය මොනොවට වදාරන ලද්දේ යැ, එය සාන්දාෂ්-වික යැ, අකාලික යැ, ඒහිපස්සික යැ, උපනොයක යැ, නුවණැත්තන් විසින් තමන් සිත්හි ලා දතයුතු යැ’ යි මෙසේ තා විසින් නොයෙක් කරුණින් දහමැ ගුණ කියන ලද්දේ ය. සුනක්ඛත්තය, තා විසින් ‘යම් පුරුෂ යුග සතරක් වූ, පුරුෂපුද්ගල අට දෙනෙක් වූ ශ්‍රාවක කෙනෙක් වෙත් ද, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ මේ ශ්‍රාවක සධ්‍ය කෙමේ සුප්‍රතිපන්න යැ, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ මේ ශ්‍රාවක සධ්‍ය කෙමේ සාප්‍රප්‍රතිපන්න යැ, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ මේ ශ්‍රාවක සධ්‍ය කෙමේ නායසප්‍රතිපන්න යැ, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ මේ ශ්‍රාවක සධ්‍ය කෙමේ සාමිච්චුතිපන්න යැ, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ මේ ශ්‍රාවක සධ්‍ය කෙමේ ආහුනොය යැ, ප්‍රාහුණේය යැ, දක්ෂිණේය යැ අඤ්ජලිකරණීය යැ, ලොවට නිරුත්තර පුණාක්ෂේත්‍රය යැ’ යි මෙසේ වැදෑ ගමැදී සධ්‍යයා ගේ ගුණ නොයෙක් කරුණින් කියන ලද්දේ ය. සුනක්ඛත්තය, මම තට කියමි. මම තට දන්වමි, තට දෙස් කියන්නන් වෙති: ‘ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්ඛත්තයා මහණ ගොයුමන් වෙත බබ්බර පුරන්නට නො හැකි විය. නො හැකි වූයේ ශික්ෂාව හැර පියා ගිහි බවට පෙරළී ආයේ වනැ’ යි මෙසේ තට දෙස් කියන්නන් වෙති’ යි මම කීමි. භාග්‍යවහ, මෙසේ මා විසින් කියනු ලබනු-යේ ම ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්ඛත්ත කෙම, අපායෙහි උපදනට සුදුසු වූවක්හු සේ, නිරයෙහි උපදනට සුදුසු වූවක්හු සේ, මේ සස්නෙන් බැහැර වැ ගියේ ම ය.

කොරකඛන්තියවසු

7. එකමීදහං හඟ්ඵ සමයං බුදුසු විහරාමී, උත්තරකා නාම බුදුන් කිඟමො. අථ ඛවාහං හඟ්ඵ පුබ්බණ්ණසමයං නිවාසෙඤ්ඤා පක්ඛවිරමාදය සුනාකඛන්තො ලිච්ච්චුන්තො පච්ඡාසමණො උත්තරකං පිණ්ඩය පාවිසිං. තෙන ඛො පන සමයෙන අවෙලො කොරකඛන්තියො කුක්ඛුරවතිකො වාතුකුණ්ඩකො ජමා නිකිණ්ණං හකඛසං. මුඛෙනෙව ඛාදති මුඛෙනෙව භුඤ්ජති අද්දසා ඛො හඟ්ඵ සුනාකඛන්තො ලිච්ච්චුන්තො අවෙලං කොරකඛන්තියං කුක්ඛුරවතිකං වාතුකුණ්ඩකං ජමා නිකිණ්ණං හකඛසං. මුඛෙනෙව ඛාදන්තං මුඛෙනෙව භුඤ්ජන්තං. දීඝවානසස එතදහොසි: සාධුරුපො වත හො අරහං සමණො වාතුකුණ්ඩකො¹ ජමා නිකිණ්ණං හකඛසං මුඛෙනෙව ඛාදති මුඛෙනෙව භුඤ්ජති තී.

8. අථ ඛවාහං හඟ්ඵ සුනාකඛන්තසස ලිච්ච්චුන්තසස වෙතසා වෙතො පරිචිතකමඤ්ඤය සුනාකඛන්තං ලිච්ච්චුන්තං එතදවොච: ‘කම්පි නාම මොඝපුරිස සමණො සකාපුත්තියො පට්ඨානිසසී?’ තී.

‘කීං පන මං හන්තෙ හඟවා එවමාහ: කම්පි නාම මොඝපුරිස සමණො සකාපුත්තියො පට්ඨානිසසී තී?’

“නතු තෙ සුනාකඛන්ත ඉමං අවෙලං කොරකඛන්තියං කුක්ඛුරවතිකං වාතුකුණ්ඩකං ජමා නිකිණ්ණං හකඛසං මුඛෙනෙව ඛාදන්තං මුඛෙනෙව භුඤ්ජන්තං. දීඝවාන එතදහොසි: සාධුරුපො වත හො අරහං² සමණො වාතුකුණ්ඩකො ජමා නිකිණ්ණං හකඛසං මුඛෙනෙව ඛාදති මුඛෙනෙව භුඤ්ජති තී?”

“එවං හන්තෙ. කීං පන හන්තෙ හඟවා අරහන්තසස මච්ඡරායතී?” තී.

1. වතුකුණ්ඩකො (ඕ), වතුකොණ්ඩකො (පිච්චු.)
 2. අරහං පිච්චු.

කොරකඛන්තිය වස්තුව

7. භාගීවය, එක් සමයෙක්හි මම බුලු ජනපදයෙහි, බුලු රටට අයත් උත්තරකා නම් යම් නිගමයෙක් වේද, එහි වෙසෙමි. භාගීවය, එ කලා මම (එක් දවසෙක) පෙර වරුයෙහි හැඳ පෙරෙවැ, පා සිවුරු ගෙන, පසුමහණු වූ ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්ඛන්තියා හා උත්තරකා නිගමයට පිඬු පිණිස වනිමි. එ සමයෙහි කොරකඛන්තිය නම් නිරුවත් තවුසෙක් බලු-තපස් රක්තේ, දෙ දණ හා දෙ වැලමිටු හා යන සිවු අවයව බිමැ ඔබා හැවිදුනේ, බිමැ ලු අහර (අතින් නො ගෙන) මුචින් ම ගෙන කයි, මුචින් ම ගෙන බුද්ධි. භාගීවය, ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්ඛන්තියා බලුතපස් කරන, දෙ දණත් දෙ වැලමිටුත් බිම ඔබා හැවිදින, බිමැ ලු අහර මුචින් ම ගෙන කන, මුචින් ම ගෙන බුද්ධි, කොරකඛන්තිය නම් නිරුවත් තවුසා දුටුයේ ය. දෑකම, ‘ආශ්වර්යයෙක, හවත්නි, මේ සොදුරු සැහැවි ඇති රහත් මහණ කෙනෙක! මොහු දෙ දණ හා දෙ වැලමිටු හා බිමැ ඔබා ඇවිදුනා කෙනෙක. බිමැ ලු අහර මුචින් ම ගෙන කයි, මුචින් ම ගෙන බුද්’ යැ යි ඔහුට මේ සිත විය.

8. භාගීවය, එ කලා මම ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්ඛන්තියා ගේ චිත්ත-සංකල්පනාව මා සිතීන් දක, “හිස් මිනිස, තෝත් ‘ශාකාපුත්‍රිය මහණෙකිමි’ යි පිළින කෙරෙයි ද?” යි ඔහුට කීමි.

“වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට ‘හිස් මිනිස තෝත් ‘ශාකාපුත්‍රිය මහණෙකිමි’ යි පිළින කෙරෙයි ද?’ යි කවර හෙයින් මෙසේ වදරන සේක් ද?’ යි හේ මා පුළුවන.

“සුනක්ඛන්තිය, බලුතපස් කරන දෙ දණ හා දෙ වැලමිටු හා බිමැ ඔබා හැවිදුනා, බිමැ ලු අහර මුචින් ම ගෙන කන, මුචින් ම ගෙන බුද්ධි මේ නිරුවත් කොරකඛන්තිය තවුසා දෑක, ‘ආශ්වර්යයෙක, හවත්නි, දෙ දණ හා දෙ වැලමිටු හා බිමැ ඔබා හැවිදුනා, බිමැ ලු අහර මුචින් ම ගෙන කන, මුචින් ම ගෙන බුද්ධි මොහු සොදුරු සැහැවි ඇති රහත් මහණ කෙනෙකැ යි මේ සිත තට පහළ වූයේ නො වේ ද?’ යි මම කීමි.

“එසේ යැ වහන්ස. කීමෙක් ද? වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ (මෙය අනෙකකුට නො වේ වා යි) රහත්බවට මසුරුකම් කරන සේක් ද?’ යි සුනක්ඛන්තියා කී ය.

“න ඛො’හං මොසපුරිස අරහත්තස්ස මච්ඡරායාමී. අපි ව තුංඤ්ඤා-
 වෙතං පාපකං දිට්ඨිගතං උපපන්නං, තං පඡභ, මා තෙ අභොසි දීඝරත්තං
 අභිතාය දුක්ඛාය. යං ඛො පනෙතං සුභකඛන්ත මඤ්ඤායි අවෙලං
 කොරකඛන්තියං: සාධුරූපො අරහං සමඤ්ඤා තී, ජො සත්තමං දිවසං
 අලසකෙන කාලං කරිස්සතී, කාලකතො ව - කාලකඤ්ඤා නාම අසුරා,
 සබ්බනිභිතො අසුරකායො - තත්ථ උපපජ්ජිස්සතී. කාලකතඤ්ඤා නං
 බීරණ්ඤාමහකෙ සුසානෙ ඡධෙධිස්සන්තී. ආකඛබ්බානො ව නිං සුභකඛන්ත
 අවෙලං කොරකඛන්තියං උපසඛන්තීඤ්ඤා පුච්ඡයායාසි: ජානාසි ආචුසො
 අවෙල කොරකඛන්තිය අත්තනො ගතීන්තී? යානං ඛො පනෙතං
 සුභකඛන්ත චිජ්ඡතී, යනෙත අවෙලො කොරකඛන්තියො බ්‍යාකරිස්සතී:
 ජානාමී ආචුසො සුභකඛන්ත අත්තනො ගතීං - කාලකඤ්ඤා නාම අසුරා,
 සබ්බනිභිතො අසුරකායො - තත්ථමි උපපනෙතා”ති.

9. අථ ඛො භග්ගව සුභකඛන්තො ලිච්ඡවිජුන්තො යෙන අවෙලො
 කොරකඛන්තියො තෙනුපසඛන්තී. උපසඛන්තීඤ්ඤා අවෙලං
 කොරකඛන්තියං එතදුවොච: බ්‍යාකතො ඛො’සි ආචුසො කොරකඛන්තිය
 සමඤ්ඤා ගොතමෙන; අවෙලො කොරකඛන්තියො සත්තමං දිවසං
 අලසකෙන කාලං කරිස්සතී, කාලකතො ව - කාලකඤ්ඤා නාම අසුරා,
 සබ්බනිභිතො අසුරකායො - තත්ථ උපපජ්ජිස්සතී. කාලකතඤ්ඤා නං
 බීරණ්ඤාමහකෙ සුසානෙ ඡධෙධිස්සන්තී”ති. යෙන නිං ආචුසො
 කොරකඛන්තිය මත්තමත්තඤ්ඤා භන්තං¹ භුඤ්ඤායායාසි, මත්තමත්තඤ්ඤා පාතීයං
 පිච්චෙයායාසි, යථා සමණස්ස ගොතමස්ස මිච්ඡා අස්ස වචන්තී”. අථ
 ඛො භග්ගව සුභකඛන්තො ලිච්ඡවිජුන්තො එකද්විතියාය සත්තරත්තිද්විතී
 ගඤ්ඤා යථා තං තථාගතස්ස අසඤ්ඤාමානො.

අථ ඛො භග්ගව අවෙලො කොරකඛන්තියො සත්තමං දිවසං අලස-
 කෙන කාලමකාසි. කාලකතො ව - කාලකඤ්ඤා නාම අසුරා, සබ්බනිභි-
 තො අසුරකායො - තත්ථ උපපජ්ජි. කාලකතඤ්ඤා නං බීරණ්ඤාමහකෙ සුසානෙ
 ඡධෙධිස්සං. අස්සොසි ඛො භග්ගව සුභකඛන්තො ලිච්ඡවිජුන්තො අවෙලො
 කීර කොරකඛන්තියො අලසකෙන කාලකතො බීරණ්ඤාමහකෙ සුසානෙ
 ඡධෙධිස්සො”ති.

1. මත්තමත්තං ව සිචු.

“හිස් මිනිස, මම රහත්බවට නො ම මසුරුකම් කරමි. වැලි තට ම මේ ලාමක මිථ්‍යාදාමය උපත. එය බැහැර කරව. එය තට බොහෝ කල් අවැඩ පිණිස, දුක් පිණිස නොවේ වා. සුනක්ඛත්තය, තෝ ‘සොදුරු සැහැවී ඇති රහත් මහණෙකු යි මේ කෝරක්ඛත්තිය නම් යම් නිරුවත් තවුසකු හඟනෙහි ද, හේ මෙයින් සත්වනද අලසක රෝගයෙන් මියෙන්නේ ය. මිය ගියේ, හැමට නිහිත වූ කාලකඤ්ජ නම් යම් අසුර නිකායයෙක් ඇත් ද, එහි උපදනේ ය. (මිනිස්සු) මළා වූ ඔහු බිරණසම්භක නම් සොහොනට ඇද දමන්නාහ. සුනක්ඛත්තය, ඉදින් තෝ කැමැත්තෙහි නම්, අවෙලක කෝරක්ඛත්තියයා කරා ගොස්, ‘ඇවැත් කෝරක්ඛත්තිය-යෙනි, තොප ගතිය දැනි වූ ද?’ යි විචාරව. ‘ඇවැත් සුනක්ඛත්තය, මම තමා හේ ගතිය දැනිමි. හැමට නිහිත වූ කාලකඤ්ජ නම් යම් අසුර නිකායෙක් ඇද්ද, මම එහි උපන්නෙම වෙමි’ යි අවෙලක කෝරක්ඛත්තියයා තට හෙළි කරන්නේ ය යන යමෙක් ඇද්ද, මේ කාරණය විදාමාන යැ’ යි මම ඔහුට කිමි.

9. භාග්වය, ඉක්බිති ලිච්චිසුත්‍ර සුනක්ඛත්ත තෙමෙ අවෙලක කෝරක්ඛත්තියයා කරා ගියේ ය. ගොස්, කෝරක්ඛත්තියයා බණවා, ‘ඇවැත් කෝරක්ඛත්තියය, ‘අවෙලක කෝරක්ඛත්තියයා මෙයින් සත්වන දවසැ අලසක රෝගයෙන් මියෙති’ යි, ‘මිය ගියාහු ම කාලකඤ්ජ නම් හැමට නිහිත අසුර නිකායෙහි උපදිති’ යි, ‘මිය ගිය ඔහු බිරණසම්භක නම් සොහොනට ඇද දැවැ’ යි ශ්‍රමණ ගෞතමයන් විසින් ඔබ ව්‍යාකෘතහ (ඔබේ අනාගත ගතිය හෙළි කොට කියන ලදී). ඇවැත් කෝරක්ඛත්තිය-යෙනි, එබැවින් ශ්‍රමණ ගෞතමයන්ගේ බස යම් සේ බොරු වන්නේ ද, එසේ වනු පිණිස තෙපි මද මද කොට බොජුන් වළඳවූ, මද මද කොට පැන් බොවූ’ යැ යි කී ය. භාග්වය, එ කලැ ලිච්චිසුත්‍ර සුනක්ඛත්ත තෙමෙ තරාගතයන් කී බස යම් සේ නො අදහන්නේ ද, එසේ එක් දවසෙක් ගෙවිණ, දෙ දවසෙක් ගෙවිණැ යි යන ආදි වශයෙන් සත් රූ දවලක් ගිණුයේ ය.

භාග්වය, එ කලැ සත් වන දවසැ අවෙලක කෝරක්ඛත්තිය තෙමෙ අලසක රෝගයෙන් මිය ගියේ ය. මියැ කාලකංච නම් සච්චිහිත අසුර නිකායයෙහි උපන්නේ ය. (මිනිස්සු) මිය ගියා වූ ද ඔහු බිරණසම්භක නම් සොහොනට ඇද දමූහ. භාග්වය, ලිච්චිසුත්‍ර සුනක්ඛත්ත තෙම ‘අවෙලක කෝරක්ඛත්තියයා අලසක රෝගයෙන් මිය ගියේ, බිරණසම්භක නම් සොහොනට ඇද දමන ලද’ යි යන්න ඇදීය.

අට ඛො භග්ගව සුනකඛග්ගො ලිච්ච්චුග්ගො යෙන බීරණ්ඤකං සුසානං යෙන අවෙලො කොරකඛතියො තෙනුපසඛකම්. උපසඛකම්ඤා අවෙලං කොරකඛතියං තිසඛතං පාණිනා ආකොටෙසි: “ඡානායි ආචුසො කොරකඛතිය අත්තනො ගතීන්තී?”. අට ඛො භග්ගව අවෙලො කොරකඛතියො පාණිනා පිට්ඨිං පරිපුඤ්ඤනො වුට්ඨායි ‘ඡානාම් ආචුසො සුනකඛග්ග අත්තනො ගතීං- කාලකඤ්ඤා නාම අසුරා- සබ්බ- නීභීනො අසුරකායො, තත්ථම් උපපනෙතා ති වඤා තස්ථෙව උත්තානො පරිපතී.

10. අට ඛො භග්ගව සුනකඛග්ගො ලිච්ච්චුග්ගො යෙනාභං තෙනු- පසඛකම්. උපසඛකම්ඤා මං අභිවාදෙඤා ඵකමනං නිසීදී. ඵකමනං නිසීතං ඛො අභං භග්ගව සුනකඛග්ගො ලිච්ච්චුග්ගං ඵතදවොචං: තං කිම්මඤ්ඤයි සුනකඛග්ග? යථෙව තෙ අභං අවෙලං කොරකඛතියං ආරඛ්භ ඛාකායං, තථෙව තං විපකකං¹ අඤ්ඤාථා වා?තී.

“යථෙව මෙ භනෙත භගවා අවෙලං කොරකඛතියං ආරඛ්භ ඛාකායං, තථෙව තං විපකකං නො අඤ්ඤාථා”තී.

“තං කිම්මඤ්ඤයි සුනකඛග්ග යදී ඵචං සනෙත කතං වා භොතී උත්තරිමනුසංඛමමා ඉද්ධිපාටිභාරියං අකතං වා?”තී. “අද්ධා ඛො භනෙත ඵචං සනෙත කතං භොතී උත්තරිමනුසංඛමමා ඉද්ධිපාටිභාරියං නො අකතන්තී.” ඵචමපී ඛො මං ඤං මොසපුරිස උත්තරිමනුසංඛමමා ඉද්ධි- පාටිභාරියං කරොන්තා ඵචං වදෙසි: න හි පන මෙ භනෙත භගවා උත්තරි- මනුසංඛමමා ඉද්ධිපාටිභාරියං කරොතී’තී. පසං මොසපුරිස යාවඤ්ඤ තෙ ඉදං අපරඤ්ඤතී. ඵචමපී ඛො භග්ගව සුනකඛග්ගො ලිච්ච්චුග්ගො මයා වුච්චමානො අපකකමෙව ඉමඤ්ඤා ධම්මවිනයා, යථා තං ආපායිකො තෙරසිකො.

කළාරමච්චුකවතථු

11. ඵකමීද්භං භග්ගව සමයං වෙසාලියං විහරාමි මභාවනෙ කුචා- ගාරසාලායං. තෙන ඛො පන සමයෙන අවෙලො කළාරමච්චුකො² වෙසාලියං පච්චසති ලාභග්ගපභග්ගො වෙච යසග්ගපභග්ගොච වජ්ජගාමෙ තසං සත්ත වතපදනී සමත්තානී සමාදින්නානී භොන්තී:

- යාවජීචං අවෙලකො අසං න වඤං පරිදභෙයාං.
- යාවජීචං බ්‍රහ්මචාරී අසං න මෙචුතං ධම්මං පච්චෙසවෙයාං.
- යාවජීචං සුරාමංසෙනෙච යාපෙයාං න ඔදනකුමාසං භුඤ්ඤායාං.

1. විපාකං (පිචු)
 2. කොරමච්චුකො පිචු. කණ්ඩරමසුතො PTS. කලාරමච්චුකො, මජ්ඣං.

ඉක්බිති හේ බීරණ්‍යමහක යොහොන කරා, අවේලක කෝරක්-
ඛත්තියයා හේ මලසිරුර වෙතට ගියේ ය. ගොස්, 'ඇවැත්නි, කෝරක්-
ඛත්තියයෙනි, ඔබ තමන් ඉපැද ඉන්නා ගතිය දැනිත් ද?' යි ඔහු මල සිරුර
තෙව්වක් අත්ලෙන් පහළේ ය. භාග්වය, එවිටැ අවේලක කෝරක්ඛත්තියයා
අත්ලෙන් පිට පිස දමනුයේ නැහී සිටියේ ය. නැහී සිට, 'ඇවැත් සුනක්-
ඛත්තය, මම සිය ගතිය දැනිමි. කාලකංචක නම සච්චිහිත අසුර නිකායයෙහි
උපතිමි' යි කියා එ තැන්හි ම උඩුතුරු වැ ඇද වැටුණේ ය.

10. භාග්වය, එවිටැ ලිච්චවිපුත්‍ර සුනක්ඛත්තයා මා වෙත එළැඹියේ
ය. එළැඹූ මා වැද පසෙක ඉදගත්තේ ය. එසේ පසෙක හුන් ලිච්චවිපුත්‍ර
සුනක්ඛත්තයා අලතා, 'සුනක්ඛත්තය, එය කිමැ යි සිතයි ද? මම අවේලක
කෝරක්ඛත්තියයා ඇඳබෑ යමසේ තට කියෙමි ද, එසේ ම ඒ වදනෙයේ
නිෂ්පත්තිය වී ද? නැත හොත් අන් සැටියකින් වී ද?' යි පුළුවුන්මි.
'වහන්ස, භාග්වතුන් වහන්සේ අවේලක කෝරක්ඛත්තියයා ඇඳබ මට
යමසේ වදළ සේක් ද, එසේ ම ඒ විපාකය විය, අන් ලෙසෙකින් නො වී
යැ' යි ලිච්චවිපුත්‍ර සුනක්ඛත්ත කී ය. 'සුනක්ඛත්තය, ඉදින් මෙසේ ඇති
කලැ, උතුරුමිනිස් දහමින් ඉදුපෙළහර කරන ලද ද? නොකරන ලද ද?' යි
ඇසිමි.

'වහන්ස, මෙසේ ඇති කලැ ඒකාන්තයෙන් උතුරු මිනිස් දහමින්
ඉදුපෙළහර කරන ලද්දේ ය, නො කරන ලද්දේ නො වෙයි' හේ කී ය.
හිස් මිනිස, මෙසේ උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදුපෙළහර කරන මට 'භාග්-
වතුන් වහන්සේ මට උතුරු මිනිස්දහමින් ඉදුපෙළහර නොකරන සේකැ' යි
තෝ කියෙහි, හිස් මිනිස, බලව, තා කළ මේ වරදෙහි මහත!' යැ යි මම
කීමි. භාග්වය, ලිච්චවිපුත්‍ර සුනක්ඛත්තයා මා විසින් මෙසේ කියනු ලබනු-
යේ ද, අපායට සුදුසු වුවකු, හිරයට සුදුසු වුවකු සේ මෙ සස්තෙන් බැහැර
වැ ගියේ ම ය.

කළාරමට්ඨක වස්තුව

11. භාග්වය, මම එක් සමයෙක විසල්පුර මහ වෙතෙහි කුළාර හල්
වෙහෙඳ වෙසෙමි. එ සමයෙහි වූ කලී කළාරමට්ඨක නම අවේලකයෙක්
ලාභයෙන් අක් පත් වූයේ, යසසින් අක් පත් වූයේ වැදෑමමැ වූ විසල්පුර
වෙසෙයි. ඔහු විසින්,

“දිවි ඇති තාක් නිරුවත් වන්නෙමි, පිළි නො හඳින්නෙමි යි,
දිවි ඇති තාක් බබසැරි වන්නෙමි, මෙවුන්දම නො ඉසවින්නෙමි යි,

පුරුජීමෙන වෙසාලිං උදෙනා නාම වෙනියං තං නාතිකකමෙයාං දඬිණෙන වෙසාලිං ගොතමිකං නාම වෙනියං තං නාතිකකමෙයාං, පච්ඡිමෙන වෙසාලිං සත්තමිං නාම වෙනියං තං නාතිකකමෙයාං උත්තරෙන වෙසාලිං ඛුද්දුත්තං නාම වෙනියං, තං නාතිකකමෙයානති."

සො ඉමෙසං සත්තන්තං වතපදනං¹ සමාදනාහෙනු ලාභඤාපසකො වෙව යසඤාපසකො ව වජ්ඣාමෙ. අථ ඛො භග්ගව සුනාසඛිකො ලිච්ච්චුකො යෙන අවෙලො කළාරමච්චුකො තෙනුපසඛිකම්, උපසඛිකම්චා අවෙලො කළාරමච්චුකං පඤ්ඤං පුච්ඡි. තස්ස අවෙලො කළාරමච්චුකො පඤ්ඤං පුච්චො න සමපායායි. අසමපායකො කොපඤ්ඤා දෙසඤ්ඤා අපච්චයඤ්ඤා පාඤාකායි. අථ ඛො භග්ගව සුනාසඛිකො ලිච්ච්චුකො එතදහොයි "සාධුරූපං වත හො අරහන්තං සමණං ආසාදිලකසෙ, මා වත නො අහොයි දීඝරත්තං අභිතාය දුකඛායා"ති.

12. අථ ඛො භග්ගව සුනාසඛිකො ලිච්ච්චුකො යෙනාහං තෙනුපසඛිකම්. උපසඛිකම්චා මං අභිවාදෙඤා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසීන්තං ඛො අහං භග්ගව සුනාසඛිකං ලිච්ච්චුකං එතදවොචං: කිමි නාම මොසපුට්ඨ සමණො සකාපුත්තියො පටිජානිසසී?ති.

"කිං පන මං භනෙත භග්ගව එවමාහ: කිමි නාම මොසපුට්ඨ සමණො සකාපුත්තියො පටිජානිසසී?"ති.

"නතු කිං සුනාසඛික අවෙලො කළාරමච්චුකං උපසඛිකම්චා පඤ්ඤං පුච්ඡි? තස්ස තෙ අවෙලො කළාරමච්චුකො පඤ්ඤං පුච්චො න සමපායායි. අසමපායකො කොපඤ්ඤා දෙසඤ්ඤා අපච්චයඤ්ඤා පාඤාකායි. තස්ස තෙ එතදහොයි: සාධුරූපං වත හො අරහන්තං සමණං ආසාදිලකසෙ, මා වත නො අහොයි දීඝරත්තං අභිතාය දුකඛායා"ති

"එවං භනෙත. කිං පන භනෙත භග්ගව අරහන්තස්ස මච්චරායතී?"ති.

1. වකාපදානි ෪෦෪

දිව් ඇති තාක් රා මස් දෙකින් යැපෙන්නෙමි, බත් කොමුපිඩු ඇ අහර
 නො වළඳන්නෙමි යි,
 විසල්පුරට පැදුම් දෙසින් උදේන නම් දෙවොල ඇත, එය ඉක්මැ
 නොයන්නෙමි යි,
 විසල්පුරට දකුණු දෙසින් ගොතමක නම් දෙවොල ඇත, එය ඉක්මැ
 නොයන්නෙමි යි,
 විසල්පුරට පැළ දිගින් සත්තම්බ නම් දෙවොල ඇත, එය ඉක්මැ
 නො යන්නෙමි යි,
 විසල්පුරට උතුරු දිගින් බහුසුත්තක නම් දෙවොල ඇත, එය ඉක්මැ
 නො යන්නෙමි යි''

මෙසේ වූ සජ්ඣ චුතපද කෙනෙක් සමාදන් කොට ගන්නා ලද්දහු වෙත්. මේ චුතපද සත සමාදන් කොට ගෙන විසත හෙයින් හෙ තෙමේ වැදැගමැ ලාභයෙන් අග පත් වූයේ ද යසසින් අග පත් වූයේ ද වෙයි. භාග්වය, එ කල්හි ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්ඛත්ත තෙමේ නිරුවත් කළාරමටඬුකයා කරා එළැඹියේ ය, එළැඹැ ඔහු ගෙන් ප්‍රශ්න විචාළේය. ඔහු විසින් පැණ පුළුවුස්නා ලද කළාරමටඬුක තෙමේ ඒ පැණ විසඳන්නට (සපයා කියන්නට) නොහැකි විය, එසේ නො හැකි වූයේ, කෝපය ද ද්වේෂය ද නොසතුට ද පහළ කෙළේ ය. භාග්වය, එ විටැ ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්ඛත්තයාට 'අහෝ! සාධු ඉණ ඇති රහත් මහණක්හු කෙරේ ගැහැටුණම්හ. එය අපට බොහෝ කල් අවැඩ පිණිස, දුක් පිණිස නො වෙ ව' යි මේ සිත විය.

12. භාග්වය, ඉක්බිත්තෙන් ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්ඛත්ත තෙමේ මා කරා එළැඹියේ ය. එළැඹැ, මා වැද පසෙක හිඳගත්තේ ය. භාග්වය, එසේ පසෙක හුන් ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්ඛත්තයා අමතා, 'හිස් මිනිස, තෝත් ශාකාපුත්‍රිය මහණෙකිමි' යි පිළින කෙරෙයි ද?' යි කීම්.

'වහන්ස, කවර හෙයින් මට එසේ වදාන සෙයෙක් ද?' යි හේ කීය.

'සුනක්ඛත්තය, තෝ නිරුවත් කළාරමටඬුකයා කරා එළැඹැ පැණ පුළුවුසුයෙහි නො වෙහි ද? නිරුවත් කළාරමටඬුක තෙමේ ඒ තා විසින් පැණ පුළුවුස්නා ලද්දේ, එය විසඳන්නට නොහැකි වූයේ නො වෙ ද? නො හැකි වනුයේ කෝපයත් ද්වේෂයත් නොසතුටත් පහළ කෙළේ නොවෙ ද? ඒ තට 'සාධු ඉණ ඇති රහත් මහණක්හු කෙරේ ගැහැටුණම්හ, එය අපට බොහෝ කලක් අවැඩ පිණිස, දුක් පිණිස නො වෙ ව' යි මේ සිත වූයේ නො වෙ ද?' යි මම කීම්.

'වහන්ස, එසේ ය, කිමෙක් ද? භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රහත් බවට මසුරු වන සේක් ද?' යි හේ කී ය.

“න ඛො අභං මොඝපුරිඝ අරභඤ්ඤා මච්ඡරායාමි. අපි ච තුග්ගෙවෙනං පාපකං දිට්ඨිගතං උපපන්නං, තං පචභ, මා තෙ අභොයි දීඝරක්ඛා අභිතාය දුක්ඛාය. යං ඛො පනෙතං සුනාකඛන්ත මඤ්ඤාසි අවෙලං කළාරමච්ඡුකං ‘සාධුරුපො අරභං සමඤ්ඤා’ති, සො න විරසෙඤ්ඤා පරිභිතො¹ සානුචරියො² විචරනො ඕදනාකුමාසං භුඤ්ඤාමානො සබ්බානෙච චෙසාලියානී චෙතියානී සමතිකකම්ඤා යසා නිකකිඤ්ඤා³ කාලං කරිසන්ති”ති.

13. අථ ඛො භග්ගව අවෙලො කළාරමච්ඡුකො න විරසෙඤ්ඤා පරිභිතො සානුචරියො විචරනො ඕදනාකුමාසං භුඤ්ඤාමානො සබ්බානෙච චෙසාලියානී චෙතියානී සමතිකකම්ඤා යසා නිකකිඤ්ඤා කාලමකායි. අපෙසායි ඛො භග්ගව සුනාකඛන්තො ලිච්ඡවිපුඤ්ඤා: අවෙලො කිර කළාරමච්ඡුකො පරිභිතො සානුචරියො විචරනො ඕදනාකුමාසං භුඤ්ඤාමානො සබ්බානෙච චෙසාලියානී චෙතියානී සමතිකකම්ඤා යසා නිකකිඤ්ඤා කාලං කතො’ති. අථ ඛො භග්ගව සුනාකඛන්තො ලිච්ඡවිපුඤ්ඤා යෙනාභං තෙනුපසඤ්ඤාමි. උපසඤ්ඤාමි මං අභිවාදෙඤ්ඤා ඵකමන්තං නිසීදි. ඵකමන්තං නිසන්තං ඛො අභං භග්ගව සුනාකඛන්තො ලිච්ඡවිපුඤ්ඤා ඵතදවොචං:

තං කිමඤ්ඤාසි සුනාකඛන්ත යථෙච තෙ අභං අවෙලං කළාරමච්ඡුකං ආරභ්භ ඛ්‍යාකායි, තථෙච තං විපකකං අඤ්ඤාථා වා?ති.

“යථෙච මෙ භනෙත භගවා අවෙලං කළාරමච්ඡුකං ආරභ්භ ඛ්‍යාකායි, තථෙච තං විපකකං නො අඤ්ඤාථා”ති.

“තං කිමඤ්ඤාසි සුනාකඛන්ත යදි ඵචං සනෙත කතං වා භොති උක්ඛරිමනුසංඛමො ඉද්ධිපාච්භාරියං, අකතං වා?”ති,

“අද්ධා ඛො භනෙත ඵචං සනෙත කතං භොති උක්ඛරිමනුසංඛමො ඉද්ධිපාච්භාරියං, නො අකතන්ති.”

“ඵචච්ඡි ඛො මං තං මොඝපුරිඝ උක්ඛරිමනුසංඛමො ඉද්ධිපාච්භාරියං කරොන්තං ඵචං චදෙසි න භි පන මෙ භනෙත භගවා උක්ඛරිමනුසංඛමො ඉද්ධිපාච්භාරියං කරොති’ති. පසං මොඝපුරිඝ යාවඤ්ඤා තෙ ඉදං අපරදධන්ති.”

ඵචච්ඡි ඛො භග්ගව සුනාකඛන්තො ලිච්ඡවිපුඤ්ඤා මයා වුච්චමානො අපකකමෙච ඉමස්මා ධම්මවිනයා, යථා තං ආපායිකො නොරයිකො.

1. පරිභිතො -සිඉ-
2. සානුචරියො, -මච්ඡ-
3. නිකකිඤ්ඤා (සිඉ. නම)

'හිස් මිනිස, මම රහත්බවට මසුරු නොවෙමි. වැලි, තා හට මේ ලාමක මිසදිටෙක් උපතා. එය බැහැරැ ලව. එය තට බොහෝ කල් අවැඩ පිණිස දුක් පිණිස නො වෙ වා. සුනක්ඛත්තය, ගිරුවත් කළාර-මට්ඨක නම් යම් එකකු 'සාධු ගුණ ඇති රහත් මහණෙකු'යි තෝ සිතයි ද, හේ නො බෝ දිනෙකින් ම පිළි හැන්දේ බිරියක ඇති වැ හැවිදුණේ, ඔත් කොමු ඇ අහර වළඳනුයේ විසල්පුරැ හැම දෙවොල් ම ඉක්මැ ගොස් යසසින් පිරිහුණේ කලුරිය කරන්නේ යැ' යි කිමි.

13. භාග්වය, එ කලැ නිරුවත් කළාරමට්ඨක තෙමෙ නොබෝ දිනෙකින් පිළි හැන්දේ, බිරියක් ඇති වැ හැවිදිනුයේ, ඔත් කොමු ඇ අහර වළඳනුයේ, විසල්පුරැ සියලු දෙවොල් ම ඉක්මැ ගොස්, යසසින් පිරිහී කළුරිය කෙළේ ලැ'යි සුනක්ඛත්තයා ඇසී ය. එ කලැ හේ මා කරා එළැඹියේ ය. එළැඹූ මා වැඳ පසෙකු හුන්නේ ය. පසෙකු හුන් සුනක්ඛත්තයා අමතා, 'සුනක්ඛත්තය, එය කිමැ යි සිතයි ද? නිරුවත් කළාරමට්ඨකයා ඇරැබූ තට යම් සේ මම කිමි ද, එසේ ම එය නිපන්නේ ද? නැත හොත් අන් සැටියෙකින් වී ද?' යි කිමි.

'වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නිරුවත් කළාරමට්ඨක තවුසා ඇරැබූ යම් සේ මට වදළ සේක් ද, එසේ ම එය නිපතා, අන් සැටියෙකින් නො වී යැ' යි හේ කී ය.

'සුනක්ඛත්තය, තෝ එය කෙසේ සිතති ද? ඉදින් මෙ ලෙස ඇති කලැ මා විසින් උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදුපෙළහර කරන ලද ද?, නො කරන ලද ද?' යි ඇසිමි.

'වහන්ස, මෙසේ ඇති කලැ උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර කරන ලදුයේ වෙයි, නො කරන ලදුයේ නොවේ' යැ යි හේ කී ය.

'හිස් මිනිස, මෙසේත් උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර කරන මට; 'භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර නො කරන සේකැ' යි තෝ කියෙහි. හිස් මිනිස, බලව, තා විසින් කොතරම් මහ වරදෙක් කරන ලද ද?' යි මම කිමි. භාග්වය, ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්ඛත්තයා මා විසින් මෙසේ කියනු ලබනුයේ ම, අපායට සුදුසු වූවක්හු, නිරයට සුදුසු වූවක්හු සේ ම හේ මේ ධර්මිත්තය කෙරෙන් (මේ සස්තෙන් බැහැර ව) ගියේ ම ය.

පාථිකසුත්තවතථු

14. එක මිදුහං භග්ගව සමයං තස්සව වෙසාලියං විහරාමී මහාවනෙ කුටාගාරසාලායං. තෙන ඛො පන සමයෙන අවෙලො පාථික-
 පුකෙතා¹ වෙසාලියං පට්ඨසති ලාභග්ගපපකෙතා වෙච යසග්ගපපකෙතා
 ච චජ්ජිතාමෙ. සො ච වෙසාලියං පරිසතිං එචං වාචං භාසති:
 සමණො ගොතමො ඤ්ණවාදෙ අභමචී ඤ්ණවාදෙ. ඤ්ණවාදෙ
 ඛො පන ඤ්ණවාදෙන අරහති උත්තරිමනුසසධම්මා ඉද්ධිපාටිභාරියං
 දසෙතං. සමණො වෙ ගොතමො උපධිඵපථං ආගච්ඡය්‍ය, අභමචී
 උපධිඵපථං ගච්ඡය්‍යං. තෙ තස්ස උභොපි උත්තරිමනුසසධම්මා ඉද්ධිපාටි-
 භාරියං කරෙය්‍යාම. එකං වෙ සමණො ගොතමො උත්තරිමනුසසධම්මා
 ඉද්ධිපාටිභාරියං කරිසසති, ද්වාහං කරිසසාමී. දෙච වෙ සමණො ගොතමො
 උත්තරිමනුසසධම්මා ඉද්ධිපාටිභාරියානි කරිසසති, චත්තාරාහං කරිසසාමී.
 චත්තාරි වෙ සමණො ගොතමො උත්තරිමනුසසධම්මා ඉද්ධිපාටිභාරියානි
 කරිසසති, අච්ඡාහං කරිසසාමී. ඉති යාවතකං සමණො ගොතමො
 උත්තරිමනුසසධම්මා ඉද්ධිපාටිභාරියං කරිසසති, තඤ්ඤුණං තඤ්ඤුණාහං²
 කරිසසාමී''ති.

15. “අථ ඛො භග්ගව සුන්‍ධකකෙතා ලිච්ඡවිපුකෙතා යෙනාහං තෙත්තප-
 සඛකමී, උපසඛකමීත්ථා මං අභිවාදෙත්ථා එකමනං නිසීදී. එකමනං
 නිසීතෙතා ඛො භග්ගව සුන්‍ධකකෙතා ලිච්ඡවිපුකෙතා මං එතදවොච:
 අවෙලො භතෙත පාථිකසුකෙතා වෙසාලියං පට්ඨසති ලාභග්ගපපකෙතා
 වෙච යසග්ගපපකෙතා ච චජ්ජිතාමෙ. සො වෙසාලියං පරිසතිං එචං වාචං
 භාසති: ‘සමණො ගොතමො ඤ්ණවාදෙ, අභමචී ඤ්ණවාදෙ. ඤ්ණවාදෙ
 ඛො පන ඤ්ණවාදෙන අරහති උත්තරිමනුසසධම්මා ඉද්ධිපාටිභාරියං
 දසෙතං. සමණො ගොතමො වෙ උපධිඵපථං ආගච්ඡය්‍ය, අභමචී
 උපධිඵපථං ගච්ඡය්‍යං. තෙ තස්ස උභො පි උත්තරිමනුසසධම්මා
 ඉද්ධිපාටිභාරියං කරෙය්‍යාම. එකං වෙ සමණො ගොතමො උත්තරි-
 මනුසසධම්මා ඉද්ධිපාටිභාරියං කරිසසති, ද්වාහං කරිසසාමී -පෙ- තඤ්ඤුණං
 තඤ්ඤුණාහං කරිසසාමී''ති.

1. පාථික සිඹු. පාරික (හ්‍යා PTS)
 2. තඤ්ඤුණං -PTS-

පාචික සූත්‍ර වස්තුව

14. භාග්වය, මම එක් කලෙක විසල්පුර අසල මහ වෙනෙහි කුලාරහල් වෙහෙර වෙසෙමි. එ සමයෙහි පාචිකසූත්‍ර නම් නිරුවත් තවුසෙක් ලාභයෙන් ද යසසින් ද අගපත් වූයේ, වැදූරපුත් ගේ වාසභූමි වූ විසල්පුර වෙසෙයි. හේ 'මහණ ගොයුම් ඥානවාද ඇත්තෙක මම ද ඥානවාද ඇතියෙමි. ඥානවාද ඇත්තේ වූ කලි ඥානවාද ඇත්තක්හු හා උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර දක්වන්නට සුදුස්සේ ය. ඉදින් මහණ ගොයුම් (වාද පිණිස) අඩ මහක් එන්නේ වී නම්; මම ද අඩ මහක් (ඔහු දෙසට) ඉදිරි වැ යන්නෙමි. එහි දී ඒ අපි දෙ දෙනා ම උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර කරන්නාවු. මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් එක් ඉදු පෙළහරක් කරන්නේ නම්, මම ඉදු පෙළහර දෙකක් කරන්නෙමි. මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර දෙකක් කරන්නේ නම්, මම සතරක් කරන්නෙමි. ඉදින් මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර සතරක් කරන්නේ නම්; මම අටක් කරන්නෙමි. මෙසේ මහණ-ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් යම් පමණ පෙළහර කරන්නේ ද, මම එ මෙන් දෙගුණයක් දෙගුණයක් ඉදු පෙළහර කරන්නෙමි'යි පිරිස් මැද මෙසේ වූ බසක් කියයි.

15. භාග්වය, එ කලැ ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්ඛත්තයා මා වෙත එළැඹියේ ය. එළැඹි මා වැද පසෙක උන්නේ ය. පසෙක හුන්නේ ම, "වහන්ස, වැදූගම වූ විසල්පුර පාචිකසූත්‍ර නම් නිරුවත් තවුසෙක් ලාභයෙන් ද යසසින් ද අගපත් වැ වෙසෙයි. ඔහු විසල්පුර පිරිස් මැද දී "මහණගොයුම් (මම පියල්ල දනිමි යි) ඥානවාද ඇත්තෙක. මම ද ඥානවාද ඇත්තෙකිමි. ඥානවාද ඇත්තේ වූ කලි ඥානවාද ඇත්තකු හා උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර දක්වන්නට සුදුස්සේ ය. ඉදින් මහණ ගොයුම් (වාද පිණිස) අඩ මහක් එන්නේ වී නම්; මම ද අඩ මහක් ඉදිරියට යන්නෙමි. එහි දී ඒ අපි දෙ දෙනා ම උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර කරන්නාවු. මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් එක් ඉදු පෙළහරක් කරන්නේ නම්, මම ඉදු පෙළහර දෙකක් කරන්නෙමි. මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර දෙකක් කරන්නේ නම්, මම සතරක් කරන්නෙමි. ඉදින් මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර සතරක් කරන්නේ නම්, මම අටක් කරන්නෙමි. මෙසේ මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් යම් පමණ ඉදු පෙළහර කරන්නේ ද, මම එ මෙන් දෙගුණ දෙගුණ ඉදු පෙළහර කරන්නෙමි' යි මෙසේ කියතැ" යි මට සැළ කෙළේ ය.

16. එවං වුක්කො අභං භග්ගව සුනාකඛික්කං ලිච්ඡවිජුක්කං එතදවොචං: අභබ්බො ඛො සුනාකඛික්ක අවෙලො පාථිකපුක්කො තං වාචං අප්පභාය තං චික්කං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චික්කජ්ජිතො මම සම්මුඛිභාවං ආගන්තුං සවෙපි' සස එවමසස 'අභං තං වාචං අප්පභාය තං චික්කං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චික්කජ්ජිතො සමණසස ගොතමසස සම්මුඛිභාවං ගච්ඡය්‍යන්ති, මුද්ධා පි තසස චිප්පතෙය්‍යා'ති.

“රක්ඛිතෙතං භනෙත භගවා වාචං, රක්ඛිතෙතං සුගතො වාවන්ති.”

“කිම්පත මං තුං සුනාකඛික්ක එවං වදෙසි: රක්ඛිතෙතං භනෙත භගවා වාචං, රක්ඛිතෙතං සුගතො වාවන්ති?”

“භගවතා වසස භනෙත එසා වාචා එකංසෙන ඔධාරිතා” ‘අභබ්බො අවෙලො පාථිකපුක්කො තං වාචං අප්පභාය තං චික්කං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චික්කජ්ජිතො මම සම්මුඛිභාවං ආගන්තුං. සවෙ පි' සස එවමසස 'අභං තං වාචං අප්පභාය තං චික්කං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චික්කජ්ජිතො සමණසස ගොතමසස සම්මුඛිභාවං ගච්ඡය්‍යන්ති, මුද්ධා පි තසස චිප්පතෙය්‍යා'ති. අවෙලො ව භනෙත පාථිකපුක්කො විරුපරුපෙන භගවතො සම්මුඛිභාවං ආගච්ඡය්‍ය, තදසස භගවතො මුසා'ති.

“අපි නු සුනාකඛික්ක තථාගතො තං වාචං භාසෙය්‍ය යා සා වාචා අභයගාමිනී?” ති

“කිං පත භනෙත භගවතා අවෙලො පාථිකපුක්කො චෙතසා චෙතො පරිච්ච විදිතො අභබ්බො අවෙලො පාථිකපුක්කො තං වාචං අප්පභාය තං චික්කං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චික්කජ්ජිතො මම සම්මුඛිභාවං ආගන්තුං, සවෙ පි' සස එවමසස තං වාචං අප්පභාය තං චික්කං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චික්කජ්ජිතො සමණසස ගොතමසස සම්මුඛිභාවං ගච්ඡය්‍යන්ති, මුද්ධා පි තසස චිප්පතෙය්‍යා'ති. උද්ගු ඉදවතා භගවතො එතමඤ්ඤං ආරොචෙසුං අභබ්බො භනෙත ව අවෙලො පාථිකපුක්කො තං වාචං අප්පභාය තං චික්කං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චික්කජ්ජිතො භගවතො සම්මුඛිභාවං ආගන්තුං. සවෙ පි' සස එවමසස; අභං තං වාචං අප්පභාය තං චික්කං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චික්කජ්ජිතො සමණසස ගොතමසස සම්මුඛිභාවං ගච්ඡය්‍යන්ති මුද්ධා පි තසස චිප්පතෙය්‍යා ති?”

1. ඔවාදිතා, ඔමු

16. භාර්ගවය, මෙසේ කී කලා මම ලිව්විදුනු සුනක්ඛත්තයාට, “සුනක්ඛත්තය, නිරුවත් පාර්ශ්වයා ඒ තෙපුල් නො හැරපියා ඒ සිත නො හැරපියා ඒ දෘෂ්ටිය නොදුරුලා මා හමුවට එන්නට නො හැක්ක. ඉදින් ඒ වචන නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව නො දුරු ලා, ‘මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’ යි මෙසේ ඔහුට සිතෙක් වී නම් ඔහුගේ භිස ද ගිලි හෙතැ” යි මම කීමි.

“වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ වචනය රක්තා සේක් වා, සුගතයන් වහන්සේ මේ වචනය රක්තා සේක් වා’ යි සුනක්ඛත්ත කී ය.

“සුනක්ඛත්තය, කීමෙක් ද? ‘භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ වචනය රක්තා සේක් වා, සුගතයන් වහන්සේ මේ වචනය රක්තා සේක් වා’ යි මෙසේ මට කවර හෙයින් කියහි ද?” යි මම පුළුවනිමි.

“වහන්ස, නිරුවත් පාර්ශ්වයා තවුසා ඒ තෙපුල් නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දෘෂ්ටිය නො දුරු ලා, මා හමුවට එන්නට නො හැක්ක. ඉදින් ‘මම ඒ තෙපුල් නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව නො දුරු ලා, මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’ යි ඔහුට මෙබඳු සිතෙක් වී නම්, ඔහුගේ භිස ද ගිලිහෙතැ’ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මේ වචනය එකාන්තයෙන් අවධාරණය කොට (නියත කොට) ම වදරන ලද සේ යැ. වහන්ස, අවේලක පාර්ශ්වයා තෙමෙසාදධියෙන් වෙස්වලා (සිංහ ව්‍යාසුරාදීන් බඳු අන් වෙසෙකින්) භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙතට ආයේ වී නම්, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ඒ තෙපුල් බොරු වන්නේ යැ” යි හේ කී ය.

‘සුනක්ඛත්තය, තථාගත තෙමේ සැටියෙන් එකක් වූ, අරුතෙන් වෙනෙකක් වූ, දැනකට යන බසක් කියන්නේ ද?’ යි මම ඇසිමි.

‘කීමෙක් ද වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ‘අවේලක පාර්ශ්වයා තෙම ඒ තෙපුල් නො හැරපියා, ඒ සිත නොහැරපියා, ඒ දිව නො දුරු ලා මා හමුවට එන්නට නො හැක්කැ’ යි ද, එසේ ඒ තෙපුල් නො හැරපියා, ඒ සිත නොහැරපියා, ඒ දිව නො දුරු ලා මහණ ගොයුම් වෙත යන්නෙමි’ යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වී නම්, ඔහු භිස ද ගිලිහෙතැ’ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් සිය සිතින් ඔහු සිත පිරිසිඳූ අවේලක පාර්ශ්වයා දන්නා ලද්දේ ද? නැත හොත්, ‘අවේලක පාර්ශ්වයා ඒ තෙපුල් නො හැරපියා ... භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවට එනු නො හැක්කැ’ යි, ... ඉදින් ඒ තෙපුල් නො හැරපියා ... මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’ යි සිතා යන්නේ නම්, ඔහු භිස ගිලි හෙතැ’ යි දේවතා කෙනෙක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මේ පවත් සැල කළෝ ද?’ යි හේ පුළුවන.

17. “වෙනසා වෙනො පරිච්ච විදිතො වෙච මෙ සුනකඛකත අවෙලො පාථිකසුඤ්ඤො අභබ්බො අවෙලො පාථිකසුඤ්ඤො තං වාචං අප්පහාය තං විකතං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පට්ඨිකප්පජ්ජා මම සමමුඛිභාවං ආගන්තුං. සවෙ පි’සස ඵචමසස අභං තං වාචං අප්පහාය තං විකතං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පට්ඨිකප්පජ්ජා සමණසස ගොතමසස සමමුඛිභාවං ගච්ඡෙය්‍යන්ති, මුද්ධා පි තසස විපතෙය්‍යා’ති. දෙවතා පි මෙ ඵතමස්සං ආරොවෙසුං: අභබ්බො භනෙත අවෙලො පාථිකසුඤ්ඤො තං වාචං අප්පහාය තං විකතං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පට්ඨිකප්පජ්ජා භගවතො සමමුඛිභාවං ආගන්තුං, සවෙ පි’සස ඵචමසස අභං තං වාචං අප්පහාය තං විකතං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පට්ඨිකප්පජ්ජා සමණසස ගොතමසස සමමුඛිභාවං ගච්ඡෙය්‍යන්ති මුද්ධා පි තසස විපතෙය්‍යා’ති.

අපිතො පි නාම ලිච්චිතං සෙනාපති අධුනා කාලකතො තාවති-සකායං උපපනෙතා. සො පි මං උපසඛකමිතා ඵචමාරොවෙසි: ‘අලුප්ඨි භනෙත අවෙලො පාථිකසුඤ්ඤො මුසාවාදී භනෙත අවෙලො පාථිකසුඤ්ඤො මමි- භනෙත අවෙලො පාථිකසුඤ්ඤො ඛ්‍යාකාසි වජ්ඣමෙ ‘අපිතො ලිච්චි සෙනාපති මහාතිරයං උපපනෙතා ති. න ඛො පනාභං භනෙත මහාතිරයං උපපනෙතා තාවතිසංකායමහි උපපනෙතා. අලුප්ඨි භනෙත අවෙලො පාථිකසුඤ්ඤො, මුසාවාදී භනෙත අවෙලො පාථිකසුඤ්ඤො, අභබ්බො ච භනෙත අවෙලො පාථිකසුඤ්ඤො තං වාචං අප්පහාය තං විකතං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පට්ඨිකප්පජ්ජා භගවතො සමමුඛිභාවං ආගන්තුං. සවෙ පි’සස ඵචමසස අභං තං වාචං අප්පහාය තං විකතං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පට්ඨිකප්පජ්ජා සමණසස ගොතමසස සමමුඛිභාවං ගච්ඡෙය්‍යන්ති, මුද්ධා පි තසස විපතෙය්‍යා’ති.

ඉති ඛො සුනකඛකත වෙනසා වෙනො පරිච්ච විදිතො වෙච මෙ අවෙලො පාථිකසුඤ්ඤො අභබ්බො අවෙලො පාථිකසුඤ්ඤො තං වාචං අප්පහාය තං විකතං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පට්ඨිකප්පජ්ජා මම සමමුඛිභාවං ආගන්තුං. සවෙ පි’සස ඵචමසස ‘අභං තං වාචං අප්පහාය තං විකතං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පට්ඨිකප්පජ්ජා සමණසස ගොතමසස සමමුඛිභාවං ගච්ඡෙය්‍යන්ති’ මුද්ධා පි තසස විපතෙය්‍යා ති. දෙවතා පි මෙ ඵතමස්සං ආරොවෙසුං: අභබ්බො භනෙත අවෙලො පාථිකසුඤ්ඤො තං වාචං අප්පහාය තං විකතං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පට්ඨිකප්පජ්ජා භගවතො සමමුඛිභාවං ආගන්තුං. සවෙ පි’සස ඵචමසස අභං තං වාචං අප්පහාය තං විකතං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පට්ඨිකප්පජ්ජා සමණසස ගොතමසස සමමුඛිභාවං ගච්ඡෙය්‍යන්ති, මුද්ධා පි තසස විපතෙය්‍යා’ති. සො ඛො පනාභං සුනකඛකත වෙසාලියං පිණ්ඩාය වරිතා පච්ඡාභකතං පිණ්ඩපාතපටිකකතො යෙන අවෙලසස පාථිකසුඤ්ඤො ආරාමො තෙතූපසඛකමිසසාමි දිට්ඨි-විහාරාය. යසස දුති තිං සුනකඛකත ඉච්ඡි, තසස ආරොවෙභී’ති.

17. “සුනක්ඛත්තය, අවෙලක පාථිකපුත්‍රයා ඒ තෙජල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව නො දුර ලා මා හමුවට එන්නට නො සුදුස්සේ ය. ඉදින් ඔහුට ‘මම ඒ තෙජල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව නො දුර ලා, මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’ යි මෙසේ සිතක් වනොත්, ඔහුගේ භිස ද ගිලිහෙතැ යි මා සිතින් ඔහු සිත පිරිසිඳූ අවෙලක පාථිකපුත්‍රයා මා විසින් දන්නා ලද්දේ ය. දේවතා කෙනෙක් ද ‘වහන්ස, අවෙලක පාථිකපුත්‍ර තෙමේ ඒ තෙජල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව නො දුරලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවට එන්නට නො සුදුස්සේ ය. ඉදින් ඔහුට ‘මම ඒ තෙජල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව නො දුරලා, මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’ යි මෙසේ සිතක් වනොත් ඔහු භිස ද ගිලි හෙතැ’ යි මෙ පවත මට සැළ කළහ.

ලිච්ඡවිත්ගේ අජිත නම් සෙනෙවි ද නොබෝ දවස්හි කළුරිය කෙළේ, තවුතිසා දෙවි ලොවැ උපන්නේ ය. හේ ද මා කරා එළැඹ, “වහන්ස, පාථිකපුත්‍ර අවෙලක තෙමේ මුසාබස් දෙඩන්නෙක. වහන්ස, ‘ලිච්ඡවිත්ගේ අජිත නම් සෙනෙවි මහ නිරයට වන්හ’ යි පාථිකපුත්‍ර අවෙලක තෙමේ වැදූගමිහි මා ඇරැබූ ද දෙඩී ය. වහන්ස, මම මහ නිරයට නො වනිමි. මම තවුතිසා දෙවිලොවැ උපනිමි. වහන්ස, පාථිකපුත්‍ර අවෙලක අලප්ථියැ, පාථිකපුත්‍ර අවෙලක මුසාවාදී යැ, වහන්ස, පාථිකපුත්‍ර අවෙලක ඒ තෙජල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව නො දුරලා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවට එන්නට නො සුදුස්සේ ය. ඉදින්, ‘මම ඒ තෙජල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව නො දුරලා, මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’ යි ඔහුට මෙසේ සිතක් වනොත් (එසේ යනොත්), ඔහු භිස ද ගිලිහෙතැ” යි මට සැළ කෙළේ ය,

සුනක්ඛත්තය, මෙසේ මා විසින් අවෙලක පාථිකපුත්‍ර තෙමේ ‘ඒ තෙජල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව නො දුරලා මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’ යි ඔහුට මෙසේ සිතක් වනොත් (එසේ එනොත්), ඔහු භිස ද ගිලිහෙතැ’ යි පාථිකපුත්‍ර තෙමේ ඔහු සිත් මා සිතින් පිරිසිඳූ මා විසින් ද දන්නා ලද්දේ වෙයි. දේවතා කෙනෙක් ද ‘වහන්ස, අවෙලක පාථිකපුත්‍ර තෙමේ ඒ තෙජල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව නො දුරලා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවට එන්නට නො සුදුස්සේ ය. ඉදින් ඔහුට ‘මම ඒ තෙජල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව නො දුරලා, මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’ යි මෙසේ සිතක් වනොත්, (එසේ ම යනොත්) ඔහු භිස ගිලිහෙතැ යි’ ද මට මෙ පවත් සැළ කළහ. සුනක්ඛත්තය, ඒ මම විසල්පුර පිඬු පිණිස හැසිර, පසුබත්ති පිඬුපායෙන් පෙරළා ඇක්මුණෙමි, දිවා විහාරය පිණිස, අවෙලක පාථික-පුත්‍රයාගේ ආරාමය කරා යන්නෙමි. සුනක්ඛත්තය, දැන් තෝ මෙ පවත් යමකුට සැළ කරනු රිස්සෙහි නම් ඔහුට සැළ කරව’ යි කීමි.

ඉද්ධිපාටිභාරියකථා

18. අථ ධ්වොභං¹ හඟ්ගච පුබ්බිඤ්ඤාසමයං නිවාසෙත්වා පක්ඛච්චරමාදය වෙසාලිං පිණ්ඩාය පාවිසිං. වෙසාලියං පිණ්ඩාය වරිත්වා පච්ඡාභක්ඛං පිණ්ඩපාතපටිකකතෙත්වා යෙන අවෙලසස පාථිකපුක්ඛසස ආරාමො තෙනුපසඛකම් දිවාචිභාරාය. අථ ධ්වො හඟ්ගච සුන්ධකම්කෙත්වා ලිච්ච්චිපුක්ඛො තරමානරුපො වෙසාලිං පවිසිත්වා යෙන අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා ලිච්ච්චි තෙනුපසඛකම්. උපසඛකම්ත්වා අභිඤ්ඤාතො අභිඤ්ඤාතො ලිච්ච්චි එතදවොච: එසාචුසො හගවා වෙසාලියං පිණ්ඩාය වරිත්වා පච්ඡාභක්ඛං පිණ්ඩපාතපටිකකතෙත්වා යෙන අවෙලසස පාථිකපුක්ඛසස ආරාමො තෙනුපසඛකම් දිවාචිභාරාය. අභිකකමථායසමතෙත්වා අභිකකමථායසමතෙත්වා. සාධුරුපානං සමඤ්ඤානං උක්ඛරිමනුසසධම්මො ඉද්ධිපාටිභාරියං හවිසසති ති.

අථ ධ්වො හඟ්ගච අභිඤ්ඤාතානං අභිඤ්ඤාතානං ලිච්ච්චිනං එතදභොසි: සාධුරුපානං කීර භො සමඤ්ඤානං උක්ඛරිමනුසසධම්මො ඉද්ධිපාටිභාරියං හවිසස ති. හන්ද වත භො ගච්ඡාමා ති.

අථ ධ්වො හඟ්ගච සුන්ධකම්කෙත්වා ලිච්ච්චිපුක්ඛො යෙන අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා බ්‍රාහ්මණමහාසාලා ගහපතිනෙවයිකා නානාතිත්ථියා සමඤ්ඤාබ්‍රාහ්මණා² තෙනුපසඛකම්, උපසඛකම්ත්වා අභිඤ්ඤාතො අභිඤ්ඤාතො නානාතිත්ථියෙ සමඤ්ඤාබ්‍රාහ්මණෙ එතදවොච: එසාචුසො හගවා වෙසාලියං පිණ්ඩාය වරිත්වා පච්ඡාභක්ඛං පිණ්ඩපාතපටිකකතෙත්වා යෙන අවෙලසස පාථිකපුක්ඛසස ආරාමො තෙනුපසඛකම් දිවාචිභාරාය. අභිකකමථායසමතෙත්වා අභිකකමථායසමතෙත්වා. සාධුරුපානං සමඤ්ඤානං උක්ඛරිමනුසසධම්මො ඉද්ධිපාටිභාරියං හවිසසති ති. අථ ධ්වො හඟ්ගච අභිඤ්ඤාතානං අභිඤ්ඤාතානං නානාතිත්ථියානං සමඤ්ඤාබ්‍රාහ්මණානං එතදභොසි: සාධුරුපානං කීර භො සමඤ්ඤානං උක්ඛරිමනුසසධම්මො ඉද්ධිපාටිභාරියං හවිසසති. හන්ද වත භො ගච්ඡාමා''ති.

19. අථ ධ්වො හඟ්ගච අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා ලිච්ච්චි අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා ච බ්‍රාහ්මණමහාසාලා ගහපතිනෙවයිකා නානාතිත්ථියා සමඤ්ඤාබ්‍රාහ්මණා යෙන අවෙලසස පාථිකපුක්ඛසස ආරාමො තෙනුපසඛකම්-සු. සා එසා හඟ්ගච පරිසා භොති³ අනෙකසතා අනෙකසහසසා. අයෙසාසි ධ්වො හඟ්ගච අවෙලො පාථිකපුක්ඛො 'අභිකකතො කීර අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා ලිච්ච්චි, අභිකකතො අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා ච බ්‍රාහ්මණමහාසාලා අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා ච බ්‍රාහ්මණමහාසාලා ගහපතිනෙවයිකා නානාතිත්ථියා සමඤ්ඤාබ්‍රාහ්මණා, සමඤ්ඤා පි ගොතමො මඤ්ඤා ආරාමෙ දිවාචිභාරං නිසිනෙත්වා'ති. සුත්වානසස හයං ජමහිතක්ඛං ලොමහංසො උදපාදි.

1. අථ ධ්වො සවාභං (සායා)
 2. නානාතිත්ථියෙ සමඤ්ඤාබ්‍රාහ්මණා (සායා)
 3. මහා භොති (මජ්ඣං)

සෘද්ධිප්‍රාතිහාර්ය කථා

18. භාග්වය, එ කල්හි මම පෙර වරුයෙහි හැඳ පෙරෙවැ පා සිවුරු ගෙන පිඬු පිණිස විසල්පුරට පිවිසියෙමි. විසල්පුර පිඬු පිණිස හැසිර පිණිස පිණිස පාථිකපුත්‍රයාගේ ආරාමය කරා ගියෙමි. භාග්වය, එ කල්හි ලිච්චවිපුත්‍ර සුනක්ඛත්ත තෙම වෙළෙචි වෙළෙචි වැ විසල්පුර වැඳ, ප්‍රකට ප්‍රකට ලිච්චීන් කරා එළැඹියේ ය. එළැඹ, 'ඇවැත්නි, තෙල භාග්‍යාවතුන් වහන්සේ විසල්පුර පිඬු පිණිස හැසිර, පිණිස පාථිකපුත්‍රයාගේ ආරාමය කරා වැඩි සේක. ආයුෂ්මත්නි, එහි යවු. සාධු සභාවය ඇති මහණුන් ගේ උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහරෙක් වන්නේ යැ' යි කී ය.

භාග්වය, එ විටැ ඒ ප්‍රකට ප්‍රකට ලිච්චීනට, 'සාධුරූප වූ මහණුන් ගේ උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහරක් වන්නේ ල. හවත්නි, දන් එහි යමහ' යි මේ සිත විය.

ඉක්බිති ලිච්චවිපුත්‍ර සුනක්ඛත්ත තෙම ප්‍රකට ප්‍රකට නන් තොටු මහණ බමුණන් ද කරා එළැඹැ, 'ඇවැත්නි, තෙල භාග්‍යාවතුන් වහන්සේ විසල් පුර පිඬු පිණිස හැසිර, පිණිස පාථිකපුත්‍රයාගේ ආරාමයට වැඩි සේක. ආයුෂ්මත්නි, එහි යවු, ආයුෂ්මත්නි, එහි යවු, සාධු සභාවය ඇති මහණුන්ගේ උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහරෙක් වන්නේ යැ' යි සැල කෙළේ ය. භාග්වය, එ කලැ ඒ ප්‍රකට ප්‍රකට නන්තොටුවනට, මහණ-බමුණනට 'හවත්නි, සාධුරූප වූ මහණුන්ගේ උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහරෙක් වන්නේ ල. හවත්නි, දන් එහි යමහ' යි මේ සිත විය.

19. භාග්වය, එ කලැ ප්‍රකට ප්‍රකට ලිච්චවිපු ද, ප්‍රකට ප්‍රකට බමුණු මහසල්හු ද, ගැහැවි මහසල්හු ද, නන් තොටුවෝ ද, මහණබමුණෝ ද පාථිකපුත්‍ර අවෙලකයා ගේ ආරාමය කරා එළැඹියහ. භාග්වය, ඒ නොයෙක් සිය ගණන් නොයෙක් දහස් ගණන් ජනයා ඇති පිරිසෙක් විය. භාග්වය, පාථිකපුත්‍ර අවෙලක තෙමෙ 'ප්‍රකට ප්‍රකට ලිච්චීන් ආහ සි, ප්‍රකට ප්‍රකට බමුණු මහසලුන් ද ගැහැවි මහසලුන් ද නන් තොටු මහණ-බමුණන් ද ආහ' යි, මහණ ගොයුම්හු ද මා අරමෙහි දිවාචිහාර පිණිස හුන්හ යි ද ඇසී ය. ඇසීමෙන් ඔහුට බිය ද තැති ගැන්ම ද ලොමුදහ ගැන්ම ද උපන.

20. අප්ඵ ඛො භග්ගව අවෙලො පාථිකපුත්තො භිතො සංචිග්ගො ලොමභට්ඨජාතො යෙන තිත්ඤ්ඤාචාර්යපරිබ්බාජකාරාමො¹ තෙනුපසඬිතම්. අසෙසාසි ඛො භග්ගව සා පරිසා ‘අවෙලො කිර පාථිකපුත්තො භිතො සංචිග්ගො ලොමභට්ඨජාතො යෙන තිත්ඤ්ඤාචාර්යපරිබ්බාජකාරාමො තෙනුපසඬිතනො’ ති. අප්ඵ ඛො භග්ගව සා පරිසා අඤ්ඤාතරං පුරිසං ආමනෙතසි: එභි කං භො පුරිස, යෙන තිත්ඤ්ඤාචාර්යපරිබ්බාජකාරාමො යෙන අවෙලො පාථික පුත්තො තෙනුපසඬිතම්, උපසඬිතම්ඤා අවෙලං පාථිකපුත්තං එවං වදෙභි: අභිකකමාචුයො පාථිකපුත්තං. අභිකකනො අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා ලිච්චථී, අභිකකනො අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා ච මුඛමණමහාසාලා ගහපතීනෙවසිකා නානාතීඤ්ඤා සමණමුඛණා, සමණො පි ගොතමො ආයසමනො ආරාමෙ දිවාචිහාරං නිසිනොතො. භාසිතා ඛො පන තෙ එසා ආචුසො පාථිකපුත්ත වෙසාලියං පරිසතිං වාචා: සමණො පි ගොතමො ඤ්ඤාචාර්යො අහමපි ඤ්ඤාචාර්යො. ඤ්ඤාචාර්යො ඛො පන ඤ්ඤාචාර්යො අරහති උක්ඛරිමනුසංඝධම්මො ඉද්ධිපාටිභාරියං දසෙසතුං. සමණො වෙ ගොතමො උපධිඨපථං ආගචෙජයා, අහමපි උපධිඨපථං ගචෙජයාං. තෙ තඤ්ඤා පි උක්ඛරිමනුසංඝධම්මො ඉද්ධිපාටිභාරියං කරෙය්‍යාම. එකං වෙ සමණො ගොතමො උක්ඛරිමනුසංඝධම්මො ඉද්ධිපාටිභාරියං කරිසසති, ද්වාහං කරිසසාමී, දෙච වෙ සමණො ගොතමො උක්ඛරිමනුසංඝධම්මො ඉද්ධිපාටිභාරියානි කරිසසති, වනතාරාහං කරිසසාමී. වනතාරි වෙ සමණො ගොතමො උක්ඛරිමනුසංඝධම්මො ඉද්ධිපාටිභාරියානි කරිසසති, අට්ඨාහං කරිසසාමී. ඉති යාවතකං සමණො ගොතමො උක්ඛරිමනුසංඝධම්මො ඉද්ධිපාටිභාරියං කරිසසති, තඤ්ඤාචාර්යො තඤ්ඤාචාර්යො කරිසසාමී’ ති. අභිකකමසෙව² ඛො ආචුසො පාථිකපුත්ත උපධිඨපථං. සධට්ඨමං යෙව ආගභඤ්ඤා සමණො ගොතමො ආයසමනො ආරාමෙ දිවාචිහාරං නිසිනොතො’ ති

1. තිත්ඤ්ඤාචාර්ය (මජ්ඣං)
 2. අභිකකමසෙව PTS

20. භාග්වය, එකලැ වනාහි අවේලක පාථිකසූත්‍ර තෙමේ බිය පත් වූයේ, බියෙන් කලකිරුණේ, උපත් ලොමුදහ ගැනුම් ඇත්තේ, තිඤ්ඤාඛාණු පරිමාජකයා ගේ (තිඹිරිකණු පිරිවැජ්ජා ගේ) ආරාමය කරා ගියේ ය. භාග්වය, අවේලක පාථිකසූත්‍ර තෙමේ බිය පත්තේ, බියෙන් කලකිරුණේ, හටගත් ලොමුදහ ගැනුම් ඇත්තේ, තිඹිරිකණු පිරිවැජ්ජා ගේ ආරාමය කරා ගියේ ලැ'යි ඒ පිරිස ඇසුහු ම ය. භාග්වය ඉක්බිති එ පිරිස එක් පුරුෂයකු බණවා, 'හවත් පුරුෂය, මෙහි එව, තිඹිරිකණු පිරිවැජ්ජාගේ අරමට, අවේලක පාථිකසූත්‍රයා වෙතට යා. ගොස්, අවේලක පාථිකසූත්‍රයාට, 'ඇවැත් පාථිකසූත්‍රයෙනි, නැඟී එවු. ප්‍රකට ප්‍රකට ලිව්ජ්චිත්‍ර ඔබ අරමැ රැස් වූහ. ප්‍රකට ප්‍රකට බවුණු මහසල්හු ද ගැහැවි මහසල්හු ද නන්-තොටුවෝ ද මහණබවුණෝ ද (ඔබ අරමට) රැස් වූහ. මහණ ගොයුම්හු ද ආයුෂ්මතුන් ගේ ආරාමයෙහි දිවාචිහරණය පිණිස අවුත් උන්හ. ඇවැත් පාථිකසූත්‍රයෙනි, විසල්පුරැ පිරිස් මැද දී ඔබ විසින් "මහණ ගොයුම් ඤනවාද ඇත්තේ ය, මම ද ඤනවාද ඇතියෙමි. ඤනවාද ඇත්තේ ඤනවාද ඇත්තකු හා උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර දක්වන්නට සුදුස්සේ ය. මහණ ගොයුම් වාද පිණිස අධි මහක් එන්නේ නම්; මමත් අධි මහක් ඉදිරියට යන්නෙමි. එහිදී ඒ අපි දෙ දෙනාම උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර කරන්නමු. මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් එක් ඉදු පෙළහරක් කරන්නේ නම්, මම ඉදු පෙළහර දෙකක් කරන්නෙමි. මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර දෙකක් කරන්නේ නම්, මම සතරක් කරන්නෙමි, මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර සතරක් කරන්නේ නම්, මම අටක් කරන්නෙමි. මෙසේ මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් යම් පමණ පෙළහර කරන්නේ ද, මම එමෙන් දෙගුණ දෙගුණ ඉදු පෙළහර කරන්නෙමි" යි මෙ තෙපුල් කියන ලද්දේ ය. "ඇවැත් පාථිකසූත්‍රයෙනි, අධි මහක් නැඟී එවු. හැමට පළමු ම මහණ ගොයුම්හු අවුත්, ආයුෂ්මතුන් ගේ ආරාමයෙහි දිවාචිහරණය පිණිස ඉන්නාහ'යි මෙසේ කියව" යි කියා යැවූහ.

“එවං හො”ති ඛො භග්ගව සො පුරිසො තසසා පරිසාය පටි-
 සුඤ්ඤා යෙන තිදුකඛාණුපරිබ්බාජකාරාමො යෙන අවෙලො පාථික-
 සුඤ්ඤා තෙනුපසඛිකම්. උපසඛිකම්ඤා අවෙලං පාථිකසුඤ්ඤා එතද-
 වොච: අභිකකමාචුසො පාථිකසුඤ්ඤා. අභිකකනනා අභිඤ්ඤාතා අභි-
 ඤ්ඤාතා ලිච්චි අභිකකනනා අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා ව බ්‍රාහ්මණ-
 මහාසාලා ගහපතිනොවධිකා නානාතිජියා සමණබ්‍රාහ්මණ සමණො පි
 ගොතමො ආයසමනො ආරාමෙ දිවාචිහාරං නිසිනොතො. භායිතා ඛො
 පන තෙ එසා ආචුසො පාථිකසුඤ්ඤා වෙසාලියං පරිසතිං වාච්‍ය: සම-
 ඤ්ඤා පි ගොතමො ඤ්ඤාණවාදෙ අඤ්ඤාණවාදෙ. ඤ්ඤාණවාදෙ ඛො පන
 ඤ්ඤාණවාදෙන අරහති උත්තරිමනුසසධම්මො ඉදධිපාටිභාරියං දසෙකතුං -ප-
 ඉති යාවතකං සමණො ගොතමො උත්තරිමනුසසධම්මො ඉද්ධිපාටිභාරියං
 කර්සකති තජ්ඣුණං තජ්ඣුණාහං කර්සකම්”ති. අභිකකමසෙව ඛො
 ආචුසො පාථිකසුඤ්ඤා උපසඛිපථං. සබ්බපඨමං යෙව ආගන්තො සමණො
 ගොතමො ආයසමනො ආරාමෙ දිවාචිහාරං නිසිනොතො”ති.

21. එවං චුඤ්ඤා භග්ගව අවෙලො පාථිකසුඤ්ඤා ‘ආයාම් ආචුසො
 ආයාම් ආචුසො’ති වඤා තඤ්ච සංසප්පති. න සකෙකාති ආසනාපි
 චුච්ඤාතුං. අථ ඛො භග්ගව සො පුරිසො අවෙලං පාථිකසුඤ්ඤා එතද-
 වොච: කිංසු නාම තෙ ආචුසො පාථිකසුඤ්ඤා පාවළා¹ සු නාම තෙ
 පිඨකසම්. අලචීතා පිඨකං සු නාම තෙ පාවළාසු අලචීතං? ‘ආයාම්
 ආචුසො, ආයාම් ආචුසො’ති වඤා තඤ්ච සංසප්පති, න සකෙකාති
 ආසනාපි චුච්ඤාතුන්ති. එවම්ච ඛො භග්ගව චුච්චමානො අවෙලො
 පාථිකසුඤ්ඤා ‘ආයාම් ආචුසො, ආයාම් ආචුසො’ති වඤා තඤ්ච
 සංසප්පති, න සකෙකාති ආසනාපි චුච්ඤාතුං. යද ඛො සො භග්ගව
 පුරිසො අඤ්ඤාසි ‘පරාභුතරූපො අයං අවෙලො පාථිකසුඤ්ඤා, ‘ආයාම්
 ආචුසො ආයාම් ආචුසො’ති වඤා තඤ්ච සංසප්පති. න සකෙකාති
 ආසනාපි චුච්ඤාතුන්ති, අථ තං පරිසං ආගන්තො එවමාරොවෙයි: පරා-
 භුතරූපො හො අයං අවෙලො පාථිකසුඤ්ඤා, ‘ආයාම් ආචුසො,
 ආයාම් ආචුසො’ති වඤා තඤ්ච සංසප්පති, න සකෙකාති ආසනාපි
 චුච්ඤාතුන්ති.

එවං චුඤ්ඤා අහං භග්ගව තං පරිසං එතදවොචං: අභඤ්ඤා
 ඛො ආචුසො අවෙලො පාථිකසුඤ්ඤා තං වාචං අප්පහාය තං වික්ඛං
 අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චිකප්පච්චිකා මම සමමුඛිභාවං ආගන්තුං.
 සවෙ පි’සස එවමසස ‘අහං තං වාචං අප්පහාය තං වික්ඛං අප්පහාය තං
 දිට්ඨිං අප්පච්චිකප්පච්චිකා සමණසස ගොතමසස සමමුඛිභාවං ගච්චෙජ්ඣන්ති,
 මුඛා පි තසස විපතෙය්‍යා”ති.

පඨමභාණවාරො නිට්ඨිනො.

1. පාවළා - සිඉ-

භාග්වතය, ‘එසේ යැ හවත්නි’යි කියා ම ඒ පුරුෂ තෙම එ පිරිසට පිළිවදන් දී, කිඹිරිකණු පිරිවැජ්ජාගේ අරම කරා, අවෙලක පාචිකපුත්‍රයා වෙතට ගියේ ය. ගොස් ඔහු බණවා, ‘ඇවැත් පාචිකපුත්‍රයෙනි, නැහි එවු. ප්‍රකට ප්‍රකට ලිච්චිහු ද අවුත් රැස් දුවාහු වෙත්, ප්‍රකට ප්‍රකට බවුණු මහසල්හු ද ගැහැවි මහසල්හු ද නන් කොටුවෝ ද මහණබවුණෝ ද අවුත් රැස් දුවාහු වෙත්. මහණ ගොයුම්හු ද ආයුෂ්මතුන්ගේ ආරාමයෙහි දිවාචිහරණය පිණිස අවුත් උන්නාහු වෙත්. ඇවැත්නි, ඔබ විසින් විසල්පුර පිරිස් මැද දී ‘මහණ ගොයුම් ද ඥනවාද ඇත්තේ ය, මම ද ඥනවාද ඇත්තෙමි. ඥනවාද ඇත්තේ වූ කලී ඥනවාද ඇත්තක්හු හා උතුරු මිනිස් දහමින් ඉයු පෙළහර දක්වන්නට සුදුස්සේ ය, මෙසේ යම් පමණ මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් ඉයු පෙළහර කරන්නේ ද, එමෙන් දෙගුණ දෙගුණ මම ඉයු පෙළහර කරන්නෙමි යි මේ තෙපල කියන ලද්දේ ය. ඇවැත්නි, පාචිකපුත්‍රයෙනි, අඩ මහක් නැහි එවු. හැමට පෙරාතුවම මහණ ගොයුම්හු අවුත් ආයුෂ්මතුන්ගේ ආරාමයෙහි දිවාචිහරණ පිණිස ඉන්නාහු වෙති’යි කී ය.

21. භාග්වතය, ඔහු මෙසේ කී කලැ පාචිකපුත්‍ර අවෙලක තෙමේ ‘ඇවැත්නි එමි, ඇවැත්නි, එමි’යි කියා එතැන ම ගැලී, ඒ මේ අතට සැලෙයි. හුන් තැනින් නැහෙන්නට ද නොහැකි වෙයි. භාග්වතය, ඉක්බිති ඒ පුරුෂ තෙමේ අවෙලක පාචිකපුත්‍රයාට, “ඇවැත් පාචික පුත්‍රයෙනි, කිමෙක් ද? ඔබේ හිද්මඈට හුන් තැනැ ඇලුණේ ද? ඔබ හුන් තැන හෝ ඔබේ හිද්මඈටෙහි ඇලුණේ ද? ‘ඇවැත්නි එමි, ඇවැත්නි එමි’ යි කියා ඔහි ම ගැලී ඒ මේ අතට සැලෙයි. හුනස්නෙන් නැහෙන්නට දු නොහැකි වෙති” යි කී ය.

භාග්වතය, අවෙලක පාචිකපුත්‍ර තෙමේ මෙසේ කියනු ලබන්නේ ද, ‘ඇවැත්නි එමි, ඇවැත්නි එමි’ යි කියා එහි ම ගැලී ඒ මේ අතට සැලෙයි, හුනස්නෙනුදු නැංග නො හෙයි. ඒ පුරුෂ තෙම “මේ අවෙලක පාචික-පුත්‍රයා පැරැදුණු සැහැවි (හෝ නටුවාවු සැහැවි) ඇත්තේ ය: ඇවැත්නි එමි, ඇවැත්නි එමි’යි කියා එහි ම ගැලී ඒ මේ අත සැලෙයි. හුනස්නෙනුදු නො නැංග හේ’ යැ යි යම් විටෙක දනගත්තේ ද, එ විට ඒ පිරිස කරා අවුත්, ‘හවත්නි, මේ අවෙලක පාචිකපුත්‍ර පැරැදුණු සැහැවි ඇත්තේ ය; ‘ඇවැත්නි එමි, ඇවැත්නි එමි’යි එ තැනැ මැ ගැලී ඒ මේ අත සැලෙයි. හුනස්නෙනුදු නො නැංග හේ’ යැ යි මෙසේ සැළ කෙළේ ය.

භාග්වතය, ඔහු මෙසේ කී කල්හි, මම ඒ පිරිස බණවා, ‘ඇවැත්නි, අවෙලක පාචිකපුත්‍ර තෙමේ ඒ තෙපල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිට් බැහැර නො කොට, මා හමුවට එන්නට නො සුදුසු ය. ඉදින් ඔහුට, ‘මම ඒ තෙපල නො පියා, ඒ සිත නො පියා, ඒ දිට් බැහැර නො කොට, මහණ ගොයුම්හු හමුවට යන්නෙමි’යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ නම්, ඔහු ගේ හිස ද ගිලිහෙන්නේ යැ’ යි මේ පවත් කීම්.

පළමු බණවර නිමියේ ය.

22. අථ ඛො භග්ගව අඤ්ඤානරො ලිච්චි මහාමකො උට්ඨායාසනා තං පරිසං එතදවොච: තෙන හි හො මුහුඤ්ඤා තාව ආගමෙට්ඨ යාවාහං ගච්ඡාමි. අප්පට්ඨනාම අහමි සකකුණෙයාං අවෙලං පාථිකසුඤ්ඤා ඉමං පරිසං ආනතුහති. අථ ඛො සො භග්ගව ලිච්චි මහාමකො යෙන තිඤ්ඤානානුපරිබ්බාජකාරාමො යෙන අවෙලො පාථිකසුඤ්ඤා තෙනුපසඬකමි, උපසඬකමිතො අවෙලං පාථිකසුඤ්ඤා එතදවොච. අභිකකමාචුසො පාථිකසුඤ්ඤා, අභිකකනං තෙ සෙයො, අභිකකනා අභිඤ්ඤා අභිඤ්ඤා ලිච්චි -ඵප- සමණො පි ගොතමො ආයසමනො ආරාමෙ දිවාච්ඡාරං භිසිනො. භාසිතා ඛො පන තෙ එසා ආචුසො පාථිකසුඤ්ඤා වෙසාලියං පරිසතිං වාවා ‘සමණො පි ගොතමො ඤ්ඤාපාදො -ඵප- තංදිගුණං තංදිගුණං කරිසාමි’ති. අභිකකමසෙව ඛො ආචුසො පාථිකසුඤ්ඤා උපධිථපථං. සධ්ධපඨමකොඤ්ඤා ආගන්තො සමණො ගොතමො ආයසමනො ආරාමෙ දිවාච්ඡාරං භිසිනො භාසිතා ඛො පනෙසා ආචුසො පාථිකසුඤ්ඤා, සමණන ගොතමෙන පරිසතිං වාවා: ‘අහංඛො ඛො අවෙලො පාථිකසුඤ්ඤා තං වාවං අප්පහාය තං විතං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පට්ඨිසංචිතං මම සමමුඛිභාවං ආගන්තුං. සවෙ පි’ස ඵවමස්ස අහං තං වාවං අප්පහාය -ඵප- සමණස්ස ගොතමස්ස සමමුඛිභාවං ගච්ඡෙය්හන්ති, මුඤ්ඤං පි තස්ස විපතෙය්හා’ති. අභිකකමාචුසො පාථිකසුඤ්ඤා, අභිකකමනෙනෙව තෙ ජයං කරිසාම, සමණස්ස ගොතමස්ස පරාජයන්ති.’’

එවං චුක්ඛෙ භග්ගව අවෙලො පාථිකසුඤ්ඤා ‘ආයාමි ආචුසො ආයාමි ආචුසො’ති වතො තඤ්ච සංසප්පති න සකෙකාති ආසනා පි චුට්ඨාතුං. අථ ඛො භග්ගව ලිච්චි මහාමකො අවෙලං පාථිකසුඤ්ඤා එතදවොච: කිං සු නාම තෙ ආචුසො පාථිකසුඤ්ඤා, පාවලාසු නාම තෙ පීඨකස්මිං අලලීනා, පීඨකං සු නාම තෙ පාවලාසු අලලීනං? ‘ආයාමි ආචුසො, ආයාමි ආචුසො’ති වතො තඤ්ච සංසප්පති, න සකෙකාසි ආසනා පි චුට්ඨාතුන්ති.

එවමි ඛො භග්ගව චුට්ඨමානො අවෙලො පාථිකසුඤ්ඤා ‘ආයාමි ආචුසො, ආයාමි ආචුසො’ති වතො තඤ්ච සංසප්පති, න සකෙක ති ආසනාපි චුට්ඨාතුං. යද ඛො සො භග්ගව ලිච්චි මහාමකො අඤ්ඤාසි පරාභුතරූපො අයං අවෙලො පාථිකසුඤ්ඤා, ආයාමි ආචුසො, ආයාමි ආචුසො’ති වතො තඤ්ච සංසප්පති, න සකෙකාති ආසනාපි චුට්ඨාතුන්ති, අථ තං පරිසං ආගන්තො එවමාරොචෙසි: පරාභුතරූපො හො අවෙලො පාථිකසුඤ්ඤා, ‘ආයාමි ආචුසො ආයාමි ආචුසො’ති වතො තඤ්ච සංසප්පති, න සකෙකාති ආසනා පි චුට්ඨාතුන්ති.

22. භාග්වය, එ කලා එක්තරා ලිව්වී මහ ඇමැත්තෙක් හුනස්නෙන් නැග, ඒ පිරිස අමතා, “භවත්ති, එසේ වී නම්, මා ගොස් එන තාක් තව මොහොතක් බලවු. මමත් ගොස් අවෙලක පාඨකපුත්‍රයා මෙ පිරිස කරා ගෙන එන්නට හැකි වීම නම්, ඒ ඉතා යෙහෙකැ”යි කීය. භාග්වය, ඉක්බිති ඒ ලිව්වී මහ ඇමැත්තා තිබිරිකණු පිරිවැජියා අරමට, අවෙලක පාඨකපුත්‍රයා වෙතට ගියේ ය. ගොස් ඔහු අමතා, ‘ඇවැත් පාඨකපුත්‍රයෙනි, නැඟී එන්න. ඔබ නැඟී ආවොත් ඒ මැනව. ප්‍රකට ප්‍රකට ලිව්වීහු අවුත් රැස් වූ උන්තාහ ... මහණ ගොයුම්හු ද ආයුෂ්මතුන් ගේ ආරාමයෙහි දිවා-විහරණ පිණිස හුන්හ. ඇවැත්ති, පාඨකපුත්‍රයෙනි, ‘මහණ ගොයුම් ද ඤනවාද ඇත්තේ ය, මම ද ඤනවාද ඇත්තෙමි ... මම එ මෙන් දෙගුණයක් දෙගුණයක් ඉදු පෙළහර කරන්නෙමි’යි විසල් පුරු පිරිසෙහි මේ තෙජල ඔබ විසින් කියන ලද ය. ඇවැත්ති, පාඨකපුත්‍රයෙනි, අඩමහක් නැඟී එන්න. මහණ ගොයුම්හු හැමට පළමු ම අවුත් ආයුෂ්මතුන් ගේ ආරාමයෙහි දිවාවිහරණ පිණිස හුන්හ. ඇවැත්ති, පාඨකපුත්‍රයෙනි, ‘අවෙලක පාඨක-පුත්‍රයා ඒ වචනය නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව බැහැර නො කොට මා හමුවට එන්නට නො නිස්ස. ඉදින් ඔහුට, ‘එ වචන නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව බැහැර නො කොට මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’ යි මෙසේ සිතක් වුවොත් ඔහු හිස ද ගිලිහෙතැ’යි මහණ ගොයුමන් විසින් පිරිස මැද මේ වචනය කියන ලද ම ය. ඇවැත්ති, පාඨකපුත්‍රයෙනි, නැඟී එන්න. නැඟී ඊම් පමණින් ඔබට ජය ලබවන්නවු, මහණ ගොයුමනට පරාජය කරන්නවු” යි මෙ තෙපුල් කීය.

භාග්වය, ඔහු එසේ කී කල්හි අවෙලක පාඨකපුත්‍ර ‘ඇවැත්ති එම්, ඇවැත්ති එම්’ යි කියා එහි ම ගැලී සැලෙයි. හුනස්නෙනුදු නො නැංග හෙයි. භාග්වය, එ කල්හි ලිව්වී මහ ඇමැති අවෙලක පාඨකපුත්‍රයා බණවා “කීමෙක් ද ඇවැත්ති පාඨකපුත්‍රයෙනි, ඔබ හිද්මආට හුන්තැන්හි ඇලීගත්තේ ද? නැත හොත් හුන් තැන ඔබ හිද්මෙහි ඇලීගත්තේ ද? එම් ඇවැත්ති, එම් ඇවැත්ති’යි කියා එහිම ගැලී සැලෙති, හුන් තැනිනුදු නො නැංග හෙති” කී ය.

භාග්වය, මෙසේ කියනු ලබනුයේ ද අවෙලක පාඨකපුත්‍ර ‘ඇවැත්ති එම්, ඇවැත්ති එම්’ යි එහිම ගැලී සැලෙයි. හුනස්නෙනුදු නො නැංග හෙයි. භාග්වය, ඒ ලිව්වී මහමැති තෙමෙ ‘මේ අවෙලක පාඨකපුත්‍ර පැරැදුණු සැහැවි ඇතියේ ය. ‘එම් ඇවැත්ති, එම් ඇවැත්ති’යි එහි ම ගැලී සැලෙයි, හුනස්නෙනුදු නො නැංග හේ’ යැ යි දත් කෙණෙහි ම ඒ පිරිස කරා අවුත් භවත්ති’ අවෙලක පාඨක පුත්‍ර පැරැදුණු සැහැවි ඇත්තේ, ‘ඇවැත්ති එම්, ඇවැත්ති එම්’ යි එහි ම ගැලී සැලෙයි, හුනස්නෙන් නො නැංග හේ’ යැ යි සැළ කෙළේ ය.

23. එවං වුද්ධො අභං භග්ගව තං පරිසං එතදවොචො: අභද්ධො ටො ආචුසො අවෙලො පාථිකපුද්ධො තං වාවං අප්පභාය -පෙ- මම සමුච්චිභාවං ආගන්තුං. සවෙ පි'සස එවමසස: අභං තං වාවං අප්පභායං-පෙ- සමණසස ගොතමසස සමුච්චිභාවං ගචෙජ්ජයාන්ති චුද්ධා පි තසස විපතෙයා, සවෙ පායසමන්තානං ලිච්චීනං එවමසස: 'මයං අවෙලං පාථිකපුද්ධො වරතතාභි ඛන්ධිකා ගොයුගෙභි ආච්ඤෙජ්ජයාමාති, තා වරතතා ජිජෙජරං පාථිකපුද්ධො වා. අභද්ධො අවෙලො පාථිකපුද්ධො තං වාවං අප්පභාය -පෙ- සවෙ පි'සස එවමසස 'අභං තං වාවං අප්පභාය -පෙ- සමණසස ගොතමසස සමුච්චිභාවං ගචෙජ්ජයාන්ති චුද්ධා පි තසස විපතෙයා'ති.

අථ ටො භග්ගව ජාලියො දුරුපත්තිකතෙතවාසී උච්චායාසනා තං පරිසං එතදවොචො: තෙන භි භො චුත්තං තාව ආගමෙථ යාවාභං ගච්ඡාමි, අප්පචනාම අභමපි සකකුණෙයාං අවෙලං පාථිකපුද්ධො ඉමං පරිසං ආනෙතුන්ති. අථ ටො භග්ගව ජාලියො දුරුපත්තිකතෙතවාසී යෙන තිදුකඛාණුපරිබ්බාජකාරාමො යෙන අවෙලො පාථිකපුද්ධො තෙත්තපසඛතමි. උපසඛතමීතා අවෙලං පාථිකපුද්ධො එතදවොචො: අභිකකමාචුසො පාථිකපුද්ධො. අභිකකන්තා තෙ සෙයො. අභිකකන්තා අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා ලිච්චී -පෙ- සමණො පි ගොතමො ආයසමන්තො ආරාමෙ දිවාච්චාරං නිසිනො. භාසිතා ටො පන තෙ ආචුසො පාථිකපුද්ධො වෙසාලියං පරිසතිං වාවා: "සමණො පි ගොතමො ඤ්ඤවාදෙ -පෙ- තංදිගුණං තංදිගුණාභං කරසාමි"ති. අභිකකමසෙව ආචුසො පාථිකපුද්ධො උපධිථපථං. සබ්බපඨමඤ්ඤෙව ආගන්තො සමණො ගොතමො ආයසමන්තො ආරාමෙ දිවාච්චාරං නිසිනො. භාසිතා ටො පන තෙ එසාචුසො පාථිකපුද්ධො සමණෙන ගොතමෙන පරිසතිං වාවා: "අභද්ධො අවෙලො පාථිකපුද්ධො තං වාවං අප්පභාය -පෙ- සවෙ පි'සස එවමසස "අභං තං වාවං අප්පභාය -පෙ- සමණසස ගොතමසස සමුච්චිභාවං ගචෙජ්ජයාන්ති, චුද්ධාපි තසස විපතෙයා. සවෙ'පායසමන්තානං ලිච්චීනං එවමසස: මයං අවෙලං පාථිකපුද්ධො වරතතාභි ඛන්ධිකා ගොයුගෙභි ආච්ඤෙජ්ජයාමාති, තා වරතතා ජිජෙජරං පාථිකපුද්ධො වා. අභද්ධො අවෙලො පාථිකපුද්ධො තං වාවං අප්පභාය තං විතං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චිත්තජ්ජිතො මම සමුච්චිභාවං ආගන්තුං. සවෙ පි'සස එවමසස 'අභං තං වාවං අප්පභාය තං විතං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චිත්තජ්ජිතො සමණසස ගොතමසස සමුච්චිභාවං ආගචෙජ්ජයාන්ති චුද්ධා පි තසස විපතෙයා'ති. අභිකකමාචුසො පාථිකපුද්ධො, අභිකකමනෙතෙව තෙ ජයං කරසාම, සමණසස ගොතමසස පරාජයන්ති.

1. ආච්ඤෙජ්ජයාමාති (සීග්‍ර)

23. භාග්වය, ඔහු එසේ කී කල මම ඒ පිරිස අමතා, “ඇවැත්නි, අවේලක පාඨකපුත්‍ර ඒ තෙජල නො පියා ... මා හමුවට එන්නට නො නිස්ස. ඉදින් ඔහුට ‘මම ඒ තෙජල නො හැරපියා ... මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’යි මෙසේ සිතක් වනොත්, ඔහු හිස ද ගිලිහෙන්නේ ය. ඉදින් ආයුෂ්මත් ලිච්චිනට ‘අපි අවේලක පාඨකපුත්‍රයා වර පටින් බැඳ ගොනුන් යෙදූ වියෙන් ඇඳ ගෙන එන්නමු’ යි මෙසේ සිතක් වනොත්, ඒ වරපට සිඳෙන්නේ ය. ඔන් තැනින් පාඨකපුත්‍ර හෝ බිඳී වෙන් වන්නේ ය. හේ ඒ තෙජල නො හැරපියා... මා හමුවට එන්නට නො නිස්ස. ඉදින් ‘මම ඒ තෙජල නො හැරපියා ... මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’යි ඔහුට මෙසේ සිතක් වනොත් ඔහු හේ හිස ද ගිලිහෙන්නේ යැ’ යි කීම්.

භාග්වය, එ කල්හි දරුපාත්‍රික පිරිවැජියක්හු අතැවැසි ජාලිය නමැත්තෙක් හුනාස්නෙන් නැඟී, “හවත්නි, එසේ වී නම් මා එන තුරු මොහොත්තමක් බලවු. අවේලක පාඨකපුත්‍රයා මෙ පිරිස කරා ගෙන එන්නට මම වත් හැකි වීම නම් යෙහෙකැ’ යි කී ය. භාග්වය, ඉක්බිති දරුපාත්‍රික පිරිවැජිප්පු අතැවැසි ජාලිය තෙමේ කිශිරිකණු පිරිවැජිපා අරම යම් තැනෙක ද, (එහි) අවේලක පාඨකපුත්‍රයා යම් තැනෙක ද එ තැනට ගියේ ය. ගොස් ඔහු බණවා, ‘ඇවැත් පාඨකපුත්‍රයෙනි, නැඟී එවු. ඔබ නැඟී අව උතුම්. ප්‍රකට ප්‍රකට ලිච්චිහු... අවුත් රැස් වූ ඉදිකි. මහණ ගොයුම්හු ද දිවාච්චරණ පිණිස අවුත් ආයුෂ්මතුන් ගේ ආරාමයෙහි උන්නාහු වෙත්. ඇවැත්නි, ඔබ විසින් විසල්පුර මහ පිරිස් මැද දී ‘මහණ ගොයුම් ද ඥානවාද ඇත්තේ ය, මම දු ඥානවාද ඇත්තෙමි ... ඔහු එක් ඉදු පෙළහරක් කළ විට මම එ මෙන් දෙ ගුණයක් දෙ ගුණයක් ඉදු පෙළහර කරන්නෙමි’ යි මේ වචන කියන ලද්දේ ම ය. ඇවැත්නි, පාඨකපුත්‍රයෙනි, අධි මහක් නැඟී එවු. මහණ ගොයුම්හු හැමට පරොකු වූ මැ අවුත් අයුෂ්මතුන් ගේ ආරාමයෙහි දිවාච්චරණ පිණිස උන්නාහු වෙත්. ඇවැත් පාඨකපුත්‍රයෙනි, මහණ ගොයුමන් විසින් ‘අවේලක පාඨකපුත්‍ර ඒ තෙජල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා ... මා හමුවට එන්නට නො නිස්ස. ඉදින් ‘මම ඒ තෙජල නො හැරපියා... මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’යි ඔහුට සිතක් වනොත්, ඔහු හිස ද ගිලිහෙන්නේ ය. ඉදින් ආයුෂ්මත් ලිච්චිනටත් ‘අපි අවේලක පාඨකපුත්‍රයා වර පටින් බැඳ ගවයන් යෙදූ වියෙන් ඇඳ ගෙන එන්නමු’යි මෙසේ සිතක් වී නම් (එසේ කරන්නට තැත් කරන්නාහු නම්), ඒ වරපට සිඳී යන්නේ ය, පාඨකපුත්‍රයා හෝ ඔන් තැනින් බිඳී වෙන් වන්නේ ය. අවේලක පාඨකපුත්‍රයාට ‘ඒ තෙජල නො පියා, ඒ සිත නො පියා, ඒ දිව බැහැර නො කොට මහණගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’යි මේ සිත වනොත් ඔහු හිස ගිලිහෙන්නේ යැ’යි මහපිරිස් මැද මෙ බස් තෙපලන ලද්දේ ය. ඇවැත්නි, පාඨකපුත්‍රයෙනි, නැඟී එවු, නැඟී ඊමෙන් ම ඔබට ජය ද මහණ ගොයුම්හට පරාජය ද ලබවන්නමු’යි කී ය.

එවං වුඤ්ඤා භග්ගව අවෙලො පාථිකපුත්තො ‘ආයාමී ආචුසො ආයාමී ආචුසො’ති වඤ්ඤා තඤ්ච සංසප්පති, න සකෙකාති ආසනා පි වුච්චාතුං, අථ ඛො භග්ගව ජාලියො දුරුපත්තිකතොතවාසී අවෙලං පාථිකපුත්තං එතදවොච: “කිං සු නාම තෙ ආචුසො පාථිකපුත්ත පාවලා සු නාම තෙ පිට්ඨකසමී අච්චිනා, පිට්ඨකං සු නාම තෙ පාවලාසු අච්චින. ආයාමී ආචුසො, ආයාමී ආචුසො’ති වඤ්ඤා තඤ්ච සංසප්පති, න සකෙකාසි ආසනා පි වුච්චාතුං තුන්ති?”

එවමි ඛො භග්ගව වුච්චමානො අවෙලො පාථිකපුත්තො ‘ආයාමී ආචුසො, ආයාමී ආචුසො’ති වඤ්ඤා තඤ්ච සංසප්පති, න සකෙකාති ආසනා පි වුච්චාතුන්ති. යද ඛො භග්ගව ජාලියො දුරුපත්තිකතොතවාසී අඤ්ඤාසි පරාභුතරුපො අයං අවෙලො පාථිකපුත්තො, ‘ආයාමී ආචුසො, ආයාමී ආචුසො’ති වඤ්ඤා තඤ්ච සංසප්පති, න සකෙකාති ආසනා පි වුච්චාතුන්ති, අථ නං එතදවොච:

24. “භුතපුබ්බං ආචුසො පාථිකපුත්ත සීහසස මිගරඤ්ඤා එතදභොසි: යනුත්තාහං අඤ්ඤාතරං වනසඤ්ඤිං නිසසාය ආසයං කප්පෙය්‍යං, තත්‍රාසයං කප්පෙතවා සායණිකසමයං ආසයා නිකඛිමෙය්‍යං, ආසයා නිකඛිමිතවා විජමෙය්‍යං, විජමහිතවා සමන්තා වතුදදිසා අනුච්චොකෙය්‍යං, සමන්තා වතුදදිසා අනුච්චොකෙතවා තිකඛිතතුං සීහනාදං නදෙය්‍යං, තිකඛිතතුං සීහනාදං නදිතවා භොවරාය පකකමෙය්‍යං, සො වරං වරං මිගසඤ්ඤි වධිතවා මුදුමංසානි මුදුමංසානි හකඛිසිතවා තමෙව ආසයං අඤ්ඤාපෙය්‍යන්ති. අථ ඛො සො සීහො මිගරාජා අඤ්ඤාතරං වනසඤ්ඤිං නිසසාය ආසයං කප්පෙසි. තත්‍රාසයං කප්පෙතවා සායණිකසමයං ආසයා නිකඛිමී. ආසයා නිකඛිමිතවා විජමහි. විජමහිතවා සමන්තා වතුදදිසා අනුච්චොකෙසි. සමන්තා වතුදදිසා අනුච්චොකෙතවා තිකඛිතතුං සීහනාදං නදී. තිකඛිතතුං සීහනාදං නදිතවා භොවරාය පකකමී. සො වරං වරං මිගසඤ්ඤි වධිතවා මුදුමංසානි මුදුමංසානි හකඛිසිතවා තමෙව ආසයං අඤ්ඤාපෙසි.

1. මහසඞ්ඤා (සිදු. සා. කම)

භාග්වය, එසේ කී කල්හි අවේලක පාචිකපුත්‍ර තෙමේ ‘එම් ඇවැත්නි, එම් ඇවැත්නි’ යි එහි ම ගැලී සැලෙයි. හුනස්නෙන් නැඟෙනුද නො හැකි වෙයි. භාග්වය, එ කල්හි දරුපාත්‍රිකාන්තේවාසී ජාලිය තෙමේ අවේලක පාචිකපුත්‍රයා අමතා, ‘ඇවැත්නි, පාචිකපුත්‍රයෙනි, කිමෙක් ද? ඔබේ හිද්මඟුට හුනස්නැ ඇලීගත්තේ ද? හුනස්න හෝ ඔබ හිද්ම ඟුටෙහි ඇලීගත්තේ ද? ‘ඇවැත්නි එම්, ඇවැත්නි එම්’ යි උන් තැන්හිම ගැලී සැලෙහු. හුනස්නෙන් නැඟෙන්තට දු නො හැක්කහු’ යැ යි කී ය. භාග්වය, එසේ කියනු ලබනුයේ ද, අවේලක පාචිකපුත්‍ර තෙමේ ‘එම් ඇවැත්නි, එම් ඇවැත්නි’ යි උන් තැන්හි ම ගැලී සැලෙයි, හුනස්නෙන් නැඟෙනුටදු නො හැකි වෙයි.

භාග්වය, දරුපාත්‍රිකාන්තේවාසී ජාලිය තෙම ‘මේ අවේලක පාචිකපුත්‍ර පැදුණු සැහැවි ඇත්තේ ය. ‘ඇවැත්නි එම්, ඇවැත්නි එම්’ යි කියා එහි ම ගැලී සැලෙයි, හුනස්නෙන් නැඟෙනුටදු නො හැකි වේ’ යැ යි දැනගත් කෙණෙහි, ඔහුට මෙ තෙපුල් කී ය:

24. “ඇවත් පාචිකපුත්‍රයෙනි පෙරැ වූවක් කියමි. මාගරාජ වූ එක්තරා සිංහයකුට කිසි වන ලැහැබක් නිසා ලැග්මක් කැරැගන්නෙමි වීම් නම් යෙහෙක, එහි ලැග සවස් වෙලේ ඒ ලැග්මෙන් නික්මෙන්නෙමි නම්, එසේ ගික්මැ වැජඹෙන්නෙමි නම්, වැජැඹූ භාත්පස සිවු දිසා බලන්නෙමි නම්, භාත්පස සිවු දිසා බලා, තෙවරක් සිංහනාද කරන්නෙමි නම්, තෙ වරක් සිංහනාද කොට ගොදුරු පිණිස බැහැරැ යන්නෙමි නම්, මුට මුළුව අතුරෙන් හොඳ හොඳ මුටකු මරා මොළොක් මොළොක් මස් කා, ඒ ලැග්මට පෙරළා යන්නෙමි නම් යෙහෙකැ’යි මේ සිත විය. එයින් පසු මාගරාජ වූ ඒ සිංහ තෙමේ එක්තරා වන ලැහැබක් නිසා ලැගුම් ගත. එහි සවස් වෙලෙහි ඒ ලැග්මෙන් ගික්මිණ. ලැග්මෙන් නික්මැ වැජැඹිණ. වැජැඹූ භාත්පස සිවු දිසා බැලී ය. භාත්පස සිවු දිසා බලා, තුන් වරක් සිංහනාද කෙළේ ය. තුන් වරක් සිංහනාද කොට, ගොදුරු සඳහා බැහැර ගියේ ය. හේ මුටමුළුව අතුරෙන් උතුම් උතුම් මුටකු මරා, මොළොක් මොළොක් මස් කා, ඒ ලැග්මටම පෙරළා ආයේ ය.

තසෙසව ටො ආච්චසො පාථිකපුත්තං සිහසං මිගරඤ්ඤා විසාසෙ සංවදො ජරසිගාලො¹ දිනෙතො වෙච ඛලවා ච. අථ ටො ආච්චසො තසං ජරසිගාලසං එතදභොසි “කො වාහං කො සිභො මිගරාජා? යනනුනාහමපි අඤ්ඤතරං වනසණ්ඛං නිසසාය ආසයං කපෙපයාං, තත්‍රාසයං කපෙපකා සායන්හසමයං ආසයා නිකඛමෙයාං, ආසයා නිකඛමිකා විජලෙහයාං, විජමභිකා සමන්තා චතුඤ්ඤා අනුච්චලොකෙයාං, සමන්තා චතුඤ්ඤා අනුච්චලොකෙකා කිකඛතතුං සිහනාදං නදෙයාං, කිකඛතතුං සිහනාදං නදිකා ගොචරාස පකකමෙයාං, සො වරං වරං මිගසංසෙ වධිකා මුදුමංසානි මුදුමංසානි හකඛධිකා තමෙචාසයං ‘අජක්ඛුපෙයාන්ති’” අථ ටො සො ආච්චසො ජරසිගාලො අඤ්ඤතරං වනසණ්ඛං නිසසාය ආසයං කපෙපසි. තත්‍රාසයං කපෙපකා සායණ්ඤසමයං ආසයා නිකඛි.

ආසයා නිකඛමිකා විජමභි. විජමභිකා සමන්තා චතුඤ්ඤා අනුච්චලොකෙසි. සමන්තා චතුඤ්ඤා අනුච්චලොකෙකා කිකඛතතුං සිහනාදං නදිසසාමි කි සෙගාලකං යෙච අනදි, භෙරණ්ඛකං² යෙච අනදි. කො ච ජවො සෙගාලකො කො පන සිහනාදෙ!³

“එවමෙච ටො කිං ආච්චසො පාථිකපුත්තං සුගතාපදනෙසු ජීවමානො සුගතාතිරික්ඛානි භුඤ්ජමානො තථාගතෙ අරහනෙක සමමාසමුදො ආසාදෙතඛධං මඤ්ඤසි. කො ච ජවො පාථිකපුත්තො⁴ කා ච තථාගතානං අරහන්තානං සමමාසමුදොනං ආසාදනා!” කි.

25. යනො ටො හග්ගව ජාලියො දුරුපකතිකනෙතවාසී ඉමිනා ඔපමෙමන නෙච අසකඛි අවෙලං පාථිකපුත්තං තමහා ආසනා වාචෙතුං, අථ නං එතදවොච.

1. ජරසිගාලො (මජ්ඣං)
 2. භෙරණ්ඛකං යෙච (කම)
 3. කෙ ච ජවෙ සිංගාලෙ කෙ පන සිහනාදෙහි (මජ්ඣං)
 4. කෙ ච ජවෙ පාථිකපුත්තෙ (මජ්ඣං)

ඇවැත් පචිකසූත්‍රයෙනි, මෘගරාජ වූ ඒ සිංහයා හේ විසාසයෙහි (කා ඉතිරිකළ දැයිත්) වැඩුණු මහඵ කැණහිලෙක් දෘජත (දූපුණේ) ද ශක්තිමත් ද විය. එ කල්හි ඒ මහඵ කැණහිලුට ‘මම කවරෙමි ද! මෘගරාජ වූ සිංහ කවරේ ද? මමත් එක්තරා වනලැහැබක් නිසා තිත්පලක් කැරැ ගන්නෙමි නම, එහි ලැග සවස් වෙලේ තිත්පොලෙන් නික්මෙන්නෙමි නම, එසේ නික්මැ වැජඹෙන්නෙමි නම, වැජැඹූ භාත්පසැ සිවු දිග බලන්නෙමි නම, භාත්පසැ සිවු දිග බලා තුන් යලක් සිංහනාද කරන්නෙමි නම, තුන් යලක් සිංහනාද කොට ගොදුරු සඳහා පිටත් වැ යන්නෙමි නම, ඒ මම මුච්චුඵයෙන් සොදුරු සොදුරු මුච්චු මරා මොළොක් මොළොක් මස්කා ඒ තිත්පොලට එළැඹෙන්නෙමි නම යෙහෙකැ’යි මේ සිත විය. ඇවැත්නි, ඉක්බිති ඒ මහඵ කැණහිල් එක්තරා වනලැහැබක් නිසා ලැගුම් ගත්තේ ය. ලැගුම් ගෙන සවස් වෙලෙහි ඒ තිත්පොලෙන් නික්මියේ ය. තිත්පොලෙන් නික්මැ වැජැඹුණේ ය. වැජැඹූ භාත්පස සිවු දිග බැලී ය. භාත්පසැ සිවු දිග බලා ‘සිංහනාද කරන්නෙමි’යි තුන් යලක් කැණහිල් හඬ ම හැඬී ය. නොමනා හඬක් ම හැඬී ය. ලාමක සිව්ලා කවරේ ද! සිංහනාදය කවරේ ද!! (මොවුන් දෙදෙනා හේ කවර සමතාවෙක් ද!) ඇවැත් පාචිකසූත්‍රයෙනි, ඒ කැණහිලු සේ ම තෙපි සුගතයන් වහන්සේට නියමිත වූ පසය නිසා ජීවත් වන්නහු, සුගතයන් වහන්සේ වළඳා ඉතිරි වූ දෑ වළඳන්නහු, ‘ඒ තරාගත අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධයන් හා ගැටියැ යුතු යැ’යි සිතවූ ද? ලාමක වූ පාචිකසූත්‍රයා කවර යැ! තරාගත අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධයන් හා (ඉදු-පෙළහර කරමි යි) ගැටෙනු කවර යැ!’ (යනු යි)

භාග්වය, යම භෙයකින් දරුපාත්‍රිකාන්තේවාසී ජාලිය තෙම මේ උපමායෙන් අවෙලක පාචිකසූත්‍රයා ඒ අස්නෙනුදු ඉවත් කරන්නට නො හැකි වී ද, එ හෙයින් හේ ඔහුට මෙය (මතු දැක්වෙන පරිදි) කී ය: “සිව්ලෙක් තමා දෙස බලා ‘මම මෘගරාජ වූ සිංහයෙමි’යි සිතී ය. එසේ ම හේ සිව්ල් හඬ ම හැඬී ය, සිව්ල් හඬම හැඬීය. ලාමක සිව්ල් හඬ කවර යැ! සිංහනාදය කවර යැ!

පාචිකසූත්‍රයෙනි, එසේ ම තෙපි සුගතයනට නිසි පසයෙන් දිව් පවත්වනුවෝ, සුගතයන් ඉතිරි කළ දෑ වළඳනුවෝ, ඒ තරාගත අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධයන් හා ගැටියැ යුතු කොට සිතවූ ද? නිව පාචිකසූත්‍රයෝ කවුරු යැ! තරාගත අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධයන් හා ඔවුන් ගැටෙනු කවර යැ!’

25. භාග්වය, දරුපාත්‍රිකාන්තේවාසී ජාලිය තෙම මේ උපමායෙනුත් අවෙලක පාචිකසූත්‍රයා එ අස්නෙන් සොලොවන්නට යම භෙයකින් නො හැකි වී ද, එ හෙයින් ඔහුට මෙ බස් ද තෙජ්ලී ය:

සීහො'ති අත්තානං සමෙකඛියාන
අමඤ්ඤී කොත්ථු මීගරාජා, හමඝමී,
තරෙච සො සෙගාලකං¹ අනදී
කො ච ඡවො සෙගාලො² කො පන සීහනාදො| ති.

එවමෙව ඛො තං ආචුසො පාටීකපුත්ත සුගතාපදනෙසු ජීවමානො
සුගතාතිරික්ඛාති භුඤ්ඤමානො තරාගතෙ අරහතෙක සමමාසම්බුද්ධො ආසා-
දෙනබ්බං මඤ්ඤසී. කො ච ඡවො පාටීකපුත්තො කා ච තරාගතානං
අරහත්තානං සමමාසම්බුද්ධානං ආසාදනා| ති,

26. යතො ඛො හග්ගව ජාලියො දුරුපත්තිකනෙකවාසී ඉමීනාපි
ඔපමෙමන නෙව අසකඛි අවෙලං පාටීකපුත්තං තමහා ආසනා වාවෙතුං,
අථ නං එතදවොච:

අමඤ්ඤී අනුවඩකමනං
අත්තානං විසාසෙ සමෙකඛිය
යාවත්තානං න පසසති
කොත්ථු තාව බ්‍රාහ්මෙසා ති මඤ්ඤති
තරෙච සො සෙගාලකං¹ අනදී
කො ච ඡවො සෙගාලො² කො පන සීහනාදො| ති.

එවමෙව ඛො තං ආචුසො පාටීකපුත්ත සුගතාපදනෙසු ජීවමානො
සුගතාතිරික්ඛාති භුඤ්ඤමානො තරාගතෙ අරහතෙක සමමාසම්බුද්ධො
ආසාදෙනබ්බං මඤ්ඤසී. කො ච ඡවො පාටීකපුත්තො කා ච තරා
ගතානං අරහත්තානං සමමාසම්බුද්ධානං ආසාදනා| ති.

27. යතො ඛො හග්ගව ජාලියො දුරුපත්තිකනෙකවාසී ඉමීනාපි
ඔපමෙමන නෙව අසකඛි අවෙලං පාටීකපුත්තං තමහා ආසනා වාවෙතුං,
අථ නං එතදවොච:

භුත්වාන හෙකෙ³ බළමුසිකායො
කට්ඨිසු බික්ඛාති ච කොණ්ඩපාති,⁴
මහාවනෙ සුඤ්ඤවනෙ විච්චෙඛා
අමඤ්ඤී කොත්ථු මීගරාජාහමඝමී.
තරෙච සො සෙගාලකං අනදී
කො ච ඡවො සෙගාලො කො පන සීහනාදො| ති.

එවමෙව ඛො තං ආචුසො පාටීකපුත්ත සුගතාපදනෙසු ජීවමානො
සුගතාතිරික්ඛාති භුඤ්ඤමානො තරාගතෙ අරහතෙක සමමාසම්බුද්ධො
ආසාදෙනබ්බං මඤ්ඤසී. කො ච ඡවො පාටීකපුත්තො කා ච තරාගතානං
අරහත්තානං සමමාසම්බුද්ධානං ආසාදනා| ති.

1. සිගාලකං-මජ්ඣං
2. සෙගාලො-මජ්ඣං, පිචු
3. ඊධෙග (කම)
4. කුණ්ඩපාති - භ්‍යා

‘කැණහිල් තෙමෙ වෙනෙහි හැව්දුනේ, තර වූ තම සිරුරැ පිළිබිඹුව ඉදුල්දිය පිරි දිය වළෙකැ දැක, යම් තාක් ‘තමා සිංහයා ගේ ඉදුල් කා වැඩුණෙකැ යි නො දක්නේ ද, ඒ තාක් ම තමා සිංහයකුට බඳු බල ඇත්තෙකැ යි (ව්‍යාභ්‍ර සමාන බල ඇත්තෙකැයි) සිතී. එසේ ම හේ කැණහිල් හඬ ම හැඹී ය. ලාමක සිවල් හඬ කවර යැ! සිංහනාදය කවර යැ!

“ඇවැත් පාචිකසුත්‍රයෙනි, තෙපි එසේ ම සුගතයනට නියමිත පසයෙන් දිවි පවත්වනුවෝ, සුගතයන් ඉතිරි කළ දැ වළදනුවෝ ඒ තරාගත අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධයන් හා ගැටියැ යුතු කොට සිතවූ ද? ලාමක පාචිකසුත්‍ර කවර යැ! තරාගත අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධයන් හා ගැටෙනු කවර යැ!”

26. භාරිවය, දරු පාත්‍රිකාන්තේවාසී ජාලිය තෙමේ මේ උපමායෙනුත් අවේලක පාචික සුත්‍රයා ඒ අස්නෙන් ඉවත් කරන්නට යම් හෙයෙකින් නො හැකි වී ද, එ හෙයින් ඔහුට මෙ තෙදුල් තෙජලී ය:

“මහ වෙනෙහි, සිංහව්‍යාභ්‍රාදීන් ගෙන් හිස් වූ වෙනෙහි මැඩියන් ද කලව්ටි බිල්හි වූ මීයන්ද සොහොන්හි ලූ මළ කුණු ද කා මහත් වැ වැඩුණු කැණහිල් තෙමේ ‘මම මෘගරාජයයමී’යි සිතී. එසේ ම (සිංහ නාද යැ යි සිතා) කැණහිල් හඬ ම හැඹී. නිව කැණහිල්හඬ කවරයැ! සිංහනාදය කවර යැ!”

පාචිකසුත්‍රයෙනි, මෙසේ ම තෙපි සුගතයනට නියමිත පසය නිසා දිවි රක්නහු, සුගතයන් ඉතිරි කළ දැ වළදන්නහු, තරාගත අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධයන් හා ගැටිය යුතු සේ සිතහු. ලාමක පාචිකසුත්‍ර කවර යැ! තරාගත අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධයන් හා ගැටෙනු කවර යැ!”

යනො ඛො භග්ගව ජාලියො දුරුපතතිකනෙතවාසී ඉම්නා පි ඔපවෙමන නෙව අඝකඛි අවෙලං පාටීකපුක්කං තම්භා ආසනා වාවෙතුං, අථ තං පරිසං ආගන්තො එවමාරොවෙසි: “පරාභුතරුපො හො අවෙලො පාටීකපුක්කො, ‘ආයාමි ආවුසො, ආයාමි ආවුසො’ති වන්තා තජෙව සංසප්පති, න සකෙකාති ආසනාපි වුට්ඨාතුන්ති. එවං වුක්ඛෙ අහං භග්ගව තං පරිසං එතදවොචං:

“අහඛෙඛා ඛො ආවුසො අවෙලො පාටීකපුක්කො තං වාවං අප්පහාය තං වික්ඛං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පට්ඨිකප්පජ්ජිතා මම සමමුඛිභාවං ආගන්තුං. සවෙ පි’සක එවමසක: අහං තං වාවං අප්පහාය තං වික්ඛං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පට්ඨිකප්පජ්ජිතා සමණසක ගොතමසක සමමුඛිභාවං ගවෙජයානති, මුද්ධා පි තසක විපතෙය්‍යා. සවෙ’ පායසමන්තානං ලිච්චිතං එවමසක “මයං අවෙලං පාටීකපුක්කං වරත්තාභි ඛන්ධිතා ගොයුගෙභි ආවිඤ්ඤායාමාති, තා වරත්තා ඡීජේරං පාටීකපුක්කො වා. අහඛෙඛා පන අවෙලො පාටීකපුක්කො තං වාවං අප්පහාය තං වික්ඛං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පට්ඨිකප්පජ්ජිතා මම සමමුඛිභාවං ආගන්තුං. සවෙ’පි’සක එවමසක ‘අහං තං වාවං අප්පහාය තං වික්ඛං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පට්ඨිකප්පජ්ජිතා සමණසක ගොතමසක සමමුඛිභාවං ගවෙජයානති මුද්ධා පි තසක විපතෙය්‍යා’ති.

28. අථ ඛොභං භග්ගව තං පරිසං ධම්මියා කථාය සන්දසෙසසිං සමාදපෙසිං සමුක්ඛෙතජෙසිං සමපහංසෙසිං. තං පරිසං ධම්මියා කථාය සන්දසෙසතා සමාදපෙතා සමුක්ඛෙතජෙතා සමපහංසෙතා මහාඛන්ධිනා මොක්ඛං කරිතා, වතුරාසිතිපාණසහසකාති මහාවිදුග්ගා උදධිරිතා, තෙජොධාතුං සමාපජ්ජිතා සත්තකාලං වෙහාසං අබ්භුග්ගන්තො අඤ්ඤං සත්තකාලමපි අවච්චිං¹ අභිනිමිතිතා පජ්ජලිතා දුමාරාසිතා² මහාවනෙ කුලාගාරසාලාය පච්චුට්ඨාසිං. අථ ඛො භග්ගව සුනකඛිකෙතො ලිච්චිපුක්කො යෙනාහං තෙත්ථපසඛකමී, උපසඛකමීතා මං අභිවාදෙතො එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසීක්ඛං ඛො අහං භග්ගව සුනකඛිකං ලිච්චිපුක්කං එතදවොචං: තං කිමඤ්ඤාසී සුනකඛිකං, යථෙව තෙ අහං අවෙලං පාටීකපුක්කං ආරඛ්භ ඛායාකාසිං, තථෙව තං වීපකකං අඤ්ඤාථා වා?ති. “යථෙව මෙ භතෙක භගවා අවෙලං පාටීකපුක්කං ආරඛ්භ ඛායාකාසී, තථෙව තං වීපකකං නො අඤ්ඤාථා’ති.

1. අගථී. (සෟ)
2. වුමාසිතා (මජ්ඣ)

27. භාග්වය, දරුපාත්‍රිකාන්තේවාසි ජාලිය තෙම මෙ උපමායෙනුක් අවෙලක පාචිකසූත්‍රයා ඒ හුන් තැනින් ඉවත් කරන්නට යම් විටෙක නොහැකි වී ද, එ විට ඒ පිරිස් වෙත අවුත්, ‘හවත්ති, අවෙලක “පාචිකසූත්‍රයා පැරදුණු සැඟවී ඇත්තේ ය. ‘ඇවැත්ති එම්, ඇවැත්ති එම් යි එතන්හි ම ගැලී ඒ මේ අතැ සැලෙයි. හුනස්නෙන් නැඟෙන්නට ද නොහැකි වේ’ යැ යි සැළ කෙළේ ය. භාග්වය, ඔහු මෙසේ කී කලා මම ඒ පිරිසට මේ වචන කීම්:

“ඇවැත්ති, අවෙලක පාචිකසූත්‍ර ඒ තෙජල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව බැහැර නො කොට, මා හමුවට එන්නට නො නිසි ය. ඉදින් ‘මම ඒ තෙජල් නො පියා, ඒ සිත නො පියා, ඒ දිව බැහැර නො කොට, මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙම්’යි ඔහුට මෙසේ සිතක් වනොත් (එසේ එන්නට තැත් කළ හොත්), ඔහු හිස ද ගිලිහෙන්නේ ය. ඉදින් ආයුෂ්මත් ලිච්ඡවීනට, ‘අපි අවෙලක පාචිකසූත්‍රයා වර පටින් බැඳ ගොනුන් බැඳී වියෙන් ඇඳ ගෙන එම්හ ‘යි මෙසේ සිතක් වුවොත් (එයට තැත් කළ හොත්), ඒ වරපට හෝ සිදෙන්නේ ය, පාචිකසූත්‍රයා හෝ ඒ වර පට කෙරෙත් කැඩී වෙන් වන්නේ ය. අවෙලක පාචිකසූත්‍ර ඒ තෙජල නො පියා, ඒ සිත නො පියා, ඒ දිව බැහැර නො කොට මා හමුවට එන්නට නො නිසි ය. ඉදින් ඔහුට ‘මම ඒ තෙජල නො පියා, ඒ සිත නො පියා, ඒ දිව බැහැර නො කොට මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙම්’යි මේ සිත වී නම්, (එයට තැත් කෙළේ නම්), ඔහු හිස ද ගිලිහෙන්නේ ය” (යනුයි).

28. භාග්වය, ඉක්බිති මම ඒ පිරිසට දැහැම් කතායෙන් කරුණු දක්වා කීම්, කී දෑ සමාදන් කැරවීම් (ගැන්වීම්), එහි ඔවුන් සිත් කියුණු කෙළෙම්, එහි ඔවුන් තුටු පහටු කෙළෙම්. එ පිරිසට දැහැම් කතායෙන් කරුණු දක්වා, දැක්වූ කරුණු ගන්වා, එහි ඔවුන් සිත් කියුණු කොට, එහි ඔවුන් තුටු පහටු කොට, මහ කෙලෙස් බැම්මෙන් ඔවුන් ගේ මිදීම සිදු කොට, සුවාසු දහසක් ප්‍රාණින් මහා විදුරියෙන් (කාමාදි සතර ඔසයෙන්) ගොඩ ලා, තෙජොධාතු සමාපත්තියට සම්වැද, සත් තලක් අහස් නැඟ, අත් සත් තලක් ද උසට ගිනි දල් මවා, දිලිහී දුමා, මහ වෙනෙහි කුළාර හලා පිහිටියෙම්. භාග්වය, එ කලා ලිච්ඡවීපුත්‍ර සුනක්ඛත්ත තෙමෙ මා කරා එළැඹියේ ය. එළැඹි මා වැඳ පසෙක හුන්නේ ය. පසෙක හුන් ලිච්ඡවීපුත්‍ර සුනක්ඛත්තයා, බණවා ‘සුනක්ඛත්තය, එය කිමැයි සිතයි ද? මම තට අවෙලක පාචිකසූත්‍රයා ඇරබැ කී නියායෙන් ම එය නිපන්නේ ද? නැත හොත් අන් නියායෙකින් වී ද?’ යි පුඵවුනිම්. ‘වහන්ස, භාග්‍යාවතුන් වහන්සේ අවෙලක පාචිකසූත්‍රයා ඇරබැ මට වදළ නියායෙන් ම එය නිපන. අන් සැටියෙකින් එය නො වී යැ ‘යි හේ කීය.

“නං කිංචලඤාඤාසි සුනාසාධනා , යදි එවං සනෙත කතං වා හොති උත්තරිමනුසසධම්මො ඉඤ්චපාටිභාරියං අකතං වා?”ති.

“අඤ්චා ඛො පන භනෙත එවං සනෙත කතං හොති උත්තරිමනුසසධම්මො ඉඤ්චපාටිභාරියං නො අකතනනි.”

“එවම්මි ඛො මං ත්වං මොසපුරිස උත්තරිමනුසසධම්මො ඉඤ්චපාටිභාරියං කරොත්තං එවං වදෙසි: න හි පන මෙ භනෙත භගවා උත්තරිමනුසසධම්මො ඉඤ්චපාටිභාරියං කරොති ති. පසා මොසපුරිස තඤ්ච තෙ ඉදං අපරඤ්චනනි.”

එවම්මි ඛො භගව සුනාසාධනො ලිච්චවිපුත්තො මයා වුවවමානො අපකකමෙව ඉමස්මා ධම්මවිනයා යථා තං ආපාධිකො නොරසිකො.

අග්ගඤ්චපඤ්චනනිකථා

29. අග්ගඤ්චපඤ්චාභං භගව පජානාමී, තඤ්ච පජානාමී තනෙං ව උත්තරිතරං පජානාමී, තඤ්ච පජානනංන පරාමසාමී, අපරාමසනො ව මෙ පච්චතභගඤ්ච නිච්චුති විදිතා, යදහිජානං තථාගතො නො අනායං ආපජ්ජති.

සනති භගව එකෙ සමඤ්චාභමඤ්චා ඉසාරකුඤ්චා චුභමකුඤ්චා ආචරියකං අග්ගඤ්චං පඤ්චපෙතනි. ත්වාභං උපසඛිකම්ඤ්චා එවං වදම්මි: සච්චං කිර තුමෙභ ආයසමනෙතා ඉසාරකුඤ්චා චුභමකුඤ්චා ආචරියකං අග්ගඤ්චං පඤ්චපෙථා?”ති. තෙ ව මෙ එවං පුච්චා ‘ආමො’ති¹ පටිජානනනි. ත්වාභං එවං වදම්මි: කථංචිභිතකං පන² තුමෙභ ආයසමනෙතා ඉසාරකුඤ්චා චුභමකුඤ්චා ආචරියකං අග්ගඤ්චං පඤ්චපෙථා”ති. තෙ මයා පුච්චා න සම්පායනනි. අසම්පායනනා මම-ඤ්ච ව පටිපුච්චනනි. තෙසාභං පුච්චා ඛාතරොමී:

1. ආමානි (භ්‍යා)
2. කථං චිභිතතං නො පන (කම්)

‘සුනක්ඛත්තය, එය කිමැයි සිතයිද? මෙසේ වන කලා උතුරු මිනිස් දහමින් ඉඳු පෙළහර කරන ලද ද? නො කරන ලද ද?’ යි පුළුවනිමි.

“වහන්ස, මෙසේ වන කලා එකාන්තයෙන් උතුරු මිනිස් දහමින් ඉඳු පෙළහර කරන ලද්දේ ය. නො කරන ලද්දේ නොවෙ”යි හේ කී ය.

“හිස් පුරුෂය, මෙසේත් උතුරු මිනිස් දහමින් පෙළහර කරන මට, ‘වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට උතුරු මිනිස් දහමින් ඉඳු පෙළහර නො කරන සේකැ’යි කියෙහි, හිස් පුරුෂය, බලව, තා විසින් මේ කොතරම් මහ වරදක් කරන ලද ද?” යි ඔහුට කීමි.

භාග්‍යවය, මෙසේත් මා විසින් කියනු ලබනුයේ ද ලිව්විපුත්‍ර සුනක්ඛත්ත තෙමේ අපායට නිස්සක්ඛු, නිරයට සුදුස්සක්ඛු සෙයින් මේ දහම්විනයෙන් (මෙ සස්තෙන්) බැහැර වූ හිසේ මැ ය.

අග්ගඤ්ඤ ප්‍රඥපති කරාව

29. භාග්‍යවය, මම අග්ගඤ්ඤය ද (ලෝකෝත්තරත්වි වංශ කරාව ද) දනිමි. එය ද දනිමි. එ මතු නොව එයින් මත්තෙහි දැන් දනිමි. එය දන්තෙම ද (ඒ දන්ත කෘෂණා දෘෂටි මාන වශයෙන්) පරාමර්ථනය නො කරමි. එසේ එය පරාමර්ථනය නොකරන්නාවූ ද මා විසින් තමා කෙරෙහි ම කෙලෙස් නිවීම දන්නා ලද්දේ ය. යම් නිවීමක් දන්නා තරාගත තෙමේ අනායව්‍යසනයකට නො පැමිණෙන්නේ ද, ඒ එබඳු වූ නිවීමක.

භාග්‍යවය, “ලොව ඉසුරකු විසින් මැවිණැයි, බඹකු විසින් මැවිණැයි යන ආවායඛ්‍යවෘද්ධ වූ ලෝකෝත්තරත්විවංශකරාව පණවන ඇතැම් මහණ කෙනෙක් බමුණු කෙනෙක් ඇත. මම ඔවුන් කරා එළැඹ, ‘ආයුෂමත්ති, ලොව ඉසුරක්ඛු විසින් මැවිණ බඹකු විසින් මැවිණ යන ආවායඛ්‍යවෘද්ධ වූ ලෝකෝත්තරත්වි වංශකරාව (අග්ගඤ්ඤය) තෙපි පණවවු දැ? යි ඔවුන් විචාරමි. මා විසින් විචාරන ලද ඔහු, ‘එසේ යැ’යි පිළිණ කෙරෙත්. මම ඔවුනට ‘ආයුෂමත්ති, ලොව කවර සැටියෙන් මවන ලද්දේ ද යි යන ඊඤ්ඤාමාණසක්, ඉඤ්ඤාමාණසක්, ආවායඛ්‍යවෘද්ධයක්, ලොකෝත්තරත්විවංශ කරාවක් පණවවු දැ? යි ඔවුන් පිළිවිසිමි. ඔහු මා විසින් (මෙසේ) විචාරන ලද්දහු, (පිළිතුරු දීම විසින්) ඤාණකියෙන් ඉදිරියට නො යත්. එසේ නො යන්නාහු, ඔහු මා ම පිළිවිසිත්. ඔවුන් විසින් විචාරන ලද මම මෙසේ (එය) හෙළි කෙරෙමි:

30. හොති ඛො සො ආචුසො සමයො යං කදචි කරහචී දීඝසා අඤ්චන්තො අච්චයෙන අයං ලොකො සංචච්චති. සංචච්චමානො ලොකෙ යෙභුයොන සත්තා ආභසාරසංචක්ඛනිකා හොන්ති. තෙ තස්ස හොන්ති මනොමයා පිතිහකඛා සයමපහා අන්තලීකඛවරා සුභට්ඨායිනො, චිරං දීඝමඤ්චානං තිට්ඨන්ති. හොති ඛො සො ආචුසො සමයො යං කදචි කරහචී දීඝසා අඤ්චන්තො අච්චයෙන අයං ලොකො විචච්චති, විචච්චමානො ලොකෙ සුඤ්ඤං බ්‍රහ්මචීමානං පාතුහවති. අථ ඛො අඤ්ඤතරො¹ සත්තො ආයුකඛයා වා පුඤ්ඤකඛයා වා ආභසාරකායා වචීඤ්ඤා සුඤ්ඤං බ්‍රහ්මචීමානං උපපජ්ජති. සො තස්ස හොති මනොමයො පිතිහකඛා සයමපහො අන්තලීකඛවරො සුභට්ඨායි, චිරං දීඝමඤ්චානං තිට්ඨති. තස්ස තස්ස ඵකකසා දීඝරත්තං නිවුසිතත්තං අනභිරති පරිතස්සනා උපපජ්ජති: “අහො වත අඤ්ඤ පි සත්තං ඉස්සත්තං ආගච්චස්සුන්ති”. අථ අඤ්ඤතරෙ පි සත්තං ආයුකඛයා වා පුඤ්ඤකඛයා වා ආභසාරකායා වචීඤ්ඤා සුඤ්ඤං බ්‍රහ්මචීමානං උපපජ්ජන්ති තස්ස සත්තස්ස සභබ්බං. තෙ පි තස්ස හොන්ති මනොමයා පිතිහකඛා සයමපහා අන්තලීකඛවරා සුභට්ඨායිනො චිරං දීඝමඤ්චානං තිට්ඨන්ති. තප්‍රාචුසො යො සො සත්තො පයංමං උපපනෙත්තා, තස්ස ඵච්ච හොති: අභමසමි බ්‍රහ්මා මහාබ්‍රහ්මා අභිභූ අනභිභූතො අඤ්ඤදඤ්ඤසො වසවන්ති ඉසසරො කත්තා නිමමාතා සට්ඨා² සථිතා³ වසී පිතා භූතභව්‍යානං. මයා ඉමෙ සත්තා නිමමිතා. තං කිසස හෙතු? මමඤ්ඤි පුට්ඨෙ ඵතදහොසී: “අහො වත අඤ්ඤ පි සත්තං ඉස්සත්තං ආගච්චස්සුන්ති. ඉති මමඤ්ඤ මනොපඤ්ඤි, ඉමෙ ව සත්තං ඉස්සත්තං ආගතා”ති.

1. අථ අඤ්ඤතරො (භ්‍යං P.T.S.)
 2. සෙට්ඨො (සච්චිඤ්ඤ)
 3. සඤ්ඤිතා P.T.S. සඤ්ඤිතා (භ්‍යං, කම)

30. “ඇවැත්ති, දික් කලක් ඇවැමෙන් කිසි සමයෙක මෙ ලොව නැසෙයි ද, එ බඳු කාලපරිච්ඡේදයක් වෙයි. ලොව නැසෙන සමයෙහි සැවයෝ බෙහෙවින් ආභස්සර බඹ ලොව උපදනාහු වෙත්. ඔහු එහි ධ්‍යාන විත්ත බලයෙන් උපන්නාහු, ප්‍රීතිය ම ආහාර කොටැත්තාහු, සිය සිරුරු එළියෙන් ම බබළන්නාහු, අභසැ හැසිරෙන්නාහු, සිත්කලු උයන් විමන් ඇති සිටුනාහු (නොහොත් සිත්කලු වස්ත්‍රාභරණ හැඳ පැලැඳ සිටුනාහු) වෙත්. ඔහු එහි ඉතා බොහෝ කල් සිටුනාහ. ඇවැත්ති, දික්කලක් ඇවැමෙන් කිසි සමයෙක මෙ ලොව හැදෙන්නේ ද, එසේ වූ කාලපරිච්ඡේදයක් වෙයි. ලොව හැදෙන කලැ හිස් බඹ විමනෙක් පහළ වෙයි. එ කලැ එක්තරා සත්වයෙක් ආයු ගෙවීමෙන් හෝ පින් ගෙවීමෙන් ආභස්සර බඹලොවින් සැව එකි හිස් බඹ විමනට පැමිණෙයි (හිස් බඹ විමනැ උපදී). හෙ තෙමේ එහි ධ්‍යාන සිතින් උපන්නේ, ප්‍රීතිය ගොදුරු කොටැත්තේ, සිය සිරිරෙන් විහිදෙන එළියෙන් බබළනුයේ, අභසැ හැසිරෙනුයේ, ශාභන උද්‍යාන විමාන ආදියෙහි සිටුනේ (නොහොත් ශෝභන වස්ත්‍රාභරණ හැඳ පැලැඳ සිටුනේ) වෙයි. හේ එසේ බොහෝ කලක් සිටීයි. එහි එකලා වැ දිගු කලක් වූසු බැවින් ‘අන් සත් කෙනෙකුත් මෙ අත්බවට එන්නාහු නම් යෙහෙකැ’ යි එ කලා විසීමෙහි නො ඇල්මෙක්, අමුතු කෙනකු හා සහභාවයෙහි ආශාවෙක් උපදී. එයින් පසු අන් සත් කෙනෙක් ද ආයු ගෙවීමෙන් හෝ පින් ගෙවීමෙන් හෝ ආභස්සර බඹලොවින් සැව, ඒ හිස් බඹ විමනට, ඒ පළමු ඉපැද සිටියහුගේ සහභාවයට පැමිණෙයි. ඔහු ද එහි ධ්‍යාන සිතින් උපන්නාහු, ප්‍රීතිය ගොදුරු කොටැත්තාහු, ස්වයම්ප්‍රභ වූවාහු, අභසැ හැසිරෙන්නාහු, සිත්කලු උයන් ඇති සිටිනාහු වෙත්. එසේ දිගු කලක් ඔහු එහි සිටීත්. ඇවැත්ති, එහි යම් සතෙක් පළමුව උපන්නේ ද, ඔහුට, “මම බ්‍රහ්ම වෙමි, මහා බ්‍රහ්ම වෙමි, මෙරමා මැඩ අධිපති වැ සිටුනෙමි වෙමි, අනුන් විසින් නො මධිනා ලද්දෙමි වෙමි, එකාන්තයෙන් සියල්ල දක්නෙමි වෙමි, සියල්ලන් සිය වශයෙහි පවත්වනු යෙමි වෙමි, ලොවැ රීඡ්වර වෙමි, ලොවැ කාරකවෙමි, ලොවැ නිර්මාතෘ වෙමි, ලොවැ සුෂ්ටා වෙමි, ලොවැ සකසන්නා වෙමි. මෙරමා තමා වශයෙන් පවත්වන්නෙමි වෙමි, උපන් උපදනා හැම ගේ පියා වෙමි. මේ සත්හු මා විසින් මවන ලදහ. ඒ (කියනුයේ) කවර හෙයින්? පෙරැ මට ‘අන් සත් කෙනෙකුත් මෙ අත්බවට එන්නාහු නම් ඒ ඉතා යෙහෙකැ’ යි මෙ සිත විය. මෙසේ මගේ ප්‍රාර්ථනාව ද විය. ‘මේ සත්හු ද මෙහි ආභ’ යි මට මේ සිත වෙයි.

යෙ පි තෙ සත්ථා පච්ඡා උපපන්නා, තෙසමපි එවං භොති; අයං ඛො හවං
 ඩ්වුභමා මහාඩ්වුභමා අභිභූ අනභිභූතො අඤ්ඤදක්ඛිදසො වසවතති ඉසසරො
 කත්ථා නිමමාතා සට්ඨා සථිතා වසී පිතා භුතභව්ඨානං. ඉමිනා මයං
 භොතා ඩ්වුභමුනා නිමමිතා. තං කිසං හෙතු? ඉමඤ්ඤි මයං අද්දසාම
 ඉධ පයමං උපපන්නං, මයං පනමහා පච්ඡා උපපන්නා'ති. තත්ථාච්චසො
 යො සො සතෙතා පයමං උපපන්නො, සො දීඝායුකතරො ව භොති
 වණ්ණවත්තතරො ව මහෙසකඛතරො ව. යෙ පන තෙ සත්ථා පච්ඡා
 උපපන්නා, තෙ අප්පායුකතරා ව භොතති දුබ්බණ්ණතරා ව අප්පෙ-
 සකඛතරා ව. යානං ඛො පනෙතං ආච්චසො විජ්ජති යං අඤ්ඤතරො සතෙතා
 තම්භා කායා වච්චා ඉසුත්තං ආගච්ජති. ඉසුත්තං ආගතො සමානො
 අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති. අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො
 සමානො ආතප්පමච්චාය පධානමච්චාය අනුයොගමච්චාය අප්පලාදමච්චාය
 සමමාමනසිකාරමච්චාය තරාරූපං වෙතොසමාධිං චුසති, යථා සමාහිතෙ
 විතෙත තං පුබ්බෙතිවාසං අනුසරති, තතො පරං නානුසරති ති.
 සො එවමාහ: යො ඛො සො හවං ඩ්වුභමා මහාඩ්වුභමා අභිභූ අනභිභූතො
 අඤ්ඤදක්ඛිදසො වසවතති ඉසසරො කත්ථා නිමමාතා සට්ඨා සථිතා වසී
 පිතා භුතභව්ඨානං, යෙන මයං භොතා ඩ්වුභමුනා නිමමිතා, සො තිච්චො
 ඩුච්චො සසතො' අවිපරිණාමධම්මො සසතිසමං තථෙව යසසති. යෙ පන
 මයං අහුම්භා තෙන භොතා ඩ්වුභමුනා නිමමිතා, තෙ මයං අනිච්චා අද්ධුචා¹
 අප්පායුකා වචනධම්මා ඉසුත්තං ආගතා ති. එවංචිතිතකං නො තුලෙහ
 ආයස්මිනෙතා ඉසරකුත්තං ඩ්වුභමකුත්තං ආචරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤ-
 පෙථා'ති. තෙ එවමාහ: සු: "එවං ඛො නො ආච්චසො ගොතම සුතං
 යථෙවායස්මා ගොතමො ආහා'ති. අග්ගඤ්ඤඤාහං හග්ගව පජානාමී
 -පෙ- යද්දිජානං තථාගතො නො අනායං ආපජ්ජති.

1. සසතො දීඝායුකො (ගා. තම)
 2. අද්ධුචා අසසතා. (ගා. තම)

යම් සත්ව කෙනෙක් පසු වැ උපන්නාහු ද, ඔවුනටත් 'මේ හවත් තෙමෙ ඉත්මයා ය, මහා ඉත්මයා ය, අනුත් මැඩ අධිපති වැ සිටුනේ ය. මෙරමා විසින් නො මැඩුණේ ය, එකාන්තයෙන් සියල්ල දක්නේ ය, මෙරමා සිය වශයෙහි පවත්වන්නේ ය, රීඝ්වර ය, කර්තෘ ය, නිර්මාතෘ ය, සුඡ්වා ය, ලොව සදන්නා ය, මෙරමා තමන් වශයෙහි පවත්වන්නේ ය, උපත් උපදනා හැම දෙනාගේ පියා ය, මේ හවත් ඉත්මයා විසින් අපි මවන ලදුම්හ, එසේ කියනුයේ කවර හෙයින්? යත්: අපි අපට පෙර මොහු ඉපිද සිටියහු අපි දුටුවු. අපි වූ කලී පසුව උපන්නමෝ යැ' යි මෙසේ සිතෙක් වෙයි. ඇවැත්නි, එහි යම් සතෙක් පළමුව උපන්නේ ද, හේ වඩා දීර්ඝායුෂ්ක ද වඩා පැහැපත් ද වඩා මහත් යසස් ඇත්තේ ද විය. යම් සත් කෙනෙක් පසු වැ උපන්නාහු ද, ඔහු පළ වූ උපන්නාහට වඩා අල්පායුෂ්ක ද වඩා අල්ප වර්ණ සමපත් ඇත්තාහු ද වඩා අල්ප යශස්ක ද වූහ. එක් සත්වයෙක් එබඹමුඵයෙන් සැව, මෙ මිනිසක් බවට එන්නේ ය හේ මේ මිනිසක් බවට පැමිණියේ ම ගිහි ගෙන් නික්මැ පැවිදි වෙයි. ගිහි ගෙන් නික්මැ පැවිදි වූයේ ම, උත්සාහ වඩා, වැර වඩා පුත පුතා වැයම කොට, නොපමා බව නිසා, නුවණ නිසා, යම් සමාධියෙකින් සිත මනාව පිහිටි කල මෙයින් පළමු වූ අත්බව සිහි කළ හැකි වෙයි. එයින් ඔබ්බෙහි සිහි කළ නොහැකි වෙයි ද, එබඳු විත්ත සමාධියක් ලබයි යන මේ කරුණ ඇත. (එසේ විත්ත සමාධියක් ලත්) හෙ තෙම "යම් ඒ හවත් ඉත්මයෙක් මහා ඉත්ම ද, අනුත් මැඩ අධිපති වෙ ද, රීඝ්වර ද, කාරක ද, නිර්මාපක ද, සුඡ්වා ද, ලොව සකසන්නේ ද, මෙරමා සිය වශයෙහි පවත්වන්නේ ද, උපත් උපදනා හැම හේ පිතෘ ද, යම් ඒ හවත් මහ බඹක්හු විසින් අපි මවන ලදුමෝ ද, හෙ තෙමේ නිත්‍ය ය, ඕරුව ය (නො මැරෙන්නේ ය), සද්-හාවි ය, වෙනස් නොවන සුලු ය, මහ පොළෝ ඇ ශාශ්වත වස්තූන් හා සම වැ එ සැටියෙන් ම නො වෙනස් වැ සිටුනේ ය. යම්බඳු වූ අපි ඒ හවත් බඹුහු විසින් මවන ලදුමෝ ද, ඒ අපි අනිත්‍යයම් හ, අධිරුවයම්හ, අල්පායුෂ්කයම්හ, සැවෙන සුල්ලම්හ, එහෙයින් එයින් සැව මේ මිනිස් බවට ආම්හ" යි කියයි. ආයුෂ්මත්නි, තෙපි මෙසේ සකස් කැරගන්නා ලද රීඝ්වර නිර්මිතයක්, ඉත්මනිර්මිතයක්, ආවායථවාදයක් ලෝකෝත්පත්ති වංශකථාවක් පණවු ද? (යනුයි). "ඇවැත්නි, ගොතමයිනි, යම් සේ ම ආයුෂ්මත් ගොතමයෝ කීහු ද, එ සේ ම අප විසින් අසන ලදී" යි මෙසේ ඔහු කිවු ය. හාර්ගවය මම අත්ගඤ්ඤය ද (ලෝකෝත්පත්ති කථාව ද) දනිමි.....තථාගත තෙමේ යමක් දන්නේ අන්‍ය ව්‍යාසනායකට නො පැමිණේ ද, එසේ වූ කෙලෙස් නිවීම මා විසින් දන්නා ලද්දේ ය.

31. සන්ති හග්ගව එකෙ සමණව්‍යාහමණා ඛිඩ්ඛාපදෙසිකං ආවරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤපෙනති. ත්‍යාහං උපසඛිතමිඤ්ඤා එවං වදුමි: සච්චං කීර තුමෙහ ආයසමනෙතො ඛිඩ්ඛාපදෙසිකං ආවරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤපෙථා?ති' තෙ ව මෙ එවං පුච්ඤා 'ආමො'ති පච්ඡානන්ති. ත්‍යාහං එවං වදුමි: කථංචිභිතකං නො පන තුමෙහ ආයසමනෙතො ඛිඩ්ඛාපදෙසිකං ආවරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤපෙථා?ති. තෙ මයා පුච්ඤා න සමපායන්ති. අසමපායන්තා මමඤ්ඤෙව පටිපුච්ඡන්ති. තෙසාහං පුට්ඨො ඛ්‍යාකරොමි: සන්තොවුසො ඛිඩ්ඛාපදෙසිකා නාම දෙ වා. තෙ අතිවෙලං හසසඛිඩ්ඛාරතිධමමසමාපන්තා විහරන්ති තෙසං අතිවෙලං හසසඛිඩ්ඛාරතිධමමසමාපන්තානං¹ විහරතං සති සමමුසසති. සතියා සමමොසා² තෙ දෙවා තමහා කායා වචන්ති. යානං ඛො පනෙතං ආවුසො විජ්ජති, යං අඤ්ඤතරො සනෙතා තමහා කායා වචිඤ්ඤා ඉඤ්ඤා ආගච්ඡති. ඉඤ්ඤා ආගතො සමානො අභාරසමා අනභාරියං පබ්බජති. අභාරසමා අනභාරියං පබ්බජිතො සමානො ආතප්පමඤ්ඤාය පධානමඤ්ඤාය අනුයොගමඤ්ඤාය අප්පමාදමඤ්ඤාය සමමාමනසිකාරමඤ්ඤාය තථාරූපං වෙතො. සමාධිං චුසති යථා සමාහිතෙ විනෙත තං පුච්චෙතිචාසං අනුසාරති තතොපරං නානුසාරති ති. සො එවමාහ: යෙ ඛො තෙ භොතෙතො දෙවා න, ඛිඩ්ඛාපදෙසිකා තෙ න අතිවෙලං හසසඛිඩ්ඛාරතිධමමසමාපන්තා විහරන්ති. තෙසං න අතිවෙලං හසසඛිඩ්ඛාරතිධමමසමාපන්තානං විහරතං සති න සමමුසසති. සතියා අසමමොසා තෙ දෙවා තමහා කායා න වචන්ති, නිච්චා ධුච්චා සසන්තා අච්චරිණාමධමමා සසසතිසමං තථෙව යසසන්ති. යෙ පන මයං අහුමහා ඛිඩ්ඛාපදෙසිකා තෙ මයං අතිවෙලං හසසඛිඩ්ඛාරතිධමමසමාපන්තා විහරිමහා. තෙසං නො අතිවෙලං හසසඛිඩ්ඛාරතිධමමසමාපන්තානං විහරතං සති සමමුසසති. සතියා සමමොසා එවං³ මයං තමහා කායා චුතා අනිච්චා අඤ්ඤවා අප්පායුකා වචනධමම ඉඤ්ඤා ආගතා'ති.

1. හාසඛිඩ්ඛාරති ධමමසමාපන්තා (කම)
 2. සතියා සමමොසාස (හා)
 3. සමමොසා එවං P.T.S.

31. භාර්ගවය, ක්‍රීඩාප්‍රදායක දෙවියන් මුල් කොටැති ආවායඹ්වාද වූ ලොකොත්පත්ති වංශකථාවක් (අග්ගඤ්ඤයක්) යම් කෙනෙක් පණවත් ද, එසේ වූ ඇතැම් මහණ කෙනෙක් බටුණු කෙනෙක් ඇත. මම ඔවුන් කරා එළැඹි “ආයුෂ්මත්ති, තෙපි ක්‍රීඩාප්‍රදායක මූලක ආවායඹ්වාදයක් වූ ලොකොත්පත්ති වංශ කථාවක් පණවවු ද? ඒ සැබෑ ද?”යි කියමි. ඔහු මා විසින් මෙසේ විචාරන ලද්දහු, ‘එසේ’යි පිළින කෙරෙත්. “ආයුෂ්මත්ති, තෙපි කෙසේ පිළියෙල කැරැගන්නා ලද ආවායඹ්වාදයක් වූ ක්‍රීඩාප්‍රදායක මූලක ලෝකොත්පත්ති වංශ කථාවක් පණවවු ද?”යි මෙසේ මම ඔවුන් විචාරමි. ඔහු මා විසින් විචාරන ලද්දහු, පිළිතුරු දිය නො හැකි වෙත්. නො හැකි වන්නාහු, මා ම පුළුවසින්. එසේ විචාරන ලද මම ඔවුනට මෙසේ හෙළි කොට කියමි: “ඇවැත්ති, ක්‍රීඩාප්‍රදායක නම් දෙවි කෙනෙක් ඇත. ඔහු ඉතා අධික වෙලාවක් (අහර වළඳනා කාලය ද ඉක්ම) මෙවුන්දම්භි ද කායික වාවසික ක්‍රීඩාහි ද ඇලෙන සැහැවියට වැටුණාහු වෙසෙත්. ඉතා අධික වෙලාවක් මෙවුන්දම්භි ද කායික වාවසික ක්‍රීඩාහි ද ඇලෙන සැහැවියට වැටී වසන ඔවුනට බොජුන් ගනුවට සිහි නැති වේ. එසේ සිහි නැති වීමෙන් (බොජුන් නොගැනුම් හේතුවෙන්) ඒ දෙවියෝ ඒ දිව්‍ය නිකායයෙන් ව්‍යුත වෙත්. මෙසේ ව්‍යුත වූ ජිව්‍යයන් ඒ දේව නිකායයෙන් ව්‍යුත ව මේ මිනිස් බවට පැමිණේ. එසේ මිනිසන් බවට පැමිණියා වූ ම හෙ තෙම ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි වේ. පැවිදි වූයේ ම උත්සාහ වඩා, වැර වඩා, පුන පුනා වැර වඩා, සිහිය වඩා, තුවණ වඩා, යම් සමාධියෙකින් සිත මොනොවට පිහිටි කලා ඒ පෙර අත් බව සිහි කළ හැකි වේ ද, එයින් යට සිහි කළ හැකි නො වේ ද, එසේ වූ චින්තසමාධියක් ලබයි’ යන මෙය විද්‍යාමාන එකෙකි. හේ මෙසේ කියයි: ‘යම් හවත් දෙවි කෙනෙක් ක්‍රීඩාප්‍රදායක නො වෙත් ද, ඔහු බොජුන් වෙලාව ඉක්මැ මෙවුන්දම්භිත් කායික වාවසික ක්‍රීඩාහිත් ඇලෙන සැහැවියට පත්තෝ වැ නො වෙසෙත් ද, එසේ වෙලාව ඉක්මැ මෙවුන්දම්භිත් සෙසු කායික වාවසික ක්‍රීඩාහිත් ඇලෙන සැහැවියට පැමිණ නො වසන ඔවුනට බොජුන් ගනුයෙහි සිහි නැති නො වේ. එසේ සිහි නැති නොවනුයෙන් ඒ දෙවියෝ ඒ දෙවනිකායයෙන් නො සැවෙත්. ඔහු නිත්‍ය හ, බරුව හ, සඳහාවී හ. නො පෙරළෙන සුල්ලහ. හැම කල් පවත්නා පොළෝ ආදී වස්තූනට සම වැ එසේ ම (නො වෙනස් ව) සිටුනාහ. යම් බඳු අපි වනාහි ක්‍රීඩාප්‍රදායක වූමෝ ද, වෙලාව ඉක්මැ හම් ක්‍රීඩාරති සම්භාවයට පැමිණියෝ වැ වූසුමෝ ද, එසේ වසන අපට බොජුන් ගැන්මෙහි සිහි නැති විය. එයින් අපි ඒ දෙවනකායයෙන් ව්‍යුත වූ මෝ එහෙයින් ම අනිත්‍ය වූමෝ අඹුව වූ මෝ අල්පායුෂ්ක වූමෝ මැරෙන සුලු වූමෝ මෙ මිනිස් බවට පැමිණියම්හ.’” (සත්‍ර සි.)

එවංචිභිතකං නො තුමෙහ ආයස්මිනො විඛිංපදෙසිකං ආචරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙථා?ති. තෙ එවමාහංසු: එවං ඛො නො ආච්චසො ගොතම සුතං යටෙචායස්මා ගොතමො ආහා තී. අග්ගඤ්ඤාඤ්චාහං හග්ගව පථානාමී -පෙ- යද්භිජානං තථාගතො නො අනායං ආපඤ්ඤිති.

31. ඝනඤ්ඤි හග්ගව එකෙ සමඤ්චාභමඤ්ඤා මනොපදෙසිකං ආචරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙතඤ්ඤි. තාහං උපසඤ්ඤාමිඤ්ඤා එවං වදමී: සච්චං කිර තුමෙහ ආයස්මිනො මනොපදෙසිකං ආචරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤා- පෙථා?ති. තෙ ව මෙ එවං පුට්ඨා ‘ආමො’ති පටිජානනඤ්ඤි. තාහං එවං වදමී: කථංචිභිතකං නො පන තුමෙහ ආයස්මිනො මනොපදෙසිකං ආච- රියකං අග්ගඤ්ඤංපඤ්ඤාපෙථා?ති. තෙ මයා පුට්ඨා න සමාපායනති. අසමාපා- යනං මමඤ්ඤාඤ්ච පටිපුච්ඡන්ති. තෙසාහං පුට්ඨා ඛායකරොමී: සත්තා- ච්චසො මනොපදෙසිකා නාම දෙවා. තෙ අඤ්චෙලං අඤ්ඤාමඤ්ඤං උපනිජ්ඣායනඤ්ඤි. තෙ අඤ්චෙලං අඤ්ඤාමඤ්ඤං උපනිජ්ඣායනං අඤ්ඤා- මඤ්ඤාමහි විතොති පද්දසෙතඤ්ඤි. අඤ්ඤාමඤ්ඤං පද්දඤ්චිතො කිලනනකායා කිලනනවිතො තෙ දෙවා තමා කායා වචන්ති. ඤානං ඛො පනෙතං ආච්චසො චිජ්ඡති යං අඤ්ඤානරො සධෙතො තමා කායා වචන්ති ඉඤ්ඤානං ආගච්ඡති, ඉඤ්ඤානං ආගතො සමානො අභාරස්මා අනභාරියං පඤ්ඤන්ති. අභාරස්මා අනභාරියං පඤ්ඤන්තො සමානො ආතප්පමඤ්ඤාය -පෙ- තථාරූපං වෙතොසමාධිං චුඤ්ඤති, යථා සමාහිතෙ චිතෙන තං පුඤ්ඤන්තිවාසං අනුසරන්ති, තතො පරං නානුසරන්ති. යො එවමාහ: “යෙ ඛො තෙ භොගනො දෙවා න මනොපදෙසිකා තෙ නාඤ්චෙලං අඤ්ඤාමඤ්ඤං උපනිජ්ඣායනඤ්ඤි. තෙ නාඤ්චෙලං අඤ්ඤා- මඤ්ඤං උපනිජ්ඣායනං අඤ්ඤාමඤ්ඤාමහි විතොති නපද්දසෙතඤ්ඤි. අඤ්ඤාමඤ්ඤාමහි¹ අපද්දඤ්චිතො අකිලනනකායා අකිලනනවිතො² තෙ දෙවා තමා කායා න වචන්ති නිච්චා චුචා සසතො අච්චපරිණාමධමො සසතඤ්ඤා- සමං තටෙච ඤ්ඤන්ති. යෙ පන මයං අනුමො මනොපදෙසිකා තෙ මයං අඤ්චෙලං අඤ්ඤාමඤ්ඤං උපනිජ්ඣායිමො.

1. අඤ්ඤාමඤ්ඤං - සිඉ
2. අකිලනනවිතො තමා - මජ්ඣ.

ආයුෂ්මත්ති, මෙසේ සකස් කැරගන්නා ලද ක්‍රීඩාප්‍රදාන මූලක ආවායා වාදයක් වූ ලොකොත්පත්ති වංශකරාවක් තෙපි පණවවු ද''යි මම අසමි. 'ඇවැත්ති ගෞතමයිනි, එසේ ආයුෂ්මත් ගෞතමයන් පැවැසු පරිදි ම අප විසින් අසන ලදි'යි ඔහු කීහ. භාග්වය, මේ ලොකොත්පත්ති වංශකරාව ද මම දනිමි.....යමක් තරාගත තෙමේ වෙසෙසි නුවණින් දන්තේ අතය ව්‍යසනයට නො පැමිණේ ද, එසේ වූ කෙලෙස් නිවීම මා විසින් තමා කෙරෙහි ම දන්නා ලද්දේ ය.

32. භාග්වය, මනාප්‍රදාන මූලක ආවායා වාදයක් වූ ලොකොත්පත්ති වංශකරාවක් යම් කෙනෙක් පණවත් ද, එසේ වූ සමහර මහණ කෙනෙක් බවුණු කෙනෙක් ඇත. මම ඔවුන් කරා ගොස් මෙසේ කියමි. "ආයුෂ්මත්ති, තෙපි මනාප්‍රදාන මූලක වූ ආවායා වාද වූ සඤ්ඤාත්පත්ති වංශකරාවක් පණවවු ද? ඒ සැබෑ ද?" යි ප්‍රශ්න කරමි. මා විසින් මෙසේ විචාරනු ලැබූ ඔහු 'එසේ ය'යි පිළින කෙරෙත්. මම ඔවුන් බණවා, "ආයුෂ්මත්ති, කෙසේ සැදුණු මනා ප්‍රදාන මූලක ආවායා වාද වූ ලොකොත්පත්ති වංශකරාවක් තෙපි පණවවු ද?"යි මෙසේ කියමි. මා විසින් ප්‍රශ්න කරන ලද ඔහු එයට පිළිතුරු දෙනු නො හැකි වෙත්. නො හැකිවන්නාහු පෙරළා මා ම විචාරත්. ඔවුන් විසින් විචාරන ලද මම ඔවුනට මෙසේ හෙළි කරමි: "ඇවැත්ති, මනාප්‍රදාන නම් දෙව් කෙනෙක් ඇත. ඔහු ඉතා බොහෝ වෙලාවක් උතුන් දෙස බලා හිඳිත්. ඉතා බොහෝ වෙලා උතුන් දෙස බලා ඉන්නා ඔහු උතුන් කෙරෙහි සිත් දූෂිත කැර ගනිත්. උතුන් කෙරෙහි ප්‍රදූෂිත වූ සිතැත්තාහු ක්ලාන්ත වූ කශැත්තාහු ක්ලාන්ත සිතැත්තාහු ඒ දෙවියෝ ඒ දෙවිලොවින් ව්‍යුත වෙත්, ඔවුන් අතුරෙන් එක්තරා සත්ත්වයකු ඒ දෙවිලොවින් සැව, මේ මිනිසත්බවට එතැ යි ද මේ මිනිසත් බවට ආවහු ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි බවට පැමිණෙතැ යි ද, පැවිදි බවට පැමිණියහු ම උත්සාහ වඩා.....යමසේ සිත සමාධිගත කල්හි ඒ පෙර වුසු අත්බව සිහි කරතැ යි ද, එසින් ඔබබෙහි සිහි නො කරතැ යි ද යන මේ කාරණය විද්‍යාලාන ය. හේ මෙසේ කියයි: "යම් හවත් දෙව් කෙනෙක් මනාප්‍රදාන නො වූහු ද, ඔහු අධික වෙලාවක් උතුන් නොබලන්නාහු උතුන් කෙරෙහි සිත් දූෂිත කැර නො ගනිත්. උතුන් කෙරෙහි ප්‍රදූෂ්ට නොවූ සිතැත්තාහු, ක්ලාන්ත නොවූ කශැත්තාහු, ක්ලාන්ත නොවූ සිතැත්තාහු, ඒ දෙවියෝ ඒ දෙවිලොවින් නො සැවෙත් නිත්‍ය වැ බුච්ච වැ ශාශ්වත වැ නො පෙරළෙන සැහැව් ඇති වැ (මහා-පාර්වි ආදී) ශාශ්වත වස්තූන් සෙයින් ම නො වෙනස් ව සිටුනාහ. යම් බදු වූ අපි මනාප්‍රදාන වූවු ද, ඒ අපි අධික වෙලාවක් උතුන් දෙස බලා උන්නමිහ.

තෙ මයං අතිවෙලං අඤ්ඤමඤ්ඤං උපනිජ්ඣායනනා අඤ්ඤමඤ්ඤමහි විතතානි පදුසධිමහා. තෙ මයං අඤ්ඤමඤ්ඤමහි පදුට්ඨවිතතා කිලනනකාය කිලනනවිතතා එවං මයං² තමහා කායා චූතා අනිච්චා අඤ්ඤවා අසසකතා අපසායුකා වචනධම්මා ඉස්සකං ආගතා''ති. එවංචිතිතකං නො තුමෙහ ආයසමනෙහා මනොපදෙසිකං ආචරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤපෙථා?''ති තෙ එවමාහංසු: ''එවං ඛො නො ආච්චසො ගොතම සුතං යථෙවායසමා ගොතමො ආහා''ති.

අග්ගඤ්ඤඤාහං හග්ගව පජානාමී තඤ්ඤ පජානාමී -පෙ- යද්භිජානං තථාගතො නො අනායං ආපජ්ජති.

33. සන්ති හග්ගව එතෙ සමණශ්‍රාමණො අධිච්චසමුපපන්නං ආචරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤපෙත්ති. තාහං උපසඬකමිත්ථා එවං වදමී: සච්චං කීර තුමෙහ ආයසමනෙහා අධිච්චසමුපපන්නං ආචරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤපෙථා?ති. තෙ ච මෙ එවං පුට්ඨා 'ආමො'ති පටිජානන්ති. තාහං එවං වදමී: කථංචිතිතකං නො පන තුමෙහ ආයසමනෙහා අධිච්චසමුපපන්නං ආචරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤපෙථා?ති. තෙ ච මයා පුට්ඨා න සම්පායන්ති. අසම්පායනනා මමඤ්ඤව පටිපුච්ඡන්ති. තෙසාහං පුට්ඨො ඛ්‍යාකරොමී: ''සන්තාච්චසො සඤ්ඤසකතා නාම දෙවා. සඤ්ඤපාදා ච පන තෙ දෙවා තමහා කාය වචන්ති. යානං ඛො පනෙතං ආච්චසො චිජ්ජති, යං අඤ්ඤතරො තෙහා තමහා කායා වචිත්වා ඉස්සකං ආගච්ඡති, ඉස්සකං ආගතො සමානො අගාරස්මා අනගාරියං පඛච්ඡති. අගාරස්මා අනගාරියං පඛච්ඡතො සමානො ආතප්පමඤ්ඤාය පධාන-මඤ්ඤාය -පෙ- තථාරූපං වෙතොසමාධිං චූසති යථා සමාහිතෙ විතෙත තං සඤ්ඤපාදාදං අනුසකරති, තතො පරං නානුසකරති තී. සො එවමාහ: අධිච්චසමුපපන්නො අතතා ච ලොකො ච. තං කිසං හෙතු? අහං පුට්ඨො නාහොසිං, සො'මහි එතරහි අහුත්වා සන්තතාය් පරිණතො''ති. එවංචිතිතකං නො පන තුමෙහ ආයසමනෙහා අධිච්චසමුපපන්නං ආචරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤපෙථා''ති. තෙ එවමාහංසු: ''එවං ඛො නො ආච්චසො ගොතම සුතං යථෙවායසමා ගොතමො ආහා''ති. අග්ගඤ්ඤඤාහං හග්ගව පජානාමී, තඤ්ඤ පජානාමී, තතො ච උත්තරිතරං පජානාමී, තඤ්ඤ පජානනං න පරාමසාමී, අපරාමසතො ච මෙ පච්චන-ඤ්ඤව නිඛුන්ති විදිතා, යද්භිජානං තථාගතො නො අනායං ආපජ්ජති.

1. පදෙසිධිමහා (සාහ)
2. කිලනනවිතතා එව මයං (P.T.S.) කිලනනවිතතා (මජ්ඣ)
3. සතතතාය (P.T.S.)

ඒ අපි උතුන් දෙස බලා ඉන්නමෝ උතුන් කෙරෙහි සිත් දුමිත කැරැ ගතුවහ. ඒ අපි උතුනට ප්‍රදුෂ්ට වූ සිතැත්තමෝ එයින් ක්ලාන්ත කයැති වූ ක්ලාන්ත සිතැති වූ මෙසේ ඒ දෙවලොවින් වූත වූමෝ, අනිත්‍ය වූමෝ, අඳුරු වූමෝ, ආශාශ්වත වූමෝ, අල්පායුෂ්ක වූමෝ, සැවෙන සුල්ලමෝ මෙ මිනිස්බවට ආමිහ'යි මෙසේ කියයි. ආයුෂ්මත්ති, තෙපි මෙසේ සැකැසුණු මනාප්‍රදුෂක මූලක ආවායභිවාද වූ ලොකොත්පත්ති වංශකතාවක් පනවවු ද?'යි මම ඇසිමි. 'ඇවැත්ති, ගොතමසිති, යමසේ ආයුෂ්මත් ගොතමයෝ කිහු ද, එසේ ම අප විසින් අසන ලද'යි ඔහු කීහ. භාගිවය, මම ලොකොත්පත්ති වංශකතාව ද දනිමි. එය ද දනිමි... තරාගත තෙමෙ යමක් වෙසෙසි නුවණින් දන්තෝ අත්‍යව්‍යසනසට නො පැමිණේ ද එසේ වූ කෙලෙස් නිවීම තමා කෙරෙහි ම දන්තා ලද්දේ ය.

33. භාගිවය, යම් කෙනෙක් යදාච්ඡාසමුත්පන්න වූ, ආවායභිවාද වූ, ලොකොත්පත්ති වංශ කතාවක් පනවත් ද, එසේ වූ සමහර මහණ කෙනෙක් බමුණු කෙනෙක් ඇත. මම ඔවුන් කරා එළැඹ 'ආයුෂ්මත්ති, තෙපි යදාච්ඡාසමුත්පන්න ලොකොත්පත්ති වංශකතා සංඛ්‍යාත ආවායභිවාදයක් පණවන්නහු ලු. ඒ සැබෑ ද?'යි මෙසේ ප්‍රශ්න කරමි. මා විසින් පුළුවන් ඔහු එසේ යැ'යි පිළින කෙරෙත්. 'ආයුෂ්මත්ති, කෙසේ සැදුණු, යදාච්ඡාසමුත්පන්න වූ, ආවායභිවාද වූ ලොකොත්පත්ති වංශකතාවක් තෙපි පණවවුද?'යි මම ඔවුන් පිළිවිසිමි. මා විසින් පුළුවස්නා ලද ඔහු එයට උත්තර දෙනු නො හැකි වෙත්. උත්තර දිය නො හැකි වන්නාහු, මා ම පුළුවසිත්. එසේ පුළුවස්නා ලද්දෙම මම ඔවුනට මෙසේ හෙළි කොට කියමි "ඇවැත්ති, අසංඤ්‍යත්ව නම් දෙව කෙනෙක් ඇත. සංඤ්ච ඉපැත්මෙන් ම ඒ දෙවියෝ ඒ දෙවලොවින් ව්‍යුත වෙත්. ඇවැත්ති, එක්තරා සත්වයකු ඒ දෙවලොවින් සැවෑ මෙ මිනිස් බවට පැමිණෙතැයි ද, එසේ මෙ මිනිසක් බවට පැමිණියාහු ගිහි ගෙන් පැවිදි බිමට යෙතැ යි ද, ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි බිමට පැමිණ ම උත්සාහ වඩා.....යම සේ ම සිත සමාහිත කල්හි ඒ සංඤාව ගේ ඉපැත්ම සිහි කෙරේ නම් එයින් ඔබ්බෙහි සිහි නො කෙරේ නම් එසේ වූ විත්තසමාධියක් ඔහු ස්පර්ශ කරතැ යි ද යන මේ කාරණය විද්‍යාමාන එකෙක. හෙ තෙමෙ ආත්මයත් ලොකයත් යදාච්ඡා සමුත්පන්නහ (ඉබෙ පහළ වූහ)'යි පණවයි. එසේ කියනු යේ කවර හෙයින්? යත්: 'මම පෙරැ නොවිමි, ඒ මම පෙරැ නො වී දන් සඳු භාවයට පෙරැළිණිමි යි හේ කියයි. ආයුෂ්මත්ති, තෙපි මෙසේ සැකැසුණු ආවායභිවාද වූ යදාච්ඡාසමුත්පන්න ලොකොත්පත්ති වංශකතාවක් පණවවු ද?'යි මම ඔවුන් පිළිවිසිමි: 'ඇවැත්ති, ගොතමසිති, යමසේ ආයුෂ්මත් ගොතමයෝ කිහු ද, එසේ ම අප විසින් අසන ලද්දේ යැ යි ඔහු කියත්.භාගිවය,අභ්ගඤ්ඤය ද(ලොකොත්පත්ති වංශකතාව ද)මම දනිමි.එය ද දනිමි, එයින් වඩා උසස් වූ දය ද දනිමි, ඒ දැනීම ද තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි මාන වශයෙන් පරාමර්ශනය නො කරමි.එය පරාමර්ශ නොකරන්නා වූද මා විසින් යමක් වෙසෙසි නුවණින් දන්තා තරාගත තෙම අත්‍යව්‍යසනසකට නො පැමිණෙයි ද, එසේ වූ කෙලෙස් නිවීම තමා කෙරෙහි ම දන්තා ලද්දේ ය.

33. එවංවාදීං ඛො මං භග්ගව එවමකඛාසීං එකෙ සමණොත්ථානො අසනා තුච්ඡා මුසා අභුතෙන අඛිතාච්චකිත්ති: “විපරිතො සමණො ගොතමො භික්ඛවො ව. සමණො ගොතමො එවමාහ: යසමීං සමයෙ සුභං විමොකඛං උපසම්පජ්ජ විහරතී සබ්බං තසමීං සමයෙ අසුභනෙත්ථව¹ පජානාතී ති. න ඛො පනාහං භග්ගව එවං වදාමී: යසමීං සමයෙ සුභං විමොකඛං උපසම්පජ්ජ විහරතී. සබ්බං තසමීං සමයෙ අසුභනෙනව පජානාතීති.² එවං ව ඛවාහං භග්ගව වදාමී: යසමීං සමයෙ සුභං විමොකඛං උපසම්පජ්ජ විහරතී, සුභනෙත්ථව තසමීං සමයෙ පජානාතීති.

“තෙ’ව භනෙන විපරිතා යෙ භගවත්තං විපරිතතො දහන්තී භික්ඛවො ව. එවං පසනෙතා අභං භනෙන භගවතී, පභොතී ව මෙ භගවා තථා ධම්මං දෙසෙතුං යථා අහං සුභං විමොකඛං උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යන්තී.”

“දුක්ඛරං ඛො එවං භග්ගව තයා අඤ්ඤදිට්ඨිකෙන අඤ්ඤබන්තීකෙන අඤ්ඤරුචිකෙන අඤ්ඤත්‍රායොගෙන අඤ්ඤත්‍රාවරියකෙන සුභං විමොකඛං උපසම්පජ්ජ විහරිතුං. ඉඛිත තං භග්ගව, යො ව තෙ අයං මධි පසාදෙ, තමෙව නිං සාධුකම්මතුරකඛා”ති.

“සවෙ තං භනෙන මයා දුක්ඛරං අඤ්ඤදිට්ඨිකෙන අඤ්ඤබන්තීකෙන අඤ්ඤරුචිකෙන අඤ්ඤත්‍රායොගෙන අඤ්ඤත්‍ර ආචරියකෙන සුභං විමොකඛං උපසම්පජ්ජ විහරිතුං, යො ව මෙ අයං භනෙන භගවතී පසාදෙ, තමෙවාහං සාධුකම්මතුරකඛිසසාමී”ති.

ඉදමචො ව භගවා. අත්තමනො භග්ගවගොතො පරිබ්බාජකො භගවතො භාසිතං අභිනජ්ඣී ති.

පාථිකසුත්තං නිට්ඨිතං පයමං.

1. අසුභනෙත්ථව (සං. - PTS.)
2. සඤ්ජානාතීති (PTS.)
3. දිවාදිවසෙත්ථව (සං. PTS.)

33. භාග්වය, මෙසේ කියන, මෙසේ කරුණු පවසන මට, ඇතැම් මහණ කෙනෙක් බමුණු කෙනෙක් ‘මහණ ගොයුම් පෙරැළුණු සංඥ ඇත්තෝ ය, ඔහු සවු මහණහු ද පෙරැළුණු සංඥා ඇත්තෝ යැ’යි ද, ‘යම් විටෙක ශුභ විමෝක්ෂය ලැබ වෙසේ නම් එ කලැ සියල්ල අශුභ යැ යි ම හඳුනා යැ යි ද’ යි නැති දැයිත්, හිස් මුසායෙන්, අභූතයෙන් දෙස් නහත්. භාග්වය, ශුභවිමෝක්ෂය ලැබ වසන කලැ ‘සියල්ල අශුභ යැ යි හඳුනා යැ’ යි මෙසේ මම නො කියමි. වැලි ‘යම් සමයෙක ශුභවිමෝක්ෂය ලැබ වෙසේ නම්, එ කලැ ශුභ යැ යි ම හඳුනා යැ’යි මෙසේ නම් මම කියමි.

“වහන්ස යම් කෙනෙක් වූකලී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද හික්කුන් ද, විපරිත වශයෙන් පිහිටුවන් නම් (ඇති තතු වෙනස් කොටැ දක්වා දෙස් නගන් නම්), ඔහු ම විපරිතයෝ ය (පෙරැළුණු සංඥ ඇත්තෝ ය). වහන්ස, මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි මෙසේ පැහැදුණෙමි වෙමි. යම් සේ මම ශුභ විමෝක්ෂය ලැබ විසිය හැකි වන්නෙමි ද, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට එසේ දහමි දෙසන්නට පොහොසත් සේකැ’යි මෙසේ මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදුණෙමි වෙමි”යි භාග්ව කී ය.

“භාග්වය, අන්‍ය දෘෂ්ටික වූ අන්‍යලබ්ධික වූ අන්‍යරූචික වූ අන්‍ය ප්‍රතිපත්තියෙක යෙදුණු, අන්‍යකීර්ථායතනයෙක ඇදුරු වූ මා විසින් මෙසේ ශුභ විමෝක්ෂය ලැබ වසන්නට දුෂ්කර ය. එබැවින් භාග්වය, මා කෙරෙහි මා ගේ මේ යම් පැහැදීමක් ඇද්ද, එය ම තෝ මොනොවට රකුව”යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක.

“වහන්ස, ඉදින් අන්‍යදෘෂ්ටික අන්‍යලබ්ධික අන්‍යරූචික අන්‍යප්‍රතිපත්තියෙක යෙදුණු අන් කීර්ථායතනයෙක ඇදුරු වූ මා විසින් ඒ ශුභ විමෝක්ෂය ලැබ වසන්නට දුෂ්කර වේ නම්, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි මගේ මේ යම් පැහැදීමක් ඇද්ද, එය ම මම මොනොවට රකින්නෙමි”යි භාග්ව තෙම පැවසී ය.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ දහම දෙසූ සේක. භාග්වගෝත්‍ර පරිව්‍රාජක තෙම ආරාධිත සිතැත්තේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ වචනය පිළිගත්තේ ය.

පළමු වන පාචික සූත්‍රය නිමියේ යැ. (24)

2

උදුමබරි කසුන්ත.

1. එවං මෙ සුතං:

එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ශ්‍රීජකිකුටෙ පබ්බතෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන නිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො උදුමබරිකාය පරිබ්බාජකාරාමෙ පට්ටසති මහතියා පරිබ්බාජකපරිසාය සද්ධිං තිංසමකෙහි පරිබ්බාජකසතෙහි. අථ ඛො සන්ධානො ගහපති දිවා දිවස්ස¹ රාජගහා නිකම්භි භගවන්තං දසකතාය. අථ ඛො සන්ධානස්ස ගහපතිස්ස එතද-හොසි: අකාලො ඛො තාව භගවන්තං දසකතාය, පටිසලීනො භගවා, මනොභාවනියානමපි භික්ඛුනං අසමයො දසකතාය. පටිසලීනා මනො-භාවනීයා භික්ඛු. යනුනුනාහං යෙන උදුමබරිකාය පරිබ්බාජකාරාමො යෙන ග්‍රිහොධො පරිබ්බාජකො තෙනුපසඬකමෙයාන්ති.

2. අථ ඛො සන්ධානො ගහපති යෙන උදුමබරිකාය පරිබ්බාජකාරාමො යෙන නිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො තෙනුපසඬකම්. තෙන ඛො පන සමයෙන නිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො මහතියා පරිබ්බාජකපරිසාය සද්ධිං නිසීනෙකා හොති උත්තාදිතියා උච්චාසද්දමභාසද්දය අනෙකච්චිතං තීරව්ජානකථං කථෙන්නීයා -සෙයාපීදං : රාජකථං වොරකථං මහාමකකකථං සෙනාකථං භයකථං යුද්ධකථං අන්තකථං පානකථං වස්කථං සයනකථං මාලාකථං ගඤ්චකථං ඤාතිකථං යානකථං ගාමකථං නිග්-කථං නගරකථං ජනපදකථං ඉජ්චිකථං පුරිසකථං සුරකථං විසිඛාකථං කුමභට්ඨානකථං පුබ්බපෙතකථං නානඝ්නකථං ලොක-කඛාසිකං සමුද්දකඛාසිකං ඉතිභවාභවකථං ඉති වා. අද්දසා ඛො නිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො සන්ධානං ගහපතිං දුරතො² ව ආගච්ජන්තං. දිස්වා සකං පරිසං සණ්ඨපෙසි: අපසද්දා හොනෙතා හොනතු, මා හොනෙතා සද්දමකස්. අයං සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකො ආගච්ජති සන්ධානො ගහපතී. යාවතා ඛො පන සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකා ගිහී ඕද්‍යවසනා රාජගහෙ පට්ටසන්ති, අයං තෙසං අඤ්ඤතරො සන්ධානො ගහපති. අපසද්දකාමා ඛො පනෙතෙ ආයසමනෙතා අපසද්දච්චිතා අපසද්දස්ස වණ්ණවාදිනො. අපෙචනාම අපසද්දං පරිසං විදිස්වා උපසඬකම්තබ්බං මඤ්ඤයායා ති. එවං වුක්ඛෙ තෙ පරිබ්බාජකා තුණ්ඞි අහෙසුං.

1. දිවා දිවසෙසව, (සයා PTS)

2

උදුම්බරික සුත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී:

එක් සමයෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවරට නොදුරු නොළොකන්හි වූ ගිඤ්ඤඵ පව්වෙහි වැඩ වසන සේක. එ සමයෙහි න්‍යග්‍රෝධ නම් පිරිවැජි තෙමේ තුන් දහසක් පමණ වූ මහත් පිරිවැජි පිරිසක් හා උදුම්බරිකා දේවියගේ පිරිවැජි අරමෙහි වෙසෙයි. එ කල්හි සන්ධාන නම් ගෘහපති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දක්නා පිණිස ඉරමුදුන් වෙලෙහි රජගහ නුවරින් නික්මිණ. එ කලා ඔහුට 'තව ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දක්නට නො කල් ම ය. භාග්‍යවතුන්වහන්සේ වික්ත විවේකයෙන් වැඩ ඉන්නා සේක. සිත වඩන හික්කුන් ද දක්නට කාලය නො වේ. සිතවඩන හික්කුහු වික්ත විවේකයෙන් උන්නාහු වෙති. උදුම්බරිකා දේවියගේ පිරිවැජි අරමට, න්‍යග්‍රෝධ පිරිවැජියා කරා ගියෙමි වීම් නම් යෙහෙකැ යි මේ සිත විය.

2. එ කල්හි සන්ධාන ගෘහපති තෙම උදුම්බරිකා දේවිය ගේ පිරිවැජි අරම කරා, න්‍යග්‍රෝධ පිරිවැජියා වෙතට ගියේ ය. එ සමයෙහි න්‍යග්‍රෝධ පිරිවැජි තෙම උන්නාදී වූ සෝභයෙන් යුක්ත වූ උස් හඬ මහ හඬ ආකී වූ, මහත් පිරිවැජි පිරිස හා රාජකරා වොරකරා මහා-මාත්‍යකරා සෙත්‍යාකරා භයකරා යුද්ධකරා අන්තකරා පානකරා වස්ත්‍රකරා මාලාකරා ගන්ධකරා ඥතිකරා යානකරා ග්‍රාමකරා නිගමකරා නගරකරා ජනපදකරා ස්ත්‍රීකරා පුරුෂකරා සුරකරා විසිබාකරා කුම්භසාරානකරා පූර්වච්ඡෙතකරා නානාභිකරා ලොකා-බ්‍යායිකා සමුද්‍රාබ්‍යායිකා ඉතිහවාහවකරා යන මේ කරා හෝ මේ බදු වූ තිරස්වන කරා කියමින් හුන්නේ වෙයි. න්‍යග්‍රෝධ පිරිවැජි තෙම එන්නාවූ සන්ධාන ගෘහපතියා දුටුයේ ය. දක 'හවත්හු නිහඬ වෙත් වා. හවත්නි, ගබ්ද නො කරවු. මහණ ගොයුමන් ගේ සවු වූ මේ සන්ධාන ගෘහපති එයි. මහණ ගොයුමන් ගේ සවු වූ සුදු වත් හදිනා, යම් පමණ ගිහි කෙනෙක් රජගහ නුවර වෙසෙත් ද, මේ සන්ධාන ගෘහපති ඔවුන්ගෙන් එක්තරා කෙනෙක. මේ ආයුෂ්මත්හු නිහඬ බව කැමැත්තෝ ය, නිහඬ බවිහි හික්මුණෝ ය, නිහඬ බවේ ගුණ කියන්නෝ ය. නිහඬ පිරිස දන මෙහි එළැඹියැ යුතු යැ යි සිතුවොත් යෙහෙකැ'යි කියා සිය පිරිස නිහඬ කෙළේ ය. මෙසේ කී කල්හි ඒ පිරිවැජියෝ නිහඬ වූහ.

9. අථ ඛො සන්ධානො ගහපතී යෙන ගිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො තෙනුපසඬකමී, උපසඬකමීන්ධා නිග්‍රොධෙන පරිබ්බාජකෙන සද්ධිං සමමොදි සමමොදනීයං කථං සාරානීයං චිතිසාරෙත්ථා එකමනනං නිසීදී. එකමනනං නිසීනෙතො ඛො සන්ධානො ගහපතී නිග්‍රොධං පරිබ්බාජකං එතදවොච: අඤ්ඤාථා ඛො ඉමෙ භොනෙතො අඤ්ඤානීත්ථීයා පරිබ්බාජකා සංගමෙ සමාගමෙ උනනාදිනො උච්චාසද්දමභාසද්දා අනෙකච්චිතං තීරච්ඡානකථං ඉතී වා අනුයුඤ්ඤා විහරන්ති - සෙය්‍යථීදං රාජකථං - පෙ- ඉතිභවාභව කථං අඤ්ඤාථා ඛො¹ පන සො භගවා අරඤ්ඤා වනපත්ථානී පනතානී සෙනාසනානී පටිසෙවන්තී අප්පසද්දානී අප්පනිග්‍ගොසානී චිත්තවාතානී මනුසසරාභසෙය්‍යකානී පටිසලොනසාරුප්පානී² ති.

එව. වුඤ්ඤ නිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො සන්ධානං ගහපතීං එතදවොච: යග්ගෙ ගහපතී ජානෙය්‍යාසී, කෙන සමඤ්ඤා ගොතමො සද්ධිං සලලපතී? කෙන සාකච්ඡං සමාපජ්ජතී? කෙන පඤ්ඤාවේයාතතීයං ආපජ්ජතී. සුඤ්ඤාගාරභතා සමඤ්ඤා ගොතමස්ස පඤ්ඤා, අපරිසාවචරො සමඤ්ඤා ගොතමො, නාලං සලලොපාය. සො අනමනනානෙව¹ සෙවතී. සෙය්‍යථාපි නාම ගො කාණා පරියක්ඛවාරිතී අනමනනානෙව සෙවතී. එවමෙව සුඤ්ඤාගාරභතා සමඤ්ඤා ගොතමස්ස පඤ්ඤා, අපරිසාවචරො සමඤ්ඤා ගොතමො, නාලං සලලොපාය. සො අනමනනානෙව සෙවතී. ඉඬ්ඤ ගහපතී, සමඤ්ඤා ගොතමො ඉමං පරිසං ආගච්ඡය්‍ය, එකපඤ්ඤානෙව නං සංසාදෙය්‍යාම,² තුව්ඡකුමහිව නං මඤ්ඤා ඔරොධෙය්‍යාමා³ ති.

4. අසෙසාසී ඛො භගවා දිබ්බාය සොතධාතූයා විසුද්ධාය ජතිකක- න්තමානුසකාය සන්ධානස්ස ගහපතීස්ස නිග්‍රොධෙන පරිබ්බාජකෙන සද්ධිං ඉමං කථාසලලොපං. අථ ඛො භගවා ගිජ්ඣකුචා පබ්බතා ඔරොහිත්ථ යෙන සුමාගධාය තීරෙ මොරනිවාපො තෙනුපසඬකමී. උපසඬකමීන්ධා සුමාගධාය තීරෙ මොරනිවාපෙ අබෙහාකාසෙ වඬකමී. අද්දසා ඛො නිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො භගවනනං සුමාගධාය තීරෙ මොරනිවාපෙ අබෙහාකාසෙ වඬකමනනං. දිස්වාන සකං පරිසං සණ්ඨපෙසී: අප්පසද්දා භොනෙතො භොනකු, මා භොනෙතො සද්දමකස්ස. අයං සමඤ්ඤා ගොතමො සුමාගධාය තීරෙ මොරනිවාපෙ අබෙහාකාසෙ වඬකමතී. අප්පසද්දකාමො ඛො පන සො ආයසමා, අප්පසද්දස්ස වණ්ණවාදී, අප්පවනාම අප්ප- සද්දං පරිසං විදිත්ථා උපසඬකමීතඬං මඤ්ඤාය්‍ය. සවෙ සමඤ්ඤා ගොතමො ඉමං පරිසං ආගච්ඡය්‍ය, ඉමං තං පඤ්ඤා පුච්ඡය්‍යාම 'කො නාම සො භනෙත භගවතො ධම්මො යෙන භගවා සාවකෙ විනෙතී යෙන භගවතා සාවකා විනීතා අසසාසප්පත්තා පටිජානන්තී අජ්ඣාසයං ආදිට්ඨමච්චරියන්තී? එව. වුඤ්ඤ තෙ පරිබ්බාජකා තුණ්ඨී අභෙසුං.

1. අඤ්ඤාථා ව පන (පා) අනාපනතානෙව (භා)
 2. සංගරෙය්‍යාම (කම)

3. එ කල්හි සන්ධාන ගෘහපති නාග්‍රොධ පිරිවැරියා කරා එළැඹියේ ය. එළැඹි නාග්‍රොධ පිරිවැරියා හා සතුටු විය. සතුටු විය යුතු සිතූ රැඳවිය යුතු කරුව අවසන් කොට එකක් පසෙක හුන්නේ ය. එකක් පසෙක හුන්නාවූ ම සන්ධාන ගෘහපති තෙම නාග්‍රොධ පිරිවැරියාට මෙය කී ය: "මේ හවත් අන්තොටු පිරිවැරියෝ එක්කැන් ව එක්රැස් ව සොම ඇත්තාහු, උස් හඬ මහ හඬ ඇත්තාහු, රාජකරා.....ඉතිහවා හව කරා යන මේ හෝ මෙබඳු වූ අනෙකවිධ කිරිමින කරාහි යෙදුණාහු අන් සැටියෙකින් වෙසෙත්. ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සචල්ප හඬ ඇති, මඳ හඬ ඇති, ජනවාත රහිත වූ, හුදෙකලා වැ කරන කටයුතුවලට සුදුසු වූ, ඒකිහ වයට යොග්‍ය වූ අරණ්‍ය වනප්‍රස්ථයන්, ගොඳුරු ගමට දුර සෙනසුන් සෙවනාහු අන් සැටියෙකින් ම වෙසෙත්" (යනුයි).

මෙසේ කී කල්හි නාග්‍රොධ පිරිවැරී තෙම, සන්ධාන ගෘහපතියාට මෙය කී ය: "එසේ නම් ගැහැවිය දැන ගන්න. මහණ ගොයුම් කවරකු හා කතා බස් කෙරේ ද? කවරකු හා සාකච්ඡාවට බස්නේ ද? කවරකු හා උතුරු පිළිතුරු කතායෙන් ප්‍රඥාවාක්තතාවට පැමිණේ ද? මහණගොයුම්හු හේ ප්‍රඥව ගුණාගාරයන්හි ම නටුයේ ය. මහණ ගොයුම් අවිසාරද බැවින් පිරිස් මැදට බස්නට නො හැක්කේ ය. ආලාපසංලාපයට සමත් නො වෙයි. ඇහේ කිසිවක් හැපෙතූ යි මහ හැර හැර යන එකැස් කණ දෙනක සේ ප්‍රශ්න අසතූ යි බියෙන් ගමන් බොහෝ දුරවූ සෙනසුන් සෙවනේ ය. එබැවින් දැනගනුව, ගැහැවිය, මහණ ගොයුම් මේ පිරිසට ආවොත් එක් ප්‍රශ්නයෙන් ම ඔහු යටපත් කරන්නවු, හිස් කළයක් (ඒ මේ අත පෙරළා බැඳ තබන්නාක්) සෙයින් වාද කරායෙන් බැඳ තබන්නෙවු" (යනු යි).

4. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මනුෂ්‍ය විෂය සීමා ඉක්මි පිරිසිදු දිවකන් කුවණින් සන්ධාන ගෘහපතිහු නාග්‍රොධ පිරිවැරියා හා කැරෙන මේ කරාසංලාපය අසා වදළුසේක. ඉක්බිති ගිජුකළු පව්වෙන් බැස, සුමාගධා පොකුණු තෙර වූ මයුරනිවාප නම් තැනට වැඩි සේක. වැඩි එහි සුමාගධා පොකුණු තෙර මයුර නිවාපයෙහි එළිමහනෙහි සක්මන් කළුසේක. නාග්‍රොධ පිරිවැරී තෙම සුමාගධානිරයෙහි මයුර නිවාපයෙහි එළිමහනූ සක්මන් කරන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දිටි ය. දක සිය පිරිස බණවා, 'හවත්හු නිහඬ වෙන් වා. හවත්නි, ගබ්ද නො කරවු. මේ ශ්‍රමණ ගෞතම තෙමේ සුමාගධාව තෙර මයුර නිවාපයෙහි පිළිමහනූ සක්මන් කෙරෙයි. ඒ ආයුෂ්මත් තෙමේ නිහැඩියාව කැමැත්තේ, නිහඬ බවැ ගුණ කියන සුලු ය. මෙ පිරිස නිහඬ වැ ඉදිනාහු දැන එළැඹියෑ යුතු කොට සිතුවේ වී නම් ඉතා යෙහෙක. ඉදින්-ශ්‍රමණ ගෞතම තෙමේ මෙ පිරිස කරා ආයේ වී නම්, 'වහන්ස' භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යම් දහමෙකින් ශ්‍රාවකයන් හික්මවන සේකද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් යම් දහමෙකින් හික්මවන ලද සවිචෝ සතුටට පැමිණියාහු උත්තම නිශ්‍රයයක්, ආදිම බ්‍රහ්මවයඨයක් (ලොවුතුරා මහක්) තමන් සතුටට කාරණ යෑ යි) පිළින කෙරෙත් ද, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ඒ ධර්ම කවරේ වේ ද?' යි මේ පැණය විචාරන්නවු' යි කී ය. මෙසේ කී කල ඒ පිරිවැරියෝ නිහඬ වූහ.

තපොපීඟුච්ඡාචාද

5. අථ ඛො භගවා යෙන නිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො තෙනුපසංඝිකම්. අථ ඛො නිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදචොච: එතු ඛො භනෙන භගවා, ස්වාගතං භනෙන භගවතො, වීරසං ඛො භනෙන භගවා ඉමං පරියායමකාසි යදිදං ඉධාගමනාය, නිසීදතු භනෙන භගවා, ඉදමාසනං පඤ්ඤත්තනි, නිසීදි භගවා පඤ්ඤතෙන ආසනෙ. නිග්‍රොධො පි ඛො පරිබ්බාජකො අඤ්ඤතරං නීවං ආසනං ගහෙඤ්ඤා එකමන්තං නිසීදි එකමන්තං නිසිනං ඛො නිග්‍රොධං පරිබ්බාජකං භගවා එතදචොච: ‘කාය-නුස්ථ නිග්‍රොධ එතරභි කථාය සන්තිසිත්තා? කා ච පන වො අන්තරා කථා විපපකතා?ති. එවං චුක්ඛෙන නිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදචොච: “ඉධ මයං භනෙන අද්දසාම භගවන්තං සුමාගධාය තීරෙ මොරනිවාපෙ අඛෙසාකාසෙ වඩ්ඤමන්තං. දිස්වාන එවං අචොට්ඨමා: සවෙ සමඤ්ඤා ගොතමො ඉමං පරිසං ආගචෙජ්ජය්‍ය, ඉමං තං පඤ්ඤා පුචෙජ්ජය්‍යාම: කො නාම සො භනෙන භගවතො ධිලෙමා යෙන භගවා සාවකෙ විනෙති, යෙන භගවතා සාවකා විනීතා අසසාසපපත්තා පටිජානන්ති අජ්ඣාසයං ආදිට්ඨමවරියන්ති?” අයං ඛො නො භනෙන අන්තරා කථා විපපකතා, අථ භගවා අනුපපතො”ති.

“දුජ්ජානං ඛො පනෙතං නිග්‍රොධ තයා අඤ්ඤදිලීකෙතන අඤ්ඤධන්ති කෙතන අඤ්ඤරුවකෙ අඤ්ඤත්‍රායොගෙන අඤ්ඤත්‍රාවරියකෙතන ‘යෙනාභං සාවකෙ විනෙති, යෙන මයා සාවකා විනීතා අසසාසපපත්තා පටිජානන්ති අජ්ඣාසයං ආදිට්ඨමවරියන්ති. ඉඛික ඤං මං නිග්‍රොධ සකෙ ආචාරියකෙ අධිජෙඟුචෙජ්ජ පඤ්ඤා පුච්ඡ “කථං සත්තා නු ඛො භනෙන තපොපීඟුච්ඡා පරිපුණ්ණො හොති, කථං අපරිපුණ්ණො”? ති.

6. එවං චුක්ඛෙන තෙ පරිබ්බාජකා උනකාදිනො උච්චාසද්දා මහාසද්දා අහෙසුං, “අච්ඡරියං වත හො අධගුතං වත හො සමණස්ස ගොතමස්ස මභිද්ධිකතා මහානුභාවතා, යනු භි නාම සකවාදං යපෙසසති, පරවාදෙන පවාරෙසසති”ති. අථ ඛො නිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො තෙ පරිබ්බාජකෙ අපසඤ්ඤා කඤ්ඤා, භගවන්තං එතදචොච: “මයං ඛො භනෙන තපො-පීඟුච්ඡාචාද තපොපීඟුච්ඡාසාරා’ තපොපීඟුච්ඡං අලීචිනා’ විභරාම. කථං සත්තා නු ඛො භනෙන තපොපීඟුච්ඡා පරිපුණ්ණො හොති, කථං අපරි-පුණ්ණො? ති”

1. තපොපීඟුච්ඡා සාරොද (කම)
 2. තපොපීඟුච්ඡා අලීචිනා (මජ්ඣං)

5. එ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නාග්‍රොධ පිරිවැරී කරා වැඩි සේක. එ විට නාග්‍රොධ පිරිවැරීතෙම “වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වඩනා සේක් වා. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙහි වැඩි සේ මැනැව. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙහි වඩනා පිණිස යම් ගමන වාරයක් වේ ද, බොහෝ කලෙකින් ඒ ගමනවාරය කළ සේක. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩහිදිනා සේක් වා. මේ අස්නෙක් පැනැවිණැ” යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මෙ බස් කී ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ප්‍රඥප්තාසනායෙහි වැඩ හුන් සේක. නාග්‍රොධ පිරිවැරී ද එක්තරා මිටි අස්නක් ගෙන පසෙක උන්නේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පසෙක උන්නාවූ ම නාග්‍රොධ පිරිවැරියා බණවා, “නාග්‍රොධයෙනි, දැන් තෙපි කවර කථාවෙකින් හුන්නහු ද? තොප අතර කවර කථාවෙක් අධාළ වී ද?” යි අසා වදළ සේක. මෙසේ වදළ කලා නාග්‍රොධ පිරිවැරීතෙම “වහන්ස, මෙහි සුමාගධා පොකුණු තෙරැ මයුර නිවාපයෙහි එළිමහනැ සක්මන් කරන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දුටුවූ. දක, ‘ඉදින් ශ්‍රමණ ගෞතමයෝ මේ පිරිස කරා වඩනාහු නම්, ‘වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යම් දහමෙකින් ශ්‍රාවකයන් හික්මවන සේක් ද, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් යම් දහමෙකින් හික්මවන ලද සවිචෝ සතුටට පැමිණියාහු උත්තම නි:ශ්‍රය වූ පැරැණිතම බලසරක් පිළින කෙරෙත් ද, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ඒ ධර්මය කවරේ වේ ද?’ යි මේ පැණය ඔබ විචාරන්නවු’ යි කීමහ. වහන්ස, අප අතරැ මේ කථාව අධාළ විය. එ කලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩි සේකැ” යි පැවැසීය.

‘නාග්‍රොධයෙනි, ‘යමෙකින් මම සවිචන් හික්මවන්නම් ද, මා විසින් යමෙකින් හික්මවන ලද සවිචෝ සතුටට පැමිණියාහු, උත්තමාධාරය වූ පැරැණිතම බලසරක් පිළින කෙරෙත් ද, එය අන්‍යාදෘෂ්ටික වූ අන්‍යාලබ්ධික වූ අන්‍යාරූපික වූ අන්‍ය ප්‍රතිපත්තියෙක යෙදුණු, අන්‍ය තීර්ථායතනයෙක ඇදුරු වූ තොප විසින් දක නො හැක්ක. එබැවින් නාග්‍රොධයීනි, ‘වහන්ස, කෙසේ වූ තපොස්ථුල්ඝාච පරිපූර්ණ වේ ද? කෙසේ වූ තපොස්ථුල්ඝාච අපරිපූර්ණ වේ ද?’ යි තෙපි සචකීය ආවායඹ වාදය වූ අධිපේඨවෂයෙහි (රූක්ෂ පිළිවෙතින් අතිශයින් පව බැහැරැ ලීමෙහි) මා විචාරවු’ යැ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක.

6. මෙසේ වදළ කලා ඒ පිරිවැරීගේ ‘සචකීය වාදය පසෙක තබා පරවාදයෙන් පවරන සේ වූ මහණ ගොයුමන්ගේ මහ ඉදුමත් බව අසිරිය, මහ තෙද බලැති බව පුදුම යැ යි සොෂ පවත්වනුවෝ උස් හඹැත්තාහු මහත් හඹැත්තාහු වූහ, ඉක්බිති නාග්‍රොධ පිරිවැරී ඒ පිරිවැරීපත් නිහඬ කොට, ‘වහන්ස, අපි තපොස්ථුල්ඝාචාදය (රඵ පිළිවෙතින් පව අරැ ලියැ යුතුය යන දෘෂ්ටිය) ඇත්තමෝ, තපොස්ථුල්ඝාච සාරය කොටැත්තමෝ තපොස්ථුල්ඝාචාදයෙහි ඇලුණමෝ වසමහ. වහන්ස, කෙබඳු වූ ම තපොස්ථුල්ඝාච පරිපූර්ණ වේ ද? කෙබඳු වූ ම තපොස්ථුල්ඝාච පරිපූර්ණ නො වේ ද?’ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් මේ පැණය පුළුවන.

“ඉධ නිශ්‍රොධ තපසී අවෙලකො හොති, වුඤ්ඤාචාරො භස්වාප-
 ලෙඛනො,¹ නඵභිභද්දන්තිකො, නතිඨභද්දන්තිකො, නාභිභටං න
 උද්දිඤ්ඤකටං න නිමන්තනං සාදියති. සො න කුමභිවුඛො පටිගණ්ඤාති,
 න කලොපිවුඛො පටිගණ්ඤාති. න ඵලකමන්තරං, න දණ්ඛමන්තරං,
 න වුසලමන්තරං, න ද්වීක්ඛං භුඤ්ජමානානං, න භබ්භිභියා, න පාය-
 මානාය, න පුරිසන්තරගජාය, න සංකිත්තිසු, න යඤ්ඤා සා උච්චිතො
 හොති, න යඤ්ඤා මකඛිකා සණ්ඛසණ්ඛචාරිනී, න මච්ඡං, න මංසං, න
 සුරං, න මෙරයං, න උප්පෙයාදකං පිටති. සො ඵකාභාරිකො වා හොති
 ඵකාලොපිකො, ද්වාභාරිකො වා හොති ද්වා ලොපිකො, සක්ඛාභාරිකො
 වා හොති සක්ඛාලොපිකො. ඵකිඤ්ඤාපි දන්තියා යාපෙති, ද්වීභි පි දන්තීභි
 යාපෙති -පෙ- සඤ්ඤාපි පි දන්තීභි යාපෙති. ඵකාභිකම්පි ආභාරං
 ආභාරෙති, ද්වාභිකම්පි² ආභාරං ආභාරෙති තිභිකම්පි...චතුභිකම්පි...පඤ්චාභි-
 කම්පි...ජාභිකම්පි... සක්ඛාභිකම්පි ආභාරං ආභාරෙති -පෙ- ඉති ඵචරුපං
 අද්ධමාසිකම්පි පරියායභක්ඛහොජනානුයොගමනුයුක්ඛො වීභරති.

සො සාකභකෙඛා වා හොති, සාමාකභකෙඛා වා හොති, නිවාරභකෙඛා
 වා හොති, දඤ්ඤාභකෙඛා වා හොති, භටභකෙඛා වා හොති, කණ්භකෙඛා
 වා හොති, ආචාමභකෙඛා වා හොති, පිඤ්ඤාකභකෙඛා වා හොති,
 තිණ්භකෙඛා වා හොති, ගොමයභකෙඛා වා හොති, වනවුලඵලාභාරො
 යාපෙති පටිඤ්ඤාඵලොපි.

1. භස්වාචලෙඛනො (කම)
 2. ද්වීභිකම්පි (මජ්ඣං)

එවිට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදල සේක:

“නාග්‍රොධයෙනි, මෙහි තපස්වී තෙම නිරුවත් වෙයි, සිට ගෙන මල මු පහකිරීම් ආදී වශයෙන් තොරවූ ශිෂ්ටාචාර ඇත්තේ වෙයි, කෑම කා අත ලෝනේ ය. මෙහි වඩින්නැ වහන්සැ යි බික් පිළිගන්නට කැඳවූ වීට නො එන්නේ ය. මෙහි වැඩ සිටින්නැ'යි අයැදූ විට නො සිටී, වේලායෙන් පළමු එළවූ බොජුන් නො පිළිගනී, තමා උදෙසා පිළියෙල කළ බොජුන් නො පිළිගනී, නිමන්ත්‍රණය නො ඉවසයි. හෙ තෙම සැළිමුචින් නභා දුන් බොජුන් නො පිළිගනී. සැළිපයින් නභා දුන් බොජුන් නො පිළිගනී. එළිපත අතර කොට (එළිපතින් එභා පැත්තේ සිට) තුබූ බොජුන් නො පිළිගනී. දංඛක් අතර කොට තුබූ බොජුන් නො පිළිගනී. මොහොලක් අතර කොට තුබූ බොජුන් නො පිළිගනී. බොජුන් වළඳන දෙදෙනෙකු ගෙන් එකකු නැගී එළැවූ බොජුන් නො පිළිගනී. ගැබින්නක දුන් බොජුන් නො පිළිගනී. කිරි පොවන්නියක එළැවූ බොජුන් නො පිළිගනී. පුරුෂයකු හා වාසයට ගිය ස්ත්‍රියක දුන් බොජුන් නො පිළිගනී, කිහිප දෙනෙකුගේ සමමාදමින් පිළියෙල කොට එළැවූ බොජුන් නො පිළිගනී. ළඟ හුන් සුනඛයාට නොදී තමාට දුන් අහර නො පිළිගනී. මැස්සන් කැටි කැටි ව ගැවැසෙන තැනදී දුන් අහර නො පිළිගනී. දියමස් නො වළඳයි. ගොඩමස් නො වළඳයි. සුරා නො බොයි. පුෂ්පාසවාදී ආසව නො බොයි. සොච්චකය (සියලු ගඟසමභාරයෙන් කළ කාඩිය) නො බොයි. හේ ඒකාගාරික (එක් ගෙයෙකින් පමණක් අහර ලැබ නවත්තේ) හෝ ඒකාලොපික (එක් බත් පිඬෙකින් පමණක් යැපෙන්නේ) හෝ වෙයි. සාප්තාගාරික (සත් ගෙයෙකින් පමණක් අහර ලැබ නවත්තේ හෝ සත් අහර පිඬෙකින් පමණක් යැපෙන්නේ) වෙයි. එක් දත්තියෙක (කුඩා තලියෙක) බතින් ද යැපෙයි. දත්ති (කුඩා තලි) දෙකෙක බතින් ද යැපෙයි,දත්ති සතෙක බතින් ද යැපෙයි. දවසක් හැර දවසක් ද අහර ගනී. දෙ දවසක් හැර දවසක් ද අහර ගනී. තුන් දවසක්... සතර වසක්...පස් දවසක්... ස දවසක් ... සත් දවසක් හැර දවසක් ද අහර ගනී ... මෙසේ මෙ අයුරින් අඩ මසක් හැර දවසක් ද වාර බත් වැළඳීමේ මුතයේ යෙදුණේ වෙසෙයි.

හේ අමු පලා බුදින්නේ හෝ වෙයි, බොධහමු බුදින්නේ හෝ වෙයි. සියද වී (උරුහැල්) බුදින්නේ හෝ වෙයි. සම් ලියාලු කසට බුදින්නේ හෝ වෙයි. ලහටු ද දිය සෙවෙල් ද බුදින්නේ හෝ වෙයි. සහල්කුඩු බුදින්නේ හෝ වෙයි. දඹු බත් කන්නේ හෝ වෙයි. මුරුවට කන්නේ හෝ වෙයි. තණකොළ කන්නේ හෝ වෙයි. ගොම කන්නේ හෝ වෙයි. තමන් ම වැටුණු පල වළඳනුයේ, වනැ මුල් පල අහර කොටැත්තේ යැපෙයි.

7. සො සාණානි පි ධාරෙති, මසාණානි පි ධාරෙති, ඡවදුසසානි පි ධාරෙති, පංසුකුලානි පි ධාරෙති, තිරිටානි පි ධාරෙති, අජිනානි පි ධාරෙති අජිනකඛිපමි ධාරෙති, කුසචිරමි ධාරෙති, වාකචිරමි ධාරෙති, එලකචිරමි ධාරෙති, කෙසකමලමි ධාරෙති, වාලකමලමි ධාරෙති, උදුකපකමි ධාරෙති.

කෙසමසුලොවකොපි හොති කෙසමසුලොවනානුයොගමනුයුතො, උඛටඨකො පි¹ හොති ආසනපචිකඛිතො, උකකුටිකො පි හොති උකකුටිකපධානමනුයුතො, කණ්ඨකාපසුඛිකො පි හොති කණ්ඨකාපසෙසෙයාං කපොති, එලකසෙයාමි කපොති, එකපසුඛිකො පි හොති රජොජලධරො, අබෙයාකාසිකො පි හොති යථාසන්තිකො, වෙකටිකො පි හොති විකටභොජනානුයොගමනු යුතො, ආපානකො පි හොති ආපානකඛමනුයුතො, සායංතතියකමි උදකොරොහනානුයොගමනුයුතො විහරති.

තං කිමමඤ්ඤසී නිග්‍රොධ යදි එවං සනෙත තපොජීගුව්‍යා පරිපුණ්ණො වා හොති අපරිපුණ්ණො වා? ති.

අද්ධා ඛො භනෙත එවං සනෙත තපොජීගුව්‍යා පරිපුණ්ණො හොති නො අපරිපුණ්ණො² ති.

තපො උපකක්ඛලෙසා

8. “එවං පරිපුණ්ණොය පි ඛො අහං නිග්‍රොධ තපොජීගුව්‍යාය අනෙකචිභිතෙ උපකක්ඛලෙසෙ වදමි³ ති.

“යථාකථං පන භනෙත භගවා එවං පරිපුණ්ණොය තපොජීගුව්‍යාය අනෙකචිභිතෙ උපකක්ඛලෙසෙ වදති? ති.”

“ඉධ නිග්‍රොධ තපසී තපං සමාදියති. සො තෙන තපසා අත්තමනො හොති පරිපුණ්ණොසංකපො. යමි ඛො නිග්‍රොධ තපසී තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා අත්තමනො හොති පරිපුණ්ණොසංකපො, අයමි ඛො නිග්‍රොධ තපසීනො උපකක්ඛලෙසො⁴ හොති,

1. උඛටඨකොපි (සා) උඛභවකො පි (කම)

7. හේ හණ වැහැරී ද දරයි, අන් හු හා හණ නුල් මුසු කොට විසූ වස්ත්‍ර දරයි, මිණියෙන් බැහැරකොට ලූ වස්ත්‍ර දරයි, ඉවතැ ලූ කඩමාලු රෙදි දරයි, රිටි සුඹුලුයෙන් විසූ වස්ත්‍ර දරයි, අඳුන් මුවසම් දරයි, මැදින් පළන ලද කුර සහිත අඳුන් මුව සම් දරයි, කුසතණ ගොතා කළ වැහැරී ද දරයි, නියද වැහැරී ද දරයි, මිනිස් කෙහෙයෙන් කළ කම්බිලි ද දරයි, අස් වලඟ ලොමින් කළ කම්බිලි ද දරයි, මහමුහුණු පියා පතින් කළ වැහැරීද දරයි.

කේසමස්සු ලෝචනානුයෝගයෙහි යෙදුණේ කෙහෙ රවුලු උදුරන්- නේ වෙයි, පිළිකෙවු කළ අසුන් ඇත්තේ නැගී (සෘජුව) සිටුනේ වෙයි. උක්කුටිකප්පධානයෙහි (එළිල්ලෙන් හිදගෙණ කරන වියඹයෙහි) යෙදුණේ උක්කුටික (පැන පැන යන්නේ) ද වෙයි, කණ්ටකාපස්සයික මුත රක්තේ කවුමැස්සෙහි ශයනය කෙරෙයි. පුවරුයෙහි ශයනය ද කෙරෙයි, බිම ශයනය ද කෙරෙයි, එක් ඇලයකින් හෝතේ ද වෙයි, රජස් දැලි දරනු- යේ එළිමහනේ වසනුයේ ද වෙයි. අකුරන ලද පරිදි වූ අස්නැ හිඳුනේ ද වෙයි, විකාත භොජනයෙහි (ගුරානුභවයෙහි) යෙදුණේ චෛකාතික වුතය රක්තේ වෙයි, සිහිල් දිය නො බොනුයේ අපානක වුතය (සිහිල් දිය නොබොන වත) රක්තේවෙයි, සවස තෙවැනි කොට උදේ මද්දහන සවස යන තුන් වේලෙහි (පව සෝදන්නට) දියට බසිනුයෙහි යෙදුණේ වෙසෙයි.

නාග්‍රොධයෙනි, එය කිමැයි සිතවුද? ඉදින් මෙසේ ඇති කල්හි තපො පුගුප්සාව පරිපුණ් වෙ ද? පරිපුණ් නො වෙ ද?"

“වහන්ස, මෙසේ ඇති කල්හි තපොපුගුප්සාව පරිපුණ් වෙයි, අපරිපුණ් නො වෙයි” පිරිවැජී කී ය.

තප උපක්ලෙෂයෝ

8. “නාග්‍රොධයෙනි, මෙසේ පරිපුණ් වූ ද තපොපුගුප්සාවෙහි අනෙකවිධ උපක්ලේශයන් කියමි”යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක. “වහන්ස, කෙසේ නම් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ පරිපුණ් වූ ද තපොපුගුප්සාවෙහි අනෙකවිධ උපක්ලේශයන් වදරන සේක් ද?” යි පිරිවැජී පුඵවුත.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළ සේක.: “නාග්‍රෝධයෙනි, මෙහි තවුස් තෙම තපස සමාදන් කොට ගනී. හේ ඒ තපසින් සතුටු වූ සිතැත්තේ, අවසන් කළ සංකල්ප ඇත්තේ (තෘප්ත වූයේ) වෙයි. නාග්‍රොධයෙනි, තවුස් තෙම යම් තපසක් සමාදන් කොට ගනී නම්, හේ ඒ තපසින් සතුටු වේ නම්, තෘප්ත වේ නම්, නාග්‍රොධයෙනි, මෙය ද තවුස් හට උපක්ලේශයෙක් වෙයි.

සුත ව පරං නිග්‍රොධ තපඝ්ඤි තපං සමාදියති. සො තෙන තපසා අත්තානුකකංසෙති පරං වමෙහති. යමපි නිග්‍රොධ තපඝ්ඤි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා අත්තානුකකංසෙති. පරං වමෙහති, අයමපි නිග්‍රොධ තපඝ්ඤිනො උපකකිලෙසො හොති.

සුත ව පරං නිග්‍රොධ තපඝ්ඤි තපං සමාදියති. සො තෙන තපසා මජ්ඣති මුච්ඡති පමාදමාපජ්ජති.¹ යමපි නිග්‍රොධ තපඝ්ඤි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා මජ්ඣති මුච්ඡති පමාදමාපජ්ජති, අයමපි ඛො නිග්‍රොධ තපඝ්ඤිනො උපකකිලෙසො හොති.

සුත ව පරං නිග්‍රොධ තපඝ්ඤි තපං සමාදියති. සො තෙන තපසා ලාභසකකාරසිලොකං අභිනිබ්බහෙති. සො තෙන ලාභසකකාරසිලොකෙන අත්තමානො හොති පරිපුණ්ණසංකපපො. යමපි නිග්‍රොධ තපඝ්ඤි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා ලාභසකකාරසිලොකං අභිනිබ්බහෙති, සො තෙන ලාභසකකාරසිලොකෙන අත්තමානො හොති පරිපුණ්ණසංකපපො. අයමපි ඛො නිග්‍රොධ තපඝ්ඤිනො උපකකිලෙසො හොති.

සුත ව පරං නිග්‍රොධ තපඝ්ඤි තපං සමාදියති. සො තෙන තපසා ලාභසකකාර සිලොකං අභිනිබ්බහෙති. සො තෙන ලාභසකකාරසිලොකෙන අත්තානුකකංසෙති පරං වමෙහති. යමපි නිග්‍රොධ තපඝ්ඤි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා ලාභසකකාරසිලොකං අභිනිබ්බහෙති, සො තෙත් ලාභසකකාරසිලොකෙන අත්තානුකකංසෙති, පරං වමෙහති. අයමපි ඛො නිග්‍රොධ තපඝ්ඤිනො උපකකිලෙසො හොති.

සුත ව පරං නිග්‍රොධ තපඝ්ඤි තපං සමාදියති. සො තෙන තපසා ලාභසකකාරසිලොකං අභිනිබ්බහෙති. සො තෙන ලාභසකකාරසිලොකෙන මජ්ඣති මුච්ඡති පමාදමාපජ්ජති. යමපි ඛො නිග්‍රොධ තපඝ්ඤි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා ලාභසකකාරසිලොකං අභිනිබ්බහෙති, සො තෙන ලාභසකකාරසිලොකෙන මජ්ඣති මුච්ඡති පමාද මාපජ්ජති, අයමපි ඛො නිග්‍රොධ තපඝ්ඤිනො උපකකිලෙසො හොති.

සුත ව පරං නිග්‍රොධ තපඝ්ඤි තපං සමාදියති, හොජනෙසු වොදසං ආපජ්ජති 'ඉදං මෙ ඛමති, ඉදං මෙ නකඛමති'ති. යො යඤ්ඤි² ඛවසා නකඛමති තං සාපෙකො පජ්ඣති, යං පනසා ඛමති තං ගථිතො³ මුච්ඡතො අරේඛාපභොතො අනාදීනවදසාචී අනිසසරණපඤ්ඤො පරි-භුඤ්ජති -ප- අයමපි ඛො නිග්‍රොධ තපඝ්ඤිනො උපකකිලෙසො හොති.

1. මදමාපජ්ජති -සා-
2. යංගි (PTS)

3. ගථිතො (සිඞු)

තව ද න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙමේ තපස සමාදන් කොට ගනී. හේ ඒ තපසින් තමා හුවා තබයි, මෙරමා හෙලා දකී. න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුසක්‍ර තපස සමාදන් කොට ගෙන එයින් තමා හුවා තබනු ද මෙරමා හෙලා දකිනු ද යන මෙය ද තවුස්හට උපක්ලේශයෙකි.

තව ද න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙමේ තපස සමාදන් කොට ගනී. හේ එයින් මත් වෙයි, මුසපත් වෙයි, පමාවට පැමිණෙයි. න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුසක්‍ර තපස සමාදන් කොට ගෙන එයින් මත් වනු, මුසපත් වනු පමාවට පැමිණෙනු ද තවුස්හට උපක්ලේශයෙකි.

න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තව ද තවුස් තෙමේ තපස සමාදන් කොට ගනී, ඒ තපසින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවයි. හේ ඒ ලාභ සත්කාර කිරිනියෙන් සතුටු වෙයි, පරිපූර්ණ සංකල්ප ඇත්තේ වෙයි. න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුසක්‍ර තපස සමාදන් කොට ගෙන එයින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවනු ද ඔහු එයින් සතුටු වනු ද පරිපූර්ණ මනෝරථ ඇති වනු ද තවුස් හට උපක්ලේශයෙක් වෙයි.

තව ද න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙමේ තපස සමාදන් කොට ගනී. හේ එයින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවයි හේ ඒ ලාභ සත්කාර කිරිනියෙන් තමා හුවා තබයි මෙරමා හෙලා දකී න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුසක්‍ර තපස සමාදන් කොට ගෙන එයින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවනු ද එයින් තමා හුවා තබනු ද මෙරමා හෙලා දකිනු ද යන මෙය තවුස්හට උපක්ලේශයෙක් වෙයි.

තව ද න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙමේ තපස සමාදන් කොට ගනී හේ ඒ තපසින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවයි. හේ එයින් මත් වෙයි. මුස පත් වෙයි. පමාවට පැමිණෙයි. න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුසක්‍ර තපස සමාදන් කොට ගෙන එයින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවනු ද එයින් මත් වනු ද මුස පත් වනු ද පමාවනු ද යන මෙ හැම තවුස්හට උපක්ලේශ වෙයි.

තව ද න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙමේ තපස සමාදන් කොට ගනී. හේ (තමා ලත්) බොජුන්හි මෙය ‘මට රිසියෙයි, මෙය නො රිසියෙයි’ කියා දෙකොටසකට බෙදන බවට පැමිණෙයි. හේ තමාට නො රිසියෙන බොජුන් තෘෂ්ණා සහිත ව බැහැර කෙරෙයි. තමාට රිසියෙන බොජුන් ගිජු වූයේ මුස පත් වූයේ, එහි ලැඟුණේ, ආදිතාවමාත්‍රා ද නො දක්නේ ප්‍රත්‍යාවේක්ෂණ මාත්‍රා පරිභෝග මාත්‍රා ද නො දන්නේ වළඳයි. . . . මෙය ද න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුස්හට උපක්ලේශ වෙයි.

තව ද න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙමේ ‘රජුන් ද රාජ මහාමාත්‍යයන් ද ක්ෂත්‍රියයන් ද බ්‍රාහ්මණයන් ද ශාඛපතියන් ද, තීර්ථකයන් ද මට සත්කාර කරතැ’යි ශ්‍රාභ සත්කාර කීර්ති අපේක්ෂායෙන් තපස සමාදන් කොට ගනී ද . . . මෙය ද තවුස්හට උපක්ලේශ වෙයි.

තව ද න්‍යග්‍රෝධයෙනි, ‘කිමෙක් ද? මෙ තෙම පසය බහුල කොට ඇති වැ දිවි පවත්වන්නේ, මූලච්ඡ, ස්කන්ධච්ඡ’ පරුච්ඡ, අග්‍රච්ඡ, පස්වනු ච්ඡච්ඡ යන හැම දෑයක් ම කා දමයි. මොහු ගේ දත් (එයට ‘හසු වන සියල්ල සුණු විසුණු කරන මහ හෙන සකක් වැන්න, එහෙත් ශ්‍රමණ නාමයෙන් මොහු හඳුනාති’යි කියා තවුස් තෙමේ කිසි යම් මහණකු හෝ බමුණකු හෝ හෙලා දක්නේ වෙද, මෙය ද තවුස්හට උපක්ලේශ වෙයි.

9. තව ද න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙම කුලයන්හි සත්කාර කරනු ලබන, ගෞරව කරනු ලබන, බුහුමන් කරනු ලබන, පුදනු ලබන කිසි යම් මහණකු හෝ බමුණකු හෝ දකී ද, දකීමෙන් ‘පසය බහුල කොටැති වැ දිවි පවත්වන මොහුට කුලයන්හි සත්කාර කරත්, ගෞරව කරත්, බුහුමන් කරත්, පුදත්. රුක්ෂ වැ ජීවත් වන මට වනාහි කුලයන්හි සත්කාර නො කරත්, ගෞරව නො කරත්, බුහුමන් නො කරත්, පුජා නො කරත්’ යැ යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි ද, හෙ තෙමේ මෙසේ කුලයන් කෙරෙහි ඊර්ෂ්‍යාවත් මාත්සර්යයත් උපදවන්නේ වෙයි ද . . . න්‍යග්‍රෝධයෙනි, මෙය ද තවුස්හට උපක්ලේශ වෙයි.

තව ද න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙමේ තපස් කරනුයේ මිනිසුනට පෙනෙන තන්හි හිඳුනේ වෙයි ද, න්‍යග්‍රෝධයෙනි, මේ මිනිසුනට පෙනෙන තන්හි හිඳ තපස් කරන බව තවුස්හට උපක්ලේශයෙක් වෙයි.

තව ද න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙම මේ ද මගේ තපසැ යි මේ ද මගේ තපසැ යි තමා ගේ ගුණ දක්වනුයේ කුලයන්හි හැසිරෙයි ද . . . න්‍යග්‍රෝධයෙනි, මෙය ද තවුස්හට උපක්ලේශයෙක් වෙයි.

තව ද න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙම තමා ගේ කිසි දෙසක් සභොවා ගෙන හැසිරෙයි ද, මෙය ඔබට කැප දෑ ?’ යි විචාරන ලදුයේ ම නො-කැප දෑ කැප යැ යි කියයි ද, කැප දෑ කැප නො වේ යැ යි කියයි ද, මෙසේ හෙ තෙමේ දැන මුසවා කියන්නේ වෙ ද . . . න්‍යග්‍රෝධයෙනි, මෙය ද තවුස්හට උපක්ලේශයෙක් වෙයි.

තව ද න්‍යග්‍රෝධයෙනි, දහම් දෙසන තථාගතයන් ගේ හෝ තථා-ගත ශ්‍රාවකයකු ගේ හෝ අනුදැනියැ යුතු (මැනැවැ යි අනුමෙව්වියැ යුතු) ඇත්තා වූ ම දෙශනාව නො අනුදනී ද . . . න්‍යග්‍රෝධය, මෙය ද තවුස්-හට උපක්ලේශයෙක් වෙයි.

පුන ච පරං නිග්‍රොධි තපස්සි කොධනො හොති උපනාහී, යමිති නිග්‍රොධි තපස්සි කොධනො හොති උපනාහී, අයමිති ඛො නිග්‍රොධි තපස්සිනො උපකකිලෙසො හොති.

පුන ච පරං නිග්‍රොධි තපස්සි මකඛි හොති, පළොයි-පෙ- උසුකඛි හොති මච්ඡරි -පෙ- සඛො හොති මායාථි -පෙ- ඊදොධො හොති අතිමානී -පෙ- පාපිච්ඡො හොති පාපිකානං ඉච්ඡානං වසං ගතො -පෙ- මිච්ඡාදිඛිකො හොති අනනග්ගාහිකාය දිඛ්ඛියා සමනනාගතො -පෙ- සන්දිඛිපරාමායි හොති ආධානග්ගාහී දුප්චිතිසසග්ගී. යමිති නිග්‍රොධි තපස්සි සන්දිඛිපරාමායි හොති ආධානග්ගාහී දුප්චිතිසසග්ගී, අයමිති ඛො නිග්‍රොධි තපස්සිනො උපකකිලෙසො හොති.

තං කිමමඤ්ඤසි නිග්‍රොධි යදි මෙ තපොථිභව්ඡා උපකකිලෙසා වා අනුපකකිලෙසා වා?ති.

“අදො ඛො ඉමෙ භනෙත තපොථිභව්ඡා උපකකිලෙසා නො අනුපකකිලෙසා, යානං ඛො පනෙතං භනෙත විඡජති, යං ඉධෙකච්චො තපස්සි සධෙඛිභෙව ඉමෙහි උපකකිලෙසෙහි සමනනාගතො අසස, කො පන වාදෙ අඤ්ඤතරඤ්ඤතරොනා?”ති.

පරිසුද්ධිපපටිකපපතති-කථා

10. ඉධි නිග්‍රොධි තපස්සි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා න අනතමනො හොති න පරිපුණ්ණසංකපෙසා, යමිති නිග්‍රොධි තපස්සි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා න අනතමනො හොති න පරිපුණ්ණසංකපෙසා, එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුදොධො හොති.

පුන ච පරං නිග්‍රොධි තපස්සි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා න අනතානුකකංසෙති, න පරං වමොති. යමිති නිග්‍රොධි තපස්සි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා න අනතානුකකංසෙති, න පරං වමොති, එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුදොධො හොති.

11. පුන ච පරං නිග්‍රොධි තපස්සි තපං සමාදියති සො තෙන තපසා න මඡජති න මුච්ඡති න පමාදමාපඡජති. යමිති නිග්‍රොධි තපස්සි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා න මඡජති න මුච්ඡති න පමාදමාපඡජති, එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුදොධො හොති.

1. පලායි (ග්‍යා, ෪෦෦) 2. උපකකිලෙසා හොති (කම)

තව ද න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, තවුසෙක් ක්‍රෝධ කරන සුලු වෙයි. වෙර බදින සුලු වෙයි. න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, තවුසෙක් ක්‍රෝධ කරන සුලු ය, වෙර බදින සුලු ය යන මෙය ද තවුස්භට උපක්ලේශයෙක් වෙයි.

තව ද න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, තවුසෙක් ගුණමකු වෙයි. උතුමන් තමා හා සම කොට සිතන්නේ වෙයි, ඊර්ණ්‍යා කරන්නේ වෙයි, මසුරු වෙයි, කෙකරාචික වෙයි, කළ වරද සහොවන මායා ඇත්තේ වෙයි, තෙත් ගති නැත්තේ කරුණාව නැත්තේ තද ගති ඇත්තේ වෙයි, අධිකමාන ඇත්තේ වෙයි. ලාමක ඊප්සා ඇත්තේ ලාමක ඊප්සාවනට වශග වූයේ වෙයි, උච්ඡේදදෘෂ්ටියෙන් සමන්විත මිසදිටුවෙක් වෙයි තමා ගත් දෘෂ්ටිය පරාමර්ශනය කරනුයේ, දැඩි කොට ගත්තේ, බැහැර කැරැවිය නො හැකි සේ ගත් දෘෂ්ටි ඇත්තේ වෙයි. න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, ගුණමකු වෙයි... තමා ගත් දෘෂ්ටිය පරාමර්ශන කරනුයේ දැඩි කොට ගත්තේ, බැහැර කැරැවිය නො හැකි දෘෂ්ටි ඇත්තේ වෙයි යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය ද තවුස්භට උපක්ලේශයෙක් වෙයි.

න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, එය කීමැ යි සිතවු ද? මේ තපෝස්ථගුප්සාවෝ උපක්ලේශ ඇත්තෝ ද? නැත හොත් උපක්ලේශ නැත්තෝ ද?"

“වහන්ස, මේ තපෝස්ථගුප්සාවෝ උපක්ලේශ ඇත්තෝ වෙත්, උපක්ලේශ නැත්තෝ නො වෙත්. වහන්ස, මෙහි එක්තරා තවුසෙක් මේ සියලු උපක්ලේශයන්ගෙන් සමන්විත වන්නේ ය යන මේ කාරණය ඒකාන්තයෙන් ඇත්තේ ය. එක්තරා උපක්ලේශයෙකින් සමන්විත වන්නේ ය යනු කියනු ම කවරේ ද?” යි තවුසා කී ය.

පරිශුද්ධ ප්‍රපාචිකාප්‍රාප්ති කථා

10. න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, මෙහි තවුස් තෙම තපස සමාදන් කොට ගනී. හේ තපසින් ආරාධිත සිතැත්තේ නො වෙයි, පරිපූෂ් සංකල්ප ඇත්තේ නො වෙයි. මෙසේ හෙ තෙම එ තන්හි පිරිසිදු වෙයි.

තව ද න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙම තපස සමාදන් කොට ගනී. හේ ඒ තපසින් තමා හුවා නො තබයි, මෙරමා හෙලා නො දකී. මෙසේ හේ එ තන්හි පිරිසිදු වෙයි.

11. තව ද න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙම තපස සමාදන් කොට ගනී. හේ ඒ තපසින් මත් නො වෙයි, වුස පත් නො වෙයි, පමාවට නො පැමිණෙයි. න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, යම් හෙයකින් තවුසා තපස සමාදන් කොට ගනී ද හේ ඒ තපසින් මත් නො වෙයිද වුස පත් නො වෙයිද පමාවකට නො පැමිණෙයිද මෙසේ හෙ තෙම එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

සුන ව පරං නිග්‍රොධි තපස්සි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බහෙතති, සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තමනො භොති න පරිපුණ්ණසංකපපො, යමපි නිග්‍රොධි තපස්සි තපං සමාදියති සො තෙන තපසා ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බහෙතති, සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තමනො භොති න පරිපුණ්ණසංකපපො, එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො භොති.

සුන ව පරං නිග්‍රොධි තපස්සි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බහෙතති, සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තානුකංසෙති න පරං වම්බෙති, යමපි නිග්‍රොධි තපස්සි තපං සමාදියති සො තෙන තපසා ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බහෙතති සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තානුකංසෙති න පරං වම්බෙති, එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො භොති.

සුන ව පරං නිග්‍රොධි තපස්සි තපං සමාදියති සො තෙන තපසා ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බහෙතති, සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න මජ්ජිමනිකානිකායෙහි මුච්ඡති න පමාදමාපජ්ජති, යමපි නිග්‍රොධි තපස්සි තපං සමාදියති සො තෙන තපසා ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බහෙතති, සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න මජ්ජිමනිකානිකායෙහි මුච්ඡති න පමාදමාපජ්ජති, එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො භොති.

සුන ව පරං නිග්‍රොධි තපස්සි තපං සමාදියති භොජනෙසු න වොදසං ආපජ්ජති ‘ඉදං මෙ බමති, ඉදං මෙ නකබමති’ති, සො යඤ්ඤි බ්වසන නකබමති තං අනපෙකෙඛා පජ්ජති, යං පනසස බමති තං අගථිතො අමුච්ඡිතො අනරේඛාපනෙතො ආදීනවදසසාවී නිසරණපඤ්ඤා පරිභුසාදති, එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො භොති.

සුන ව පරං නිග්‍රොධි තපස්සි න තපං සමාදියති, ලාභසක්කාරසිලොකනිකානිකායෙහි ‘සක්කරිසනනති මං රාජානො රාජමහාමහතො බත්තියා මුභමණා ගහපතිකා තිඤ්ඤා’ති, එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො භොති.

තව ද න්‍යායෝධයෙනි, තවුස් තෙම තපස සමාදන් කොට ගනී. හේ ඒ තපසින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවයි, හේ ඒ ලාභ සත්කාර කිරිනියෙන් ආරාධිත සිතැත්තේ නො වෙයි. පිරිසුන් සංකල්ප ඇත්තේ නො වෙයි. න්‍යායෝධයෙනි, යම් භෙයකින් ම තවුස් තෙම තපස සමාදන් කොට ගනී ද, හේ ඒ තපසින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවා ද, හේ ලාභ සත්කාර කිරිනියෙන් ආරාධිත සිතැත්තේ නො වෙයි ද, පිරිසුන් මනෝරථය ඇත්තේ නො වෙයි ද, මෙසේ හේ එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

තව ද න්‍යායෝධයෙනි, තවුස් තෙම තපස සමාදන් කොට ගනී. හේ ඒ තපසින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවයි. හේ ලාභ සත්කාර කිරිනියෙන් තමා හුවා නො තබයි. මෙරමා භෙලා නො දකී. න්‍යායෝධයෙනි, යම් භෙයකින් තවුස් තෙම තපස සමාදන් කොට ගනී ද, ඒ තපසින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවා ද, හේ ඒ ලාභ සත්කාර කිරිනියෙන් තෙම හුවා නො තබා ද, මෙරමා භෙලා නො දකී ද, මෙසේ භෙ තෙම එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

තව ද න්‍යායෝධයෙනි, තවුස් තෙම තපස සමාදන් කොට ගනී. හේ ඒ තපසින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවයි, හේ ඒ ලාභ සත්කාර කිරිනියෙන් මත් නො වෙයි, වුසපත් නො වෙයි, පමාවකට නො පැමිණෙයි. න්‍යායෝධයෙනි, යම් භෙයකින් තවුස් තෙම තපස සමාදන් කොට ගනී ද, හේ ඒ තපසින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවා ද, හේ ඒ ලාභ සත්කාර කිරිනියෙන් මත් නො වේ ද, පමාවකට නො පැමිණේ ද, මෙසේ හේ එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

න්‍යායෝධයෙනි, තව ද තවුස් තෙම තපස සමාදන් කොට ගනී ද, 'මෙය මට රිසියෙයි, මෙය මට නො රිසියෙයි' කියා බොදුන්හි දෙකොටසකට බෙදීමට නො පැමිණෙයි ද, තමාට නොරිසි දය ආශා නැති ව බැහැර කෙරේ ද, තමාට රිසි දය ගිජු නො වූයේ වුස පත් නො වූයේ, සිතින් එහි නො ගිලුණේ, ආදිනව දක්නා සුලු වූයේ, ප්‍රතිග්‍රහණ ප්‍රත්‍යාවේක්ෂණ ප්‍රමාණ දන්තේ වළඳා ද, මෙසේ හේ එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

තව ද න්‍යායෝධයෙනි, තවුස් තෙම 'රාජ රාජමහාමාත්‍ය ක්ෂත්‍රිය මුත්මණ ගාහපති තීරික යන මොවුන් මට සත්කාර කරනි'යි ලාභ සත්කාර කිරිනියෙහි ඇලුම් භෙයින් තපස සමාදන් කොට නො ගනී ද, මෙසේ හේ එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

සුන ව පරං නිග්‍රොධි තපසසී අඤ්ඤතරං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා නාපසාරෙතා හොති: කිම්පනායං සම්බහුලාථීවො සබ්බං සම්භසෙබ්බි සෙය්‍යාථීදං, වුලබ්භං බ්බබ්බිභං එඵබ්භං අග්ගබ්භං බ්භබ්බිභං මෙව පඤ්ඤමං, අඝනිච්චකං දන්තකුචං සමණසච්චාදෙනාති, එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො හොති,

සුන ව පරං නිග්‍රොධි තපසසී පසසී අඤ්ඤතරං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා කුලෙසු සකකරියමානං ගරුකරියමානං මානියමානං සුථියමානං. දීඝො තසස න එවං හොති: ඉමඤ්ඤි නාම සම්බහුලාථීචිං කුලෙසු සකකරොන්ති ගරුකරොන්ති මානෙන්ති සුචෙන්ති, මං පන තපසසීං එඵබ්බාථීචිං කුලෙසු න සකකරොන්ති න ගරුකරොන්ති න මානෙන්ති න සුචෙන්ති, ඉති සො ඉසසාමච්ඡරියං කුලෙසු අනුප්පාදෙනා හොති, එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො හොති.

සුන ව පරං නිග්‍රොධි තපසසී න ආපාතකනිසාදී හොති එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො හොති.

සුන ව පරං නිග්‍රොධි තපසසී න අඤ්ඤානං ආදසසයමානො කුලෙසු චරති 'ඉද්දෙ මෙ තපසසීං, ඉද්දෙ මෙ තපසසීන්ති', එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො හොති.

සුන ව පරං නිග්‍රොධි තපසසී න කිඤ්චිදෙව පච්චිඡන්තං සෙවති, සො 'බමති තෙ ඉදන්ති?' පුච්චො සමානො අසබ්බමානං ආභ නාසබ්බතීති, බමමානං ආභ බමති ති, ඉති සො සම්පජානමුසා න භාසිතා හොති. එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො හොති.

සුන ව පරං නිග්‍රොධි තපසසී තථාගතසස වා තථාගතසාවකසස වා ධම්මං දෙසෙන්නසස සන්තං යෙව පරියායං අනුඤ්ඤය්‍යං අනුජානාති, එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො හොති.

සුන ව පරං නිග්‍රොධි තපසසී අකෙකාධනො හොති අනුපනාභී. යච්චි නිග්‍රොධි තපසසී අකෙකාධනො හොති අනුපනාභී, එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො හොති.

තව ද න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙම 'කීමෙක් ද? පසය බහුල කොට ඇති වෑ දිවි පවත්වන මේ තෙමේ මූලබිජ, ස්කන්ධබිජ, පරුබිජ, අග්‍ර-බිජ, පස් වනු බිජ බිජ ම දු සි යන සියල්ල කා දමයි, මොහු ගේ දත් (එයට හඹු වන සියල්ල සුඤ්චිසුඤ්ච කරන) මහත් හෙන සකක් වැන්න, එහෙත් ශ්‍රමණ නාමයෙන් මොහු හඳුනාති' යි කිසි මහණකු හෝ බමුණකු හෙලා දක්නේ නො වේ ද, මෙසේ හේ එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

තව ද න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, තවුසෙක් කුලයන්හි සත්කාර කරනු ලබන, ගෞරව කරනු ලබන, බුහුමන් කරනු ලබන, පුදනු ලබන එක්තරා මහණකු හෝ බමුණකු හෝ දක්නේ ද, දැකීමෙන් 'පසය බහුල කොටැති ව දිවි පවත්වන මොහුටත් කුලයන්හි සත්කාර කරත්, ගරු කරත්, බුහුමන් කරත්, පූජා කරත්, රුක්ෂ පැවැත්මෙන් දිවි පවත්වන තපස් වූ මට කුලයන්හි සත්කාර නො කරත්, ගරු නො කරත්, බුහුමන් නො කරත්, පූජා නො කරත් යැ' යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් නො වන්නේ ද, මෙසේ හෙ තෙමේ කුලයන් කෙරෙහි ඊෂ්ඨා මාත්සර්ය නො උපදවන්නේ වේ ද, මෙසේ හේ එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

තව ද න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙම 'මේත් මගේ තපෝගුණයෙක, මේත් මගේ තපෝගුණයෙකැ'යි තමා දක්වනුයේ කුලයන්හි නො හැසිරෙයි ද, මෙසේ හේ එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

තව ද න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙම කිසි දු පිළිසන් තැනක් නො සෙවී ද (කිසි දෙසක් සභොවා ගෙන නො හැසිරෙයි ද), හෙ තෙම 'මෙය ඔබට කැප ද?' යි විචාරන ලද්දේ ම, කැප නො වන දෑ 'නො කැප යැ' යි කියා ද, කැප වන දෑ 'කැප යැ' යි කියා ද, මෙසේ හේ දන දන මුසවා නො බෙණෙන්නේ ද, මෙපරිද්දෙන් හේ එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

තව ද න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙම දහම් දෙසන්නා වූ තරාගතයන් ගේ හෝ තරාගත ශ්‍රාවකයකු ගේ හෝ අනුදත යුතු වූ ම (අනුමෙව්ඤ යුතු වූ ම) ධර්ම කර්ම අනුදනී ද, මෙසේ හේ එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

තව ද න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙම ත්‍රෝධ නො කරන්නේ වෙර නො බදින්නේ වේ ද, න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, 'තවුසා ත්‍රෝධ නො කරන්නේ ය, වෙර නො බදින්නේ ය' යන යමෙක් ඇද්ද, මෙසේ එ කරුණෙහි තවුස් තෙම පිරිසිදු වෙයි.

සුත ව පරං නිග්‍රොධ තපසී අමකථී හොති අපලායි -පෙ- අනුසුක්ඛී හොති අමච්ඡරී -පෙ- අසයො හොති අමායාථී -පෙ- අඤ්ඤා හොති අනතිමානී -පෙ- න පාපිච්චො හොති න පාපිකානං ඉච්ඡානං වසං ගතො, න මිච්ඡාදිච්චිකො හොති න අනනඤාහිකාය දිච්චියා සමනනාගතො -පෙ- න සන්දිච්චිපරාමායී හොති න ආධානඤාහී සුප්පට්ඨිසකගථී, යමෙති නිග්‍රොධ තපසී න සන්දිච්චිපරාමායී හොති න ආධානඤාහී සුප්පට්ඨිසකගථී, එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො හොති.

“තං කිච්චඤ්ඤායී නිග්‍රොධ? යදි එවං සනෙත තපොථීගුච්ඡා පරිසුද්ධා වා හොති අපරිසුද්ධා වා?ති”

අද්ධා චො භනෙත එවං සනෙත තපොථීගුච්ඡා පරිසුද්ධා හොති නො අපරිසුද්ධා, අඤ්ඤාපතො ව සාරපතො වා”ති.

“න චො නිග්‍රොධ එතතාවතා තපොථීගුච්ඡා අඤ්ඤාපතො ව හොති සාරපතො ව. අපි ච චො පපථිකපතො වා¹ හොති”ති.

පරිසුද්ධාච්චපතතකතා - කථා

12. “කිතතාවතා පන භනෙත තපොථීගුච්ඡා අඤ්ඤාපතො ව හොති සාරපතො ව. සාධු මෙ භනෙත භගවා තපොථීගුච්ඡාය අඤ්ඤාපතො පාපෙතු සාරඤ්ඤාව පාපෙතු”ති.

“ඉධ නිග්‍රොධ තපසී වාතුයාමසංචරසංචුතො හොති. කථංඤා නිග්‍රොධ තපසී වාතුයාමසංචරසංචුතො හොති?

1. පපථිකපතොච (කම)

තව ද න්‍යායෝධයෙනි, තවුස් තෙමේ ගුණමකු නො වේ ද, යුගග්‍රාහී නො වේ ද ... ඊර්ණ්‍යා නො කරන්නේ මසුරු බව නො කරන්නේ වේ ද... ශය නො වන්නේ වංචා නැත්තේ වේ ද... තද ගති නැත්තේ අධික මාන නැත්තේ වේ ද... ලාමක ආශා නැත්තේ ලාමක ආශාවනට වශග නො වූයේ වේ ද... මිසදිටු නො වනුයේ අන්තග්‍රාහික මිසදිටුයෙන් යුක්ත නො වේ ද... තමා ගත් දෘෂ්ටිය පරාමර්ශනය නො කරනුයේ දැඩි ගැනුම් නැත්තේ පහසුයෙන් බැහැර කළ හැකි දෘෂ්ටි ඇත්තේ වේ ද, න්‍යායෝධයෙනි, මේ තවුස් තෙමේ තමා ගත් දෘෂ්ටිය පරාමර්ශනය නො කරන්නේ ය, දැඩි ගැනුම් නැත්තේ ය, පහසුවෙන් බැහැර කට හැකි දෘෂ්ටි ඇත්තේ ය යන යමෙක් ඇද්ද, මෙසේ හේ එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

න්‍යායෝධයෙනි, එය කීමැ යි සිතහි ද? ඉදින් මෙසේ ඇති කල්හි තපෝස්ථගුප්සාව පිරිසිදු හෝ වේ ද? අපිරිසිදු හෝ වේ ද?"

“වහන්ස, මෙසේ ඇති කල්හි තපෝස්ථගුප්සාව ඒකාන්තයෙන් පිරිසිදු වෙයි, අපිරිසිදු නො වේ, මුදුන් පැමිණියේ වේ, හරයට පැමිණියේ වේ යැ” යි පිරිවැර්ඪ කී ය.

“න්‍යායෝධයෙනි, මෙ තෙකින් තපෝස්ථගුප්සාව මුදුන් පැමිණියේ ද නො වේ, හරයට පැමිණියේ ද නො වේ. වැලිපි පිට සුඛුලට පැමිණියේ ම වේ” යැ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ සේක.

පරිභුද්ධ - තවස්ප්‍රාප්තකතා - කරාව

12. “වහන්ස, තපෝස්ථගුප්සාව කොතෙකින් මුදුන් පැමිණියේ වේ ද, හරයට පැමිණියේ වේ ද? යාවඤා කරමි. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට තපෝස්ථගුප්සාව හේ මුදුන් ම දක්වා දමි දෙසන සේක් වා, හරය ම දක්වා දමි දෙසන සේක් වා” යි පිරිවැර්ඪ කී ය.

“න්‍යායෝධයෙනි, මෙහි තවුස් තෙමේ වාතුර්යාම සංවරයෙන් හැවුරුණේ වෙයි. න්‍යායෝධයෙනි, තවුස් තෙමේ කෙසේ නම් වාතුර්යාම සංවරයෙන් හැවුරුණේ වේ ද? යත්:

ඉධ නිග්‍රොධ තපසී න පාණමතිපාතෙති, න පාණමතිපාතාපයති, න පාණමතිපාතයතො සමනුඤ්ඤා භොති, න අදින්නං ආදියති, න අදින්නං ආදියාපෙති, න අදින්නං අදියතො සමනුඤ්ඤා භොති, න මුසා භණති, න මුසා භණාපෙති, න මුසා භණතො සමනුඤ්ඤා භොති, න භාවිතමාසිංසති, න භාවිතමාසිංසාපෙති, න භාවිතමාසිංසතො සමනුඤ්ඤා භොති. එවං ඛො නිග්‍රොධ තපසී වාතුයාමසංවරසංචුතො භොති. යතො ඛො නිග්‍රොධ තපසී වාතුයාමසංවරසංචුතො භොති, අදුං වසස භොති තපසසිතාය. සො අභිභරති නො භීනායාවතති.

සො විවික්ඛං සෙනාසනං භජති අරඤ්ඤං රුක්ඛමුලං පඛඛතං කඤ්ඤං ගිරිගුහං සුසානං වනපඤ්ඤං අබ්බාකාසං පලාලපුඤ්ඤං. සො පච්ඡාභතං පිණ්ඩපාතපටිකකතො නිසීදති පලලබ්බං ආභුජ්ඤා, උජුං කායං පණ්ඩාය, පරිමුඛං සතිං උපවධාපෙඤා. සො අභිජ්ඣං ලොකෙ පභාය විගතාභිරේකිත වෙතසා විහරති, අභිජ්ඣාය වික්ඛං පරිසොධෙති. බ්‍යාපාදපදෙසං පභාය අබ්‍යාපනතවික්ඛො විහරති, සඛිඛපාණභුතභිතානුකම්පිබ්‍යාපාදපදෙසා වික්ඛං පරිසොධෙති, ටීනම්ඤ්ඤං පභාය විගතටීනම්ඤ්ඤො විහරති, ආලොකසඤ්ඤා සතො සම්පජානො ටීනම්ඤ්ඤො වික්ඛං පරිසොධෙති. උද්ධවචකුසකුචං පභාය අනුද්ධතො විහරති, අජ්ඣික්ඛං චූපසනතවික්ඛො උද්ධවචකුසකුචං වික්ඛං පරිසොධෙති. විවිකිච්ඡං පභාය තිණ්ණවිවිකිච්ඡො විහරති, අකතංකථී කුසලෙසු ධම්මෙසු, විවිකිච්ඡාය වික්ඛං පරිසොධෙති. සො ඉමෙ පඤ්ඤානිවරණෙ පභාය වෙතසො උපකක්ඛිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුඛධම්මකරණෙ, මෙක්ඛාසහගතෙන වෙතසා එකං දිසං එරිඤා විහරති, තථා දුක්ඛං, තථා තකීයං, තථා වතුඤ්ඤං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සඛිඛධි සඛිඛතතාය සඛිඛාචනං ලොකං මෙක්ඛාසහගතෙන වෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජේන එරිඤා විහරති. කරුණාසහගතෙන වෙතසා -පෙ- මුදිතා සහගතෙන වෙතසා -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතෙන වෙතසා එකං දිසං එරිඤා විහරති, තථා දුක්ඛං, තථා තකීයං, තථා වතුඤ්ඤං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සඛිඛධි සඛිඛතතාය සඛිඛාචනං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන වෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජේන එරිඤා විහරති.

නාග්‍රෝධයෙනි, මෙහි තවුස් තෙම පණිවා නො කෙරෙයි, පණිවා නො කරවයි, පණිවා කරන්නක්හට නො ම අනුදන්තේ වෙයි. මෙරමා අයත් නො දුන් දෑ නො ගනී. නො දුන් දෑ නො ද ගත්වයි, නො දුන් දෑ ගන්නහුට අනුදන්තේ ද නො වෙයි. බොරු නො කිය යි, බොරු නො ද කියව යි, බොරු කියන්නහුට අනුදන්තේ ද නො වෙයි. පස් කම් සුව සෙවිනේ නො වෙයි, පස් කම් ගුණ සෙවවන්නේ නො වෙයි, පස් කම් ගුණ සෙවුනාහට අනුදන්තේ ද නො වෙයි. නාග්‍රෝධයෙනි, මෙසේ තවුස් තෙමේ වාතුරියම සංවරයෙන් හැවුරුණේ වෙයි. මෙය ඕහු ගේ තවුස් බව වෙයි. හේ එය මතුමත්තට ගෙන යෙයි (වඩයි), ගිහි බවට නො පෙරළෙයි.

හෙ තෙමේ අරණක් රුක්මුලක් පවවක් කදුරක් ගිරි ලෙනක් සොහොනක් වනපෙතක් එළි මහතක් පිදුරු ගොඩක් යන මේ කිසි විවික්ත වූ යම් සෙනස්තක් බෙපෙයි. හේ පිණ්ඩපාතයෙන් පෙරළා ආයේ පසු බත්හි පළක් බැඳ කය සාප්‍ර කොට පිහිටුවා, සිහිය කලටහනට යොමු කොට එළවා හිදීයි. හේ ලොවු (අත්බව කෙරෙහි) ඇල්ම හැර, (විෂ්කම්භණ ප්‍රභාණ වශයෙන්) පහ වූ අභිධ්‍යාව ඇති සිතින් වෙසෙයි. අභිධ්‍යාව කෙරෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි. ව්‍යාපාද සංඛ්‍යාත ප්‍රද්වේෂය (ත්‍රෝධය) පහ කොට, ව්‍යාපාද රහිත සිතැත්තේ, සියලු පණ ඇති සතුන් කෙරේ අනුකම්පා ඇති වූ වෙසෙයි. (විෂ්කම්භණ වශයෙන්) ත්‍රොධය කෙරෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි. ස්ත්‍රායන මිඤ්ඤ හැර පහ වූ ස්ත්‍රායන මිඤ්ඤ ඇතිව, දව රු දෙකේ ම දුටු එළිය හඳුනානු හැකි පිරිසිදු සංඥා ඇත්තේ, ස්මාතිමත් වූ, නුවණ ඇති ව, ස්ත්‍රායන මිඤ්ඤ කෙරෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි. උඤ්චවය ද (සිතූ නො සංභුන් බව ද) කුක්කුචවය ද (කළ නො කළ දෑයෙහි පසුතාවිල්ල ද) සිතින් දුරලා, සංභුන් වූයේ සංභිදුණු සිත් සතන් ඇත්තේ, උද්ධව ව කුක්කුච ව දෙක කෙරෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි. විවිකිච්චාව (සැකය) දුරලා, තිණු (ඉක්ම) සැක ඇත්තේ, කුසල් දහමිහි සැක නො කරනුයේ වෙසෙයි, විවිකිච්චාව කෙරෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි. හේ නුවණ දුබල කරන, සිත කෙලෙසන මේ පංච නිවරණයන් (විෂ්කම්භණ ප්‍රභාණයෙන්) පහ කොට, මෙමුත්‍රිසහිත සිතින් එක් දිසාවක් පැතිරගෙන වෙසෙයි. එසේ ම දෙවෙනි දිසාව ද, තෙවෙනි දිසාව ද, සිවුවැනි දිසාව ද, මෙමුත්‍රි සහිත සිතින් පැතිර වෙසෙයි. මෙසේ උඩ ද යට ද සරස ද යන හැම තන්හි සර්වාත්මතායෙන් (තමා හා සම කොට) සර්වසක්ඛවත් (සියලු සතුන් ඇති) ලෝකය (හෙවත් මුළු ලොව) (ස්ඵරණ වශයෙන්) විපුල වූ (හුම් වශයෙන්) මහද්ගත වූ (ආලම්බන වෘත්තයෙන්) අප්‍රමාණ වූ ව්‍යාපාද රහිත (දෙමනස් නැති බැවින්) නිදුක් වූ මෙමුත්‍රි සහගත සිතින් පැතිර ගෙන වෙසෙයි. ...කරුණා සහගත සිතින් ...මුදිතාසහගත සිතින්... උපෙක්ෂා සහගත සිතින් එක් දිසාවක් පැතිර ගෙන වෙසෙයි, එසේ දෙවෙනි දිසාව ද තෙවෙනි දිසාව ද සිවුවැනි දිසාව ද පැතිරගෙන වෙසෙයි. මෙසේ උඩ ද යට ද සරස ද හැම තන්හි සර්වාත්මතායෙන් සර්වවත් ලෝකය විපුල වූ මහද්ගත වූ අප්‍රමාණ වූ, මෙවර නැති දෙමනස් නැති උපෙක්ෂා සහගත සිතින් පැතිර ගෙන වෙසෙයි.

තං කිමමඤ්ඤපි නිග්‍රොධ යදි එවං සනෙත තපොඡීගුව්‍යා පරිසුද්ධා වා හොති. නො අපරිසුද්ධා,

“අද්ධා ඛො භනෙත එවං සනෙත තපොඡීගුව්‍යා පරිසුද්ධා හොති නො අපරිසුද්ධා, අඤ්ඤාපකතා ව සාරපකතා’ වා”ති.

“න ඛො නිග්‍රොධ එකතාවතා තපොඡීගුව්‍යා අඤ්ඤාපකතා ව හොති සාරපකතා ව, අපි ව ඛො තවපකතා හොති”ති.

පරිසුද්ධිචේග්‍රපකතකතා-කථා

13. “කිකතාවතා ව ඛො පන භනෙත තපොඡීගුව්‍යා අඤ්ඤාපකතා ව හොති සාරපකතා ව? සාධු මෙ භනෙත භගවා තපොඡීගුව්‍යාය අඤ්ඤාපකතා ව පාපෙත සාරඤ්ඤාපකතා ව පාපෙත”ති.

“ඉධ නිග්‍රොධ තපසී වාතුයාමසංවරසංවුතො හොති. කථංඤ ජන නිග්‍රොධ තපසී වාතුයාම සංවරසංවුතො හොති. -පෙ- යතො ඛො නිග්‍රොධ තපසී එවං වාතුයාමසංවරසංවුතො හොති අදුං වස හොති තපසීතාය. සො අභිහරති නො භිනායාවතති. සො විවිකං සෙනාසනං හජති -පෙ- සො ඉමෙ පඤ්ඤානිවරණෙ පභාය වෙතසො උපකක්ඛලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ මෙකතාසභගතෙන වෙතසා -පෙ- එරිඤා විහරති. සො අනෙකවිභිතං පුබ්බෙතිවාසං අනුසාරති, සෙයාථීදං එකමි ජාතිං. දො පි ජාතියො තිසෙසා පි ජාතියො වතසෙසා පි ජාතියො පඤ්ඤා පි ජාතියො දස පි ජාතියො විසමි ජාතියො තිංසමි ජාතියො වකාමිසමි ජාතියො පඤ්ඤාසමි ජාතියො ජාතිසතමි ජාතිසභසමි ජාතිසතසභසමි, අනෙකානි පි ජාතිසතානි අනෙකානි පි ජාතිසභසානි අනෙකානි පි ජාතිසතසභසානි, අනෙකෙ පි සංවට්ඨකපෙ අනෙකෙ පි විවට්ඨකපෙ අනෙකෙ පි සංවට්ඨවිවට්ඨකපෙ: අමුත්‍රාසිං එවකතාමො එවංගොතො එවංවිචේණිණි එවමාභාරො එවංසුබ්දසකිපට්ඨිංවෙදී එවමාසුපරියතො. සො තතො වුතො අමුත්‍ර උදපාදිං. තත්‍රාපාසිං එවංගොතො එවංවිචේණිණි එවමාභාරො එවංසුබ්දසකිපට්ඨිංවෙදී එවමාසුපරියතො. සො තතො වුතො ඉධුපපනෙතා”ති. ඉති සාකාරං සඋදෙසං අනෙකවිභිතං පුබ්බෙතිවාසං අනුසාරති.

තං කිමමඤ්ඤපි නිග්‍රොධ, යදි එවං සනෙත තපොඡීගුව්‍යා පරිසුද්ධා වා හොති අපරිසුද්ධා වා? ”ති.

නාග්‍රෝධයෙනි, ඉදින් මෙසේ ඇති කල්හි තපෝස්ථුල්සාව පිරිසිදු ද නොහොත් අපිරිසිදු ද?" යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අසා වදලු සේක.

“වහන්ස, මෙසේ ඇති කල්හි ඒකාන්තයෙන් තපෝස්ථුල්සාව පිරිසිදු වෙයි, අපිරිසිදු නො වෙයි, අග්‍රප්‍රාප්ත ද සාරප්‍රාප්ත ද වේ” යැ යි පිරිවැරී කී ය.

“නාග්‍රෝධයෙනි, මෙ පමණකින් තපෝස්ථුල්සාව අග්‍රප්‍රාප්ත ද සාරප්‍රාප්ත ද නො වේ ම ය. වැලි එහි පොත්ත බදු බවට පැමිණියේ වේ” යැ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදලු සේක.

පරිශුද්ධ එල්ලුප්‍රාප්තකතා කථාව

13. “වහන්ස, කොපමණකින් තපෝස්ථුල්සාව අග්‍රප්‍රාප්තත් සාර-ප්‍රාප්තත් වේ ද? යාවිකා කරම, වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට තපෝස්ථුල්සාවේ අග ම (දේශනායෙන්) පමුණුවන සේක් වා, හරය ම (දේශනායෙන්) පමුණුවන සේක් වා” යි පිරිවැරී කී ය.

“නාග්‍රෝධයෙනි, මෙහි තවුස් තෙම වාතුරියාම සංවරයෙන් හැවුරුණේ වෙයි. කෙසේ නම් තවුස් තෙම වාතුරියාම සංවරයෙන් හැවුරුණේ වේ ද? යත්:... නාග්‍රෝධයෙනි යම් කලෙක තවුස් තෙම මෙසේ වාතුරියාම සංවරයෙන් හැවුරුණේ වේ ද, එය ඔහුගේ තපස්වී බව වෙයි. හෙ තෙම එය වඩයි, ගිහි බවට පෙරළා නො හැරෙයි: හේ... විවික්ත සෙනස්නක් බෙපෙයි. හේ සිත කෙලෙසන, ප්‍රඥව දුබල කරන මේ පංච නිවරණ දුරු කොට, මෙමුඛිසහගත සිතීන්... පැතීර ගෙන වෙසෙයි. හේ අනෙකවිධ පෙරැවුසු කඳ පිළිවෙල සිහි කෙරෙයි: “අසෝ තැනැ මෙනම් ඇති වීම්, මෙහොත් ඇති වීම්, මෙවන් පැහැ ඇත්තෙම් වීම්, මෙවන් අහර ඇත්තෙම් වීම්, මෙ බදු සුවසුක් වීදුනෙම් වීම්, මෙ තෙක් ආයු සීමා ඇතියෙම් වීම්, ඒ මම එයින් සැව අසෝ තැන උපනිමි. එහි ද මෙනම් ඇත්තෙම්, මෙබදු ගොත් ඇත්තෙම්, මෙබදු පැහැ ඇත්තෙම්, මෙබදු අහර ඇත්තෙම්, මෙසේ සුවසුක් වීදුනෙම්, මෙසේ වූ ආයු සීමා ඇතියෙම් වීම්. ඒ මම එයින් සැව, මෙහි උපනිමි”යි. මෙසේ එක් ජාතියක් ද ජාති දෙකක් ද ජාති තුනක් ද ජාති සතරක් ද ජාති පසක් ද ජාති දහයක් ද ජාති විස්සක් ද ජාති තිසක් ද ජාති සතළිසක් ද ජාති පනසක් ද ජාති සියයක් ද ජාති දහසක් ද ජාති සිය දහසක් ද නොයෙක් සිය ගණන් ජාතීන් ද නොයෙක් දහස් ගණන් ජාතීන් ද නොයෙක් සිය දහස් ගණන් ජාතීන් ද නොයෙක් සංවර්ත කල්ප ද නොයෙක් විවර්ත කල්ප ද නොයෙක් සංවර්ත විවර්ත කල්ප ද යි ආකාර සහිත උද්දේස සහිත නො-යෙක් වැදුරුම් පෙරැවුසු කඳ පිළිවෙල සිහි කෙරෙයි.

නාග්‍රෝධයෙනි, එය කිමැයි සිතවු ද? ඉදින් මෙසේ ඇති කල්හි තපෝස්ථුල්සාව පිරිසිදු වේ ද? නැත හොත් අපිරිසිදු වේ ද?" යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අසා වදලු සේක.

“අඬා බො හනෙත එවං සනෙත තපොථිගුච්ඡා පරිසුඬා හොති නො අපරිසුඬා, අඟ්ගප්පකං ව සාරප්පකංවා”ති.

“න බො නිග්‍රොධ ඵකතාවතා තපොථිගුච්ඡා අඟ්ගප්පකං ව හොති සාරප්පකං ව. අපි ව බො ඵෙගගුප්පකං හොති”ති.

පරිසුඬා අග්ගප්පකසාරප්පකකතා - කථා

14. “කිකතාවතා පන හනෙත තපොථිගුච්ඡා අඟ්ගප්පකං ව හොති සාරප්පකං ව? සාධු මෙ හනෙත හගවා තපොථිගුච්ඡාය අඟ්ගඤ්ඤව පාපෙතු සාරඤ්ඤව පාපෙතු”ති.

“ඉධ නිග්‍රොධ තපසී වාතුයාමසංවරසංවුත්තො හොති. කථංඤ්ඤ නිග්‍රොධ තපසී වාතුයාමසංවරසංවුත්තො හොති -පෙ- යතො බො නිග්‍රොධ තපසී වාතුයාමසංවරසංවුත්තො හොති, අදුං වස හොති තපසීතාය. සො අභිභරති නො භීතායාවකති. සො විවිකං සෙනාසනං හරති -පෙ- සො ඉමෙ පඤ්ඤ නිවරණෙ පභාය වෙතසො උපකතිලෙසෙ පඤ්ඤය දුබ්බප්‍රී-කරණෙ, මෙකතාසහගතෙන වෙතසා-පෙ-උපෙකතාසහගතෙන වෙතසා විපුලෙන මහඟ්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අධ්‍යාපජේජන ඵරිතො විභරති. සො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙතිවාසං අනුසාරති, සෙයාථීදං එකමපි ජාතිං ඤෙපි ජාතියො -පෙ- ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙක විහිතං පුබ්බෙතිවාසං අනුසාරති.

සො දිබ්බෙන වකචුතා විසුද්ධින අතිකකතකමානුසකෙන සනෙත පසසති වචමානෙ උපපජ්ජමානෙ භීනෙ පණිනෙ සුවණ්ණේ දුබ්බණ්ණේ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකමමුපගෙ සකෙත පජානාති “ඉමෙ වත හොනෙතා සකතා කායදුච්චරිතෙන සමනකාගතා වච්චුච්චරිතෙන සමනකාගතා මනොදුච්චරිතෙන සමනකාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිබ්බිකා මිච්ඡාදිබ්බිකමමසමාදනා, තෙ කායසහ භෙද පරමමරණා අපායං දුග්ගතීං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා, ඉමෙ වා පන හොනෙතා සකතා කායසුච්චරි-තෙන සමනකාගතා විච්චුච්චරිතෙන සමනකාගතා මනොසුච්චරිතෙන සමනකාගතා අරියානං අනුපවාදකා සමමාදිබ්බිකා සමමාදිබ්බිකමමසමාදනා. තෙ කායසහ භෙද පරමමරණා සුගතීං සඟ්ගං ලොකං උපපන්නා”ති. තං කිමඤ්ඤයි නිග්‍රොධ යදී එවං සනෙත තපොථිගුච්ඡා පරිසුඬා වා හොති අපරිසුඬා වා?”ති.

“වහන්ස, මෙසේ ඇති කල්හි තපොපුඤ්ජයාව එකාන්තයෙන් පිරිසිදු වෙයි, අපිරිසිදු නො වෙයි, අග්‍රප්‍රාප්ත ද සාර ප්‍රාප්ත ද වෙ යැ”යි පිරිවැරී කී ය.

“නාග්‍රෝධයෙනි, මෙතෙකින් තපොපුඤ්ජයාව අග්‍රප්‍රාප්ත ද සාර-ප්‍රාප්ත ද නො වෙයි. වැලි දු එහි එළයට පැමිණියේ වෙ” යැ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ සේක.

පරිඤ්ඤා-අග්‍රප්‍රාප්තසාරප්‍රාප්තතා-කථාව

14. “වහන්ස, කොතෙකින් තපොපුඤ්ජයාව අග්‍රප්‍රාප්තත් සාර-ප්‍රාප්තත් වෙ ද? යාවඤා කරම, වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මව තපොපුඤ්ජයාව ගේ කෙළවර ම සාරය ම (දේශනායෙන්) පවුණුවන සේක් වා” යි පිරිවැරී කී ය.

“නාග්‍රෝධයෙනි, මෙහි තවුස් තෙම වාතුර්යාම සංවරයෙන් හැවුරුණේ වෙයි. නාග්‍රෝධයෙනි, කෙසේ නම් තවුස් තෙම වාතුර්යාම සංවරයෙන් හැවුරුණේ වෙ ද?... යම් විටෙක තවුස් තෙම වාතුර්යාම සංවරයෙන් හැවුරුණේ වෙ ද, එය ඔහු ගේ තවුස් බව වෙ. හෙ තෙම එය මතු මත්තට ගෙන යයි, ගිහි බවට නො පෙරළෙයි. හේ... විචික්ත සෙනස්තක් බෙපෙයි... සිත කෙලෙසන, නුවණ දුබල කරන, මේ පංච නිවරණයන් ප්‍රතිණ කොට, විපුල වූ මහද්ගත වූ අප්‍රමාණ වූ අවෙවර වූ දෙමනස් රහිත වූ මෙමත්‍රී සහගත සිතීන්...උපෙක්ඝා සහගත සිතීන් පැතිර ගෙන වෙසෙයි. හේ එක් ජාතියක් ද ජාතී දෙකක් ද... මෙසේ ආකාර සහිත ව උද්දෙස සහිත ව අනෙකවිධ වූ පෙර වූසු කඳ පිළිවෙළ සිහි කෙරෙයි.

හේ මිනිසුන් ගේ දකුම් ඉම ඉක්මැ පැවැති පිරිසිදු දිවැසින් ‘අහෝ, මේ හවත් සත්වයෝ කායදුශ්චරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු, වාග්-දුශ්චරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු, මනෝදුශ්චරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු, ආර්යෝපවාද කරන්නාහු, ජිසදිටු ගත්තාහු, මිථ්‍යාදෘෂ්ටිකර්ම සමාදාන ඇත්තෝ වූහ. ඒ මොහු කාමුත් මරණින් මතු සැපයෙන් පහ වූ, දුකට සොන වූ, සතුන් විවභ ව පතිත වන තැන වූ නිරයට වන්නාහ. මේ සත්හු වූ කල් කායසුචරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු, වාක් සුචරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු, මනස්සුචරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු, ආර්යයනට උපවාද නො කළාහු, සමදිච්ච ඇත්තාහු, සමාග්දෘෂ්ටි විසින් ගත් කර්ම සමාදාන ඇත්තාහු ය. ඒ මොහු කාමුත් මරණින් මතු සැපයට සොන වූ සග ලොවට පැමිණියාහ’ යි පහත් වූ ද උසස් වූ ද, සුරූප වූ ද, වීරූප වූ ද, ධනවත් වූ ද, දීළිඳු වූ ද, තම තමන් ගේ කර්මයට අනුරූප වූ එළඹා සිටියා වූ මරණාසන්න වූ ද, එ කෙණෙහි උපන්නා වූ ද, සත්භයන් දකියි. නාග්‍රොධසිනී, එය කිමැයි සිතවු ද? ඉදින් මෙසේ ඇති කල්හි තපොපුඤ්ජයාව පිරිසිදු ද නොහොත් නො පිරිසිදු ද?” යි අසා වදාළ සේක.

“අධා ඛො භනෙත එවං සනෙත තපොථිගුච්ඡා පරිසුද්ධා හොති, නො අපරිසුද්ධා, අභ්‍යථෙතො ච සාරථෙතො වා”ති.

“එත්තාවතා ඛො නිග්‍රොධ තපොථිගුච්ඡා අභ්‍යථෙතො ච හොති සාරථෙතො ච. ඉති ඛො නිග්‍රොධ¹ යං මං තුං අවචාසි; කො නාම සො භනෙත භගවතො ධම්මො යෙන භගවා සාවකෙ විනෙති, යෙන භගවතා සාවකා විනිතා අසාසථෙතො පටිජානන්ති අඤ්ඤාසයං ආදිබ්‍රහ්මචරියන්ති, ඉති ඛො තං නිග්‍රොධ ධානං උත්තරිතරංඤ්ඤා පඤ්ඤාතරංඤ්ඤා යෙනාහං සාවකෙ විනෙති, යෙන මයා සාවකා විනිතා අසාසථෙතො පටිජානන්ති අඤ්ඤාසයං ආදිබ්‍රහ්මචරියන්ති”.

එවං වුත්තෙ තෙ පරිබ්බාජකා උත්තාදිනො උච්චාසඤ්ඤාසඤ්ඤා අභෙසුං “ඵස මයං අනස්සාම සාවරියකා, එසු මයං පනස්සාම සාවරියකා න මයං ඉතො භීයොහා උත්තරිතරං පජානාමා”ති.

නිග්‍රොධස්ස පඤ්ඤාසනං

15. යද අඤ්ඤාසි සක්ඛානො ගහපති ‘අඤ්ඤාදඤ්ඤා ඛො’ දුතීමෙ අඤ්ඤාතිස්සීයා පරිබ්බාජකා භගවතො භාසිතං සුසුසුසන්ති, සොතං ඔදහන්ති, අඤ්ඤාසිත්තං උපට්ඨපෙත්ති’ති අප් නිග්‍රොධං පරිබ්බාජකං එතදචොච: ඉති ඛො භනෙත නිග්‍රොධ යං මං තුං අවචාසි, ‘යඤ්ඤ ගහපති ජානෙය්‍යාසි කෙන සමඤ්ඤො ගොතමො සඤ්ඤං සලලපති? කෙන සාකච්ඡං සමාපජ්ජති? කෙන පඤ්ඤාචෙය්‍යන්තිසං සමාපජ්ජති? සුඤ්ඤාගාරහතා සමඤ්ඤා ගොතමස්ස පඤ්ඤා, අපරිසාවචරො සමඤ්ඤො ගොතමො, නාලං සලලාපාය, සො අත්තමන්තානෙව සෙවති. සෙය්‍යථාපි නාම ගො කාණා පරියන්තචාරිනී අත්තමන්තානෙව සෙවති, එවමෙව සුඤ්ඤාගාරහතං සමඤ්ඤා ගොතමස්ස පඤ්ඤා, අපරිසාවචරො සමඤ්ඤො ගොතමො, නාලං සලලාපාය, සො අත්තමන්තානෙව සෙවති. ඉංඝ ව ගහපති සමඤ්ඤො ගොතමො ඉමං පරිසං ආගචෙජ්ජය්‍යා, එකපඤ්ඤානෙව නං සංසාදෙය්‍යාම, තුච්ඡකුම්භී’ව නං මඤ්ඤා ඔරොධෙය්‍යාමා”ති. අයං ඛො සො භනෙත භගවා අරහං සමමාසම්බුද්ධො ඉධානුප්පත්තො. අපරිසාවචරං පන නං කරොථ, ගොකාණං පරියන්තචාරිනිං කරොථ, එකපඤ්ඤානෙව නං සංසාදෙථ, තුච්ඡකුම්භී’ව නං මඤ්ඤා ඔරොධෙථා”ති.

1. අප් නං නිග්‍රොධං (කම්)

“වහන්ස, මෙසේ ඇති කල්හි තපොස්ථුල්සා ව ඵකාන්තයෙන් පිරිසිදු වේ. අපිරිසිදු නො වේ, අග්‍රප්‍රාප්ත ද සාර ප්‍රාප්ත ද වේ” යැ යි පිරිවැරී කී ය.

“නාග්‍රොධයෙනි, තපොස්ථුල්සාවාදී කීර්ථකයන් ගේ සමය පරිදි තපොස්ථුල්සාව මෙතෙකින් අග්‍රප්‍රාප්ත ද සාර ප්‍රාප්ත ද වේ. නාග්‍රොධයෙනි, ‘යමෙකින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ශ්‍රාවකයෝ හික්මවන උද්දහු, සතුටට පැමිණියාහු උත්තම නි:ශ්‍රය වූ පැරැණිකම බබසරක් පිළින කෙරෙද් ද, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ඒ ධර්මය කවරේ ද?’” යි යම් වචනයක් තෙපි මට කිවු ද (යම් ප්‍රශ්නයක් තෙපි මා විචාළහු ද), එහි ලා මා විසින් හික්මවන උද ශ්‍රාවකයෝ මෙයින් සතුටට පැමිණියමහ යි උත්තමනි:ශ්‍රය වූ යම් ආදි බ්‍රහ්මචරියයක් පිළින කෙරෙත් ද, නාග්‍රොධයෙනි, මෙසේ ඒ කාරණය මේ ඉහත කී හැමට ම වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ ද වඩා උතුම් ද වේ” යැ යි වදළ සේක.

මෙසේ වදළ කල්හි ඒ පිරිවැරීගේ “මෙහි ආචාර්යයා සහිත වූ, අපි නවුච්චහ, මෙහි ආචාර්යයා සහිත වූ අපි වැනැසුණමහ. අපි මෙයව වැඩි තරම් කිසිවක් මෙයට වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ දයක් නො දන්මහ” යි උද්ඝෝෂවත් වූවාහු උස් හඬ මහ හඬ ඇත්තෝ වූ හ.

නාග්‍රොධයාගේ ප්‍රධානතා

15. සන්ධාන ගෘහපති තෙම යම් වීටෙක මේ අන්තොවු පිරි-වැරීගේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ වචනය අසනු කැමැත්තාහ යි, එයට කන් එළවත් යැ යි, දන ගැන්ම පිණිස සිත යොමු කෙරෙත් යැ යි දන ගත්තේ ද, එ කල්හි නාග්‍රොධ පිරිවැරීයා අමතා “වහන්ස, නාග්‍රොධයෙනි, “එසේ නම් ගැහැවිය, දනුව. කවරකු හා මහණ ගොයුම් කතාබස් කෙරේ ද? කවරකු හා සාකච්ඡාවට බස්නේ ද? කවරකු හා උතුරු පිළිතුරු කතායෙන් ප්‍රඥව්‍යක්තතාවට පැමිණේ ද? මහණ ගොයුම්හු ගේ ප්‍රඥව ඉන්‍යාගාරයන්හි ම නටුයේ ය. මහණ ගොයුම් අවිසාර ද බැවින් පිරිස් මැදට බස්නට නො හැක්කේ ය. ආලාපසංලාපයට සමත් නො වෙයි. කිසිවක් ඇහූ හැපෙතැයි බියෙන් මහ හැර යන එකැස් කණ දෙනක මෙන් ප්‍රශ්න අසතැ යි බියෙන් ගමන් බොහෝ දුර සෙනසුන් සෙවිනේ ය. එ බැවින් දන ගනුව ගැහැවිය, මහණ ගොයුම් මේ පිරිසට ආවොත් එක් ප්‍රශ්නයෙන් ම ඔහු යටපත් කරන්නවු. හිස් කළයක් (ඒ මේ අත පෙරළා බැඳ තබන්නාක්) සෙයින් වාද කථායෙන් බැඳ තබන්නවු” යි මෙසේ ඔබ මට යම් වචනයක් කීවෝ ද, වහන්ස, ඒ අර්භත් සමාක්සම්බුද්ධ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දන් මෙහි වැඩ ඉන්නා සේක. උන්වත්හසේ පිරිස් මැදට නො බස්නකු කරන්න, මහෑ අයින් වෙවී යන දෙනක වැන්නකු කරන්න. එක් ප්‍රශ්නයෙකින් ම උන්වහන්සේ යටපත් කරන්න, හිස් කළයක් මෙන් උන්වහන්සේ පෙරළා බැඳ තබන්නැ යි කී ය.

16. “එවං වුඤ්ඤානි නිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො තුණ්හිභුතො මඬකුභුතො පඤ්ඤානිකො අධොමුඛො පඤ්ඤායනො අප්පට්ඨාණො නිසීදි.

අථ ඛො භගවා නිග්‍රොධං පරිබ්බාජකං තුණ්හිභුතං මඬකුභුතං පඤ්ඤානිකං අධොමුඛං පඤ්ඤායනං අප්පට්ඨාණං විදීඪා නිග්‍රොධං පරිබ්බාජකං එතදවොච; “සච්චං කීර නිග්‍රොධ භාසිතා තෙ එසා වාවා”ති.

“සච්චං භනෙත භාසිතා මෙ එසා වාවා යථා බාලෙන යථා මූලෙන යථා අකුසලෙනා”ති.

“තං කිමඤ්ඤාසී නිග්‍රොධ, කීතනී තෙ සුතං පරිබ්බාජකානං වුද්ධානං මහලලකානං ආචරියපාචරියානං භාසමානානං යෙ තෙ අහෙසුං අතීත- මඬානං අරභනෙතා සමොසමුද්ධා, එවං සු තෙ භගවනෙතා සංගම මඬකුභුතො උච්චාසදුමභාසදු අනෙකචිභිතං කීරච්ඡානකථං අනුයුත්තා විහරිංසු, සෙය්‍යථීදං රාජ කථං වොරකථං -පෙ- ඉතිභවාභවකථං ඉති වා, සෙය්‍යථාපි තුං එතරභි සාචරියකො? උදුහු එවං සු තෙ භගවනෙතා අරඤ්ඤාවනපඤ්ඤානි පඤ්ඤානි සෙතාසනානි පටිසෙවනති අප්පට්ඨානි අප්ප- නිග්‍රොධානානි විජනවාතානි මනුසසරාභසෙය්‍යානානි පටිසලොනසාරුප්පානි සෙය්‍යථාපාභං එතරභි?”ති.

“සුතං මෙතං භනෙත පරිබ්බාජකානං වුද්ධානං මහලලකානං ආචරිය- පාචරියානං භාසමානානං: ‘යෙ තෙ අහෙසුං අතීතමඬානං අරභනෙතා සමොසමුද්ධා, න එවං සු තෙ භගවනෙතා සංගම මඬකුභුතො උච්චාසදුමභාසදු අනෙකචිභිතං කීරච්ඡානකථං අනුයුත්තා විහරනති, සෙය්‍යථීදං රාජකථං වොරකථං -පෙ- ඉතිභවාභවකථං ඉති වා, සෙය්‍යථා- පාභං එතරභි සාචරියකො, එවං සු තෙ භගවනෙතා අරඤ්ඤාවනපඤ්ඤානි පඤ්ඤානි සෙතාසනානි පටිසෙවනති අප්පට්ඨානි අප්පනිග්‍රොධානානි විජන- වාතානි මනුසසරාභසෙය්‍යානානි පටිසලොනසාරුප්පානි සෙය්‍යථාපි භගවා එතරභි”ති.

1. නාසු (pts)

16. මෙසේ කී කල්හි න්‍යග්‍රෝධ පිරිවැරී තෙම නිහඬ වූයේ තෙද නැත්තේ, කර බා ගත්තේ, යටට හෙලූ මුහුණ ඇත්තේ, සිතිවිලි සිතනුයේ, කිසිත් වටහාගත නො හැකිව හුන්නේ ය. එ කලැ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ න්‍යග්‍රෝධ පිරිවැරීයා නිහඬ වූ තෙද නැති වූ කර බා ගත්තකු ව යටට හෙලූ මුහුණ ඇති වූ සිතිවිලි සිතමින් වැටහෙන නුවණක් නැති වූ හුන්නහු දන, ඕහු බණවා, 'න්‍යග්‍රෝධයෙනි, සැබෑ ද? තොප ඒ වචන කීවා ද?' යි අසා වදාළ සේක.

“වහන්ස, එවැනි බසක් කියන්නට තරම් ම අඳුන වූ මුළු වූ අදක්ෂ වූ මා විසින් ඒ වචන කියන ලද ද” යි පිරිවැරී කී ය.

“න්‍යග්‍රෝධයෙනි ඒ කීමැ යි සිතවූ ද? කරුණු කියන්නා වූ, වයසින් වැඩි සිටි, මහළු වූ තොප ගේ ආචාර්ය ප්‍රාචාර්යයන් ගේ වචනය තොප විසින් කෙසේ අසන ලද ද? ඉකුත් කල්හි යම් රහත් සම්මාසම්බුදු කෙනෙක් වූහු නම්, ඒ භාග්‍යවත්තු එක් රැස් ව එක් රැස් වූ සොඹවත් ව උස්හඬ මහ හඬ ඇති ව, ඇදුරා සහිත ව, අද තොප කරන නියායෙන් රාජ කථා වොර කථා... ඉතිහව්‍යව කථා ය යන අනෙකවිධ තිරණ්චිත කථායෙහි යෙදී වූහුද ද? නොහොත් දන් මා කරන සෙයින් ඒ හඟවත්තු අල්පශබ්ද ඇති, මද වූ හඬ ඇති, ජනව්‍ය වීරහිත, මන්ත්‍රණාදි මිනිසුන්ගේ රහස් ක්‍රියාවනට සුදුසු ව පිහිටි, විවේකයට නිසි වූ, වෙනෙහි දුර සෙනසුන්, වඩාත් දුර වූ මනුෂ්‍යාපචාර වීරහිත සෙනසුන් සෙවිත් ද?” යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පුළුවන් සේක.

“වහන්ස, ඉකුත් කල්හි යම් රහත් සම්මාසම්බුදු කෙනෙක් වූහු නම්, ඒ හඟවත්තු එක් රැස් ව එක් රැස් වූ සොඹවත් ව උස් හඬ මහ හඬ ඇති ව, ඇදුරා සහිත වූ අද මා කරන නියායෙන් රාජ කථා වොර කථා... ඉතිහව්‍යවකථා යන අනෙකවිධ තිරණ්චිත කථායෙහි යෙදී නො වූහු. දන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සෙයින් අල්පශබ්ද ඇති, මද වූ හඬ ඇති, ජනව්‍ය වීරහිත, මන්ත්‍රණාදි මිනිසුන්ගේ රහස් ක්‍රියාවනට සුදුසු ව පිහිටි, විවේකයට නිසි වූ, වනයෙහි දුර පිහිටි සෙනසුන්, මනුෂ්‍යාපචාර වීරහිත වඩාත් දුර සෙනසුන් සෙවිත්” යැ යි මේ පිළිබඳ ව කරුණු කියනු වශයෙන් වූ මහලු වූ ආචාර්ය ප්‍රාචාර්ය වූ පිරිවැරීයන් ගේ මේ වචනය මා විසින් අසන ලද ද” යි පිරිවැරී කී ය.

“තස්ස තෙ නිග්‍රොධ විඤ්ඤස සතො මහලලුකසස න එතදහොසි: චුදොධා සො හගවා බොධාය ධම්මං දෙසෙති, දනෙතා සො හගවා දමථාය ධම්මං දෙසෙති, සනෙතා සො හගවා සමථාය ධම්මං දෙසෙති, තිණණ්ණ සො හගවා තරණාය ධම්මං දෙසෙති, පරිනිබ්බුතො සො හගවා පරිනිබ්බානාය ධම්මං දෙසෙති?”ති.

බ්‍රහ්මචරියපටියොසාන-සච්ඡිකිරියා

17. “එවං චූඤ්ඤ නිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො හගවන්තං එතදවොච: “අච්චයො මෙ හනෙත අච්චගමා යථා බාලං යථා මූලුං යථා අකුසලං, ස්වාහං එවං හගවන්තං අච්චාසිං. තස්ස මෙ හනෙත හගවා අච්චයං අච්චයතො පටිගණ්ණාතු ආයතීං සංවරායා”ති.

“තස්ස ඤං නිග්‍රොධ අච්චයො අච්චගමා යථාබාලං යථා මූලුං යථා අකුසලං, යො මං ඤං එවං අච්චාසිං. යතො ච බො ඤං නිග්‍රොධ අච්චයං අච්චයතො දිස්වා යථාධම්මං පටිකරොසි, තනෙත මයං පටිගණ්ණාම, චුඤ්ඤ හෙසා නිග්‍රොධ අරියසස විනායෙ, යො අච්චයං අච්චයතො දිස්වා යථාධම්මං පටිකරොති, ආයතීං සංවරං ආපජ්ජති. අහං බො පත නිග්‍රොධ එවං වදුම්: “එතු විඤ්ඤ පුරිසො අසයො අමායාවී උජ්ජරාතිකො. අහමනුසාසාම්, අහං ධම්මං දෙසෙම්: යථානුසිව්ඨං තථා පටිපජ්ජමානො යසසඤාය කුලපුත්තා සමමදෙව අභාරස්මා අනභාරියං පබ්බජන්ති, තදනුත්තරං බ්‍රහ්මචරියපටියොසානං දිට්ඨව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤ සච්ඡිකරා උපසම්පජ්ජ විහරිසසති සත්ත වසානති.

තිට්ඨනතු නිග්‍රොධ සත්ත වසානති. එතු විඤ්ඤ පුරිසො අසයො අමායාවී උජ්ජරාතිකො, අහමනුසාසාම්, අහං ධම්මං දෙසෙම්. යථානුසිව්ඨං තථා පටිපජ්ජමානො යසසඤාය කුලපුත්තා සමමදෙව අභාරස්මා අනභාරියං පබ්බජන්ති, තදනුත්තරං බ්‍රහ්මචරියපටියොසානං දිට්ඨව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤ සච්ඡිකරා උපසම්පජ්ජ විහරිසසති ඡ වසානති -පෙ- පඤ්ච වසානති -පෙ- වන්තාරි වසානති -පෙ- තීණි වසානති -පෙ- දො වසානති -පෙ- එකං වසං.

“නාග්‍රෝධයෙනි, ඒ ඥ වූ ම මහඵ වූ ඒ තොපට, ‘ඒ හඟවත් තෙමේ සත්‍යාවබෝධය කෙළේ ම මෙරමාගේ සත්‍යාවබෝධය පිණිස දහම් දෙසයි, ඒ හඟවත් තෙමේ ඉන්ද්‍රියදමනායෙන් දුන්ත වූයේ ම අනුන්ගේ ඉන්ද්‍රිය දමනය පිණිස දහම් දෙසයි, ඒ හඟවත් තෙමේ ශාන්ත වූයේ ම අනුන්ගේ ශාන්තිය පිණිස දහම් දෙසයි, ඒ හඟවත් තෙමේ ඔසතරණය කෙළේ ම අනුන්ගේ ඔසතරණය පිණිස දහම් දෙසයි, ඒ භාග්‍යවත් තෙමේ කෙලෙස් පිරිනිවර්තීන් පිරිනිවර්තීයේ ම අනුන්ගේ කෙලෙස් නිවනු පිණිස දහම් දෙසා’ යැ යි මේ සිත නො වී ද?” යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළු සේක.

17. මෙසේ වදළු කල්හි, නාග්‍රෝධ පිරිවැරී තෙම ‘වහන්ස, වරද තෙම යම්සේ බාලයකු, යම්සේ මුඛයකු, යම්සේ අදක්ෂයකු ඉක්මැයේ ද (මැඩගෙන සේ ද), එසේ ම වරද බාල වූ මුඛ වූ අදක්ෂ වූ මා ඉක්මැ (මැඩගෙන) ගියේ ය. ඒ මම, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට එසේ කියෙමි. වහන්ස, මගේ මතු සංවරය පිණිස භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මගේ වරද වරද වශයෙන් පිළිගන්නා සේක් වා (වරද වශයෙන් පිළිගන්නා මට ක්ෂමාව දෙන සේක්වා)’ යි කී ය.

“එ බැවින් නාග්‍රෝධයෙනි, යම් බඳු තෙපි මට එසේ කීහු ද වරද තෙම යම්සේ අනුවණයකු, මුළාවකු, අදක්ෂයකු ඉක්ම සේ ද, එසේ ම තොප ද ඉක්මැ ගියේ ය. නාග්‍රෝධයෙනි, යම් හෙයෙකින් තෙපි වරද වරද වශයෙන් දක, ධර්මය වූ පරිදි එයට පිළියම් කරවු ද, තොප කරන ඒ දෑ අපි පිළිගනිමු. නාග්‍රෝධයෙනි, යමෙක් වරද වරද වශයෙන් දක, එයට ධර්මය වූ පරිදි පිළියම් කෙරේ ද, මක්තෙහි සංවරයට පැමිණේ ද, මෙය ආර්ය විනයයෙහි වැඩිමෙක. නාග්‍රෝධයෙනි, මම වූ කලී මෙසේ කියමි: ‘ඇති වරද නො සභොවන, නැති ගුණ නො පෙන්වන සුලු, සෘජු සවභාවය ඇති, සිහි නුවණ ඇති පුරුෂ තෙමේ පැමිණේ වා. මම උපදෙස් දෙමි, මම දහම් දෙසමි. මගේ අනුශාසන පරිදි පිළිපදනේ, කුල පුත්තු යමක් පිණිස මැනැවින් ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි බිම් වදික් නම්, ඒ නිරුත්තර මාර්ග ඉන්මවර්යාවසානය (රහත් ඵලය) ගේ මෙ අත්බවිහි ම සත් වසක් ඇතුළත, තෙමේ ම විශිෂ්ට ඥානයෙන් දන සාක්ෂාත් කොට, ලැබ වසන්තේ ය.

නාග්‍රෝධයෙනි, සත් වසක් තිබේ වා. ඇති වරද නො සභොවන, නැති ගුණ නො පෙන්වන සුලු, සෘජු සවභාවය ඇති, සිහි නුවණැති පුරුෂ තෙමේ පැමිණේ වා. මම උපදෙස් දෙමි, මම දහම් දෙසමි. මගේ අනුශාසන පරිදි පිළිපදනේ, යමක් පිණිස කුලපුත්තු මැනැවින් ගිහි ගෙන් කික්ම, පැවිදි බිම් වදික් නම්, ඒ නිරුත්තර මාර්ග ඉන්මවර්යාවසානය (රහත් ඵලය) ගේ මෙ අත්බවිහි ම ස වසක් තුළ,... පස් වසක් තුළ... සිවු වසක් තුළ... තුන් වසක් තුළ... දෙ වසක් තුළ... එක් වසක් තුළ තෙමේ ම වෙසෙයි නුවණින් දන පසක් කොට, ලැබ වසන්තේ ය.

තිට්ඨතු නිග්‍රොධ එකං වසං එතු විඤ්ඤා පුරිසො අසයො අමායාවී උජ්ජාතිකො. අභමනුසාසාමී, අභං ධම්මං දෙසෙමී. යථානුසිට්ඨං තථා පටිපජ්ජමානො යසසඤ්ඤා කුලපුත්තා සම්මදෙව අභාරකමා අනභාරියං පබ්බජන්තී, තද්දුක්ඛරං බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිවෙඨව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකඤ්ඤා උපසම්පජ්ජ විහරිසසති සත්ත මාසානි.

තිට්ඨනතු නිග්‍රොධ සත්ත මාසානි -පෙ- ජ මාසානි -පෙ- පඤ්ච මාසානි -පෙ- -පෙ- වක්ඛාරි මාසානි -පෙ- තීණි මාසානි -පෙ- දෙච මාසානි -පෙ- එකමාසං -පෙ- අධිඨමාසං.

තිට්ඨතු නිග්‍රොධ අධිඨමාසො එතු විඤ්ඤා පුරිසො අසයො අමායාවී උජ්ජාතිකො. අභමනුසාසාමී, අභං ධම්මං දෙසෙමී, යථානුසිට්ඨං තථා පටිපජ්ජමානො යසසඤ්ඤා කුලපුත්තා සම්මදෙව අභාරකමා අනභාරියං පබ්බජන්තී තද්දුක්ඛරං බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිවෙඨව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකඤ්ඤා උපසම්පජ්ජ විහරිසසති සත්තං.

පරිබ්බාජකානං පජ්ඣායනං

18. සියා ඛො පන තෙ නිග්‍රොධ එවමසා: අනෙචාසිකමාතා නො සමණො ගොතමො එවමාහා තී. න ඛො පනෙතං නිග්‍රොධ එවං දඬ්ඨබ්බං, යො එව තෙ ආචරියො සො එව තෙ ආචරියො හොතු.

සියා ඛො පන තෙ නිග්‍රොධ එවමසා: උදෙසා නො වාචෙතුකාමො සමණො ගොතමො එවමාහා තී. න ඛො පනෙතං නිග්‍රොධ එවං දඬ්ඨබ්බං, යො එව තෙ උදෙසො, සො එව තෙ උදෙසො හොතු.

සියා ඛො පන තෙ නිග්‍රොධ එවමසා: ආචීවා නො වාචෙතුකාමො සමණො ගොතමො එවමාහා තී. න ඛො පනෙතං නිග්‍රොධ එවං දඬ්ඨබ්බං, යො එව තෙ ආචීවො සො එව තෙ ආචීවො හොතු.

නායග්‍රෝධයෙනි, එක් වසෙක් තිබේ වා. ශය නො වූ මායාචී නොවූ සෘජු ජාතික නුවණැති පුරුෂ තෙමේ පැමිණේ වා. මම අනුශාසන කරමි, මම දහම දෙසමි. මගේ අනුශාසන පරිදි පිළිපදනේ, යමක් සඳහා කුලපුත්තු මැනැවින් ගිහි ගෙන් නික්මැ පැවිදි බිම වදිත් නම්, ඒ නිරුත්තර මාර්ගබ්‍රහ්මචර්යාවසානය (රහත් ඵලය) හේ මේ අත්බවහි ම සත් මසක් තුළ තෙමේ ම වෙසෙයි නුවණින් දන පසක් කොට, ලැබ වසන්නේ ය.

නායග්‍රෝධයෙනි, සත් මසෙක් තිබේ වා. අශය වූ අමායාචී වූ සෘජු ජාතික වූ නුවණැති පුරුෂ තෙමේ පැමිණේ වා. මම අනුශාසන කරමි, මම දහම දෙසමි. මගේ අනුශාසන පරිදි පිළිපදනේ, යමක් සඳහා කුල-පුත්තු මැනැවින් ගිහි ගෙන් නික්මැ පැවිදි බිම වදිත් නම්, ඒ නිරුත්තර මාර්ගබ්‍රහ්මචර්යාවසානය (රහත් ඵලය) හේ මේ අත්බවහි ම ස මසක් තුළ... පස් මසක් තුළ... සිවු මසක් තුළ... තුන් මසක් තුළ... දෙ මසක් තුළ... එක් මසක් තුළ... අඩ මසක් තුළ තෙමේ ම වෙසෙයි නුවණින් දන පසක් කොට ලැබ වසන්නේ ය.

නායග්‍රෝධයෙනි, අඩ මසෙක් තිබේ වා. අශය වූ අමායාචී සෘජු ජාතික විඤ පුරුෂ තෙමේ පැමිණේ වා. මම අනුශාසන කරමි, මම දහම දෙසමි. මා අනුශාසන කළ පරිදි පිළිපදනේ, යමක් පිණිස කුලපුත්තු මොනොවට ම ගිහි ගෙන් නික්මැ පැවිදි බිම වදිත් ද, ඒ නිරුත්තර මාර්ගබ්‍රහ්මචර්යාවසානය (රහත් බව) හේ මේ අත්බවහි ම සතියක් තුළ තෙමේ ම වෙසෙයි නුවණින් දන පසක් කොට ලැබ වසන්නේ ය.

18. නායග්‍රෝධයෙනි, තමා ගේ අතැවැස්සකු කැරැගනු කැමැති වූ මහණ ගොයුම් නෙම මෙසේ කීයේ දෝ හෝ යි තොපට මෙසේ සිතක් විය හැක්ක. නායග්‍රෝධයෙනි, මෙය එසේ නො දන යුතු. යමෙක් තොප ගේ ආචාර්ය වී ද, හේ ම තොප ගේ ආචාර්ය වේ වා.

නායග්‍රෝධයෙනි, 'මහණ ගොයුම්හු අප ගේ ධර්මතන්ත්‍රොද්ග්‍රහණයෙන් අප බැහැර කරනු රිසි වූ මෙසේ කියතැ යි තොපට මෙසේ සිතක් වියැ හැක්ක. නායග්‍රෝධයෙනි, මෙය එසේ නො ම දන යුතු. තොප ගේ යම් ධර්මතන්ත්‍ර ඉගැන්මෙක් වේ ද, එය ම තොප ගේ ඉගැන්ම වේ වා.

නායග්‍රෝධයෙනි, 'මහණ ගොයුම්හු අප ගේ ජීවිකාවෘත්තියෙන් අප බැහැර කරනු කැමැති ව මෙසේ කියතැ යි තොපට මෙසේ සිතක් විය හැක්ක. නායග්‍රෝධයෙනි, මෙය එසේ නො ම දන යුතු. තොපගේ යම් ජීවිකාවෘත්තියෙක් වේ ද එයම තොප ගේ ජීවිකාවෘත්තිය වේ වා.

සියා ඛො පන තෙ නිග්‍රොධ ඵවමසක: යෙ නො ධම්මා අකුසලා අකුසලසංඛාතා සාවරියකානං, තෙසු පතිට්ඨාපෙතුකාමො සමණො ගොතමො ඵවමාහා ති. න ඛො පනෙතං නිග්‍රොධ ඵවං දඬුඛං අකුසලා වෙව වො ධම්මා¹ භොනතු අකුසලසංඛාතා ච සාවරියකානං.

සියා ඛො පන තෙ නිග්‍රොධ ඵවමසක; යෙ නො ධම්මා කුසලා කුසල-සංඛාතා සාවරියකානං, තෙහි විවෙචෙතුකාමො සමණො ගොතමො ඵවමාහා ති. න ඛො පනෙතං නිග්‍රොධ ඵවං දඬුඛං, කුසලා වෙව වො ධම්මා භොනතු කුසලසංඛාතා ච සාවරියකානං. ඉති ඛවාහං නිග්‍රොධ නෙව අනෙකවාසිකමාතා ඵවං වදුමී, නපි උදෙදසා වාවෙතුකාමො ඵවං වදුමී. නපි ආජිවා වාවෙතුකාමො ඵවං වදුමී, නපි යෙ ච වො ධම්මා² අකුසලා අකුසලසංඛාතා සාවරියකානං තෙසු පතිට්ඨා-පෙතුකාමො ඵවං වදුමී. නපි යෙ ච වො ධම්මා කුසලා කුසල-සංඛාතා සාවරියකානං තෙහි විවෙචෙතුකාමො ඵවං වදුමී. සනති ච ඛො නිග්‍රොධ අකුසලා ධම්මා අපභිණා සංකිලෙසිකා පොනොභවිකා³ සදරා⁴ දුක්ඛවිපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණියා, යෙසාහං පහානාය ධම්මං දෙසෙමී යථා පටිපත්තානං වො සංකිලෙසිකා ධම්මා පභිසිසසනති, වොදනියා ධම්මා අභිවධඪසසනති, පඤ්ඤපාරිසුරිං වෙසුප්පලකකඤ්ච දිට්ඨව-ධම්මෙම සයං අභිඤ්ඤ සච්ඡිකඤා උපසම්පජ්ජ වීහරිසකථා⁵ ති.

19. “ඵවං චුක්ඛෙ තෙ පරිබ්බාජකා තුණ්හිභුතා මඛකුභුතා පත්තකඛන්ධා අට්ඨාමුඛා පජ්ඣායතතා අපච්චාණා නිසීදිංසු, යථා තං මාරොන පරිසුච්චිතවිතතා. අථ ඛො භගවතො එතදභොසි: සංඛෙ පි මෙ මොස-සුරිසා චුට්ඨා පාපිමතා, යත්‍ර හි නාම එකසසපි න ඵවං භවිසසති “භන්දු මයං අඤ්ඤාණුකම්පි සමණෙ ගොතමෙ ඉහමචරියං චරාම, කිං කරිසසති සක්කාහො” ති.

අථ ඛො භගවා උදුඹරිකාය පරිබ්බාජකාරාමෙ සිහනාදං නදිඪා, වෙහාසං අඛභුග්ගනඤා, ගීර්ඤිකුටෙ පබ්බතෙ පච්චුට්ඨාසී⁶. සන්ධානො පන ගහපති තාවදෙව රාජගහං පාවිසී ති.

උදුඹරිකසුත්තං නිට්ඨිතං දුතියං (25)

1. වො තෙ ධම්මා (ෆෆ)
2. න පි යෙ තෙ ධම්මා (හා)
3. පොනොභවිකා (මජ්ඣං)
4. සදරා (ෆෆ කම්), සදරා, (හා)
5. පටිච්චෙදාසි, (මජ්ඣං)

නාග්‍රෝධයෙහි, ‘අකුසල් කොටසට අයත් කොට ඇදුරා සහිත අප විසින් කියන ලද අකුසල් වූ යම් ධර්ම කෙනෙක් වෙත් නම්, එහි අප පිහිටුවනු කැමැති ව, මහණ ගොයුම්හු මෙසේ කිය තැ’ යි තොපට මෙසේ සිතක් වියැ හැක්ක. නාග්‍රෝධයෙහි, මෙය එසේ නො ම දන යුතු. ඇදුරා සහිත තොප විසින් අකුසල් කොටසට අයත් යැ යි කියන ලද අකුසල් වූ ඒ ධර්මයෝ එසේ ම වෙත් වා.

නාග්‍රෝධයෙහි, ‘කුසල් කොටසට අයත් කොට ඇදුරා සහිත අප විසින් කියන ලද යම් කුසල් දහම් කෙනෙක් වෙත් නම්, එයින් අප බැහැර කරනු කැමැති වැ මහණ ගොයුම්හු මෙසේ කිය තැ’ යි මෙසේ සිතක් තොපට විය හැක්ක. නාග්‍රෝධයෙහි, මෙය එසේ නො ම දන යුතු. ඇදුරා සහිත තොපගේ කුසලසංඛ්‍යාත වූ ඒ කුසල් දහම්හු එසේ ම වෙත් වා. නාග්‍රෝධයෙහි, අතැවැසි කැරැගනු කැමැත්තෙන් මෙසේ නො ම කියමි. තොප ගේ ඉගැන්මෙන් බැහැර කරනු කැමැති ව මෙසේ නො ද කියමි. තොපගේ ජීවිතාවාත්තියෙන් බැහැර කරනු කැමැති ව මෙසේ නො ද කියමි. ඇදුරා සහිත තොප අකුසල් යැ යි අකුසල් කොටසට ඇතුළත් යැ යි සලකන ලද දහම් හි තොප පිහිටුවනු කැමැති ව මෙසේ නො ද කියමි. ඇදුරා සහිත තොප කුසල් යැ යි කුසල් කොටසට අයත් යැ යි පිළිගත් දහම් කෙරෙන් තොප බැහැර කරනු කැමැති ව මෙසේ නො ද කියමි. නාග්‍රෝධයෙහි, යම් කෙනෙකුන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස මම් දහම් දෙසම් ද, සිත් සතන් කෙලෙසන, පුනර්භවය පිණිස පවත්නා, කෙලෙස් පෙළුම් සහිත වූ, දුක් විපාක ගෙන දෙන, මතු ජාතිජරාමරණයට ප්‍රත්‍යය වූ (තොප සිත්සතන්හි) අප්‍රභිණ වූ ඒ අකුසල ධර්ම කෙනෙක් ඇත් ම ය. යම් සේ පිළිපත් තොපගේ ඒ සිත් කෙලෙසන ස්වභාවයෝ ප්‍රභිණ වන්නාහු ද, සිත් සතන් පිරිසිදු කරන ධර්මයෝ තොප සිත් සතන්හි වැඩෙන්නාහු ද, මාර්ගප්‍රඥාවගේ පරිපූර්ණත්වයත් එල ප්‍රඥාවගේ විපුලත්වයත් මේ අත්බවිම් ම තුටු ම වෙසෙසි නුවණින් දන පසක් කොට ලැබ වසවූ ද, එසේ වනු පිණිස මම් දහම් දෙසමි.’

19. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ වදළ කල්හි, මාරයා විසින් මධ්‍යා ලද සිතැත්තාහු යම් සේ ද, එසේ ඒ පිරිවැජියෝ නිහඬ ව, තෙද නැති ව, කර බා ගත්තෝ වැ, බිමට හෙලූ මුහුණු ඇති ව, සිතිවිලි සිතන්නාහු වැටහෙන නුවණ නැතියෝ ව හුන්හ. එ කලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේට, ‘එසේ නම් අපි දනගනු පිණිස නුමුදු මහණ ගොයුම් කෙරෙහි බඹසර කරමු’ යි ‘සත් දින අපට කවර අපහසුවක් කරන්නෝ ද’ යි මෙසේ සිතෙක් යම් ඒ පිරිවැජියන් අතුරෙහි එකකුට දු නො වන්නෝද, එ පමණව ම මෙ සියලු ම හිස් පුරුෂයෝ පාපි වූ මරහු විසින් ස්පඨ කරන ලදහ’ යි මේ සිත විය.

ඉක්බිත්තෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ උද්ධමනාවගේ පිරිවැජි අරමැ මෙසේ පරවාදවජදක ස්වවාද සමුත්පාපක අභිත නාදය පවත්වා, අහස් නැඟ, ගිඤ්ඤුළු පව්වෙහි පිහිටි සේක. සන්ධ්‍යාන ගාභපති එ කෙණෙහි ම රජගහ පුරයට පිවිසියේ ය.

දෙවෙනි උද්ධමන සිහනාද සූත්‍රය නමිසේ ය. (25)

3

විකල්පවිකල්පයන්

1. එවං මෙ සුතං:

එකං සමයං භගවා මගධෙසු විහරති මාතුලායං. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛු ආමනෙකසි භික්ඛවො'ති. 'භදනෙ'ති තෙ භික්ඛු භගවතො පව්වසෙසාසුං. භගවා එතදවොච:

අතඤ්චා භික්ඛවෙ විහරථ අත්තසරණං අනාඤ්ඤසරණං, ධම්මඤ්චා ධම්මසරණං අනාඤ්ඤසරණං. කථංඤ්ච පන භික්ඛවෙ භික්ඛු අතඤ්චො විහරති අත්තසරණං අනාඤ්ඤසරණං, ධම්මඤ්චො ධම්මසරණං අනාඤ්ඤසරණං?

ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපසි විහරති, ආතාපි සමප්පාතො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. වේදනාසු වේදනානුපසි -පෙ- විනෙක විධ්‍යානුපසි, -පෙ- ධම්මෙසු ධම්මානුපසි විහරති ආතාපි සමප්පාතො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. එවං ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු අතඤ්චො විහරති අත්තසරණං අනාඤ්ඤසරණං, ධම්මඤ්චො ධම්මසරණං අනාඤ්ඤසරණං.

ගොචරෙ භික්ඛවෙ වරථ සකෙ පෙතතිකෙ විසයෙ. ගොචරෙ භික්ඛවෙ වරතං සකෙ පෙතතිකෙ විසයෙ න ලච්ඡති මාරො ඕතාරං, න ලච්ඡති මාරො ආරම්මණං. කුසලානං භික්ඛවෙ ධම්මානං සමාදනහෙතු එවමීදං පුඤ්ඤං පව්චති.

3

චක්‍රවර්තී සිංහනාද සූත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී:

එක් සමයෙක්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මගධ රටේ මාතුලා නුවර වැඩවසන සේක. එහි දී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ 'මහණෙනි' යි භික්ෂූන් ඇමැතු සේක. 'පින්වතුන් වහන්සැ' යි ඒ භික්ෂූහු ඔබට පිළිවදන් දුන්හ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ මතු දැක්වෙන ධර්මය වදාළ සේක:

මහණෙනි, ආත්මය හෙවත් ලොවී ලොවතුරා දහම් දීප කොට ඇත්තෝ වූ, ආත්මය ශරණ කොට ඇත්තෝ වූ, අන් සරණයක් අපේක්ෂා නො කරන්නෝ වූ, ධර්මය දීප කොටැත්තෝ වූ, ධර්මය ශරණ කොටැත්තෝ වූ, අන් සරණයක් නැත්තෝ වූ වසවු. මහණෙනි, මහණ තෙම කෙසේ නම් ආත්මය දීප කොටැති ව, ආත්මය ශරණ කොටැති වූ, අනන්‍ය ශරණ වූ, ධර්මය දීප කොටැති වූ, ධර්මය ශරණ කොටැති වූ අනන්‍ය ශරණ වූ වෙසේ ද? යත්.

මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙමේ කයෙහි කායානුපස්සි වූ (කය අනුව බලන්නෙක් වූ), කෙලෙස් තවන වැර ඇති වූ, නුවණින් දන්නේ, එළඹූ සිව් සිහි ඇත්තේ, ලොවෙහි (කයෙහි) අභිධ්‍යාවක් දෙමනසක් බැහැර කොට වෙසෙයි. වේදනාවන්හි වේදනානුපස්සි වූ... සිතෙහි විත්තානුපස්සි වූ... ධර්මයන්හි (සංඥ සංස්කාරයන්හි) ධම්මානුපස්සි වූ කෙලෙස් තවන වැර ඇති වූ, නුවණින් දන්නේ, එළඹූ සිව් සිහිඇත්තේ, ලොවෙහි (සංඥ සංස්කාර ස්කන්ධයන්හි) අභිධ්‍යාව ද දෙමනස ද බැහැර කොට වෙසෙයි. මහණෙනි, මෙසේ ම මහණ තෙම ආත්මදීප වූ ආත්ම ශරණ වූ අනන්‍ය ශරණ වූ ධර්මදීප වූ ධර්ම ශරණ වූ අනන්‍ය ශරණ වූ වෙසෙයි.

මහණෙනි, තමන් සතු වූ, පියා ගෙන් තමනට උරුම වූ පැමිණි හැසිරීමට නිසි පෙදෙසෙහි හැසිරෙවු. පියා ගෙන් උරුම ව ආ හැසිරීමට නිසි පෙදෙසෙහි හැසිරෙන්නවුන්ගේ සිදුරක් මාර තෙමේ නො දකින්නේ ය, අරමුණක් මාර තෙමේ නො ලබන්නේ ය. මහණෙනි, කුසල ධර්ම සමාදන් කොට ගෙන පවත්නා හෙයින් මෙසේ මේ පින් වැඩෙයි.

2. භූතපුබ්බං භික්ඛවෙ රාජා දලුභනෙමි නාම අභොසි වකකවතති ධම්මිකො රාජා වාතුරනෙඤා විජිතාවි ජනපදඤාචරියපාකො සත්තරතනසමන්තාගතො. තසයිමානි සකකරතනානි අභෙසුං, සෙයාපීදං: වකකරතනං හඤ්චරතනං අසුරතනං මණ්ඩරතනං ඉඤ්චරතනං ගහපතිරතනං පරිනායකරතනමෙව සත්තමං. පරොසහසං ඛො පනසා පුත්තා අභෙසුං සුරා විරඛරුපා පරසෙනපමඤ්ඤා. සො ඉමං පඨවිං සාගරපරියන්තං අදනෙඤ්ඤා අසජෙන ධම්මෙත¹ අභිවිජිය අජකාවයි. අථ ඛො භික්ඛවෙ රාජා දලුභනෙමි ඛුන්තං වසානං ඛුන්තං වසසතානං ඛුන්තං වසසහසානං අච්චයෙන අඤ්ඤාතරං පුරිසං ආමනොසි: “යද ඤං අමොසා පුරිස පසෙසයාසි දිබ්බං වකකරතනං ඔසකකිතං, යානා චුතං, අථ මෙ ආරොචෙයාසි” ති. ‘එවං දෙව්’ ති ඛො භික්ඛවෙ සො පුරිසො රඤ්ඤා දලුභනෙමිසා පච්චසෙසාසි. අඤ්ඤා ඛො භික්ඛවෙ සො පුරිසො ඛුන්තං වසානං ඛුන්තං වසසතානං ඛුන්තං වසසහසානං අච්චයෙන දිබ්බං වකකරතනං ඔසකකිතං යානා චුතං. දිසාන යෙන රාජා දලුභනෙමි තෙනුපසඛකමි, උපසඛකමිඤ්ඤා රාජානං දලුභනෙමි. එතදචොච: යගෙස දෙව ජානෙයාසි දිබ්බං තෙ වකකරතනං ඔසකකිතං යානා චුතන්ති.

3. අථ ඛො භික්ඛවෙ රාජා දලුභනෙමි ජෙට්ඨපුත්තං කුමාරං ආමනොඤ්ඤා² එතදචොච: දිබ්බං කීර මෙ තාත කුමාර වකකරතනං ඔසකකිතං යානා චුතං. සුතං ඛො පන මෙතං ‘යසා රඤ්ඤා වකකවතතිසා දිබ්බං වකකරතනං ඔසකකිතං, යානා වචති, න’ දනි තෙන රඤ්ඤා විරං ජීවිතඛිබ්බං භොති’ ති. භුත්තා ඛො පන මෙ මානුසිකා කාමා, සමයො’ දනි මෙ දිබ්බකාමෙ පරියෙසිතුං. එහි ඤං තාත කුමාර ඉමං සමුඤ්ඤාපරියන්තං පඨවිං පච්චජජ. අහං පන කෙසමසුං ඔභාරොඤ්ඤා, කාසායානි වඤ්ඤානි අච්චාදොඤ්ඤා, අභාරොඤ්ඤා අනභාරියං පබ්බජිසාමි” ති. අථ ඛො භික්ඛවෙ රාජා දලුභනෙමි ජෙට්ඨපුත්තං කුමාරං සාධුකං රජෙඤ්ඤා සමනුසාසිඤ්ඤා, කෙසමසුං ඔභාරොඤ්ඤා, කාසායානි වඤ්ඤානි අච්චාදොඤ්ඤා, අභාරොඤ්ඤා අනභාරියං පබ්බජි.

1. ධම්මික සමෙක (යාන කම්)
 2. ආමනනාපෙඤා (මජ්ඣං)

2. මහණෙනි, පෙර වූවක් කියමි. පෙර දැහැමි වූ දැහැමින් රජය කරවන්නා වූ, සතර මහ සයුරුහිමි කොටැති (සිවු මහ දිවයින් වූ) මුළු පොළොවට අධිපති වූ, සියලු සතුරන් දිනූ, (කිසිවකු විසිනුත් සොලොවා-ලියැ නො හැකි බැවින්) දනවුණි සරීර බවට පැමිණි, සත් රුවනින් සමන්විත දළුහනේමි නම් වූ සක්විති රජෙක් විය. වක්‍රත්නය හස්ති-රත්නය අඤ්චරත්නය මණ්ඩරත්නය ස්ත්‍රී රත්නය ගෘහපතිරත්නය සත්වැනි පරිත්‍යායකරත්නය ම යැයි ඔහුට මේ සත් රුවන් කෙනෙක් වූහ. බාන සුලු නොවූ, මුර්තිමත් වීර්යය බදු ශරීර ඇති, පර සෙන් මඩිනු සමත් වූ, දහසකට වැඩි සුත්‍ර කෙනෙක් ඔහුට වූහ. ඒ සක්විති තෙම සයුරුහිමි මෙ මහ පොළොව දඬුවමින් තොරවැ අවියෙන් තොර වැ, දැහැමෙන් සෙමෙන් දිනා අධිපති වැ විසී ය. මහණෙනි, ඒ කල්හි දළුහනේමි රජ තෙමෙ හවුරුදු බොහෝ ගණනෙක, හවුරුදු සිය ගණනෙක, හවුරුදු දහස් ගණනෙක ඇවැමෙන් එක්තරා මිනිසකු බණවා, 'එම්බා පුරුෂය, යම් විටෙක තෝ දෙව සක්විති රුවන තුබූ තැනින් ඉවත් වැ සිටියා, තුබූ තැනින් පහ වැ සිටියා දුටුවෙහි වී නම්, ඒ විටැ මට දන්වව යි කී ය. මහණෙනි, ඒ පුරිස් තෙමෙ 'එසේ ය දේවයන් වහන්සැ' යි ම දළුහනේමි රජු බස් මුදුනින් පිළිගත. මහණෙනි, හේ දුරිස් තෙම බොහෝ හවුරුදු ගණනෙක, බොහෝ හවුරුදු සිය ගණනෙක, බොහෝ හවුරුදු දහස් ගණනෙක ඇවැමෙන් දෙව සක්රුවන තුබූ තැනින් ඉවත් වූවා, පහ වැ සිටියා දිවී ය. දැක, දළුහනේමි රජු කරා එළඹියේ ය. එළඹ ඔහුට, 'දේවයන් වහන්ස, දනැ ගන්න. ඔබ ගේ දෙව සක්රුවන ඉවත් විය, තුබූ තැනින් පහ වියැ' යි සැළ කෙළේ ය.

3. මහණෙනි, ඒ විටැ දළුහනේමි රජ තෙම දෙටුපුත් කුමරු කැඳවා, 'දරුව, මගේ දෙව සක්රුවන ඉවත් වී ල, තුබූ තැනින් පහ වී ල. 'යම් සක්විති රජක්කු ගේ දෙව සක්රුවන ඉවත් වෙ ද, තුබූ තැනින් පහ වෙ ද, දන් ඒ රජු විසින් බොහෝ කල් ජීවත් විය හැකි නො වෙ' යන මෙය මා විසින් අසන ලදී. මිනිසුන් විසින් වින්ද හැකි කාමයෝ මා විසින් විදුනා ලදහ. දන් මට දිව්‍ය කාම සම්පත් සොයන්නට කල් පැමිණියේ වෙයි. දරුව, කුමාරය, මෙහි එව. මේ මුහුදුහිමි පොළොව තෝ අනුභව කරව. මම වනාහි කෙහෙ රවුලු බහවා, කසා වත් හැඳ, ගිහි ගෙයින් පැවිදි බිමට වදනෙමි' යි මෙ බස් පැවැසී ය. මහණෙනි, ඉක්බිති දළුහනේමි සක්විති තෙමෙ දෙටුපුත් කුමර හට මොනොවට රජයෙහි දනුසැසැ (මෙසේ රජය කරව යි අනුශාසන කොට), කෙහෙරවුලු බහවා, කසාවත් හැඳ, ගිහිගෙන් නික්ම පැවිදි බිම වන.

සඤ්ඤාභවධධර්මෙන ධො පන භික්ඛවෙ රාජ්සිමහි දිඛං වකකරතනං අනතරධාසී.

අථ ධො භික්ඛවෙ අඤ්ඤාතරො පුරිසො යෙන රාජා ඛතනියො මුද්ධාභිසිකෙතා¹ තෙනුපසඛකමී. උපසඛකමීතො රාජානං ඛතනියං මුද්ධාභිසිකං එතදවොච: යගෙස දෙව ජානෙය්‍යාසී දිඛං වකකරතනං අනතරභිතනතී. අථ ධො භික්ඛවෙ රාජා ඛතනියො මුද්ධාභිසිකෙතාදිඛං වකකරතනෙන අනතරභිතෙන අනතරමනො අභොසී. අනතරමනතඤ්ඤා පටිසංවෙදෙසී. යො යෙන රාජ්සි තෙනුපසඛකමී. උපසඛකමීතො රාජ්සිං එතදවොච: යගෙස දෙව ජානෙය්‍යාසී දිඛං වකකරතනං අනතරභිතනතී. එවං වුකෙත භික්ඛවෙ රාජ්සි රාජානං ඛතනියං මුද්ධාභිසිකං එතදවොච: ‘මා ධො තං තාත දිඛං වකකරතනෙන අනතරභිතෙන අනතරමනො අභොසී, මා අනතරමනතඤ්ඤා පටිසංවෙදෙසී න හි මෙ තාත දිඛං වකකරතනං පෙහතිකං ද්‍යජජං, ඉභ්භ තං තාත අරියෙ වකකවතනිවකෙත වකකභි යානං ධො පනෙනං විජ්ජති යතෙන අරියෙ වකකවතනිවකෙත වකකමානාසස තද්දුපොසථෙ පණ්ණරසෙ සීසං නභාතසස² උපොසථිකසස උපරිපාසාදවරගතසස දිඛං වකකරතනං පාතු භවිසති සභසාරං සනෙමීකං සනාභිකං සබ්බාකාරපරිපුර’තතී.

4. “කතමං පන තංදෙව අරියං වකකවතනිවකතනතී”?

“තෙන හි නිං තාත ධම්මං යෙව නිසසාය ධම්මං සකකරොතෙතා ධම්මං ගරුකරොතෙතා³ ධම්මං මානෙතෙතා ධම්මං පුජෙතෙතා ධම්මං අපච්චායමානො, ධම්මඤ්ඤා ධම්මකේතු ධම්මාධිපතෙය්‍යො ධම්මිකං රඤ්ඤාවරණභුතනිං සංවිද්දහසු අනෙතාජනසමිං.

ධම්මං යෙව නිසසාය -පෙ-

ධලකායසමිං ධම්මං යෙව නිසසාය ඛතනියෙසු අනුසුඤ්ඤා⁴.

1. මුද්ධාවසිකෙතා (සභා PTS)
2. සීසං නභාතසස (PTS), සීසනභාතසස (සභා)
3. ගරුං කරොතෙතා (මජ්ඣං)
4. අනුසුඤ්ඤා (මජ්ඣං)

මහණෙනි, ඒ රාජර්මිහු පැවිදි වූ සත් දවස් ගියකලැ දෙව සක්රුවන අතුරුදහන් විය. මහණෙනි, එ කල්හි එක්තරා මිනිසෙක් ඉදුනැ ලත් අභිෂේක ඇති එ රජු කරා එළැඹියේ ය. එළැඹ, මුර්ධාභිෂේක වූ එ රජහට, ‘දේවයිනි, දැන ගන්න, දෙව සක්රුවන අතුරුදහන් වී යැ’ යි සැළ කෙළේ ය. මහණෙනි, ඉක්බිති මුර්ධාභිෂේක ඒ ක්ෂත්‍රිය රාජ තෙම දෙව සක්රුවන අතුරුදහන් වූ කලැ නො සතුටු සිතැති විය. නො සතුටු සිතැති බව ද දැන්වී ය. හේ රාජර්මිහු කරා එළැඹියේ ය. එළැඹ ඔහුට ‘දේවයිනි, දෙව සක්රුවන අතුරුදහන් වී යැ’ යි සැළ කෙළේ ය. මහණෙනි, මෙසේ කී කල්හි රාජර්මි තෙමෙ මුර්ධාභිෂේක ඒ කැත් රජුහට දරුව, දෙව සක්රුවන අතුරුදහන් වූ කල්හි නො සතුටු නො වව, නොසතුටු බව නො පළ කරව, දෙව සක්රුවන තව පියාගෙන් ලැබෙන දැවැද්දෙක් නො වෙ, ‘දරුව, දැන් තෝ අරි (නිදෙස්) සක්විති වත් පුරව, අරි (නිදෙස්) සක්විති වත් පුරන, ඒ පණුරැස් පොහෝ දිනැ හිස සෝද නා, පෙහෙවස් සමාදන් කොට ගෙන, පහයැ මතු මාළට පැමිණ ඉන්නා කාහට දහසක් දැව ඇති නිම්වළලු සහිත, නැබ සහිත, හැම අයුරින්ම පිරිපුන් දෙව සක්රුවන පහළ වන්නේ ය යන යමෙක් ඇද්ද, මේ කාරණය විද්‍යා-මාන යැ’ යි කී ය.

4. “දේවයිනි, ඒ අරි (නිදෙස්) සක්විති වන කවර යැ?” යි රජ පුළුවන.

“දරුව එසේ නම්, (දඹ කුශලකම් පථ) ධර්මය ම ඇසුරු කොට, (දඹ කුශලකම් පථ) ධර්මයට ම සත්කාර කරමින්, (දඹ කුශලකම් පථ) ධර්මයට ම ගරු කරමින්, (දඹ කුශලකම් පථ) ධර්මයට ම චූඤ්චන් කරමින්, (දඹ කුශලකම් පථ) ධර්මය ම පුදමින්; (දඹ කුශලකම් පථ) ධර්මයට ම යටත් පැවැත්ව දක්වමින්; (දඹ කුශලකම් පථ) ධර්මය ම ධවජයක් සේ පෙරවූ කැරැගත්තෙක් වැ, (දඹ කුශලකම් පථ) ධර්මය ම කුන්තයක් සේ ඔසොවා ගත්තෙක් වැ (දඹ කුශලකම් පථ) ධර්මය ම ආධිපත්‍යය කොට ඇත්තෙක් වැ, (හැම ක්‍රියාවක් දඹ කුශලකම් පථ වශයෙන් ම කරන්නෙක් වැ), (සුත්‍රදරාච්චි) අන්තෝපනායා කෙරෙහි ධාර්මික වූ රක්ෂාවරණගුප්තිය සංවිධාන කරව.

ධර්මය ම ඇසුරු කොට...බලසෙන් කෙරෙහි ධාර්මික වූ රක්ෂාවරණ-ගුප්තිය සංවිධානය කරව.

ධර්මය ම ඇසුරු කොට...යටත් වූ අනුයුක්ත ක්ෂත්‍රියයන් කෙරෙහි ද ධාර්මික වූ රක්ෂාවරණගුප්තිය සංවිධාන කරව.

ධම්මංයෙව නිසසාය -පෙ- මුභමණගභපතිකෙසු,

ධම්මංයෙව නිසසාය -පෙ- නෙගමඡාතපදෙසු,

ධම්මංයෙව නිසසාය සමණමුභමණෙසු,

ධම්මංයෙව නිසසාය -පෙ- මිගපකඛිසු.

මා ව තෙ තාත විජිතෙ අධම්මකාරො පවතතිඤ්ඤා.

යෙ ව තෙ තාත විජිතෙ අධනා අසසු, තෙසඤ්ඤා ධනමනුපදෙයායායි¹.

යෙ ව තෙ තාත විජිතෙ සමණමුභමණා මදපමාද පටිච්චතා ඛන්තිසොරවෙව නිවිට්ඨා එකමඤ්ඤානං දමෙනති, එකමඤ්ඤානං සමෙනති, එකමඤ්ඤානං පරිනිබ්බාපෙනති. තෙ කාලෙන කාලං උපසඛිකමිඤ්ඤා පරිපු-
වෙජයායායි පරිපඤ්ඤායායායි: කිං භතෙක කුසලං, කිං අකුසලං, කිං සාවඡ්ඡං කිං අනාවඡ්ඡං, කිං සෙවිතඛං කිං න සෙවිතඛං, කිං මෙ කරියමානං දීඝරතං අභිතාය දුසංඛාය අසස, කිං වා පන මෙ කරියමානං දීඝරතං භිතාය සුඛාය අසසා?''ති. තෙසං සුඤ්ඤා යං අකුසලං තං අභිනිවඡ්ඡෙජයායායි, යං කුසලං තං සමාදය වතෙතයායායි.

ඉදං ඛො තාත අරියං වකකවකතිවකං''නති.

“එවං දෙවා”ති ඛො භිකඛවෙ රාජා ඛතතියො මුද්ධාභිසිකෙතො රාජිසිසස පටිසසුඤ්ඤා අරියෙ වකකවකතිවකෙත්ථ වතති. තස අරියෙ වකකවකතිවකෙත වකමානසස තදසුපොසථෙ පණ්ණරසෙ සීසං නභාතසස උපොසට්ඨකස උපරිපාසාදවරගතසස දිඛං වකකරතනං සතුරභොසි සභසාරං සනෙමිකං සනාභිකං සඛිකාරපරිපුරං, දිස්වාන රඤ්ඤෙ ඛතතියස මුද්ධාභිසිකාසස එතදභොසි: සුතං ඛො පන මෙතං යස රඤ්ඤෙ ඛතතියස මුද්ධාභි-
සිකාසස තදසුපොසථෙ පණ්ණරසෙ සීසං නභාතසස උපොසට්ඨකස උපරිපාසාදවරගතසස දිඛං වකකරතනං පාතු භවති.

1. ධනමනුපදෙජයායායි (සං ෪෦෦)
2. අරියං වකකවකතිවකං (කම)

ධම්මය ම ආසුරු කොට ..බමුණන් කෙරෙහි ද ගැහැවියන් කෙරෙහි ද ධාර්මික වූ රක්ෂාවරණගුණය සංවිධාන කරව.

ධම්මය ම ආසුරු කොට...නියමගම්වැසි දනවුවැසි ජනයා කෙරෙහි ද ධාර්මික වූ රක්ෂාවරණගුණය සංවිධාන කරව.

ධම්මය ම ආසුරු කොට...මහණුන් කෙරෙහි ද (බාහිත පාපි) බමුණන් කෙරෙහි ද ධාර්මික වූ රක්ෂාවරණගුණය සංවිධාන කරව.

ධම්මය ම ආසුරු කොට...මාගපක්ෂීන් කෙරෙහි ද ධාර්මික වූ රක්ෂාවරණගුණය සංවිධාන කරව.

දරුව, තඟේ රටෙහි අධිමිත්‍රියා නොපවත්නා ලෙසට කටයුතු සලසව.

දරුව, තා රටෙහි යම් කෙනෙක් ධනය නැත්තාහු ද, ඔවුනට ධනය දෙව.

දරුව, තා රටෙහි යම් මහණ බමුණු කෙනෙක් මදයෙන් හා ප්‍රමාදයෙන් වැළැක්කාහු, ක්ෂාන්තියෙහි ද සෞරතායෙහි ද (කායික වාචසික සුවරිත-යෙහි ද) පිහිටියාහු එක ම තම සිත දමනය කෙරෙත් ද, එක ම තම සිත සංහිදුවත් ද, එක ම තම සිත පිරිනිවත් ද, ඔවුන් කරා කලින් කලා එළැඹ, “වහන්ස, කුසල් කවර යැ? අකුසල් කවර යැ? වරද කවර යැ? නිවරද කවර යැ? සෙවියැ යුත්ත කවර යැ? නොසෙවියැ යුත්ත කවර යැ? මා කරන කීමෙක් නම් බොහෝ කලක් අවැඩ පිණිස දුක් පිණිස පවත්නේ ද? මා කරන කීමෙක් හෝ බොහෝ කලක් වැඩ පිණිස සුව පිණිස පවත්නේ ද?”යි නැවත නැවත විචාරව පුන පුනා ප්‍රශ්න කරව. ඔවුන් කී බස් අසා යමෙක් අකුසල් වේ ද, එය බැහැර කරව. යමෙක් කුසල් වේ ද, එය සමාදන් කොට ගෙන පවතු ව. දරුව, මේ අරි සක්විතිවත නම් වේ” යැ යි රාජර්ෂි කී ය.

“එසේ යැ දේවයිනි”යි කියා ම, මහණෙනි, මුදුනැ අබ්බෙස් ලත් ඒ කැත් රජ රාජර්ෂිහට පිළිවදන් දී අරි සක්විති වතෙහි පැවැත්තේ ය. අරි සක්විති වත්හි පවත්නා, ඒ පසොලාස්වක් පුණු පොහෝද හිස සෝද නා, සමාදන් කොට ගත් පෙහෙවස් ඇති වැ, පහයැ මතු මහල් තලයට නැංගාවූ ඔහුට දහසක් අර ඇති, නිම්වලලු සහිත, නැබ සහිත, හැම අයුරින් පිරිපුන් දෙව සක්රුවන පහළ විය.

සහසාරං සනෙමික සනාහිකං සබ්බාකාරපරිපුරං, යො හොති රාජා වකකවකති. අසං නුඛො අහං රාජා වකකවකති''ති.

5. අථ ඛො හික්ඛවෙ රාජා ඛකතියො මුද්ධාහිසිකෙතො උට්ඨායාසනා, එකංසං උකතරාසඛහං කරිඤ්ඤා වාමෙන හඤ්ඤාන හික්ඛාරං ගහෙඤ්ඤා දකඛි-
ඤ්ඤාන හඤ්ඤාන වකකරතනං අබ්භුකකිරි, 'පවඤ්ඤා හවං වකකරතනං, අභිච්ඡිනාතු හවං වකකරතන'නති. අථ ඛො තං හික්ඛවෙ වකකරතනං පුරුජීමං. දීඝං පවකති, අභිච්ඡෙව රාජා වකකවකති සද්ධිං. චතුරධර්මනියා සෙනාය. යසම් ඛො පන හික්ඛවෙ පදෙසෙ වකකරතනං පතිට්ඨාසි, තස් රාජා වකකවකති වාසං උපගඤ්ඤි සද්ධිං. චතුරධර්මනියා සෙනාය. යෙ ඛො පන හික්ඛවෙ පුරුජීමාය දීඝාය පටිච්චාසානො, තෙ රාජානං වකකවකතිං උපසඤ්ඤාමිඤ්ඤා එවමාහංසු: එහි ඛො මහාරාජ, සවාගතං තෙ මහාරාජ සකතෙක මහාරාජ, අනුසාස මහාරාජා'ති.

රාජා වකකවකති එවමාහ:

පාඤ්ඤා නහනතඛෙඛා. අදීඝනං නාදුතඛෙඛං කාමෙසු මිච්ඡා න වරිතඛෙඛා. මුසා න භාසිතඛෙඛා. මජ්ඣං න පාතඛෙඛං. යථාභුතකඤ්ඤා භුඤ්ඤාපථා'ති.

යෙ ඛො පන හික්ඛවෙ පුරුජීමාය දීඝාය පටිච්චාසානො තෙ රඤ්ඤාඤ්ඤා වකකවකතිසං අනුයුඤ්ඤා¹ අභෙසුං.

අථ ඛො තං හික්ඛවෙ වකකරතනං පුරුජීමං සමුද්දං අජෙඤ්ඤාගාහිඤ්ඤා පච්චුකතරිඤ්ඤා දකඛිඤ්ඤා දීඝං පවකති -පෙ- අනුයුඤ්ඤා අභෙසුං.

අථ ඛො තං හික්ඛවෙ වකකරතනං දකඛිඤ්ඤා සමුද්දං අජෙඤ්ඤාගාහිඤ්ඤා පච්චුකතරිඤ්ඤා පච්ඡිමං. දීඝං පවකති, අභිච්ඡෙව රාජා වකකවකති සද්ධිං. චතුරධර්මනියා සෙනාය. යසම් ඛො පන හික්ඛවෙ පදෙසෙ දිඛං වකක-
රතනං පතිට්ඨාසි, තස් රාජා වකකවකති වාසං උපගඤ්ඤි සද්ධිං. චතුරධර්ම-
නියා සෙනාය. යෙ ඛො පන හික්ඛවෙ පච්ඡිමාය දීඝාය පටිච්චාසානො, තෙ රාජානං වකකවකතිං උපසඤ්ඤාමිඤ්ඤා එවමාහංසු: එහි ඛො මහාරාජ, සවාගතං තෙ මහාරාජ, සකතෙක මහාරාජ, අනුසාස මහාරාජා'ති.

1. අනුයුඤ්ඤා (සීඉ)

එය දක්මෙන් මුර්ධාහිමික්ත වූ ඒ කැත් රජුහට මේ සිත විය: 'එ පුණ්ණ-පොභෝ' දින හිස සෝදනා සමාදන් කොට ගත් පෙහෙවස් ඇති වැපහයැ මතු මහල් තලයට නැගී හුන්, අරී සක්විති වත්හි පවත්නා මුණුනැ අබ්බෙසස් ලත් යම් කැත් රජක්හට දහසක් අර ඇති නිම්වළලු සහිත, නැබ සහිත, හැම අයුරින් පිරිසුන් දෙව සක්රුවන පහළ වෙ ද, හෙ තෙමේ සක්විති රජ වෙ යැ'යි මෙය මා විසින් අසන ලදී. මම සක්විති රජ වන්නෙමි දෝ?'යි යනු ය.

5. මහණෙනි, ඉක්බිති මුර්ධාහිමික්ත වූ ඒ කැත් රජ තෙමේ හුනස්-නෙන් නැගී, උතුරු සඵව එකස් කොට පෙරෙවැ, වම් අතින් කෙංඨිය ගෙන, 'හවත් වක්‍රරත්නය පෙරැළේ වා, හවත් වක්‍රරත්නය දිශාවන් දිනා ව'යි දකුණකින් සක්රුවනට දිය ඉස්සේ ය. මහණෙනි, එ කලා ඒ සක්රුවන පෙර දෙසට පෙරැළිණ. සක්විති රජ ද සිවුරහ සෙන් හා එය අනුව ම ගියේ ය. මහණෙනි, යම් පෙදෙසෙක සක් රුවන පිහිටියේ ද, සක්විති රජ එ තන්හි සිවුරහ සෙන් හා දුසුම් ගත්තේ ය. මහණෙනි, පෙර දෙසැ යම් පිළිමල් රජ කෙනෙක් වූහු ද, ඔහු සක්විති රජු කරා එළැඹ, 'මහරජුනි, වඩින්න, මහරජුනි, ඔබ මෙහි වැඩි නියා යහපත. මහරජුනි, මේ සියල්ල ඔබ සතු ය. මහරජුනි, අපට අනුශාසන කරන්නැ'යි කීහ.

එ විට සක්විති රජ ඔවුන් බණවා,

"ප්‍රාණවධ නො කටයුතු. අධිනාදන් නො කට යුතු. කාමයන්හි වරදවා නො හැසිරියැ යුතු, මුසවා නො බිණියැ යුතු, මත් පැන් නො පියැ යුතු, තමන් සතු දෑ පරිභෝග කළ පරිදි ම දහැමෙන් පරිභෝග කරවු'' යැ යි මෙසේ කී ය.

මහණෙනි පෙර දෙසැ යම් පිළිමල් රජ කෙනෙක් වූහු ද, ඔහු සක්විති රජුට අනුකූල වූහ.

මහණෙනි, ඉක්බිති සක්රුවන පෙරදිගැ මුහුද වැද ගොඩ නැග දකුණු දිගට පෙරැළිණ...දකුණු දිග යම් පිළිමල් රජ කෙනෙක් වූහු ද, ඔහු සක්විති රජුට අනුකූල වූහ.

මහණෙනි, ඉක්බිති ඒ සක්රුවන දකුණු දිග මුහුද වැද ගොඩ නැග පැසිම දිගට පෙරැළිණ. එය අනුව ම සක්විති රජ සිවුරහ සෙන් හා ගියේ ය. මහණෙනි, යම් පෙදෙසෙක දෙව සක්රුවන පිහිටියේ ද, සක්විති රජ එහි සිවුරහ සෙන් හා ලැගුම් ගත්තේ ය. මහණෙනි, පැසිම දිගැ යම් පිළිමල් රජ කෙනෙක් වූහු ද, ඔහු සක්විති රජු කරා එළැඹ, 'මහරජුනි, වඩින්න, මහරජුනි, ඔබ වැඩි සේ යහපත. මහරජුනි, මේ සියල්ල ඔබ සතු ය. මහරජුනි, අනුශාසන කරන්නැ'යි කීහ.

රාජා වකකවකනි ඵවමාහ:

පාශො න හත්තබ්බො, අදිත්තං නාදුතබ්බං, කාමෙසු මිච්ඡා න චරිතබ්බො, මුසා න භාසිතබ්බො, මජ්ඣං න පාතබ්බං, යථා භුක්තඤ්ච භුඤ්ජරා'ති. යෙ ඛො පන භික්ඛවෙ පච්ඡමාය දීඝාය පටිරාජානො, තෙ රඤ්ඤ චකකවකනිසස අනුයුකතා¹ අහෙසුං.

අථ ඛො තං භික්ඛවෙ වකකරතනං පච්ඡමං සමුද්දං අජෙක්ඛාගාහිත්වා පච්චුකතරිත්වා උකතරං දීඝං පච්චති, අනිදෙච රාජා වකකවකනි සද්ධිං චතුරධගිනියා සෙත්තාය. යඤ්ථ ඛො පන භික්ඛවෙ පදෙසෙ දිබ්බං වකකරතනං පතිට්ඨාසි, තස් රාජා වකකවකනි වාසං උපගඤ්ජී සද්ධිං චතුරධගිනියා සෙත්තාය. යෙ ඛො පන භික්ඛවෙ උකතරාය දීඝාය පටිරාජානො තෙ රාජානං වකකවකනි උපසඩ්ධම්ඤ්චා ඵවමාහංසු: ඵහි ඛො මහාරාජ, ස්වාගතං² තෙ මහාරාජ, ස කතෙත මහාරාජ, අනුසාස මහාරාජා'ති. රාජා වකකවකනි ඵවමාහ: පාශො න හත්තබ්බො, අදිත්තං නාදුතබ්බං, කාමෙසු මිච්ඡා න චරිතබ්බො, මුසා න භාසිතබ්බො, මජ්ඣං න පාතබ්බං, යථා භුක්තඤ්ච භුඤ්ජරා'ති.

යෙ ඛො පන භික්ඛවෙ උකතරාය දීඝාය පටිරාජානො තෙ රඤ්ඤ චකකවකනිසස අනුයුකතා අහෙසුං.

6. අථ ඛො තං භික්ඛවෙ වකකරතනං සමුද්දපරියන්තං පඨවිං³ අභිච්ඡිනිත්වා තමෙච රාජධානිං පච්චාගන්ත්වා රඤ්ඤ චකකවකනිසස අනෙතපුරද්ඛාරෙ අත්තකරණපපමුඛෙ⁴ අක්ඛාහතං මඤ්ඤ අට්ඨාසි, රඤ්ඤ චකකවකනිසස අනෙතපුරං උපසොභයමානං. -පෙ-

දුතියො පි ඛො භික්ඛවෙ රාජා වකකවකනි -පෙ- තතියො පි ඛො භික්ඛවෙ රාජා වකකවකනි -පෙ- චතුසො පි ඛො භික්ඛවෙ රාජා වකකවකනි -පෙ- පඤ්චමො පි ඛො භික්ඛවෙ රාජා වකකවකනි -පෙ- ඡට්ඨො පි ඛො භික්ඛවෙ රාජා වකකවකනි -පෙ- සත්තමො පි ඛො භික්ඛවෙ රාජා වකකවකනි ඛුන්ධං වසානං ඛුන්ධං වසසත්තං ඛුන්ධං වසසසත්තං අච්චයෙන අඤ්ඤතරං පුරිසං ආමනෙතසි: යද් නිං අමෙහා පුරිස පසෙසයාසි දිබ්බං වකකරතනං ඔසකකිතං යානා වුතං, අථ මෙ ආරො-වෙයාසි ති. 'ඵචං දෙචා'ති ඛො භික්ඛවෙ සො පුරිසො රඤ්ඤ චකකවකනිසස පච්චසෙසාසි. අද්දසා ඛො භික්ඛවෙ සො පුරිසො ඛුන්ධං වසානං ඛුන්ධං වසසත්තං ඛුන්ධං වසසසත්තං අච්චයෙන දිබ්බං වකකරතනං ඔසකකිතං යානා වුතං, දිස්වාන යෙන රාජා වකකවකනි තෙනුපසඩ්ධම්ඤ්චා උපසඩ්ධම්ඤ්චා රාජානං වකකවකනි ඵතදවොච: යග්ගෙ දෙච ජානෙයාසි දිබ්බනෙත වකකරතනං ඔසකකිතං යානා වුතන්ති.

1. අනුයුකතා (මජ්ඣං) 4. අච්චකරණපපමුඛෙ (පිච්චු)
2. සාගතං (ආ)
3. පඨවිං (මජ්ඣං)

එ විටැ සක්චිති රජ,

‘ප්‍රාණවධ නො කළ යුතු, අධිනාදන් නො කළ යුතු. කාමමිථ්‍යාවාර නො කළ යුතු, මුසවා නොබිණියැ යුතු, මත් පැන් නො පියැ යුතු. තමන් පරිභෝග කළ රට එ පරිද්දෙන් ම පරිභෝග කරවු’ යැ යි මෙසේ කී ය. මහණෙනි, පැසිම දිගැ යම් පිළිමල් රජ කෙනෙක් වූහු ද, ඔහු ඒ සක්චිති රජු අනුව යන්නෝ වූහ.

මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් ඒ සක්චරුවන පැසිම මුහුදු වැද ගොඩ නැග, උතුරු දෙසට පෙරැළිණ. සක්චිති රජ ද එය අනුව ම සිවුරඟ සෙන් භා ගියේ ය. මහණෙනි, යම් පෙදෙසක දෙව සක්චරුවන රැදුණේ ද, සක්චිති රජ සිවුරඟ සෙන් භා එහි වාසයට එළැඹියේ ය. මහණෙනි, උතුරු දිගැ යම් පිළිමල් රජ කෙනෙක් වූහු ද ඔහු සක්චිති රජුහු කරා එළැඹ, ‘මහරජුනි, වඩින්න. මහරජුනි, ඔබ වැඩි සේ යහපත. මහරජුනි මෙ හැම ඔබ සතු ය. මහරජුනි, අනුශාසන කළ මැනවැ’යි කීහ. සක්චිති රජ ඔවුන් බණවා:

‘පණ්ඩා නො කළ යුතු, අධිනාදන් නො කළ යුතු, කාමයන්හි වරදවා නො හැසිරියැ යුතු, මුසවා නො බිණියැ යුතු, මත්පැන් නො පියැ යුතු, වැළඳු පරිදි ට සිය රට වළඳවු’ යැ යි මෙසේ කී ය.

මහණෙනි, උතුරු දෙසැ යම් පිළිමල් රජ කෙනෙක් වූහු නම්, ඔහු සක්චිති රජුහු අනුවැ යන්නෝ වූහ.

6. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් ඒ සක්චරුවන මුහුදුහිමි පොළොව දිනා, ඒ රජදහනට ම පෙරළා අවුත්, සක්චිති රජුහු හේ ඇතොවුර බබලවනුයේ, ඇතොවුර දෙරැ යුක්ති පසිදිනා හලැ අක්දෙරියෙහි අකුර ගැසුවාක් මෙන් සිටියේ ය...

මහණෙනි, දෙවෙනි සක්චිති රජ ද...තෙවෙනි සක්චිති රජ ද... සතර වැනි සක්චිති රජ ද... පස්වැනි සක්චිති රජ ද... සවැනි සක්චිති රජ ද... සත්වැනි සක්චිති රජ ද බොහෝ හවුරුදු ගණනක්, බොහෝ හවුරුදු සිය ගණනක්, බොහෝ හවුරුදු දහස් ගණනක් ඇවැමෙන් එක්තරා මිනිසකු බණවා, ‘හෙමබා පුරුෂය, තෝ යම් විටෙක දෙව සක්චිති රුවන තුබු තැනින් ඉවත් වැ සිටියා, තුබු තැනින් පහ වැ සිටියා දුටුයෙහි වී නම්, එවිට මට දන්වව’යි කී ය. ‘එසේ ය, දේවයිනි යි, එ රජුහු බස මුහුනින් පිළිගත. මහණෙනි, හේ පුරිස් තෙම බොහෝ හවුරුදු ගණනක්, බොහෝ හවුරුදු සිය ගණනක්, බොහෝ හවුරුදු දහස් ගණනක් ඇවැමෙන් දෙව සක්චරුවන තුබු තැනින් ඉවත් වූවා, පහ වැ සිටියා දිවී ය. දක, සක්චිති රජු කරා එළැඹ, ‘දේවයිනි, දැනගන්න, ඔබ හේ දෙව සක්චරුවන ඉවත් විය, තුබු තැනින් පහ වියැ’යි සැළ කෙළේ ය.

7. අප් ඛො භික්ඛවෙ රාජා වකකවතති ජෙට්ඨපුත්තං කුමාරං ආමනෙත්තං එතදවොච: “දිඛං කිර මෙ තාත කුමාර වකකරතනං ඔසකකිතං යානා වුත්තං. සුත්තං ඛො පන මෙ තං යස ඊරෙඤ්ඤා වකකවතතිසස දිඛං වකකරතනං ඔසකකකි යානා වචනී, න’දුභි තෙන රඤ්ඤා වීරං ජීවිතඛං භොති’ති. භුත්තා ඛො පන මෙ මානුසිකා කාමා, සමයො’දුනි මෙ දිඛෙ කාමෙ පරියෙසිත්තං. එභි තං තාත කුමාර, ඉමං සමුද්දපරියන්තං පයචි. පච්චජ්ජ, අභං පන කෙසමසුං ඔභාරෙත්තා කාසායාති වත්තානි අච්ඡාදෙත්තා අභාරෙත්තා අනාගාරියං පබ්බජ්ජසාමී’ති. අප් ඛො භික්ඛවෙ රාජා වකකවතති ජෙට්ඨපුත්තං කුමාරං සාධුකං රජෙඤ්ඤා සමනුසාසිත්තා, කෙසමසුං ඔභාරෙත්තා කාසායාති වත්තානි අච්ඡාදෙත්තා අභාරෙත්තා අනාගාරියං පබ්බජ්. සත්තාභපබ්බජ්ජෙ ඛො පන භික්ඛවෙ රාජිසිමභි දිඛං වකකරතනං අනතරධායී. අප් ඛො භික්ඛවෙ අඤ්ඤාතරො පුරියො-පෙ- අනතරභිතනතී. අප් ඛො භික්ඛවෙ රාජා ඛතතිසො මුද්ධාභිසිත්තො දිඛෙ වකකරතනෙ අනතරභිතෙ අනාගාරිමනො අභොසී, අනාගාරිමනකඤ්ඤා පච්චසංචෙදෙසී. නො ච ඛො රාජිසිං උපසඛිකමීත්තා අරියං වකකවතතිවතනං පුච්ඡ්. සො සමනෙ-නෙච සුදං ජනපදං පසාසතී. තස සමනෙන ජනපදං පසාසතො පුඛෙත්තා-පරං ජනපද න පබ්බන්ති යථා තං පුඛෙත්තානං රාජුතං අරියෙ වකකවතති-වග්ගෙ වතමානානං.

8. අප් ඛො භික්ඛවෙ අමච්චා පාරිසජ්ජා ගණකා මහාමත්තා අනීකවධා දෙවාරිකා මහාසසාඨීවිනො සනුතිපතීත්තා රාජානං ඛතතිසං මුද්ධාභි-සිත්තං උපසඛිකමීත්තා එතදවොචු: “න ඛො තෙ දෙච සමනෙන සුදං ජනපදං පසාසතො පුඛෙත්තාපරං ජනපද පබ්බන්ති යථා තං පුඛෙත්තානං රාජුතං අරියෙ වකකවතතිවග්ගෙ වතමානානං. සංචිජ්ජන්ති ඛො තෙ දෙච විජිතෙ අමච්චා පාරිසජ්ජා ගණකා මහාමත්තා අනීකවධා දෙවාරිකා මහාසසාඨීවිනො, මයඤ්ඤාච අඤ්ඤා ච, යෙ මයං අරියං වකකවතතිවතනං ධාරෙම. ඉඛිත්තං දෙච අමෙත්ත අරියං වකකවතතිවතනං පුච්ඡ්, තස තෙ මයං අරියං වකකවතතිවතනං පුච්චා බ්‍යාකරිසාමා’ති.

ආයුචණ්ණාදිපරිභාණිකථා

අප් ඛො භික්ඛවෙ රාජා ඛතතිසො මුද්ධාභිසිත්තො අමච්චා පාරිසජ්ජා ගණකා මහාමත්තෙ අනීකවෙට්ඨ දෙවාරිකෙ මහාසසාඨීවිනො සනුතිපාතා-පෙත්තා අරියං වකකවතතිතනං පුච්ඡ්.

7. මහණෙනි, එ කලා සක්චිති රජ තෙම දෙටුපුත් කුමරහු බණවා, 'දරුව, මගේ දෙව සක්රුවන ඉවත් වී ල, තුබු තැනින් පහ වී ල. යම් සක්චිති රජකුගේ දෙව සක්රුවන ඉවත් වෙ ද, තුබු තැනින් පහ වෙ ද, දන් එ සක්චිති රජුහු විසින් බොහෝ කල් ජීවත් වියැ හැකි නො වෙ' යැ යි මෙය මා විසින් අසන ලද. මිනිසුන් විසින් වින්දුණු කාමයෝ මා විසින් විද්‍යා ලදහ. දන් දෙව කම් සැපත් සොයන්නට කල් පැමිණියේ වෙයි. දරුව, කුමාරය, මෙහි එව. මේ මුහුදුහිමි පොළොව තෝ අනුභව කරව. මම් වනාහි කෙහෙ රවුලු බහවා, කසාවත් හැඳ, ගිහි ගෙන් පැවිදි බිමට වදනෙමි' යි කී ය. මහණෙනි, ඉක්බිති සක්චිති රජ තෙම දෙටුපුත් කුමරහට රජයෙහි මොනවට අනුසැස, කෙහෙ රවුලු බහවා, කසාවත් හැඳ, ගිහි ගෙන් නික්මැ පැවිදි බිම වනි. මහණෙනි, ඒ රාජර්ෂිහු පැවිදි වැ සතියක් ගිය කලා දෙව සක්රුවන අතුරුදහන් විය. මහණෙනි, එ කල්හි එක්තරා පුරුෂයෙක්...දෙව සක්රුවන අතුරුදහන් වී යැ'යි රජහට දන්වී ය. මහණෙනි, ඉක්බිති මුද්‍රා අබිසෙස් ලත් එ කැත් රජ තෙම දෙව සක්රුවන අතුරුදහන් වූ කල්හි නො සතුටු විය. නො සතුටු බව පළ කෙළේ ය. එහෙත් රාජර්ෂිහු කරා එළැඹී අරී සක්චිතිවත් නො විවාළේ ය. හේ සිය මතයෙන් ම රට පාලනය කෙරෙයි. සිය මතයෙන් ම රට පාලනය කරන ඔහු ගේ දනවුහු පසු කලා අරී සක්චිති වත්හි පවත්නා පෙරැසිටි රජුන් ගේ දනවු සෙයින් නො වැඩෙත්.

8. මහණෙනි, එ කල්හි ඇමතියෝ ද රාජපර්ෂද්දිහි වූවෝ ද ගණකයෝ ද මහාමාත්‍රයෝ ද බල ඇණිති සිටුනා හස්තාචාර්යාදිහු ද දෙරටු-පල්ලු ද මන්ත්‍රාචාර්යුහු (උපදෙස් දෙන්නෝ) ද එක් රැස් ව මුර්ධාහිමිකත කැත් රජුහු කරා එළැඹී "දේවයිනි, ස්වමතයෙන් රට පාලනය කරන ඔබගේ දනවුහු පෙරැසිටි අරී සක්චිති වත්හි පැවැති රජුන් ගේ දනවු සෙයින් නො වැඩෙත්. දේවයිනි, යම් බදු වූ අපිත් අන්‍යයෝත් අරී සක්චිති වත් සිත්තිලා දරමෝ ද, එසේ වූ ඇමතියෝ ද රාජපර්ෂදට අයත්හු ද ගණකයෝ ද මහාමාත්‍රයෝ ද අනිකස්ථයෝ ද මන්ත්‍රාචාර්යුහු ද ඔබ රටැ ඇත්හ. එබැවින් දේවයිනි, ඔබ අරී සක්චිතිවත් අප විවාරන්න. ඔබ විසින් අරී සක්චිති වත් විවාරනු ලැබූ අපි ඔබට එය පවසන්නමෝ වෙ දු" යි කීහ.

ආයුෂ පිරිහීම පිළිබඳ කථා

මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් ඒ මුර්ධාහිමිකත කැත් රජ ඇමතියන් ද රාජ-පර්ෂදෙහි වූවන් ද ගණකයන් ද මහාමාත්‍රයන් ද අනිකස්ථයන් ද ද්වාරපාල-යන් ද මන්ත්‍රාචාර්යුහු ද රැස් කරවා, අරී සක්චිති වත් විවාළේ ය.

තස භෙ අරියං වකකවතනිවඤා පුට්ඨා බාහාරිංසු. තෙසං සුඤා ධම්මිකං හිට්ඨො රකඛාවරණගුතනිං සංචිද්භි. නො ව ච චො අධනානං ධන-
 මනුසපාදුසි¹ අධනානං ධනෙ අනනුපපදියමානෙ දුළිදදියං² වෙපුලලුචගමාසි. දුළිදදියෙ වෙපුලලුං ගතෙ අඤ්ඤතරො පුරිසො පරෙසං අදිනනං
 ටෙයාසඛිතං ආදිසි. තමෙනං අභගහෙසුං ගහෙඤා රඤ්ඤ ඛතනියස චුද්ධාභිසිත්තස ඳසෙසසුං අයං දෙව පුරිසො පරෙසං
 අදිනනං ටෙයාසඛිතං ආදිසි³ති. එවං වුනෙත භිකඛවෙ රාජා ඛතනියො චුද්ධාභිසිත්තො තං පුරිසං එතදවොච: “සච්චං කිරඤං අමෙභා පුරිස පරෙසං
 අදිනනං ටෙයාසඛිතං ආදිසි?³”ති. “සච්චං දෙවා”ති. “කිං කාරණං?”ති. “න හි දෙව ජිවාමි”ති.

9. අප චො භිකඛවෙ රාජා ඛතනියො චුද්ධාභිසිත්තො තස පුරිසස ධනමනුසපාදුසි “ඉමිනා ඤං අමෙභා පුරිස ධනෙන අඤ්ඤා ව ජිවාහි,
 මාතාපිතරො ව පොසෙහි, පුත්තදරඤ්ච පොසෙහි, කම්මනෙත ව පයොපෙහි, සමණ්ට්ඨාහමණෙසු උද්ධගහිකං දකඛිණං පතිට්ඨපෙහි⁴ සොචගහිකං සුචචිපාකං සභ්භසංචකනිකනති⁵. “එවං දෙවා”ති චො භිකඛවෙ සො පුරිසො
 රඤ්ඤ ඛතනියස චුද්ධාභිසිත්තස පච්චිසෙසාසි. අඤ්ඤතරො පි චො භිකඛවෙ පුරිසො පරෙසං අදිනනං ටෙයාසඛිතං ආදිසි. තමෙනං
 අභගහෙසුං ගහෙඤා රඤ්ඤ ඛතනියස චුද්ධාභිසිත්තස ඳසෙසසුං “අයං දෙව පුරිසො පරෙසං අදිනනං ටෙයාසඛිතං ආදිසි”ති. එවං වුනෙත
 භිකඛවෙ රාජා ඛතනියො චුද්ධාභිසිත්තො තං පුරිසං එතදවොච: “සච්චං කිරඤං අමෙභා පුරිස පරෙසං අදිනනං ටෙයාසඛිතං ආදිසි”ති. “සච්චං
 දෙවා”ති. “කිං කාරණං?”ති. “නහි දෙව ජිවාමි”ති. අප චො භිකඛවෙ රාජා ඛතනියො චුද්ධාභිසිත්තො තස පුරිසස ධනමනුසපාදුසි “ඉමිනා ඤං
 අමෙභා පුරිස ධනෙන අඤ්ඤා ව ජිවාහි, මාතාපිතරො ව පොසෙහි, පුත්තදරඤ්ච පොසෙහි, කම්මනෙත ව පයොපෙහි, සමණ්ට්ඨාහමණෙසු⁶
 උද්ධගහිකං දකඛිණං පතිට්ඨපෙහි, සොචගහිකං සුචචිපාකං සභ්භසංචකනිකනති⁵. “එවං දෙවා”ති චො භිකඛවෙ සො පුරිසො රඤ්ඤ ඛතනියස
 චුද්ධාභිසිත්තස පච්චිසෙසාසි.

අසසාසුං චො භිකඛවෙ මනුසසා: යෙ කිර හො පරෙසං අදිනනං ටෙයාසඛිතං ආදියනති, තෙසං රාජා ධනමනුසපදෙති⁶ති. සුඤාන තෙසං එතදහොසි “යනනුත මයමි පරෙසං අදිනනං ටෙයාසඛිතං ආදියෙයාමා”ති.

1. ධනමනුසපදුසි (මජ්ඣං) 4. පතිට්ඨාපෙහි (මජ්ඣං)
 2. දුළිදදියං. PTL දුළිදදියං (ගා) 5. සමණෙසු භිකඛණෙසු (ඔඤ්ඤ)
 3. ආදියසි (ගා) 6. ධනමනුසපදෙසි (ආ)

එ රජුහු විසින් අරි සක්විති වත් පුළුවස්නා ලද ඔහු ඔහුට එය පැවැසූහ. හෙ තෙමෙ ඔවුන් කී බස් අසා දහැමි රකවළ යෙදී ය. වැලි දිළින්දනට ධනය නො දුන්නේය. දිළින්දනට ධනය නො දෙනු ලබන කල්හි දිළිඳු බව විපුලත්වයට පැමිණියේ ය. දිළිඳු බව මහත් වැ ගිය කල්හි එක්තරා මිනිසෙක් අනුන් සතු නොදුන් දයක් සොර සිතින් ගත්තේ ය. මිනිස්සු ඔහු අල්ලා ගත්හ. අල්ලා ගෙන මුදුනැ අබිසෙස් ලත් ඒ කැත් රජහට 'දේවයිනි, මෙ පුරිස් තෙම මෙර මා සතු නො දුන් දයක් සොර සිතින් ගත්තේ යැ'යි දක්වූ හ. මහණෙනි, මෙසේ ඔවුන් කී කලැ, මුර්ධාහිමික්ත ඒ කැත් රජ 'එමබා පුරුෂය, සැබෑ ද? තෝ මෙරමා සතු දයක් සොර සිතින් ගත්තෙහි ද?' යි පුළුවන. 'සැබෑව, දේවයිනි'යි හේ කිව. 'කවර හෙයිනැ?'යි රජ පුළුවන. "දේවයිනි, දිවි රකිනු නො හැක්කෙමි'යි හේ කිව.

9. මහණෙනි, එක ලැ ඒ මුර්ධාහිමික්ත කැත් රජ 'එමබා පුරුෂය, තෝ මෙ ධනයෙන් තෙමේ ද ජීවත්වව මා පියන් ද පෝෂිත කරව, අඹු දරුවන් ද පෝෂිත කරව, කම්පාන්ත ද යොදව, මහණුන් කෙරෙහි බමුණන් කෙරෙහි සගසුවට හිත වූ, සැප විපාක දෙන, සුගතිය පිණිස පවත්නා, මතු මතු බිමහි පල දෙන දක්ෂිණාව පිහිටුවව'යි කියා, ඒ පුරුෂයාට ධනය දුන්නේ ය. මහණෙනි "එසේ ය, දේවයිනි'යි කියා ම ඒ පුරුෂ තෙම ඒ මුර්ධාහිමික්ත කැත් රජුහු බස මුදුනින් පිළිගත්තේ ය. මහණෙනි, අන් එක්තරා පුරුෂයෙක් ද මෙරමා සතු නොදුන් දෑ සොර සිතින් ගත්තේ ය. මිනිස්සු ඔහු අල්ලා ගත්හ. අල්ලාගෙන මුර්ධාහිමික්ත කැත් රජහට 'දේවයිනි, මේ පුරිස් මෙරමා සතු නොදුන් දෑ සොර සිතින් ගතැ'යි දක්වූහ. මෙසේ කී කලැ එ රජ 'එමබා පුරිස, තෝ මෙරමා සතු දෑ සොර සිතින් ගතූයෙහි සැබෑ දැ?යි විචාළේ ය. 'සැබෑව දේවයිනි'යි හේ කිව. 'කවර හෙයිනැ?'යි රජ විචාළේ ය. 'දේවයිනි, දිවි පවත්වනු නො හැක්කෙමි'යි හේ කිව. මහණෙනි, එක ලැ එ රජ 'එමබා පුරිස, මේ ධනයෙන් තෝ තෙමේක් යැපෙව, මා පියන් ද පෝෂිත කරව, අඹු දරුවන් ද පෝෂිත කරව, කම්පාන්ත ද යොදව, මහණ බමුණන් කෙරෙහි මතු මත්තෙහි පල දෙන, සුගතියට හිත වූ, සග සුව පිණිස පවත්නා දක්ෂිණාව පිහිටුවව, (දන් දෙව)' යි ඒ මිනිසාට ධනය දුන්නේ ය. 'එසේ ය, දේවයිනි'යි කියා ම හේ පුරිස් තෙම එ රජු බස මුදුනෙන් පිළිගත.

'හවත්ති, යම් කෙනෙක් මෙරමා සතු ධනය සොරා ගනිත් ද, ඔවුනට රජ තෙම ධනය දෙන්නේ යැ' යි මිනිස්සු ආසූහ. ආසීමෙන්, ඔවුනට දැටින් මෙරමා සතු දෑ සොරා ගනුමෝ නම් යෙහෙකැ'යි මේ සිත විය.

අථ ඛො භික්ඛවෙ අඤ්ඤතරො පුරිසො පරෙසං අදිනතං ථෙය්‍යසඛ්ඛාතං ආදිධිං තමෙනං අභ්‍යභෙසුං ගභෙඤා රඤ්ඤං ඛතියසස චුද්ධාභිසික්ඛාසස දසෙසසුං “අයං දෙව පුරිසො පරෙසං අදිනතං ථෙය්‍යසඛ්ඛාතං ආදිධිං”ති.

එවං වුද්ධෙත භික්ඛවෙ රාජා ඛතියො චුද්ධාභිසික්ඛො තං පුරිසං එතදචොච: “සචචං කිර ඤං අමෙඤා පුරිස පරෙසං අදිනතං ථෙය්‍යසඛ්ඛාතං ආදිධිං”ති. “සචචං දෙවා”ති. “කිං කාරණා?”ති. “න භි දෙව ජිවාමි”ති. අථ ඛො භික්ඛවෙ රඤ්ඤං ඛතියසස චුද්ධාභිසික්ඛාසස එතදභොසි: “සචෙ ඛො අභං යො යො පි පරෙසං අදිනතං ථෙය්‍යසඛ්ඛාතං ආදිධිසසති, තස තස ධනමනුසපදසසමි, එවමිදං අදිනතාදනං පචඩ්ඪිසසති. යනනනාභං ඉමං පුරිසං සුනිසෙධං නිසෙධෙය්‍යං චුලචෙජජං කරෙය්‍යං, සීසමස ජිද්දය්‍යා”නති.

10. අථ ඛො භික්ඛවෙ රාජා ඛතියො චුද්ධාභිසික්ඛො පුරිසෙ ආණාපෙසි: “තෙන භි භණෙ ඉමං පුරිසං දලොය රජ්ජයා පචජාධාභං ගාලොඛන්ධනං ඛන්ධිඤා චුරචුඤ්ඤං කරිඤා, ඛරසසරෙන පණචෙන රථියා රථී. සිඛ්ඤාචකෙන සිඛ්ඤාචකං පරිනොඤා දකඛිණෙන ආරෙන නික්ඛාමෙඤා දකඛිණෙනා නගරසස සුනිසෙධං නිසෙධෙච, චුලචෙජජං කරොච, සීසමස ජිද්දය්‍යා”ති. ‘එවං දෙවා’ති ඛො භික්ඛවෙ තෙ පුරිසා රඤ්ඤං ඛතියසස චුද්ධාභිසික්ඛාසස පචසසුඤා තං පුරිසං දලොය රජ්ජයා පචජාධාභං² ගාලොඛන්ධනං ඛන්ධිඤා චුරචුඤ්ඤං කරිඤා, ඛරසසරෙන පණචෙන රථියා⁴ රථී. සිඛ්ඤාචකෙන සිඛ්ඤාචකං පරිනොඤා, දකඛිණෙන ආරෙන නික්ඛාමෙඤා,⁵ දකඛිණෙනා නගරසස සුනිසෙධං නිසෙධෙසුං චුලචෙජජං අකංසු, සීසමස ජිද්දිසු. අපසාසු ඛො භික්ඛවෙ මනුසසා, “යෙ කිර භො පරෙසං අදිනතං ථෙය්‍යසඛ්ඛාතං ආදිසනති, තෙ රාජා සුනිසෙධං නිසෙධෙති, චුලචෙජජං කරොති, සීසානි තෙසං ජිද්දති”ති. සුඤාන තෙසං එතදභොසි: යනනන මයමපි තිණ්භානි සඤානි කාරාපෙසාම⁶ තිණ්භානි සඤානි කාරාපෙඤා යෙසං අදිනතං ථෙය්‍යසඛ්ඛාතං ආදිධිසසම, තෙ සුනිසෙධං නිසෙධෙසසම, චුලචෙජජං කරිසසම, සීසානි තෙසං ජිද්දිසසමා”ති. තෙ තිණ්භානි සඤානි කාරාපෙසුං, තිණ්භානි සඤානි කාරාපෙඤා ගාමසාතමපි උපකකමිංසු කාතුං, නිගමසාතමපි උපකකමිංසු කාතුං, නගරසාතමපි උපකකමිංසු කාතුං, පඤ්ඤහනමපි උපකකමිංසු කාතුං. යෙසං තෙ අදිනතං ථෙය්‍යසඛ්ඛාතං ආදිසනති, තෙ සුනිසෙධං නිසෙධෙතති, චුලචෙජජං කරොතති, සීසානි තෙසං ජිද්දතති. ඉති ඛො භික්ඛවෙ අධිනානං ධනෙ අනාතුසාදියමානෙ දළිඤ්ඤං වෙදුලලමගමාසි. දළිඤ්ඤං වෙදුලලං ගතෙ අදිනතාදනං වෙදුලලමගමාසි, අදිනතාදනෙ වෙදුලලං ගතෙ සඤං වෙදුලලමගමාසි. සඤං වෙදුලලං ගතෙ පාණාතිපාතො වෙදුලලමගමාසි. පාණාතිපාතෙ වෙදුලලං ගතෙ තෙසං සකානං ආයු පි පරිභාසි, වචෙණ්ණං පි පරිභාසි, තෙසං ආයුනාපි පරිභාසමානානං වචෙණ්ණනපි පරිභාසමානානං අධිනිවසසභසසායුකානං මනුසානං පුඤ්ඤා වඤ්ඤාරිසං වසසභසසායුකා අභෙසුං.

1. චුලචෙජජං (චෙජජං) 4. රථියාස රථීසං (භාසා)
2. පචජාධාභං (භාසා) 5. නික්ඛමිඤ (පිචු. චෙජජං, PPS)
3. පඤ්ඤහනමපි (චෙජජං) 6. කාරාපෙසකම (භාසා)

මහණෙනි, එ කල්හි එක්තරා පුරුෂයෙක් මෙරලා සතු දයක් සොරා ගත්තේ ය. මිනිස්සු ඔහු අල්ලා ගත්හ. අල්ලා ගෙන 'දේවයිනි, මේ පුරිස් තෙම මෙරලා සතු දෑ සොර සිතින් ගත්තේ යැ' යි රජුහට දක්වී ය.

'සැබෑ ද? තෝ මෙරලා දය සොරා ගත්තෙහි ද?' යි රජු පුළුවන. 'එසේ යැ දේවයිනි' යි හේ කී ය. 'කවරහෙයින් ද?' යි රජු පුළුවන. 'දේවයිනි, දිවි පැවැත්විය නො හැක්කෙමි. එ හෙයින්' යි හේ කීව. එ විට 'මෙරලා සතු දය සොරා ගන්නා ගන්නා හැම එකකුට ම මම ධනය දෙන්නෙමි වීම නම් මෙසේ මේ නොදුන් දෑ සොරා ගැන්ම වැඩෙන්නේ ය. මේ මිනිසා යළි අයිනාදන් නො කළ හැකි වන සේ කළෙමි නම්, මුලින් ම සිදැලුයෙමි නම්, මොහු හේ හිස සිදැලුයෙමි නම් යෙහෙකැ' යි එ රජුහට මේ සිත විය.

10. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් ඒ මුර්ධාගිමික්ත ක්ෂත්‍රිය රාජ තෙම 'සගයෙනි, එසේ වී නම්, තෙපි මේ මිනිසා දඩ රැහැනින් දෙ අත් පිටට කොට තරයේ බැඳ, කරයෙන් හිස මුඩු කොට, රළු හඬ ඇති පණා බෙර හඬින් යුක්ත කොට විටියෙන් විටියට මංසන්ධියෙන් මංසන්ධියට ගෙන ගොස්, දකුණු දෙරිත් නික්මවා, නුවරට දකුණු දික්හි දී යළි වරද නො කළ හැකි සේ කරවු. මුලින් ම සිදිම කරවු, මොහු හිස සිදිවු' යැ යි ඇණැවී ය. මහණෙනි, ඒ පුරුෂයෝ 'එසේ ය, දේවයිනි' යි කියා ම එ රජු බස මුදුනින් පිළිගෙන, ඒ මිනිසා දඩ රැහැනින් දෙහොත් පිටට කොට තරයේ බැඳ කරයෙන් හිස මුඩු කොට, රළු හඬ ඇති පණාබෙරින් යුක්ත කොට, විටියෙන් විටියට, මංසන්ධියෙන් මංසන්ධියට පමුණුවා, දකුණු දෙරිත් නික්මවා, නුවරට දකුණු දිගැදී යළි වරදක් නො කළ හැකියකු කළහ, ඔහු මුලින් සිදැලුහ, ඔහු හිස සිදැලුහ. මහණෙනි, 'යම් කෙනෙක් මෙරලා සතු නොදුන් දෑ ගනිත් නම්, රජුහු ඔවුන් යළි එ බඳු වරදක් නො කළ හැකි වන සේ කරති යි, ඔවුන් මුල් සිදුමෙන් සිදිති යි, ඔවුන් හිස සිදලති' යි මිනිස්සු ඇසුහ. ඇසීමෙන් ඔවුනට අපිත් කියුණු ආයුධ කරවන්නමෝ නම්, කියුණු ආයුධ කරවා, යම් කෙනෙකුත් සතු නොදුන් දෑ, ගනුමෝ නම්, ඔවුන් දිවි තොර කරන්නමෝ නම්, මුලින් සිදලන්නමෝ නම්, ඔවුන් හිස් සිදලන්නමෝ නම් මැනැවැ' යි මේ සිත විය. ඔහු කියුණු අවි කැරැවුහ. කියුණු අවි කරවා, ගම් වොලෝ ගන්නට ද පටන් ගත්හ, නියම්ගම් වොලෝ ගන්නට ද පටන් ගත්හ. නුවරවල් වොලෝ ගන්නට ද පටන්ගත්හ. මං පැහැරීම කරන්නට ද පටන්ගත්හ. ඔහු යම් කෙනෙකුත් සතු දෑ සොරා ගනිත් ද, ඔවුන් දිවි තොර කෙරෙත්, මුලින් සිදිම කෙරෙත්, ඔවුන් හිස් සිදිත්. මහණෙනි, මෙසේ දිළින්දනට ධනය දෙනු නො ලබන කල්හි දිළිදු බව වැඩීමට ගියේ ය. දිළිදු බව වැඩීමට ගිය කල්හි නොදුන් දෑ සොරා ගැන්ම වැඩීමට ගියේ ය. නොදුන් දෑ සොරා ගැන්ම වැඩීමට ගිය කල අවි දරීම වැඩීමට ගියේ ය. අවි දරීම වැඩීමට ගිය කල්හි ප්‍රාණසාතය වැඩීමට ගියේ ය. ප්‍රාණසාතය වැඩීමට ගිය කල්හි ඒ සත්වයන්ගේ ආයුෂ ද පිරිහිණ, වර්ණය ද පිරිහිණ. අසුදහසක් හවුරුදු ආයුෂ ඇති, ආයුෂයෙන් ද පිරිහෙන, වර්ණයෙන් ද පිරිහෙන මිනිසුන් ගේ දරුවෝ හවුරුදු සතළිස් දහසක් ආයුෂ ඇත්තෝ වූහ.

11. වකාරිසංවසසභසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු අඤ්ඤතරො පුරිසො පරෙසං අදින්නං ථෙය්‍යසඛ්ඛාතං ආදිසී. තමෙනං අග්ගභෙසුං, ගභෙඤා රඤ්ඤෙ ඛක්ඛියසස මුද්ධාභිසිත්තසස දසෙසසුං “අය දෙව පුරිසො පරෙසං අදින්නං ථෙය්‍යසඛ්ඛාතං ආදිසී”ති. එවං වුකෙත භික්ඛවෙ රාජා ඛක්ඛියො මුද්ධාභිසිත්තො තං පුරිසං එතදවොච; “සචං කිර නිං අමො පුරිස පරෙසං අදින්නං ථෙය්‍යසඛ්ඛාතං ආදිසී?”ති. “න භි දෙවො”ති සම්පජානමුසා අභාසී. ඉති ඛො භික්ඛවෙ අධනානං ධනෙ අනනුපදිසමානෙ දුළිදදියං වෙපුලලමගමාසී. දුළිදදියෙ වෙපුලලං ගතෙ අදින්නාදනං වෙපුලලමගමාසී. අදින්නාදනෙ වෙපුලලං ගතෙ සඤ්ඤං වෙපුලලමගමාසී. සඤ්ඤං වෙපුලලං ගතෙ පාණාතිපාතො වෙපුලලමගමාසී. පාණාතිපාතෙ වෙපුලලං ගතෙ මුසාවාදෙ වෙපුලලමගමාසී මුසාවාදෙ වෙපුලලං ගතෙ තෙසං සත්තානං ආයු පි පරිභාසී, වඤ්ඤා පි පරිභාසී, තෙසං ආයුනා පි පරිභාසමානානං වඤ්ඤාන පි පරිභාසමානානං වකාරිසංවසසභසායුකානං මනුසසානං විසතිවසසභසායුකා පුත්තා අභෙසුං. විසතිවසසභසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු අඤ්ඤතරො පුරිසො පරෙසං අදින්නං ථෙය්‍යසඛ්ඛාතං ආදිසී. තමෙනං අඤ්ඤතරො පුරිසො රඤ්ඤෙ ඛක්ඛියසස මුද්ධාභිසිත්තසස ආරොචොසී: “ඉඤ්ඤාමො දෙව පුරිසො පරෙසං අදින්නං ථෙය්‍යසඛ්ඛාතං ආදිසී”ති පෙසුඤ්ඤමකාසී. ඉති ඛො භික්ඛවෙ අධනානං ධනෙ අනනුපදිසමානෙ දුළිදදියං වෙපුලලමගමාසී. දුළිදදියෙ වෙපුලලං ගතෙ අදින්නාදනං වෙපුලලමගමාසී. අදින්නාදනෙ වෙපුලලං ගතෙ සඤ්ඤං වෙපුලලමගමාසී. සඤ්ඤං වෙපුලලං ගතෙ පාණාතිපාතො වෙපුලලමගමාසී. පාණාතිපාතෙ වෙපුලලං ගතෙ මුසාවාදෙ වෙපුලලමගමාසී. මුසාවාදෙ වෙපුලලං ගතෙ පිසුණා වාවා වෙපුලලමගමාසී. පිසුණාය වාවාය වෙපුලලං ගතාය තෙසං සත්තානං ආයු පි පරිභාසී වඤ්ඤා පි පරිභාසී තෙසං ආයුනා පි පරිභාසමානානං වඤ්ඤාන පි පරිභාසමානානං විසතිවසසභසායුකානං මනුසසානං දසවසසභසායුකානං පුත්තා අභෙසුං.

12. දසවසසභසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු එකිදං සත්තා වඤ්ඤාවනො භොනති, එකිදං සත්තා දුඛඤ්ඤා. තඤ්ඤං යෙ තෙ සත්තා දුඛඤ්ඤා තෙ වඤ්ඤාවනෙ සකෙත අභිජ්ඣායනා පරෙසං දුරෙසු වාරිකං ආපජ්ඣංසු. ඉති ඛො භික්ඛවෙ අධනානං ධනෙ අනනුපදිසමානෙ දුළිදදියං වෙපුලලමගමාසී, දුළිදදියෙ වෙපුලලං ගතෙ -පෙ- කාමෙසු මිච්චාවාරො වෙපුලලමගමාසී, කාමෙසු මිච්චාවාරෙ වෙපුලලං ගතෙ තෙසං සත්තානං ආයු පි පරිභාසී වඤ්ඤා පි පරිභාසී. තෙසං ආයුනා පි පරිභාසමානානං වඤ්ඤාන පි පරිභාසමානානං දසවසසභසායුකානං මනුසසානං පඤ්චවසසභසායුකා පුත්තා අභෙසුං.

1. වඤ්ඤානං. (සා)

11. මහණෙනි, සතළිස් දහසක් හවුරුදු ආයු ඇති මිනිසුන් අතුරෙහි එක්තරා පුරුෂයෙක් අනුන් සතු නොදුන් දයක් සොරා ගත්තේ ය. මිනිස්සු ඔහු අල්ලා ගත්හ. අල්ලා ගෙන මුර්ධාහිෂික්ත කැත් රජහට ‘දේවයිනි, මේ පුරිස් තෙම මෙරමා සතු දෑ සොරා ගත්තේ’ යැ යි දක්වූහ. මහණෙනි, ඔවුන් එසේ කී කල්හි එ රජ ‘එමබා පුරිස, තෝ මෙරමා සතු දෑ සොරා ගත්තෙහි ද? ඒ සැබෑ ද?’ යි පුළුවන. ‘දේවයිනි, නැතැ’ යි (සොරා නොගතිමිනි) හේ දැන බොරු කියේ ය. මහණෙනි, මෙසේ දිළින්දනට ධනය නොදෙනු ලබන කලා අයිනාදන් වැඩීමට ගියේ ය. අයිනාදන වැඩීමට ගිය කලා අවි දුර්ම වැඩීමට ගියේ ය. අවි දුර්ම වැඩීමට ගිය කලා ප්‍රාණවධය වැඩීමට ගියේ ය. ප්‍රාණවධය වැඩීමට ගිය කලා බොරුකීම වැඩීමට ගියේ ය. බොරුකීම වැඩීමට ගිය කලා ඒ සත්වයන්ගේ ආයුෂ ද පිරිහිණ, වර්ණය ද පිරිහිණ. ආයුෂයෙන් ද පිරිහෙන, වර්ණයෙන් ද පිරිහෙන සතලිස්දහසක් හවුරුදු පරමායු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ විසිදහසක් හවුරුදු ආයු ඇත්තෝ වූහ. මහණෙනි, විසිදහසක් හවුරුදු ආයු ඇති ඒ මිනිසුන් අතුරෙහි එක්තරා මිනිසෙක් අනුන් සතු නොදුන් දයක් සොරා ගත්තේ ය. එක්තරා පුරුෂයෙක් රජුහට ‘දේවයිනි, මෙ නම් පුරුෂයා මෙරමා සතු දෑ සොරා ගත්තේ යැ’ යි ඔහු ඇරැබූ කේලාමි කී ය. මහණෙනි, මෙසේ දිළින්දනට ධනය නො දෙනු ලබන කල්හි දිළිඳු බව වැඩීමට ගියේ ය. දිළිඳු බව වැඩීමට ගිය කලා අයිනාදන් වැඩීමට ගියේ ය. අයිනාදන් වැඩීමට ගිය කලා අවි දුර්ම වැඩීමට ගියේ ය. අවි දුර්ම වැඩීමට ගිය කලා ප්‍රාණවධය වැඩීමට ගියේ ය. ප්‍රාණවධය වැඩීමට ගිය කලා මුසාවාදය වැඩීමට ගියේ ය. මුසාවාදය වැඩීමට ගිය කලා කේලාමි කීම වැඩීමට ගියේ ය. කේලාමි කීම වැඩීමට ගිය කලා ඒ සතුන් ගේ ආයුෂ ද පිරිහිණ, වර්ණය ද පිරිහිණ. ආයුෂයෙන් ද පිරිහෙන වර්ණයෙන් ද පිරිහෙන හවුරුදු විසිදහසක් ආයු ඇති ඒ මිනිසුන් ගේ දරුවෝ අවුරුදු දසදහසකට ආයු ඇත්තෝ වූහ.

12. මහණෙනි, අවුරුදු දස දහසක් ආයු ඇති මිනිසුන් අතුරෙහි ඇතැම් සත්හු වර්ණවත් වෙත්, ඇතැම් කෙනෙක් දුර්ණ වෙත්,

ඔවුන් අතුරෙන් යම් සත්ව කෙනෙක් දුර්ණ ද, ඔහු වණවත් සත්වයන් දෙස සරාග සිකිත් බලන්නාහු, ඒ මෙරමා අඹුවන් කෙරෙහි වරදවා හැසිරෙන බවට පැමිණියහ. මහණෙනි, මෙසේ දිළින්දනට ධනය නො දෙනු ලබන කල්හි දිළිඳු බව වැඩීමට පැමිණියේ ය. දිළිඳු බව වැඩීමට පැමිණි කල්හි ... කාමයන්හි වරදවා හැසිරීම වැඩීමට ගියේ ය. කාමයන්හි වරදවා හැසිරීම වැඩීමට ගිය කල්හි ඒ සත්වයන්ගේ ආයුෂ ද පිරිහිණ, වණය ද පිරිහිණ. ආයුෂයෙන් ද පිරිහෙන, වණයෙන් ද පිරිහෙන හවුරුදු දස දහසක් ආයු ඇති මිනිසුන්ගේ දරුවෝ හවුරුදු පන්දහසක් ආයු ඇත්තෝ වූහ.

13. පඤ්චසකසහසසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු දො ධම්මා වෙසුලලමගමංසු ඵරුසා වාවා සම්මසලාපො ව. ද්විසු ධම්මෙසු වෙසුලලං ගතෙසු තෙසං සක්කානං ආයු පි පරිභායි, වණේණො පි පරිභායි. තෙසං ආයුනාපි පරිභායමානානං වණේණන පි පරිභායමානානං පඤ්චසකසහසසායුකානං මනුසසානං අපෙපකවෙව් අඛිතියොවසසහසසායුකා අපෙපකවෙව් දොවසසහසසායුකා පුත්තා අහෙසුං. අඛිතියොවසසහසසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු අභිජ්ඣාවාපාදො¹ වෙසුලලමගමංසු. අභිජ්ඣාවාපාදෙසු වෙසුලලං ගතෙසු තෙසං සක්කානං ආයු පි පරිභායි, වණේණො පි පරිභායි. තෙසං ආයුනා පි පරිභායමානානං වණේණන පි පරිභායමානානං අඛිතියොවසසහසසායුකානං මනුසසානං වසසහසසායුකා පුත්තා අහෙසුං. වසසහසසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු මිච්ඡාදිට්ඨි වෙසුලලමගමයි. මිච්ඡාදිට්ඨියා වෙසුලලං ගතාය තෙසං සක්කානං ආයු පි පරිභායි, වණේණො පි පරිභායි. තෙසං ආයුනා පි පරිභාය මානානං වණේණන පි පරිභායමානානං වසසහසසායුකානං මනුසසානං පඤ්චසකසසායුකා පුත්තා අහෙසුං. පඤ්චසකසසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු තයො ධම්මා වෙසුලලමගමංසු අධම්මරාගො විසමලොභො මිච්ඡාධම්මො. තිසු ධම්මෙසු වෙසුලලං ගතෙසු තෙසං සක්කානං ආයු පි. පරිභායි, වණේණොපි පරිභායි. තෙසං ආයුනා පි පරිභායමානානං වණේණන පි පරිභායමානානං පඤ්ච වසසහසසායුකානං මනුසසානං අපෙපකවෙව් අඛිතියොවසසහසසායුකා අපෙපකවෙව් දොවසසහසසායුකා පුත්තා අහෙසුං. අඛිතියොවසසහසසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු ඉමෙ ධම්මා වෙසුලලමගමංසු අමකෙතයාතා අපෙකෙතයාතා අසාමඤ්ඤතා අබ්බමඤ්ඤතා නකුලෙජ්චධාපවායිතා.

14. ඉති ඛො භික්ඛවෙ අධනානං ධනෙ අනත්තසද්දියමානෙ දුළිද්දියං වෙසුලලමගමයි, දුළිද්දියෙ වෙසුලලං ගතෙ අදීනකාදනං වෙසුලලමගමයි. අදීනකාදනෙ වෙසුලලං ගතෙ සඤ්ච වෙසුලලමගමයි සඤ්ච වෙසුලලං ගතෙ පාණාතිපාතො වෙසුලලමගමයි. පාණාතිපාතෙ වෙසුලලං ගතෙ මුසාවාදෙ වෙසුලලමගමයි මුසාවාදෙ වෙසුලලං ගතෙ පිසුණො වාවා වෙසුලලමගමයි පිසුණො වාවාය වෙසුලලං ගතාය කාමෙසු මිච්ඡාවාරො වෙසුලලමගමයි කාමෙසු මිච්ඡාවාරෙ වෙසුලලං ගතෙ දො ධම්මා වෙසුලලමගමංසු ඵරුසා වාවා සම්මසලාපො ව. ද්විසු ධම්මෙසු වෙසුලලං ගතෙසු අභිජ්ඣාවාපාදො¹ වෙසුලලමගමංසු, අභිජ්ඣාවාපාදෙසු වෙසුලලං

1. අභිජ්ඣාවාපාදෙ (PTS)

13. මහණෙනි, පන්දහසක් හවුරුදු ආයු ඇති මිනිසුන් අතුරෙහි පරුෂ වචනය ද සම්ඵලප්‍රාපය ද යන දෙ අකුසල්හු වැඩිමට ගියහ. ඒ දෙ අකුසල් වැඩිමට ගිය කලා ඒ සත්වයන්ගේ ආයු ද පිරිහිණ, වණිය ද පිරිහිණ. ආයුෂයෙන් ද පිරිහෙන වණියෙන් ද පිරිහෙන, හවුරුදු පන්දහසක් ආයු ඇති මිනිසුන්ගේ ඇතැම් දරුවෝ හවුරුදු දෙදහස් පන්සියක් ද ඇතැම් දරුවෝ හවුරුදු දෙදහසක් ද ආයු ඇත්තෝ වූහ. මහණෙනි, හවුරුදු දෙදහස් පන්සියක් ආයු ඇති මිනිසුන් අතුරෙහි අභිධ්‍යාවත් ව්‍යාපාදයන් යන දෙ අකුසල් දහම්හු වැඩිමට පැමිණියහ. අභිධ්‍යා ව්‍යාපාදයන් වැඩිමට ගිය කල්හි ඒ සත්වයන්ගේ ආයු ද පිරිහිණ, පැහැය ද පිරිහිණ. ආයුෂයෙන් ද වණියෙන් ද පිරිහෙන ඒ වර්ෂ දෙදහස් පන්සියක් ආයු ඇති මිනිසුන්ගේ දරුවෝ වර්ෂ දහසක් ආයු ඇත්තෝ වූහ. මහණෙනි, වර්ෂ දහසක් ආයු ඇති මිනිසුන් අතුරෙහි මීථ්‍යා දෘෂ්ටිය වැඩිමට ගියේ ය. මිත්‍යා දෘෂ්ටිය වැඩිමට ගිය කලා ඒ සතුන්ගේ ආයුෂ ද පිරිහිණ, වණිය ද පිරිහිණ. ආයුෂයෙන් ද පිරිහෙන, වණියෙන් ද පිරිහෙන, වර්ෂ දහසක් ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ හවුරුදු පන්සියක් ආයු ඇත්තෝ වූහ. මහණෙනි, හවුරුදු පන්සියක් ආයු ඇති මිනිසුන් අතුරෙහි අධර්ම රාගය ද විෂම ලෝභය ද මිථ්‍යාධර්මය ද යන තුන් අකුසල ධර්මයෝ වැඩිමට ගියහ. ඒ තුන් අකුසල ධර්මයන් වැඩිමට ගිය කල්හි, ඒ සත්වයන්ගේ ආයුෂ ද පිරිහිණ, වණිය ද පිරිහිණ. ආයුෂයෙන් ද පිරිහෙන, වණියෙන් ද පිරිහෙන පන්සියක් හවුරුදු ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ ඇතැම් දරුවෝ දෙසිය පනසක් හවුරුදු ආයු ඇත්තෝ වූහ. ඇතැම් දරුවෝ දෙසියයක් හවුරුදු ආයු ඇත්තෝ වූහ. මහණෙනි, හවුරුදු දෙසිය පනසක් ආයු ඇති මිනිසුන් කෙරෙහි මව්ව සත්කාර නො කරන බව, පියාට සත්කාර නො කරන බව, මහණුන්ට ගරු නො කරන බව, බමුණන්ට ගරු නො කරන බව, කුලෙහි වැඩි සිටියන්ට යටත් පැවැතුම් නැති බව යන මේ ලාමක දහම්හු වැඩිමට පැමිණියහ.

14. මහණෙනි, මෙසේ දිළින්දනට ධනය නොදෙනු ලබන කල්හි, දිළිඳු බව වැඩිමට ගියේ ය. දිළිඳු බව වැඩිමට ගිය කල්හි අදත්තාදනය වැඩිමට ගියේ ය. අදත්තාදනය වැඩිමට ගිය කල්හි ආයුධ වැඩිමට ගියේ ය. ආයුධ වැඩිමට ගිය කල්හි ප්‍රාණඝාතය වැඩිමට ගියේ ය. ප්‍රාණඝාතය වැඩිමට ගිය කල්හි මුසාවාදය වැඩිමට ගියේ ය. මුසාවාදය වැඩිමට ගිය කල්හි පිසුණාවාව (කේලාම් කීම) වැඩිමට ගියේ ය. පිසුණාවාව වැඩිමට ගිය කල්හි කාමමිථ්‍යාවාරය වැඩිමට ගියේ ය. කාමමිථ්‍යාවාරය වැඩිමට ගිය කල්හි පරුෂ වචනයත් සම්ඵලප්‍රාපයත් යන දෙ අකුසල්හු වැඩිමට ගියහ. ඒ දෙ අකුසල් වැඩිමට ගිය කල්හි, අභිධ්‍යාවත් ව්‍යාපාදයන් වැඩිමට ගියහ.

ගතෙසු ඵ්වජාදිද්ඝී වෙදුලලමගමාසී ඵ්වජාදිවසීයා වෙදුලලං ගතාය තයො ධම්මා වෙදුලලමගමංසු අධිවචරාගො විසමලොභො ඵ්වජාධම්මො තීසු ධම්මෙසු වෙදුලලං ගතෙසු ඉමෙ ධම්මා වෙදුලලමගමංසු අමනෙත- යාතා අපෙතෙතයාතා අසාමඤ්ඤාතා අමුභමඤ්ඤාතා නකුලෙච්චධාපවා- ඤිතා ඉමෙසු ධම්මෙසු වෙදුලලං ගතෙසු තෙසං සත්තානං ආයු පි පරිභාසී, වචණණාපි පරිභාසී තෙසං ආයුතා පි පරිභාසමානානං වචණණන පි පරිභාසමානානං අධිච්චෙයාවසසතායුකානං මනුසසානං වසසතායුකා පුක්කා අභෙසු.

දසවසසායුකසමයො

15. හවිසසති භික්ඛවෙ සො සමයො යං ඉමෙසං මනුසසානං දසවසසායුකා පුක්කා හවිසසන්ති. දසවසසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු පඤ්චවසීකා¹ කුමාරිකා අලමපතෙයා හවිසසන්ති. දසවසසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු ඉමානි රසානි අනතරධායිසසන්ති, සෙයාථදං සප්පි නවතිතං තෙලං මධු එංඤිතං ලොණං. දසවසසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු කුද්දාසකො අග්ගං භොජනානං² හවිසසති. සෙයාථාපි භික්ඛවෙ එතරභි සාලිමංසොදනො අග්ගං භොජනානං, එවමෙව ඛො භික්ඛවෙ දසවසසා- යුකෙසු මනුසෙසසු කුද්දාසකො අග්ගං භොජනානං හවිසසති. දසවසසා- යුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු දසකුසලකමමපථා සධෙධන සබ්බං අනතරධායිසසන්ති, දසකුසලකමමපථා අතිධා³ දිප්පිසසන්ති. දසවසසා- යුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු කුසලන්තිපි න හවිසසති. කුතො පන කුස- ලසස කාරකො. දසවසසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු යෙ තෙ හවිසසන්ති අමනෙතයා අපෙතෙතයා අසාමඤ්ඤා අමුභමඤ්ඤා න කුලෙ ච්චධා- පවායිතො, තෙ පුජ්ජා වා⁴ හවිසසන්ති පාසංසා ව. සෙයාථාපි භික්ඛවෙ එතරභි මනෙතයා⁵ පෙතෙතයා සාමඤ්ඤා මුභමඤ්ඤා කුලෙ ච්චධා පවායිතො පුජ්ජා ව පාසංසා ව, එවමෙව ඛො භික්ඛවෙ දසවසසායුකෙසු මනුසෙසසු යෙ තෙ හවිසසන්ති අමනෙතයා අපෙතෙතයා අසාමඤ්ඤා අමුභමඤ්ඤා න කුලෙ ච්චධාපවායිතො, තෙ පුජ්ජා ව හවිසසන්ති පාසංසා ව. දසවසසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු න හවිසසති මාතා ති වා මාතූච්චා ති වා මාතූලානී ති වා ආචරියභරියා ති වා⁶ ගරුනං දරො⁷ ති වා සමෙතදං ලොකො ගමිසසති යථා අච්චෙකා කුක්කුටසුකරා සොණ්ඨිගාලා⁸.

1. පඤ්චමාසිකා (කම)
2. අභගභොජනං
3. අතිවිස (PTS ඡායා)
4. පුජා. (ඡායා)
5. මෙතතභායා (PTS)
6. 'පිතා තිවා පිකුච්චති' වා ඉති අධිකො පාඨො ඡායාමපොඤ්ඤාසු දීඝනි.
7. දරො (සීචු)
8. සොණ්ඨිධගාලා (මජ්ඣං)

අභිධ්‍යාව්‍යාපාදයන් වැඩිමට ගිය කල්හි මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය වැඩිමට ගියේ ය. මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය වැඩිමට ගිය කල්හි අධර්මරාග විෂමලෝභ මිථ්‍යාධර්ම යන තුන් ලාමක ධර්මයෝ වැඩිමට පැමිණියහ. ඒ තුන් දහමුත් වැඩිමට ගිය කල්හි, මවට සත්කාර නොකරන බව, පියාට සත්කාර නොකරන බව, මහණුන්ට ගරු නො කිරීම, බමුණන්ට ගරු නො කිරීම, කුලෙහි වැඩි සිටියනට යටත් පැවැතුම් නැති බව යන මේ පාපධර්මයෝ වැඩිමට ගියහ. මේ පාපධර්මයන් වැඩිමට ගිය කල්හි, ඒ සත්වයන් ගේ ආයුෂ ද පිරිහිණ, වණිය ද පිරිහිණ. ආයුෂයෙන් ද පිරිහෙන, වණියෙන් ද පිරිහෙන හවුරුදු දෙසියපනසක් ආයු ඇති මිනිසුන්ගේ දරුවෝ හවුරුදු සියයක් ආයු ඇත්තෝ වූහ.

15. මහණෙනි, මේ මිනිසුන් ගේ දරුවෝ යම් කලෙක දස හවුරුදු පරමායු ඇත්තෝ වෙත් ද, එසේ වූ කාලයෙක් වන්නේ ය. මහණෙනි, දසවස් ආයු ඇති මිනිසුන් අතුරෙහි, පස් හැවිරිදි කුමරියෝ පතිකුලයට යෑමට සුදුසු වන්නාහ. මහණෙනි, දඹවර්ෂායුෂ්ක මිනිසුන් අතුරෙහි ගිනෙල් වෙඩරු තලතෙල් මී සකුරු ලුණු යන මේ රසයෝ අතුරුදහන් වන්නාහ. මහණෙනි, දඹවර්ෂායුෂ්ක මිනිසුන් අතුරෙහි කුදාසක ධාන්‍යය (හමු) බොඳුන් අතුරෙහි අග්‍ර වන්නේ ය. මහණෙනි, දන් මස් සහිත හැල් සාල් බත මිනිසුන් ගේ පිළිගැන්ම පරිදි බොඳුන් අතුරෙහි අග්‍ර වේ ද, එසේ ම දසවස් ආයු ඇති මිනිසුන් කෙරෙහි කුදාසක ධාන්‍යය (හමු) බොඳුන් අතුරෙන් අග්‍ර වන්නේ ය. මහණෙනි, දස වස් ආයු ඇති මිනිසුන් අතුරෙන් දඹකුඹල කර්මපථයෝ හැම ලෙසින් ම අතුරු දහන් වන්නාහ. දඹ අකුඹල කර්මපථයෝ ඉතා ම දීප්ත වන්නාහ. මහණෙනි, දඹවර්ෂ යුෂ්ක මිනිසුන් කෙරෙහි කුඹල යෑ යන නම පවා නො වන්නේ ය. කුසල් කරන්නෙක් කොසින් වේ ද? මහණෙනි, දඹවර්ෂායුෂ්ක මිනිසුන් අතුරෙහි යම් කෙනෙක් මවට ගරු නො කරනුවෝ, පියාට ගරු නො කරනුවෝ, මහණුන්ට ගරු නො කරනුවෝ, බමුණන්ට ගරු නො කරනුවෝ, කුලෙහි වැඩි සිටියනට යටත් පැවැතුම් නැත්තෝ වෙත් ද, ඔහු පුජ්‍ය ද ප්‍රභංසාර්භ ද වන්නාහ. මහණෙනි, මේ කලා මව කෙරෙහි මොනොවට පිළිපදනාහු, පියා කෙරෙහි මොනොවට පිළිපදනාහු, මහණුන් කෙරෙහි මොනොවට පිළිපදනාහු, බමුණන් කෙරෙහි මොනොවට පිළිපදනාහු, කුලයෙහි වැඩි සිටියනට යටත් පැවැතුම් ඇතියාහු යම්සේ පුජ්‍යත් ප්‍රභංසාර්භත් වෙත් ද, මහණෙනි, එ සේ ම දඹවර්ෂායුෂ්ක මිනිසුන් අතුරෙහි යම් කෙනෙක් මව කෙරෙහි මොනොවට නො පිළිපදනාහු ද, පියා කෙරෙහි මොනොවට නො පිළිපදනාහු ද, මහණුන් කෙරෙහි මොනොවට නො පිළිපදනාහු ද, බමුණන් කෙරෙහි මොනොවට නො පිළිපදනාහු ද, කුලයෙහි වැඩි සිටියනට යටත් පැවැතුම් නැතියාහු ද, ඔහු පුජ්‍ය ද ප්‍රභංසාර්භ ද වන්නාහ. මහණෙනි, දඹවර්ෂායුෂ්ක මිනිසුන් කෙරෙහි මෑණියෝ යෑ යි හෝ සුළු මෑණියෝ යි හෝ නැන්දණියෝ යි හෝ ඇදුරු බිරිත්දෑ යි හෝ සුළු පිය දෙවුපිය ආදීන්ගේ බිරියෝ යි කියා හෝ (හැඟීමක්) නො වන්නේ ය. එඵවෝ බැටෙඵවෝ කුකුළෝ හුරෝ බල්ලෝ කැණහිල්ලු යම්සේ ද, එසේ ම ලෝවැසි තෙමේ (කුලසීමාව බිඳ) මුග්‍භාවයට යන්නේ ය. (කුල සිරිත් නොතකා ඔවුන් පාවාගන්නාහ.)

16. දසවසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු තෙසං සත්තානං අඤ්ඤ-
 මඤ්ඤමභි තිබ්බො ආසාතො පච්චුපච්චිතො භවිසසති, තිබ්බො ඛ්‍යාපාදෙ,
 තිබ්බො මනොපදෙසො, තිබ්බං වධකචිත්තං මාතු පි පුත්තමභි, පුත්තසස පි
 මාතරි, පිතු පි පුත්තමභි පුත්තසස පි පිතරි, භාතු පි භාතරි භාතු පි භගිනියා,
 භගිනියා පි භාතරි, තිබ්බො ආසාතො පච්චුපච්චිතො භවිසසති තිබ්බො
 ඛ්‍යාපාදෙ තිබ්බො මනොපදෙසො තිබ්බං වධකචිත්තං. සෙය්‍යථාපි
 භික්ඛවෙ මාගචිකස මිගං දිසො තිබ්බො ආසාතො පච්චුපච්චිතො භොති
 තිබ්බො ඛ්‍යාපාදෙ තිබ්බො මනොපදෙසො තිබ්බං වධකචිත්තං එවමෙව
 බො භික්ඛවෙ දසවසායුකෙසු මනුසෙසසු තෙසං සත්තානං අඤ්ඤ-
 මඤ්ඤමභි තිබ්බො ආසාතො පච්චුපච්චිතො භවිසසති තිබ්බො ඛ්‍යාපාදෙ
 තිබ්බො මනොපදෙසො තිබ්බං වධකචිත්තං මාතු පි පුත්තමභි, පුත්තසස පි
 මාතරි, පිතු පි පුත්තමභි, පුත්තසස පි පිතරි, භාතු පි භාතරි, භාතු පි භගිනියා,
 භගිනියා පි භාතරි, තිබ්බො ආසාතො පච්චුපච්චිතො භවිසසති, තිබ්බො
 ඛ්‍යාපාදෙ, තිබ්බො මනොපදෙසො, තිබ්බං වධකචිත්තං. දසවසායුකෙසු
 භික්ඛවෙ මනුසෙසසු සත්තාහං සත්තනරකපො භවිසසති. තෙ අඤ්ඤ-
 මඤ්ඤමභි මිගසඤ්ඤං පටිලභිසසන්ති තෙසං තිණ්හානි සත්ථානි භජෙට්ඨු
 පාතුභවිසසන්ති. තෙ තිණ්හන සජෙට්ඨන 'එස මිගො එස මිගො'ති අඤ්ඤ-
 මඤ්ඤං ජීවිතා වොරොපෙසසන්ති¹.

ආයුචණ්ණාදිවධස්ථනකථා

17. අථ ටො තෙසං භික්ඛවෙ සත්තානං එකච්චානං එවං භවිසසති,
 'මා ච මයං කඤ්චි², මා ච අමෙත කොචී, යනනුන මයං තිණ්ගහණං වා
 වනගහණං වා රුක්ඛගහණං වා නදීවිදුග්ගං වා පබ්බතචිසමං වා පච්චිසිඨා
 වනමුලඵලාභාරා යාපෙය්‍යාමා'ති. තෙ තිණ්ගහණං වා වනගහණං වා
 රුක්ඛගහණං වා නදීවිදුග්ගං වා පබ්බතචිසමං වා පච්චිසිඨා සත්තාහං වන-
 මුලඵලාභාරා යාපෙසසන්ති³. තෙ තසං⁴ සත්තාහසස අච්චයෙන තිණ්ගහණං
 වනගහණං රුක්ඛගහණං නදීවිදුග්ගා පබ්බතචිසමා තික්ඛමිඨා අඤ්ඤ-
 මඤ්ඤං ආලිඛිඨා සභාගාධිසසන්ති සමසාධිසසන්ති 'දිට්ඨා හො
 සත්ත ජීවසී, දිට්ඨා හො සත්ත ජීවසී'ති. අථ ටො තෙසං භික්ඛවෙ
 සත්තානං එවං භවිසසති 'මයං ටො අකුසලානං ධමමානං සමාදනහෙතු
 එචරුපං ආයතං ඤ්ඤතික්ඛියං පත්තා යනනුන මයං කුසලං කර-
 යාම.

1. වොරොපිසසති (යා) 2. යාපෙය්‍යසති. Pms.
 3. කිඤ්චි (කාමී) 4. තඤ්ච (පිචු)

16. මහණෙනි, දඹවර්ණායුෂ්ක මිනිසුන් අතුරෙහි, ඒ සත්වයන්ගේ උතුන් කෙරෙහි දැඩි චෝදනාදායකයක්, දැඩි ව්‍යාපාදයක්, දැඩි මනාප්‍රදේශයක් දැඩි වධක විත්තයක් එළැඹ සිටියේ වන්නේ ය. පුතු කෙරෙහි මවගේ ද, මව කෙරෙහි පුතුවගේ ද, පුතු කෙරෙහි පියාගේ ද, පියා කෙරෙහි පුතුවගේ ද, බෑයා කෙරෙහි බෑයාගේ ද, බිහිනිය කෙරෙහි බෑයාගේ ද; බෑයා කෙරෙහි බිහිනියගේ ද, දැඩි ආඝාතයක්, දැඩි ව්‍යාපාදයක්, දැඩි විත්ත ප්‍රදේශයක්, දැඩි වධක විත්තයක් එළැඹ සිටියේ වන්නේ ය. මහණෙනි, යම්සේ මුච්චාද්දකුට මුච්චා දුක්මෙන් දැඩි ආඝාතයක්, දැඩි දේශයක්, දැඩි විත්ත ප්‍රදේශයක්, දැඩි වධක විත්තයක් එළැඹ සිටුවනේ වේ ද, මහණෙනි, එසේ ම මිනිසුන් දඹවර්ණායුෂ්ක කල්හි ඒ සත්වයන්ගේ උතුන් කෙරෙහි දැඩි ආඝාතයක්, දැඩි ව්‍යාපාදයක්, දැඩි විත්ත ප්‍රදේශයක්, දැඩි වධක විත්තයක්, එළැඹ සිටියේ වන්නේ ය. පුතු කෙරෙහි මවගේ ද, මව කෙරෙහි පුතුවගේ ද, පුතු කෙරෙහි පියාගේ ද, පියා කෙරෙහි පුතුවගේ ද, බෑයා කෙරෙහි බෑයාගේ ද, බිහිනිය කෙරෙහි බෑයාගේ ද, බෑයා කෙරෙහි බිහිනියගේ ද, දැඩි ආඝාතයක්, දැඩි ව්‍යාපාදයක්, දැඩි විත්ත ප්‍රදේශයක්, දැඩි වධක විත්තයක් එළැඹ සිටියේ වන්නේ ය. මහණෙනි; මිනිසුන් දඹවර්ණායුෂ්ක කල්හි සත් දවසක් ශස්ත්‍රාන්ත:කල්පය වන්නේ ය. ඔහු ඔවුනොවුන් කෙරෙහි මෘගසංඥාව (මේ මුච්චා යි හැඟීම) ලබන්නාහ. ඔවුන්ගේ අත්හි තියුණු අවි පහළ වන්නේ ය. ඔහු තියුණු අවියෙන් ‘මේ මුච්චා, මේ මුච්චා’ යි ඔවුනොවුන් දිවියෙන් තොර කරන්නාහ.

17. මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සතුන් අතුරෙන් ඇතැම් කෙනෙකුට ‘අපි කිසිවකුදු දිවියෙන් තොරනො කරමෝ වා, කිසිවෙක් අප ද දිවියෙන් තොර නො කෙරේවා අපි තණහඬුවකට හෝ වනලැහැබකට හෝ රුක්බැඳ්දකට හෝ අන්තර්දව්පාදි නදීන්ගේ දුර්ගමස්ථානයකට හෝ කඳුවලින් විෂම වූ තැනකට හෝ වැද, වෙනෙහි මුල් පල ආහාර කොටැති වැ යැපෙන්නාමෝ නම් යෙහෙකැ’යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. ඔහු තණහඬුවකට හෝ වනලැහැබකට හෝ රුක්බැඳ්දකට හෝ නදීවිදුර්ගයකට හෝ පච්ච විෂමයකට හෝ පිටිය සත් දවසක් වනමුලඵල ආහාර කොටැති ව යැපෙන්නාහ. ඔහු එහි සතිය ඇවැමෙන් තණහඬුවෙන් වනලැහැබෙන් රුක්බැඳ්දෙන් නදීවිදුර්ගයෙන් පච්චවිෂමයෙන් නික්ම, උතුන් වැලැඳගෙන, හවක් සත්වය, “පිනෙකි! තව ම ජීවත් වෙහි! වූසේ යහපති! තව ම ජීවත් වෙහි” යැ යි උතුන් හා සතුටු වන්නාහ, උතුන් අස්වසන්නාහ. මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සත්වය, “අපි වනාහි අකුසල් දහම් සමාදන් කොට ගත් හෙයින් මෙබඳු වූ මහත් ඥාතිවිනාශයකට පත්තම්හ. අපි කුසල් කරමෝ නම් යෙහෙක.

කිං කුසලං කරෙය්‍යාම? යනුනුන මයං පාණාතිපාතා විරමෙය්‍යාම, ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වනෙය්‍යාමා'ති. තෙ පාණාතිපාතා විරම්භසනති. ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වකතිසසනති. තෙ කුසලානං ධම්මානං සමාදනභෙකු ආයුනා පි වඩඪීසසනති වෛණණන පි වඩඪීසසනති. තෙසං ආයුනා පි වඩඪීමානානං වෛණණන පි වඩඪීමානානං දඨවසසායුකානං මනුසසානං විසතිවසසායුකා පුඤ්ඤා හවිසසනති. අථ ඛො තෙසං භික්ඛවෙ සඤ්ඤානං එවං හවිසසති, “මයං ඛො කුසලානං ධම්මානං සමාදනභෙකු ආයුනා පි වඩඪීම, වෛණණන පි වඩඪීම. යනුනුන මයං භියෙය්‍යාසොමඤ්ඤාය කුසලං කරෙය්‍යාම. කිං කුසලං කරෙය්‍යාම? යනුනුන මයං අදීනකාදනා විරමෙය්‍යාම, ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වනෙය්‍යාමා'ති. තෙ පාණාතිපාතා විරම්භසනති අදීනකාදනා විරම්භසනති. ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වකතිසසනති. තෙ කුසලානං ධම්මානං සමාදනභෙකු ආයුනා'පි වඩඪීසසනති, වෛණණනපි වඩඪීසසනති. තෙසං ආයුනාපි වඩඪීමානානං වෛණණනපි වඩඪීමානානං විසතිවසසායුකානං මනුසසානං වකතාලීසවසසායුකානං පුඤ්ඤා හවිසසනති.

අථ ඛො තෙසං භික්ඛවෙ සඤ්ඤානං එවං හවිසසති 'මයං ඛො කුසලානං ධම්මානං සමාදනභෙකු ආයුනාපි වඩඪීම, වෛණණනපි වඩඪීම. යනුනුන මයං භියෙය්‍යාසොමඤ්ඤාය කුසලං කරෙය්‍යාම. කිං කුසලං කරෙය්‍යාම? යනුනුන මයං කාමෙසුම්ච්ඡාවාරා විරමෙය්‍යාම, ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වනෙය්‍යාමා'ති. තෙ පාණාතිපාතා විරම්භසනති, අදීනකාදනා විරම්භසනති, කාමෙසුම්ච්ඡාවාරා විරම්භසනති. ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වකතිසසනති. තෙ කුසලානං ධම්මානං සමාදනභෙකු ආයුනාපි වඩඪීසසනති වෛණණනපි වඩඪීසසනති. තෙසං ආයුනාපි වඩඪීමානානං වෛණණනපි වඩඪීමානානං වකතාලීසවසසායුකානං මනුසසානං අසීතිවසසායුකා පුඤ්ඤා හවිසසනති.

18. අථ ඛො තෙසං භික්ඛවෙ සඤ්ඤානං එවං හවිසසති 'මයං ඛො කුසලානං ධම්මානං සමාදනභෙකු ආයුනාපි වඩඪීම වෛණණනපි වඩඪීම. යනුනුන මයං භියෙය්‍යාසොමඤ්ඤාය කුසලං කරෙය්‍යාම. කිං කුසලං කරෙය්‍යාම? යනුනුන මයං මුසාවාද විරමෙය්‍යාම, ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වනෙය්‍යාමා'ති. තෙ පාණාතිපාතා විරම්භසනති, අදීනකාදනා විරම්භසනති, කාමෙසුම්ච්ඡාවාරා විරම්භසනති, මුසාවාද විරම්භසනති. ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වකතිසසනති. තෙ කුසලානං ධම්මානං සමාදනභෙකු ආයුනාපි වඩඪීසසනති වෛණණනපි වඩඪීසසනති.

කවර කුසලක් කරමෝ ද? අපි ප්‍රාණසාතයෙන් වළකින්නමෝ නම්, මේ කුසල් දහම සමාදන් කොට ගෙන පවතින්නමෝ නම් යෙහෙකැ'යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. කුසල් දහම සමාදන් කොට ගත් හෙයින් ඔහු ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන්නාහ, පැහැයෙන් ද වැඩෙන්නාහ. ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන, පැහැයෙන් ද වැඩෙන දඹවර්ණායුෂක වූ ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ විසි හවුරුද්දක් ආයු ඇත්තෝ වන්නාහ. එ කල්හි, මහණෙනි, ඒ සත්තට, 'අපි, කුසල් දහම සමාදන් කොට ගත් හෙයින්, ආයුෂයෙන් ද වැඩෙමු, වණියෙන් ද වැඩෙමු අපි තවත් බොහෝ සෙයින් කුසල් කරන්නමෝ නම් යෙහෙක. කවර කුසලක් කරන්නමෝ ද? අපි අදත්තාදනයෙන් වළකින්නමෝ නම්, මේ කුසල් දහම සමාදන් කොට ගෙන පවතින්නමෝ නම් යෙහෙකැ'යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. ඔහු පණ්ඩායෙන් වළක්නාහ, අයිතාදනින් වළක්නාහ. මේ කුසල් දහම සමාදන් කොට ගෙන පවතින්නාහ. ඔහු කුසල් දහම සමාදන් කොට ගැනුම් හෙයින් ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන්නාහ. වණියෙන් ද වැඩෙන්නාහ. ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන, වණියෙන් ද වැඩෙන, විසි හවුරුදු ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ හවුරුදු සතළිසක් ආයු ඇතියෝ වන්නාහ.

මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සත්තට, 'අපි වූ කලී කුසල් දහම සමාදන් කොට ගැනීමේ හේතුවෙන් ආයුෂයෙන් ද වැඩෙමු, වණියෙන් ද වැඩෙමු. අපි වඩාත් කුසල් කරන්නමෝ නම් යෙහෙක. කවර කුසලක් කරන්නමෝ ද? අපි කාමයන්හි වරදවා හැසිරීමෙන් වැළැක්කමෝ නම්, මේ කුසල් දහම සමාදන් කොට ගෙන පැවැත්තමෝ නම් යෙහෙකැ'යි මේ සිත වන්නේ ය. ඔහු ප්‍රාණසාතයෙන් වළකින්නාහ, අයිතාදනින් වළකින්නාහ, කාමයන්හි වරදවා හැසිරීමෙන් වළකින්නාහ. මේ කුසල් දහම සමාදන් කොට ගෙන පවතින්නාහ. ඔහු කුසල් දහම සමාදන් කොට ගැනීමේ හෙයින් ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන්නාහ, වණියෙන් ද වැඩෙන්නාහ. ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන, වණියෙන් ද වැඩෙන, සතළිස් වසක් ආයු කොටැති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ අසූ හවුරුදු ආයු ඇත්තෝ වන්නාහ.

18. මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සත්තට, 'අපි වනාහි කුසල් දහම සමාදන් කොට ගැනුම් හෙයින් ආයුෂයෙන් ද වැඩෙමු, වණියෙන් ද වැඩෙමු. අපි වඩාත් කුසල් කරමෝ නම් යෙහෙක. කවර කුසලක් කරන්නමෝ ද? අපි මුසවා බිණීමෙන් වැළැක්කමෝ නම්, මේ කුසල් දහම සමාදන් කොට ගෙන පැවැත්තමෝ නම් යෙහෙකැ'යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. ඔහු පණ්ඩායෙන් වළක්නාහ, අයිතාදනින් වළක්නාහ, කාමයන්හි වරදවා හැසිරීමෙන් වළක්නාහ, මුසවා බිණීමෙන් වළක්නාහ. මේ කුසල් දහම සමාදන් කොට ගෙන පවතින්නාහ. ඔහු කුසල් දහම සමාදන් කොට ගැනුම් හෙයින් ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන්නාහ, වණියෙන් ද වැඩෙන්නාහ.

තෙසං ආයුනාපි වඩිඪමානානං වඤ්ඤානපි වඩිඪමානානං අසිතිවසසායු-
 කානං මනුසසානං සට්ඨිවසසතායුකා පුක්ඛා භවිසසන්ති. අප් ඛො තෙසං
 භික්ඛවෙ සක්ඛානං එවං භවිසසති 'මයං ඛො කුසලානං ධම්මානං සමාදන-
 භෙතු ආයුනාපි වඩිඪාම, වඤ්ඤානපි වඩිඪාම. යනනුන මයං භියොයා-
 සොමකාය කුසලං කරෙය්‍යාම. කිං කුසලං කරෙය්‍යාම? යනනුන මයං
 පිසුණාය වාචාය විරමෙය්‍යාම ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වඤ්ඤායාමා'ති.
 තෙ පාණාතිපාතා විරම්ඤන්ති, අදිහ්‍යාදනා විරම්ඤන්ති, කාමෙසුම්ච්ඡා-
 වාරා විරම්ඤන්ති, මුසාවාද විරම්ඤන්ති, පිසුණාය වාචාය විරම්ඤන්ති.
 ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වකතිසසන්ති. තෙ කුසලානං ධම්මානං සමාදන-
 භෙතු ආයුනාපි වඩිඪිසසන්ති වඤ්ඤානපි වඩිඪිසසන්ති. තෙසං ආයුනාපි
 වඩිඪමානානං වඤ්ඤානපි වඩිඪමානානං සට්ඨිවසසතායුකානං මනුසසා-
 නං චීඝනිවසසතායුකා පුක්ඛා භවිසසන්ති.

අප් ඛො තෙසං භික්ඛවෙ සක්ඛානං එවං භවිසසති 'මයං ඛො
 කුසලානං ධම්මානං සමාදනභෙතු ආයුනාපි වඩිඪාම වඤ්ඤානපි වඩිඪාම.
 යනනුන මයං භියොයාසොමකාය කුසලං කරෙය්‍යාම. කිං කුසලං
 කරෙය්‍යාම? යනනුන මයං ඵරුසාය වාචාය විරමෙය්‍යාම. ඉදං කුසලං
 ධම්මං සමාදය වඤ්ඤායාමා'ති. තෙ පාණාතිපාතා විරම්ඤන්ති, අදිහ්‍යාදනා
 විරම්ඤන්ති, කාමෙසුම්ච්ඡාවාරා විරම්ඤන්ති, මුසාවාද විරම්ඤන්ති,
 පිසුණාය වාචාය විරම්ඤන්ති, ඵරුසාය වාචාය විරම්ඤන්ති. ඉදං
 කුසලං ධම්මං සමාදය වකතිසසන්ති. තෙ කුසලානං ධම්මානං සමාදනභෙතු
 ආයුනාපි වඩිඪිසසන්ති වඤ්ඤානපි වඩිඪිසසන්ති. තෙසං ආයුනාපි වඩිඪ-
 මානානං වඤ්ඤානපි වඩිඪමානානං චීඝනිවසසතායුකානං මනුසසානං
 වකාරීසංජබ්බසසතායුකා පුක්ඛා භවිසසන්ති.

අප් ඛො තෙසං භික්ඛවෙ සක්ඛානං එවං භවිසසති 'මයං ඛො කුසලානං
 ධම්මානං සමාදනභෙතු ආයුනාපි වඩිඪාම වඤ්ඤානපි වඩිඪාම යනනුන
 මයං භියොයාසොමකාය කුසලං කරෙය්‍යාම. කිං කුසලං කරෙය්‍යාම?
 යනනුන මයං සම්මප්පලාපා විරමෙය්‍යාම, ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය
 වඤ්ඤායාමා'ති. තෙ පාණාතිපාතා විරම්ඤන්ති, අදිහ්‍යාදනා විරම්ඤන්ති
 කාමෙසුම්ච්ඡාවාරා විරම්ඤන්ති, මුසාවාද විරම්ඤන්ති, පිසුණාය වාචාය
 විරම්ඤන්ති, ඵරුසාය වාචාය විරම්ඤන්ති, සම්මප්පලාපා විරම්ඤන්ති.
 ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වකතිසසන්ති. තෙ කුසලානං ධම්මානං
 සමාදනභෙතු ආයුනාපි වඩිඪිසසන්ති, වඤ්ඤානපි වඩිඪිසසන්ති. තෙසං
 ආයුනාපි වඩිඪමානානං වඤ්ඤානපි වඩිඪමානානං වකාරීසංජබ්බස-
 සතායුකානං මනුසසානං ඉච්චසසභසායුකා පුක්ඛා භවිසසන්ති.

ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන, වෂ්ඨයෙන් ද වැඩෙන, අසුච්ඡාදන ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ එක්සිය සැට හවුරුදු ආයු ඇත්තෝ වන්නාහ. මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සත්තට ‘අපි වනාහි කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගැනුම් හෙයින් ආයුෂයෙන් ද වැඩෙමු, වෂ්ඨයෙන් ද වැඩෙමු. අපි වඩාත් කුසල් කරමෝ නම් යෙහෙක. කවර කුසලක් කරමෝ ද? අපි පෙහෙසුන් තෙප්ලෙන් වළක්නමෝ නම්, මේ කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගෙන පවත්නමෝ නම් යෙහෙකැ’ යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. ඔහු පණ්ඩායෙන් වළකින්නාහ, අධිනාදනින් වළකින්නාහ, කාමයන්හි වරදවා හැසිරීමෙන් වළකින්නාහ, මුසවායෙන් වළකින්නාහ, පෙහෙසුන් තෙප්ලෙන් වළකින්නාහ. මේ කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගෙන පවත්නාහ. ඔහු කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගැනුම් හෙයින් ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන්නාහ. වෂ්ඨයෙන් ද වැඩෙන්නා. ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන වෂ්ඨයෙන් ද වැඩෙන, එක්සිය සැටවසක් ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ තෙසියවිසි හවුරුද්දකට ආයු ඇත්තෝ වන්නාහ.

මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සත්තට, ‘අපි වූ කලී කුසලධර්ම සමාදන හෙතෙයින් ආයුෂයෙන් ද වැඩෙමු, වෂ්ඨයෙන් ද වැඩෙමු. අපි වඩාත් කුසල් කරමෝ නම් යෙහෙක. කවර කුසලක් කරමෝ ද? අපි පරොස් බසින් වළක්නමෝ නම්, මේ කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගෙන පවත්නමෝ නම් යෙහෙකැ’ යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. ඔහු පණ්ඩායෙන් වළකින්නාහ, අධිනාදනින් වළකින්නාහ, කාමමිථ්‍යාවාරයෙන් වළකින්නාහ, මුසවායෙන් වළකින්නාහ, පෙහෙසුන් තෙප්ලෙන් වළකින්නාහ, පරොස් බසින් වළකින්නාහ, මේ කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගෙන පවත්නාහ. ඔහු කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගැනුම් හෙයින් ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන්නාහ, වෂ්ඨයෙන් ද වැඩෙන්නාහ. ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන, වෂ්ඨයෙන් ද වැඩෙන, තෙසිය විසි වසක් ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ හසිය සතළිස් හවුරුද්දකට ආයු ඇත්තෝ වන්නාහ.

මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සත්තට, ‘අපි වූ කලී කුසල ධර්ම සමාදන හෙතෙයින් ආයුෂයෙන් ද වෂ්ඨයෙන් ද වැඩෙමු. අපි වඩාත් කුසල් කරමෝ නම් යෙහෙක. කවර කුසලක් කරමෝ ද? අපි සම්ප්‍රච්ඡාපයෙන් වළක්නමෝ නම්, මේ කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගෙන පවත්නමෝ නම් යෙහෙකැ’ යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. ඔහු පණ්ඩායෙන් වළකින්නාහ, අධිනාදනින් කාමමිථ්‍යාවාරයෙන් මුසවාදයෙන් පිසුණාවායෙන් වළකින්නාහ. සම්ප්‍රච්ඡාපයෙන් වළකින්නාහ. මේ කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගෙන පවත්නාහ. ඔහු කුසල ධර්ම සමාදන හෙතෙයින් ආයුෂයෙන් ද, වෂ්ඨයෙන් ද වැඩෙන්නාහ. ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන, වෂ්ඨයෙන් ද වැඩෙන, හසිය සතළිස් හවුරුද්දකට ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ හවුරුදු දෙදහසකට ආයු ඇතියෝ වන්නාහ.

19. අථ ඛො තෙසං භික්ඛවෙ සත්තානං එවං හවීසසති 'මයං ඛො කුසලානං ධම්මානං සමාදනාහෙතු ආයුනාපි වඩඨාම, වඤ්ඤානපි වඩඨාම, යනනුන මයං භියොයාසොමකතාය කුසලං කරෙය්‍යාම. කිං කුසලං කරෙය්‍යාම? යනනුන මයං අභිඤ්ඤං පච්ඡෙය්‍යාම, ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වකෙතය්‍යාමා'ති. තෙ පාණාතිපාතා විරම්සසනති, අදිනකාදනා විරම්සසනති, කාමෙසුම්ච්ඡාවාරා විරම්සසනති, මුසාවාද විරම්සසනති, පිසුණාය වාචාය විරම්සසනති, ඵරුසාය වාචාය විරම්සසනති, සමඵපලාපා විරම්සසනති, අභිඤ්ඤං පච්ඡෙය්‍යනති, ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වකතිසසනති. තෙ කුසලානං ධම්මානං සමාදනාහෙතු ආයුනාපි වඩඨීසසනති වඤ්ඤානපි වඩඨීසසනති. තෙසං ආයුනාපි වඩඨමානානං වඤ්ඤානපි වඩඨමානානං දොවසසභසායුකානං මනුසසානං වකාරිවසසභසායුකා සුත්තා හවීසසනති.

අථ ඛො තෙසං භික්ඛවෙ සත්තානං එවං හවීසසති 'මයං ඛො කුසලානං ධම්මානං සමාදනාහෙතු ආයුනාපි වඩඨාම, වඤ්ඤානපි වඩඨාම. යනනුන මයං භියොයාසොමකතාය කුසලං කරෙය්‍යාම. කිං කුසලං කරෙය්‍යාම? යනනුන මයං ව්‍යාපාදං පච්ඡෙය්‍යාම, ඉදං කුසලං 'ධම්මං සමාදය වකෙතය්‍යාමා'ති. තෙ පාණාතිපාතා විරම්සසනති, අදිනකාදනා විරම්සසනති, කාමෙසුම්ච්ඡාවාරා විරම්සසනති, මුසාවාද විරම්සසනති, පිසුණාය වාචාය විරම්සසනති, ඵරුසාය වාචාය විරම්සසනති, සමඵපලාපා විරම්සසනති, අභිඤ්ඤං පච්ඡෙය්‍යනති, ව්‍යාපාදං පච්ඡෙය්‍යනති. ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වකතිසසනති. තෙ කුසලානං ධම්මානං සමාදනාහෙතු ආයුනාපි වඩඨීසසනති, වඤ්ඤානපි වඩඨීසසනති. තෙසං ආයුනාපි වඩඨමානානං වඤ්ඤානපි වඩඨමානානං වකාරිවසසභසායුකානං¹ මනුසසානං අට්ඨවසසභසායුකා සුත්තා හවීසසනති.

අථ ඛො තෙසං භික්ඛවෙ සත්තානං එවං හවීසසති 'මයං ඛො කුසලානං ධම්මානං සමාදනාහෙතු ආයුනාපි වඩඨාම, වඤ්ඤානපි වඩඨාම, යනනුන මයං භියොයාසොමකතාය කුසලං කරෙය්‍යාම. කිං කුසලං කරෙය්‍යාම? යනනුන මයං මිච්ඡාදිට්ඨිං පච්ඡෙය්‍යාම ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වකෙතය්‍යාමා'ති. තෙ පාණාතිපාතා විරම්සසනති, අදිනකාදනා විරම්සසනති, කාමෙසුම්ච්ඡාවාරා විරම්සසනති, මුසාවාද විරම්සසනති, පිසුණාය වාචාය විරම්සසනති, ඵරුසාය වාචාය විරම්සසනති, සමඵපලාපා විරම්සසනති, අභිඤ්ඤං පච්ඡෙය්‍යනති, ව්‍යාපාදං පච්ඡෙය්‍යනති, මිච්ඡාදිට්ඨිං පච්ඡෙය්‍යනති. ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වකතිසසනති. තෙ කුසලානං ධම්මානං සමාදනාහෙතු ආයුනාපි වඩඨීසසනති වඤ්ඤානපි වඩඨීසසනති. තෙසං ආයුනාපි වඩඨමානානං වඤ්ඤානපි වඩඨමානානං අට්ඨවසසභසායුකානං මනුසසානං විසතිවසසභසායුකා සුත්තා හවීසසනති,

1. වකාරිවසසභසායුකානං (මජ්ඣ. ෦෦෬)

19. මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සත්තට, ‘අපි වූකලී කුශලධර්ම සමාදන හේතුවෙන් ආයුෂයෙන් ද, වණියෙන් ද වැඩෙමු. අපි වඩාත් කුසල් කරමෝ නම් යෙහෙක. කවර කුසලක් කරමෝ ද? අපි අභිධ්‍යාව දුරු ලත්තමෝ නම්, මේ කුසල් දහම සමාදන් නොවගෙන පවත්නමෝ නම් යෙහෙකැ’යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. ඔහු ප්‍රාණසාතයෙන් අදත්තාදනයෙන් කාමමිථ්‍යාවාරයෙන් මෘෂාවාදයෙන් ජෛශ්‍රයෙන් පරුෂ-වචනයෙන් සම්ඵප්‍රලාපයෙන් වළකින්නාහ, අභිධ්‍යාව දුරුලත්තාහ. මේ කුසල් දහම සමාදන් කොට ගෙන පවතින්නාහ. ඔහු කුශලධර්ම සමාදන හේතුවෙන් ආයුෂයෙන් ද වණියෙන් ද වැඩෙන්නාහ. ආයුෂයෙන් ද වණියෙන් ද වැඩෙන, දෙදහසක් හවුරුද්දට ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ සාරදහස් හවුරුද්දකට ආයු ඇත්තෝ වන්නාහ.

මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සත්තට, ‘අපි වූ කලී කුශලධර්ම සමාදන හේතුවෙන් ආයුෂයෙන් ද, වණියෙන් ද වැඩෙමු. අපි වඩාත් කුසල් කරමෝ නම්, යෙහෙක. කවර කුසලක් කරමෝ ද? අපි ව්‍යාපාදය බැහැර කරමෝ නම්, මේ කුසල් දහම (ව්‍යාපාද ප්‍රභාණය) සමාදන් කොට ගෙන පවත්නමෝ නම් යෙහෙකැ’ යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. ඔහු ප්‍රාණ-සාතයෙන්, අදත්තාදනයෙන්, කාමමිථ්‍යාවාරයෙන්, මුසාවාදයෙන්, පිසුණා-වාචනයෙන්, ඵරුසවාචනයෙන්, සම්ඵප්‍රලාපයෙන් වළකින්නාහ. අභිධ්‍යාව බැහැර කරන්නාහ. ව්‍යාපාදය බැහැර කරන්නාහ. මේ කුසල් දහම සමාදන් කොට ගෙන පවතින්නාහ. කුසල් දහම සමාදන් කොට ගැනුම් හේතුවෙන් ඔහු ආයුෂයෙන් ද වණියෙන් ද වැඩෙන්නාහ. ආයුෂයෙන් ද වණියෙන් ද වැඩෙන, සාරදහසක් හවුරුදු ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ අවුරුදු අටදහසක් ආයු ඇත්තෝ වන්නාහ.

මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සත්තට, ‘අපි වූ කලී කුශලධර්ම සමාදන හේතුවෙන් ආයුෂයෙන් ද වණියෙන් ද වැඩෙමු. අපි වඩාත් කුසල් කරමෝ නම් යෙහෙක. කවර කුසලක් කරමෝ ද? අපි මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය බැහැර කරමෝ නම්, මේ (මිථ්‍යාදෘෂ්ටි ප්‍රභාණමය) කුශලධර්මය සමාදන් කොටගෙන පවත්නමෝ නම් යෙහෙකැ’ යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. ඔහු ප්‍රාණසාතයෙන්, අදත්තාදනයෙන්, කාමමිථ්‍යාවාරයෙන්, මුසාවාදයෙන් පිසුණවාචනයෙන්, ඵරුසවාචනයෙන්, සම්ඵප්‍රලාපයෙන් වළකින්නාහ. අභිධ්‍යාව, ව්‍යාපාදය බැහැර කරන්නාහ. මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය බැහැර කරන්නාහ. මේ කුසල් දහම සමාදන් කොට ගෙන පවතින්නාහ. කුශලධර්ම සමාදන හේතුවෙන් ඔහු ආයුෂයෙන් ද, වණියෙන් ද වැඩෙන්නාහ. ආයුෂයෙන් ද වණියෙන් ද වැඩෙන අටදහසක් හවුරුද්දට ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ වර්ෂ විසිදහසකට ආයුෂ ඇත්තෝ වන්නාහ.

20. අථ ඛො තෙසං භික්ඛවෙ සත්තානං එවං භවිස්සති: ‘මයං ඛො කුසලානං ධම්මානං සමාදානභෙකු ආයුනාපි වඩ්ඪාම, වග්ගොනපි වඩ්ඪාම, යනනුන මයං භියොභාසොමකාය කුසලං කරෙය්‍යාමාති කිං කුසලං කරෙය්‍යාම? යනනුන මයං තයො ධම්මෙ පච්චෙය්‍යාම අධම්මරාගං විසමලොභං මිච්ඡාධම්මං, ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වනෙකය්‍යාමා’ති. තෙ පාණාතිපාතා විරම්ඤ්ඤති, අදිනකාදානා විරම්ඤ්ඤති, කාමෙසුමිච්ඡා- වාරා විරම්ඤ්ඤති, මුසාවාද විරම්ඤ්ඤති, පිසුණාය වාචාය විරම්ඤ්ඤති, ඵරුසාය වාචාය විරම්ඤ්ඤති, සමච්චලාපා විරම්ඤ්ඤති, අභිජ්ඣං පච්චෙය්‍යති, ව්‍යාපාදං පච්චෙය්‍යති, මිච්ඡාදිට්ඨිං පච්චෙය්‍යති, තයො ධම්මෙ පච්චෙය්‍යති: අධම්මරාගං විසමලොභං මිච්ඡාධම්මං. ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වනතිස්සති. තෙ කුසලානං ධම්මානං සමාදානභෙකු ආයුනාපි වඩ්ඪිස්සති, වග්ගොනපි වඩ්ඪිස්සති, තෙසං ආයුනාපි වඩ්ඪමානානං වග්ගොනපි වඩ්ඪමානානං විසතිවසසභසායුකානං මනුස්සානං වකාරිසංවසසභසායුකා පුඤ්ඤා භවිස්සති,

21. අථ ඛො තෙසං භික්ඛවෙ සත්තානං එවං භවිස්සති ‘මයං ඛො කුසලානං ධම්මානං සමාදානභෙකු ආයුනාපි වඩ්ඪාම වග්ගොනපි වඩ්ඪාම. යනනුන මයං භියොභාසොමකාය කුසලං කරෙය්‍යාම කිං කුසලං කරෙය්‍යාම? යනනුන මයං මනෙකය්‍යා අසසාම පෙකෙකය්‍යා අසසාම සාමඤ්ඤ ඉහමඤ්ඤ කුලලපෙට්ඨාපවාසිනො, ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වනෙකය්‍යාමා’ති. තෙ පාණාතිපාතා විරම්ඤ්ඤති, අදිනකාදානා විරම්ඤ්ඤති, කාමෙසුමිච්ඡාවාරා විරම්ඤ්ඤති, මුසාවාද විරම්ඤ්ඤති, පිසුණාය වාචාය විරම්ඤ්ඤති, ඵරුසාය වාචාය විරම්ඤ්ඤති, සමච්චලාපා විරම්ඤ්ඤති, අභිජ්ඣං පච්චෙය්‍යති, ව්‍යාපාදං පච්චෙය්‍යති, මිච්ඡාදිට්ඨිං පච්චෙය්‍යති, තයො ධම්මෙ පච්චෙය්‍යති අධම්මරාගං විසමලොභං මිච්ඡාධම්මං, මනෙකය්‍යා භවිස්සති පෙකෙකය්‍යා සාමඤ්ඤ ඉහමඤ්ඤ කුලලපෙට්ඨාපවාසිනො. ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වනතිස්සති. තෙ කුසලානං ධම්මානං සමාදානභෙකු ආයුනාපි වඩ්ඪිස්සති වග්ගොනපි වඩ්ඪිස්සති. තෙසං ආයුනාපි වඩ්ඪමානානං වග්ගොනපි වඩ්ඪමානානං වකාරිසංවසසභසායුකානං මනුස්සානං අසිතිවසසභසායුකා පුඤ්ඤා භවිස්සති. අසිතිවසසභසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුස්සෙසු පංචවසසසතිකා කුමාරිකා අලම්පතෙය්‍යා භවිස්සති. අසිතිවසසභසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුස්සෙසු තයො ආබාධා භවිස්සති ඉච්ඡා අනසනං ජරා.

20. මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සත්තට, අපි වූ කලී කුශලධර්ම සමාදන හේතුවෙන් ආයුෂයෙන් ද, වණියෙන් ද වැඩෙමු. දපි වඩාත් කුසල් කරමෝ නම් යෙහෙක. කවර කුසලක් කරමෝ ද? අපි අධර්ම රාගය, විෂම ලෝභය, මිථ්‍යාධර්මය යන මේ තුන් ලාමක ධර්ම දුර්ලත්තමෝ නම්, මේ කුශලධර්මය සමාදන් කොට ගෙන පවත්නමෝ නම් යෙහෙකැ'යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. ඔහු ප්‍රාණසාතයෙන්, අදත්තාදනයෙන්, කාමමිථ්‍යාවාරයෙන්, මුසාවාදයෙන්, පිසුණවාචායෙන්, ඵරුසවාචායෙන් සම්ඵප්‍රලාපයෙන් වළකින්නාහ. අභිධ්‍යාව, ව්‍යාපාදය, මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය දුර් ලත්තාහ. අධර්ම රාගය, විෂම ලෝභය, මිථ්‍යාධර්මය යන තුන් පාපධර්ම බැහැර කරන්නාහ. මේ කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගෙන පවතින්නාහ. ඔහු කුශලධර්ම සමාදන හේතුවෙන් ආයුෂයෙන් ද, වණියෙන් ද වැඩෙන්නාහ. ආයුෂයෙන් ද වණියෙන් ද වැඩෙන, හවුරුදු විසිදහසක් ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ හවුරුදු සතළිස් දහසකට ආයු ඇතියෝ වන්නාහ.

21. මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සත්තට, 'අපි වනාහි කුශලධර්ම සමාදන හේතුවෙන් ආයුෂයෙන් ද, වණියෙන් ද වැඩෙමු. අපි වඩාත් කුසල් කරමෝ නම් යෙහෙක. කවර කුශලයක් කරමෝ ද? අපි මව කෙරෙහි මොනවට පිළිපදින්නමෝ, පියා කෙරෙහි මොනොවට පිළිපදින්නමෝ මහණුන්ට සත්කාර කරන්නමෝ, බමුණන්ට සත්කාර කරන්නමෝ කුලයෙහි වැඩී සිටියනට යටත් පැවැතුම් ඇත්තමෝ වන්නමු නම්, මේ කුශල ධර්ම සමාදන් කොට ගෙන පවතින්නමෝ නම් යෙහෙකැ'යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. ඔහු ප්‍රාණසාතයෙන්, අදත්තාදනයෙන්, කාමමිථ්‍යාවාරයෙන්, මුසාවාදයෙන්, පිසුණවාචායෙන්, ඵරුසවාචායෙන් සම්ඵප්‍රලාපයෙන් වළකින්නාහ. අභිධ්‍යාව, ව්‍යාපාදය, මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය බැහැර ලත්තාහ. අධර්ම රාග විෂමලෝභ මිථ්‍යාධර්ම යන තුන් පාපධර්ම බැහැර කරන්නාහ. මවුට සත්කාර කරන්නෝ, පියාට සත්කාර කරන්නෝ, මහණුන්ට සත්කාර කරන්නෝ, බමුණන්ට සත්කාර කරන්නෝ, කුලයෙහි වැඩී සිටියනට යටත් පැවැතුම් දක්වන්නෝ වන්නාහ. මේ කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගෙන පවතින්නාහ. ඔහු කුශල ධර්ම සමාදන හේතුවෙන් ආයුෂයෙන් ද, වණියෙන් ද වැඩෙන්නාහ. ආයුෂයෙන් ද, වණියෙන් ද වැඩෙන හවුරුදු සතළිස් දහසකට ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ හවුරුදු අසූ දහසක් ආයු ඇත්තෝ වන්නාහ. මහණෙනි, අවුරුදු අසූ දහසක් ආයු ඇති මිනිසුන් අතුරෙහි පන්සියක් හවුරුදු වසස් වූ කුමරියෝ පතිකුලයට යැමට සුදුසු වන්නාහ. මහණෙනි, අසූදහසක් හවුරුදු ආයු ඇති මිනිසුන් අතුරෙහි ආභාරතෘෂ්ණාව ද ආභාරක්ලාන්තිය ද මහලු වීම ද යන තුන් ආබාධ කෙනෙක් ම වන්නාහ.

සධිබරාජුපපතති

22. අසීතිවසසහසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු අයං ජමුද්දිපො ඉද්ධො වෙච භවිසසති ඒතො ච, කුකකුචසමානිකා¹ ගාමනිගමජනපද රාජධානියො.² අසීතිවසසහසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු අයං ජමුද්දිපො අච්චි මඤ්ඤා චුට්ඨො භවිසසති මනුසෙසති, සෙය්‍යථාපි නළුවනං සරවනං.³ චා.

අසීතිවසසහසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු අයං බාරාණසී කෙතුමති නාම රාජධානි භවිසසති ඉද්ධා වෙච ඒතා ච බහුජනා ච ආකිණ්ණ- මනුසසා ච සුභික්ඛා ච. අසීතිවසසහසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු ඉමසම් ජමුද්දිපෙ චතුරාසිති නගරසහසානි භවිසසනති කෙතුමතිරාජධානි- පමුඛානි. අසීතිවසසහසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු කෙතුමතියා රාජධානියා සංඛො නාම රාජා උපපජ්ජසති වකකවතති ධම්මකො ධම්මරාජා වාතුරතො විජිතාචී ජනපදස්ථාවරියපඤ්ඤා සකතරතන- සමනනාගතො. තසීමානි සකතරතනානි භවිසසනති, සෙය්‍යථිදං, වකකරතනං හජීරතනං අසකරතනං මණ්ඩරතනං ඉජීරතනං ගහපතිරතනං පරිනායකරතනමෙච සකමං. පරොසහසං ඛො පතසස චුක්ඛා භවිසසනති සුරා වීරඛගරුපා පරසෙනපමඤ්ඤා. සො ඉමං පථවිං සාගරපරියන්තං අදඤ්ඤිත අසජෙන ධම්මෙන අභිච්චිය අජඛාවපිසසති.

මෙතෙතය්‍යචුද්දුසාදෙ

23. අසීතිවසසහසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු මෙතෙතයො නාම හභවා ලොකෙ උපපජ්ජසති අරහං සමමාසමුද්ධො විජ්ජාවරණ- සමපනො සුගතො ලොකවිදු අනුක්ඛරො පුරිසදම්මසාරථී සස්ථා දෙවමනුසසානං චුද්ධො හගවා. සෙය්‍යථාපහං එතරහි ලොකෙ උපනො අරහං සමමාසමුද්ධො විජ්ජාවරණසමපනො සුගතො ලොකවිදු අනුක්ඛරො පුරිසදම්මසාරථී සස්ථා දෙවමනුසසානං චුද්ධො හගවා. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සමුභමකං සසමණචුභමණිං පජං සදෙවමනුසං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකස්ථා පචෙදෙසති, සෙය්‍යථාපහං එතරහි ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සමුභමකං සසමණචුභමණිං පජං සදෙවමනුසං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකස්ථා පචෙදෙමි. සො ධම්මං දෙසෙසති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣිකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාස්ථං සමා ඤ්ජනං කෙචලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං චුභමවරියං පකාසෙසති. සෙය්‍යථාපහං එතරහි ධම්මං දෙසෙමි ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣිකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාස්ථං සමා ඤ්ජනං කෙචලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං චුභමවරියං පකාසෙමි. සො අනෙකසතසහසං භික්ඛුසඛං පරිහරිසසති සෙය්‍යථාපහං එතරහි අනෙකසතං භික්ඛුසඛං පරිහරාමි.

1. කුකකුචසමානිකා (සා)
2. ගාමනිගම ජනපද රාජධානියො [කම], ගාමනිගමරාජධානියො (මජසං)
3. සාරවනං (සා)

මහණෙනි, මිනිසුන් හවුරුදු අසුදහසක් ආයු ඇතියන් වූ කල්හි මේ දඹදිව සමාද්ධි (ධාන්‍යාදියෙන් සම්පන්න) ද, ස්ඵිත (වස්ත්‍රාදියෙන් පරිපූර්ණ) ද වන්නේ ය. ගම් නියමගම් දනවු රජදහන්හු වහළ මතුයෙන් ගමෙකින් ගමකට කුකුළකු විසින් යෑ හැකි වන සේ ඒකාබද්ධ වූ පිහිටි දහස්ගණන් ගෙවලින් යුක්ත වන්නාහ. මහණෙනි, අසු දහසක් හවුරුදු ආයු ඇති මිනිසුන් ඇති වන කල්හි මේ දඹදිව උනවනයක් බටවනයක් සේ, අවිවිය මෙන් මිනිසුන්ගෙන් අතුරු සිදුරු නැති සේ ගැවැසුණේ වන්නේ ය.

22. මහණෙනි, මිනිසුන් වස් අසුදහසක් ආයු ඇත්තන් වන කල්හි, මේ බරණැස් නුවර සමාද්ධි වූ ද ආභ්‍යා වූ ද බොහෝ ජනයා ඇත්තා වූ ද මිනිසුන්ගෙන් ආකිණි වූ ද සුලභ ආහාර ඇත්තාවූ ද කේතුමති නම් රජදහනෙක් වන්නේ ය. මහණෙනි, මිනිසුන් අසුදහසක් හවුරුදු ආයු ඇත්තවුන් වූ කල්හි මේ දඹදිවහි කේතුමති රාජධානිය පාමොක් කොටැති සුවාසු දහසක් නගරයෝ වන්නාහ. මහණෙනි, මිනිසුන් අසුදහසක් හවුරුදු ආයු ඇතියන් වූ කල්හි කේතුමති රාජධානියෙහි ධාර්මික වූ ධර්මරාජ වූ සිවු සයුරු හිමි කොට සතර මහාවිජයට අධිපති වූ, සියලු සතුරන් දිනූ, දනවුති තහවුරු බවට පැමිණි, සත්රුවනින් යුත් ශංඛ නම් සක්විති රජෙක් පහළ වන්නේ ය. ඔහුට වක්‍රත්නය, හස්තිරත්නය, අශ්වරත්නය, මණිරත්නය, ස්ත්‍රීරත්නය, ගෘහපතිරත්නය, සත්වන පරිත්‍යාක රත්නයැ යි මේ සජ්ඣ රත්න කෙනෙක් වන්නාහ. ඔහුට බාන සුලු නොවූ මුර්තිමත් වීරයය බඳු ශරීර ඇති, පර සෙන් මඩිනු සමත් වූ, දහසකට වැඩි දරු කෙනෙක් වන්නාහ. හෙතෙම සයුරුහිමි මේ මහ පොළොව දඹුවමින් තොර වූ, අවියෙන් තොර වූ, දැහැමෙන් සෙමෙන් ජය ගෙන අධිපති වූ වසන්නේ ය.

23. මහණෙනි, මිනිසුන් හවුරුදු අසුදහසකට පරමායුෂ ඇත්තවුන් වූ කල්හි, අර්භත් වූ සමාක්සම්බුද්ධි වූ, විද්‍යාවරණ සම්පන්න වූ, සුගත වූ, ලොව දන්නා, නිරුක්තර පුරුෂදමාසාරථි වූ, දෙවමිනිස්නට ශාස්තෘ වූ, සිවුසස් අවබෝධ කළ, සියලු භාග්‍යාදි ඇති, මෙමත්‍රෙය නම් භාග්‍යවත් තෙම ලොවැ උපදින්නේ ය. යම්සේ මම් මෙ සමයෙහි දෙවියන් සහිත මරුන් සහිත බඹුන් සහිත මේ ලෝකය ද, මහණ බමුණන් සහිත, දෙව මිනිසුන් සහිත සත්වප්‍රජාව ද තෙමේ ම වෙසෙසි නුවණින් දන පසක් කොට පළ කෙරෙමි ද, එසේ ම ඒ මෙමත්‍රෙය බුදුරජ ද දෙවියන් සහිත, මරුන් සහිත, බඹුන් සහිත, මේ ලෝකය ද, මහණ බමුණන් සහිත, දෙව මිනිසුන් සහිත සත්වප්‍රජාව ද තෙමේ ම වෙසෙසි නුවණින් දන, පසක් කොට දන්වන්නේ ය. යම්සේ මම් මෙ සමයෙහි ආදි කල්‍යාණ මධ්‍ය කල්‍යාණ පර්යවසාන කල්‍යාණ වූ, අර්ථ සහිත ව්‍යඤ්ජන සහිත වූ දහම් දෙසම් ද, හැම ලෙසින් පිරිපුන් වූ, පිරිසිදු බඹසර ප්‍රකාශ කරමි ද, එසේ ම ඒ බුදුරජ තෙමේ ද ආදිකල්‍යාණ මධ්‍ය කල්‍යාණ පර්යවසාන කල්‍යාණ වූ, අර්ථ සහිත ව්‍යාචන සහිත වූ දහම් දෙසන්නේ ය. හැම ලෙසින් පිරිපුන් වූ පිරිසිදු බඹසර ප්‍රකාශ කරන්නේ ය. යම්සේ මම් මෙ සමයෙහි නොයෙක් සිය ගණන් භික්ෂු සභිසයා පරිහරණය කෙරෙමි ද, එසේ ම ඒ බුදුරජ නොයෙක් සියදහස් ගණන් භික්ෂු සභිසයා පරිහරණය කරන්නේ ය.

24. අථ ඛො භික්ඛවෙ සධෙඛා නාම රාජා යො සො යුපො රඤ්ඤු මහාපනාදෙන කරාපිතො, තං යුපං උසාපෙඤා අඤ්ඤාවසීඤා තං දඤා විසසජ්ජන්තා¹ සමණඛාභමණකපණදඤ්ඤාවණිඛකයාවකානං දනං දඤා² මෙතෙනයාසස භගවතො අරහතො සමාසමඛුදධසස සන්තිකෙ කෙසමස්සං ඔහාරෙඤා කාසායානි වජානි අච්ඡාදෙඤා අභාරණො අනභාරියං පබ්බජ්ජන්ති. යො එවං පබ්බජ්ජතො සමානො එකො වූපකට්ඨ අපපමනො ආකාපි පහිතනො විහරනො න විරසෙඤා යසසඤාය කුලපුතො සමමදෙව අභාරණො අනභාරියං පබ්බජන්ති, තද්දුතතරං භුභවට්ටිය-පට්ටියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකඤා උපසම්පජ්ජ විහරිසුන්ති.

25. අනන්දීපා භික්ඛවෙ විහරං අත්තසරණො අනඤ්ඤසරණො ධම්ම-දීපා ධම්මසරණො අනඤ්ඤසරණො. කථංඤා භික්ඛවෙ භික්ඛු අනන්දීපො විහරති අත්තසරණො අනඤ්ඤසරණො, ධම්මදීපො ධම්මසරණො අනඤ්ඤසරණො?.

ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපසංඝී විහරති ආකාපි සමපජානො සතිමා විනෙයා ලොකෙ අභිඤ්ඤාදෙමනසං. වෙදනාසු -පෙ-විනෙත -පෙ-ධම්මෙසු ධම්මානුපසංඝී විහරති ආකාපි සමපජානො සතිමා විනෙයා ලොකෙ අභිඤ්ඤාදෙමනසං. එවං ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු අනන්දීපො විහරති අත්තසරණො අනඤ්ඤසරණො, ධම්මදීපො ධම්මසරණො අනඤ්ඤසරණො.

භික්ඛුනො ආයුචණණදිවධස්ථනකථා

26. ගොචරෙ භික්ඛවෙ වරං සකෙ පෙතතිකෙ විසයෙ. ගොචරෙ භික්ඛවෙ වරනා සකෙ පෙතතිකෙ විසයෙ ආයුනා පි වධස්ථිසකථ, වණණන පි වධස්ථිසකථ, සුඛෙන පි වධස්ථිසකථ, භොගෙන පි වධස්ථිසකථ, බලෙන පි වධස්ථිසකථ. කිංඤ්ඤ භික්ඛවෙ භික්ඛුනො ආයුසමී? ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු ඡන්දසමාධිපධානසඛිඛාර- සමනාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති, චිරියසමාධි -පෙ- විතසමාධි -පෙ- චීමංසා සමාධිපධානසඛිඛාරසමනාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති. සො ඉමෙසං චතුතතං ඉද්ධිපාදනං භාවිතතො බහුලිකතතො ආකඛමානො කප්පං වා තිට්ඨෙධ්වයා කප්පාවසෙසං වා. ඉදං ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛුනො ආයුසමී.

1. විසසජ්ජන්ති (මඡස.)
 2. දඤා (PTS)

24. මහණෙනි, එකල්හි ශබ්ධ නම් ඒ සක්චිති රජ තෙම, පෙර මහාපනාද රජහු විසින් කරවන ලද යම් ප්‍රාසාදයෙක් වේ ද, (ගංගානදියෙහි ගිලී ඇති) ඒ පහය (ගඟෙන්) මත්තට නංවා. කලක් එහි වැස, මහණ බවුණු දුගී මගී පුලනු යදි ආදීනට එය පරිත්‍යාග කොට හැර දමා කෙහෙ රවුලු බහවා කසාවක් හැද ගිහිගෙයින් නික්මු හඟවත් අර්හත් මෙමත්‍රෙය සම්මා-සම්බුදු රජුහු වෙතැ, පැවිදි වන්නේ ය. හෙ තෙම මෙසේ පැවිදි වූයේ ම, හුදෙකලා වූයේ, කයින් සිතීන් විවික්ත වූයේ, නොපමා වූයේ, කෙලෙස් තවන වැර ඇතියේ, නිවන් කරා මෙහෙයු සිතැත්තේ, මද කලෙකින් ම, යමක් පිණිස කුල දරුවෝ ගිහි ගෙන් නික්ම මනා කොට ම සසුන් වදිත් නම් , ඒ නිරුත්තර වූ සසුන් බඹසරැ අවසන වූ රහත්-පලය වත්මනු බෙවෙහි ම තමා ම දැන පසක් කොට සපයා වසන්නේ ය.

25. මහණෙනි, (එබැවින්) ආත්මය (ලොවී ලොවුතුරා දහම්) විප කොටැත්තෝ වැ ආත්මය ශරණ කොටැත්තෝ වැ අත් ශරණයක් අපෙක්ෂා නො කරන්නෝ වැ, ධර්මය ද්විප කොටැත්තෝ වැ ධර්මය ශරණ කොටැත්තෝ වැ, අත් ශරණයක් නැත්තෝ වැ වසවු.

මහණෙනි, කෙසේ නම් මහණ තෙම ආත්මය විප කොටැති වැ, ආත්මය ශරණ කොටැති වැ, අත් ශරණයක් නැත්තෙක් වැ වෙසේ ද? ධර්මය විප කොටැති වැ, ධර්මය ශරණ කොටැති වැ, අත් ශරණයක් නැති වැ වෙසේ ද?

මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙම කයෙහි කය අනුව බලනුයේ, කෙලෙස් තවන වැර ඇත්තේ, නුවණින් දන්නේ, එලැඹැවූ සිහි ඇත්තේ, ලොවෙහි (කයෙහි) අභිධ්‍යාවත් දෙමනසක් පහ කොට වෙසෙයි. වෙද්‍යාවන්හි ... සිතෙහි ... ධර්මයන්හි ධර්ම අනුව බලනුයේ කෙලෙස් තවන වැර ඇත්තේ නුවණින් දන්නේ එලැඹැවූ සිහි ඇත්තේ, ලොවෙහි (ධර්මයන්හි) අභිධ්‍යාවත් දෙමනසක් පහ කොට වෙසෙයි. මහණෙනි, මෙසේ ම මහණ තෙම ආත්මය විප කොටැති වැ, ආත්මය ශරණ කොටැති වැ අත් ශරණයක් නැති වැ, ධර්මය විප කොටැති වැ ධර්මය ශරණ කොටැති වැ, අත් ශරණයක් නැති වැ වෙසෙයි. මහණෙනි, තමන් සතු වූ පියාගෙන් තමනට උරුම වැ ආ හැසිරීමට නිසි පෙදෙසෙහි හැසිරෙවු. තෙපි පියාගෙන් උරුම වැ ආ හැසිරීමට නිසි පෙදෙසෙහි හැසිරෙන්නහු, ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන්නහු, වණියෙන් ද වැඩෙන්නහු, සුවයෙන් ද වැඩෙන්නහු, හොඟ-යෙන් ද වැඩෙන්නහු, බලයෙන් ද වැඩෙන්නහුය. මහණෙනි, මහණහුගේ ආයුෂයට කරුණු කවරේ ද? මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙම ජන්ද සමාධිය ප්‍රධාන කොටැති සංස්කාරයන් ගෙන් සමන්විත වූ සාද්ධිපාදය වඩයි. වීර්ය සමාධිය ... චිත්ත සමාධිය ... විමංසා සමාධිය ප්‍රධාන කොටැති සංස්කාර-යන්ගෙන් සමන්විත වූ සාද්ධිපාදය වඩයි. හේ මේ සතර සාද්ධිපාද වැඩු බැවින් බහුල කොට කළ බැවින් කැමැති වන්නේ කල්පයක් හෝ කල්පයකට වැඩි කලක් හෝ සිටියැ හැකි වන්නේ ය. මහණෙනි, මෙය වනාහි මහණහුගේ ආයුෂයට කරුණ වෙයි.

කිඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛුනො වණණසමිං? ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු පිලවා
ආහානි පාතිමොකඛසංවරසංවුනො විහරති ආචාරගොවරසමපනො
අනුමනොසු වජේඝ්ඤ භයදසකච්චි, සමාදය සිකති සිකඛපදෙසු. ඉදං ඛො
භික්ඛවෙ භික්ඛුනො වණණසමිං.

කිඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛුනො සුඛසමිං? ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු විච්චොව
කාමෙහි විච්චො අකුසලෙහි ධමමෙහි සවිතකකං සවිචාරං විචෙකජං පිතිසුඛං
පඨමං කුමානං¹ උපසමපජ්චිහරති, විතකකච්චාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං
කුමානං -පෙ- තතියං කුමානං -පෙ- වතුඤ්චං කුමානං උපසමපජ්චි
විහරති. ඉදං ඛො පන භික්ඛවෙ භික්ඛුනො සුඛසමිං.

කිඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛුනො භොගසමිං? ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු මෙකතා-
සහගතෙන වෙතසා එකං දිසං ඵරිඤ්චා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං,
තථා වතුඤ්චං, ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බකතතාය සබ්බාවනනං
ලොකං මෙකතාසහගතෙන වෙතසා විපුලෙන මහගතෙන අපමාණෙන
අවෙරෙන අබ්බාපජේජන² ඵරිඤ්චා විහරති. ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු කරුණා-
සහගතෙන වෙතසා -පෙ- මුද්දිකාසහගතෙන වෙතසා -පෙ- උපෙකඛා-
සහගතෙන වෙතසා එකං දිසං ඵරිඤ්චා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං,
තථා වතුඤ්චං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බකතතාය සබ්බාවනනං
ලොකං උපෙකඛාසහගතෙන වෙතසා විපුලෙන මහගතෙන අපමාණෙන
අවෙරෙන අබ්බාපජේජන ඵරිඤ්චා විහරති. ඉදං ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛුනො
භොගසමිං.

කිඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛුනො බලසමිං? ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු ආසවානං
බයාඅනාසවං වෙතොවිමුක්ඛිං පඤ්ඤවිමුක්ඛිං දිට්ඨව ධමමෙ සයං අභිඤ්ඤ
සච්ඡකඤ්චා උපසමපජ්චි විහරති. ඉදං ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛුනො බලසමිං.

නාහං භික්ඛවෙ අඤ්ඤං එකබලමි පමනුපසකාමී යං එවං දුපපසහං
යපධිදං භික්ඛවෙ මාරබලං කුසලානං භික්ඛවෙ ධමමානං සමාදනාහෙන
එවමිදං පුඤ්ඤං පවධිතීති.

ඉදම වොච හගවා, අකතමනා තෙ භික්ඛු හගවතො භාසිතං අභිනාසුතති.

වකකවනනිසුතනං නිට්ඨිතං තතියං.

1. පඨමජකානං පිචු, (PTS)
2. අබ්බාපජේජනං (පිචු, PTS)

මහණෙනි, මහණහුගේ වණියට කාරණ කවරේ ද? මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙම සිල්වත් වේ ද, පාමොක් හැවුරුමෙන් හැවුරුණේ, ආචාර ගොවර දෙකින් යුක්ත වූයේ, අනුමාත්‍ර වරදෙහි ද බිය දක්නා සුලු වූයේ වෙසේ ද, සමාදන් කොට ගෙන සිකපදන්හි හික්මේ ද, මහණෙනි, මෙය මහණහුගේ වණියට කාරණ වේ.

මහණෙනි, මහණහුගේ සුවයට කාරණ කවරේ ද? මහණෙනි, මෙහි මහණ, තෙම කාමයන්ගෙන් වෙන් වූ ම, අකුසල් දහමුත්ගෙන් වෙන් ව ම, චිත්ත සහිත, විචාර සහිත, විවේකයෙන් උපන් ප්‍රීතිය හා සුවය හා ඇති, පළමු දහන ලැබ වෙසෙයි. චිත්ත විචාරයන් සංහිදීමෙන් ... දෙවෙනි දහන ... තෙවෙනි දහන ... සිවුවන දහන ලැබ වෙසෙයි. මහණෙනි, මේ වනාහි මහණහුගේ සුවයට කාරණ වෙයි.

මහණෙනි, මහණහුගේ භෝගයට කාරණ කවරේ ද? මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙම මෙහි සහගත සිතින් එක් දෙසක් පැතිරී ගෙන වෙසෙයි, එසේ දෙවෙනි දෙස, එසේ තෙවෙනි දෙස, එසේ සිවුවන දෙස, මෙසේ උඩ, යට, සරස, හැම තැන, සියලු ලොව මහත් වූ මහද්ගත වූ අප්‍රමාණ වූ වෛර රහිත වූ ක්‍රොධරහිත වූ මෙහි සහගත සිතින් පැතිර ගෙන වෙසෙයි. මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙම කරුණා සහගත සිතින් ... මුදිතා සහගත සිතින්...උපෙක්ෂා සහගත සිතින් එක් දෙසක් පැතිර ගෙන වෙසෙයි. එසේ දෙවෙනි දෙස, එසේ තෙවෙනි දෙස, එසේ සිවුවන දෙස, මෙපරිද්දෙන් උඩ, යට, සරස, හැම තැන, සියලු ලොව මහත් වූ මහද්ගත වූ අප්‍රමාණ වූ වෛර රහිත වූ, ක්‍රොධ රහිත වූ උපෙක්ෂා සහගත සිතින් පැතිරී ගෙන වෙසෙයි. මහණෙනි, මෙය මහණහුගේ භෝගයට කාරණ වෙයි.

මහණෙනි, මහණහුගේ බලයට කාරණ කවරේ ද? මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙම ආසුචයන්ගේ විනාශයෙන් ආසුච රහිත වූ එල සමාධිය ද එල ඥානය ද මෙ අත්බවහි ම තෙමේ ම වෙසෙයි නුවණින් දැන, පසක් කොට ලැබ වෙසෙයි. මහණෙනි, මෙය වනාහි මහණහුගේ බලයට කාරණ වේ.

මහණෙනි, මාර බලය සේ දුක සේ මැඩැලියැ යුතු වූ අන් එක ද බලයක් මම (නුවණැසින්) නො දකිමි. (එය ද මේ රහත් පල තෙම මැඩ ලයි.) මහණෙනි, මෙසේ කුශල ධර්මයන්ගේ සමාදන හෙතෙයෙන් මේ (ලොවුතුරා) පින ද (රහත් පලය තෙක් ම) වැඩේ.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළ සේක. ආරාධිත සිතැති ඒ හික්ෂුහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ වචනය පිළිගත්හ.

තෙවෙනි වක්‍රවර්තී සිංහනාද සූත්‍රය නිමිසේ යැ.

අගගඤ්ඤසුභාං

1. එවං මෙ සුභං:

එකං සමයං හගවා සාවඤ්ඤාං විහරති පුබ්බාරාමෙ මිඨාරමාතුපාසාදෙ. තෙන ටො පන සමයෙන වාසෙට්ඨභාරදාජා භික්ඛුසු පරිවසනති¹ භික්ඛු-භාවං ආකඛිමිනා. අප් ටො හගවා සායණිකසමයං පටිසලොනා වුට්ඨිතො පාසාද ඔරොභික්ඛා පාසාදපච්ඡායායං² අබෙහාකාසෙ වඩකමති. අඤ්ඤා ටො වාසෙට්ඨා හගවනං සායණිකසමයං පටිසලොනා වුට්ඨිතං පාසාද ඔරොභික්ඛා පාසාදපච්ඡායායං අබෙහාකාසෙ වඩකමනං. දිස්වාන භාරදාජං ආමනෙකසී: “අයං ආවුසො භාරදාජ හගවා සායණිකසමයං පටිසලොනා වුට්ඨිතො පාසාද ඔරොභික්ඛා පාසාදපච්ඡායායං අබෙහාකාසෙ වඩකමති. ආයාමාවුසො භාරදාජ යෙන හගවා තෙනුපසඩකමිසසාම. අපෙපවනාම ලභෙයායාම හගවතො සනතිකා³ ධම්මං කථං සවණායා”ති. ‘එවමාවුසො’ති ටො භාරදාජො වාසෙට්ඨස පච්චෙසසාසී. අප් ටො වාසෙට්ඨභාරදාජා යෙන හගවා තෙනුපසඩකමිසු. උපසඩකමික්ඛා හගවනං අභිවාදෙක්ඛා හගවනං වඩකමනං අනුවඩකමිසු.

2. අප් ටො හගවා වාසෙට්ඨං ආමනෙකසී: ‘තුමෙහ ඛච්ඡට්ඨ වාසෙට්ඨා බ්‍රාහ්මණජව්වා බ්‍රාහ්මණකුලීනා බ්‍රාහ්මණකුලා අගාරසමා අනගාරියං පබ්බජිතා. කච්චි ටො වාසෙට්ඨා බ්‍රාහ්මණා න අකෙකාසනති න පරිභාසනති?ති.

“තගස නො හතෙක බ්‍රාහ්මණා අකෙකාසනති පරිභාසනති අකතරූපාය පරිභාසාය පරිපුණ්ණාය නො අපරිපුණ්ණායා”ති.

“යථා කථං පන ටො වාසෙට්ඨා බ්‍රාහ්මණා අකෙකාසනති පරිභාසනති අකතරූපාය පරිභාසාය පරිපුණ්ණාය නො අපරිපුණ්ණායා?ති”.

1. පරිවසති - සිවු.
 2. පාසාදපච්ඡායායං-කම.
 3. ධම්මබ්‍රා-භ්‍යා කම.

අගගසඤ්ඤ සූත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසනලදී:

එක් සමයෙක්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර නිසා මිභාර-
මාතුපාසාද නම් වූ පූර්වාරාමයෙහි වැඩ වසන සේක. එ සමයෙහි වාශිෂ්ඨ
භාරද්වාර්චයන හෙරණ දෙනම භික්ෂුභාවය (උපසපුව) පතන්තාහු භික්ෂුන්
කෙරෙහි පිරිවෙසෙත්, එකල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සවස් වේලෙහි පල-
සමවකින් නැගී සිටියේක්. පහයෙන් බැස, පහය ඉදිරියෙහි සෙවණෙහි
එළිමහනෙහි සක්මන් කරන සේක. වාශිෂ්ඨ හෙරණ තෙම, සවස් වේලෙහි-
පලසමවකින් නැගී සිට පහයෙන් බැස, පහය ඉදිරියෙහි සෙවණැ එළිමහ-
නෙහි සක්මන් කරන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දිටී. දක භාරවාර්ච හෙරණහු
බණවා, ‘ඇවැත්නි, භාරවාර්චයෙනි, මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සවස් වේලේ
පලසමවකින් නැගී සිට පහයෙන් බැස, පහය ඉදිරියෙහි සෙවණැ එළිමහ-
නෙහි සක්මන් කරන සේක. ඇවැත්නි, භාරවාර්චයෙනි, එමු. භාග්‍යවතුන්
වහන්සේ කරා එළැඹෙන්නමු. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙකින් ධම් කථාවක්
අසන්නට ලබන්නමෝ නම් ඉතා යෙහෙකැ’යි කී ය. ‘එසේ ය, ඇවැත්නි’යි
කියා ම භාරද්වාර්ච තෙම වාශිෂ්ඨයාට පිළිවදන් දුන. ඉක්බිති වාශිෂ්ඨ
භාරද්වාර්ච දෙනම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා ගියහ. ගොස් ඔබ වැඳ,
සක්මන් කරන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනුව සක්මන් කළහ.

2. එකල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වාශිෂ්ඨයා බණවා, ‘වාශිෂ්ඨයෙනි,
තෙපි වූ කලී බ්‍රාහ්මණජාතික වූ බ්‍රාහ්මණයන් අතුරෙහි කුලසම්පන්න වූ
බ්‍රාහ්මණ කුලය හැර ගිහිගෙන් නික්ම සසුන් වන්නෝ වහු. කිමෙක් ද
වාශිෂ්ඨයෙනි, තොපට බ්‍රාහ්මණයෝ ආත්‍රොශ නො කෙරෙත් ද? පරිභව
නො කෙරෙත් ද?’යි අසා වදළ සේක.

‘වහන්ස, එකාන්තයෙන් ම බ්‍රාහ්මණයෝ අපරිපුණ්ණී නො වූ (අතර
නොනැවැත්) පරිපුණ්ණී (නිරතුරු වූ) තමනට හුරු වූ පරිභව වචනයෙන්
අපට ආත්‍රොශ කෙරෙත්, පරිභව කෙරෙත්’ යැ යි හේ කී ය.

‘වාශිෂ්ඨයෙනි, අපරිපුණ්ණී නොවූ පරිපුණ්ණී ම වූ තමනට හුරු වූ පරිභව
වචනයෙන් කෙසේ නම් තොපට බ්‍රාහ්මණයෝ ආත්‍රොශ පරිභව කෙරෙත්
ද?’ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පුළුවන් සේක.

බ්‍රාහ්මණො හතෙන ඵවමාහංසු: “බ්‍රාහ්මණො”ව සෙට්ඨො වග්ගො භිතා අඤ්ඤා වග්ගො බ්‍රාහ්මණො”ව සුකෙකා වග්ගො, කණ්ඨා අඤ්ඤා වග්ගො, බ්‍රාහ්මණො”ව සුජ්ඣන්ති නො අබ්‍රාහ්මණො බ්‍රාහ්මණො ව බ්‍රහ්මිනො පුත්තා ඔරසා මුඛතො ජාතා බ්‍රහ්මජා බ්‍රහ්මනිමිතා බ්‍රහ්මදයාද. තෙ තුමෙහ සෙට්ඨො වග්ගො භිතා භිතමස්ථි වග්ගො අජ්ඣපගතා, යදිදං මුණ්ඩකෙ සමණකෙ ඉබෙහ කණ්ඨක ඛන්ධුපාදපචෙව. තයිදං න සාධු, තයිදං නපථරුපං, යං තුමෙහ සෙට්ඨො වග්ගො භිතා භිතමස්ථි වග්ගො අජ්ඣපගතා, යදිදං මුණ්ඩකෙ සමණකෙ ඉබෙහ කණ්ඨක ඛන්ධුපාද-පචෙව”ති. ඵවං ටො නො හතෙන බ්‍රාහ්මණො අකෙකාසන්ති පරිභාසන්ති අක්කරුප්පං පරිභාසාය පරිපුණ්ණොය නො අපරිපුණ්ණොයා”ති.

“තග්ග ටො වාසෙට්ඨො බ්‍රාහ්මණො පොරාණං අසරත්තා ඵවමාහංසු: බ්‍රාහ්මණො”ව සෙට්ඨො වග්ගො, භිතා අඤ්ඤා වග්ගො, බ්‍රාහ්මණො ව සුකෙකා වග්ගො, කණ්ඨා අඤ්ඤා වග්ගො, බ්‍රාහ්මණො”ව සුජ්ඣන්ති නො අබ්‍රාහ්මණො, බ්‍රාහ්මණො”ව බ්‍රහ්මිනො පුත්තා ඔරසා මුඛතො ජාතා බ්‍රාහ්මජා බ්‍රහ්මනිමිතා බ්‍රහ්මදයාද”ති. දිසන්ති ටො පන වාසෙට්ඨො බ්‍රාහ්මණානං බ්‍රාහ්මණියො උතුනියො”පි ගඛනිතියො”පි විජායමානා”පි පායමානා”පි. තෙ ව බ්‍රාහ්මණො යොනිජා”ව සමානා ඵවමාහංසු: බ්‍රාහ්ම-ණො”ව සෙට්ඨො වග්ගො -පෙ- පුත්තා ඔරසා -පෙ- බ්‍රහ්මදයාද”ති. තෙ ව බ්‍රහ්මානකෙච අඛ්භාවිකන්ති මුසා ව භාසන්ති බ්‍රහ්මඤ්ඤා අපුඤ්ඤං පසවන්ති.

වාතුචණ්ණසුද්ධි

3. වක්ඛාරො’ මෙ වාසෙට්ඨ වග්ගො, ඛන්තියා බ්‍රාහ්මණො වෙසසා සුඤ්ඤං ඛන්තියො”පි ටො වාසෙට්ඨො ඉබෙකචෙව පාණාතිපාති හොති අදිනකාද්ධි කාමෙසු මිච්ඡාවාරි මුසාවාදි පිසුණවාචො ඵරුසවාචො සමථපච්චාපි අභිජ්ඣාලු බාපනනවිතො මිච්ඡාදිට්ඨි. ඉති ටො වාසෙට්ඨ යො’ මෙ ධම්මා අකුසලා අකුසලසංඛාතා සාවජ්ජා සාවජ්ජසංඛාතා අසෙවිතඛො අසෙවිතඛසංඛාතා න අපුමරියා න අලමරියසංඛාතා, කණ්ඨා කණ්ඨවිපාකා විඤ්ඤාගරහිතා, ඛන්තියෙ පි තෙ ඉබෙකචෙව සන්දිසන්ති. බ්‍රාහ්මණො පි ටො වාසෙට්ඨ -පෙ- වෙසසා පි ටො වාසෙට්ඨ -පෙ- සුඤ්ඤ පි ටො වාසෙට්ඨ ඉබෙකචෙව පාණාතිපාති හොති අදිනකාද්ධි -පෙ- මිච්ඡාදිට්ඨි. ඉති ටො වාසෙට්ඨ යො’ මෙ ධම්මා අකුසලා අකුසල-සංඛාතා -පෙ- කණ්ඨා කණ්ඨවිපාකා විඤ්ඤාගරහිතා, සුඤ්ඤ පි තෙ ඉබෙකචෙව සන්දිසන්ති.

1. කණ්ඨො අඤ්ඤා වග්ගො-PMS.

“වහන්ස, ‘බ්‍රාහ්මණ වර්ණය ම ශ්‍රේෂ්ඨ ය, අන්‍ය වර්ණයෝ පහත් හ. බ්‍රාහ්මණවංශය ම ඉක්ම වර්ණය, ඉතිරි තුන් වංශයෝ ම කෘෂ්ණවර්ණ හ. බ්‍රාහ්මණයෝ ම ඉඩ වෙත්. බ්‍රාහ්මණ නොවූවෝ ඉඩ නොවෙත්. බ්‍රාහ්මණයෝ ම බඹහුගේ මුඛින් බිහි වූ, බඹහු ගෙන් උපන්, බඹහු විසින් මවන ලද, (වේද-වේදභිගාදී) බඹහුගේ දැවැද්දට උරුම කරූ වූ, බඹහු ගේ ඖරස පුත්‍රයෝ ය. ඒ තෙපි ශ්‍රේෂ්ඨ වර්ණය හැරැදීමා, ගැහැවි වූ කලු වූ මාරපාක්ෂික වූ, බඹහුගේ පයින් උපන් මුඩු මහණුන් වූ භීත වර්ණයකට බටුවෝ වහු. ශ්‍රේෂ්ඨ වර්ණය හැරැලා ගැහැවි වූ කලු වූ මාරපාක්ෂික වූ බඹහුගේ පයින් උපන් මුඩුමහණුන් වූ භීත වර්ණයකට පැමිණියහු ය යන යමෙක් ඇද්ද, එය නො මැනවි, එය නො සුදුසු යැ’ යි, වහන්ස, මෙසේ අපරිපූර්ණ නො වූ, පරිපූර්ණ ම වූ, තමනට හුරුවූ ගැරහුම බයින් අපට ආක්‍රොශ කෙරෙත්, පරිභව කෙරෙත්” යැ යි වාග්‍රිෂ්ඨය තෙම කී ය.

‘වාග්‍රිෂ්ඨයෙනි, බ්‍රාහ්මණයෝ එකාන්තයෙන් ම පුරාණ කථාව (ලෝකෝත්පත්තිවර්ණාවංශය) සිහි නො කරන්නාහු, ‘බ්‍රාහ්මණයෝ ම ශ්‍රේෂ්ඨ වර්ණය ය, අන් වර්ණයෝ භීතයහ, බ්‍රාහ්මණයෝ ම ඉක්ම වර්ණය ය, අන්‍ය වර්ණයෝ කෘෂ්ණයහ අබ්‍රාහ්මණයෝ නො ව බ්‍රාහ්මණයෝ ම ඉඩ වෙත්, බ්‍රාහ්මණයෝ ම බ්‍රාහ්මයාගේ මුඛයෙන් බිහි වූ, බ්‍රාහ්මයාගෙන් උපන් බ්‍රාහ්මයා විසින් මවන ලද, බ්‍රාහ්මයාගේ දයාද වූ, බ්‍රාහ්මයාගේ ඖරස පුත්‍රයෝ’ යි කියත්. වාග්‍රිෂ්ඨයෙනි, බ්‍රාහ්මණයන් ගේ ඔසප් වූ ද, ගැබ්බි වූ ද, වදන්නාවූ ද, (දරුවනට) කිරි පොවන්නාවූ ද බැමිණියෝ දක්නා ලැබෙත්. ඒ බමුණෝ යෝනියෙන් උපන්නෝ වන්නාහු බ්‍රාහ්මණවර්ණය ම ශ්‍රේෂ්ඨ ය... බ්‍රාහ්මයෝ ම බ්‍රාහ්මයාගේ දයාද වූ බ්‍රාහ්මයාගේ ඖරසපුත්‍රයෝ යැ යි මෙසේ කියත්. එසේ කියන්නාහු බ්‍රාහ්මයාට ම නිජු කෙරෙත්, මුසවා තෙපලත්, බොහෝ අකුසල් ද රැස් කෙරෙත්.

3. වාග්‍රිෂ්ඨයෙනි, ක්ෂත්‍රිය බ්‍රාහ්මණ වෛශ්‍ය ශුද්‍රයැ යි මේ වර්ණ සතරෙකි. වාග්‍රිෂ්ඨයෙනි, මෙහි එක්තරා ක්ෂත්‍රියයෙක් ද පණ්ඩා කරන සුලු වෙයි නොදුන් දැ ගන්නා සුලු වෙයි. කාමයන්හි වරදවා හැසිරෙන සුලු වෙයි. මුසවා බණන සුලු වෙයි. පෙහෙසුන් තෙපලන සුලු වෙයි. පරොස් බස් කියන සුලු වෙයි. සම්ඵප්‍රපාප දෙඩන සුලු වෙයි. අභිධ්‍යා බහුල වෙයි. ව්‍යාපාදයට පැමිණි සිතැත්තේ වෙයි. මිසදිට ගත්තෙක් වෙයි. වාග්‍රිෂ්ඨයෙනි, මෙසේ අකුසල් යැයි කියන ලද, අකුසල් ම වූ, වරද සහිත යැ යි කියන ලද, වරද සහිත ම වූ, නොසෙව්වා යුතු යැ යි කියන ලද, නොසෙව්වායුතු ම වූ, ආර්යභාවයට නොපොහොසත් යැ යි කියන ලද, ආර්යභාවය සිදු කිරීමෙහි නො පොහොසත් ම වූ, කෘෂ්ණවිපාක ඇති, කෘෂ්ණම වූ, නුවණැත්තන් විසින් ගරහන ලද, යම් පාප ධර්ම කෙනෙක් වෙත් ද, ඒ ඇතැම් ලාමක ධර්මයෝ මෙහි ක්ෂත්‍රියයා කෙරෙහි ද දක්නා ලැබෙත්, ... බ්‍රාහ්මණයා කෙරෙහි ද දක්නා ලැබෙත්. වෛශ්‍යයා කෙරෙහි ද දක්නා ලැබෙත්... ශුද්‍රයා කෙරෙහි ද දක්නා ලැබෙත්.

බහ්නියො පි ඛො වාසෙය් ඉධෙකවෙව්වා පාණාතිපාතා පටිච්චරතො හොති. අදීඝකාදනා පටිච්චරතො, කාමෙසු මිච්චාචාරා පටිච්චරතො, මුසාවාද පටිච්චරතො, පිසුනාය ව්‍යව්‍ය පටිච්චරතො, ඵරුසාය ව්‍යව්‍ය පටිච්චරතො, සමච්චලාපා පටිච්චරතො, අනභිජ්ඣාලු අධ්‍යාපනනවිග්ගො සමමාදිව්සී. ඉති ඛො වාසෙවද්ධා යෙ' මෙ ධම්මා කුසලා කුසලසඛිංතා අනවජ්ජා අනවජ්ජසඛිංතා සෙවිතඛ්ඛා සෙවිතඛ්ඛසඛිංතා අලමරියා අලමරිය-සඛිංතා සුඝකා සුඝකච්චපාකා විඤ්ඤප්පසඤ්ඤා, බහ්නියො පි තෙ වාසෙවද්ධා ඉධෙකවෙව් සද්දිසසනති.

බ්‍රාහ්මණො පි ඛො වාසෙවද්ධා -පෙ- වෙසො පි ඛො වාසෙවද්ධා-පෙ- සුඤ්ඤ පි ඛො වාසෙවද්ධා ඉධෙකවෙව්වා පාණාතිපාතා පටිච්චරතො හොති -පෙ- අනභිජ්ඣාලු අධ්‍යාපනනවිග්ගො සමමාදිව්සී. ඉති ඛො වාසෙවද්ධා යෙ'මෙ ධම්මා කුසලා කුසලසඛිංතා අනවජ්ජා අනවජ්ජසඛිංතා සෙවිතඛ්ඛා සෙවිතඛ්ඛසඛිංතා අලමරියා අලමරියසඛිංතා සුඝකා සුඝකච්චපාකා විඤ්ඤප්පසඤ්ඤා,¹ සුඤ්ඤ පි තෙ ඉධෙකවෙව් සද්දිසසනති.

ඉමෙසු ඛො වාසෙවද්ධා වතුසු වචෙණ්ණසු ඵවං උභයවොකිචෙණ්ණසු වතතමානෙසු කණ්ණසුකෙකසු ධම්මෙසු විඤ්ඤගර්භිතෙසු වෙව් විඤ්ඤප්ප-සඤ්ඤ ව. යදෙඤ්ඤ බ්‍රාහ්මණො ඵවමාහංසු; බ්‍රාහ්මණො'ව සෙවෙද්ධා වචෙණ්ණ භීතා අඤ්ඤා වචෙණ්ණො. බ්‍රාහ්මණො'ව සුකෙකා වචෙණ්ණො කණ්ණා අඤ්ඤා වචෙණ්ණො, බ්‍රාහ්මණො'ව සුජ්ඣන්ති නො අබ්‍රාහ්මණො, බ්‍රාහ්මණො'ව බ්‍රහ්මිනො සුඝකා ඔරසා මුඛතො ජාතා බ්‍රහ්මච බ්‍රහ්මනීම්මිතා බ්‍රහ්මදයාද්'ති. තං තෙසං විඤ්ඤ නානුජානනති. තං කිසස හෙතු? ඉමෙසං හි වාසෙවද්ධා වතුනතං වචෙණ්ණනං යො හොති භික්ඛු අරහං ඛිණ්ණසච්චො වුපිතවා කතකරණියො ඔභිතභාරො අනුපතනසද්දෙඤ්ඤා පටිකච්චිණ්ණවසංයොජනො සමච්චඤ්ඤවිචුතො, සො නෙසං² අඟ්ගමකඛියති. ධම්මෙනෙව නො අධම්මෙන. ධම්මො හි වාසෙවද්ධා සෙවෙද්ධා ජනෙතසම්. දිවෙද්ධ වෙව් ධම්මෙ අභිසම්පරායෙව්³.

1. විඤ්ඤප්පසඤ්ඤා (භ්‍යා)
2. තෙසං. ජ්ඣ
3. අභිසම්පරායඤ්ඤා. (මජ්ඣ. ජ්ඣ)

වාශිෂ්ඨයෙනි, මෙහි ඇතැම් ක්ෂත්‍රියයෙක් ද පණ්ඩාවායෙන් වැළැක්කේ වෙයි. අධිනාදනින් වැළැක්කේ වෙයි, කාමයන්හි වරදවා හැසිරීමෙන් වැළැක්කේ වෙයි, මුසවායෙන් වැළැක්කේ වෙයි, පෙහෙසුන් තෙජලෙන් වැළැක්කේ වෙයි, පරොස් බසින් වැළැක්කේ වෙයි, සම්ඵප්‍රලාපයෙන් වැළැක්කේ වෙයි, අභිධ්‍යා නැත්තේ වෙයි, ව්‍යාපාදසහිත සිත් නැත්තේ වෙයි, සම්දිට්‍ර ගත්තේ වෙයි. වාශිෂ්ඨයෙනි, මෙසේ කුශල යැ යි කියන ලද කුසල් ම වූ, වරද රහිත යැ යි කියන ලද, වරද රහිත ම වූ, සෙව්‍යැ යුතු යැ යි කියන ලද සෙව්‍යැ යුතු ම වූ, ආර්යභාවය සිදු කිරීමෙහි පොහොසත් යැ යි කියන ලද, ආර්යභාවය සිදු කිරීමෙහි පොහොසත් ම වූ ඉක්ලව්පාක ඇති, ඉක්ල ම වූ, නුවණැත්තන් විසින් පසස්නා ලද යම් ධර්ම කෙනෙක් වෙත් ද, ඒ ඇතැම් දහම්හු මෙහි ක්ෂත්‍රියයා කෙරෙහි ද දක්නා ලැබෙත්.

වාශිෂ්ඨයෙනි, මෙහි බ්‍රාහ්මණයා ද... චෛත්‍යයා ද... ශුද්‍රයාද පණ්ඩාවායෙන් වැළැක්කේ වෙයි, අධිනාදනින් වැළැක්කේ වෙයි. කාමමිච්ඡාචාරයෙන් වැළැක්කේ වෙයි, මුසවායෙන් වැළැක්කේ වෙයි, පෙහෙසුන් තෙජලෙන් වැළැක්කේ වෙයි, පරොස් බසින් වැළැක්කේ වෙයි, සම්ඵප්‍රලාපයෙන් වැළැක්කේ වෙයි, අභිධ්‍යා නැත්තේ වෙයි, ව්‍යාපාද, සහිත සිත් නැත්තේ වෙයි, සම්දිට්‍ර ගත්තේ වෙයි. වාශිෂ්ඨයෙනි, මෙසේ කුසල් යැ යි කියන ලද, කුසල් ම වූ, වරද රහිත යැ යි කියන ලද වරද රහිත ම වූ, සෙව්‍යැ යුතු යැ යි කියන ලද සෙව්‍යැ යුතු ම වූ, ආර්යභාවය සිදු කිරීමෙහි පොහොසත් යැ යි කියන ලද, ආර්යභාවය සිදු කිරීමෙහි පොහොසත් ම වූ, ඉක්ලව්පාක ඇති, ඉක්ල ම වූ, නුවණැත්තන් විසින් පසස්නා ලද යම් ධර්ම කෙනෙක් වෙත් ද, ඒ ඇතැම් දහම්හු මෙහි බ්‍රාහ්මණයා කෙරෙහි ද, ... චෛත්‍යයා කෙරෙහි ද ශුද්‍රයා කෙරෙහි ද දක්නා ලැබෙත්.

වාශිෂ්ඨයෙනි, මේ සතර වර්ණයන් මෙසේ නුවණැත්තන් විසින් ගරහන ලද දහම්හි ද නුවණැත්තන් විසින් පසස්නා ලද දහම්හි ද, කාෂ්ණ ධර්මයන්හි ද ඉක්ලධර්මයන් හි ද යි මෙසේ කුශලාකුශල යන විවිධ ධර්මයන්ගෙන් ම මිශ්‍ර වී පවත්නා කල්හි, බ්‍රාහ්මණවර්ණය ම ශ්‍රේෂ්ඨ යැ යි ඉතර වර්ණයෝ හිතහ යි, බ්‍රාහ්මණවර්ණය ම සුදු යැ යි, සෙසු වර්ණයෝ කලු හ යි, බ්‍රාහ්මණයෝ ම ඉඩ වෙත් යැ යි බ්‍රාහ්මණ නොවූවෝ ඉඩ නො වෙත් යැ යි, බ්‍රාහ්මණයෝ ම බ්‍රහ්මයාගෙන් උපන්, බ්‍රහ්මයා විසින් මවන ලද, බ්‍රහ්මදයාද වූ, බ්‍රහ්මයාගේ මුචින් උපන් ඖරස සුත්‍රයෝ හ යි යම් වචනයක් කියත් ද, ඔවුන්ගේ ඒ වචනය නුවණැත්තෝ නො අනුදනිත්. ඒ කවර හෙයින්? යත්: වාශිෂ්ඨයෙනි, මේ සතර වර්ණ අතුරෙන් කවරකට අයත් වුව ද යම් මහණෙක් රහත් ද, ක්ෂිණාසුච ද, වූසු මහ බබ්සර ඇත්තේ ද, කොට නිමි කටයුතු ඇත්තේ ද, පැමිණි ස්වාර්ථය (රහත් බව) ඇත්තේ ද, හැම ලෙසින් නැසූ හවබන්ධන ඇත්තේ ද, මොනොවට දන මිදුණේ ද, හෙ තෙමේ ඒ හැම දෙනා අතුරෙහි අග්‍ර යැ යි කියනු ලැබේ. ඒ ද අධර්මයෙන් නොව ධර්මයෙන් ම ය. වාශිෂ්ඨයෙනි, ධර්මය ම සත්මුචයෙහි මෙ ලොව්හි ද පරලොව්හි ද ශ්‍රේෂ්ඨ ය. එහෙයින්.

4. තදම්නාපෙතං වාසෙට්ඨා පරියායෙන වේදිතඛං යථා ධම්මොව සෙට්ඨා ජනෙනසී. දිට්ඨං වෙච ධම්මෙ අභිසම්පරායෝචි. ඡානාති ඛො පන වාසෙට්ඨා රාජා පසෙනදී කොසලො “සමඤ්ඤා ගොතමො අනුක්ඛරො සකාකුලා පඛඛජිතො”ති. සකා ඛො පන වාසෙට්ඨා රඤ්ඤපසෙනදිනො කොසලස අනන්තරා අනුසුත්තා භවන්ති. කරොන්ති ඛො වාසෙට්ඨා සකා රඤ්ඤ පසෙනදිමිති කොසලෙ නිපව්චකාරං අභිවාදනං පච්චුට්ඨානං අඤ්ඤලිකමං සාමීචිකමං. ඉති ඛො වාසෙට්ඨා යං කරොන්ති සකා රඤ්ඤ පසෙනදිමිති කොසලෙ නිපව්චකාරං අභිවාදනං පච්චුට්ඨානං අඤ්ඤලිකමං සාමීචිකමං, කරොති තං රාජා පසෙනදී කොසලො තථාගතෙ නිපව්චකාරං අභිවාදනං පච්චුට්ඨානං අඤ්ඤලිකමං සාමීචිකමං. නඤ්ඤ ‘සුජාතො සමඤ්ඤා ගොතමො, දුජාතො’භමසී, ඛලවා සමඤ්ඤා ගොතමො දුඛට්ඨො’භමසී, පාසාදිකො සමඤ්ඤා ගොතමො දුඛට්ඨො’භමසී, මහෙසකො සමඤ්ඤා ගොතමො, අපපසකො’භමසී’ති. අථ ඛො නං ධම්මං යෙච සකකරොන්තො ධම්මං ගරුකරොන්තො ධම්මං මානෙත්තො ධම්මං පුජෙත්තො ධම්මං අපවායමානො එච රාජා පසෙනදී කොසලො තථාගතෙ නිපව්චකාරං කරොති අභිවාදනං පච්චුට්ඨානං අඤ්ඤලිකමං සාමීචිකමං. ඉමීනා’පි ඛො එතං වාසෙට්ඨා පරියායෙන වේදිතඛං යථා ධම්මො’ව සෙට්ඨා ජනෙනසී. දිට්ඨං වෙච ධම්මෙ අභිසම්පරායෝචි. තුමෙත ඛවස් වාසෙට්ඨා නානාජව්චා නානානාමා නානාගොක්ඛා නානාකුලා අගාරඝ්ඛා අනගාරියං පඛඛජිතා. ‘කෙ තුමෙත?’ති පුට්ඨා සමානා, ‘සමඤ්ඤා සකාපුක්ඛියමිතා’ති පච්චානාථ. යස ඛො පනස වාසෙට්ඨා තථාගතෙ සද්ධා නිවිට්ඨා මුලජාතා පතිට්ඨිතා දළ්භා අසංභාරියා⁴ සමඤ්ඤා වා මුභමඤ්ඤා වා දෙවෙන වා මාරෙන වා මුභමුනා වා කෙනචී වා ලොකසීං, තසොතං කලං වචනාය: භගවතො’මහි පුඤ්ඤා ඔරසො මුඛතො ජාතො ධම්මජො ධම්මනිමිකො ධම්මදයාදෝති. තං කීසස භෙතු? තථාගතස භෙතං වාසෙට්ඨා අධිචනං ධම්මකායො ඉති පි, මුභමකායො ඉති පි, ධම්මභුතො ඉති පි, මුභමභුතො ඉති පි.

1. අභිසම්පරායංච (මජ්ඣ. නිද්ද.)	3. දුජාතො. සා
2. නනං. මජ්ඣ.	4. අසංභාරියා PTS

4. වාශිෂ්ඨයෙනි, මෙ ලොව්හි ද, පර ලොව්හි ද ජන මුළුයෙහි ධර්මය ම ශ්‍රේෂ්ඨ වන නියා මේ කරුණින් ද දත යුතු. වාශිෂ්ඨයෙනි, ‘මහණ ගොයුම් ශාක්‍යකුලයෙන් නික්මු පැවිදි වූ නිරුත්තර කෙනෙකු’ යි පසේනදී කොසොල් රජ දනී. වාශිෂ්ඨයෙනි, ශාක්‍යයෝ වනාහි පසේනදී කොසොල් රජුහට අතරක් නැති (කුලවශයෙන් සමාන වූ) ඔහු අනුව යන්නෝ වෙත්. වාශිෂ්ඨයෙනි, ශාක්‍යයෝ පසේනදී කොසොල් රජු කෙරෙහි ආදරය දක්වීම ද වැදීම ද දැක නැගීසිටීම ද ඇදිලිබැදීම ද (දැක මගින් ඉවත් වීම ආදී) වත් දක්වීම ද කෙරෙත්. වාශිෂ්ඨයෙනි, මෙසේ ශාක්‍යයෝ පසේනදී කොසොල් රජු කෙරෙහි ආදරය ද වැදීම ද දැක නැගී සිටීම ද ඇදිලිබැදීමද වත් දක්වීම ද යන යමක් කෙරෙත් ද, පසේනදී කොසොල් රජ තෙම තථාගතයන් කෙරෙහි ඒ ආදර දක්වීම ද වැදීම ද දැක අස්නෙන් නැගීසිටීම ද ඇදිලි බැදීම ද වත් දක්වීම ද යන සියල්ල කෙරෙයි. ‘මහණ ගොයුම් සුජාත ය, මම දුර්ජාතයෙමි’ යි කියා හෝ ‘මහණ ගොයුම් බලවත් ය, මම දුබලිමි’ යි කියා හෝ ‘මහණ ගොයුම් දකුම් කලු ය, මම දකුම් කලු නො වෙමි’ යි කියා හෝ ‘මහණගොයුම් මහායශසක ය, මම අල්ප-යශස්ක වෙමි’ යි කියා හෝ හෙ තෙමේ එසේ නො කෙරෙයි. වැලි ධර්මයට ම සත්කාර කරනුයේ, ධර්මයට ම ගෞරව කරනුයේ, ධර්මයට ම බුහුමන් කරනුයේ, ධර්මය ම පුදනුයේ, ධර්මයට ම යටත් පැවැතුම් දක්වනුයේ, මෙසේ පසේනදී කොසොල් රජ තෙම තථාගතයන් කෙරෙහි ආදර දක්වීම ද වැදීම ද දැක හුනස්නෙන් නැගී සිටීම ද ඇදිලිබැදීම ද වත් දක්වීම ද යන මෙ හැම කෙරෙයි. වාශිෂ්ඨයෙනි, මෙ කරුණින් ‘මේ ජන මුළුයෙහි දිට්‍රදුම්යෙහි ද පරලොව්හි ද ධර්මය ම උතුම් වන නියා දත යුතු. වාශිෂ්ඨයෙනි, තෙපි වූ කලි නානා ජාතියට අයත් වන්තාහු නානා ගොත්‍රයට අයත් වන්තාහු, නානා කුලයට අයත් වන්තාහු ගිහිගෙන් නික්මු සස්නැ පැවිදි වූහු ය. ‘තෙපි කවුරු ද?’ යි විචාරනු ලද්දහු ම ‘අපි ශාක්‍යපුත්‍රීය ශ්‍රමණයම්හ’ යි පිළින කරවූ. වාශිෂ්ඨයෙනි, තථාගතයන් කෙරෙහි යමකු ගේ සැදහැව නොසැලී පිහිටියේද මුල්බැස ගෙන සිටියේද දැඩි වූයේද එය මහණකු හෝ බමුණකු හෝ දෙවියකු හෝ මරකු හෝ බඹකු හෝ ලොවැ කිසි ද කෙනකු විසින් සෙලැවියැ හැකි නො වේ නම්, ඒ ආර්යශ්‍රාවකයා විසින් ‘මම භාගාවකුන් වහන්සේ ගේ මුවින් උපන් ධර්මයෙන් උපන් ධර්මයෙන් නිර්මිත වූ ධර්මයට දයාද වූ ඕරස (ළෙහිඳ) පුත් වෙමි’ යි ඔහු විසින් මේ වචනය කියනු සුදුසු ය. ඒ කවර හෙයින් ද? යත්: වාශිෂ්ඨයෙනි, ධර්මකාය යනු ද මුත්මකාය යනු ද ධර්මභත යනු ද මුත්මභත යනු දැ යි මෙ හැම තථාගතයනට නම් ය. එ හෙයින්.

5. හොති ඛො සො වාසෙට්ඨා සමයො යං කදච්චි කරහච්චි දීඝඤ්ඤ අඤ්ඤානො අවචයෙන අයං ලොකො සංවච්චති. සංවච්චමානො ලොකෙ යෙභුයොන සත්ඤා ආභසරසංවත්තනිකා භොනතී. තෙ තස්ථ භොනතී මනොමයා පිතිභසබ්බා සයමපභා අත්තලික්ඛවරා සුභට්ඨායිනො වීරං දීඝමඤ්ඤානං තිට්ඨන්ති. හොති ඛො සො වාසෙට්ඨා සමයො යං කදච්චි කරහච්චි දීඝඤ්ඤ අඤ්ඤානො අවචයෙන අයං ලොකො විච්චති. විච්චමානො ලොකෙ යෙභුයොන සත්ඤා ආභසරකායා වච්චා ඉත්ඤ්ඤා ආභවන්තී. තෙ'ධ භොනතී මනොමයා පිතිභසබ්බා සයමපභා අත්තලික්ඛවරා සුභට්ඨායිනො, වීරං දීඝමඤ්ඤානං තිට්ඨන්ති.

රසපඨවිපාකුභාවො

6. එකොදකීභුතං ඛො පන වාසෙට්ඨා තෙන සමයෙන හොති අකිකාරො අකිකාරතිමියා. න වජ්ඣමසුරියා පඤ්ඤායනතී, න නක්ඛත්තොති තාරක-රූපානි පඤ්ඤායනතී, න රත්තිජ්ඣා පඤ්ඤායනතී, න මාසද්ධමාසා¹ පඤ්ඤායනතී, න උතුසංවච්චරා පඤ්ඤායනතී, න ඉත්ථිපුමා² පඤ්ඤායනතී. සත්ඤා සත්ඤානෙව සබ්බං ගච්ඡන්ති. අථ ඛො තෙසං වාසෙට්ඨා සත්ඤානං කදච්චි කරහච්චි දීඝඤ්ඤ අඤ්ඤානො අවචයෙන රසා පඨවී උදකසමිං සමන්තානි³ සෙයාරාපි නාම පයසො⁴ තත්තසස්⁵ නිබ්බායමානසස උපරි සත්ඤානාකං හොති, එව මෙව ඛො සා පාකුරහොයි. සා අහොයි වණ්ණසමපන්නා ගන්ධසමපන්නා රසසමපන්නා. සෙයාරාපි නාම සමපන්නං වා සප්පි සමපන්නං වා නවතීතං, එවංවණ්ණං අහොයි, සෙයාරාපි නාම බුද්ධමුද්ධං⁶ අනෙළකං⁷ එවමඤ්ඤාද අහොයි.

අථ ඛො වාසෙට්ඨා අඤ්ඤාතරො සත්ඤා ලොලජාතිකො, 'අමෙභා කිමෙවිදං හවිසසති'ති රසං පඨවීං අභිභුලියා සායි. තඤ්ඤා රසං පඨවීං අභිභුලියා සායතො අච්ඡාදෙයි, තණ්හා වසස් ඔක්කමී. අමඤ්ඤා'පි ඛො වාසෙට්ඨා සත්ඤා තඤ්ඤා සත්ඤාස්ස දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජමානා රසං පඨවීං අභිභුලියා සායිංසු. තෙසං රසං පඨවීං අභිභුලියා සායතං අච්ඡාදෙයි, තණ්හා ව තෙසං ඔක්කමී.

1. මාසද්ධමාසා - මජ්ඣ.	5. තත්තසස (විච්ච)
2. න ඉත්ථිපුරියා. ඤා	6. බුද්ධං මුද්ධං-කමි, බුද්ධමුද්ධං-මජ්ඣ.
3. සමතනි-මජ්ඣ., සමන්තානී. ඤා	7. අනෙළකං-ආ.ස.
4. පායාසො (වි.)	8. පඤ්ඤා. ඤා.

5. වාග්‍යයෙහි, දික් කලක් ඇවෑමෙන් කිසි යම් සමයෙක මෙ ලොව වැනැසෙන්නේ ද, එසේ වූ කාලයෙක් වෙයි. එසේ ලොව නැසෙන කල්හි සතියෝ බෙහෙවින් අභස්සර බබලොවැ උපන්නාහු වෙති. ඔහු එහි ධ්‍යානවිත්තබලයෙන් උපන්නෝ වෙති, ප්‍රීතිය ම ආහාර කොටුත්තාහු වෙති, තුළු ම (සිය සිරුරු පෙබෙන් බබලන්නාහු වෙති.) අභසින් යන්නාහු වෙති. සිත්කලු වස්ත්‍රාභරණ හැඳ පැලඳ සිටින්නාහු වෙති. එහි ඔහු ඉතා බොහෝ කලක් සිටීන්. වාග්‍යයෙහි, දික් කලක් ඇවෑමෙන් කිසි සමයෙක මෙ ලොව හටගන්නේ ද, එසේ වූ කාලයෙක් වෙයි. ඒ ලොව හට ගන්නා සමයෙහි බෙහෙවින් සත්හු අභස්සර බ්‍රහ්මනිකායයෙන් සැව මෙ මිනිසක් බවට පැමිණෙත්. ඔහු මෙහි ධ්‍යාන සිතින් උපන්නාහු, ප්‍රීතිය ම ආහාර කොටුත්තාහු, සිය සිරුරු පෙබෙන් බබලන්නාහු, අභසින් යන්නාහු, සිත්කලු වස්ත්‍රාභරණ ඇති වැ සිටින්නාහු ඉතා බොහෝ කලක් එසේ සිටීන්.

වාග්‍යයෙහි එ සමයෙහි සියලු සත්වල එක් මැ දිය කඳෙක් වැ සිටියි. අඳුරෙක් මහ ගනඳුරෙන් ම වෙයි. සඳු හිරුහු නො පැනෙත්, නකත්හු තරුහු නො පැනෙත්. රෑ දවල්හු නො පැනෙත්, මාස පක්ෂයෝ නො පැනෙත්. සෘතු සංවත්සරයෝ නො පැනෙත්. ස්ත්‍රී පුරුෂයෝ නො පැනෙත්. සතියෝ සතියෝ යැ යි ම ව්‍යවහාරයට පැමිණෙත්. වාග්‍යයෙහි, ඉක්බිති යම්සේ නිවෙන්නාවූ හුණු කිරි මත්තෙහි යොදයෙක් වෙ ද, එසේ ම රස පොළොව ඒ දිය මතුයෙහි සිසාරා පැතිරගෙන පහල විය. එය වණ් සම්පන්න ද ගන්ධ සම්පන්න ද රස සම්පන්න ද විය. මනාකොට නිපැයුණු ගිතෙලෙක් හෝ වෙඩුරෙක් යම්බඳු වෙ ද, ඒ රස පොළොව එබඳු පැහැ ඇත්තේ ද විය. නිදෙස් වූ (පිළවුන් නැති) දඩුවැල්බෑ මිවදයෙක් යම් බඳු වෙ ද, ඒ රස පොළොවෙ රසය ද එබඳු විය.

වාග්‍යයෙහි, එක්තරා ලෝල ස්වභාවය ඇති සතියෙක් හටත්නි, මේ කුමක් විය යුතු ද? යි රස පොළොව මඳක් ඇඟිල්ලෙන් ගෙන දිවැ ගැයේ ය. රස පොළොව ඇඟිල්ලෙන් මඳක් ගෙන දිවැ ගැ ඔහුට එය ප්‍රිය විය. එහි තෘෂ්ණාව ද ඔහු සිතට බැස ගත.

විඤ්චිතසුඛියාදිපාකුභාවො

අථ ඛො තෙ වාසෙච්චා සත්ථා රසං පඨවිං හඤ්චි ආලුප්පකාරකං උපකකම්භු පරිභුඤ්ඤාං. යතො ඛො තෙ¹ වාසෙච්චා සත්ථා රසං පඨවිං හඤ්චි ආලුප්පකාරකං උපකකම්භු පරිභුඤ්ඤාං. අථ ඛො තෙසං වාසෙච්චා සත්ථානං සයම්පභා අත්තරධායි. සයම්පභාය අත්තරභිතාය විඤ්චිතසුඛියා පාකුරභෙසුං. විඤ්චිතසුඛියෙසු පාකුභුතෙසු, නඤ්ඤානානි තාරකරුපානි පාකුරභෙසු, රත්තිඤ්චා පඤ්ඤායිංසු. රත්තිඤ්චෙසු පඤ්ඤායමානෙසු, මාසඤ්චාසා පඤ්ඤායිංසු. මාසඤ්චාසෙසු පඤ්ඤාය-මානෙසු උකුසංචිච්ඡරා පඤ්ඤායිංසු. එත්ථාචතා ඛො වාසෙච්චා අයං ලොකො පුන විච්චෙට්ඨි හොති.

7. අථ ඛො තෙ වාසෙච්චා සත්ථා රසං පඨවිං පරිභුඤ්ඤානා තම්භකම්භා² තදුභාරා විරං දීඝමඤ්චානං අච්චාසු. යථා යථා ඛො තෙ වාසෙච්චා සත්ථා රසං පඨවිං පරිභුඤ්ඤානා තම්භකම්භා තදුභාරා විරං දීඝමඤ්චානං අච්චාසු, තථා තථා තෙසං වාසෙච්චා සත්ථානං රසං පඨවිං පරිභුඤ්ඤානානං ඛිරත්තකෙසුචි කායසම්භිකම්භි,ව ඡණ්ණවෙච්ච ඡණ්ණතා³ ව පඤ්ඤායිසු. එකිදං සත්ථා ව ඡණ්ණවෙත්තා හොත්ති, එකිදං සත්ථා දුඛිච්ච ඡණ්ණං. තස්ස යෙ තෙ සත්ථා ව ඡණ්ණවෙත්තා, තෙ දුඛිච්ච ඡණ්ණං සමත්ත අනිමඤ්ඤානති. 'මයමෙතෙහි වඡණ්ණවත්තකරා, අමෙභෙතෙ දුඛිච්ච ඡණ්ණකරා'ති. තෙසං වඡණ්ණානිමානපච්චයා මානානිමානචාතිකානං රසා පඨවි අත්තරධායි. රසාය පඨවියා අත්තරභිතාය සන්තිපතිංසු, සන්තිපතිච්චා අනුඤ්චිතීංසු අභොරසං අභොරසන්ති. තදෙතරහි පි මනුසසා කිඤ්චිදෙච සුරසං⁴ ලභිච්චා එච්චාභංසු අභොරසං අභොරසන්ති. තදෙච පොරාඡං අග්ගඤ්ඤාං අඤ්චරං අනුසරන්ති නඤ්චෙචසා අස්සං ආජානන්ති.

1. යතො ඛො වාසෙච්චා (සීච්ච)
 2. තම්භකම්භා-සා.
 3. වඡණ්ණවෙච්චතා ව-තෙසුචි
 4. සාධුරසං-සා.-77A.

වාග්‍යයෙහි, අන් සත්ත්‍ව ද ඒ සත්‍වයා හේ දාමානුගතියට පැමිණෙන්නාහු (ඒ සත්‍වයා කළ දැ දක එය අනුගමනය කරන්නාහු) රසපොළොව ඇඟිල්ලෙන් ගෙන ලෙවැ කැහ. රස පොළොව ඇඟිල්ලෙන් ගෙන ලෙවැ කන ඔවුන්ට එය ප්‍රිය විය. එය කෙරෙහි තෘෂ්ණාව ද ඔවුන් සිතට බැස ගත. වාග්‍යයෙහි, එකල්හි ඒ සත්ත්‍ව රස පොළොව පිටු කොට කඩාගෙන වළදන්නට පටන්ගත්හ. වාග්‍යයෙහි, එසේ කරන කල්හි ඒ සත්‍වයන්ගේ ස්වයම්ප්‍රභාව අතුරුදහන් විය. එය අතුරුදහන් වූ පසු සඳු හිරුහු ප්‍රකට වූහ. සඳු හිරුන් ප්‍රකට වූ පසු නකත් තරුහු ප්‍රකට වූහ. ඊ දවල් පැනුණහ. ඊ දවල් පැනෙන කල්හි මාස පක්ෂයෝ පැනුණහ. මාසපක්ෂයන් පැනෙන කල්හි සෘතු සංවත්සරයෝ පහළ වූහ. වාග්‍යයෙහි, මෙ තෙකින් මෙ ලොව යළි දු පහළ වූයේ වෙයි.

7. වාග්‍යයෙහි, එකල්හි, ඒ සත්‍වයෝ රසපොළොව පරිභෝග කරන්නාහු, එය වළදන්නාහු, එය ම ආහාර කොටැත්තාහු බොහෝ දීක් කලක් සිටියාහ. වාග්‍යයෙහි, යම් යම් සේ ම ඒ සත්‍වයෝ රසපොළොව පරිභෝග කරන්නාහු, එය වළදන්නාහු, එය ම ආහාර කොට ඇත්තාහු ඉතා බොහෝ කලක් සිටියාහු ද, එසේ එසේ ම ඒ සත්‍වයන්ගේ සිරුරෙහි රළු බව ඇති විය, නො පැහැපත් බව පැතිණ. ඔවුන් අතුරෙහි ඇතැම් සත් කෙනෙක් පැහැපත් ද ඇතැම් සත් කෙනෙක් නො පැහැපත් ද වෙත්. ඔවුන් අතුරෙන් යම් කෙනෙක් පැහැපත් වූහ ද, ඔහු අපි මොවුන්ට වඩා පැහැපත්තමහ මොහු අපට වඩා පැහැයෙන් අඩුහ'යි නොපැහැපත්තන් ඉක්මැ සිතක් (පහත් කොට සලකන්). වණිතිමාන හෙතෙසෙන් මානාති මාන ස්වභාවය ඇති ඔවුන්ගේ ඒ රස පොළොව අතුරුදහන් විය. රස පොළොව අතුරුදහන් වූ කල්හි, ඔහු එක් රැස්වූහ. එක්රැස් වැ 'අහෝ පෘථිවි රස ය, අහෝ පෘථිවි රසයැ' යි පුනපුනා කීහ. අද ද මිනිස්සු මනාප රඟයක් ලැබ, 'අහෝ රස ය, අහෝ රස යැ' යි මෙසේ කියත්. ඒ පැරැණි ලොකොත්පත්ති වංශකථාව අනුව යෙත්. එහෙත් එහි අරුත් නො දනිත්.

භූමිපථපටකපාතුභාවො

8. අථ ඛො තෙසං වාසෙට්ඨා සත්තානං රසාය පඨවියා අනකරභිතාය භූමිපථපටකො¹ පාතුරහොසි. සෙයාරාපි නාම අභිච්ඡන්තකො ඵවමෙව පාතුරහොසි. සො අහොසි වණණ්ඤමපනෙතා ගන්ධසමපනෙතා රස-සමපනෙතා. සෙයාරාපි නාම සමපනතං වා සප්පි සමපනතං වා නවතීතං ඵවංවණණො අහොසි. සෙයාරාපි නාම බුද්ධමධු අනෙළකං ඵවමසාදෙ අහොසි.

අථ ඛො තෙ වාසෙට්ඨා සත්තා භූමිපථපටකං උපකකම්ඤ්ඤ පරිභුඤ්ජිතුං තෙ තං පරිභුඤ්ජන්තා තමහක්ඛා තදුභාරා වීරං දීඝමඤ්ඤානං අට්ඨංසු. යථා යථා ඛො තෙ වාසෙට්ඨා සත්තා භූමිපථපටකං පරිභුඤ්ජන්තා තමහක්ඛා තදුභාරා වීරං දීඝමඤ්ඤානං අට්ඨංසු, තථා තථා තෙසං වාසෙට්ඨා සත්තානං භියොයාසොමත්තාය ඛරත්තකෙඤ්ඤ ව කායසමී ඔක්කමී, වණණ්ඤවෙවණණ්ඤා ව පඤ්ඤයිත්ථ. එකීදං සත්තා වණණ්ඤවනෙතා භොනතී, එකීදං සත්තා දුඛං ණණො. තත්ථ යෙ තෙ සත්තා වණණ්ඤවනෙතා, තෙ දුඛංඤ්ඤණණ්ඤ සතෙත අතිමඤ්ඤන්තී 'මයමෙතෙහි වණණ්ඤවන්තතරා, අමමහෙතෙ දුඛං ණණ්ඤතරා'ති, තෙසං වණණ්ඤානීමානපථවයා මානානීමානඡාතිකානං භූමිපථපටකො අනකරධාසි.

බද්දලතාපාතුභාවො

9. භූමිපථපටකෙ අනකරභිතෙ බද්දලතා² පාතුරහොසි. සෙයාරාපි නාම කලමබුකා,³ ඵවමෙව පාතුරහොසි. සා අහොසි වණණ්ඤමපනතා ගන්ධසමපනතා රසසමපනතා. සෙයාරාපි නාම සමපනතං වා සප්පි සමපනතං වා නවතීතං, ඵවංවණණො අහොසි. සෙයාරාපි නාම බුද්ධමධු අනෙළකං, ඵවමසාද අහොසි. අථ ඛො තෙ වාසෙට්ඨා සත්තා බද්දලතං උපකකම්ඤ්ඤ පරිභුඤ්ජිතුං තෙ තං පරිභුඤ්ජන්තා තමහක්ඛා තදුභාරා වීරං දීඝමඤ්ඤානං අට්ඨංසු. යථා යථා ඛො තෙ වාසෙට්ඨා සත්තා බද්දලතං පරිභුඤ්ජන්තා තමහක්ඛා තදුභාරා වීරං දීඝමඤ්ඤානං අට්ඨංසු, තථා තථා තෙසං වාසෙට්ඨා සත්තානං භියොයාසොමත්තාය ඛරත්තකෙඤ්ඤ ව කායසමී ඔක්කමී වණණ්ඤවෙවණණ්ඤා ව⁴ පඤ්ඤයිත්ථ. එකීදං සත්තා වණණ්ඤවනෙතා භොනතී, එකීදං සත්තා දුඛං ණණො. තත්ථ යෙ තෙ සත්තා වණණ්ඤවනෙතා, තෙ දුඛංඤ්ඤණණ්ඤ සතෙත අතිමඤ්ඤන්තී 'මයමෙතෙහි වණණ්ඤවන්තතරා, අමමහෙතෙ දුඛං ණණ්ඤතරා'ති. තෙසං වණණ්ඤානීමානපථවයා මානානී-මානඡාතිකානං බද්දලතා අනකරධාසි. බද්දලතාය අනකරභිතාය සන්තිපතීඤ්ඤ, සන්තිපතීඤ්ඤ අනුඤ්ජිතිංසු 'අහු වත නො, අහාසි වත නො බද්දලතා'ති. තදෙතරභිසි මනුසසා මෙතච්ඤෙව දුක්ඛධමෙමන ධුට්ඨා ඵවමාහංසු: 'අහු වත නො, අහාසි වත නො'ති. තදෙව පොරාණං අග්ගඤ්ඤං අඤ්ඤරං අනුසරණී⁵, නනෙව සස අත්ථං ආඡානණී.

1. භූමිපථපටිකා - භසා
2. බද්දලතා - මජ්ඣ
3. කලමබුකා - භසා
4. වණණ්ඤවෙවණණ්ඤා - මජ්ඣ
5. අනුසරණී PTS, අනුසරණී - භසා

වාග්‍ෂ්ඨයෙනි, එ සමයෙහි ඒ සත්තට රස පොළොව අතුරුදන් වූ කල්හි, භූමිපථපටකය (බිම් පථපටක) පහළ වී ය. යම්සේ කාහතු පහළ වන්නේ ද, එ මෙන් ම එය පහළ විය. එය පැහැපත් ද සුවඳවත් ද රසවත් ද විය. මොනොවට නිපැයුණු ගිතෙල් යම් සේ ද, මොනොවට නිපැයුණු වෙඳිරු යම් සේ ද, එය එබඳු පැහැ ඇත්තේ විය, පිළවුන් නැති දඹුවැල් බැ මිය යම්සේ ද, එය එබඳු රස ඇත්තේ විය.

වාග්‍ෂ්ඨයෙනි, එ කල්හි ඒ භක්ත්‍ර භූමිපථපටකය වළදන්නට පටන් ගත්හ. ඔහු එය පරිභොග කරන්නාහු එය වළදන්නාහු එය අභර කොට ඇත්ත හු ඉතා දික් කලක් සිටියාහ. වාග්‍ෂ්ඨයිනි, යම් යම්සේ ඒ සත්ත්‍ර භූමිපථපටකය පරිභොග කරන්නාහු. එය වළදන්නාහු, එය අභර කොටැත්තාහු, ඉතා බොහෝ කලක් සිටියාහු ද, එසේ එසේ ම බොහෝසෙයින් ඒ සතුන්ගේ කයෙහි රළ බව ද බැස ගත, පැහැය අඩු බවද පැතිණ. ඇතැම් සත් කෙනෙක් පැහැපත් වෙත්, ඇතැම් කෙනෙක් නො පැහැපත් වෙත්. ඔවුන් අතුරෙන් යම් සත් කෙනෙක් පැහැපත් වෙත් ද, ඔහු ‘අපි මොවුනට වඩා පැහැපතකම්හ. මොහු අපට වඩා පැහැයෙන් අඩු හ’යි නො පැහැපත් සතුන් ඉක්මැ සිතත් (අවමන් කෙරෙත්). මානාතිමානය ස්වභාවය කොටැති ඔවුන්ගේ ඒ පැහැය නියා ඇති වූ අතිමාන කාරණයෙන් භූමිපථපටකය අතුරුදහන් විය.

භූමිපථපටකය අතුරුදහන් වූ කල්හි බදලතාව පහළ විය. විල්පලා යම් සේ ද ඒ බදලතාව ද එසේ ම පහළ විය. එය පැහැපත් ද සුවඳවත් ද රසවත් ද විය. මොනොවට නිපැයුණු ගිතෙල් හෝ මොනොවට නිපැයුණු වෙඳිරු යම් බඳු ද, එය එබඳු පැහැ ඇත්තේ විය. පිළවුන් නැති දඹුවැල් බැ මියක් යම් බඳු ද එසේ ම එය මිහිරි රසැත්තේ විය. වාග්‍ෂ්ඨයිනි, එකල්හි ඒ සත්ත්‍ර බදලතාව වළදන්නට පටන්ගත්හ. ඔහු එය පරිභොග කරන්නාහු, එය වළදන්නාහු, එය ආහාර කොටැත්තාහු ඉතා බොහෝ කලක් සිටියාහ. වාග්‍ෂ්ඨයිනි, යම් යම් සේ ම ඒ ඤායෝ බදලතාව පරිභොග කරන්නාහු, එය වළදන්නාහු, එය අභර කොටැත්තාහු, ඉතා බොහෝ කලක් සිටියාහු ද, එසේ එසේ ම බොහෝ සෙයින් ඒ සතුන්ගේ කයෙහි රළ බව ද ඇති විය. පැහැ අඩුබව ද පැතිණ. ඇතැම් සත් කෙනෙක් පැහැපත් වෙත්. ඇතැම් කෙනෙක් නොපැහැපත් වෙත්. ඔවුන් අතුරෙන් යම් සත් කෙනෙක් පැහැපත් වෙත් ද, ඔහු ‘අපි මොවුනට වඩා පැහැපත් වම්හ, මොහු අපට වඩා පැහැයෙන් අඩු හ යි නොපැහැපත් සතුන් ඉක්මැ සිතත්. මානාතිමානජාතික වූ ඔවුන්ගේ වණිනිම තප්‍රත්‍රාය හෙයින් බදලතාව අතුරුදහන් විය. බදලතාව අතුරුදහන් වූ කලහි ඔහු එක්රැස් වූහ. එක් රැස් වැ (මිහිරි රසැති බදලතාව) අපට ඇති විය. එය දන් නැති වී යැ’යි පුතපුතා කීහ. දනුදු මිනිස්සු කිසි දුකෙකි. පැහැසුණාහු ‘අපට ඇති විය, දන් නැති වී යැ’යි මෙසේ කියත්. ඒ පැරැණි වංශකථාව අනුව යෙත්. වැලිදු එහි අරිය නො අතිත්.

අකඨ්ඨපාකඝාලිපාතුභාවො

8. අථ ඛො තෙසං වාසෙඨ්ඨා සත්ථානං බද්දලතාය අඤ්ඤර්භිතාය අකඨ්ඨපාකො සාලි පාතුරහොසි අකඨ්ඨො අට්ඨසො සුඤ්ඤා සුගඤ්ඤා තණ්ඩුලඵලො¹ යං තං සායං සායමාසාය ආහරන්ති. පාතො තං හොති පකකං පටිච්චරුණං, යං තං පාතො පාතරාසාය ආහරන්ති. සායං තං හොති පකකං පටිච්චරුණං, නාපදනං පඤ්ඤයති. අථ ඛො තෙ වාසෙඨ්ඨා සත්ථානං අකඨ්ඨපාකං සාලිං පරිභුඤ්ඤන්තා තමහක්ඛා තදුභාරා චිරං දීඝමඤ්ඤානං අඨ්ඨංසු.

ලිඛිතපාතුභාවො

9. යථා යථා ඛො තෙ වාසෙඨ්ඨා සත්ථානං අකඨ්ඨපාකං සාලිං පරිභුඤ්ඤන්තා තමහක්ඛා තදුභාරා චිරං දීඝමඤ්ඤානං අඨ්ඨංසු, තථා තථා තෙසං වාසෙඨ්ඨා සත්ථානං භියොඤ්ඤාසොමන්තාය බරන්තඤ්ඤෙව කායසමී ඔක්කමී, වණණ්ණ-වෙවණ්ණකා ව පඤ්ඤෙසිත්ථ. ඉත්ථි යා ව ඉත්ථි ලිඛිතං පාතුරහොසි, පුරිසස ව පුරිසලිඛිතං. ඉත්ථි ව සුදං ‘පුරිසං අතිවෙලං උපනිජ්ඣායති, පුරිසො ව ඉත්ථි. තෙසං අතිවෙලං අඤ්ඤමඤ්ඤං උපනිජ්ඣායතං සාරාගො උදපාදී, පරිප්පාභො කායසමී ඔක්කමී. තෙ පරිප්පාභපච්චයා මෙට්ඨනං ධම්මං පටිසෙච්ඨංසු. යෙ ඛො පන තෙ වාසෙඨ්ඨා තෙන සමයෙන සත්ථානං පසසන්ති මෙට්ඨනං ධම්මං පටිසෙච්චන්තෙ, අඤ්ඤ පංසුං ඛිපන්ති, අඤ්ඤ සෙච්ඤිං ඛිපන්ති, අඤ්ඤ ගොමයං ඛිපන්ති ‘නසස වසලී නසස වසලී², කථං භිනාම සන්තො සත්ථානං ඵවරුපං කරිසන්ති’ති. තදෙතරහි පි මනුසො ඵකච්චෙව සු ජනපදෙසු වධුයා³ නිබ්බුයහමානාය⁴ අඤ්ඤ පංසුං ඛිපන්ති, අඤ්ඤ සෙච්ඤිං ඛිපන්ති, අඤ්ඤ ගොමයං ඛිපන්ති. තදෙව පොරාණං අග්ගඤ්ඤං අකඛිරං අනුසරන්ති, නතෙච්ච සස අත්ථං ආජානන්ති.

මෙට්ඨනධම්මසමාවාරො

10. අධම්මසමමතං ඛො⁵ පන වාසෙඨ්ඨා යං තෙන සමයෙන හොති, තදෙතරහි ධම්මසමමතං. යෙ ඛො පන වාසෙඨ්ඨා තෙන සමයෙන සත්ථානං මෙට්ඨනං ධම්මං පටිසෙච්චන්ති, තෙමාසමි ඤෙච්චාසමි න ලහන්ති ගාමි. වා නිගමං වා පටිසිත්ථං. යතො ඛො පන තෙ වාසෙඨ්ඨා සත්ථානං තසමී සමයෙ අසඤ්ඤමෙව අතිවෙලං පාතබ්බතං ආපජ්ජංසු, අථ ඛො අගාරානි උපකකමීංසු කාතුං, තසෙසව අසඤ්ඤමෙස පටිච්චාදනත්ථං.

1. තණ්ඩුලඵලො-මජ්ඣං.
2. නසස අසුචි නසස අසුචි ති.-මජ්ඣං.
3. වධනියා - සා.
4. නිවයහමානාය, මජ්ඣං නිගාහනමානාය-කම.
5. අධම්මසමමතං තං ඛො-සා.

8. වාග්මතියෙහි, ඉක්බිතිතෙන් ඒ සත්තව බද්ධතාව අතුරුදහන් වූ කල්හි නොසැපොළොවෙහි හටගෙන පැසෙන, කුඩු නැති, දහවෙයින නැති, සුවදවත් සහල් ම එල කොට ඇති හැල් වෙසෙසෙක් පහළ විය, යම් සහලක් සවස් වෙලෙහි සවස් බොජුනට ගෙනෙත් ද, පසු දින උදසනැ එය පැසුණේ යලි දු වැඩුණේ වෙයි. කපා නොගන්නා ලද තැනක් ව- (නොඅඩු ව) පැනෙයි. වාග්මතියෙහි, එකල්හි ඒ සත්තයෝ නොසාන ලද බිමෙහි හටගෙන පැසුණු හැල්සහල් පරිභෝග කරන්නාහු, එය ම වළදන්නාහු, එය ම ආහාර කොටැත්තාහු, ඉතා බොහෝ කලක් සිටියාහ.

9. වාග්මතියෙහි, යම්සේ යම්සේ ඒ සත්ත නොසැබීම හටගෙන පැසුණු හැල්සහල් පරිභෝග කරන්නාහු, එය ම වළදන්නාහු, එය ම ආහාර කොටැත්තාහු, ඉතා බොහෝ කලක් සිටියාහු ද, එසේ එසේ ඒ සත්තයෝ සිරුරෙහි බොහෝ සෙයින් රළුබව පහළ විය, නොපැහැපත් බවද පැනිණ. ස්ත්‍රියට ස්ත්‍රීලිංගය ද, පුරුෂයාට පුරුෂලිංගය ද පහළ විය. ස්ත්‍රී ද වූ කලී ඉතා බොහෝ වෙලාවක් පුරුෂයා දෙස බලාඉදී, පුරුෂයා ද ස්ත්‍රිය දෙස බොහෝ වෙලා බලාඉදී. මෙසේ ඉතා බොහෝ වෙලා ඔවුනොවුන් දෙස බලා ඉන්නා ඔවුනට සරාගය පහළ විය. රාගපරිදහස කයෙහි බැස ගත්තේ ය. ඔහු රාගපරිදහ හේතුවෙන් මෙවුන්දම් සෙවූහ. වාග්මතියෙහි, එ සමයෙහි යම් සත්ත කෙනෙක් මෙවුන්දම් සෙවුනොවුන් දැකීන් ද ඒ අන්‍යයෝ 'වසලිය, නැසෙව, වසලිය, වැනැසෙව. කෙසේ නම් සතෙක් සතක්හට මෙබන්දක් කරන්නෝ ද'යි කියා, පස් දමාගසත්, අන් කෙනෙක් අළු දමාගසත්, තව කෙනෙක් ගොම දමාගසත්. දැනුණු ඇතැම් දනවුහි මිනිස්සු එය කරත්. ස්ත්‍රියක ගෙනයනු ලබන කල්හි අන් කෙනෙක් පස් දමාගසත්, අන් කෙනෙක් අළු දමාගසත්, තව කෙනෙක් ගොම දමාගසත්. ඒ පැරැණි ලොකොත්පත්තිවංශ කථාව අනුව යෙත්. එහෙත් එහි අදහස නො ම දැනීන්.

10. වාග්මතියෙහි, එ සමයෙහි පස් දමාගසුම් ආදී විසින් අධම්මයැ යි සම්මත වූ යමෙක් වී ද, එය දැන් ධම්මයැ යි සම්මත වැ ඇත. වාග්මතියෙහි, එ සමයෙහි යම් සත්ත කෙනෙක් වනාහි මෙවුන්දම් සෙවීන් ද, ඔහු තුන් මසකුණු නැත හොත් දෙ මසකුණු ගමකට හෝ නියමගමකට හෝ පිවිසෙන්නට අවසර නො ලබත්. වාග්මතියෙහි, එ සමයෙහි සත්තයෝ යම් හෙයෙකින් අසද්ධම්මයෙහි (මෙවුන්දම්හි) ඉතා බොහෝ වෙලාවක් යෙදිය යුතු බවට පැමිණියාහු ද, එහෙයින් ම ඒ අසද්ධම්මය වසා ලනු පිණිස ගෙවල් කරන්නට පවත්ගත්හ.

අථ ඛො වාසෙට්ඨා අඤ්ඤතරස්ස සත්තස්ස අලසජාතිකස්ස එතදභොයි:
 “අමොතා කිමෙට්ඨාහං විභඤ්ඤමී සාලිං ආහරතොතො සායං සායමාසාය පාතො
 පාතරාසාය? යනානුනාහං සාලිං ආහරෙය්‍යං සකිදෙව¹ සායපාතරාසායා”ති.
 අථ ඛො සො වාසෙට්ඨා සතොතො සාලිං ආහාසි සකිදෙව සායපාතරාසාය.
 අථ ඛො වාසෙට්ඨා අඤ්ඤතරො සතොතො යෙන සො සතොතො තෙනුපසඬකමී,
 උපසඬකමීත්වා තං සත්තං එතදවොච: “එහි භො සත්ත සාලාහාරං
 ගමීසසාමා”ති. “අලං භො සත්ත, ආහටො² මෙ සාලි සකිදෙව සායපාත-
 රාසායා”ති. අථ ඛො සො වාසෙට්ඨා සතොතො තස්ස සත්තස්ස දිට්ඨානුගතිං
 ආපජ්ජමානො සාලිං ආහාසි සකිදෙව දභීභාය, ‘එවමපි කිර භො සාධු’ ති.
 අථ ඛො වාසෙට්ඨා අඤ්ඤතරො සතොතො යෙන සො සතොතො තෙනුපසඬකමී,
 උපසඬකමීත්වා තං සත්තං එතදවොච: “එහි භො සාලාහාරං ගමීසසාමා”ති.
 “අලං භො සත්ත ආහටො මෙ සාලි සකිදෙව දභීභායා”ති. අථ ඛො සො
 වාසෙට්ඨා සතොතො තස්ස සත්තස්ස දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජමානො සාලිං ආහාසි
 සකිදෙව චතුභාය, ‘එවමපි කිර භො සාධු’ති. -පෙ-අථ ඛො සො වාසෙට්ඨා
 සතොතො තස්ස සත්තස්ස දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජමානො සාලිං ආහාසි සකිදෙව
 අට්ඨාභාය, ‘එවමපි කිර භො සාධු’ති. යතො ඛො තෙ වාසෙට්ඨා සත්තා
 සන්තිධිකාරකං සාලිං උපකකමිංසු පරිභුඤ්ඤාං, අථ කණො පි තණ්ඩුලං
 පරියොනදධි, ථුසො පි තණ්ඩුලං පරියොනදධි, ලුනමපි නාසට්ඨිරුණං
 අපදානං පඤ්ඤාධිත්ථ, සණ්ඛසණ්ඛා සාලයො³ අට්ඨංසු.

සාලිවිභාගො

අථ ඛො තෙ වාසෙට්ඨා සත්තා සන්තිපතිංසු, සන්තිපතිත්වා අනු-
 ඤ්ඤානිංසු, ‘පාපකා වත භො ධම්මා සතොතසු පාතුභුතා, මයං හි පුඛෙඛ
 මනොමයා අනුමත පිතියඛා සයමපභා අත්තලිකාවරා සුභට්ඨාධිනො වීර-
 දීඝමද්ධානං අට්ඨමහ⁴ තෙසං නො අමහාකං කදච්චි කරහවි දීඝස්ස අද්ධුනො
 අවචයෙන රසා පධවී උදකස්මී සමතානි. සා අභොසි ව ණණසමපනනා
 ගන්ධසමපනනා රසසමපනනා. තෙ මයං රසං පධවිං හතෙච්චි ආලුප්පකාරකං
 උපකකමිමහ පරිභුඤ්ඤාං, තෙසං නො රසපධවිං හතෙච්චි ආලුප්පකාරකං
 උපකකමතං පරිභුඤ්ඤාං සයමපභා අත්තරධාසි.

1. සකි-දෙව-කමි.
 2. අහතො-මජ්ජං.
 3. සාලියො PMS
 4. අට්ඨමහා - මජ්ජං.

වාශිෂ්ඨයෙනි, එ කල්හි එක්තරා අලස ගති ඇති සතක්හට “භවත්ති, උදේ බොජුන් පිණිස උදසන ද භවස බොජුන් පිණිස සවස් කල්හි ද හැල් ගෙන එනුයෙමි මම කුමට මෙසේ වෙහෙසෙමි ද? උදේ භවස දෙක්හි ම බොජුන් පිණිස එක් වරට ම හැල්ගෙන ආයෙම වීම් නම් යෙහෙකැ”යි මෙ සිත විය. වාශිෂ්ඨයෙනි, ඒ සත් තෙම උදේ සවස බොජුන් පිණිස එක්වර ම හැල් ගෙනායේ ය. එ කලා එක්තරා සතියෙක් ඒ සතියා කරා එළැඹී යේ ය. එළැඹී ඔහුට ‘භවත් සතිය, එව, හැල් ගෙන ඊමට යම්හ’යි කී ය. ‘භවත් සතිය, කම් නැත. උදේ සවස බොජුන් පිණිස මා වීසින එක් වර ම හැල් ගෙනෙන ලදු සි හේ කී ය. වාශිෂ්ඨයෙනි, එ විට ඒ සත තෙම ඒ (එක් වර දෙවෙලට ම හැල් ගෙනා) සතියා ගේ දෘෂ්ටානුගතියට (ඔහු කළා දුටු දෑ අනුව යෑමට) පැමිණෙනුයේ, ‘භවත්ති, මෙසේත් යහපතැ’ යි කියා දෙදවසකට එක් වරක් ම හැල් ගෙනායේ ය. වාශිෂ්ඨයෙනි, එ කල්හි එක්තරා සතියෙක් (ඒ දෙදවසකට එක් වරක් හැල් ගෙනා) සතියා කරා එළැඹීයේ ය, එළැඹී, ‘භවත් සතිය, හැල් ගෙතීමට යම්හ’යි කී ය. ‘භවත් සතිය, එයින් කම් නැත. මා වීසින් දෙදවසකට ම (පොහොනා පමණ) හැල් එක් වරට ම ගෙනෙනලදු”යි ඒ සත තෙම කී ය, වාශිෂ්ඨයෙනි, එ විට ඒ සත තෙම අනෙකා කළා දුටු දෑ අනුව යන්නේ, ‘භවත්ති, මෙසේත් යහපතැ’යි කියා එක් වර ම සතර දිනකට පොහොනා පමණ හැල් ගෙනායේ ය... එකල්හි ඒ සත් තෙම අනෙකා කළා දුටු දෑ අනුව යනුයේ, ‘භවත්ති, මෙසේත් යහපතැ යි කියා, එක් වර ම අට දවසකට පොහොනා පමණ හැල් ගෙනායේ ය. වාශිෂ්ඨයෙනි, ඒ සතියෝ යම් කලෙක හැල් රැස් කොට තබා පරිභොග කරන්නට පටන් ගත්තු ද, එකල්හි කුඩු ද සහල වසා ගත්තේ ය. දහවෙයිසා ද සහල වසා ගත්තේ ය. හැල් කපා ගත් තැන ද යලි නො ව ඩුණේ ය. හැල් කපා ගත් තැන ද උගත ව පැනුණේ ය. හැල්හු පදුරු පදුරු වූ සිටියාහ.

වාශිෂ්ඨයෙනි, එ කල් හි ඒ සතියෝ එක් තැනකට රැස්වූහ. රැස් ව උනුන් හා මෙසේ කතා කැරැගත්හ: භවත්ති, බෙදයෙක! ලාමක ස්වභාවයෝ සතියන් කෙරෙහි පහළ වූහ. අපි පෙර මනෝමය වූ, ප්‍රීතිය හෝජනය කොටැති ව ස්වයම්ප්‍රභව, ශෝභන වස්ත්‍රාභරණ ඇති ව සිටින්න-මෝ ඉතා බොහෝ කල් සිටුම්හ. ඒ අපට කිසි කලෙක්හි ඉතා බොහෝ කලක් ඇවෑමෙන් රස පොළොව දියෙහි පැතිරැගෙන සිටියේය. එය පැහැවත් ද සුවඳවත් ද රසවත් ද විය. ඒ අපි රස පොළොව අත්වලින් පිඩුකොට ගෙන වළදන්නට පටන් ගනුම්හ. රස පොළොව අත්වලින් පිඩු කොට ගෙන වළදන්නට පටන්ගත් අපගේ ස්වයම්ප්‍රභාව අතුරුදහන් විය.

තාය අනකරහිතාය වන්දිමසුරියා පාතුරහෙසුං. වන්දිමසුරියෙසු පාතුභුතෙසු නසබ්බානි තාරකරුපාති පාතුරහෙසුං, නසබ්බෙතසු තාරකරුපෙසු පාතුභුතෙසු රතතින්ද්වා පඤ්ඤායංසු. රතතින්ද්වෙසු පඤ්ඤායමානෙසු මාසද්ධමාසා පඤ්ඤායංසු, මාසද්ධමාසෙසු පඤ්ඤාය-මානෙසු උතුසංවච්ඡරා පඤ්ඤායංසු. තෙ මයං රසං පයච්චි පරිභුඤ්ජනනා තමහසබ්බා තදුභාරා වීරං දීඝමද්ධානං අට්ඨමහ. තෙසං නො පාපකා-නඤ්ඤව අකුසලානං ධම්මානං පාතුභාවා රසා පයච්චි අනකරධායි. රසාය පයච්චියා අනකරහිතාය භූමිපපටකො පාතුරහොයි. සො අභොයි වණ්ණසමපනනා ගන්ධසමපනනා රසසමපනනා. තෙ මයං භූමිපපටකං උපකකම්මහ පරිභුඤ්ජිතුං. තෙ මයං තං පරිභුඤ්ජනනා තමහසබ්බා තදුභාරා වීරං දීඝමද්ධානං අට්ඨමහ. තෙසං නො පාපකානඤ්ඤව අකුසලානං ධම්මානං පාතුභාවා භූමිපපටකො අනකරධායි. භූමිපපටකො අනකරහිතෙ බදුලතා පාතුරහොයි. සා අභොයි වණ්ණසමපනනා ගන්ධසමපනනා රසසමපනනා. තෙ මයං බදුලතං උපකකම්මහ පරිභුඤ්ජිතුං. තෙ මයං තං පරිභුඤ්ජනනා තමහසබ්බා තදුභාරා වීරං දීඝමද්ධානං අට්ඨමහ. තෙසං නො පාපකානඤ්ඤව අකුසලානං ධම්මානං පාතුභාවා බදුලතා අනකරධායි. බදුලතාය අනකරහිතාය අකට්ඨපාතො සාලි පාතුරහොයි, අකණ්ණො අටුසො සුද්ධො සුගන්ධො තණ්ඩුලඵලො. යං තං සායං සාය-මාසාය ආභරාම, පාතො තං භොති පකකං පට්ඨවීරුඤ්ඤං. යං තං පාතො පාතරාසාය ආභරාම, සායනං භොති පකකං පට්ඨවීරුඤ්ඤං. නාපදනං පඤ්ඤායිත්ථ. තෙ මයං අකට්ඨපාකං සාලිං පරිභුඤ්ජනනා තමහසබ්බා තදුභාරා වීරං දීඝමද්ධානං අට්ඨමහ. තෙසං නො පාපකානඤ්ඤව අකුසලානං ධම්මානං පාතුභාවා කණ්ණො පි තණ්ඩුලං පරියොනද්ධි, ටුසො පි තණ්ඩුලං පරියොනද්ධි, දුනාපි නපට්ඨවීරුඤ්ඤං, අපදනං පඤ්ඤායිත්ථ, සණ්ඛසණ්ඛා සාලයො සීතා. යනක්ඛනා මයං සාලිං විහජෙය්‍යාම, මරියාදං යට්ඨෙය්‍යාමා'ති. අට්ඨමො තෙ වාසෙට්ඨ සකකා සාලිං විහජිංසු, මරියාදං යට්ඨෙසුං.

11. අට්ඨමො වාසෙට්ඨ අඤ්ඤතරො සකකො ලොලජාතිකො සක-භාගං පරිරකඛනෙතො අඤ්ඤතරං භාගං අදිනතං ආදිසිත්වා පරිභුඤ්ජි. තමෙනං අග්ගහෙසුං, ගහෙත්වා ඵතදවොට්ඨි: 'පාපකං වත භො සකක කරොසි, යත්‍ර හි නාම සකං භාගං පරිරකඛනෙතො අඤ්ඤතරං භාගං අදිනතං ආදිසිත්වා පරිභුඤ්ජසසි'². මාඤ්ඤ භො සකක පුනාපි ඵවරුපමකාසී'ති.

1. වන්දිමසුරියා - ඡෙසං 2. පරිභුඤ්ජි - සා, පරිභු-ජයි (සිඵල)

එය අතුරුදහන් වූ කල්හි සඳහිරුහු ප්‍රකට වූහ. සඳුහිරුන් පහළවූ කල්හි නක්ෂත්‍රයෝ ද තාරකාරූපයෝ ද ප්‍රකට වූහ. නක්ෂත්‍රතාරකාරූප ප්‍රකට වූ පසු රැදවල්හු පැනුණහ. රැදවල් පැනෙන කල්හි මාස පක්ෂයෝ පැනුණහ. මාසපක්ෂයන් පැනෙන කල්හි සාතුසංවත්සරයෝ පැනුණහ. ඒ අපි රස පොළොව පරිභෝග කරන්නන්ගේ, එය වළඳන්නන්ගේ, එය ආහාර කොටැ ගත්තන්ගේ, ඉතා බොහෝ කලක් සිටියමහ. ඒ අපට ලාමක අකුසල් දහම් පහළ වීමෙන් ම රසපොළොව අතුරුදහන් විය. රස පොළොව අතුරුදහන් වූ කල්හි භූමිපථිකය පහළ විය. ඒ අපි භූමිපථිකය පරිභෝග කරන්නට පටන් ගත්තමහ. ඒ අපි එය පරිභෝග කරන්නන්ගේ, එය වළඳන්නන්ගේ එය ම ආහාර කොට ඇත්තන්ගේ ඉතා බොහෝ කලක් සිටියමහ. ඒ අපට ලාමක අකුසල් දහමුත් පහළ වීමෙන් භූමිපථිකය අතුරුදහන් විය. භූමිපථිකය අතුරුදහන් වූ කල්හි බදුලතාව පහළ විය. එය පැහැවත් සුවඳවත් රසවත් විය. ඒ අපි බදුලතාව පරිභෝග කරන්නට පටන් ගත්තමු. එය පරිභෝග කරන්නන්ගේ, එය වළඳන්නන්ගේ, එය ම ආහාර කොටැත්තන්ගේ ඉතා බොහෝ කලක් සිටියමහ. ඒ අපට ලාමක අකුසල ධම් පහළ වීමෙන් බදුලතාව අතුරුදහන් විය. බදුලතාව අතුරුදහන් වූ කල්හි කුඩු නැති දහවෙයිසා නැති පිරිසිදු සුවඳැති සහල ම එල කොටැති නොසානා ලද බීමැ හටගෙන පැසෙන හැල් වෙසෙසෙක් පහළ විය. සවස් කලා සවස් බොජුනට යම් සහලක් ගෙනෙත් ද පසුදිනැ උදසනැ එය පැසුණේ යළි දු වැඩුණේ වෙයි. කපා නොගන්නා ලද තැනෙක් ම (නොඅඩු ව) පැහුණේ ය. ඒ අපි නොසාන ලද බීමැ හටගෙන පැසුණු ඒ හැල්සහල් පරිභෝග කරන්නන්ගේ, එය ම වළඳන්නන්ගේ, එය ම අහර කොටැත්තන්ගේ, ඉතා බොහෝ කලක් සිටියමහ. ඒ අපට ලාමක අකුසල් දහම් පහළ වීමෙන් ම කුඩු ද සහල වසාගෙන බැඳී සිටියේ ය. දහවෙයිසා ද සහල වසා බැඳී සිටියේ ය. කපා ගන්නා ලද තැන ද යළි නොනැඟුණේ ය. උනන්දු පැහුණේ ය. පඳුරු පඳුරු වැ හැල්හු සිටියාහ. අපි හැල් (අප අතර) වෙන වෙන ම බෙද ගන්නන්ගේ නම්, ඉම් තබන්නන්ගේ නම් මැනවැ"යි මෙසේ කතා කැරැගත්හ. වාශිෂ්ඨයෙනි, ඉක්බිති ඒ සතියෝ හැල් බෙදූහ. ඉම් තැබූහ.

11. වාශිෂ්ඨයෙනි, එ කල්හි ලොල්පියෙව් ඇති එක්තරා සතෙක් සිය කොටස රැකගනුයේ තමාට නො දෙන ලද එක්තරා කොටසක් ගෙන පරිභෝග කෙළේ ය. (සෙස්සෝ) ඔහු අල්ලා ගත්හ, අල්ලා ගෙන 'භවත් සතිය, යම් බඳු තෝ සිය කොටස රකිනුයෙහි තමහට නොදුන් එක්තරා කොටසක් ගෙන පරිභෝග කෙළෙහි ද, ඒ තෝ ඒකාන්තයෙන් ලාමක දයක් කෙළෙහි ය. භවත් සතිය, යළිත් මෙබන්දක් නහමක් කරව"යි කී හ.

‘එවං භෝ’ති ඛො වාසෙට්ඨා සො සතො තෙසං සත්තානං පච්චසෙසාසි. සුතියමපි ඛො වාසෙට්ඨ ඤා සතො සකං භාගං පරිරක්ඛන්තො අඤ්ඤතරං භාගං අදින්න ආදිසිතො පරිභුඤ්ඤී. තමෙනං අග්ගභෙසුං, ගභෙතො එතදවොට්ඨු: ‘පාපකං වත භො සත්ත කරොසි, යත්‍ර හි නාම සකං භාගං පරිරක්ඛන්තො අඤ්ඤතරං භ ගං අදින්නං ආදිසිතො පරිභුඤ්ඤී සසසි. මාසසු භො සත්ත පුත්‍රපි එවරුපමකාසී’ති. තතියමපි ඛො වාසෙට්ඨා සො සතො සකං භාගං පරිරක්ඛන්තො අඤ්ඤතරං භාගං අදින්නං ආදිසිතො පරිභුඤ්ඤී. තමෙනං අග්ගභෙසුං, ගභෙතො එතදවොට්ඨු: පාපකං වත භො සත්ත කරොසි, යත්‍ර හි නාම සකං භාගං පරිරක්ඛන්තො අඤ්ඤතරං භාගං අදින්නං ආදිසිතො පරිභුඤ්ඤී සසසි. මාසසු භො සත්ත පුත්‍රපි එවරුපමකාසී’ති. අඤ්ඤ පාඨිනා පහරිංසු, අඤ්ඤ ලෙඛිට්ඨනා¹ පහරිංසු, අඤ්ඤ දණ්ඩන පහරිංසු තදග්ගෙ ඛො පන වාසෙට්ඨා අදින්නාදනං පඤ්ඤයති, ගරභා පඤ්ඤයති, මුසාවාදෙ පඤ්ඤයති, දණ්ඩාදනං පඤ්ඤයති.

මහාසමමනරාජා

12. අථ ඛො තෙ වාසෙට්ඨා සත්තා සනතිපතීංසු, සනතිපතීතො අනුප්ච්චිතීංසු ‘පාපකා වත භො ධම්මා සතෙත්තසු පාතුභුතා, යත්‍ර හි නාම අදින්නාදනං පඤ්ඤයසිසති, ගරභා පඤ්ඤයසිසති, මුසාවාදෙ පඤ්ඤයසිසති, දණ්ඩාදනං පඤ්ඤයසිසති. යනනුත මයං එකං සතතං සමමනෙතයාම, යො² නො සමමා ඛිසිතඛං ඛිසෙය්‍ය, සමමා ගරභිතඛං ගරභෙය්‍ය, සමමා පඛ්ඛාජෙතඛං පඛ්ඛාජෙය්‍ය. මයං පනස්ස සාලීනං භාගං අනුපපදස්සාමා’ති. අථ ඛො තෙ වාසෙට්ඨා සත්තා යො නොසං සතො අභිරුපතරො ව දසසතියතරො ව පාසාදිකතරො ව මහෙසසකිතරො ව, තං සත්තං උපසධකමීතො එතදවොට්ඨු: එහි භො³ සත්ත, සමමා ඛිසිතඛං ඛිස, සමමා ගරභිතඛං ගරභ, සමමා පඛ්ඛාජෙතඛං පඛ්ඛාජෙහි. මයං පන තෙ සාලීනං භාගං අනුපපදස්සාමා’ති. ‘එවං භෝ’ති ඛො වාසෙට්ඨා සො සතො තෙසං සත්තානං පච්ඤ්ඤිතො, සමමා ඛිසිතඛං ඛිසි, සමමා ගරභිතඛං ගරභි, සමමා පඛ්ඛාජෙතඛං පඛ්ඛාජෙසි. තෙ පනස්ස සාලීනං භාගං අනුපපදංසු. මහාජනසමමනො’ති ඛො වාසෙට්ඨා ‘මහාසමමනො මහාසමමනො’නෙව පයමං අකඛරං උපනිඛකං.

1. ලෙඛිට්ඨනා - ස්‍යා
2. මො - PTS

3. භො - PTS

වාග්‍යයෙහි, ඒ සඳහා තෙම 'එසේ ය හවත්ති'යි කියා ම ඒ සත්තට පිළිවදන් දුනා. වාග්‍යයෙහි, දෙවෙනි වර ද ඒ සත් තෙම සිය කොටස රකිනුයේ තමාට නොදුන් එක්තරා කොටසක් ගෙන පරිභොග කළේය. සෙස්සෝ ඔහු අල්ලා ගත්හ. අල්ලා ගෙන, 'හවත් සත්තය, යම්බඳු තෝ සිය කොටස රකිනුයෙහි, තමාට නොදුන් එක්තරා කොටසක් ගෙන පරිභොග කෙරෙහි ද, ඒ තෝ ලාමක දයක් කෙරෙහි ය. හවත් සත්තය, යළි මෙබන්දක් නො කරව'යි කීහ. වාග්‍යයෙහි, තෙවෙනි වර ද ඒ සත් තෙම සිය කොටස රකිනුයේ, තමාට නො දුන් කොටසක් ගෙන පරිභොග කළේ ය. සෙස්සෝ ඔහු අල්ලා ගත්හ. අල්ලා ගෙන, 'හවත් සත්තය, යම් බඳු තෝ සිය කොටස රකිනුයෙහි, තමාට නොදුන් එක්තරා කොටසක් ගෙන පරිභොග කෙරෙහි ද, ඒ තෝ ලාමක දයක් ම කෙරෙහි ය. හවත් සත්තය, යළිත් මෙබන්දක් නහමක් කරව'යි කීහ. කෙනෙක් අතින් පහළුහ. කෙනෙක් කැටින් පහළුහ. කෙනෙක් දංචෙන් පහළුහ, වාග්‍යයෙහි, එතැන් පටන් කොට අධිනාදන පැනෙයි, ගැරැහුම පැනෙයි, මුසා බිණීම පැනෙයි, දඹු ගැනුම් පැනෙයි.

12. වාග්‍යයෙහි, ඉක්බිති ඒ සත්තයෝ එක් රැස් වූ හ. එක්රැස් වූ, "හවත්ති, බෙදයෙක යම් කෙනෙකු කෙරෙහි අධිනාදන පැනෙන්නේ ද, ගැරැහුම පැනෙන්නේ ද, මුසා බිණීම පැනෙන්නේ ද, දඹු ගැන්ම පැනෙන්නේ ද, ඒ සතුන් කෙරෙහි එසේ වූ ලාමක අකුශල ධර්ම කෙනෙක් පහළ වූහ. යමෙක් අපගෙන් දෙස්නැගිය යුක්තාට මොනොවට දෙස්නගන්නේ ද ගැරැගිය යුක්තහුට මොනොවට ගරහන්නේ ද, නෙරැපිය යුක්තහු මොනොවට තෙරපන්නේ ද, අපි එසේ වූ එක් සත්තයකු සම්මත කැරැගනුමෝ නම් ඉතා යෙහෙක. අපි වූ කලී ඔහුට හැල් කොටසක් දෙන්නම්"යි කතා කැරැගත්හ. වාග්‍යයෙහි, එ කල්හි ඒ සත්තයෝ යම් සත්තයෙක් ඔවුන් අතුරෙහි වඩා රූපසම්පන්න ද, වඩා දැකුම්කලු ද, වඩා සිත පහදවන සුලු ද, වඩා මහ තෙදුත්තේ ද, ඒ සත්තයා කරා එළැඹ, 'හවත් සත්තය, මෙහි එන්න, දෙස්නැගිය යුක්තාට නිසිපරිදි දෙස් නගන්න. ගැරැහිය යුක්තාට මොනොවට ගරහන්න, නෙරැපිය යුක්තහු මොනොවට තෙරපන්න. අපි වනාහි ඔබට හැල් කොටසක් දෙන්නම්'යි මෙ බස් කීහ. 'හවත්ති, එසේ යැ'යි කියා ම ඒ සත්ත කෙම ඔවුන්ට පිළිවදන් දී දෙස් නැගිය යුක්තහුට මොනොවට දෙස් නැගිය, ගැරැහිය යුක්තහුට ගැරැහී ය. නෙරැපිය යුක්තහු මොනොවට නෙරැපී ය. මව්හු ඔහුට හැල් කොටසක් දුන්හ. වාග්‍යයෙහි, මහා ජනයා විසින් සම්මත හෙයින් ම ඔහුට 'මහාසම්මත ය, මහාසම්මත යැ'යි ම පළමු නම් වහර ඇති විය.

බෙත්තානං අධිපති ති ඛො වාසෙට්ඨා 'ඛතියො ඛතියො'නෙවි දුතියං අකඛරං උපනිබ්බන්තං. ධම්මෙන පරො'රඤ්ඤතිති ඛො වා සට්ඨා 'රාජා රාජා'නෙවි තතියං අකඛරං උපනිබ්බන්තං. ඉතී ඛො වාසෙට්ඨා එවමෙතස්ස ඛතියමිණ්ඤ්ඤස්ස උපාරාණෙන අග්ගඤ්ඤෙන අකඛරෙන අභිනිබ්බත්ති අගොසී. තෙ සඤ්ඤෙව සත්තානං අනඤ්ඤසං,¹ සද්දිසානඤ්ඤෙව නො අසද්දිසානං, ධම්මගොව නො අධම්මෙන. ධම්මො හි වාසෙට්ඨා සෙට්ඨා ජනෙ'තස්මී. දිට්ඨෙවෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායෙව.

බ්‍රාහ්මණමණ්ඩලං

13. අථ ඛො තෙසං වාසෙට්ඨා සත්තානඤ්ඤෙව එකච්චානං එතදගොසී: පාපකා වත හො ධම්මො සතෙහසු පාතූභුතා, යත්‍ර හි නාම අදිත්තාදනං පඤ්ඤාධිසංති, ගරහා පඤ්ඤාධිසංති, මුසාවාදෙ පඤ්ඤාධිසංති, දණ්ඩාදනං පඤ්ඤාධිසංති, පඛොජනං පඤ්ඤාධිසංති. යනුනුත මයං පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ වාගෙය්‍යාමා'¹ති. තෙ පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ බාගෙසුං². පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ බාගෙහතිති ඛො වාසෙට්ඨා 'බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණා'නෙවි පඨමං අකඛරං උපනිබ්බන්තං. තෙ අරඤ්ඤායතනෙ පණ්ණකුට්ඨො කච්චා පණ්ණකුට්ඨ සුඛායනතී, වීතඛාරා වීතධුමා පනනමුසලා සායං සායමාසාය පාතො පාතරාසාය ගාමනිගමරාජධානියො ඔසරන්ති සාසමෙසානා⁴ තෙ සාසං පටිලභිතා පුනාදෙව අරඤ්ඤායතනෙ පණ්ණකුට්ඨ සුඛායනතී. තමෙනං ලුභුස්සා දිස්වා එවමාහංසු: 'ඉමෙ ඛො හො සත්තා අරඤ්ඤායතනෙ පණ්ණකුට්ඨො කච්චා පණ්ණකුට්ඨ සුඛායනතී, වීතඛාරා වීතධුමා පනනමුසලා සායං සායමාසාය පාතො පාතරාසාය ගාමනිගමරාජධානියො ඔසරන්ති සාසමෙසානා. තෙ සාසං පටිලභිතා පුනාදෙව අරඤ්ඤායතනෙ පණ්ණකුට්ඨ සුඛායනතී ක්‍රියානතීති ඛො පන වාසෙට්ඨා 'ක්‍රියාකා ක්‍රියාකා'නෙවි දුතියං අකඛරං උපනිබ්බන්තං. තෙසඤ්ඤෙව ඛො වාසෙට්ඨා සත්තානං එකච්ච සත්තා අරඤ්ඤායතනෙ පණ්ණකුට්ඨ සුඛායනං අනභිසම්භුණමානා ගාමසාමන්තං නිගමසාමන්තං ඔසරිතා ගජෙ කරොත්තා අච්ඡන්ති. තමෙනං මනුස්සා දිස්වා එවමාහංසු: ඉමෙ ඛො හො සත්තා අරඤ්ඤායතනෙ පණ්ණකුට්ඨ සුඛායනං අනභිසම්භුණමානා ගාමසාමන්තං නිගමසාමන්තං ඔසරිතා ගජෙ කරොත්තා අච්ඡන්ති! න'දනී මෙ ක්‍රියානතී, න'දනී මෙ ක්‍රියානතී ති ඛො වාසෙට්ඨා අරක්‍රියාකා අරක්‍රියාකා'නෙවි තතියං අකඛරං උපනිබ්බන්තං.

1. පරෙසං - සහ
2. අඤ්ඤාසං - සත්ත
3. වාගෙසුං - මඡසං
4. සාසමෙසානා මඡසං, භාතමෙසනා - සත්ත

වාග්‍යේයෙති, කෙත්තට අධිපති වී තු යි ‘ක්ෂත්‍රිය ය, ක්ෂත්‍රිය යැ’ යි ම දෙවෙනි නම් වහර ඇති විය. වාග්‍යේයෙති, දූභැමින් මෙරමා රඳවානු යි (සුවපත් කෙරේනු යි පිණවානු යි) ‘රජ ය, රජ’ යැ යි කියා ම තෙවෙනි නම් වහර ඇති විය. වාග්‍යේයෙති, මෙසේ පැරැණි වූ අග්‍ර යැ යි දන්තාලද නම්වහරින් ක්ෂත්‍රිය මණ්ඩලයාගේ ආරම්භය විය. එ ද ඒ සතියනට ම ය, අන් සතියනෙකුට නො වේ. සමාන සතියනට ම ය, අසමාන සතියනෙකුට නො වේ. ධර්මයෙන් ම ය, අධර්මයෙන් නො වේ. වාග්‍යේයෙති, එහෙයින් මේ ජනයා කෙරෙහි මෙ ලොවිහිද පරලොවිහි ද ධර්මය ම ශ්‍රේෂ්ඨ ය.

13. වාග්‍යේයෙති, එක්කිනි ඒ ඇතැම් සතියනෙකුට “භවත්ති, ඛෙදයෙක! යම් කෙනකු කෙරෙහි අයිතාදන පැනෙන්නේ ද, ගැරඹුම පැනෙන්නේ ද, මුසවා ව පැනෙන්නේ ද, දඩු ගැන්ම පැනෙන්නේ ද, රටින් නෙරැපීම පැනෙන්නේ ද එසේ වූ සතියන කෙරෙහි ලාමක ධර්මයෝ පහළ වූවාහු වෙති. අපි ලාමක වූ අකුශල ධර්මයන් බාහනය (බැහැර ලීම) කරන්නාමෝ නම් යෙහෙකැ” යි මේ සිත විය. ඔහු ලාමක වූ අකුශල ධර්ම බාහනය කළහ (බැහැර දුහ). වාග්‍යේයෙති, ලාමක වූ අකුශල ධර්මයන් වාහනය කෙරෙත් (බැහැර ලත්) තු යි ම ‘බ්‍රාහ්මණයෝ ය, බ්‍රාහ්මණයෝ ය’ කියා ම පළමු නාම ව්‍යවහාරය පහළ විය. ඔහු තුමු වන පෙදෙස්හි පන්සල් කොට ගෙන එහි ධ්‍යාන කෙරෙත්. (පිස කැව යුතු දෑයක් නැති බැවින්) පහවූ අඟුරු ඇත්තාහු පහ වූ දුම් ඇත්තාහු, කොටා පිසියැ යුතු දෑයක් නැති බැවින් බිමට වත් මෙහෙලේ ඇත්තාහු (අඟුරු දුම් මොහොල් යන මේ කිසිවකුත් නැත්තාහු), සවස් බොජුන පිණිස සවස් ද, උදේ බොජුන් පිණිස උදසන ද අහර සොයනුවෝ ගම් නියම් ගම් රජදහන්වලට බසින්. ඔහු අහර ලැබගෙන පෙරළා ගොස් වන පෙදෙස්හි පන්සල්හි ධ්‍යාන කෙරෙත්. වාග්‍යේයෙති, ‘ධ්‍යාන කෙරෙත්, ධ්‍යාන කෙරෙත් තු’ යි ම ‘ධ්‍යායකයෝ ය, ධ්‍යායකයෝ යැ’ යි කියා ම දෙවෙනි නම් වහරෙක් ඔවුනට ඇති විය. වාග්‍යේයෙති, ඒ සතියන් ම අතුරෙන් ඇතැම් කෙනෙක් වන පෙදෙස්හි පන්සල්හි ඒ දහන් වැඩීම නොකළ හැකි වන්නාහු ගම් අසලට නියම්ගම් අසලට බැස, ග්‍රන්ථ කෙරෙමින් ඉදින් මිනිස්සු ඔවුන්දක, “භවත්ති, මේ සත්හු වෙනෙහි පන්සල්හි ඒ ධ්‍යාන කළ නො හැක්කාහු, ගම් අසලට නියම්ගම් අසලට බැස, ග්‍රන්ථ කෙරෙමින් ඉදින්. වාග්‍යේයෙති, ‘දූන් මොහු ධ්‍යාන නො කෙරෙත්, දූන් මොහු ධ්‍යාන නො කෙරෙත්’ තු යි මොහු ‘අධ්‍යායකයෝ’ යැ යි ම ඔවුනට තෙවෙනි නම් වහරෙක් උපන්නේය.

භීතසම්මතං ඛො පන වාසෙට්ඨා යං තෙන සමයෙන හොති, තද්දෙතරභි සෙට්ඨසම්මතං. ඉති ඛො වාසෙට්ඨා ඵවමෙතසස ඩ්‍රාහමණමණ්ඩලසස පොරාණෙන අග්ගකොද්දන අකඛරෙන අභිනිබ්බත්ති අහොසි. තෙසකොද්දව සත්තානං අනකොද්දසං, සද්දිසානකොද්දව නො අසද්දිසානං, ධම්මෙනෙව නො අධම්මෙන. ධම්මො හි වාසෙට්ඨා සෙට්ඨා ජනෙ'තසම්. දිට්ඨං වෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායෙව.

වෙසසමණ්ඩලං

14. තෙසකොද්දව ඛො වාසෙට්ඨා සත්තානං ඵකචෙව සත්තා මෙට්ඨනං ධම්මං සමාදය විසසුතං කම්මතෙත' පයොජෙජසුං. මෙට්ඨනං ධම්මං සමාදය විසසුතං කම්මතෙත පයොජෙජනතීති ඛො වාසෙට්ඨා වෙසා වෙසසානෙව අසඛිරං උපනිබ්බත්තං. ඉති ඛො වාසෙට්ඨා ඵවමෙතසස වෙසසමණ්ඩලසස පොරාණෙන අග්ගකොද්දන අකඛරෙන අභිනිබ්බත්ති අහොසි, තෙසකොද්දව සත්තානං අනකොද්දසං සද්දිසානකොද්දව නො අසද්දිසානං ධම්මෙනෙව නො අධම්මෙන. ධම්මො හි වාසෙට්ඨා සෙට්ඨා ජනෙ'තසම්. දිට්ඨං වෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායෙව.

සුද්දමණ්ඩලං

15. තෙසකොද්දව ඛො වාසෙට්ඨා සත්තානං යෙ තෙ සත්තා අවසෙසා තෙ ඵද්දවාරා² ඩ්‍රිද්දවාරා අහෙසුං ඵද්දවාරා ඩ්‍රිද්දවාරා තී ඛො වාසෙට්ඨා සුද්ද සුද්දනෙව අකඛිරං උපනිබ්බත්තං. ඉති ඛො වාසෙට්ඨා ඵවමෙතසස සුද්ද- මණ්ඩලසස පොරාණෙන අග්ගකොද්දන අකඛරෙන අභිනිබ්බත්ති අහොසි. තෙසකොද්දව සත්තානං අනකොද්දසං, සද්දිසානකොද්දව නො අසද්දිසානං, ධම්මෙනෙව නො අධම්මෙන. ධම්මො හි වාසෙට්ඨා සෙට්ඨා ජනෙ'තසම්. දිට්ඨං වෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායෙව.

16. අහු ඛො සො වාසෙට්ඨා සමයො යං ඛත්තියො පි සකං ධම්මං ගරහමානො අභාරසමා අනභාරියං පබ්බජති, 'සමණො හවිසසාමී'ති. ඩ්‍රාහමණො පි ඛො වාසෙට්ඨා සකං ධම්මං ගරහමානො අභාරසමා අනභාරියං පබ්බජති 'සමණො හවිසසාමී'ති, වෙසෙසා පි ඛො වාසෙට්ඨා සකං ධම්මං ගරහමානො අභාරසමා අනභාරියං පබ්බජති, 'සමණො හවිසසාමී'ති. සුද්දෙ පි ඛො වාසෙට්ඨා සකං ධම්මං ගරහමානො අභාරසමා අනභාරියං පබ්බජති 'සමණො හවිසසාමී'ති. ඉමෙහි ඛො වාසෙට්ඨා චතුභි මණ්ඩලෙහි සමණමණ්ඩලසස අභිනිබ්බත්ති අහොසි. තෙසකොද්දව සත්තානං අනකොද්දසං, සද්දිසානකොද්දව නො අසද්දිසානං, ධම්මෙනෙව නො අධම්මෙන. ධම්මො හි වාසෙට්ඨා සෙට්ඨා ජනෙ'තසම්. දිට්ඨං වෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායෙව.

1. විසසුතකම්මතෙතො PTS. විසු- කම්මතෙත-(සීචු).
2. ඩ්‍රිද්දවාර. (සී.)

වාග්‍යයෙහි, එ සමයෙහි යම් ඒ අධ්‍යායකකරය (ධ්‍යාන නො කරන බව) පහත් යැ යි සම්මත වී ද, එය දැන් උසස් යැ යි සම්මත ය. වාග්‍යයෙහි, මෙසේ පැරැණි අග්‍ර යැ යි ගන්නා ලද නම්වහරින් ඒ බ්‍රාහ්මණ මණ්ඩලයා ගේ නිපැත්ම විය. එ ද ඒ සතියනට ම ය. අන් සතිය කෙනෙකුට නො වේ. සමාන සතියනට මය, අසමාන සතියනට නො වේ. ධර්මයෙන් ම ය, අධර්මයෙන් නො වේ. වාග්‍යයෙහි, ධර්මය ම මෙලොවිහි ද පරලොවිහි ද මේ ජනයා කෙරෙහි උසස් ය.

14. වාග්‍යයෙහි, ඒ සතියන් අතුරෙහි ම ඇතැම් කෙනෙක් මෙමුද්‍රන ධර්ම සෙවනය කොට ඒ ඒ අවස්ථාහි නැඟුණු (හෝ ප්‍රකට වූ) ගවපාලනාදී කම්පාන්තයන් කළහ. මෙමුද්‍රනධර්ම ගෙන ඒ ඒ අවස්ථාහි නැඟුණු හෝ ප්‍රකට) කම්පාන්ත කෙරෙත් නු යි 'වෛශ්‍යයෝ ය, වෛශ්‍යයෝ යැ' යි ම නම් වහර උපන. වාග්‍යයෙහි, මෙසේ ම පැරැණි වූ, අග්‍ර යැ යි දන්නා ලද නම් වහරින් වෛශ්‍යමණ්ඩලයාගේ ආරම්භය විය. එ ද ඒ සතියන් පිළිබඳ ව ම ය. අන් සතිය කෙනෙකු පිළිබඳ ව නො වේ. සමානයන් පිළිබඳ ව ම ය. අසමානයන් පිළිබඳ ව නො වේ. ධර්මයෙන් ම ය, අධර්මයෙන් නො වේ. වාග්‍යයෙහි, ධර්මය ම මේ ජනයා කෙරෙහි මෙ ලොවිහි ද පර ලොවිහි ද ශ්‍රේෂ්ඨ ය.

වාග්‍යයෙහි, ඒ සතියන් අතුරෙහි ම යම් කෙනෙක් රොද්‍රාවාර ක්ෂුද්‍රාවාර ඇත්තෝ වූහුද, මොහු රොද්‍රාවාර ඇත්තාහ, ක්ෂුද්‍රාවාර ඇත්තාහ යි කියා ම, ඔවුනට ශුද්‍රයෝහ ශුද්‍රයෝ යැ යි ම නම්වහර උපන. වාග්‍යයෙහි, මෙසේ අග්‍රයැ යි දන්නා ලද පැරැණි නම් වහරින් මේ ශුද්‍රගණයාගේ ආරම්භය විය. එ ද ඒ සතියන් පිළිබඳ ව ම ය. අන් සතිය කෙනෙකු පිළිබඳ ව නො වේ. සමානයන් පිළිබඳ ව ම ය, අසමානයන් පිළිබඳ ව නො වේ. ධර්මයෙන් ම ය, අධර්මයෙන් නො වේ. වාග්‍යයෙහි, එහෙයින් මෙලෝහි ද පරලෝහි ද ධර්මය ම මේ ජනයා කෙරෙහි ශ්‍රේෂ්ඨ ය.

15. වාග්‍යයෙහි, යම් හෙයකින් ක්ෂත්‍රියයාක් සිය දහමට ගරහනුයේ මහණ වන්නෙමි යි ගිහිගෙන් නික්ම පැවිදි බිම් වදනේ ද, බ්‍රාහ්මණයාක් සිය දහමට ගරහනුයේ මහණ වන්නෙමි යි ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදිබිම් වදනේ ද, වෛශ්‍යයාක් සිය දහමට ගරහමින් ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදිබිම් වදනේ ද, ශුද්‍රයාක් සිය දහමට ගරහනුයේ මහණ වන්නෙමි යි පැවිදි බිම් වදනේ ද, එසේ වූ කාලයෙක් විය. (එ කල්හි) මේ සතිය මණ්ඩලයන්ගෙන් ම ශ්‍රමණමණ්ඩලයාගේ ආරම්භය විය. එ ද ඒ සතියන් පිළිබඳ ම ය, අන් සතිය කෙනෙකු පිළිබඳ නො වේ. සමානයන් පිළිබඳ වූ ම ය, අසමානයන් පිළිබඳ වූ නො වේ. ධර්මයෙන් ම ය. අධර්මයෙන් නො වේ. වාග්‍යයෙහි, එහෙයින් මෙ ලොවිහි ද පර ලොවිහි ද ධර්මය ම ජනයා කෙරෙහි ශ්‍රේෂ්ඨ ය.

දුච්චරිතාදිකථා

ඛක්ඛියො පි ඛො වාසෙච්ඤා කායෙන දුච්චරිතං චරිතා, වාචාය දුච්චරිතං චරිතා, මනසා දුච්චරිතං චරිතා, මිච්ඡාදිච්ඤිකො, මිච්ඡාදිච්ඤිකමමසමාදනො මිච්ඡාදිච්ඤිකමමසමාදනහෙතු කායසස හෙද පරමමරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. බ්‍රාහ්මණො පි ඛො වාසෙච්ඤා -පෙ- වෙසෙසා පි ඛො වාසෙච්ඤා -පෙ-සුදෙද පි ඛො වාසෙච්ඤා -පෙ- සමණො පි ඛො වාසෙච්ඤා කායෙන දුච්චරිතං චරිතා, වාචාය දුච්චරිතං චරිතා, මනසා දුච්චරිතං චරිතා, මිච්ඡාදිච්ඤිකො මිච්ඡාදිච්ඤිකමමසමාදනො මිච්ඡාදිච්ඤිකමමසමාදනහෙතු කායසස හෙද පරමමරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති.

ඛක්ඛියො පි ඛො වාසෙච්ඤා කායෙන සුච්චරිතං චරිතා, වාචාය සුච්චරිතං චරිතා, මනසා සුච්චරිතං චරිතා, සමමාදිච්ඤිකො සමමාදිච්ඤිකමමසමාදනො සමමාදිච්ඤිකමමසමාදනහෙතු කායසස හෙද පරමමරණා සුග්ගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. බ්‍රාහ්මණො පි ඛො වාසෙච්ඤා -පෙ- වෙසෙසා පි ඛො වාසෙච්ඤා -පෙ- සුදෙද පි ඛො වාසෙච්ඤා -පෙ- සමණො පි ඛො වාසෙච්ඤා කායෙන සුච්චරිතං චරිතා -පෙ- සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. ඛක්ඛියො පි ඛො වාසෙච්ඤා කායෙන ආයකාරී, වාචාය ආයකාරී, මනසා ආයකාරී, විමිසකදිච්ඤිකො විමිසකදිච්ඤිකමමසමාදනො විමිසකදිච්ඤිකමමසමාදනහෙතු කායසස හෙද පරමමරණා සුඛදුකඛපථිසංවෙදී¹ හොති. බ්‍රාහ්මණො පි ඛො වාසෙච්ඤා -පෙ- වෙසෙසා පි ඛො වාසෙච්ඤා -පෙ- සුදෙදා පි ඛො වාසෙච්ඤා -පෙ- සමණො පි ඛො වාසෙච්ඤා කායෙන ආයකාරී, වාචාය ආයකාරී, මනසා ආයකාරී, විමිසකදිච්ඤිකො විමිසකදිච්ඤිකමමසමාදනො විමිසකදිච්ඤිකමමසමාදනහෙතු කායසස හෙද පරමමරණා සුඛදුකඛපථිසං-වෙදී හොති.

ඛොධිපකඛියභාවනා

16. ඛක්ඛියො පි ඛො වාසෙච්ඤා කායෙන සංවුතො, වාචාය සංවුරතා, මනසා සංවුතො, සත්තතං ඛොධිපකඛියානං ධම්මානං භාවනමනාය දිලෙඨව ධම්මෙ පරිනිබ්බාති².

1. සුඛදුකඛපථිසංවෙදී - මජ්ඣ. 2. පරිනිබ්බායති-මජ්ඣ.

දුශ්චරිතාදිකරා

වාශිෂ්ඨයෙනි, ක්ෂත්‍රියයා ද කයින් දුසිරිත් කොට, වචනයෙන් දුසිරිත් කොට මනසින් දුසිරිත් කොට, මිසදිවු වැ, මිථ්‍යාදාෂ්ටිකම්මසමාදන ඇති වැ, මිථ්‍යාදාෂ්ටිකම්මසමාදන හෙතෙයෙන් කාබුන් මරණින් මතු, සැප නැති දුකට ස්ථාන වූ, විවස ව පතිත වන තැන වූ නිරයට පැමිණෙයි. වාශිෂ්ඨයෙනි, බ්‍රාහ්මණයා ද... වෛශ්‍යයා ද... ඉද්‍රියා ද... ශ්‍රමණයා ද කයින් දුසිරිත් කොට, වචනයෙන් දුසිරිත් කොට, සිතින් දුසිරිත් කොට, මිථ්‍යාදාෂ්ටික වැ මිථ්‍යාදාෂ්ටි කම්මසමාදන ඇති වැ මිථ්‍යාදාෂ්ටිකම්මසමාදන හෙතෙයෙන් කාබුන් මරණින් මතු, සැප නැති, දුකට තැන් වූ, විවස වැ පතිත වන තැන වූ නිරයට පැමිණෙයි.

වාශිෂ්ඨයෙනි, ක්ෂත්‍රියයා ද කයින් සුසිරි පුරා, වචනයෙන් සුසිරි පුරා, සමාග්දාෂ්ටිකම්මසමාදන ඇති වැ සිතින් සුසිරි පුරා, සමාග්දාෂ්ටික වැ සමාග්දාෂ්ටිකම්මසමාදන හෙතෙයෙන් කාබුන් මරණින් මතු, මනාගති ඇති සඟ ලොවට පැමිණෙයි. වාශිෂ්ඨයෙනි, බ්‍රාහ්මණයා ද... වෛශ්‍යයා ද... ඉද්‍රියා ද... ශ්‍රමණයා ද කයින් සුසිරි පුරා... සඟ ලොවට යෙයි. වාශිෂ්ඨයෙනි, ක්ෂත්‍රියයා ද (විටෙක කුසල් ද විටෙක අකුසල් දැයි) කුශලාකුශල දෙක ම කරන සුලු වූයේ, වචනයෙන් කුශලාකුශල දෙක ම කරන සුලු වූයේ, සිතින් කුසලාකුශල දෙක ම කරන සුලු වූයේ, (විටෙක සමාග්දාෂ්ටික ද විටෙක මිථ්‍යාදාෂ්ටික දැයි) මිශ්‍ර දාෂ්ටි ඇතියේ, මිශ්‍රදාෂ්ටික කම්මසමාදන ඇතියේ, මිශ්‍රදාෂ්ටික කම්මසමාදන හෙතෙයෙන් කාබුන් මරණින් මතු සුව ණක් විදුනේ වෙයි. වාශිෂ්ඨයෙනි, බ්‍රාහ්මණයා ද... වෛශ්‍යයා ද... ඉද්‍රියා ද... ශ්‍රමණයා ද කයින් කුසල් අකුසල් දෙක ම කරන සුලු වූයේ,... වචනයෙන් කුසල් අකුසල් දෙකම කරන සුලු වූයේ,... මනසින් කුසල් අකුසල් දෙක ම කරන සුලු වූයේ, මිශ්‍ර දාෂ්ටි ඇතියේ, මිශ්‍රදාෂ්ටික කම්මසමාදන ඇත්තේ, මිශ්‍රදාෂ්ටික කම්මසමාදන හෙතෙයෙන් කාබුන් මරණින් මතු සුව ණක් විදුනේ වෙයි.

16. වාශිෂ්ඨයෙනි, ක්ෂත්‍රියයා ද කයින් සංවෘත වූයේ (හැවුරුණේ), වචනයෙන් හැවුරුණේ, සිතින් හැවුරුණේ, සත් කොටසකට අයත් වූ (සත්තිය) බොධිපාක්ෂික ධර්මයන් වැඩිමට බැස, මෙ අත්බවහි ම (කෙලෙස් පිරිනිවනින්) පිරිනිවෙයි.

බ්‍රාහ්මණො පි ඛො වාසෙට්ඨා, වෙසෙසා පි ඛො වාසෙට්ඨා, සුද්දොපි ඛො වාසෙට්ඨා, සමණො පි ඛො වාසෙට්ඨා කායෙන සංවුතො, වාචාය සංවුතො, මනසා සංවුතො, සත්තන්තං ඛොධිපකඛියානං ධම්මානං භාවනමභියා දිට්ඨෙව ධම්මෙ පරිනිබ්බාති. ඉමෙසං හි වාසෙට්ඨා චතුන්තං චණ්ණානං යො හොති හිතඤ්ඤා අරභං ඛිණ්ණාසවො වුසිතවා කතකරණියො ඔභිතභාරො අනුප්පත්තසද්දො පරිකඛිණ්ණභවසංඤ්ඤාපතො සම්මදඤ්ඤාවුත්තො, සො නෙසං අග්ගමකඛියාති. ධම්මෙනෙව නො අධම්මෙන. ධම්මො හි වාසෙට්ඨා සෙට්ඨො ජනෙ'තස්මිං දිට්ඨෙ වෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායෙව. බ්‍රහ්මුතා පි වාසෙට්ඨා සනඛිකුමාරෙන ගාථා භාසිතා:

17. “ඛතඛියො සෙට්ඨො ජනෙ'තස්මිං යෙ ගොත්තපට්ඨාරිනො,¹
විජ්ජාවරණසම්පණ්ණො සො සෙට්ඨො දෙවමානුසෙ'ති.

සා ඛොපනෙසා වාසෙට්ඨා ගාථා බ්‍රාහ්මුතා සනඛිකුමාරෙන සුභිතා නො දුග්ගිතා, සුභාසිතා නො දුඛ්ඛාසිතා, අසුඝ්ඛිතා² නො අනසුඝ්ඛිතා, අනුමතා මයා, අහමිපි වාසෙට්ඨා එවං වදාමි:

“ඛතඛියො සෙට්ඨො ජනෙ'තස්මිං යෙ ගොත්තපට්ඨාරිනො,
විජ්ජාවරණසම්පණ්ණො සො සෙට්ඨො දෙවමානුසෙ'ති.

ඉදමවොච හගවා. අත්තමනා වාසෙට්ඨාභාරද්ධාරා හගවතො භාසිතං අභිනන්දන්ති.

අග්ගඤ්ඤසුත්තං නිවර්තං චතුසං.

1. පට්ඨාරිණො PTS
2. අසුඝ්ඛිතා

වාශිෂ්ඨයෙනි, මේ සතර වණියන් ගෙන් (කවර වණියකට අයත් වුව ද) රහත් වූ, නැසු ආශ්‍රව ඇති, වැස අවසන් කළ මහබඹසර ඇති, සිවුමහින් කළසුතු කෘත්‍ය කොට නිමැවූ, බහා තැබූ ස්කන්ධභාරය ඇති, මහ පිළිවෙළින් පැමිණි ස්වාථීය (රහත් බව) ඇති හැම ලෙසින් ම ක්ෂයයට පැමිණැවූ බවබැඳුම් ඇති මොනොවට (මනා ව ක්‍රවණින්) දූත කෙලෙසුන්-ගෙන් මිදුණු මහණෙක් වේ ද, හෙ තෙමේ ඒ හැම දෙනාට ම අග්‍ර යැ යි කියනු ලැබේ. ඒ ද ධර්මයෙන් ම ය. අධර්මයෙන් නො වේ. වාශිෂ්ඨයෙනි, එහෙයින් ධර්මය මෙ ලොවිහි ද පරලොවිහි ද මේ ජනයා කෙරෙහි ශ්‍රේෂ්ඨ වෙයි. වාශිෂ්ඨයෙනි, සනත්කුමාර බ්‍රහ්මයා විසින් ද කියන ලද ගාථාවෙක් වෙයි.

17. “යම් කෙනෙක් සිය ගෝත්‍රය සිහිකරන්නෝ ඇත් ද, ඒ ජනයා අතුරෙහි ක්ෂත්‍රියයා ශ්‍රේෂ්ඨ ය. යමෙක් විද්‍යායෙනුත් වරණධර්මයෙනුත් යුක්ත ද ඒ සමාක් සම්බුද්ධ තෙමේ දෙවිමිනිසුන් අතුරෙහි ශ්‍රේෂ්ඨ ය”. වාශිෂ්ඨයෙනි, ඒ ගාථාව වූ කලී සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම විසින් මොනොවට ගයන ලදී. නොමනා කොට ගයන ලද්දේ නො වෙයි. මොනොවට කියන ලද්දේ වෙයි. නොමනා කොට කියන ලද්දෙක් නොවෙයි. අර්ථ නිරූපිතය. අනර්ථනිරූපිත නො වේ. මා විසින් ද අනුමත වෙයි. වාශිෂ්ඨයෙනි, මමත් මෙසේ කියමි:

“යම් කෙනෙක් සිය ගෝත්‍ර සිහිකරන්නෝ ඇත් ද, ඒ ඒ ජනයා අතුරෙහි ක්ෂත්‍රියයා ශ්‍රේෂ්ඨ ය. යමෙක් විද්‍යායෙනුත් වරණ ධර්ම-යෙනුත් යුක්ත ද ඒ සමාක් සම්බුද්ධ තෙමේ දෙවිමිනිසුන් අතුරෙහි ශ්‍රේෂ්ඨ ය”.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළ සේක. වාශිෂ්ඨ භාරද්වෘජ දෙදෙනා සතුටු සිතැත්තෘහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ වචනය ආදරයෙන් පිළිගත්හ.

හතරවන අග්ගඤ්ඤ සූත්‍රය නිමියේ යැ.

5

සමපසාදනීය සුභතං

සාරිපුත්ත-සිහනාදෙ¹

1. එවං මෙ සුභතං:

එකං සමයං භගවා නාලන්ද්‍රයං² වීභරති පාවාරිකඛවනෙන. අඵ ඛො ආයසමා සාරිපුත්තො යෙන භගවා තෙනුපසඛකමී, උපසඛකමීත්ථා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදී. එකමන්තං නිසීතො ඛො ආයසමා සාරිපුත්තො භගවන්තං එතදවොච: “එවං පසනො අභං භනො භගවති, න වාහු න ච භවිසසති න චෙතරභි වීජ්ජති අඤ්ඤා සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා භගවතා භියොයාභිඤ්ඤතරො යදීදං සමොධියන්ති”.

“උළාරා ඛො තෙ අයං සාරිපුත්ත ආසභී වාවා භාසිතා, එකංසො ගභිතො, සිහනාදෙ නදිතො: ‘එවං පසනො අභං භනො භගවති, න වාහු න ච භවිසසති න චෙතරභි වීජ්ජති අඤ්ඤා සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා භගවතා භියොයාභිඤ්ඤතරො යදීදං සමොධියන්ති’, කිං තෙ³ සාරිපුත්ත යෙ තෙ අභෙසුං අතීතමද්ධානං අරභනො සමමා-සමුද්ධා, සබ්බෙ තෙ භගවනො චෙතසා චෙතො පරිචච වීදිතා, එවංසීලා තෙ භගවනො අභෙසුං ඉති පි, එවංධමො තෙ භගවනො අභෙසුං ඉතිපි, එවංපඤ්ඤා තෙ භගවනො අභෙසුං ඉති පි, එවංචිහාරී තෙ භගවනො අභෙසුං ඉති පි, එවංචිච්චන්තා තෙ භගවනො අභෙසුං ඉතිපි ? ති”.

“නො භෙතං භනො”.

“කිං පන තෙ සාරිපුත්ත යෙ තෙ භවිසසන්ති අනාගතමද්ධානං අරභනො සමමාසමුද්ධා, සබ්බෙ තෙ භගවනො චෙතසා චෙතො පරිචච වීදිතා, එවංසීලා තෙ භගවනො භවිසසන්ති ඉති පි, එවංධමො-පෙ- එවංපඤ්ඤා, එවංචිහාරී, එවංචිච්චන්තා තෙ භගවනො භවිසසන්ති ඉතිපි ? ති”.

1. දුතියභාගෙ දීඝ II 130 පිඨෙව.
2. නාලන්ද්‍රයං - මජ්ඣං.
3. කිං-ඉ-පා. කිං ඉ ඛො තෙ-සා.

සමපසාදනීය සූත්‍රය

ආර්යචර්යා සිංහනාදය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී:

එක් සමයෙක්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නාලන්ද නුවර සමීපයේ වූ පාචාරික සිටුහුගේ අඹ වෙනෙහි වැඩ වසන සේක. එ කල්හි සැරියුත් තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹියහ. එළඹූ ඔබ වැද එකත්-පස් වැ උත්ත. සැරියුත් තෙරණුවෝ එසේ එකත් පස්වැ උත්තාහු ම 'වහන්ස, යම් සම්බෝධිඤ්ඤායෙක් වෙ ද, එහි ලා (එයින්) භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වැඩී තරම් නුවණ ඇති අන් ශ්‍රමණයෙක් හෝ බ්‍රාහ්මණයෙක් හෝ පෙරත් නො විය, මතුත් නො වන්නේ ය, දැනුත් නැතැ යි මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරේ පැහැදුණෙම් වෙමි'යි මෙ වචන වදළහ.

“ආර්යචර්යායෙනි, ‘වහන්ස, යම් සම්බෝධිඤ්ඤායෙක් වෙද එයින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වැඩී තරම් නුවණ ඇති අන් ශ්‍රමණයෙක් හෝ බ්‍රාහ්මණයෙක් හෝ පෙරත් නොවී ය, මතුත් නො වන්නේය, දැනුත් නැතැ'යි මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදුණෙම් වෙමි'යි තොප විසින් උදර වූ අභීත වචනයක් කියන ලද. ඒකාන්තයෙක් ගන්තා ලද. සිංහනාදයෙක් පවත්වන ලද. කීමෙක්ද ආර්යචර්යායෙනි, ඉතුත් කල්හි යම් අර්හත් සම්මාසම්බුදු කෙනෙක් වූහු ද ඒ සියලු හඟවත්හු ඔවුන් වහන්සේගේ සිත් තොප සිතීන් පිරිසිදු, ‘ඒ හඟවත්හු මෙබඳු සිල් ඇත්තෝ වූහයි, මෙබඳු දහම් ඇත්තෝ වූහ යි, ඒ හඟවත්හු මෙසේ වූ ප්‍රඥ ඇත්තෝ වූහ යි, ඒ හඟවත්හු මෙබඳු විභරණ ඇත්තෝ වූහ යි, ඒ හඟවත්හු මෙබඳු විමුක්තිසක් ඇත්තෝ වූහ' යි කියා තොප විසින් දැනගන්නා ලද්දහු ද?’යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අසා වදළ සේක.

“වහන්ස මෙය එසේ දැනගන්නා ලද්දේ නො වේ” යැ යි තෙරණුවෝ වදළහ.

“කීම ආර්යචර්යායෙනි, ‘මතු කල්හි යම් අර්හත් සම්මාසම්බුදු කෙනෙක් වන්නාහු නම්, ඒ හඟවත්හු මෙ බඳු සිල් ඇත්තෝ වන්නාහ, මෙබඳු දහම් ඇත්තෝ වන්නාහ... මෙබඳු විමුක්ති ඇත්තෝ වන්නාහ'යි ඔවුන් වහන්සේගේ සිත් තොප සිතීන් පිරිසිදු ඒ හඟවත්හු තොප විසින් දන්නා ලද්දහු ද’යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අසා වදළ සේක.

“නො හෙතං භනෙත’.

“කිං පන තෙ සාරිපුත්ත අභං එතරභි අරභං සමමාසමුදෙධා වෙතසා වෙතො පරිච්ච විදිතො එවං සිලො හගවා ඉති පි එවංධමො එවංපඤ්ඤා එවංචිභාරී එවංචිමුක්ඛො හගවා ඉතිපි” ?ති.

“නො හෙතං භනෙත’.

“එසු භි¹ තෙ සාරිපුත්ත අභිකානාගතපච්චුපභනෙතසු අරභනෙතසු සමමාසමුදෙධසු වෙතොපරියඤ්ඤා නස්සී. අප් කිඤ්චරභි තෙ අයං සාරිපුත්ත උළාරා ආසභී වාචා භාසිතා, එකංසො ගභිතො, සීහනාදෙ නදිතො “එවං පභනෙතා අභං භනෙත භගවති, න වාහු න ව භවිසසති න වෙතරභි විජ්ජති අඤ්ඤා සමඤ්ඤා වා බ්‍රාහ්මඤ්ඤා වා හගවතා භියෙය්‍යා’භිඤ්ඤාතරො යදිදං සමොධියනති?”.

“න ඛො මො² භනෙත අභිකානාගතපච්චුපභනෙතසු අරභනෙතසු සමමාසමුදෙධසු වෙතොපරියඤ්ඤා අස්සී. අපි ව ඛො මෙ භනෙත ධම්මභියො විදිතො. සෙය්‍යථාපි භනෙත රඤ්ඤා පච්චනතිමං නගරං දළභුද්දාපං³ දළභපාකාරතොරඤ්ඤං එකථාරං, තත්‍රසස දෙවාරිකො පණ්ඩිතො බ්‍යකෙතා⁴ මෙධාචී අඤ්ඤාතානං නිවාරෙතා, ඤ්ඤාතානං පච්චෙසතා, සො තසස නගරසස සමනතා⁵ අනුපරියායපපං අනුකකමමානො⁶ න පසෙසය්‍ය පාකාරසන්ධිං වා පාකාරච්චිරං වා අනතමසො බිලාරනිසසකකනාමත්තමපි, තසස එවමසස, යෙ කෙචි ඔලාරිකා පාණො ඉමං නගරං පච්චිසන්ති වා නිකම්මන්ති වා, සඛෙඛ තෙ ඉමීනා’ ව ද්‍යාරෙන පච්චිසන්ති වා නිකම්මන්ති වා’ති, එවමෙව ඛො මෙ භනෙත ධම්මභියො විදිතො. යෙ තෙ භනෙත අභෙසුං අභිතමඤ්ඤානං අරභනෙතා සමමාසමුදෙධා, සඛෙඛ තෙ හගවනෙතා පඤ්චනීවරඤ්ඤා පභාය වෙතසො උපකකිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරඤ්ඤා, චතුසු⁷ සතිපට්ඨානෙතසු සුපභිච්චිතවිතතා, සත්තසමොඤ්ඤාභිච්චෙත යථාභූතං භාවෙත්වා අනුකතරං සමමාසමොධිං අභිසමුච්ඡස්සී.

1. එසු ව භි. මඡසං.	5. සාමනතා. සිමු. ස්‍යා.
2. න ඛො පනෙතං. සිමු. ස්‍යා.	6. අනුකකමනෙත. PTS.
3. දළභුද්දාපං. මඡ්‍ය, දළභද්ධාඋං. ස්‍යා.	7. චතුසුං PTS.
4. වියනෙතා. ස්‍යා, PTS.	

“මෙය එසේ නො දන්නා ලද”යි තෙරණුවෝ වදළහ.

“කිම ආරිපුත්‍රයෙහි, මෙ සමයෙහි මම අර්භත් සමාක්සම්බුද්ධ වෙමි. මෙ භගවත්හු මෙසේ වූ සිල් ඇත්තෝය, මෙසේ වූ දහම් ඇත්තෝ ය, මෙසේ වූ ප්‍රඥ ඇත්තෝය, මෙසේ වූ විභරණ ඇත්තෝය, මෙසේ වූ විචුක්ති ඇත්තෝ යැ යි ද මා සිත තොප සිතින් පිරිසිදු දනගන්නා ලද ද?”යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පුළුවන් සේක.

“මෙය එසේ නො ම දනගන්නා ලද”යි තෙරණුවෝ වදළහ.

“ආරිපුත්‍රයෙහි, මෙහි ලා ඉකුත් කලා වූ ද, මතු කල්හි වන්නාවූ ද, දන් ඇත්තාවූ ද රහත් සම්මාසම්බුදුවරුන් විෂයයෙහි ඔවුන් සිත් පිරිසිදු දන්මෙක් තොපට නැත. එසේ කලා කවර නම් සැවියෙකින් තොප විසින් ‘වහන්ස, යම් සම්බෝධිඤ්ඤායෙක් වේ ද එයින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වැඩි තරම් නුවණ ඇති අන් ශ්‍රමණයෙක් හෝ බ්‍රාහ්මණයෙක් හෝ පෙරත් නො වී ය, මතුත් නොවන්නේ ය දැනුත් නැතැ යි මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදුණෙමි වෙමි’යි තොප විසින් මේ උදර වූ ශ්‍රේෂ්ඨ වචනය කියන ලද ද? ඒකාංශය ගන්නා ලද ද, සිංහනාදය පවත්වන ලද ද?”යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පුළුවන් සේක.

“වහන්ස, අතීත අනාගත වර්තමාන රහත් සම්මාසම්බුදුවරුන් විෂයයෙහි ඔබ සිත් පිරිසිදු දන්නා නුවණෙක් මට නැත. වහන්ස, එහෙත් මට අනුමානඤ්ඤාය ප්‍රකට ව ඇත. වහන්ස, යම්සේ රජක්හුගේ තර වූ පවුරුපා ඇති, දැඩි පවුරු තොරණ ඇති, එක් දෙරක් ඇති පසල් කුචරෙක් වන්නේද, එහි නොදන්නා ලදුවන් වළක්වන, දන්නා ලදුවන් පිවිස්වන, පණ්ඩිත වූ වාක්ත වූ, නුවණ ඇති ද්වාරපාලයෙක් වන්නේද, හෙ තෙමේ එකුටර භාත්පඤ්ඤා පවුරු මහ ඔස්සේ යනුයේ ප්‍රාකාරසන්ධියක් (ගඬොළ දෙකක් ගිලිහී ගිය තැනක්) හෝ ප්‍රාකාර විවරයක් (පවුර සිඳිගිය තැනක්) හෝ යටත් පිරිසෙයින් බළලකු රිංගා පිට වන පමණ සිදුරකුණු නො දක්නේද, එවිට ඔහුට යම් මහත් සත්ත්ව කෙනෙක් මෙ කුචරට වදනාහු නම්, මෙයින් නික්මෙන්නාහු නම් හෝ, උහු හැම මෙ දෙවින් ම පිවිසෙන්නෝ ද නික්මෙන්නෝ ද වෙත්’යැ යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේද, එ පරිද්දෙන් ම වහන්ස, ගිය කලා යම් රහත් සම්මාසම්බුදු කෙනෙක් වූහු ද, ඒ සියලු භගවත්හු ම සිත කෙලසන, නුවණ දුඹුල් කරන, පංච නිවරණ, යන් දුරු කොට, සිවු සිව්වන්හි මොනොවට පිහිටි සිතැත්තෝ, සම්බෝධි-ධාංග සත තත් වූ පරිදි වඩා, නිරුත්තර සමාක් සම්බෝධිය ලදුවහ.

යෙ පි තෙ හවිසසනති. අනාගතමඤ්චානං අරහනො සමො-
සමබ්බුඤ්චා, සබ්බෙ තෙ හගවනො පඤ්ඤානිවරණෙ පහාය වේතසො
උපකකිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ, චතුසු සතිපට්ඨානොසු
සුප්පතිවසීතවිත්තා සත්ත සමමොඤ්ඤිබ්බෙ¹ යථාභූතං භාවෙතා,
අනුත්තරං සමොසමොධිං අභිසමබ්බුඤ්ඤානති. හගවා පි හනෙත
එතරහි අරහං සමොසමබ්බුඤ්චා පඤ්ඤානිවරණෙ පහාය වේතසො
උපකකිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ, චතුසු සතිපට්ඨානොසු සුප්ප-
තිවසීතවිත්තො සත්ත සමමොඤ්ඤිබ්බෙ යථාභූතං භාවෙතා, අනුත්තරං
සමොසමොධිං අභිසමබ්බුඤ්චා.

2. ඉද්දහං² හනෙත යෙන හගවා තෙත්තපසඛිකමිං. ධම්මසවණාය.³
තසස මෙ හනෙත හගවා ධම්මං දෙසෙසි.⁴ උත්තරුත්තරං පණිත-
පණිතං කණ්ඞසුත්තකසප්පට්ඨාගං. යථා යථා මෙ හනෙත හගවා ධම්මං
දෙසෙසි උත්තරුත්තරං⁵ පණිතපණිතං කණ්ඞසුත්තකසප්පට්ඨාගං,
තථා තථාහං තස්මිං ධම්මෙ අභිඤ්ඤා ඉධෙකවට්ඨං ධම්මං ධම්මෙසු නිට්ඨම-
ගමං, සඤ්චි පසීදිං, ‘සමොසමබ්බුඤ්චා වත සො හගවා, සවාසානො
හගවතා ධම්මො, සුප්පට්ඨනො⁶ හගවතො සාවකසඛිකා’ති.

කුසලධම්මදෙසනා

3. අපරං පන හනෙත එතදනුත්තරියං, යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති
කුසලෙසු ධම්මෙසු. තත්ත්වෙ කුසලා ධම්මා: සෙයාපීදං වත්තාරො සති-
පට්ඨානා, වත්තාරො සමමප්පධානා, වත්තාරො ඉඤ්චිපාද, පඤ්චඤ්චියානි,
පඤ්ච බලානි, සත්ත බොජ්ඣංගිනා, අරියො අවධිඛිකිකො මග්ගො. ඉධ
හනෙත භික්ඛු ආසවානං බයා අනාසවං වෙතොවිමුත්තං පඤ්ඤාවිමුත්තං.
දිට්ඨව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡි කතා උපසම්පජ්ඣ විහරති.
එතදනුත්තරියං හනෙත කුසලෙසු ධම්මෙසු තං හගවා අසෙසමභිජානාති
තං හගවතො අසෙසමභිජානො උත්තරිං අභිඤ්ඤායාං නාඤ්චී,
යද්භිජානං අඤ්ඤා සමණො වා මුහුණො වා හගවතා භියොයා’
භිඤ්ඤාතරො අසස යද්දං කුසලෙසු ධම්මෙසු.

1. බොජ්ඣංග. P.T.S.
2. ඉධාහං. මජ්ඣ.
3. ධම්මසවණය. මජ්ඣ. ධම්ම
සවණාය. P.T.S.
4. දෙසෙති. මජ්ඣ.
5. උත්තරුත්තරිං. සා, P.T.S.
6. සුප්පට්ඨනො සාවකසංඝො මජ්ඣ.

මතු කලා යම් රහස් සම්මාසම්බුදු කෙනෙක් වන්නාහු නම් ඒ භගවත්සුද සිත කෙලෙසන නුවණ දුබල කරන පංච නිවරණයන් දුරුලා, සතර සිව්වන්හි සුපිහිටි සිතැත්තෝ, සත් සම්බෝධාධිග තක්වූ පරිදි වඩා නිරුත්තර සමාක්සම්බෝධිය ලබන්නාහ. වහන්ස, මේ සමයෙහි රහස් සම්මා සම්බුදු වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද සිත කිලිටි කරන නුවණ දුබල කරන පංචනිවරණයන් දුරුලා සතර සිව්වන්හි සුපිහිටි සිතැති ව, නිසි ලෙසින් සත් සම්බෝධාධිග වඩා නිරුත්තර සමාක්සම්බෝධිය ලද සේකි''යි අනු-
මාන දැන්ම මට ප්‍රකට විය.

2. වහන්ස, මෙහි මම දහම් අසනු පිණිස භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත එළැඹියෙමි. වහන්ස, ඒ මට යම්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වඩ වඩා උතුම් ලෙස, වඩ වඩා ප්‍රණීත ලෙස, ප්‍රතිබාහන සහිත කොට කුශලාකුශල ධර්මයන් (කුසලුන් ප්‍රතිබාහනය කොට අකුසල් ද අකුස-
ලුන් ප්‍රතිබාහනය කොට කුසලුන් ද සිටුනා නියාව ඔවුනට සරි ලෙස ලැබෙන විපාක ද සහිත කොට) දෙසු සේක් ද, ඒ ඒ සැටියෙන් ඒ දෙසු ධර්මයෙහි එක්තරා ධර්මයක් වෙසෙයි නුවණින් දැන සිටුසස් දහමිහි නිෂ්ඨාවට පැමිණියෙමි. 'ඒකාන්තයෙන් ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සමාක්-
සම්බුද්ධ සේක, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ධර්මය මොනොවට වදරන ලද්දේය. ඔබගේ ශ්‍රාවක සංඝයාද සුප්‍රතිපන්න යැ යි ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදුණෙමි.

කුශල ධර්ම දේශනා

3. වහන්ස, යම්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කුශලධර්ම විෂයයෙහි දහම් දෙසන සේක්ද, මෙය ඔබ කෙරෙහි වූ අන් අනුත්තරිය (එයට වැඩි අන් එකක්හු නැති) ගුණයෙකි. එහි ලා සතර සිව්වන්හුය, සතර සමාක්-
ප්‍රධානයෝ ය, සතර සෘද්ධිපාදයෝ ය, පංච ඉන්ද්‍රියයෝ ය, පංච බලයෝ ය, සථත බෝධාධිගයෝ ය, ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගය ය යන මොහු ඒ කුශලධර්මයෝ ය. වහන්ස, මෙහි හික්ෂු කෙම ආප්‍රච නැසීමෙන් අනාප්‍රච වූ වෙතොවිච්ඡිකිතිය (එලසමාධිය) ද, ප්‍රඤ්චිච්ඡිකිතිය (එල ඝ්‍රණය) ද, මේ අත්බවහි දී ම තෙමෙ ම වෙසෙයි නුවණින් පසක් කොට ලැබගෙන වෙසෙයි. එය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සර්වප්‍රකාරයෙන් ම වෙසෙයි නුවණින් දන්නා සේක. මෙය කුශලධර්ම විෂයයෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ අනුත්තරිය ගුණයෙකි. යමක් දන්නා අන් මඟණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වඩා කුශල ධර්ම විෂයයෙහි දන්නෙක් ඇතැයි නො කියැ හැක්ක. ඒ හැම නිශ්ශෙෂයෙන් වෙසෙයි නුවණින් දන්නා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් එයින් මත්තෙහි දතයුතු දූෂයක් නැත.

ආයතනපණණිකානි

4. අපරං පන හනෙත එතදනුකාරියං, යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති ආයතනපණණිකානිසු¹. ජයිමානි හනෙත අජකිත්තිකඛරානි ආයතනානි: චක්ඛුව² ව රූපානි ව සොතඤ්ච³ සද්ද ව, සාණඤ්ච⁴ ගන්ධා ව ජිව්හා ව⁵ රසා ව, කායො ව⁶ ඵොට්ඨබ්බා ව⁷ මනො ව⁸ ධම්මා ව. එතදනුකාරියං හනෙත ආයතනපණණිකානිසු. තං හගවා අසෙසමභිජානානි. තං හගවතො අසෙසමභිජානතො උකාරිං අභිඤ්ඤායාං නඤ්ඤී, යද්භිජානං අඤ්ඤාසු සමණො වා මුහුණ්ණො වා හගවතා භියොසා භිඤ්ඤාතරො අසා යදිදං ආයතනපණණිකානිසු.

ගබ්භාවකකන්තියදෙසනා

5. අපරං පන හනෙත එතදනුකාරියං, යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති ගබ්භාවකකන්තියසු. වතසෙසා ඉමා හනෙත ගබ්භාවකකන්තියො: ඉධ හනෙත එකච්චො අසමපජානො මාතුකුච්ඡිං ඔකකමති, අසමපජානො මාතුකුච්ඡිසම්මං යාති, අසමපජානො මාතුකුච්ඡිමහා නිකඛමති. අයං පඨමා ගබ්භාවකකන්තියි. පුන ව පරං හනෙත ඉධෙකච්චො සමපජානො මාතුකුච්ඡිං ඔකකමති, අසමපජානො මාතුකුච්ඡිසම්මං යාති, අසමපජානො මාතුකුච්ඡිමහා නිකඛමති. අයං දුතියා ගබ්භාවකකන්තියි. පුන ව පරං හනෙත ඉධෙකච්චො සමපජානො මාතුකුච්ඡිං ඔකකමති, සමපජානො මාතුකුච්ඡිසම්මං යාති, අසමපජානො මාතුකුච්ඡිමහා¹⁰ නිකඛමති. අයං තතියා ගබ්භාවකකන්තියි. පුන ව පරං හනෙත ඉධෙකච්චො සමපජානො මාතුකුච්ඡිං ඔකකමති, සමපජානො මාතුකුච්ඡිමහා නිකඛමති. අයං චතුසී¹¹ ගබ්භාවකකන්තියි. එතදනුකාරියං හනෙත ගබ්භාවකකන්තියසු

ආදෙසනවිධා දෙසනා

6. අපරං පන හනෙත එතදනුකාරියං, යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති ආදෙසනවිධාසු. වතසෙසා ඉමා හනෙත ආදෙසනවිධා. ඉධ හනෙත එකච්චො නිවිතෙතන ආදිසති 'එවම්පි තෙ මනො, ඉසුම්පි තෙ මනො, ඉති පි තෙ විතතන්ති'. සො ඛුං වෙපි ආදිසති තරෙච තං හොති, නො අඤ්ඤථා. අයං පඨමා ආදෙසනවිධා.

1. ආයතනපණණිකානිසු PTS	7. ඵොට්ඨබ්බ වෙච. පිචු
2. චක්ඛුවෙච-පිචු. මජ්ඣ.	8. මනොච්ච-PTS.
3. සො තඤ්ච-PTS.	9. සමපජානො පි-PTS.
4. සාණඤ්ච-PTS	10. මාතුකුච්ඡිමහා PTS
5. ජිව්හාවෙච-PTS	11. චතුසී - මජ්ඣ.
6. කායොච්ච - PTS.	

ආයතනප්‍රඥප්ති

4. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ආයතන ප්‍රඥප්ති විෂයයෙහි යම්සේ දහම් දෙසන සේක් ද, මෙය ද අන් අනුත්තරිය ගුණයෙකි. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළු මේ ආධ්‍යාත්මික බාහිර ආයතන සයෙකි. ඇස ද රූප ද, කන ද හඬ ද, නැඟැය ද ගඳ ද, දිව ද රස ද, කය ද හැපෙන දෑ ද, මනස ද දහම් ද යන මොහුය. වහන්ස, මෙය ආයතන ප්‍රඥප්ති විෂයයෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ අනුත්තරිය ගුණයෙකි. එය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නිශ්ශෙෂයෙන් වෙසෙයි නුවණින් දන්තා සේක. ආයතන ප්‍රඥප්ති විෂයයෙහි යමක් දන්තා අන් මහණකු හෝ බමුණකු හෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වඩා දැනුම් ඇත්තකු වෙතැයි නොකියැ හැක්ක. ඒ සියල්ල නිශ්ශෙෂ කොට වෙසෙයි නුවණින් දන්තා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් එයින් මත්තෙහි (ඒ සම්බන්ධයෙන්) දත යුතු දයෙක් නැත.

ගර්භාවක්‍රාන්ති දේශනා

5. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගර්භාවක්‍රාන්ති විෂයයෙහි යම්සේ දහම් දෙසන සේක් ද, මෙය ද අන් අනුත්තරිය ගුණයෙකි. වහන්ස, (භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළු) මේ ගර්භාවක්‍රාන්ති සතරෙකි: මෙහි එක්තරා සත්වයෙක් දැනුම් නැත්තේ (සිහිමුළා ව) මවු කුස පිවිසෙයි. දැනුම් නැත්තේ මවු කුසෙහි වෙසෙයි, දැනුම් නැත්තේ මවු කුසින් නික්මෙයි. මේ පළමු ගර්භාවක්‍රාන්තිය යි. තව ද වහන්ස, මෙහි එක්තරා සත්වයෙක් දැනුම් ඇත්තේ මවු කුස වදී. දැනුම් නැත්තේ මවු කුසැ වෙසෙයි, දැනුම් නැත්තේ මවු කුසින් බිහි වෙයි. මේ දෙවෙනි ගර්භාවක්‍රාන්තිය යි. තව ද වහන්ස, මෙහි එක්තරා සත්වයෙක් දැනුම් ඇත්තේ මවු කුස පිවිසෙයි, දැනුම් ඇත්තේ මවු කුසැ වෙසෙයි, දැනුම් නැත්තේ මවු කුසින් බිහි වෙයි. මේ තෙවෙනි ගර්භාවක්‍රාන්තිය යි. තව ද මෙහි එක්තරා සත්වයෙක් දැනුම් ඇත්තේ මවු කුස පිවිසෙයි, දැනුම් ඇත්තේ මවු කුසැ වෙසෙයි, දැනුම් ඇත්තේ මවු කුසින් බිහි වෙයි. මේ කෙවෙනි ගර්භාවක්‍රාන්තිය යි. තව ද මෙහි එක්තරා සත්වයෙක් දැනුම් ඇත්තේ මවු කුස පිවිසෙයි, දැනුම් ඇත්තේ මවු කුසැ වෙසෙයි, දැනුම් ඇත්තේ මවු කුසින් බිහි වෙයි. වහන්ස, ගර්භාවක්‍රාන්ති විෂයයෙහි මේ දැනීම අනුත්තරිය ගුණයෙකි.

ආදේශනාවිධා දේශනා

6. වහන්ස, තව ද ආදේශනා කොට්ඨාස විෂයයෙහි මෙරමා සිත් පවත්නා සැටි බලා යම්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දහම් දෙසනා සේක් ද, මෙය ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි වූ අනුත්තරිය ගුණයෙකි. වහන්ස, මේ ආදේශනා කොටස්හු සතර දෙනෙකි. වහන්ස, එක්තරා එකෙක් 'තා මනස මෙසේ ය, තා මනස මෙබඳුය. තා සිත මෙසේ යැ'යි නිමිත්තෙන් කියා පායි. ඔහු බොහෝ වුව ද කියන්න වුදු ඒ එසේ ම වේ, අන් සැටියෙකින් නොවේ. මේ පළමු වැනි ආදේශනා කොට්ඨාසය යි.

පුත ව පරං භනෙත ඉධෙකවෙවාන හෙව ඛො නිමිඤ්ඤන ආදිසති, අපි ව ඛො මනුසසානං වා අමනුසසානං වා දෙවතානං වා සඤ්ඤා සුඤ්ඤා ආදිසති'. එවමිඤ්ඤෙ මනො, ඉඤ්ඤෙ මනො, ඉතිපි මනෙ විතතන්ති'. සො ඛහුං වෙපි ආදිසති, තථෙව තං හොති, නො අඤ්ඤාපා. අයං දුතියා ආදෙසනවිධා. පුත ව පරං භනෙත ඉධෙකවෙවා න හෙව ඛො නිමිඤ්ඤන ආදිසති, නාපි මනුසසානං වා අමනුසසානං වා දෙවතානං වා සඤ්ඤා සුඤ්ඤා ආදිසති, අපි ව ඛො විතකකයතො විචාරයතො විතකකවිපථාරසඤ්ඤා සුඤ්ඤා ආදිසති 'එවමිඤ්ඤෙ මනො, ඉඤ්ඤෙ මනො, ඉතිපි මනෙ විතතන්ති'. සො ඛහුං වෙපි ආදිසති තථෙව තං හොති නො අඤ්ඤාපා. අයං තතියා ආදෙසනවිධා. පුත ව පරං භනෙත ඉධෙකවෙවා න හෙව ඛො නිමිඤ්ඤන ආදිසති, නාපි මනුසසානං වා අමනුසසානං වා දෙවතානං වා සඤ්ඤා සුඤ්ඤා ආදිසති, නාපි විතකකයතො විචාරයතො විතකකවිපථාරසඤ්ඤා සුඤ්ඤා ආදිසති, අපි ව ඛො විතකකවිචාරසමාධිසමාපනතසස වෙතසා වෙතො පරිච්ච පඡානාති - යථා ඉමසං හොතො මනොසංඛාරා පඡිභිතා, තථා ඉමසං විතතසං අනන්තරා ඉමං නාම විතකකං විතකකසසතිති. සො ඛහුංඤ්ඤෙපි ආදිසති, තථෙව තං හොති නො අඤ්ඤාපාති. අයං වතුඤ්ඤා ආදෙසනවිධා. එතදනුකතරියං භනෙත ආදෙසනවිධාසු.

දසසනසමාපතති-දෙසනා

7. අපරං පන භනෙත එතදනුකතරියං යථා භගවා ධම්මං දෙසෙති දසසනසමාපතතිසු. වතසෙසා ඉමා භනෙත දසසනසමාපතතියො: ඉධ භනෙත එකවෙවා සමඤ්ඤො වා බ්‍රාහ්මඤ්ඤො වා ආතපපමඤ්ඤාය පධානා- මඤ්ඤාය අනුයොගමඤ්ඤාය අපමාදමඤ්ඤාය සමමාමනසිකාරමඤ්ඤාය තථා රූපං වෙතොසමාධිං. ඵුසති යථා සමාභිතෙ විතෙත ඉමමෙව කායං උදධං පාදතලා අධො කෙසමසකා තවපරියනං. පුරං නානපසකාරසං අසුචිතො පච්චවෙකති: අස්සී ඉමසම්. කායෙ කෙසා ලොමා නඛා දන්තා තවො මංසං නභාරා අවසී අවසීමිඤ්ඤා වකකං හදයං යකනං කිලොමකං පිහකං පථාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කර්මසං පිත්තං සෙමිතං පුඛෙඛා ලොභිතං සෙදෙ මෙදෙ අඤ්ඤා වසා ඛෙලො පිඛකා- නිකා ලසිකා මුක්තන්ති. අයං පඨමා දසසනසමාපතති.

1. නභාරා. ඤා PTS
 2. අවසී. ඤා PTS
 3. අවසීමිඤ්ඤා. මඡසං

තව ද වහන්ස, මෙහි ඇතැම් එකෙක් නිමිත්තෙන් මෙරමා පැවැතුම් දැන නො ම කියයි. වැලිදු මනුෂ්‍යයන්ගේ හෝ අමනුෂ්‍යයන්ගේ හෝ දේවතාවන්ගේ කපා ශබ්දය අසා 'තා මනස මෙසේ ය, තා මනස මෙබදු ය. තා සිත මෙසේ යැ'යි කියා පායි. ඔහු බොහෝවක් ම කියතුදු ඒ එසේ ම වෙයි, අන් සැටියෙකින් නො වෙයි. මේ දෙවෙනි ආදේශනා කොට්ඨාසය යි. වහන්ස, තව ද එක්තරා එකෙක් නිමිත්තෙන් නො ම කියයි. මිනිසුන්ගේ හෝ නොමිනිසුන්ගේ හෝ දෙවියන්ගේ කතා හඬ අසා ද නො කියයි. වැලිදු විතර්ක කරන, විවාර කරන තැනැත්තහුගේ විතර්ක විවාර ශබ්දය අසා 'තා මනස මෙසේ ය, තා මනස මෙබදු ය, තා සිත මෙසේ යැ'යි ප්‍රකාශ කෙරෙයි. ඔහු බොහෝවක් ම කියතුදු ඒ එසේ ම වෙයි. අන් පරිද්දෙකින් නො වෙයි, මේ තුන්වැනි ආදේශනා කොට්ඨාසය යි, තව ද වහන්ස, මෙහි එක්තරා පුද්ගලයෙක් නිමිත්තෙනුදු නො ම කියයි, මිනිසුන්ගේ හෝ නොමිනිසුන්ගේ හෝ දේවතාවන්ගේ හෝ ශබ්දය අසා නො ද කියයි. විතර්ක කරන විවාර කරන තැනැත්තකහුගේ විතර්ක විවාර ශබ්දය අසා ද නො ම කියයි. වැලිදු විතර්ක විවාර සහිත සමාධියට සමවන්තක්හුගේ සිත 'මේ හවත්හුගේ මනස් සංස්කාරයෝ යමි-සේ පිහිටියාහු ද, එසේ මේ සිතට අනතුරු ව මෙ නම් කල්පනාවක් කරන්නේ යැ'යි සිය සිතින් පිරිසිදු දැනී. ඔහු බොහෝවක් කියතුදු ඒ එසේ ම වෙයි, අන් සැටියෙකින් නො වෙයි. මේ සිවුවැනි ආදේශනා භාගය යි. වහන්ස, ආදේශනා භාග විෂයයෙහි (අනුන්ගේ අදහස් දැන කීම් අතුරෙහි) මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ආදේශන භාගය ම අනුත්තරිය වෙයි.

දර්ශනසමාපත්තිදේශනා

7. වහන්ස, දර්ශනසමාපත්ති විෂයයෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යමිසේ දහම් දෙසන සේක් ද, වහන්ස, මෙය ම අනුත්තරිය වෙයි. වහන්ස මෙහි දර්ශනසමාපත්තිහු සතර දෙනෙක් වෙත්. වහන්ස, මෙහි ඇතැම් මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ උත්සාහ කොට, වීර්ය කොට, පුන පුනා වැර වඩා, සමාසක් මනස්කාරය නිසා (නුවණ නිසා,) යම් සමාධියෙකින් සිත මනා වැ පිහිටි කල්හි පත්ලෙන් උඩ'හිසැ කෙහෙ මතුයෙන් යටු සම හිම කොටැති නන් අයුරු අඟවියෙන් පිරුණු මෙ ම සිරුර නුවණින් සලකා බලා ද එසේ වූ (ප්‍රථමධ්‍යාන) විත්ත සමාධිය ස්පර්ශ කෙරෙයි. හේ එයින් 'මෙ කයෙහි කෙස් ඇත, ලොම් ඇත, නිය දත් සම නහර ඇට ඇටමිදුළු වකුගඩු හදමස අක්මාව දළඹුව බඩදිව පපුමස අතුනු අතුනුබහන නොදිරු අහර මල පිත සෙම පුයා ලේ ඩහදිය මේද තෙල කදුළු වූරුණු-තෙල කෙල සොටු සදමිදුලු මුත්‍ර ඇතැ'යි මේ අඟවීන් පස් විකයි. මේ පළමුවන දර්ශන සමාපත්තිය ය.

පුන ව පරං භග්‍නෙ ඉධෙකවෙවා සමණො වා ඩ්‍රාහමණො වා ආතපමනිය -පෙ- තථාරූපං වෙතොසමාධිං චුසති, යථා සමාහිතෙ විනෙත ඉමඤ්ච කායං උඤ්චං පාදතලා අධො කෙසමස්සා තවපරි- යනකා පුරං නානපසකාරස අසුචිනො පච්චවෙකකිති: අපී ඉමඤ්චං කායෙ කෙසා ලොමා නඛා දන්තා -පෙ- ලසිකා මුත්තනනී, අතිකකමම ව පුරිසසං ඡවිමංස ලොහිතං අච්චිං පච්චවෙකකිති. අයං දුතියා දසනසමාපකති.

පුන ව පරං භග්‍නෙ ඉධෙකවෙවා සමණො වා ඩ්‍රාහමණො වා ආතපමනිය -පෙ- තථාරූපං වෙතොසමාධිං චුසති යථා සමාහිතෙ විනෙත ඉමඤ්ච කායං උඤ්චං පාදතලා අධො කෙසමස්සා තවපරි යනකා පුරං නානපසකාරස අසුචිනො පච්චවෙකකිති: අපී ඉමඤ්චං කායෙ කෙසා ලොමා -පෙ- ලසිකා මුත්තනනී, අතිකකමම ව පුරිසසං ඡවිමංස ලොහිතං අච්චිං පච්චවෙකකිති, පුරිසසං ව විඤ්ඤණසොතං පජානාති උභයතො අබ්බොච්ඡන්තං ඉධ ලොකෙ පතිට්ඨිතං ව පරලොකෙ පතිට්ඨිතං ව. අයං තතියා දසනසමාපකති.

පුන ව පරං භග්‍නෙ ඉධෙකවෙවා සමණො වා ඩ්‍රාහමණො වා ආතපමනිය -පෙ- ලසිකා මුත්තනනී අතිකකමම ව පුරිසසං ඡවි- මංසලොහිතං අච්චිං පච්චවෙකකිති, පුරිසසං ව විඤ්ඤණසොතං පජානාති උභයතො අබ්බොච්ඡන්තං ඉධ ලොකෙ අපතිට්ඨිතඤ්ච පරලොකෙ අපතිට්ඨිතඤ්ච. අයං චතුස්සා දසනසමාපකති. එතදනුකාරියං භග්‍නෙ දසනසමාපකතිසු.

පුග්ගලපණ්ණකතිදෙසනා

8. අපරං පන භග්‍නෙ එතදනුකාරියං, යථා භගවා ධම්මං දෙසෙති පුග්ගලපණ්ණකතිසු.¹ සකතිමෙ භග්‍නෙ පුග්ගලා: උභතොභාගවිමුක්තො, පඤ්ඤවිමුක්තො, කායසකති, දිව්චිපපතො, සඤ්චාවිමුක්තො, ධම්මානුසාරී, සඤ්චානුසාරී. එතදනුකාරියං භග්‍නෙ පුග්ගලපණ්ණකතිසු.

පධානදෙසනා

9. අපරං පන භග්‍නෙ එතදනුකාරියං යථා භගවා ධම්මං දෙසෙති පධානෙසු. සකතිමෙ භග්‍නෙ සමොඤ්ඤාභිඤ්ඤා: සතිසමොඤ්ඤාභිඤ්ඤා, ධම්මවිචයසමොඤ්ඤාභිඤ්ඤා, විරිය²සමොඤ්ඤාභිඤ්ඤා, පීතිසමොඤ්ඤාභිඤ්ඤා පසඤ්ඤාභිඤ්ඤා සමාධිසමොඤ්ඤාභිඤ්ඤා, උපෙකාසමොඤ්ඤාභිඤ්ඤා. එතදනුකාරියං භග්‍නෙ පධානෙසු.

1. පුග්ගලපණ්ණකතිසු-පිච්ච.
2. විරියං...-ම ඡ සං

වහන්ස, තවද මෙහි එක්තරා මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ උත්සාහ කොට... යම් සමාධියෙකින් සිත මනාවැ පිහිටි කල්හි 'මේ කයෙහි කෙස් ඇත, ලොම් ඇත, නිය ඇත, දත් ඇත... සදම්භුදු ඇත, මුත්‍ර ඇතැ'යි පත්ලෙන් උඩ හිසැකේ මත්තෙන් යට, සම ඉම් කොට නන් අයුරු අඟුටියෙන් පිරුණු මේ කයත් නුවණින් බලයි ද, පුරුෂයාගේ සිව් මස් ලේ ඉක්මැ ඇට නුවණින් බලයි ද, මේ (ඇට අරමුණුකොට ඉපැදූ දිවැස පාදක කොටැති ධ්‍යානසමාපත්තිය) දෙවෙනි දර්ශනසමාපත්තිය යි.

වහන්ස, තව ද මෙහි ඇතැම් මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ උත්සාහ කොට... යම් සමාධියෙකින් සිත මනාවැ පිහිටි කල්හි 'මේ කයෙහි කෙස් ඇත ලොම් ඇත, නිය ඇත... සදම්භුදු ඇත, මුත්‍ර ඇතැ'යි පත්ලෙන් උඩ හිසකේ මත්තෙන් යට සම හිම් කොට, නන් අයුරු අඟුටියෙන් පිරුණු මේ කයත් නුවණින් බලයි ද, පුරුෂයාගේ සිව් මස් ලේ ඉක්මැ ඇට නුවණින් බලයි ද, පුර්වභාග අපරභාග යන දෙපසින් අතර නොසිදී පැවැති, මෙලොවැ ද පිහිටි පරලොවිහි ද පිහිටි පුරුෂයාගේ විඤන ස්‍රෝතස දැනී ද මේ (දෙශක්ෂ පාර්ශ්වනායන්ගේ වෙනස්පයායඤනාය) තෙවෙනි දර්ශනසමාපත්තිය ය.

තව ද වහන්ස, මෙහි එක්තරා මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ උත්සාහ කොට... සදම්භුදු ඇත, මුත්‍ර ඇතැයි... නුවණින් බලයි ද, පුරුෂයාගේ සිව් මස් ලේ ඉක්මැ ඇට පස්විකයිද, (පුර්වාපර භාග වශයෙන්) දෙපසින් ම අතර නොසිදුණු ඡන්දරාගවශයෙන් මෙලොවිහි ද නොපිහිටි, පරලොවිහි ද නොපිහිටි පුරුෂයාගේ විඤන ස්‍රෝතස දැනී. මේ (රහත්හුගේ වෙනස්-පර්ශායඤනාය) සතර වන දර්ශන සමාපත්තිය ය. වහන්ස, දර්ශනසමාපත්ති විෂයයෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ මේ ධර්ම දෙශනාව අනුත්තරිය ය.

පුද්ගලප්‍රඥප්ති දෙශනා

8. වහන්ස, තවද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පුද්ගල ප්‍රඥප්ති විෂයයෙහි යම්සේ දහම් දෙසන සේක් ද, මෙය අනුත්තරිය ය. වහන්ස, උභතොභාග-විමුක්ත ය, ප්‍රඥවිමුක්ත ය, කායසාත්ථි ය, ආෂ්ටිපාඨක ය, ශ්‍රද්ධා-විමුක්ත ය, ධර්මානුසාරි ය, ශ්‍රද්ධානුසාරි යැ යි මේ පුද්ගලයෝ සත් දෙනෙකි.

ප්‍රධාන දෙශනා

9. වහන්ස, තවද ප්‍රධාන (භාවනානුයෝග) විෂයයෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යම්සේ දහම් දෙසනා සේක් ද මෙය අනුත්තරිය ය. වහන්ස, සතිසමොචාරකඛබ්බය, ධම්මච්චියසමොචාරකඛබ්බය, විරියසමොචාරකඛබ්බය, පිතිසමොචාරකඛබ්බය පස්සද්ධිසමොචාරකඛබ්බය, සමාධිසමොචාරකඛබ්බය, උපෙක්ඛා සම්බොධාරකඛබ්බයැ යි මේ සම්බොධාගත සතෙකි. ප්‍රධාන විෂයයෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ මේ ධර්ම දෙශනාව අනුත්තරිය ය.

පටිපද්දෙසනා

10. අපරං පන හනෙත එතදනුකරියං යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති පටිපදසු. වතසෙසා ඉමා හනෙත පටිපද: දුක්ඛා පටිපද දැඩාහිඤ්ඤා, දුක්ඛා පටිපද විප්පාහිඤ්ඤා, සුඛා පටිපද දැඩාහිඤ්ඤා, සුඛා පටිපද විප්පාහිඤ්ඤා'ති. තත්‍ර හනෙත යායං පටිපද දුක්ඛා දැඩාහිඤ්ඤා, අයං හනෙත පටිපද උභයෙනෙව භීනා අකඛායති දුක්ඛතො ව දැඩවතො ව. තත්‍ර හනෙත යායං පටිපද දුක්ඛා විප්පාහිඤ්ඤා, අයං පන හනෙත පටිපද දුක්ඛතො භීනා අකඛායති. තත්‍ර හනෙත යායං පටිපද සුඛා දැඩාහිඤ්ඤා, අයං පන හනෙත පටිපද දැඩතො භීනා අකඛායති. තත්‍ර හනෙත යායං පටිපද සුඛා විප්පාහිඤ්ඤා, අයං පන හනෙත පටිපද උභයෙනෙව පභීතා අකඛායති සුඛතො ව විප්පතො ව. එතදනුකරියං හනෙත පටිපදසු.

හසසමාවාරාදි - දෙසනා

11. අපරං පන හනෙත එතදනුකරියං යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති හසසමාවාරෙ. ඉධ හනෙත එකච්චා න චෙව මුසාවාදුපසංභිතං වාවං භාසති, න ච චෙභුතියං න ච පෙසුභියං¹ න ච සාරමනජ්ජයාපෙසෙඛා, මනනා මනනා වාවං භාසති නිධානවතීං කාලෙන, එතදනුකරියං හනෙත හසසමාවාරෙ.

12. අපරං පන හනෙත එතදනුකරියං, යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති පුරිසසීලසමාවාරෙ. ඉධ හනෙත එකච්චා වසස ජෙද්ධා ව. න ච කුභකො, න ච ලපකො, න ච නෙමිකතිකො, න ච නිපෙපසිකො, න ච ලාභෙන ලාභං නිජීභිංසනකො² ඉඤ්ඤියෙසු ඉකතආරො, භොජනෙ මනඤ්ඤෙ, සමකාරී, ජාභරියානුයොගමනුසුතො, අතඤ්ඤො ආරභවීරියො, කුඛායී, සතිමා, කල්‍යාණපටිභානො, ගතිමා, ධිතිමා, මතිමා න ච කාමෙසු ගිද්දො, සතො ව නිපකො ව.

එතදනුකරියං හනෙත පුරිසසීලසමාවාරෙ.

1. පෙසුභියං-චජසං.
2. නිජීභිංසනකො, සා, නිජීභිංසනකො-චජසං.

ප්‍රතිපත්ති දෙශනා

10. වහන්ස, තව ද ප්‍රතිපත්ති විෂයයෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යම්-
සේ දහම් දෙසන සේක් ද මෙය අනුත්තරීය ය. දන්ධාභික්ඛ්ඤා සුඛපට්ඨ-
පද ය, විප්පාභික්ඛ්ඤා සුඛපට්ඨපද ය, දන්ධාභික්ඛ්ඤා සුඛපට්ඨපද ය, විප්පා-
භික්ඛ්ඤා සුඛපට්ඨපද යැ යි මේ ප්‍රතිපත්ති සතරෙකි. මොවුන්ගෙන් යම්
දන්ධාභික්ඛ්ඤා සුඛපට්ඨපදවෙක් ඇද්ද, මෙය සුක්ඛචිත් ද දන්ධ ඛචිත්
ද යි යන දෙ කරුණින් ම හීන යැ යි කියනු ලැබේ. වහන්ස එහි යම්
විප්පාභික්ඛ්ඤා සුඛපට්ඨපදවෙක් ඇද්ද මෙය සුක්ඛචිත් හීන යැයි කියනු
ලැබේ. වහන්ස, එහි යම් දන්ධාභික්ඛ්ඤා සුඛ පට්ඨපදවෙක් ඇද්ද, මෙය
දන්ධ ඛචිත් හීන යැ යි කියනු ලැබේ. වහන්ස, එහි යම් විප්පාභික්ඛ්ඤා
සුඛපට්ඨපදවෙක් ඇද්ද, මෙය සුඛ ඛචිත් ද, විප්පාභික්ඛ්ඤා ඛචිත් ද යි දෙ
කරුණින් ම උතුම් යි කියනු ලැබේ. වහන්ස, ප්‍රතිපත් විෂයයෙහි භාග්‍ය-
වතුන් වහන්සේගේ මේ ධර්මදේශනාව අනුත්තරීය ය.

හස්සසමාවාරාදි දේශනා

11. තව ද අනෙකෙක. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වාක්සමා-
චාර විෂයයෙහි (කථාකිරීම පිළිබඳ ව) යම්සේ දහම් දෙසන සේක් ද මෙය
අනුත්තරීය ය. වහන්ස, මෙහි එක්තරා මහණෙක් අතරතුර මුසවා මුසු
කළ බස් නො බෙණෙයි. උනුත් බිඳුවන බස් නො බෙණෙයි. කේලාම්
බස් නො බෙණෙයි. (එකට දෙකක් කෙරෙමි යි) සැහැසීමෙන් උනුත්
කතා නො කියයි. දිනීම අපේක්ෂා කොට ඇති ව නො කියයි. නුවණින්
පිරික්සා සුදුසු කාලයෙහි සිතූ තබා ගත යුතු බස් කියයි. වහන්ස, වාක්
සමාවාර විෂයයෙහි මෙය අනුත්තරීය යැ.

12. තව ද අනෙකෙක. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ ඒ පුද්-
ගලයන්ගේ පිරිසිදු ශීල විෂයයෙහි ද පිරිසිදු මනාසමාවාර විෂයයෙහි ද
යම්සේ දහම් දෙසන සේක් ද මෙය අනුත්තරීය යැ. වහන්ස, මෙහි එක්-
තරා මහණෙක් (ශීලයෙහි ද මනා සමාවාරයෙහි ද පිහිටියේ) සත්‍ය කථා
ඇත්තේ ද සැදහැ ඇත්තේ ද වන්නේ ය. කුහක නො වන්නේ ය. වාටු
කථා නො කියන්නේ ය. ප්‍රත්‍යයාශායෙන් ඉඟි දෙඹුම් නො දෙවන්නේ ය,
ලාභාශායෙන් මෙරමාට ගරහන්තෙක් ද නොවන්නේ ය. ලාභයෙන්
ලාභය කොයන්නෙක් ද නොවන්නේ ය. ඉදුරන්හි වැසු දෙරැන්තෙක්
වන්නේ ය, බොජුනෙහි පමණ දන්තෙක් වන්නේ ය. (විෂමාවාර හැර)
සම ව හැසිරෙන්නෙක් වන්නේ ය. නිදි දුරැලීමෙහි යෙදුණෙක් වන්නේ ය.
අලස නො වූයෙක්, රුකුළු වැර ඇතියෙක්, ධ්‍යානයෙහි ඇලුණෙක්, සිහි
ඇතියෙක්, කලණ නුවණ ඇතියෙක්, සුන්දර ප්‍රතිභාන සම්පත් ඇතියෙක්,
ගතිමතෙක් (නොඇසූ දහම් දන ගැන්මෙහි සමත් නුවණැතියෙක්) ධානි-
මානක් (ධාරණයෙහි සමත් ප්‍රඥ ඇතියෙක්) මතිමතෙක් (අනුමාන ප්‍රඥ
ඇතියෙක්) වන්නේ ය. කාමයන්හි ගිජුවූයෙක් නො වන්නේ ය. (අභික්‍රමණ
දියෙහි එළඹ සිටි සිහි ඇත්තේ, අභික්‍රමණාදි සත් තන්හි පැවැති විවසුන්
නුවණ ඇත්තේ වන්නේ ය.

වහන්ස, පුරුෂශීල සමාවාර විෂයයෙහි මෙය අනුත්තරීය යැ.

අනුසාසනවිධාදෙසනා

13. අපරං පන හනෙක එතදනුත්තරියං යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති අනුසාසනවිධාසු. චතසෙසා ඉමා හනෙක අනුසාසනවිධා. ජානාති හනෙක හගවා පරං පුග්ගලං පච්චික්ඛං යොනිසො මනසිකාරා, 'අයං පුග්ගලො යථානුසිට්ඨං තථා පච්චජ්ජමානො, තිණණං සංඤ්ඤජනානං පරික්ඛයා සොකාපනෙතා හවිසසති අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්මොඛිපරායණො'ති. ජානාති හනෙක හගවා පරං¹ පුග්ගලං පච්චික්ඛං යොනිසොමනසිකාරා, -අයං පුග්ගලො යථානුසිට්ඨං තථා පච්චජ්ජමානො තිණණං සංඤ්ඤජනානං පරික්ඛයා රාගදෙසමොභානං තනුත්තා සකදගාමී හවිසසති, සකිදෙව ඉමං ලොකං ආගන්තො දුක්ඛසසන්තං කරිසසතිති.

ජානාති හනෙක හගවා පරං පුග්ගලං පච්චික්ඛං යොනිසො මනසිකාරා, අයං පුග්ගලො යථානුසිට්ඨං තථා පච්චජ්ජමානො, පඤ්ඤානං ඔරමනාගියානං සංඤ්ඤජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හවිසසති, තස්ම පරිනිබ්බාසී අනාවතතිධම්මො තස්මා ලොකාති.

ජානාති හනෙක හගවා පරං පුග්ගලං පච්චික්ඛං යොනිසො මනසිකාරා, -අයං පුග්ගලො යථානුසිට්ඨං තථා පච්චජ්ජමානො ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතොච්චුත්තිං පඤ්ඤච්චුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡි කථා උපසම්පජ්ජ විහරිසසතිති.

එතදනුත්තරියං හනෙක අනුසාසනවිධාසු.

පරපුග්ගලච්චුත්තිඤ්ඤාණදෙසනා

14. අපරං පන හනෙක එතදනුත්තරියං යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති පරපුග්ගලච්චුත්තිඤ්ඤාණෙ. ජානාති හනෙක හගවා පරං පුග්ගලං පච්චික්ඛං යොනිසොමනසිකාරා, අයං පුග්ගලො තිණණං සංඤ්ඤජනානං පරික්ඛයා සොකාපනෙතා හවිසසති අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්මොඛිපරායණො'ති. ජානාති හනෙක හගවා පරං පුග්ගලං පච්චික්ඛං යොනිසො මනසිකාරා, අයං පුග්ගලො තිණණං සංඤ්ඤජනානං පරික්ඛයා රාගදෙසමොභානං තනුත්තා සකදගාමී හවිසසති සකිදෙව ඉමං ලොකං ආගන්තො දුක්ඛසසන්තං කරිසසති'ති.

1. අපරා (මජ්ඣ) පරපුග්ගලං-PTS.

අනුශාසනවිධා දෙශනා

13. තව ද අනෙකෙක. වහන්ස, අනුශාසන කොටස්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යම්සේ දහම් දෙසනා සේක් ද, මෙය අනුක්තරිය යැ. වහන්ස, මේ අනුශාසන විධා සතරෙක: මේ පුභුල් තෙමේ අනුශාසන පරිදි පිළිපදිනුයේ, තුන් සංයෝජනයන් නැයිමෙන්, අපායෙහි නොවැටෙන සුලු වූ, ධර්මයෙන් නියත වූ, ඉදිරි තුන් මහට අවශ්‍යයෙන් පැමිණියැ යුතු සෝවාන් පුභුලෙක් වන්නේ යැ' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යෝනිසො-මනස්කාරයෙන් අන් පුභුලා තමන් වහන්සේ ම දන්තා සේක. මේ පුභුල් තෙම තුන් සංයෝජනයන් නැයිමෙන් රාග ද්වේෂ මෝහයන් තුනී කිරීමෙන් සකෘදගාමී වන්නේ ය, එක් වරක් ම මේ ලෝකයට අවුත් දුක් කෙළවර කරන්නේ යැ'යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යෝනිසෝ-මනස්කාරයෙන් තමන් වහන්සේ ම අන් පුභුලා දන්තා සේක.

මේ පුභුල් තෙම ඔරම්භාභීය සංයෝජන නැයිමෙන් මරණින් මතු ඉද්ධාවාසයෙහි උපදින, එහිදී පිරිනිවෙන සුලු, එ ලොවින් මෙහි පෙරළා නො එන සුලු අනාගාමියෙක් වන්නේයැ' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යෝනිසොමනස්කාරයෙන් තමන් වහන්සේ ම අන් පුභුල්හු දන්තා සේක

'මේ පුභුල් තෙම ආසුවයන් නැයිමෙන් අනාසුව වූ එල සමාධිය ද එල ප්‍රඥාව ද මෙ අත්බවිහි ම තෙමේ ම වෙසෙයි නුවණින් දන, පසක් කොට, ලැබ වසන්නේ යැ' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යෝනිසෝමනස්කාර-යෙන් තමන් වහන්සේ ම අන් පුභුල්හු දන්තා සේක.

වහන්ස, අනුශාසනවිධාවන්හි මෙය අනුක්තරිය ය.

පරපුද්ගල විමුක්තිදෙන දෙශනා

14. වහන්ස, තව ද සෝවාන් ආදී අන් පුභුලන් ඒ ඒ මහින් කෙලෙසුන් ගෙන් මිදෙනු දැන්මෙහි යම්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දහම් දෙසන සේක් ද, මෙය අනුක්තරිය ය. වහන්ස, මේ පුභුල් තෙමේ තුන් සංයෝජනයන් නැයිමෙන් අවාහි නොවැටෙන සුලු, රහක් බවට නියත වූ, උපරිමාර්ගත්‍රය සංඛ්‍යාත සම්බෝධිය පරායණ කොටැත්තේ සෝවාන් වූ-යෙකැ'යි තමන් වහන්සේ ම දන්තා සේක. වහන්ස, 'මේ පුභුල් තෙමේ තුන් සංයෝජනයන් නැයිමෙන්, රාග ද්වේෂ මෝහයන් තුනී වීමෙන් සකෘදගාමී වන්නේ යැ යි, එක් වරක් ම මේ ලොවට අවුත් දුක් කෙළවර කරන්නේ යැ' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ ම උපාය මනස්කාරයෙන් අන් පුභුලා දන්තා සේක.

ඡානාති හනෙන හගවා පරං පුග්ගලං පච්චිකං යොනිසො මනසිකාරා, 'අයං පුග්ගලො පඤ්ඤානං ඔරමභාගියානං සංඤ්ඤාඡනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හවිසසති තස් පරිනිබ්බාසී අනාවකතිධම්මො තස්මා ලොකා'ති.

ඡානාති හනෙන හගවා පරං පුග්ගලං පච්චිකං යොනිසො මනසිකාරා 'අයං පුග්ගලො ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතොවීච්ඡතිං පඤ්ඤා විච්ඡතිං දිවෙඨව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡි කත්වා උපසම්පජ්ඡ විහරිසස- තී ති. එතදනුකරියං හනෙන පරපුග්ගලවීච්ඡතිඤ්ඤාණං.

සසසතවාදදෙසනා

15. අපරං පන හනෙන එතදනුකරියං යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති සසසතවාදෙසු. තයො මෙ හනෙන සසසතවාද. ඉධ හනෙන එකවෙවා සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා ආතපපමනියා පධානමනියා අනුයොගමනියා අපමාදමනියා සමමා මනසිකාරමනියා තථාරූපං වෙතොසමාධිං චූසති, යථාසමාභිනෙ විතෙන අනෙකවීභිතං පුබ්බෙ- නිවාසං අනුසාරති සෙයාරථීදං: එකමී ඡාතිං දො පි ඡාතියො තිසෙසො පි ඡාතියො වතසෙසො පි ඡාතියො පඤ්ඤා පි ඡාතියො දස පි ඡාතියො වීසමී¹ ඡාතියො තිංසමී ඡාතියො වතසමී² ඡාතියො පඤ්ඤාසමී ඡාතියො ඡාතිසතමී ඡාතිසහසමී ඡාතිසතසහසමී අනෙකානි පි ඡාතිසතානි අනෙකානි පි ඡාතිසහසතානි අනෙකානි පි ඡාති- සතසහසතානි, අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොතෙතා, එවංවෙණණං එවමාභාරො එවං සුබ්බසුඛපටිසංවෙදී එවමාසුපරියතෙතා. සො තතො වුතො අමුත්‍ර උදපාදී³. තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොතෙතා එවංවෙණණං එවමාභාරො එවංසුබ්බසුඛපටිසංවෙදී එවමාසුපරියතෙතා. සො තතො වුතො ඉධුපපතෙතා'ති. ඉති සාකාරං සඋදෙදසං අනෙකවීභිතං පුබ්බෙතිවාසං අනුසාරති. සො එවමාහ. අතිතමපාභං⁴ අද්ධානං ඡානාමී 'සංවට්ඨි' පි ලොකො විවට්ඨි පි' ති, අනාගතමපාභං අද්ධානං ඡානාමී 'සංවට්ඨිසසති වා ලොකො විවට්ඨිසසති වා ති. සසසතො අතො ව ලොකො ච වඤ්ඤාධි කුට්ඨෙසා⁵ එසිකච්ඡාසී ධීතො තෙ' ව සතො සඤ්චානති සංසරනති වචනති උපපජ්ජනති, අතීතෙව සසසතිසමනති. අයං පඨමො සසසතවාදො.

1. විසතිමි-PTS. 2. වතස මිසමි. සා වතාරිය-PTS. 3. උපපාදි-PTS. 4. අතිතං වාභං. සා අතිතමිහං.-PTS. 5. සංවට්ඨි වා... විවට්ඨි වා-සිඉ. 6. කුට්ඨෙවං.-සාසා

වහන්ස, මේ පුභුල් තෙම ඔරම්භාගිය සංයෝජන පස නැසීමෙන් (ඉද්ධාවාසයෙහි) ඔපපාතික වූ උපදනෝය, එහිදී ම පිරිනිවෙන්නෝයැ. ඒ බබ්ලොවින් මේ කාමලොකයට උත්පත්ති වශයෙන් පෙරැළී නොඑන සුදු යැ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ උපාය මනස්කාරයෙන් ඒ අන් පුභුලා දන්නා සේක.

වහන්ස, 'මේ පුභුලා ආසුවයන්ගේ ක්ෂයයෙන් ආසුවර්හිත වූ එලසමාධිය ද එලඤ්ජනාය ද මේ අත්ඛවිහිදී ම තෙමේ ම වෙසෙසි නුවණින් දන පසක් කොට ලැබ වසන්නේ යැ' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ උපාය මනස්කාරයෙන් අන් පුභුලා දනගන්නා සේක. වහන්ස, අන්‍ය පුද්ගලයන්ගේ මිදීම දැන්මෙහි (භාග්‍යවතුන්-වහන්සේගේ) මේ ගුණය අනුත්තරීය ය.

15. තව ද වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ශාශ්වතවාද විෂය-යෙහි යමසේ දහම දෙසනා සේක ද, මෙය අනුත්තරීය ය. වහන්ස, (ඔබ වහන්සේ වදළ පරිදි) මේ ශාශ්වත වාද තුනෙකි. වහන්ස, මෙහි කිසි මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ වීර්යය ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන (වැර වඩා), උත්සාහය ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන (උත්සාහ වඩා) පුන පුනා වීර්යයෙහි යෙදීමට පැමිණ, නොපමා බවට පැමිණ (එළැඹූ සිටි සිහිය නිසා), නුවණ නිසා, යම් සමාධියෙකින් සිත මනා වූ පිහිටි කල්හි අනෙකවිධ වූ පෙර-වුසු කඳ පිළිවෙළ සිහි කෙරෙයි ද, එසේ වූ විත්තසමාධියක් ලබයි. ඒ මෙසේ යි: 'අසෝ තැනූ වීම්, එහි මෙ නම් ඇතියෙම් වීම්, මෙ නම් ගෝත්‍ර ඇතියෙම් වීම්. මෙබඳු පැහැ ඇතියෙම් වීම්, මෙබඳු ආහාර ඇතියෙම් වීම්, මෙබඳු සුවදුක් විදින්නෙම් වීම්, මෙතෙක් වයස් සීමා ඇතියෙම් වීම්, ඒ මම එයින් සැව අසෝ තැනූ උපනිම්, එහිද මෙ නම් ඇතියෙම් වීම්, මෙ නම් ගෝත්‍ර ඇතියෙම් වීම්, මෙබඳු පැහැ ඇතියෙම් වීම්, මෙබඳු ආහාර ඇතියෙම් වීම්, මෙබඳු සුව දුක් විදින්නෙම් වීම්, මෙතෙක් ආයු සීමාවක් ඇතියෙම් වීම්, ඒ මම එයින් සැව මෙහි උපනිම්'යි මෙසේ එක් ජාතියක් ද ජාති දෙකක් ද, ජාති තුනක්ද, ජාති සතරක් ද, ජාති පසක් ද, ජාති දශයක් ද, ජාති විස්සක් ද, ජාති තිසක් ද, ජාති සතළියක් ද, ජාති පනසක් ද, ජාති සියයක් ද, ජාති දහසක් ද, ජාති සියදහසක් ද, නොයෙක් සියගණන් ජාතීන් ද, නොයෙක් දහස් ගණන් ජාතීන් ද, නොයෙක් සියදහස් ගණන් ජාතීන් ද, මෙසේ පැහැසටහන් ආදී ආකාර සහිත කොට නාම ගොත්‍ර වශයෙන් උද්දේශ සහිත කොට නොයෙක් වැදෑරුම් පෙරැ වුසු කඳ පිළිවෙළ සිහි කෙරෙයි. හේ තෙමේ "ලොකය නැසුණේ යැ යි හෝ හටගන්නේ යැ යි හෝ අතීත කාලය ද මම දනිමි. 'ලොකය නැසෙන්නේ යැ යි ද හට ගන්නේ යැ' යි ද අනාගත කාලය ද මම දනිමි. ආත්මය ද ලොකය ද ශාශ්වත ය වද ය (කිසිවක් නො උපදවන්නෝය), ගිරිකුළක් සේ නිසල වූ සිටියේ ය, ගැඹුරු වළ කැන සිටුවන ලද ඉඳු කිලක් සේ තහවුරු වූ සිටියේ ය. ඒ සත්වයෝ ම මෙයින් අන් තැනට දුවන්, හවයෙන් හවයට යෙත්, වසුත වෙත්, උපදිත්. (ආත්මයත් ලෝකයත්) මහා පාර්වි ආදී ශාශ්වතීනට (සදහාරී වස්තූනට) සම ව විදාමාන ම යැ" යි මෙසේ කියයි. මේ පළමු වන ශාශ්වතවාදය යැ.

සුඤ්ඤා ව පරං භවන්තො ඉධෙකච්චො සමඤ්ඤො වා බ්‍රාහ්මඤ්ඤො වා ආකප්පමනියං -පෙ- කථාරූපං වෙතොසමාධිං චුසති යථා සමාහිතෙ විතො අනෙකච්චිතං. පුබ්බන්තිවාසං අනුසරති, සෙය්‍යථීදං¹ එකමි සංවට්ඨව්වට්ඨං. දො පි සංවට්ඨව්වට්ඨානි තීනි පි සංවට්ඨව්වට්ඨානි වක්ඛාරි පි සංවට්ඨව්වට්ඨානි පඤ්ඤා පි සංවට්ඨව්වට්ඨානි දස පි සංවට්ඨව්වට්ඨානි අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොතොනො එවංවිචෙණ්ණො එවමාභාරො එවංසුබ්බසකපට්ඨසංවෙදී එවමාසුපරියනො. සො තතො චුතො අමුත්‍ර උදපාදිං, තත්‍රාපාසිං එවන්තාමො එවංගොතොනො -පෙ- එවමාසුපරියනො, සො තතො චුතො ඉධුපපතොනා'ති. ඉති සාකාරං සඋදෙසං අනෙකච්චිතං. පුබ්බන්තිවාසං අනුසරති. සො එවමාහ: අතිකමාහං අද්ධානං ජානාමි 'සංවට්ඨි වා ලොකො විවට්ඨි වා ලොකො. අනාගතඤ්ඤා ධවාහං අද්ධානං ජානාමි සංවට්ඨිසති වා ලොකො විවට්ඨිසති වාති. සසතො අත්ඤා ව ලොකො ව වඤ්ඤා කුට්ටෙයා එසිකට්ඨාසී ඨිතො තෙ'ව සත්ඤා සන්ධාවන්ති සංසරන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්ති, අඤ්ඤෙව සසතිසමන්ති. අයං භවන්තො දුකියො සසතවාදෙ.

සුඤ්ඤා ව පරං භවන්තො ඉධෙකච්චො සමඤ්ඤො වා බ්‍රාහ්මඤ්ඤො වා ආකප්පමනියං -පෙ- කථාරූපං වෙතොසමාධිං චුසති යථා සමාහිතෙ විතො අනෙකච්චිතං. පුබ්බන්තිවාසං අනුසරති, සෙය්‍යථීදං: -පෙ- දස පි සංවට්ඨව්වට්ඨානි විසමි සංවට්ඨව්වට්ඨානි ති-සමි සංවට්ඨව්වට්ඨානි වක්ඛාප්පිසමි සංවට්ඨව්වට්ඨානි 'අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොතොනො එවංවිචෙණ්ණො එවමාභාරො එවංසුබ්බසකපට්ඨසංවෙදී එවමාසුපරියනො. සො තතො චුතො අමුත්‍ර උදපාදිං. තත්‍රාපාසිං එවංනාමො -පෙ- එවමාසුපරියනො. සො තතො චුතො ඉධුපපතොනා'ති. ඉති සාකාරං සඋදෙසං අනෙකච්චිතං. පුබ්බන්තිවාසං අනුසරති. සො එවමාහ: අතිකමාහං අද්ධානං ජානාමි සංවට්ඨි පි ලොකො විවට්ඨි පි'ති. අනාගතමාහං අද්ධානං ජානාමි 'සංවට්ඨිසති පි ලොකො විවට්ඨිසති පි'ති. 'සසතො අත්ඤා ව ලොකො ව වඤ්ඤා කුට්ටෙයා එසිකට්ඨාසී ඨිතො, තෙ'ව සත්ඤා සන්ධාවන්ති සංසරන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්ති, අඤ්ඤෙව සසතිසමන්ති'. අයං භවන්තො තතියො සසතවාදෙ, එතද්දුක්ඛාරියං භවන්තො සසතවාදෙසු.

1. සෙය්‍යථීදං-මජ්ඣ.

තව ද අනෙකක් කියමි. වහන්ස, මෙහි එක්තරා මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ වීර්යය ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන (වැර වඩා) යම් සමාධියෙකින් සිත සමාධි ගත වූ කල්හි ‘අසෝ තැනැ මෙනම් ඇතියෙමි, මෙසේ වූ ගොත් ඇතියෙමි, මෙබඳු පැහැ සටහන් ඇතියෙමි, මෙබඳු ආහාර ඇතියෙමි, මෙබඳු සුවදුක් විදිනා සුල්ලෙමි, මෙතෙක් ආයු සීමාවක් ඇතියෙමි වීම්, ඒ මම එයින් සැව අසෝ තැන උපනිමි. එහි ද මෙ නම් ඇත්තෙම මෙසේ වූ ගොත් ඇතියෙමි, ... මෙ තෙක් ආයු සීමාවක් ඇත්තෙමි වීම්. ඒ මම එයින් සැව මෙහි උපනිමි’යි මෙසේ අනේකවිධ වූ පෙර වූසු කඳු පිළිවෙළ සිහි කෙරෙයි ද, එසේ වූ විත්තසමාධියක් ලබයි. හෙ තෙම එයින් උක්ත පරිදි ආකාර සහිත කොට උද්දේශ සහිත කොට අනෙකවිධ පූර්වෙනිවාසය සිහි කෙරෙයි. එසේ වූ හෙ තෙමේ ‘ලෝකය නැසුණේ යැ යි හෝ හැදුණේ යැ යි අතීත කාලය ද මම දනිමි. ලෝකය නැසෙන්නේ යැ යි හෝ හැදෙන්නේ යැ යි හෝ අනාගත කාලය ද මම දනිමි (ඒ මා දන්නා පරිදි) ආත්මය ද ලෝකය ද ශාශ්වත ය, වඳ ය, ගිරිකුළක් සේ සිටියේ ය, ගැඹුරු වළැ සිටුවන ලද ඉඳු කිලක් සේ තහවුරුවූ සිටියේ ය, ඒ සත්වයෝ ම මෙයින් අන් තැනට දිවෙත්, හවයෙන් හවයට යෙත්, මැරෙත්, උපදිත්. (ආත්මයන් ලෝකයන්) මහා පාචීවිආදි ශාශ්වතීතට සම ව විදාමාන ම යැ’යි කියයි. වහන්ස, මේ දෙවෙනි ශාශ්වත වාදය යැ.

තව ද අනෙකක් කියමි. වහන්ස, මෙහි එක්තරා මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ වැර වඩා ... යම් සමාධියෙකින් සිත සමාහිත කල්හි ‘අසෝ තැනැ මෙ නම් ඇත්තෙම, මෙසේ වූ ගොත් ඇත්තෙම, මෙබඳු පැහැසටහන් ඇත්තෙම, මෙබඳු ආහාර ඇත්තෙම, මෙසේ වූ සුවදුක් විදුනා සුල්ලෙම, මෙතෙක් ආයු සීමා ඇත්තෙම වීම්. ඒ මම එයින් සැව අසෝ තැන උපනිමි. එහි ද මෙ නම් ඇත්තෙම ... මෙතෙක් ආයු සීමාවක් ඇත්තෙම වීම්. ඒ මම එයින් සැව, මෙහි උපනිමි’යි ... සංවර්ත විවර්ත කල්ප දශයක් ද, සංවර්තවිවර්ත කල්ප විස්සක් ද, සංවර්තවිවර්ත කල්ප තිසක් ද, සංවර්තවිවර්ත කල්ප සතළිසක් ද පූර්වෙනිවාසය සිහි කෙරෙයි. හේ මෙසේ ආකාර සහිත කොට උද්දේශ සහිත කොට අනෙකවිධ පූර්වෙනිවාසය සිහි කෙරෙයි. හෙ තෙමේ ලෝකය (මෙසේ) නැසුණේ යැ යි ද (මෙසේ) සැදුණේ යැ යි ද අතීත කාලය ද මම දනිමි යි. ලෝකය නැසෙන්නේ යැයි ද හැදෙන්නේ යැ යි ද අනාගත කාලයන් මම දනිමි යි, ආත්මය ද ලෝකය ද ශාශ්වත ය, වඳ ය, ගිරිකුළක් සේ සිටුනේ ය, කරවූ සිටුනා ඉඳුකිලක් සේ තහවුරු ය. ඒ සත්තූ ම මෙයින් අන් තැනට දිවෙත්, හවයෙන් හවයට යෙත්, මැරෙත් උපදිත්. ශාශ්වත වස්තූනට සම ව ස්ථිර ව විදාමාන ම යැ’යි කියයි. වහන්ස, මේ තුන්වැනි ශාශ්වතවාදය යැ. වහන්ස, මෙසේ ශාශ්වතවාද තත්ත්ව ප්‍රකාශන විෂයයෙහි (භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ) මේ අනුත්තර බව වේ.

පුබ්බන්තිවාසානුසසතිඤාණදෙසනා

13. අපරං පන හනෙත එතදනුඤාරියං, යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති පුබ්බන්තිවාසානුසසතිඤාණං. ඉධ හනෙත එකච්චො සමඤ්ඤා වා බ්‍රාහ්මඤ්ඤා වා ආතප්පමනියං -පෙ- තථාරූපං වෙතොසමාධිං චුසති යථාසමාහිතෙ විතෙත අනෙකච්චිතං පුබ්බන්තිවාසං අනුසසරති- සෙය්‍යාපීදං එකමපි ජාතිං දො පි ජාතියො තියෙසා පි ජාතියො වතෙසෙසා පි ජාතියො පඤ්ඤා පි ජාතියො දස පි ජාතියො විසමපි ජාතියො තිංසමපි ජාතියො වතනාළිසමපි ජාතියො පඤ්ඤාසමපි ජාතියො සතමපි ජාතියො සහසමපි ජාතියො සතසහසමපි ජාතියො අනෙකෙ පි සංවට්ඨකපෙප අනෙකෙ පි විවට්ඨකපෙප අනෙකෙ පි සංවට්ඨවිවට්ඨකපෙප -පෙ- ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකච්චිතං පුබ්බන්තිවාසං අනුසසරති. සන්ති හනෙත දෙවා¹ මෙසං න සකකා ගණනාය වා සංඛානෙන² වා ආයුං සංඛාතං, අපි ව යසම්. යසම්. අතභාවෙ අභිනිවුඤ්ඤා³ හොති යදි වා රූපිසු යදි වා අරූපිසු යදි වා සඤ්ඤාසු යදි වා අසඤ්ඤාසු යදි වා නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාසු. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකච්චිතං පුබ්බන්තිවාසං අනුසසරති. එතදනුඤාරියං හනෙත පුබ්බන්තිවාසානුසසති ඤාණං.

චුතුපපාතඤාණදෙසනා

14. අපරං පන හනෙත එතදනුඤාරියං, යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති සත්තානං චුතුපපාතඤාණං. ඉධ හනෙත එකච්චො සමඤ්ඤා වා බ්‍රාහ්මඤ්ඤා වා ආතප්පමනියං -පෙ- තථාරූපං වෙතොසමාධිං චුසති යථා සමාහිතෙ විතෙත දිබ්බන්ති වකඤ්ඤා විසුද්ධන්ති අතිකකන්තමානුසකෙත සතෙත පසසති වචමානෙ උපපජ්ජමානෙ හිතෙ පණිතෙ සුවචෙණ්ණ දුබ්බචෙණ්ණ සුගතෙ දුගතෙ යථාකම්මුපගෙ සතෙත පජානාති; ඉමෙ වත භොනෙතා සත්තා කායදුච්චිරිතෙත සමන්තාගතා වච්චුච්චිරිතෙත සමන්තාගතා මනොදුච්චිරිතෙත සමන්තාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්චාදිඤ්ඤා මිච්චාදිඤ්ඤාමමසමාදනා, තෙ කායසස භෙද පරමමරණා අපායං දුගතතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා. ඉමෙ වා පන භොනෙතා සත්තා කායසුච්චිරිතෙත සමන්තාගතා වච්චුච්චිරිතෙත සමන්තාගතා මනොසුච්චිරිතෙත සමන්තාගතා අරියානං අනුපවාදකා සමමාදිඤ්ඤා සමමාදිඤ්ඤාමමසමාදනා, තෙ කායසස භෙද පරමමරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා'ති. ඉති දිබ්බන්ති වකඤ්ඤා විසුද්ධන්ති අතිකකන්තමානුසකෙත සතෙත පසසති වචමානෙ උපපජ්ජමානෙ හිතෙ පණිතෙ සුවචෙණ්ණ දුබ්බචෙණ්ණ සුගතෙ දුගතෙ යථාකම්මුපගෙ සතෙත පජානාති. එතදනුඤාරියං හනෙත සත්තානං චුතුපපාතඤාණං.

1. සත්තං-සා. 2. සංඛානෙ-PTS

3. අභිනිවුඤ්ඤා-මජ්ඣ.

පූර්වෝක්තවිචාරයන්ගේ ආර්ථික දෙසනා

13. වහන්ස, යම්කිසි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පූර්වෝක්තවිචාරයන්ගේ විචාරයෙන් දහම් දෙසනා ද, මේ (ඔබ පිළිබඳ) අන් අනුත්තර බවෙකි. වහන්ස, මෙහි එක්තරා මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ වැර වඩා ... යම් බඳු සමාධියෙකින් සිත සමාහිත කළේ, ... එක් ජාතියක් ද ජාති දෙකක් ද ජාති තුනක් ද, ජාති සතරක් ද, ජාති පසක්ද, ජාති දශයක් ද, ජාති විස්සක් ද, ජාති තිස්සක් ද, ජාති සතළිසක් ද, ජාති පනසක් ද, ජාති සියයක් ද, ජාති දහසක් ද, ජාති සියදහසක් ද, නොයෙක් සංවර්ත කල්ප ද, නොයෙක් විවර්ත කල්ප ද, නොයෙක් සංවර්ත විවර්ත කල්ප ද සිහි කෙරෙයි. මෙසේ ආකාර සහිත කොට උද්දේශ සහිත කොට, අනෙකවිධ වූ පූර්වෝක්තවිචාරය සිහි කරයි. වහන්ස, පිණිසිඳගණනායෙන් හෝ අවිච්ඡිද මනෝගණනායෙන් හෝ යම් කෙනෙකුන්ගේ ආයුෂ්‍ය ගණිතයට නොහැක්කේ ද එසේ වූ දීර්ඝ-යුෂ්ක දෙව් කෙනෙක් ඇත. එතෙකු වුවත් රූපි වූ හෝ අරූපි වූ හෝ සංඤ්ඤි වූ හෝ අසංඤ්ඤි වූ හෝ තේවසංඤ්ඤි නාසංඤ්ඤි වූ හෝ දෙවියන් අනු-රෙහි යම් යම් අත්බැවෙක වූහු විරූ වෙ ද, (ඒ හැම එකකුගේ ම පූර්ව-නිවාරණ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැන වදරන සේක.) මෙසේ ආකාර සහිත කොට උද්දේශ සහිත කොට අනෙකවිධ වූ පූර්වෝක්තවිචාරය සිහි කරන සේක. වහන්ස, පූර්වෝක්තවිචාරයන්ගේ විචාරයෙන් මේ (භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ) අනුත්තර බව යැ.

වූතපසාදන ආර්ථික දෙසනා

14. වහන්ස, සත්වයන්ගේ වූතපසාදන ආර්ථික දෙසනා යම්කිසි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දහම් දෙසනා සේ ක් ද, මේ (ඔබ ගේ) තවද අනුත්-තර බවෙකි. වහන්ස, මෙහි එක්තරා මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ වැර වඩා ... යම් සමාධියෙකින් සිත සමාහිත කළේ 'බෙදාදීම! මේ හවත් සත්වයන් කායදුග්චරිතයෙන් සමන්විත හ, වාග් දුග්චරිතයෙන් සමන්විත හ, මනෝදුග්චරිතයෙන් සමන්විත හ, ආර්යයනට උපවාද කරන්නාහ, මිසදිට් හ, මිථ්‍යාදාෂ්ටික කර්ම සමාදන ඇත්තාහ, ඔහු කා බුන් මරණින් මතු සැපයෙන් පහ වූ විවිධ ව පතිත වන ස්ථානය වූ නිරයට වන්නාහ. එතෙකු වුවත් මේ සත්හු වූකලී කාය සුවරිතයෙන් සමන්විත හ, වාග් සුවරිතයෙන් සමන්විත හ, මනෝ සුවරිතයෙන් සමන්-විත හ, ආර්යයනට උපවාද නොකරන්නේ ය. සමිදිට් හ. සමාක් දාෂ්ටික කර්ම සමාදන ඇත්තාහ. ඔහු කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති ස්වර්ග ලොකයට වන්නාහ' යි මිනිසුන්ගේ දර්ශනෝපවාරය ඉක්ම දැක්කැ හැකි වූ විශුද්ධ වූ දිවැසින් මරණාසන්න වූ ද එ කෙනෙහි උපන්නාවූ ද පහත් වූ ද උසස් වූ මනා පැහැපත් වූ ද, නොමනා පැහැති වූ ද, මනාගති ඇත්තා වූ ද නොමනා ගති ඇත්තා වූ ද, නම් වූ පරිදි එළැඹූ සිටි සත්ව යන් දැනීම මෙසේ මිනිසුන්ගේ දර්ශනෝපවාරය ඉක්ම දැක්කැ හැකි වූ විශුද්ධ වූ දිවැසින් මරණාසන්න වූ ද, එ කෙනෙහි උපන්නාවූ ද පහත් වූ ද, උසස් වූ ද, මනා ගති ඇත්තා වූ ද, නොමනා ගති ඇත්තා වූ ද, කම් වූ පරිදි එළැඹූ සිටි සත්වයන් කි. වහන්ස, සත්වයන්ගේ වූතපසාදන ආර්ථික දෙසනා මෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ මේ අනුත්තර බව වේ.

ඉද්ධිවිධායනා

15. අපරං පන හනෙන එතදනුඤ්ඤායං යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති ඉද්ධිවිධායු. දො'මා හනෙන ඉද්ධිවිධායො.¹ අපී හනෙන ඉද්ධි යා සාසවා සඋපධිකා නො අරියා'ති වුච්චති. අපී හනෙන ඉද්ධි යා අනාසවා අනු-පධිකා අරියා'ති. කතමා ච හනෙන ඉද්ධි යා සාසවා² සඋපධිකා නො අරියා'ති වුච්චති? ඉධ හනෙන එකච්චො සමඤ්ඤා වා බ්‍රාහ්මඤ්ඤා වා ආතප්පමනියං -පෙ-තථාරූපං වෙනොසමාධිං චුසති යථා සමාහිතෙ වීතෙ අනෙකච්චිතං ඉද්ධිවිධං පච්චන්‍යාහොති: එකො පි හුඤ්ඤා ඛණ්ඩා හොති, ඛණ්ඩා පි හුඤ්ඤා එකො හොති, ආවිභාවං තිරොභාවං තිරොකුඤ්ඤා³ තිරොපාකාරං තිරොපබ්බතං අසජ්ජමානො⁴ ගච්ඡති සෙය්‍යථාපි ආකාසෙ. පඨවියා පි උමමුජ්ජනිමුජ්ජං කරොති සෙය්‍යථාපි උදකෙ, උදකෙ පි අභිජ්ජමානෙ ගච්ඡති සෙය්‍යථාපි පඨවියං, ආකාසෙ පි පලලබ්භනා කමති සෙය්‍යථාපි පක්ඨි සකුඤ්ඤා. ඉමෙ පි වජ්ඣම-සුරියො⁵ එවංමභිද්ධිකෙ එවංමභානුභාවෙ පාණිනා පරිමසති⁶ පරිමජ්ජති, යාව බ්‍රහ්මලොකා පි කායෙන වසං වතෙති. අයං හනෙන ඉද්ධි යා සාසවා සඋපධිකා නො අරියා තී වුච්චති.

කතමා පන හනෙන ඉද්ධි යා අනාසවා අනුපධිකා අරියා තී වුච්චති? ඉධ හනෙන භික්ඛු සචෙ ආකඛිති පච්චකුලෙ අපච්චකුල-සඤ්ඤා විහරෙය්‍යන්ති, අපච්චකුලසඤ්ඤා තස් විහරති. සචෙ ආකඛිති අපච්චකුලෙ පච්චකුලසඤ්ඤා විහරෙය්‍යන්ති, පච්චකුලසඤ්ඤා තස් විහරති. සචෙ ආකඛිති පච්චකුලෙ ච අපච්චකුලෙ ච අපච්චකුලසඤ්ඤා විහරෙය්‍යන්ති අපච්චකුලසඤ්ඤා තස් විහරති. සචෙ ආකඛිති පච්චකුලෙ ච අපච්චකුලෙ ච පච්චකුලසඤ්ඤා විහරෙය්‍යන්ති, පච්චකුලසඤ්ඤා තස් විහරති. සචෙ ආකඛිති පච්චකුලසඤ්ඤා අපච්චකුලසඤ්ඤා තද්දහසං අභිනිවජ්ජෙය්‍යා උපෙකකිකො විහරෙය්‍යං සතො සමපජානො'ති, උපෙකකිකො තස් විහරති සතො සමපජානො. අයං පන හනෙන ඉද්ධි අනාසවා අනුපධිකා අරියා තී වුච්චති. එතදනුඤ්ඤායං හනෙන ඉද්ධිවිධායු. තං හගවා අසෙසමභිජානාති. තං හගවතො අසෙසමභි-ජානාතො උකතරිං අභිකොඤ්ඤායං නපී, යදභිජානං අකොඤ්ඤා සමඤ්ඤා වා බ්‍රාහ්මඤ්ඤා වා හගවතා භීයොයා'භිකොඤ්ඤාතරො අසස යදිදං ඉද්ධිවිධායු.

1. ඉද්ධියො-PTS.
 2. ඉද්ධියාසවා-මජ්ඣ.
 3. තිරොකුඤ්ඤා-මජ්ඣ.
 4. අභිජ්ජමානො-PTS.
 5. මුරියො-මජ්ඣ.
 6. පරාමසති-(සිවු)

සාද්ධිවිධ දේශනා

15. වහන්ස, යමෙක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සාද්ධි ක්‍රියා විෂයයෙහි දහම් දෙසන සේක් ද, මෙය ද ඔබගේ අන් අනුත්තර බවෙකි. වහන්ස, මේ සාද්ධිවිධාවෝ දෙදෙනෙකි. වහන්ස, යමෙක් සදෙස් යැයි දෝෂාරොපණ සහිත යැ යි ආර්ය නො වේ යැ යි කියනු ලැබේ ද එසේ වූ සාද්ධියෙක් ඇත. වහන්ස, යමෙක් නිදෙස් යැ යි දෝෂාරොපණ රහිත යැ යි ආර්ය යැ යි කියනු ලැබේ ද, එසේ වූ සාද්ධියෙක් ද ඇත. වහන්ස, යමෙක් සදෙසැ යි දෝෂාරොපණ සහිත යැ යි ආර්ය නොවේ යැ යි කියනු ලැබේ ද ඒ සාද්ධිය කවර ද? වහන්ස, මෙහි එක්තරා මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ වැර වඩා ... යම් සමාධියෙකින් සිත සමාහිත කල්හි නොයෙක් වැදෑරුම් සාද්ධි කොටස් ප්‍රත්‍යක්ෂ කෙරෙයි ද එසේ වූ විත්තසමාධියක් ස්පර්ශ කෙරෙයි. පියෙවියෙන් එකෙක් වූ හෙ තෙමේ බොහෝ දෙනෙකුන් සේ පැනෙයි. බොහෝ දෙනෙකුන් සේ වැ යළි එකෙක් ම වැ පැනෙයි. පැනෙන බවට, නො පැනෙන බවට පැමිණෙයි. බිත්තියෙන් පිටතට ද පවුරෙන් පිටතට ද, පර්වතයෙන් පිටතට ද අභසෙහි මෙන් නො ගැටෙනුයේ යෙයි. දියෙහි මෙන් පොළොවෙහි ද ගැලීම මතු වීම කෙරෙයි. පොළොවෙහි මෙන් නො බිඳෙන දියෙහි (දිය නොබිඳෙන සේ) යෙයි. පියාපත් ඇති පක්ෂියකු සේ අභසෙහි ද පළඟින් යෙයි. මේසා මහ ඉදුමත් මේසා මහ තෙදැති මේ සද හිරුන්ද අත්ලෙන් ස්පර්ශ කෙරෙයි, පිරිමදිසි. බඹ ලොව තෙක් ම ද කයින් වශයෙහි පවත්වයි. වහන්ස, යමෙක් සදෙස් ද දෝෂාරෝපණ සහිත ද, ආර්ය යැ යි කියනු නො ලැබේ ද, මේ ඒ සාද්ධිය යි.

වහන්ස, යමෙක් නිදෙස් යැ යි දෝෂාරෝපණ රහිත යැ යි ආර්ය යැ යි කියනු ලැබේ ද, ඒ සාද්ධිය කවර ද? වහන්ස, මෙහි මහණ තෙම පිළිකුල් දැයෙහි පිළිකුල් සංඥ ව නැති වැ වෙසෙම වා යි ඉදින් කැමැති වේ ද එහි පිළිකුල් සංඥ නැති වැ වෙසෙයි. ඉදින් නොපිළිකුල් දැයෙහි පිළිකුල් සංඥ නැති වැ වෙසෙම වා යි කැමැති වේ ද, එහි පිළිකුල් සංඥ නැති වැ වෙසෙයි. ඉදින් පිළිකුල් දැයෙහිත් නොපිළිකුල් දැයෙහිත් නොපිළිකුල් සංඥ ඇති වැ වෙසෙම වා යි කැමැති වේ ද එහි පිළිකුල් සංඥ නැති වැ වෙසෙයි. ඉදින් පිළිකුල් දැයෙහිත් නොපිළිකුල් දැයෙහිත් පිළිකුල් සංඥ ඇති වැ වෙසෙම වා යි කැමැති වේ ද එහි පිළිකුල් සංඥ ඇති වැ වෙසෙයි. ඉදින් පිළිකුල් දැය ද නොපිළිකුල් දැය ද ඒ දෙක ම ද හැර සිහි ඇත්තේ නුවණින් දන්නේ එහි උපෙක්ෂක වැ වෙසෙම වා යි කැමැති වේ ද, සිහි ඇත්තේ නුවණින් දන්නේ එහි උපෙක්ෂක වැ වෙසෙයි. වහන්ස, මේ වූ කලී දෙස් නැති දෝෂාරෝපණ නැති ආර්ය සාද්ධියැ යි කියනු ලැබේ. වහන්ස, සාද්ධිවිධාවන් අතුරෙහි මෙය නිරුත්තර වේ. එය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මුළුල්ල ම වෙසෙයි නුවණින් දන්නා සේක. යමක් වෙසෙසින් දන්නා අන් මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ යම් සාද්ධි විධාවන්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වඩා බොහෝ සෙයින් දන්නේ යැ යි කියා යුතු වේ ද, (එවැන්නෙක් නැත.) එය මුළුල්ල ම දන්නා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් තවත් වෙසෙසින් දත යුතු දැයෙක් නැත.

16. යනං භනෙත සද්ධෙත කුලපුතෙතන පතනබ්බං ආරභ්විට්ඨෙයෙන ටාමවතා පුරිසථාමෙන පුරිසවිට්ඨෙයෙන පුරිසපරක්කමෙන පුරිසධොරග්ගෙන, අනුප්පං තං භගවතා. න ච භනෙත භගවා කාමෙසු කාමසුඛලලිකානු- යොගමනුයුතෙතා භීතං ගමිං පොථුජ්ජන්තිකං අනරියං අනස්සංභිතං, න ච අත්තකිලමථානුයොගමනුයුතෙතා දුක්ඛං අනරියං අනස්සංභිතං, වතුඤ්ඤා ච භගවා ක්ඛානානං ආභිවේතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිභාරානං භිකාමලාභී අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී.

අනුයොගදනපපකාරො

සචෙ මං භනෙත එවං පුච්චෙයා ‘කිනනු ටො ආවුසො සාරිපුඤ්ඤා, අභෙසුං අතීතමඤ්ඤානං අඤ්ඤා සමණා චා බ්‍රාහ්මණා චා භගවතා භියොයා’භිඤ්ඤාතරා සමොධියන්ති? එවං පුච්චො අහං භනෙත නො’ති වදෙයාං. ‘කිං පනාවුසො සාරිපුඤ්ඤා භවිසන්ති අනාගතමඤ්ඤානං අඤ්ඤා සමණා චා බ්‍රාහ්මණා චා භගවතා භියොයා’භිඤ්ඤාතරා සමොධියන්ති?’ එවං පුච්චො අහං භනෙත ‘නො’ති වදෙයාං. ‘කිං පනාවුසො සාරිපුඤ්ඤා අපේතරභි අඤ්ඤා සමණා චා බ්‍රාහ්මණා චා භගවතා භියොයා’භිඤ්ඤා- තරො සමොධියන්ති?’ එවං පුච්චො අහං භනෙත ‘නො’ති වදෙයාං. සචෙ පන මං භනෙත එවං පුච්චෙයා ‘කිනනු ටො ආවුසො සාරිපුඤ්ඤා අභෙසුං අතීතමඤ්ඤානං අඤ්ඤා සමණා චා බ්‍රාහ්මණා චා භගවතා සමසමා සමොධියන්ති?’ එවං පුච්චො අහං භනෙත ‘එවන්ති’වදෙයාං. ‘කිං පනාවුසො සාරිපුඤ්ඤා භවිසන්ති අනාගතමඤ්ඤානං අඤ්ඤා සමණා චා බ්‍රාහ්මණා චා භගවතා සමසමා සමොධියන්ති?’ එවං පුච්චො අහං භනෙත ‘එවන්ති’ වදෙයාං. ‘කිං පනාවුසො සාරිපුඤ්ඤා අපේතරභි අඤ්ඤා සමණා චා බ්‍රාහ්මණා චා භගවතා සමසමා සමොධියන්ති?’ එවං පුච්චො අහං භනෙත ‘නො’ති වදෙයාං. සචෙ පන මං භනෙත එවං පුච්චෙයා, ‘කිං පනායසමා සාරිපුඤ්ඤා එකච්චං අබ්බනුජානාති එකමිං නාබ්බනුජානාති?’ති එවං පුච්චො අහං භනෙත එවං බ්‍රාහ්මණො. ‘සමමුඛා මෙනං ආවුසො භගවතො සුතං, සමමුඛා පටිග්ගහිතං: අභෙසුං අතීතමඤ්ඤානං අරභනෙතා සමමාසමමුඛා මයා සමසමා සමොධියන්ති. සමමුඛා මෙනං ආවුසො භගවතො සුතං, සමමුඛා පටිග්ගහිතං: භවිසන්ති අනාගතමඤ්ඤානං අරභනෙතාසමමා- සමමුඛා මයා සමසමා සමොධියන්ති. සමමුඛා මෙනං ආවුසො භගවතො සුතං සමමුඛා පටිග්ගහිතං:

16. වහන්ස, සැදැහැවත් ආරබ්ධ වීර්ය ඇති, ස්ථිර වීර්ය ඇති පුරුෂ ස්ථාමය ඇති, පුරුෂ වීර්යය ඇති, පුරුෂ පරාක්‍රමය ඇති ධුර වහන සමර්ථ මහා පුරුෂ වූ කුල පුතක්හු විසින් යමක් ලැබියැ යුතු ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් එය ලබන ලද්දේ ය. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හිත වූ ශ්‍රාමය වූ පුහුදුනත් විසින් සෙවියැ හැකි, ආර්යයන් විසින් නොසෙවියැ හැකි, අනර්ථයෙන් යුක්ත වූ කාමසුඛල්ලිකානුයෝගයෙහි නොයෙදුණු සේක. දුඛ යුක්ත වූ අනාර්ය වූ අනර්ථ නිශ්‍රිත වූ ආත්මක්ල-මරානු යෝගයෙහි ද නොයෙදුණු සේක. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වූ කලී කාමාවචර සිත් ඉක්මැ සිටි, දෘෂ්ටධර්ම සුඛවිභාර වූ සතර ධ්‍යානයන් කැමැති සේ ලබන සුලු වූ සේක, නිදුකින් ඒ ලබන සුලු වූ සේක, මහත් සේ එය ලබන සුලු වූ සේක.

අනුයෝගදන - ප්‍රකාරය

වහන්ස, ඉදින් ‘ඇවැත් ශාරිපුත්‍රයෙනි, සම්බෝධි විෂයයෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වඩා විශිෂ්ට ඥානය ඇති අන් මහණ කෙනෙක් හෝ බමුණු කෙනෙක් හෝ ඇද්දැ?’යි ඉදින් මා විචාරන්නේ නම්, වහන්ස, එසේ විචාරන ලද මම ‘නැතැ’යි කියන්නෙමි. ‘කීමෙක් ද ඇවැත් ශාරිපුත්‍රයෙනි, සම්බෝධියෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වඩා විශිෂ්ට ඥානය ඇති අන් මහණ කෙනෙක් හෝ බමුණු කෙනෙක් හෝ අනාගත කාලයෙහි වන්නාහු දැ?’ යි ඉදින් මා විචාරන්නේ නම් වහන්ස, එසේ විචාරනු ලැබූ මම ‘නොවන්-නාහ’යි කියන්නෙමි. ‘කීමෙක් ද ඇවැත් ශාරිපුත්‍රයෙනි, සම්බෝධියෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වඩා විශිෂ්ට ඥානය ඇති අන් මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ දැන් ඇත් දැ?’ යි මා විචාරන්නේ නම්, වහන්ස, එසේ විචාරන ලද, මම ‘නැතැ’යි කියන්නෙමි. වහන්ස, ‘සම්බෝධියෙහි භාග්‍ය-වතුන් වහන්සේට සම සම වූ නුවණ ඇති අන් මහණ කෙනෙක් හෝ බමුණු කෙනෙක් හෝ වූහු දැ?’යි ඉදින් මා විචාරන්නේ නම් වහන්ස, මෙසේ විචාරන ලද මම ‘එසේ යැ’යි කියන්නෙමි. ‘කීමෙක් ද ඇවැත් ශාරි-පුත්‍රයෙනි, සම්බෝධියෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සම සම වූ අන් මහණ බමුණු කෙනෙක් අනාගත කාලයෙහි වන්නාහු දැ?’යි මා විචාරන්නේ නම්, එසේ විචාරනු ලැබූ මම ‘එසේ යැ’යි කියන්නෙමි. ‘කීමෙක්ද ශාරි-පුත්‍රයෙනි, සම්බෝධියෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සම සම වූ අන් මහණ කෙනෙක් හෝ බමුණු කෙනෙක් හෝ දැන් ඇත් දැ?’යි මා විචාරන්නේ නම්, වහන්ස, එසේ විචාරනු ලැබූ මම ‘නැතැ’යි කියන්නෙමි, ‘කීමෙක් ද ඇවැත් ශාරිපුත්‍රයෝ එක්තරා මහණ බමුණු කෙනකු පිළිගන්නාහු එක්-තරා මහණ බමුණු කෙනකු නො පිළිගන්නාහු දැ?’යි මා පුළුවස්නේ නම් එසේ විචාරනු ලැබූ මම ‘ඇවැත්නි, “සම්බෝධියෙහි මා හා සම සම වූ රහත් සම්මා සම්බුදුවරු අතින් කාලයෙහි වූහ” යන මෙය මා විසින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ හමුයෙහි අසන ලද්දේ ය, භාග්‍යවතුන් වහන්-සේ ගේ සම්මුඛයෙහි පිළිගන්නා ලද්දේය.. “ඇවැත්නි, සම්බෝධියෙහි මා හා සම සම වූ රහත් සම්මා සම්බුදුවරු අනාගත කාලයෙහි වන්නාහ’යි යන මෙය මා විසින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුයෙහිදී අසා සම්මුඛයෙහිදී පිළිගන්නා ලද්දේය.

“අට්ඨානමෙතං අනවකාමො යං එකිකා ලොකධාතුයා දෙධි අරභනො සමමාසමබුද්ධා අපුබ්බං අචරිමං උපපජ්ජයන්තං. නොතං යානං විජ්ජති”ති. එකච්චාභං භනො එවං පුට්ඨො එවං බ්‍යාකරමානො වුක්ඛවාදී වෙච්ච භගවතො භොමී, න ච භගවතො අභුතෙන අබ්භාවිකම්භාමී, ධම්මස්ස වානුධම්මං බ්‍යාකරොමී, න ච කොචි සභධම්මිකො. වාදන්තූපාතො¹ ඉරංඤා යානං ආගච්ජති?ති”.

17. “තඤ්ඤං සාරිපුක්ඛං එවං පුට්ඨො එවං බ්‍යාකරමානො වුක්ඛවාදී වෙච්ච මෙ භොති න ච මං අභුතෙන අබ්භාවිකම්භාමී, ධම්මස්ස වානුධම්මං බ්‍යාකරොමී, න ච කොචි සභධම්මිකො වාදන්තූපාතො ඉරංඤා යානං ආගච්ජති”ති.

අච්ඡරියබ්භූතානි

18. එවං වුක්ඛො ආයස්මා උද්ධි භගවතො එතදවොච: “අච්ඡරියං භනො අබ්භූතං භනො තථාගතස්ස අපට්ඨිච්ජනා සන්තූච්ඡිතා සලලෙඛනා යත්‍ර හි නාම තථාගතො එවංමභිද්ධිකො එවංමභානුභාවො, අථ ච පන නොවික්ඛානං පාතුකරිස්සති. එකමෙකං වෙපි ඉතො භනො ධම්මං අඤ්ඤතිස්සීයා පරිබ්බාජකා අක්ඛති සමනුපසෙසයන්තං, තෙ තාවතකෙතොව පටාකං පරිභරෙයන්තං. අච්ඡරියං භනො අබ්භූතං භනො තථාගතස්ස අපට්ඨිච්ජනා සන්තූච්ඡිතා සලලෙඛනා, යත්‍ර හි නාම තථාගතො එවංමභිද්ධිකො එවංමභානුභාවො, අථ ච පන නොවික්ඛානං පාතුකරිස්සති”ති.

19. “පස්ස ඛො ඤං උද්ධි: තථාගතස්ස අපට්ඨිච්ජනා සන්තූච්ඡිතා සලලෙඛනා, යත්‍ර හි නාම තථාගතො එවං මභිද්ධිකො එවංමභානුභාවො, අථ ච පන නොවික්ඛානං පාතුකරිස්සති. එකමෙකං වෙපි ඉතො උද්ධි ධම්මං අඤ්ඤතිස්සීයා පරිබ්බාජකා අක්ඛති සමනුපසෙසයන්තං, තෙ තාවතකෙතොව පටාකං පරිභරෙයන්තං. පස්ස ඛො ඤං උද්ධි: තථාගතස්ස අපට්ඨිච්ජනා සන්තූච්ඡිතා සලලෙඛනා, යත්‍ර හි නාම තථාගතො එවංමභිද්ධිකො එවංමභානුභාවො, අථ ච පන නොවික්ඛානං පාතුකරිස්සති”ති.

20. අථ ඛො භගවා ආයස්මා, සාරිපුක්කං ආමනෙත්ඤ්ඤි: “තස්මාතිභං ඤං සාරිපුක්කං ඉමං ධම්මපට්ඨියායං අභිකම්භං භාසෙය්‍යාසි භික්ඛුනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං. යෙසමපි හි සාරිපුක්කං මොසපුරිසානං භවිස්සති තථාගතෙ කම්බාවා වීමතිවා තෙසමිමං³ ධම්මපට්ඨියායං සුඤ්ඤා යා තථාගතෙ කම්බාවා වීමති වා සා පභීගිස්සති”ති. ඉති භිදං ආයස්මා සාරිපුක්කො භගවතො සමමුඛා සමපසාදං පච්චෙද්ධි. තස්මා ඉමස්ස වෙය්‍යාකරණස්ස සමපසාදනියනෙතොව අධිවචනන්ති.

සමපසාදනියසුක්කං නීට්ඨිතං පඤ්චමං.

1. වාදන්තූපාද-මථස
2. යස්මා-ඤා.
3. තෙසමපි ඉමං-ප්‍රා. තෙසමපි ම-ඤා.

ඇවැත්නි එක් ලෝකධාතුවෙක රහත් සම්මාසම්බුදුවරු දෙ නමක් ඉදිරි පසු නො වූ එක් විටම පහළ වන්නාහ යන මෙය නො කරුණෙක, සිදු වන්නට අවකාශ නැත්තෙක. මෙ කරුණ විදාමාන නො වේ' යැ යි යන මෙය මා විසින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුයෙහිදී අසා ඔබ හමුයෙහිදී පිළිගන්නා ලද්දෙකැ'යි මෙසේ පවසන්නෙමි. 'වහන්ස, මෙසේ විචාරනු ලැබූ මම මෙපරිද්දෙන් එක්තරා ශාස්තෘ තෙතකු පිළිගන්නා බව පවසනුයෙමි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ වචන-යක් ම කියන්නෙකිමි වෙමි ද? භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අභූතයෙන් දෙස් නො නගන්නෙකිමි වෙමි ද? නව ලොවුතුරා දහමට අනුකූල ධර්ම වූ පූර්වභාග ප්‍රතිපත්තිය පවසනුයෙමි වෙමි ද? කරුණු සහිත කිසි වාදයක් ගැඹහියැ යුතු තැනට පැමිණෙයි දැ?'යි (සැරියුත් තෙරණුවෝ වදළහ.)

17. “ශාරීපුත්‍රයෙනි, එසේ වී නම් අසන්න. එසේ විචාරන ලදු ව යට කී සේ විසඳන තෙපි මා කී දැයක් ම කියන්නෝ වහු, මට අභූතයෙන් දෙස් නහන්නෝ නො වහු, ධර්මයට අනුකූල ධර්මය ද පවසන්නෝ වහු, කරුණු සහිත කිසි දු වාදයක් ගැඹහියැ යුතු තැනට නොපැමිණේ' යැ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක. මෙසේ වදළ කලා උදයි තෙරණුවෝ 'වහන්ස, යම්බඳු වූ තරාගතයන් වහන්සේ මෙසේ මහත් සෘද්ධි ඇති සේක්, මෙසේ මහත් තෙද ඇති සේක් වැලි දු එසේ තමා හෙළි නො කරන සේක. එසේ වූ තරාගතයන් වහන්සේගේ අල්පේච්ඡතාව, සන්තුෂ්ටතාව සංලේඛිතාව ආශ්චර්ය ය, අද්භූත යැ' යි කීහ.

18. “උදයීනි, යම්බඳු තරාගතයෝ මෙසේ මහත් සෘද්ධි ඇත්තෝ ද, මහත් තෙදැත්තෝ ද එහෙත් තමන් නො ම හෙළි කරන්නෝය. බලවූ, උදයීනි, එහි තරාගතයන්ගේ අල්පේච්ඡතාව සන්තුෂ්ටතාව, සංලේඛිතාව, කොතරම් ආශ්චර්ය ද! උදයීනි මෙයින් එක් එක් දහමක් නමුදු අන්තොවු පිරිවැජ්ජේ තමන් කෙරෙහි දක්නාහු නම් එතෙකින්ම ඔහු කොඬ් ඔසොවා ගෙන, නුවර සිසාරා හැවිදුනාහ. උදයීනි, යම්බඳු වූ තරාගතයෝ මෙසේ මහත් සෘද්ධි ඇත්තෝ ද මහත් තෙද ඇත්තෝ ද එහෙත් තමන් හෙළි නො කරන්නාහ. බලවූ, උදයීනි, තරාගතයන්ගේ අල්පේච්ඡතාව, සන්තුෂ්ටතාව, සංලේඛිතාව ආශ්චර්ය ය.!

19. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ වදරා ඉක්බිති සැරියුත් තෙරුන් බණවා, ශාරීපුත්‍රයෙනි, එසේ වී නම් තෙපි මේ ධර්මපර්යායය මහණුනට, මෙහෙණියනට, උචසුවනට, උචැසියනට එක්වත් කියවු. ශාරීපුත්‍රයෙනි, යම් හිස් පුරුෂ තෙතකුනට තරාගතයන් කෙරෙහි සැකයක් හෝ විමති-යක් හෝ වන්නේ ද, ඔවුනට මේ ධර්මපර්යායය ඇසීමෙන් තරාගත-යන් කෙරෙහි යම් සැකයක් හෝ විමතියක් හෝ වී නම්, එය ප්‍රහීණ වන්නේ යැ'යි වදළ සේක.

මෙසේ ම සැරියුත් තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුයෙහි සිය පැහැදීම දැන්වූහ. එහෙයින් මේ නිර්භාජක සූත්‍රයට 'සම්පසාදනීය' සූත්‍රය යන නම විය.

පස්වනු සම්පසාදනීය සූත්‍රය නිමියේ යැ.

6

පාසාදිකසුත්තං

1. එවං මෙ සුතං:

එකං සමයං භගවා සකෙකසු වීභරතී, වෙධඤ්ඤා නාම සත්තා, තෙසං අච්චෙනෙ පාසාදෙ.

නිගණ්ඨනාතපුත්තකාලකිරියා

තෙන ධො පන සමයෙන නිගණ්ඨො නාතපුත්තො¹ පාවායං අධුනා කාලකතො භොතී. තස්ස කාලකිරියාය භික්ඛා නිගණ්ඨො ද්වෙධකජාතා භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදපන්තා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසතති විතුදන්තා වීභරනතී “න ඤං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාසී, අභං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාමී. කිං ඤං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානිස්සමී! මිච්ඡාපට්ඨනෙතා නිමසී, අභමඝමී සමමාපට්ඨනෙතා, සතිතමමො, අසතිතනෙත, පුරෙ වචනීයං පච්ඡා අවච, පච්ඡා වචනීයං පුරෙ අවච, අවිණ්ණං තෙත විපරාවක්ඛං, ආරොපිතො තෙ වාදෙ, නිග්ගහිතො නිමසී වර වාදපමොක්ඛාය, නිබ්බයෙති වා සචෙ පභොසී”ති. වධො යෙව ධො² මඤ්ඤ නිගණ්ඨසු නාතපුත්තියෙසු අනුචක්ඛතී යෙ පි නිගණ්ඨස්ස නාතපුත්තස්ස සාවකා ගිහී ඔද්භවසනා, තෙ තෙසු නිගණ්ඨසු නාතපුත්තියෙසු නිබ්බික්ඛරූපා වීරක්ඛරූපා පට්ඨානරූපා, යථා තං දුරක්ඛාතෙ ධම්මවිනයෙ දුප්ඵලදිතෙ අනියානිකෙ අනු-පසම්ඝංචකනිකෙ අසමමාසමුදාධපච්චදිතෙ භික්ඛදුපෙ අපට්ඨසරණෙ.

1. භාවපුත්තං-මජ්ඣංකං
2. වධො යෙවෙතො - කම.

6

පාසාදික සූත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී;

එක් සමයෙක්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ශාක්‍ය ජනපදයෙහි වෙඩඤ්ඤ නම් යම් ශාක්‍ය රජදරු කෙනෙක් වූහු ද, ඔවුන්ගේ අඹ වෙනෙහිවූ ප්‍රාසාද-යෙහි වැඩ වසන සේක.

එ සමයෙහි වූ කලී ඤනපුත්‍ර නිර්ග්‍රන්ථ තෙමේ පාවා නුවරෙහි දී නොබෝ දවසකට පෙර කලුරිය කෙළේ වෙයි. ඔහුගේ කාලක්‍රියායෙන් පසු නොමනා කොට කියන ලද, නොමනා කොට දන්වනලද, තෙර්‍යාණික නොවූ, කෙලෙස් නිවීම පිණිස නො පවත්නා වූ සමාක්-සම්බුද්ධ නොවූවක්හු විසින් ප්‍රකාශිත වූ බිදිගිය ස්තූපය ඇති (මළාවූ ශාස්තෘහු ඇති), ශාස්තෘහුගේ අභාවයෙන් පිළිසරණක් නැත්තාවූ සස්-තෙක්හි යම්සේ වියැ යුතු ද, එසේ ම ඔහුගේ ශ්‍රාවක වූ නිවවුහු හෙද-හිත්ත වූවාහු, දෙ කොටසකට බෙදී ගියාහු, උපන් අරඟල ඇත්තාහු උපන් කලහ ඇත්තාහු, විවාදයට බටුවාහු, “තෝ මේ දහම් විනය නො දනී, මම මේ දහම්විනය දනිමි, කිම තෝ මේ දහම් විනය දනගත්තෙහි ද! තෝ වරදවා පිළිපත්තෙහි, මම මොනොවට පිළිපත්තෙමි. මා කී වචන අර්ථයුක්ත ය, තගේ වචන අර්ථරහිත ය. පළමුවෙන් කියැ යුත්ත තෝ පසු ව කියෙහි, පසු ව කියැයුත්ත පළමුයෙන් කියෙහි. තා බොහෝ කලක් පුහුණු කළ දැ මගේ වාදය නිසා පෙරළී ගියේ ය. තා මත්තෙහි මා විසින් වාදය ආරෝපිත ය. තෝ මා විසින් නිගන්තා ලද්දෙහි. වාදයෙන් මිදෙනු පිණිස (උත්තර සොය සොයා) හැවිදුව. ඉදින් හැක්කෙහි නම් මා නැඟු වාදයෙන් මිදී ගනුව”යි උතුන් වචන නැමැති අධියැටියෙන් විදුනාහු වෙසෙත්. ඤනපුත්‍රයාගේ අතැවැස්සන් අතුරෙහි උතුන් මරා-ගැන්මක් මෙන් පවතී. ඤනපුත්‍ර නිර්ග්‍රන්ථයාගේ ශ්‍රේණිවස්ත්‍රධාරී යම් ගෘහි ශ්‍රාවක කෙනෙක් වෙත් ද, උතුන් ඤනපුත්‍රයාගේ අතැවැස් නිවවුන් කෙරෙහි කලකිරුණු ස්වභාවය ඇත්තාහු ආදර රහිත ස්වභාවය ඇත්තාහු, පළමු දක්වූ සත්කාර ඉරුකාර හැර පසුබැස ගිය ස්වභාවය ඇත්තාහු වෙත්.

2. අථ ඛො චුජෙදු සමඡුදෙදුසො පාවායං වසසං චුජො,¹ යෙන සාම-
 ගාමො යෙනායසමා ආනාජෙදු තෙනුපසඛකමි. උපසඛකමිතො ආයසමනනා
 ආනාදං අභිවාදෙද්වා එකමනනං නිසීදි. එකමනනං නිසීනෙයා ඛො
 චුජෙදු සමඡුදෙදුසො ආයසමනනං ආනාදං එතදවොච: නිගණේයා භනෙන
 නාතපුනෙතා පාවායං අධුනා කාලකතො. තසස කාලකිරියාය භිනනා
 නිගණේයා දෙඛධිකජාතා -පෙ- භිනනචුපෙ අපපට්ඨරණේ'ති: එවං චුකෙත
 ආයසමා ආනාජෙදු චුජං සමඡුදෙදුසං එතදවොච: අතී ඛො ඉදං ආචුසො
 චුජදු කථාපාහතං හගට්ඨනං දසසනාය. ආයාමාචුසො චුජදු, යෙන
 හගට්ඨා තෙනුපසංකමිසසාම. උපසඛකමිතො හගට්ඨනො එතමත්ථං ආරො-
 වෙසසාමා'ති.²

‘එවං භනෙත’ති ඛො චුජෙදු සමඡුදෙදුසො ආයසමනො ආනාජසස
 පචචසෙසාසී. අථ ඛො ආයසමා ව ආනාජෙදු චුජෙදු ව සමඡුදෙදුසො
 යෙන හගට්ඨා තෙනුපසංකමිසු, උපසඛකමිතො හගට්ඨනං අභිවාදෙද්වා
 එකමනනං නිසීදිංසු. එකමනනං නිසීනෙයා ඛො ආයසමා ආනාජෙදු
 හගට්ඨනං එතදවොච: අයං භනෙන චුජෙදු සමඡුදෙදුසො එවමාහ:
 “නිගණේයා භනෙන නාතපුනෙතා පාවායං අධුනා කාලකතො.
 තසස කාලකිරියාය භිනනා නිගණේයා දෙඛධිකජාතා -පෙ- භිනනචුපෙ
 අපපට්ඨරණේ” ති.

අසමමා සමබ්බදධපපචෙදිත - ධම්මචිතයො

3. “එවං හෙතං චුජදු අසමමාසමබ්බදධපපචෙදිතෙ ධම්මචිතයෙ හොති
 දුරකකාතෙ ධම්මචිතයෙ දුපපචෙදිතෙ අනියායානිකෙ අනුපසමසංචක්කනිකෙ
 අසමමාසමබ්බදධපපචෙදිතෙ. ඉධ චුජදු සත්ථා ව හොති අසමමාසමබ්බදධො,
 ධම්මො ව දුරකකාතො දුපපචෙදිතො අනියායානිකො අනුපසමසංචක්ක-
 නිකො අසමමාසමබ්බදධපපචෙදිතො, සාවකො ව තසමිං ධම්මෙ න
 ධම්මානුධම්මපපට්ඨනො විහරති න සාමිච්චපට්ඨනො න අනුධම්මචාරි,
 වොකකමම ව තමනා ධම්මො වක්කති.

1. මසසං චුචෙයා-මඡසං
 2. ආරොචෙයාමා-සායා

2. එ කල්හි චූඤ්ඤාසයෝ පාචා නුවරෙහි වස් චූසුවෝ, සාමගාමයෙහි අනඳ තෙරුන් කරා එළැඹියෝ ය. එළැඹ ආයුෂ්මත් අනඳ තෙරුන් ආදරයෙන් වැද, පසෙක හිඳගත්හ. පසෙක හුන්නා වූ ම චූඤ්ඤාසයෝ ආයුෂ්මත් අනඳ තෙරුන්ට ‘වහන්ස, ඥාතපුත්‍ර නිර්ග්‍රන්ථ තෙමේ පාචා නුවරැදී, නොබෝ කල්හි කලුරිය කෙළේ වෙයි. ඔහුගේ කාලක්‍රියායෙන්.....බිඳීගිය ස්තූප ඇති, පිළිසරණක් නැති සස්තොක්හි යම්පේ වියැ යුතු ද, එසේ ම ඔහු සවු නිවටහු හෙදහින්න වූවාහු, දෙකොටසකට බෙදී ගියාහු.....වෙත් යැ’ යි සැළ කළෝ ය. මෙසේ සැළ කළ කල්හි අනඳ තෙරණුවෝ චූන්ද සමනුද්දෙසනට ඇවැත් චූන්දයෙනි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දක්නා පිණිස මෙය කථාප්‍රාභාතයෙක් (කතා පඩුරෙක් වට) ඇත, ඇවැත් චූන්දයෙනි, එවු, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා යන්නවු. ගොස් මෙ කරුණ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සැළ කරන්නමෝ වෙ දු’යි වදළහ. ‘එසේ ය, වහන්සැ’යි කියා ම චූන්ද සමනුද්දෙසයෝ අනඳ තෙරුන්ට පිළිවදන් දුන්හ.

ඉක්බිති අනඳතෙරණුවෝ ද චූන්ද සමනුද්දෙස ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹියහ. එළැඹ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ආදරයෙන් වැද, එක් පසෙක හිඳගත්හ. එක් පසෙක හුන්නා වූ ම අනඳ තෙරණුවෝ ‘වහන්ස, ඥාතපුත්‍ර නිර්ග්‍රන්ථ පාචා නුවරැදී කලුරිය කෙළේ යැ යි, ඔහුගේ කාලක්‍රියායෙන් ... බිඳීගිය ස්තූප ඇති, පිළිසරණක් නැති සස්තොක්හි යම්පේ වියැ යුතු ද, එසේ ම ඔහු සවු නිවටහු හෙදහින්න වූවාහු, දෙකොටසකට බෙදීගියාහු ... වෙත් යැ’ යි මෙසේ ම චූන්ද සමනුද්දෙසයෝ කියති’යි මෙ පවත් සැළ කළහ.

3. එවිට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ වදළ සේක: “චූන්දයෙනි, නොමනා කොට කියන ලද, නොමනා කොට දන්වන ලද, තෙර්ශාණික නොවූ, කෙලෙස් නිවීම පිණිස නො පවත්නාවූ, අසමාක්සමබුද්ධියක්හු විසින් ප්‍රකාශිත වූ සස්තොක්හි මෙය මෙසේ ම වෙයි. චූන්දයෙනි, මෙහි ශාස්තෘ තෙමේ සමාක්සමබුද්ධත් නො වෙ ද, ධර්මයත් නො මනා කොට දෙසන ලද ද, නොමනා කොට දන්වන ලද ද, අතෙර්ශාණික ද, කෙලෙස් සංසිදීම පිණිස නො පවත්නේ ද, අසමාක්සමබුද්ධියක්හු විසින් ප්‍රකාශිත ද, ශ්‍රාවක තෙමෙත් ඒ දහමහි ධර්මානු-ධර්මප්‍රතිපත්ත වැ, නිසි පිළිවෙත්හි පිළිපත් වැ අනුධර්මවාරී වැ නො වෙසෙයි. හේ ඒ ධර්මයෙන් ඉවතට පැන පැන පවතී.

සො එවමසා වචනීයො “තසා නෙ ආච්චියො ලාභා, තසා නෙ සුලභං, සඤා ච නෙ අසමාසමුද්දොධා ධම්මො ච දුරක්ඛාතො දුප්පච්චිතො අනියායානිකො අනුපසමසංවනනනිකො අසමාසමුද්දොධාපච්චිතො, ඤාති තසං ධම්මෙ න ධම්මානුධම්මපට්ඨපනෙතා වීහරසී න සාමීව්ච්චිපනෙතා න අනුධම්මචාරී, වොකකම්ම ච තමා ධම්මො වනනසී”ති. ඉති ඛො චුද්ද සඤාපි තඤ්ඤා භාරගො, ධම්මො පි තඤ්ඤා භාරගො, සාවකො ච තඤ්ඤා එවං පාසංසො. යො ඛො චුද්ද එවරුපං සාවකං එවං වදෙයා “එතායසමා තපා පට්ඨපජ්ඣ යපා නෙ සඤාතා ධම්මො දෙසිතො පඤ්ඤාතො”ති, යො ච තං සමාදාපෙති යඤ්ඤා සමාදාපෙති යො ච සමාදාපෙති තප්පතාය පට්ඨපජ්ඣති, සබ්බෙ නෙ බහුං අපුඤ්ඤං පසවහති. තං කිසං හෙතු? එවං හෙතං චුද්ද හොති දුරක්ඛාතෙ ධම්මචිතයෙ දුප්පච්චිතෙ අනියායානිකෙ අනුපසමසංවනනනිකෙ අසමාසමුද්දොධාපච්චිතෙ.

4. ඉධ පන චුද්ද සඤා ච හොති අසමාසමුද්දොධා, ධම්මො ච දුරක්ඛාතො දුප්පච්චිතො අනියායානිකො අනුපසමසංවනනනිකො අසමාසමුද්දොධාපච්චිතො, සාවකො ච තසං ධම්මෙ ධම්මානුධම්මපට්ඨපනෙතා වීහරති සාමීව්ච්චිපනෙතා අනුධම්මචාරී, සමාදාය තං ධම්මං වනනති. සො එවමසා වචනීයො “තසා නෙ ආච්චියො අලාභා, තසා නෙ සුලභං, සඤා ච නෙ අසමාසමුද්දොධා ධම්මො ච දුරක්ඛාතො දුප්පච්චිතො අනියායානිකො අනුපසමසංවනනනිකො අසමාසමුද්දොධාපච්චිතො ඤාති තසං ධම්මෙ ධම්මානුධම්මපට්ඨපනෙතා වීහරසී සාමීව්ච්චිපනෙතා අනුධම්මචාරී, සමාදාය තං ධම්මං වනනසී”ති.

ඉති ඛො චුද්ද සඤාපි තඤ්ඤා භාරගො, ධම්මො පි තඤ්ඤා භාරගො, සාවකො පි තඤ්ඤා එවං භාරගො. යො ඛො චුද්ද එවරුපං සාවකං එවං වදෙයා. “අධ්මායසමා ඤායපට්ඨපනෙතා ඤායමාරාධෙ සසති”ති, යො ච පසංසති යඤ්ඤා පසංසති යො ච පසංසිතො භියොයාසොමකාය වීරියං ආරහති සබ්බෙ නෙ බහුං අපුඤ්ඤං පසවහති. තං කිසං හෙතු? එවං හෙතං චුද්ද හොති දුරක්ඛාතෙ ධම්මචිතයෙ දුප්පච්චිතෙ අනියායානිකෙ අනුපසමසංවනනනිකෙ අසමාසමුද්දොධාපච්චිතෙ.

‘ඇවැත්නි, ඒ තොපට මේ ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්ති ආදීහු ලාභයෝ ය, ඒ තොප විසින් මිනිසන් බව ද මොනොවට ලද්දේ ය. තොප ගේ ශාස්තෘ ද අසමාක්සම්බුද්ධ ය, තොපගේ ධර්මය ද දුරාඛ්‍යාත ය, දුෂ්ටවෙදික ය, අනෙතර්ශාණික ය, ව්‍යුපගමය පිණිස නො පවත්නේය, අසමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් ප්‍රකාශිත ය. තෙපින් ඒ ධර්මයෙහි ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්ත වැ නො වසහු. නිසි පිළිවෙත්හි නො පිළිපත්නහු අනුධම්මාරී නො වහු. ඒ දහමින් ඉවතට පැන පවතිනු’ යැ යි හෙ තෙම මෙසේ කියැ යුතු වන්නේ ය, (ඔහුට මෙසේ කියැ යුතු ය). චූන්දයෙනි, මෙසේ එහි ශාස්තෘ ද ඒකාන්තයෙන් ගර්භා ලබනු සුදුසු ය, එහි ධර්මය ද ගර්භා ලැබියැ යුතු ය. එහි ශ්‍රාවක තෙමේ ම මෙසේ පැසැසුම් ලැබියැ යුතු ය. චූන්දයෙනි, යමෙක් වූ කලි මෙබඳු සච්චක්භට, ‘ආයුෂ්මත් තෙමේ ඒ වා යම් සේ තෘගේ ශාස්තෘහු විසින් දහම දෙසන ලද ද, පනවන ලද ද, එසේ පිළිපදි ව’ යි මෙසේ කියන්නේ ද, යමෙකුත් එය සමාදන් කරවා ද, යමකුත් සමාදන් කරවා ද (යමකු ලවා දෝවා ද), යමෙකුත් සමාදන් කරවන ලද්දේ එය පුරාලනු පිණිස පිළිපදි ද, ඒ සියල්ලෝ බොහෝ අකුසල් රැස් කෙරෙත්. ඒ කවර හෙයින්? යත්: චූන්දයෙහි, නො මනා කොට කියන ලද, නො මනා කොට දන්වන ලද, අනෙතර්ශාණික වූ, කෙලෙස් නිවීම පිණිස නො පවත්නා වූ අසමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් ප්‍රකාශිත වූ සස්තෙකහි මෙය මෙසේ ම වෙයි. එ හෙයින්.

4. චූන්දයෙනි, මෙහි (එක්තරා) ශාස්තෘවරයෙක් වනාහි අසමාක්සම්බුද්ධ ද වෙයි. ධර්මය ද නොමනා කොට කියන ලද්දේ ද, නොමනා කොට දන්වන ලද්දේ ද, අනෙතර්ශාණික ද, කෙලෙස් නිවීම පිණිස නො පවත්නේ ද, අසමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් ප්‍රකාශිත ද වෙයි. එ දහමහි ශ්‍රාවකයා ද ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්ත වැ, නිසි පිළිවෙත්හි පිළිපත්-තෙක් වැ, අනුධර්මාරී වැ වෙසෙයි, ඒ දහම සමාදන් කොට ගෙන පවතී. ‘ඇවැත්නි, ඒ තොපට අලාභ ය, ඒ තොප විසින් මිනිස්බව නපුරු කොට ලබන ලද්දෙකි. තොපගේ ශාස්තෘ ද අසමාක්සම්බුද්ධ ය, (තොප ගේ) ධර්මය ද නොමනා කොට කියන ලද්දේ ය, නොමනා කොට දන්වන ලද්දේ ය, අනෙතර්ශාණික ය, කෙලෙස් නිවීම පිණිස නො පවත්නෙක, අසමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් ප්‍රකාශිත ය, තෙපි ද ඒ දහමහි ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපත්ත ව එයට නිසි පිළිවෙත්හි පිළිපත්-තෝ ව අනුධර්මාරී වැ වසහු. ඒ ධර්මය සමාදන් කොට ගෙන වසහු’ යැ යි, මෙසේ ඒ ශ්‍රාවක තෙමේ කියැ යුතු වන්නේය.

චූන්දයෙනි මෙසේ ම එහි ශාස්තෘ ද ගැරැහුම් ලැබියැ යුතු ය. එහි ධර්ම ය ද ගැරැහුම් ලැබියැ යුතු ය, එහි ශ්‍රාවකයා ද මෙසේ ගැරැහුම් ලැබියැ යුතු ය. චූන්දයෙනි, යමෙක් වනාහි එබඳු ශ්‍රාවකයකුට ‘ආයුෂ්මත් තෙමේ ඒ කාන්තයෙන් න්‍යායප්‍රතිපත්ත ය, න්‍යායය (මුක්තිය ලබන පිළිවෙත) සම්පූර්ණ කරන්නේ යැ’ යි මෙසේ කියන්නේ ද යමෙක් එසේ පසසන්නේද, යමක් හු පසසන්නේද, යමෙක් පසසනා ලද්දේ බොහෝ සේ වැර වඩා ද ඒ සියල්ලෝ ම බොහෝ පවී රැස් කෙරෙත්, ඒ කවර හෙයින් යත්: චූන්දයෙනි, නො මනා කොට කියන ලද, නොමනා කොට පවසන ලද, අනෙතර්ශාණික නොවූ, කෙලෙස් නිවීම පිණිස නොපවත්නා වූ, අසමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් ප්‍රකාශිත වූ සස්තෙක මෙය මෙසේ ම වෙයි, එ හෙයින්.

සමමාසමුද්ධපච්චේදිත — ධම්මචිනායො

5. ඉධ පන චූඤ්ඤා සඤ්ඤා ච හොති සමමාසමුද්ධො ධම්මො ච සඤ්ඤානො සුපච්චේදිතො නියායානිකො උපසමසංවහනනිකො සමමාසමුද්ධපච්චේදිතො, සාවකො ච තඤ්ඤිං ධම්මෙ න ධම්මානුධම්මපථිපනෙතා විහරති න සාමීච්චිපනෙතා න අනුධම්මචාරී, වොකකම්ම ච තම්මා ධම්මො වහනති. සො ඵවමස්ස වචනීයො. “තස්ස තෙ ආවුසො අලාභා, තස්ස තෙ දුලලංඝිං, සඤ්ඤා ච තෙ සමමාසමුද්ධො, ධම්මො ච සඤ්ඤානො සුපච්චේදිතො නියායානිකො උපසමසංවහනනිකො සමමාසමුද්ධපච්චේදිතො, කුඤ්ඤා තඤ්ඤිං ධම්මෙ න ධම්මානුධම්මපථිපනෙතා විහරසී න සාමීච්චිපනෙතා න අනුධම්මචාරී, වොකකම්ම ච තම්මා ධම්මො වහනසී”ති. ඉති ඛො චූඤ්ඤා සඤ්ඤා පි තඤ්ඤා පාසංසො, ධම්මො පි තඤ්ඤා පාසංසො, සාවකො ච තඤ්ඤා ඵවං භාරග්ගො, යො ඛො චූඤ්ඤා ඵවරූපං සාවකං ඵවං වදෙය්‍ය “ඵතායඤ්ඤා තථා පථිපජ්ජතු යථා තෙ සඤ්ඤා ධම්මො දෙසිතො පඤ්ඤානො” ති. යො ච සමාදපෙති යං ච සමාදපෙති යො ච සමාදපිතො තථංතාය පථිපජ්ජති, සබ්බෙ තෙ බහුං පුඤ්ඤං පසවන්ති. තං කිස්ස හෙතු? ඵවං හෙතං චූඤ්ඤා හොති සඤ්ඤානෙ ධම්මචිනායෙ සුපච්චේදිතෙ නියායානිකෙ උපසමසංවහනනිකෙ සමමාසමුද්ධපච්චේදිතෙ.

6. ඉධ පන චූඤ්ඤා සඤ්ඤා ච හොති සමමාසමුද්ධො, ධම්මො ච සඤ්ඤානො සුපච්චේදිතො නියායානිකො උපසමසංවහනනිකො සමමාසමුද්ධපච්චේදිතො, සාවකො ච තඤ්ඤිං ධම්මෙ ධම්මානුධම්මපථිපනෙතා විහරති, සාමීච්චිපනෙතා අනුධම්මචාරී, සමාදය තං ධම්මං වහනති, සො ඵවමස්ස වචනීයො: තස්ස තෙ ආවුසො ලාභා, තස්ස තෙ දුලලංඝිං, සඤ්ඤා ච තෙ සමමාසමුද්ධො ධම්මො ච සඤ්ඤානො සුපච්චේදිතො නියායානිකො උපසමසංවහනනිකො සමමාසමුද්ධපච්චේදිතො, කුඤ්ඤා තඤ්ඤිං ධම්මෙ ධම්මානුධම්මපථිපනෙතා විහරසී, සාමීච්චිපනෙතා අනුධම්මචාරී, සමාදය තං ධම්මං වහනසී”ති. ඉති ඛො චූඤ්ඤා සඤ්ඤා පි තඤ්ඤා පාසංසො, ධම්මො පි තඤ්ඤා පාසංසො, සාවකො පි තඤ්ඤා ඵවං පාසංසො.

5, චුන්දයෙනි, මෙහි ශාස්තෘ තෙමේත් සමාක්සම්බුද්ධ වෙ ද, ධර්මයත් මොනොවට කියන ලද්දේ, මොනවට දන්වන ලද්දේ, තෙතර්ශාණික වූයේ, කෙලෙස් නිවීම පිණිස පවත්නේ සමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් ප්‍රකාශිත වූයේ වෙ ද, ශ්‍රාදකයා වනාහි ඒ දහමෙහි ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්ත නො වූයේ, නිසි පිළිවෙතට නොපිළිපත්නේ, අනුධර්මවාරි නොවූයේ වෙසේ ද, ඒ ඒ පිළිවෙතින් පිටත පැන පැන වෙසෙයි ද, හෙ තෙමේ මෙසේ කියැ යුතු වන්නේ ය: 'ඇවැත්නි, ඒ තොපට අලාභ ය, ඒ තොප විසින් මිනිස්බව නපුරු කොට ලද්දේ ය. තොපගේ ශාස්තෘ ද සමාක්සම්බුද්ධ ය, ධර්මය ද මොනවට කියන ලද්දේ ය, මොනොවට දනවන ලද්දේ ය, තෙතර්ශාණික ය, කෙලෙස් නිවීම පිණිස පවත්නේ ය, සමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් ප්‍රකාශිත ය. එහෙත් තෙපි ඒ ධර්මයෙහි ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්ත නො වැ, නිසි පිළිවෙත්හි පිළිපත්නෙක් නො වැ, අනුධර්මවාරි නො වැ වෙසෙවු. ඒ ධර්මයෙන් පිටත පැන පැන පවත්නු' යැ යි (මෙසේ හෙ තෙම දෙස් නැගියැ යුතු වන්නේ ය. චුන්දයෙනි, මෙසේ එහි ශාස්තෘ ද පැසැයිය යුත්තේ ය, එහි ධර්මය ද පැසැයිය යුත්තේ ය, එහෙත් එහි ශ්‍රාවකයා මෙසේ ගැරැහියැ යුත්තේ ය. චුන්දයෙනි, යමෙක් වනාහි මෙබඳු ශ්‍රාවකයකුට 'ආයුෂ්මත් හු එත් වා, යම් සේ තොපගේ ශාස්තෘහු විසින් දහම් දෙසන ලද ද පණවන ලද ද, එසේ පිළිපදිත් ව යි මෙසේ කියැ යුතු වන්නේ ය. එහි යමෙකුත් සමාදන් කරවා ද, යමක්හුත් සමාදන් කරවා ද, යමෙකුත් සමාදන් කරවන ලද්දේ, එය පුරනු පිණිස පිළිපදී ද ඒ සියල්ලෝම බොහෝ පින් රැස් කෙරෙත්, ඒ කවර හෙයින්? යත්: චුන්දයෙනි, මොනොවට කියන ලද, මොනොවට දන්වන ලද, තෙතර්ශාණික වූ, කෙලෙස් නිවීම පිණිස පවත්නාවූ, සමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් ප්‍රකාශිත වූ සස්තෙක්හි මෙය මෙසේ ම වෙයි. එ හෙයින්.

6. චුන්දයෙනි, මෙහි වනාහි ශාස්තෘ තෙමේත් සමාක්සම්බුද්ධ වෙ ද, ධර්මයත් මොනොවට කියන ලද්දේ, මොනොවට දන්වන ලද්දේ, තෙතර්ශාණික වූයේ, කෙලෙස් නිවීම පිණිස පවත්නේ, සමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් පවසන ලද්දේ වෙ ද, ශ්‍රාවක තෙමේ ද ඒ දහමෙහි ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්ත වැ නිසි පිළිවෙත්හි පිළිපත්නෙක් වැ අනුධර්ම-වාරි වැ වෙසේ ද, ඒ ධර්මය සමාදන් කොටගෙන පවතී ද, හෙ තෙමේ මෙසේ කියැ යුතු වන්නේ ය: 'ඇවැත්නි, ඒ තොපට ලාභ ය, ඒ තොප විසින් මිනිස් බව මොනොවට ලද්දේ ය, තොපගේ ශාස්තෘ ද සමාක්සම්බුද්ධ ය, ධර්මයත් ස්වාධ්‍යාත ද සුප්‍රවේදිත ද තෙතර්ශාණික ද, කෙලෙස් නිවීම පිණිස පවත්නේ ද, සමාක්සම්බුද්ධප්‍රකාශිත ද වෙයි. තොපින් ඒ ධර්මයෙහි ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්ත වැ, නිසි පිළිවෙතට පිළිපත්නේ වැ, අනුධර්මවාරි වැ වසහු. ඒ ධර්මය සමාදන් කොට ගෙන පවතිනු' යැ යි (මෙසේ කියැ යුතුවන්නේ ය). චුන්දයෙනි, මෙසේ ම එහි ශාස්තෘ ද පැසැයියැ යුත්තේ ය, එහි ධර්මය ද පැසැයියැ යුත්තේ ය, එහි ශ්‍රාවක තෙමේ ද පැසැයියැ යුත්තේ ය.

යො ඛො චුඤ්ඤ ඵවරුපං සාවකං ඵවං වදෙය්‍ය “අදධායසමා ඤ්‍යපට්ඨ-
පනෙතා ඤ්‍යමාරාධෙසසති”ති, යො ච පසංසති යං ච පසංසති, යො ච
පසංසිතො භියොයාසොමකතාය වීරියං ආරහති, සට්ඨෙ තෙ ඛහුං පුඤ්ඤං
පඝට්ඨති. තං කිසස හෙතු? ඵවං හෙතං චුඤ්ඤ භොති සවාකතො ධම්ම-
චිතයෙ සුප්පට්ඨෙදිතෙ නිය්‍යානිකෙ උපසමසංවත්තනිකෙ සම්මාසම්බුද්ධිප-
ට්ඨෙදිතෙ.

සාවකානුතාපකරා සතප්පකාලකිරියා

7. ඉධ පන චුඤ්ඤ සඤ්ඤා ච ලොකෙ උදපාදි අරහං සම්මාසම්බුද්ධො,
ධම්මො ච සවාකතො සුප්පට්ඨෙදිතො නිය්‍යානිකො උපසමසංවත්තනිකො
සම්මාසම්බුද්ධිපට්ඨෙදිතො, අවිඤ්ඤපිතඤ්ඤා වසස භොතති සාවකා සඤ්ඤාමෙම
න ච නෙසං කෙවලපරිපුරං බ්‍රහ්මචරියං ආචීකතං භොති උත්තානීකතං
සධ්ධසඛ්‍යාභපදකතං සප්පට්ඨිරකතං යාව දෙවමනුසෙසභි සුප්පකාසිතං,
අථ නෙසං සඤ්ඤානො අත්තරධානං භොති. ඵවරුපො ඛො චුඤ්ඤ සඤ්ඤා
සාවකානං කාලං කතො ආනුතප්පො භොති. තං කිසස හෙතු? සඤ්ඤා ච
නො ලොකෙ උදපාදි අරහං සම්මාසම්බුද්ධො, ධම්මො ච සවාකතො
සුප්පට්ඨෙදිතො නිය්‍යානිකො උපසමසංවත්තනිකො සම්මාසම්බුද්ධිපට්ඨෙදිතො.
අවිඤ්ඤපිතඤ්ඤා වමහ සඤ්ඤාමෙම, න ච නො කෙවලපරිපුරං බ්‍රහ්මචරියං
ආචීකතං භොති උත්තානීකතං සධ්ධසඛ්‍යාභපදකතං සප්පට්ඨිරකතං යාව
දෙවමනුසෙසභි සුප්පකාසිතං, අථ නො සඤ්ඤානො අත්තරධානං
භොති”ති. ඵවරුපො ඛො චුඤ්ඤ සඤ්ඤා සාවකානං කාලකතො
ආනුතප්පො භොති.

චූන්දයෙනි, යමෙක් වනාහි මෙබඳු ශ්‍රාවකයකුට ‘ඒකාන්තයෙන් ආයුෂ්මත්හු චූක්තිමාර්ගයට පිළිපත්තෝ ය, න්‍යාය ධර්මය සපුරාලන්නෝ යැ’යි මෙසේ කියන්නේ ද, යමෙකුත් මෙසේ පසස්තේ ද, යමක්හුත් පසස්තේ ද, යමෙක් පසස්තා ලද්දේත් බොහෝ සෙයින් වැර වඩන්නේ ද, ඒ සියල්ලෝ බොහෝ පින් රැස් කරන්නාහ. ඒ කවර හෙයින්? යත්: චූන්දයෙනි, මොනොවට කීයන ලද මොනොවට දන්වන ලද, තොර්ශාණික වූ, කෙලෙස් නිවීම පිණිස පවත්නාවූ, සමාක්සම්බුද්ධයන්හු විසින් ප්‍රකාශිත වූ සස්තෙහි මෙය මෙසේ ම ය. එ හෙයින්.

7. චූන්දයෙනි, මෙහි වූ කලී අර්හත් වූ සමාක්සම්බුද්ධ වූ ශාස්තෘ ද ලොවැ උපන්නෝ ය. ධර්මය ද ස්වාධ්‍යාත ය, සුප්‍රවේදික ය, තොර්ශාණික ය, ක්ලෙශොපශමය පිණිස පවත්නෝ ය, සමාක්සම්බුද්ධයන්හු විසින් ප්‍රකාශිත ය, ඔහු ගේ ශ්‍රාවකයෝ සද්ධර්මයෙහි අවබෝධ කරවන ලද අර්ථ ඇත්තෝ නො වෙත් ද, හැම සැටියෙන් පිරිසුන් වූ සසුන් බඹසර ඔවුනට හෙළි කරන ලද්දේ ප්‍රකට කරන ලද්දේ සියලු ශාසනාර්ථයන් එකට කැටි කොට දක්වන ලද්දේ. සසර දුක් දුරැලීමෙහි ප්‍රයෝජනවත් සේ කොට දෙසන ලද්දේ, දෙවිලොව පටන් කොට මිනිස්ලොව තෙක් සියලු තන්හි මොනොවට ප්‍රකාශ කරන ලද්දේ නො වේ ද, එ කල්හි ඔවුන්ගේ ශාස්තෘහුගේ පිරිනිවීම වේ ද, චූන්දයෙනි, මෙබඳු වූ ශාස්තෘ තෙමේ කලුරිය කෙළේ ශ්‍රාවකයනට අනුකෘතකර (පසුතැවිල්ල ඇති කරනුයේ) වෙයි. ඒ කවර හෙයින්? යත්: ‘අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධ වූ අපගේ ශාස්තෘ තෙමේ ලොවැ පහළ විය, ධර්මය ස්වාධ්‍යාත ද සුප්‍රවේදික ද තොර්ශාණික ද ක්ලෙශොපශමය පිණිස පවත්නේ ද, සමාක්සම්බුද්ධයන්හු විසින් ප්‍රකාශිත ද විය. එහෙත් අපි ඒ සද්ධර්මයෙහි අවබෝධ නො කරවන ලද අර්ථ ඇත්තෝ වම්හ, කෙවලපරිසුරණ වූ ශාසන බ්‍රහ්මවර්යය අපට නො ම හෙළි කරන ලද්දේ වෙයි, නො ම ප්‍රකට කරන ලද්දේ වෙයි, සියලු ශාසනාර්ථයන් එකට කැටි කොට නො දක්වන ලද්දේ වෙයි. දුක් දුරැ ලීමෙහි ප්‍රයෝජනවත් සේ කොට නො දෙසන ලද්දේ වෙයි, සියලු දෙවිමිනිසුන් අකුරෙහි මැනවින් ප්‍රකාශ කරන ලද්දේ නො වෙයි. එතෙකුදු වුවත් අපේ ශාස්තෘහු ගේ අන්තර්ධ්‍යනය වී යැ’යි ඔවුනට පසුතැවිල්ල වෙයි. චූන්දයෙනි, මෙබඳු වූ ශාස්තෘ තෙමේ කලුරිය කළේ ශ්‍රාවකයනට පසු-තැවිල්ල ඇති කරන්නේ වෙයි.

සාවකානං අනානුතපො සතපුකාලකිරියා

8. ඉධ පන චුන්ද සස්වා ව ලොකෙ උදපාදි අරභං සමොසමුච්ඡො, ධම්මො ව සවාසකානො සුප්පවෙදිතො නියායානිකො උපසමසංචක්ඛනිකො සමොසමුච්ඡාප්පවෙදිතො, විඤ්ඤපිතස්වා වස්ස භොහති සාවකා සඤ්ඤමමං කෙවලඤ්ඤි තෙසං පරිපුරං බ්‍රහ්මචරියං ආචිකතං භොති උක්ඛානිකතං සබ්බසබ්බාභපදක්ඛතං සප්පාටිභීරකතං යාව දෙවමනුසෙසති සුප්පකාසිතං අප් නෙසං සන්චුතො අනකරධානං භොති ඵවරුපො ඛො චුන්ද සස්වා සාවකානං කාලකතො අනානුතපො භොති. තං කියං හෙතු? සස්වා ව නො ලොකෙ උදපාදි අරභං සමොසමුච්ඡො, ධම්මො ව සවාසකානො සුප්පවෙදිතො නියායානිකො උපසමසංචක්ඛනිතො සමොසමුච්ඡාප්පවෙදිතො විඤ්ඤපිතස්වා වම්භා සඤ්ඤමම, කෙවලඤ්ඤි නො පරිපුරං බ්‍රහ්මචරියං ආචිකතං භොති උක්ඛානිකතං සබ්බසබ්බාභපදක්ඛතං සප්පාටිභීරකතං යාව දෙවමනුසෙසති සුප්පකාසිතං, අප් නො සන්චුතො අනකරධානං භොති''ති. ඵවරුපො ඛො චුන්ද සස්වා සාවකානං කාලකතො අනානුතපො භොති.

බ්‍රහ්මචරියඅපරිපුරනාදි කථා

9. ඵනෙහි වෙ පි චුන්ද අඛෙහති සමන්තාගතං බ්‍රහ්මචරියං භොති, නො ව ඛො සස්වා ව භොති ථෙරො රක්ඛඤ්ඤ චීරපබ්බජිතො අද්ධගතො වයො අනුප්පකො, ඵවං තං බ්‍රහ්මචරියං අපරිපුරං භොති තෙනඛෙහන. යතො ව ඛො චුන්ද ඵනෙහි වෙ පි අඛෙහති සමන්තාගතං බ්‍රහ්මචරියං භොති සස්වා ව භොති ථෙරො රක්ඛඤ්ඤ චීරපබ්බජිතො අද්ධගතො වයො අනුප්පකො, ඵවං තං බ්‍රහ්මචරියං පරිපුරං භොති තෙනඛෙහන.

ඵනෙහි වෙ පි චුන්ද අඛෙහති සමන්තාගතං බ්‍රහ්මචරියං භොති, සස්වා ව භොති ථෙරො රක්ඛඤ්ඤ චීරපබ්බජිතො අද්ධගතො වයො අනුප්පකො, නො ව ඛො ඛෙස ථෙරො හික්ඛු සාවකා භොනති වියක්ඛා චිනිතා විසාරදු පහතයොගකෙඛමා, අලං සමක්ඛාතුං සද්ධමමස්ස, අලං උප්පන්නං පරපවාදුං සහ ධම්මෙහි සුනිග්ගහිතං නිග්ගහොධා සප්පාටිභාරියං ධම්මං දෙසෙතුං, ඵවං තං බ්‍රහ්මචරියං අපරිපුරං භොති තෙනඛෙහන.

8. චූන්දයෙනි, මෙහි වනාහි අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධ වූ ශාස්තෘ තෙමෙ ලොවැ පහළ විය. නෛරයාණික වූ, කෙලෙස් නිවීම පිණිස පවත්නාවූ ධර්මය ද මොනොවට වදරන ලද්දේ වෙයි. සමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් ප්‍රකාශිත ද වෙයි. ඔහුගේ ශ්‍රාවකයෝ ද සද්ධර්මයෙහි අවබෝධ කරවන ලද අර්ථ ඇත්තෝ වෙත්. ඔවුනට කෙවල පරිපූර්ණ ශාසන බ්‍රහ්මචරියය ද හෙළි කරන ලද්දේ, ප්‍රකට කරන ලද්දේ, සියලු ශාසනාර්ථයන් එකට කැටි කොට දක්වන ලද්දේ, දුක් බැහැරැලීමෙහි ප්‍රයෝජනවත් කොට දෙසන ලද්දේ, දෙවිමිනිසුන් තාක් මොනොවට ප්‍රකාශ කරණ ලද්දේ වෙයි. එකල්හි ඔවුන්ගේ ශාස්තෘහුගේ අන්තර්ධානය වෙයි. චූන්දයෙනි; මෙබඳු වූ ශාස්තෘ තෙමේ කලුරිය කළේ ශ්‍රාවකයනට අනුතාප කර නො වෙයි. ඒ කවර හෙයින්? 'අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධ වූ අපගේ ශාස්තෘ තෙම ලොව පහළ විය, නෛරයාණික වූ කෙලෙස් නිවීම පිණිස පවත්නාවූ, ධර්මය ද මොනොවට වදරන ලද්දේ ද මොනොවට දන්වන ලද්දේ ද වෙයි, සමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් ප්‍රකාශිත ද වෙයි. අපි ද ඒ සද්ධර්මයෙහි අවබෝධ කරවන ලද අර්ථ ඇත්තමෝ වම්හ. අපට කෙවල පරිපූර්ණ වූ ශාසනබ්‍රහ්මචරියය හෙළි කරන ලද්දේ, පෙහෙළි කරන ලද්දේ, වෙයි. ඒ ධර්මයන් සියලු ශාසනාර්ථ කැටි කොට දක්වන ලද්දේ, දුක් දුරැලීමට ප්‍රයෝජනවත් සේ කොට දෙසන ලද්දේ, දෙවිමිනිසුන් තාක් සියලු දෙනා අතුරෙහි මොනොවට ප්‍රකාශ කරන ලද්දේ වෙයි. එ කල්හි අපගේ ශාස්තෘහුගේ අන්තර්ධානය වූයේ යැ' යි ඔහු දනිත්. එහෙයින්. චූන්දයෙනි, මෙබඳු වූ ශාස්තෘ තෙමේ කලුරිය කළේ ශ්‍රාවකයනට අනුතාපකර නො වෙයි.

9. චූන්දයෙනි, ඉදින් සසුන් බබ්බර මේ අභිගවලින් සමන්විත වේ ද, එහෙත් ශාස්තෘ තෙමෙ ස්ථවිර නො වේ ද, විරරාත්‍රඥ නො වේ ද, පැවිදි වූ බොහෝ කල් ඇත්තේ නො වේ ද, දික් කලක් ඉක්මියේ නො වේ ද, පැසිම් වයසට පැමිණියේ නො වේ ද, මෙසේ ඒ ශාසනබ්‍රහ්මචරියය ඒ අභිගයෙන් අපරිපූර්ණ වේ (අචූ වේ). චූන්දයෙනි, යම් හෙයෙකින් ශාසනබ්‍රහ්මචරියය මේ අභිගවලින් සමන්විත වේ ද, ශාස්තෘ තෙමෙත් ස්ථවිරත් රාත්‍රඥත්, පැවිදි වූ බොහෝ කල් ඇතියේත් දික් කලක් ඉක්මියේත් පැසිම් වයසට පැමිණියේත් වේ ද, මෙසේ ඒ බබ්බර ඒ අභිගයෙන් පරිපූර්ණ වේ.

චූන්දයෙනි, සසුන් බබ්බර මේ අභිගවලින් පරිපූර්ණ වන්නේ නමුදු, ශාස්තෘ තෙමෙත් ස්ථවිරත් රාත්‍රඥත් පැවිදි වූ බොහෝ කල් ඇතියේත් දික් කලක් ඉක්මියේත් පැසිම්වයසට පැමිණියේත් වේ ද, වැලිදු ඔහුට වාක්ත වූ විනිත වූ විසාරද වූ, රහත්බවට පැමිණියාවූ, සද්ධර්මය මොනොවට කියන්නට සමර්ථ වූ, උපන්නාවූ පරවාදය කරුණු සහිත ව මොනොවට නිගහා දුක් දුරැලීම පිණිස ප්‍රයෝජනවත් වන සේ කොට දහම් දෙසන්නට සමර්ථ වූ, ස්ථවිර වූ, ශ්‍රාවක හික්සුහු නො වෙත් ද, මෙසේ මේ අභිගයෙන් ඒ සසුන් බබ්බර අපරිපූර්ණ වෙයි.

10. යතො ච ඛො චූඤ්ඤ ඵතෙහි දෙඛෙහි පි අඛෙහි සමන්තාගතං
බ්‍රහ්මචරියං හොති, සඤා ච හොති ථෙරො රත්තඤ්ඤ චිරපබ්බජිතො
අඛගතො වයො අනුපපන්නො, ථෙරො වසං භික්ඛු සාවකා හොන්ති
වියත්තා චිතීතා විසාරද පත්තයොගකෙඛමා, අලං සමකඛාතුං සද්ධමමසං
අලං උපපන්නං පරපවාදං සහ ධම්මෙහි සුනීගහතිතං නිග්ගහෙත්වා
සප්පාච්ඡාරියං ධම්මං දෙසෙත්වා, ඵං තං බ්‍රහ්මචරියං පරිපුරං හොති
තෙනඛෙහන.

ඵතෙහි වෙපි චූඤ්ඤ අඛෙහි සමන්තාගතං බ්‍රහ්මචරියං හොති,
සඤා ච හොති ථෙරො රත්තඤ්ඤ චිරපබ්බජිතො අඛගතො වයො
අනුපපන්නො ථෙරො වසං භික්ඛු සාවකා හොන්ති වියත්තා චිතීතා
විසාරද-පෙ-අලං උපපන්නං පරපවාදං සහ ධම්මෙහි සුනීගහතිතං
නිග්ගහෙත්වා සප්පාච්ඡාරියං ධම්මං දෙසෙත්වා, තො ච බවසං මජ්ඣිමා
භික්ඛු සාවකා හොන්ති, චිතීතා -පෙ- මජ්ඣිමා වසං භික්ඛු සාවකා
හොන්ති -පෙ- තො ච බවසං නවා භික්ඛු සාවකා හොන්ති වාත්තා
-පෙ- නවා වසං භික්ඛු සාවකා හොන්ති -පෙ- තො ච බවසං ථෙරො
භික්ඛුනියො සාවකා හොන්ති වාත්තා -පෙ- ථෙරො වසං භික්ඛුනියො
සාවකා හොන්ති -පෙ- තො ච බවසං මජ්ඣිමා භික්ඛුනියො සාවකා
හොන්ති වාත්තා -පෙ- මජ්ඣිමා වසං භික්ඛුනියො සාවකා හොන්ති
වාත්තා -පෙ- තො ච බවසං නවා භික්ඛුනියො සාවකා හොන්ති -පෙ-
නවා වසං භික්ඛුනියො සාවකා හොන්ති වාත්තා -පෙ- තො ච බවසං
උපාසකා සාවකා හොන්ති ගිඪි ඔදනවසනා බ්‍රහ්මචාරිනො වාත්තා -පෙ-
උපාසකා වසං සාවකා හොන්ති ගිඪි ඔදනවසනා බ්‍රහ්මචාරිනො වාත්තා
-පෙ- තො ච බවසං උපාසකා සාවකා හොන්ති ගිඪි ඔදනවසනා
කාමභොගිනො වාත්තා -පෙ- උපාසකා වසං සාවකා හොන්ති ගිඪි
ඔදනවසනා කාමභොගිනො වාත්තා -පෙ- තො ච බවසං උපාසකා
සාවකා හොන්ති ගිඪිනියො ඔදනවසනා බ්‍රහ්මචාරිනියො වාත්තා -පෙ-
උපාසකා වසං සාවකා හොන්ති ගිඪිනියො ඔදනවසනා බ්‍රහ්මචාරිනියො
වාත්තා -පෙ- තො ච බවසං උපාසකා සාවකා හොන්ති ගිඪිනියො
ඔදනවසනා කාමභොගිනියො වාත්තා -පෙ- උපාසකා වසං සාවකා
හොන්ති ගිඪිනියො ඔදනවසනා කාමභොගිනියො වාත්තා -පෙ- තො ච
බවසං බ්‍රහ්මචරියං හොති ඉඤ්ඤෙව චිතඤ්ඤ විපාරිතං බාහුජඤ්ඤං
සුදුගුතං යාව දෙවමනුසෙහි සුපපකාසිතං -පෙ- බ්‍රහ්මචරියං වසං
හොති ඉඤ්ඤෙව චිතඤ්ඤ විපාරිතං බාහුජඤ්ඤං සුදුගුතං යාව දෙව-
මනුසෙහි සුපපකාසිතං, තො ච ඛො ලාභග්ගයසග්ගපපත්තං, ඵං තං
බ්‍රහ්මචරියං අපරිපුරං හොති තෙනඛෙහන.

10. චූන්දයෙනි, යම් භෙයෙකින් සසුන් බබසර මේ අඩගවලින් සමන්විතත් වෙ ද, ශාස්තෘ තෙමෙත් ස්ථවිරත් රාත්‍රඤ්ඤත් පැවිදි වූ බොහෝ කල් ඇතියෙත් දික් කලක් ඉක්මියෙත් පැසිම වයසට පැමිණියෙත් වෙ ද, ඔහුට ව්‍යක්ත වූ විනිත වූ විසාරද වූ රහත් බවට පැමිණියා වූ සද්ධර්මය මොනොවට කියන්නට සමත් වූ, උපන් පරවාදය කරුණු සහිත ව මොනොවට නිගහා, දුක් දුරැලීම පිණිස ප්‍රයෝජනවත් වන සේ කොට දහම් දෙසන්නට සමත් වූ, ස්ථවිර වූ ශ්‍රාවක භික්ෂුහු වෙත් ද, මෙසේ ඒ සසුන් බබසර මේ අඩගයෙන් පරිපූර්ණ වෙයි.

චූන්දයෙනි, සසුන් බබසර මේ අඩගවලින් සමන්විත වෙ ද, ශාස්තෘ තෙමෙත් ස්ථවිරත් රාත්‍රඤ්ඤත් විරප්‍රවුජිතත් දික් කලක් ඉක්මියෙත් පැසිම වයසට පැමිණියෙත් වෙ ද, ඔහුට ව්‍යක්ත වූ විනිත වූ විසාරද වූ රහත් බවට පැමිණියා වූ, සද්ධර්මය මොනොවට කියන්නට සමත් වූ, උපන් පරප්‍රවාදය කරුණු සහිත ව මොනොවට නිගහා, දුක් දුරැලනුවට ප්‍රයෝජනවත් සේ කොට දහම් දෙසන්නට සමත් වූ, ස්ථවිර වූ භික්ෂුශ්‍රාවකයෝ වෙත් ද, එහෙත් ඔහුට ව්‍යක්ත වූ... මැදුම් වයසෙහි සිටි භික්ෂුශ්‍රාවකයෝ නැත් ද, ව්‍යක්ත වූ... නවක භික්ෂුශ්‍රාවකයෝ නො වෙත් ද, ව්‍යක්ත වූ... ස්ථවිර වූ ශ්‍රාවිකා භික්ෂුණිහු නො වෙත් ද, ඔහුට ව්‍යක්ත වූ... ස්ථවිර වූ ශ්‍රාවිකා භික්ෂුණිහු වෙත් ද... එහෙත් ඔහුට ව්‍යක්ත වූ... මැදුම් වයසෙහි සිටි ශ්‍රාවිකා භික්ෂුණිහු නො වෙත් ද... ඉදින් ව්‍යක්ත වූ ... මැදුම් වයසෙහි සිටි ශ්‍රාවිකා භික්ෂුණිහු වෙත් ද... එහෙත් ව්‍යක්ත වූ... නවක භික්ෂුණි ශ්‍රාවිකාවෝ නො වෙත් ද... ඉදින් ව්‍යක්ත වූ... නවක භික්ෂුණි ශ්‍රාවිකාවෝ වෙත් ද, ... එහෙත් ඔහුට ව්‍යක්ත වූ, සුදුවත් හදනා ගෘහී බ්‍රහ්මචාරී උපාසක ශ්‍රාවකයෝ නො වෙත් ද... ඉදින් ඔහුට ව්‍යක්ත වූ සුදුවත් හදනා ගෘහී බ්‍රහ්මචාරී උපාසක ශ්‍රාවකයෝ වෙත් ද, ... එහෙත් ගෘහී වූ සුදුවත් හදනා කාමභොගී වූ ව්‍යක්ත උපාසක ශ්‍රාවකයෝ ඔහුට නො වෙත් ද, ... ඉදින් ගෘහී වූ සුදුවත් හදනා කාමභොගී වූ ව්‍යක්ත උපාසක ශ්‍රාවකයෝ ඔහුට වෙත් නමුදු සුදුවත් හදනා ගෘහස්ථ බ්‍රහ්මචාරීහි වූ ව්‍යක්ත උපාසිකා ශ්‍රාවිකාවෝ නො වෙත් ද, ... ඉදින් ඔහුට සුදුවත් හදනා ගෘහස්ථ බ්‍රහ්මචාරීහි වූ ව්‍යක්ත උපාසිකා ශ්‍රාවිකාවෝ වෙත් නමුත් සුදුවත් හදනා ගෘහස්ථ වූ කාමභොගී වූ ව්‍යක්ත උපාසිකා ශ්‍රාවිකාවෝ නො වෙත් ද, එ හෙයින්... ඔහුගේ ශාසනබ්‍රහ්මචර්යය සමාද්ධ ද, වෘද්ධිප්‍රාප්ත ද, පැතිරැගියේ ද, බොහෝ දෙනා විසින් දන්නා ලද්දේ ද, පුළුල් වූයේ ද, නුවණැති සියලු දෙව මිනිසුන් අතර මොනොවට ප්‍රකාශිත ද නො වෙයි... ඔහුගේ ශාසනබ්‍රහ්මචර්යය සමාර්ධ ද වෘද්ධිප්‍රාප්ත ද පැතිරැගියේ ද, බොහෝ දෙනා විසින් දන්නා ලද්දේ ද, පුළුල් වූයේ ද නුවණැති සියලු දෙව මිනිසුන් අතර මොනොවට ප්‍රකාශිත ද වන්නේ නමුදු ලාභයෙන් යශසින් අභපත් නො වෙයි නම්, මෙසේ ඒ සස්ත ඒ අඩගයෙන් අපරිපූර්ණ වෙයි.

11. යනො ව ඛො චුඤ්ඤ ඵතෙහි දවිහිපි අඛෙග්ගි සමනකාග්ගං චුභමචරියං හොති සඤ්ඤා ව හොති ඵෙරො රතනඤ්ඤ චිරපඛඛජිනො අද්ධගතො වයො අනුප්පකො, ඵෙරො වස භික්ඛු සාවකා හොනති වියනා විනිකා විසාරද -පෙ- අලං සප්පාටිභාරියං ධම්මං දෙසෙතුං, මජ්ඣිමා වස භික්ඛු සාවකා හොනති, නවා වස භික්ඛු සාවකා හොනති, ඵෙරො වස භික්ඛුනියො සාවකා හොනති, මජ්ඣිමා වස භික්ඛුනියො සාවකා හොනති, නවා වස භික්ඛුනියො සාවකා හොනති, උපාසකා වස සාවකා හොනති ගිහි ඔද්දතවසනා චුභමචාරිනො උපාසකා වස සාවකා හොනති ගිහි ඔද්දතවසනා කාමභොගිනො. උපාසිකා වස සාවකා හොනති ගිහිනියො ඔද්දතවසනා චුභමචාරිනියො. උපාසිකා වස සාවකා හොනති ගිහිනියො ඔද්දතවසනා කාමභොගිනියො, චුභමචරියං වස හොති ඉද්ධකොච චීතඤ්ඤ විඤ්ඤානං බාහුජඤ්ඤා පුට්ඨානං යාව දෙවමනුසෙසග්ගි සුප්පකාසිකං ලාභග්ගාප්පකාඤ්ඤා යසග්ගාප්පකාඤ්ඤා, ඵං තං චුභමචරියං පරිපුරං හොති තෙනඛෙග්ගා.

12. අභං ඛො පන චුඤ්ඤ ඵතරග්ගි සඤ්ඤා ලොකෙ උප්පකො අරභං සමමාසමුද්දා, ධම්මො ව සවාසනානො සුප්පවෙදිනො නියානිකො උපසමසංවකනිකො සමමාසමුද්දාප්පවෙදිනො, විඤ්ඤාපිතඤ්ඤා ව මෙ සාවකා සද්ධමම, කෙවලඤ්ඤා තෙසං පරිපුරං චුභමචරියං අවිකතං උපකානිකතං සබ්බසබ්බාභපදානං සප්පාටිභාරකතං යාව දෙවමනුසෙසග්ගි සුප්පකාසිකං. අභං ඛො පන චුඤ්ඤ ඵතරග්ගි සඤ්ඤා ඵෙරො රතනඤ්ඤ චිරපඛඛජිනො. අද්ධගතො වයො අනුප්පකො. සනති ඛො පන මෙ චුඤ්ඤ ඵතරග්ගි ඵෙරො භික්ඛු සාවකා වියනා විනිකා විසාරද පන-යොගකෙඛමා, අලං සමසබ්බාතුං සද්ධමස, අලං උප්පනං පරප්පාදං සහධමමග්ගි සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙඤ්ඤා සප්පාටිභාරියං ධම්මං දෙසෙතුං. සනති ඛො පන මෙ චුඤ්ඤ ඵතරග්ගි මජ්ඣිමා භික්ඛු සාවකා, -පෙ- සනති ඛො පන මෙ චුඤ්ඤ ඵතරග්ගි මජ්ඣිමා භික්ඛු සාවකා -පෙ- සනති ඛො පන මෙ චුඤ්ඤ ඵතරග්ගි නවා භික්ඛු සාවකා -පෙ- සනති ඛො පන මෙ චුඤ්ඤ ඵතරග්ගි ඵෙරො භික්ඛුනියො සාවකා -පෙ- සනති ඛො පන මෙ චුඤ්ඤ ඵතරග්ගි මජ්ඣිමා භික්ඛුනියො සාවකා -පෙ- සනති ඛො පන මෙ චුඤ්ඤ ඵතරග්ගි නවා භික්ඛුනියො සාවකා -පෙ- සනති ඛො පන මෙ චුඤ්ඤ ඵතරග්ගි උපාසකා සාවකා ගිහි ඔද්දතවසනා චුභමචාරිනො -පෙ- සනති ඛො පන මෙ චුඤ්ඤ ඵතරග්ගි උපාසකා සාවකා ගිහි ඔද්දතවසනා කාමභොගිනො -පෙ- සනති ඛො පන මෙ චුඤ්ඤ ඵතරග්ගි උපාසිකා සාවකා ගිහිනියො ඔද්දතවසනා චුභමචාරිනියො -පෙ- සනති ඛො පන මෙ චුඤ්ඤ ඵතරග්ගි උපාසිකා සාවකා ගිහිනියො ඔද්දතවසනා කාමභොගිනියො.

11. චුන්දයෙනි, යම් භෙයකින් ශාසනය මේ අභිගවලින් සමන්-
 විත වෙ ද, ශාස්තෘ තෙමෙත් ස්ථවිර ද රාත්‍රඤ ද වරප්‍රච්ඡිත ද දික් කලක්
 ඉක්මියේ ද පැසිම් වයසට පැමිණියේ ද වේ නම් කෙලෙස්තසනුවට
 ප්‍රයෝජනවත් සේ දහම් දෙසන්නට සමත් වාක්ත වූ චීතීත වූ විසාරද වූ
 ස්ථවිර භික්ෂු ශ්‍රාවකයෝත් ඔහුට වෙත් නම්, මැදුම් වයස්හි වූ... භික්ෂු
 ශ්‍රාවකයෝත් ඔහුට වෙත් නම්, නවක භික්ෂුශ්‍රාවකයෝත් ඔහුට වෙත්
 නම්, ස්ථවිර වූ භික්ෂුණී ශ්‍රාවිකාවෝත් ඔහුට වෙත් නම්, මැදුම් වයස්හි
 වූ භික්ෂුණී ශ්‍රාවිකාවෝත් ඔහුට වෙත් නම්, නවක භික්ෂුණී ශ්‍රාවිකාවෝත්
 ඔහුට වෙත් නම්, සුදුවත් හදනා ගෘහී භ්‍රම්මවාරී උපාසක ශ්‍රාවකයෝත්
 ඔහුට වෙත් නම්, සුදු වත් හදනා ගෘහී කාමහොගී උපාසක ශ්‍රාවකයෝත්
 ඔහුට වෙත් නම්, සුදු වත් හදනා ගෘහස්ථභ්‍රම්මවාරීණී උපාසිකා ශ්‍රාවිකා-
 වෝත් ඔහුට වෙත් නම්, සුදුවත් හදනා ගෘහස්ථ කාමහොගීනී උපාසිකා
 ශ්‍රාවිකාවෝත් ඔහුට වෙත් නම්, ඔහුගේ ඒ සස්ත සමාද්ධි ද වාද්ධි-
 ප්‍රාජ්න ද පැතිරැගියේ ද, බොහෝ දෙනා විසින් දන්නා ලද්දේ ද, පුළුල්
 වූයේ ද, නුවණැති සියලු දෙවිම්නිසුන් අතර සුප්‍රකාශිත ද ලාභයෙන්
 අග්‍රප්‍රාජ්න ද යශසින් අග්‍රප්‍රාජ්න ද වේ. මෙසේ ඒ සස්ත ඒ අභිගයෙන්
 පරිපූර්ණ වේ.

12. චුන්දයෙනි, මම වූ කලී මෙ සමයෙහි පහළ වූ අර්භත්
 සමාන්සම්බුද්ධයෙමි. ඒ සමාන්සම්බුද්ධ වූ මා විසින් සුප්‍රවේදිත වූ
 ධර්මය ද මොනොවට කියන ලද්දේ ය, මොනොවට දන්වන ලද්දේ ය,
 තෙතරයාණික ය, ක්ලෙශොපශමය පිණිස පවත්නේ ය. මගේ ශ්‍රාවක-
 යෝ ද සද්ධර්මයෙහි අවබෝධකරවන ලද අර්ථ ඇත්තෝ ය. ඔවුන්ගේ
 සියලු සසුන් බඹසර පරිපූර්ණ ය, හෙළි කරන ලද්දේ ය, පෙහෙළි
 කරන ලද්දේ ය, සියලු ධර්මය කැටි කොට දක්වන ලද්දේ ය, දුක්
 දුරැලනුවට ප්‍රයෝජනවත් සේ දෙසන ලද්දේ ය, නුවණැති සියලු දෙවියන්
 මිනිසුන් අතර සුප්‍රකාශිත ය. චුන්දයෙනි, මම වූ කලී මෙ සමයෙහි
 ස්ථවිර වූ වීරරාත්‍රඤ වූ, පැවිදි වූ බොහෝ කල් ඇති, දික් කලක් ඉක්මැ-
 ගිය, පැසිම් වයසට පැමිණි ශාස්තෘ වෙමි. චුන්දයෙනි, දන් වාක්ත වූ
 චීතීත වූ විසාරද වූ, රහත් බවට පැමිණි, දහම් කියන්නට සමත් වූ,
 උපන් පරප්‍රවාදය කරුණු දක්වා මොනොවට නිගහා, දුක් දුරැලීමට
 ප්‍රයෝජනවත් වන සේ දහම් දෙසන්නට සමත් වූ ස්ථවිර භික්ෂු වූ මගේ
 ශ්‍රාවකයෝ වෙත්. චුන්දයෙනි, දන්... මධ්‍යම වයස්ක භික්ෂු වූ මගේ
 ශ්‍රාවකයෝ වෙත්. දන්... නවක භික්ෂු වූ මගේ ශ්‍රාවකයෝ වෙත්.
 චුන්දයෙනි, දන්...ස්ථවිර භික්ෂුණී වූ මගේ ශ්‍රාවිකාවෝ වෙත්....
 මධ්‍යමවයස්ක භික්ෂුණී වූ මගේ ශ්‍රාවිකාවෝ වෙත්. නවක
 භික්ෂුණී වූ මගේ ශ්‍රාවිකාවෝ වෙත්, චුන්දයෙනි, දන්... සුදු
 වත් හදනා භ්‍රම්මවාරී වූ ගෘහස්ථ ශ්‍රාවකයෝ මට වෙත්. දන්...
 සුදු වත් හදනා කාමහොගී වූ ගෘහස්ථ ශ්‍රාවකයෝ මට වෙත්.
 චුන්දයෙනි, දන්... සුදු වත් හදනා භ්‍රම්මවාරීණී වූ ගෘහස්ථ ශ්‍රාවිකාවෝ
 මට වෙත්. දන්... සුදු වත් හදනා කාමහොගී වූ ගෘහස්ථ ශ්‍රාවිකාවෝ
 මට වෙත්.

එතරහි ඛො පන මෙ චුඤ්චුමචරියං ඉදං වෙව ඒතඤ්ඤා වීජාරිතං බාහුරඤ්ඤං පුට්ඨතං යාවදෙව මනුසෙහි සුපකාසිතං.

යාවතා ඛො චුඤ්චු එතරහි සජාරො ලොකෙ උපපන්නා, නාභං චුඤ්චු අඤ්ඤං එකසජාරමිසි සමනුසාමි එවං ලාභග්ගයසග්ගපපන්නා යචරිවාභං. යාවතා ඛො පන චුඤ්චු එතරහි සංඝො වා ගණො වා ලොකෙ උපපන්නා, නාභං චුඤ්චු අඤ්ඤං එකසඛිතමිසි සමනුපසාමි එවං ලාභග්ග-යසග්ගපපන්නා යචරිවායං චුඤ්චු භික්ඛුසඛෙතා. යං ඛො තං චුඤ්චු සමමා වදමානො වදෙයා සබ්බාකාරපරිපූරං අනුනං අනාධිකං ඤායානං කෙවලපරිපූරං චුඤ්චුමචරියං සුපකාසිතනති, ඉදමෙව තං සමමා වදමානො වදෙයා සබ්බාකාරසමපන්නං -පෙ- සුපකාසිතනති.

13. උදුකො සුදුඤ්චු චුඤ්චු රාමපුකො එවං වාවං භාසති: පසං න පසසති. කිඤ්ච පසං න පසසති? ති. චුරසං සාධු නිසිතසං තලමසං පසසති, ධාරඤ්චු ඛෙසං න පසසති. ඉදං චුච්චති චුඤ්චු පසං න පසසති. යං ඛො පනොතං චුඤ්චු උදුකොන රාමපුකොන භාසිතං භීතං ගමං පොට්ඨජනිකං අනාරියං අනාසංභිතං චුරමෙව සන්ධාය, යඤ්ඤානං චුඤ්චු සමමා වදමානො වදෙයා 'පසං න පසසති'ති, ඉදමෙවෙතං සමමා වදමානො වදෙයා 'පසං න පසසති'ති.

කිඤ්ච පසං න පසසති?ති: එවං සබ්බාකාරසමපන්නං සබ්බාකාර-පරිපූරං අනුනං අනාධිකං ඤායානං කෙවලපරිපූරං චුඤ්චුමචරියං සුපකාසිතනති, ඉති හෙතං පසසති. ඉදමෙසු අපකඤ්ඤායා, එවං තං පරිසුද්ධතරං අසසති, ඉති හෙතං න පසසති. ඉදමෙසු උපකඤ්ඤායා, එවං තං පරිසුද්ධතරං අසසති ඉති හෙතං න පසසති. ඉදං චුච්චති පසං න පසසති.

1. උදුකො සුදු-මඡසං.

චුන්දයෙනි, දන් වනාහි මගේ සස්න සමාදාන ද වෘද්ධිප්‍රාප්ත ද, පැතිර ගියේ ද බොහෝ දෙනා විසින් දන්තා ලද්දේ ද, පුළුල් වූයේ ද, ක්‍රවණැති දෙවිච්චිසුන් අතර ප්‍රකාශිත ද වෙයි.

චුන්දයෙනි, මෙ සමයෙහි යම් පමණ දෙනෙක් ශාස්තෘහු ලොවැ පහළ වූහ ද, මා සේ ලාභයෙන් යශසින් අග පත් අත් එක ද ශාස්තෘවරයකු මම් නො දකිමි. චුන්දයෙනි, මෙ සමයෙහි යම් පමණ සහ පිරිසෙක් හෝ ගණවුළුවෙක් ලොවැ පහළ වී ද, මේ භික්ෂුසධිසයා සේ ලාභයෙන් යශසින් අග පත් අත් එක ද සහ පිරිසක් මම් නො දකිමි. චුන්දයෙනි, සියලු කාරණයෙන් සැපැයුණු, සියලු කාරණයෙන් පිරිපුන්, අඩු ද වැඩි ද නො වූ, මොනොවට කියන ලද, සියල්ලෙන් පිරිපුන්, මොනොවට ප්‍රකාශිත වූ ආසන බ්‍රහ්මවරයයැ යි යමක් ඇරැබූ මොනොවට කියන තැනැත්තේ කියන්නේ ද, හෙ තෙමේ මෙ සස්න ඇරැබූ ම සියලු කාරණයෙන් සැපැයුණු ... මොනොවට ප්‍රකාශිත වූ බ්‍රහ්මවරයයැ යි මොනොවට කියනුයේ කියන්නේ ය.

13. චුන්දයෙනි, රාම පුත්‍ර උදක තෙමේ 'දක්නේ නො දකි' යැ යි මෙසේ වූ වචනයක් කියයි. කුමක් දක්නේ නො දකි ද? යත්: මොනොවට මුඛගත් කරන ලද ඒ කරකැත්තෙක තලය හේ දකි. එහෙත් එහි මූනත වූ කලී හේ නො දකි. චුන්දයෙනි, දක්නේ නො දකි යි යනු මේ යැ යි කියනු ලැබේ. චුන්දයෙනි, රාමපුත්‍ර උදකයා විසින් ම මේ භිත වූ ග්‍රාමා වූ පුහුදුනාතට ම සුදුසු වූ ආර්ය නොවූ, ආශ්‍රිත නොවූ යම් වචනයෙක් කියන ලද ද, එහෙත් 'දක්නේ නො දකි' යැ යි මොනොවට කියන තැනැත්තේ යමක් සඳහා කියන්නේ නම්, 'දක්නේ නො දකි' යැ යි මේ සස්න සඳහා ම කියන්නේ ය.

කුමක් දක්නේ නො දකි ද? යත්: මෙසේ මේ සසුන් බබ්භර සියලු කරුණින් සැපැයුණේ ය, සියලු කරුණින් සපිරුණේ ය. අඩුත් නැත, වැඩිත් නැත. මොනොවට දෙසන ලද්දේ ය, සියලු අංගයෙන් පරිපූර්ණ ය. මනා කොට පවසන ලද්දේ යැ' යි මෙසේ ම හේ මෙ සස්න දකි. මෙහි මෙතම් කොටස බැහැර කරන්නේ ය (බැහැර කළ යුතුය). මෙසේ එය වඩා පිරිසිදු වෙතැ යි මෙසේ හේ නො ම දකි. මෙහි (මෙ සස්නට) මෙ නම් කොටසක් පිටතින් ඇද හන්නේ ය (ඇද ගත යුතුය). මෙසේ එය වඩා පිරිසිදු වන්නේ යැ යි මෙසේ වෙය හේ නො ම දකි. මෙය 'දක්නේ නො දකි' යැ යි කියනු ලැබේ.

යං ඛො තං චුඤ්ඤ සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය “සධ්ධාකාරසම්පන්නං -පෙ- බ්‍රහ්මචරියං සුප්පකාසිතන්ති” ඉදමෙව තං සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය සධ්ධාකාරසම්පන්නං සධ්ධාකාරපරිපූරං අනුනං අනාධිකං ස්වාසාධානං කෙවලපරිපූරං බ්‍රහ්මචරියං සුප්පකාසිතන්ති.

සධ්ධාසිතබ්බං ධම්මං

14. තසමානිභ චුඤ්ඤ යෙ චො මයා ධම්මා අභිඤ්ඤා දෙසිතා, තස්ස සධ්ධෙහෙව සඛගමම සමාගමම අප්‍යේන අස්සං ඛාඤ්ඤානො ඛාඤ්ඤානං සඛගාසිතබ්බං න විවදිතබ්බං, යථයිදං බ්‍රහ්මචරියං අභිඤ්ඤා අස්ස වීරච්ඡිතිකං, තදස්ස බහුජනභිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අස්සාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුසස්සානං. කතමෙ ච චො චුඤ්ඤ ධම්මා මයා අභිඤ්ඤා දෙසිතා යස්ස සධ්ධෙහෙව සඛගමම සමාගමම අප්‍යේන අස්සං ඛාඤ්ඤානො ඛාඤ්ඤානං සඛගාසිතබ්බං න විවදිතබ්බං, යථයිදං බ්‍රහ්මචරියං අභිඤ්ඤා අස්ස වීරච්ඡිතිකං, තදස්ස බහුජනභිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අස්සාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුසස්සානං සෙය්‍යථීදං: වන්තාරො සතිපට්ඨානා, වන්තාරො සමමප්පධානා, වන්තාරො ඉදධිපාද, පඤ්ඤාචාර්යානි, පඤ්ඤා බලානි, සත්ත ඛොඤ්ඤා, අරියො අට්ඨබ්බිකො මග්ගො. ඉමෙ ඛො තෙ චුඤ්ඤ ධම්මා මයා අභිඤ්ඤා දෙසිතා, යස්ස සධ්ධෙහෙව සඛගමම සමාගමම අප්‍යේන අස්සං ඛාඤ්ඤානො ඛාඤ්ඤානං සඛගාසිතබ්බං, න විවදිතබ්බං, යථයිදං බ්‍රහ්මචරියං අභිඤ්ඤා අස්ස වීරච්ඡිතිකං, තදස්ස බහුජනභිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අස්සාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුසස්සානං.

සඤ්ඤාපෙතබ්බං විධි

15. තෙසං ච චො චුඤ්ඤ සම්මානං සමමාදමානානං අච්චදමානානං සික්ඛිතබ්බං අඤ්ඤානො සබ්බචාරී සංසෙ ධම්මං භාසෙය්‍ය, තත්ථ චෙ තුම්හාකං එවමස්ස “අයං ඛො ආයස්මා අස්සඤ්ඤෙව මිච්ඡා ගණ්ඨානි, ඛාඤ්ඤානානි ච මිච්ඡා රොපෙති”ති, තස්ස නෙව අභිනන්දිතබ්බං, නප්පට්ඨෙකාසිතබ්බං. අභිනන්දිතො අප්පට්ඨෙකාසිතො යො එවමස්ස වචනියො “ඉමස්ස නු ඛො ආචුසො අස්ස ඉමානි වා ඛාඤ්ඤානානි එතානි වා ඛාඤ්ඤානානි කතමානි ඔපාසිකතරානි ඉමෙසං වා ඛාඤ්ඤානානං අයං වා අප්‍යො එසො වා අප්‍යො, කතමො ඔපාසිකතරො? ති.”

මොනොවට කියන තැනැත්තේ 'සියලු අයුරින් සැපැයුණු ... සසුන් බබසර මොනොවට පැවැසිණැ'යි යමක් ඇරැබූ කියන්නේ නම්, එසේ කියන තැනැත්තේ 'සියලු අයුරින් සැපැයුණු, සියලු අයුරින් පිරිපුන්, අඩුත් නොවූ වැඩිත් නොවූ මොනොවට වදරන ලද, හැම ලෙසින් පිරිපුන්, බබසර මොනොවට පවසන ලදු යි මෙ සසුන්බබසර ඇරැබූ ම එය කියන්නේ ය (කිය යුතු ය.)

14. වුඤ්ජයෙනි, එ හෙයින් මෙහි මා විසින් වෙසෙසි නුවණින් දැන තොපට යම් දහම් දෙසන ලද ද, එහි තොප සියලු දෙනා විසින් ම, යම්සේ මෙ සසුන් බබසර දික් කලක් පැවැති යැ හැකි වන්නේ ද බොහෝ කලක් සිටි යැ හැකි වන්නේ ද, එසේ එක් වැ එක්රැස් වැ අර්ථයෙන් අර්ථය ද ව්‍යංජනයෙන් ව්‍යංජනය ද සසඳනුවන් ව සැඟැයිය යුතු ය. එය බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙවමිනිස්තට වැඩ පිණිස හිත පිණිස සුව පිණිස වන්නේ ය. ඒ දහම්හු නම්: සතර සතිපට්ඨානායෝ ය, සතර සමාක්ප්‍රධානායෝ ය, සතර සංඝෝපාදායෝ ය, පඤ්ච ඉඤ්ජියෝ ය, පඤ්ච බල ය, සජ්ජන බොධාධිගයෝ ය, අර්ථ අක්ඛානාධික මාර්ගය යන මොහු ය. වුඤ්ජයෙනි, සියලු දෙනා විසින් ම එක් වැ එක්රැස් වැ යමෙක අරුතින් අරුතද අකුරින් අකුර ද සසඳනුවන් ව, යම්සේ මෙ බබසර දික්කලක් පැවැති යැ හැකි වන්නේ ද, බොහෝ කලක් සිටියැ හැකි වන්නේ ද, එසේ සැඟැයියැ යුතු ද, විවාද නො කළ යුතු ද ඒ මා විසින් වෙසෙසි නුවණින් දැන දෙසන ලද මෙ දහම්හු ය. එසේ එය සංගායනා කිරීම බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙවමිනිස්තට වැඩ පිණිස හිත පිණිස සුව පිණිස වන්නේ ය.

15. වුඤ්ජයෙනි, සමග වූ සතුටු වන්නා වූ විවාද නො කරන්නා වූ ඒ තොප විසින් මෙසේ හික්මී යැ යුතු (උගත යුතු): එක්තරා සබරම-සැරියෙක් සධිසයා කෙරෙහි දහම් දෙසන්නේ නම්, එහි තොපට 'මෙ ආයුෂ්මත්ත චූකලී අර්ථය ද වරදවා ගනී, ව්‍යඤ්ජන ද වරදවා නංවා යැ'යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ නම්, ඔහුගේ වචනය නො ම පිළිගත යුතු, නො ද පිළිකෙවූ කළ යුතු. නො පිළිගෙන, නො ද පිළිකෙවූ කොට, "ඇවැත්නි, මේ අර්ථයට මොහු ව්‍යඤ්ජනයෝ ද නැත හොක් තුලු ව්‍යඤ්ජනයෝ ද? කවර ව්‍යඤ්ජන කෙනෙක් වඩා යෝග්‍ය ද? මේ ව්‍යඤ්ජනයන් ගේ අර්ථය මෙය ද? නැත හොක් එය ද? කවර අර්ථයෙක් වඩා යෝග්‍ය වේ ද?"යි හෙ තෙමේ මෙසේ විවාද යුතු වන්නේ ය.

සො වෙ එවං වදෙය්‍ය “ඉමස්ස ඛො ආච්චසො අත්ථස්ස ඉමානෙව ඛාඤ්ජනානී ඔපාසිකතරානී යානෙව එතානී” ඉමෙසං ඛාඤ්ජනානං, අයමෙව අප්පො ඔපාසිකතරො යානෙව එසො’ති, සො නෙව උස්සාදෙතඛෙධො න අපසාදෙතඛෙධො. අනුසාදෙතො අනපසාදෙතො සෙව ව සාධුකං සඤ්ඤපෙතඛෙධො, තස්ස ච අත්ථස්ස තෙසං ච ඛාඤ්ජනානං නිසන්තියා.

අපරො පි වෙ චුද්ද සමුභමචාරී සංඛෙත ධම්මං භාසෙය්‍ය, තත්‍ර වෙ තුමහාකං එවමස්ස “අයං ඛො ආයස්මා අත්ථං හි ඛො මීච්ජා ගණ්හානී, ඛාඤ්ජනානී සමමා රොපෙති”ති, තස්ස නෙව අභිනාදිතඛිං නපට්ඨෙකකාසිතඛිං. අනභිනාදිතො අපට්ඨෙකකාසිතො සො එවමස්ස වචනීයො “ඉමෙසං නු ඛො ආච්චසො ඛාඤ්ජනානං අයං වා අප්පො එසො වා අප්පො, කතමො ඔපාසිකතරො?”ති, සො වෙ එවං වදෙය්‍ය “ඉමෙසං ඛො ආච්චසො ඛාඤ්ජනානං අයමෙව අප්පො ඔපාසිකතරො, යො වෙව එසො’ති, සො නෙව උස්සාදෙතඛෙධො න අපසාදෙතඛෙධො. අනුසාදෙතො අනපසාදෙතො සෙව සාධුකං සඤ්ඤපෙතඛෙධො තෙසෙව අත්ථස්ස නිසන්තියා.

අපරො පන චුද්ද සමුභමචාරී සංඛෙත ධම්මං භාසෙය්‍ය, තත්‍ර වෙ තුමහාකං එවමස්ස “අයං ඛො ආයස්මා අත්ථං හි ඛො සමමා ගණ්හානී, ඛාඤ්ජනානී මීච්ජා රොපෙති”ති, තස්ස නෙව අභිනාදිතඛිං නපට්ඨෙකකාසිතඛිං. අනභිනාදිතො අපට්ඨෙකකාසිතො, සො එවමස්ස වචනීයො “ඉමස්ස නු ඛො ආච්චසො අත්ථස්ස ඉමානෙව ඛාඤ්ජනානී එතානී වා ඛාඤ්ජනානී, කතමානී ඔපාසිකතරානී?”ති. සො වෙ එවං වදෙය්‍ය “ඉමස්ස නු ඛො ආච්චසො අත්ථස්ස ඉමානෙව ඛාඤ්ජනානී ඔපාසිකතරා ව යානී වෙව එතානී,¹ සො නෙව උස්සාදෙතඛෙධො න අපසාදෙතඛෙධො. අනුසාදෙතො අනපසාදෙතො සෙව සාධුකං සඤ්ඤපෙතඛෙධො තෙසෙසෙඤ්ඤව ඛාඤ්ජනානං නිසන්තියා.

අපරො පි වෙ චුද්ද සමුභමචාරී සංඛෙත ධම්මං භාසෙය්‍ය, තත්‍ර වෙ තුමහාකං එවමස්ස “අයං ඛො ආයස්මා අත්ථෙසෙච්ච සමමා ගණ්හානී, ඛාඤ්ජනානී ච සමමා රොපෙති”ති, තස්ස ‘සාධු’ති භාසිතං අභිනාදිතඛිං අනුමොදිතඛිං. තස්ස ‘සාධු’ති භාසිතං අභිනාදිතො අනුමොදිතො සො එවමස්ස වචනීයො “ලාභා නො ආච්චසො සුඋඤ්ඤං නො ආච්චසො, යෙ මයං ආයස්මහං තාදිසං මුභමචාරීං පසාම එවං අත්ථපෙතං ඛාඤ්ජනුපෙතනති.”

1. යාවෙව ඕතානි - සමු

ඉදින් හේ ඇවැත්ති, මේ අර්ථයට මේ ව්‍යාඤ්ජන ම වඩා සුදුසු ය. මේ ව්‍යාඤ්ජනයනට මා විසින් කියන ලද මේ යම් අර්ථ කෙතෙක් ඇද්ද, මේ අර්ථ ම වඩා සුදුසු ය. යම් තෙල අර්ථයක් ඇද්ද, එය නො ම හුවා දක්වී යැ යුතු, නො ද බැහැර කළ යුතු. නො මහුවා දක්වා, නො ම බැහැර කොට, 'ඒ අර්ථය ද ඒ ව්‍යාඤ්ජනයන් ද සලකා බලනු පිණිස හේ ම මොනොවට දන්වීයැ යුතු.

වුද්දයෙනි, අන් සබරම්සැරියෙකුත්, සධ්‍යයා කෙරෙහි දහම් කියන්නේ නම්, 'මේ ආයුෂ්මත් තෙම අර්ථය වරදවා ගනී, ව්‍යාඤ්ජනයන් මොනොවට නංවා' යැ යි එහි තොපට මෙසේ සිතෙක් වන්නේ නම්, ඔහුගේ වචන නො ම පිළිගත යුතු නො ද පිළිකෙටු කළ යුතු. සතුටු ද නො වී, නො ද පිළිකෙටු කොට, 'ඇවැත්ති, මේ ව්‍යාඤ්ජනයන් හේ මේ අර්ථය ද? නැත හොත් තෙල අර්ථය ද? මෙයින් කවර එකෙක් වඩා යෝග්‍ය ද?' යි මෙසේ හේ කියැ යුතු ය. ඉදින් 'ඇවැත්ති, මේ ව්‍යාඤ්ජනයන් හේ (ශබ්දයන්ගේ) යම් තෙල අරුතෙක් වේ ද, ඒ මේ අරුත ම වඩා යෝග්‍ය යැ යි හෙ තෙමෙ මෙසේ කියන්නේ නම්, හේ නො ම හුවා දක්වීය යුතු, නො ද හෙලා දක්ක යුතු. නො ම හුවා දක්වා, නො ද හෙලා දක, එහි අරුත් සලකා බලනු පිණිස හේ ම මොනොවට දන්වීයැ යුතු.

වුද්දයෙනි, අන් සබරම්සැරියෙක් සධ්‍යයා කෙරෙහි දහම් කියන්නේ නම්, 'මේ ආයුෂ්මත්හු අර්ථය වූකලී මොනොවට ගනිත්, ව්‍යාඤ්ජනයන් වරදවා නංවති' යි තොපට මෙසේ සිතෙක් වන්නේ නම් ඔහු ගේ වචනයට නො ම සතුටු වීයැ යුතු, එය නො ද පිළිකෙටු කළ යුතු. එයට නො ම සතුටු ව, නො ද පිළිකෙටු කොට, 'ඇවැත්ති, මේ අර්ථයා හේ (මේ අර්ථය පවසන) ව්‍යාඤ්ජනයෝ මොහු ම ද? නැත හොත් තුලුහු ද? කවර ව්‍යාඤ්ජන කෙතෙක් වඩා යෝග්‍ය ද? යි හේ මෙසේ කියැ යුතු (ඔහුගෙන් මෙසේ ප්‍රශ්න කළ යුතු.) ඉදින් හෙ තෙමේ "ඇවැත්ති, (මා කී) යම් තෙල ව්‍යාඤ්ජන කෙතෙක් වෙත් ද, මේ අර්ථයට ඒ ව්‍යාඤ්ජනයෝ ම වඩා යෝග්‍ය වෙත්' යැ යි මෙසේ කියන්නේ නම්, හේ නො ම හුවා කියැ යුතු නො ද හෙලා කියැ යුතු. හුවා නො කියා, හෙලා ද නො කියා, ඒ ව්‍යාඤ්ජනයන් ම සලකා බලනු පිණිස හේ ම මොනොවට දන්වීයැ යුතු.

වුද්දයෙනි, අන් සබරම්සැරියෙක් ද සධ්‍යයා කෙරෙහි දහම් කියන්නේ නම්, ඉදින් එහි ලා 'මේ ආයුෂ්මත්හු විනාහි අර්ථය ද මොනොවට ගනී, ව්‍යාඤ්ජනයන් ද මොනොවට නංවා යැ යි තොපට මෙසේ සිතෙක් වන්නේ නම්, 'මැනැවැ' යි ඔහුගේ වචනයට සතුටු වීයැ යුතු, අනුමෙවීයැ යුතු. ඔහුගේ වචනයට 'මැනැවැ යි සතුටු වූ, අනුමෙවැ 'ඇවැත්ති, යම්බඳු වූ අපි මෙසේ අරුත් දන්නා, ව්‍යාඤ්ජන දන්නා ආයුෂ්මත් වූ ඔබ වැනි සබරම්සරක්හු දක්නමෝ ද, ඇවැත්ති ඒ අපට ලාභයෝ ය, අවැතනි, ඒ අප විසින් (අත්බව) මොනොවට ලද්දේ යැ' යි හේ මෙසේ කියැ යුතු වන්නේ ය.

පව්වියානුඤ්ඤාතකාරණං

16. න වො අහං චුඤ්ඤ දිට්ඨධම්මිකානං යෙව ආසවානං සංවරාය ධම්මං දෙසෙමි, න පනාහං චුඤ්ඤ සම්පරාධිකානං යෙව ආසවානං පටිසාතාය ධම්මං දෙසෙමි. දිට්ඨධම්මිකානං වෙවාහං චුඤ්ඤ ආසවානං සංවරාය ධම්මං දෙසෙමි සම්පරාධිකානාඤ්ඤ ආසවානං පටිසාතාය. තස්මා තිහ චුඤ්ඤ යං වො මයා වීවරං අනුඤ්ඤාතං, අලං වො තං යාවදෙව සීතස්ස පටිසාතාය, උණ්හස්ස පටිසාතාය, ඩංස මකස වාතාතපසරිංසපසමථස්සානං පටිසාතාය, යාවදෙව හිරිකොපින-පට්ඨජාදනස්මං. යො වො මයා පිණ්ඩපාතො අනුඤ්ඤාතො, අලං වෙ-සො යාවදෙව ඉමස්ස කායස්ස ධීනියා යාපනාය වීහිංසුපරතියා බ්‍රහ්මවරි යානුග්ගහාය.

ඉති සුරාණඤ්ඤ වෙදනං පටිභබ්බාමි නවඤ්ඤ වෙදනං න උපපාදෙසසාමි, යාත්‍රා ච මෙ හවිසසති අනවජ්ජතා ච එාසුච්භාරො වාති. යං වො මයා සෙතාසනං අනුඤ්ඤාතං, අලං වො තං යාවදෙව සීතස්ස පටිසාතාය උණ්හස්ස පටිසාතාය ඩංස මකස වාතාතපසරිංසපසමථස්සානං පටිසාතාය යාවදෙව උතුපරිසසයවිනොදනං පටිසලොචාරාමස්මං.

යො වො මයා ගීලානාපච්චයගෙසජ්ජපරිකම්බාරො අනුඤ්ඤාතො, අලං වො සො යාවදෙව උපපනකානං වෙය්‍යාබාධිකානං වෙදනානං පටිසාතාය අබ්‍යාපජ්ඣපරමතායා ති.

සුඛලලිකානුයොගො

17. යානං ඛො පනෙතං චුඤ්ඤ විජ්ජති, යං අඤ්ඤතිජීයා පරිබ්බා-ජකා එවං වදෙය්‍යං “සුඛලලිකානුයොගමනුසුත්තා සමණා සකාපුත්තියා විහරන්ති”ති. එවං වාදිනො චුඤ්ඤ අඤ්ඤතිජීයා පරිබ්බාජකා එවමසු වචනියා “කතමො සො අවුසො සුඛලලිකානුයොගො? සුඛලලිකානුයොගො හි බහු අනෙකවිභිතා නානපකාරකා”ති.

16. චූඤ්ඤිති, මෙ ලොවැ (ප්‍රත්‍යය පර්යෙෂණ ප්‍රත්‍යය පරිභොග හේතූයෙන්) උපද්‍රා කාමාශ්‍රවාදි ආශ්‍රව හැවුරුම පිණිස පමණක් තොපට දහම් නො දෙසමි. චූඤ්ඤෙති, (කලහ හේතූයෙන් උපද්‍රා) පරලොවැ දී දුක් විපාක දෙන ආශ්‍රවයන් නැසීම පිණිස පමණක් දහම් නො දෙසමි. චූඤ්ඤෙති, තොපට මෙලොවැ උපද්‍රා ආශ්‍රව-යන්ගේ සංවරය පිණිස ද, පරලොවැ විපාක දෙන ආශ්‍රවයන්ගේ විනාශය පිණිස ද තොපට දහම් දෙසමි. චූඤ්ඤෙති, එහෙයින් මෙහි මා විසින් තොපට යම් සිවුරෙක් අනුදන්තා ලද ද, එය යම්තාක් ම ශීතය නැසීම පිණිස උණුසුම නැසීම පිණිස, ඇටලේ මැස්සන් මදුරුවන් සර්පයන් අවු සුළං යන මොවුන්ගේ ස්පර්ශය වැළැක්වීම පිණිස, හිරි කොවන අභග වසාලනු පිණිස සමත් ම වෙයි. තොපට මා විසින් යම් පිණ්ඩපාතයෙක් අනුදන්තා ලද්දේ ද, එය යම්තාක් ම මෙ රූපකය සිටුනා පිණිස, “මෙසේ පැරැණි බඩගිනි වෙදනාව නසන්නෙමි, අළුත් බඩගිනි වෙදනාවක් නො උපදවන්නෙමි, මෙයින් මගේ ජීවිත යාත්‍රාව ද වන්නේ ය, නිවරද බව ද පහසු විභරණය ද වන්නේ යැ” යි යැපෙනු පිණිස වෙහෙසින් වළකිනු පිණිස, බබ්බරට අනුග්‍රහ පිණිස සමත් ම වෙයි.

මා විසින් තොපට යම් සෙනස්නෙක් අනුදන්තා ලද ද, එය යම්තාක් ම ශීත නසනු පිණිස, උෂ්ණය නසනු පිණිස ඇට මැසි මදුරු අවු සුළං සර්ප යන මොවුන්ගේ ස්පර්ශය වළක්වනු පිණිස ඝාතුවිපර්යාසයෙන් වන උවදුරු දුරැලීම පිණිස, විත්තවිවේකයෙහි ඇලෙනු පිණිස සැහෙයි.

මා විසින් තොපට යම් බෙහෙත් පිරිකරෙක් අනුදන්තා ලද ද, එය තොපට උපද්‍රා යම්තාක් රෝගවේදනා වැළැක්ම පිණිස, ව්‍යාබාධ නැති බව (නිදුක් බව) පරම කොට ඇති බව පිණිස සැහෙයි.

17. චූඤ්ඤෙති, ශ්‍රමණශාක්‍යසුත්‍රියයෝ සුඛල්ලිකානුයොගයෙහි (සුව සෙව්නුයෙහි) ඇලී වෙසෙත් යැ’ යි අන්තොටු පිරිවැජ්ජෝ මෙසේ කියන්නාහු ය’ යන මේ කාරණයෙක් ඇත. චූඤ්ඤෙති, මෙසේ කියන අන්තොටු පිරිවැජ්ජෝ “ඇවැත්නි, ඒ කවර සුඛල්ලිකානුයොගයෙක් ද? (සුව සෙව්නුයෙහි ඇලීමෙක් ද?) සුඛල්ලි-කානුයොගයෝ (සුව සෙව්නුයෙහි ඇලීම්) වූ කලී බොහෝ හ, නොයෙක් වැදැරුම් හ, නන් අයුරු හ” යි මෙසේ කියූ යුතු වන්නාහ. (අන්තොටු පිරිවැජ්ජනට මෙසේ කියූ යුතු)

වක්ඛාරො'මෙ චුඤ්ඤාසුච්චානුසොගො භීනා ගම්මා පොච්ඡුජ්ජනිකා අනරියා අනාසංඝිතා න නිබ්බිද්දා න විරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සම්මොධාය න නිබ්බානාය සංවත්තනති. කතමෙ වක්ඛාරො? ඉධ චුඤ්ඤා එකච්චො ඛාලො පාණෙ වධිතා වධිතා අක්ඛානං සුඛෙති පිණෙති. අයං පයමො සුච්චානුසොගො. සුන ව පරං චුඤ්ඤා ඉධෙකච්චො අදික්ඛං ආදිසිතා ආදිසිතා අක්ඛානං සුඛෙති පිණෙති. අයං දුතියො සුච්චානුසොගො. සුන ව පරං චුඤ්ඤා ඉධෙකච්චො මුසා හණිතා හණිතා අක්ඛානං සුඛෙති පිණෙති. අයං තතියො සුච්චානුසොගො. සුන ව පරං චුඤ්ඤා ඉධෙකච්චො පඤ්ඤාති කාමං ගුණෙති සමපපිතො සමබ්බිභුතො පරිවාරෙති, අයං චතුසො සුච්චානුසොගො. ඉමෙ ඛො චුඤ්ඤා වක්ඛාරො සුච්චානුසොගො භීනා ගම්මා පොච්ඡුජ්ජනිකා අනරියා අනාසංඝිතා න නිබ්බිද්දා න විරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සම්මොධාය න නිබ්බානාය සංවත්තනති.

18. යානං ඛො පනෙතං චුඤ්ඤා විජ්ජති, යං අඤ්ඤාතිඤ්ඤා පරිබ්බාජකා එවං වදෙය්‍යං. 'ඉමෙ වක්ඛාරා සුච්චානුසොගෙ අනුයුක්ඛා සමණා සක්ඛාසුක්ඛා'ති. තෙ වො 'මා හෙවනතිසසුච්චනියා. න තෙ සමමා වදමානා වදෙය්‍යං අබ්භාවිකෙකියං අසතා අභුතෙතං.

වක්ඛාරො'මෙ චුඤ්ඤාසුච්චානුසොගො එකන්තනිබ්බිද්දා විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්මොධාය නිබ්බානාය සංවත්තනති. කතමෙ වක්ඛාරො? ඉධ චුඤ්ඤා භික්ඛු විච්චෙව කාමෙති විච්චව අකුසලෙති ධම්මෙති සවිතකං සවිචාරං විචෙකජං පිතිසුඛං පයමං. කුඛානං උපසමපජ්ජ විහරති. අයං පයමො සුච්චානුසොගො. සුන ව පරං චුඤ්ඤා භික්ඛු විතකවිචාරානං මුපසමා අජකික්ඛං සමපසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතකං අවිචාරං සමාධිජං පිතිසුඛං දුතියං කුඛානං උපසමපජ්ජ විහරති. අයං දුතියො සුච්චානුසොගො.

චූඤ්ඤායෙන, භීත වු ග්‍රාමා වු, පාරිභේදනායන් අයත් වු අනාර්ය වු අවැඩ ඇසුරු කළාවු සුඛල්ලිකානුයෝගයෝ (සුව සෙවනුයෙහි ඇලීම) සතරෙකි, ඔහු සසඳ කලකිරෙනු පිණිස, නොඇල්ම පිණිස, කෙලෙස් නසනු පිණිස, කෙලෙස් සංසිදෙනු පිණිස, විශිෂ්ටඤ්ඤාය පිණිස, සම්බොධිය පිණිස, නිවන් පිණිස නො පවතිත්. කවර සතර දෙනෙක් ද? යත්: චූඤ්ඤායෙන, මෙහි එක්තරා අනුවණයෙක් පණිවා කොට කොට තමා සුව පත් කෙරෙයි, තමා පිණවයි. මේ පළමු වන කාමසුඛල්ලිකානුයෝගය යි. තව ද චූඤ්ඤායෙන, මෙහි එක්තරා අනුවණයෙක් අසිනාදන් කොට කොට තමා සුව පත් කෙරෙයි, තමා පිණවයි. මේ දෙවෙනි සුඛල්ලිකානුයෝගය යි. තව ද චූඤ්ඤායෙන, මෙහි එක්තරා අනුවණයෙක් මුසවා බැණ බැණ තමා සුව පත් කෙරෙයි, තමා පිණවයි. මේ තෙවෙනි සුඛල්ලිකානුයෝගය යි. තව ද චූඤ්ඤායෙන, මෙහි එක්තරා අනුවණයෙක් පස්කම් ගුණයෙන් සමර්පිත වැ යුක්ත වැ ඉඳුරන් හසුරුවයි. මේ සිවු වන සුඛල්ලිකානුයෝගය යි. චූඤ්ඤායෙන, සතර සුඛල්ලිකානුයෝගයෝ හී නහ, ග්‍රාමා හ, පුහුදුනන් අයත් හ, අනාර්ය හ, අනර්ථනිශ්චිත හ, සසඳ කලකිරෙනු පිණිස නො පවත්නාහ, විරාගය පිණිස නො පවත්නාහ, භිරොධය පිණිස නො පවත්නාහ, කෙලෙස් සංසිදීම පිණිස නො පවත්නාහ, විශිෂ්ටඤ්ඤාය පිණිස නො පවත්නාහ, සම්බොධිය පිණිස නො පවත්නාහ, නිවන පිණිස නො පවත්නාහ.

18. චූඤ්ඤායෙන, ‘ග්‍රමණ ඤාකාපුත්‍රියයෝ මේ සතර කාමසුඛල්ලිකානුයන්හි යෙදුණෝ ව වෙසෙත් යැ’ යි මෙසේ අන් තොටු පිරිවැජ්ජේ කියන්නාහ යන මේ කාරණය වූකලී ඇත. (එසේ කියන) ඔහු ‘එසේ නො කියවු’ යැ යි කියැ යුතු වන්නාහ. ඔහු තොපට මොනොවට නිවැරදි ලෙස නො කියන්නෝ ම එසේ කියන්නාහ. නැති දැයිත් නොවූ දැයිත් දෙස් කියන්නාහ.

චූඤ්ඤායෙන, මේ සුඛල්ලිකානුයෝගයෝ සතර දෙනෙකි. ඔහු එකාන්ත යෙන් සසඳ කලකිරෙනු පිණිස, විරාගය පිණිස, භිරොධය පිණිස, ක්ලෙශොපශමය පිණිස, විශිෂ්ටඤ්ඤාය පිණිස, සම්බොධිය පිණිස, නිර්වාණය පිණිස පවත්නාහ. කවර සතර දෙනෙක් ද? යත්: චූඤ්ඤායෙන, මෙහි මහණ තෙම කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම, අකුසල් දහමුත්ගෙන් වෙන් ව ම, විතර්ක සහිත, විචාර සහිත, විවේකයෙන් උපන්, ප්‍රීතිය හා සුවය හා ඇති ප්‍රථම ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ පළමු වන සුඛල්ලිකානුයෝගය යි. තව ද චූඤ්ඤායෙන, මෙහි මහණ තෙම විතර්ක විචාරයන් සංසිදීමෙන්, තමා තුළ පැහැදීම ඇති කරන, සිත එකඟව ඇති, විකර්කරහිත විචාරරහිත සමාධියෙන් උපන්, ප්‍රීතිය හා සැපය හා ඇති ද්විතීය ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ දෙවෙනි සුඛල්ලිකානුයෝගය යි.

පුන ච පරං චූඤ්ඤා භික්ඛු පීතියා ච විරාගා-පෙ- තං තතියං ඤානං උපසම්පජ්ජ වීභරති. අයං තතියො සුඛලලිකානුයොගො. පුන ච පරං චූඤ්ඤා භික්ඛු සුඛස්ස ච පභානා දුක්ඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුස්සං ඤානං උපසම්පජ්ජ වීභරති. අයං චතුස්සො සුඛලලිකානුයොගො. ඉමෙ ඛො චූඤ්ඤා වක්ඛාරො සුඛලලිකානුයොගෙ එකඤ්ඤානිඛිද්දය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සමේවාධාය නිබ්බානාය සංවහන්තනී.

18. යානං. ඛො පනෙතං චූඤ්ඤා විජජති, යං අඤ්ඤාතිස්සීයා පරිබ්බාජකා එවං වදෙය්‍යු: “ඉමෙ වක්ඛාරො සුඛලලිකානුයොගො අනුයුක්ඛානං සමණො සකාපුක්ඛියා වීභරන්ති”ති. තෙ වො එවං ති’ඤ්ඤා වචනියා සමො තෙ වො වදමානා වදෙය්‍යු:, න තෙ වො අඛ්‍යාවිකේඛිය්‍යු: අසතා අභුතෙත.

සුඛලලිකානුයොගානිසංසා

යානං ඛො පනෙතං චූඤ්ඤා විජජති, යං අඤ්ඤාතිස්සීයා පරිබ්බාජකා එවං වදෙය්‍යු: ‘ඉමෙ පන ආවුසො වක්ඛාරො සුඛලලිකානුයොගො අනුයුක්ඛානං වීභරතං කති එලානි කතානිසංසා පාටිකඛ්ඛා?’ති. එවංවාදිනො චූඤ්ඤා අඤ්ඤාතිස්සීයා පරිබ්බාජකා එවමසසු වචනියා “ඉමෙ ඛො ආවුසො වක්ඛාරො සුඛලලිකානුයොගො අනුයුක්ඛානං වීභරතං වක්ඛාරි එලානි වක්ඛාරො ආනිසංසා පාටිකඛ්ඛා, කතමෙ වක්ඛාරො? ඉධාවුසො භික්ඛු තිණණං සංඤ්ඤාජනානං පරික්ඛියා සොතාපනෙතා හොති අවිනිපාත-ධම්මො නියතො සමේවාධිපරායනො. ඉදං පඨමං එලං පඨමො ආනිසංසො. පුන ච පරං ආවුසො භික්ඛු තිණණං සංඤ්ඤාජනානං පරික්ඛියා රාගදොසමොභානං තනුක්ඛා සකදගාමී හොති සකිදෙව ඉමං ලොකං ආගන්ත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරොති. ඉදං දුතියං එලං දුතියො ආනිසංසො. පුන ච පරං ආවුසො භික්ඛු පඤ්ඤානං ඔරමොගියානං සංඤ්ඤාජනානං පරික්ඛියා ඔපපාතිකො හොති තස්ස පරිනිබ්බාසී අනා-වක්ඛධම්මො තස්මා ලොකා’ති. ඉදං තතියං එලං තතියො ආනිසංසො. පුන ච පරං ආවුසො භික්ඛු ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතොවිච්ඡිකති. පඤ්ඤාවිච්ඡිකති දිලොඨව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ වීභරති. ඉදං චතුස්සං එලං චතුස්සො ආනිසංසො. ඉමෙ ඛො ආවුසො වක්ඛාරො සුඛලලිකානුයොගො අනුයුක්ඛානං වීභරතං ඉමානි වක්ඛාරි එලානි වක්ඛාරො ආනිසංසා පාටිකඛ්ඛා’ති.

වුඤ්ඤානී, තව ද මහණ තෙමෙ ප්‍රීතිය ද පහ වීමෙන් ... ඒ තෘතීය ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ තෙවෙනි සුඛල්ලිකානු යොගය යි. වුඤ්ඤානී, තව ද මහණ තෙමෙ සුඛවෙදනාව ද පහ කිරීමෙන් ... චතුර්ථ ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ සිවුවැනි සුඛල්ලිකානුයෝගය යි. වුඤ්ඤානී, මේ සතර සුඛල්ලිකානුයොගයෝ ඒකාන්තයෙන් සසර කලකිරෙනු පිණිස, විරාගය පිණිස, නිරෝධය පිණිස, ක්ලේශොපගමය පිණිස, විශිෂ්ටඤ්ඤාය පිණිස, සම්බෝධිය පිණිස, තීර්වාණය පිණිස පවතිත්.

18. වුඤ්ඤානී, ‘ආකාපුත්‍රීය ශ්‍රමණයෝ මේ සතර සුඛල්ලිකානු-යන්හි යෙදී වෙසෙත්’ යැ යි අත්තොටු පිරිවැජ්ජේ කියන්නාහ යන මේ කාරණය ඇත. ‘එසේ යැ’ යි ඔහු කියූ යුත්තාහ (ඔවුනට පිළිතුරු දිය යුතු.) ඔහු මොනොවට කියන්නාහු. නැති දැයිත් නොවූ දැයිත් තොපට දෙස් නො කියන්නාහ.

වුඤ්ඤානී, ‘ඇවැත්නි, මේ සතර සුඛල්ලිකානුයොගයන්හි යෙදී වසනවුන් විසින් එල කියෙක්, අනුසස් කියෙක් කැමැති විය යුතු ද?’ යි අත්තොටු පිරිවැජ්ජේ මෙසේ පුළුවස්නාහ’ යන මේ කාරණය වූ කලි ඇත. වුඤ්ඤානී, මෙසේ පුළුවස්නා අත්තොටු පිරිවැජ්ජේ මෙසේ කිය යුතු (අත් තොටුපිරිවැජ්ජනට මෙසේ පිළිතුරු දිය යුතු.) “ඇවැත්නි, මේ සතර කාමසුඛල්ලිකානුයොගයන්හි යෙදී වසන්නවුන් විසින් සතර එල කෙනෙක් සතර ආනිසංස කෙනෙක් කැමැති විය යුතු හ. කවර සතර දෙනෙක් ද? යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමෙ තුන් සංයෝජනයන් ක්ෂය කිරීමෙන් අපායට නොවැටෙන සුලු, ධර්මනියමයෙන් නියත වූ, උපරිමාර්ගත්‍රයය පරායණය කොටැති (අවශ්‍යයෙන් පැමිණිය යුතු) සෝවාන් පුගුලෙක් වෙයි. මේ පළමු වන එලය යැ, පළමු වන අනුසස යැ. ඇවැත්නි, තව ද මහණ තෙමෙ තුන් සංයෝජනයන්ගේ පරික්ෂය-යෙන්, රාග ආරාම මොහයන් තුනී වීමෙන් සෙදගැමී වෙයි, එක් වරක් ම මේ කාම ලෝකයට අවුත් දුක් කෙළවර කෙරෙයි. මේ දෙවෙනි එලය යි, දෙවෙනි අනුසස යි. ඇවැත්නි, තව ද, මහණ තෙමෙ අවර භාහික සංයෝජන පස ක්ෂය වීමෙන් ශුඛාවාස බබලොවිහි උපදනේ, එහි පිරිනිවෙන සුලු වූයේ, ඒ ලොවින් මෙහි පෙරළා නොඑන සුලු වෙයි. මේ තෙවෙනි එලය යැ, තෙවෙනි අනුසස යැ. තවද ඇවැත්නි, මහණ තෙමෙ ආසුචයන්ගේ ක්ෂයයෙන් ආසුචරහිත වූ එලසමාධියක් එලඤ්ඤානන් මෙ අත්බවහි ම තෙමේ වෙසෙයි තුවණින් දන පසක් කොට, එයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ සතර වන එලය යැ, සතර වන අනුසස යැ. ඇවැත්නි, සතර සුඛල්ලිකානුයොගයන්හි යෙදී වසනවුන් විසින් මේ සතර එල, සතර අනුසස් කැමැති විය යුතු යැ යි, (ඒ අත්-තොටු පිරිවැජ්ජනට) කිය යුතු.

බීණාසවානං අභබ්බට්ඨානානි

19. යානං ඛො පනෙනං චුන්ද ච්ඡජති, යං අඤ්ඤතිස්ථියා පරිබ්බාජකා ඵලං වදෙය්‍යං “අවසීතධම්මා සමණා සකායුක්ඛියා චිහරන්ති”ති. ඵලං වාදිනො චුන්ද අඤ්ඤතිස්ථියා පරිබ්බාජකා ඵලමස්ස චවනියා: අස්ථි ඛො ආචුසො තෙන භගවතා ජානතා පසකතා අරභතා සමමාසමබ්බද්ධන සාවකානං ධම්මා දෙසිතා පඤ්ඤත්තං යාවජීවං අනාතිකකමනියා. සෙය්‍යථාපි ආචුසො ඉන්ද්‍රඛිලො වා අයොඛිලො වා ගමභීරනෙමො සුනිබානො අවලො අසමපචෙධි, ඵලමෙව ඛො ආචුසො තෙන භගවතා ජානතා පසකතා අරභතා සමමාසමබ්බද්ධන සාවකානං ධම්මා දෙසිතා පඤ්ඤත්තං යාවජීවං අනාතිකකමනියා. යො සො ආචුසො භික්ඛු අරභං බීණාසවො චුසිතවා කතකරණියො ඔභිතභාරො අනුප්පත්තසද්දෙථො පරිකබ්භිණභවසඤ්ඤාජනො සමමදඤ්ඤා විමුක්ඛො අභබ්බො සො නව යානාති අජ්ඣාචරිතුං: අභබ්බො ආචුසො බීණාසවො භික්ඛු සංචිචච පාණං ජීවිතා වොරොපෙනුං. අභබ්බො බීණාසවො භික්ඛු අදින්නං ටෙය්‍යසඛිතං ආදිසිතුං, අභබ්බො බීණාසවො භික්ඛු මෙථුනං ධම්මං පච්චෙචිතුං, අභබ්බො බීණාසවො භික්ඛු සමපජානමුසා භාසිතුං, අභබ්බො බීණාසවො භික්ඛු සනතිධිකාරකං කාමෙ පරිභුඤ්ජිතුං, සෙය්‍යථාපි පුබ්බෙ අභාරිකභුතො. අභබ්බො බීණාසවො භික්ඛු ජන්දගතිං ගන්තුං, අභබ්බො බීණාසවො භික්ඛු දෙසාගතිං ගන්තුං, අභබ්බො බීණාසවො භික්ඛු මොභාගතිං ගන්තුං, අභබ්බො බීණාසවො භික්ඛු භයාගතිං ගන්තුං. යො සො ආචුසො භික්ඛු අරභං බීණාසවො චුසිතවා කතකරණියො ඔභිතභාරො අනුප්පත්තසද්දෙථො පරිකබ්භිණභවසඤ්ඤාජනො සමමදඤ්ඤා විමුක්ඛො, අභබ්බො සො ඉමානි නව යානානි අජ්ඣාචරිතු”න්ති.

පඤ්ඤාබ්‍යාකරණානි

20. යානං ඛො පනෙනං චුන්ද ච්ඡජති යං අඤ්ඤතිස්ථියා පරිබ්බාජකා ඵලං වදෙය්‍යං “අතීතං ඛො අද්ධානං අරභිභ සමණො ගොතමො අතීරකං¹ ඤ්ඤාදසනං පඤ්ඤපෙති, තො ච ඛො අනාගතං අද්ධානං අරභිභ අතීරකං ඤ්ඤාදසනං පඤ්ඤපෙති. තසිදං කිංසු, තසිදං කථංසු?”ති.

1. අභිරකං - සිඉ

19. චූඤ්ඤයෙනි, ‘මේ ශාකාපුත්‍රීය ශ්‍රමණයන් ස්ථිර ස්වභාවයක් නැති වූ වෙසෙතැ’යි අන්තොටු පිරිවැජියෝ මෙසේ කියන්නාහ යන මේ කාරණය විද්‍යමාන ය. චූඤ්ඤයෙනි, මෙසේ කියන සුලු අන්තොටු පිරිවැජියෝ මෙසේ කියූ යුක්තාහ (අන්තොටු පිරිවැජියනට මෙසේ උත්තර දියැ යුතු): ඇවැත්නි, දන්නා දක්නා අර්හත් සමාක්සමබුද්ධ වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් සවිචනට දෙසන ලද පනවන ලද දිවිභිමියෙන් නො ඉක්මියැයුතු දහමිහු ඇත්හ. පොළොවැගැඹුරට පිවිසී, බිමැ මොනොවට සිටුවන ලද, නො සැලෙන, කම්පිත නො වන ඉන්ද්‍රකීල යෙක් හෝ අයස්කීලයෙක් යමසේ ද, ඇවැත්නි, එසේ ම දන්නා දක්නා අර්හත් සමාක්සමබුද්ධ වූ ඒ හඟවක්හු විසින් දිවිභිමියෙන් නොඉක්මියැ යුතු ධර්මයෝ දෙසන ලද හ, පනවන ලද හ. ඇවැත්නි, ක්ෂිණ ආසුච ඇති, වැස නිමැවූ මහබඹසර ඇති සිටුවඟින් කොට නිමැවූ කාත්‍ය ඇති, බහා තුබූ කෙලෙස් බර ඇති, පැමිණි ස්ථාර්ථය (රහත් බව) ඇති, හැම අයුරින් නැසූ හවබන්ධන ඇති, මනානුවණින් දන මිදුණු යම් රහත් මහණෙක් වෙ ද, හේ නව තැනක් ඉක්මැ හැසිරෙන්නට නො හැකි වෙයි: ඇවැත්නි, රහත් මහණ තෙමේ දන සකක්හු දිවියෙන් තොර කරන්නට නො හැකි වෙයි, රහත් මහණ තෙමේ නොදුන් දයක් සොර සිතින් ගන්නට නො හැකි වෙයි, රහත් මහණ තෙමේ මෙවුන්දම් සෙව්නුවට නො හැකි වෙයි. රහත් මහණ තෙමේ දන මුසාබස් කියන්නට නො හැකි වෙයි. රහත් මහණ තෙමේ, පෙර ගිහි වූ සිටියේ යමසේ ද එසේ, කාමයන් රැස් කොට ගෙන පරිභොග කරන්නට නො හැකි වෙයි; රහත් මහණ තෙමේ ජඤ්ඤයෙන් අඟතියට යන්නට නො හැකි වෙයි, රහත් මහණ තෙමේ වෙසයෙන් අඟතියට යන්නට නො හැකි වෙයි, රහත් මහණ තෙමේ මොහයෙන් අඟතියට යන්නට නො හැකි වෙයි, රහත් මහණ තෙමේ බියෙන් අඟතියට යන්නට නො හැකි වෙයි, ඇවැත්නි, කළ ආසුච ඇති, වැස නිමැවූ මහබඹසර ඇති, සතර මඟින් කොටැ නිමැවූ කාත්‍ය ඇති, බහා තුබූ කෙලෙස් බර ඇති, පැමිණි ස්ථාර්ථය (රහත් බව) ඇති, සියලු අයුරින් නැසූ හවබන්ධන ඇති, මොනොවට නුවණින් දනූ මිදුණු යම් රහත් මහණෙක් වෙ ද, හේ තෙමේ මේ නව තැන් ඉක්මැ හැසිරෙන්නට නො හැකි වෙ යැ යි (බවුනට) කියූ යුතු.

20. චූඤ්ඤයෙනි, ‘මහණ ගොයුම් තෙමේ ඉකුත් කල ඇරැබූ අසීම වූ ඤාදර්ශනය පනවයි, එහෙත් අනා කල ඇරැබූ අසීම වූ ඤාදර්ශනය නො පනවයි, එය (ඒ අනාගතඤාදර්ශනය නොපැණ වීම) කිමෙක් ද? ඒ කවර හෙයින් ද?’යි අන්තොටු පිරිවැජියෝ මෙසේ කියන්නාහ’ යන මේ කාරණය ඇත.

තෙ ව අඤ්ඤාතිස්සීයා පරිබ්බාජකා අඤ්ඤාවිහිතකෙන ඤාණදසකතෙන අඤ්ඤාවිහිතකං ඤාණදසකතං පඤ්ඤාපෙතබ්බං මඤ්ඤානති, යථරිච ඛාලා අබ්බාසනා. අතීතං ඛො චුඤ්ඤ අද්ධානං ආරම්භ තථාගතසස සනානුසාරි ඤාණං හොති. සො යාවතකං ආකඛාති තාවතකං අනුසරති. අනාගතඤ්ඤා ඛො අද්ධානං ආරම්භ තථාගතසස බොධිජං ඤාණං උපපජජති 'අයමනනිමා ජාති, නස්සීදනි පුනබ්බාසො'ති. අතීතඤ්ඤාපි ඛො චුඤ්ඤ හොති අහුතං. අතච්ඡං අනාසුසංහිතං, න තං තථාගතො බ්බාසකරොති. අතීතඤ්ඤාපි චුඤ්ඤ හොති හුතං තච්ඡං අනාසුසංහිතං, තමපිතථාගතො න බ්බාසකරොති. අතීතඤ්ඤාපි චුඤ්ඤ හොති හුතං තච්ඡං අනාසුසංහිතං, තත්ත ඤාලඤ්ඤා තථාගතො හොති තස පඤ්ඤාසස වෙය්‍යාකරණංය. අනාගතං වෙපි චුඤ්ඤ හොති අහුතං අතච්ඡං අනාසුසංහිතං -පෙ- පච්චුප්පනනං වෙපි චුඤ්ඤ හොති අහුතං අතච්ඡං අනාසුසංහිතං න තං තථාගතො බ්බාසකරොති. පච්චුප්පනනඤ්ඤාපි චුඤ්ඤ හොති හුතං තච්ඡං අනාසුසංහිතං තමපි තථාගතො න බ්බාසකරොති. පච්චුප්පනනඤ්ඤාපි චුඤ්ඤ හොති හුතං තච්ඡං අනාසුසංහිතං, තත්ත ඤාලඤ්ඤා තථාගතො හොති තස පඤ්ඤාසස වෙය්‍යාකරණංය.

21. ඉති ඛො චුඤ්ඤ අතීතානාගතපච්චුප්පනනසු ධම්මෙසු තථාගතො කාලාවාදී හුතවාදී අසුචාවාදී ධම්මවාදී විනයවාදී. තසමා 'තථාගතො'ති. චුච්චති. යඤ්ඤා ඛො චුඤ්ඤ සදෙවකසස ලොකසස සමාරකසස සමුභම්කසස සසමචණ්ඩාභම්ණියා පජාය සදෙවමනුසාය දිච්චං සුතං චුතං විඤ්ඤාතං පතනං පරියෙසිතං අනුච්චරිතං මනසා, සබ්බං තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධං. තසමා 'තථාගතො'ති චුච්චති. යඤ්ඤා චුඤ්ඤ රතති. තථාගතො අනුකතරං සමමාසමොධිං අභිසම්බුද්ධාති, යඤ්ඤා රතති. අනුපාදිසෙසාය නිබ්බාන-ධාතූයා පරිනිබ්බාති, යං එතමසමීං අනතරෙ භාසති ලපති තිද්දිසති, සබ්බං තං තපෙච්ච හොති නො අඤ්ඤාථා. තසමා 'තථාගතො'ති චුච්චති. යථාවාදී චුඤ්ඤ තථාගතො තථාකාරී, යථාකාරී තථාවාදී ඉති යථාවාදී තථාකාරී, යථාකාරී තථාවාදී, තසමා 'තථාගතො'ති චුච්චති. සදෙවකෙ ලොකෙ චුඤ්ඤ සමාරකෙ සමුභමකෙ සසමචණ්ඩාභම්ණියා පජාය සදෙව-මනුසාය තථාගතො අභිහු අනභිහුතො අඤ්ඤාදසුද්දසො වසවතති. තසමා 'තථාගතො'ති චුච්චති.

1. කාලවාදී සච්චවාදී-සා.

ඒ අන්තොටු පිරිවැරියෝ වුකලි අව්‍යක්ත අන්ධබාලයන් සේ අනෙකක් ඇරැබූ පැවැති ඥානදර්ශනයකින් අනෙකක් ඇරැබූ පවත්නා ඥානදර්ශනයක් පැනැවියැ යුතු කොට හඟිත්. වුඤ්ජයෙනි, තරාගතයාහට ඉකුත් කල ඇරැබූ සත්‍යානුසාරී නුවණ (පෙරවුසු අත්බව සිහි කරන) නුවණ වෙයි. හෙ තෙමෙ (එයින්) යම් පමණ කැමැති වේ ද, එපමණ සිහි කෙරෙයි. අනා කල් ඇරැබූ වු කලි තරාගතයාහට 'මේ කෙළවර ඉපැත්ම ය, දන් මෙයින් මත්තෙහි හවයෙක් නැතැ'යි බොධිජ ඥානය උපදී. වුඤ්ජයෙනි, ඉකුත් කාල පිළිබඳ වුව ද යමෙක් අභූත ද අහත්‍ය ද, අනර්ථ නිශ්චිත ද එය තරාගත තෙමෙ නො පවසයි. ඉකුත් කල පිළිබඳ වූ ද යමෙක් භූත ද සත්‍ය ද එහෙත් අනර්ථනිශ්චිත ද, එයත් තරාගත තෙමෙ නො පවසයි. ඉකුත්කල පිළිබඳ වූ ද යමෙක් භූත ද, සත්‍ය ද අර්ථ නිශ්චිත ද, ඒ පැනය විසැදීමෙහි තරාගත තෙමෙ කාලඥ වෙයි. වුඤ්ජයෙනි, අනාකල් පිළිබඳ වූ ද යමෙක් අභූත ද අසත්‍ය ද අනර්ථ නිශ්චිත ද, ... වත්මන් කල පිළිබඳ වූ ද යමෙක් අභූත ද අසත්‍ය ද අනර්ථනිශ්චිත ද, එය තරාගත තෙමෙ නො පවසයි. වුඤ්ජයෙනි, වත්මන් කල පිළිබඳ වූ ද යමෙක් භූත ද සත්‍ය ද එහෙත් අනර්ථනිශ්චිත ද, එයත් තරාගත තෙමෙ නො පවසයි. වත්මන් කල පිළිබඳ වුව ද යමෙක් භූත ද සත්‍ය ද අර්ථනිශ්චිත ද, ඒ පැනය විසැදීමෙහි තරාගත තෙමෙ කියැ යුතු කල් දන්ගේ වෙයි.

21. වුඤ්ජයෙනි, මෙසේ අතීත අනාගත වර්තමාන ධර්මයන්හි තරාගත තෙමෙ කල් දන කියන සුලු ද, වූ දයක් ම කියන සුලු ද, වැඩක් ම කියන සුලු ද, දහමක් ම කියන සුලු ද, විනය ම කියන සුලු ද වෙයි. එ හෙයින් තරාගත යැ යි කියනු ලැබේ. වුඤ්ජයෙනි, දෙවියන් සහිත මරුන් සහිත වූ බඹුන් සහිත වූ ලොවැස්සා විසින්, දෙවි මිනිසුන් සහිත, මහණබමුණන් සහිත සන්ධුජාව විසින් යමෙක් දක්ක යුතු ද, ඇසිය යුතු ද, යමෙක් යමෙක් ආසුරාණයන් ආස්වාදනයන් ස්පර්ශනයන් කළ යුතු ද, දන්තා ලද ද, ප්‍රාප්ත ද (ලබන ලද ද), පිරියෙස්තා ලද ද, සිතින් කල්පනා කරන ලද ද, ඒ සියල්ල තරාගතයන් විසින් වෙසෙසින් අවබෝධ කරන ලද්දේ ය. එහෙයින් තරාගත යැ යි කියනු ලැබේ. වුඤ්ජයෙනි, යම් රූයෙක තරාගත තෙමෙ නිරුත්තර සමාක්සම්බොධිය අවබෝධ කෙරෙයි ද, යම් රූයෙක අනුපාදිශෙෂ නිර්වාණධාතුයෙන් පිරිනිවෙයි ද, මේ දැතුරෙහි හෙ තෙමෙ යමක් කියා ද, පවසා ද, දක්වා ද, ඒ සියල්ල ඒ කී පරිදි ම වේ, අන් සැටියෙකින් නො වේ. එහෙයින් 'තරාගත' යැ යි කියනු ලැබේ. වුඤ්ජයෙනි, තරාගත තෙමෙ යම් සේ කියන සුලු ද, එසේ ම කරන සුලු ය, යම්සේ කරන සුලු ද, එසේ ම කියන සුලු ය. මෙසේ තරාගත තෙමෙ යථාචාරී තරාකාරී ද යථාකාරී තරාචාරී ද වේ. එහෙයින් 'තරාගත' යැ යි කියනු ලැබේ. වුඤ්ජයෙනි, දෙවියන් සහිත මරුන් සහිත බඹුන් සහිත, ලොවිහි, මහණබමුණන් සහිත දෙවිමිනිසුන් සහිත සන්ධුජායෙහි තරාගත තෙමෙ මෙරමා මැඩලනුයේ ය, මෙරමා විසින් නොමැඩලන ලද්දේ ය, සියල්ල දක්නේ ය, මෙරමා සිය වශයෙහි පවත්වන්නේ ය. එ හෙයින් 'තරාගත' යැ යි කියනු ලැබේ.

අබ්‍යාකතවයානානි

22. යානං ඛො පනෙතං චුද්ද චිජ්ජති, යං අඤ්ඤතිජීයො පරිබ්බාජකා ඵචං වදෙය්‍යුං. “කිනතු ඛො ආචුසො හොති තථාගතො පරමමරණා? ඉදමෙව සචටං, මොසමඤ්ඤන්ති? ඵචංවාදිනො චුද්ද අඤ්ඤතිජීයො පරිබ්බාජකා ඵචමසුඤ්ඤ වචනීයා “අබ්‍යාකතං ඛො ආචුසො භගවතා: හොති තථාගතො පරමමරණා, ඉදමෙව සචටං මොසමඤ්ඤන්ති.” යානං ඛො පනෙතං චුද්ද චිජ්ජති, යං අඤ්ඤතිජීයො පරිබ්බාජකා ඵචං වදෙය්‍යුං කිං පනාචුසො න හොති තථාගතො පරමමරණා. ඉදමෙව සචටං, මොසමඤ්ඤන්ති?” ඵචං වාදිනො චුද්ද අඤ්ඤතිජීයො පරිබ්බාජකා ඵචමසුඤ්ඤ වචනීයා “ඵචමෙව ඛො ආචුසො භගවතා අබ්‍යාකතං; න හොති තථාගතො පරමමරණා, ඉදමෙව සචටං මොසමඤ්ඤන්ති”. යානං ඛො පනෙතං චුද්ද චිජ්ජති, යං අඤ්ඤතිජීයො පරිබ්බාජකා ඵචං වදෙය්‍යුං “කිං පනාචුසො හොති ච න හොති ච තථාගතො පරමමරණා ඉදමෙව සචටං මොසමඤ්ඤන්ති.” ඵචංවාදිනො චුද්ද අඤ්ඤතිජීයො පරිබ්බාජකා ඵචමසුඤ්ඤ වචනීයා: “අබ්‍යාකතං ඛො පනෙතං ආචුසො භගවතා හොති ච න හොති ච තථාගතො පරමමරණා ඉදමෙව සචටං මොසමඤ්ඤන්ති”.

යානං ඛො පනෙතං චුද්ද චිජ්ජති යං අඤ්ඤතිජීයො පරිබ්බාජකා ඵචං වදෙය්‍යුං. ‘කිමපනාචුසො නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරමමරණා, ඉදමෙව සචටං මොස මඤ්ඤන්ති. ඵචංවාදිනො චුද්ද අඤ්ඤතිජීයො පරිබ්බාජකා ඵචමසුඤ්ඤ වචනීයා “ඵචමෙව ඛො ආචුසො භගවතා අබ්‍යාකතං: නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරමමරණා, ඉදමෙව සචටං, මොසමඤ්ඤන්ති”. යානං ඛො පනෙතං චුද්ද චිජ්ජති යං. අඤ්ඤතිජීයො පරිබ්බාජකා ඵචං වදෙය්‍යුං: “කසමා පනෙතං ආචුසො සමඤ්ඤන ඥාතමෙන අබ්‍යාකතන්ති?” ඵචං වාදිනො චුද්ද අඤ්ඤතිජීයො පරිබ්බාජකා ඵචමසුඤ්ඤ වචනීයා: “නහෙතං ආචුසො අස්සංභිතං න ධම්මසංභිතං න ආදිට්ඨභවරියකං න නිබ්බිද්දය න වීරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සමේඛාධාය න නිබ්බානාය සංවහන්ති. කසමා නං භගවතා අබ්‍යාකතන්ති.”

22. චූඤ්ඤෙති, “ආචැත්ති, කිමෙක් ද? තරාගත තෙමේ මරනින් මත්තෙහි වන්නේ ද? මෙය ම සත්‍යත් අත් සියල්ල මොසත් (අසාරත්) වෙ ද? යි අත්තොචු පිරිවැජ්ජෙය් කියන්තාහුය” යන මෙ කරුණ ආත. චූඤ්ඤෙති, මෙසේ කියන අත්තොචු පිරිවැජ්ජෙය් “ආචැත්ති, තරාගත තෙමේ මරනින් මත්තෙහි වන්නේ ද? මෙය ම සත්‍යත් අත් සියල්ල මොසත් වෙ ද? යි හගවත්භු විසින් මෙය නො කියන ලද” යි මෙසේ කියැ යුතු හ. “ආචැත්ති, කිමෙක් ද? තරාගත තෙමේ මරනින් මත්තෙහි නො වන්නේ ද? මෙය ම සත්‍ය ද? සෙස්ස භිස් ද?” යි අත්තොචු පිරිවැජ්ජෙය් මෙසේ කියන්තාහ” යන මේ කාරණය ආත. එසේ කියන අත්තොචු පිරිවැජ්ජෙය් ආචැත්ති, තරාගත තෙමේ මරනින් මත්තෙහි නො වන්නේ ය, මෙය ම සත්‍ය ය, සෙස්ස භිස් යැ” යි මෙසේත් හගවත්භු විසින් නො කියන ලද” යි මෙසේ කියැ යුතු වන්නාහ.

“කිමෙක් ද? ආචැත්ති තරාගත තෙමේ මරනින් මත්තෙහි වන්නේ තොවන්නේත් වෙ ද? මෙය ම සත්‍ය ද? සෙස්ස භිස් ද?” යි අත්තොචු පිරිවැජ්ජෙය් මෙසේ අසන්තාහුය” යන මේ කාරණය ආත. චූඤ්ඤෙති, මෙසේ කියන අත්තොචු පිරිවැජ්ජෙය් ආචැත්ති, තරාගත තෙමේ මරනින් මත්තෙහි වන්නේත් වෙ නොවන්නේත් වෙ යැ යි හගවත්භු විසින් නො කියන ලද” යි මෙසේ කියැ යුතු වන්නාහ. චූඤ්ඤෙති, “ආචැත්ති, කිමෙක් ද? තරාගත තෙමේ මරනින් මත්තෙහි නො ම වන්නේත් නො ම නොවන්නේත් වෙ ද? මෙය ම සත්‍ය ද? සෙස්ස භිස් ද?” යි අත්තොචු පිරිවැජ්ජෙය් මෙසේ කියන්තාහ” යන මේ කාරණය වනාහි ආත. චූඤ්ඤෙති, මෙසේ කියත් අත්තොචු පිරිවැජ්ජෙය්, ‘ආචැත්ති තරාගත තෙමේ මරනින් මත්තෙහි නො ම වන්නේත් නො ම නොවන්නේත් වෙ යැ යි මෙය ම සත්‍ය ය, සෙස්ස භිස් යැ යි මෙසේ ද හගවත්භු විසින් නො පවසන ලද” යි මෙසේ කියැ යුතු වන්නාහ. චූඤ්ඤෙති, “ආචැත්ති, මහණ ගොයුම්භු විසින් මෙය කවර හෙයින් අප්‍රකාශිත ද” යි අත්තොචු පිරිවැජ්ජෙය් මෙසේ කියන්තාහ” යන මේ කාරණය ආත. චූඤ්ඤෙති, මෙසේ කියන අත්තොචු පිරිවැජ්ජෙය්, “ආචැත්ති, මෙය අර්ථනිශ්චිත ද නො වෙ, ධර්මනිශ්චිත ද නො වෙ. මාර්ගත්‍රිත්චර්යාවට මුල් ද නො වෙ. සසර කලකිරෙනු පිණිස, නො පවතී, විරාගය පිණිස නො පවතී, නිරොධය පිණිස නො පවතී, ක්ලෙශොපශමය පිණිස නො පවතී, විශිෂ්ට ඥානය පිණිස නො පවතී, සම්බොධිය පිණිස නො පවතී නිර්වාණය පිණිස නො පවතී. එ හෙයින් එය හගවත්භු විසින් නො පවසන ලද” යි මෙසේ කියැ යුතු වන්නාහ.

බ්‍යාකතවයානානි

23. යානං ඛො පනෙතං චුඤ්ඤා විජජති යං අඤ්ඤාතිස්සීයා පරිබ්බාජකා එවං වදෙයස්සුං “කිං පනාචුසො සමඡේන ගොතමෙන බ්‍යාකතනති?” එවං වාදිනො චුඤ්ඤා අඤ්ඤාතිස්සීයා පරිබ්බාජකා එවමස්සු වචනීයා: “ඉදං දුක්ඛනති ඛො ආචුසො හගවතා බ්‍යාකතං. අයං දුක්ඛසමුදයො’ති ඛො අචුසො හගවතා බ්‍යාකතං, අයං දුක්ඛනිරොධො’ති ඛො ආචුසො හගවතා බ්‍යාකතං, අයං දුක්ඛනිරොධගාමීනී පටිපද’ති ඛො ආචුසො හගවතා බ්‍යාකතනති”.

24. යානං ඛො පනෙතං චුඤ්ඤා විජජති යං අඤ්ඤාතිස්සීයා පරිබ්බාජකා එවං වදෙයස්සුං “කස්මා පනෙතං ආචුසො සමඡේන ගොතමෙන බ්‍යාකතනති? එවං වාදිනො චුඤ්ඤා අඤ්ඤාතිස්සීයා පරිබ්බාජකා එවමස්සු වචනීයා: “එතඤ්ඤි ආචුසො අත්ඨංගිතං, එතං ධම්මසංගිතං, එතං ආදිබ්බච්චරියකං, එතනනතිබ්බිදය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සමේවාධාය නිබ්බානාය සංවතනති. තස්මා තං හගවතා බ්‍යාකතනති.”

සුබ්බන්තසහගතා දිට්ඨිනිසසයා

යෙ පි තෙ චුඤ්ඤා සුබ්බන්තසහගතා දිට්ඨිනිසසයා, තෙපි චො මයා බ්‍යාකතා යථා තෙ බ්‍යාකාතබ්බා. යථා ච තෙ න බ්‍යාකාතබ්බා කිං චො අහං තෙ තත්ථ බ්‍යාකරිසසාමි? යෙ පි තෙ චුඤ්ඤා අපරන්තසහගතා දිට්ඨිනිසසයා, තෙ පි චො මයා බ්‍යාකතා, යථා තෙ බ්‍යාකාතබ්බා. යථා ච තෙ න බ්‍යාකාතබ්බා කිං චො අහං තෙ තත්ථ බ්‍යාකරිසසාමි.

25. කතමෙ ච තෙ චුඤ්ඤා සුබ්බන්තසහගතා දිට්ඨිනිසසයා යෙ චො මයා බ්‍යාකතා යථා තෙ බ්‍යාකාතබ්බා? සනති ඛො චුඤ්ඤා එකෙ සමඡේත්ථාසමඡේනා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො: ‘සසතො අත්තා ච ලොකො ච’ ඉදමෙව සචං මොසමඤ්ඤානති. සනති පන චුඤ්ඤා එකෙ සමඡේත්ථාසමඡේනා එවං වාදිනො එවං දිට්ඨිනො: ‘අසසතො අත්තා ච ලොකො ච, සසතො ච අසසතො ච අත්තා ච ලොකො ච, නෙව සසතො නාසසතො අත්තා ච ලොකො ච, සයංකතො අත්තා ච ලොකො ච, පරකතො අත්තා ච ලොකො ච, සයං කතො ච පර කතො ච අත්තා ච ලොකො ච, අසයංකාරො අපරකාරො අධිච්චසමුප්පන්නො අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සචං, මොසමඤ්ඤානති. සසතං සුබ්බදුක්ඛං, අසසතං සුබ්බදුක්ඛං, සසතඤ්ඤා අසසතඤ්ඤා සුබ්බදුක්ඛං, නෙව සසතං නාසසතං සුබ්බදුක්ඛං, සයංකතං සුබ්බදුක්ඛං, පරංකතං සුබ්බදුක්ඛං, සයං කතඤ්ඤා පරංකතඤ්ඤා සුබ්බදුක්ඛං, අසයංකාරං අපරංකාරං අධිච්චසමුප්පන්නං සුබ්බදුක්ඛං. ඉදමෙව සචං මොසමඤ්ඤානති”.

23. වුදුයෙනි, “ඇවැත්නි, මහණ ගොයුම්හු විසින් කීමෙක් නම් පවසන ලද ද? ”යි අත්තොටු පිරිවැජියෝ මෙසේ අසන්නාහ” යන මේ කාරණය වනාහි ඇත. වුදුයෙනි, මෙසේ කියන අත්තොටු පිරිවැජියෝ “ඇවැත්නි, මේ දුක්‍යා යි ම හගවත්හු විසින් පවසන ලදී, මේ දුක් උපදනා හේතුව යැ යි ම හගවත්හු විසින් පවසන ලදී. මේ දුක් වැනැස්ම යැ යි ම හගවත්හු විසින් පවසන ලදී. මේ දුක් වැනැස්මට යන පිළිවෙතැ යි ම හගවත්හු විසින් පවසන ලදී”යි මෙසේ කියැ යුතු වන්නාහ.

24. වුදුයෙනි, “ඇවැත්නි, කවර හෙයින් මෙය මහණ ගොයුම්හු විසින් පවසන ලද ද? ”යි අත්තොටු පිරිවැජියෝ මෙසේ පුළුවුස්නාහ” යන මේ කරුණ ඇත. වුදුයෙනි, එසේ පුළුවුස්නා අත්තොටු පිරිවැජියෝ මෙසේ කියැ යුතු: “ඇවැත්නි, මෙය අර්ථනිශ්චිතය, මෙය ධර්මනිශ්චිතය, මෙය මාර්ගමුඛවර්ගවට මූලය. මෙය එකාන්තයෙන් සසඳ කලකිරෙනු පිණිස පවතී, විරාගය පිණිස නිරෝධය පිණිස ක්ලෙශොපගමය පිණිස විශිෂ්ටඥනය පිණිස, සමබෝධිය පිණිස, නිවන පිණිස පවතී. එහෙයින් එය හගවත්හු විසින් පවසන ලදී” යි (කියැ යුතු.)

වුදුයෙනි, පූර්වාන්තය (පෙර පැවැති ස්කන්ධ කොටස) පිළිබඳ වූ යම් දෘෂ්ටි කෙනෙක් ඇද්ද, ඔහු ද ඔවුන් පැවැසියැ යුතු පරිදි මා විසින් ප්‍රකාශිත හ. ඔහු යම්සේ නො පැවැසියැ යුතු නම් කීම? මම එහි තොපට එය පවසන්නෙමි ද? වුදුයෙනි, අපරාන්තසහගත (මතු ස්කන්ධ කොටස පිළිබඳ වූ) යම් දෘෂ්ටි කෙනෙක් ඇද්ද ඔවුන් හෙළි කළ යුතු පරිද්දෙන් ඔහු ද මා විසින් ප්‍රකාශිත හ. යම් හැටියෙකින් ඔහු හෙළි නො කළ යුතු නම්, කීම? එහි මම ඔවුන් තොපට හෙළි කරන්නෙමි ද?

25. වුදුයෙනි, පැවැසියැ යුතු පරිද්දෙන් මා විසින් තොපට හෙළි කරන ලද පූර්වාන්ත සහගත දෘෂ්ටිහු කවුරු ද? යත්: වුදුයෙනි, ‘ආත්මයන් ලෝකයන් ශාශ්වත යැ’ යි මෙය ම සත්‍යය, සෙස්ස භිස් යැ’ යි මෙසේ වාද ඇති, මෙසේ වූ දෘෂ්ටි ඇති ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ඇත. වුදුයෙනි, “ආත්මයන් ලෝකයන් අශාශ්වත යැ යි ද, ආත්මයන් ලෝකයන් ශාශ්වතන් අශාශ්වතන් වෙ යැ යි ද, ආත්මයන් ලෝකයන් ශාශ්වතන් නොම වෙ අශාශ්වතන් නොම වෙ යැ යි ද, ආත්මයන් ලෝකයන් ස්වයංකෘත ය යි ද, ආත්මයන් ලෝකයන් පරකෘත යැ යි ද, ආත්මයන් ලෝකයන් ස්වයංකෘතන් පරකෘතන් වෙ යැ යි ද, ආත්මයන් ලෝකයන් ස්වයංකාර ද පරකාර ද නො වෙ, යදාච්ඡාසමුත්පන්න යැ යි ද, මෙය ම සත්‍යය යැ යි, සෙස්ස භිස් යැ යි මෙසේ වාද ඇති, මෙසේ වූ දෘෂ්ටි ඇති ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ඇත.

26. තත්‍ර චුන්ද යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා ඵවංචාදිනො ඵවංදිට්ඨිනො සසසතො අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සචචං මොසමඤ්ඤන්තී. ත්‍යාභං උපසඛකම්භා ඵවං වදුමී: අස්සීන්‍ර ඛො ඉදං, ආචුසො, චුචචති සසසතො අත්තා ච ලොකො චා?’ති යඤ්ඤ ඛො තෙ ඵවමාභංසු ‘ඉදමෙව සචචං, මොසමඤ්ඤන්තී, තං තෙසං නානුජානාමී. තං කිසස භෙතූ? අඤ්ඤථාසඤ්ඤිතො පි භෙස්ච චුන්ද සන්තෙකෙ සත්තා. ඉමාය පි ඛො අභං චුන්ද පඤ්ඤන්තියා නෙව අත්තනා සමසමං සමනුපසාමී කුතො භියොයා, අථ ඛො අභමෙව තස්ථ භියොයා යදිදං අධිපඤ්ඤන්තී.

27. තත්‍ර චුන්ද යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා ඵවංචාදිනො ඵවංදිට්ඨිනො “සසසතො අත්තා ච ලොකො ච, අසසසතො අත්තා ච ලොකො ච, සසසතො ච අසසසතො ච අත්තා ච ලොකො ච, නෙව සසසතො නාසසසතො අත්තා ච ලොකො ච, සයං කතො අත්තා ච ලොකො ච, පරංකතො අත්තා ච ලොකො ච, සයං කතො ච පරකතො ච අත්තා ච ලොකො ච, අසයංකාරො අපරකාරො අධිච්චසමුපපන්නො අත්තා ච ලොකො ච, සසත්තං සුඛදුක්ඛං, අසසත්තං සුඛදුක්ඛං, සසත්තඤ්ඤි අසසත්තඤ්ඤි සුඛදුක්ඛං, නෙව සසත්තං නාසසත්තං සුඛදුක්ඛං, සයංකතං සුඛදුක්ඛං, පරකතං සුඛදුක්ඛං, සයං කතං ච පරකතං ච සුඛදුක්ඛං අසයංකාරං අපරකාරං අධිච්චසමුපපන්නං සුඛදුක්ඛං ඉදමෙව සචචං මොසමඤ්ඤන්තී”. ත්‍යාභං උපසඛකම්භා ඵවං වදුමී “අස්සී ඛො ඉදං ආචුසො චුචචති අසයංකාරං අපරකාරං අධිච්චසමුපපන්නං සුඛදුක්ඛන්තී?” යඤ්ඤ ඛො තෙ ඵවමාභංසු ඉදමෙව සචචං, මොසමඤ්ඤන්තී’, තං තෙසං නානුජානාමී, තං කිසස භෙතූ? අඤ්ඤථාසඤ්ඤිතො පි භෙස්ච චුන්ද සන්තෙකෙ සත්තා. ඉමාය පි ඛො අභං චුන්ද පඤ්ඤන්තියා නෙව අත්තනා සමසමං සමනුපසාමී කුතො භියොයා. අථ ඛො අභමෙව තස්ථ භියොයා යදිදං අධිපඤ්ඤන්තී. ඉමෙ ඛො තෙ චුන්ද පුබ්බන්තසභගතා දිට්ඨිනිසසයා, යෙ තෙ මයා බ්‍රාහ්මණා යථා තෙ බ්‍රාහ්මණබ්බා යථා ච තෙ න බ්‍රාහ්මණබ්බා, කීං චො අභං තෙ තස්ථ බ්‍රාහ්මණිකම්භාමී?’ති.

26. සුව දුක් ශාශ්වත ය, සුවදුක් අශාශ්වත ය, සුවදුක් ශාශ්වත ද අශාශ්වත ද වේ, සුවදුක් ශාශ්වත ද නො ම වේ. ආශාශ්වත ද නො ම වේ, සුවදුක් ස්වයංකාත ය, සුවදුක් පරකාත ය, සුව දුක් ස්වයංකාත ද පරකාත ද වේ. සුවදුක් ස්වයංකාර ද නො වේ, පරකාර ද නො වේ, යදාච්ඡාසමුත්පන්න ය, මෙය ම සත්‍ය ය, සෙස්ස භිස් යැ යි මෙසේ වූ වාද ඇති, මෙසේ වූ දෘෂ්ටි ඇති ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ඇත. චූඤ්ඤයනී, එහි ‘ආත්මයත් ලොකයත් ශාශ්වත යැ’ යි, ‘මෙය ම සත්‍ය යැ සෙස්ස භිස් යැ’ යි මෙසේ වාද ඇති, මෙසේ දෘෂ්ටි ඇති යම් මහණ කෙනෙක් බමුණුකෙනෙක් ඇද්ද, මම ඔවුන් කරා එළැඹ, ‘ඇවැත්නි, ආත්මයත් ලොකයත් ශාශ්වත යැ යි කියනු ලැබේ යන මෙය ඇත්ත ද?’ යි මෙසේ විචාරම්. ඔහු ‘මෙය ම සත්‍ය ය සෙස්ස භිස් යැ’ යි මෙසේ යම් වචනයක් කියත් ද, ඔවුන්ගේ ඒ වචනය නො අනුදනීම්. ඒ කවර හෙයින්ද? චූඤ්ඤයනී, මෙහි අන් සැටියෙකින් හභිනා ඇතැම් සත්ව කෙනෙක් ඇත. චූඤ්ඤයනී, මේ දෘෂ්ටි ප්‍රඥප්තියෙන් ද තමාහට සමසමයක් හු නො ම දකිම්. තමාට වැඩි තරම් එකකු කොයින් දකිම් ද? වැලි දු අධිප්‍රඥප්ති (විශෙෂ පැනවීම) යන යමෙක් ඇද්ද, එහි මම ම වැඩිතරම් වෙමි.

27. චූඤ්ඤයනී, එහි ‘ආත්මයත් ලෝකයත් ශාශ්වත යැ’ යි ‘ආත්මයත් ලොකයත් අශාශ්වත යැ’ යි ආත්මයත් ලෝකයත් ශාශ්වතත් අශාශ්වතත් වේ’ යැ යි, ‘ආත්මයත් ලෝකයත් ශාශ්වත ද නො ම වේ’ අශාශ්වත ද නො ම වේ’ යැ යි, ‘ආත්මයත් ලෝකයත් ස්වයංකාත යැ’ යි ‘ආත්මයත් ලෝකයත් පරකාත යැ’ යි, ‘ආත්මයත් ලෝකයත් ස්වයංකාත ද පරකාත ද වේ යැ’ යි ‘ආත්මයත් ලෝකයත් ස්වයංකාර ද නො වේ, පරකාර ද නො වේ යදාච්ඡාසමුත්පන්න යැ’ යි, ‘සුඛ දුඃඛ දෙක ශාශ්වත යැ’ යි සුඛ දුඃඛ දෙක ආශාශ්වත යැ’ යි, ‘සුඛ දුඃඛ දෙක ශාශ්වතත් ආශාශ්වතත් වේ යැ’ යි ‘සුඛ දුඃඛ දෙක ශාශ්වතත් නො ම වේ ආශාශ්වතත් නො ම වේ යැ’ යි, සුඛ දුඃඛ දෙක ස්වයංකාත යැ’ යි, සුඛ දුඃඛ දෙක පරකාත යැ’ යි, සුඛ දුඃඛ දෙක ස්වයංකාත ද පරකාත ද වේ’ යැ’ යි, ‘සුඛ දුඃඛ දෙක ස්වයංකාර ද පරකාර ද නො ව යදාච්ඡාසමුත්පන්න යැ, ‘මෙය ම සත්‍ය ය සෙස්ස භිස් යැ’ යි, මෙසේ වූ වාද ඇති මේ බඳු වූ දෘෂ්ටි ඇති යම් මහණ කෙනෙක් බමුණු කෙනෙක් ඇද්ද, මම ඔවුන් කරා එළැඹ, ‘ඇවැත්නි, සුඛ දුඃඛ දෙක ස්වයංකාර ද පරකාර ද නොව යදාච්ඡාසමුත්පන්න යැ යි කියනු ලැබේ’ යන මෙය ඇත්ත ද? යි විචාරම්. ඔහු ‘මෙය ම සත්‍ය ය, සෙස්ස භිස් යැ’ යි යම් වචනයක් කියත් ද, ඔවුන් ගේ ඒ වචනය නො අනුදනීම්. ඒ කවර හෙයින්? යත්: චූඤ්ඤයනී, මෙහි අන් සැටියෙකින් හභිනා ඇතැම් සත්ව කෙනෙක් ඇත. චූඤ්ඤයනී, මේ දෘෂ්ටිප්‍රඥප්තියෙන් ද තමාහට සමසමයක් හු නො ම දකිම්. තමාහට වැඩිතරම් එකකු කොයින් දකිම් ද? වැලි දු අධිප්‍රඥප්ති යන යමෙක් ඇද්ද, එහි මම ම වැඩිතරම් වෙමි. චූඤ්ඤයනී, මොහු පැවැසියැ යුතු පරිදි මා විසින් පවසන ලද පූර්විකතය පිළිබඳ වූ දෘෂ්ටිහු ය. යම්සේ ඔහු නො පැවැසියැ යුතු නම්, කිම? එහි මම නොපව ඒ පවසන්නෙමි ද?

අපරන්තසහගතා දිට්ඨිතිසසයා

28. කතමෙ ව චුඤ්ඤා අපරන්තසහගතා දිට්ඨිතිසසයා යෙ තෙ මයා බ්‍යාකතා යථා තෙ බ්‍යාකාතබ්බා? යථා ව තෙ න බ්‍යාකාතබ්බා, කිංචො අභං තෙ තස්ස බ්‍යාකරිසසාමි?''ති, සනති චුඤ්ඤා එකෙ සමණ්‍යාභමණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො: “රුපි අත්තා හොති අරොගො පරමමරණා, ඉදමෙව සච්චං, මොසමඤ්ඤන්ති.” සනති පන චුඤ්ඤා එකෙ සමණ්‍යාභමණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො “නාරුපි අත්තා හොති -පෙ- රුපි ච අරුපි ච අත්තා හොති -පෙ- නෙව රුපි නාරුපි අත්තා හොති -පෙ- සඤ්ඤාදී අත්තා හොති -පෙ- අසඤ්ඤාදී අත්තා හොති, -පෙ- නෙවසඤ්ඤාදීනා-සඤ්ඤාදී අත්තා හොති, -පෙ- අත්තා උච්ඡිජ්ජති විනසසති, න හොති පරමමරණා, ඉදමෙව සච්චං, මොසමඤ්ඤන්ති.” තත්‍ර චුඤ්ඤා යෙ තෙ සමණ්‍යාභමණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො, රුපි අත්තා හොති අරොගො පරමමරණා, ඉදමෙව සච්චං, මොසමඤ්ඤන්ති. ත්‍යාභං උපසඬකම්භවා එවං වදමි: අස්සි ඛො ඉදං ආචුසො, චුච්චති “රුපි අත්තා හොති අරොගො පරමමරණා?”ති. යං ඛො තෙ එවමාභංසු “ඉදමෙව සච්චං, මොසමඤ්ඤන්ති” තං තෙසං නානුජානාමි. තං කිසස හෙතු? අඤ්ඤාදාසඤ්ඤාදීනො පි හෙස්ස චුඤ්ඤා සනෙතකෙ සත්තා. ඉමායපි ඛො අභං චුඤ්ඤා පඤ්ඤාතතියා නෙව අත්තනා සමසමං සමනුපසසාමි කුතො භියොසා, අථ ඛො අභමෙව තස්ස භියොසා යද්දං අධිපපඤ්ඤන්ති.

29. තත්‍ර චුඤ්ඤා යෙ තෙ සමණ්‍යාභමණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො අරුපි අත්තා හොති -පෙ- රුපි ච අරුපි ච අත්තා හොති -පෙ- නෙව රුපි නාරුපි අත්තා හොති -පෙ- සඤ්ඤාදී අත්තා හොති -පෙ- අසඤ්ඤාදී අත්තා හොති -පෙ- නෙවසඤ්ඤාදීනාසඤ්ඤාදී අත්තා හොති -පෙ- අත්තා උච්ඡිජ්ජති විනසසති, න හොති පරමමරණා, ඉදමෙව සච්චං, මොස-මඤ්ඤන්ති.” ත්‍යාභං උපසඬකම්භවා එවං වදමි: අස්සි ඛො ඉදං ආචුසො, චුච්චති “අත්තා උච්ඡිජ්ජති විනසසති, න හොති පරමමරණා ති?” මඤ්ඤා ඛො තෙ චුඤ්ඤා එවමාභංසු. ඉදමෙව සච්චං, මොසමඤ්ඤන්ති, තං තෙසං නානුජානාමි. තං කිසස හෙතු? අඤ්ඤාදාසඤ්ඤාදීනොපි හෙස්ස චුඤ්ඤා සනෙත-කෙ සත්තා. ඉමායපි ඛො අභං චුඤ්ඤා පඤ්ඤාතතියා නෙව අත්තනා සමසමං සමනුපසසාමි කුතො භියොසා? අථ ඛො අභමෙව තස්ස භියොසා යද්දං අධිපපඤ්ඤන්ති. ඉමෙ ඛො තෙ චුඤ්ඤා අපරන්තසහගතා දිට්ඨිතිසසයා, යෙ තෙ මයා බ්‍යාකතා යථා තෙ බ්‍යාකාතබ්බා. යථා ව තෙ න බ්‍යාකාතබ්බා කිංචො අභං තෙ තස්ස බ්‍යාකරිසසාමි''ති

28. චුද්දයෙනි, යමසේ හෙළි කළ යුතු නො වෙත් නම්, ‘එහි මම කුමට එය පවසන්නෙමි ද?’ යි කියැ යුතු වූ, හෙළි කළ යුතු පරිදි මා විසින් හෙළි කරන ලද්දවූ අපරාන්ත සහගත (අනාගත ස්කන්ධ කොටස පිළිබඳව) දෘෂ්ටිහු කවරහ? යත්: චුද්දයෙනි, ‘ආත්මය රූපවත්ය, මරණින් මතු අරොග යැ. මෙය ම සත්‍ය ය, සෙස්ස හිස් යැ’යි මෙසේ කියන, මෙබඳු දෘෂ්ටි ඇති ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ඇත. ‘ආත්මය රූපරහිත ය... ආත්මය රූපවත් ද අරූපවත් ද වෙයි... ආත්මය රූපවත් ද නොම වෙයි, අරූපවත් ද නො ම වෙයි... ආත්මය සංඥාවත් වෙයි... ආත්මය සංඥා නැත්තේ වේ... ආත්මය සංඥා ඇත්තේ ද වේ... සංඥාව නැත්තේ ද වේ... ආත්මය මරණින් පසු මුල් සුන් වෙයි, වැනැසෙයි, මරණින් මත්තෙහි නො වෙයි, මෙය ම සත්‍ය ය, සෙස්ස හිස් යැ’යි මෙසේ කියන, මෙබඳු දෘෂ්ටි ඇති ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ඇත. චුද්දයෙනි, එහි යම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ආත්මය රූපවත්ය, මරණින් මත්තෙහි අරෝග යැ, මෙය ම සත්‍ය ය, සෙස්ස හිස් යැ’යි කියත් ද, මම ඔවුන් කරා එළැඹ, ‘ඇවැත්නි, ආත්මය රූපවත් ය. මරණින් මතු අරොග යැ’යි තොප විසින් යම් වචනයක් කියනු ලැබේ ද, එය ඇත්තේ ද? (එය හුදු වචනමාත්‍රයක් නො ව තොපගේ දෘෂ්ටිය ම ද?)’යි විචාරමි. ‘මෙය ම සත්‍ය යැ, සෙස්ස හිස් යැ’යි යමක් මෙසේ ඔහු කියත් ද, ඔවුන්ගේ ඒ වචනය නො අනුදනිමි. ඒ කවර හෙයින්? චුද්දයෙනි, මෙහි මෙයට වෙනස් සංඥා ඇති එක්තරා සඤ් කෙනෙක් ඇත්හ. චුද්දයෙනි, මේ දෘෂ්ටිප්‍රඥප්තියෙන් ද තමාට සමසම එකක්හු නො දකිමි, වැඩි තරම් එකකු කොයින් දකිමි ද? වැලි දු යම් අධිපඥප්තියෙක් වේ ද එයින් මම ම එහි වැඩි තරම් වෙමි.

29. චුද්දයෙනි, එහි යම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ‘ආත්මය රූප රහිත වෙයි... ආත්මය රූපවත් ද රූපරහිත ද වෙයි... ආත්මය රූපවත් ද නො ම වෙයි, රූපරහිත ද නොම වෙයි... ආත්මය සංඥා ඇත්තේ වෙයි... ආත්මය සංඥා නැත්තේ වෙයි... ආත්මය සංඥත් (සංඥාව ඇත්තේත්) නො ම වෙයි, අසංඥත් නො ම වෙයි... ආත්මය මුල්සුන් වෙයි, වැනැසෙයි මරණින් මතු නො වෙයි. මෙය ම සත්‍ය ය, සෙස්ස හිස් යැ’යි මෙසේ කියත් ද, මම ඔවුන් කරා එළැඹ, “ඇවැත්නි, ආත්මය උච්ඡන්ත වේ, වැනසේ, මරණින් මතු නො වේ, මෙය ම සත්‍යය ය, සෙස්ස හිස්යැ’යි යමක් කියනු ලැබේ ද එය (ඒ දෘෂ්ටිය) ඔබට ඇත්දැයි?”යි මෙසේ විචාරමි. ‘මෙය ම සත්‍ය ය, සෙස්ස හිස්යැ’යි මෙසේ යමක් ම ඔහු කියත් ද, ඔවුන්ගේ ඒ වචනය නො අනුදනිමි. ඒ කවර හෙයින්? යත්: චුද්දයෙනි, මෙහි ඇතැම් සඤ් කෙනෙක් වෙනස් සංඥා ඇත්තාහු ද වෙත්. (එහෙයින්.) චුද්දයෙනි, මේ දෘෂ්ටිප්‍රඥප්තියෙන් ද තමා හා සමසමයකු මම නො ම දකිමි. තමාට වැඩිතරම් එකක්හු කොයින් දකිමි ද? වැලි දු යම් අධිප්‍රඥප්තියෙක් වේ ද එහි මම ම වැඩිතරම් වෙමි. චුද්දයෙනි, හෙළි කළ යුතු පරිද්දෙන් මා විසින් හෙළි කරන ලද, යමසේ නොපැවැසියයුතු නම් ‘කුමට එය තොපට පවසන්නෙමි ද’ යි මා විසින් නො පවසන ලද, අපරාන්තසහගත වූ දෘෂ්ටිහු මොහු ය.

30. ඉමෙසං ච චූඤ්ඤා පුබ්බන්තසභගතානං දිට්ඨිනිසසයානං ඉමෙසං ච අපරන්තසභගතානං දිට්ඨිනිසසයානං පභානාය සමතිකකමාය එවං මයා වක්ඛාමො සතිපට්ඨානා දෙසිතා පඤ්ඤාතතා. කතමෙ වක්ඛාමො? ඉධ චූඤ්ඤා භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සි විහරති ආතාපී සමපජානො සතිමා, විනෙයා ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සං, වෙදනාසු -පෙ- විකෙතසු -පෙ- ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සි විහරති ආතාපී සමපජානො සතිමා, විනෙයා ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්සං. ඉමෙසං ච චූඤ්ඤා පුබ්බන්තසභගතානං දිට්ඨිනිසසයානං ඉමෙසං ච අපරන්තසභගතානං දිට්ඨිනිසසයානං පභානාය සමතිකකමාය එවං මයා ඉමෙ වක්ඛාමො සතිපට්ඨානා දෙසිතා පඤ්ඤාතතා ති.

31. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා උපවාණො භගවතො පිට්ඨිතො භොති භගවන්තං විජයමානො. අථ ඛො ආයස්මා උපවාණො භගවන්තං එතදවොච: අච්ඡරියං භනෙත අබ්භුතං භනෙත, පාසාදිකො වතායං භනෙත ධම්මපරියා යො, සුපාසාදිකො වතායං භනෙත ධම්මපරියායො. කො නාමායං භනෙත ධම්මපරියායො?"ති. "තස්මා තිහ ඤං උපවාණ ඉමං ධම්මපරියායං පාසාදිකොකෙව නං ධාරෙහි"ති.

ඉදමවොච භගවා අත්තමනො ආයස්මා උපවාණො භගවතො භාසිතං අභිනාදිති.

පාසාදිකසුත්තං නිවසීතං ඡදාං.

30. චූඤ්ඤායෙන, මේ පුච්චාත්ත සහගත දාෂ්ටීන්ඤේ ද මේ අපරාන්ත සහගත දාෂ්ටීන්ඤේ ද ප්‍රභාණය පිණිස ඉක්මිම පිණිස, මා විසින් මෙසේ සතර සතිපට්ඨානයෝ දෙසන ලදහ, පනවන ලදහ. කවර සතරෙක් ද? යත්: චූඤ්ඤායෙන, මෙහි මහණ තෙම කෙලෙස් තවන වැර ඇත්තේ, නුවණින් දන්නේ, සිහි ඇත්තේ, ලොවැ අභිධ්‍යාව හා දෙමනස හා දුරු කොට, කයෙහි කායානුපස්සි වැ වෙසෙයි. වෙදනාවන්හි... චිත්තයන්හි... කෙලෙස් තවන වැර ඇත්තේ, නුවණින් දන්නේ, සිහි ඇත්තේ, ලොවැ අභිධ්‍යාව හා දෙමනස හා දුරු කොට, ධර්මයන්හි ධර්මානුපස්සි වැ වෙසෙයි. චූඤ්ඤායෙන, මේ පුච්චාත්තසහගත දාෂ්ටීන්ඤේ ද මේ අපරාන්ත සහගත දාෂ්ටීන්ඤේ ද ප්‍රභාණය පිණිස, ඉක්මිම පිණිස, මෙසේ මා විසින් සතර සතිපට්ඨානයෝ දෙසන ලද හ, පනවන ලදහ.’’

31. එ සමයෙහි උපවාණ තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන්වහන්සේළු පවත් සලකුවෝ ඔබ පිටුපසින් සිටියාහු වෙත්. එ කල උපවාණ තෙරණුවෝ ‘වහන්ස, ආශ්වයාඨ ය, වහන්ස, අද්භුත ය. වහන්ස, මේ ධර්මපයාඨයය එකාන්තයෙන් ප්‍රසාද එළවන සුලු ය, වහන්ස, මේ ධර්ම පයාඨයය කිනම් ද? යි ඇසූහ. ‘උපවාණයෙනි, එහෙයින් මෙහි මේ ධර්ම පර්යාය ‘පාසාදිකයැ’ යි කියා ම සලකවු යැ’ යි වදළ සේක,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළසේක. ආයුෂ්මත් උපවාණ තෙරණුවෝ සතුටු සිතැත්තාහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ වචනය සතුටින් පිළිගත්හ.

සවැනි පාසාදික සූත්‍රය නිමයේ යැ.

ලක්කුණසුභනං

1. එවං මෙ සුභනං:

එකං සමයං හගවා සාවකීයං විහරති ජෙතවනෙ අනාඨපිණ්ඩකසා ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො හගවා භික්ඛු ආමනෙසි 'භික්ඛවො'ති. 'හදනෙ'ති' තෙ භික්ඛු හගවතො පච්චසෙසාසුං. හගවා එතදවොච:

ආසනීසිමානි භික්ඛවෙ මහාපුරිසසා මහාපුරිසලක්කුණානි යෙහි සමන්තාගතසා මහාපුරිසසා දෙව භතියො හවන්ති අනඤ්ඤා; සචෙ අභාරං අජ්ඣාවසති රාජා හොති චක්ඛවන්ති ධම්මකො ධම්මරාජා වාතුරනො විජීතාචී ජනපදඤාචරියසකො සකරතනසමන්තාගතො. තසිමානි සකර රතනානි හවන්ති සෙයාථීදං: චක්ඛරතනං හඤ්චරතනං අසරතනං මඤ්චරතනං ඉඤ්චරතනං ගහපතිරතනං පරිනායකරතනමච සකමං. පරොසහසං ඛො පනසා පුකා හොන්ති සුරා වීරඛරුපා පරසෙනසමඤ්ඤා. සො ඉමං පඨවීං සාගරපරියන්තා අදණ්ඛන අසඤ්ඤාන ධම්මෙන සමෙන අභිච්චීය අජ්ඣාවසති. සචෙ ඛො පන අභාරසමා අනගාරියං පඛච්චති අරහං හොති සමමාසමුදෙධා ලොකෙ විචක්ඛච්චදො කතමානි තානි භික්ඛවෙ අචන්ස මහාපුරිසසා මහාපුරිසලක්කුණානි යෙහි සමන්තාගතසා මහාපුරිසසා දෙව භතියො හවන්ති අනඤ්ඤා? සචෙ අභාරං අජ්ඣාවසති, රාජා හොති චක්ඛවන්ති -ප- සචෙ ඛො පන අභාරසමා අනගාරියං පඛච්චති, අරහං හොති සමමාසමුදෙධා ලොකෙ විචක්ඛච්චදො.

2. ඉධ භික්ඛවෙ මහාපුරිසො සුපපතිච්චිතපාදො හොති. යමපි භික්ඛවෙ මහාපුරිසො සුපපතිච්චිතපාදො හොති, ඉදමපි භික්ඛවෙ මහාපුරිසසා මහාපුරිසලක්කුණං හවති.

1. හදනො ති-මජ්. 2. විචච්චදො-භා, කමි.-විචච්චදො-මජ්.

ලක්ෂණ සුවය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී:

එක් සමයෙක්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත් නුවර නිසා දෙවරම් නම්වූ අනේපිඬු සිටුහුගේ අරමෙහි වැඩවසන සේක. එහි දී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ‘මහණෙනි’යි හික්ෂුන් ඇමැතුසේක. ‘පින්වතුන් වහන්සැ’යි ඒ හික්ෂුහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දුන්හ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළුසේක:

“මහණෙනි, යමෙකින් සමන්විත මහ පුරිස්භට නිෂ්ඨා දෙකෙක් ම වෙ ද, අන් තෙවැන්නෙක් නැද්ද, එසේ වූ මහපුරිස්භු ගේ මහ පුරිස් ලකුණු දෙකිසෙක් වෙත්. ඔහු පිළිබඳ වූ ඒ නිෂ්ඨා දෙක නම්:

ඉදින් ගිහි ගෙහි වසන්නේ නම්, දහම් වූ (දස කුසල් දහම් රක්තා), දහැමෙන් රජය ලැබ රජ වූ, සිවුසයුර ඉම් කොටැති සිවු මහදිවයිනට නායක වූ, සතුරන් දිනූ, දනවුහි තහවුරු බවට පැමිණි, සත් රුවනින් සමන්වාගත වූ, සක්විති රජෙක් වෙයි. සක්රුවන ඇත්රුවන, අස්රුවන, මිණි රුවන, ඉතිරි රුවන, ගැහැට් රුවන, සත්වනු පුක්රුවන ම යැ යි ඔහුට මේ සත්රුවන් කෙනෙක් වෙත්. ශූර, චිර ඇඟ රුව ඇති, සතුරු සෙන් මඩිනුයෙහි බුහුටි වූ පුක්කු අධිරා දහස් දෙනෙක් ඔහුට වෙත්. ඒ සක්විති තෙමේ සයුරහිමි කොට මෙ පොළොව දඩුවමින් තොර වැ අවියෙන් තොර වැ දහැමෙන් දිනා එයට අධිපති වැ වෙසෙයි. ඉදින් ගිහිගෙන් නික්මැ පැවිදි බිම වදනේ වී නම්. පෙරළා ලූ කෙලෙස් සෙවෙණි ඇති, රහත් සම්මාසම්බුදුවරයෙක් වෙයි. මහණෙනි, යම් දෙකිස් මහපුරිස් ලකුණින් යුත් මහ පුරිස්භට ගති දෙකෙක්ම වෙ ද, අන් තෙවැන්නෙක් නො වෙ ද, ඉදින් ගිහි ගෙහි වසන්නේ නම්...සක්විති රජ වන්නේ ද, ගිහිගෙන් නික්ම පැවිදි වන්නේ නම්, ලොවැ කෙලෙස් සෙවෙණි පෙරළා ලූ රහත් සම්මාසම්බුදුවරයෙක් වන්නේ ද, මහපුරිස්භුගේ එසේ වූ දෙකිස් මහපුරිස් ලකුණු කවුරු ද? යත්;

2. මහණෙනි, මෙහි මහ පුරිස් තෙමේ සුපිහිටි පා ඇත්තේ වෙයි. මහණෙනි ‘මහපුරිස්තෙමේ සුපිහිටි පා ඇත්තේය’ යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය මහපුරිස්භු ගේ මහපුරිස් ලකුණෙක් වෙයි.

පුන ව පරං භික්ඛවෙ මහාපුරිසස්ස හෙට්ඨාපාදතලෙසු වකකානි ජාතානි හොතනි සහස්සාරානි සනෙමිකානි සනාභිකානි සබ්බාකාරපරිපුරානි.¹ යමපි භික්ඛවෙ මහාපුරිසස්ස හෙට්ඨාපාදතලෙසු වකකානි ජාතානි හොතනි සහස්සාරානි සනෙමිකානි සනාභිකානි සබ්බාකාරපරිපුරානි, ඉදමපි භික්ඛවෙ මහාපුරිසස්ස මහාපුරිසලක්ඛණං භවති.

පුන ව පරං භික්ඛවෙ මහාපුරිසො ආයතපණභි හොති -පෙ- දීඝධගුලී හොති -පෙ- මුද්දනඵනහස්පාදො හොති -පෙ- ජාලහස්පාදො හොති -පෙ- උසකඛිපාදො හොති -පෙ- ඵණ්ජරෙකා හොති -පෙ- ධීතකො² ව අනොනමනෙතා උහොභි පාණිතලෙභි ජණ්ණකානි පරිමසති පරිමජුති -පෙ- කොසොභිතවස්ථගුග්ගො හොති -පෙ- සුවණ්ණවණ්ණො හොති කඤ්ඤාසන්තිහත්තවො -පෙ- සුමුමච්ඡවි හොති සුමුමත්තා ජවියා රජොජලං කායෙන උපලිප්පති -පෙ- ඵකෙකලොමො හොති, ඵකෙකානි ලොමානි ලොමකුපෙසු ජාතානි -පෙ- උඤ්ඤාලොමො හොති, උඤ්ඤානි ලොමානි ජාතානි නිලානි අඤ්ඤාවණ්ණානි කුණ්ඩලාවත්තානි² පදකභිණාවත්තකජාතානි -පෙ- බ්‍රහ්මච්ඡ්ඤ්ඤො හොති -පෙ- සත්තුසකදො හොති -පෙ- සීහපුබ්බිඤ්ඤායො හොති -පෙ- විතත්තරංසො හොති -පෙ- නිග්‍රොධිපරිමණ්ඩලො හොති, යාවතකවසක කායො, තාවතකවසක බ්‍යාමො, යාවතකවසක බ්‍යාමො තාවතකවසක කායො, -පෙ- සමවත්තකච්ඡො හොති -පෙ- රසග්ගසග්ගී හොති -පෙ- සීහහනු හොති -පෙ- වත්තාළීසදනෙතා හොති -පෙ- සමදනෙතා හොති -පෙ- අචිරසදනෙතා හොති -පෙ- සුසුකකදොයො හොති -පෙ- පහුතථිවො හොති -පෙ- බ්‍රහ්මසාරො හොති, කරච්ඡිකභාණි -පෙ- අභිනිලනෙතෙතා හොති -පෙ- ගොපබුමො හොති -පෙ- උණ්ණො හමුකත්තරො ජාතා හොති ඔදතා මුද්දකුලසන්තිහා. යමපි භික්ඛවෙ මහාපුරිසස්ස උණ්ණොහමුකත්තරො ජාතා හොති ඔදතා මුද්දකුලසන්තිහා ඉදමපි භික්ඛවෙ මහාපුරිසස්ස මහාපුරිසලක්ඛණං භවති. පුන ව පරං භික්ඛවෙ මහාපුරිසො උණ්භිසපීසො හොති. යමපි භික්ඛවෙ මහාපුරිසො උණ්භිසපීසො හොති, ඉදමපි භික්ඛවෙ මහාපුරිසස්ස මහාපුරිසලක්ඛණං භවති.

1. සබ්බාකාර පරිපුරාණි සුවහස්සහත්තරාණි-Pt. 2.
2. කුණ්ඩලාවච්චානි-මජ්ඣ.

තව ද අනෙකක් කියමි. මහ පුරිස්සුගේ යැටි පතුල්හි දහසක් දැව ඇති, නිම්වළලු සහිත, නාභි සහිත හැම අයුරින් පිරිසුන් මොනොවට බෙදුණු අතර ඇති, සක් ලකුණෝ පහළ වූවාහු වෙත්. මහණෙනි, මහ පුරිස්සුගේ යැටි පතුල්හි දහසක් දැව ඇති, නිම්වළලු සහිත, නාභිසහිත, හැම අයුරින් පිරිසුන්, මොනොවට බෙදුණු අතර ඇති, සක් ලකුණෝ පහළ වූවාහු වෙත් යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය ද මහණෙනි, මහපුරිස්සුගේ මහපුරිස් ලකුණෙක් වෙයි.

තව ද අනෙකෙකි. මහණෙනි, මහපුරිස් තෙමේ දික් විලුම් ඇත්තේ වෙයි. ... දික් ඇතිලි ඇත්තේ වෙයි... මොළොක් වූ තුරුණු අතුල් පතුල් ඇත්තේ වෙයි .. දැල් කවුළුවකට බදු අත් පා ඇත්තේ වෙයි... මත්තෙහි ගොප් ඇටය පිහිටි පා ඇත්තේ වෙයි... ඕළු වුවන්ගේ බදු කොඬා ඇත්තේ වෙයි... සිටියේ ම නො නැමෙනුයේ දෙ අත්ලෙන් දෙ දත ස්පඬු කෙරෙයි, පිරිමදියි.... කොපුයෙහි ගිලුණු වස්තු ගුහාය ඇත්තේ වෙයි... රන් බදු පැහැ ඇත්තේ, කසුන් පැහැ සිවිය ඇත්තේ වෙයි... සියුම් සිවිය ඇත්තේ වෙයි; සිවිය සියුම් බැවින් කයෙහි රපස් දැලි නො ලැගෙයි... එකෙකි ලොම් ඇත්තේ වෙයි. රෝමකුපයන්හි තනි තනි ම වැ (එකෙක් ම) ලොම් හටගත්තේ වෙයි... උඩුකුරු අක්ඇති ලොම් ඇත්තේ වෙයි. උඩුකුරු වූ අක් ඇති, නිල් පැහැ අදුන්වන්, කොඬොල් බදු වක් වූ, දකුණට කරකැවුණු ලොම්හු හටගත්තාහු වෙත්... බඹහු ගේ බදු සෘජු (නොනැමුණු) සිරුරු ඇත්තේ වෙයි... ..කයා දෙ අත් පිටු ඇ උස් වැ මතු වූ සත් තැනක් ඇත්තේ වෙයි... සිරදක්හුගේ පෙරඩ කය බදු පිරුණු කය ඇත්තේ වෙයි... පිරුණු (මොනොවට තැනුණු) පිටකුරු ඇත්තේ වෙයි... නුගරුකක් බදු පිරිමඬුලු (සමප්‍රමාණ) කය ඇත්තේ වෙයි.... ඔහුගේ කය යම් පමණ ද ඔහුගේ බඹය ද එ පමණ ම ය. ඔහුගේ බඹය යම් පමණ ද ඔහුගේ කයත් එ පමණ ම ය (කයේ උස පමණ ම බඹය ද වෙයි)... සම වට ගෙල ඇත්තේ වෙයි... (සත් සියක්) රසනහර තුඩු දුන් ගෙල ඇත්තේ වෙයි... සිරදක්හු ගේ බදු හනු ඇත්තේ වෙයි... සම සතලිසක් දත් ඇත්තේ වෙයි.... සම වූ දත් ඇත්තේ වෙයි... අතර වීවර නැති සේ පිහිටි දත් ඇත්තේ වෙයි... ඉතා සුදු දළ ඇත්තේ වෙයි... පුළුල් දිව ඇත්තේ වෙයි... බඹහු ගේ බදු කටහඩ ඇත්තේ, කුරවිකෙවිල්ලන ගේ බදු මඬුර නාද ඇත්තේ වෙයි... ඉතා නිල් නෙතැත්තේ වෙයි... රත්පැහැ ලමා වස්සක්හුගේ බදු ඇස්මඩල ඇත්තේ වෙයි... සුදු මොළොක් පුලුන් රොදක් බදු උෟණ් රෝමයෙක් දෙබැම අතර හටගත්තේ වෙයි. මහණෙනි, යම් සුදු වූ මොළොක් වූ පුලුන් රොදක් බදු උෟණ් රෝමයෙක් දෙ බැම අතර හටගත්තේ ද, මහණෙනි, මෙය ද මහපුරිස්සුගේ මහපුරිස් ලකුණෙක් වෙයි. තව ද අනෙකෙකි. මහපුරිස් තෙමේ උප්භිෂ ශීඝ්‍ර වෙයි. (නළල් පටින් වෙළුණක්හු බදු පිරිසුන් නළල් තල ද පිරිසුන් හිස ද ඇත්තේ වෙයි). මහණෙනි, මහපුරිස් තෙමේ උප්භිෂ ශීඝ්‍ර වෙයි යන යමෙක් ඇද්ද මෙය ද මහණෙනි, මහපුරිස්සුගේ මහපුරිස් ලකුණෙක් වෙයි.

ඉමානි ටො තානි භික්ඛවෙ අචන්දංස මහාපුරිසසං මහාපුරිසලක්ඛණානි යෙති සමන්තාගතසං මහාපුරිසසං දෙව භතියො භවන්ති අනඤ්ඤා සවෙ අභාරං අරඤ්චසති, රාජා හොති චක්ඛවතී -පෙ- සවෙ ටො පන අභාරංඤා අනභාරියං පබ්බජතී, අරභං හොති සමමාසවුද්ධො ලොකෙ විවික්ඛවජදෙ.

3. ඉමානි ටො භික්ඛවෙ චන්දංස මහාපුරිසසං මහාපුරිසලක්ඛණානි ඛාහිරතා පි ඉසයො ධාරෙන්නී. නො ච ටො තෙ ජානන්ති 'ඉමස්ස කමමස්ස කතන්තා ඉමං ලක්ඛණං පටිලභන්ති' තී.

සුප්පතිට්ඨිතපාදෙලක්ඛණං (1)

යමපි භික්ඛවෙ තථාගතො පුරිමං ජාතීං පුරිමං භවං පුරිමං නිකේතං පුබ්බ මනුසසභුතො සමානො දලනසමාදනො අහොසි කුසලෙසු ධම්මෙසු අධිත්ථිතසමාදනො, කායසුචරිතෙ වච්ඡුචරිතෙ මනොසුචරිතෙ, දන-සංවිහාගෙ සීලසමාදනෙ උපොසථුපවාසෙ මනෙකයාතාය පෙතෙකයාතාය සාමඤ්ඤතාය බ්‍රහ්මඤ්ඤතාය කුලෙච්චයාපවාසිතාය අඤ්ඤතරඤ්ඤ-තරෙසු ච අධිකුසලෙසු ධම්මෙසු, සො තස්ස කමමස්ස කතන්තා උපට්ඨිතතා උසන්තන්තා විපුලතා කායසං හෙද පරමමරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. සො තස්ස අඤ්ඤා දෙවෙ දසති යානෙති අධිගණ්ඨාතී, දිබ්බන්ත ආයුතා දිබ්බන්ත වණ්ණණන්ත දිබ්බන්ත සුබ්බන්ත දිබ්බන්ත යසෙන දිබ්බන්ත ආධිපතෙයොන්ත දිබ්බන්ති රූපෙති දිබ්බන්ති සද්දෙති දිබ්බන්ති ගජෙති දිබ්බන්ති රසෙති දිබ්බන්ති ඓවාට්ඨිබ්බන්ති. සො තතො චුතො ඉත්තං ආගතො සමානො ඉමං මහාපුරිසලක්ඛණං පටිලභති, සුප්පතිට්ඨිතපාදෙ හොති, සමං පාදං භූමියං නිකම්පති, සමං උඤ්චති, සමං සබ්බාවනේසති පාදතලෙති භූමිං චුසති. සො තෙන ලක්ඛණෙන සමන්තාගතො සවෙ අභාරං අරඤ්චසති රාජා හොති චක්ඛවතී ධම්මිකො ධම්මරාජා වාතුරතෙසු විජ්ජාචී ජනපදස්ථා-වරියප්පතෙසා සත්තරත්තසමන්තාගතො. තස්සිමානි සත්තරත්තානි භවන්ති, සෙයාචීදං චක්ඛරත්තං භජීරත්තං අසරත්තං මණිරත්තං ඉජීරත්තං ඥාපතීරත්තං පරිනායකරත්තමෙව සත්තමං.

මහණෙනි, මොහු වනාහි යමෙකින් යුත් මහ පුරිස්සු ගේ ගති දෙකෙක් ම වේ ද අන් කෙටුන්නෙක් නො වේ ද, ගිහිගෙහි වුසුවොත්... සක්විති වන්නේ ද, ගිහි ගෙත් නික්ම ලොවැ කෙලෙස් සෙවෙණි පෙරළාදු රහත් සම්මාසම්බුදුවරයෙක් වන්නේ ද, එසේ වූ මහ පුරිස්සු පිළිබඳ වූ ඒ දෙකිස් මහ පුරිස් ලකුණු වෙත්.

3. මහණෙනි, ඒ මේ දෙකිස් මහ පුරිස් ලකුණු සස්නෙන් බැහැර වූ සාමිහු ද සිත්හි ලා දරත්. ඔහු එය සිත්හි නො දරන්නාහු නම්, මෙබඳු කම්යක් කළ බැවින් මෙ නම් ලකුණ ලබා ගැ හි නො දන්නාහු ය.

සුප්‍රතිෂ්ඨිත පාද ලක්ෂණය (1)

මහණෙනි, තථාගත තෙමේ පෙර දැහි පෙර බෙවෙහි පෙර වුසු තන්හි දී, පෙර මිනිස් වූයේ ම (පෙර මිනිස් වැ ඉපැද සිටි කල්හි) කුසල් දහමහි දැඩි ගැනුම් ඇත්තේ, නිසල සමාදන් ඇත්තේ වී ද, කාය සුවරිත-යෙහි ද වාක් සුවරිතයෙහි ද මනස්සුවරිතයෙහි ද, තමා ලත් කොටස බෙද දී වැළදීමෙහි ද, පන්සිල් ඇ සිල්සමාදන් වැ ගැන්මෙහි ද, පෙහෙවස් වුසුමහි ද මවට කටයුතු වතාවත්හි ද පියාට කටයුතු වතාවත්හි ද මහණුනට කටයුතු සත්කාරයෙහි ද, බමුණුනට කටයුතු සත්කාරයෙහි ද, කුලදෙවුවන් පුදන බවහි ද, තවත් මෙ බඳු වූ අන් අන් වෙසෙසි කුසල් දහමහි දැඩි ගැනුම් ඇත්තේ නිසල සමාදන් ඇත්තේ වී ය යන යමෙක් ඇද්ද, හෙ තෙම ඒ කම් කළ බැවින්, පුන පුනා කළ බැවින්, ඒ කම්යාගේ උත්සන්න බැවින් අප්‍රමාණ බැවින් කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට පැමිණෙයි. එහි ඒ මහපුරිස් තෙමෙ දෙව ආයෙන් ද, දෙව පැහැයෙන් ද, දෙව සැපයෙන් ද, දෙව යසසින් ද, දෙව අදිපති බැවින් ද, දෙව රුවින් ද, දෙව හඩින් ද, දෙව ගඳින් ද, දෙව රෙසෙන් ද, දෙව පහසින් ද යන දස කරුණෙකින් අන් දෙවියන් ඉක්මැ සිටී. හේ එයින් සැව මේ මිනිසක් බවට පැමිණියේ ම මේ මහපුරිස් ලකුණු ලබයි. හේ සුපිහිටී පා ඇත්තේ වෙයි, බිමැ සම ලෙස පා තබයි, සම ලෙස පා නහයි. සියලු අවයවයෙන් යුත් පත්ලෙන් සමලෙස බිම පහසී (පාගායි) හේ ඒ ලකුණින් සමන්විතවූයේ, ඉදින් ගිහි ගෙහි වසන්නේ වී නම්, දසකුසල් දහම් රක්නා, දහැමෙන් රජ වූ, සිවු සයුර හිමි කොටැති සිවු මහදිවයිනට නායක වූ, සතුරන් දිනූ, දනවුහි තහවුරු බවට පැමිණි, සත් රුවනින් සමන්වාගත වූ සක්විති රජෙක් වෙයි. සක්රුවන ඇත්රුවන අසරුවන මිණිරුවන ඉතිරි රුවන ගැහැවිරුවන සත් වතු පුත්රුවන ම යැයි ඔහුට මේ සත් රුවන් කෙනෙක් වෙත්.

පරොසහසං ඛො පනසස පුත්තා භවන්ති සුරා විරභ්ගරූපා පරසෙනපමද්දනා. ඥො ඉමං පඨවිං සාගරපරියන්තං අඛිලමනිමිත්තමකණ්ඩකං ඉද්ධං ඵීතං ඛෙමං සිවං නිරඛ්ඛුද්දං අදණ්ඤිත අසසේන ධම්මෙන සමෙන අභිවිජ්ජය අජ්ඣාවසති. රාජා සමානො කිං ලභති? අඛිකම්මිභියො හොති කෙනචි මනුසසභුතෙන පච්චස්සීකෙන පච්චාමිකෙනන. රාජා සමානො ඉදං ලභති. සචෙ ඛො පන අගාරසමා අනගාරියං පඛ්ඛජති, අරභං හොති සමමාසමිඛුද්දො ලොකෙ විචත්තච්ජදෙ. ඛුද්දො සමානො කිං ලභති? අඛිකම්මිභියො¹ හොති. අඛිතන්තරෙභි වා ඛාභි රභි වා පච්චස්සීකෙභි පච්චාමිකෙභි රාගෙන වා දෙසෙන වා මොහෙන වා සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මුතා වා කෙනචි වා ලොකණිං. ඛුද්දො සමානො ඉදං ලභති. එතමස්ස භගවා අචොච.

තසේතං චුච්චති:

සචෙව ච ධම්මෙ ච දමෙ ච සංයමෙ
 සොචෙය්‍යසීලාලසුපොසපේසු ච,
 දනො අභිංසාය අසාහසෙ රතො
 දණං සමාදය සමත්තමාවරි²

ඥො තෙන කම්මෙන දිවං අපකක්ඛි³
 සුඛං ච බිඛ්ඛාරතිඥො ච අනභි
 තතො චච්චො පුනරාගතො ඉධ
 සමෙභි පාදෙභි ජුසී වසුඤ්චරං.

ඛා්‍යාකංසු චෙය්‍යඤ්ජනිකා සමාගතා
 සමපාතිච්ඤසා න හොති ඛම්භනා,
 ගිභිසා වා පඛ්ඛජිතසා වා පුනා⁴
 තං ලක්ඛණං භවති තදස්සචොතකං.

අකම්මිභියො හොති අගාරමාවසං
 පරාභිභු සතතුභී සතතුමද්දනො,
 මනුසසභුතෙනිධි හොති කෙනචි
 අකම්මිභියො තස්ස ඵලෙන කම්මිච්චනො

1. අකම්මිභියො - මජ්ඣං.
 2. සමත්තමාවරි - ඥා. කම.
 3. සමත්තමි. - මජ්ඣං.
 4. ඛිත - ඥා.

ඉර වූ, වීර ඇඟ රුවැති, සතුරු සෙන් මඩිනුයෙහි බුහුච්චි, අධිරාදහස් පුත් කෙනෙක් ඔහුට වෙත්. හේ සයුර හිමි කොවැති, සතුරන් නමැති හුල් නැති, උවදුරට කරුණු නැති, සතුරන් නමැති කටු නැති (නොහොත් සොරුන් සතුරන් නැති), සමාඥ වූ සැපතින් පිරුණු, බිය රහිත, උවදුරු නැති, සොර සතුරු කැලැල් නැති මේ පොළොව දඩුයෙන් අවියෙන් තොර වැ දැහැමෙන් අත්පත් කොට ගෙන, නායක වැ වෙසෙයි. හෙ තෙමෙ රජ වන්නේ කුමක් නම් ලබා ද? හේ මිනිස් වූ කිසිදු සතුරු පස-මිතුරක්හු විසින් නො මැඩැ ලියැ හැක්කේ වෙයි. රජ වනුයේ හේ මේ අනුසස් ලබයි. ඉදින් හෙ තෙමෙ ගිහි ගෙන් නික්මැ පැවිදි වන්නේ නම්, රහත් වූ ලොවැ සිදු පෙරළා හළ කෙලෙස් සෙවෙණි ඇති සම්මා සම්බුදු-වරයෙක් වෙයි. හේ බුදු වූයේ ම කුමක් නම් ලබා ද? ඇතුළතැ හෝ බැහැරතැ සිටි සතුරන් විසින්, පසමිතුරන් විසින් රාගයෙන් හෝ දෝෂ-යෙන් හෝ මෝහයෙන් හෝ මහණක්හු විසින් හෝ බවුණක්හු විසින් හෝ දෙවියක්හු විසින් හෝ මරක්හු විසින් හෝ බඹක්හු විසින් හෝ ලොවැ කිසිදු එකක්හු විසින් මැඩැලියැ නොහැක්කේ වෙයි. බුදු වූයේ ම මේ අනුසස් ලබයි.

භගවත්හු මෙ කරුණ වදළහ. එහි මේ අර්ථය ම භාරාබන්ධනයෙන් කියනු ලැබේ:¹

“හෙ තෙම සබවස්හි ද දස අකුසල්දහමිහි ද ඉදුරන් දමනුයෙහි ද සිල් හැවුරුමෙහි ද තුන්දෙව්න් පිවිතුරු බවහි ද සිල් රැක්මෙහි ද පෙහෙවස් වුසුමහි ද දිමෙහි ද මෙරමා නොපෙළීමෙහි ද රොදු නොවූ ක්‍රියාහි ද ඇලුණේ එය තරයේ සමාදන් ව ගෙන, නිමාවට ම පිරි ය.

හේ ඒ කුසල් කම්න් දෙවලෝ පැමිණියේ ය. සැප ද කෙළිසුව ද පස්කම් ද හේ වැළැඳුයේ ය. එයින් සැව නැවැත මෙහි ආයේ, සම දෙපත්ලෙන් පොළොව පැහැයි

රජගෙට සපැමිණි ගත ලකුණු කියන බවුණෝ “සම ලෙස බිමැ පිහිටුනා පතුල් ඇතියහු හේ සිටි තැනින් සැලීමෙක් නොවෙයි”ද, “ඒ සුපිහිටි පා ලකුණ ගිහියකු හෝ පැවිද්දකු හෝ පිළිබද වූ ඒ අරුත පවසනුයේ වේ යැ”යි ද පැවැසූහ.

හේ ගිහි ගෙහි වසන්නේ නම්, සතුරන් විසින් නො මැඩැලියැ හැකි, අනුන් මැඩැ පවත්වනුයෙහි සමත්, සතුරන් මඩනා සක්විත්තෙක් වෙයි. ඒ කම්හුගේ එලයෙන් මිනිස් වූ කිසිවකු විසිනුත් සෙලැවියැ නො හැක්කේ වෙයි.

1. මේ භාරාබන්ධන අතදතෙරුන් හේ යැ අවුවා ඇදුයේ කීහ.

සචෙ ව පබ්බජ්ජප්පෙති තාදිසො
නෙකඛම්මජ්ජුභිරතො විවක්ඛණො,
අග්ගො න සො ගච්ඡති ජාතු ඛම්මතං
නරුක්ඛතො එසභි තස්ස ධම්මතා'ති.

පාදනලෙසු වක්ඛලක්ඛණං (2)

4. යම්පි භික්ඛවෙ තරාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං හවං පුරිමං
නිකෙතං පුබ්බෙ මනුසසභුතො සමානො ඛෙසුජනස්ස සුඛාවහො අහොසී,
උබ්බෙගං උත්තාසං හයං අපනුදිතා ධම්මකං ව රක්ඛාවරණඉත්තී.
සංවිධානා සපරිවාරං ව දුතං අදසී, සො තස්ස කම්මස්ස කතන්තා
උපචිතන්තා උසන්තන්තා විපුලන්තා කායස්ස හෙද පරම්මරණා සුගතිං
සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති -පෙ- සො තතො වුතො ඉත්තං ආගතො
සමානො ඉමං ඡිහාපුරිසලක්ඛණං පටිලහති, හෙට්ඨා පාදනලෙසු වක්ඛානී
ජාතානි හොහතී සහසාරානි සනෙමීකානි සනාභිකානි සබ්බාකාර-
පරිපුරානි සුචිහන්තන්තරානි. සො තෙන ලක්ඛණෙන සමන්තාගතො සචෙ
අභාරං අජ්ඣාවසති රාජා හොති වක්ඛවතති -පෙ- රාජා සමානො කිං
ලහති? මහාපරිවාරො හොති, මහා'ස්ස හොතති පරිවාරා වුඤ්ඤා-
ගහපතිකා නෙගමජනපද ගණකා මහාමන්තා. අනීකට්ඨා දෙවාරිකා
අමච්චා පාරිසජ්ජා රාජානො හොගියා කුමාරා. රාජා සමානො ඉදං
ලහති.

සචෙ අභාරස්මා අනභාරියං පබ්බජති, අරහං හොති සමමා-
සමබුද්ධො ලොකෙ විවක්ඛව්ජදෙ. බුද්ධො සමානො කිං ලහති?
මහාපරිවාරො හොති, මහා'ස්ස හොතති පරිවාරා භික්ඛු භික්ඛුනියො
උපාසකා උපාසිකායො දෙවා මනුස්සා අසුරා නාගා ගන්ධබ්බා. බුද්ධො
සමානො ඉදං ලහති. එතමස්සං හගවා ආවොච තසෙත්තං වුවවති:

පුරෙ පුරස්සා පුරිමාසු ජාතිසු
මනුසසභුතො ඛෙසුනං සුඛාවහො,
උබ්බෙගඋත්තාසහයාපනුදනො
ඉත්තීසු රක්ඛාවරණෙසු උසුඤ්ඤො.

සො තෙන කම්මෙන දිවං සමක්ඛමී
සුඛස්ඤ්ඤා බිඬ්ඬා රතියො ව අච්චි,
තතො වච්චා පුනරාගතො ඉධ
වක්ඛානී පාදෙසු දුවෙසු වීජුති
සමන්තනෙමීති සහසරානි ව.

එ බඳුමු ඒ නුවණැත්තේ මහණදහමිහි ඇලුණේ ඉදින් පැවිදි වන්නේ නම්, ලොවට අහසක් වූයේ, හැම සත්තට උතුම් වූයේ, කිසි කලෙකත් මෙරමා ගෙන් සැලෙන බවට නොපැමිණෙයි. මේ ඒ මහාසුරිස්සු පිළිබඳ ධර්මය යි.

පාදාලයන්හි වක්‍රලක්ෂණ (2)

4. මහණෙනි, තරාගත තෙම පෙර දැනි පෙර බෙවෙහි, පෙර වූසු තත්හි, පෙර මිනිස් වූයේ ම උද්වෙග (සොර ආදීන්ගෙන් වන) බිය ද, උත්‍රාස (යක් ආදීන්ගෙන් වන උවදුර) බිය ද දුර්ලබ්‍යයේ දහැමි රකවරණ සලසනුයේ බොහෝ දෙනාගේ සුව පහසුව පිණිස වූයේ ය, පිරිවර සහිත ව දන් දුන්නේ ය යන යමෙක් ඇද්ද, හෙතෙම ඒ කම් කළ බැවින්, පුනඉතා කළ බැවින්, ඒ කම්යාගේ උත්සන්න බැවින් අප්‍රමාණ බැවින් කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොව උපදී...ගේ එයින් සැව, මෙ මිනිස් බවට ආයේ ම, මේ මහසුරිස් ලකුණ ලබයි. ඔහුගේ යැටි පතුල්හි දහසක් දැවි ඇති, නිම් වළලු සහිත, නැබ සහිත, හැම අයුරින් පිරිසුන්, මොනොවට බෙදුණු අතර ඇති, සක්ලකුණු පහළ වූවෝ වෙත්. ඒ ලකුණෙන් සමන්විත හෙ තෙමෙ ඉදින් ගිහි ගෙහි වසන්නේ නම්... සක්විති රජ වෙයි. රජ වූයේ ම කුමක් ලබා ද? මහ පිරිවර ඇත්තේ වෙයි. ඔහුගේ ඒ පිරිවර බමුණන් හා ගැහැවියෝ ය, නිගමවැස්සන් හා දනවු වැස්සෝය, ගණක-යන් (රජුගේ අයවැය ගණින්නන්) හා මහ ඇමැත්තෝ ය, සෙනඟ රක්තා ඇමැත්තෝ ය, දෙරටු පල්ලෝ ය, පිරිස ද (පරපුරෙන් ම රජ පිරිසැ වූ) ඇමැතියෝ ය, රජදරුවෝ ය, ගම් මුදලියෝ ය, රජකුමරු ය යන මහත් පිරිවර ඔහුට වෙයි. රජ වන්නේ හේ මෙකී දැ ලබයි.

ඉදින් ගිහිගෙන් නික්ම පැවිදි වන්නේ නම්, ලොවැ පෙරළැ කෙලෙස් සෙවෙණි ඇති රහත් සම්මාසම්බුද්ධවරයෙක් වෙයි. බුදු වනුයේ කුමක් ලබා ද? මහපිරිවර ඇත්තේ වෙයි. මහණහුය, මෙහෙණියෝ ය, උවසු-වෝ ය, උවැසියෝ ය, දෙවහු ය, මිනිස්සු ය, අසුරයෝ ය, නාගයෝ ය, ගදෙවුහු යැ යි මහ පිරිවර ඔහුට වෙයි. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි. භාගා-වතුන් වහන්සේ මෙ කරුණ වදළසේක. එහි ගාථා බන්ධන වගයෙන් මෙය කියනු ලැබේ:

“පෙර බොහෝ සුවි කාලයෙහි පළමු ජාතීන්හි දී මිනිස් වූයේ, බොහෝ දෙනාට සුව ඵලැවි ය. උදෙසා උත්‍රාස නිසා උපද්‍රා බිය දුරු කරන්නේ විය. ගොපනයෙහි ද රක්ෂාවරණයෙහි ද උත්සුක විය.

හේ ඒ කම්යෙන් දෙවිලෝ ගියේ ය. දෙවිලෝ සුව ද දිව්‍ය ක්‍රීඩා හා පංචකාම රතීන් ද වින්දේ ය, එයින් සැව, නැවැත මෙහි ආයේ, භාත්පස නිම්වළලු ඇති, දහසක් දැවි ආදිය ඇති සක් ලකුණු දෙපත්-ලෙහි ලබයි.

බ්‍යාකංසු වෙයාඤ්ජනිකා සමාගතා,
දිඝවා කුමාරං සතපුඤ්ඤලකඛණං
පරිවාරවා හෙසසති සතකුමද්දනො
තථා හි වකකානි සමනතනෙමීනි.

සචෙ න පබ්බජ්ජමුපෙති තාදිසො,
වනෙතති වකකං පයචිං පසාසති
තසසානුසුඤා'ධ¹ හවනති බසතියා
මහායසං සමපරිවාරයනති නං.

සචෙ ච පබ්බජ්ජමුපෙති තාදිසො,
නෙකඛමමජ්ජුභිරතො විවකඛණො
දෙවා මනුසසා සුරයකක²රකඛසා
ගන්ධබ්බනාගා විහගා වකුප්පද
අනුඤ්ඤං දෙවමනුසසපුච්ඡිතං
මහායසං සමපරිවාරයනති නනනි.

ආයතපණ්ණිතාදීනි තීනි ලකඛණානි (3-5)

5. යමපි හිකඛචෙ තථාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං හවං පුරිමං
නිකෙතං පුබ්බෙ මනුසසභුතො සමානො පාණාතිපාතං පහාය පාණාති-
පාතා පටිචිරතො අහොසි, නිතිතදණ්ඤා නිතිතසදෙසා ලජ්ජී දයාපනෙතා
සබ්බපාණභුතහිතානුකමපි විහාසී, සො තසස කමමසස කතතතා
උපචිතතතා උසසතතතතා විපුලතතා -පෙ- සො තතො වුතො ඉසක්කං
ආගතො සමානො ඉමානි තිණි මහාපුරිසලකඛණානි පටිලහති,
ආයතපණ්ණි ව හොති දිඝඛුලී ච බ්‍රහමුජ්ජගතො ච. සො තෙහි ලකඛණෙහි
සමනතාගතො, සචෙ අගාරං අජ්ඣාචසති, රාජා හොති වකකවතති
-පෙ- රාජා සමානො කිං ලහති? දිඝායුකො හොති විරට්ඨිතිකො,
දිඝමායුමපාලෙති. න සකකා හොති අතතරා ජීවිතා වොරොපෙතුං
කෙනචි මනුසසභුතෙත පචචසීකෙන පචචාමිකෙනත. රාජා සමානො
ඉදං ලහති -පෙ- බුද්ධො සමානො කිං ලහති? දිඝායුකො හොති
විරට්ඨිතිකො, දිඝමායුමපාලෙති, න සකකා හොති අතතරා ජීවිතා
වොරොපෙතුං පචචසීකෙහි පචචාමිකෙහි සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා
දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහමුනා වා කෙනචි වා ලොකසමිං. බුද්ධො
සමානො ඉදං ලහති. එතමසං හගවා ආවොච. තසෙතං වුචචති:

1. තසසානු යතො ව - මඡසං
2. සතත (කම)

(රජගෙට රැස්වූ නිමිත්තපාඨක බවුණෝ සිය පින් ලකුණු ඇති, කුමරහු දැක, මෙ තෙම මහත් පිරිවර ඇති, සතුරන් මඬින සක්විති රජෙක් වන්නේ ය. එසේ හෙයින් ම එයට පෙර නිමිති විසින් පතුල්හි භාත්පස නිමවලලු ඇති සක්ලකුණු ඇත.

ඉදින් එබඳු තැනැත්තෝ පැවිද්දට නො පැමිණේ නම්, අණසක පවත්වයි, පෘථිවියට අනුශාසන කෙරේ. ඔහුට මෙහි ක්ෂත්‍රියයෝ අනු-යුක්ත වෙත්. මහත් යශස් ඇත්තාහු ඔහු භාත්පස පිරිවරත්.

ඉදින් නෛෂ්කාමාජන්ද්‍රයෙහි ඇලුණු එබඳු ඒ නුවණැත්තෝ පැවිදි බවට පැමිණෙන්නෝ නම්, දෙවියෝ ද මිනිස්සු ද අසුරයෝ ද යක්ෂයෝ ද රකුසෝ ද, ගන්ධවියෝ ද, නාගයෝ ද, පක්ෂිහු ද, සිවුපාවෝ ද අනුත්තර වූ දෙවි-මිනිසුන් විසින් පුදන ලද මහත් යශස් ඇති ඔහු පිරිවරත්.

ආයතපණ්ඩිතාදි තුන් ලකුණු (3,4,5)

5. මහණෙනි, තරාගත තෙමේ පළමු ජාතීන්හි, පෙර සසරෙහි, පෙර වූසු තන්හි පෙර මිනිස් වූයේ ම ප්‍රාණඝාතය හැර, ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළැක්කේ විය, බහා තබන ලද දඩු ඇත්තේ, බහා තබන ලද ශසු ඇත්තේ, පණ්ඩායෙහි ලප්ථා ඇත්තේ, සත්‍වයන් කෙරෙහි දයායෙන් යුක්ත වූයේ, සියලු සතුන් කෙරෙහි හිතානුකම්පා ඇති වූ විසිය යන යමෙක් ඇද්ද, හෙ තෙමේ ඒ කම්ප කළ බැවින්, රැස් කළ බැවින්, උත්සන්න බැවින්, අප්‍රමාණ බැවින්, කාමුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට පැමිණෙයි. හේ එයින් සැව, මේ මිනිස්බවට පැමිණියේ ම, මේ මහ පුරිස් ලකුණු තුන ලබයි. හේ දික් විලුම් ඇත්තේ වෙයි, දිගැහිලි ඇත්තේ ද වෙයි, බඹහට බඳු සෘජු ගරිරය ඇත්තේ වෙයි. ඒ ලක්ෂණ-යන්ගෙන් සමන්විත වූ හෙ තෙමේ ඉදින් ගිහි ගෙහි වසන්නේ නම්,..... සක්විති රජෙක් වෙයි. රජ වනුයේ කුමක් ලබා ද? හේ බොහෝ කල් ජීවත් වනුයේ දීර්ඝායුෂ්ක වෙයි. දීර්ඝ ආයුෂයක් රක්ෂා කෙරෙයි. මනුෂ්‍ය වූ කිසි සතුරකු විසින් පසම්තුරකු විසින් අතර දිවියෙන් තොර කරන්නාව නො හැකි වෙයි. රජ වනුයේ මෙය ලබයි... බුදු වනුයේ කුමක් ලබා ද? බොහෝ කල් ජීවත් වනුයේ දීර්ඝායුෂ්ක වෙයි, දීර්ඝ ආයුෂ සාලනය කෙරෙයි. කිසි සතුරු පසම්තුරු මහණකු විසින් හෝ බමුණකු විසින් හෝ දෙවියකු විසින් හෝ මරකු විසින් හෝ බඹකු විසින් හෝ ලොවැ කිසිවකුදු විසින් අතර දිවියෙන් තොර කරන්නාව නො හැකි වෙයි. බුදු වන්නේ මෙය ලබයි.''

මරණවධා¹භයකතො විදිකා
පටිවිරතො පරමාරණායභොසි²
තෙන සුවරිතෙන සඤ්ඤමගමා³
සුකතඵලවිපාකමනුභොසි.

වච්ඡ පුනරිධාගතො සමානො
පටිලභති ඉධ තිණි ලක්ඛණානි,
භවති විපුලදීඝපාසණිකො
බ්‍රහ්මා⁴ව සුඤ්ඤ සුභො සුජාතගණො.

සුභුජො සුසු සුසණධීතො සුජාතො
වුදුකඵණඛතුලියසස භොතති දීඝා,
තිහි පුරිසවරග්ගලක්ඛණෙහි
විරයපනාය⁴කුමාරමාදීසනති.

භවති යදි ගිහී වීරං යපෙනි
වීරතරං පබ්බජති යදි තතො හි
යාපයති වසිද්ධි භාවනාය
ඉති දීඝායුකතාය තනහීමිත්තනති.

සතකුසසදකාලකඛණං (6)

6. යමි භික්ඛවෙ තථාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං භවං පුරිමං නිකෙතං පුබ්බෙ මනුසසභුතො සමානො දතා අභොසි පණිතානං රසිතානං ඛාදනීයානං භොජනීයානං සායනීයානං ලෙභනීයානං පානානං, සො තසස කම්මසස කතතා -පෙ- තතො වුතො ඉක්ඛානං ආගතො සමානො ඉමං මහාපුරිසලක්ඛණං පටිලභති, සතකුසසදෙ භොති. සත්තසස උසසද භොතති: උභොසු භජෙසු උසසද භොතති, උභොසු පාදෙසු උසසද භොතති, උභොසු අංසකුටෙසු උසසද භොතති, ඛජෙඤ උසසද භොතති සො තෙන ලක්ඛණෙන සමනනාගතො සවෙ අභාරං අජ්ඣාචසති රාජා භොති වකකවතති -පෙ- රාජා සමානො කිං ලභති? ලාභී භොති පණිතානං රසිතානං ඛාදනීයානං භොජනීයානං සායනීයානං ලෙභනීයානං පානානං. රාජා සමානො ඉදං ලභති. බුද්ධො සමානො කිං ලභති? ලාභී භොති පණිතානං රසිතානං ඛාදනීයානං භොජනීයානං සායනීයානං ලෙභනීයානං පානානං. බුද්ධො සමානො ඉදං ලභති. එතමසං භගවා අවොච. තසෙතං වුච්චති:

-
- 1. මරණ (මජ්ඣං)
 - 2. මාරණාය භොති (මජ්ඣං)
 - 3. තෙන සො සුවරිතෙන සඤ්ඤමගමාසි (සා)
 - 4. විරයාපනාස (සා)

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙ කරුණ වදාළ සේක. එහි මෙය භාජායෙන් මෙසේ කියනු ලැබේ:

'තමහට මරණ වධයෙන් උපන් බිය දැන, මෙරමා නැසීමෙන් වැළැක්කේ විය. ඒ කුසලකම්යෙන් සවරියට පැමිණියේ ය. කුසල කම්යාගේ එලව්පාකය අනුභව කෙළේ ය.

දෙව්ලොවින් සැව, නැවැත මෙහි ආයේ ම, ලක්ෂණ තුනක් ලබයි. මහත් වූ දික් විලුම් ඇත්තේ වෙයි. බඹහු මෙන් මොනොවට සෘජු වූයේ ශොභන වෙයි, මොනොවට උපන් භාත්‍ර ඇත්තේ වෙයි.

යහපත් බාහු ඇත්තේ, තරුණ වූයේ, මනා සටහන් ඇත්තේ, මොනොවට උපන්නේ වෙයි, ඔහුගේ මොළොක් තරුණ ඇඟිල්ලෝ දික් වෙත්. මෙකී ශ්‍රේෂ්ඨ වූ තුන් මහ පුරිස් ලකුණින් කුමරහු බොහෝ කල් ජීවත් වනු පිණිස (සමතක්හු කොට) නිමිත්තපායකයෝ දක්වත්.

ඉදින් ගිහි වන්නේ නම්, බොහෝ කල් ජීවත් වේ. ඉදින් පැවිදි වන්නේ නම්, වර්තාප්‍රාප්ත වූයේ, සෘද්ධි භාවනායෙන් යුක්ත වූයේ, එයට වඩා බෝකල් ජීවත් වෙයි. මෙසේ දීර්ඝායුෂ්ක බවට ඒ ලකුණැ යි කීහ.

සප්තෝත්සද ලක්ෂණ (6)

6. මහණෙනි, තථාගත තෙමේ පෙර දැහි, පෙර සසරෙහි, පළමු වූසු තන්හි, පෙර මිනිස් වූයේ ම ප්‍රණීත වූ රසවත් වූ කැයුතු දැ ද, බුදියැ යුතු දැ ද, රස වින්ද යුතු දැ ද. ලෙවියැ යුතු දැ ද, අෂ්ට පානායන් ද දොන්නේ විය යන යමෙක් ඇද්ද, හේ ඒ කම්ය කළ බැවින්, රැස් කළ බැවින්, ඒ කම්යා ගේ උත්සන්න බැවින්, මහත් බැවින්, කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට පැමිණෙයි.... හේ එයින් සැව මේ මිනිස් බවට පැමිණියේ ම මෙ මහ පුරිස් ලකුණ ලබයි: සත් තැනෙක උත්සන්න වෙයි: සත් තැනෙකහි පිරිපුන් මස් ඇති වෙයි: දෙ පිටු අක්ලෙහි පිරිපුන් මස් ඇති වෙයි. දෙ පිටු පතුල්හි පිරිපුන් මස් ඇති වෙයි, දෙ උරහිස්හි පිරිපුන් මස් ඇති වෙයි, කරෙහි පිරිපුන් මස් ඇති වෙයි. හෙ තෙමේ ඒ සප්ත උත්සද ලක්ෂණයෙන් සමන්විත වූයේ, ඉදින් ගිහි ගෙහි වෙසේ නම්,... සක්ච්චි රජ වෙයි. රජ වන්නේ මෙය ලබයි. ප්‍රණීත වූ රසවත් වූ බාද්‍ය භොජ්‍ය ලෙභ්‍ය පෙයයන් ලබන සුලු වෙයි. රජ වනුයේ මෙය ලබයි. බුදු වනුයේ කුමක් ලබා ද? ප්‍රණීත වූ රසවත් වූ බාද්‍ය භොජ්‍ය ලෙභ්‍ය පෙයයන් ලබන සුලු වෙයි. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙ කරුණ වදාළ සේක. එහි භාජාබන්ධනයෙන් මෙය කියනු ලැබෙයි:

ඛජ්ඣොජනං අථ ලොයාසාධියං
උක්ඛමග්ගරසදයකො අහු.
තෙන සො සුවරිතේන කම්මුනා
නඤ්ඤෙන විරමිහිපපමොදති.

සත්තවුසසදෙ ඉධාධිගච්ඡති
භස්පාදමුද්දත ලඤ්ඤා විඤ්ඤා,
ආහු බ්‍යඤ්ඤනනිමික්ඛකොවිද
ඛජ්ඣ භොජ්ජ රසලාභිතාය නං.

තං ගිහිසසපි තදස්ථජොතකං
පබ්බජමපි ච තදධිගච්ඡති,
ඛජ්ජභොජනස්ස ලාභිරුක්ඛමං
ආහු සබ්බගිහිඛකිනච්ඡදන්ති.

කරවරණමුද්දතාජාලතාලක්ඛණානි (7-8)

7. යමපි හික්ඛවෙ තථාගතො පුරිමං ජාතීං පුරිමං භවං පුරිමං
නිකේතං පුබ්බෙ මනුසසභුතො සමානො චතුභි සඛගභවඤ්ඤා ජනං
සඛගභතො අභොසි දුතෙන පෙය්‍යවජේජනා¹ අස්චරියාය සමානක්ඛතාය,
සො තස්ස කම්මස්ස කතන්තා -පෙ- සො තතො වුතො ඉස්භතං
ආගතො සමානො ඉමානී ඤේ මහාපුරිසලක්ඛණානි පටිලහති, මුද්දතච්ඡ-
භස්පාදෙ ච භොති ජාලභස්පාදෙ ච. සො තෙහි ලක්ඛණෙහි
සමන්තාගතො, සවෙ අගාරං අජ්ඣාවසති, රාජා භොති චක්ඛවතති
-පෙ- රාජා සමානො කිං ලහති? සුසඛගහිතපරිජනො භොති,
සුසඛගහිතාස්ස භොතති බ්‍රාහ්මණගහපතිකා නෙගමජානපද ගණකා
මහාමක්ඛා අනීකයා දෙවාරිකා අමච්චා පාරිසජ්ජා රාජානො භොගියා
කුමාරා. රාජා සමානො ඉදං ලහති. බුද්ධො සමානො කිං ලහති?
සුසඛගහිතපරිජනො භොති, සුසඛගහිතා'ස්ස භොතති හික්ඛු හික්ඛුණියො
උපාසකා උපාසිකායො දෙවා මනුසසා අසුරා නාගා ගකිබ්බා. බුද්ධො
සමානො ඉදං ලහති. එතමස්සං භගවා අවොච. තස්සෙතං වුච්චති:

දුනමපි චස්චරියතඤ්ඤා²
පියවදනංච සමානජ්ජුතංච³
කරිය වරිය සුසඛගහං බ්‍රහ්මතං⁴
අනචමතෙන ගුණෙන යාති සග්ගං.

1. පියවාවෙන (යාං කම)
2. දුනමපි ච අස්චරියතමපි ච (ප්‍රා)
3. පියවාදිතං ච සමානාතතං ච (මජ්ඣං)
4. බ්‍රහ්මං (මජ්ඣං)

'ලොකොත්තම තෙමේ බාදා භොජා ලෙභා සවාදා යන අග්‍ර රස දෝර්තෝ විය. හේ ඒ කුලල කම්යෙන් බොහෝ කල් නද්‍යුයනෙහි වෙසෙසින් ප්‍රමුදිත වෙයි.

මෙහි උත්සන්න වූ සත් තැනක් ලබයි. මාදු වූ අතුල් පතුල් ද ලබයි. බාදා භොජා රස ලබන බවට එය ලකුණෙකැ'යි ලක්ෂණ ගාස්ත්‍රඥයෝ කීහ.

ඒ ලක්ෂණය ගිහියාටත් ඒ අරිය ප්‍රකාශ කරන්නෝ වෙයි. පැවිදි වන්නෝ ද එය ලබයි. එය උතුම් බාදා භොජා රස ලබන සුලු, සියලු ගිහිබැඳුම් සිදිනා කෙනකු පවසයි.

කරවරණමාදුතාපාලතාලක්ෂණ (7 - 8)

7. මහණෙනි, තරාගත තෙමේ පළමු දැහි පළමු අත්බවහි, පළමු වාසස්ථානයන්හි පෙර මිනිස්වූයේ ම, දනයෙන් ප්‍රිය වචනයෙන් අරී-වයභියෙන් සමානාත්මතායෙන් යන සතර සංග්‍රහ වස්තූන් ගෙන් ජනයාට සංග්‍රහ කරන්නෝ වී ය යන යමෙක් ඇද්ද, හේ ඒ කම්ය කළ බැවින්, රැස් කළ බැවින්, ඒ කර්මයාගේ උත්සන්න බැවින්, මහත් බැවින්, කාබුන් මරණින් මතු, මනා ගති ඇති සග ලොවට පැමිණෙයි. හේ එයින් සැව, මෙ මිනිස්බවට ආයේ ම මේ මහපුරිස් ලකුණු දෙක ලබයි: හේ මොළොක් තරුණ අතුල් පතුල් ඇත්තේ ද දුල් කවුළුවකට බදු අත් පා ඇත්තේ ද වෙයි. හේ ඒ ලකුණුවලින් සමන්විත වූයේ, ඉදින් ගිහි ගෙයි වසන්නෝ නම්... සක්විති රජ වෙයි. රජවන්නෝ කුමක් ලබයි ද? (සිවු සඟරා වකින්) මොනොවට සංග්‍රහ කරන ලද පිරිවර ජනයා ඇත්තේ වෙයි. ඔහු විසින් බමුණු ගැහැවි ජනයෝ ද, නිගම වැසි දනවු වැසි ජනයෝ ද, අයවැය ගණන් කරන්නෝ ද, මහා මාත්‍රයෝ ද, සෙනාභිගරක්තා භස්තෘවායභියාදීහු ද ඇමැතියෝ ද පරම්පරාගත වැ රජ පිරිසෙහි වූවෝ ද, රජහු ද, රජුන්ගෙන් ලත් භොග සම්පත් ඇත්තෝ ද, රජකුමරුවෝ ද යන මොහු හැම ඔහු විසින් මොනොවට සංග්‍රහ කරන ලද්දහු වෙත්. රජ වන්නෝ මෙය ලබයි. බුදු වන්නෝ කුමක් ලබා ද? යත්: මොනොවට සංග්‍රහ කරන ලද පරිවාර ජනයා ඇත්තේ වෙයි. ඔහු විසින් මහණහු ද මෙහෙණෝ ද උවසුවෝ ද උවැසියෝ ද දෙවියෝ ද මිනිස්සු ද අසුරයෝ ද නාගයෝ ද ගන්ධර්වයෝ ද මෙ නොවට සංග්‍රහ කරන ලද්දහු වෙත්. බුදු වන්නෝ මෙය ලබයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ කරුණ වදල සේක. එහි එය මෙසේ ගාථායෙන් කියනු ලැබේ:

'හෙ තෙම දනය ද අරීවයභාව ද ප්‍රියවාදිතාව ද සමානාත්මතාව ද කොට බොහෝ දෙනාට මැනැවින් සංග්‍රහ කොට, අනිඤ්ඤ (ප්‍රශස්ත) ගුණ හෙයින් සචරියට යෙයි.

වටීය පුනරිධාගතො සමානො
කරවරණමුද්දකලඤ්ඤා ජාලිනො ව,
අතිරුචිරසුචග්ගදඤ්ඤානොයාං
පටිලභති දභරො සුසු කුමාරො.

භවති පරිජනසාවො විධෙයො
මහිමිම මාවසතෙ¹ සුසඛග්ගිනො,
පියවදු භික්ඛුකං ජිග්ගිසමානො²
අභිරුචිතානි ගුණානි ආචරතො.³

යදි ව ජභති සබ්බකාමගොගං
කථයති ධම්මකථං ජිනො ජනසස,
වචනපටිකරසසභිපසනනා
සුඤ්ඤා ධම්මනුධම්මොචරතී⁴ති

උසසඛිඛපාදඋද්ධගලොමතාලකඛණානි (9-10)

8. යමපි භික්ඛවෙ තථාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං භවං පුරිමං
නිකෙතං පුට්ඨෙ මනුසසභුතො සමානො බහුතො ජනසස අත්ථපසංභිතං
ධම්මුපසංභිතං වාචමහාසිතා අහොසි, බහුජනං නිදංසෙසි, පාණීනං
භික්ඛුකාවහො ධම්මයාගී, සො තස කම්මසස කතතො උපචිතතො
-පෙ- සො තතො වුතො ඉත්තං ආගතො සමානො ඉමානි දෙඛ
මහාපුරිස ලකඛණානි පටිලභති, උසසඛිඛපාදෙ ව ගොති උද්ධගලොමො ව.
සො තෙභි ලකඛණෙභි සමනතාගතො සවෙ අගාරං අත්ඤ්ඤාචසති, රාජා
ගොති චකකචතී -පෙ- රාජා සමානො කිං ලභති? අගොනා ව ගොති
සෙට්ඨො ව පාමොසෙඛා ව උත්තමො ව පචරො ව කාමගොගීනං. රාජා
සමානො ඉදං ලභති -පෙ- බුද්ධො සමානො කිං ලභති? අගොනා ව
ගොති සෙට්ඨො ව පාමොසෙඛා ව උත්තමො ව පචරො ව සබ්බසත්තානං
බුද්ධො සමානො ඉදං ලභති. එතමත්ථං භගවා අවොච. තත්ථෙතං
චුචචි:

අත්ඨමමසංභිතං⁵ පුරෙ ගිරං
එරයං බහුජනං නිදංසෙසී,
පාණීනං භික්ඛුකාවහො අහු
ධම්මයාගමයජී⁶ අචචජරී.

1. මහිමං ආවයතෙ (සීචු. මජ්ඣං)
2. ජිග්ගිසමානො (මජ්ඣං)
3. ආචරති (සීචු. මජ්ඣං)
4. සුඤ්ඤානි ධම්මානුධම්මො චරතී (මජ්ඣං)
5. අත්ඨමමසංභිතං (කම. PTS)
6. ධම්මයාගං අසසජී (කම)

එයින් සැව නැවත මෙහි ආයේ ම ළදරු වූයේ, ඉතා සිවුමැලි වූයේ, ඉතා පැහැපත්, ඉතා මනෝඥ, දකුම් කටයුතු, මොළොක් වූ අතුල් පතුල් ද පාලලක්ෂණ ද ලබයි.

පිරිවර ජන තෙමේ කීකරු වේ. කටයුත්තෙහි මෙහෙයැවියැ හැකි වේ. මොනොවට සංග්‍රහ කරන ලද්දේ මෙ පොළොවෙහි වෙසෙයි. පිය බස් කියනනේ, හිත සුව සොයනුයේ, වෙසෙසින් සිත්කලු වූ ගුණයන් වඩන්නේ වෙයි.

ඉදින් සියලු පස්කම් සුව හරනේ නම්, පව දිනුයේ (බුදු වූයේ) දහම් දෙසයි. උත්වහන්සේ හේ දේශනාව අසා ඉතා පහන්වූවාහු, වචනය පිළිපදනාහු ධම් තුධම් ප්‍රතිපත්ති පුරත්.

උත්තංඛපාද උර්ධවාග්‍රලොමනාලක්ෂණ (9,10)

8. මහණෙනි, “තථාගත තෙමේ පළමු දැහි, පළමු හවයෙහි, පළමු වූසු තන්හි, පෙර මිනිස් වූයේ ම බොහෝ දෙනාට දෙලෝවැඩ ඇසුරු කළ, දඹ කුශලකම්පථ ඇසුරු කළ වචන කියන්නේ විය. බොහෝ දෙනාට දෙලෝ වැඩ දක්වී ය. සත්තට හිතසුව එළවනුයේ, ධර්මදාය කරන්නේ විය” යන යමෙක් ඇද්ද, ඒ කමිය කළ බැවින්, රැස් කළ බැවින්, ඒ කමියාමේ උත්සන්න බැවින්, මහත් බැවින්, කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සහ ලොවට යෙයි... හේ එයින් සැව මේ මිනිස් බවට ආයේ ම මේ මහ පුරිස් ලකුණු දෙක ලබයි. මත්තෙහි වූ ගොප් ඇට ඇති පා ඇත්තේ ද, උඩකුරු වූ අක් ඇති ලොම් ඇත්තේ ද වෙයි. හේ ලකුණුවලින් සමන්විත වූයේ, ඉදින් ගිහි ගෙහි වසන්නේ නම්... සක්විති රජ වෙයි... රජ වනුයේ කුමක් ලබා ද? සියලු සත්තට අග්‍ර ද ශ්‍රේෂ්ඨ ද ප්‍රමුඛ ද උත්තම ද ප්‍රචර ද වෙයි. බුදු වනුයේ කුමක් ලබා ද? සියලු සත්තට ද අග්‍ර ද ශ්‍රේෂ්ඨ ද ප්‍රමුඛ ද උත්තම ද ප්‍රචර ද වෙයි. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි.” භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ කාරණය වදළ සේක. එහි මෙය භාජායෙන් මෙසේ කියනු ලැබේ:

“පෙර අඵ හා ධම් හා නිඃශ්‍රිත වූ වචන කියනුයේ, බොහෝ දෙනාට දෙලෝ වැඩ දක්වීය. ප්‍රාණිතට හිත සුව එළවන්නේ විය, නො මසුරු වැ ධම්යාගය කෙළේ ය.

තෙන සො සුවරිතෙන කම්මුතා
සුගතිං වජ්ඣි තස්ම චොදති
ලක්ඛණානි ව දුච්චෙ ඉධාගතො
උත්තමපච්චිකායා¹ විදුදති.

උත්තමුත්තකලොමවාසසො
පාදගණධරණු සාධු සණධිතා,
මංසලොභිතා විතා තචොස්ථා
උපරිවරණා ව සොහනා² අහු.

ගෙහමාවසති වෙ තථාවිධො
අඤ්ඤං වජ්ඣි කාමභොගිනං,
තෙන උත්තරිතරො න විජ්ජති
ජම්බුදිපමභිභුයා ඉරියති.

පඛට්ඨජලී ව අනොමනිකකමො
අඤ්ඤං වජ්ඣි සඛට්ඨපාණිනං,
තෙන උත්තරිතරො න විජ්ජති
සඛට්ඨලොකමභිභුයා විහරති³ ති.

එණිජඛිසලක්ඛණං (11)

9. යලි භික්ඛවෙ තථාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං භවං පුරිමං
නිකෙතං පුඛෙධ මනුසසභුතො සමානො සකකචං වාචෙතා අහොසි
සිප්පං වා විජ්ජං වා වරණං වා කමමං වා, 'කිත්ති මෙ ඛිප්පං විජුතොය්සුං,
කිත්ති'මෙ ඛිප්පං පටිපජ්ජෙය්සුං න වීරං කිලිසෙසය්සුනති. සො තස්ස
කමමසස කතඤ්ඤා -පෙ- සො තතො වුතො ඉස්සං ආගතො සමානො
ඉදං මහාපුරිසලක්ඛණං පටිලභති, එණිජඛිසා හොති. සො තෙන
ලක්ඛණෙන සමන්තාගතො, සචෙ අභාරං අජ්ඣාචසති රාජා හොති
චකකචතභි -පෙ- රාජා සමානො කිං ලභති? යානි තානි රාජාරහානි
රාජඛනානි රාජුපහොගානි රාජානුච්චිකානි, තානි ඛිප්පං පටිලභති
රාජා සමානො ඉදං ලභති -පෙ- බුද්ධො සමානො කිං ලභති? යානි
තානි සමණාරහානි සමණඛනානි සමණුපහොගානි සමණානුච්චිකානි,
තානි ඛිප්පං පටිලභති. බුද්ධො සමානො ඉදං ලභති. එතමස්ස භගවා
අචොච. තස්සෙතං වුච්චති:

සිප්පෙසු විජුතාවරණෙසු කමමසු³
කථං විජුතොය්සු⁴ ලහුනති ඉච්ඡති.
යදුපසාතාය න හොති කසචි
වාචෙති ඛිප්පං න වීරං කිලිසතති.

1. උත්තම සුඛිතාය (සා. උත්තම පච්චිකායාය (කම) උත්තමපච්චිකාය සුඛානි (සීවු)
2. උපරිජානු සොඛනා (සා). පපරි ව සන සොහනා (F13)
3. කමමසු-(මජ්ඣං)
4. විජුතොය්සු-(මජ්ඣං)

හෙ තෙමේ ඒ කුශලකම් බලයෙන් ස්වර්ගයට යෙයි, එහි සතුටු වෙයි මෙහි ආයේ උතුම් සැප ඇති වන බවට නිමිති වූ ලකුණු දෙකක් ලබයි.

හේ තෙමේ උඩට නැමුණු ලොම් ඇත්තේ වෙයි. පාගැට (ගොජ ඇට) මොනොවට පිහිටියේ වෙයි. ඔහුගේ කෙණ්ඩා ද මසින් ලෙයින් පිරුණාහු, සිවියෙන් වැසුණාහු ශොභන වෙත්.

ඉදින් එබඳු පුද්ගල තෙමේ ගෙහි වසන්නේ නම්, කාම අතුරෙහි අග්‍ර බවට යෙයි. ඔහුට වඩා උතුම් වූවක් ඇති නො වෙයි. දඹදිව (මහපොළොව) අභිභවා වෙසෙයි.

අලාමක විහරණ ඇති හෙ තෙමේ පැවිදි වන්නේ ද සියලු සත්තට අක් බවට යෙයි. ඔහුට වැඩිතරම් කිසිවෙක් නොමැති වෙයි. හේ මුළු ලොව අබිබවා වෙසෙයි.

ඒණිජඩසා ලක්ෂණය (11)

9. මහණෙනි, “තරාගත තෙම පෙර භවයෙහි පළමු වූසු තන්හි පෙර මිනිස් වූයේ ම, කෙසේ නම් මොහු ශිල්ප ද විද්‍යා ද වරණ ධර්ම (ශීලය) ද කම්පවකතාව ද වහා දනගන්නාහු ද, කෙසේ නම් මොහු වහා ඒ දැ පිළිපදනාහු ද, බොහෝ කල් නො වෙහෙසෙන්නාහු ද යි ඒ ශිල්පාදිය සකසා කියවන්නේ විය” යන යමෙක් ඇද්ද හේ ඒ කම්ප කළ බැවින් කාබුත් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට යෙයි... එයින් සැව මේ මිනිසත්බවට ආයේ ම මේ මහ පුරිස් ලකුණ ලබයි. ඕලු මුවන්ගේ බඳු කෙණ්ඩා ඇත්තේ වෙයි. එ ලකුණින් යුත් හෙ තෙම ඉදින් ගිහි ගෙහි වසන්නේ නම්... සක්විති රජ වෙයි... රජ වන්නේ කුමක් ලබා ද? රජත්භට සුසු වූ ඇත් අස් ආදී යන ද, රජුනට අවයව වූ සේනා ද, රජුනට උපහොග වූ යම් දැ ඇද්ද, රජුනට නිසි වූ තවත් යම් දැ ඇද්ද, ඒ සියල්ල වහා ලබයි... බුදු වනුයේ කුමක් ලබන්නේ ද? ශ්‍රමණයනට සුසු වූ ශ්‍රමණාවයව වූ ශ්‍රමණයන් ගේ උපහොග පරිහොග වූ ශ්‍රමණයනට නිසි වූ යම් දැ ඇද්ද, ඒවා වහා ලබයි. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ කරුණ වදාළ සේක. එහි මෙය භාජා බන්ධනයෙන් කියනු ලැබේ:

“ශිල්පයන්හි ද විද්‍යා හා වරණයන්හි ද කම්පවකතායෙහි ද කෙසේ වහා දන ගන්නේ ද යි හේ කැමැති වෙයි. යමෙක් කිසිවකුගේත් විනාශය පිණිස නොවේ ද, යමක් උගන්නට බොහෝ කල් නො වෙහෙසෙන්නේ ද, එපරිද්දෙන් ඒ දැ වහා උගනවයි.

තං කමං කඤ්ඤා කුසලං සුබ්බද්‍රයං¹
ඡක්ඛා මනුඤ්ඤා ලහතෙ සුසංඝඤ්ඤා,
වට්ඨා සුජාතා අනුපුබ්බවුඤ්ඤා
උඤ්ඤාලොමා සුබුමඤ්ඤාචොජටා.

එඤ්ඤාඡක්ඛා'නි තමාහු පුඤ්ඤාලං
සමපකන්ඨා ඛිප්පමිද්දහු ලක්ඛණං,
ගෙභානුලොම නි යද්භිකඛ්ඛිති
අපබ්බජං ඛිප්පමිධාධිගච්ඡති.

සචෙ ව පබ්බජ්ජමුපෙති තාදිසො
නෙකඛමඡජ්ජභිරතො විවකඛඤ්ඤො,
අනුච්ඡවිකසා යද්දහුලොමිකං
තං විජ්ජති ඛිප්පමනොමච්ඡිකකමො'ති.²

සුබුමච්ඡවිලක්ඛණං (12)

10. යමෙ භික්ඛවෙ තරාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං භවං පුරිමං
නීකෙතං පුබ්බෙ මනුසසභුතො සමානො සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා උප-
සඛකමිඤ්ඤා පරිපුච්ඡිතා අහොසි: කිං භතෙන කුසලං, කිං අකුසලං,
කිං සාවච්ඡං, කිං අනවච්ඡං, කිං සෙවිතබ්බං, කිං නසෙවිතබ්බං, කිමෙම
කරියමානං දීඝරතනං අභිතාය දුක්ඛාය අසස, කිං වා පන මෙ
කරියමානං දීඝරතනං භිතාය සුඛාය අසසා? ති. සො තසා කමමසා
කතඤ්ඤා උපවිතඤ්ඤා -පෙ- සො තතො වුතො ඉඤ්ඤා ආගතො
සමානො ඉදං මහාපුරිසලක්ඛණං පටිලභති. සුබුමච්ඡවි භොති සුබු-
මඤ්ඤා ඡවීයා රජොජලලං කායෙන උපලිප්පති. සො තෙන ලක්ඛ-
ණෙන සමනකාගතො, සචෙ අගාරං අඡක්ඛාචසති, රාජා භොති වකක-
වතති -පෙ- රාජා සමානො කිං ලභති? මහාපඤ්ඤා භොති, නාසා
භොති කොච්ඡ පඤ්ඤාය සදිසො වා, සෙවෙසා වා කාමභොගීනං. රාජා
සමානො ඉදං ලභති -පෙ- බුද්ධො සමානො කිං ලභති? මහාපඤ්ඤා
භොති පුච්ඡපඤ්ඤා භාසපඤ්ඤා ඡවනපඤ්ඤා තික්ඛපඤ්ඤා
නිබ්බෙධිකපඤ්ඤා. නාසා භොති කොච්ඡ පඤ්ඤාය සදිසො වා, සෙවෙසා
වා සබ්බසක්ඛානං. බුද්ධො සමානො ඉදං ලභති. එතමඤ්ඤං භගවා
අචොච. තඤ්ඤං වුච්චති:

පුරෙ පුරජා පුරිමාසු ජාතිසු
අඤ්ඤානුකාමො පරිපුච්ඡිතා අහු,
සුසුඤ්ඤා පබ්බජිතං උපාසිතා
අඤ්ඤාතො අඤ්ඤා නිසාමයි.

1. සුච්ඡිද්‍රයං--(කම)
2. විප්පමනොමච්ඡිකකමො--(සා. PTS)

කුසල් වූ සුව වඩන ඒ කම්මය කිරීමෙන් මොනොවට පිහිටි, වට වූ, මනාසේ හටගත්, පිළිවෙළින් නැංගාවූ, සියුම් සිවියෙන් වැසුණු, මන වඩන ජඩිසා (කෙණ්ඩා) ද, අක් උඩුකුරු ව සිටි රොම ද ලබයි.

(එසේ වූ) ඒ පුද්ගලයා එණෙයාජඩිස (ඕඵවුචන්ගේ කෙණ්ඩා බදු කෙණ්ඩා ඇත්තේ) යැ යි ලක්ෂණපාඨකයෝ කිහු. ඒ ලක්ෂණය මෙහි දී වහා සම්පත් ලබනුට නිමිත්ත යැ යි කිහු. පැවිදි නො වන්නේ යම් කලෙක ගිහිගෙට අනුලොම වූ (සුසුසු වූ) දැ කැමැති වේ ද, එ කල එය ද මෙහි දී වහා ලබයි.

නෛෂ්කාමා ජන්දයෙහි ඇලුණු නුවැණැති අලාමක විහරණ ඇති එබදු පුද්ගල තෙමේ ඉදින් පැවිදි වන්නේ ද, ඔහුට සුසුසු වූ අනුලොම වූ යම් දයෙක් ඇද්ද, එය වහා ලබයි.

ඉක්ෂට්ඨවිලක්ෂණය (12)

10. මහණෙනි, තරාගත තෙමේ පළමු දැහි, පළමු හවයෙහි, පළමු වූසු තන්හි, පෙඨ මිනිස් වූයේ ම, මහණකු හෝ බමුණකු හෝ කරා එළැඹි “වහන්ස, කුසල් නම් කිම? අකුසල් නම් කිම? කිමෙක් වරද සහිත ද? කිමෙක් වරද රහිත ද? කිමෙක් සෙවියැ යුතු ද? කිමෙක් නො සෙවියැ යුතු ද? මා විසින් කිමෙක් කරනු ලබනුයේ බොහෝ කල් අහිත පිණිස දුක් පිණිස වන්නේ ද? මා විසින් කිමෙක් හෝ කරනු ලබනුයේ බොහෝ කල් හිත පිණිස සුව පිණිස වන්නේ ද?” පුත පුතා ‘විචාරන්නේ විය’ යන යමෙක් ඇද්ද, හේ ඒ කම්මය කළ බැවින්, රැස් කළ බැවින් කාබුන්... මරණින් මතු මනා ගති ඇති සඟ ලොවට යෙයි... හේ එයින් සැව, මේ මිනිස් බවට ආයේ ම, මේ මහ පුරිස් ලකුණ ලබයි. සියුම් සිවිය ඇත්තේ වෙයි. සිවිය සියුම් බැවින් රජස් දලි කයෙහි නො ලැගෙයි. ඒ ලක්ෂණයෙන් යුත් හෙ තෙමේ ඉදින් ගිහි ගෙයි වසන්නේ නම්,... සක්චිති රජ වෙයි. රජ වනුයේ කුමක් ලබයි ද? මහා ප්‍රඥා ඇත්තේ වෙයි. කාමභොගීන් අතුරෙහි ප්‍රඥායෙන් ඔහුට සමානයෙක් හෝ වැඩි තරම් වූයෙක් හෝ නො වෙයි. රජ වනුයේ මෙය ලබයි... බුදු වනුයේ කුමක් ලබයි ද? මහ නුවණැත්තේ වෙයි, (ස්කන්ධාදී නානාතන්හි) පැතිරැ පැවැති නුවණැත්තේ වෙයි, සතුට බහුල ව මගපල පසක් කරන නුවණැත්තේ වෙයි, ස්කන්ධාදියෙහි වහා දිවෙන නුවණැත්තේ වෙයි, තියුණු නුවණැත්තේ වෙයි, විනිවිද යන නුවණ ඇත්තේ වෙයි, සියලු සතුන් අතුරෙහි මොහුට නුවණින් සමාන හෝ විශිෂ්ට වූ කිසිවෙක් නො වෙයි. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි.

භාගාවතුන් වහන්සේ මේ කරුණ වදළ සේක. එහි මෙය (ගාරායෙන්) කියනු ලැබෙයි:

පඤ්ඤපටිලාභගතෙනා¹ කම්මුතා
මනුසසගුතො සුබ්බමච්ඡවි අහු,
බ්‍යාකංසු උපපාදනිමිත්තකොච්ඡ
සුබ්බමානි අභ්‍යන්ති අවෙච්ච දක්ඛති.

සවෙ න පබ්බජ්ජවුපෙති තාදිසො
වනෙත්ති වක්කං පඨවි. පසාසති.
අභ්‍යානුසංඝිසු පරිග්ගහෙසු ව
න තෙන සෙයොසා සදිසො ව විජ්ජති.

සවෙ ව පබ්බජ්ජවුපෙති තාදිසො
තෙක්ඛමමඡ්ඤ්ඤරතො විවක්ඛණො,
පඤ්ඤවිසිට්ඨං ලභතෙ අනුඤ්ඤරං
පපොති ඛොධිං වරහිරිමෙධසො²ති.

සුවණණවණණකාලකඛණං (13)

11. යමි භික්ඛවෙ තථාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං භවං පුරිමං
භිකෙතං පුට්ඨම මනුසසගුතො සමානො අකෙකාධනො අහොසි
අනුපායාසබහුලො, බහුමි පුතොසා සමානො නාභිසජ්ජි, න කුපපි,
න බ්‍යාපජ්ජි නපත්චේයි, න කොපඤ්ඤ දෙසඤ්ඤ අපාවට්ඨසඤ්ඤ පාචා-
කාසි. දතා ව අහොසි සුබ්බමානං මුද්දකානං අභ්‍යරණානං පාපුරණානං²
බොමසුබ්බමානං කප්පාසිකසුබ්බමානං කොසෙයාසුබ්බමානං කම්මල-
සුබ්බමානං. සො තස කම්මසස කතතො උපචිතතො -පෙ- සො තතො
වුතො ඉත්තං ආගතො සමානො ඉමං මහාපුරිසලක්ඛණං. පටිලභති,
සුවණණවණණං හොති කඤ්ඤනසන්ධිභවතවො. සො තෙන ලක්ඛ-
ණෙන සමනතාගතො, සවෙ අගාරං අජ්ඣාවසති, රාජා හොති වක්ක-
වත්ති. -පෙ රාජා සමානො කිං ලභති? ලාභී හොති සුබ්බමානං මුද්දකානං
අභ්‍යරණානං පාපුරණානං බොමසුබ්බමානං කප්පාසිකසුබ්බමානං කොසෙයා-
සුබ්බමානං කම්මලසුබ්බමානං. රාජා සමානො ඉදං ලභති -පෙ- බුද්ධො
සමානො කිං ලභති? ලාභී හොති සුබ්බමානං මුද්දකානං අභ්‍යරණානං
පාපුරණානං බොමසුබ්බමානං කප්පාසිකසුබ්බමානං කොසෙයාසුබ්බමානං
කම්මලසුබ්බමානං. බුද්ධො සමානො ඉදං ලභති. එතච්ඡං භගවා අවොච.
තදෙතං වුවවති:

- 1. අකෙකාධකඤ්ඤ අධිට්ඨභි අද්ධි³
දනඤ්ඤ වදානි සුබ්බමානි සුච්ඡවිති.
පුරිමතරභවෙ සීතො⁴භිවිසසරී⁴
මභිච්ච සුරො අභිවසං,

1. පඤ්ඤපටිලාභගතෙන-(ආර්) 3. අද්ධි ව-(ආර්)
2. පාරවුඤ්ඤා-(මඡසං) 4. අභිවසරී(මඡසං)

‘පෙර ඉතා පෙර පළමු ජාතීන්හි දී, දැනගනු කැමැත්තේ, ප්‍රශ්න පුළු-
වුස්තේ විය. ඇසියැටි වතුයේ පැවිද්දහු ඇසුරු කරන්නේ විය. අරුත්
දැන ගන්නා සිතැත්තේ අර්ඪකථනය ඇසී ය. මිනිස් වූයේ, ප්‍රඥාව ලබනු
පිණිස පැවැති කම්යෙන් සියුම් සිව් ඇත්තේ විය, උත්පාද ශාස්ත්‍රයෙහි ද
ලක්ෂණ ශාස්ත්‍රයෙහි ද දක්ෂ පඩිහු මෙ තෙම සියුම් අරුත් අවබෝධකොට
දක්තේ යැ යි පැවැසූහ.

එබඳු තැනැත්තේ ඉදින් පැවිද්දට නො පැමිණෙන්නේ නම්, අණ සක
පවත්වයි, පොළොව පාලනය කෙරෙයි, අභිනුශාසනයන්හි ද, අභිනවී
පිරිසිදු දන්මෙහි ද, උත්වහන්සේට වැඩිතරම් හෝ සමාන වූ හෝ එකෙක්
නොමැති වෙයි.

එබඳු තැනැත්තේ නෙකඛමමජ්ජයෙහි ඇලුණේ, ඉදින් පැවිද්දට
පැමිණෙන්නේ නම්, විශිෂ්ට ප්‍රඥාව ලබයි, උතුම් වූ මහත් නුවණැත්තේ
නිරුත්තර බෝධියට (සමාක්සම්බුද්ධකයට) පැමිණෙයි.

සමාක්සම්බුද්ධකාලක්ෂණය (13)

11. මහණෙනි, තරාගත තෙමේ පළමු දැහි, පළමු බෙවෙහි, පළමු
වුසු තන්හි පෙර මිනිස් වූයේ නොකීපෙන සුලු වූයේ, උපායාස බහුල
කොට නැත්තේ විය. බොහෝ සේ ද කියන ලද්දේ ම ක්‍රොධ වශයෙන්
නොගැටුණේ ය, නො කිපුණේ ය, සිතැකුණු ඇති බවට (ව්‍යාපාදයට) නො
පැමිණියේ ය. ක්‍රොධය සිතැ නො පිහිටුවී ය, කෝපයත් දොෂයත්
නොසතුටත් පහළ නො කළේ ය. සියුම් වූ මොළොක් වූ ඇතිරිලි ද,
පොරෝනා ද, සියුම් කොමු පිළි ද සියුම් කපුපිළි ද සියුම් තිහිරි පිළි ද
සියුම් පලස් ද දෙන්නේත් විය, යන යමෙක් ඇද්ද, හේ ඒ කම්ය කළ බැවින්,
රැස් කළ බැවින් කාබුන් මරණින් මතු මනාගති ඇති සග ලොවට පැමි-
ණියේ ය. එයින් සැව මේ මිනිස් බවට ආයේ ම මේ මහපුරිස් ලකුණ
ලබයි. හේ රත්වත් වෙයි. රත් බඳු පැහැති සිවිය ඇත්තේ වෙයි.
හේ ඒ ලකුණින් සමන්විත වූයේ ගිහිගෙහි වසන්නේ නම් සක්විති රජ
වෙයි... රජ වතුයේ කුමක් ලබයි ද? සියුම් වූ මොළොක් වූ ඇතිරිලි ද
පිළි ද සියුම් තිහිරි පිළි ද සියුම් පලස් ද ලබන්නේ වෙයි. රජ වතුයේ මෙය
ලබයි. ...බුදු වතුයේ කුමක් ලබයි ද? සියුම් වූ මොළොක් වූ ඇතිරිලි ද
පොරෝනා ද සියුම් කොමු පිළි ද සියුම් සියුම් කොමු පිළි ද, සියුම් කපු
පිළි ද, සියුම් තිහිරි පිළි ද සියුම් පලස් ද ලබන්නේ වෙයි. බුදු වතුයේ
මෙය ලබයි.” භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ කරුණ වදළ සේක. එහි
මෙය ශාරායෙන් කියනු ලැබේ.

‘පළමු බෙවෙහි සිටියේ අක්‍රොධය ද ඉටි ය, පොළොව තෙමන මෙසය
මෙන් දන් ද දුන්නේ ය. සියුම් වූ මනා පැහැති වස්ත්‍ර ද දුන්නේ ය.

ඒ කම්ම කොට මෙයින් සැව, දෙවිලෝ පැමිණ, කුසල් පල විද, මෙ ලොවහි දී දෙවියනට ශ්‍රේෂ්ඨ වූ ඉන්ද්‍රියා මෙන් රන් බඳු පැහැති සිරුර ඇත්තේ වෙයි.

ඒ මිනිස් තෙම අප්‍රමුච්ඡාව (ගිහිබව) කැමැති වන්නේ, ගිහිගෙහි වසනාතේ නම්, මහත් පොළොව අබිබවා අනුශාසන කෙරෙයි (පාලනය කෙරෙයි.) හේ වනාහි මහත් වූ ද සියුම් වූ ද මනා පැහැත්තාවූ ද ඉතා උතුම් වස්ත්‍ර ලබයි.

ඉදින් පැවිද්දට පැමිණෙන්නේ නම්, හදනා වස්ත්‍ර හා සෙසු වස්ත්‍ර ද (කොදුපලස් ඇ) පාමොක් පොරෝනා ද ලබන සුලු වෙයි. හේ වනාහි පළමු අත් බවහි කළ කුශලයන්ගේ ඵලය විඳියි. කළ කුශලයේ විපාක නොදී වැනැසී යෑමෙක් ද නො වෙයි.

කොෂාවහිත වසත්‍රගුණාකා ලක්ෂණය (14)

12. මහණෙනි, පළමු දැහි, පළමු බෙවෙහි, පළමු වුසු තන්හි, පෙර මිනිස් වූයේ ම බොහෝ කල් දක්නට නැති වැ ගිය, ඉතා බොහෝ කල් පිට රට වුසු නැයන් ද මිතුරන් ද සුභාදයන් ද යහළුවන් ද එක් තැනට පමුණුවන්නේ (ගළපන්නේ) වී ය, මව ද පුතු හා හමු කරන්නේ විය, පුතු ද මව හා හමු කරන්නේ විය, පියා ද පුතු හා හමු කරන්නේ විය, පුතා ද පියා හා හමු කරන්නේ විය, සොහොයුරා ද සොහොයුරා හා හමු කරන්නේ විය, සොහොයුරා ද සොහොවිරිය හා හමු කරන්නේ විය, සොහොවිරිය ද සොයුරා හා හමු කරන්නේ විය. සොහොවිරිය ද සොහොවිරිය හා හමු කරන්නේ විය. සොහොවිරිය ද සොහොවිරිය හා හමු කරන්නේ විය. සමගිඵකතු කොට ද එයට සතුටු වන්නේ විය යන යමෙක් ඇද්ද, ඒ කම්ම කළ බැවින්, රැස් කළ බැවින්, හෙ තෙමේ කා බුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට පැමිණියේ ය... එයින් සැව, මේ මිනිස් බවට ආයේ ම මේ මහ පුරිස් ලකුණ බලයි. කොෂාවහිත වසත්‍රගුණ ලක්ෂණය ඇත්තේ වෙයි. හේ ඒ ලක්ෂණයෙන් සමන්විත වූයේ ඉදින් ගිහිගෙහි වසන්නේ නම්... සක්විති රජ වෙයි. රජ වනුයේ කුමක් ලබයි ද? බොහෝ පුතුන් ඇත්තේ වෙයි. ඔහුට ගුර වූ (බිය නො ගන්නා) මූර්තිමත් වීර්යය බඳු වූ, සතුරු සෙන් මධනට සමත්, දහසකට වැඩි තරම් පුත්‍රයෝ වෙත්... බුදු වී යේ කුමක් ලබයි ද? බොහෝ පුතුන් ඇත්තේ වෙයි. ඔබට වනාහි ගුර වූ උතුම් වීර සාර ස්වභාවය ඇති ප්‍රතිපක්ෂ සෙනා මඩින්නට පොහොසත් ශ්‍රාවක පුත්‍රයෝ ද නොයෙක් දහස් ගණන් වෙත්. බුදු වනුයේ මේ අනුසස් ලබයි.”

භාගාවතුන් වහන්සේ මේ කාරණය වදළ සේක. එහි මෙය ගාරා බන්ධනයෙන් මෙසේ කියනු ලැබේ:

සො තෙන¹ කමෙමන දිවං අපකකමි²
සුඛඤ්ඤි බිධිධා රතියො ච අනභි.
තතො චචිඤ්ඤා පුනරාගතො ඉධ
කොසොභිතං විඤ්ඤි වස්ථාදියං.

පහුතපුනො හවතී තථාවිධො
පරොසහසං ච හවන්ති අනුජා,
සුරා ච වීරා ච³ අමිත්තතාපතා
ගිහිසං පිතං ජනනා පියංවද.

බහුතරා පබ්බජිතසං ඉරියතො
හවන්ති පුඤ්ඤා වචනානුසාරිනො.
ගිහිසං වා පබ්බජිතසං වා පුන
තං ලකඛණංහවති⁴ තද්දුල්ලොකකන්ති,

සධම්මාණවාරො නිට්ඨිතො.

පරිමණධ්‍රැ-අනොනම-ජ'ණඡුපරිමසනලකඛණානි (15,16)

13. යඡ්චි භික්ඛවෙ තථාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං හවං පුරිමං නිකෙතං පුඛෙඛ මනුසහභූතො සමානො මහාජනසඛිහං සමෙකඛ-
මානො සමං ජානාති, සාමං ජානාති, පුරිසං ජානාති, පුරිසවිසෙසං ජානාති අයමිදමරහති අයමිදමරහති'ති. තස්ස තස්ස පුරිසවිසෙසකරො පුරෙ අහොසි, සො තස්ස කමමසං කතතො -පෙ- සො තතො වුතො ඉස්සං ආගතො සමානො ඉමානි ඤෙ මහා පුරිසලකඛණානි පටිලහති, නිග්‍රොධපරිමණධ-
ලො ච හොති ධීතකො'ව අනොනමතො උහොති පාණිතලෙහි ජණඡුකානි පරිමසති පරිමජ්ජති, සො තෙහි ලකඛණෙහි සමතකාගතො සවෙ අගාරං අජ්ඣාවසති රාජා හොති වකකවතී -පෙ- රාජා සමානො කිං ලහති? අවෙඨා හොති මහඤ්ඤො මහාහොගො පහුතජාතරුපරජතො පහුතචිතකුපකරණො පහුතධනධඤ්ඤා පරිපුණ්ණකොසකොට්ඨාගාරො. රාජා සමානො ඉදං ලහති. - පෙ- බුද්ධො සමානො කිං ලහති? අවෙඨා හොති මහඤ්ඤො මහාහොගො. තස්සිමානි ධනානි හොන්ති, සෙයාපීදං සද්ධාධනං පිලධනං හිරිධනං ඕක්කප්පධනං සුතධනං වාගධනං පඤ්ඤා-
ධනං. බුද්ධො සමානො ඉදං ලහති. එතමස්සං හගවා අවොච. තස්ස-
තං වුච්චති:

1. ස තෙන-(කම)
2. සමකකමි-(මජ්ඣං)
3. වීරබහරුජා-(කම)
4. ජායති-(මජ්ඣං)
5. මහාණසධාරාණං සමපෙකඛමානො (කම)

“පෙර, බොහෝ පෙර, පළමු දැහි, බොහෝ කල් නො දක්නා ලද ඉතා බොහෝ කල් වෙන් ව වූ සු නැයන් ද . මිතුරන් ද යහළුවන් ද එකතු කෙළේ ය. සමගි කොට ද එයට සතුටු විය.

හේ ඒ කම්යෙන් දෙවලෝ ගියේ ය. දෙව සුව ද ක්‍රීඩාරතීන් ද අනුභව කෙළේ ය. එයින් සැව, යලි මෙහි ආයේ කොයාවහිත වසත්‍රභූතාතා ලක්ෂණය ලබයි.

එබඳු තැනැත්තේ බොහෝ සුතුන් ඇත්තේ වෙයි. ගිහි වූ මොහුට ශුර වූ ද වීර වූ ද සතුරන් මඩනුයෙහි පොහොසත් වූ, ප්‍රීතිය උපදවන්නා වූ, පිය බස් තෙපලන දහසකට වැඩි දෙනෙක් සුත්‍රයෝ වෙත්.

පැවිදි වැ වසන්නහුට ඉතා බොහෝ වූ, වචනය පිළිපදනා, ශ්‍රාවක සුත්‍රයෝ වෙත්. ඒ (කොයාවහිත වසත්‍රභූතා) ලක්ෂණය ගිහියාට හෝ වැලි පැවිදි වුවහට හෝ ඒ අරුත පවසන්නේ වෙයි.

පළමු බණවර යෑ.

පරිමණ්ඩලතා-අනවනත-ජානුපරාමභිතතා ලක්ෂණ (15,16)

13. මහණෙනි, තරාගත තෙමේ පළමු දැහි, පළමු බෙවෙහි, පළමු වූ සු තන්හි, පෙර මිනිස් වූයේ ම මහජනයාට සංග්‍රහ කිරීම සම ව දකිනුයේ (ඒ ඒ තැනැත්තූ හා) සම වුවහු දැනී, තෙමේ දැනී, පුරුෂයා දැනී, පුරුෂයන් ගේ වෙසෙස දැනී, මෙ තෙමේ මෙයට සුදුසු ය, මෙ තෙමේ මෙයට සුදුසු යැ යි ඒ ඒ දෑයෙහි පුරුෂයන් ගේ වෙසෙස දැන කටයුතු කරනුයේ විය යන යමෙක් ඇද්ද, හේ ඒ කම්ය කළ බැවින්, රැස් කළ බැවින්, කාබුන් මරණින් මතු මනාගති ඇති, සග ලොවට යෙයි. හේ එයින් සැව මෙ මිනිස් බවට ආයේ ම මේ මහපුරිස් ලකුණු දෙක ලබයි. නුග රුකක් සේ සම පමණ ඇත්තේ වෙයි. සිටියේ ම නො නැමෙන්නේ දෙ අත්ලෙන් දෙදෙන පිරිමදිසි, හේ ඒ ලකුණුවලින් සමන්විත වූයේ, ඉදින් ගිහි ගෙහි වසන්නේ නම්... සක්විති රජ වෙයි. රජ වනුයේ කුමක් ලබයි ද? ආඨාය වෙයි, මහත් ධන ඇත්තේ වෙයි, මහත් භොග ඇත්තේ වෙයි. බොහෝ රන් රිදී ඇත්තේ, බොහෝ වස්තු උපකරණ ඇත්තේ, බොහෝ ධන ධාන්‍ය ඇත්තේ, පිරිපුන් වස්තු ගබඩා හා කොටුගල් ඇත්තේ වෙයි. රජ වනුයේ මෙය ලබයි... බුදු වනුයේ කුමක් ලබයි ද? ආඨාය වෙයි, මහත් ධන ඇත්තේ වෙයි, මහත් භොග ඇත්තේ වෙයි. ඔහුට ශ්‍රද්ධාධනය, ඕලධනය, භිරිධනය, ඔත්තප්පධනය, ශ්‍රැතධනය, ත්‍යාගධනය, ප්‍රඥාධනය යන මේ ධනයෝ වෙත්. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි.

තුලිය පට්ඨිවිය¹ විනකයිචා
මහජනසබ්බහනං² සමෙකබ්බානො,
අයමිදමරහතීති තඤ්ඤා තඤ්ඤා
පුරිසච්චෙසකරො පුරෙ අහොසි.

³ස හි ව පන ධීතො අනොනමහොතො
චුසති කරෙහි උභොහි ජණ්ණකානි,
මහිරුහපරිමණ්ඩලො අහොසි
සුචරිතකමමච්චාකසෙසකෙන.

බහුවිච්චි නිමිත්ත ලසබණඤ්ඤා
අභිනිපුණා මනුජාවියා කරිංසු,
බහුවිච්චානි ගිහිනමරහානි
පටිලහති දහරො සුසු කුමාරො,

ඉධ මහිපති⁴ සස කාමහොගී
ගිහිපටිරුපකා බහු හවහති,
යදි ව ජහති සබ්බකාමහොගං
ලහති අනුකතරච්චිකමං ධනඤ්ඤානි.

සීහපුබ්බදාකායාදීනි තීණි ලකඛණානි (17-19)

14. යමපි හිකබ්බෙ තථාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං හවං පුරිමං
නිකෙතං පුබ්බෙ මනුසසභුතො සමානො බහුතො ජනසස අස්කාමො
අහොසි හිතකාමො ඵාසුකාමො යොගසෙබ්බකාමො ‘කිහති මෙ සද්ධිය
වඩෙඪියුං, සිලෙන වඩෙඪියුං, සුතෙන වඩෙඪියුං,⁴ වාගෙන වඩෙඪියුං,
ධමමෙන වඩෙඪියුං, පඤ්ඤාය වඩෙඪියුං ධනධකොඤ්ඤාන වඩෙඪියුං,
බෙහතවජ්චානා වඩෙඪියුං, ආචරිතවජ්චානා වඩෙඪියුං, පුකතදරෙහි
වඩෙඪියුං, දසකමමකරපාරිසෙහි වඩෙඪියුං, ඤාතිහි වඩෙඪියුං,
මිහෙහි වඩෙඪියුං, බන්ධවෙහි වඩෙඪියුනති.

1. පට්ඨිවිය --(මජ්ඣං)
2. මහාජනං සබ්බාහතං --(කම)
3. මහි-ව--(මජ්ඣං) ආමා ව පන (සා)
4. සුතෙන වඩෙඪියුං--(සා)

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙ කරුණ වදලු සේක. එහි මෙය ගාථායෙන් කියනු ලැබෙයි.

‘පෙර ජාතියෙහි නුවණින් කීරා බලා, නැවැත නැවැත පිරික්සා සිතා, මහජනයාට සංග්‍රහ කිරීම සම ව අපෙක්ෂා කරනුයේ, ‘මෙ තෙමේ මෙය ලබන්නට සුදුසු වෙ යැ යි ඒ ඒ තන්හි පුරුෂයන්ගේ වෙසෙස දැන සංග්‍රහ කරනුයේ විය.

ඒ කමියා ගේ ඉතිරි වූ විපාකයෙන් හේ සිටියේම නො නැමෙනුයේ දෙ අත්ලෙන් දෙ දණහිස් සපර්ශ කෙරෙයි, නුග රුකෙක පිරිමඩුල්ල මෙන් පිරිමඩුලු වූ සිරුර ඇත්තේ විය.

බොහෝ විවිධ නිමිත්ත ලක්ෂණ දන්නා ඉතා සියුම් නුවණැති බමුණු පඩිනු ‘ළඳරු වූ ළපැටි වූ මේ කුමර ගෘහස්ථයනට සුදුසු වූ බොහෝ වූ ද විවිධ වූ ද වස්තූන් ලබතැ යි ද,

ඉදින් මෙහි රජෙක් වී නම් මොහුට ගිහියනට සුදුසු වූ කාමසම්පත් විදිනුවට අවශ්‍ය වූ බොහෝ උපකරණයෝ වෙත්. ඉදින් සියලු කම්සැපත් අත් හරතේ නම්, නිරුත්තර වූ උතුම් ආර්ය ධනය ලබන්නේ යැ යි ද හෙළි කොට කීහ.

සිංහසුචාර්ධකායාදි ත්‍රි ලක්ෂණ (17-19)

14. මහණෙනි, තරාගත තෙමේ පළමු දැහි, පළමු බෙවෙහි, පළමු වූසු තන්හි, පෙර මිනිස් වූයේ ම, “මේ සතියෝ කෙසේ නම් සැදහැයෙන් වැඩෙන්නාහු ද? ශීලයෙන් වැඩෙන්නාහු ද? සුභාෂිතශ්‍රවණයෙන් වැඩෙන්නාහු ද? ත්‍යාගශුණයෙන් වැඩෙන්නාහු ද? ලොකික ධර්මයෝ වැඩෙන්නාහු ද? ප්‍රඥායෙන් වැඩෙන්නාහු ද? ධනධාන්‍යයෙන් වැඩෙන්නාහු ද? කෙත්වතින් වැඩෙන්නාහු ද? දෙපා සිවුපා සතුන්ගෙන්, අඹුදරුවන්ගෙන්, දැසි දස් කම්කරු පුරුෂයන්ගෙන් නැයන්ගෙන් මිතුරන්ගෙන්, (පරම්පරාගත) බන්ධුන්ගෙන් වැඩෙන්නාහු ද?” යි බොහෝ දෙනාට වැඩ කැමැති වූයේ, අභ්‍යුදය කැමැති වූයේ සැප කැමැති වූයේ, නිරූපදැත බව කැමැති වූයේ විය.

සො තස්ස කම්මස්ස කතන්තා -පෙ- සො තතො වුතො ඉඤ්ඤාං ආගතො සමානො ඉමානි තීනි මහාපුරිසලක්ඛණානි පටිලභති, සීහපුබ්බඤ්ඤායො ව හොති විතනනරංසො ව සමවත්තකඛ්ඤො ව සො තෙහි ලක්ඛණෙහි සමන්තාගතො සචෙ අගාරං අජ්ඣාචසති රාජා හොති වක්ඛවතී. රාජා සමානො කිං ලභති? අපරිභානධම්මො හොති, න පරිභායති ධනධංඤ්ඤාන ඛෙක්ඛවස්ථුනා දීපදචතුසථෙහි පුත්තදුරෙහි දසකම්මකරපොරිසෙහි ඤාතීහි මිත්තෙහි ඛන්ධවෙහි. න පරිභායති සබ්බසම්පත්තියා. රාජා සමානො ඉදං ලභති. -පෙ- බුද්ධො සමානො කිං ලභති? අපරිභානධම්මො හොති, න පරිභායති සද්ධාය සීලෙන සුතෙන වාගෙන පඤ්ඤාය න පරිභායති සබ්බසම්පත්තියා. බුද්ධො සමානො ඉදං ලභති.

එතමස්සං හඟවා අවොච. තජ්ඣෙතං වුවවති:

සද්ධාය සීලෙන සුතෙන බුද්ධියා
 වාගෙන ධම්මෙන ඛහුති සාධුති
 ධනෙන ධංඤ්ඤාන ව ඛෙක්ඛවස්ථුනා
 පුත්තෙහි දුරෙහි චතුසථෙහි ව.

ඤාතීහි මිත්තෙහි ව ඛන්ධවෙහි ව
 බලෙන වණ්ණෙන සුඛෙන වුභයං,
 කථං න භායෙය්‍යුං පරො'ති ඉච්ඡති
 ඉදං සමීඤ්ඤං ව² පනාහිකඛධති.

ස සීහපුබ්බඤ්ඤාසුඤ්ඤානො අහු
 සමවත්තකඛ්ඤො ව විතනනරංසො
 පුබ්බෙ සුචණ්ණෙන කතෙන කම්මුනා
 අභානියං පුබ්බනිමිත්තමසසතං.

ගීහී පි ධංඤ්ඤාන ධනෙන වධථති
 පුත්තෙහි දුරෙහි චතුසථෙහි ව,
 අකීඤ්ඤානො පබ්බථිතො අනුත්තරං
 පපොති සංඛොධිමහානධම්මතනාති.¹

1. අභ්‍යන්තර මිද්ධි ව-(මජ්ඣං) අද්ධං සමීද්ධං ව (ඝනා)
 2. පපොති ඛොධිං අභ්‍යන්තර ධම්මතනාති (මජ්ඣං)

“හෙ තෙමේ ඒ කමීය කළ බැවින්, රැස් කළ බැවින්... කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සඟ ලොවට ගියේ ය. හේ එයින් සැව, මේ මිනිසත්-බවට ආයේ ම, මේ මහ පුරිස්ලකුණු තුන ලබයි. සිංහයාගේ පෙරධ කය මෙන් පරිපුණ වූ (සුර්වාච්ච අපරාච්ච යන) සියලු සිරුර ඇත්තේ වෙයි. මසින් පිරුණු පිටිකර ඇත්තේ වෙයි. සම ව වට වූ කඳ ඇත්තේ වෙයි. හේ ඒ ලකුණුවලින් සමන්විත වූයේ, ඉදින් ගිහිගෙහි වසන්නේ නම්,... සක්විති රජ වෙයි. රජ වනුයේ කුමක් ලබයි ද? නො පිරිහෙන ස්වභාවය ඇත්තේ වෙයි, ධනධාන්‍යයෙන් කෙත්වතුයෙන්, දෙපාසිවුපාවන්ගෙන්, අඹුදරුවන්ගෙන්, දැසි දස් කම්කරු පුරුෂයන්ගෙන් නැයන්ගෙන්, මිතුරන්ගෙන්, බන්ධුන්ගෙන් නො පිරිහෙයි. සියලු සැපතින් නො පිරිහෙයි. රජ වනුයේ මෙය ලබයි. බුදු වනුයේ කුමක් ලබයි ද? නොපිරිහෙන සැහැවී ඇත්තේ වෙයි. ශ්‍රධායෙන් ශීලයෙන් ශ්‍රැතයෙන් ත්‍යාගයෙන් ප්‍රඥයෙන් නො පිරිහෙයි. සියලු සැපතින් නො පිරිහෙයි. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි.”

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙ කරුණ වදළුසේක.

එහි මෙය (ගථායෙන්) මෙසේ කියනු ලැබේ:

ශ්‍රධායෙන් ද ශීලයෙන් ද ශ්‍රැතයෙන් ද ප්‍රඥායෙන් ද, ත්‍යාගයෙන් ද ධර්මයෙන් ද යන බොහෝ සාධු ගුණවලින් ද, ධනයෙන් ද ධාන්‍යයෙන් ද කෙත්වතුයෙන් ද, දරුවන්ගෙන් ද, භාර්යාවන්ගෙන් ද සිවුපාවුන්ගෙන් ද, නැයන්ගෙන් ද මිත්‍රයන්ගෙන් ද බන්ධුන්ගෙන් ද ශරීරඝක්තියෙන් ද වණියෙන් සැපයෙන් යන දෙකින් ද අන්‍යයෝ කෙසේ නම් නො පිරිහෙන්නාහු ද? යි හේ කැමැති වෙයි. මේ අනුන්ගේ සමාඛිය හේ පතයි.

පෙරැ කරන ලද, මොනොවට රැස් කරන ලද ඒ කමී හේතුවෙන් හෙ තෙමේ සිංහයකුගේ පෙරධ කය බඳුව පිරිපුන් ව සුපිහිටි, කයැත්තේ විය. සම ව වට වූ, මසින් පිරුණු පිටිකර ඇත්තේ විය. තථාග්‍යයන් වහන්සේ නො පිරිහෙන ඒ කමීය ඒ ලක්ෂණත්‍රයයා හේ ලැබීමට පෙර නිමිති වෙයි.

කුමර තෙමේ ඉදින් ගිහි ව සිටි නම්, ධනයෙන් ද ධාන්‍යයෙන් ද දු පුතුන්ගෙන් ද භාර්යාවන්ගෙන් ද සිවුපාවන් ගෙන් ද වැටෙයි. ඉදින් කිසි ධන රැස් කිරීමක් නැති පැවිද්දෙක් වී නම්, නිරුක්තර වූ නොපිරිහෙන ධර්මය වූ බුදුබවට පැමිණේ' යැ යි ලක්ෂණශාස්ත්‍රඥ බමුණේ පැවැසූහ.

රසගහසග්ගිකාලක්ඛණං (20)

15. යඤ්චි භික්ඛවෙ තරාගතො පුරිමං ජාතීං පුරිමං භවං පුරිමං නිකේතං පුබ්බ මනුස්සභූතො සමානො සත්තානං අවිභේදක-ජාතීකො අහොසි පාණිනා වා ලෙඩධුනා වා දණේඛන වා සසේන වා, සො තස කමස කතත්තා උපචිතත්තා -පෙ- සො තතො වුතො ඉස්සත්තා ආගතො සමානො ඉමං මහා පුරිසලක්ඛණං පටිලභති, රසගහ-සග්ගී හොති, උද්ධග්ගාසං රසභරණියො ගීවිය ජාතා හොත්ති සමා-වාහිනියො.¹ සො තෙන ලක්ඛණෙන සමන්තාගතො සවෙ අගාරං අජ්ඣාචසති රාජා හොති වක්ඛවන්ති -පෙ- රාජාසමානො කිං ලභති? අප්පා-බ්බාධො හොති අප්පාතඛේයා සමවෙපාකිනියා ගහනියා. සමන්තාගතො නාතිසීතාය නාමවුණ්භාය. රාජා සමානො ඉදං ලභති. ඩුද්දො සමානො කිං ලභති? අප්පාබ්බාධො හොති අප්පාතඛේයා සමවෙපාකිනියා ගහ-ණියා සමන්තාගතො නාතිසීතාය නාමවුණ්භාය මජ්ඣිමාය පධානක්ඛ-මාය. ඩුද්දො සමානො ඉදං ලභති.

එතමස්සං භගවා අවොච. තසේතං වුවවති:

න පාණිදණේඛති පනාථ ලෙඩධුනා
 සසේන වා මරණවධෙන වා පුන,
 උබ්බාධනාය පරිතජ්ජනාය වා
 න භෙද්ධි ජනතමභෙදකො අහු.

තෙනෙව සො සුගතිසු පෙච්ච මොදති
 සුඛස්ථලං කරිය සුඛානි විද්දති,
 සමොජ්ජා² රසභරණි සුසණ්ඨිතා
 ඉධාගතො ලභති රසගහසග්ගිතං.

තෙනාහු නං අතිනිපුණා විවස්ඛණා
 අයං නරො සුඛබ්බුලො භවිස්සති
 ගිහිස්ස වා පබ්බජිතස්ස වා පුන³
 තං ලක්ඛණං භවති තදස්සපොතකන්ති.

1. සමාහිවාහිනී සො (මජ්ඣං)
 2. සමපජ්ජා (ආ) වා මුඤ්ජාසා (ආ) සාමඤ්චසා (කම)
 3. පන (ආ)

රසග්‍රාසාග්‍රතා ලක්ෂණය (20)

15. මහණෙනි, තරාගත තෙමේ පෙර දැහි, පෙර බෙවෙහි, පෙර වුසු තන්හි, පෙර මිනිස් වූයේ ම අතින් හෝ කැටින් හෝ දඩුවුගුරෙන් හෝ අවියෙන් හෝ සතුන් නො පෙළන ස්වභාවය ඇත්තේ විය යන යමෙක් ඇද්ද, හේ ඒ කම්ප කළ බැවින් රැස් කළ බැවින්, කාචුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සඟ ලෝ ගියේ ය. හේ එයින් සැව මේ මිනිස් බවට ආයේ ම, මේ මහපුරිස් ලකුණ ලබයි. අග්‍ර රස එළවන රස නහර ඇත්තේ වෙයි. ඔහුගේ ශ්‍රීවායෙහි උඩුකුරු වැ කෙළින් නැඟී සිටි සම ව රසය එළවන රස නහරයෝ හටගත්තාහු වෙත්. හේ ඒ ලකුණින් සමන්විත වූයේ ඉදින් ගිහිගෙහි වසන්නේ නම්,... සක්විති රජ වෙයි. රජ වනුයේ කුමක් ලබයි ද? ඉතා ශීත ද නොවූ, ඉතා උෂ්ණ ද නොවූ, සමවෙපාකිති වූ කම්ප තෙජොධාතුයෙන් සමන්විත වූයේ, නිරොග වෙයි, නිදුක් වෙයි. රජ වනුයේ මෙය ලබයි. බුදු වනුයේ කුමක් ලබා ද? යත්: ඉතා ශීත ද නොවූ, ඉතා උෂ්ණ ද නොවූ මධ්‍යම වූ ප්‍රධන් වීර්ය වඩනුවට පොහොසත් වූ, කම්ප තෙජොධාතුයෙන් සමන්විත වූයේ, නිරොග වෙයි, නිදුක් වෙයි. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි''

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළ සේක. එහි මෙය ගරායෙන් මෙසේ කියනු ලැබේ:

'හේ අතින් හෝ දඩු මුගුරින් හෝ නොහොත් කැටින් හෝ අවියෙන් හෝ, තවද සිර ගෙහි ලැමෙන් හෝ තරවටු කිරීමෙන් හෝ ජනතාව නො පෙළී ය. හේ ජනතාව නොපෙළන්නෙක් විය.

එ හෙයින් ම පර ලෝ ගොස් සුගතීන්හි සතුටු වෙයි. සැප පල දෙන කර්ම කිරීමෙන් සුව වීදී. මොනොවට රස එළවන්නාවූ රසනහර යෝ තුමු ම මොනොවට පිහිටියාහු වෙත්. මෙසේ මෙහි (මේ මිනිස්බවට) පැමිණියේ රසග්‍රාසාග්‍රතාව (අග්‍රරසනහර ඇති බව) ලබයි.

එ හෙයින් ඉතා සියුම් නුවණැති (නිමිත්තපාඨක) පඩිහු ඔබට 'මේ මිනිස් තෙමේ සුව බහුල කොටැති වන්නේ ය. නැවැතද ගිහියකුට හෝ පැවිද්දකුට හෝ ඒ කරුණ හෙළි කරන ඒ ලක්ෂණය වෙයි.

අභිනීලනෙතත - ගොපවුමලසබණානි (21, 22)

16. යළි භික්ඛවෙ තරාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං භවං පුරිමං නිකෙතං පුඛෙඛ මනුසසගුතො සමානො න ච වීසටං න ච වීසාචී¹ න ච පන වීවෙය්‍ය පෙකඛිතා, උජුං තරා පසටමුජුමනො පියවකඛුනා ඛහුජනං උදිකඛිතා අභොසි. සො තසස කමමසස කතතතා-පෙ-සො තතො වුතො ඉඝඝතං ආගතො සමානො ඉමානි දෙම මහාපුරිසලසබණානි පටිලහති, අභිනීල-නෙතො ව හොති ගොපවුමො ව. සො තෙහි ලසබණෙහි සමකතාගතො, සචෙ අභාරං අජකුඛවසති රාජා හොති වකකවතති -පෙ- රාජා සමානො කිං ලහති? පියදසසනො හොති, ඛහුතො ජනසස පියො හොති මනාපො චුඝමණගහපතිකානං නෙගමජානපදනං ගණකානං මහාමතතානං අනීකවසානං දෙවාරිකානං අමච්චානං පාරිසජජානං රාජුනං භොගියානං කුමාරානං. රාජා සමානො ඉදං ලහති. -පෙ- චුදෙධා සමානො කිං ලහති? පියදසසනො හොති, ඛහුතො ජනසස පියො හොති මනාපො භිකඛුනං භිකඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං දෙව්චානං මනුසසානං අසුරානං නාගානං ගන්ධබ්බානං. චුදෙධා සමානො ඉදං ලහති.

එතම සං භගවා අවොච. තසෙතං වුවචති:

න ච වීසටං න ච වීසාචී²
 න ච පන වීවෙය්‍ය පෙකඛිතා
 උජුං තරා පසටමුජුමනො
 පියවකඛුනා ඛහුජනං උදිකඛිතා.

සුගත්ඝු සො ඵලච්චාකං
 අනුභවති තසු මොදති.
 ඉධ ච පන භවති ගොපවුමො
 අභිනීලනෙතතායනො සුදසනො.

අභියොගිතො ච නිපුණො
 ඛහු පන නිමිතකොච්චිද
 සුචුමනායනකුසල මනුජා
 පියදසසනො'ති අභිනීලීසන්ති නං,

1. න ච වීසාචිතං (PTS), න ච වීසාචී (සා)
 2. න ච වීසාචිතං (PTS), න ච වීසාචී (සා)

අභිනිලනෙත්‍ර ගොපවුමකා ලක්ෂණ (21,22)

16. මහණෙනි, තථාගත තෙමේ පළමු දැති, පළමු බෙවෙහි, පළමු වූසු තන්හි පෙර මිනිස් වූයේ ම, කෝපයෙන් ඇස් ඔරවා බලන්නේ නො වී ය, (ත්‍රොධපර වැ) හිස ඇළ කොට ඇස් කොනින් බලන්නේ ද නො වී ය. ත්‍රොධපර ව අනුන් දෙස රහසින් රවා බලන්නේ ද නො වී ය. සෘජු ව ද ඇස් පුරා ද සෘජු සිත් ඇත්තේ සිය ඇසින් බොහෝ දෙනා දෙස බලන්නේ විය යන යමෙක් ඇද්ද, හේ ඒ කර්මය කළ බැවින් කා චූන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට ගියේය හේ එයින් සැව මේ මිනිස් බවට ආයේ ම, මේ මහපුරිස්ලකුණු දෙක ලබයි. වෙසෙසින් නිල්වන් වූ ඇස් ඇත්තේ වෙයි, එකෙණෙහි උපන් රතු වස්සකුගේ ඇස් පියුම් (ඇස්ගුළිය) බදු ඇස් පියුම් ඇත්තේ වෙයි. මේ ලක්ෂණවලින් සමන්විත වූයේ, ඉදින් ගිහිගෙහි වසන්නේ නම්, ... සක්විති රජ වෙයි. රජ වන්නේ කුමක් ලබයි ද? ප්‍රිය වූ දකුම් ඇත්තේ වෙයි. බමුණතට ගැහැවියනට, නිගමවැසියනට ද්‍රෝණිවැසියනට, ගණකයනට, මහාමාත්‍රයනට, සෙනාධිගරක්ෂකයනට, ද්වාරපාලයනට, පරම්පරාගත වැ රාජපර්ෂද්දිහි වූවනට, රජුනට, රාජදෙය ගොග සම්පත් විද්‍රතවූවනට රජකුමරුවනට, යන බොහෝ දෙනාට ප්‍රිය මනාප වෙයි. රජ වනුයේ මෙය ලබයි ... බුදු වනුයේ කුමක් ලබයි ද? ප්‍රිය දකුම් ඇත්තේ වෙයි. බොහෝ දෙනාට ප්‍රිය වෙයි, මනවධින්නේ වෙයි. මහණුනට මෙහෙණනට උවසුවනට උවැසියනට දෙවියනට මිනිස්නට අසුරයනට නාගයනට ගදෙව්වනට ප්‍රිය වෙයි, මනාප වෙයි. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි."

භාගාවතුන් වහන්සේ මේ කරුණ වදළ සේක. එහි මෙය (ගාරායෙන්) කියනු ලැබේ:

'ත්‍රොධයෙන් ඇස් ඔරවා ද නො බලන්නේ විය. කෝපයෙන් හිස ඇළ කොට ඇස් කොනින් බලන්නේ ද නො වී ය. රහසින් අනුන් දෙස රවා බලන්නේ ද නො වී ය. සෘජු ලෙස, ඇසපුරා, සෘජු සිතැති ව, ප්‍රිය ඇසින් බොහෝ දෙනා දෙස බලන්නේ විය.

හේ එහි එල්ලිපාකය සුගතින්හි විදියි. එයින් එහි සතුටු වෙයි, නැවැත මෙහි උපදනේ ද එ කෙණෙහි උපන් වස්සකුගේ බදු ඇසිපියුම් ඇත්තේ, වෙසෙසින් නිල් වූ ඇස් ඇත්තේ, ගොභන දකුම් ඇත්තේ වෙයි.

ලක්ෂණශාස්ත්‍ර හැදෑරීමෙහි යෙදුණු සියුම් නුවණැති, නිමිති සතර දත්තා, සියුම් නෙත්‍රවිද්‍යායෙහි දක්ෂ වූ බමුණෝ 'ප්‍රිය දර්ශන ඇත්තේ ශු'යි ඔහු වෙසෙසින් දක්වත්.

පියදසසනො ගිහී පි සනෙතො ව
භවති බහුජනපියාධිනො,
යදි ව න භවති ගිහී සමණො හොති
පියො බහුනං සොකනාසනො'ති.

උණ්ඨිසසිසලකඛණ (23)

17. යමි භික්ඛවෙ තරාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං භවං පුරිමං නිකෙතං පුට්ඨෙ මනුසසභුතො සමානො බහුජනපුට්ඨිකඛණමො අභොසි කුසලෙසු ධමමෙසු බහුජනානං පාමොකෙඛා කායසුචරිතෙ වච්ඡුචරිතෙ මනොසුචරිතෙ දනසංවිභාගෙ සිලසමාදනෙ උපොසථුපවාසෙ මනෙතයා-තාය පෙතෙතයාතාය සාමඤ්ඤතාය බ්‍රහ්මඤ්ඤතාය කුලෙ ජෙට්ඨාපවාධි-තාය අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙසු ව අධිකුසලෙසු ධමමෙසු. සො තසස කම්මසස කතසසා -පෙ- සො තතො ථුතො ඉස්සං ආගතො සමානො ඉමං මහා-පුරිසලක්ඛණං පටිලභති, උණ්ඨිසසිසො හොති. සො තෙන ලක්ඛණෙන සමකතාගතො භවෙ අගාරං අජ්ඣාවසති රාජා හොති වකකවතති -පෙ- රාජා සමානො කිං ලභති? මහා'සස ජනො අභාධිකො හොති, බ්‍රාහ්මණ-ගභපතිකා නෙගමජානපද ගණකා මහාමහතා අනීකට්ඨා දෙවාරිකා අමච්චා පාරිසජ්ජා රාජානො හොගියා කුමාරා. රාජා සමානො ඉදං ලභති. -පෙ- බ්‍රුද්ධො සමානො කිං ලභති? මහාසස ජනො අභාධිකො හොති භික්ඛු භික්ඛුනියො උපාසකා උපාසිකායො දෙව්‍යා මනුසසා අසුරා නාගා ගතිධ්ධා. බ්‍රුද්ධො සමානො ඉදං ලභති.

එතමස්ස භගවා අවොච. තසෙතං වුවවති:

පුට්ඨිකඛණො සුචරිතෙසු අහු
ධමමෙසු ධමමචරියාය¹ අභිරතො,
අත්වාධිකො බහුජනසස අහු
සගෙහසු වෙදධිස්ස පුඤ්ඤඵලං.

වෙදිධිස්සා සො සුචරිතසස ඵලං
උණ්ඨිස සිසකතමධජ්ඣගමා
බ්‍රාහ්මණසු බ්‍රාහ්මණ නිමිත්තධරා
පුට්ඨිකඛණො බහුජනසස² හෙසසති

පටිභොගියා මනුජෙසු ඉධ
පුට්ඨිකච තසස අභිභරතති තද
යදිකතියො භවති භුමිපති
පටිභාරකබහුජනො³ ලභති.

1 ධමමචරියාභිරතො (මජ්ඣ.)
2 පුට්ඨිකඛණො බහුජනං (මජ්ඣ.)
3 පටිභාරකං බහුජනො (මජ්ඣ.)

ගිහි වන්නේ ද ප්‍රිය දකුම ඇත්තේ, බොහෝ ජනශා විසින් ප්‍රිය කරන ලද්දේ වෙයි. ඉදින් ගිහි නො වන්නේ නම්, බොහෝ දෙනාට ප්‍රිය වූ, ජනශාගේ ශාක නසන ශ්‍රමණයෙක් වෙයි.

උෂ්ණිකශීර්ෂලක්ෂණය (23)

17. මහණෙනි, ‘පළමු දැහි, පළමු බෙවෙහි, පළමු වූසු තන්හි, පෙර මිනිස් වූයේ ම කුසල් දහමහි බොහෝ දෙනාට ගණදෙවූ විය, කායසුවරිත-යෙහි ද වාක්සුවරිතයෙහි ද මනසුවරිතයෙහි ද දන් දීමෙහි ද ශීල සමාදානයෙහි ද පෙහෙවස් වූසුමහි ද මවට උවටන්හි ද පියාට උවටන්හි ද මහණුන් පිදීමෙහි ද බමුණන් පිදීමෙහි ද කුලදෙවුවන් පිදීමෙහි ද තව තවත් අධිකුලධර්මයන්හි ද බොහෝ දෙනාට ප්‍රමුඛ විය’ යන යමෙක් ඇද් ද, හේ, ඒ කර්ම කළ හෙයින්... කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට යෙයි. හේ එයින් සැව මේ මිනිසක් බවට ආයේ ම මේ මහ පුරිස් ලකුණ ලබයි. හේ නලලපට බන් සෙයින් පිරිසුන් නලල ද පිරිසුන් හිස ද ඇත්තේ වෙයි. හේ ඒ ලක්ෂණයෙන් යුක්ත වූයේ, ඉදින් ගිහිගෙයි වසන්නේ නම් ... සක්විති රජ වෙයි. රජවනුයේ කුමක් ලබයි ද? මහා ජන තෙමේ ඔහු අනුව යන්නේ වෙයි. බමුණුගැහැවියෝ ද නියමිගම් දහවූ වැයියෝ ද ගණකයෝ ද මහාමාත්‍රයෝ ද සෙනාධිගරක්ෂකයෝ ද ආරපාලයෝ ද ඇමැතියෝ ද පරම්පරාගත ව රාජපර්ෂත්හි වූවෝ ද, රජුහු ද, රාජ දත්ත භොග ලැබ පරිභොග කරන්නෝ ද, රජකුමරුවෝ ද ඔහු අනුව යන්නෝ වෙත්. රජ වනුයේ මෙය ලබයි. ... බුදු වනුයේ කුමක් ලබා ද? මහණ, මෙහෙණ උච්ඡු උචැයි දෙව් මිනිස් අසුර නාග ගන්ධර්ව යන මහා ජනශා ඔහු අනුව යන්නේ වෙයි. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි.’

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ කරුණ වදාළ සේක. එහි මෙය මෙසේ ගාථායෙන් කියනු ලැබේ:

හේ සුවරිත ධර්මයන්හි පුරෝගාමී විය, ධර්මවර්ෂායෙහි ඇලුණේ විය එහි බොහෝ දෙනා ඔහු අනුව යන්නේ විය. එහි පින්පල සගලොවහි දී වින්දේ ය.

හේ සුවරිත යේ එලය වීද, මෙහි උෂ්ණිකශීර්ෂ බව ලැබී ය. ලක්ෂණ ශාස්ත්‍රධරයෝ ‘මෙ තෙමේ බොහෝ දෙනාට පුරෝගාමී වන්නේ යැයි’ පැවැසූහ,

මෙහි මිනිසුන් අතුරෙහි වතාවත් කරුවෝ එ කල්හි පළමු ළදරු වියෙහි ම ඔහුට කුදුමහත් වතාවත් එළවත්. ඉදින් පොළොවට අධිපති රජෙක් වී නම්, හේ වතාවත් කරන බොහෝ ජනයන් ලබයි.

අථ වෙ පි පබ්බජති සො මනුජො
ධම්මෙසු හොති පගුණො විසාවී.
තසානුසාසනිගුණාභීරතො
අභාසිකො බහුජනො භවති ති.

එකෙකලොමතාඋණණාලකඛණාදීති. (24, 25)

18. යමි භික්ඛවෙ තථාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං භවං පුරිමං නිකෙතං පුබ්බෙ මනුසසභුතො සමානො මුසාවාදං පහාය මුසාවාද පටි- වීරතො අහොසි සචචවාදී සචචසංඛො ථෙතො පචචසිකො අවිසංවාදකො ලොකසස, සො තසස කම්මසස කතතතා උපචිතතා -පෙ- සො තතො වුතො ඉසංසතං ආගතො සමානො ඉමානි දො මහාපුරිසලකඛණානි පටිලභති: එකෙකලොමො ව හොති, උණණා ව භමුකතතරෙ ජාතා හොති ඔදතා මුදුතුලසන්තිහා. සො තෙහි ලකඛණෙහි සමන්තාගතො සචෙ අභාරං අජ්ඣාවසති රාජා හොති වකඛවතී. රාජා සමානො කීං ලභති? මහා'සස ජනො උපවතති මුහුණගහපතිකා නෙගමජානපද ගණකා මහාමසා අනිකච්චා දෙවාරිකා අමච්චා පාරිසජ්ජා රාජානො හොගියා කුමාරා. රාජා සමානො ඉදං ලභති -පෙ- බුද්ධො සමානො කීං ලභති? මහා'සස ජනො උපවතති භික්ඛු භික්ඛුනියො උපාසකා උපාසිකායො දෙවා මනුසසා අසුරා නාගා ගන්ධබ්බා. බුද්ධො සමානො ඉදං ලභති,

එතමසං භගවා අවොච. තසෙතං වුවචති:

සචචපටිකෙසු පුරිමාසු ජාතිසු
අදොජ්ඣවාචො අලිකං අවජ්ජයි
න සො විසංවාදයිතා පි කසචි
භුතෙන තචේජන තචේන භාසයි.¹

සෙතා සුසුකකා මුදුතුලසන්තිහා
උණණාසුජාතා² භමුකතතරෙ අහු
න ලොමකුපෙසු දුවෙ අජායිසු.
එකෙකලොමුපචිතඛචො අහු.

1. පොසයි (ආ)

2. උණණජාතා (මජසං)

ඉදින් ඒ මිනිස් තෙමේ පැවිදි වන්නේ නම්, ධර්මයන්හි (ධර්මානුසාරයන්හි ධර්මයන්හි) පුහුණු වූ, පුරුදු කළ වශිකා ඇතියෙක් වෙයි. ඔහුගේ අනුශාසනා ගුණයෙහි ඇලුණු බොහෝ ජනයා ඔහු අනුව යන්නේ වේ.

එකෙකලොමතා-උපර්ණලක්ෂණදීහු (24, 25)

18. මහණෙනි, 'තරාගත තෙමේ පළමු දැහි, පළමු බෙවෙහි, පළමු වුසු තන්හි, පෙර මිනිස් වූයේ ම වුසවා හැර වුසවායින් වැළැක්කේ, ඇත්ත කියන සුලු වූයේ, ඇත්තෙන් ඇත්ත ගළපනුයේ, තහවුරු බස් ඇත්තේ, හැදෑහි යුතු බස් ඇත්තේ, ලොව, නො රවටනුයේ විය' යන යමෙක් ඇද්ද, හේ ඒ කර්මය කළ බැවින්, ඒ කර්මය රැස් කළ බැවින්...කා බුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට පැමිණෙයි. හේ එයින් සැව මේ මිනිස් බවට ආයේ ම මේ මහ පුරිස්ලකුණු දෙක ලබයි: එක් එක් ලෝම කුපයෙහි එක් එක් ලෝමයක් ඇත්තේ ද වෙයි, දෙ බැම අතුරෙහි සුදු පැහැති මොළොක් පුලුන් රොදක් බඳු වූ උපර්ණරොමයෙක්ද හටගත්තේ වෙයි. හේ ඒ ලක්ෂණයන්ගෙන් සමන්විත වූයේ, ඉදින් ගිහි ගෙහි වසන්නේ නම් ... සක්විති රජ වෙයි. රජ වනුයේ කුමක් ලබන්නේ ද? බමුණෝ ය, ගැහැවියෝ ය, නිගමවැස්සෝ ය දනවුවැස්සෝ ය, ගණකයෝ ය, මහාමාත්‍රයෝ ය, සෙනාසිඟරක්ෂකයෝ ය වාරපාලයෝ ය, අමාත්‍යයෝ ය, පරම්පරාගත වැ රාජපර්ෂත්හි වූවෝ ය, රජුහු ය, රාජදත්ත භොග ඇත්තෝ ය, රජකුමරුවෝ ය යන මහා ජනයෝ ඔහු අදහස අනුවැ පවත්නාහ. රජ වනුයේ මෙය ලබයි ... බුදු වනුයේ කුමක් ලබා ද? හික්ෂු හික්ෂුණි උපාසක උපාසිකා දිවා මනුෂ්‍ය අසුර නාග ගන්ධර්ව යන මහා ජනයා ඔබ අදහස අනුව පවතී. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි."

හාගාවතුන් වහන්සේ මේ කරුණ වදල සේක. එහි මෙය ගාරායෙන් කියනු ලැබේ:

"පෙර දැහි සත්‍ය ප්‍රතිඥ ඇත්තේ, දෙසැවියෙකින් නො පැවැති එකාන්ත වචන ඇත්තේ, මුසා බස් දුරැලී ය. හේ කිසිවකුත් නො රවටන්නේ විය, සත්‍ය වූ තරා වූ තත්ත්වකාර වූ වචනයෙන් කරා කෙළේ ය.

(එයින්) සුදු පැහැති, ඉතා සුදු වූ, මොළොක් පුලුන් බඳු වූ උපර්ණාවෙක් දෙබැම අතුරෙහි මැනැවින් හට ගත්තේ විය. ලෝමකුපයන්හි එකෙක දෙකෙක් නො වී ය. එකී එකී ලොමකුපයෙහි එක් එක් ලෝමයක් ම හට ගත් සිරුර ඇත්තේ වී ය.

තං ලකඛණඤ්ඤා ඛහවො සමාගතා
බ්‍යාකංසු උපපාදනිමිතකොවිද.
උණණො ව ලොමා ව යථා සුසණධීතා
උපවත්තති ඊදිසකං බහුජ්ජනො.

ගිහිමිසි සත්තං උපවත්තති ජනො
බහු පුරස්ථා පකතෙන කමමුතා
අකිඤ්චනං පබ්බජිතං අනුඤ්ඤා
බුද්ධමිසි සත්තං උපවත්තති ජනො'ති.

වත්තාප්‍රීසදනත - අවිරලදනත - ලකඛණාදීනි (26,27)

19. යමි භික්ඛවෙ තථාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං භවං පුරිමං නිකෙතං පුබ්බෙ මනුසසභුතො සමානො පිසුණං වාවං පහාය පිසුණාය වාවාය පටිච්චරතො අහොසි. ඉතො සුඤ්ඤා න අමුත්‍ර අකඛාතා ඉමෙසමෙහදය, අමුත්‍ර වා සුඤ්ඤා න ඉමෙසං අකඛාතා අමුසමෙහදය. ඉති භික්ඛානං වා සඤ්ඤාතා සංභිතානං වා අනුපපදතා සමඤ්ඤාරාමො සමඤ්ඤරතො සමඤ්ඤනාදි සමඤ්ඤකරණං වාවං භාසිතා අහොසි, සො තස්ස කමමසස කතතතා -පෙ- සො තතො වුතො ඉස්ඤ්ඤා ආගතො සමානො ඉමානි දෙච මහාපුරිසලකඛණානි පටිලභති: වත්තාප්‍රීසදනො ව හොති අවිරලදනො ව. සො තෙහි ලකඛණෙහි සමඤ්ඤාගතො සවෙ අගාරං අජ්ඣාවසති රාජා හොති වකඛවතති -පෙ- රාජා සමානො කිං ලභති? අහෙජ්ජපරිසො හොති අහෙජ්ජා'සස හොනති පරිසා බ්‍රාහ්මණ-ගහපතිකා නෙගමජානපද ගණකා මහාමනනා අණිකච්ඡා දෙවාරිකා අමච්චා පාරිසජ්ජා රාජානො හොගියා කුමාරා. රාජා සමානො ඉදං ලභති? -පෙ- බුද්ධො සමානො කිං ලභති? අහෙජ්ජපරිසො හොති අහෙජ්ජා'සස හොනති පරිසා භික්ඛු භික්ඛුනියො උපාසකා උපාසිකායො දෙවා මනුසසා අසුරා නාගා ගන්ධිබ්බා. බුද්ධො සමානො ඉදං ලභති.

එතමස්ථං භගවා අවොච. තස්සෙතං වුච්චති:

වෙහුතියං සංභිතහෙදකාරිං¹
හෙදපචච්චනවිච්චාදකාරිං
කලහපචච්චනඅකිච්චකාරිං
සංභිතානං හෙදජනනීං න භණ්.

1. සභිතහෙදකාරිං. (මඡසං)

උත්පාදශාස්ත්‍ර නිමිත්තශාස්ත්‍රයන්හි දක්ෂ වූ ගරිරලක්ෂණ දන්තා බොහෝ දෙනෙක් රැස්වූවාහු, “මොහු සිරුරැ උර්ණාව ද ලොමයෝ ද යමසේ මොනොවට පිහිටියාහු ද, එහෙයින් බොහෝ දෙනා මෙබන්දහු අදහස් අනුව පවතී යැ” යි එය පැවැසූහ.

සුරව ජාතීන්හි කරන ලද කර්ම හෙතෙයෙන් බහු ජන තෙමේ ගිහි වැ ඉන්නා වූ ද එකුලැ අනුව යෙයි. බොහෝ දෙනා කිසි ධන රැස් කිරීමක් නැති, පැවිදි වැ බුදු වූ ම ඔබ අනුව යෙයි.

වත්වාරිංශන්දන්ත - අවිරලදන්තතාදි-ලක්ෂණ (26, 27)

19. මහණෙනි, “තථාගත තෙමේ පළවූ දැති, පළවූ බෙවෙහි, පළවූ වුසු තන්හි, පෙර මිනිස් වූයේ ම කේලාමි බස් හැර, කේලාමි බසින් වැළැක්කේ විය, මෙ තැනින් අසා මොවුන් ගේ බිදීම පිණිස එ තැන්හි නො කියන්නේ විය, එ තැන්හි හෝ අසා, ඔවුන්ගේ බිදීම පිණිස, මොවුනට නො කියන්නේ විය, මෙසේ බිදුණවුන් ගළපන්නේ ද, ගැළපුණවුනට අනුබල දෙන්නේ ද විය, සමගියෙන් සිටිනවුනට කැමැත්තේ, සමගියෙන් සිටිනවුන් කෙරෙහි ඇලුණේ, සමගියෙන් සිටිනවුනට සතුටු වූයේ, සමගිය ඇති කරන බස් කියන්නේ විය” යන යමෙක් ඇද්ද, හේ ඒ කර්මය කළ බැවින් ... සහ ලොවට ගියේය. හේ එයින් ව්‍යුත වූයේ මෙ මිනිස්බවට ආයේ ය, මේ මහපුරිස් ලකුණු දෙක ලබයි: දත් සාළිසක් ඇත්තේ, විරළ නොවූ දත් ඇත්තේ ද වෙයි. හේ ඒ ලක්ෂණයන්ගෙන් සමන්විත වූයේ, ඉදින් ගිහි ගෙහි වසන්නේ නම් ... සක්විති රජ වෙයි. රජ වනුයේ කුමක් ලබයි ද? නො බිදියැ හැකි පිරිස් ඇත්තේ වෙයි, බ්‍රාහ්මණ ගෘහපති නිගමවාසී ජනපදවාසී ගණක මහාමාත්‍ර සෙනාධරණීක ආරාධාල අමාත්‍ය පාරිභද්‍ය රාජ කුමාර යන ඔහුගේ පිරිස්හු නොබිදියැ හැක්කාහු වෙත්. රජ වනුයේ මෙය ලබයි. බුදු වනුයේ කුමක් ලබා ද? නොබිදියැ හැකි පිරිස් ඇත්තේ වෙයි. හික්ෂු හික්ෂුණි උපාසක උපාසිකා දිවා මනුෂ්‍ය අසුර නාග ගන්ධර්ව යන ඔබ පිරිස්හු නොබිදියැ හැක්කාහු වෙත්. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි”

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළ සේක. එහි මෙය (ගාරායෙන්) කියනු ලැබේ:

‘හේ පෙර අත්බවිහි ගැළපුණවුන් (සමගියෙන් සිටිනවුන්) බිදුවන්නේ හෝ හෙදවැඩෙන විවාද පහළ කරන්නේ හෝ කලහ වැඩෙන නොකට- යුතු කරන්නේ හෝ නො විය. ගැළපුණවුන් ගේ හෙද උපදින වචන ද නො කියේ ය.

අවිච්චාදවච්චනකාරිං සුගිරං
භික්ඛනානං සංකප්පනනිං අභණි.
කලහං ජනසස පනුදි සමඛනි
සංභිතෙහි නන්දනි පමොදනි ච

සුගතිසු සො ඵලවිපාකං
අනුභවති තස්ම මොදනි.
දනතා ඉධ භොතති අවිරලු සහිතා
චතුරො දසසස මුඛජා සුසණධීතා.

යදි ඛන්තියො භවති භූමිපති
අවිභෙදියා'සස පරිසා භවතති
සමණො ච භොති වීරජො විකමලො
පරිසා'සස භොති අනුගතා අවලා'ති.

පහුතජීවහා-බ්‍රහ්මසසර ලක්ඛණානි (28,29)

20. යමෙ පිකඛවෙ පුරිමං ජාතිං පුරිමං භවං පුරිමං නිකෙතං පුබ්බෙ මනුසසභුතො සමානො ඵරුසං වාවං පභාය ඵරුසාය වාවාය පටිච්චිතො අභොසි, යා සා වාවා නෙලා කණණසුඛා පෙමනියා හදයඛගමා පොරි ඛුජනකන්තා ඛුජනමනාපා, තථාරුපිං වාවං භාසිතා අභොසි, සො තසස කමමසස කතතතා උපචිතතතා -පෙ- සො තතො වුතො ඉස්සතං ආගතො සමානො ඉමානි දෙඛ මහාපුරිසලක්ඛණානි පටිලභති, පහුතජීවෙහා ච භොති බ්‍රහ්මසසරො ච කරවිකභාණි. සො තෙහි ලක්ඛණෙහි සමන්තාගතො සවෙ අගාරං අප්ඤ්ඤාවසති රාජා භොති චක්ඛවතති. -පෙ- රාජා සමානො කිං ලභති? ආදෙය්‍යාවාවො භොති, ආදියනති'සස චචනං බ්‍රාහ්මණගහපතිකා නෙගමජානපද ගණකා මහාමන්තා අකතිච්චා දෙවාරිකා අමචචා පාරිසජජා රාජානො භොගියා කුමාරා. රාජා සමානො ඉදං ලභති -පෙ- බුද්ධො සමානො කිං ලභති? ආදෙය්‍යාවාවො භොති, ආදියනති'සස චචනං භික්ඛු භික්ඛුනියො උපාසකා උපාසිකායො දෙවා මනුසසා අසුරා නාගා ගතඛබ්බා. බුද්ධො සමානො ඉදං ලභති.

එතමස්සං භගවා අවොච. තස්සෙතං වුචචති:

අකෙකාසභණ්ඩනවිභෙසකාරිං
උඛ්ඛාධකං¹ ඛුජනමදදනං
බාලහං ගිරං සො න භණි ඵරුසං
මධුරං භණි සුසඤ්ඤිතං සබ්ලං.

1. උඛ්ඛාධකරං (ලජ්ජං)

විවාද වැඩීම කරන සුලු නොවූ, බිඳුණුවනට සමගීය උපදවන සුලු වචන කියේ ය. සමඛගී ... ජනශාගේ කලහ දුරු කෙළේ ය. සමගීයෙහි පිහිටියවුන් හා සතුටු වෙයි, ප්‍රමුද්ධ ද වෙයි.

සුගතින්හි ඵලවිපාක විදිසි, එහි සතුටු වෙයි. මෙහි උපන් ඔහුගේ දත් අවිරළ වේ, එකට සමබන්ධ වෙයි. ඔහුගේ දන්තයෝ සකළිසෙක් මොනොවට පිහිටියාහ.

ඉදින් පොළොවට ස්වාමී වූ ක්ෂත්‍රියයෙක් වී නම්, ඔහුගේ පිරිස්හු නො බිඳැලියැ හැකි වෙත්. ඉදින් මහණ වන්නේ නම්, පහ වූ කෙලෙස් බුලි ඇතියේ, පහ වූ කෙලෙස්මල ඇතියේ වෙයි. ඔබ පිරිස ඔබ අනුව ගියේ ස්ථිර වෙයි.

ප්‍රභූතච්ඡේදනා - බ්‍රහ්මච්ඡේදනා-ලක්ෂණ (28, 29)

20. මහණෙනි, ‘පළමු දැහි පළමු හවයෙහි, පළමු වූසු තන්හි, පෙඨ මනුෂ්‍ය වතුයේ පරොස් බස් හැර, පරොස් බසින් වැළැක්කේ විය. නිදෙස් වූ, කනට සැප වූ, පෙම් කටයුතු වූ, සිතැ වැද ගන්නා, නිශැරියනට සුසු වූ, බොහෝ දෙනාට කාන්ත වූ, බොහෝ දෙනාගේ මන වඩන්නා වූ යම් වචනයෙක් වේ ද, එබඳු වචන කියන්නේ වී ය යන යමෙක් ඇද්ද, හේ ඒ කර්මය කළ බැවින් ධස් කළ බැවින් ... සග ලොවට ගියේ ය. හේ එයින් සැව, මේ මිනිස්බවට ආයේ ම මේ මහසුරිස් ලකුණු දෙක ලබයි: දික් සුලුල් වූ දිව ඇත්තේ වෙයි, බඹහුගේ බඳු ගැඹුරු හඬ ඇත්තේ, කුරවි කොටුලකුගේ බඳු මිහිරි හඬ ඇත්තේ වෙයි. හේ ඒ ලක්ෂණයන්ගෙන් සමන්විත වූයේ, ඉදින් ගිහිගෙහි වසන්නේ ද, ... සක්විති රජ වෙයි. රජ වතුයේ කුමක් ලබා ද? පිළිගත යුතු වචන ඇත්තේ වෙයි, බමුණෝ ද ගැහැවියෝ ද, නිගමවැසි දනවුවැසි ජනයෝ ද, ගණකයෝ ද මහාමාත්‍රයෝ ද සෙනාධග රක්ෂක යෝ ද වාරපාලයෝ ද ඇමැතියෝ ද පරම්පරාගත ව රාජපර්ෂද්හි වූවෝ ද රජුහු ද රජහු දුන් භොගසම්පත් බුක්ති විදින්නෝ ද රජකුමරුවෝ ද යන ඔහුගේ පිරිස්හු ඔහු බස් පිළිගනිත්: රජ වතුයේ මෙය ලබයි... බුදු වතුයේ කුමක් ලබා ද? පිළිගත යුතු වචන ඇත්තේ වෙයි. මහණ මෙහෙණේ ද උචසුඋචැසියෝ ද දෙවිහු ද මිනිස්සු ද අසුරයෝ ද නාග යෝ ද ගදෙවුහු ද ඔබ වචන පිළිගනිත්. බුදු වතුයේ මෙය ලබයි.’

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ කරුණ වදළ සේක. එහි මේ (භාථායෙන්) කියනු ලැබේ:

“හෙ තෙමේ ආත්‍රොග කලහ හිංසා යන මේ දැ කරවන, සිත පෙළන, මහජනයාගේ සිත් රිදුවන, කැකුළු වූ පරොස් බස් නො බිණුයේ ය. ඉතා ප්‍රම සහිත වූ මාදු වූ මිහිරි බස් බිණුයේ ය.

මනසො පියා හදයගාමිනියො
වාචා සො ඵරයති කණ්ණසුඛා
වාචා සුචිණ්ණඵලමනුභවි.
සග්ගෙසු වෙදය පුඤ්ඤඵලං.

වෙදිඤ්ඤා සො සුවරිතස්ස ඵලං
බුභමස්සරත්තමිධජ්ඣගමා.
ඵීච්ඤා'ස්ස හොති වීජුලා පුජුලා
ආදෙය්‍යවාකාචවනො භවති.

ගිහිනො'පි ඉජ්ඣති යථා භණ්ණො
අථ වෙ පබ්බජති සො මනුජො
ආදියන්ති'ස්ස වචනං ජනතා
බහුනො බහුං සුභණ්ණිතං¹ භණ්ණො'ති.

සීහහනුලක්ඛණං (30)

21. යළි හික්ඛවෙ තථාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං භවං පුරිමං නිකේතං පුබ්බෙ මනුසසභුතො සමානො සමඵප්පලාපං පභාය සමඵප්පලාපා පච්චිරතො අහොසි, කාලවාදී භුතවාදී අස්වාදී ධම්මවාදී වීනයවාදී නිධානවතීං වාවං භාසිතා කාලෙන සාපදෙසං පරියනකවතිං අස්සංභිතං, සො තස්ස කම්මස්ස කතන්තා -පෙ- සො තතො වුතො ඉස්සන්තං ආගතො සමානො ඉමං මහාපුරිසලක්ඛණං පටිලභති, සීහහනු හොති. සො තෙන ලක්ඛණෙන සමන්තාගතො සවෙඅඟාරං අජ්ඣාචසති රාජා හොති වකකවත්ති -පෙ- රාජා සමානො කිං ලභති? අප්පධංසියො හොති කේනචි මනුසසභුතෙන පච්චිජ්ඣකෙන පච්චාමිකේන. රාජා සමානො ඉදං ලභති -පෙ- බුද්ධො සමානො කිං ලභති? අප්පධංසියො හොති අබ්භන්තරෙහි වා බාහිරෙහි වා පච්චිජ්ඣකෙහි පච්චාමිකේන රාගෙන වා දෙසෙන වා මොහෙන වා සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මනා වා කේනචි වා ලොකස්මිං. බුද්ධො සමානො ඉදං ලභති.

ඵතමස්සං භගවා අවොච. තස්සේතං වුවචති:

සමඵප්පලාපං න අබුද්ධිතන්තිං²
අච්ඡිකිණ්ණච්චනබ්‍යප්පථො අහොසි.
අභිතමපි ච අපනුදි
හිතමපි ච බහුජනසුඛස්ඤ්ඤා අභණ්ණි.

1. අබාළහං (මජ්ඣං)
2. සුභණ්ණිතං (සා)
3. න සමඵප්පලාපං න බුද්ධිතං (මජ්ඣං)

හේ සිතට ප්‍රිය වූ, සිතූ වැදගත්තාවූ, කතට සැප වූ, වචන කියයි වාක්සුවර්තයාගේ ඵලය හේ වින්දේ ය. ස්වර්ගයන්හි (වාක්සුවර්තමය) පිනේ පල වින්දේ ය.

හේ සුවර්තයේ විපාක ලැබීමෙන් මෙහි දී, බ්‍රහ්මඤ්චර බව ලැබී ය. ඔහුගේ දිව දික් ද පුලුල් ද වෙයි. හේ පිළිගත යුතු වචන ආත්තේ වෙයි.

යම්සේ කියන ගෘහස්ථයාගේ ද වචන ය සිදු වන්නේ ද ඉදින් ඒ මිනිස් තෙමේ පැවිදි වන්නේ නම් බොහෝ ජනයාට බොහෝ වූ මනාප වචන කියන ඔබ ගේ වචන ජනතාවෝ පිළිගනින් යැ යි නොමිත්තක යෝ කීහ.

සිංහහනු - ලක්ෂණය (30)

21. මහණෙනි, “තථාගත තෙමේ පළමු දැහි, පළමු හවයෙහි, පළමු වූසු තත්හි, පෙර මිනිස් වූයේ ම සම්ඵප්පලාපය හැර, සම්ඵප්පලාපයෙන් වැළැක්කේ, කල් දැන කියනුයේ, සත්‍යය ම කියනුයේ, වැඩ සලසන බසක් ම කියනුයේ, කුසල් දහම් අසළ බසක් ම කියනුයේ, විනය අසළ බසක් ම කියනුයේ විය, සිතූ තබා ගන්නට නියි වූ, කරුණු සහිත වූ, සසීම වූ අර්ථනිර්මිත වූ වචන සුදුසු කල්හි කියන්නේ වී ය” යන යමෙක් ඇද්ද, හෙ තෙමේ ඒ කර්මය කළ බැවින්... සඟ ලොවට පැමිණියේ ය. එයින් සැව මෙ මිනිස් බවට ආයේ ම මෙ මහසුරිස්ලකුණ ලබයි: හේ සිංහයකුගේ යැටි හනුව සේ පිරුණු උඩු යැටි දෙහනු ආත්තේ වෙයි. ඒ ලක්ෂණයෙන් සමන්විත වූ හෙ තෙමේ ඉදින් ගිහි ගෙහි වසන්නේ නම්, ... සක්විති රජ වෙයි. රජ වනුයේ කුමක් ලබා ද? මිනිස් වූ කිසි දු සතුරෙකු විසින්, පසම්තුරකු විසින්, නොරැපියැ නො හැක්කේ වෙයි. රජ වනුයේ මෙය ලබයි... බුදු වනුයේ කුමක් ලබා ද? අන් සත්තට උපදනා පරිදි රාගය විසින් හෝ ද්වේෂය විසින් හෝ මොහය විසින් හෝ මේසේ අභ්‍යන්තරික සතුරන් පසම්තුරන් විසින් හෝ මහණක් හු විසින් හෝ බමුණක්හු විසින් හෝ දෙවියකු විසින් හෝ මරකු විසින් හෝ බඹකු විසින් හෝ මෙසේ බාහිරක සතුරන් පසම්තුරන් විසින් හෝ ලොවැ කිසි දු කෙනකු විසින් හෝ නොරැපියැ නොහැක්කේ වෙයි බුදු වනුයේ මෙය ලබයි.

“හේ පැණවතුන්ගේ වචන පරම්පරාවක් නොවූ සම්ඵප්පලාප නො දෙබී ය. හේ නොවිසුරුණු වචනයැ යි කියන ලද වාචිමාර්ගය ආත්තේ විය. අවැඩ හා බැඳුණු බස් ද දුරු ලී ය. අභිවෘද්ධියක වූ ද බොහෝ දොෂට සුව ඵලවන්නාවූ ද බස් බිණී ය.

තං කතො ඉතො චුතො දිවමුපපජ්ජි
සුකතඵලවිපාකමනුභොසි
වවිස පුනරිධාගතො සමානො
අභිදුග්ගමවරතරහනුක්කමලස්ථ.

රාජා භොති සුදුසධංසියො
මනුජ්ජෙ මනුජාධිපති මහානුභාවො,
තිදිවපුරවරසමො හවති
සුරවරතරො ඊව ඉජ්ජෙ.

ගන්ධබ්බාසුරයකඛරකඛසෙති
සුරෙති න හි හවති සුසධංසියො,
තඵකෙතො යදි හවති තඵාවිධො
ඉධ දිසා ච පච්චිසා ච විදිසාවාති.

සමදන්ත-සුසුකකදයා-ලකඛණානි (31, 32)

22. යමෙ හිකඛවෙ තඵාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං හවං පුරිමං නිකෙතං
පුබ්බෙ මනුසසභුතො සමානො ඕච්ජාආජීවං පභාය සමමාආජීවෙන
ජීවිකං කපෙසි තුලාකුට-කංසකුට-මානකුට-උකෙකාටන-වඤ්චනති-
කති - සාවියොග-ජෙදන-වධිබන්ධන විපරාමොස-ආලොප-සභසාකාරා
පච්චිරතො අභොසි, සො තසස කමමසස කතතො උපචිතතො උසසනතතො
විපුලතො කායසස භෙද පරමමරණා සුගතිං සග්ගා ලොකං උපපජ්ජති.
සො තස්ස අඤ්ඤා දෙවෙ දසති යානෙහි අධිගණ්ඨකාති දිබ්බෙන ආයුතා
දිබ්බෙන වඤ්ඤාන දිබ්බෙන සුබ්බෙන දිබ්බෙන යසෙන දිබ්බෙන ආධි-
පතෙයාන දිබ්බෙහි රුපෙහි දිබ්බෙහි සඤ්ඤෙහි දිබ්බෙහි ගන්ධෙහි දිබ්බෙහි
රසෙහි දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි: සො තතො චුතො ඉස්සකං ආගතො
සමානො ඉමානි දෙඛ මහාපුරිසලකඛණානි පච්චිලහති, සමදන්තො ච භොති
සුසුකකදයො ච.

එය කොට මෙයින් සැව, දෙව්ලොවට පැමිණියේ ය. මොනොවට කළ කර්මයාගේ එලව්පාක වන්දේ ය. එයින් සැව, නැවැත මෙහි ආයේ ම, සිංහහත්‍රු ලක්ෂණය ලද්දේ ය.

මිනිස්තට ඉන්ද්‍ර වූ, මනුෂ්‍යාධිපති වූ, මහ කෙදුනි, කිසියෙක් බැහැර නො කටහැකි රජෙක් වෙයි, සක්දෙව් බඳු වෙයි. සුරග්‍රෙෂ්ඨ වූ ඉන්ද්‍රයා බඳු වෙයි.

ඉදින් එබඳු ස්වභාවය ඇත්තේ, එබඳු ලක්ෂණ ඇත්තේ මෙහි උපදනේ ද, සතර දිග ද සතර අනුදිග ද උඩ යට දෙදිග ද වසන ගඳෙවු යක් රකුස් දෙව් යන කිසි දු කෙනෙකු විසින් හෙලොලි යැ නො හැක්කේ වෙයි.”

සමදන්ත - සුඤ්ඤ දංච්‍යා ලක්ෂණ (31, 32)

22. මහණෙනි, “තථාගත තෙමේ පළමු දැහි පළමු භවයෙහි, පළමු වුසු තන්හි, පෙර මිනිස් වූයේ ම මිථ්‍යා ආජීවය හැර, සමාගාජීවයෙන් දිවි පැවැත්වී ය, තුලාකුට (තරාදියෙන් කරන වැස්වාව) කංසකුට (රන් තලුතැටියෙන් කරන වැස්වාව,) මානකුට (මිනීමෙන් කරන වැස්වාව,) උත්කොටන (අල්ලස් ගෙන ගොහිමියන් හිමියන් කිරීම,) වංචන (නොයෙක් උපායෙන් අනුන් රැවටීම,) නිකති (බොරු රන් බොරු මැණික් ආදිය දීමෙන් කරන වැස්වාව,) සාවියෝග (උත්කොටනාදි ක්‍රියා) ඡේදන වධ බන්ධන විපරාමොස (සැහැවී සිට අන් සතු දෑ පැහැර ගැන්ම,) ආලොප (ගම්පැහැරුම් නුවර පැහැරුම් ආදිය.) සහසාකාර (බලාත්-කාරයෙන් ගැන්ම යන මෙයින් වැළකීමේ වී ය” යන යමෙක් ඇද්ද, හේ ඒ කර්මය කළ බැවින්, රැස් කළ බැවින්, බොහෝ සේ කළ බැවින්, මහත් කොට කළ බැවින්, කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට පැමිණෙයි. හේ දිව්‍ය ආයුෂයෙන් ද දිව්‍ය වර්ණයෙන් ද දිව්‍ය සැපයෙන් ද දිව්‍ය යශසින් ද දිව්‍ය ආධිපත්‍යයෙන් ද දිව්‍ය රූපයන්ගෙන් ද දිව්‍ය ශබ්දයන් ගෙන් ද දිව්‍ය ගන්ධයන් ගෙන් ද දිව්‍ය රසයන් ගෙන් ද දිව්‍ය ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් ගෙන් ද යන කරුණු දශයෙකින් අන් දෙවියන් ඉක්මැ (මැඩලා) සිටියි. හේ එයින් සැව, මෙ මිනිස්බවට ආයේ ම, මේ මහපුරිස් ලකුණු දෙක ලබයි: සමදන් ඇත්තේ ද, ඉතා සුදු පැහැ දත් ඇත්තේ ද වෙයි.

සො තෙහි ලක්ඛණෙහි සමන්තාගතො සථෙ අභාරං අජකාචසනී,
 රාජා භොති වකකවක්ඛි ධම්මකො ධම්මරාජා වාතුරතෙතා විජ්ජාචී
 ජනපදස්ථාවරියපපතො සත්තරත්තසමන්තාගතො. තසසීමානී සත්ත
 රත්තනානී භවන්ති: සෙය්‍යපීදං වකකරත්තං භජීරත්තං අසසරත්තං
 මණිරත්තං ඉඤ්ජීරත්තං ගභපතීරත්තං පරිනායකරත්තමෙව සත්තමං.
 පරොසභසකං ඛො පනසක පුත්තා භවන්ති සුරා වීරඛගරූපා පරසෙනප-
 මඤ්ජා. සො ඉමං පඨවිං සාගරපරියන්තං අබ්ලමනිමිත්තමකණෙවකං ඉඤ්චි-
 චිත්තං ඛෙමං සිවං නිරබ්බුදං අදණෙඛිත අසසෙන්න ධම්මෙත සමෙත
 අභිච්චිය අජකාචසනී. රාජා සමානො කිං ලභති? සුච්චරිචාරො භොති,
 සුච්චි'සක භොන්ති පරිචාරා බ්‍රාහ්මණගභපතිකා නොගම ජානපද ගණකා
 මහාමත්තා අනිකට්ඨා දෙවාරිකා අමච්චා පාරිසජ්ජා රාජානො භොගියා
 කුමාරා. රාජා සමානො ඉදං ලභති. සථෙ ඛො පන අභාරස්වා අනාගාරියා
 පබ්බජති අරභං භොති සමමාසමබ්බුද්ධො ලොකෙ වීචකච්චදෙ. බුද්ධො
 සමානො කිං ලභති? සුච්චරිචාරො භොති, සුච්චි'සක භොන්ති පරිචාරා
 භික්ඛු භික්ඛුනියො උපාස්කා උපාසිකායො දෙවා මනුසසා අසුරා නාභා
 ගන්ධබ්බා. බුද්ධො සමානො ඉදං ලභති.

එකමස්සං භගවා අවොච. තසෙස්සං වුවචති:

මිචජාචීච ඤා අච්චසසචී සමෙත වුත්තිං
 සුච්චිනා සො ජනස්සිස්ස ධම්මකෙන
 අභික්ඛෙච ච අපානුදී'
 භික්ඛෙච ච බ්‍රහ්මජනස්සච ඤා ආචරි.¹

සග්ගෙ වෙදයති නරො සුබඵලානී
 කර්ඪා නිපුණෙහි විදුහි
 සබ්බි වණණිකානී තිද්ධිපුරවරස්මො
 අභිරමති රතිබ්බිධාසමබ්බි.

ලද්ධා³ මානුසකං භවං තතො
 වච්ඪා⁴ සුකතඵලචීපාකං
 සෙසකෙන පටිලභති ලපනජං
 සමමපි සුචි සුසුකකං.⁵

1. අපනුදී (මජ්ඣං)
 2. අචරි (මජ්ඣං)
 3. ලද්ධාන (මජ්ඣං)
 4. වච්ඪාන (මජ්ඣං)
 5. ලද්ධාන මනුසසකං භවං තතො වරිය පුත, සුකත, ඵලචීපාක, යෙ සකෙන පටිලභති ලපනජං සමමපි සුචි ච සුචිසුද්ධි සුසුකකං (ඝායා)

හේ ඒ ලක්ෂණයන්ගෙන් සමනාවිත වූයේ, ඉදින් ගිහිගෙහි වසන්නේ වී නම්, දඟුම් වූ ධර්මරාජවූ, සිවුසයුර ඉම් කොටැති සිවු මහ දිවයිනට නායක වූ, සතුරන් දිනූ, ආවුහි තහවුරු බවට පැමිණි, සත් රුවනින් සමන්වාගත සක්විති රජෙක් වෙයි. ඇත්රුවන, අස්රුවන, මිණිරුවන, ඉතිරි රුවන, ගැහැවිරුවන, සත්වනු පුත්රුවන ම යැ යි ඔහුට මේ සත් රුවන් කෙනෙක් වෙත්. ශූර, වීර, ඇඟරුව ඇති, සතුරුසෙන් මඩිනුයෙහි බුහුච්චි, අයිරා දහස් පුත් කෙනෙක් ඔහුට වෙත්. ඒ සක්විති තෙමේ සයුර හිමි කොට මේ පොළොව, සතුරු ජන නැමැති හුල්නැති, සතුරු බිය නිමිති නැති, සතුරු ජන නැමැති කටු නැති, නිරූපදැත, නිවුණු සැනැහුණු, සතුරු අර්බුද නැති ක්ෂේම භූමියක් කොට, දඹුවමින් තොර වැ අවියෙන් තොර වැ, දඟුමින් දිනා අධිපති වැ වෙසෙයි. රජ වනුයේ කුමක් ලබයි ද? හේ පිරිසිදු පිරිවර ඇත්තේ වෙයි. නියමගම් වැසි දනවවැසි ජනයෝ ද, බමුණු ගැහැවියෝ ද, ගණකයෝ ද මහාමාත්‍රයෝ ද, සෙනාධිග රක්ෂකයෝ ද, ද්වාරපාලයෝ ද, පරමපරාගත වැ රාජපර්ෂදෙහි වූ ඇමැත්තෝ ද, රජුහු දුන් භොගසම්පත් විදුනා ප්‍රභූහු ද, රජුහු ද රජකුමරු වෝ ද යන ඔහුගේ පිරිසිදු පිරිවරජනයෝ ගණනින් මහත් වෙති. රජ වනුයේ මෙය සපුරා ලබයි. ඉදින් ගිහි ගෙන් නික්මැ, සස්නැ පැවිදි වන්නේ නම්, අර්භන් වූ ලොවැ බැහැර කොට හළ කෙලෙස් සෙවෙණි ඇති, සම්මාසම්බුදුවරයෙක් වෙයි. බුදු වනුයේ කුමක් ලබයි ද? පිරිසිදු පිරිවර ඇත්තේ වෙයි. ඔබට භික්ෂු ද භික්ෂුණිහු ද උපාසකයෝ ද උපාසිකාවෝ ද දෙවියෝ ද මිනිස්සු ද අසුරයෝ ද නාගයෝ ද ගන්ධර් වයෝ ද යි මේ පවිත්‍ර වූ පිරිවර සවිවෝ වෙත්. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි."

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ කාරණය වදාළ සේක. එහි මෙය (ගාථා වචන විසින්) කියනු ලැබේ:

හෙ තෙමේ මිථ්‍යාආච්චය ද බැහැරැ ලිය. දඟුමෙන් සෙමෙග් පවිත්‍ර ආච්චයෙන් දිවිපැවැත්ම ඉපැදවී ය. අහිත දැ ද බැහැරැකෙළේ ය. බොහෝ දෙනාට හිත වැඩ ද බොහෝ දෙනාට සුවය ද සිදු කෙළේ ය.

මනුෂ්‍ය වූ හෙ තෙමේ නිපුණ වූ නුවණැති සත්පුරුෂයන් විසින් වර්ණිත වූ පින් කම් කොට, සචර්ගයෙහි සැප විපාක විදියි. ඒ දිව්‍ය සුබක්‍රීඩායෙන් යුක්ත වැ සක්දෙවිඳු සේ වෙසෙසින් සුව විද වෙසෙයි.

එයින් සැව මිනිසත් බව ලැබ, ඉතිරි කුශලවිපාකයෙන් සම වූ ද ඉතා සිඳි වූ ද දත් ලබයි.

තං වෙය්‍යඤ්ඤනිකා සමාගතා
බහවො බ්‍යාකංසු නිපුණසමමතා මනුජා
සුවිජනපරිවාරගණො භවති
දීජසමසුකකසුවිසොභනදනො.

රඤ්ඤො හොති බහුජනො
සුවිපරිවාරො මහතිං මහිං අනුසාසකො,
පසඤා න ච ජනපදකුදනං
භිතමපි ච බහුජනසුබඤ්ඤ චරන්ති.

අථ වෙ පබ්බජති භවති විපාපො
සමණො සමිතරජො විවකතජද්දො,
විගතදුරථකිලමථො
ඉමමපි ච පරමපි ච¹ පසසති ලොකං.

තසෙසාවාදකරා බහු ගිහි ච පබ්බජිතා ච
අසුවිගරභිතං² ධුනන්ති පාපං,
ස හි සුවිහි පරිවුතො භවති
මලබ්ලකලිකිලෙසෙ පනුදෙති ති.³

ලකබණ්ඩුකතං නිවසීතං සතතමං.

1. ඉමමපි ච පරමපි ච (ආ), පරමපි පරමපි ච (භ්‍යා)
2. අසුවි ගරභිතං (මජ්ඣං)
3. තසෙසාවාදකරා බහුගිහි ච, පබ්බජිතො ච අසුවිගරභිතං-
පනුදී පාපසස හි සුවිහි පරිවුතො, භවති මලබ්ලක කිලෙසෙ පනුදෙති (භ්‍යා)

පණ්ඩිතසම්මත වූ බොහෝ ලක්ෂණ පාඨක බමුණෝ රැස් වූවාහු, 'මෙ තෙමේ දෙවරක් උපන් සම වූ සුදු වූ පිරිසිදු වූ ශෝභන දත් ඇත්තේ පිරිසිදු ජනයන් පිරිවර මුළුව කොටැත්තේ වේ' යැ යි ද,

රජ වූ මොහුට බොහෝ දෙනා පිරිසිදු පිරිවර වෙයි. මහ පොළොව අත් කොට ගෙන පාලනය කරන්නේය. අන් කෙනෙකුගෙන් මොහුගේ රටට පිඩාවෙක් නො වෙයි. එ දනවුණි වැස්සේ උනුනට හිතවැඩ ද බොහෝ දෙනාට සුවය ද සිදු කෙරෙත් යැ යි ද,

ඉදින් මෙ තෙමේ පැවිදි වන්නේ නම්, පහ වූ පව ඇති, සංසිදුවූ කෙලෙස් දුලි ඇති, බැහැර කළ කෙලෙස් සෙවෙනි ඇති, පහ වූ කායික පිඩා භා ක්ලාන්ති ඇති ශ්‍රමණයෙක් වනුයේ, මෙ ලොව ද පර ලොව ද දක්ෂී යැ යි ද,

ඔබගේ අවවාද පිළිපදනා බොහෝ ගිහියෝ ද පැවිද්දෝ ද අඟුළු සෙයින් ගර්හිත වූ පාපය වනසත්. හේ වනාහි පිරිසිදු දහමින් පිරිවැරුණේ වෙයි. රාශාදි කෙලෙස් නැමැති මල ද කණු කටු ද දේහ නැමැති පාපය ද සියලු කෙලෙසුන් ද ප්‍රභීණ කරන්නේ යැ'යි ද කියා පැවැසූහ.

සත්වතු ලක්ෂණ සූත්‍රය නිමියේ යැ.

සිගාලසුඛතං

1. එවං මෙ සුතං:

එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලඤ්ඤනිවාපෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සිගාලකො¹ ගහපතිපුත්තො කාලසෙච චූච්ඤ්ඤිසා² නමසසති, පුරුෂීමං දිසං දකඛිණං දිසං පච්ඡිමං දිසං උතතරං දිසං භෙට්ඨිමං දිසං උපරිමං දිසං,

2. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්ණසමයං ගිවාසෙත්වා පක්ඛවිවරමාදය රාජගහං පිණ්ඩාය පාවිසි. අඤ්ඤා ඛො භගවා සිගාලකං ගහපතිපුත්තං කාලසෙච චූච්ඤ්ඤිසා රාජගහා නිකඛිමිත්වා අලලවත්වා අලලකෙසො පඤ්ඤලිකො පුච්ඤ්ඤිසා නමසසන්නං, පුරුෂීමං දිසං දකඛිණං දිසං පච්ඡිමං දිසං උතතරං දිසං භෙට්ඨිමං දිසං උපරිමං දිසං. දිස්වාන සිගාලකං ගහපතිපුත්තං එතදවොච: කිනඤ්ඤ ඛො තං ගහපතිපුත්ත කාලසෙච උච්ඤ්ඤිසා රාජගහා නිකඛිමිත්වා අලලවත්වා අලලකෙසො පඤ්ඤලිකො පුච්ඤ්ඤිසා නමසසති, පුරුෂීමං දිසං දකඛිණං දිසං පච්ඡිමං දිසං උතතරං දිසං භෙට්ඨිමං දිසං උපරිමං දිසන්ති?''.

“පිතා මං භනෙත කාලං කරොතොතා එවං අවච: ‘දිසා තාත නමසෙසයායාසි’ති. සො ඛො අහං භනෙත පිතූ වචනං සකකරොතොතා ගරුකරොතොතා මානොතොතා පුඤ්ඤොතොතා කාලසෙච චූච්ඤ්ඤිසා රාජගහා නිකඛිමිත්වා අලලවත්වා අලලකෙසො පඤ්ඤලිකො පුච්ඤ්ඤිසා නමසසාමී, පුරුෂීමං දිසං -පෙ- උපරිමං දිසන්ති”.

“න ඛො ගහපතිපුත්ත අරියසස විනයෙ එවං ඡද්දිසා නමසසිතඛො”ති.

“යථාකථං පන භනෙත අරියසස විනයෙ ඡද්දිසා නමසසිතඛො? සාධු මෙ භනෙත භගවා තථා ධම්මං දෙසෙතූ යථා අරියසස විනයෙ ඡද්දිසා නමසසිතඛො”ති.

1. සිගාලකො (මජ්ඣං)
2. පුච්ඤ්ඤිසා (මජ්ඣං)

සිඟාලක සූත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී.

එක් සමයෙක්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවර නිසා කලන්දක නිවාප නම් වූ වෙළඳවන අරමැ වැඩ වසන සේක. එ කල්හි සිඟාලක නම් ගැහැවි පුත් කලින් ම (උදසනක් සේ ම) නැඟී සිට, රජගහ නුවරින් නික්මැ ගොස්, තෙත් රෙදි ඇත්තේ, තෙත් කෙහෙ ඇත්තේ, දෙහොත් මුදුනැ තබා ගත්තේ පෙර දෙස ද, දකුණු දෙස ද, අවර දෙස ද, උතුරු දෙස ද, යට දෙස ද, උඩ දෙස ද යන බොහෝ දිශාවන් වදී."

2. එ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙරවරු සමයෙහි හැඳ පෙරෙවැ, පා සිවුරු ගෙන, රජගහ නුවරට පිඬු පිණිස පිවිසි සේක. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, කලින් ම නැඟී සිට රජගහ නුවරින් නික්මැ, තෙත් වස්ත්‍ර ඇති ව, තෙත් කෙහෙ ඇතිව, දෙහොත් මුදුනැ තබා ගෙන, පෙර දෙස ද දකුණු දෙස ද අවර දෙස ද, උතුරු දෙස ද යට දෙස ද, උඩ දෙස ද වදනා සිඟාලක ගැහැවි පුතු දුටු සේක් ම ය. දැක, ඔහු බණවා, 'ගැහැවි පුත, කවර හෙයින් තෙපි කල් තබා ම නැඟී සිට රජගහ නුවරින් නික්මැ, තෙත් වස්ත්‍ර ඇත්තෙහි, තෙත් කෙහෙ ඇත්තෙහි, දෙහොත් මුදුන් තබාගෙන, පෙර දෙස දකුණු දෙස අවර දෙස උතුරු දෙස යට දෙස උඩ දෙස යන බොහෝ දිශාවන් වදිවු ද?' 'හි අසා වදළ සේක.

"වහන්ස, මා පියා කලුරිය කරනුයේ, 'දරුව, දිශාවන් වදුව'යි මට මෙසේ කී ය. වහන්ස, ඒ මම පියාගේ වචනයට සත්කාර කරනුයෙමි, ගරුකාර කරනුයෙමි, බුහුමන් කරනුයෙමි, සුභා කරනුයෙමි, කලින් ම නැඟී සිට රජගහ පුරයෙන් නික්මැ, තෙත් රෙදි ඇති ව, තෙත් කෙහෙ ඇති ව, දෙහොත් මුදුනැ තබාගෙන, පෙර දෙස... උඩ දෙස වදිමි'යි (සිඟාලක තෙමේ) කී ය.

'ගැහැවි පුත, ආයතී විනයයෙහි ස දෙස්සු මෙසේ නො වැන්ද යුත්තා- හ'යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක.

'වහන්ස, කෙසේ නම් ආයතී විනයයෙහි ස දෙස්සු වැන්ද යුත්තා- හු ද? වහන්ස, ආයතී විනයයෙහි යම්සේ ස දෙස්සු වැන්ද යුත්තාහු නම්, එසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට දහම් දෙසන සේක් වා'යි ගැහැවි පුත් කී ය.

ජද්දිසා

3. තෙන හි ගහපතිපුඤ්ඤා සුභාහි, සාධුකං මනසි කරොහි, භාසි-
සසාමි¹ති.

‘එවං හතෙන’ති ටො සිඟාලො ගහපතිපුඤ්ඤා භගවතො පච්චසෙසාසි.

භගවා එතදවොච:

“යතො ටො ගහපතිපුඤ්ඤා අරියසාවකස්ස වත්තාරො කම්මකිලෙසා පභිණා භොනති, චතුහි යානෙහි පාපකම්මං න කරොති, ජ ව භොගානාං අපායමුඛානි න සෙවති, සො එවං වුද්දසපාපකාපගතො, ජද්දිසාපට්ඨිඡාදී,¹ උභයලොකච්ඡයාස පට්ඨනෙතා භොති, තස්ස අයං වෙච ලොකො ආරද්දො භොති පරො ච ලොකො. සො කායස්ස හෙද පරමමරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති.

කම්මකිලෙසා

4. කතමස්ස වත්තාරො කම්මකිලෙසා පභිණා භොනති? පාණාති-
පාතො ටො ගහපතිපුඤ්ඤා කම්මකිලෙසො, අදිනකාදනං කම්මකිලෙසො, කාමෙසු මිච්ඡාවාරො කම්මකිලෙසො, මුසාවාදෙ කම්මකිලෙසො. ඉමස්ස වත්තාරො කම්මකිලෙසා පභිණා භොනති²ති. ඉදමවොච භගවා. ඉදං වඤ්ඤා² සුගතො, අරාපරං එතදවොච සඤ්ඤා:

පාණාතිපාතං අදිනකාදනං මුසාවාදෙ ච වුච්චති
පරදුරගමනං ඤචෙව නපසංසන්ති පණ්ඨිතා³ති.

අගතිගමනානි

5. කතමෙහි චතුහි යානෙහි පාපකම්මං කරොති? ජන්දගතිං ගච්ඡන්තො පාපකම්මං කරොති, දෙසාගතිං ගච්ඡන්තො පාපකම්මං කරොති, මොභාගතිං ගච්ඡන්තො පාපකම්මං කරොති, භයාගතිං ගච්ඡන්තො පාපකම්මං කරොති. යතො ටො ගහපතිපුඤ්ඤා අරියසාවකො නෙව ජන්දගතිං ගච්ඡති, න දෙසාගතිං ගච්ඡති, න මොභාගතිං ගච්ඡති, න භයාගතිං ගච්ඡති, ඉමෙහි චතුහි යානෙහි පාපකම්මං න කරොති³ති. ඉදමවොච භගවා: ඉදං වඤ්ඤා සුගතො අරාපරං එතදවොච සඤ්ඤා:

ජන්ද දෙසා භයා මොභා යො ධම්මං අතිවක්ඛති,
තිභීයති තස්ස යසො³ කාළපකෙඛ³ව චන්දිමා.

1. ජද්දිසා පට්ඨිඡාදී භොති (සඤ්ඤා)
2. වඤ්ඤා (මජ්ඣං)
3. යසො තස්ස (මජ්ඣං)

ස දිසා

3. 'ගැහැවි පුත, එසේ වී නම් අසව, මොනොවට මෙනෙහි කරව, කියන්නෙමි'යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක.

එසේ ය, වහන්සැ'යි ම සිංහල ක ගැහැවි පුත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දුන.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළ සේක: "ගැහැවි පුත, යම් හෙයකින් ආයඹ්‍රාවකයා ගේ සතර කර්මක්ලේශයෝ ප්‍රභිණ වෙත් ද, යම් හෙයකින් ආයඹ්‍රාවක තෙම සතර කරුණෙකින් පවකම් නො කරයි ද, යම් හෙයකින් හෝගයන් ගේ විනාශමුඛ සයක් නො සෙවී ද, හෙ තෙමේ මෙසේ තුදුස් ලාමක කම්වලින් පහ වූයේ ස දිසාවන් වසාලනුයේ, දෙලෝ ජය ගැන්ම පිණිස පිළිපන්නේ වෙයි. ඔහු විසින් මෙලොවද ආරාධිත වෙයි, පරලොවද ආරාධිත වෙයි. හේ කාචුන් මරණින් මතු මනාප ගති ඇති ස්වර්ග ලෝකයට පැමිණෙයි.

කර්ම ක්ලේශ

4. ඔහු ගේ කවර සතර දෙනෙක් කර්ම ක්ලේශයෝ (අත්බව කිලිටි කරන කර්ම) ප්‍රභිණ වෙත් ද? ගැහැවිපුත, ප්‍රාණසාතය වනාහි කර්ම ක්ලේශයෙකි, අදත්තාද්‍යනය කර්ම ක්ලේශයෙකි, කාමයන්හි වරදවා හැසිරීම කර්ම ක්ලේශයෙකි, මාෂාවාදය කර්ම ක්ලේශයෙකි. ඔහු ගේ මේ කර්ම ක්ලේශයෝ ප්‍රභිණ වෙත්." භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළ සේක. සුගතයන් වහන්සේ මෙය වදරා, ශාස්තෘ වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නැවත ගාරා බන්ධන වශයෙන් අනෙකක් වූ මෙය වදළ සේක:

පණිවා ද, අයිනාදන් ද, මුසවා යැ යි යමෙක් කියනු ලැබේ නම් එය ද, පරමුත් කරා යෑම ද යන මේ දෑ නුවණැත්තෝ නො පසසත්.

අගති ගමන

5. (ආර්ය ශ්‍රාවක තෙමේ) කවර සතර කරුණෙකින් පවකම් නො කෙරේ ද යත්: (පුහුදුන්තෙමේ), ජන්දයෙන් අගතියට යනුයේ (නො කටයුත් තක් කරනුයේ) පවකම් කරයි. ද්වේෂයෙන් අගතියට යනුයේ පවකම් කරයි, බියෙන් අගතියට යනුයේ පවකම් කරයි, මෝහයෙන් අගතියට යනුයේ පවකම් කරයි. ගැහැවිපුත, යම් හෙයකින් ආයඹ්‍රාවක තෙමේ ජන්දයෙන් අගතියට නො ම යන්නේ ද, දේහයෙන් අගතියට නො ම යන්නේ ද, බියෙන් අගතියට නො ම යන්නේ ද, මෝහයෙන් අගතියට නො ම යන්නේ ද, හේ මේ සතර කරුණින් පවකම් නො කෙරෙයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළ සේක, ශාස්තෘ වූ සුගතයන් වහන්සේ මෙය වදරා, නැවත ගාරාබන්ධන වශයෙන් අනෙකක් වූ මේ වචන ද වදළ සේක:

' ජන්දයෙන් ද ද්වේෂයෙන් ද බියෙන් ද මෝහයෙන් ද යමෙක් යුක්ති-ධර්මය ඉක්මැ යේ ද, කඵවර පසැ සදුහු මෙන්, ඔහුගේ යශස පිරිහෙයි.

ඡන්ද්‍ර දෙසා භයා මොහා යො ධම්මං නාතිවිත්තති,
ආපුරති තසස යසො¹ සුක්කපකෙච්චි වච්චිමා²ති.

ඡ අපායමුඛානි

6. කතමානි ඡ භොගානං අපායමුඛානි න සෙවති? සුරාමෙරයමඡ්ඡ-
පමාදඳධානානුයොගො ඛො ගහපතිපුත්ත භොගානං අපායමුඛං. විකාල-
විසිඛාවරියානුයොගො භොගානං අපායමුඛං. සමඡ්ඡාභිවරණං භොගානං
අපායමුඛං. ජුතපමාදඳධානානුයොගො භොගානං අපායමුඛං. පාපමිත්තා-
නුයොගො භොගානං අපායමුඛං ආලසසානුයොගො භොගානං අපායමුඛං.

මඡ්ඡපානාදීනවා

ඡ ඛො' මෙ ගහපතිපුත්ත ආදීනවා සුරාමෙරයමඡ්ඡපමාදඳධානානු-
යොගො: සඤ්චිච්චිකා ධනඡානි, කලහපච්චිකිනි, රොගානං ආයතනං,
අකිත්තිසඤ්ඡනනි, කොපිනනිදංසනි පඤ්ඤය දුඛච්චිකරණිකෙච්ච ඡච්චං
පදං භවති. ඉමෙ ඛො ගහපතිපුත්ත ඡ ආදීනවා සුරාමෙරයමඡ්ඡපමා-
දඳධානානුයොගො.

විකාලවරියාදීනවා

ඡ ඛො' මෙ ගහපතිපුත්ත ආදීනවා විකාලවිසිඛාවරියානුයොගො: අත්තා
පි'සස අගුකෙත්තා අරකඛිතො භොති පුත්තදුරො පි'සස අගුකෙත්තා අරකඛිතො
භොති, සාපතෙයාච්චි'සස අගුත්තං අරකඛිතං භොති, සඛිකියො ච භොති
පාපකෙසු යානෙසු, අභුතවචනං ච තසමී රුහති, ඛෙසුනඤ්ච දුක්ඛධම්මානං
පුරකඛිතො භොති. ඉමෙ ඛො ගහපතිපුත්ත ඡ ආදීනවා විකාලවිසිඛා-
වරියානුයොගො.

සමඡ්ඡාභිවරණාදීනවා

ඡ ඛො' මෙ ගහපතිපුත්ත ආදීනවා සමඡ්ඡාභිවරණො: කච්චි නචචං කච්චි
ගීතං, කච්චි වාදීතං, කච්චි අකඛානං, කච්චි පාණිසකරං, කච්චි කුම්භචුණනනි? ඉමෙ
ඛො ගහපතිපුත්ත ඡ ආදීනවා සමඡ්ඡාභිවරණො.

1. යසො තසස (මඡ්ඡං)
2. ජුත්තපකෙච්චි (කමී)
3. කුචං (ඡ්ඡ)

යමෙක් ජන්දයෙන් ද ද්වේෂයෙන් ද බියෙන් ද මොහයෙන් ද යුක්තිධර්මය ඉක්මැ නො යේ ද, ඔහුගේ යශස පුර පසැ සඳුහු මෙන් වැඩෙයි."

අපායමුඛ සය

6. හේ හෝගයන් හේ කවර විනාශමුඛ සයක් නො යෙව් ද යත්: ගැහැව් පුත, මත් බවට ප්‍රමාදයට කරුණු වූ රහමෙර පිමෙහි යෙදීම හෝගයන් හේ විනාශ මුඛයෙකි. නොකල්හි වීථිසංචාරයෙහි යෙදීම භොගයන් හේ විනාශ මුඛයෙකි. උත්සව දර්ශනය පිණිස යෑම හෝගයන්හේ විනාශ මුඛයෙකි, ප්‍රමාදයට කාරණයක් වූ දුකෙළියෙහි යෙදීම හෝගයන්හේ විනාශ මුඛයෙකි. පාපමිත්‍රයන් හා පුන පුනා එක් වීම හෝගයන් හේ විනාශ මුඛයෙකි. අලසබවහි නැවත නැවත යෙදීම හෝගයන් හේ විනාශ මුඛයෙකි.

මද්‍යාපානාදීනව

ගැහැව් පුත, මත්බවටත් ප්‍රමාදයටත් කාරණ වූ රහමෙර පිමෙහි පුන පුනා යෙදීමෙහි මේ දෙස් සයෙකි: මේ ලොවැදීම වන ධන භානිය, කලහ වැඩීම, රෝගයනට කෙතක් වීම, අපකීර්ති ඉපදවීම, කයෙහි ගුණසාන විවෘත කොට හැසිරීම, නුවණ දුර්වල කිරීම යන සවැනි කාරණය ද වෙයි. ගැහැව් පුත, මදයට ප්‍රමාදයට කාරණ වූ රහමෙර පිමෙහි මේ දෙස් සය වේ.

විකාලවරියාදීනව

ගැහැව් පුත, නොකල්හි වීථි සඤ්චාරයෙහි පුන පුනා යෙදීමෙහි මේ දෙස් සයෙකි: තෙමේ ද සංගොපිත නො වූයේ නො රක්තාලද්දේ වෙයි. ඔහුගේ අඹුදරුවෝ ද අසංගෝපිත වූවාහු නොරක්තා ලද්දහු වෙත්, ඔහු හේ වස්තුව ද සංගොපිත නො වූයේ නො රක්තා ලද්දේ වෙයි. පාප ක්‍රියාවන්හි සැක කටයුත්තක් ද වෙයි, අභූත දෝෂ කපා ද ඔහු කෙරෙහි නැහෙයි, තවත් බොහෝ දුක් දෙමනසුන් විසින් පෙරටු කරන ලද්දේ වෙයි, (බොහෝ දුක් ඔහු පසු පස එයි). ගැහැව් පුත, මොහු සදෙන නොකල්හි වීථිසඤ්චාරයෙහි පුන පුනා යෙදීමෙහි දෙෂයෝ ය.

සමද්‍යාහිවරණාදීනව

ගැහැව් පුත, උත්සව දර්ශනයට යාමෙහි මේ දෙස් සයෙකි: කොහි නැටුම් ඇද්ද? කොහි ගැයුම් ඇත්ද? කොහි වැයුම් ඇද්ද? ආධ්‍යාන (රූමායණාදී කපා කීම) කොහි ඇද්ද? අත්තාලම් ඇ ගැසීම කොහි ඇද්ද? කළ පිඹීම ආදිය කොහි ඇද්ද? යි සොයා හැව්දිත්. උත්සව දර්ශනයට යෑමෙහි මේ ආදීනව සය ය.

ජුතපපමාදදීනවා

ජ බො' මෙ ගහපතිපුක්ක ආදීනවා ජුතපපමාදදධානානුයොගෙ: ජයං වෙරං පසවති, ජිතො වික්කමනුසොවති, සන්දිඛිකා ධනජානි, සභාගතසස¹ වචනං න රුහති, මික්කාච්චානං පරිභුතො හොති, ආවාහවිවාහකානං අපඤ්ඤා හොති, අක්කධුක්කො අයං පුරිසපුඤ්ඤො නාලං දුරභරණයා'ති. ඉමෙ බො ගහපතිපුක්ක ජ ආදීනවා ජුතපපමාදදධානානුයොගෙ.

පාපමිත්තානුයොගාදීනවා

ජ බො' මෙ ගහපතිපුක්ක ආදීනවා පාපමිත්තානුයොගෙ: යෙ ඩුක්ඛා, යෙ සොඤ්ඤා, යෙ පිපාසා, යෙ නොකතිකා යෙ වඤ්ඤිතිකා යෙ සාහසිකා, ත්‍යාසක මිත්තා හොන්ති, තෙ සභායා. ඉමෙ බො ගහපතිපුක්ක ජ ආදීනවා පාපමිත්තානුයොගෙ.

ආලසසාදීනවා

ජ බො' මෙ ගහපතිපුක්ක ආදීනවා ආලසසානුයොගෙ: අතිසීතනති කම්මං න කරොති, අතිඋණනනති කම්මං න කරොති, අතිසායනති කම්මං න කරොති, අතිපාතො'ති කම්මං න කරොති, අතිජාතො'සමීති කම්මං න කරොති, අතිධාතො'සමීති කම්මං න කරොති. තස ඵලං කිච්චාපදෙස-බහුලසක විභරතො අනුප්පන්නා චෙව හොගා නුප්පජ්ජන්ති, උප්පන්නා ච හොගා පරික්ඛයං ගච්ජන්ති. ඉමෙ බො ගහපති පුක්ක ජ ආදීනවා ආලසසානුයොගෙ''ති.

ඉදමචොච භගවා, ඉදං වඤා සුගතො අරාපරං ඵතදචොච සඤා:

1. සභායෙ තසස (කම)

දුක්ඛප්‍රමාදදීනව

ගැහැවි පුත්‍ර, ප්‍රමාදයට කාරණ වූ දු කෙළියෙහි යෙදීමෙහි මේ දෙස් සයෙකි: දිනනුයේ (පැරැදුණු තුළ) වෙර උපදවයි, පැරැදුණේ (නටුවාවූ) වස්තුව අනුව සොචී. තමා දක්කැදී ම ධනභානිය වේ. සභාවට ගිය ඔහු හේ වචන නො නැගේ. මිත්‍රාමාත්‍යයන් විසින් පිරි-භෙලන ලද්දෙක් වෙයි. 'මේ පුරුෂපුද්ගල තෙමේ අක්ෂධුර්තයෙකැ'යි අභිදරුවන් රක්තට නො සමත් වේ යැ'යි ආවාහක විවාහකයන් විසින් නො පතන ලද්දේ වෙයි. ගැහැවි පුත්‍ර, මොහු ප්‍රමාදයට කාරණ වූ දුකෙළියෙහි පුතපුතා යෙදුමිහි දෙෂයෝ සදෙන වෙත්.

පාපමිත්‍රානුයෝගාදීනව

ගැහැවි පුත්‍ර, පාපමිත්‍රානුයෝගයෙහි (ලාමක මිතුරන් ඇසුරු කැරුමිහි) මේ දෝෂ සයෙකි: අක්ෂධුර්ත (දුකෙළියෙහි යෙදුණු) යම් කෙනෙක් වෙත් ද ඔහු ඔහුට මිත්‍ර වෙත්, සභාය වෙත්, යම් ඉතිරි සොඬ ආදි සොඬහු වෙත් ද, ඔහු ඔහුට මිත්‍ර වෙත්; සභාය වෙත්, බීමෙහි ලොල්වූ යම් කෙනෙක් වෙත් ද, ඔහු පාපමිත්‍රානුයුක්තයාට මිත්‍ර වෙත්, සභාය වෙත්, යම් ගෙනෙකික (බොරුරන් ආදිය දී රවටන) කෙනෙක් වෙත් ද, ඔහු ඔහුට මිත්‍ර වෙත්, සභාය වෙත්, යම් වංචනික (සම්මුඛ වචනයෙන් රව-ටන) කෙනෙක් වෙත් ද, ඔහු ඔහුට මිත්‍ර වෙත්, සභාය වෙත්, ගම් පැහැරීම ආදි සාහසික කර්මයන්හි යෙදුණු යම් කෙනෙක් වෙත් ද, ඔහු පාපමිත්‍රානු-යෝගියාට මිත්‍ර වෙත්, සභාය වෙත්, ගැහැවි පුත්‍ර, පාපමිත්‍රානුයෝග-යෙහි මේ දෙස් සය ය.

ආලසාදීනව

ගැහැවි පුත්‍ර, අලසබවහි යෙදීමෙහි මේ දෝෂයෝ ස දෙනෙක් වෙත්. ඉතා ශීත යැයි කර්මාන්ත නො කෙරෙයි, ඉතා උෂ්ණයැ යි කර්මාන්ත නො කෙරෙයි. ඉතා සවස් කාලය වී යැ යි කර්මාන්ත නො කෙරෙයි. ඉතා උදසන යැ යි කර්මාන්ත නො කෙරෙයි, ඉතා බඩ සා ඇත්-තෙමී යි කර්මාන්ත නො කෙරෙයි, ඉතා වැඩියක් අඟර ගනිමී යි කර්මාන්ත නො කෙරෙයි. මෙසේ කටයුතු අතපසු කිරීම බහුල කොට ඇති ඔහුට නූපත් භෝගයෝ නො උපදිත්; උපත් භෝගයෝ ද විනාශයට යෙත්. ගැහැවි පුත්‍ර, මේ අලසබවහි යෙදීමෙහි දෙස් සය ය.

භාග්‍යාවතුන් වහන්සේ මෙය වදළු සේක. ශාස්තෘ වූ සුගතයන් වහන්-සේ මෙය වදරා යළි ගාරා බන්ධන වශයෙන් අනෙකක් වූ මෙය වදළු සේක.

7. “හොති පානසධා නාම හොති සම්මියසම්මියො
යො ච අකෝසු ජාතෙසු සභායො හොති සො සධා. 1

උසුජුරසෙය්‍යා පරදුරසෙවනා
වෙරපසඛෙය්‍යා¹ ච අනස්තා ච
පාපා ච මිත්තා සුකදරියතා ච
එතෙ ජ යානා පුරිසං ධංසයන්ති. 2

පාපමිත්තො පාපසධො පාපආචාරගොචරො
අසමා ලොකා පරමහා ච උභයා ධංසතෙ නරො. 3

අකඛිඤ්ඤො වාරුණි නචචගීතං
දිවාසොපං පාරිවරියා අකාලෙ
පාපා ච මිත්තා සුකදරියතා ච
එතෙ ජ යානා පුරිසං ධංසයන්ති. 4

අකෙඛිති දිඛන්ති සුරං පිචන්ති
යනතිඤ්ඤො පාණසමා පරෙසං
නිභීතසෙවී න ච වුද්ධසෙවී²
නිභීයරෙ කාළපකෙඛි³ච වජ්ජො. 5

යො වාරුණි අධනො අකිඤ්ඤො
පිපාසො පිචං පාපං ගතො³
උදකම්ච ඉණං විභාහති
අකුලං⁴ කාහිති ඛිප්පමකතො. 6

න දිවාසොපසිලෙන රත්තිමුට්ඨානදෙසසිනා⁵,
නිච්චං මනෙතන සොභෙතින සකකා ආචසිත්තුං සරං. 7

අතිසිතං අතිඋණං අතිසායම්ඤ අහු,
ඉති වීසඤ්ඤාමමනෙත අස්ථා අච්චන්ති මාණවෙ. 8

යො'ධ සිතඤ්ඤා උණඤ්ඤා තිණා භියොනා න මඤ්ඤාති
කරං පුරිසකිච්චානි සො සුඛා⁶ න විහායති''ති. 9

1. වෙරපසචො (මජ්ඣං)
2. වුද්ධසෙවී (සා), වුද්ධසෙවී (කම්)
3. පිපාසොසි අස්ථපාගතො (සා), පිපාසො පි සමපපභගෙසො (කම්)
පප ගතො (මජ්ඣං)
4. අකුලං (සා, කම්)
5. රත්තිමුට්ඨානදෙසසිතා (PTS)
6. සුඛං (මජ්ඣං)

7. පානසබ්බ නම් (මත් පැන් බොන තැනැදි පමණක් යහලු වූ) යහලු-
වෙක, සම්මිය සම්මිය නම් (හමු වූ තැනැදි පමණක් මිතුරු කම් අභවන)
යහලුවෙක, වැඩ ඇති වූ කල්හි යමෙක් යහලු වේ ද එසේ වූ යහලුවෙක්
ඇත. 1

ඉරු උද වන කෙක් නිදීම ය, පරඹුවන් සෙවීම ය, වෙර බහුල
බව ය, අවැඩ කරන බව ය, පාප මිත්‍රයෝ ය, තද මසුරු බව ය යන
මේ කරුණු සය පුරුෂයා වනසයි. 2

ලාමක මිතුරන් ඇති, ලාමක යහලුවන් ඇති, ලාමක වූ ආචාර
ගොවර ඇති මිනිස් තෙමේ මෙලොවින් ද පරලොවින් ද යන දෙප සිත් ම
වැනැසෙයි. 3

දුකෙළීම ය, පරඹුවන් කරා යෑම ය, මත්පැන් පීම ය, නැටුම් ගැයුම්
සොයා යෑම ය, අභවල් නිදීම ය, නොකල්හි වීථි සංචාරය ය, පාප
මිත්‍රයෝ ය, දඩ් මසුරු බව ය යන මේ කරුණු සය මිනිසා වනසයි. 4

පසැවින් කෙළින්, රා බොත්, අනුන් ප්‍රාණ සම ව රක්තා අඹුවන් කරා
යෙත්. පිරිහුණුවන් සෙවනාහුයැ වැඩුණුවන් නො සෙවනාහු ය. ඔහු කළුවර
පසැ සදු සෙයින් පිරිහෙත්. 5

ධනය නැති දිළිඳු වූ යමෙක් මත්පැන් බොනුයේ පොකුණක් වෙත
ගියක්හු පැන් බොන්නාසේ මත්පැන් බීමෙහි ගිජු වූයේ ද, හේ ණය
ගැති බවට බැසගනී. වහා සිය කුලය අකුලයක් (පිරිහුණු කුලයක්)
කරන්නේ ය. 6

අභවල් නිදන සුලු, රූ පිබිද සිටීම නොරිසියෙන, නිතර මත් වූ, සොඹ
වූ තැනැත්තහු විසින් ගෙහි වසන්නට නො හැක්ක. 7

ධනයෝ 'දන් ඉතා ශීත ය, ඉතා උෂ්ණ ය, ඉතා සවස් යැ'යි හරන
ලද කර්මාන්ත ඇති මිනිසුන් ඉක්මැ යෙත්. 8

මෙහි යමෙක් ශීතයත් උෂ්ණයත් තණපතකට වැඩියෙන් නො තකා
ද, පුරුෂ කාර්යයන් කරන හෙ තෙමේ සැපය අත් නො හරී. 9

මිත්තපතිරූපකා

8. වකුභිරො' මෙ ගහපතිපුඤ්ඤා අමිත්තා මිත්තපතිරූපකා¹ වෙදි-
තබ්බා.. අඤ්ඤාදක්ඛනරො අමිත්තො මිත්තපතිරූපකො වෙදිතබ්බො,
වච්චරමො අමිත්තො මිත්තපතිරූපකො වෙදිතබ්බො, අනුප්පියභාණී
අමිත්තො මිත්තපතිරූපකො වෙදිතබ්බො, අපායසභායො අමිත්තො
මිත්තපතිරූපකො වෙදිතබ්බො.

වතුභි මො ගහපතිපුඤ්ඤා යානෙහි අඤ්ඤාදක්ඛනරො අමිත්තො මිත්ත-
පතිරූපකො වෙදිතබ්බො.

අඤ්ඤාදක්ඛනරො හොති අපොන ඛ්ඤුමිච්ඡති,
භයසස කිච්චං කරොති සෙවති අසාකාරණා.

ඉමෙහි මො ගහපතිපුඤ්ඤා වතුභි යානෙහි අඤ්ඤාදක්ඛනරො අමිත්තො
මිත්තපතිරූපකො වෙදිතබ්බො.

වතුභි මො ගහපති පුඤ්ඤා යානෙහි වච්චරමො අමිත්තො මිත්ත-
පතිරූපකො වෙදිතබ්බො. අතිතෙන පටිසඤ්චරති² අනාගතෙන පටිසඤ්චරති,
නිරුත්තෙන සඛ්ඤාණිකාති, පච්චුප්පනෙතසු කිච්චෙසු බ්භසනං දෙසෙති.
ඉමෙහි මො ගහපතිපුඤ්ඤා වතුභි යානෙහි වච්චරමො අමිත්තො මිත්තපති-
රූපකො වෙදිතබ්බො.

වතුභි මො ගහපතිපුඤ්ඤා යානෙහි අනුප්පියභාණී අමිත්තො මිත්තපති-
රූපකො වෙදිතබ්බො. පාපකම්පි³ සස³ අනුජානාති, කල්‍යාණම්පි³ සස
අනුජානාති, සමමුඛා³ සස වණණං භාසති, පරමමුඛා³ සස අවණණං භාසති.
ඉමෙහි මො ගහපතිපුඤ්ඤා වතුභි යානෙහි අනුප්පියභාණී අමිත්තො මිත්ත-
පතිරූපකො වෙදිතබ්බො.

වතුභි මො ගහපතිපුඤ්ඤා යානෙහි අපායසභායො අමිත්තො මිත්තපති-
රූපකො වෙදිතබ්බො: සුරාමෙරයමජ්ජමාදදධානානුයොගෙ සභායො
හොති, විකාලවිසිඛාවරියානුයොගෙ සභායො හොති, සමජ්ජාහිවරණෙ
සභායො හොති, පුඤ්ඤාදධානානුයොගෙ සභායො හොති. ඉමෙහි මො
ගහපති පුඤ්ඤා වතුභි යානෙහි අපායසභායො අමිත්තො මිත්තපතිරූපකො
වෙදිතබ්බො'ති.

1. මිත්තපතිරූපකා (සිඤ්ඤා)
2. පටිසඤ්චරති (කම්ම)
3. පාපකම්මමිසිසස (සංඝා)

මිත්‍රප්‍රතිරූපකයෝ

8. ගැහැවිපුත, මිත්‍ර ප්‍රතිරූපක වූ (මිතුරු වෙසින් පැනෙන) සතර අමිත්‍රයෝ දත යුතුහ. මිත්‍රප්‍රතිරූපක අඤ්ඤදක්‍රමිතර අමිත්‍රයා දතයුතු, මිත්‍රප්‍රතිරූපක වච්චරම අමිත්‍රයා දත යුතු. මිත්‍රප්‍රතිරූපක අනුප්‍රියභාණී අමිත්‍රයා දත යුතු. මිත්‍රප්‍රතිරූපක අපායසභාය අමිත්‍රයා දත යුතු.

ගැහැවිපුත, සතර කරුණෙකින් මිත්‍රප්‍රතිරූපක වූ අඤ්ඤදක්‍රමිතර (ඒකාන්තයෙන් කිසිවක් හැරගෙන ම යන) අමිත්‍රයා දත යුතු:

ඒකාන්තයෙන් සිය මිතුරා ගෙන් කිසිවක් හැරගෙන ම යන්නේ වෙයි. අල්ප දයෙකින් (ස්වල්ප දයක් දී) බොහෝ දෑ ලබන්නට පතයි. තමාට බියක් (උවදුරක්) උපන් කල්හි පමණක් මිතුරා ගේ කටයුතු කෙරෙයි. තමා ගේ වැඩ ම කරුණු කොට මිතුරා සෙවී. ගැහැවි පුත, මේ සතර කරුණින් මිත්‍රප්‍රතිරූපකවූ අඤ්ඤදක්‍රමිතර අමිත්‍රයා දත යුතු.

ගැහැවිපුත, මේ සතර කරුණින් මිත්‍රප්‍රතිරූපක වච්චරම (වචනය ම පරම කොටැති) අමිත්‍රයා දත යුතු: අතීතයෙන් සඬග්‍රහ කෙරෙයි, අනාගත යෙන් සඬග්‍රහ කෙරෙයි. නිරර්ථක කථායෙන් සඬග්‍රහ කෙරෙයි. වර්තමාන කායඤ්ජනනි ව්‍යසන දක්වයි. ගැහැවිපුත, මේ සතර කරුණින් වච්චරම වූ මිත්‍රප්‍රතිරූපක අමිත්‍රයා දත යුතු.

ගැහැවි පුත, සතර කරුණෙකින් අනුප්‍රියභාණී (අනුකූල වූ පිය බස් කියන) මිත්‍රප්‍රතිරූපක අමිත්‍රයා දතයුතු: (පවක් කරමි යි කී කලැ ඒ) ඔහුගේ පාප ක්‍රියාව ද (මැනැවැ යි) අනුදනී, (පිනක් කරමැ යි කී කලැ ඒ) ඔහුගේ පින් කිරි යද අනුදනී, සම්මුඛයෙහි ඔහුගේ ගුණ කියයි, අසම්මුඛයෙහි ඔහු ගේ අගුණ කියයි. ගැහැවිපුත, මේ සතර කරුණින් මිත්‍ර-ප්‍රතිරූපක වූ අනුප්‍රියභාණී අමිත්‍රයා දත යුතු.

ගැහැවිපුත, සතර කරුණෙකින් මිත්‍රප්‍රතිරූපක වූ අපායසභාය වූ (වස්තු විනාශ කිරීමෙහි යහළු වූ) අමිත්‍රයා දතයුතු: මත් බවට ප්‍රමාදයට කරුණු වූ රහමෙර පීමේ යෙදීමෙහි යහළු වෙයි, නොකල්හි වීථි සංචාරයේ යෙදීමෙහි යහළු වෙයි. න්‍යායාගිතාදිය දකිනු අසනු පිණිස යෑමෙහි යහළු වෙයි, ප්‍රමාදයට කාරණ වූ දුකෙළියේ යෙදීමෙහි යහළු වෙයි. ගැහැවිපුත, මේ සතර කරුණින් අපාය සභාය වූ මිත්‍ර ප්‍රතිරූපක අමිත්‍රයා දත යුතු.

ඉදමචොච භගවා. ඉදං වජ්ඣා සුභතො අරාපරං එතදචොච සත්ථා:

“අඤ්ඤදජ්ඣ්භරො මිනෙඤ්ඤා යො ච මිනෙඤ්ඤා චචිපරො,¹
අනුඤ්ඤා යො අභ අපායෙසු ච යො සඛා.
එතෙ අමිනෙඤ්ඤා චක්ඤ්ඤා ඉති විඤ්ඤා පඤ්ඤා,
ආරකා පරිචජෙසා මඤ්ඤා පච්ඤා යරා”ති.

සුභදම්මනා

9. වක්ඤ්ඤා' මෙ ගහපතිපුඤ්ඤා මිනෙඤ්ඤා සුභද චෙදිතඤ්ඤා: උපකාරො² මිනෙඤ්ඤා සුභදෙ චෙදිතඤ්ඤා, සමානසුඤ්ඤා මිනෙඤ්ඤා සුභදෙ චෙදිතඤ්ඤා, අඤ්ඤා මිනෙඤ්ඤා සුභදෙ චෙදිතඤ්ඤා, ආනුකම්පකො මිනෙඤ්ඤා සුභදෙ චෙදිතඤ්ඤා.

චතුඤ්ඤා මෙ ගහපතිපුඤ්ඤා යානෙති උපකාරො මිනෙඤ්ඤා සුභදෙ චෙදිතඤ්ඤා. පමඤ්ඤා රකඤ්ඤා, පමඤ්ඤා සාපඤ්ඤා රකඤ්ඤා, භික්ඤ්ඤා සරඤ්ඤා හොති, උපකාරක කිච්චකරඤ්ඤා තද්දෙහි හොගං අනුපඤ්ඤා. ඉමෙති මෙ ගහපතිපුඤ්ඤා චතුඤ්ඤා යානෙති උපකාරො මිනෙඤ්ඤා සුභදෙ චෙදිතඤ්ඤා.

චතුඤ්ඤා මෙ ගහපතිපුඤ්ඤා යානෙති සමානසුඤ්ඤා මිනෙඤ්ඤා සුභදෙ චෙදිතඤ්ඤා: ගුණමඤ්ඤා ආච්ඤ්ඤා, ගුණමඤ්ඤා පරිභුඤ්ඤා, ආපදසු න විජ්ඣති, පීචිතමපි'ස අඤ්ඤා පරිච්ඤා හොති. ඉමෙති මෙ ගහපතිපුඤ්ඤා චතුඤ්ඤා යානෙති සමානසුඤ්ඤා මිනෙඤ්ඤා සුභදෙ චෙදිතඤ්ඤා.

චතුඤ්ඤා මෙ පන ගහපතිපුඤ්ඤා යානෙති අඤ්ඤා මිනෙඤ්ඤා සුභදෙ චෙදිතඤ්ඤා: පාපා නිවාරෙති, කල්පාණ නිවෙසෙති, අඤ්ඤා සාවෙති, සඤ්ඤා මඤ්ඤා ආච්ඤ්ඤා. ඉමෙති මෙ ගහපතිපුඤ්ඤා චතුඤ්ඤා යානෙති අඤ්ඤා මිනෙඤ්ඤා සුභදෙ චෙදිතඤ්ඤා.

චතුඤ්ඤා මෙ පන ගහපතිපුඤ්ඤා යානෙති ආනුකම්පකො මිනෙඤ්ඤා සුභදෙ චෙදිතඤ්ඤා: අභවෙතඤ්ඤා න නඤ්ඤා, භවෙතඤ්ඤා නඤ්ඤා, අච්ඤ්ඤා භණ්ඩානං නිවාරෙති, ච්ඤ්ඤා භණ්ඩානං පසංසති. ඉමෙති මෙ ගහපතිපුඤ්ඤා චතුඤ්ඤා යානෙති ආනුකම්පකො මිනෙඤ්ඤා සුභදෙ චෙදිතඤ්ඤා”ති.

1. චචිපරො (සා)
2. උපකාරකො (සා)

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළු සේක. ශාස්තෘ වූ සුගතයන් වහන්සේ මෙය වදා, අනතුරු වූ භාරාඛන්ධන විසින් අනෙකක් වූ මේ වචන වදළු සේක:

“යමෙක් අඤ්ඤදඤ්ඤාභර මිත්‍ර නම් වෙද යමෙක් වච්චරම මිත්‍ර නම් වෙද, යමෙක් අනුප්‍රියභාණී වෙද, යමෙක් ධන විනාශක ක්‍රියාහි යහලු වෙද, මෙසේ මේ සතර අමිතුරන් නුවණැත්තේ දන, උවදුරු ඇති මාර්ගයක් සේ දුරින් ම දුරු කරන්නේ ය.”

සුභාන්මිත්‍රයෝ

9. ගැහැවි පුත, මේ සුභාද වූ සතර මිතුරෝ දත යුතු හ: උපකාරී වූ සුභද මිතුරා දත යුතු, සමාන සුඛ දු:ඛ වූ සුභද සුමිතුරා දත යුතු. අර්ථාබ්‍යාසී (වැඩට නිසි කරුණු ම කියන) සුභද මිතුරා දත යුතු. ආනුකම්පක (අනුකම්පා කරන) සුභද මිතුරා දත යුතු.

ගැහැවි පුත, සතර කරුණෙකින් උපකාරී වූ සුභාද මිත්‍රයා දත යුතු: මක් වූ වැදගෙන මිතුරා රැකගනී, මක් වූ වැදගෙන්නහු ගේ ධනය රැක දෙයි, බියට පැමිණි මිතුරාට පිහිට වෙයි, කළයුතු කාර්යයක් උපන් කලා අවශ්‍ය ප්‍රමාණය මෙන් දෙගුණයක් ධනය දෙයි. ගැහැවි පුත, මේ සතර කරුණින් උපකාරී වූ සුභාද මිතුරා දත යුතු.

ගැහැවි පුත, සතර කරුණෙකින් සමාන සුඛ දුක් ඇති (සැප දුක් දෙකේහි ම සමාන වූ හිතෙහි ව පවත්නා) මිතුරා දත යුතු: සැඟවීයෑ යුතු රහස් සිය මිතුරාට නොසඟවා කියයි, ඒ මිතුරාගේ සැඟවීයෑ යුතු රහස් සඟවා රකියයි, විපත්තීන්හිදී නො අත්හරී, මිතුරා විසින් ඔහු පිණිස සිය දිවි වුව ද පරිත්‍යක්ත වෙයි (සිය දිවි දනො තකා මිතුරාගේ කටයුතු කැරැදෙයි). ගැහැවිපුත, මේ සතර කරුණින් සමාන සුඛ දු:ඛ සුභද මිතුරා දත යුතු.

ගැහැවිපුත, සතර කරුණෙකින් අර්ථාබ්‍යාසී (දෙලෝවැඩ පවසන) සුභද මිතුරා දත යුතු: පවින් වළක්වයි, පිනෙහි යොදලයි, පෙර නො ඇසූ දහම් අස්වයි, සුගතියට මඟ කියා දෙයි. ගැහැවිපුත, මේ සතර කරුණින් අර්ථාබ්‍යාසී සුභද මිතුරා දත යුතු.

ගැහැවි පුත, සතර කරුණෙකින් ආනුකම්පක සුභාද මිත්‍රයා දත යුතු: ඔහුගේ පිරිහීමෙන් නො සතුටු වෙයි, ඔහුගේ අභිවාද්ධියෙන් සතුටු වෙයි, මිතුරාගේ අභූත කියන්නහු වළක්වයි, මිතුරාගේ ගුණ කියන්නහු පසසයි, ගැහැවි පුත, මේ සතර කරුණින් ආනුකම්පක (අනුකම්පා කරන) සුභද මිතුරා දත යුතු.

ඉදමචොච භගවා. ඉදං වජා සුගතො, අපාපරං එතදචොච සජා:

10. “උපකාරො ච යො මිනෙතා යො ච මිනෙතා සුඛෙ දුඛෙ¹
අස්කධායී ච යො මිනෙතා යො ච මිනෙතා² නුකමපකො.

එතෙ පි මිනෙත වතොරො ඉති විඤ්ඤාය පණ්ඩිතො
සකකචචං පඨිරුපාසෙය්‍ය මාතා පුතො³ව ඔරසං.

පණ්ඩිතො සිලසමපනෙතා ජලං අගභී ච භාසති
භොගෙ සංභරමානසස භමරසෙසච ඉරියතො
භොගා සනුච්චයං යනති වමෙකො⁴ වුපවීයති.

එචං භොගෙ සමාභජා² අලමනෙතා කුලෙ ගිභී
චතුධා විභජෙ භොගෙ ස වෙ මිතොත්‍රී ගජති.

එතෙන භොගෙ භුඤ්ඤායා දව්භී කමමං පයොජයෙ
චතුස්ඤ්ඤා නිධාපෙය්‍ය ආපදසු භවීයසති⁵ති.

ජද්දිසාපට්ඨජාදා.

11. කථඤ්ඤා ගහපතිපුතත අරියසාවකො ජද්දිසාපට්ඨජාදී හොති?
ජයිමා ගහපතිපුතත දිසා වෙදිතඛ්ඛා: පුරස්මා දිසා මාතාපිතරො වෙදි-
තඛ්ඛා දකභීණා දිසා ආචරියා වෙදිතඛ්ඛා. පච්ඡමා දිසා පුතතදරා වෙදිතඛ්ඛා.
උතතරා දිසා මිතොමචචා වෙදිතඛ්ඛා. භෙට්ඨිමා දිසා දසකමමකරා වෙදි-
තඛ්ඛා. උපරිමා දිසා සමණ්ඩ්‍රාහමණා වෙදිතඛ්ඛා.

1. සුඛෙ දුඛෙ ච යෙ සමා (මජ්ඣ-)
2. සමාහරිතා (සා)

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදාළසේක. ශාස්තෘ වූ සුගතයන් වහන්සේ මෙය වදාරා, ආතතුරු වැ (භාරාඛන්ධන විසින්) අනෙකක් වූ මේ වචන වදාළ සේක:

10. “යම් උපකාරී මිතුරෙක් වෙද, සුවසුන් දෙකේ ම යමෙක් යහළු ද, යම් මිතුරෙක් දෙලොව වැඩට මග කියන්නේ ද, යම් මිතුරෙක් අනුකම්පා කරන්නේ ද,

මෙසේ නුවණැත්තේ මේ සතර මිතුරන් ම දන, මව ලෙහි ද පුතක්ෂු සෙයින් සත්කාර කොට ඇසුරු කරන්නේ ය,

(සැබැමිතුරන් ඇසුරු කරන) නුවණැති සිල්වත් තැනැත්තේ දිලියෙන ගින්නක් සේ බබලයි. (මල නො පෙළා) මල් පැණි රැස් කොට මි බදින බමරක්ෂු සෙයින් (මෙරමා නො පෙළා) හෝග රැස් කරන්නහුගේ භාග්‍යසම්පත්තූ වැඩිමට යෙත්. ක්‍රමයෙන් සුඛයක් පස්කැට රැස් කොට බදිනු ලබන්නාක් මෙනි.

මෙසේ හෝගයන් එක්රැස් කොට ගිහිගෙහි වසන්නට සමර්ථ වූ ගෘහස්ථ තෙම හෝගයන් සතර කොටසක් කොට බෙදන්නේ ය. භේ ඒකාන්තයෙන් මිතුරන් බැඳගනී (බිඳී යනු නොදී රැකගන්නට සමත් වෙයි).

එක් කොටසෙකින් හෝගසම්පත් වළඳන්නේ ය, කොටස් දෙකෙකින් (කෘමි වණික්කර්මාදී) කර්මාන්ත යොදන්නේ ය, විපතක් පැමිණි කල්හි ප්‍රයෝජනය පිණිස වන්නේ යැ යි සලකා සතර වන කොටස නිදහස් කොට තබන්නේ ය.”

සදිසා වැදීම

11. ගැහැවි පුත, කෙසේ නම් ආයතීශ්‍රාවක තෙමේ සදිසා හවුරන්තේ වෙද? ගැහැවිපුත, මේ ස දිසා දත යුතු: මාපියෝ පෙර දිසාව යැ යි දත යුතු. ආචාර්යයෝ දකුණු දෙස යැ යි දත යුතු. අඹුදරුවෝ පැසිම දෙස යැ යි දත යුතු හ. මිත්‍රාමාත්‍යයෝ උතුරු දෙස යැ යි දත යුතු හ. දෑසි දස් කම්කරුවෝ යට දෙසැ යි දත යුතු හ. මහණ බමුණෝ උඩ දෙස යැ යි දත යුතු හ.

පඤ්ඤානි ඛො ගහපතිපුඤ්ඤා යානෙහි පුඤ්ඤානා පුරස්ථිමා දිසා මාතාපිතරො පච්චුපච්ඤාතඛඛා: භතො නෙ සමභරිසසාමි¹, කීචං නෙසංකරිසසාමි, කුලචංසං යංපෙසසාමි, දයජ්ජං පච්චජ්ජාමි², අථ වා පන පෙතානං කාලකතානං දකඛිණං අනුපපදසසාමි³''ති. ඉමෙහි ඛො ගහපති-පුඤ්ඤානි පඤ්ඤානි යානෙහි පුඤ්ඤානා පුරස්ථිමා දිසා මාතාපිතරො පච්චුපච්ඤිතා පඤ්ඤානි යානෙහි පුඤ්ඤා අනුකමපනති: පාපා නිවාරෙතනි, කළායඤ්ඤා නිවෙසෙතනි, සිප්පං සිකඛාපෙතනි, පතිරුපෙන දරෙන සංයොජෙතනි, සමයෙ දයජ්ජං නියායාතෙතනි⁴. ඉමෙහි ඛො ගහපතිපුඤ්ඤානි පඤ්ඤානි යානෙහි පුඤ්ඤානා පුරස්ථිමා දිසා මාතාපිතරො පච්චුපච්ඤිතා ඉමෙහි පඤ්ඤානි යානෙහි පුඤ්ඤා අනුකමපනති. එවමස ඵසා පුරස්ථිමා දිසා පච්චජ්ජානා භොති ඛෙමා අපච්චයා.

12. පඤ්ඤානි ඛො ගහපතිපුඤ්ඤා යානෙහි අනෙකවාසිතා දකඛිණා දිසා ආචරියා පච්චුපච්ඤාතඛඛා: උච්ඤානෙන, උපච්ඤානෙන, සුසුඤ්ඤාය, පාරිවරියාය, සකකච්චං සිප්පච්චගහඤ්ඤාන⁴.

ඉමෙහි ඛො ගහපතිපුඤ්ඤානි පඤ්ඤානි යානෙහි අනෙකවාසිතා දකඛිණා දිසා ආචරියා පච්චුපච්ඤිතා, පඤ්ඤානි යානෙහි අනෙකවාසිං අනුකමපනති: සුචිනිතං චිනෙතනි, සුගහතිතං ගාභාපෙතනි, සඛඛසිප්පසුඤ්ඤා සමඛඛාසිනො භවනති, මිත්තාමච්චෙසු පටියාදෙතනි⁵, දිසාසු පරිත්තානං කරොතනි. ඉමෙහි ඛො ගහපතිපුඤ්ඤානි පඤ්ඤානි යානෙහි අනෙකවාසිතා දකඛිණා දිසා ආචරියා පච්චුපච්ඤිතා, ඉමෙහි පඤ්ඤානි යානෙහි අනෙකවාසිං අනුකමපනති. එවමස ඵසා දකඛිණා දිසා පච්චජ්ජානා භොති ඛෙමා අපච්චයා.

1. තෙසං භරිසසාමි (මජ්ඣං)
 2. පච්චජ්ජාමි (මජ්ඣං)
 3. භීණා දෙතති (මජ්ඣං)
 4. සිප්පං පටිගහඤ්ඤාන (භා) සිප්පඋගහඤ්ඤාන (කම)
 5. පටිච්චෙදෙතති (භා)

ගැහැවි පුත, කරුණු පසෙකින් පුතු විසින් පෙර දෙස වූ මාපියෝ උපස්ථාන කළ යුතු: ඔවුන් විසින් පෝෂිත වූ මම මහලු ව සිටින ඔවුන් පෝෂිත කරන්නෙමි යි ද, ඔවුනට (මාපියනට) පැමිණි කටයුතු (ඔවුන් වෙනුවට) මම කරන්නෙමි යි ද, (මාපිය සතු වස්තුව නො නසා රක්නෙමි) කුල පරපුර රැකගන්නෙමි යි ද, මා පියන්ගෙන් ලත් දැවැද්ද (ඔවුන් ඔවා පරිදි පවත්වන්නෙමි) බුක්ති වීදින්නෙමි යි ද, නැවැත, කලුරිය කළ පරලෝ ගිය මාපියනට (දන් දී) පින් දෙන්නෙමි යි ද යි මේ කරුණු පසින් පුතු විසින් පෙර දිසා වූ මා පියෝ උපස්ථිත වූහු (උවටන් කරනු ලැහූ) කරුණු පසෙකින් පුතුව අනුකම්පා කෙරෙත්. (මාපියෝ) පුතු පවින් වළක්වත්, පිනෙහි යොදලත්, ශිල්ප හදරවත්, සුසු වූ ස්ත්‍රියක හා සංයුක්ත කෙරෙත් (ස්ත්‍රියක පාවා දෙත්), සුසු කල්හි දැවැද්ද (උරුම වූ වස්තුව) පවරා දෙත්. ගැහැවි පුත, මෙකී කරුණු පසින් පුත්‍රයා විසින් පූර්ව දිශාව වූ මා පියෝ උවටන් කරනු ලැබුවාහු, මේ (දෙවැනි ව කී කරුණු පසින් පුතුව අනුග්‍රහ කරත්. මෙසේ ඔහු විසින් මේ පූර්ව දිශාව (එයින් බියක් නො එන පරිදි) උපද්‍රව රහිත කොට ප්‍රතිභය රහිත කොට හවුරන ලද්දේ වෙයි.

12. ගැහැවිපුත, දකුණ දිග වූ ආචාර්යයෝ අතවැස්සාවිසින් පස් කරුණෙකින් උපස්ථිතව වෙත් (උවටන් කළ යුතු වෙත්): ඇදුරුහු දක හුනස්නෙන් නැඟී සිටීමෙන් ද, උවටන් කිරීමෙන් ද, උගන්වන දෑ අසනු කැමැතිවීමෙන් ද (නොහොත් හදසා ඇසීමෙන් ද), වතාවත් කිරීමෙන් ද උගන්වන ශිල්ප සකසා පිළිගැනීමෙන් ද යන මේ කරුණු පසිනි.

ගැහැවිපුත, අතවැස්සාවිසින් මේ කරුණු පසින් දක්ෂිණදිශා සංඛ්‍යාත ආචාර්යයෝ උපස්ථිත වූහු, කරුණු පසෙකින් අතවැස්සාට අනුග්‍රහ කරත්: අතවැස්සා මොනොවට හික්මවත්, ඔහුට මොනොවට උගන්වත්, තමන් අසා ගත් සියලු ශිල්ප (අතවැස්සාට) මොනොවට කියන්නාහු වෙත්. මිත්‍ර-මාත්‍රයන් කෙරෙහි පිහිටුවති, දිශාවන්හි ආරක්ෂාව සලස්වත්. ගැහැවිපුත, මේ කරුණු පසින් උපස්ථිත වූ (උවටන් කරනු ලැබූ) ආචාර්යයෝ කරුණු පසෙකින් අතවැස්සාට අනුකම්පා කරත්. මෙසේ ඔහු විසින් මේ දක්ෂිණ දිශාව උපද්‍රව රහිත කොට, ප්‍රතිභය රහිත කොට හවුරන ලද්දේ වෙයි.

13. පඤ්ඤා ඛෙ භහපතිපුඤ්ඤා යානෙහි සාමිකෙන පච්ඡමා දිසා හරියා පච්චුපට්ඨානඛෙ: සමානානාය, අනවමානාය,¹ අනතිවරියාය, ඉසාරියවොසසග්ගෙන, අලඛකාරානුපදනෙන. ඉමෙහි ඛෙ භහපතිපුඤ්ඤා පඤ්ඤා යානෙහි සාමිකෙන පච්ඡමා දිසා හරියා පච්චුපට්ඨිතා, පඤ්ඤා යානෙහි සාමිකං අනුකම්පනි: සුසංචිතිතකම්මනා ච භොති, සුසංගතිත-පරිජනා ව², අනතිවාරිති ව, සමහතං අනුරකඛිති, දඤ්ඤා ච භොති අනලසා සබ්බකිවෙවසු. ඉමෙහි ඛෙ භහපතිපුඤ්ඤා පඤ්ඤා යානෙහි සාමිකෙන පච්ඡමා දිසා හරියා පච්චුපට්ඨිතා ඉමෙහි පඤ්ඤා යානෙහි සාමිකං අනුකම්පනි. එවමස ඵසා පච්ඡමා දිසා පට්චජනා භොති ඛෙමා අපපට්ඨයා.

14. පඤ්ඤා ඛෙ භහපතිපුඤ්ඤා යානෙහි කුලපුකෙනන උකාරා දිසා මිත්තාමච්චා පච්චුපට්ඨානඛෙ: දනෙන, පෙයාවච්ඡෙත³, අසථවරියාය සමානානාය, අච්චිසංචාදනාය. ඉමෙහි ඛෙ භහපතිපුඤ්ඤා පඤ්ඤා යානෙහි කුලපුකෙනන උකාරා දිසා මිත්තාමච්චා පච්චුපට්ඨිතා පඤ්ඤා යානෙහි කුලපුකං අනුකම්පනි: පමනං රකඛනති, පමනසා සාපකෙයාං රකඛනති, භිතසා සරණං භොනති, ආපදසු න විජහනති අපරපජා වසා පට්ඨෙජනති. ඉමෙහි ඛෙ භහපතිපුඤ්ඤා පඤ්ඤා යානෙහි කුලපුකෙනන උකාරා දිසා මිත්තාමච්චා පච්චුපට්ඨිතා ඉමෙහි පඤ්ඤා යානෙහි කුලපුකං අනුකම්පනි. එවමස ඵසා උකාරා දිසා පට්චජනා භොති ඛෙමා අපපට්ඨයා.

1. අවමානනාය (සනා ආ)
 2. සමහතිත පරිජනා ව (මජ්ඣ)
 3. පියවච්ඡෙත (සනා කම)

13. ගැහැවිපුත, කරුණු පසෙකින් සැමියා විසින් පැසීම දෙස වූ භායානිව උපසාරාතව්‍ය (උවටන් කළ යුතු) වෙයි: සම්භාවන වචනයෙන් ද අවමන් බස් නොකීමෙන් ද, පරමුවන් කරා නො යෑමෙන් ද, ගෙහි කටයුතුවල අධි-පති බව ආයට බාර දීමෙන් ද, තමන් පොහොසත් පරිදි ඇඳුම් පැලඳුම් සපයා දීමෙන්ද යන කරුණු පසිනි. ගැහැවි පුත, මේ කරුණු පසින් සැමියා විසින් පශ්චිමදිශා සංඛ්‍යාත භායානිව උවටන් කරනු ලැබුවා, කරුණු පසෙකින් සැමියාට අනුකම්පා කෙරෙයි: (කැඳබන් පිසීම ආ විසින් කලට වෙලාවට) මනා කොට කරන ලද කර්මාන්ත ඇත්තී ද වෙයි, මොනොවට සංග්‍රහ කරන ලද පරිවාර ජනයා ඇත්තී ද වෙයි, සැමියා හැර අන් පුරුෂයකු සිතිනුදු නො පතන්නී වෙයි, සැමියා විසින් ගෙනෙන ලද ධනය රකිසි, සියලු කටයුත්තෙහි දක්ෂ ද නොමැලී ද වෙයි. ගැහැවිපුත, මේ කරුණු පසින් සැමියා විසින් පශ්චිම දිශාසංඛ්‍යාත භායානිව උපසාරික වූවා (උවටන් කරන ලද්දී) මේ පසුවැ කී කරුණු පසින් සැමියාට අනුග්‍රහ කෙරෙයි. මෙසේ ඔහු විසින් මේ පැසීමදෙස නිරූපදාන ව, ප්‍රතිභය රහිත ව හවුරන ලද්දේ වෙයි.

14. ගැහැවි පුත, කුලපුතු විසින් කරුණු පසෙකින් උත්තර දිශා නැමැති මිත්‍රාමාත්‍යයෝ (මිත්‍රයෝ ද සැප දුක දෙකෙහි එක් වූ කටයුතු කරන්නෝ ද) උවටන් කළයුතු හ: දනයෙන් ද ප්‍රිය වචනයෙන් ද අර්ථ වයානියෙන් ද සමානාත්මතායෙන් ද නොරවටන බැවින් ද යන පසිනි. ගැහැවි පුත, මේ පස් කරුණින් කුලපුතු විසින් උත්තර දිශාව වූ මිත්‍රා-මාත්‍යයෝ උවටන් කරන ලද්දහු, කරුණු පසෙකින් කුලපුතට අනුකම්පා කරත්: රහමෙරින් මත් වූවහු රැකගනිත්, මත් වූ භොක්තහු හේ වස්-තුව රැක දෙත්, උවදුරකට පැමිණියාහට පිහිට වෙත්, විපත්ති දී අත් නො හරිත්, ඔහු හේ දරැමුනුබුරනට ද මමන්වයෙන් සංග්‍රහ කරත්. ගැහැවි-පුත, මේ කරුණු පසින් කුලපුතු විසින් උත්තරදිශා සංඛ්‍යාත මිත්‍රාමාත්‍ය යෝ උවටන් කරන ලදුවෝ, පසු වූ කී කරුණු පසින් කුලපුතට අනු-ග්‍රහ කෙරෙත්. මෙසේ ඔහු විසින් මේ උතුරු දෙස නිරූපදාන කොට, ප්‍රතිභය රහිත කොට, හවුරන ලද්දේ වෙයි.

15. පඤ්චි ඛො ගහපතිපුත්ත යානෙහි අධිරකෙන¹ හෙට්ඨිමා දිසා දසකමමකරා පච්චුපට්ඨාතඛබ්බා: යථාබලං කමමන්තසංවිධානෙන, හත්ත- වෙතනානුපදනෙන, ගිලානුපට්ඨානෙන, අවජරියානං රසානං සංචීභාගෙන, සමයෙ වොසසග්ගෙන. ඉමෙහි ඛො ගහපතිපුත්ත පඤ්චි යානෙහි අධිර- කෙන හෙට්ඨිමා දිසා දසකමමකරා පච්චුපට්ඨිතා පඤ්චි යානෙහි අධිරකං අනුකමපනති. පුබ්බුට්ඨාසීනො ච භොනති, පච්ඡානිපාතිනො ච දින්නා- ද්ධිනො ච, සුකතකමමකරා ච, කිත්තිව ණණ්ණරා ච. ඉමෙහි ඛො ගහපති- පුත්ත පඤ්චි යානෙහි අධිරකෙන හෙට්ඨිමා දිසා දසකමමකරා පච්චු- පට්ඨිතා ඉමෙහි පඤ්චි යානෙහි අධිරකං අනුකමපනති. එවමසස එසා හෙට්ඨිමා දිසා පට්චජන්තා භොති ඛෙමා අපච්චගයා.

16. පඤ්චි ඛො ගහපතිපුත්ත යානෙහි කුලපුත්තෙන උපරිමා දිසා සමණ්ණාභමණා පච්චුපට්ඨාතඛබ්බා: මෙත්තෙන කායකමමෙන, මෙත්තෙන චචිකමමෙන, මෙත්තෙන මනොකමමෙන, අනාවටඤ්ච රතාය, ආචීසානුප- දනෙන. ඉමෙහි ඛො ගහපතිපුත්ත පඤ්චි යානෙහි කුලපුත්තෙන උපරිමා දිසා සමණ්ණාභමණා පච්චුපට්ඨිතා ඡහි යානෙහි කුලපුත්තං අනුකමපනති. පාපා නිවාරෙනති, කල්යාණෙන නිවෙසෙනති, කල්යාණෙන මනසා අනුකමපනති, අස්සුතං සාවෙනති, සුතං පරියොදපෙනති, සග්ගසස මග්ගං ආචීකඛනති. ඉමෙහි ඛො ගහපතිපුත්ත ඡහි යානෙහි කුලපුත්තෙන උපරිමා දිසා සමණ්ණාභමණා පච්චුපට්ඨිතා ඉමෙහි ඡහි යානෙහි කුලපුත්තං අනු- කමපනති. එවමසස එසා උපරිමා දිසා පට්චජන්තා භොති ඛෙමා අපච්ච- හයා'ති.

ඉදමචොච හගවා. ඉදං චන්ධා සුගතො අථාපරං එතදචොච සස්ථා:

17. “මාතාපිතා දිසා පුබ්බා ආචරියා දකඛිණා දිසා පුත්තදුරා දිසා පච්ඡා මිත්තාමචවා ච උත්තරා.
 දසකමමකරා හෙට්ඨා උඤ්ඨං සමණ්ණාභමණා එතා දිසා නමසෙසය්‍ය අලමත්තො කුලෙ ගිහි.

1. අසධිරකෙන (මජ්ඣං)

15. ගැහැවි පුත, කරුණු පසෙකින් ස්වාමියා විසින් යට දිසාව යැ යි කියන ලද දැසි දස් කම්කරුවෝ උවටන් කළ යුතු හ: ඔවුන්ගේ ශක්තියට අනුරූප ලෙස කර්මාන්ත විධාන කිරීමෙන් ද බත් වැටුප් දීමෙන් ද, ගිලන් වූ කල ඔවුනට නිසි උපසාධන යොදලීමෙන් ද, මිහිරි රස බොජුන් (තමා හුදෙකලාව නො වළඳා) ඔවුනටත් දීමෙන් ද සුදුසු කාලයන්හි වැඩෙන් මුද්‍රා හැරීමෙන් ද යන පසිනි. ගැහැවි පුත, මේ කරුණු පසින් ස්වාමියා විසින් යට දෙස යැ යි කියන ලද දැසි දස් කඹුරෝ උවටන් කරන ලද්දහු මේ කරුණු පසෙකින් ස්වාමියාට අනුග්‍රහ කරත්; ස්වාමියාට පළමුවෙන් ම නැඟී සිටින්නාහු ද වෙත්, ස්වාමියාට පසුව නිදන්නාහු ද වෙත්, (කිසිත් භොරා නොගන්නාහු) ස්වාමියා දුන් දෑම ගන්නා සුලු වෙත්, මනා කොට කඤ්ඤා ලද කර්මාන්ත ඇත්තාහු ද වෙත්, ස්වාමියාගේ ගුණ කරාව පතුරුවන්නාහු ද වෙත්. ගැහැවිපුත, මේ පස් කරුණින් ස්වාමියා විසින් යට දෙස නැමැති දැසි දස් කඹුරෝ උවටන් කරනු ලැබුවාහු, පසුව කී කරුණු පසින් ස්වාමියාට අනුග්‍රහ කරත්. මෙසේ ඔහු විසින් මේ යට දෙස නිරූපදාන කොට ප්‍රතිභය රහිත කොට හවුරන ලද්දේ වෙයි.

16. ගැහැවි පුත, කරුණු පසෙකින් කුලපුතු විසින් උපරිම දිශාසංඛ්‍යාත මහණ බමුණෝ උවටන් කළ යුතු හ: මෙමත්‍රී සහගත කායකර්මයෙන්, මෙමත්‍රී සහගත වාක්කර්මයෙන්, මෙමත්‍රී සහගත මනාකර්මයෙන්, නො වැසු දෙර ඇති බැවින්, ආභාරපාන සැපයීමෙන් යන පසිනි. ගැහැවිපුත, මේ පස් කරුණින් කුලපුතු විසින් උඩ දිසාව යැ යි කියන ලද මහණ බමුණෝ උපස්ථිත වුවාහු, කරුණු සපයෙකින් කුලපුතුට අනුග්‍රහ කෙරෙත්: පවින් වළකාලත්, පිණෙහි යොදලත්, කලන සිතින් අනුග්‍රහ කෙරෙත්, නො ඇසු විරු දහම් අස්වත්, අසා ඇති දහම් (සැක දුරැවීමෙන්) පිරිසිදු කරවත්, සුගතියට මහ කියත්. ගැහැවිපුත, මේ කරුණු සසින් කුලපුතු විසින් උපරිමදිශාසංඛ්‍යාත මහණ බමුණෝ උවටන් කරන ලද්දහු, මේ කරුණු සසින් කුලපුතුට අනුග්‍රහ කෙරෙත්. මෙසේ ඔහු විසින් මේ උඩ දෙස නිරූපදාන කොට, ප්‍රතිභය රහිත කොට, හවුරන ලද්දේ වෙයි."

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදාළ සේක. ශාසනා වූ සුගතයන් වහන්සේ මෙය වදාරා ශාරා බන්ධන විසින් අනෙකක් වූ මේ වචන වදාළ සේක:

මා පියෝ පෙර දෙස ය. ආචාර්යයෝ දකුණු දෙස ය, අඹුදරුවෝ පැයිම දෙස ය, මිත්‍රාමාත්‍යයෝ උතුරු දෙස ය

දැසි දස් කඹුරෝ යට දෙස ය, මහණ බමුණෝ උඩ දෙස ය. කුලයෙහි (කුලය රැක්මෙහි) සමර්ථ ස්වාමියා ඇති ගෘහස්ථ තෙමේ මේ ස දිසා නමදනේය.

පණ්ඩිතො සිලසම්පන්නො සණේභා ව පටිභානවා,
නිවාතවුතති අසුදොධා තාදිසො ලභතෙ යසං.

උට්ඨානතො අනලසො ආපදසු න වෙධති,
අච්ඡින්නවුතති මෙධාවී තාදිසො ලභතෙ යසං.

සඛ්භාහතො මිත්තකරො වදඤ්ඤා විතමච්ඡරො,
නෙතා විනෙතා අනුනෙතා තාදිසො ලභතෙ යසං.

දනඤ්ඤි පෙය්‍යවජ්ජඤ්ඤි අසුචරියා ව යා ඉධ,
සමානකතා ව ධම්මෙසු තසු තසු යථාරහං.

එතෙ ධො සඛ්භා ලොකෙ රථසසුචි'ව යායතො,
එතෙ ව සඛ්භා නාඤ්ඤ න මාතා සුත්තකාරණා,
ලභෙථ මානං සුඡං වා පිතා වා සුත්තකාරණා.

යසමා ව සඛ්භහෙ එතෙ සම්මෙවකඛන්ති¹ පණ්ඩිතා,
තසමා මහත්තං පපොනති පාසංසා ව භවන්ති තෙ'ති.

18. එවං වුත්තෙ සිභාලකො² ගහපතිසුත්තො භගවන්තං එතදවොච:
අභිකකන්තං භනෙත, අභිකකන්තං භනෙත. සෙය්‍යථාපි භනෙත කිකකුජ්ජිතං
වා උකකුජ්ජය්‍යා, පටිච්ඡන්තං වා විචරෙය්‍යා, මුලුභසක වා මග්ගං
ආචිකෙඛය්‍යා, අත්ඨකාරෙ වා තෙලපජ්ජාතං ධාරෙය්‍යා වනඛුමනෙතා රූපානි
දකඛන්ති, එවමෙව භගවතා අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො.
එසාහං භනෙත භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි, ධම්මඤ්ඤි භික්ඛුසඛ්භඤ්ඤි.
උපාසකං මං භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණ්දුපෙතං සරණං ගතන්ති.

සිභාලසුත්තං නිවර්තං අවධාමං.

1. සම්මපෙකඛනති (මජ්ඣං)
2. සිඛ්භාලොචාදසුත්තං (PTS)

පණ්ඩිත වූ, සිල්වත්, සියුම් අරුත් දන්නා, වැටුණෙන ක්‍රවණුති, යටත් පැවැතුම් ඇති, හැඩි දැඩි නොවූ, එබඳු තැනැත්තේ යශස් ලබයි.

නැඟී සිටුනා (උච්ඡානවීර්ය යුක්ත) අලස නො වූ තැනැත්තේ ආපද-වත්තිදී නො සැලෙයි. අබණ්ඩ වෘත්ති ඇති, ස්ථානොචිත ප්‍රඥා ඇති, එබඳු තැනැත්තේ යශස් ලබයි.

සිටු සහරාවතින් සංග්‍රහ කරන, මිතුරන් සොයන, වදනා වූ, පහ වූ මසුරු බව ඇති, කරුණු දක්වා මහ පෙන්වන, හික්මවන, පුන පුනා මහ පෙන්වන, එබඳු තැනැත්තේ යශස් ලබයි.

දනය ද ප්‍රිය වචන ද මෙහි යම් අර්ථවයභාවෙක් වේ නම් එය ද, ඒ ඒ ප්‍රභූලා කෙරෙහි සුදුසු පරිදි, ධර්මයන්හි සුදුසු පරිදි සමානාත්මතාව ද, යන මොහු යන්නාවූ රියකට එහි ඇණය මෙන් ලොවැ සඩ්ග්‍රහයෝ ය. මේ සංග්‍රහයෝ නොමැත්තාහු නම්, පුතුගේ කරුණින් මව හෝ පුතුගේ කරුණින් පියා හෝ බුහුමනක් හෝ පූජාවක් හෝ නොලබන්නෝ ය.

යම් හෙයෙකින් පණ්ඩිතයෝ මේ සඩ්ග්‍රහයන් මොනොවට දක්නාහු ද, එහෙයින් මහත්තයට පැමිණෙත්. ඔහු සෙසු ලෝ වැස්සා විසින් පැසැසියැ යුක්තෝ ද වෙත්.”

18. මෙසේ වදළ කල්හි ගැහැවිපුත් සිභාලක තෙමේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට, “වහන්ස, අභිකාන්ත යැ, වහන්ස, අභිකාන්ත යැ. වහන්ස, යම්සේ යටිකුරු කළ දැයක් උඩුකුරු කරන්නේ හෝ වේ ද, වැසුණු දැයක් විවෘත කරන්නේ හෝ වේ ද, මුළා වූවක්හට මහ කියන්නේ හෝ වේ ද, ‘ඇස් ඇතියන් රූප දකිති’ යි අදුරෙහි තෙල් පහනක් දරන්නේ හෝ වේ ද, එ පරිද්දෙන් ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් නො යෙක් කාරණයෙන් ධර්මය පැවැසිණ. වහන්ස, ඒ මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සරණ යෙමි, ධර්මය ද හික්මුසඩ්සයා ද සරණ යෙමි. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මා අද පටන් කොට යවදීව සරණ ගිය උච්ඡක්ඛු කොට සලකන සේක් ව’යි මේ වචන කී ය.

අට වැනි සිභාලක සූත්‍රය නිමියේ යැ.

9

ආචාර්යවිසයය

1. එවං මෙ සුතං:

එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ගිජ්ඣකුටෙ පබ්බතෙ. අථ ඛො චක්ඛාරො මහාරාජා¹ මහතියා ච යකඛසෙනාය මහතියා ච ගනඛඛසෙනාය මහතියා ච කුමභණ්ඩසෙනාය මහතියා ච නාගසෙනාය, චතුදදිසං රක්ඛං යපෙඤා, චතුදදිසං ගුම්ඛං යපෙඤා, චතුදදිසං ඔවරණං යපෙඤා, අභිකකතනාය රතතියා අභිකකතනවණ්ණො කෙවලකපං ගිජ්ඣකුටං² ඔභාසෙඤා, යෙන භගවා තෙනුපසංකම්භු උපසඛකම්භා භගවතනා අභිවාදෙඤා එකමනනා නිසීදිංසු. තෙ පි ඛො යකඛා අපෙඤාකවෙච භගවතනා අභිවාදෙඤා එකමනනා නිසීදිංසු, අපෙඤාකවෙච භගවතා සඳ්ඛං සමමොදිංසු සමමොදනීයං කථං සාරාතීයං චිතියාරෙඤා එකමනනා නිසීදිංසු. අපෙඤාකවෙච යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පනාමෙඤා එකමනනා නිසීදිංසු. අපෙඤාකවෙච නාමගොතනං සාවෙඤා එකමනනා නිසීදිංසු අපෙඤාකවෙච තුණහිභුතා එකමනනා නිසීදිංසු.

2. එකමනනා නිසීදෙනා ඛො වෙසසවණො මහාරාජා භගවතනා එතදවොච:

“සන්ති හි භනෙන උළාරා යකඛා භගවතො අපසසනා. සන්ති හි භනෙන උළාරා යකඛා භගවතො පසසනා. සන්ති හි භනෙන මජ්ඣමා යකඛා භගවතො අපසසනා. සන්ති හි භනෙන මජ්ඣමා යකඛා භගවතො පසසනා. සන්ති හි භනෙන නිවා යකඛා භගවතො අපසසනා. සන්ති හි භනෙන නිවා යකඛා භගවතො පසසනා.

1. මහාරාජානො - මජ්ඣ.
2. ගිජ්ඣකුට පබ්බතං - මජ්ඣ.

ආධ්‍යාපන විද්‍යා සූත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී:

එක් සමයෙක්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවර නිසා ගිඤ්ඤුළු පව්වෙහි වැඩ වසන සේක. එ කලා වරම් දෙව් මහරජුහු සතර දෙනා මහත් යක්ෂයෝනායෙන් ද මහත් ගන්ධර්ව සේනායෙන් ද මහත් කුම්භාණ්ඩ සේනායෙන් ද මහත් නාගයෝනායෙන් ද (අසුරයෝ වළක්වාලනු පිණිස සක්දෙව්දුහු ගේ) සතර දෙසැ රකවල් තබා, සතර දෙසැ බලමුළු පිහිටුවා, සතර දිගැ මුර කරුවන් රඳවා, රෑ (පෙරයම) ඉක්මි කළුහි, අභිකාර්ත වූ ගර්ච්ඡා ඇත්තාහු, සියලු ගිඤ්ඤුළු පව්ව එකලු කොට, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹියාහ. එළැඹූ ඔබ ආදරයෙන් වැද එකක් පස් වැ හුන්හ. (මවුන් පිරිවර වූ) ඒ යක්කු ද ඇතැම් කෙනෙක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ආදරයෙන් වැද එක් පසෙක උන්හ. ඇතැම් කෙනෙක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හා සතුටු වූහ. සතුටට කරුණු වූ, සිතැ රැදැවියැ යුතු වූ කථාව නිමවා එක් පසෙක හුන්හ. ඇතැම් කෙනෙක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දෙසට ඇදීලී නමා එක් පසෙක හුන්හ. ඇතැම් කෙනෙක් නම් ගොත් අස්වා එක් පසෙක හුන්හ. ඇතැම් කෙනෙක් නිහඬ වූ එක් පසෙක හුන්හ.

2. එක් පසෙක හුන් ම වෙසවුණු මහරජ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මෙ කරුණ සැළ කෙළේ ය:

“වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට නො පැහැදුණු මහ තෙදකි යක්කු වෙත් ම ය. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පැහැදුණු මහ තෙදකි යක්කු ද වෙත් ම ය. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට නො පහන් වූ මැදුම් තෙදකි යක්කු ද වෙත් ම ය. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පහන් වූ මැදුම් තෙදකි යක්කු ද වෙත් ම ය, වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට නො පහන් වූ හීන තෙද ඇති යක්කු ද වෙත් ම ය, වහන්ස භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පහන් වූ හීන තෙද ඇති යක්කු ද වෙත් ම ය.

යෙභුයොන ඛො පන භනෙත යකඛා අපසසනකා යෙව භගවතො. තං කිසස හෙතු: භගවා හි භනෙත පාණාතිපාතා වෙරමණියා ධම්මං දෙසෙති, අදිකකාදනා වෙරමණියා ධම්මං දෙසෙති, කාමෙසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණියා ධම්මං දෙසෙති, මුසාවාදවෙරමණියා ධම්මං දෙසෙති, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදවධානා වෙරමණියා ධම්මං දෙසෙති, යෙභුයොන ඛො පන භනෙත යකඛා අපපටිචිරතා යෙව පාණාතිපාතා, අපපටිචිරතා අදිකකාදනා, අපපටිචිරතා කාමෙසු මිච්ඡාචාරා, අපපටිචිරතා මුසාවාද, අපපටිචිරතා සුරාමෙරයමජ්ජපමාදවධානා. තෙසනං හොති අපපයං අමනාපං. සනති හි භනෙත භගවතො සාවකා, අරඤ්ඤා වනපඤ්ඤා¹ පනතාති සෙනාසනාති පටිසෙවහති අපසද්දති අපතීගෙසාසාති විජනවාතාති මනුසසරාභසෙයාකාති² පටිසලානාසාරුප්පාති. තස්ස සනති උළාරා යකඛා නිවාසිතො යෙ ඉමස්මි භගවතො පාවචනෙ අපසසනකා. තෙසං පසාදය උග්ගණ්ණාතු භනෙත භගවා ආටානාටියං රකඛං හිකඛුනං හිකඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං ගුත්තියා රකඛාය අවිහිංසාය ඵාසුචිභාරායා''ති.

3. අධිවාසෙදි භගවා තුණ්හිභාවෙන. අථ ඛො වෙසවණො මහාරාජා භගවතො අධිවාසනං විදිඤ්ඤා තායං වෙලායං ඉමං ආටානාටියං රකඛං අභාසි:

4. “විපසිසස්³ නමස්සු වකඛුමනකංසා සිරිමතො සිට්ඨිසස පි⁴ නමස්සු සබ්බගුණානුකම්පිතො

වෙසසගුසස නමස්සු නභාතකසස් තපසිතො නමස්සු කකුසඤ්ඤා මාරසෙනාපමද්දිතො

කොණාගමනසස නමස්සු මුහුණ්ණසස වුසිමතො, කසපසස නමස්සු විපමුක්ඛසස සබ්බධි.

1. අරඤ්ඤාවනපඤ්ඤාති (මජ්ඣං)	3. විපසිසස ව (මජ්ඣං)
2. රාරඤ්ඤායාකාති (සීඵු, මජ්ඣං)	4. සිට්ඨිසස ව (මජ්ඣං)
5. වෙසසගුසස ව (මජ්ඣං)	

වහන්ස, බොහෝ සෙයින් යක්කු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට නො පැදුණෝ ම වෙත්. ඒ කවර හෙයින් ද යත්: වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වනාහි පණිවායෙන් වැළැක්ම පිණිස දහම් දෙසන සේක, අයිනාදනින් වැළැක්ම පිණිස දහම් දෙසන සේක, කාමයන්හි වැරදි හැසිරීමෙන් වැළැක්ම පිණිස දහම් දෙසන සේක, මුසවායෙන් වළක්නා පිණිස දහම් දෙසන සේක, මත්බවට හා පමාවට කරුණු වූ රහමෙර පිමෙන් වැළැක්ම පිණිස දහම් දෙසන සේක. වහන්ස, යක්කු වනාහි බොහෝ සෙයින් පණිවායෙන් නො වැළැක්කාහු ම ය, අයිනාදනින් නො වැළැක්කාහු ම ය, කාමයන්හි වැරදි හැසිරීමෙන් නො වැළැක්කාහු ම ය, මුසවායෙන් නො වැළැක්කාහු ම ය, මත් බවට ද පමාවට ද කාරණ වූ රහමෙර පිමෙන් නො වැළැක්කාහු ම ය, ඔවුනට ඒ (භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ) දහම් දෙසුම අප්‍රිය වේ, අමනාප වේ. වහන්ස, යම් කෙනෙක් අල්පශබ්ද ඇති, මද වූ හඬ ඇති, පහ වූ ජනවාතය ඇති, මිනිසුන්ගේ හුදෙකලා වැ කළ යුතු ක්‍රියාවනට නිසි වූ, එකලා වැ හිදීමට සුදුසු වූ, අරණ්‍ය වනප්‍රස්ථයන් (ග්‍රාමෝපාවරයෙන් දුර වූ සෙනසුන්) ද, (මනුෂ්‍යෝපවාර වීරහිත) බොහෝ දුර සෙනසුන් ද සේවනය කෙරෙත් ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ එසේ වූ ශ්‍රාවකයෝ වෙත් ම ය. මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ සස්තෙහි නො පහන් වූ ඒ සෙනසුන්හි නිවැසි මහ තෙදුති යක්කු වෙත්. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඔවුන් ගේ පැහැදීම පිණිස මහණුන් ගේ මෙහෙණන් ගේ උවසුවන්ගේ උවැසියන් ගේ ගුප්තිය පිණිස, ආරක්ෂාව පිණිස, පිඩාවක් නොවනු පිණිස, පහසු වාසය පිණිස, ආටානාටිය පිරිත උගන්නා සේක් ව" යි (කියේ ය). භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නිහඬ වැ ඉවසු සේක.

3. ඉක්බිති වෙසවුණු මහ රජ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඉවැසු නියාදන, ඒ වේලෙහි මේ ආටානාටිය පිරිත කියේ ය:

4. “පසැස් ඇති සිරිමත් වූ විපස්සි බුදුරජුනට නමස්කාර වේ වා. සියලු සත්තට අනුකම්පා ඇති සිව් බුදුරජුනට ද නමස්කාර වේ වා..

සෝදහළ කෙලෙස් ඇති, තපස්වී වූ වෙස්සභු බුදුරජුනට නමස්කාර වේ වා. මරසෙන් මැඩැලූ කකුසඳු බුදුරජුනට නමස්කාර වේ වා,

බාහිත පාපී වූ, වැස නිමැ වූ මහ බඹසර ඇති, කෝණාගමන බුදුරජුනට නමස්කාර වේ වා. හැම දයෙහි මිදුණා වූ කසුප් බුදුරජුනට නමස්කාර වේ වා.

අඛිඛිරසසස නමඤ්ඤ සකාපුත්තසස සිරිමනො
යො ඉමං ධම්මදෙසෙසි¹ සබ්බදුසකිපනුදනං.

යෙ වාපි නිබ්බුතා ලොකෙ යථාභූතං විපසිසුං
තෙ ජනා අපිසුණා² මහනතා විතසාරදං.

5. භිතං දෙවමනුසසානං යං නමසසනති ගොතමං
විජ්ජාවරණසමපන්නං මහනතං විතසාරදං.

යතො උග්ගච්ඡති සුරියො³ ආදිච්චො මණ්ඩලී මහා
යසස චුග්ගච්ඡමානසස සංවරී පි නිරුජ්ඣති.

යසස චුග්ගතෙ සුරියො³ දිවසො³ති පච්චවති,
රහදො පි තස් ගම්භීරො සමුද්දො සරිතොදකො

එවං නං තස් ජානනති සමුද්දො සරිතොදකො,
ඉතො සා පුරිමා දිසා ඉති නං ආවිකකති ජනො
යං දිසං දභිපාලෙති මහාරාජා යසසසි සො

ගකිබ්බානං ආධිපති ධතරච්චො³ තී නාම සො
රමති නවවගීතෙහි ගජධිබ්බති පුරකබ්බතො

පුත්තා පි තසස බහවො එකනාමා³ති මෙ සුත්තං,
අසීතිං දස එකො ව ඉඤ්ජනාමා මහබ්බලා

තෙ වාපි බුද්ධං දිසවාන බුද්ධං ආදිච්චබ්බනුතං
දුරතො³ව නමසසනති මහනතං විතසාරදං
නමො තෙ පුරිසාරඤ්ඤ නමො තෙ පුරිසුත්තම

කුසලෙන සමෙකබ්බි
අමනුසසා පි තං වඤ්ඤති,
සුත්තං නොතං අභිණ්ණසො තසමා එවං වදෙමසෙ

1. ධම්මං දෙසෙසි-මජ්ඣං
2. සුරියො -මජ්ඣං
3. සුරියො -මජ්ඣං

යමෙක් සියලු දුක් දුරු ලන මේ ධර්මය දෙසි ද, ශ්‍රීමත් වූ ඒ ආකාරයට අභිභවයෙන් වහන්සේට නමස්කාර වේවා,

ලොවැ යම් කෙනෙක් තුමු නිවුණාහු තත් වූ පරිදි (සත්‍යයන්) විවසුන් නුවණින් දුටුහු ද, මහත් වූ, පහ වූ බිය ඇති, මාත්‍රභාණි වූ (මුසවා කේලාම් ඇ නො කියන) ඒ ක්ෂිණසුවයෝ,

5. දෙවමිනිස්තට භිත වූ (මෙත් පතුරුවන), විද්‍යා හා වරණධර්මයෙන් සම්පූර්ණ වූ, මහත්ත්වයට පැමිණි, පහ වූ බිය ඇති යම් බදු වූ ගෞතමයන් වහන්සේට නමස්කාර කෙරෙත් ද, ඒ බුදුරජුන්ට ද ඔබට පළමු වැ සිටි බුදුවරුන්ට ද නමස්කාර වේවා,

මහා රජම් මණ්ඩලයක් ඇති, ආදිත්‍යසභිබ්‍යාත සුර්ය තෙමේ යම් තැනෙකින් උද වේ ද, යම් ඒ භිරුහු නැගෙන කල්හි රාත්‍රියක් අතුරු දහන් වේ ද,

යම් දිගෙක භිරු නැගී කල්හි දහවලැ හි කියනු ලැබේ ද, එ දිගැ, පිවිසුණු නදී ජලය ඇති සමුද්‍ර නම් වූ ගැඹුරු ජලාශයය වෙයි.

මෙසේ එහි එය නදීජලය ඇති මුහුදු යැයි දනිත්. කීර්තිමත් ඒ මහ රජෙක් යම් දිශාවක් පාලනය කෙරෙයි ද, එය මේ තැනින් පෙර දෙස යැයි මහ ජන තෙමේ කියයි.

ගන්ධර්වයන්ට අධිපති වූ, නම් වශයෙන් ධාතරාජ්‍යට යැයි ප්‍රකට වූ හේ තෙමේ ගදෙවචන් විසින් පෙරටු කරන ලද්දේ, නැටුම්ගැයුම්-නෙන් එහි සිත් අලවා වෙසෙයි.

ඔහුට (ඉන්ද්‍ර යන) එක් ම නමක් ඇති පුත්තු ද බොහෝ ඇතැ යි මා විසින් අසන ලදී. මහ බලැති ඉන්ද්‍ර නම් වූ ඔහු අසුවෙක් ද දශයෙක් ද එකෙක් ද (එක් අතු දෙනෙක්) වෙත්.

ඔහුද සුර්යබන්ධු වූ, කෙලෙස් නින්දෙන් පිබිදියා වූ, මහත්ත්වයට පැමිණි, පහ වූ හය ඇති බුදුරජුන් දැක,

‘පුරුෂාජානේයයෙනි, ඔබට නමස්කාර වේවා, පුරුෂොත්තමයෙනි, ඔබට නමස්කාර වේවා’ යි දුරු සිට ම නමස්කාර කෙරෙත්.

‘ඔබ නිපුණ වූ සර්වඥතාඥානයෙන් මහජනයා දෙස බලති’ යි කියා අමනුෂ්‍යයෝ ද ඔබ වදිති, මෙය අප විසින් එක්වත් අසන ලදී. එ හෙයින්,

‘ඒනං වජ්ජථ ගොතමං ඒනං වජ්ජම ගොතමං’
‘විජ්ජාවරණසම්පන්නං බුද්ධං වජ්ජම ගොතමං’

6. යෙන පෙනා පච්චවචන්ති පිසුණා පිව්ඪිමංසිකා,
පාණානිපානිනො එද්ද වොරා නෙකතිකා ජනා

ඉතො සා දකඛිණා දිසා ඉති නං ආවිකඛති ජනො,
යං දිසං අභිපාලෙති මහාරාජා යසසී සො

කුම්භණ්ඩානං ආධිපති විරුලොගා ඉති නාමසො,
රමති නචචගිතෙහි කුම්භණ්ඩහි පුරකඛිනො.

පුඤ්ඤා පි තසා ඛභවො එකනාමා’ති මෙ සුතං
අසීතිං දස එකො ව ඉන්ද්‍රනාමා මහබ්බලා

තෙ වාපි බුද්ධං දිසවාන බුද්ධං ආදිච්චබඤ්ඤිතං
සුරතො’ව නාමසකන්ති මහත්තං විතසාරදං
‘නමො තෙ පුරිසාරඤ්ඤා නමො තෙ පුරිසුඤ්ඤාම’.

කුසලෙන සමෙකඛසී
අමනුසසා පි තං වජ්ජනති
සුතං නෙතං අභිණ්ඤාසො තසො එවං වදෙමසෙ

‘ඒනං වජ්ජථ ගොතමං ඒනං වජ්ජම ගොතමං,
විජ්ජාවරණසම්පන්නං බුද්ධං වජ්ජම ගොතමං’.

7. යස්ථ වොග්ගච්ඡති සුරියො ආදිච්චො මණ්ඩලී මහා
යසා වොග්ගච්ඡමානසා දිවසො පි නිරුජ්ඣති.

යසා වොග්ගතෙ සුරියෙ සංවරී’ති පච්චවචති,
රහදො පි තස්ථ ගමහිරො සමුදෙසු සරිතොදකො.

1. ලුද්ධා -PTS. කම
2. තෙසාමධිපති රාජා ධාතරාඤ්ඤිති නාමනා: හතඨවාධිපති රාජා දෙවෙහි ස ව රක්ඛිතා:
3. තෙසාමධිපති රාජා විරුඨකොති නාමනා, තුමහාණධාධිපති රාජා සමේත සහ රක්ඛාදු කුම්භණ්ඩහි පුරකඛිතා-මහාවසතු.
පුඤ්ඤා පි තසා ඛභව - එකනාමා විවක්ඛණා:
අසීතිර්දස වෙටකාඨව - ඉන්ද්‍රනාමා මහාබ්බලා -ලලිතවිසාර

‘තෙපි ගෞතම ජිනායන් වහන්සේ වදිහු ද?’යි මෙසේ අපි කියමහ (අසමහ). ‘ගෞතම ජිනායන් වහන්සේ වදුමහ. විද්‍යාවරණසම්පන්න වූ ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේ වදුමහ’යි ඔහු කියත්.

6. කලුරිය කළාහු (මළ සිරුරු) යම් දෙසකට ‘ගෙන යනු ලැබෙත් ව’යි කියනු ලැබෙත් ද, කේලාම් කියන, පිටු මස් කන්නවුන් සේ පිටුපා ගිය කලා ගරහන, පණ්ඩා කරන, රෝද වූ, සොර වූ කපට වූ (අපරාධකාරී)ජනයෝ යම් දිගකට ගෙන ගොස් නසනු ලබත් වා’යි කියනු ලැබෙත් ද.

ඒ යම් දිශාවක් යශස්වී මහරජෙක් පාලනය කෙරෙයි ද, ඒ මෙයින් දකුණු දිග යැ යි මහ ජන තෙමේ කියයි.

එ දෙසෙහි කුම්භාණ්ඩයනට අධිපති වූ, නම් විසින් විරූඝක යැ යි ප්‍රකට රජ තෙමේ කුම්භාණ්ඩයන් විසින් පෙරටු කරන ලද්දේ නැවුමෙන් ගැයුමෙන් සිත් අලවා වෙසෙයි.

ඔහුට එක්ම නමක් ඇති බොහෝ පුත්‍රයෝ ද වෙත්. ඉන්ද්‍ර නම් වූ මහ බලැති ඔව්හු එක් අනු දෙනෙකැ යි මා විසින් අසන ලදී.

ඔහු ද සුර්යබන්ධු වූ, මහත් බවට පැමිණි, පහ වූ බිය ඇති, කෙලෙස් නින්දෙන් පිබිදුණු බුදුරජාණන් වහන්සේ දැක, ‘ආජානෙය පුරුෂයාණනි, ඔබට නමස්කාර වේ වා’ පුරුෂොත්තමයාණනි, ඔබට නමස්කාර වේ වා’ යි දුරැ සිට ම නමස්කාර කෙරෙත්.

‘ඔබ නිපුණ වූ සර්වඥතාඤ්ඤතයෙන් මහජනයා දෙස බලති’ යි අමනුෂ්‍යයෝ ද ඔබ වදිති. මෙය අප විසින් එක්වත් අසන ලදී. එහෙයින්,

‘තෙපි ගෞතම ජිනායන් වහන්සේ වදිහු ද?’ යි අපි මෙසේ ප්‍රශ්න වශයෙන් කියමහ. ‘අපි ගෞතම ජිනායන් වහන්සේ වදිමහ. විද්‍යාවරණසම්පන්න වූ ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේ වදිමහ’යි (ඔහු උත්තර දෙත්).

7. මහ රස්මවුලු ඇති, ආදිත්‍ය නම් වූ හිරු යම් දිගෙක බස්නේ ද, යම් ඒ හිරු බස්නා කල්හි දහවලත් අතුරුදහන් වේ ද,

යම් දිනකට හිරු බැස ගිය කලා රාත්‍රී යැ යි කියනු ලැබේ ද, එ දිගැ, පිවිසුණු නදීජලය ඇති සමුද්‍ර නම් වූ ගැඹුරු ජලාශයය වෙයි.

එවං නං තස් ජානන්ති සමුදෙසු සරිතොදකො
ඉතො සා පච්ඡිමා දිසා ඉති නං ආචිකන්ති ජනො
යං දිසං අභිපාලෙති මහාරාජා යසසසී සො.

නාගානාඤ්ච¹ ආධිපති වීරුපකෙඛා² ඉති නාමසො,
රමති නච්චිභිතෙභි නාගෙභෙව පුරෙකඛතො³

පුත්තා පි තස්ස බහවො එකනාමා⁴ ති මෙ සුත්තං,
අසීති. දස එකො ව ඉඤ්ජනාමා මහබ්බලා

තෙ වාපි බුධිං දිස්වාන බුධිං ආදිවචනබුනං
දුරතො⁵ ව නමසසන්ති මහන්තං විතසාරදං,
නමො තෙ පුරිසාජඤ්ඤ නමො තෙ පුරිසුත්තම

කුසලෙන සමෙකඛසී
අමනුසසා පි තං වඤ්ඤන්ති
සුත්තං නෙතං අභිඤ්ඤසො තසො එවං වදෙමසෙ:

“ජීනං වඤ්ඤම ගොතමං ජීනං වඤ්ඤම ගොතමං,
විජ්ජාවරණසම්පන්නං බුද්ධිං වඤ්ඤම ගොතමං”

8. යෙන උත්තරකුරු රමමා¹ මහානෙරු සුදසසනො,
මනුසසා තස් ජායන්ති අමමා අපරිග්ගහා

න තෙ බිජං පවපන්ති නපි නියන්ති නඛබලා
අකච්චපාකිමං සාලිං පරිභුඤ්ඤන්ති මානුසා

අකණං අචුසං සුඤ්ඤං සුගන්ධං තඤ්ඤලප්ඵලං,
කුඤ්ඤිකීරෙ පච්චිනාන තතො භුඤ්ඤන්ති භොජනං

ගාචිං එකබුරං කඤ්ඤා අනුයන්ති දියොදිසං,
පසුං එකබුරං කඤ්ඤා අනුයන්ති දියොදිසං

1. නාගානං - PTS
2. වීරුපකෙඛා ඉති - PTS
3. උත්තර කුරුවෙහා - මජ්ඣං
4. ඉඤ්ජනාමා - PTS, ඉඤ්ජි වා වාහනං - මජ්ඣං
5. තෙමාමධිපති රාජා වීරුපාකෙඛා ඉති නාමකා
ස වො නාගාපිපො රාජා වීරුඤ්ඤා සහ රසභු
සඵනාගෙභි රසභිකා - මහාවංසභු

මෙසේ එහි එය නදීපලය ඇති මුහුද යැ යි දනිත්. යශස් ඇති ඒ මහරජෙක් යම් දිගක් පාලනය කෙරෙයි ද, එය මෙ තැනින් පැසීම දෙස යැ යි මහ ජනයා කියයි.

නාගයනට අධිපති වූ, නම් විසින් විරූපාක්ෂ යැ යි ප්‍රකට වූ හේ නාගයන් විසින් පෙරවූ කරන ලද්දේ, නැවුම් ගැයුම්තොත් සිත් අලවා එහි වෙසෙයි.

ඔහුට එක් ම නමක් ඇති පුතුන් ද බොහෝ ඇතැ යි මා විසින් අසන ලදී. මහ බලැති ඉන්ද්‍ර නම් වූ ඔහු එක් අතූ දෙනෙක් වෙත්.

ඔහු ද සුර්යබන්ධු වූ, කෙලෙස් නින්දෙන් පිබිදියා වූ, මහත්ත්වයට පැමිණි, පහ වූ බිය ඇති, බුදුරජුන් දැක,

‘ආජානෙය පුරුෂයාණනි, ඔබට නමස්කාර වේ වා, පුරුෂොත්තමයාණනි, ඔබට නමස්කාර වේ’ වා යි දුරැ සිට ම නමස්කාර කෙරෙත්.

‘ඔබ නිපුණ වූ සර්වඥතාඥානයෙන් මහ ජනයා දෙස බලකි’ යි අමනුෂ්‍යයෝ ද ඔබ වදිත්. මෙය අප විසින් එක්වත් අසන ලදී. එ හෙයින්,

‘තෙපි ගෞතම ජිනයන් වහන්සේ වදිහු ද?’ යි මෙසේ අපි ප්‍රශ්න කරමහ. ‘ගෞතම ජිනයන් වහන්සේ වදුමහ, විද්‍යාවරණසම්පන්න වූ ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේ වදුමහ’ යි ඔහු කියත්.

8. යම් දිග් භාගයක ඉතා දැකුම්කලු මහාමෙරු පර්වතය වෙයි ද, එහි සිත් කලු වූ උතුරුතුරුව වෙයි. එහි (වස්ත්‍රාදීන්හි) මමත්වය නැති, (‘මේ මා බිරිය යැ’ යි) ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි පරිග්‍රහයක් (තමා අයත් කැරැ ගැන්මක්) නැති මිනිස්සු උපදිත්.

ඔහු ධාන්‍ය බිජුවට නො වපුරත්. නගුල්හු ද කෙතට නො පවුණුවනු ලැබෙත්. ඒ මිනිස්සු නො සානා ලද බිමැ තමන් ම නැඟී පැසුණු හැල් පරිභොග කරත්.

කුඩු නැති, තොහො නැති, ශුද්ධ වූ, සුවද ඇති සහල් සැළියෙක බහා පිසැ එයින් ගෙන බොජුන් වළඳත්.

එහි (වෙසවුණු රජු හේ පිරිවර) යක්කු එළදෙන එක් කුරැති වාහනයක් කොට ගෙන, දිශායෙන් දිශාවට යෙත්. සිවුපාවකු එක් කුරයක් ඇති වාහනයක් කොටැ ගෙන දෙසින් දෙස යෙත්.

ඉඤ්චාහනං කඤ්චා අනුයන්ති දිසොදිසං,
පුරිසවාහනං කඤ්චා අනුයන්ති දිසොදිසං.

කුමාරවාහනං කඤ්චා අනුයන්ති දිසොදිසං,
කුමාරවාහනං කඤ්චා අනුයන්ති දිසොදිසං.

තෙ යානෙ අභිරුහිඤ්චා සබ්බා දිසා අනුපරියන්ති¹
පචාරා තස්ස රාජිනො:

හඤ්චානං අසකයානං දිබ්බංයානං උපවසීතං.

පාසාදු සිව්ඤ්ඤා වෙච මහාරාජස්ස යසස්සිනො
තස්ස ච නගරා අහු අනුලිඤ්ඤා සුමාපිතා
ආටානාටා කුසිනාටා පරකුසිනාටා
නාටපුරියා² පරකුසිත නාටා³.

උක්ඛරෙත කපිවනො⁴ ජනොසමපරෙත ච,
නචනචුතිසො අඛෙරඛෙරවතිසො ආලුකමඤ්ඤා නාම රාජධානී

කුචෙරස්සභිඤ්ඤා පන මාරිස මහාරාජස්ස විසාණා නාම රාජධානී
තස්මා කුචෙරො මහාරාජා වෙස්සවණො⁵ති පචුච්චති.

පචෙචසනො පකාසෙත්ති තතොලා තක්ඛලා තතොතලා
ඔජසි තෙජසි තතොජසි සුරො රාජා අරිච්චො නෙමී.

රහදෙ පි තඤ්ච ධරණී නාම යතො මෙසා පචස්සන්ති
චස්සා යතො පතායන්ති.
සභාපි තඤ්ච හගලවතී⁶ නාම යඤ්චා පසිරුපාසන්ති.

තඤ්ච නිචච්චලා රුක්ඛා නානාදිජගණායුතා
මසුරකොඤ්ඤාභිරුතා⁶ කොකිලාදිහි වගගුහි.

1. අනුපරියායන්ති -මජ්ඣ.	4. කපිවනො -මජ්ඣ.
2. නාටපුරියා -මජ්ඣ.	5. සාලවතී -මජ්ඣ.
3. පරකුසිතනාටා -මජ්ඣ.	6. මසුරකොඤ්ඤාභිරුතා -මජ්ඣ.

ගැබිනි ස්ත්‍රියක වාහන කොට ගෙන දෙසින් දෙස යෙත්. පුරුෂයකු වාහන කොට ගෙන දෙසින් දෙස යෙත්.

කුමරියක වාහන කොට ගෙන දෙසින් දෙස යෙත්. කුමරකු වාහන කොට ගෙන දෙසින් දෙස යෙත්.

ඒ වෙසවුණු රජුගේ පරිවාරක යක්ෂයෝ එලැඹූ සිටි හස්තියාන ද අශ්වයාන ද (අන්‍ය බහුවිධ) දිව්‍ය යාන ද යන එකී යානයන් අරා සියලු දික් සිසාරා යෙත්.

යශස් ඇති ඒ වෙසවුණු මහ රජුට ප්‍රාසාද ද සිව්ගෙවල් ද වෙත්. එ රජුව අහසැ මොනොවට මවන ලද ආටානාවා ය, කුසිනාවා ය, පරකුසිනාවා ය, නාටපුරියා ය, පරකුසිතනාවා යැ යි නගරයෝ වූහ.

එයින් (ඒ පරකුසිතනාවට නුවරින්) ඉඳුරා උතුරුදිගැ කපිවන්ත නම් නුවරෙක් ද, එයින් ඔබ්බෙහි ජනොස නම් නුවරෙක් ද, අන්‍ය නවනවතිය නම් නුවරෙක් ද, අම්බරඅම්බරවතිය නම් නුවරෙක් ද, අන්‍ය ආලකමන්ද නම් රාජධානියෙක් ද ඇත. නිදුකාණනි, කුවෙර මහ රජුගේ රජදහන විසාණා නම, එ හෙයින් කුවෙර මහ රජ වෙස්සවණ (වෙසවුණු) යැ යි නම් කරනු ලැබෙයි. එහි තතොලා, තත්තලා, තතොතලා, ඔජසී, තෙජසී, තතොජසී, සුර, රාජ, සුරරාජ, අරිෂ්ට, නෙමි, අරිෂ්ටනෙමි යන නම් ඇති (දෙළොස්) යක් රැවියෝ කරුණු විමසා පවසත්.

යම් පොකුණෙකින් දිය ඇද ගෙන මෙසයෝ වසින් ද, යම් පොකුණෙකින් වර්ෂාවෝ පැතිරෙත් ද, එසේ වූ ධරණී නම් ජලාශයයෙක් ද එහි වෙයි. එහි තෙඳ යකුන් රැස් වූ හිඳුනා හගලවකී නම් රුවන් මඩුවෙක් වෙයි.

එහි (ඒ මඩුව හාත්පස) විවිධ පක්ෂිසමූහයන් ගෙන් යුක්ත වූ, මොනරුන් ද කොස්ලිහිණියන් ද විසින් දුන් නාද ඇති, කෝකිලාදීන් විසින් මනොඥ නාදයෙන් උන්නාදිත වූ, නිති පල දරන වක්ෂයෝ වෙත්.

ඒවංඒවකසද්දෙසු අපො උට්ඨවච්ඡතකා¹
කුකුසුකා² කුජිරකා වනෙ පොකඛරසාතකා.

සුකසාලිකසද්දෙසු දණ්ඩමාණවකානි ව
යොහති සබ්බකාලං සා කුචෙරනලිනී සද.

10. ඉතො සා උත්තරා දීසා ඉති නං ආචිකඛි ජනො
යං දීසං අභිපාලෙති මහාරාජා යසසීසො.

යකඛානං ආධිපතී කුචෙරො ඉති නාමයො³
රමති නවවගීතෙහි යකෙඛි පුරකඛතො.

පුත්තා පි තස ඛහවො එකනාමා⁴ති මෙ සුතං,
අසීතිං දස එකො ව ඉන්දනාමා මහබ්බලා.

තෙ වාපි බුද්ධං දීඝවාන බුද්ධං ආදීවච්ඡවුනං,
දුරතො⁵ව නාමසතති මහත්තං වීතසාරදං
'නමො තෙ පුරිසාජඤ්ඤ නමො තෙ පුරිසුත්තම'

'කුසලෙන සමෙකඛයි'
අමනුසසා පි තං වන්දනති, සුතං නෙතං අභිණ්හසො
තසමා එවං වදෙමසෙ:
'ඒනං වන්දම ගොතමං' 'ඒනං වන්දම ගොතමං,
වීජ්ජාවරණසම්පන්නං බුද්ධං වන්දම ගොතමනති''.

11. අයං ඛො සා මාරිස ආටානාටියා රකඛා භික්ඛුනං භික්ඛුනීනං
උපාසකානං උපාසිකානං ගුත්තියා රකඛාය අච්චිංසාය එසුච්චාරායාති.
යසස කසඛි මාරිස භික්ඛුසස වා භික්ඛුනියා වා උපාසකසස වා උපාසිකාය
වා අයං ආටානාටියා රකඛා සුග්ගභිතා භවීසසති සමත්තාපරියාපුතා,⁴

1. ඔට්ඨවච්ඡතකා (මජ්ඣං)
2. කුකුසුකා (මජ්ඣං)
3. නාමාමධිපති රාජා කුචෙර ඉති නාමිතා:
සථියකභාධිපො රාජා රාකඛධිති සහ රකඛතු යකඝ රාකඝස රකඛිතා—මහාවසඤ.
4. පරියාපුටා -කම.

මෙහි පියුම් වෙනෙහි 'ජීව ජීව' යැ යි හඬ නඟන (ජීවජීවක නම්) පක්ෂි කෙනෙක් ද, තව උච්චවචිත්තක නම් පක්ෂීහු ද, වලිකුකුළෝ ද, රත්වත් කකුළුවෝ ද, ඒ පොකරසාතක නම් පක්ෂීහු ද වෙත්.

මෙහි ගිරවුන්ගේ ද සැලළිහිණියන්ගේ ද හඬ ඇත, දණ්ඩමානවක නම් පක්ෂීහු ද මෙහි හැසිරෙත්. මෙසේ හැම කල්හි ඒ කුවේරයා ගේ පියුම් වීල නිරතුරු භොබනේ ය.

10. යශස් ඇති ඒ කුවේර මහරජ යම් දිගක් පාලනය කෙරෙයි ද, ඒ මේ නැතිත් උතුරු දෙස යැ යි මහජන තෙමේ කියයි.

නම් විසින් කුවේර යැ යි ප්‍රකට වූ, යක්ෂයනට අධිපති වූ, හෙ තෙමේ යකුන් විසින් පෙරටු කැරැගන්නා ලද්දේ, නාත්‍ය ගීතයෙන් සිත් අලවා වෙසෙයි.

ඔහුට එක් නම් ඇති බොහෝ පුතුන් ද වෙති යි මා විසින් අසන ලදී. ඔහු ඉන්ද්‍ර යන නම ඇති මහා බලැති එක් අනු දෙනෙක්.

ඔහු ද සුර්වබන්ධු වූ, ක්ලෙශනිද්‍රායෙන් පිබිදුණු මහත්ත්ව ප්‍රාජ්ත, පහ වූ බියැති බුදුරජුන් දැක, 'ආජානෙය පුරුෂයාණනි, ඔබට නමස්කාර වේ වා. උත්තම පුරුෂයාණනි, ඔබට නමස්කාර වේ වා' යි දුරැ සිට ම නමදිත්.

'ඔබ නිපුණ වූ සර්වඥතාඥනයෙන් මහ ජනයා දෙස බලති' යි කියා අමනුෂ්‍යයෝ ද ඔබ වදිත්. මෙය අප විසින් එක්වත් අසන ලදී. එ හෙයින්,

'ගෞතම ජිනායන් වහන්සේ වදිහු ද?' යි මෙසේ අපි (ප්‍රශ්න කොට) කියමහ. 'ගෞතම ජිනායන් වහන්සේ අපි වදිමු, විද්‍යා වරණ දෙකින් සම්පූර්ණ වූ ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේ වදිමු' යි ඔහු උත්තර දෙත්.

11. නිදුකාණන් වහන්ස, මහණුනට ද මෙහෙණනට ද උච්චවනට ද උචැයියනට ද ගුප්තීය පිණිස, රක්ම පිණිස, නොවෙහෙසිම පිණිස, සැප විහරණ පිණිස වූ ඒ ආටානාටිය පිරිත නම් මෙය ය. නිදුකාණන් වහන්ස, යම් කිසි මහණක්හු හෝ මෙහෙණක හෝ උච්චවකු හෝ උචැයියක විසින් මේ ආටානාටිය පිරිත මනා කොට උගන්නා ලද්දේ, අර්ථ ව්‍යංජනයෙන් පිරිසුන් කොට පුහුණු කරන ලද්දේ වී නම්,

තඤ්ඤා අමනුසො යකඛා වා යකඛිනී වා යකඛපොතකො
 වා යකඛපොතිකා වා යකඛමහාමනෙතා වා යකඛපාරිසජ්ජො වා
 යකඛපවාරො වා, ගන්ධබ්බො වා ගන්ධබ්බි වා ගන්ධබ්බපොතකො වා
 ගන්ධබ්බපොතිකා වා ගන්ධබ්බමහාමනෙතා වා ගන්ධබ්බපාරිසජ්ජො වා
 ගන්ධබ්බපවාරො වා, කුමභණ්ඩා වා කුමභණ්ඩි වා කුමභණ්ඩපොත-
 කො වා කුමභණ්ඩපොතිකා වා කුමභණ්ඩමහාමනෙතා වා කුමභණ්ඩ-
 පාරිසජ්ජො වා කුමභණ්ඩපවාරො වා, නාගො වා නාගිනී¹ වා, නාගපො-
 තකො වා නාගපොතිකා වා නාගමහාමනෙතා වා නාගපාරිසජ්ජො වා
 නාගපවාරො වා පද්ධට්ඨිකො භික්ඛුං වා භික්ඛුනිං වා උපාසකං වා උපාසිකං
 වා ගව්ඡන්තං වා අනුගවෙඡයා, ධීතං වා උපතිට්ඨයා, නිසින්නං වා උප-
 නිසිදෙයා, නිපන්නං වා උපතිපජ්ජෙයා, න මෙ සො මාරිස අමනුසො
 ලභෙයා ගාමෙසු වා නිගමෙසු වා සකකාරං වා ගරුකාරං වා, න මෙ
 සො මාරිස අමනුසො ලභෙයා ආලකමන්දය රාජධානියා වස්ත්‍රීං වා
 වාසං වා, න මෙ සො මාරිස අමනුසො ලභෙයා යකඛානං සමිතිං
 ගනතුං. අපිස්ස නං මාරිස අමනුසො අනවයාමපී නං කරෙය්‍යුං අවිවයං.
 අපිස්ස නං මාරිස අමනුසො අත්තාභි'පි පරිපුණ්ණාභි පරිභාසාභි පරිභා-
 සෙය්‍යුං. අපිස්ස නං මාරිස අමනුසො රිත්තමපිස්ස පත්තං සිසෙ නික්ඛ-
 ජෙය්‍යුං. අපිස්ස නං මාරිස අමනුසො සත්තධාපි'සෙ මුද්ධං ඵාලෙය්‍යුං.

12. සන්ති භී මාරිස අමනුසො වණ්ඩා රුද්දා රහසා. තෙ තෙව
 මහාරාජානං ආදියන්ති, න මහාරාජානං පුරිසකානං ආදියන්ති' න
 මහාරාජානං පුරිසකානං පුරිසකානං ආදියන්ති. තෙ ඛො තෙ මාරිස
 අමනුසො මහාරාජානං අවරුද්ධා නාම වුවන්ති.

1. නාඝී වා (මඡසා)

යක්ෂයෙක් හෝ යක්ෂණියක් හෝ යක්ෂපෝතකයෙක් හෝ යක්ෂපෝති-
 කාවක් හෝ යක්ෂ මහාමාත්‍රයෙක් හෝ යක්ෂ පාරිෂද්‍යයෙක් හෝ යක්ෂ
 පරිවාරකයෙක් හෝ, ගන්ධර්වයෙක් හෝ ගන්ධර්වියක් හෝ ගන්ධර්ව
 පෝතකයෙක් හෝ ගන්ධර්වපෝතිකාවක් හෝ ගන්ධර්ව මහාමාත්‍රයෙක්
 හෝ ගන්ධර්ව පාරිෂද්‍යයෙක් හෝ ගන්ධර්ව පරිවාරකයෙක් හෝ,
 කුම්භාණ්ඩයෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩියෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩ පොතකයෙක්
 හෝ කුම්භාණ්ඩ පොතිකාවක් හෝ කුම්භාණ්ඩ මහාමාත්‍රයෙක් හෝ
 කුම්භාණ්ඩ පාරිෂද්‍යයෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩ පරිවාරකයෙක් හෝ නාගයෙක්
 හෝ නාගිනියක් හෝ නාගපොතකයෙක් හෝ නාගපොතිකාවක් හෝ
 නාග මහාමාත්‍රයෙක් හෝ නාග පාරිෂද්‍යයෙක් හෝ නාග පරිවාරකයෙක්
 හෝ මෙකී කිසි යම් අමනුෂ්‍යයෙක් ද්වේෂයෙන් ප්‍රද්වීෂ්ට සිතැත්තේ
 මහණකු හෝ මෙහෙණක හෝ උවසුවකු හෝ උවැසියක හෝ මෙ
 කිසිවකු යන්තහු අනුව (පසු පසු) යන්තේ ද, සිටියහු වෙත සිටින්නේ
 ද, උන්තහු වෙත ඉඳුනේ ද, හොක්තහු වෙත හෝනේ ද, නිදුකාණන්
 වහන්ස, ඒ අමනුෂ්‍ය තෙමේ මගේ ගමිණි හෝ නියමගමිණි හෝ සත්-
 කාරයක් හෝ ගෞරවයක් හෝ නො ලබන්නේ ය. නිදුකාණන්
 වහන්ස, ඒ අමනුෂ්‍ය තෙමේ මගේ ආලකමන්ද රාජධානියෙහි වසන
 ගෙයක් හෝ නවාතැනක් හෝ නො ලබන්නේ ය. නිදුකාණන් වහන්ස,
 ඒ අමනුෂ්‍ය තෙමේ මගේ යක්ෂ සමාගමයට යන්තට හෝ නො ලබ-
 න්තේ ය. වැලි දු නිදුකාණන් වහන්ස, අමනුෂ්‍යයෝ ඔහු ආවාහයක්
 නො කටහැක්කකු ද විවාහයක් නො කටහැක්කකු ද කරන්නාහ. තව ද
 නිදුකාණන් වහන්ස, අමනුෂ්‍යයෝ ඔහුට අත්බව එළවා කියනු ලබන
 පරිපූර්ණ පරිභව වචනයෙන් බණින්නාහ. නිදුකාණන් වහන්ස, තව ද
 අමනුෂ්‍යයෝ හිස් වූ ලොහපාත්‍රයක් යැටිකුරු කොට ඔහු හිසැ ලන්නාහ.
 තව ද නිදුකාණන් වහන්ස, අමනුෂ්‍යයෝ ඔහු හිස සත් කඩක් කොට
 පළන්නාහු ද වෙත්.

12. නිදුකාණන් වහන්ස, නපුරු වූ, සතුරු වූ, කළ දයට වැඩියක්
 කරන්නාවූ අමනුෂ්‍යයෝ ඇත. ඔහු සතර වරම් මහරජදරුවන් ගේ බස්
 නො ම පිළිගනිත්. වරම්ඵුන් අයක් සෙනෙවියන් ගේ බස් ද නො ම
 පිළිගනිත්. වරම්ඵුන් යටතැ සිටිනා යක් සෙනෙවියන් ගේ මෙහෙකරු-
 වන් ගේ බස් දු නො ම පිළිගනිත්. නිදුකාණන් වහන්ස, ඒ අමනුෂ්‍යයෝ
 වරම් මහරජුන් ගේ සතුරෝ නමැ යි කියනු ලබත්.

සෙය්‍යථාපි මාරිස රඤ්ඤා මාගධස්ස විජීතෙ මහාවොරා තෙ නෙව රඤ්ඤා මාගධස්ස ආදියනතී, න රඤ්ඤා මාගධස්ස පුරිසකානං ආදියනතී, න රඤ්ඤා මාගධස්ස පුරිසකානං පුරිසකානං ආදියනතී, තෙ ඛො තෙ මාරිස මහාවොරා රඤ්ඤා මාගධස්ස අවරුද්ධා නාම වුච්චනතී, එවමෙව ඛො මාරිස සනතී හි අමනුසසා වණ්ඛා රුද්දා රහසා, තෙ නෙව මහාරාජානං ආදියනතී, න මහාරාජානං පුරිසකානං ආදියනතී, න මහාරාජානං පුරිසකානං පුරිසකානං ආදියනතී. තෙ ඛො තෙ මාරිස අමනුසසා මහාරාජානං අවරුද්ධා නාම වුච්චනතී.

13. යො හි කොච්චි මාරිස අමනුසෙසා යකෙඛා වා යකඛිනී වා යකඛි- පොතකො වා යකඛිපොතිකා වා යකඛිමහාමකෙතා වා යකඛිපාරිසජ්ජොවා යකඛිපවාරො වා, ගන්ධබ්බො වා ගන්ධබ්බි වා ගන්ධබ්බපොතකො වා ගන්ධබ්බ- පොතිකා වා ගන්ධබ්බමහාමකෙතා වා ගන්ධබ්බපාරිසජ්ජො වා ගන්ධබ්බපවා- රො වා, කුමභණ්ඩො වා කුමභණ්ඩි වා කුමභණ්ඩපොතකො වා කුමභණ්ඩ- පොතිකා වා කුමභණ්ඩමහාමකෙතා වා කුමභණ්ඩපාරිසජ්ජො වා කුමභණ්ඩ- පවාරො වා, නාගො වා නාගිනී වා නාගපොතකො වා නාගපොතිකා වා නාගමහාමකෙතා වා නාගපාරිසජ්ජො වා නාගපවාරො වා, පද්ධව්චිකෙතා හිකඛුං වා හිකඛුනිං වා උපාසකං වා උපාසිකං වාගච්ඡන්තං වා අනුගච්ඡෙය්‍ය, ධීතං වා උපතිච්චෙය්‍ය, නිසිත්තං වා උපතිසීඳෙය්‍ය, නිපත්තං වා උපති- පජ්ජෙය්‍ය, ඉමෙසං යකඛානං මහායකඛානං සෙනාපතීනං මහාසෙනාපතීනං උජ්ඣාපෙතඛං විකකඤ්ඤඛං විරචිතඛං; “අයං යකෙඛා ගණ්භානී, අයං යකෙඛා ආචිසතී, අයං යකෙඛා ගෙඨෙතී, අයං යකෙඛා විහෙඨෙතී අයං යකෙඛා හිංසතී, අයං යකෙඛා විහිංසතී, අයං යකෙඛා න මුඤ්ඤතී” ති.

14. කතමෙසං යකඛානං මහායකඛානං සෙනාපතීනං මහා- සෙනාපතීනං:

නිදුකාණන් වහන්ස, යමසේ මගධාධිපතී රජු ගේ රටෙහි මහ සොරහු ඇත් ද, ඔහු මගධාධිපතී රජු ගේ වචන නොම පිළිගනින් ද, මගධාධිපතී රජුගේ සෙනෙවියන් ගේ වචන දු නො ම පිළිගනින් ද, මගධාධිපතී රජු ගේ සෙනෙවියන්ගේ මෙහෙකරුවන් වචනත් නො ම පිළිගනින් ද, නිදුකාණන් වහන්ස, ඒ මහ සොරු මගධාධිපතී රජුහු ගේ සතුරෝ නමැ යි කියනු ලැබෙත් ද, එසේ ම නිදුකාණන් වහන්ස, නපුරු වූ සතුරු වූ කළ එකට වැඩියක් කරන්නා වූ අමනුෂ්‍ය කෙනෙක් වෙත් ම ය. ඔහු වරම් මහ රජුන්ගේ බස් නො ම පිළිගනින්, වරම් මහ රජුන්ගේ සෙනෙවියන් බස් ද නො ම පිළිගනින්, වරම් මහ රජුන් අයත් සෙනෙවියන්ගේ මෙහෙකරුවන් බස් දු නො පිළිගනින්, නිදුකාණන් වහන්ස, ඒ අමනුෂ්‍යයෝ වරම් මහ රජුන්ගේ සතුරෝ යැ යි කියනු ලබත්.

13. නිදුකාණන් වහන්ස, යකෙක් හෝ යකින්නක් හෝ යක් දරුවෙක් හෝ යක් දරියක් හෝ යක් දෙටුවෙක් හෝ යක් පිරිසද වූයෙක් හෝ යක් මෙහෙකරුවෙක් හෝ, ගදෙව්වෙක් හෝ ගදෙවියක් හෝ ගදෙටු දරුවෙක් හෝ ගදෙටු දරියක් හෝ ගදෙටු දෙටුවෙක් හෝ ගදෙටු පිරිසද වූයෙක් හෝ ගදෙටු මෙහෙකරුවෙක් හෝ, කුම්භාණ්ඩයෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩියක් හෝ කුම්භාණ්ඩ දරුවෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩ දරියක් හෝ කුම්භාණ්ඩ දෙටුවෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩ පර්ෂත්ති වූයෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩ පරිවාරකයෙක් හෝ, නාගයෙක් හෝ නැයිතියක් හෝ නා දරුවෙක් හෝ නා දරියක් හෝ නා දෙටුවෙක් හෝ නා පිරිසද වූයෙක් හෝ නා මෙහෙකරුවෙක් හෝ මෙ කී කිසි අමනුෂ්‍යයෙක් ද්වේෂයෙන් ප්‍රද්විෂ්ට සිතැත්තේ, මහණකු හෝ මෙහෙණක හෝ උවසුවකු හෝ උවැසියක හෝ මෙ කිසිවක්හු යන්තහු පසු පසැ යන්නේ වී නම්, සිටියහු වෙත සිටින්නේ වී නම් හෝ හුන්තහු වෙත හිඳින්නේ වී නම් හෝ හොක්තහු වෙත හෝ තේ වී නම් හෝ, මේ යකුනට, මහයකුනට, යක් සෙනෙවියනට, යක්-මහ සෙනෙවියනට, “මේ යක් තෙමේ මා අල්ලා ගනී, මේ යක් තෙමේ මට ආවිෂ්ට වෙයි, මේ යක් තෙමේ මා පෙළයි, මේ යක් තෙමේ වෙසෙසින් මා පෙළයි, මේ යක් තෙමේ මට භිංසා කෙරෙයි, මේ යක් තෙමේ මා වෙහෙසයි, මේ යක් තෙමේ මා නො මුද් (අත් නො හරි) යැ” යි දන්වියැ යුතු, හඬ නඟා කියැ යුතු, ඔවුන් හා කියැ යුතු.

14. (එසේ දන්වියැ යුත්තේ) කවර යකුනට ද? කවර මහ යකුනට ද? කවර යක් සෙනෙවියනට ද? කවර මහ යක් සෙනෙවියනට ද යත්:

ඉන්ද්‍ර සොමො වරුණො ච භාරවාජො පජාපති,
වන්දනො කාමසෙට්ඨො ච කිහතිසඤ්ඤු නිසඤ්ඤු ච.

පනාදෙ ඔපමඤ්ඤා ච දෙවස්සුතො ච මාතලි,
චිත්තසෙතො ච ගඤ්ඤිඤා නලො රාජා ජනෙසගො.

සාතාගිරො හෙමවතො පුණ්ණකො කරතියො ගුලො,
සිවකො මුවලිඤ්ඤා ච වෙසසාචිත්තො යුගඤ්ඤො.

ගොපාලො සුප්පගෙට්ඨො ව² හිරි නෙත්ති ච මන්දියො.
පඤ්ඤාලවණ්ණො ආලවකො පජ්ජනො³ සුමනො සුමුට්ඨො දධිමුට්ඨො,
මණි මාණි වරො දීඝො අපො සෙරිසසකො⁴ සහ.

15. ඉමෙසං යකඛානං මහායකඛානං සෙනාපතීනං මහාසෙනාපතීනං
උජ්ඣාපෙතඛං විකකන්දිතඛං වීරවීතඛං: අයං යකෙඛා ගණභාතී, අයං
යකෙඛා ආචීසතී, අයං යකෙඛා හෙයෙතී, අයං යකෙඛා චිහෙයෙතී, අයං
යකෙඛා හිංසතී, අයං යකෙඛා විහිංසතී, අයං යකෙඛා න මුඤ්ඤතී තී.
අයං ටො සා මාරිස ආචාරානාටියා රකඛා භික්ඛුනං භික්ඛුනීතං.
උපාසකානං උපාසිකානං ගුත්තියා රකඛාය අච්චිංසාය ඵාසු විහාරායා'ති.

හන්ද ච දනි මයං මාරිස ගචජාම, ඛුක්ඛිච්චා මයං ඛුක්ඛරණියා'ති.

'යසං' දනි තුමෙහ මහාරාජානො කාලං මඤ්ඤාපා'ති.

16. අථ ටො වත්තාරො මහාරාජානො උට්ඨායාසනා හගචන්තං
අභිවාදෙතො පදකඛිණං කතො තසෙවන්තරධාසිංසු. තෙ පි ටො යකඛා
උට්ඨායාසනා අපෙපකචෙව හගචන්තං අභිවාදෙතො පදකඛිණං කතො
තසෙවන්තරධාසිංසු, අපෙපකචෙව හගචතා සද්ධිං සමමොදිංසු,
සමමොදනීයං කථං සාරානීයං වීතීසාරෙතො තසෙවන්තරධාසිංසු, අපෙප-
කචෙව යෙන හගවා තෙන ඤ්ජලිමපණාමෙතො තසෙවන්තරධාසිංසු,
අපෙපකචෙව නාමගොත්තං සාවෙතො තසෙවන්තරධාසිංසු, අපෙප-
කචෙව තුණ්ඤ්ඤා තසෙවන්තරධාසිංසු'ති.

පට්ඨමකභාණවාරො නිට්ඨිතො.

1. සිවකො -මජ්ඣ.
2. සුප්පගෙට්ඨො ව -මජ්ඣ.
3. පජ්ජනො -මජ්ඣ.
4. සෙරිසකො -මජ්ඣ.

ඉන්ද්‍ර ය, සෝම ය, චරුණ ය, භාරද්වාජ ය, ප්‍රජාපතී ය, වඤ්ඤා ය, කාමශ්‍රේෂ්ඨ ය, කිනතිසංඝ්‍රාම ය, නිසංඝ්‍රාම ය, ප්‍රණාද ය, ඔපමඤ්ඤා ය, දෙවි සැරි මාතලී ය, විත්‍රුණේන ය, ගන්ධර්ව ය, නළ ය, රාජ ය, ජනර්ෂ්ඨ ය, සාතාගිරි ය, හෙමවන ය, පූර්ණක ය, කරතිය ය (කාර්තීකේය ය), ගුඩ ය. ගොපාල ය, සුප්‍රහේම ය, තිරිනෝති ය, මන්දිය ය, පඤ්චාල වණ්ඛ ය, ආලවක ය, පර්ජනා ය, සුමන ය, සුමුඛ ය, දධිමුඛ ය, මණි ය, මානී ය, වර ය, දීර්ඝ ය, තව ද සෙරිසක ය යන මොවුන්ට ය.

15. මේ යක්ෂයන්ට ද මහා යක්ෂයන්ට ද යක්ෂ සෙනාපතීන්ට ද මහා යක්ෂ සෙනාපතීන්ට ද,

‘මේ යක්ෂ තෙමේ මා අල්ලා ගනී යැ යි, මේ යක්ෂ තෙමේ මට ආවිෂ්ට වේ යැ යි, මේ යක්ෂ තෙමේ මා පෙළා යැ යි, මේ යක්ෂ තෙමේ වෙසෙසින් පෙළා යැ යි, මේ යක්ෂ තෙමේ මට භිංසා කෙරේ යැ යි, මේ යක්ෂ තෙමේ මා වෙහෙසා යැ යි, මේ යක්ෂ තෙමේ මා නො මුද්‍රා යැ’ යි දන්වියැ යුතු, හඬ නඟා කියැ යුතු.

නිදුකාණන් වහන්ස, මේ මහණුන්ට මෙහෙණන්ට උච්චුන්ට, උච්චියන්ට ගුප්තිය පිණිස, රක්වරණ පිණිස, නො වෙහෙසීම පිණිස, පහසු විහරණ පිණිස වූ ඒ ආටානාචිය පිරිත ය.

නිදුකාණන් වහන්ස, දන් අපි යම්හ. අපි බොහෝ කාන්‍ය ඇත්තම්හ, බොහෝ කටයුතු ඇත්තම්හ” යි වරම් රජුහු කීහ.

‘මහ රජුනි, තෙපි යම් ගමනකට දන් කල් වේ යැ යි සලකන්නහු ද, ඒ ගමන කරනු ලැබේ වා’ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක.

16. ඉක්බිති සතර වරම් මහරජහු හුනස්නෙන් නැගී, සාදර වැ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඳ පැදකුණු කොට, එහි ම අතුරුදහන් වූහ. ඒ යක්කු ද හුනස්නෙන් නැගී, ඇතැම් කෙනෙක් සාදර වැ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඳ පැදකුණු කොට එහි ම අතුරුදහන් වූහ. ඇතැම් කෙනෙක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හා සතුටු වූහ. සතුටට කරුණු වූ සිතැ රැඳැවියැ යුතු වූ කථා නිමවා එහි ම අතුරුදහන් වූහ. ඇතැම් කෙනෙක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දිසාවට දෙහොත් නමා, එහි ම අතුරුදහන් වූහ. ඇතැම් කෙනෙක් නම් ගොත් අස්වා එහි ම අතුරුදහන් වූහ. ඇතැම් කෙනෙක් නිහඬ වූවාහු, එහි ම අතුරුදහන් වූහ.

පළමු බණවර නිමිසේ ය.

16. අප්‍ර මො භගවා තස්සා රතනියා අව්වයෙන භික්ඛු ආමනෙහි:

ඉමං භික්ඛවෙ රතනිං චත්තාරො මහාරාජානො මහතියා ච යක්ඛ සෙනාය මහතියා ච ගඤ්ඛසෙනාය මහතියා ච කුමභණ්ඩසෙනාය මහතියා ච නාගසෙනාය චතුද්දිසං රක්ඛං යපෙඤ්ඤා, චතුද්දිසං ඉමං යපෙඤ්ඤා, චතුද්දිසං ඔවරණං යපෙඤ්ඤා, අභික්ඛනකාය රතනියා අභික්ඛනකචණ්ණං කෙවලකප්පං ගීර්ඤ්ඤා ජබ්බතං ඔභාසෙඤ්ඤා යෙනාහං තෙනුපසංකම්භු, උපකඩකම්භා මං අභිවාදෙඤ්ඤා එකමනනං නිසීදිංසු. තෙපි මො භික්ඛවෙ යක්ඛා අපෙකවෙව මං අභිවාදෙඤ්ඤා එකමනනං නිසීදිංසු: අපෙකවෙව මම සද්ධිං සමමාදිංසු, සමමාදනීයං කපං සාරානීයං වීතීසාරෙඤ්ඤා එකමනනං නිසීදිංසු: අපෙකවෙව යෙනාහං තෙන ඤ්ඤා-ලිමපණාමෙඤ්ඤා එකමනනං නිසීදිංසු: අපෙකවෙව නාමගොතනං සාවෙඤ්ඤා එකමනනං නිසීදිංසු: අපෙකවෙව කුණ්භිභූතා එකමනනං නිසීදිංසු.

17. එකමනනං නිසීනෙතො මො භික්ඛවෙ වෙසසවණො මහාරාජා මං එතදවොච :

සනතී හි භනෙත උළාරා යක්ඛා භගවතො අපසසනා, සනතී හි භනෙත උළාරා යක්ඛා භගවතො පසසනා: සනතී හි භනෙත මජ්ඣමා යක්ඛා භගවතො අපසසනා, සනතී හි භනෙත මජ්ඣමා යක්ඛා භගවතො පසසනා: සනතී හි භනෙත නිවා යක්ඛා භගවතො අපසසනා, සනතී හි භනෙත නිවා යක්ඛා භගවතො පසසනා: යෙභුයොන මො පන භනෙත යක්ඛා අපසසනා යෙව භගවතො. තං කිසස භෙතු? භගවා හි භනෙත පාණාතිපාතා වෙරමණියා ධම්මං දෙසෙති, අදිනනාදනා වෙරමණියා ධම්මං දෙසෙති, කාමෙසු මිච්ඡාවාරා වෙරමණියා ධම්මං දෙසෙති, මුසාවාද වෙරමණියා ධම්මං දෙසෙති, සුරාමෙරයමජ්ඣමාදව්ඛානා වෙරමණියා ධම්මං දෙසෙති. යෙභුයොන මො පන භනෙත යක්ඛා අපච්චිරතායෙව පාණාතිපාතා, අපච්චිරතා අදිනනාදනා, අපච්චිරතා කාමෙසු මිච්ඡාවාරා, අපච්චිරතා මුසාවාද, අපච්චිරතා සුරාමෙරයමජ්ඣමාදව්ඛානා. තෙසං තං භොති අපපියං අමනාපං.

16. එකල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එ රැය ඇවෑමෙන් හික්ෂුන් බණවා මෙසේ වදළ සේක:

මහණෙනි, මේ ගත වූ රාත්‍රියෙහි සතර වරම් මහරජුහු මහත් යක්ෂ සේනායෙන් ද මහත් ගාන්ධර්ව සේනායෙන් ද මහත් කුම්භාණ්ඩ සේනා-
යෙන් ද මහත් නාගසේනායෙන් ද සතර දිගැ රකවල් තබා, සතර දිගැ බලමුළු පිහිටුවා, සතර දිගැ මුරකරුවන් රඳවා, රෑ (පෙර යම) ඉක්මි කල්හි, විශිෂ්ට ශරීරප්‍රභා ඇත්තාහු, සියලු ගිජුකුළු පව්ව එකලු කොට, මා කරා එළැඹී යහ. එළැඹූ මා සාදර වැ වැඳ, එක් පසෙක හුන්හ. (ඔවුන්ගේ පිරිවර වූ) යක්කු ද ඇතැම් කෙනෙක් මා සාදර වැ වැඳ එක් පසෙක හුන්හ. ඇතැම් කෙනෙක් මා හා සතුටු වූහ. සතුටට කරුණු වූ සිත රැඳවීයැ යුතු වූ, කරාව නිමවා, එක් පසෙක හුන්හ, ඇතැම් කෙනෙක් මා දිසාවට දෙහොත් නමා පසෙක හුන්හ, ඇතැම් කෙනෙක් නම් ගොත් අස්වා පසෙක හුන්හ, ඇතැම් කෙනෙක් නිහඬ වැ පසෙකැ හුන්හ.

17. මහණෙනි, පසෙක උන් ම වෙසවුණු මහ රජ මට මෙ පවත් කී ය:

“වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට නො පැහැදුණු මහතෙදැති යක්කු ද වෙත් ම ය. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පැහැදුණු මහ තෙදැති යක්කු ද වෙත් ම ය. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට නො පහන් වූ මැදුම් තෙදැති යක්කු ද වෙත්මය. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පහන් වූ මැදුම් තෙදැති යක්කු ද වෙත් ම ය. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්-
සේට නොපහන් වූ හීන තෙදැති යක්කු ද වෙත් ම ය. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පහන් වූ හීන තෙදැති යක්කු ද වෙත් ම ය. වහන්ස, බොහෝ සෙයින් යක්කු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට නොපැහැදුණු හු ම වෙත්. ඒ කවර හෙයින් ද? යත්: වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වනාහි පණ්ඩායෙන් වැළැක්ම පිණිස දහම් දෙසන සේක. අධිනාදනින් වැළැක්ම පිණිස දහම් දෙසන සේක. කාමයන්හි වැරදූ හැසිරීමෙන් වැළැක්ම පිණිස දහම් දෙසන සේක. මුසවායෙන් වැළැක්ම පිණිස දහම් දෙසනා සේක. මත්බවට හා පමාවට හා කරුණු වූ රහමෙර පිමෙන් වැළැක්ම පිණිස දහම් දෙසන සේක. වහන්ස, යක්කු වනාහි බොහෝ සෙයින් පණ්ඩායෙන් නො වැළැක්කාහු ම ය, අධිනාදනින් නො වැළැක්කාහු ම ය, කාමයන්හි වැරදූ හැසිරීමෙන් නො වැළැක්කාහු ම ය, මුසවායෙන් නො වැළැක්කාහු ම ය, මත්බවට ද පමාවට ද කාරණ වූ රහමෙර පිමෙන් නො වැළැක්කාහු ම ය. ඔවුන්ට (භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ) ඒ දහම් දෙසුම අප්‍රිය වේ, අමනාප වේ.

සතති භි භනෙන භගවතො සාවකා, අරඤ්ඤා චනපඤ්ඤානි පනනානි සෙනාසනානි පටිසෙවනති අපසඤ්ඤානි අපනිගෙසාසානි විජනවාතානි මනුසසරාභසෙයාකානි පටිසලොනසාරුපපානි.

තස්ස සතතී උළාරා යකඛා නිවාසිනො යෙ ඉමස්මිං භගවතො පාවචනෙ අපසසනඤා තෙසං පසාදය. උග්ගණිකාතු භනෙන භගවා ආටානාටියං රකඛං භිකඛුනං භිකඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං ගුතතියා රකඛාය අච්ඡිංසාය ඵාසුචිභාරායානී.

අධිවාසෙසිං ඛො අභං භිකඛවෙ තුණ්භිභාවෙන.

18. අථ ඛො භිකඛවෙ වෙසසවණො මහාරාජා මං අධිවාසනං විදිජා තායං වෙලායං ඉමං ආටානාටියං රකඛං අභාසි:

විපසිසස නමඤ්ඤා චකඛුමනසස සිරිමනො,
සිඛිසසපි නමඤ්ඤා සබ්බභූතානුකම්පිනො. 1.

වෙසසභූසස නමඤ්ඤා නභාතකසස තපසිනො,
නමඤ්ඤා කකුසඤ්ඤා මාරසෙනපපමඤ්ඤො. 2.

කොණාගමනසස නමඤ්ඤා බ්‍රාහ්මණසස වුසිමනො,
කසපසස ච නමඤ්ඤා විසමුත්තසස සබ්බධි. 3.

අභිභීරසසස නමඤ්ඤා සකාපුත්තසස සිරිමනො,
යො ඉමං ධම්මමඤ්ඤෙසෙසි සබ්බදුකඛාපනුදනං. 4.

යෙ වාපි නිබ්බුතා ලොකෙ යථාභූතං විපසිසුං,
තෙ ජනා අපිසුනා මහඤ්ඤා විතසාරදු. 5.

19. භිතං දෙවමනුසානං යං නමසසතති ගොතමං,
විජ්ජාවරණසමපනඤ්ඤා මහඤ්ඤා විතසාරදු. 6.

යතො උග්ගච්ඡති සුරියො ආදිවෙවා මණ්ඩලී මහා,
යසස වුග්ගච්ඡමානසස සංවරී පි නිරුජ්ඣති 7.

වහන්ස, යම් කෙනෙක් අල්ප ශබ්ද ඇති, මද වූ හඬ ඇති, පහ වූ ජනවෘත්තය ඇති, මිනිසුන්ගේ රහස් ක්‍රියාවන්ට නිසි වූ, එකලා වූ හිඳිමට සුදුසු වූ, අරණ්‍ය වන ප්‍රසාදයන් ද, බොහෝ දුර සෙනසුන් ද සෙවිත් නම්, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ එසේ වූ ශ්‍රාවකයෝ වෙත් ම ය.

වහන්ස, මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ සස්න කෙරෙහි නො පහන් වූ, ඒ (යට කී) සෙනසුන්හි නිවැසි මහ තෙදුනි යක්කු වෙත්. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඔවුන් ගේ පැහැදීම පිණිස, මහණුන්ගේ මෙහෙණන්ගේ උවසුවන්ගේ උවැසියන්ගේ ගුප්තිය පිණිස, ආරක්ෂාව පිණිස, පිඩාවක් නොවනු පිණිස, පහසු වාසය පිණිස, ආධ්‍යාපන පිරිත උගන්තා සේක් ව' යි (කියේ ය.)

මහණෙනි, මම නිහඬ වූ ඉවැසිමි.

18. මහණෙනි, ඉක්බිති වෙසවුණු මහ රජ මා ඉවැසු නියා දන, එ වේලෙහි මේ ආධ්‍යාපන පිරිත කියේ ය:

“පසැස් ඇති සිරිමත් වූ, විපස්සි බුදුරජුන්ට නමස්කාර වේ වා. සියලු සත්තට අනුකම්පා ඇති සිඛි බුදුරජුන්ට ද නමස්කාර වේ වා. සෝද හළ කෙලෙස් ඇති, තපස්වී වූ වෙස්සභූ බුදුරජුන්ට නමස්කාර වේ වා. මරසෙන් මැඩැලූ කකුසද බුදුරජුන්ට නමස්කාර වේ වා.

බාහිත පාපී වූ, වෑස නිමැ වූ මහබඹසර ඇති, කොණ්ඨමන බුදුරජුන්ට නමස්කාර වේ වා. හැම දෑයෙහි මිදුණා වූ කසුප් බුදුරජුන්ට නමස්කාර වේ වා.

යමෙක් සියලු දුක් දුරු ලන මෙ ධර්මය දෙසී ද, ශ්‍රීමත් වූ ඒ ශාක්‍ය-පුත්‍ර අභිභවයන් වහන්සේට නමස්කාර වේ වා.

ලොවැ යම් කෙනෙක් තුමු නිවුණාහු තත් වූ පරිදි (සත්‍යයන්) විමැසුම් ක්‍රමණින් දුටුහු ද, මහත් වූ, පහ වූ බිය ඇති මාත්‍රභාණී වූ ඒ ක්ෂිණාසුවයෝ,

19. දෙවිමිනිස්නට හිත වූ, විද්‍යා හා වරණධර්මයෙන් සම්පූර්ණ වූ, මහත්කියට පැමිණි, පහ වූ බිය ඇති, යම් බදු වූ ගෞතමයන් වහන්සේට නමස්කාර කෙරෙත් ද, ඒ බුදුරජුන්ට ද ඔබට පළමු වූ සිටි බුදුවරුන්ට ද නමස්කාර වේ වා.

මහා රශ්මි මණ්ඩලයක් ඇති ආදිත්‍ය සංඛ්‍යාත සූර්ය තෙමේ යම් තැනෙකින් උද වේ ද, යම් ඒ හිරුහු නැහෙන කල්හි රාත්‍රියත් අතුරුදහන් වේ ද,

යසස චුග්ගතෙ සුරියෙ දිවසො ති පචුචන්ති,
රහදෙ පි තස් ගමභිරො සමුදෙසු සරිතොදමො. 8.

එවං නං තස් ජානන්ති සමුදෙසු සරිතොදමො
ඉතො සා පුරිමා දිසා ඉති නං ආචිකන්ති ජනො,
යං දිසං අභිපාලෙති මහාරාජා යසසසි සො. 9.

ගන්ධබානං ආධිපති ධනරචෙයා ඉති නාමසො,
රමති නචචභිතෙභි ගන්ධබෙඛි පුරකඛතො. 10.

පුත්තා පි තසස බහවො එකනාමා'ති මෙ සුතං,
අයිතිං දස එකො ව ඉන්ද්‍රනාමා මහබ්බලා 11.

තෙ වාපි බුද්ධං දිසාන බුද්ධං ආදිචචචන්ද්‍රිතං
දුරතො'ව නමසසන්ති මහත්තං චීතසාරදං,
නමො තෙ පුරිසාජ්ඣන්දු නමො තෙ පුරිසුත්තම 12.

කුසලෙන සමෙකඛසි අමත්‍රසසාපි තං වන්දන්ති,
සුතං නෙතං අභිභ්වසො තසමා එවං වදෙමසෙ 13.

ඒනං වන්දම ගොතමං ඒනං වන්දම ගොතමං,
චිජ්ජාවරණසම්පන්නං බුද්ධං වන්දම ගොතමං 14.

යෙන පෙතා පචුචන්ති පිසුණා පිට්ඨිමංසිකා,
පාණාතිපාතිනො එද්ද වොරා නෙකතිකා ජනා 15.

ඉතො සා දකඛිණා දිසා ඉති නං ආචිකන්ති ජනො,
යං දිසං අභිපාලෙති මහාරාජා යසසසි සො 16.

කුමභණ්ඩානං ආධිපති වීරුලොකා ඉති නාමසො,
රමති නචචභිතෙභි කුමභණ්ඩඛි පුරකඛතො 17.

පුත්තා පි තසස බහවො එකනාමා'ති මෙ සුතං,
අයිතිං දස එකො ව ඉන්ද්‍රනාමා මහබ්බලා 18.

යම් දිගෙක හිරු නැඟී කල්හි දඟවලැ යි කියනු ලැබේද, එ දිගැ පිවිසිණු නදී ජලය ඇති සමුද්‍ර නම් වූ ගැඹුරු ජලාසය වෙයි. 8.

මෙසේ එහි එය නදී ජලය ඇති මුහුදු යැ යි දනිත්. කීර්තිමත් ඒ මහ රජෙක් යම් දිශාවක් පාලනය කෙරෙයිද එය මෙ තැනින් පෙර දෙස යැ යි මහ ජන තෙමේ කිය යි. 9.

ගෘහකර්මයනට අධිපති වූ, නාම වශයෙන් ධාතරාජ්‍රිය යැ යි ප්‍රකට වූ හෙ තෙමේ ගදෙව්වන් විසින් පෙරටු කරන ලද්දේ, නැටුම් ගැයුම්නෙන් එහි සිත් අලවා වෙසෙයි. 10.

ඔහුට එක් ම නමක් ඇති පුතුවන්ද බොහෝ ඇතැයි මා විසින් අසන ලදී. මහ බලැති ඉන්ද්‍ර නම් වූ ඔහු අසුවක්ද දශයෙක්ද එකෙක්ද (එක් අතු දෙනෙක්) වෙත්. 11.

ඔහු ද සුර්යමන්ධු වූ කෙලෙස් නින්දෙන් පිබිදියා වූ, මහත්කයට පැමිණි, පහ වූ හය ඇති බුදුරජුන් දක,

‘පුරුෂාර්චනයෙයනි, ඔබට නමස්කාර වේ වා, පුරුෂොක්තමයෙනි, ඔබට නමස්කාර වේ වා’ යි දුරු සිට ම නමස්කාර කෙරෙත්.

‘ඔබ නිපුණ වූ සර්වඥාඥානයෙන් මහ ජනයා දෙස බලති’යි කියා අමනුෂ්‍යයෝද ඔබ වදිති. මෙය අප විසින් එක්වන් අසන ලදී. එ හෙයින්,

‘කෙපි ගෞතම ජිනයන් වහන්සේ වදිහු ද?’ යි මෙසේ අපි අසමහ. ‘ගෞතම ජිනයන් වහන්සේ වදුමහ. විද්‍යාවරණසම්පන්න වූ ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේ වදුමහ,’ යි ඔහු කියත්,

කලුරිය කළාහු යම් දෙසකට ‘ගෙන යනු ලබන් ව’ යි කියනු ලැබෙත්ද, කේලාම් කියන, පිටුමස් කන්නවුන් සේ පිටු පා ගිය කලා ගරහන, පණ්ඩා කරන, රොදු වූ සොර වූ කපට වූ ජනයෝ යම් දිගකට ගෙන ගොස් නසනු ලබන් ව’ යි කියනු ලැබෙත්ද,

ඒ යම් දිශාවක් යශස්වී මහ රජෙක් පාලනය කරයිද, ඒ මෙයින් දකුණු දිග යැ යි මහ ජන තෙමේ කිය යි.

එ දෙයෙහි කුම්භාණ්ඩයනට අධිපති වූ, නම් විසින් විරුද්ධක යැ යි ප්‍රකට රජ තෙමේ කුම්භාණ්ඩයන් විසින් පෙරටු කරනු ලද්දේ නැටුමෙන් ගැයුමෙන් සිත් අලවා වෙසෙයි.

ඔහුට එක් ම නමක් ඇති බොහෝ පුත්‍රයෝද වෙත්. ඉන්ද්‍ර නම් වූ මහ බලැති ඔහු එක් අතු දෙනෙකැ යි මා විසින් අසන ලදී.

තෙ වාපි බුද්ධිං දිස්වාන බුද්ධිං ආදිවච්චන්ද්‍රිතං
දුරතො'ව නමස්සන්ති මහත්තං විතසාරදං,
නමො තෙ පුරිසාජ්ඣන්දු නමො තෙ පුරිසුත්තමි.

කුසලෙන සමෙකකිසි,
අමනුසසා පි තං වන්දන්ති, සුතං නෙතං අභිණිතසො
තස්මා ඵලං වදෙමසෙ,
ඒනං වන්දුථ ගොතමං ඒනං වන්දුම ගොතමං.
විජ්ජාවරණසම්පන්නං බුද්ධිං වන්දුම ගොතමං.

- 21. යස් වොග්ගච්ඡති සුරියො ආදිවො මණ්ඩලී මහා,
යස් වොග්ගච්ඡමානස්ස දිවසො පි නිරුජ්ඣති.

යස් වොග්ගතෙ සුරියෙ සංචරී ති පච්චවති,
රහදෙ පි තස්ස ගම්භිරො සමුද්දෙ සරිතොදකො.

ඵලං නං තස්ස ජානන්ති සමුද්දෙ සාරිතොදකො,
ඉතො සා පච්ඡමා දිසා ඉති නං ආචිකන්ති ජනො
යං දිසං අභිපාලෙති මහාරාජා යසසී සො.

නාගානං ආධිපති විරුපකෙඛා ඉති නාමසො,
රමති නචචභිතෙභී නාගෙහෙව පුරකකිතො,

පුත්තා පි තස්ස බහවො ඵකනාමා' ති මෙ සුතං
අසීතිං දස ඵකො ව ඉන්ද්‍රනාමා මහබ්බලා.

තෙ වාපි බුද්ධිං දිස්වාන බුද්ධිං ආදිවච්චන්ද්‍රිතං
දුරතො'ව නමස්සන්ති මහත්තං විතසාරදං,
'නමො තෙ පුරිසාජ්ඣන්දු නමො තෙ පුරිසුත්තමි'

කුසලෙන සමෙකකිසි
අමනුසසා පි තං වන්දන්ති, සුතං නෙතං අභිණිතසො
තස්මා ඵලං වදෙම සෙ.
ඒනං වන්දුථ ගොතමං ඒනං වන්දුම ගොතමං,
විජ්ජාවරණසම්පන්නං බුද්ධිං වන්දුම ගොතමං.

ඔහු ද සුර්ය බන්ධු වූ, මහත් බවට පැමිණි, පහ වූ බිය ඇති, කෙලෙස් නීතදෙන් පිබිදුණු, බුදුරජාණන් වහන්සේ දැක, ‘ආජානෙය පුරුෂයාණෙනි, ඔබට නමස්කාර වේ වා, පුරුෂොක්තමයාණෙනි, ඔබට නමස්කාර වේ ව’ යි දුරු සිට ම නමස්කාර කෙරෙත්.

‘ඔබ නිපුණ වූ සර්වඥතාඥානයෙන් මහා ජනයා දෙස බලති’යි අමනුෂ්‍යයෝ ද ඔබ වදිත්. මෙය අප විසින් එක්වත් අසන ලදී. එ හෙයින්, ‘තෙපි ගොතම ජිනයන් වහන්සේ වදිහු ද?’ යි අපි මෙසේ (ප්‍රශ්න වශයෙන්) කියමිහ. ‘අපි ගොතම ජිනයන් වහන්සේ වදුමිහ. විද්‍යාවරණ සම්පන්න වූ ගොතම බුදුරජාණන් වහන්සේ වදුමිහ’ යි (ඔහු උත්තර දෙත්.)

21. මහ රස් මඩුලු ඇති ආදිත්‍ය නම් වූ හිරු යම් දිගෙක බස්නේ ද, යම් ඒ හිරු බස්නා කල්හි දහවලත් අතුරුදහන් වේ ද,

යම් දිගකට හිරු බැස ගිය කලා රාත්‍රී යැ යි කියනු ලැබේ ද, එ දිගැ, පිවිසුණු නදීපලය ඇති සමුද්‍ර නම් වූ ගැඹුරු පලාශය ය වෙයි.

මෙසේ එහි එය පිවිසි නදීපලය ඇති මුහුදු යැ යි දනිත්. යශස් ඇති ඒ මහරජෙක් යම් දිගක් පාලනය කෙරෙයි ද, එය මෙ තැනින් පැසිම් දෙසැ යි මහජනයා කිය යි.

නාගයනට අධිපති වූ, නම් විසින් විරූපාක්ෂ යැ යි ප්‍රකට වූ හේ නාගයන් විසින් පෙරටු කරන ලද්දේ, නැටුම් ගැයුම්නෙන් නොක්සිත් අලවා එහි වෙසෙයි.

ඔහුට එක් ම නමක් ඇති පුතුන් ද බොහෝ ඇතැ යි මා විසින් අසන ලදී. මග බලැති ඉන්ද්‍ර නම් වූ ඔහු එක් අනු දෙනෙක් වෙත්.

ඔහු ද සුර්ය බන්ධු වූ, කෙලෙස් නීන්දෙන් පිබිදියා වූ, මහත්තියට පැමිණි, පහ වූ බිය ඇති බුදුරජුන් දැක,

‘ආජානෙය පුරුෂයාණෙනි, ඔබට නමස්කාර වේ වා, පුරුෂොක්තමයාණෙනි ඔබට නමස්කාර වේ ව’ යි දුරු සිට ම නමස්කාර කෙරෙත්.

‘ඔබ නිපුණ වූ සර්වඥතාඥානයෙන් මහ ජනයා දෙස බලති’යි අමනුෂ්‍යයෝ ද ඔබ වදිත්. මෙය අප විසින් එක්වත් අසන ලදී. එ හෙයින්, ‘තෙපි ගොතම ජිනයන් වහන්සේ වදිහු ද?’ යි මෙසේ අපි ප්‍රශ්න කරමිහ. ‘ගොතම ජිනයන් වහන්සේ වදුම් , විද්‍යාවරණ සම්පන්න වූ ගොතම බුදුරජාණන් වහන්සේ වදුමිහ’ යි ඔහු කියත්.

22. යෙන උක්ඛරකුරු රමමා මහානෙරු සුදසසනො,
මනුසො තස් ජායනති අමමා අපරිග්ගහා.

න තෙ ඛිජං පවපනති නපි නියනති නඛගලා,
අකචධාපාකිමං සාලිං පරිභුඤ්ජනති මානුසා.

අකණං අඋසං සුඤ්ඤං සුගඤ්ඤං තණ්ඩුලපඵලං,
තුණ්ඩිකිඤ්ඤං පවිකානා තනො භුඤ්ජනති ගොජනං.

ගාවිං එකමුරං කඤ්ඤා අනුයනති දිසොදිසං,
පසුං එකමුරං කඤ්ඤා අනුයනති දිසොදිසං.

ඉඤ්ඤි වාහනං කඤ්ඤා අනුයනති දිසොදිසං,
සුරිස වාහනං කඤ්ඤා අනුයනති දිසොදිසං.

කුමාරි වාහනං කඤ්ඤා අනුයනති දිසොදිසං,
කුමාර වාහනං කඤ්ඤා අනුයනති දිසොදිසං.

තෙ යානෙ අභිරුහිකා සබ්බා දිසා අනුපරියනති,
පචාරා තස්ස රාජිනො.

හජ්ජියානං අසසයානං දිබ්බං යානං උපවිසීතං
පාසාදු සිව්ඤ්ඤා වෙච මහාරාජස්ස යසසිනො.

තස්ස ච නගරා අසු අතනළිකෙඛි සුමාපිතා,
ආටානාටා කුසිනාටා පරකුසිනාටා නාටපුරියා පරකුසිතනාටා.

උක්ඛරෙන කපිවනෙනා ජනොසමපරෙන ච
නවනචුතියො අඛෙරඅඛෙරවතියො ආලකමඤ්ඤ නාම රාජධානී,

කුචෙරස්ස ඛො පන මාරිස මහාරාජස්ස විසාණා නාම රාජධානී.
තස්මා කුචෙරො මහාරාජා වෙසඤ්ඤා'ති පට්ඨවති.

23. පචෙචසනො පකාසෙනති තමොලා ඛක්ඛලා තමොකලා,
ඕජසි තෙජසි තමොජසි සුරො රාජා අරිචෙධා නෙථි.

22. යම් දිග්භාගයෙක ඉතා දැකුම්කලු මහාමේරු පර්වතය වෙයි ද, එහි සිත්කලු වූ උතුරුකුරුව වෙයි. එහි මමන්දය නැති, ස්ත්රීන් කෙරෙහි පරිභ්‍රම නැති මිනිස්සු උපදිත්.

ඔහු ධාන්‍ය බිඳුවට නො වසුරත්. නගුල්ලු ද කෙතට නො පමුණුවනු ලබත්. ඒ මිනිස්සු නො සාන ලද බිමැ තමන් ම නැගී පැසුණු හැල් පරිභොග කෙරෙත්.

කුඩු නැති, තොහො නැති, ඉද්ධ වූ, සුවදැති සහල් සැළියෙක මහා පිඬැ, එයින් ගෙන බොදුන් වළඳත්.

එහි යක්කු එළ දෙන එක් කුරැති වාහනයක් කොට ගෙන දිශායෙන් දිශාවට යෙත්. සිවුපාවකු එක් කුරයක් ඇති වාහනයක් කොට ගෙන, දෙසින් දෙසට යෙත්.

ගැබිනි ස්ත්‍රීයක වාහන කොට ගෙන දෙසින් දෙස යෙත්. පුරුමයකු වාහන කොට ගෙන දෙසින් දෙස යෙත්.

කුමරියක වාහන කොට ගෙන දෙසින් දෙස යෙත්, කුමරකු වාහන කොට ගෙන, දෙසින් දෙස යෙත්.

ඒ වෙසවුණු රජුගේ පරිවාරක යක්ෂයෝ එළැඹැ සිටී හස්තියාන ද අභයාන ද (අන්‍ය බ්‍රහ්මචරී) දිව්‍යයාන ද යන එක් යානයන් අරා සියලු දික් සියාරා යෙත්. යහස් ඇති ඒ වෙසවුණු මහ රජුවට ප්‍රාසාද ද සිව්ගෙවල් ද වෙයි.

එ රජුව අහසැ මොනවට මවන ලද ආධ්‍යාත්මික ය, කුසිනාමා ය, පරකුසිනාමා ය, නාටපුරියා ය, පරකුසිනාමා යැ යි නගරයෝ වෙත්.

එයින් (ඒ පරකුසිනාමා නුවරින්) ඉඳුරා උතුරු දිගැ කපිවත්ත නම් නුවරෙක් ද, එයින් ඔබ්බෙහි ජනොස නම් නුවරෙක් ද, අන්‍ය නවනවතිය නම් නුවරෙක් ද අම්බරඅම්බරවතිය නම් නුවරෙක් ද ආලකමඤ්ඤ නම් අන්‍ය රාජධානියෙක් ද ඇත.

23. නිදුකාණනි, කුවේර මහ රජුගේ රජදහන විසාණා නම. එහෙයින් කුවේර මහ රජ වෙස්සවණ යැ යි නම් කරනු ලැබෙයි.

එහි තතෝලා, තත්තලා, තතෝතලා, මපසි, තේපසි, තතෝපසි, සුර, සුරරාජ, අරිවය, නෙමි, අරිවයනෙමි යන නම් ඇති යක්ඛවයෝ කරුණු විමසා පවසත්.

රහද්‍ය'පි තස් ධරණි නාම යතො මෙසා පවසසනති
වසා යතො පතායනති,
සභා පි තස් භගලවතී නාම යත් යකඛා පඬිරූපාසනති.

තස් නිවචඵලා රුකඛා නානාදිජගණායුතා,
මයුරකොඤ්චාභිරුදු කොකිලාදීභි වගගුභි.

ඵවඵ්වක සද්දෙස් අපො උච්චවච්චනකා,
කුකුස්කා කුජිරකා වනෙ පොකඛරසාතකා

සුකසාලිකසද්දෙස් දණ්ඛමානවකානි ව,
යොභති සබ්බකාලං සා කුචෙරනලිනී සද.

ඉතො සා උතතරා දිසා ඉති නං ආවිකඛතී ජනො,
යං දිසං අභිපාලෙති මහාරාජා යසසසී සො.

යකඛානං ආධිපති කුචෙරො ඉති නාමසො,
රමති නවචගීතෙභි යකෙඛගෙව පුරකඛතො.

පුතනාපි තස්ස බහවො ඵකනාමා ති මෙ සුතං,
අසීතිං දස ඵකො ව ඉඤ්ජනාමා මහබ්බලා.

තෙ වාපි බුද්ධං දිස්වාන බුද්ධං ආදිච්චබජ්ඣනං
දුරතො ව නාමසසනති මහත්තං චීතසාරදං,
නමො තෙ පුරිසාජඤ්ඤ නමො තෙ පුරිපුත්තම

කුසලෙන සමෙකඛසී
අමනුසසා පි තං වඤ්ඤති, සුතං නෙතං අභිණ්ඤසො
තස්මා ඵවං වදෙමසෙ.

ඵනං වඤ්ඤං ගොතමං ඵනං වඤ්ඤං ගොතමං,
විජරාවරණසම්පන්නං බුද්ධං වඤ්ඤං ගොතමනති.

යම් පොකුණෙකින් දිය ඇද ගෙන මෙසයෝ වසින් ද, යම් පොකුණෙකින් වර්ෂාවෝ පැතිරෙත් ද, එසේ වූ ධරණී නම් ජලාසයෙක් ද, එහි වෙයි. එහි තෙරැ යකුන් රැස්වැ හිඳුනා හගලවති නම් මඩුවෙක් වෙයි.

එහි භාත්පසැ විවිධ පක්ෂි සමූහයන් ගෙන් යුක්ත වූ, මොණරුන් ද කොස් ලිහිණියන් ද විසින් දුන් නාද ඇති, කෝකිලාදීන් විසින් මනොඥ නාදයෙන් උන්නාදිත වූ, නිති එල දරන වෘක්ෂයෝ වෙත්.

මෙහි ඒ පියුම් වෙනෙහි 'ජීව ජීව' යැ යි හඬ නඟන, (ජීව ජීවක නම්) පක්ෂි කෙනෙක් ද, තව උට්ඨවච්ඡතක නම් පක්ෂිහු ද, වලිකුකුළෝ ද, රත්වත් කකුළුවෝ ද, පොකබරාසතක නම් පක්ෂිහු ද වෙත්.

මෙහි ගිරවුන්ගේ ද සැලලිහිණියන්ගේ ද හඬ ඇත, දණ්ඩමානවක නම් පක්ෂිහු ද, මෙහි හැසිරෙත්, මෙසේ හැම කල්හි ඒ කුවෙරයා ගේ පියුම් වීල නිරතුරු භොබනේ ය.

යශස් ඇති ඒ කුවෙර මහරජ යම් දිගක් පාලනය කෙරෙයි ද, ඒ මෙතැනින් උතුරු දෙස යැ යි මහජනයා කිය යි.

නම් විසින් කුවෙර යැ යි ප්‍රකට, යක්ෂාධිපති වූ, හේ යකුන් විසින් පෙරවූ කරන ලද්දේ නෘත්‍ය ගීතයෙන් සිත් අලවා වෙසෙයි.

ඔහුට එක් නම ඇති බොහෝ පුතුන් ද වෙති යි මා විසින් අසන ලදී, ඉන්ද්‍ර යන නම ඇති, මහබලැති ඔහු එක් අතු දෙනෙකි.

ඔහු ද සුර්යබන්ධු වූ, ක්ලෙශනිද්‍රායෙන් පිබිදුණු, මහත්ඵප්‍රාප්ත වූ, පහ වූ බිය ඇති බුදුරජුන් දැක, 'ආජානෙය පුරුෂයාණනි, ඔබට නමස්කාර වේ වා, උත්තම පුරුෂයාණනි, ඔබට නමස්කාර වේ වා' යි දුරැ සිට ම නමදිත්.

'ඔබ නිපුණ වූ සර්වඥතාඥනයෙන් මහ ජනයා දෙස බලති'යි කියා අමනුෂ්‍යයෝ ද ඔබ වදිත්. මෙය අප විසින් එක්වත් අසන ලදී. එ හෙයින්, 'ගෞතම ජිනයන් වහන්සේ වදිහු ද?' යි මෙසේ අපි (ප්‍රශ්න කිරීම වශයෙන්) කියමහ. 'අපි ගෞතම ජිනයන් වහන්සේ වදුමහ. විද්‍යාවරණසම්පන්න වූ ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේ වදුමහ' යි ඔහු උත්තර දෙත්.

24. අයං ඛො සා මාරිස, ආවානාවියා රක්ඛා භික්ඛුනා භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං ඉත්ඤ්ඤා රක්ඛාය අවිභිංසාය එසුච්චාරායාහි. යස්ස කස්සථි මාරිස භික්ඛුසස වා භික්ඛුනීයා වා උපාසකස්ස වා උපාසිකාය වා අයං ආවානාවියා රක්ඛා සුඤ්ඤාහිතා හවිසසති සමන්තා පරියාපුසා. තඤ්ඤො අමනුසෙසා යකෙඛා වා යකච්චීනීවා යකඛපොතකො වා යකඛපොතීකා වා යකඛමහාමනෙතා වා යකඛපාරිසජ්ජො වා යකඛපචාරො වා, ගන්ධඛො වා ගන්ධඛි වා ගන්ධඛඛපොතකො වා ගන්ධඛඛපොතීකා වා ගන්ධඛමහාමනෙතා වා ගන්ධඛපාරිසජ්ජො වා ගන්ධඛපචාරො වා, කුම්භණ්ඩා වා කුම්භණ්ඩී වා, කුම්භණ්ඩපොතකො වා කුම්භණ්ඩපොතීකා වා, කුම්භණ්ඩමහාමනෙතා වා කුම්භණ්ඩපාරිසජ්ජො වා කුම්භණ්ඩපචාරො වා, නාගො වා නාගීනී වා, නාගපොතකො වා නාගපොතීකා වා, නාගමහාමනෙතා වා නාගපාරිසජ්ජො වා නාගපචාරො වා, පදුඛච්චිකො, භික්ඛුං වා භික්ඛුනීං වා උපාසකං වා උපාසිකං වා පදුඛච්චිකො ගච්ඡන්තා වා අනුගච්ඡයා, ධීනං වා උපතීච්චෙයා. නිසින්නං වා උපනිසිදෙයා, නිපන්නං වා උපනිපජ්ජෙයා, න මෙ සො මාරිස, අමනුසෙසා ලභෙයා ගාමෙසු වා නිගමෙසු වා සකකාරං වා ගරුකාරං වා. න මෙ සො මාරිස, අමනුසෙසා ලභෙයා ආලකමන්දා නාම රාජධානියා වන්ඤ්ඤා වා වාසං වා. න මෙ සො මාරිස, අමනුසෙසා ලභෙයා යකඛානං සමීච්චිං ගතාං. අපිසු නං මාරිස, අමනුසා අනවඤ්චො නං කරෙයාං අවිච්චිං. අපිසු නං මාරිස, අමනුසා අතඤ්ඤාහි පරිපුණ්ණාහි පරිභාසාහි පරිභාසෙයාං. අපිසු නං මාරිස, අමනුසා රික්ඛමපි'සස පකං සිසෙ නිකකුජ්ජෙයාං, අපිසු නං මාරිස, අමනුසා සත්තධා පි'සස චුඤ්ඤා එංලෙයාං. සන්ති හි මාරිස, අමනුසා චණ්ඩා රුඤ්ඤා රභසා. තෙ තෙව මහාරාජානං ආදියන්ති, න මහාරාජානං පුරිසකානං ආදියන්ති, න මහාරාජානං පුරිසකානං පුරිසකානං ආදියන්ති. තෙ ඛො තෙ මාරිස, අමනුසා මහාරාජානං අවරුඤ්ඤා නාම චුච්චන්ති.

24. 'නිදුකාණන් වහන්ස, මහණුනට ද මෙහෙණනට ද උවසුවනට ද උවැසියනට ද භුජ්නිය පිණිස රක්ම පිණිස නො වෙහෙසිම පිණිස සැප විහරණ පිණිස වූ ඒ ආචාර්ය පිරිත නම් මෙය ය. නිදුකාණන් වහන්ස, යම් කිසි මහණක්හු හෝ මෙහෙණක හෝ උවසුවකු හෝ උවැසියක විසින් මේ ආචාර්ය පිරිත මනා කොට උගන්නා ලද්දේ, අර්ථව්‍යාජන විසින් පිරිපුන් කොට පුහුණු කරන ලද්දේ වී නම්, යක්ෂයෙක් හෝ යක්ෂිණියක් හෝ යක්ෂපෝතකයෙක් හෝ යක්ෂ පොතිකාවක් හෝ යක්ෂමහාමාත්‍රයෙක් හෝ යක්ෂපාරිෂද්‍යයෙක් හෝ යක්ෂපරිවාරකයෙක් හෝ, ගාන්ධර්වයෙක් හෝ ගාන්ධර්වියක් හෝ ගාන්ධර්ව-පෝතකයෙක් ගාන්ධර්වපෝතිකාවක් හෝ ගාන්ධර්වමහාමාත්‍රයෙක් හෝ ගාන්ධර්වපාරිෂද්‍යයෙක් හෝ ගාන්ධර්වපරිවාරකයෙක් හෝ, කුම්භාණ්ඩයෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩියක් හෝ කුම්භාණ්ඩ පෝතකයෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩ පෝතිකාවක් හෝ කුම්භාණ්ඩ මහාමාත්‍රයෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩ පාරිෂද්‍යයෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩ පරිවාරකයෙක් හෝ; නාගයෙක් හෝ නාගිනියක් හෝ නාගපෝතකයෙක් හෝ නාග-පෝතිකාවක් හෝ නාග මහාමාත්‍රයෙක් හෝ නාග පාරිෂද්‍යයෙක් හෝ නාග පරිවාරකයෙක් හෝ, මෙකී කිසි යම් අමනුෂ්‍යයෙක් දෙමසයෙන් ප්‍රද්විජ්ට වූ සිතැත්තේ, මහණකු හෝ මෙහෙණක හෝ උවසුවකු හෝ උවැසියක හෝ, මෙ කිසිවකු යන්නහු අනුව (පසු පසැ) යන්නේ ද, සිටියහු වෙතැ සිටීන්නේ ද, උන්නහු වෙතැ ඉදුනේ ද, හොත්තහු වෙතැ හෝනේ ද, නිදුකාණන් වහන්ස, ඒ අමනුෂ්‍යයා මගේ ගම්හි හෝ නියම්ගම්හි හෝ සත්කාරයක් හෝ ගෞරවයක් හෝ නො ලබන්නේ ය. නිදුකාණන් වහන්ස, ඒ අමනුෂ්‍ය තෙමේ මගේ ආලකමන්ද රාජධානියෙහි වසන ගෙයක් හෝ නවාතැනක් හෝ නො ලබන්නේ ය; නිදුකාණන් වහන්ස, ඒ අමනුෂ්‍ය තෙමේ මගේ යක්ෂ සමාගමයට යන්නට හෝ නො ලබන්නේ ය. වැලි දු නිදුකාණන් වහන්ස, අමනුෂ්‍යයෝ ඔහු ආචාර්යක් නො කට හැක්කකු ද විවාහයක් නො කටහැක්කකු ද කරන්නාහ. තව ද නිදුකාණන් වහන්ස, අමනුෂ්‍යයෝ ඔහුට අත්බව එළවා කියනු ලබන පරිපූර්ණ පරිභව වචනයෙන් බිණින්නාහ. නිදුකාණන් වහන්ස, තව ද අමනුෂ්‍යයෝ හිස් වූ ලෝභ පාත්‍රයක් යැටිකුරු කොටැ ඔහු හිසැ ලන්නාහ. තව ද නිදුකාණන් වහන්ස, අමනුෂ්‍යයෝ ඔහු හිස සත් කඩක් කොට හෝ පළන්නාහු ද වෙත්.

25. සෙය්‍යථාපි මාරිස රඤ්ඤා මාගධස්ස විජ්ඣෙ මහාවොරා තෙ නෙව රඤ්ඤා මාගධස්ස ආදියන්ති, න රඤ්ඤා මාගධස්ස පුරිසකානං ආදියන්ති, න රඤ්ඤා මාගධස්ස පුරිසකානං පුරිසකානං ආදියන්ති, තෙ ඛො තෙ මාරිස මහාවොරා රඤ්ඤා මාගධස්ස අවරුද්ධා නාම වුච්චන්ති, එවලෙව ඛො මාරිස සන්ති හි අමනුස්සා වණ්ඛා රුද්ධා රභසා. තෙ නෙව මහාරාජානං ආදියන්ති, න මහාරාජානං පුරිසකානං ආදියන්ති, න මහාරාජානං පුරිසකානං පුරිසකානං ආදියන්ති, තෙ ඛො මාරිස අමනුස්සා මහාරාජානං අවරුද්ධා නාම වුච්චන්ති.

26. යො හි කොථි මාරිස අමනුස්සො යකෙඛා වා යකඛිනී වා යකඛපොතකො වා යකඛපොතිකා වා යකඛමහාමකො වා යකඛපාරිසජ්ජා වා යකඛපවාරො වා, ‘ගන්ධබ්බො වා ගන්ධබ්බි වා ගන්ධබ්බපොතකො වා ගන්ධබ්බපොතිකා වා ගන්ධබ්බමහාමකො වා ගන්ධබ්බපාරිසජ්ජා වා ගන්ධබ්බපවාරො වා, කුමභණ්ඩො වා කුමභණ්ඨි වා කුමභණ්ඩපොතකො වා කුමභණ්ඩපොතිකා වා කුමභණ්ඩමහාමකො වා කුමභණ්ඩපාරිසජ්ජා වා කුමභණ්ඩපවාරො වා, නාගො වා නාගිනී වා නාගපොතකො වා නාගපොතිකා වා නාගමහාමකො වා, නාගපාරිසජ්ජා වා නාගපවාරො වා. පදුට්ඨචිත්තො හික්ඛුං වා හික්ඛුනිං වා උපාසකං වා උපාසිකං වා ගච්ඡන්තං වා අනුගච්ඡෙය්‍ය, සීතං වා උපනිච්චෙය්‍ය, නිසීතනං වා උපනිසීච්චෙය්‍ය, නිප්පනං වා උපනිප්පච්චෙය්‍ය, ඉමෙසං යකඛනං මහායකඛනං සෙනාපතිනං මහාසෙනාපතිනං උජ්ඣාපෙතඛං විකක්ඛිතඛං වීරච්ඡිතඛං: “අයං යකෙඛා ගණ්භාති, අයං යකෙඛා ආචීසති, අයං යකෙඛා භෙය්ඨති, අයං යකෙඛා විභෙය්ඨති, අයං යකෙඛා හිංසති, අයං යකෙඛා විහිංසති, අයං යකෙඛා නමුඤ්ඤති”ති,

25. නිද්‍යාණන් වහන්ස, නපුරු වූ සතුරු වූ, කළ දෑට වැඩියක් කරන අමනුෂ්‍යයෝ ඇත. ඔහු සතර වරම් මහ රජ දරුවන්ගේ බස් නො ම පිළිගනිත්. නිද්‍යාණන් වහන්ස, ඒ අමනුෂ්‍යයෝ වරම් මහ-රජුන්ගේ සතුරෝ නමැ යි කියනු ලබත්. නිද්‍යාණන් වහන්ස, යම්සේ මගධාධිපති රජුගේ රටෙහි මහ සොරහු ඇත් ද, ඔහු මගධාධිපති රජුගේ වචන නො ම පිළිගනිත් ද, මගධාධිපති රජුගේ සෙනෙවි-යන්ගේ වචන දු නො ම පිළිගනිත් ද, මගධාධිපති රජුගේ සෙනෙවි-යන් ගේ මෙහෙකරුවන්ගේ වචන දු නො ම පිළිගනිත් ද, නිද්‍යාණන් වහන්ස, ඒ මහ සොරහු මගධාධිපති රජුගේ සතුරෝ නමැ යි කියනු ලබත් ද, එසේ ම නිද්‍යාණන් වහන්ස, නපුරු වූ සතුරු වූ, කළ එකට වැඩියක් කරන්නා වූ අමනුෂ්‍ය කෙනෙක් වෙත් ම ය. ඔහු වරම් මහ රජුන්ගේ බස් නො පිළිගනිත්. වරම් මහ රජුන්ගේ සෙනෙවියන් බස් ද නො ම පිළිගනිත්. වරම් මහ රජුන් අයත් සෙනෙවියන් ගේ මෙහෙ-කරුවන් බස් දු නො පිළිගනිත්. නිද්‍යාණන් වහන්ස, ඒ අමනුෂ්‍යයෝ වරම් මහ රජුන්ගේ සතුරෝ යැ යි කියනු ලබත්.

26. නිද්‍යාණන් වහන්ස, යකෙක් හෝ යකින්නක් හෝ යක්-දරුවෙක් හෝ යක් දරියක් හෝ යක් දෙටුවෙක් හෝ යක් පිරිසද වූයෙක් හෝ යක් මෙහෙකරුවෙක් හෝ, ගදෙව්වෙක් හෝ ගදෙවියක් හෝ ගදෙටු දරුවෙක් හෝ ගදෙටු දරියක් හෝ ගදෙටු දෙටුවෙක් හෝ ගදෙටු පිරිසද වූයෙක් හෝ ගදෙටු මෙහෙකරුවෙක් හෝ, කුම්භාණ්ඩයෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩියක් හෝ කුම්භාණ්ඩ දරුවෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩ දරියක් හෝ කුම්භාණ්ඩ දෙටුවෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩ පාරිෂද්‍යයෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩ පරිවාරකයෙක් හෝ, නාගයෙක් හෝ නාගිනියක් හෝ නා දරුවෙක් හෝ නා දරියක් හෝ නා දෙටුවෙක් හෝ නා පිරිසද වූයෙක් හෝ නා මෙහෙකරුවෙක් හෝ, මෙ කී කිසි අමනුෂ්‍යයෙක් දෙමසයෙන් ප්‍රද්විෂ්ට සිතැත්තේ, මහණකු හෝ මෙහෙණක හෝ උවසුවකු හෝ උවැසියක හෝ මෙ කිසිවක්හු යන්නහු පසු පසැ යන්නේ වී නම්, හෝ සිටියහු වෙත සිටින්නේ වී නම් හෝ හුන්නහු වෙත හිඳින්නේ වී නම් හෝ හොත්තහු වෙත හෝන්නේ වී නම් හෝ, මේ යකුනට මහ යකුනට, යක් සෙනෙවියනට, යක් මහ-සෙනෙවියනට, ‘මේ යක් තෙමේ මා අල්ලා ගනී, මේ යක් තෙමේ මට ආවිෂ්ට වෙයි, මේ යක් තෙමේ මා පෙළයි, මේ යක් තෙමේ වෙසෙසින් මා පෙළයි, මේ යක් තෙමේ මට හිංසා කෙරෙයි, මේ යක් තෙමේ මා වෙහෙසයි, මෙ යක් තෙමේ මා නො මුදු (නො අත්හරි), යැ යි දැන්විය යුතු, හඬ නඟා කියැ යුතු, ඔවුන් හා කියැ යුතු.

කතමෙසං යකඛානං මහායකඛානං සෙනාපතීනං මහාසෙනාපතීනං?

27 “ඉඤ්ඤ සොමො වරුණො ව භාරදාපො පජාපති,
වජුනො කාමසෙට්ඨා ව කීනතිසණ්ඨු¹ නිසණ්ඨු ව.

පනාදෙ ඔපමඤ්ඤෙ ව දෙවසුකො ව මාතලී,
විත්තසෙනො ව ගකිඛො නලො රාජා ජනෙසභො

සාකාගිරො හෙමවතො පුණ්ණකො කරතීයො ගුලො,
සීවකො මුවලීඤ්ඤෙ ව වෙසාමිතො යුගඤ්ඤො.

ගොපාලො සුපරොධො ව හිරිනෙතති ව මජ්ඣිමො
පඤ්ඤාලවණ්ණො ආලවකො පජ්ජනො සුමනො සුමුඛො දධිමුඛො,
මණි මානී වරො දීසො අටො සෙරිසසකො සභ.’

28. ඉමෙසං යකඛානං මහායකඛානං සෙනාපතීනං මහාසෙනාපතීනං උජ්ඣාපෙතඛං චිකකඤ්ඤඛං විරචිතඛං: අයං යකෙඛා ගණ්ඨාති, අයං යකෙඛා ආවිසති, අයං යකෙඛා හෙයෙති, අයං යකෙඛා විහෙයෙති, අයං යකෙඛා භිංසති, අයං යකෙඛා විභිංසති, අයං යකෙඛා න මුඤ්ඤති ති. අයං ඛො සා මාරිස ආටානාවියා රකඛා භිකඤ්ඤා භිකඤ්ඤානං උපාසකානං උපාසිකානං ගුතතියා රකඛාය අචිංසාය ඵාසුවිහාරායා ති. හජු ව දනී මයං මාරිස ගච්ඡාම ඛුඤ්ඤා වා මයං ඛුඤ්ඤා රණියා’ති. ‘යසං’ දනී තුමෙහ මහාරාජානො කාලං මඤ්ඤා ඵා’ති.

29. අට ඛො භිකඛවෙ වත්තාරො මහාරාජානො උට්ඨායාසනා මං අභිවාදෙත්වා පදකඛිණං කත්වා තඤ්ඤවත්තරධායිංසු. තෙ’පි ඛො භිකඛවෙ යකඛා උට්ඨායාසනා අපෙකවෙච මං අභිවාදෙත්වා පදකඛිණං කත්වා තඤ්ඤවත්තර ධායිංසු.

1. ඉතඤ්ඤ සොමා: සුඛා: වරුණා: පුජාපතී: භාරදාපා: මු භාතභව නන්දනා: කාමඉභ්භදා: කුනිකණ්ඨොනිකණ්ඨකා: චුඤ්ඤි ටෙච්ච මාතලී: විප්‍රසෙනභව ගතධිච්ඤ නරරාජො: ජිතර්ගභා: භාතාගිරිරි හෙමවතා: පුණ්ණකා: ඛදිර කොවිධා: ගොපාල යකෙභා ආටවකො ප-වාලගණ්ඨා: සුමුඛො දීසො යකභා: සෙරිසතා: (ලලිතවිකාර)

27. (එසේ කියෑ යුක්තේ) කවර යකුනට ද? කවර මහ යකුනට ද? කවර යක් සෙනෙවියනට ද? කවර මහ යක්සෙනෙවියනට ද? යත්:

ඉන්ද්‍ර ය, සෝම ය, වරුණ ය, භාරඛාප ය, ප්‍රජාපතී ය, වජ්‍රන ය, කාමග්‍රෙෂ්ඨ ය, කිනතිසඤ්ඤ ය, නිසඤ්ඤ ය, ප්‍රණාද ය, ඔපමඤ්ඤ ය, දෙවියැරි මාතලී ය, විත්‍රසේන ය, ගඤ්චව ය, නළ ය, රාජ ය, ජනර්ෂහ ය, සාතාරී ය, භෙමවක ය, පුර්ණක ය, කරනිය ය, භූමි ය, සීවක ය, මුච්චිඤ්ඤ ය, විඤ්චිත්‍ර ය, යුගඤ්ච ය, ගොපාල ය, සුප්‍රරොධ ය, හිරි-නෙත්ති ය, මජ්ඣ ය, පඤ්චාලවණ්ඤ ය, ආලවක ය, පර්ජනා ය, සුමන ය, සුමුඛ ය, දධිමුඛ ය, මණි ය, මානී ය, වර ය, දීර්ඝ ය, තව ද සෙරිසක ය යන මොවුනට ය.

28. මේ යක්ෂයනට ද මහා යක්ෂයනට ද යක්ෂ සෙනාපතියනට ද මහා යක්ෂ සෙනාපතියනට ද,

'මේ යක් තෙමේ මා අල්ලා ගනී යැ යි, මේ යක් තෙමේ ආවිෂ්ට වේ යැ යි, මේ යක් තෙමේ මා පෙළා යැ යි, මේ යක් තෙමේ මා වෙසෙසින් පෙළා යැ යි, මේ යක් තෙමේ මට භිංසා කෙරේ යැයි, මේ යක් තෙමේ මා වෙභෙසා යැ යි, මේ යක් තෙමේ මා නො මුද්‍ර යැ යි දන්වියැ යුතු, භඩ නහා කියැ යුතු.

නිදුකාණන් වහන්ස, මේ, මහණුනට මෙභෙණුනට උවසුවනට උවැසියනට භූත්තිය පිණිස, රක වරණ පිණිස, නො වෙභෙසීම පිණිස, පහසු විහරණ පිණිස වූ ආටානාටිය පිරිත ය.

නිදුකාණන් වහන්ස, දන් අපි යමහ. අපි බොහෝ කාත්‍ය ඇත්තමහ, බොහෝ කටයුතු ඇත්තමහ'' යි වරම් රජුහු කීහ.

මහ රජුනි, යම් ගමනකට දන් කල් වේ යැ යි සලකන්නහුද, ඒ ගමන කරනු ලැබේ වා' යි මම කීමි.

29. මහණෙනි, එ කල්හි සතර වරම් මහ රජදරුවෝ හුනස්නෙන් නැඟි මා සාදර වැ වැද, පැදකුණු කොට, එහි ම අතුරුදහන් වූහ. ඒ යක්කු ද හුනස්නෙන් නැඟී, ඇතැම් කෙනෙක් මා සාදර වැ වැද පැදකුණු කොට, එහිම අතුරුදහන් වූහ. ඇතැම් කෙනෙක් මා හා සතුටු වූහ. සතුටට කරුණු වූ, සිතැ රැඳවියැ යුතු වූ කරා නිමවා එහිම අතුරුදහන් වූහ. ඇතැම් කෙනෙක් මා දිසාවට දෙහොත් නමා එහිම අතුරුදහන් වූහ. ඇතැම් කෙනෙක් නම් ගොත් අස්වා එහිම අතුරුදහන් වූහ. ඇතැම් කෙනෙක් නිහඩ වැ එහිම අතුරුදහන් වූහ.

අපෙකච්ච මයා සද්ධිං සමමොද්දිංසු, සමමොදනීයං කථං සාරානීයං විතීසාරෙඤ්ඤා, තඤ්චෙවනතරධායිංසු: අපෙකච්ච යෙනාභං තෙනඤ්ඤාලිමපණාමෙඤ්ඤා තඤ්චෙවනතරධායිංසු: අපෙකච්ච නාමගොතතං සාවෙඤ්ඤා තඤ්චෙවනතරධායිංසු: අපෙකච්ච තුණ්හිභුතා තඤ්චෙවනතරධායිංසු'ති.

30. උග්ගණ්ණාරං භික්ඛච්ච ආචාර්යයං රක්ඛං. පරියාපුණාරං භික්ඛච්ච ආචාර්යයං රක්ඛං. ධාරෙරං භික්ඛච්ච ආචාර්යයං රක්ඛං. අඤ්ඤාසංභිතා' භික්ඛච්ච ආචාර්යයං රක්ඛං භික්ඛුනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං ගුතතියා රක්ඛාය අච්චිංසාය ඵාසුච්චාරායා තී.

ඉදමච්චොව භගවා. අකතමනා ඛෙ භික්ඛු භගවතො භාසිතං අභිනාඤ්ඤාති.

ආචාර්යයසුත්තං නිවසීතං නවමං.

1. අඤ්ඤාසංභිතා (සා)

30. මහණෙනි, ආචාරාචාර්ය පිරිත උගනිවු. මහණෙනි, ආචාරාචාර්ය පිරිත පුහුණු කරවු. මහණෙනි, ආචාරාචාර්ය පිරිත සිත දරවු. මහණෙනි, ආචාරාචාර්ය පිරිත වැඩ ඇසුරු කෙළේ වේ. මහණෙනි මෙහෙණනට උවසුවනට උවැසියනට ගුප්තිය පිණිස, රකවරණ පිණිස, නොවෙහෙසීම පිණිස, පහසු විහරණ පිණිස වේ."

භාගාවතුන් වහන්සේ මෙය වදළ සේක. ඒ භික්ෂුහු ආරාධිත සිතැත්තාහු භාගාවතුන් වහන්සේගේ වචනය පිළිගත්හ.

නව වනු ආචාරාචාර්ය සුත්‍රය නිමිසේ ය.

10

සබ්බිච්ඡුතනං

1. එවං මෙ සුතං:

එකං සමයං භගවා මලලෙසු වාරිකං වරමානො මහතා භික්ඛු සබ්බසන සඬිං පඤ්චමනෙහි භික්ඛුසතෙහි යෙන පාවා නාම මලලානං නගරං තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා පාවායං විහරති වුද්දසස කම්මාරපුත්තසස අමඛවනෙ.

2. තෙන ඛො පන සමයෙන පාවෙය්‍යකානං මලලානං උඤ්චතකං¹ නවං සජාගාරං² අවිරකාරිතං හොති, අනජ්ඣාචුජ්ඣං³ සමණෙන වා මුඛමණෙන වා කෙනවි වා මනුසසභුතෙන. අසොයාසුං ඛො පාවෙය්‍යකා මලලා: භගවා කිර මලලෙසු වාරිකං වරමානො මහතා භික්ඛුසබ්බසන සද්ධිං පඤ්චමනෙහි භික්ඛුසතෙහි පාවං අනුප්පකො පාවායං විහරති වුද්දසස කම්මාරපුත්තසස අමඛවනෙ'ති. අථ ඛො පාවෙය්‍යකා මලලා යෙන භගවා තෙනුපසඬකමීංසු, උපසඬකමීචා භගවනං අභිවාදෙචා එකමනනං නිසීදිංසු. එකමනනං නිසීභ්‍යා ඛො පාවෙය්‍යකා මලලා භගවනං එතදවොචුං: ඉධ භතෙන පාවෙය්‍යකානං මලලානං උඤ්චතකං නවං සජාගාරං අවිරකාරිතං හොති අනජ්ඣාචුජ්ඣං සමණෙන වා මුඛමණෙන වා කෙනවි වා මනුසසභුතෙන. තං ච භතෙන භගවා පදමං පරිභුඤ්ඤා. භගවතා පදමං පරිභුතං පච්ඡා පාවෙය්‍යකා මලලා පරිභුඤ්ඤාසතති තදසස පාවෙය්‍යකානං මලලානං දීඝරතතං භිත්තාය සුඛායා'ති.

3. අධිවාසෙසි භගවා තුණ්භිභාවෙන. අථ ඛො පාවෙය්‍යකා මලලා භගවතො අධිවාසනං විදිචා, උච්චායාසනා භගවනං අභිවාදෙචා, පදකම්ණං කචා යෙන සජාගාරං තෙනුපසඬකමීංසු. උපසඬකමීචා සබ්බසජරිං⁴ සජාගාරං සජරිචා ආසනානි පඤ්ඤාපෙචා, උදකමණිකං පතිච්චපෙචා, තෙලපපදීපං ආරොපෙචා, යෙන භගවා තෙනුපසඬකමීංසු, උපසඬකමීචා භගවනං අභිවාදෙචා එකමනනං අච්චංසු.

1. උඤ්චතකං (ෆෆ) 2. සජාගාරං (මජ්ඣං), සඤ්ඤාගාරං (සා, කම) 3. අනජ්ඣාචුජ්ඣං (මජ්ඣං) 4. සබ්බසනජරිං සනජනං (ෆෆ. කම)

සබ්බිති සූත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී:

එක් සමයෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පන්සියක් පමණ වූ මහත් භික්ෂු සභිසයා හා මල්ල රටෙහි සැරි සරන සේක්, පාවා නම් වූ මල්ල රජුන් ගේ නගරය යම් තැනෙක ද, එයට වැඩ වදළ සේක. එ සමයෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පාවා නුවර වූදු කම්මාරසූත්‍රයා ගේ අඹවෙනෙහි වාසය කරන සේක.

2. එ සමයෙහි වූ කලී පාවා නුවර වැසි මල්ල රජුන් ගේ උඛ්භතක නම් අළුත් සන්ථාගාරය කරවන ලද නොබෝ කල් ඇත්තේ, මහණක්හු විසින් හෝ බමුණක්හු විසින් හෝ මිනිස් වූ කිසි දු කෙනකු විසින් වාසග්‍රහණ වශයෙන් පරිභෝග නො කරන ලද්දේ වෙයි. පාවා නුවර වැසි මල්ලයෝ 'භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පන්සියක් පමණ වූ මහත් භික්ෂු සභිසයා කැවූව මල්ල රට සැරි සරන්නාහු පාවා නුවරට වැඩියාහු, එහි වූදු කම්මාරසූත්‍රයා ගේ අඹ වෙනෙහි වසන සේක් ලැ' යි ඇසූහ. ඉක්බිත්තෙන් පාවා නුවර වැසි මල්ලයෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹියහ. එළැඹි ඔබ සාදර වැ වැද, පසෙක හිඳගත්හ. පසෙක හිඳගත්තාවූ ම පාවා නුවර වැසි මල්ලයෝ, "වහන්ස, මෙහි පාවා නුවර වැසි මල්ලයන් ගේ උඛ්භතක නම් අළුත් සන්ථාගාරයක් කරවන ලද නොබෝ කල් ඇත්තේ, මහණක්හු විසින් හෝ බමුණක්හු විසින් හෝ කිසි දු මිනිස් වූවක්හු විසින් වාසග්‍රහණ විසින් අපරිභුක්ත වෙයි. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එය පළමුවෙන් පරිභෝග කරන සේක් වා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් පළමුවෙන් පරිභෝග කරන ලද එය පසුව පාවා නුවර වැසි මල්ලයෝ පරිභෝග කරන්නාහ. එය පාවෙයක මල්ලයනට බොහෝ කලක් වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ යැ" යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මෙ කරුණ කීහ.

3. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නිහඬ බැවින් එය ඉවැසූ සේක. එ කල්හි පාවෙයක මල්ලයෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඉවැසූ නියාව දැන, හුන්කුණෙන් නැගී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සාදර වැ වැද පැදකුණු කොට, සන්ථාගාරශාලාව කරා ගියහ. ගොස් සන්ථාගාරය සියලු තැන බුමුතුරුතු අතුට, අසුන් පණවා, දියසැළක් තබා, තෙල් පහනක් නැවැත්වා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹියහ. එළැඹි ඔබ සාදර වැ වැද එක් පසෙක සිටියහ.

එකමනං ධීතා ඛො තෙ පාවෙය්‍යකා මලලා හගවනං එතදවොච්චිං, සබ්බසන්ධිං සන්ධං හනෙන සන්ධාගාරං, ආසනානි පඤ්ඤාත්තානි: උදකමණිකො පතිට්ඨාපිතො, තෙලපාදිපො ආරොපිතො. යසංදනි හනෙන හගවා කාලං මඤ්ඤති''ති.

4. අප් ඛො හගවා නිවාසෙත්වා පක්ඛවීරමාද්‍යය සදධං භික්ඛුසඛෙකන යෙන සන්ධාගාරං තෙනුපසඛකමී. උපසඛකමීත්වා පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා සන්ධාගාරං පවිසිත්වා මජ්ඣමං ඵලං නිසාය පුරුකාභිමුඛො නිසීදී. භික්ඛුසඛෙසා පි ඛො පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා සන්ධාගාරං පවිසිත්වා පච්ඡමං භික්ඛිං නිසාය පුරුකාභිමුඛො නිසීදී හගවනං. යෙව පුරුකත්වා. පාවෙය්‍යකා පි ඛො මලලා පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා සන්ධාගාරං පවිසිත්වා පුරුකමං භික්ඛිං නිසාය පච්ඡමාභිමුඛො නිසීදී. සු හගවනං. යෙව පුරුකත්වා. අප් ඛො හගවා පාවෙය්‍යකෙ මලලෙ ඛුදෙවා රක්ඛං ධම්මියා කථාය සදුසෙසත්වා සමාදපෙත්වා සමුකෙතඡෙත්වා සමපභංසෙත්වා උයොපඡෙසී; අභිකකනතා ඛො වාසෙට්ඨා රතති. යසංදනි තුලෙහ කාලං මඤ්ඤතා තී. 'එවං හනෙන'ති ඛො පාවෙය්‍යකා මලලා හගවතො පටිඤ්ඤත්වා උට්ඨායාසනා හගවනං අභිවාදෙත්වා පදකඛිණං කත්වා පක්ඛමීංසු.

5. අප් ඛො හගවා අවීරපක්ඛනෙකසු පාවෙය්‍යකෙසු මලලෙසු තුණභිභුතං තුණභිභුතං භික්ඛුසඛිතං අනුච්චලොකෙත්වා ආයසමනං සාරිපුක්ඛං ආමනෙකසී, 'වීගතථීනමිඤ්ඤො ඛො සාරිපුක්ඛ භික්ඛුසඛෙසා පටිභාතු තං සාරිපුක්ඛ භික්ඛුතං ධම්මී කථා පිට්ඨී මෙ ආභිලායති, තමභං ආයමිඤ්ඤමී''ති. 'එවං හනෙන'ති ඛො ආයසමා සාරිපුක්ඛො හගවතො පටිච්චෙසොසී.

අප් ඛො හගවා චතුරගුණං සඛ්ඛාවිං පඤ්ඤාපෙත්වා දකඛිණෙන පසෙකන සීහසෙය්‍යං කපෙසසී, පාදෙ පාදං අවිවාධාය සතො සමපජානො උට්ඨානසඤ්ඤං මනසී කරිත්වා,

එක් පසෙකැ සිටියා වූ ම ඒ පාවෙයක මල්ලයෝ 'වහන්ස, සන්ථාගාර-
ශාලාව හැම තැනම බුමුතුරුනු අතුරන ලද්දේය, අසුන් පැනැවිණ,
දියසැළෙක් තැබිණ, තෙල් පහනෙක් නැවිණ. යම් ගමනකට භාග්‍යවතුන්
වහන්සේ බලාපොරොත්තු වනු සේක් ද, දැන් එයට කල් පැමිණියේ යැ'යි
භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සැළ කළහ.

4. එ කලැ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැද පෙරෙවැ පා සිවුරු ගෙන
භික්ෂුසඩසයා කැටුවැ සන්ථාගාරය කරා එළැඹී සේක. එළැඹ පා දෙවැ
සන්ථාගාරයට පිවිසැ, එහි මැදටැඹ නිසා පෙරදිගට මුහුණ ලා වැඩහුන්
සේක. භික්ෂුසඩසයා ද පා දෙවැ, සන්ථාගාරයට පිවිසැ පැසිම් බිත්තිය
නිසා, පැසිම් දිගට මුහුණු ලා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ම පෙරටු කොට
හිඳගත්හ. පාවා නුවැ වැසි මල්ලයෝ ද පා දෙවැ සන්ථාගාරයට වැද,
පෙරදිගැ බිත්තියට පිටු දී, පැසිම් දිගට මුහුණු ලා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ම
පෙරටු කොට හුන්හ. එ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රැ බොහෝ
වෙලාවක් පාවෙයක මල්ලයනට දහැමි කතායෙන් දෙලෝ වැඩ දක්වා,
දක්වූ වැඩෙහි සිත් ගන්වා, එහි ඔවුන් සිත් තියුණු කොට, එහි (යහපතැ යි)
සිත් සතුටු කොට, 'වාශිෂ්ඨයෙනි, රාත්‍රිය බොහෝ ඉක්මණ, සිය ගෙවලට
යම් පෙරළා යෑමක් කළ යුතු ද, දැන් එයට කල් නියාව දැනිවු' යැ යි ඔවුන්
නික්මැ යන්තට උදොර්ගි කළ සේක. 'එසේ යැ වහන්සේ' යි කියා ම
පාවා නුවැ වැසි මල්ලයෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දී
හුන්සනෙන් නැඟී, ඔබ සාදර වැ වැද පැදකුණු කොට නික්මැ ගියහ.

5. එ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පාවෙයක මල්ලයන් නික්මැගිය
නොබෝ වෙලායෙහි, නිහඩ නිහඩ වැ හුන් බික්සගන දෙස බලා, සැරියුත්
තෙරුන් බණවා, 'ශාරිපුත්‍රයෙනි, භික්ෂුසඩස තෙමේ පහ වූ ටීනම්ද්ධය
ඇත්තේ වෙයි, ශාරිපුත්‍රයෙනි, ඔබට භික්ෂුන් පිණිස ධම් කථාවෙක්
වැටැහේ වා (භික්ෂුනට දහමක් දෙසන්න), මා පිට රිදෙයි එ හෙයින්
මම හෝනෙමි'යි වදළ සේක. 'එසේ ය වහන්සැ'යි කියා ම සැරියුත්
තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දුන්හ.

එයින් පසු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සහළ සිවුර සතර පට කොට පණවා
(එළා), උඤ්ඤාසංඤච සිත්හි කොට (මෙතෙක් වෙලායෙන් නැඟී සිටිමි යි
ඉටා), දකුණු පය මතැ වම් පය මදක් ඉක්මැ තබා දකුණැලයෙන්
සිංහගයාච කළ සේක.

භික්ෂනනිගණයවතථු

6. තෙන ඛො පන සමයෙන නිගණේයා නාතපුතො පාවායං අධුනා කාලකතො භොති. තස්ස කාලකිරියාය භික්ෂා නිගණේයා දෙවධිකජාතා¹ භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදපනතා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසකතිභි විතුදනතා විහරන්ති: ‘න කං ඉමං ධම්මචිනයං ආජානාසි, අහං ඉමං ධම්මචිනයං ආජානාමී. කිං කං ඉමං ධම්මචිනයං ආජානිස්සසි? මීචජාපටිපතොතො කමසි, අභමස්මී සමමාපටිපතොතො සංභිතමෙම² අසංභිතතො, පුරෙ වචනීයං පචජා අවච, පචජා වචනීයං පුරෙ අවච, ආවිණ්ණතො විපරාවහං, ආරොපිතො තෙ වාදෙ, නිග්ගහිතො කමසි, වර වාදපපමොක්ඛාය, නිබ්බෙයෙභි ව සචෙ පභොසී’ති. වධො යෙව ඛො මඤ්ඤ නිගණේයස්ස නාතපුතනියෙසු අනුවතති. යෙ’පි තෙ නිගණේයස්ස නාතපුතස්ස සාවකා ගිභී ඔද්දවසනා, තෙ’පි තෙසු නිගණේයස්ස නාතපුතනියෙසු නිබ්බික්ඛරූපා විරක්ඛරූපා පටිවානරූපා යථා තං දුරක්ඛාතෙ ධම්මචිනයෙ දුපපචෙදිතෙ අනියායානිකෙ අනුපසම්ප- සංවත්තනිකෙ අසමමාසමබුද්ධිපචෙදිතෙ භික්ෂනදුපෙ අපට්ඨරණෙ.

7. අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුතො භික්ඛු ආමතෙස්සි: නිගණේයා ආචුසො නාතපුතො පාවායං අධුනා කාලකතො, තස්ස කාලකිරියාය භික්ෂා නිගණේයා දෙවධිකජාතා -පෙ- භික්ෂනදුපෙ අපට්ඨරණෙ එවං හෙතං ආචුසො භොති දුරක්ඛාතෙ ධම්මචිනයෙ දුපපචෙදිතෙ අනියායානිකෙ අනුපසම්ප වත්තනිකෙ අසමමාසමබුද්ධිපචෙදිතෙ. අයං ඛො පන ආචුසො අමහාකං භගවතා ධම්මො ස්වාකඛාතො සුපපචෙදිතො නියායානිකො උපසම්පංවත්තනිකො සමමාසමබුද්ධිපචෙදිතො. තස්ස සබ්බෙහෙව සඛතායිතබ්බං න විචදිතබ්බං, යථංසිදං බ්‍රහ්මචරියං අද්ධනියං අස්ස විරච්ඡිතිකං. තදස්ස බහුජනභිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං. කතමො වාචුසො අමහාකං භගවතා ධම්මො ස්වාකඛාතො සුපපචෙදිතො නියායානිකො උපසම්පංවත්තනිකො සමමාසමබුද්ධිපචෙදිතො, තස්ස සබ්බෙහෙව සඛතායිතබ්බං න විචදිතබ්බං. යථංසිදං බ්‍රහ්මචරියං අද්ධනියං අස්ස විරච්ඡිතිකං, තදස්ස බහුජනභිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං.

1. දෙවජකිකජාතා (සා. කම)
 2. සහිතං මෙ (මජ්ඣ.)

6. එ සමයෙහි වූ කලි නිර්ග්‍රන්ථඥපුත්‍ර පාවා කුවර්දී නොබෝ කල්හි ම කලුරිය කෙළේ වෙයි. ඔහුගේ මරණයෙන් පසු, යම්සේ නොමනා කොට කියන ලද, නොමනා කොට උගන්වන ලද නෛර්යාණික නොවූ, කෙලෙස් නිවීම පිණිස නොපවත්නා, අසමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් ප්‍රකාශිත වූ, බිදිගිය ස්තූපය ඇති (මළාවූ ශාස්තෘහු ඇති), ශාස්තෘහුගේ අභාවයෙන් පිළිසරණක් නැති සස්නෙක්හි වියැ යුතු ද, එසේ ම නිවටහු ඒ ඥපුත්‍ර නිර්ග්‍රන්ථයාගේ මරණයෙන් බිදිගියාහු, දෙ කොටසක් වූවාහු, “තෝ මේ දහම් විනය නො දනී, මේ දහම් විනය දනුයෙම් මම් ය, තෝ කිමැ යි මේ දහම් විනය දන්තෙහි ද? තෝ වැරදූ පිළිපත්තෙහි වෙහි, මම මොනොවට පිළිපත්තෙම් වෙමි, තා බස නො සිලිටි ය, මා බස සිලිටි ය, පළමුවෙන් කියැ යුත්ත තෝ පසු වැ කියෙහි, පසු වැ කියැ යුත්ත පළමුයෙන් කියෙහි, තා පුරුදු පුහුණු කළ දය (මගේ වාදය නිසා) පෙරැළි ගියේ ය, මා විසින් තට දෙස් නැගිණ, තෝ නිගන්නා ලද්දෙහි, මා නැඟ දෙසින් මිදෙනු පිණිස (මතුමත්තෙහි කරුණු සොයනුයෙහි ඒ ඒ ගුරුහු කරා) යව, ඉදින් පොහොසත් වෙහි නම් වෙඵම් හරුව (විසදව)” යි හටගත් ධබර ඇත්තාහු, උපන් කලහ ඇත්තාහු, විවාදයට බටුවාහු, උනුන් වචන නැමැති සැකින් වීදනාහු වෙසෙත්. නිර්ග්‍රන්ථඥපුත්‍රයාගේ අතැවැයි නිවටුන් අතුරෙහි උනුන් මරාගැන්මක් මෙන් පවතී. ඥපුත්‍ර නිර්ග්‍රන්ථයාගේ ශ්වේතවස්ත්‍රධාරී යම් ගෘහි ශ්‍රාවක කෙනෙක් වෙත් ද, උහුන් ඥපුත්‍රයාගේ අතැවැයි නිවටුන් කෙරෙහි කලකිරුණු සභාවය ඇත්තාහු, ආදර රහිත සභාවය ඇත්තාහු, පළමු උනට දැක්වූ සත්කාර ගුරුකාර හැර පසුබා ගිය සභාවය ඇත්තාහු වෙත්.

7. ඉක්බිති සැරියුත් තෙරණුවෝ භික්ෂුන් අමතා, ‘ඇවැත්නි, ඥපුත්‍ර නිර්ග්‍රන්ථ පාවා කුවර්දී නොබෝ කල්හි කලුරිය කෙළේ ය, ඔහුගේ කාලක්‍රියායෙන් ... යම්සේ නොමනා කොට කියන ලද, නොමනා කොට දන්වන ලද, නෛර්යාණික නොවූ, කෙලෙස් නිවීම පිණිස නොපවත්නා, අසමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් ප්‍රකාශිත වූ, බිදිගිය ස්තූපය ඇති, ශාස්තෘහුගේ අභාවයෙන් පිළිසරණක් නැති සස්නෙක්හි වියැ යුතු ද, එසේ ම නිවටහු ඒ ඥපුත්‍ර නිර්ග්‍රන්ථයාගේ මරණයෙන් බිදි ගියාහු දෙකොටසක් වූවාහු ... වෙසෙත්. ඇවැත්නි, එතෙකුදු වුවත් අප භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මේ ධර්මය සොබාගත ය, මොනොවට වදරන ලද්දේ ය, මොනොවට උගන්වන ලද්දේ ය, නෛර්යාණිකය, උපගමසංවතීනික ය, සමාක්සම්බුද්ධපුවදිත ය. එහි සියල්ලත් විසින් ම, යම්සේ මේ සස්න බොහෝ කල් පැවැතිය හැකි වන්නේ ද, බොහෝ කල් සිටින්නෙක් වන්නේ ද එසේ සමග්‍ර ව ගැයිය යුතු (එක් ම වචන ඇත්තවුන්, අවිරුද්ධ වචන ඇත්තවුන් වියැ යුතු), විවාද නො කළ යුතු. එය බොහෝ ජනයාට වැඩ පිණිස, බොහෝ ජනයාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙව මිනිස්නට යහපත පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය.

ඒකකය

8. ඇවැත්ති, අර්හත් වූ සමාක්සමිබුද්ධ වූ දන්තා දක්තා ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද එක් දහමක් ඇත. එහි සියල්ලන් විසින් ම, යමසේ මෙ සස්ත බොහෝ කල් පැවැතියැ හැකි වන්නේ ද, බොහෝ කල් සිටුනෙක් වන්නේ ද, එසේ සමග වැ ගැසිය යුතු. එය බොහෝ දෙනාට වැඩ පිණිස බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පාව පිණිස, දෙවමිනිස්නට යහපත පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය. ඒ කවර එක් දහමක් ද යත්: සියලු සත්වයෝ ආභාරයෙන් (ප්‍රත්‍යයයෙන්) සිටුනාහු වෙත්, සියලු සත්වයෝ සංස්කාරයෙන් (එලය සකසන දැයිත් - ප්‍රත්‍යයයෙන්) සිටුනාහු වෙත්. ඇවැත්ති, මෙය අර්හත් වූ සමාක්සමිබුද්ධ වූ දන්තා දක්තා ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද එක් දහම ය. එහි සියල්ලන් විසින් ම, යමසේ මෙ සස්ත බොහෝ කල් පැවැතියැ හැකි වන්නේ ද, බොහෝ කල් සිටුනෙක් වන්නේ ද, එසේ සමග වැ ගැසිය යුතු. එය බොහෝ දෙනාට වැඩ පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පාව පිණිස, දෙවමිනිස්නට යහපත පිණිස, වැඩ පිණිස සුව පිණිස වන්නේ ය.

ද්විකය

9. ඇවැත්ති, අර්හත් වූ සමාක්සමිබුද්ධ වූ දන්තා දක්තා ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද දහමහු දෙදෙනෙක් ඇත. එහි සියල්ලන් විසින් සමග වැ ගැසිය යුතු. එය... දෙවමිනිස්නට යහපත පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය.

කවර දහමහු දෙදෙනෙක් ද? යත්:

- නාමය ද රූපය ද...
- අභිද්‍යාව ද භවතාමිණාව ද...
- භවදාමිණිය ද විභවදාමිණිය ද...
- අභිරිකය ද අනොත්තප්පය ද...
- භිරිය ද ඔත්තප්පය ද...
- දුච්ච බව ද පාප මිත්‍රයන් ඇති බව ද...
- සුවච බව ද කල්‍යාණ මිත්‍රයන් ඇති බව ද...
- ආපත්තිකුශලතාව (ඇවැත් දැනීම) ද, ආපත්තිසුඛානකුශලතාව ද (ඇවැත්නි නැති සිටීම දන්තා නුවණ ද)...

සමාපතතිකුසලතා ව සමාපතතිච්චර්යානකුසලතා ව
 ධාතුකුසලතා ව මනසිකාරකුසලතා ව
 අයතනකුසලතා ව පටිච්චසම්ප්පාදකුසලතා ව
 ධානකුසලතා ව අර්යානකුසලතා ව
 අරුච්චකුසලතා ව ලජ්ජවකුසලතා ව
 ඛනති ව සොරච්චකුසලතා ව
 සාබ්බලකුසලතා ව පටිසංඝාරො ව
 අවිභිංසා ව සොචෙය්‍යකුසලතා ව
 මුට්ඨසච්චකුසලතා ව අසමපජ්ජකුසලතා ව
 සති ව සමපජ්ජකුසලතා ව
 ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තඤ්ඤා ව භොජනෙ අමත්තඤ්ඤා ව
 ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තඤ්ඤා ව භොජනෙ මත්තඤ්ඤා ව
 පටිසංඝානබලකුසලතා¹ භාවනාබලකුසලතා ව
 සතිබලකුසලතා ව සමාධිබලකුසලතා ව
 සමථො ව විපස්සනා ව
 සමථනිමිත්තකුසලතා ව පඤ්ඤානිමිත්තකුසලතා ව
 පඤ්ඤාභො ව අවිජෙඛපො ව
 සීලවිපතති ව දිට්ඨිවිපතති ව
 සීලසමපද ව දිට්ඨිසමපද ව
 සීල විසුඤ්ඤා ව දිට්ඨිවිසුඤ්ඤා ව
 දිට්ඨිවිසුඤ්ඤා ඛො පන යථා දිට්ඨිසස ව පධානං සංචෙග්ගො ව
 සංචෙජ්ජරියෙසු ධානෙසු සංවිග්ගසස ව යොනිසො පධානං
 අසනකුට්ඨිතා ව කුසලෙසු ධම්මෙසු අප්පට්ඨානිතා ව පධානසම්මං
 විජ්ජා ව විමුක්ඛි ව
 ඛගෙ ඤ්ඤං අනුප්පාදෙ ඤ්ඤං

1. පටිසංඝාරො (සා)

සමාපත්තිකුශලතාව (සමචතුන් දැනීම) ද, සමාපත්තිකුශලතාව
 (සමචත්තෙන් නැඟීසිටීම දැන්නා නුවණ) ද ...
 ධාතුකුශලතාව (ධාතූන් දැන්නා නුවණ) ද, මනස්කාරකුශලතාව
 (ධාතූන් මෙනෙහි කරන්නට දැන්නා නුවණ) ද...
 ආයතනකුශලතාව (ආයතනයන් දැනීම) ද, ප්‍රතිත්‍යාසච්ඡන්දකුශලතාව
 (ප්‍රතිත්‍යාසච්ඡන්දය දැන්නා නුවණ) ද...
 ස්ථානකුශලතාව (ස්ථාන දැන්නා නුවණ) ද, අස්ථානකුශලතාව
 (අස්ථාන දැන්නා නුවණ) ද, ...

සාඡ්ච ඛව ද, ලජ්ජාව ද...
 ක්ෂාන්තිය ද සෞරත්‍යය (සිල්වත්ඛව) ද, ...
 සාධලය (මොළොක් වචන ඇති ඛව) ද පච්ඡන්දාරය (පිළිසඳර) ද...
 අචිංසාව (කරුණාව) ද ඉච්ච ඛව (මෙමත්‍රිය) ද...
 නච්චාච්ච සිහි ඇති ඛව ද නුවණනැති ඛව ද...
 සිහිය ද නුවණ ද...
 ඉදුරන්හි නොවැසූ දෙර ඇති ඛව ද බොඡුනෙහි පමණ නොදන්නා
 ඛව ද...
 ඉදුරන්හි වැසූ දෙර ඇති ඛවද බොඡුනෙහි පමණ දන්නා ඛව ද...
 ප්‍රතිසඛ්‍යාන බලය (නොනුවණින් සැලිය නොහැකි නුවණ) ද,
 භාවනාබලය (බචුන් වැඩිමෙහි තහවුරු ඛව) ද...
 ස්මාතිබලය (තර වැ සිටුනා සිහිය) ද සමාධිබලය (සමාධියෙහි තහවුරු
 ඛව) ද...

ශමරය ද විදඹනාව ද...
 ශමරනිමිත්තය ද ප්‍රභුහනිමිත්තය ද..
 ප්‍රභුහය (චිරයය) ද අචික්ෂේපය (එකඟඛව) ද...
 ශීලවිපත්තිය (දුසිල් ඛව) ද දාෂ්ටිවිපත්තිය (මිසදිට) ද...
 ශීලසම්පත්තිය (ශීලසංවරය) ද දාෂ්ටිසම්පත්තිය (ඥනය) ද...
 ශීලවිඉද්ධිය ද දාෂ්ටිවිඉද්ධිය ද...
 දාෂ්ටිවිඉද්ධිය (ඥනදඹනය) ද දාෂ්ටිවිඉද්ධිය හා එක්වූ සෙදුණ
 චිරයය ද...;

සංවේගය (ජාතිජරාදි සංවේගචස්තූන් හය වශයෙන් හයජනක
 වශයෙන් දක්නා නුවණ) ද සංවේග කච්ඡුතු කරුණෙහි සංවේගයට
 පත්තනු ගේ උපාය (චිරයය) ද...
 කුසල්දහමහි අතෘප්තිකර ඛවද ප්‍රධන් චිරයයෙහි නොපසුබස්නා
 ඛව ද...
 විද්‍යාව (පුච්චිනිවාසානුස්මාතිඥනාදි තුන්විද්‍යා) ද විචුක්තිය (නිවරණ
 යන් ගෙන් හා සංස්කෘතධර්මයන් ගෙන් හා මිදීම) ද...
 ක්ෂයයෙහි නුවණ (මාභිඥනය) ද අනුත්පාදයෙහි නුවණ (ඵලඥනය) ද
 යන මොහු ය.

ඉමෙ ඛො ආවුසො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරභතා සමොසමඛුදොධන දො ධමො සමමදකඛාතා. තස්ස සඛෙඛභෙව සඛ්ඤාසිතඛං න වීචදිතඛං -පෙ- අස්ථාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං.

තිකං

10. අස්ථි ඛො ආවුසො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරභතා සමොසමඛුදොධන තයො ධමො සමමදකඛාතා. තස්ස සඛෙඛභෙව සඛ්ඤාසිතඛං -පෙ- අස්ථාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං.

කතමෙ තයො?

තිණි අකුසලමුලානි: ලොභො අකුසලමුලං, දොසො අකුසලමුලං, මොභො අකුසලමුලං.

තිණි කුසලමුලානි: අලොභො කුසලමුලං, අදොසො කුසලමුලං, අමොභො කුසලමුලං.

තිණි දුච්චරිතානි: කායදුච්චරිතං, වච්චදුච්චරිතං, මනොදුච්චරිතං.

තිණි සුච්චරිතානි: කායසුච්චරිතං, වච්චසුච්චරිතං, මනොසුච්චරිතං.

තයො අකුසලචිතකකා: කාමචිතකකො, ඛ්‍යාපාදචිතකකො, විභිංසා-චිතකකො.

තයො කුසලචිතකකා: නෙකඛමචිතකකො, අඛ්‍යාපාදචිතකකො, අච්චිංසාචිතකකො.

තයො අකුසලසංකපපා: කාමසංකපපො, ඛ්‍යාපාදසංකපපො, විභිංසා-සංකපපො.

තයො කුසලසංකපපා: නෙකඛමසංකපපො, අඛ්‍යාපාදසංකපපො, අච්චිංසාසංකපපො.

තිසෙසා අකුසලසඤ්ඤා: කාමසඤ්ඤා, ඛ්‍යාපාදසඤ්ඤා, විභිංසාසඤ්ඤා.
තිසෙසා කුසලසඤ්ඤා: නෙකඛමසඤ්ඤා, අඛ්‍යාපාදසඤ්ඤා, අච්චිංසා-සඤ්ඤා.

තිසෙසා අකුසලධාතූයො: කාමධාතූ, ඛ්‍යාපාදධාතූ, විභිංසාධාතූ,
තිසෙසා කුසලධාතූයො: නෙකඛමධාතූ, අඛ්‍යාපාදධාතූ, අච්චිංසාධාතූ
අපරා පි තිසෙසා ධාතූයො: කාමධාතූ, රූපධාතූ, අරූපධාතූ.
අපරා පි තිසෙසා ධාතූයො: රූපධාතූ, අරූපධාතූ, නිරොධධාතූ.
අපරා පි තිසෙසා ධාතූයො: භීතධාතූ, මජ්ඣධාතූ, පණ්ණධාතූ.
තිසෙසා තණ්හා: කාමතණ්හා, භවතණ්හා, වීභවතණ්හා.

ආවැන්නි, මොහු දන්නා දක්නා අර්භත් සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද දීඝක ධර්මයෝ ය. එහි ... දෙවමිනිස්නට යහපත පිණිස වැඩ පිණිස සුව පිණිස සියල්ලන් විසින් ම සමග වැ ගැයිය යුතු, විවාද නො කටයුතු.

ත්‍රිකය

10. ආවැන්නි, දන්නා දක්නා අර්භත් සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද තුන් ධර්ම කෙනෙක් ඇත. එහි ... දෙවමිනිස්නට යහපත පිණිස වැඩ පිණිස සුව පිණිස සියල්ලන් විසින් ම සමග වැ ගැයිය යුතු විවාද නො කටයුතු.

කවර අමභු තිදෙනෙක් ද යත්:

අකුසල්මුල් තුනෙක: ලෝභය අකුසල් මූලෙක, ද්වේෂය අකුසල් මූලෙක, මෝහය අකුසල් මූලෙක...

කුසල්මුල් තුනෙක: අලෝභය කුසල් මූලෙක, අද්වේෂය කුසල් මූලෙක, අමෝහය කුසල් මූලෙක...

දුසිරිත් තුනෙක: කායදුශ්චරිත ය, වාග්දුශ්චරිත ය, මනෝදුශ්චරිත ය...

සුසිරිත් තුනෙක: කායසුචරිත ය, වාක්සුචරිත ය, මනස්සුචරිත ය ...

අකුශලචිතර්ක තුනෙක: කාමචිතර්ක, ව්‍යාපාදචිතර්ක, විභිංසා-චිතර්ක ...

කුශලචිතර්ක තුනෙක: නෛෂ්කාම්‍යචිතර්ක, අව්‍යාපාදචිතර්ක, අවි-භිංසාචිතර්ක ...

කුශල සංකල්ප තුනෙක: නෛෂ්කාම්‍යසංකල්පය, අව්‍යාපාද-සංකල්පය, අවිභිංසා සංකල්පය ...

අකුශල සංඥා තුනෙක: කාමිසංඥා, ව්‍යාපාදසංඥා, විභිංසාසංඥා ...

කුශලසංඥා තුනෙක: නෛෂ්කාම්‍යසංඥා, අව්‍යාපාදසංඥා, අවිභිංසා සංඥා ...

අකුශලධාතු තුනෙක: කාම ධාතු, ව්‍යාපාද ධාතු, විභිංසා ධාතු ...

කුශල ධාතු තුනෙක: නෛෂ්කාම්‍ය ධාතු, අව්‍යාපාද ධාතු. අවිභිංසා ධාතු ...

අන්‍ය ද ධාතු තුනෙක: කාම ධාතු, රූප ධාතු, අරූප ධාතු ...

අන්‍ය ද ධාතු තුනෙක: රූප ධාතු, අරූප ධාතු, නිරෝධ ධාතු ...

අන්‍ය ද ධාතු තුනෙක: භීත ධාතු, මධ්‍යම ධාතු, ප්‍රණීත ධාතු ...

ත්‍යාග්‍යා තුනෙක: කාමත්‍යාග්‍යා, භවත්‍යාග්‍යා, විභවත්‍යාග්‍යා ...

අපරාපි තිසෙසා තණ්හා: කාමතණ්හා, රූපතණ්හා, අරූපතණ්හා.

අපරා පි තිසෙසා තණ්හා: රූපතණ්හා, අරූපතණ්හා, නිරොධතණ්හා.

කීණි සංයොජනානි: සකකායදිවසී, විචිකිචජා, සීලබ්බතපරාමාසො.

තයො ආසවා: කාමාසවො, හවාසවො, අච්ඡාසවො.

තයො හවා: කාමහවො, රූපහවො, අරූපහවො.

තිසෙසා එසනා: කාමෙසනා, හවෙසනා, බ්‍රහ්මචරියෙසනා.

තිසෙසා විධා: සෙයොයා'හමඤ්ඤි ති විධා, සද්ධිසො' හමඤ්ඤි විධා, භිනො'හමඤ්ඤි විධා.

තයො අද්ධා: අනිතො අද්ධා, අනාගතො අද්ධා, පච්චුප්පනො අද්ධා.

තයො අනතා: සකකායො අනතො, සකකායසමුදයො අනතො, සකකායනිරොධො අනතො.

තිසෙසා වෙදනා: සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා.

තිසෙසා දුක්ඛතා: දුක්ඛදුක්ඛතා, සඛ්ඛාරදුක්ඛතා, විපරිණාමදුක්ඛතා.

තයො රාසී: මිච්ඡත්තනියතො රාසී, සමමත්තනියතො රාසී, අනියතො රාසී.

තිසෙසා කඛබා:¹ අතීතං වා අද්ධානං ආරඛ්ඨ කඛබති විචිකිචජති නාධිමුච්චති න සමපසීදති, අනාගතං වා අද්ධානං ආරඛ්ඨ කඛබති විචිකිචජති නාධිමුච්චති න සමපසීදති, එතරභි වා පච්චුප්පනං අද්ධානං ආරඛ්ඨ කඛබති විචිකිචජති නාධිමුච්චති න සමපසීදති.

කීණි තථාගතස්ස අරකෙබ්බයානි: පරිසුද්ධිකායසමාවාරො ආච්චුසො තථාගතො, නත්ථී තථාගතස්ස කායදුච්චරිතං යං තථාගතො රකෙබ්බයා මා මෙ ඉදං පරො අඤ්ඤාසීති; පරිසුද්ධිවිසමාවාරො ආච්චුසො තථාගතො, නත්ථී තථාගතස්ස වච්චුච්චරිතං යං තථාගතො රකෙබ්බයා 'මා මෙ ඉදං පරො අඤ්ඤාසීති; පරිසුද්ධිමනොසමාවාරො ආච්චුසො, තථාගතො, නත්ථී තථාගතස්ස මනොදුච්චරිතං යං තථාගතො රකෙබ්බයා මා මෙ ඉදං පරො අඤ්ඤාසීති.

1. තයො තමං (මජ්ඣිමනිකායෙ)

අන්‍ය ද තෘෂ්ණා තුනෙක: කාමතෘෂ්ණා, රූපතෘෂ්ණා, අරූපතෘෂ්ණා...
අන්‍ය ද තෘෂ්ණා තුනෙක: රූපතෘෂ්ණා, අරූපතෘෂ්ණා, නිරොධ-
තෘෂ්ණා ...

සංයෝජන තුනෙක: සත්කායදෘෂ්ටි, විචිකිත්සා, ශීලවුතපරාමර්ශ ...

ආසුච තුනෙක: කාමාසුච, භවාසුච, අවිද්‍යාසුච ...

භව තුනෙක: කාමභව, රූපභව, අරූපභව ...

එෂණා තුනෙක. කාම එෂණා, භව එෂණා, බ්‍රහ්මවර්යා එෂණා ...

විධා (මාන) තුනෙක. මම උතුම් වෙමි යි විධාවෙක, මම සමාන-
යෙමි යි විධාවෙක, මම භීතයෙමි යි විධාවෙක ...

අධව (කාල) තුනෙක: අතීත කාලය, අනාගත කාලය, වර්තමාන
කාලය ...

අන්ත තුනෙක: සත්කායය (පංචස්කන්ධය) එක් අන්තයෙක,
සත්කායසමුදයය (දුර්ග්ග තෘෂ්ණාවය), සත්කාය නිරොධය (නිවන භා
මග) ...

වෙදනා තුනෙක. සුඛවෙදනා ය, දුඃඛවෙදනා ය, අදුඃඛඅසුඛවෙදනා ය ...

දුඃඛතා තුනෙක: දුඃඛදුඃඛතා (දුක් වෙදනා)ය, සංස්කාරදුඃඛතා ය
(අදුඃඛඅසුඛවෙදනා ය), විපරිණාමදුඃඛතා ය (සුඛවෙදනා ය)...

රාශි තුනෙක: මිථ්‍යාත්වනියත රාශිය (නියත මිසදිට භා ආනන්තර්ශ-
කර්ම), සම්‍යක්ත්වනියත රාශිය (සතර ආර්යමාර්ගය), අනියත රාශිය
(අවශෙෂ ධර්ම)...

කාඛික්ෂා (සැක) තුනෙක: අතීත කාලය ඇරැඹූ සැක කරයි,
නිශ්චය කට නොහැකි ව වෙහෙසෙයි, ඇලෙනු නොහැකි වෙයි; නො
පැහැදෙයි, අනාගත කාලය ඇරැඹූ හෝ සැක කරයි, නිශ්චය කට නො
හැකි වූ වෙහෙසෙයි, ඇලෙනු නො හැකි වෙයි; දැන් වර්තමාන කාලය
ඇරැඹූ හෝ සැක කෙරෙයි, නිශ්චය කට නො හැකි වූ වෙහෙසෙයි, ඇලෙනු
නොහැකි වෙයි, නො පැහැදෙයි.

තථාගතයන් වහන්සේගේ නොරැක්කූ යුතු තැන් තුනෙකි:
ඇවූකිනි, තථාගතයන් වහන්සේ පිරිසිදු කායසමාවාර ඇති සේක. මගේ
මේ ක්‍රියාව මෙරමා නහමක් දනි වා යි තථාගතයන් වහන්සේ යමක්
රක්තාසේක් ද (තථාගතයන් වහන්සේ විසින් රැක්කූ යුතු ද), එසේ වූ
තථාගතයන් වහන්සේගේ කායදුශ්චරිතයෙක් නැත. තථාගතයන් වහන්සේ
පිරිසිදු වාක්සමාවාර ඇති සේක. මෙය මෙරමා නො දනි වා'යි යමක්
තථාගතයන් වහන්සේ රක්තා සේක් ද (රැක්ක යුතු ද) එසේ වූ තථාගත-
යන් වහන්සේගේ වාග් දුශ්චරිතයෙක් නැත, තථාගතයන් වහන්සේ
පිරිසිදු වාක්සමාවාර ඇති සේක. මෙය මෙරමා නො දනි වා'යි යමක්
තථාගතයන් වහන්සේ රක්තා සේක් ද (රැක්කූ යුතු ද) එසේ වූ තථාගත-
යන් වහන්සේ ගේ මනෝදුශ්චරිතයෙක් නැත.

තයො කිඤ්චනා: රාගො කිඤ්චනං, දෙසො කිඤ්චනං, මොහො කිඤ්චනං.

තයො අග්භී: රාගඤ්ච, දෙසඤ්ච, මොහඤ්ච.

අපරෙ පී තයො අග්භී: ආහුනොයාග්ඤ්ච, ගහපතඤ්ච, දකඤ්චොයාග්ඤ්ච.

තිව්ඛෙත රූපසඩ්ධග්ගො: සනිද්ධසනසප්පට්ඨං රූපං, අනිද්ධසනසප්පට්ඨං රූපං¹, අනිද්ධසනඅප්පට්ඨං රූපං.

තයො සඩ්ධාරා: පු ඤ්ඤාභිසඩ්ධාරො, අපු ඤ්ඤාභිසඩ්ධාරො, ආනෙඤ්ජාභිසඩ්ධාරො.

තයො පුග්ගලා: සෙකෙඛා පුග්ගලො, අසෙකෙඛා පුග්ගලො, නෙවසෙකෙඛා නාසෙකෙඛා පුග්ගලො.

තයො ථෙරා: ජාතීථෙරො, ධම්මථෙරො, සම්මතිථෙරො.²

තීඤ්ඤි පුඤ්ඤාකිරියවතඤ්චනි: දනමයං පුඤ්ඤාකිරියවතඤ්ච, සීලමයං පුඤ්ඤාකිරියවතඤ්ච, භාවනාමයං පුඤ්ඤාකිරියවතඤ්ච.

තීඤ්ඤි වොද්ධාචතඤ්චනි: දිශෙන, සුතෙන, පරිසංකාය.

තිසෙසා කාමුප්පතතියො³: සත්තාච්චයො සත්තා පච්චුප්පට්ඨිකකාමා. තෙ පච්චුප්පට්ඨිකෙසු කාමෙසු වසං වතෙතනතී සෙයාථාපි මනුසසා එකච්චෙ ව දෙවා එකච්චෙ ව විනිපාතිකා. අයං පඨමා කාමුප්පතති. සත්තාච්චයො සත්තා නිමිතකාමා. තෙ නිමිතීකා නිමිතීකා කාමෙසු වසං වතෙතනතී සෙයාථාපි දෙවා නිමොඤ්චතී. අයං දුතියා කාමුප්පතති. සත්තාච්චයො සත්තා පරනිමිතකාමා. තෙ පරනිමිතෙසු කාමෙසු වසං වතෙතනතී, සෙයාථාපි දෙවා පරනිමිතවසවතී. අයං තතියා කාමුප්පතති.

1. අනිද්ධසනසප්පට්ඨරූපං (ඥා, කම)
2. සම්මතිථෙරො (මජ්ඣ)
3. කාමුප්පතතියො (ඤ්ජා, ඥා, කම)

කිඤ්චන (සන්ධ්‍යන් බඳනා පරිබොධ) තුනෙකි: රාගය කිඤ්ඤනයෙකි (පරිබොධයෙකි). ද්වේෂය කිඤ්චනයෙකි (පරිබොධයෙකි), මෝහය කිඤ්චනයෙකි (පරිබොධයෙකි).

අග්නි (ගීති) තුනෙක: රාග ගින්න ය, ද්වේෂ ගින්න ය, මෝහ ගින්න ය.

තව ද අග්නි තුනෙක: ආහුනෙයාග්නිය (මාපිය නැමැති ගින්න ය), ගාහපතාග්නිය (ගෙහිමියා නැමැති ගින්න ය), දක්ෂිණෙයාග්නිය (හික්ෂුසඩ්ස නැමැති ගින්න ය).

තුන් කොටසෙකින් රූපසඩ්ගුහය (රූපයන් ගණන් ගැන්ම)වේ: නිදර්ශන (වක්ෂුර්විඤන) සහිත ප්‍රතිස (ඇසට ගොදුරු වීම් වශයෙන් හැපීම්) සහිත රූපයෙක (රූපායතනය ය), නිදර්ශන (වක්ෂුර්විඤන) නොමැති ප්‍රතිස (ශ්‍රොත්‍රාදියේ හැපීම්) සහිත රූපයෙක (වක්ෂුරූපතනාදී නව ආයතන ය), නිදර්ශන (වක්ෂුර්විඤන) නැති, ප්‍රතිස (හැපීම්) නැති රූපයෙක (ශුක්ෂ්මරූප ය).

සංස්කාර තුනෙක: පුණ්‍යාභිසංස්කාරය (කාමාවචර රූපාවචර කුශල වෙතනා ය), අපුණ්‍යාභිසංස්කාරය (අකුශල වෙතනා), ආනෙඤ්ජාභි සංස්කාරය (අරූපාවචර කුශල වෙතනා ය).

පුද්ගලයෝ ති දෙනෙක: ජෛනස්ස පුද්ගලයා ය, අජෛනස්ස පුද්ගලයා ය, නොවජෛනස්ස නාජෛනස්ස පුද්ගලයා ය.

ස්ථවිර ති දෙනෙකි: ජාතිස්ථවිරය (මහලුගිහි ය), ධර්මස්ථවිර ය (චෙරකරණිය ධර්ම වූ සිල්වත්ඛව ආදී සතර ධර්මයෙන් යුක්ත පැවිද්ද ය), සම්මති ස්ථවිරය (නාමිත් පමණක් ස්ථවිර වූයේ ය).

පුණ්‍යාක්‍රියාවස්තු (පුණ්‍යාක්‍රියා වූ ද ඒ ඒ ආනිසංසයන වස්තු කාරණ වූ ද දෑ) තුනෙක: දනාමය පුණ්‍යාක්‍රියාවස්තුව, ශීලමය පුණ්‍යාක්‍රියාවස්තුව හාවනාමය පුණ්‍යාක්‍රියා වස්තුව.

වොදනාවස්තු (වොදනාවනට කරුණු වූ දෑ තුනෙක: දුකීමෙන් වොදනා කෙරෙහි, ඇසීමෙන් වොදනා කෙරෙහි, සැක කිරීමෙන් වෝදනා කෙරෙහි.

කාමෝපපත්ති (කම් සුව වීදුම්) තුනෙක: ඇවැත්නි ඵලොභී සිටි කාම ඇති (නිබඳ වූ පැවැති කාමවස්තු ඇති) සත්ව කෙනෙක් ඇත. මිනිස්සු ද ඇතැම් දෙවියෝ ද (යාමාදි සතර දෙවලෝ වැස්සෝ ද) ඇතැම් විනිපාතිකයෝ ද (නිරිසතුන් හැර සෙසු ආපායිකයෝ ද) යන ඒ සත්වයෝ ඵලොභී සිටි කාමවස්තූන්හි සිය වශය (කැමැති සේ පවත්නා බව) පවත්වත්. මේ පළමු කාමෝපපත්තිය ය. ඇවැත්නි, මව්ගන්නා ලද කාමවස්තු ඇති සත්ව කෙනෙක් ඇත. ඔහු නිර්මාණරති දෙවියෝ යම් සේ ද එසේ ම නිර්මිත කොට කොට ගෙන කාමවස්තූන්හි වශය පවත්වත්. මේ දෙවෙනි කාමෝපපත්තිය ය. ඇවැත්නි, මෙරමා විසින් මවන ලද කාමවස්තූන් පරිභොග කරන සත්ව කෙනෙක් ඇත. ඔහු පරනිර්මිත වශවර්තීන් දෙවියෝ යම්සේ ද එසේ අනුන් විසින් නිර්මිත කරන ලද කාමවස්තූන්හි වශය පවත්වත්. මේ තෙවෙනි කාමෝපපත්තිය ය.

තිසෙසා සුඛුපපතියො¹ සන්නාට්ඨො සත්තා උප්පාදෙඤ්චා උප්පාදෙඤ්චා සුඛං විහරන්ති, සෙය්‍යථාපි දෙවා බ්‍රහ්මකායිකා. අයං පඨමා සුඛුපපතති සන්නාට්ඨො සත්තා සුඛෙන අභිසසන්තා පරිසසන්තා පරිපුරා පරිපුට්ඨා. තෙ කදචි කරහචි උදනං උදනෙන්ති අහො සුඛං අහො සුඛන්ති, සෙය්‍යථාපි දෙවා ආභසසරා. අයං දුතියා සුඛුපපතති. සන්නාට්ඨො සත්තා සුඛෙන අභිසසන්තා පරිසසන්තා පරිපුරා පරිපුට්ඨා, තෙ සත්තං යෙවි තුසිතා සුඛං පටිසංවෙදෙන්ති, සෙය්‍යථාපි දෙවා සුභකිණ්ඨා. අයං තතියා සුඛුපපතති.

තිසෙසා පඤ්ඤා: සෙසංඛා පඤ්ඤා, අසෙසංඛා පඤ්ඤා, නොවසෙසංඛා නාසෙසංඛා පඤ්ඤා.

අපරා පි තිසෙසා පඤ්ඤා: විනාමයා පඤ්ඤා, සුතමයා පඤ්ඤා භාවනාමයා පඤ්ඤා.

තිණාට්ඨානි: සුඤ්ඤාට්ඨං, පටිච්චෙකාට්ඨං, පඤ්ඤාට්ඨං.

තිණිනද්‍රියානි: අනඤ්ඤානඤ්ඤාසාමිතින්ද්‍රියං, අඤ්ඤාදීන්ද්‍රියං අඤ්ඤානා-විඤ්ඤා.

තිණි වකචුනි: මංසවකචු, දිඛවකචු, පඤ්ඤාවකචු.

තිසෙසා සිකඛා: අධිසීලසිකඛා, අධිවිතසිකඛා, අධිපඤ්ඤාසිකඛා.

තිසෙසා භාවනා: කායභාවනා, විතභාවනා, පඤ්ඤාභාවනා.

තිණි අනුතතරියානි: දසසනානුතතරියං, පටිපදනුතතරියං, විමුක්ඛානු-තතරියං.

තයො සමාධි: සචිතකකච්චාවරො සමාධි, අචිතකකච්චාවරමනෙතා සමාධි, අචිතකකච්චාවරො සමාධි.

අපරෙ පි තයො සමාධි: සුඤ්ඤාතො සමාධි, අනිමිනෙතා සමාධි, අපඤ්ඤිතො සමාධි.

1. සුඛුපපතියො (PTS, සා, කම)

සුඛෝපපත්ති (සුව ලැබීම) තුනෙක: ඇවැත්නි, බ්‍රහ්මකායික දෙවියෝ යම් සේ ද, එසේ උපදව උපදවා පළමු දහන් සුව විඳුනා සත් කෙනෙක් ඇත. මේ පළමු සුව ලැබීම ය. ඇවැත්නි, ආභාස්වර දෙවියෝ යම් සේ ද, එසේ (දෙවෙනි දහන්) සුවයෙන් තෙවුණු, හැම ලෙසින් ම තෙවුණු, පිරුණු, පැතිරැගත් සත් කෙනෙක් ඇත. ඔහු කිසි විටෙක 'අහෝ සුවයෙක! අහෝ සුවයෙක!' යි උදන් අනන්. මේ දෙවෙනි සුඛෝපපත්තිය ය. ඇවැත්නි, ශ්‍රීතකාන්ස්තක දෙවියෝ යම් සේ ද, එසේ (තෙවෙනි දහන්) සුවයෙන් තෙවුණු, හැම ලෙසින් තෙවුණු, පිරුණු, පැතිරැගත් සත් කෙනෙක් ඇත. ඔහු (තමන් ලත් දහන් සුවන්) සතුටු වුවාහු, ශාන්ත (ප්‍රණීත) වූ ම සිත් සුවය වීදිත්. මේ තෙවෙනි සුවලැබීම ය.

ප්‍රඥ තුනෙක: ශෛක්ෂ ප්‍රඥ ය (සෝවාන් ආදී සත් ආර්ය ප්‍රඥ ය), අශෛක්ෂ ප්‍රඥ ය (රහත් පල නුවණ ය), නොවිශෛක්ෂ නාශෛක්ෂ ප්‍රඥ ය (මාර්ගඵලප්‍රඥයෙන් අන්‍ය වූ සියලු ලොවී නුවණ ය).

තව ද ප්‍රඥ තුනෙක: චිත්තාමය ප්‍රඥව, ශ්‍රැතමය ප්‍රඥව, භාවනාමය ප්‍රඥව.

ආයුධ තුනෙක: ශ්‍රැතභායුධය, ප්‍රච්චේකායුධය, ප්‍රඥයුධය.

ඉන්ද්‍රිය: තුනෙක: අනඤ්ඤතඤ්ඤසාමීතින්ද්‍රියය (සෝවාන් මහ නුවණ), අඤ්ඤින්ද්‍රිය ය (සෝවාන් පලය පටන් කොට ඉදිරි සතන්භී නුවණ) අඤ්ඤතාවීන්ද්‍රිය ය (රහත්පල නුවණ).

ඇස් තුනෙක: මසැස, දිවැස, පැණැස.

ශික්ෂා තුනෙක: අධිශීලශික්ෂාව, අධිචිත්තශික්ෂාව, අධිප්‍රඥශික්ෂාව.

භාවනා තුනෙක: කායභාවනාව (රහත්හුගේ පස් දෙර), චිත්තභාවනාව (අට සමචත්), ප්‍රඥභාවනාව (රහත්පල නුවණ)

අනුක්තරිය තුනෙක: දස්සනානුක්තරියය(උතුම් ම දක් ම විදර්ශනාව) පටිපදනුක්තරිය ය (උතුම් ම පිළිපැදීම=ආර්යමාර්ග ය), විමුක්තානුක්තරිය ය (උතුම් ම මිදීම=ආර්යඵලය).

සමාධි තුනෙක: සචිතර්ක සචිචාර සමාධිය, අචිතර්ක විචාරමාත්‍ර සමාධිය, අචිතර්ක අචිචාර සමාධිය.

අන්‍ය දු සමාධි තුනෙක: ශුන්‍යතාසමාධිය, අනිමිත්ත සමාධිය, අප්‍රණීභිත සමාධිය.

දීඝනිකායෙ පාථිකවග්ගො

සඩගීති සුඤ්ඤා

තිණි සොවෙය්‍යානි: කායසොවෙය්‍යං වච්චිසොවෙය්‍යං මනෝ-
සොවෙය්‍යං.

තිණි මොනෙය්‍යානි: කායමොනෙය්‍යං වච්චිමොනෙය්‍යං මනෝ-
මොනෙය්‍යං.

තිණි කොසල්ලානි: ආයකොසල්ලං අපායකොසල්ලං උපාය-
කොසල්ලං.

තයො මද; ආරොග්‍යමදෙ යොබ්බනමදෙ ජීවිතමදෙ.

තිණි ආධිපතෙය්‍යානි: අත්තාධිපතෙය්‍යං ලොකාධිපතෙය්‍යං ධම්මාධි-
පතෙය්‍යං.

තිණි කථාවතච්චුනි: අතීතං වා අද්ධානං ආරබ්භ කථං කථෙය්‍ය
එවං අහොසි අතීතමද්ධානනතී, අනාගතං වා අද්ධානං ආරබ්භ කථං
කථෙය්‍ය එවං භවිසසති අනාගතමද්ධානනතී, එතරහි වා පච්චුප්පනං
අද්ධානං ආරබ්භ කථං කථෙය්‍ය එවං හොති එතරහි පච්චුප්පනං
අද්ධානනතී.

තිසෙස විජජා: පුබ්බන්තිවාසානුසුතිඤ්ඤං විජජා, සත්තානං
චුදුප්පාතෙ ඤ්ඤං විජජා, ආසවානං බයෙ ඤ්ඤං විජජා.

තයො විහාරා: දිබ්බො විහාරො, බ්‍රහ්මා විහාරො, අරියො විහාරො.

තිණි පාචිහාරියානි: ඉඤ්ඤිපාචිහාරියා, ආදෙසනාපාචිහාරියං, අනුසාසනී -
පාචිහාරියං.

ඉමෙ ඛො ආචුසො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරහතා
සමමාසමචුදෙධන තයො ධම්මො සමමදකඛාතා. තස්ස සබ්බෙහෙ ව
සඛිතාධිතබ්බං -පෙ- අස්ථාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුසකානං.

සෞච්‍යය (පිරිසිදු බව ඇති කරන පිළිපැදුම්) තුනෙක: කායසෞච්‍යය (තුන් කායදුශ්චරිතයෙන් වැළැක්ම), වාක්සෞච්‍යය ය (සතර වාග් දුශ්චරිතයෙන් වැළැක්ම), මනසෞච්‍යය (තුන් මනෝදුශ්චරිතයෙන් වැළැක්ම).

මෞනිය (චුතිබව කරන පිළිපැදුම්) තුනෙක: කායමෞනියය වාචි මෞනියය මනෝමෞනියය.

කෞශල්‍ය (දක්ෂතා-දැනුම්) තුනෙක: ආයකෞශල්‍යය (වැඩිම දත්තා නුවණ), අපාය කෞශල්‍යය (නො වැඩිම දත්තා නුවණ), උපාය කෞශල්‍යය (වැඩුම් පිරිහුම් දෙකට කාරණ දත්තා නුවණ).

මද තුනෙක: ආරෝග්‍යමදය (නිරෝග බව නිසා උපද්‍රව උඩඟු බව), යෞවන මදය (තරුණ බව නිසා උපද්‍රව උඩඟු බව), ජීවිත මදය (බොහෝ කල් ජීවත් වීම් සුවසේ ජීවත් වීම් ජීවත්වන්නෙමි යන ආදීන් ජීවත්වීම පිළිබඳ ව උපද්‍රව උඩඟු බව).

ආධිපත්‍ය තුනෙක: ආත්මාධිපත්‍යය (ආත්මගෞරවය නිසා පව නො කරන බව), ලෝකාධිපත්‍යය (ලෝකයා අධිපති කොට ගෙන-ලෝකයාගෙන් අපවාද ලැබෙතැ යි සලකා පව නොකරන බව), ධර්මාධිපත්‍යය (ලොවුතුරාදහම් අධිපති කොට ගෙන -ලොවුතුරා දහම් පසක් කළ බැවින් පව නොකරන බව).

කර්මාචක්‍ර (කර්මවට කරුණු) තුනෙක: අතීතය මෙසේ වී යැ යි අතීත කාලය ඇඳබැ කර්ම කරන්නේ ය. අනාගතය මෙසේ වන්නේ යැ යි අනාගත කාලය ඇඳබැ හෝ කර්ම කරන්නේ ය, දන් පවත්නා කාලය මෙසේ වේ යැ යි වර්තමාන කාලය ඇඳබැ හෝ කර්ම කරන්නේ ය.

විද්‍යා තුනෙක: පෙඳ වුසු කඳපිළිවෙළ සිහි කරන නුවණ විද්‍යාවෙක, සතුන්ගේ ව්‍යුති උපපත්ති දත්තා නුවණ විද්‍යාවෙක, ආසුවයන්ගේ ක්ෂයයෙහි නුවණ (මාර්ගඥනය) විද්‍යාවෙක.

විහාර (වුසුම්) තුනෙක: දිව්‍ය විහාරය (අට සමවක් ය.), ඉෂ්චවිහාරය (අප්‍රාමාණ්‍ය සතරය), ආර්යවිහාරය (පලසමවක්ය).

ප්‍රාතිහාර්ය තුනෙක සාද්ධිප්‍රාතිහාර්යය, ආදේශනප්‍රාතිහාර්යය, අනුශාසනිප්‍රාතිහාර්යය.

ඇවැත්නි, දත්තා දක්ෂතා අර්භත් වූ සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මේ තුන් ධර්ම කෙනෙක් මොනොවට වදුරන ලද්දහ. එහි සියල්ලන් විසින් ම...සමග වැ ගැයිය යුතු... එය... දෙව්-මිනිස්නට යහපත පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය.

වතුකතං

10. අපී ඛො ආවුසො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරභතා සමමාසමබ්බද්ධන් වත්තාරො ධම්මා සමමදකඛාතා. තස්ස සබ්බෙභෙව සඛ්භාසිතඛං න විවදිතඛං යථසීදං ඔභමවරියං අඤ්ඤානියං අසස වීරච්ඡිතිකං. තදසස ඛහුජනභිතාය ඛහුජනසුඛාය අස්ථාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුසසානං කතමෙ වත්තාරො?

වත්තාරො සතිපට්ඨානා: ඉධාවුසො භික්ඛු කායෙ කායානුපසී විහරති ආතාපි සමපජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා-දෙමනස්සං, වෙදනාසු වෙදනානුපසී -පෙ- විතො විත්තානුපසී -පෙ- ධම්මෙසු ධම්මානුපසී විහරති ආතාපි සමපජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්සං.

වත්තාරො සමමපපධානා: ඉධාවුසො භික්ඛු අනුපපන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුපපාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති විතං පග්ගණ්ඨාති පදභති, උපපන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පභානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති විතං පග්ගණ්ඨාති පදභති, අනුපපන්නානං කුසලානං ධම්මානං උපපාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති විතං පග්ගණ්ඨාති පදභති, උපපන්නානං කුසලානං ධම්මානං ධීතියා අසමමාසාය භියොභාවාය වෙසුලුච්චාය භාවනාපාරිසුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති විතං පග්ගණ්ඨාති පදභති.

වත්තාරො ඉද්ධිපාද: ඉධාවුසො භික්ඛු ඡන්දසමාධිපධානසංඛාරසමනනාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති, විතසමාධිපධානසංඛාරසමනනාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති, වීරියසමාධිපධානසංඛාරසමනනාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති, විමොසාසමාධිපධානසංඛාරසමනනාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති.

චතුෂ්කය.

10. ඇවැත්නි, දන්තාවු දක්තාවු අර්හත් වූ සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද සතර ධර්ම කෙනෙක් ඇත. එහි මෙ සස්ත බොහෝ කල් පැවැතියැ හැකි වනු පිණිස, විරස්ථායි වනු පිණිස සියලු දෙනා විසින් ම සමග වැ ගැයියැ යුතු, විවාද නො කළ යුතු. එය බොහෝ දෙනාට වැඩ පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, දෙවමිනිස්තට යහපත පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය. ඒ කවර සතර ධර්මයෝ ද? යත්:

සතිපට්ඨානයෝ සතර දෙනෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ කෙලෙස් තවන වැර ඇත්තේ, නුවණින් දන්නේ, සිහි ඇත්තේ, ලොව කෙරෙහි අභිධ්‍යාවක් දෙමනසක් බැහැර කොට රූ කයෙහි කය අනුව බලන්නේ වෙසෙයි.... වෙදනාවන්හි වෙදනා අනුව බලන්නේ... වෙසෙයි. සිත්හි සිත් අනුව බලන්නේ... වෙසෙයි. කෙලෙස් තවන වැර ඇත්තේ, නුවණින්දන්නේ, සිහි ඇත්තේ, ලොව කෙරෙහි අභිධ්‍යාවක් දෙමනසක් බැහැර කොට ධර්මයන්හි ධර්ම අනුව බලන්නේ වෙසෙයි.

සමාක්ප්‍රධානයෝ සතර දෙනෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ නූපන් ලාමක අකුසල් දහමුත් නො උපදනා පිණිස ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කරයි, වැර වඩයි, සිත ඔසොවයි, පිහිටුවයි. උපන් ලාමක අකුසල් දහමුත් බැහැර ලනු පිණිස ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කරයි, වැර වඩයි, සිත ඔසොවයි, පිහිටුවයි. නූපන් කුසල් දහමුත් ඉපැත්ම පිණිස ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කරයි, වැර වඩයි, සිත ඔසොවයි, පිහිටුවයි. උපන් කුසල් දහමුත් සිව්නු පිණිස, නොනස්නා පිණිස, බොහෝ සෙයින් වනු පිණිස, මහත් වනු පිණිස, භාවනායෙන් පිරිමතු පිණිස ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කරයි, වැර වඩයි, සිත ඔසොවයි, පිහිටුවයි.

සෘද්ධිපාදයෝ සතර දෙනෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙම කත්තුකමාසනා ඡන්දය අධිපති කොට ගෙන ලත් සමාධියෙන් ද ප්‍රධාන සංස්කාරයෙන් (හෙවත්) චතුෂ්කාත්‍ය සාධක සමාක්ප්‍රධානවීර්යයෙන් ද යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි, වීත්තය අධිපති කොට ගෙන ලත් සමාධියෙන් ද ප්‍රධාන සංස්කාරයෙන් (ප්‍රධාන වීර්යයෙන්) ද යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි, වීර්යය අධිපති කොට ගෙන ලත් සමාධියෙන් ද ප්‍රධානසංස්කාරයෙන් ද යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි. මීමාංසාව (ප්‍රඤ්ච) අධිපති කොට ගෙන ලත් සමාධියෙන් ද ප්‍රධාන වීර්යයෙන් ද යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි.

වතතාරි කුමාරානි: ඉධාචුසො භික්ඛු විච්චෙව ච කාමෙහි විච්චව අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතකකං සවිචාරං විචෙකජං පිතිසුඛං පයමං කුමාරං¹ උපසම්පජ්ජ වීහරති, විතකකවිචාරානං චූපසමා අජ්ඣකතං සමපසාදනං වෙතසො ඵකොදීභාවං අවිතකකං අවිචාරං සමාධිජං පිතිසුඛං දුතියං කුමාරං² උපසම්පජ්ජ වීහරති, පීතියා ච විරාගා උපෙකකිකො ච වීහරති, සතො ච සම්පජානො සුඛඤ්ඤා කායෙන පටිසංවෙදෙති, යත්තං අරියා ආවිකන්තී ‘උපෙකකිකො සතිමා සුඛවිහාරී’ති, තං තතියං කුමාරං³ උපසම්පජ්ජ වීහරති. සුඛස්ස ච පභානා දුක්ඛස්ස ච පභානා පුඛෙඛව සොමනස්සදෙමනස්සානං. අත්ථමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙකකිසතිපාරිසුද්ධිං වතුඤ්ඤං කුමාරං⁴ උපසම්පජ්ජ වීහරති.

වතසෙසා සමාධිභාවනා: අඤ්ඤාචුසො සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලීකතා දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරාය සංවත්තති, අඤ්ඤාචුසො සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලීකතා ඤ්ඤාදසනපටිලාභාය සංවත්තති, අඤ්ඤාචුසො සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලීකතා සතිසම්පජ්ජඤ්ඤාය සංවත්තති, අඤ්ඤාචුසො සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලීකතා ආසවානං බයාය සංවත්තති.

කතමා චාචුසො සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලීකතා දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරාය සංවත්තති? ඉධාචුසො භික්ඛු විච්චෙව ච කාමෙහි විච්චව අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතකකං -පෙ- පයමං කුමාරං -පෙ- වතුඤ්ඤං කුමාරං උපසම්පජ්ජ වීහරති. අයං ආචුසො සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලීකතා දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරාය සංවත්තති.

කතමා චාචුසො සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලීකතා ඤ්ඤාදසන-පටිලාභාය සංවත්තති? ඉධාචුසො භික්ඛු ආලොකසඤ්ඤං මනසි කරොති, දිවාසඤ්ඤං අධිට්ඨාති යථා දිවා තථා රත්තිං යථා රත්තිං තථා දිවා. ඉති විච්චෙව වෙතසා අපරියොනදෙධන සපභාසං විතං භාවෙති. අයං ආචුසො සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලීකතා ඤ්ඤාදසනපටිලාභාය සංවත්තති.

1. පයමජ්ඣානං (භාෂා, කම)
 2. දුතියජ්ඣානං (භාෂා, කම)
 3. තතියජ්ඣානං (භාෂා, කම)
 4. වතුඤ්ඤාජ්ඣානං (භාෂා, කම)

ධ්‍යාන සතරෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම, අකුසල් දහමුත් ගෙන් වෙන් ව ම, විතර්ක සහිත වූ, විචාර සහිත වූ, විවේකයෙන් උපන්, ප්‍රීතිය හා සුඛවේදනාව ඇති ප්‍රථම ධ්‍යානය ලැබ වෙසෙයි; විතර්ක විචාර දෙක සංසිද්ධිමෙන් තමා තුළ පහන්බව ඇති කරන, සිතේ එක් අරමුණෙක ම පිහිටි බව ඇති, විතර්ක නැති, විචාරය නැති, සමාධියෙන් උපන්, ප්‍රීතිය හා සුඛවේදනාව ඇති, ද්විතීය ධ්‍යානය ලැබ වෙසෙයි; ප්‍රීතිය ද දුරු ලීමෙන් උපෙක්ෂක ව ද වෙසෙයි, සිහි ඇත්තේ ද නුවණින් දත්තේ, නාම කයින් සුවය විදිසි. ‘උපෙක්ෂා ඇති, සිහි ඇති, සුව වූසුම ඇති යේ යැ’ යි යමක්හු ඇරැබූ ආර්යයෝ කියත් ද, ඒ තුන්වැනි ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි; සුඛවේදනාව ද බැහැර කිරීමෙන්, දුක් වේදනාව ද බැහැර කිරීමෙන් පළමුවෙන් ම සොමනය දෙමනසුන් පහ වූ යෑමෙන්, සුව ද දුක් ද නොවන, උපෙක්ෂායෙන් සිද්ධ වූ සිහියැ පිරිසිදු බව ඇති චතුර්ථ ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි.

සමාධිභාවනා සතරෙක: ඇවැත්නි, යමෙක් භාවිත වූයේ (වඩන ලද්දේ) බහුලිකෘත වූයේ (බහුල කොට කරන ලද්දේ) මෙ අත්බවහි ම සුව වූසුම පිණිස පවත්නේ ද එසේ වූ සමාධිභාවනාවෙක් ඇත; යමෙක් භාවිත වූයේ බහුලිකෘත වූයේ දර්ශනඤ්ඤාය ලබනු පිණිස පවත්නේ ද එසේ වූ සමාධිභාවනාවෙක් ඇත; යමෙක් භාවිත වූයේ බහුලිකෘත වූයේ සිහි නුවණ පිණිස පවත්නේ ද එසේ වූ සමාධිභාවනාවෙක් ඇත; යමෙක් භාවිත වූයේ බහුලිකෘත වූයේ ආසුවයන්ගේ ක්ෂයය පිණිස පවත්නේ ද එසේ වූ සමාධිභාවනාවෙක් ඇත.

ඇවැත්නි, කවර සමාධිභාවනාවෙක් භාවිත වූයේ බහුලිකෘත වූයේ මෙ අත්බවහි සුව වූසුම පිණිස පවති ද? යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම, අකුසල් දහමුත් ගෙන් වෙන් ව ම විතර්කසහිත ... ප්‍රථම ධ්‍යානයට ... ද්විතීය ධ්‍යානයට... තෘතීය ධ්‍යානයට චතුර්ථ ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ. ඇවැත්නි, මේ සමාධිභාවනාව භාවිත වූයේ බහුලිකෘත වූයේ මෙ අත්බවහි සුව වූසුම පිණිස පවති.

ඇවැත්නි, කවර සමාධිභාවනාවෙක් භාවිත වූයේ බහුලිකෘත වූයේ දර්ශනඤ්ඤාය (දිවැස් නුවණ) ලබනු පිණිස පවත්නේ ද? යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ තමා දහවල් දුටු ආලෝකය යම් සේ නම් එසේ ම එය රාත්‍රියෙහි ද, රාත්‍රියෙහි දුටු ආලෝකය යම්සේ නම් එසේ ම එය දහවල් ද යි (හිරු පහන් ආදීන් ගේ ආලෝකය අරමුණු කොට) ආලෝක සංඥව මෙනෙහි කෙරෙයි, දහවලෑ යි සංඥව සිතූ පිහිටුවයි. මෙසේ නොවැසුණු (විවෘත වූ) භාත්පසැ නොබැඳුණු සිතින් ආලෝක සහිත ධ්‍යාන සිත වඩයි. ඇවැත්නි, මේ සමාධිභාවනාව භාවිත වූයේ බහුලිකෘත වූයේ දර්ශනඤ්ඤාය (දිවැස්නුවණ) ලබනු පිණිස පවති.

කතමා වාචුසො සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලීකතා සතිසමපඤ්ඤාය සංවත්තති? ඉධාචුසො භික්ඛුනො විදිතා වෙදනා උපපජ්ජන්ති, විදිතා උපවට්ඨහන්ති, විදිතා අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති, විදිතා සඤ්ඤා උපපජ්ජන්ති, විදිතා උපවට්ඨහන්ති, විදිතා අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති, විදිතා විතක්ඛා උපපජ්ජන්ති, විදිතා උපවට්ඨහන්ති, විදිතා අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති. අයං ආචුසො සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලීකතා සතිසමපඤ්ඤාය සංවත්තති.

කතමා වාචුසො සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලීකතා ආසවානං ඛයාය සංවත්තති? ඉධාචුසො භික්ඛු පඤ්ඤාසු උපාදනාකම්බෙනිසු උදයබ්බයානු-පසී වීභරති. ඉති රූපං, ඉති රූපස්ස සමුදයො, ඉති රූපස්ස අත්ථංගමො. ඉති වෙදනා -පෙ- ඉති සඤ්ඤා -පෙ- ඉති සංඛාරා -පෙ- ඉති විඤ්ඤාණං, ඉති විඤ්ඤාණස්ස සමුදයො, ඉති විඤ්ඤාණස්ස අත්ථංගමො. අයං ආචුසො සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලීකතා ආසවානං ඛයාය සංවත්තති.

වතසෙසා අපපමඤ්ඤා: ඉධාචුසො භික්ඛු මෙත්තාසභගතෙන වෙනසා එකං දීසං ඵරිඤ්ඤා වීභරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුස්ථිං. ඉති උඤ්ඤාමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවත්තං ලොකං මෙත්තාසභ-ගතෙන වෙනසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අපපමාණෙන අවෙරෙන අබ්භා-පජේජන්¹ ඵරිඤ්ඤා වීභරති -පෙ- කරුණාසභගතෙන වෙනසා -පෙ- මුදිතාසභගතෙන වෙනසා -පෙ- උපෙක්ඛාසභගතෙන වෙනසා එකං දීසං ඵරිඤ්ඤා වීභරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුස්ථිං. ඉති උඤ්ඤාමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවත්තං ලොකං උපෙක්ඛාසභගතෙන වෙනසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අපපමාණෙන අවෙරෙන අබ්භාපජේජන් ඵරිඤ්ඤා වීභරති.

වතකාරො ආරූපපං² ඉධාචුසො භික්ඛු සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්ඛමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථංගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා 'අනන්තො ආකායො'ති ආකාසානඤ්ඤායතනං උපසමපජ්ජ වීභරති, සබ්බසො ආකාසානඤ්ඤායතනං සමතික්ඛමම 'අනන්තං විඤ්ඤාණන්ති' විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං උපසමපජ්ජ වීභරති, සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්ඤා-යතනං සමතික්ඛමම 'නඤ්ඤි කිඤ්ඤි'ති ආකිඤ්ඤාඤ්ඤායතනං උපසමපජ්ජ වීභරති, සබ්බසො ආකිඤ්ඤාඤ්ඤායතනං සමතික්ඛමම නොවසඤ්ඤා-නාසඤ්ඤායතනං උපසමපජ්ජ වීභරති.

1. අබ්භාපජේජන (PTS ස්‍යා, කම)
2. අරූපා (PTS ස්‍යා, කම)

ඇවැත්නි, කවර සමාධිභාවනාවක් භාවිත වූයේ, බහුලීකෘත වූයේ, ස්මෘතිසම්ප්‍රජානනය පිණිස පවත්නේ ද? යත්. මහණෙනි, මෙහි මහණහු විසින් වෙද්දානාවෝ දන්තා ලද්දහු උපදිත්, දන්තා ලද්දහු එළැඹූ සිටිත්, දන්තා ලද්දහු නැසීමට යෙත්; සංඥාවෝ දන්තා ලද්දහු උපදිත්, දන්තා ලද්දහු එළැඹූ සිටිත්, දන්තා ලද්දහු නැසීමට යෙත්: විතර්කයෝ දන්තා ලද්දහු උපදිත්, දන්තා ලද්දහු එළැඹූ සිටිත්, දන්තා ලද්දහු නැසීමට යෙත්. ඇවැත්නි, මේ සමාධිභාවනාව භාවිත වූයේ, බහුලීකෘත වූයේ, ස්මෘතිසම්ප්‍රජානනය පිණිස පවතී.

ඇවැත්නි, කවර සමාධිභාවනාවක් භාවිත වූයේ, බහුලීකෘත වූයේ, ආසුවයන්ගේ ක්ෂයය පිණිස පවත්නේ ද? යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ ‘රූපය මෙසේ ය, රූපයේ ඉපැදීම මෙසේ ය, රූපයේ වැනැස්ම මෙසේ ය, වෙද්දනාව මෙසේ ය, වෙද්දනාවේ ඉපැදීම මෙසේ ය, වෙද්දනාවේ වැනැස්ම මෙසේ ය, සංඥාව මෙසේ ය... සංස්කාරයෝ මෙසේ ය... විඤ්ඤාන මෙසේ ය, විඤ්ඤායේ ඉපැදීම මෙසේ ය, විඤ්ඤායේ වැනැස්ම මෙසේ යැ’ යි උපාදානස්කන්ධ පසෙහි උදය ව්‍යයය (ඉපැදීම හා වැනැස්ම) අනුව දක්නේ වෙසෙයි. ඇවැත්නි, මේ සමාධිභාවනාව භාවිත වූයේ, බහුලීකෘත වූයේ ආසුවයන්ගේ ක්ෂයය පිණිස පවතී.

අප්‍රාමාණ්‍යයෝ සතර දෙනෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ මෙක් සහගිය සිතින් එක් දෙසක් පැතිරගෙන වෙසෙයි, එසේ දෙවෙනි දෙස එසේ තෙවෙනි දෙස, එසේ සතරවැනි දෙස පැතිර ගෙන වෙසෙයි. මෙ පරිද්දෙන් උඩ යට සරස යන හැම තන්හි සියලු සතුන් තමාට සමතා යෙන්, සියලු සතුන් ගෙන් යුත් සත්වලොකය (පැතිරීම වශයෙන්) විපුල වූ, (හුම්වශයෙන්) මහද්ගත වූ අප්‍රමාණ සතුන් අරමුණු කොටැති, සතුරන් නැති, ව්‍යාපාද (වෛර) නැති, මෙන් සහගත සිතින් පැතිරගෙන වෙසෙයි... කරුණා සහගත සිතින්... මුදිතා සහගත සිතින් .. උපෙක්ෂා සහගත සිතින් එක් දෙසක් පැතිර ගෙන වෙසෙයි. එසේ දෙවෙනි දෙසක්, එසේ තෙවෙනි දෙස, එසේ සතරවැනි දෙස පැතිරගෙන වෙසෙයි. මෙ පරිද්දෙන් උඩ යට සරස යන හැම තන්හි සියලු සතුන් තමාට සමතායෙන්, සියලු සතුන්ගෙන් යුත් සත්වලොකය විපුල වූ, මහද්ගත වූ, අප්‍රමාණ සතුන් අරමුණු කොටැති, සතුරන් නැති, ව්‍යාපාද නැති උපෙක්ෂාසහගත සිතින් පැතිර ගෙන වෙසෙයි.

ආරූප්‍ය සතරෙක: මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙමේ හැම ලෙසින් රූපසංඥාවන් ඉක්මිමෙන්, ප්‍රතිසංඥාවන් දුරු වීමෙන්, නානාත්වසංඥාවන් නොමෙනෙහි කිරීමෙන්, ‘ආකාශය අනන්ත යැ’ යි ආකාශානඤ්ඤායතන සමාධියට පැමිණ වෙසෙයි, හැම පරිද්දෙන් ආකාශානඤ්ඤායතනය ඉක්මැ ‘විඤ්ඤාන අනන්ත යැ’ යි විඤ්ඤාණඤ්ඤායතන සමාධියට පැමිණ වෙසෙයි, හැම පරිද්දෙන් විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනය ඉක්මැ ‘කිසිත් නැතැ’ යි ආකිඤ්ඤායතන සමාධියට පැමිණ වෙසෙයි, හැම පරිද්දෙන් ආකිඤ්ඤායතන සමාධිය ඉක්මැ නොවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන සමාධියට පැමිණ වෙසෙයි.

වතකාරී අපසෙසනානි: ඉධාචුසො භික්ඛු සඛ්බායෙකං පටිසෙවති, සඛ්බායෙකං අධිවාසෙති, සඛ්බායෙකං පරිවජෙති සඛ්බායෙකං විනොදෙති.

වතකාරො අරියවංසා: ඉධාචුසො භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති ඉතරිතරෙන විවරෙන, ඉතරිතරවිවරසන්තුට්ඨියා ච වණණවාදී, න ච, විවරහෙතු අනෙසනං අපටිරූපං ආපජ්ජති, අලඤ්ඤා ච විවරං න පරිතසසති, ලඤ්ඤා ච විවරං අගථිතො¹ අමුච්ඡිතො අනර්ඤාපනෙතො ආදීනවදසසාවී නිසරණ-පඤ්ඤා පරිභුඤ්ජති. තාය ච පන ඉතරිතරවිවරසන්තුට්ඨියා නෙවනනා-නුක්කංසෙති න පරං වමෙහති සො භි තස් දසෙඛා හොති අනලසො සම්පජානො පතිසසතො. අයං චුච්චතාචුසො භික්ඛු පොරාණෙ අග්ගඤ්ඤෙ අරියවංසෙ ධීතොති.

සුන ච පරං ආචුසො භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති ඉතරිතරෙන පිණ්ඩපානෙන, ඉතරිතරපිණ්ඩපාතසන්තුට්ඨියා ච වණණවාදී, න ච පිණ්ඩපාතහෙතු අනෙසනං අපටිරූපං ආපජ්ජති, අලඤ්ඤා ච පිණ්ඩපාතං න පරිතසසති, ලඤ්ඤා ච පිණ්ඩපාතං අගථිතො අමුච්ඡිතො අනර්ඤාපනෙතො ආදීනවදසසාවී නිසරණපඤ්ඤා පරිභුඤ්ජති, තාය ච පන ඉතරිතර-පිණ්ඩපාතසන්තුට්ඨියා නෙවනනානුක්කංසෙති න පරං වමෙහති. සො භි තස් දසෙඛා හොති අනලසො සම්පජානො පතිසසතො, අයං චුච්චතා-චුසො භික්ඛු පොරාණෙ අග්ගඤ්ඤෙ අරියවංසෙ ධීතොති.

1. අගථිතො (මජ්ඣං)

අපස්සෙන (අපග්‍රයණ) සතරෙක: මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙමේ නුවණින් දැන සෙවනය කළ යුතු එක ම සෙව්යි, නුවණින් දැන ඉවැසියා යුතු එක ම ඉවසයි, නුවණින් දැන ඉවත් කළ යුතු එක ම ඉවත් කෙරෙයි, නුවණින් දැන දුරු කළ යුතු එක ම දය දුරු කෙරෙයි.

ආර්යවංශ ධර්ම සතරෙක: මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙමේ ඉතරෙතර වීචරයෙන් (ලැබුණු යම් කවර හෝ සිවුරෙකින්) සතුටු වෙයි. ලැබුණු කවර හෝ සිවුරෙකින් සතුටු වීමෙහි ගුණ කියන සුලු ද වෙයි, සිවුර හේතු කොට ගෙන නො සුදුසු වූ අනෙෂණයකට නො පැමිණෙයි, සිවුරක් නො නොලැබීමෙන් ද නො කලකිරෙයි. සිවුරක් ලැබ ද ලොභයෙන් නො ගැටගැසුණේ (අධික තෘෂ්ණායෙන්) මුස පත් නොවූයේ, (තෘෂ්ණා යෙන්) නොබැඳුණේ (අනෙෂණයෙන් ප්‍රත්‍යායලැබීමෙහිත් තෘෂ්ණායෙන් බැඳී පරිභොග කිරීමෙහිත්) දෙස් දක්නා සුලු වූයේ, (හුදු ශීත නැසීම පිණිසය යන ආදීන් පස්විකීම් වශයෙන්) නි:ශරණප්‍රඥා ඇත්තේ පරිභොග කෙරෙයි. ඒ ඉතරෙතරවීචර සන්තොෂයෙන් තමා හුවා නො දක්වයි, මෙරමා හෙලා නො දකී. හේ වූ කලී ඒ වීචරසන්තොෂයෙහි ව්‍යක්ත වූයේ, අනලස් වූයේ, මනා නුවණින් දන්නේ, එළැඹ සිටි සිහි ඇත්තේ වෙයි. ඇවැත්නි, මේ මහණ තෙමේ පැරැණි වූ අග්‍ර යැ යි දන්නා ලද, ආර්යවංශ ධර්මයෙහි සිටියේ යැ යි කියනු ලැබේ.

ඇවැත්නි, තව ද මහණ තෙමේ ඉතරෙතර පිණ්ඩපාතයෙන් (යම් කවර හෝ ලැබුණු බොජුනෙකින්) තෘප්ත වෙයි, ඉතරෙතර පිණ්ඩපාත යෙන් තෘප්ත වීමෙහි ගුණ කියන සුලු ද වෙයි, පිණ්ඩපාතය හේතු කොට ගෙන නොසුදුසු අනෙෂණයකට නො පැමිණෙයි, පිණ්ඩපාතය නො ලැබීමෙන් ද නො කලකිරෙයි, පිණ්ඩපාතය ලැබ ද ලොභයෙන් නො ගැට ගැසුණේ, අධික තෘෂ්ණායෙන් මුස පත් නො වූයේ, (තෘෂ්ණායෙන්) නො බැඳුණේ, එහි දෙස් දක්නා සුලු වූයේ, නි:ශරණ ප්‍රඥා ඇත්තේ පරිභොග කෙරෙයි, ඒ ඉතරෙතර පිණ්ඩපාත සන්තොෂයෙන් තමා හුවා නො දක්වයි, මෙරමා හෙලා නො දකී. හේ වූ කලී ඒ පිණ්ඩපාත සන්තොෂයෙහි ව්‍යක්ත වූයේ, අනලස් වූයේ, මනා නුවණින් දන්නේ, එළැඹ සිටි සිහි ඇත්තේ වෙයි. ඇවැත්නි, මේ මහණ තෙමේ පැරැණි වූ, අග්‍ර යැ යි දන්නා ලද, ආර්යවංශ ධර්මයෙහි සිටියේ යැ යි කියනු ලැබේ.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති ඉත්ථිතරොන සෙනාසනෙන, ඉත්ථිතරසෙනාසනසන්තුට්ඨියා ව ච ණණ්ණවාදී, න ව සෙනාසනභතු අනෙසනං අපචරුපං ආපජ්ජති, අලඳා ව සෙනාසනං න පටිත්ඝති ලඳා ව සෙනාසනං අගටිතො අමුච්ඡිතො අනජ්ඣාපනො ආදීනවදසාවී නිසාරණපඤ්ඤ පරිභුඤ්ජති, කාය ව පන ඉත්ථිතරසෙනාසනසන්තුට්ඨියා නෙව භතානුක්කංසෙති න පරං වමෙහති. යො හි තස් දසෙඛා හොති අනලසො සම්පජානො පතිස්සනො, අයං වුච්චතාවුසො භික්ඛු පොරාණෙ අග්ගඤ්ඤ අරියවංසෙ ධීතොති.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු පහානාරාමො හොති පහානරතො භාවනාරාමො හොති භාවනාරතො, කාය ව පන පහානාරාමතාය පහානරතියා භාවනාරාමතාය භාවනාරතියා නෙව අත්තානුක්කංසෙති න පරං වමෙහති. යො හි තස් දසෙඛා අනලසො සම්පජානො, පතිස්සනො, අයං වුච්චතාවුසො භික්ඛු පොරාණෙ අග්ගඤ්ඤ අරියවංසෙ ධීතොති.

වත්තාරි පධානානි: සංවරපධානං, පහානපධානං, භාවනපධානං¹, අනුරකඛිතපධානං².

කතමඤ්ඤාවුසො සංවරපධානං? ඉධාවුසො භික්ඛු වක්ඛුතා රුපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුඛාඤ්ජනග්ගාහී යථාධිකරණමෙන. වක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං චිහරන්තං අභිජ්ඣාදෙමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අනවාසකවෙය්‍යං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රඝබ්බි වක්ඛුන්ද්‍රියං, වක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං අ පජ්ජති. සොතෙන සඤ්ඤං සුඤ්ඤා -පෙ- ඝාතෙන ගන්ධං ඝාගිඤ්ඤා -පෙ- ජීවහාය රඝං ඝාගිඤ්ඤා -පෙ- කායෙන ථොට්ඨිඛං ඵුසිඤ්ඤා-පෙ-මනස්සා ධම්මං විඤ්ඤාය න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුඛාඤ්ජනග්ගාහී, යථාධිකරණමෙන. මනින්ද්‍රියං අසංවුතං චිහරන්තං අභිජ්ඣාදෙමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අනවාසකවෙය්‍යං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රඝබ්බි මනින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. ඉදං වුච්චතාවුසො සංවරපධානං.

1. භාවනාපධානං (ඝා), භාවනාපධානං (මජ්ඣ)
2. අනුරකඛිතාපධානං (ඝා), අනුරකඛිතාපධානං (මජ්ඣ)
3. ඩාහභි කරොති (මජ්ඣ)

ඇවැත්නි, තව ද මහණ තෙමෙ ඉතරෙතර ශයනාසනයෙන් (ලැබුණු යම් කවර ද සෙනස්තෙකින්) තෘප්ත වෙයි, ඉතරෙතර ශයනාසනයෙන් තෘප්ත වීමෙහි ගුණ කියන සුලු ද වෙයි, ශයනාසන හෙතු කොට ගෙන නොසුදුසු අනෙෂණයකට නො පැමිණෙයි, ශයනාසන නොලැබීමෙන් ද නො කලකිරෙයි, ශයනාසන ලැබ ද එහි (ලොභයෙන්) නො ගැට ගැසුණේ, (අධිකතෘෂ්ණායෙන්) මුසපත් නොවූයේ, (තෘෂ්ණායෙන්) නො බැඳුණේ එහි දෙස් දක්නා සුලු වූයේ, නිඃශරණප්‍රඥා ඇත්තේ පරිභොග කෙරෙයි. ඒ ඉතරෙතර ශයනාසන සන්තොෂයෙන් තමා හුවා නො දක්වයි, මෙරමා හෙලා නො දකී. හේ වූ කලී ඉතරෙතර ශයනාසන සන්තොෂයෙහි ව්‍යකත වූයේ, අනලස් වූයේ, මනා නුවණින් දන්නේ, එළැඹ සිටි සිහි ඇත්තේ වෙයි. ඇවැත්නි, මේ මහණ පැරැණි වූ අග්‍ර යැ යි දන්නා ලද, ආර්යවංශ ධර්මයෙහි සිටියේ යැ යි කියනු ලැබේ.

ඇවැත්නි, තව ද මහණ තෙමෙ (පංචවිධ) ප්‍රභාණයෙහි ඇලුම් ඇත්තේ, ප්‍රභාණයෙහි ඇලුණේ වෙයි, භාවනායෙහි ඇලුම් ඇත්තේ, භාවනායෙහි ඇලුණේ වෙයි. ඒ ප්‍රභාණාරාමතා හේතුවෙන්, ඒ ප්‍රභාණ රති හෙතුවෙන්, ඒ භාවනාරාමතා හෙතුවෙන්, ඒ භාවනාරති හෙතුවෙන් තමා නො ම හුවා තබයි, මෙරමා නො ම හෙලා දකී. හේ එහි ව්‍යකත වූයේ, අනලස් වූයේ මනා නුවණින් දන්නේ, එළැඹ සිටි සිහි ඇත්තේ වෙයි. ඇවැත්නි, මේ මහණ පැරැණි වූ අග්‍ර යැ යි දන්නා ලද, ආර්යවංශ ධර්මයෙහි සිටියේ යැ යි කියනු ලැබේ.

ප්‍රධානයෝ (උතුම් වීර්යයෝ) සතර දෙනෙක: සංවරප්‍රධානය ප්‍රභාණප්‍රධානය භාවනාප්‍රධානය අනුරක්ෂණප්‍රධානය යන සතර යැ.

ඇවැත්නි, සංවරප්‍රධාන නම් කවරේ යැ? මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙමෙ ඇසින් රූපයක් දක එහි (කෙලෙස් ඉපැදීමට වස්තු වූ) නිමිත්තක් ගන්නා සුලු නො වෙයි. අනුව්‍යඤ්චනයක් (හස්ත පාද හෝ සිතහ ආදි ආකාරයක්) ගන්නා සුලු නො වෙයි. යම් කරුණෙකින් වක්ෂුරිඤ්චයෙහි සංවර නැති වූ වසන තෙල පුභුලා ලාමක අකුශලධර්ම වූ අභිධ්‍යා දෙෂර්මනසායෝ ලුහුබදින්නාහු ද එය හවුරනු පිණිස පිළිපදී, වක්ෂු-රිත්ථියය රැකගනී, වක්ෂුරිත්ථියයෙහි සංවරයට පැමිණෙයි. කනින් හඬ අසා ... නාශායෙන් ගද ආශ්‍රාණය කොට ... දිවෙන් රස විඳ ... කයින් ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයක් පැහැස ... මනසින් ධර්මාලම්බනයක් සිතා එහි නිමිති ගන්නා සුලු නො වෙයි. අනුව්‍යංචනයක් ගන්නා සුලු නො වෙයි. යම් කරුණෙකින් මනඉත්ථියයෙහි සංවර නැති වූ වසන තෙල පුභුලා ලාමක අකුශල ධර්ම වූ අභිධ්‍යාදෙෂර්මනසායෝ ලුහුබදනාහු ද, එය හවුරනු පිණිස පිළිපදී, මන ඉත්ථියය රැකගනී මන ඉත්ථියයෙහි සංවරයට පැමිණෙයි. ඇවැත්නි, මෙය සංවරප්‍රධානයැ යි කියනු ලැබේ.

කතමඤ්ඤා වුසො පභානපට්ඨානං? ඉධා වුසො භික්ඛු උපහනං කාමචිතකකං නාධිවාසෙති පජභති විනොදෙති බාහනිකරොති අනභාවං ගමෙති, උපහනං බ්‍යාපාදචිතකකං -පෙ- උපහනං විභිංසාවිතකකං -පෙ- උපහනුප්පනෙත පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ නාධිවාසෙති පජභති විනොදෙති බාහනිකරොති අනභාවං ගමෙති. ඉදං වුච්චිතා වුසො පභානපට්ඨානං.

කතමඤ්ඤා වුසො භාවනපට්ඨානං? ඉධා වුසො භික්ඛු සතිසම්මොඡ්ඤ්ඤා භාවෙති විචෙකනිසීතං විරාගනිසීතං නිරොධනිසීතං වොසඤ්ඤාපරිනාමිං -පෙ-ධම්මවිචයසම්මොඡ්ඤ්ඤා භාවෙති -පෙ- විරියසම්මොඡ්ඤ්ඤා භාවෙති -පෙ- පීතිසම්මොඡ්ඤ්ඤා භාවෙති -පෙ- පසාදධිසම්මොඡ්ඤ්ඤා භාවෙති -පෙ- සමාධිසම්මොඡ්ඤ්ඤා භාවෙති -පෙ- උපෙකධාසම්මොඡ්ඤ්ඤා භාවෙති විචෙකනිසීතං විරාගනිසීතං නිරොධනිසීතං වොසඤ්ඤාපරි-ණාමිං: ඉදං වුච්චිතා වුසො භාවනපට්ඨානං.

කතමඤ්ඤා වුසො අනුරකඛනපට්ඨානං? ඉධා වුසො භික්ඛු උපහන භද්දකං¹ සමාධිනිමිතං අනුරකඛි අච්ඤ්ඤාසංකප්පං පුලවකසංකප්පං² විනිලකසංකප්පං විච්ඤ්ඤාසංකප්පං උද්ධමානකසංකප්පං. ඉදං වුච්චිතා වුසො අනුරකඛනපට්ඨානං.

වත්තාරි ඤාණානි: ධම්මෙ ඤාණං, අනියෙ ඤාණං, පරියායෙ³ ඤාණං සම්මුතියා ඤාණං.'

අපරානි පි වත්තාරි ඤාණානි: දුකඛි ඤාණං, දුකඛසම්ප්පාදයෙ ඤාණං, දුකඛනිරොධෙ ඤාණං, දුකඛනිරොධගාමිනියා පච්චදය ඤාණං.

වත්තාරි සොනාපත්තියධරානි: සප්පුරිසසංසෙවො, සඤ්ඤාමචනං, යොනියො මනසිකාරො, ධම්මානුධම්මපථිපත්ති.

වත්තාරි සොනාපනනාසං අධරානි: ඉධා වුසො අරියසාවතො බුද්ධො අවෙච්චප්පසාදෙන සමනනාගතො හොති: ඉති පි සො හගවා අරභං සම්මොසම්බුද්ධො විජ්ජාවරණසම්පනෙතා සුගතො ලොකවිදු අනුකතරො පුරිසදම්මසාරථී සජා දෙවමනුසසානං බුද්ධො හගවා'ති.

1. භද්දකං (මජ්ඣිම)
2. පුලවක සංකප්පං (මජ්ඣිම), පුලවක සංකප්පං (PTS, ස්‍යා, කම)
3. පරිවෙච (කම), පරිවෙච්ඤ (PTS, ස්‍යා, කම)

ඇවැත්නි, ප්‍රභාණප්‍රධානය කවරේ ද? මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙමේ උපන් කාමච්ඡාරකය නො ඉවසයි. හැර පියයි බැහැර කෙරෙයි, ක්ෂිණ කෙරෙයි, යළි නො හටගන්නා බවට පවුණුවයි. උපන් ව්‍යාපාදච්ඡාරකය ...උපන් විභිංසාච්ඡාරකය ... උපන් උපන් ලාමක අකුසල් දහමුත් නො ඉවසයි, හැරපියයි, බැහැර කෙරෙයි, ක්ෂිණ කෙරෙයි, යළි නොහටගන්නා බවට පවුණුවයි. ඇවැත්නි, මෙය ප්‍රභාණප්‍රධාන යැ යි කියනු ලැබේ.

ඇවැත්නි, භාවනාප්‍රධානය කවරේ ද? ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ නුවණින් සලකා වීචේකය ඇසුරු කළ වීරාගය ඇසුරු කළ නිරොධය ඇසුරු කළ, වොස්සග්ගය (ක්ලෙශන්‍යාගයට හා නිවන් පසක් කිරීම) අතට නැඹුරු ව මුහුකුරා යන සමානිසමබොධ්‍යාදිගය වඩයි ... ධර්මවිචය සමබොධ්‍යාදිගය වඩයි...වීර්ය සමබොධ්‍යාදිගය වඩයි...ප්‍රීතිසමබොධ්‍යාදිගය වඩයි ... ප්‍රශ්‍රුතිසමබොධ්‍යාදිගය වඩයි ... සමාධිසමබොධ්‍යාදිගය වඩයි ... වීචේකය ඇසුරු කළ, වීරාගය ඇසුරු කළ, නිරොධය ඇසුරු කළ, වොස්සග්ගය අතට නැඹුරු වූ මුහුකුරා යන උපෙක්ෂා සමබොධ්‍යාදිගය වඩයි. ඇවැත්නි, මේ භාවනාප්‍රධානයැ යි කියනු ලැබේ.

ඇවැත්නි අනුරක්ෂණප්‍රධානය කවරේ ද? ඇවැත්නි මෙහි මහණ තෙමේ අධිකසඤ්ඤා ය පුලවකසඤ්ඤා ය විනීලකසඤ්ඤා ය විච්ඡේදක සඤ්ඤා ය උද්ධුමාතකසඤ්ඤා ය යන මොවුන්ගේ වශයෙන් උපන් යහපත් සමාධිනිමිත්තය (චිත්තසමාධිය) රැකගනී. ඇවැත්නි මෙය අනුරක්ෂණප්‍රධාන යැ යි කියනු ලැබේ.

ඥාන සතරෙක: සිවුසස් පිළිවිදුනා නුවණ, සිවුසස් නුවණ අනුව ගිය නුවණ, පර සිත් දන්නා නුවණ, සම්මතියෙහි නුවණ (උඩ කී තුන් නුවණින් ඉතිරි සියලු නුවණ.)

අන්‍ය වූ ද ඥාන සතරෙක: දුකෙහි නුවණ, දුක් උපදවන හෙතෙයෙහි නුවණ, දුඛනිරොධයෙහි නුවණ, දුක් නැස්මට යන පිළිවෙත්හි නුවණ

ශ්‍රෝත ආපත්තාදිග (සෝචන් මහ ලබනුවට කරුණු) සතරෙක: සන්පුරුෂ සෝචනය, බණ ඇසීම, උපාය මනස්කාරය, ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපත්තිය.

ශ්‍රෝත ආපත්තාදිග (සෝචන් වූවහුගේ අංග) සතරෙක: ඇවැත්නි, මෙහි ආර්ය ශ්‍රාවකයා බුදුරජු කෙරෙහි ‘ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ මේ කරුණින් අර්හත් ය, සමාක්සම්බුද්ධ ය, විද්‍යාවරණ සම්පන්න ය, සුගත ය, ලොකච්ඡන් ය, නිරුත්තර පුරුෂදමාසාරථී ය, දෙව මිනිස්නට ශාස්තෘ ය, බුද්ධ ය, හගවත් යැ’ යි ගුණ දන පැහැදීමෙන් සමන්විත වෙයි.

ධමමෙ අවෙච්චපසාදෙන සමන්තාගතො හොති: සවාක්ඛාතො හගවතා ධමමො සන්දිට්ඨිකො අකාලිකො එභිපසසිකො ඔපනාධිකො¹ පටචත්තං වෙදිතඛෙඛා විඤ්ඤහිති.

සඛෙඝ අවෙච්චපසාදෙන සමන්තාගතො හොති: සුපට්ඨනො හගවතො සාවකසඛෙඝා උජුපට්ඨනො හගවතො සාවකසඛෙඝා ඤ්ඤාපට්ඨනො හගවතො සාවකසඛෙඝා සාමීච්චිපට්ඨනො හගවතො සාවකසඛෙඝා, යදිදං චත්තාරි පුරිසයුගාහි, අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා. එස හගවතො සාවකසඛෙඝා ආහුණෙය්‍යා පාහුණෙය්‍යා දකඛිණෙය්‍යා අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤකෙඛන්තං ලොකසසාති.

අරියකතෙනහි සීලෙහි සමන්තාගතො හොති අධණෙඛහි අච්ඡේදෙහි අසබලෙහි අකමමාසෙහි භුජීසෙසහි විඤ්ඤපසඤ්ඤෙහි අපරාමට්ඨෙහි සමාධිසංචත්තනිකෙහි.

චත්තාරි සාමඤ්ඤඵලාති: සොතාපත්තිඵලං, සකදගාමිඵලං, අනාගාමිඵලං, අරහත්ඵලං,

චතස්සො ධාතුයො: පඨවිධාතු. ආපොධාතු, තෙජොධාතු, වායො ධාතු,

චත්තාරො ආභාරා: කඛලිකාරො ආභාරො ඔළාරිකො වා සුඛුමො වා, එසො දුඛියො, මනොසඤ්ඤෙතනා තතියා, විඤ්ඤණං චතුසං.

චතස්සො විඤ්ඤාණට්ඨිතියො: රූපුපයං වා ආචුසො විඤ්ඤාණං තිට්ඨමානං තිට්ඨති, රූපාරමණං රූපපතිට්ඨං නන්දුපසෙවනං වුද්ධිං වීරුණිං වෙපුලලං ආපජ්ජති. වෙදනුපයං වා ආචුසො -පෙ- සඤ්ඤපයං වා ආචුසො -පෙ- සංඛාරූපයං වා ආචුසො විඤ්ඤාණං තිට්ඨමානං තිට්ඨති, සඛ්ඛාරා-රමණං සඛ්ඛාරපතිට්ඨං නන්දුපසෙවනං වුද්ධිං වීරුණිං වෙපුලලං ආපජ්ජති.

1. ඔපතෙයිසකො (මජ්ඣං)

ධර්මය කෙරෙහි ‘භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ධර්මය මොනොවට (ත්‍රිවිධ කල්‍යාණාදී විසින්) මොනොවට වදරන ලද්දේ ය. එය තමා විසින් දක්කැ යුතු ය, කල් නොයවා පල දෙන්නේ ය, ‘එව, බලව’ යි විධානයට සුදුසු ය, භාවනා වශයෙන් තම සිතැ එළැවීමට සුදුසු ය. (උද්ඝාටිතඤ්ඤි තුවණැත්තන් විසින්) තම තමා කෙරෙහි දත යුතු යැයි දැන පැහැදීමෙන් සමන්විත වෙයි.

සඩසයා කෙරෙහි ‘පුරුෂ යුගල සතරෙක් වූ, පුරුෂ පුද්ගල අට දෙනෙක් වූ, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ මේ ශ්‍රාවක සඩස තෙමේ මනා පිළිවෙතට පිළිපත්තේ වෙයි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක සංඝ තෙමේ සාප්‍ර වූ පිළිවෙතට පිළිපත්තේ වෙයි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක සංඝ තෙමේ නිවන් පිණිස පිළිපත්තේ වෙයි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක සඩස තෙමේ සාමිච්චි කර්මයට සුදුසු වූ පිළිපත්තේ වෙයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ මේ ශ්‍රාවක සඩස තෙමේ දුරු සිටූ ද ගෙනවුත් සිල්වත්තට දියැ යුතු දත් පිළිගැන්මට සුදුසු ය, ආගන්තුක දනය පිළිගැන්මට සුදුසු ය, හැමට පළමු ව ගෙනවුත් පිදියැ යුතු දත් පිළිගන්නට සුදුසු ය, දක්-ෂිණාව (පරලොව සඳහා දියැ යුතු දත්) පිළිගන්නට සුදුසු ය, දෙහොත් මුදුනැ තබා වැන්දැ යුතු ය, සියලු ලොවට නිරුක්තර පින්කෙත යැ යි ගුණ දැන පැහැදීමෙන් සමන්විත වෙයි. මුලු හෝ අගැ නොබුන් සිකපද ඇති, මැදැ නොබුන් සිකපද ඇති, පිළිවෙළින් දෙක තුන බැගින් නො-බුන් සිකපද ඇති, අතරතුරු නොබුන් සිකපද ඇති, තෘෂ්ණදසත්වයෙන් මිදුණු බුද්ධාදී විඤයන් විසින් පසස්තා ලද තෘෂ්ණා දෘෂ්ටින් විසින් පරා-මර්ගනය නො කරන ලද, සමාධිය පිණිස පවත්නා, ආර්යයනට ප්‍රිය මනාප වූ ශීලයන්ගෙන් සමන්විත වෙයි.

ශ්‍රාමණ්‍යඵල (මහණකමේ ඵල) සතරෙකි. ශ්‍රෝත ආපත්තිඵලය, සකෘදගාමිඵලය, අනාගාමි ඵලය, අර්හත්ඤ ඵලය.

ධාතු සතරෙක: පාරිවිධාතුව, ආපොධාතුව, තෙජොධාතුව, වායුධාතුව.

ආහාර සතරෙක: දළ වූ හෝ සියුම් වූ කබලිකාරාහාරය, දෙවෙනි ස්පර්ශාහාරය තෙවෙනි මනස්සඤ්චෙනනාහාරය, සතර වැනි විඤනාහාරය.

විඤනස්මිතිහු (සිත සිටුනා තැන්) සතර දෙනෙක: ඇවැත්නි, (පඤ්ච-වොකාර හවයෙහි) රූපස්කන්ධය ඇසුරු කොට, රූපස්කන්ධය ගොදුරු කොටැ රූපස්කන්ධය ප්‍රතිෂ්ඨා කොට, තෘෂ්ණායෙන් තෙමන ලදු වැ අභිසංස්කාර විඤනය එළැඹ සිටිනුයේ සිටී, වැඩීමට වැවීමට මහත් බවට පැමිණේ. ඇවැත්නි, (වතුචොකාර හවයෙහි) වෙදනාස්කන්ධය ඇසුරු කොට ... හෝ සංඤ්ජකන්ධය ඇසුරු කොට ... හෝ සංස්කාරස්කන්ධය ඇසුරු කොට, සංස්කාර ස්කන්ධය ගොදුරු කොට, සංස්කාර ස්කන්ධය ප්‍රතිෂ්ඨා කොට තෘෂ්ණායෙන් තෙමන ලදු වැ අභිසංස්කාර විඤනය එළැඹ සිටිනුයේ සිටී, වැඩීමට වැවීමට මහත් බවට පැමිණෙයි.

වතකාරී අගතිගමනානි: ජන්දගතීං ගවජනි, දෙසාගතීං ගවජනි, මොහාගතීං ගවජනි, භයාගතීං ගවජනි.

වතකාරො තණ්හුපපාද: චීවරභෙතු වා ආවුසො භික්ඛුනො තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, පිණ්ඩපාතභෙතු වා ආවුසො භික්ඛුනො තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, සෙනාසනභෙතු වා ආවුසො භික්ඛුනො තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, ඉතිභවාභවභෙතු වා ආවුසො භික්ඛුනො තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති.

වතසෙසා පටිපද: දුක්ඛා පටිපද දකුභිඤ්ඤා, දුක්ඛා පටිපද බිප්පාභිඤ්ඤා, සුඛා පටිපද දකුභිඤ්ඤා, සුඛා පටිපද බිප්පාභිඤ්ඤා.

අපරා පි වතසෙසා පටිපද: අකම්මා පටිපද, බමා පටිපද, දමා පටිපද, සමා පටිපද,

වතකාරී ධම්මපදනි: අනභිජ්ඣා ධම්මපදං, අබ්‍යාපාදෙ ධම්මපදං, සමොසති ධම්මපදං, සමොසමාධි ධම්මපදං.

වතකාරී ධම්මසමාදනානි: අසාචුසො ධම්මසමාදනං පච්චුප්පනන-දුක්ඛඤ්ඤව ආයතිඤ්ඤ දුක්ඛචීපාකං, අසාචුසො ධම්මසමාදනං පච්චුප්පනන-දුක්ඛා ආයතිං සුඛචීපාකං, අසාචුසො ධම්මසමාදනං පච්චුප්පනනසුඛං ආයතිං දුක්ඛචීපාකං, අසාචුසො ධම්මසමාදනං පච්චුප්පනනසුඛඤ්ඤව ආයතිං ව සුඛචීපාකං.

වතකාරො ධම්මකමනා: සීලකමනො, සමාධිකමනො, පඤ්ඤකමනො, විට්ඨකමනො.

වතකාරී බලානි: චිරිසබලං, සතිබලං, සමාධිබලං, පඤ්ඤබලං.

වතකාරී අධිධ්‍යානානි: පඤ්ඤාධිධ්‍යානං, සච්චාධිධ්‍යානං, වාගාධිධ්‍යානං, උපසමාධිධ්‍යානං.

වතකාරී පඤ්ඤාබ්‍යාකරණානි: එකංසබ්‍යාකරණීයො පඤ්ඤො, පටි-පුච්ඡාබ්‍යාකරණීයො පඤ්ඤො, විගජ්ජාබ්‍යාකරණීයො පඤ්ඤො, ධ්වජ්ජායො පඤ්ඤො.

1. වතකාරො පඤ්ඤාබ්‍යාකරණා (PTS, ස්‍යා, කම)

අගතිගමන සතරෙක: ඡන්දයෙන් අගතියට යෙයි, ද්වේෂයෙන් අගතියට යෙයි, මෝහයෙන් අගතියට යෙයි, බ්‍රමයෙන් අගතියට යේ.

තෘෂ්ණෝත්පාද (තෘෂ්ණාව උපදනට අරමුණු) සතරෙක: ඇවැත්නි, මහණහට සිවුරු නිසා හෝ තෘෂ්ණාව උපදිනුයේ උපදී, පිණ්ඩපාතය නිසා හෝ මහණහට තෘෂ්ණාව උපදිනුයේ උපදී, සෙනසුන් නිසා හෝ මහණහට තෘෂ්ණාව උපදිනුයේ උපදී, ප්‍රත්‍යයයෙහි ප්‍රණීත බව ප්‍රණීතතර බව ආදී හේතුවෙන් ද මහණහට තෘෂ්ණාව උපදිනුයේ උපදී.

ප්‍රතිපත්ති සතරෙක: ලැයි වැ පැමිණෙන මාර්ගඥනය ඇති දුක සේ පිළිපදනා පිළිවෙත ය, වහා ලබන මාර්ගඥනය ඇති දුකසේ පිළිපදනා පිළිවෙත ය, ලැයි වැ ලබන මාර්ගඥනය ඇති සුව සේ පිළිපදනා පිළිවෙත ය, වහා ලබන මාර්ගඥනය ඇති සුව සේ පිළිපදනා පිළිවෙත යි.

අත්‍යා දු ප්‍රතිපත්ති සතරෙක: (ප්‍රධන් වීර්ය වැඩීමෙහි දී) ශීතාදිය නො ඉවසන බව ඇති පිළිවෙතය, ශීතාදිය ඉවසන බව ඇති පිළිවෙත ය, ඉන්ද්‍රිය දමන සංඛ්‍යාත පිළිවෙතය, අකුශල විතර්ක සංසිදුචීම නැමැති පිළිවෙතයි.

ධර්මපද (දහම් කොටස්) සතරෙක: අනභිධ්‍යා නම් වූ දහම් කොටස ය, අව්‍යාපාද නම් වූ දහම් කොටස ය, සමාක්ස්මාති නම් වූ දහම් කොටස ය, සමාක් සමාධි නම් වූ දහම් කොටස යි.

ධර්මසමාදන සතරෙක: ඇවැත්නි, වත්මන්හි දුක් සහිත වූ ද මත්තෙහි දු දුක් විපාක ගෙන දෙන ධර්මසමාදනයෙක් ඇත. වත්මන්හි දුක් ඇති මත්තෙහි සැප විපාක ගෙන දෙන ධර්මසමාදනයෙක් ඇත, වර්තමානයෙහි සුව ඇති, මත්තෙහි දුක් ගෙන දෙන ධර්මසමාදනයෙක් ඇත, වත්මන්හි සුව ඇති මත්තෙහි දු සුව ගෙන දෙන ධර්මසමාදනයෙක් ඇති.

ධර්මස්කන්ධ සතරෙක: ශීලගුණස (ඵලශීලය), සමාධිගුණය (ඵලසමාධිය), ප්‍රඥගුණය (ඵලප්‍රඥාව), විමුක්තිගුණය (ඵලවිමුක්තියි).

බල සතරෙක: වීර්ය බලය, ස්මාතිබලය, සමාධිබලය, ප්‍රඥබලයි.

අධිෂ්ඨාන(ගුණාධික පුරුෂයන් සිටුනා තැන්) සතරෙක: ප්‍රඥධිෂ්ඨානය (රහත්පල නුවණ), සත්‍යාධිෂ්ඨානය (සත්‍ය වචනය), ත්‍යාගාධිෂ්ඨානය (ආම්භ පරිත්‍යාගය), උපගමාධිෂ්ඨානය (කෙලෙස් සංසිදුචීම).

ප්‍රශ්නව්‍යාකරණ සතරෙක: එකාන්තයෙන් විසැදියැ යුතු ප්‍රශ්නය, පිළිවිසැ විසැදියැ යුතු ප්‍රශ්නය, බෙද විසැදියැ යුතු ප්‍රශ්නය, (නොවිසඳා) තබාලියැ යුතු ප්‍රශ්නයයි.

වත්තාරි කම්මානි: අසාච්චසො කම්මං කණ්ඨං කණ්ඨවිපාකං, අසාච්චසො කම්මං සුක්කං සුක්කවිපාකං, අසාච්චසො කම්මං කණ්ඨසුක්කං කණ්ඨසුක්කවිපාකං. අසාච්චසො කම්මං අකණ්ඨං අසුක්කං අකණ්ඨඅසුක්කවිපාකං කම්මකම්මයාස සංවත්තති.

වත්තාරො සච්ඡිකරණියා ධම්මා: පුබ්බන්තිවාසො සතියා සච්ඡිකරණියො, සත්තානං චුතුපපාතො චක්ඛුනා සච්ඡිකරණියො, අධිච්චිමොක්ඛා කායෙන සච්ඡිකරණියා, ආසවානං ඛයො පඤ්ඤාය සච්ඡිකරණියො.

වත්තාරො ඔසා: කාමොසො, භවොසො, දිට්ඨියො, අච්ඡාසො.

වත්තාරො යොගා: කාමයොගො, භවයොගො, දිට්ඨියොගො, අච්ඡායොගො.

වත්තාරො විසංකෙද්දාගා: කාමයොගවිසංකෙද්දාගො, භවයොගවිසංකෙද්දාගො, දිට්ඨියොගවිසංකෙද්දාගො, අච්ඡායොගවිසංකෙද්දාගො.

වත්තාරො ගන්ථා: අභිජ්ඣා කායගඤ්ඤා, බ්‍යාපාදෙ කායගඤ්ඤා, පිලබ්බතපරාමාසො කායගඤ්ඤා, ඉදංසච්චාභිනිච්චෙසො කායගඤ්ඤා.

වත්තාරි උපාදනානි: කාමුපදනං, දිට්ඨිපදනං, පිලබ්බතපදනං, අත්තවාසුපදනං.

වත්තසො යොනියො: අණ්ඩපයොනි, ජලාචුපයොනි, සංසෙදපයොනි, ඔපපාතිකයොනි.

කර්ම සතරෙක: ඇවැත්නි, කළු වූ කළු විපාක ඇති කර්මයෙක් (දග අකුල කර්මපථය) ඇත. ඇවැත්නි, සුදු වූ සුදු විපාක ඇති කර්මයෙක් (කුලකර්මපථය) ඇත. ඇවැත්නි, කළු සුදු මිශ්‍ර වූ ද කළු සුදු විපාක ඇත්තාවූ ද කර්මයෙක් (සුවණ්ණ දෙන මිශ්‍ර කර්මයෙක්) ද ඇත. ඇවැත්නි, කළු නොවූ ද සුදු නොවූ ද කළු සුදු විපාක නැති යමෙක් කර්මකෂයය පිණිස පවත්නේ ද එබඳු වූ කර්මයෙක් (සතර මාර්ගඥනය) ඇති.

සාක්ෂාත්කරණිය ධර්ම සතරෙක: පූර්වෙනිවාසය (පෙර වුසු කඳ පිළිවෙළ) සිහියෙන් පසක් කළ යුතු, සත්වයන්ගේ ව්‍යුති උපපත්ති දෙක දිවැසින් පසක් කළ යුතු, විමොක්ෂ අට සහජාන නාම කසින් පසක් කළ යුතු. ආසුවයන් ගේ කෂයය රහත්පල තුවණින් පසක් කළ යුතු.

ඔස (මහවතුරු) සතරෙක: කාම ඔසය (පංචකාමගුණික රාගය), භව ඔසය (රූපාරූපභවයන්හි ජන්දරාගය), දෘෂ්ටි ඔසය (දෙසැට මිස දිටු), අවිද්‍යා ඔසය.

යොග (සතුන් සසඳ යොදන බදින අකුසල්) සතරෙක: කාමයොගය, භවයොගය, දෘෂ්ටියොගය අවිද්‍යායොගයි.

විසංයොග (බැඳුම් ලිහැලුම්) සතරෙක: කාමයෝග විසංයොගය (අභූතධ්‍යානයත් එය පාදක කොට ලැබූ අනාගාමි මාර්ගයත්), භවයොග-විසංයොගය (රහත්මභ), දෘෂ්ටියොග විසංයොගය (සෝවාන් මභ), අවිද්‍යා-යොග විසංයොගයි (රහත්මභ).

ග්‍රන්ථ (සසඳ නාමරූපයන් ගැට ගසන බදින අකුසල්) සතරෙක: අභිධ්‍යාව (නාම කය හා රූප කය හා සසඳ ගැට ගසන) කාය ග්‍රන්ථයෙක, ව්‍යාපාදය කායග්‍රන්ථයෙක, ශීලව්‍රත දැඩි කොට ගැන්ම කාය ග්‍රන්ථයෙක, මෙය ම සත්‍ය යැ යි සෙස්ස හිස් යැ යි පැවැති දැඩි දෘෂ්ටිග්‍රාහය කායග්‍රන්ථයෙක.

උපාදන (ගැනුම්) සතරෙක: කාමොපාදනය (රාග නැමැති ග්‍රහණය), දෘෂ්ට්‍යුපාදනය (මිථ්‍යාදෘෂ්ටි නැමැති ග්‍රහණය), ශීලව්‍රතොපාදනය (ශීල-ව්‍රතයෙන් ගැන්ම), ආත්මවාදෙපාදනය (ආත්මදෘෂ්ටිග්‍රහණය).

යොනි (කොටස්) සතරෙක: අණ්ඩජ යොනිය (බිජුවටැ උපන් සත්ව වර්ගයා), ජලාබ්‍රජ යොනිය (දලබුයෙහි උපන් සත්ව වර්ගයා), සංස්ථෙ-දජ යොනිය (ඇතුළත උණුහුමක් ඇති තැන උපන් සත්ව වර්ගයා) ඔප-පාතික යොනිය (වේගයෙන් අවුත් පැන්තවුත් බඳු වැ සොළොස් විය පත්තවුත් සේ වහා පහළ වන අත් බැව් ඇති සත්ව වර්ගයා.)

වතසෙසා ගඛභාවකකන්තියො: ඉධාච්චසො ඵකචචො අසමපජානො මාතුකුච්ඡං ඔකකමති, අසමපජානො මාතුකුච්ඡස්මිං යාති, අසමපජානො මාතුකුච්ඡස්මා නිකමති. අයං පඨමා ගඛභාවකකන්තී.

සුන ව පරං ආච්චසො ඉධෙකචචො සමපජානො මාතුකුච්ඡං ඔකකමති, අසමපජානො මාතුකුච්ඡස්මිං යාති, අසමපජානො මාතුකුච්ඡස්මා නිකමති. අයං දුතියා ගඛභාවකකන්තී.

සුන ව පරං ආච්චසො ඉධෙකචචො සමපජානො මාතුකුච්ඡං ඔකකමති, සමපජානො මාතුකුච්ඡස්මිං යාති, අසමපජානො මාතුකුච්ඡස්මා නිකමති. අයං තතියා ගඛභාවකකන්තී.

සුන ව පරං ආච්චසො ඉධෙකචචො සමපජානො චෙව මාතුකුච්ඡං ඔකකමති, සමපජානො මාතුකුච්ඡස්මිං යාති, සමපජානො මාතුකුච්ඡස්මා නිකමති. අයං චතුස්ථා ගඛභාවකකන්තී.

වතතාරො අත්තභාවපට්ට්ඨානා: අඤ්ඤාච්චසො අත්තභාවපට්ට්ඨානො යස්මිං අත්තභාවපට්ට්ඨානෙ අත්තසංකෙඤ්ඤානා යෙව කමති නො පරසංකෙඤ්ඤානා. අඤ්ඤාච්චසො අත්තභාවපට්ට්ඨානො යස්මිං අත්තභාවපට්ට්ඨානෙ පරසංකෙඤ්ඤානා යෙව කමති නො අත්තසංකෙඤ්ඤානා. අඤ්ඤාච්චසො අත්තභාවපට්ට්ඨානො යස්මිං අත්තභාවපට්ට්ඨානෙ අත්තසංකෙඤ්ඤානා චෙව කමති පරසංකෙඤ්ඤානා ච. අඤ්ඤාච්චසො අත්තභාවපට්ට්ඨානො යස්මිං අත්තභාවපට්ට්ඨානෙ නෙව අත්තසංකෙඤ්ඤානා කමති නො පරසංකෙඤ්ඤානා.

වතසෙසා දකඛිණාවිසුඤ්ඤායො: අඤ්ඤාච්චසො දකඛිණා දයකතො විසුඤ්ඤාති නො පට්ට්ඨානකතො, අඤ්ඤාච්චසො දකඛිණා පට්ට්ඨානකතො විසුඤ්ඤාති නො දයකතො, අඤ්ඤාච්චසො දකඛිණා නෙව දයකතො විසුඤ්ඤාති නො පට්ට්ඨානකතො, අඤ්ඤාච්චසො දකඛිණා දයකතො චෙව විසුඤ්ඤාති පට්ට්ඨානකතො ච.

වතතාරි සධ්ගහවතච්ඡුති: දනං, පෙයාවජ්ජං,¹ අඤ්ඤාච්චසො, සමානකතො.

වතතාරො අනරියවොභාරා: මුසාවාදො, පිසුණා වාචා, ඵරුසා වාචා. සමඵප්පලාපො.

1. පියවජ්ජං (සා, කම)

ගර්භාවක්‍රාන්ති (ගැබැ පිළිසිඳුම්) සතරෙක: ඇවැත්ති, මෙහි ඇතැම් පුද්ගලයෙක් දැනුම් නැත්තේ මවු කුසට බසී, දැනුම් නැත්තේ මවු කුසැ වෙසෙයි, දැනුම් නැත්තේ මවු කුසින් බිහි වෙයි. මේ පළමු ගර්භාවක්‍රාන්තිය ය.

තව ද ඇවැත්ති, මෙහි එක්තරා පුද්ගලයෙක් දැනුම් ඇත්තේ මවු කුසට බසී, දැනුම් නැත්තේ මවු කුසැ වෙසෙයි, දැනුම් නැත්තේ මවු කුසින් බිහිවෙයි. මේ දෙවෙනි ගර්භාවක්‍රාන්තිය ය.

තව ද ඇවැත්ති, මෙහි එක්තරා පුද්ගලයෙක් දැනුම් ඇත්තේ මවු කුසට බසී, දැනුම් ඇත්තේ මවු කුසැ වෙසෙයි, දැනුම් නැත්තේ මවු කුසින් බිහිවෙයි. මේ තෙවෙනි ගර්භාවක්‍රාන්තිය ය.

තව ද ඇවැත්ති, මෙහි එක්තරා පුද්ගලයෙක් දැනුම් ඇත්තේ ම මවු කුසට බසී, දැනුම් ඇත්තේ ම මවු කුසැ වෙසෙයි, දැනුම් ඇත්තේ ම මවු කුසින් බිහි වෙයි. මේ සතර වන ගර්භාවක්‍රාන්තිය යි.

ආත්මභාව ප්‍රතිලාභ (අත්බව ලැබීම) සතරෙක: යම් අත්බව ලැබීමෙක ආත්මසංවේතනාව (තමා විසින් කරන ලද වේතනාව ම) පවතී ද පරසඤ්චේතනාව (මන:ප්‍රදුෂක දෙවියන් ගේ සෙයින් අනුන් ගේ වේතනාව) නො පවතී ද එබඳු අත්බව ලැබීමෙක් ඇත. ඇවැත්ති, යම් අත්බව ලැබීමෙක පරසඤ්චේතනාව ම පවතී ද (ක්‍රීඩාප්‍රදුෂක දෙවියන්ගේ සෙයින්) ආත්මසඤ්චේතනාව නොපවතී ද එබඳු අත්බව ලැබීමෙක් ඇත. ඇවැත්ති, යම් අත්බව ලැබීමෙක ආත්මසංවේතනාවත් පවතී ද පරසංවේතනාවත් පවතී ද එසේ වූ අත්බව ලැබීමෙක් ඇත. ඇවැත්ති, යම් අත්බව ලැබීමෙක ආත්මසංවේතනාවත් නො පවතී ද පරසංවේතනාවත් නො ම පවතී ද එසේ වූ ආත්ම ප්‍රතිලාභයෙක් ඇත.

දක්ෂිණා විභුද්ධි (දනය පිරිසිදු කරන, මහත් පල කරන කරුණු) සතරෙක: ඇවැත්ති, පිළිගන්නහුගෙන් නොව දයකයාගෙන් පිරිසිදු වන දක්ෂිණාවෙක් (දනයෙක්) ඇත, දනයාගෙන් නොව පිළිගන්නහුගෙන් පිරිසිදු වන දක්ෂිණාවෙක් ඇත, දයකයාගෙනුදු පිළිගන්නහුගෙනුදු පිරිසිදු නොවන දක්ෂිණාවෙක් ඇත. දයකයාගෙනුදු පිළිගන්නහුගෙනුදු පිරිසිදුවන දක්ෂිණාවෙක් ඇත.

සංග්‍රහවස්තු සතරෙකි: දනය, ප්‍රියවචනය, අර්ථවර්යාව, සමානාත්මකාව.

අනාර්ය (ලාමකයන් ගේ) ව්‍යවහාර සතරෙකි: බොරැකීම, කේලාමිකීම, පරොස් බස් බිණීම, හිස් බස් දෙකීම.

චක්කාරො අරියවොභාරා: මුසාවාදු වෙරමණි,¹ පිසුණාය වාවාය වෙරමණි, ඵරුසාය වාවාය වෙරමණි, සමඵප්පලාපා වෙරමණි.

අපරෙ පි චක්කාරො අනරියවොභාරා: අදිට්ඨ දිට්ඨවාදිතා, අසසුතෙ සුතවාදිතා, අමුතෙ මුතවාදිතා, අවිඤ්ඤාතෙ විඤ්ඤාතවාදිතා.

අපරෙ පි චක්කාරො අරියවොභාරා: අදිට්ඨ අදිට්ඨවාදිතා, අසසුතෙ අසසුතවාදිතා, අමුතෙ අමුතවාදිතා, අවිඤ්ඤාතෙ අවිඤ්ඤාතවාදිතා.

අපරෙ පි චක්කාරො: අනරියවොභාරා. දිට්ඨ අදිට්ඨවාදිතා, සුතෙ අසසුතවාදිතා, මුතෙ අමුතවාදිතා, විඤ්ඤාතෙ අවිඤ්ඤාතවාදිතා.

අපරෙ පි චක්කාරො අරියවොභාරා: දිට්ඨ දිට්ඨවාදිතා, සුතෙ සුතවාදිතා, මුතෙ මුතවාදිතා, විඤ්ඤාතෙ විඤ්ඤාතවාදිතා.

චක්කාරො පුග්ගලා: ඉධාචුසො ඵකච්චො පුග්ගලො අක්කන්තපො හොති අක්කපරිතාපනානුයොගමනුයුක්කො, ඉධාචුසො ඵකච්චො පුග්ගලො පරක්කපො හොති පරපරිතාපනානුයොගමනුයුක්කො, ඉධාචුසො ඵකච්චො පුග්ගලො අක්කන්තපො ච හොති අක්කපරිතාපනානුයොගමනුයුක්කො පරක්කපො ච පරපරිතාපනානුයොගමනුයුක්කො, ඉධ පනාචුසො ඵකච්චො පුග්ගලො නෙව අක්කන්තපො හොති න අක්කපරිතාපනානුයොගමනුයුක්කො න පරක්කපො න පරපරිතාපනානුයොගමනුයුක්කො. යො අනක්කන්තපො අපරක්කපො දිට්ඨව ධම්මෙ නිවජාතො නිබ්බුතො සීතිභුතො සුඛපට්ඨංවෙදී බ්‍රහ්මභුතෙන අක්කනා විහරති.

අපරෙ පි චක්කාරො පුග්ගලා: ඉධාචුසො ඵකච්චො පුග්ගලො අක්කතිකාය පට්ඨනෙතා හොති නො පරතිකාය, ඉධාචුසො ඵකච්චො පුග්ගලො පරතිකාය පට්ඨනෙතා හොති නො අක්කතිකාය, ඉධාචුසො ඵකච්චො පුග්ගලො නෙව අක්කතිකාය පට්ඨනෙතා හොති න පරතිකාය, ඉධාචුසො ඵකච්චො, පුග්ගලො අක්කතිකාය වෙව පට්ඨනෙතා හොති පරතිකාය ච.

1. වෙරමණි (කෙසුචි)

ආර්ය (සත්පුරුෂයන්ගේ) ව්‍යවහාර සතරෙකි: මුසවායෙන් වැළැක්ම, කේලාම කීමෙන් වැළැක්ම, පරොස් බසින් වැළැක්ම, හිස් බස් දෙඩුමෙන් වැළැක්ම.

අන්‍ය ද ආර්ය ව්‍යවහාර සතරෙක: නො දුටු දැයෙහි දක්නා ලදා යි කියන බව, නො ඇසූ දැයෙහි අසන ලදා යි කියන බව, අමුතයෙහි (ආඝ්‍රාණ ආස්වාදන ස්පර්ශන නො කළ දැයෙහි) මුත යැ යි (ආඝ්‍රාණ ආස්වාදන ස්පර්ශන කරන ලදා යි) කියන බව, අවිඤ්ඤයෙහි (නො සිතූ දැයෙහි) සිතන ලදා යි කියන බව.

අන්‍ය ද ආර්යව්‍යවහාර සතරෙක: නොදුටු දැයෙහි නො දක්නා ලදා යි කියන බව, නො ඇසුණු දැයෙහි නො ඇසිණැ යි කියන බව, අමුතයෙහි අමුත යැ යි කියන බව, අවිඤ්ඤයෙහි අවිඤ්ඤ යැ යි කියන බව.

අන්‍ය ද ආර්ය ව්‍යවහාර සතරෙක: දුටු දැයෙහි දක්නා ලදා යි කියන බව, ඇසූ දැයෙහි අසන ල දා යි කියන බව, මුතයෙහි මුත යැ යි කියන බව, විඤ්ඤයෙහි විඤ්ඤ යැ යි කියන බව.

පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙක: ඇවැත්නි, මෙහි එක්තරා පුභුලෙක් ආත්මපරිතාපනානුයෝගයෙහි (තමා තැවීමෙහි) යෙදුණේ ආත්මන්තප වෙයි, ඇවැත්නි, මෙහි එක්තරා පුභුලෙක් පරපරිතාපනානුයෝගයෙහි (අනුන් තැවීමෙහි) යෙදුණේ පරන්තප වෙයි. ඇවැත්නි, මෙහි එක්තරා පුභුලෙක් ආත්මපරිතාපනානුයෝගයෙහි යෙදුණේ ආත්මන්තප ද පරපරිතාපනානුයෝගයෙහි යෙදුණේ පරන්තප ද වෙයි. ඇවැත්නි, මෙහි එක්තරා පුද්ගලයෙක් ආත්මපරිතාපනානු යෝගයෙහි නො යෙදුණේ ආත්මන්තප ද නො වේ පරපරිතාපනානුයෝගයෙහි නො යෙදුණේ පරන්තප ද නො වේ. හේ ආත්මන්තප නො වූයේ (තමා නො තවනුයේ), පරන්තප ද නො වූයේ (අනුන් නො තවනුයේ) මෙ අත්බවහි ම තෘෂ්ණා නැත්තේ, කෙලෙස් නිවීමෙන් නිවුණේ, සිසිල් වූයේ (ධ්‍යාන සැප මාර්ග-සැප, ඵල සැප, නිවන් සැප යන) සුව විසුනා සුලු වූයේ බ්‍රහ්මභූත වූ ආත්මයෙන් (ශ්‍රේෂ්ඨ වූ සිතින්) යුක්ත ව වෙසෙයි.

අන්‍ය වූ ද පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙක: ඇවැත්නි, මෙහි එක්තරා පුභුලෙක් තමහට මිස පරහට වැඩ පිණිස පිළිපත්තේ නොවෙයි, ඇවැත්නි, මෙහි එක්තරා පුභුලෙක් පරහට මිස තමහට වැඩ පිණිස පිළිපත්තේ නො වෙයි. ඇවැත්නි, මෙහි එක්තරා පුභුලෙක් තමහට ද පරහට ද වැඩ පිණිස පිළිපත්තේ නො වෙයි. ඇවැත්නි, මෙහි එක්තරා පුභුලෙක් තමහට ද, පරහට ද වැඩ පිණිස පිළිපත්තේ වෙයි.

අපරෙ පි චතතාරො පුගගලා: තමොතමපරායනො, තමොචොති-
පරායනො, චොතිතමපරායනො, චොතිචොතිපරායනො.

අපරෙ පි චතතාරො පුගගලා: සමණමවලො, සමණපදුමො, සමණ-
පුණ්ඩරිකො, සමණෙසු සමණසුබ්බමාලො.

ඉමෙ ඛො ආච්චසො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරහතා
සමොසමිඤ්ඤොච චතතාරො ධම්මො සමමදකඛිතා. තස්ස සබ්බෙහෙව
සඛිතාසිතඛං -පෙ- අත්ථාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුසානං.

පඤ්චකං

11. අස්ථි ඛො ආච්චසො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරහතා සමො-
සමිඤ්ඤොච පඤ්ච ධම්මො සමමදකඛිතා. තස්ස සබ්බෙහෙව සඛිතාසිතඛං
න විවදිතඛං, යථසිද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අධිනියං අසස විරට්ඨිනිකං, තදසස
බ්‍රහ්මජනභිතාය බ්‍රහ්මජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය භිතාය සුඛාය
දෙවමනුසානං.

කතමෙ පඤ්ච: පඤ්චකඛිතො- රූපකඛිතො, වේදනාකඛිතො,
සංකාරකඛිතො, සංඛාරකඛිතො, විඤ්ඤාණකඛිතො.

පඤ්චපාදනකඛිතො: රූපපාදනකඛිතො,¹ වේදනාපාදනකඛිතො, සංකාර-
පාදනකඛිතො, සංඛාරපාදනකඛිතො, විඤ්ඤාණපාදනකඛිතො,

පඤ්ච කාමගුණා: චක්ඛුවිඤ්ඤායා රූපා ඉට්ඨා කතතා මනාපා
පියරූපා කාමුපසංභිතා රජනියා, සොතවිඤ්ඤායා සඤ්ඤා -පෙ-
සාණවිඤ්ඤායා ගඤ්ඤා -පෙ- ජීව්හාවිඤ්ඤායා රසා -පෙ- කාය-
විඤ්ඤායා ඓද්ධිඛං ඉට්ඨා කතතා මනාපා පියරූපා කාමුපසංභිතා
රජනියා.

1. පිඨිගුප්පො (කෙසුච්චි)
2. රූපපාදනකඛිතො (මජ්ඣිමනිකායෙ)

අන්‍ය වූ ද පුද්ගලයෝ සතරදෙනෙක: අඳුරු වූයේ අඳුර ම පර ලොවැ ගතිය කොටැති (අඳුරින් අඳුරට යන) පුභුලාය, අඳුරු වූයේ එළිය පරලොව ගතිය කොටැති (අඳුරෙන් එළියට යන) පුභුලා ය, එළිමත් වූයේ අඳුර පරලොව ගතිය කොටැති (එළියෙන් අඳුරට යන) පුභුලා ය, එළිමත් වූයේ එළියම පරලොව ගතිය කොටැති (එළියෙන් එළියට යන) පුභුලා ය.

අන්‍ය වූ පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙක: අවලග්‍රමණයා ය (සෝවාන් මහණ ය), ග්‍රමණපද්මය හෙවත් පියුමක් බඳු මහණ ය (සකාදගාමී මහණ ය), ග්‍රමණපුණ්ඩරිකය හෙවත් හෙළ පියුමක් බඳු මහණ ය (අනාගාමී මහණය), ග්‍රමණයන් අතුරෙහි ග්‍රමණ සුකුමාර ය හෙවත් සියුමැලි මහණ ය (රහත් මහණ තෙමේ ය.)

ආවැත්ති, මොහු දන්නා දක්නා අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට ම වදරන ලද සතර ධර්මයෝය. එය ... දෙව මිනිස්නට යහපත පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස සියල්ලන් විසින් ම සමග වැ ගැයියැ යුතු.

පඤ්චකය

11. ආවැත්ති, දන්නා දක්නා අර්හත් වූ සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද පඤ්ච ධර්ම කෙනෙක් ඇත. යම්සේ මේ සස්න දීර්ඝ කාලයක් පැවැතිය හැකි වන්- නේ ද, බොහෝ කලක් සිටිය හැකි වන්නේ ද එසේ වනු පිණිස, එහි තොප සියලු දෙනා ම විසින් සමග වැ ගැයියැ යුතු, විව ද නො කළ යුතු. එය බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පාව පිණිස, දෙව මිනිස්නට යහපත පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය.

කවර පඤ්ච ධර්ම කෙනෙක් ද යත්: ස්කන්ධ පසෙක- රූපස්කන්ධය, වේදනාස්කන්ධය, සංඥස්කන්ධය, සංස්කාරස්කන්ධය, විඤ්ජාස්කන්ධයි.

උපාදනස්කන්ධ පසෙක: රූපොපාදනස්කන්ධය, වේදනොපාදනස්කන්ධය, සංඥොපාදනස්කන්ධය, සංස්කාරොපාදනස්කන්ධය, විඤ්ජොපාදනස්කන්ධයි.

කාමගුණ (කාම කොටස්) පසෙක: වක්ඡුර්විඤ්ජනයෙන් දත යුතු වූ ඉෂ්ට වූ කාන්ත වූ මන වඩන්තා වූ ප්‍රියස්වභාවය ඇති කාම නි:ශ්‍රිත වූ ඇලුම් කටයුතු වූ රූපයෝ ය, ශ්‍රොත්‍ර විඤ්ජනයෙන් දත යුතුවූ ... ශබ්ද යෝ ය, ස්‍රාණ විඤ්ජනයෙන් දත යුතු වූ ... ගන්ධයෝ ය, ජීව්වාචිඤ්ජනයෙන් දතයුතු වූ ... රසයෝය, කායචිඤ්ජනයෙන් දත යුතු වූ ඉෂ්ට වූ, කාන්ත වූ මන වඩන්තා වූ ප්‍රිය ස්වභාවය ඇති කාම නි:ශ්‍රිත වූ ඇලුම් කටයුතු වූ ස්ප්‍රුෂ්ටව්‍යයෝ යි.

පඤ්ච භවියො: නිරයො, කිරමිනායොනි, පෙතතිවිසයො, මනුසා, දෙවා.

පඤ්ච මච්ඡරියානි: ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං, ලාභමච්ඡරියං වණණමච්ඡරියං, ධම්මමච්ඡරියං.

පඤ්ච නීවරණානි: කාමච්ඡන්දනිවරණං, බ්‍යාපාදනිවරණං, ඵීනමිද්ධනිවරණං, උද්ධවකුක්කුචනිවරණං, විචිකිච්ඡානිවරණං.

පඤ්චාරම්භාගියානි සංයොජනානි: සකකායදිධි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්ධනපරාමාසො, කාමච්ඡන්දො, බ්‍යාපාදො.

පඤ්චුධම්මාගියානි සංයොජනානි: රුපරාගො, අරුපරාගො, මානො, උද්ධවං, අවිජ්ජා.

පඤ්ච සිකඛාපදනි: පාණාතිපාතා වෙරමණි, අදින්න දුතා වෙරමණි, කාමෙසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණි, මුසාවාදො වෙරමණි, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදුච්ඡිතා වෙරමණි.

පඤ්ච අභබ්බධ්මානානි: අභබ්බො ආච්ඡසො ඛිණ්ණසචො භික්ඛු සංචිච්ච පාණං ජීවිතා වොරොපෙත්තුං, අභබ්බො ඛිණ්ණසචො භික්ඛු අදින්නං චෙය්‍යසඬ්ඛාතං ආදිසිත්තුං, අභබ්බො ඛිණ්ණසචො භික්ඛු මෙඋත්තං ධම්මං පටිසෙචිත්තුං, අභබ්බො ඛිණ්ණසචො භික්ඛු සමපජානමුසා භාසිත්තුං, අභබ්බො ඛිණ්ණසචො භික්ඛු සන්ධිධිකාරකං කාමෙ පරිභුඤ්ජිත්තුං සෙය්‍යථාපි පුබ්බෙ අගාරියකභුතො.

පඤ්ච බ්‍යාසනානි: ඤ්ඤිබ්‍යාසනං, භොගබ්‍යාසනං, රොගබ්‍යාසනං, සීලබ්‍යාසනං, දිධිබ්‍යාසනං. නාච්ඡසො සත්ථා ඤ්ඤිබ්‍යාසනහෙතු වා භොගබ්‍යාසනහෙතු වා රොගබ්‍යාසනහෙතු වා කායසස භෙද පරමමරණා අපායං දුග්ගතිං චිනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති. සීලබ්‍යාසනහෙතු වා ආච්ඡසො සත්ථා දිධිබ්‍යාසනහෙතු වා කායසස භෙද පරමමරණා අපායං දුග්ගතිං චිනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති."

ගති (කර්ම කළවුන් යැ යුතු තැන්) පසෙක: නිරය, කිරිසන් යෝනිය, ප්‍රත්‍යලෝකය, මිනිස් ලොව, දෙවිලොව.

මාත්සර්‍ය (මසුරුබව) පසෙක: ආවාසමාත්සර්‍යය, කුලමාත්සර්‍යය, ලාභමාත්සර්‍යය, වර්ණමාත්සර්‍යය, ධර්මමාත්සර්‍යය.

නිවරණ පසෙක: කාමච්ඡන්දනිවරණය, ව්‍යාපාදනිවරණය, ඊතමිඤ්ඤි නිවරණය, උඤ්චවකුක්කුචව නිවරණය, විචිකිච්ඡානිවරණය.

ඔරමභාගිය සංයෝජන පසෙක: සත්කායදෘෂ්ටිය, විචිකිත්සාව, ශීලච්ඡතපරාමර්ථය, කාමච්ඡන්දය, ව්‍යාපාදය.

උද්ධමභාගිය සංයෝජන පසෙක: රූපරාගය, අරූපරාගය, මානස, උද්ධවචය, අවිද්‍යාව.

ශික්ෂාපද (ශික්ෂා කොටස්) පසෙක: ප්‍රාණසාතයෙන් වැළැක්ම, අදත්තාදනයෙන් වැළැක්ම, කාමමිට්ඨාචාරයෙන් වැළැක්ම, මුසාවාදයෙන් වැළැක්ම, මත්බවට ද ප්‍රමාදයට ද කාරණ වූ රහමෙර පිමෙන් වැළැක්ම.

අභවා (නොවිය හැකි) කරුණු පසෙක: ඇවැත්නි, රහත් මහණ තෙමේ සිතා ප්‍රාණියකු දිවියෙන් තොර කරන්නට නො හැක්කේ ය, රහත් මහණ තෙමේ නො දුන් දෑ සොර සිකිත් ගන්නට නො හැක්කේ ය, රහත් මහණ මෙවුන්දම් සෙවුනට නො හැක්කේ ය. රහත් මහණ තෙමේද දන මුසවා තෙපලන්නට නො හැක්කේ ය, රහත් මහණ තෙමේ පෙර ගිහි කාලයෙහි මෙන් රැස් කොට තබා ගෙන කාමච්ඡන්දන පරිභොග කරන්නට නො හැක්කේ ය.

වාසන පසෙක: ඥතිවාසනය, භොගවාසනය, රොගවාසනය, ශීල-වාසනය, දෘෂ්ටිවාසනය. ඇවැත්නි, සත්වයෝ ඥතිවාසන හෙයින් හෝ භොගවාසන හෙයින් හෝ රෝග වාසන හෙයින් හෝ කා ඉන් මරණින් මතු සැපයෙන් පහ වූ දුකට ස්ථාන වූ විවස වැ පතිත වන තැන වූ නිරයට නො පැමිණෙත්. ඇවැත්නි, ශීලවාසන හෙයින් හෝ දෘෂ්ටිවාසන (මිට්ඨාදෘෂ්ටි) හෙයින් හෝ සත්වයෝ කාචුන් මරණින් මතු සැපයෙන් පහ වූ, දුකට ස්ථාන වූ විවස ව පතිත වන තැන වූ නිර-යට පැමිණෙත්.

පඤ්ච සමපදා; ඤාතිසමපදා, භොගසමපදා, ආරොග්ගාසමපදා, සීලසමපදා, දිට්ඨිසමපදා. නාචුසො සත්තා ඤාතිසමපදාහෙතු වා භොගසමපදාහෙතු වා ආරොග්ගාසමපදාහෙතු වා කායසස භෙද පරමමරණා සුභතිං සංගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. සීලසමපදාහෙතු වා ආචුසො සත්තා දිට්ඨිසමපදාහෙතු වා කායසස භෙද පරමමරණා සුභතිං සංගං ලොකං උපපජ්ජන්ති.

පඤ්ච ආදීනවො දුඝසීලසස සීලවිපක්ඛියා: ඉධාචුසො දුඝසීලො සීලවි-පනෙතා පමාදධිකරණං මහතිං භොගජාතීං නිගච්ඡති. අයං පටමො ආදීනවො දුඝසීලසස සීලවිපක්ඛියා.

පුන ච පරං ආචුසො දුඝසීලසස සීලවිපක්ඛියා පාපකො කිත්තිසද්දා අබ්භුග්ගච්ඡති. අයං දුතියො ආදීනවො දුඝසීලසස සීලවිපක්ඛියා.

පුන ච පරං ආචුසො දුඝසීලො සීලවිපනෙතා යඤ්ඤදෙව පරිසං උපසඛකමති යදි ඛක්ඛියපරිසං යදි බ්‍රාමණණපරිසං යදි ගහපතිපරිසං යදි සමණපරිසං අවිසාරදො උපසඛකමති මධ්දුභුතො. අයං තතියො ආදීනවො දුඝසීලසස සීලවිපක්ඛියා.

පුන ච පරං ආචුසො දුඝසීලො සීලවිපනෙතා සමමුලෙභා කාලං කරොති. අයං චතුසො ආදීනවො දුඝසීලසස සීලවිපක්ඛියා.

පුන ච පරං ආචුසො දුඝසීලො සීලවිපනෙතා කායසස භෙද පරමමරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. අයං පඤ්චමො ආදීනවො දුඝසීලසස සීලවිපක්ඛියා.

පඤ්ච ආනිසංසා සීලවතො සීලසමපදාය: ඉධාචුසො සීලවා සීල-සමානෙතා අපමාදධිකරණං මහන්තං භොගකඛන්ධං අධිගච්ඡති. අයං පටමො ආනිසංසො සීලවතො සීලසමපදාය.

පුන ච පරං ආචුසො සීලවතො සීලසමානසස කල්‍යාණො කිත්ති-සද්දා අබ්භුග්ගච්ඡති. අයං දුතියො ආනිසංසො සීලවතො සීලසමපදාය.

සමපත් පසෙක: ඥාති සමපත, භොග සමපත, ආරොග්‍ය සමපත, ශීල සමපත, දාෂ්ටි සමපත. ඇවැත්නි, සත්වයෝ ඥාති සමපත් හෙයින් හෝ හෝග සමපත් හෙයින් හෝ ආරෝග්‍ය සමපත් හෙයින් හෝ කා බුන් මරණින් මතු සුවයට ස්ථාන වූ ස්වර්ග ලෝකයට නො පැමිණෙත්. ඇවැත්නි, ශීල සමපත් හෙයින් හෝ දාෂ්ටිසමපත් (සමාග් දාෂ්ටි) හෙයින් හෝ සත්වයෝ කා බුන් මරණින් මතු සැපට ස්ථාන වූ ස්වර්ග ලෝකයට පැමිණෙත්.

දුසිල්හුගේ ශීලවිපත්තියෙහි (දුසිල්බවේ) දෙස් පසෙක: ඇවැත්නි, මෙහි දුසිල් තෙම ශීලවිපත්තියට පැමිණියේ, ප්‍රමාද කාරණයෙන් මහත් භොග (වස්තු) විනාශයට පැමිණෙයි. මේ දුසිල්හුගේ ශීලවිපත්තියෙහි පළමු දෙස යි.

තව ද අනෙකෙකි. ඇවැත්නි, ශීලවිපත්තියට පැමිණි, දුසිල්හුගේ ලාමක කීර්තිශබ්දයෙක් (අපකීර්තියෙක්) උස් වැ නැගෙයි. මේ දුසිල්හුගේ ශීලවිපත්තියෙහි දෙවෙනි දෙස ය.

තව ද අනෙකෙක් ඇත. ඇවැත්නි, ශීලවිපත්තියට පැමිණි දුසිල් තෙම කැත් පිරිසක් හෝ බමුණු පිරිසක් හෝ ගැහැවිපිරිසක් හෝ මහණ පිරිසක් හෝ යම් යම් ම පිරිසක් කරා එළැඹෙන්නේ නම් අහිත නො ව (බාන සුලු ව) තෙද නැති ව එළැඹෙයි. මේ දුසිල්හුගේ ශීලවිපත්තියෙහි තුන් වැනි දෙස ය.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්නි, ශීලවිපත්ත වූ දුසිල් තෙමේ සිහි මුළා වූයේ කලුරිය කෙරෙයි. මේ දුසිල්හුගේ ශීලවිපත්තියෙහි සතර-වන දෙස ය.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්නි, ශීලවිපත්ත වූ දුසිල් තෙම කා බුන් මරණින් මතු සැපයෙන් පහ වූ, දුකට ස්ථාන වූ, විවශ වැ පතිත වන තැන වූ නිරයට පැමිණෙයි. මේ දුසිලහු ගේ ශීලවිපත්තියෙහි පස්වන දෙස යි.

සිල්වත්හුගේ ශීලසමපත්තියේ අනුසස් පසෙක. ඇවැත්නි, මෙහි සිල්වත් තෙමේ ශීලයෙන් යුක්තවූයේ, නොපමා කරුණින් මහත් භොගරාශියක් ලබයි. මේ සිල්වත්හුගේ ශීලසමපත්තියෙහි පළමු වන අනුසස ය.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්නි, ශීලසමපත්ත වූ සිල්වත්හුගේ යහපත් කීර්තිශබ්දයෙක් උස් වැ නැගෙයි. මේ සිල්වත්හුගේ ශීල-සමපත්ති දෙවෙනි අනුසස ය.

සුත ව පරං ආවුසො සීලවා සීලසමානෙතා යඤ්ඤදෙව පරිස උපසඬකමති යදි ඛත්තියපරිසං යදි බ්‍රාහ්මණපරිසං යදි ගහපතිපරිසං යදි සමණපරිසං විසාරදො උපසඬකමති අමඛකුභුතො. අයං තතියො ආනිසංසො සීලවතො සීලසමාදය.

සුත ව පරං ආවුසො සීලවා සීලසමානෙතා අසමච්චලො කාලං කරොති. අයං චතුසො ආනිසංසො සීලවතො සීලසමාදය.

සුත ව පරං ආවුසො සීලවා සීලසමානෙතා කායසා හෙද පරමරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ඡති. අයං පඤ්ඤමො ආනිසංසො සීලවතො සීලසමාදය.

වොදකෙන ආවුසො භික්ඛුනා පරං වොදෙකුකාමෙන පඤ්ඤ ධම්මෙ අජ්ඣකතං උපට්ඨපෙඨා පරො වොදෙතබ්බො: කාලෙන වකඛාමී නො අකාලෙන, භූතෙන වකඛාමී නො අභූතෙන, සණ්ඨෙන වකඛාමී නො ඵරුසෙන, අත්ඨසංභිතෙන වකඛාමී නො අනත්ඨසංභිතෙන, මෙතං විකෙතං වකඛාමී නො දෙසන්තරොනා ති. වොදකෙන ආවුසො භික්ඛුනා පරං වොදෙකුකාමෙන. ඉමෙ පඤ්ඤ ධම්මෙ අජ්ඣකතං උපට්ඨපෙඨා පරො වොදෙතබ්බො.

පඤ්ඤ පධානියධගානි: ඉධාවුසො භික්ඛු සද්ධො හොති, සද්දහති තථාගතසා ඛොධිං: ඉතිපි සො හගවා අරහං සමමාසමුච්චොධො විජ්ජාවරණ- සමානෙතා සුගතො ලොකවිදු අනුත්තරො පුරිසදමසාරථී සජා දෙවමනුසානං බුද්ධො හගවා'ති, අපාබාධො හොති අපාතබ්බො සමවෙපාතිනියා ගහණියා සමන්තාගතො නාතිසීතාය නාවුණ්ණාය මජ්ඣමාය පධානකමාය, අසඨො හොති අමායාවී යථාභූතං අත්තනං ආචිකන්තා සන්ථරි වා විඤ්ඤසු වා සමුභමවාරිසු, ආරඤ්චිරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය කුසලානං ධම්මානං උපසමාදය ථාමවා දළහපරකකමො අතික්ඛිත්තවුරො කුසලෙසු, ධම්මෙසු, පඤ්ඤවා හොති උදයත්ථගාමීනියා පඤ්ඤය සමන්තාගතො අරියය නිබ්බධිකාය සමමා- දුක්ඛකමයගාමීනියා.

1. මෙතොවග්ගෙන (කෙසුච්චි)

තව ද අනෙකෙකි. ඇවැත්නි, ශීලයෙන් යුත් සිල්වත් තෙමේ කැත් පිරිසකට වේවයි බමුණු පිරිසකට වේවයි ගැහැවි පිරිසකට වේ-වයි මහණ පිරිසකට වේවයි යම් යම් ම පිරිසක් කරා එළැඹෙන්නේ නම්, අහිත වැ තෙදුනි වැ එළැඹෙයි. මේ සිල්වත්හුගේ ශීලසම්පත්තියේ තෙවෙනි අනුසස ය.

තව ද අනෙකෙකි. ඇවැත්නි, ශීලසම්පන්න වූ සිල්වත් තැනැත්තේ සිහි මුළු නොවූයේ කල්පරිය කෙරෙයි. මේ සිල්වත්හුගේ ශීල සම්පත්ති සතරවැනි අනුසස ය.

තව ද අනෙකෙකි. ඇවැත්නි, ශීලයෙන් යුක්ත වූ සිල්වත් තෙමේ කා බුන් මරණින් මතු සැපයට ස්ථාන වූ සගලොවට පැමිණෙයි. මේ සිල්වත්හුගේ ශීලසම්පත්තියේ පස්වැනි අනුසස යි.

ඇවැත්නි, මෙරමාහට වෝදනා කරනු රිසි වොදක භික්ෂුහු විසින් ධර්ම පසක් තමා කෙරෙහි එළවා මෙරමාට වොදනා කළ යුතු: සුඤ්ඤ කාලයෙහි කියන්නෙමි, නොකල්හි නොකියන්නෙමි යි යන සිත, වූ දැයින් (සත්‍යයෙන්) කියමි, නොවූ දයෙකින් නො කියමි යි යන සිත, මොළොක් බසින් කියමි, පරොස් බසින් නො කියමි යි යන සිත, ඔහුට වැඩ කැමැති සිතින් මිස අවැඩ කැමැති සිතෙකින් නො කියන්නෙමි යි යන සිත, මෙත්සිතින් මිස ද්වේෂ සහිත සිතින් නොකියන්නෙමි යන සිත. ඇවැත්නි, මෙරමාහට වෝදනා කරනු රිසි වෝදක මහණහු විසින් මේ ධර්ම පස තමා කෙරෙහි එළවා මෙරමාට වෝදනා කළ යුතු.

ප්‍රාධානිකාභිග (ප්‍රධන් වීර්ය වඩන මහණහු තුළ වියැ යුතු ගුණාධිග) පසක; ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙම සැදහැ ඇත්තේ වෙයි. ඒ හගවත් තෙමේ මේ මේ කරුණින් අර්හත් ය, සමාන්සම්බුද්ධ ය, විද්‍යාවන්-ගෙන් හා වරණධර්මයන් ගෙන් සම්පූර්ණ ය, සුගත ය, ලෝකවිදු ය, නිරුත්තර පුරුෂදමාසාරථි ය, දෙවමිනිස්නට ශාස්තෘ ය, බුද්ධ ය, හග-වත්' යැ යි තථාගතයන් වහන්සේ ගේ ඛෝධිය (සතර මහ නුවණ) හද-හයි. රෝග නැත්තේ නිදුක් වූයේ, ඉතා ශීත ද නො වූ ඉතා උෂ්ණ ද නො වූ මධ්‍යම වූ, ප්‍රධන් වීර්යය වැඩිමට යෝග්‍ය වූ, සම ලෙස අහර පැස-වන උදරාණතියෙන් යුක්ත වෙයි.

ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි හෝ නුවණැති සබිරම්සරුවන් කෙරෙහි හෝ තත් වූ පරිදි සිය වරද හෙළි කරන්නේ ශබ් නොවූයේ මායා නැත්තේ වෙයි.

ශක්ති ඇත්තේ, දඩ් උත්සාහ ඇත්තේ, කුසල් දහමිහි බහා නො-තැබූ වැර ඇත්තේ, අකුසල් දහමුත් පහ කරනු පිණිස, කුසල් දහමුත් ලැබෙන්නේම පිණිස පිරිපුන් වීර්ය ඇත්තේ වෙසෙයි.

පිරිසිදු වූ, කෙලෙසුන් විදුලීමට සමත්, මොනොවට දුක් වැනැසීමට යන නුවණින් යුක්ත වූයේ උදයාස්තගාමිනී ප්‍රඥායෙන් සමන්විතවූයේ, ප්‍රඥාවත් වෙයි.

පඤච සුද්ධාවාසා: අවිභා අතප්පා සුද්දසසා සුද්දසී අකනිට්ඨා.

පඤච අනාගාමීනො: අනකරාපරිනිබ්බාසී, උපභවවපරිනිබ්බාසී, අසංඛාරපරිනිබ්බාසී සසංඛාරපරිබ්බාසී, උද්ධංසොතො අකනිට්ඨභාමී.

පඤච වෙනොඛීලා: ඉධාචුසො භික්ඛු සඤ්චි කඛබ්බි විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සමපසීදති. යො සො ආචුසො භික්ඛු සඤ්චි කඛබ්බි විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සමපසීදති, තසස චික්ඛං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතව්වාය පධානාය. යසස චික්ඛං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතව්වාය පධානාය, අයං පඨමො වෙනොඛීලො.

පුත ව පරං ආචුසො භික්ඛු ධම්මෙ කඛබ්බාති විචිකිච්ඡති -පෙ- සඬඝෙ කඛබ්බි විචිකිච්ඡති, -පෙ- සීකඛාය කඛබ්බි විචිකිච්ඡති -පෙ- සමුඝමචාරීසු කුපිතො භොති අනකමනො ආහතචිකො ඛීලජාතො. යො සො ආචුසො භික්ඛු සමුඝමචාරීසු කුපිතො භොති අනකමනො ආහතචිකො ඛීලජාතො, තසස චික්ඛං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතව්වාය පධානාය. යසස චික්ඛං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතව්වාය පධානාය, අයං පඤචමො වෙනොඛීලො.

පඤච වෙනසො විනිබ්බෙධා: ඉධාචුසො භික්ඛු කාමෙසු අවිගතරාගො භොති අවිගතජ්ඣෙ අවිගතපෙමො අවිගතපිපාසො අවිගතපරිලාභො අවිගතතණ්හො. යො සො ආචුසො භික්ඛු කාමෙසු අවිගතරාගො භොති අවිගතජ්ඣෙ අවිගතපෙමො අවිගතපිපාසො අවිගතපරිලාභො අවිගතතණ්හො, තසස චික්ඛං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතව්වාය පධානාය. යසස චික්ඛං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතව්වාය පධානාය, අයං පඨමො වෙනසො විනිබ්බෙධො.

ශුඛාවාස (අනාගාමී ද රහත් ද යන ශුඛ පුද්ගලයනට වාසස්ථාන) පසෙක: අවිභය, අතප්පය, සුදස්ස ය, සුදස්සි ය, අකනිඛ්ඛ ය.

අනාගාමීහු පස් දෙනෙක: අන්තරාපරිනිබ්බාසී (ආයු කාලයේ මැදක් ද නො ඉක්මැ අතර දී ම රහත් බවට පැමිණියේ) ය, උපහවිච්චපරිනිබ්බාසී (ආයු කාලයේ මැද කොටස ඉක්මැ රහත් වූයේ) ය, අසභිබාරපරිනිබ්බාසී (වෙහෙස නැති ව සුවසේ රහත් වූයේ) ය, සසභිබාර පරිනිබ්බාසී (උත්සාහ ඇති ව වෙහෙසී රහත් වූයේ) ය, උද්ධංසොත අකනිච්ඛගාමී (අවිභය පටන් කොට සතර බලලෝ ඉක්මැ අකනිච්චට ගොස් රහත් වූයේ) ය.

වේතොබ්බල (සිතූ තද බව) පසෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණෙක් ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි සැක කෙරෙයි, විමති උපදවයි, නිශ්චිත නො වෙයි, නො පහදී. ඇවැත්නි, යම් මහණෙක් ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි සැක කෙරෙයි ද විමති උපදවයි ද නිශ්චිත නො වෙයි ද නො පහදී ද, ඔහු ගේ සිත වීර්ය කරනුවට, පුන පුනා වීර්යයෙහි යෙදෙනුවට, නිරතුරු වීර්ය වඩනුවට, ප්‍රධන් වීර්ය කරනුවට නො නැමෙයි. යමකු ගේ සිත වීර්ය කරනුවට, පුන පුනා වීර්යයෙහි යෙදෙනුවට නිරතුරු වීර්ය වඩනුවට ප්‍රධන් වීර්ය කරනුවට නො නැමෙයි ද, මෙය පළමු වන වේතොබ්බලය යි.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්නි, මහණෙක් (පර්යාප්ති ප්‍රතිපත්ති ප්‍රතිවේධ යන ත්‍රිවිධ) ධර්මයෙහි සැක කෙරෙයි, විමති කෙරෙයි..... (අප්ථාර්ය පුද්ගල වූ ආර්ය සංඝයා කෙරෙහි සැක කෙරෙයි, විමති කෙරෙයි ... (අධිශීල අධිවිත්ත අධිප්‍රඥා යන ත්‍රිවිධ) ශික්ෂකයෙහි සැක කෙරෙයි. විමති කෙරෙයි ... සබරම්සරුන් කෙරෙහි කිපුණේ, නොසතුටු වූයේ, ගැටුණු සිතැත්තේ, හටගත් තද බව ඇත්තේ වෙයි. ඇවැත්නි, යම් මහණෙක් සබරම්සරුන් කෙරෙහි කිපියේ නොසතුටු වූයේ ගැටුණු සිතැත්තේ, හටගත් තද බව ඇත්තේ වේ ද, ඔහුගේ සිත වීර්ය කරනුවට, පුන පුනා වීර්යයෙහි යෙදීමට, නිරතුරු වීර්ය වඩනුවට, ප්‍රධන් වීර්ය කරනුවට නො නැමෙයි ද. මෙය පස් වනු වේතොබ්බලය යි.

වේතොවිනිබන්ධ (සිතේ බැඳුම්) පසෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙම කාමයන්හි නො පහ වූ ඇල්ම ඇත්තේ, නො පහ වූ ජන්දය ඇත්තේ, නො පහ වූ ප්‍රෙමය ඇත්තේ, නො පහ වූ පවස් ඇත්තේ නො පහ වූ දූවිලි ඇත්තේ, නො පහ වූ තෘෂ්ණා ඇත්තේ වෙයි. ඇවැත්නි, යම් මහණෙක් කාමයන්හි නො පහ වූ ඇල්ම ඇත්තේ, නො පහ වූ ජන්දය ඇත්තේ, නො පහ වූ ප්‍රෙමය ඇත්තේ, නො පහ වූ පවස් ඇත්තේ, නො පහ වූ දූවිලි ඇත්තේ, නො පහ වූ තෘෂ්ණා ඇත්තේ වෙයි ද, ඔහු ගේ සිත කෙලෙස් තවන වීර්යය පිණිස, පුන පුනා වීර්ය කරණු පිණිස, නිරතුරු ව වීර්ය කරනු පිණිස, ප්‍රධන් වඩනු පිණිස නො නැමෙයි. යමකුගේ සිත කෙලෙස් තවන වැර පිණිස, පුන පුනා වැර වඩනු පිණිස, නිරතුරු ව වැර වඩනු පිණිස, ප්‍රධන් වඩනු පිණිස නො නැමෙයි ද, මෙය සිත පිළිබඳ පළමු විනිබන්ධය (සිතේ බැඳීම) වෙයි.

පුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු කායෙ අවිගතරාගො හොති -පෙ-
රූපෙ අවිගතරාගො හොති -පෙ-

පුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු යාවදස්සං උදරාවහෙදකං භුඤ්ජවා
සෙය්‍යසුඛං පසසසුඛං මිඤ්ඤං අනුයුක්තො විහරති -පෙ-

පුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං පණ්ඩාය
බුභමවරියං වරති 'ඉමිනාහං සිලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා
බුභමවරියෙන වා දෙවො වා හවිසාමි දෙවඤ්ඤතරො වා'ති. යො සො
ආවුසො භික්ඛු අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං පණ්ඩාය බුභමවරියං වරති
'ඉමිනාහං සිලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා බුභමවරියෙන වා දෙවො වා
හවිසාමි දෙවඤ්ඤතරො වා ති, තස චිත්තං න නමති ආතප්‍යාය
අනුයොගාය සාතව්‍යාය පධානාය. යස චිත්තං න නමති ආතප්‍යාය
අනුයොගාය සාතව්‍යාය පධානාය, අයං පඤ්චමො වෙතසො
විනිබ්බෙධො.

පඤ්චන්ද්‍රියානි: චක්ඛන්ද්‍රියං, සොත්තන්ද්‍රියං, සානින්ද්‍රියං, ජිවහින්ද්‍රියං
කායින්ද්‍රියං.

අපරානි පි පඤ්චන්ද්‍රියානි: සුඛින්ද්‍රියං, දුක්ඛින්ද්‍රියං, සොමනස්සින්ද්‍රියං,
දෙමනස්සින්ද්‍රියං, උපෙකඛින්ද්‍රියං.

අපරානි පි පඤ්චන්ද්‍රියානි: සඤ්ඤින්ද්‍රියං, විරිසින්ද්‍රියං, සතින්ද්‍රියං, සමා-
ධින්ද්‍රියං, පඤ්ඤින්ද්‍රියං.

පඤ්ච නිසසරණියා ධාතුගො: ඉධාවුසො භික්ඛුනො කාමෙ මනසි-
කරොතො කාමෙසු චිත්තං න පකඛන්දති නපපිදති සන්තිධංති න විමුචති
නෙකඛමමං ඛො පනසස මනසිකරොතො නෙකඛමම චිත්තං පකඛන්දති
පසිදති සන්තිධංති විමුචති. තස තං චිත්තං සුගතං සුභාවිතං සුචුච්චිතං
සුවිමුච්චිතං විසංයුක්තං කාමෙහි, යෙ ව කාමපච්චයා උපපජ්ජති ආසවා
විසාතා පරිලාභා,¹ චුක්තො සො තෙහි, න සො තං වෙදනං වෙදෙති,
ඉදමකඛාතං කාමානං නිසසරණං.

1. නිසසරණියා (PTS, ස්‍යා, කම)
2. විසාත පරිලාභා (ස්‍යා, කම)

තව ද අනෙකෙක් ඇත. ඇවැත්නි, මහණෙක් සිය කය කෙරෙහි නොපහවූ ඇල්ම ඇත්තේ වෙයි... බාහිර රූපය කෙරෙහි නො පහ වූ ඇල්ම ඇත්තේ වෙයි...

තවද අනෙකෙක්. ඇවැත්නි, මහණෙක් රිසි තාක් කුස පුරා කායහන් සුවය (සැප පහසු දෙන ඇද පුටු පරිහරණය), පාර්ශ්ව සුවය (සුව පහසු ලැබෙන ලැබෙන සේ ඇලයෙන් ඇලයට පෙරැළි පෙරැළි හෝනා බව), නිදි සුව යන මෙහි යෙදුණේ වෙසෙයි...

තව ද අනෙකෙක්. ඇවැත්නි, මහණෙක් මේ ශීලයෙන් හෝ ඉතයෙන් හෝ තපසින් හෝ බඹසරින් මහබලැති දෙවියෙක් හෝ වන්නෙමි, එක්තරා (ස්වල්ප බල ඇති) දෙවියෙක් හෝ වන්නෙමි'යි කිසි දෙව-වුළුවෙක ඉපැදීම පතා මහණදම් පුරයි. ඇවැත්නි, මේ ශීලයෙන් හෝ මේ ඉතයෙන් හෝ මේ තපසින් හෝ මේ බඹසරින් මම මහ බලැති දෙවියෙක් හෝ වන්නෙමි, එක්තරා හෝ දෙවියෙක් වන්නෙමි'යි කිසි යම් දෙවවුළුවෙකු ඉපැදීම පතා මහණදම් පුරයි ද, ඔහුගේ සිත කෙලෙස් තවන වැර වඩනු පිණිස, පුන පුනා වැර වඩනු පිණිස, ප්‍රධන් වඩනු පිණිස නො නැමෙයි. මෙය පස්වනු වේතොවිතිබන්ධය ය.

ඉන්ද්‍රිය පසෙක: වක්ඛුරින්ද්‍රියය, ශ්‍රොත්‍රෙන්ද්‍රියය, ස්‍රාණෙන්ද්‍රියය, ජිහ්වෙන්ද්‍රියය, කායෙන්ද්‍රියය.

අන්‍ය වූ ද ඉන්ද්‍රිය පසෙක: සුඛ ඉන්ද්‍රියය, දුඃඛ ඉන්ද්‍රියය, සංසාමනසා ඉන්ද්‍රියය, දොර්මනසා ඉන්ද්‍රියය, උපෙක්ඝා ඉන්ද්‍රියය.

අන්‍ය වූ ද ඉන්ද්‍රිය පසෙක: ශ්‍රද්ධා ඉන්ද්‍රියය, චීර්ය ඉන්ද්‍රියය, ස්මාති ඉන්ද්‍රියය, සමාධි ඉන්ද්‍රියය, ප්‍රඥා ඉන්ද්‍රියය.

නිඃසරණිය (විසංයුක්ත වූ) වෙන් වූ ස්වභාව පසෙක: ඇවැත්නි, මෙහි (අඟුහධ්‍යානයෙන් නැගී සිට) කාමයන් මෙනෙහි කරන මහණහුගේ සිත කාමයන්හි නො පිවිසෙයි. (කාමයන්හි) නො පහදීයි, නො රැඳෙයි, නො ඇලෙයි. වැලි දු නෙක්බම්මය (දඟ අඟුහයන් වඩා ලබන ප්‍රථම ධ්‍යානය) මෙනෙහි කරන ඔහුගේ සිත නෙක්බම්මයෙහි පිවිසෙයි, එහි පහදී, එහි රැඳී සිටී, එහි ඇලෙයි. ඔහුගේ ඒ සිත (අරමුණෙහි) මනා ව ගියේ, මොනොවට වැඩුණේ, කාමයන් කෙරෙන් මොනොවට නැගී සිටියේ, මොනොවට මිදුණේ, කාමයන් කෙරෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. කාමයන් හෙකු කොට ගෙන යම් ආප්‍රව කෙනෙක්, යම් දුක් කෙනෙක්, යම් කාම දුවිලි කෙනෙක් උපදනාහු ද, ඔවුන්ගෙන් හේ මිදුණේ වෙයි. හේ ඒ (කාම වේදනා ද කාම පරිදහ වේදනා ද යන ද්විවිධ) වේදනා නොවීදී. මේ (අඟුහ ධ්‍යානය) කාමයන්ගේ නිඃසරණියැ (විසංයෝගයැ) යි කියන ලදී.

සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො ඛ්‍යාපදො මනසිකරොතො ඛ්‍යාපාදෙ විතං න පකඛ්ඤ්ඤි නපපසිද්ධි න සන්තිවසිති න විමුච්චති. අඛ්‍යාපාදො ඛො පනසං මනසිකරොතො අඛ්‍යාපාදෙ විතං පකඛ්ඤ්ඤි පසිද්ධි සන්තිවසිති තසං තං විතං සුගතං සුභාවිතං සුචුච්චිතං සුච්චුතං විසංයුතං ඛ්‍යාපාදො. යෙ ව ඛ්‍යාපාදපච්චයා උපපජ්ජන්ති ආසවා විසාතා පරිලාභා මුක්තො සො තෙහි. න සො තං වෙදනා වෙදෙති. ඉදමකඛාතං ඛ්‍යාපාදසං නිසරණං.

සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො විභෙසං මනසිකරොතො විභෙසාය විතං න පකඛ්ඤ්ඤි නපපසිද්ධි න සන්තිවසිති න විමුච්චති. අවිභෙසං ඛො පනසං මනසිකරොතො අවිභෙසාය විතං පකඛ්ඤ්ඤි පසිද්ධි සන්තිවසිති විමුච්චති තසං තං විතං සුගතං සුභාවිතං සුචුච්චිතං සුච්චුතං විසංයුතං විභෙසාය. යෙ ව විභෙසපච්චයා උපපජ්ජන්ති ආසවා විසාතා පරිලාභා, මුක්තො සො තෙහි. න සො තං වෙදනා වෙදෙති. ඉදමකඛාතං විභෙසාය නිසරණං.

සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො රූපෙ මනසිකරොතො රූපෙසු විතං න පකඛ්ඤ්ඤි නපපසිද්ධි න සන්තිවසිති න විමුච්චති. අරූපං ඛො පනසං මනසිකරොතො අරූපෙ විතං පකඛ්ඤ්ඤි පසිද්ධි සංතිවසිති විමුච්චති. තසං තං විතං සුගතං සුභාවිතං සුචුච්චිතං සුච්චුතං විසංයුතං රූපෙහි. යෙ ව රූපපච්චයා උපපජ්ජන්ති ආසවා විසාතා පරිලාභා, මුක්තො සො තෙහි න සො තං වෙදනා වෙදෙති. ඉදමකඛාතං රූපානා නිසරණං,

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති, (මෙමත්‍රිධ්‍යානයෙන් නැගී සිට) ව්‍යාපාදය මෙතෙහි කරන භික්ෂුහු හේ සිත ව්‍යාපාදයෙහි නො පිවිසෙයි, ව්‍යාපාදයෙහි නො පහදී, ව්‍යාපාදයෙහි නොසිටී, ව්‍යාපාදයෙහි නො ඇලෙයි. වැලි දු අව්‍යාපාදය (මෙමත්‍රිය) මෙතෙහි කරන ඔහු හේ සිත අව්‍යාපාදයෙහි (මෙමත්‍රිධ්‍යානයෙහි) පිවිසෙයි, එහි සිටියි, එහි ඇලෙයි. ඔහු හේ ඒ සිත (මෙක් අරමුණෙහි) මනා ව ගියේ, මනා ව වැඩුණේ, (ව්‍යාපාදය කෙරෙන්) මොනොවට නැගී සිටියේ, (ව්‍යාපාදය කෙරෙන්) මොනොවට මිදුණේ, ව්‍යාපාදය කෙරෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. ව්‍යාපාද හේතුවෙන් යම් ආසුච කෙනෙක්, යම් දුක් කෙනෙක්, යම් යම් පරිදහ (දුවිලි) කෙනෙක් උපද්‍යානු නම් ඔවුන් ගෙන් හේ මිදුණේ වෙයි. හේ ඒ (ව්‍යාපාද වේදනා ද එහි විපාක වූ පරිදහ වේදනා ද යන ද්විවිධ) වේදනා නො විදී. මෙය ව්‍යාපාදයා හේ නිඃසරණ යැ (විසංයොගයා) යි කියන ලදී.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති, (කරුණාධ්‍යානයෙන් නැගී සිට) විහිංසාව මෙතෙහි කරන භික්ෂුහු හේ සිත විහිංසායෙහි නො පිවිසෙයි, විහිංසායෙහි නො පහදී, විහිංසායෙහි නො සිටී, විහිංසායෙහි නො ඇලෙයි. වැලි අවිහිංසාව (කරුණාව) මෙතෙහි කරන ඔහුහේ සිත අවිහිංසායෙහි (කරුණා ධ්‍යානයෙහි) පිවිසෙයි, එහි සිටියි, එහි ඇලෙයි. ඔහුහේ ඒ සිත (කරුණා අරමුණෙහි) මොනොවට ගියේ, මොනොවට වැඩුණේ (විහිංසාව කෙරෙන්) මොනොවට නැගී සිටියේ, මොනොවට මිදුණේ මොනොවට වෙන් වූයේ වෙයි. විහිංසා හේතුවෙන් යම් ආසුච කෙනෙක්, යම් (විහිංසා වේදනා විහිංසා විපාක පරිදහ යැ යි) විවිධ වේදනා කෙනෙක් උපද්‍යානු නම්, හෙ තෙමේ ඔවුන් කෙරෙන් මිදෙයි. හේ ඒ වේදනා නො විදී. මෙය විහිංසාව හේ නිඃසරණයැ (විසංයොගයා) යි කියන ලදී.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති (අරුපධ්‍යානයෙන් නැගී සිට) රූපයන් මෙතෙහි කරන භික්ෂුහු හේ සිත රූපයන්හි නො පිවිසෙයි, නො පහදියි, නො සිටියි, නො ඇලෙයි. අරුප ධ්‍යානය මෙතෙහි කරන ඔහු හේ සිත අරුපධ්‍යානයෙහි පිවිසෙයි, පහදී සිටියි, ඇලෙයි. ඔහු හේ ඒ සිත (අරුප අරමුණෙහි) මොනොවට ගියේ, මොනොවට වැඩුණේ, රූපයන් කෙරෙන් මොනොවට නැගී සිටියේ, මොනොවට මිදුණේ, මොනොවට වෙන් වූයේ වෙයි. රූප හේතුවෙන් යම් ආසුච කෙනෙක්, දුක් කෙනෙක්, පරිදහ (දුවිලි) කෙනෙක් උපද්‍යානු නම්, හෙ තෙමේ ඒ වේදනා නො විදී. මෙය රූපයන්හේ නිඃසරණයැ යි කියන ලදී.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො සකකායං මනසිකරොතො සකකායෙ විතං න පසඛදානි නපපයීදති න සනතිටයති න විවුචචති, සකකායනිරොධං ඛො පනස මනසිකරොතො සකකායනිරොධෙ විතං පසඛදානි පයීදති සනතිටයති විවුචචති. තස තං විතං සුගතං සුභාවිතං, සුචුට්ඨිතං සුචිමුත්තං විසංයුතං සකකායෙන. යෙ ව සකකායපච්චයා උපපජ්ජන්ති ආසවා විසාතා පරිලාභා, මුදන්තා සො තෙභි න සො තං වෙදානං වෙදෙති. ඉදමකඛාතං සකකායස නිසාරණං.

පඤච විමුක්තායතනානි: ඉධාවුසො භික්ඛුනො සත්ථා ධම්මං දෙසෙති අඤ්ඤතරො වා ගරුච්ඡානිකො සමුභවාරි. යථා යථා ආවුසො භික්ඛුනො සත්ථා ධම්මං දෙසෙති අඤ්ඤතරො වා ගරුච්ඡානිකො සමුභවාරි, තථා තථා සො තස්මිං ධම්මෙ අත්ථපච්ඡිකංවෙදී ව භොති ධම්මපච්ඡිකංවෙදී ව. තස්ස අත්ථපච්ඡිකංවෙදීනො ධම්මපච්ඡිකංවෙදීනො පාමුජ්ජං ජායති, පමුදි- තස පිති ජායති, පිතිමනස කායො පසඤ්චිති. පසඤ්චිකායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිනො විතං සමාධියති. ඉදං පඨමං විමුක්තායතනං.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො න භව ඛො සත්ථා ධම්මං දෙසෙති අඤ්ඤතරො වා ගරුච්ඡානිකො සමුභවාරි. අපි ව ඛො යථාසුතං යථාපරි- යක්ඛං ධම්මං විජාඤ්ඤා පරෙසං දෙසෙති. යථා යථා ආවුසො භික්ඛු යථාසුතං යථාපරියක්ඛං ධම්මං විජාඤ්ඤා පරෙසං දෙසෙති, තථා තථා සො තස්මිං ධම්මෙ අත්ථපච්ඡිකංවෙදී ව තෙන ධම්මපච්ඡිකංවෙදී ව. තස්ස අත්ථ පච්ඡිකංවෙදීනො ධම්මපච්ඡිකංවෙදීනො පාමුජ්ජං ජායති, පමුදිතස්ස පිති ජායති, පිතිමනස කායො පසඤ්චිති, පසඤ්චිකායො සුඛං වෙදෙති සුඛිනො විතං සමාධියති. ඉදං දුතියං විමුක්තායතනං.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්නි, (පලසමවතින් නැගී සිට) සත්කාය-ය (උපාදානස්කන්ධ පස) මෙනෙහි කරන (ගුණික විදර්ශක රහත්) මහණ-හට සත්කායයෙහි (පංච උපාදානස්කන්ධයෙහි) සිත නො පිවිසෙයි, නො පහදී, නො සිටී, නො ඇලෙයි. වැලි සත්කාය නිරෝධය (නිවන) මෙනෙහි කරන ඔහු ගේ සිත සත්කාය නිරෝධයෙහි (නිවනෙහි) පිවිසෙයි, පහදී, රැදී සිටී, ඇලෙයි. ඔහුගේ ඒ සිත (නිවන් අරමුණෙහි) මොනොවට ගියේ, මොනොවට වැඩුණේ, සත්කායය (උපාදානස්කන්ධය) කෙරෙන් මොනො-වට නැගී සිටියේ, මොනොවට මිදුණේ, විසංයුක්ත (වෙන් වූයේ) වෙයි. සත්කායප්‍රත්‍යයයෙන් (උපාදාන ස්කන්ධ හේතු කොට ගෙන) යම් ආසුච කෙනෙක්, යම් සුක් කෙනෙක්, යම් පරිදහ (දැවිලි) කෙනෙක් උපදානාසු නම්, හේ ඔවුන් ගෙන් මිදුණේ වෙයි. මෙය සත්කායයා ගේ නි:සරණය (උපාදාන ස්කන්ධයන්ගේ විසංයෝගය) යැ යි කියන ලදී.

විමුක්තායතන (මිදීමට කරුණු) පසෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණක් හට ශාස්තෘ තෙමේ හෝ ගුරු තන්හි සිටි සබ්‍රමසරුවෙක් හෝ දහම් දෙසයි. ඇවැත්නි, ශාස්තෘ තෙමේ හෝ ගුරු තන්හි සිටි සබ්‍රමසරුවෙක් හෝ යම් යම් සේ එ මහණහට දහම් දෙසා ද, ඒ ඒ පරිද්දෙන් හෙ තෙම ඒ ධර්මයෙහි අරුත් දැනගන්නේ ද වෙයි, පාළිය දැනගන්නේ ද වෙයි. අරුත් දන්නා පෙළ දන්නා ඔහුට ප්‍රමෝදය (සතුට) උපදී. සතුටු වූවහුට ප්‍රීතිය උපදී. ප්‍රීති සිතැත්තහු ගේ නාම කය සංහිදෙයි. සංහිදුණු නාම කය ඇත්තේ සුව වීදී. සුව ඇත්තහු ගේ සිත එකඟ වෙයි. මේ පළමු විමුක්තා-යතනය යැ.

තව ද අනෙකෙකි. ඇවැත්නි, මහණකුහට ශාස්තෘ තෙමේ දහම් නො ම දෙසයි, ගුරුතන්හි වූ අන් සබ්‍රමසරුවෙකුත් දහම් නො ම දෙසයි. එතෙකුදු වුවත් ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි ඒ ධර්මය විස්තර වශයෙන් අනුනට දෙසයි. ඇවැත්නි, මහණ යමසේ යමසේ තමා ඇසු පරිදී පුහුණු කළ පරිදි විස්තර වශයෙන් අනුනට දහම් දෙසන්නේ ද එසේ එසේ හේ ඒ ධර්මයෙහි අරුත් දැනගන්නේ ද පෙළ දැනගන්නේ ද වෙයි. අරුත් දැනගන්නාවූ පෙළ දැනගන්නාවූ ඔහුට සතුට උපදී. සතුටු වූවහුට ප්‍රීතිය උපදී, ප්‍රීතියට පැමිණි සිතැත්තහු ගේ නාම කය සංහිදේ. සංහුන් නාම කය ඇත්තේ සුව වීදී. සුව විදින්නහු ගේ සිත එකඟ වෙයි. මේ දෙවෙනි විමුක්-තායතනය යැ.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො න හෙව ඛො සස්ථා ධම්මං දෙසෙති අඤ්ඤතරො වා ගරුට්ඨානිකො සමුභමචාරී, නාපි යථාසුතං යථාපරියතං ධම්මං විස්ථාරෙන පරෙසං දෙසෙති, අපි ච ඛො යථාසුතං යථාපරියතං ධම්මං විස්ථාරෙන සජ්ඣායං කරොති. යථා යථාවුසො භික්ඛු යථාසුතං යථාපරියතං ධම්මං විස්ථාරෙන සජ්ඣායං කරොති, තථා තථා සො තසමී ධම්මෙ අස්ථපට්ඨංවෙදී ච භොති ධම්මපට්ඨංවෙදී ච. තස අස්ථපට්ඨංවෙදිනො ධම්මපට්ඨංවෙදිනො පාමුජ්ජං ජායති, පමුදිතසස පිති ජායති, පිතිමනසස කායො පසසමහති, පසසඛකායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිනො විතං සමාධියති. ඉදං තතියං විමුත්තායතනං.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො න හෙව ඛො සස්ථා ධම්මං දෙසෙති අඤ්ඤතරො වා ගරුට්ඨානිකො සමුභමචාරී, නාපි යථාසුතං යථාපරියතං ධම්මං විස්ථාරෙන පරෙසං දෙසෙති, නාපි යථාසුතං යථාපරියතං ධම්මං විස්ථාරෙන සජ්ඣායං කරොති, අපි ච ඛො යථාසුතං යථාපරියතං ධම්මං වෙතසා අනුවිතකෙකති අනුවිචාරෙති මනසානුපෙකති. යථා යථා ආවුසො භික්ඛු යථාසුතං යථාපරියතං ධම්මං වෙතසා අනුවිතකෙකති අනුවිචාරෙති මනසානුපෙකති, තථා තථා සො තසමී ධම්මෙ අස්ථපට්ඨංවෙදී ච භොති ධම්මපට්ඨංවෙදී ච. තස අස්ථපට්ඨංවෙදිනො ධම්මපට්ඨංවෙදිනො පාමුජ්ජං ජායති, පමුදිතසස පිති ජායති පිතිමනසස කායො පසසමහති පසසඛකායො සුඛං වෙදෙති සුඛිනො විතං සමාධියති. ඉදං චතුස්ථං විමුත්තායතනං.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො නහෙව ඛො සස්ථා ධම්මං දෙසෙති අඤ්ඤතරො වා ගරුට්ඨානිකො සමුභමචාරී නාපි යථාසුතං යථාපරියතං ධම්මං විස්ථාරෙන පරෙසං දෙසෙති, නාපි යථාසුතං යථාපරියතං ධම්මං විස්ථාරෙන සජ්ඣායං කරොති, නාපි යථාසුතං යථාපරියතං ධම්මං වෙතසා අනුවිතකෙකති අනුවිචාරෙති මනසානුපෙකති, අපි ච ඛො අඤ්ඤතරං සමාධිගිමිතං සුභග්ගිතං භොති සුමනසිකතං, සුපධාරිතං සුපට්ඨිදධං පඤ්ඤය, යථා යථා ආවුසො භික්ඛුනො අඤ්ඤතරං සමාධිගිමිතං සුභග්ගිතං භොති සුමනසිකතං සුපධාරිතං සුපට්ඨිදධං පඤ්ඤය, තථා තථා සො තසමී ධම්මෙ අස්ථපට්ඨංවෙදී ච භොති ධම්මපට්ඨංවෙදී ච. තස අස්ථපට්ඨංවෙදිනො ධම්මපට්ඨංවෙදිනො පාමුජ්ජං ජායති, පමුදිතසස පිති ජායති පිතිමනසස කායො පසසමහති, පසසඛකායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිනො විතං සමාධියති. ඉදං පඤ්ඤමං විමුත්තායතනං.

තව ද අනෙකෙකි. ඇවැත්නි, මහණකුහට ශාස්තෘ තෙමේ හෝ අන් කිසි ගුරු තන්හි වූ සබරමසරුවෙක් හෝ නො ම දහම දෙසයි. ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි අනුනට විස්තර වශයෙන් දහම නො ද දෙසයි. එතෙ-
කුදු වුවත් ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි ධර්මය විස්තරයෙන් ස්වාධ්‍යාය කෙරෙයි (පුන පුනා කියයි). ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි මේ පරිද්දෙන් යම් සේ ධර්මය විස්තරයෙන් ස්වාධ්‍යාය කෙරෙයි ද එසේ එසේ හේ එ දහමෙහි අරුත් දැනගන්නේ ද පෙළ දැනගන්නේ ද වෙයි. අරුත් දැනගන්නා පෙළ දැනගන්නා ඔහුට සතුට උපදී. සතුටු වූවහුට ප්‍රීතිය උපදී. ප්‍රීතිය උපන් සිතැත්තහු ගේ නාම කය සංහිදෙයි. සංහුන් නාම කය ඇත්තේ සුව වීදී. සුව විදුනාහු ගේ සිත එකඟ වෙයි. මේ තෙවෙනි විචුක්තෘයතනය යැ.

තව ද අනෙකෙකි. ඇවැත්නි, ශාස්තෘ තෙමේ හෝ ගුරුතන්හි වූ කිසි සබරමසරුවෙක් හෝ නො ම දහම දෙසයි. ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි ධර්මය විස්තරයෙන් අනුනට නො ද දෙසයි. ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි ධර්මය විස්තරයෙන් නො ද ස්වාධ්‍යායනය කෙරෙයි. වැලි, ඇසු පරිදි ප්‍රගුණ කළ පරිදි ධර්මය සිතින් පුන පුනා කල්පනා කෙරෙයි, පුන පුනා විමසයි, පුන පුනා සිතින් සලකා බලයි. ඇවැත්නි, ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි ධර්මය යම්සේ යම්සේ පුන පුනා සිතින් කල්පනා කෙරේ ද, පුන පුනා විමසා ද, පුන පුනා සිතින් බලා ද, එසේ එසේ හෙ තෙම ඒ ධර්මයෙහි අරුත් දැනගන්නේ ද පෙළ දැනගන්නේ ද වෙයි. අරුත් දැනගන්නා පෙළ දැනගන්නා ඔහුට සතුට උපදී. සතුටු වූවහුට ප්‍රීතිය උපදී. ප්‍රීතියට පැමිණි සිතැත්තහු ගේ නාම කය සංසිදෙයි. සංසුන් කාම කය ඇත්තේ සුව වීදී. සුව ඇත්තහු ගේ සිත එකඟ වෙයි. මේ සතර වන විචුක්තෘයතනය යැ.

තව ද අනෙකෙකි. ඇවැත්නි, ශාස්තෘ තෙමේ හෝ ගුරු තන්හි සිටි කිසි සබරමසරුවෙක් හෝ මහණහට නො ම දහම දෙසයි, මහණ තෙම දහම ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි විස්තරයෙන් නො ද දෙසයි. ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි දහම විස්තර විසින් නො ද ස්වාධ්‍යායනය කෙරෙයි. ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි ධර්මය සිතින් පුන පුනා නො ම කල්පනා කෙරෙයි, නො ම විමසයි, පුන පුනා සිතින් නො ද බලයි. වැලියු ඔහු විසින් එක්තරා සමාධියෙක් (ගුරුහු ගෙන් කමටහන් උගන්නා හා ම) මොනොවට උගන්නා ලද්දේ, මොනොවට මෙනෙහි කරන ලද්දේ, ප්‍රඥා-
යෙන් මොනොවට සලකා බලන ලද්දේ, මොනොවට පිළිවිදුනා ලද්දේ වෙයි. ඇවැත්නි, යම් යම් පරිද්දෙන් මහණහු විසින් එක්තරා සමාධියෙක් මොනොවට උගන්නා ලද්දේ, මොනොවට මෙනෙහි කරන ලද්දේ, ප්‍රඥායෙන් මොනොවට සලකා බලන ලද්දේ, මොනොවට පිළිවිදුනා ලද්දේ වේ ද, ඒ ඒ පරිද්දෙන් හෙ තෙම ඒ ධර්මයෙහි අරුත් දැන්ගේ ද පෙළ දැන්ගේ ද වෙයි. අරුත් දන්නා, පෙළ දන්නා ඔහුට සතුට උපදී. සතුටු වූවහුට ප්‍රීතිය උපදී. ප්‍රීතියට පත් සිතැත්තහු ගේ නාම කය සංහිදේ. සංහුන් නාම කය ඇත්තේ සුව වීදී. සුව විදුනාහු ගේ සිත එකඟ වෙයි. මේ පස්වන විචුක්තෘයතනය යැ.

පඤ්ච විමුක්තිපරිපාචනියා සඤ්ඤා: අනිච්චසඤ්ඤා, අනිච්ච දුක්ඛ-
සඤ්ඤා, දුක්ඛ අනත්තසඤ්ඤා, පහතසඤ්ඤා, විරාගසඤ්ඤා.

ඉමෙ ඛො ආච්චසො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරභතා සමො-
සමබ්බුදෙධිත පඤ්ඤා ධම්මො සම්මදසකිතා. තස්ස සබ්බෙ භෙව සඛතායිතබ්බං
-පෙ- අස්ථාය භිතාය සුඛාය දෙවම්භුසසානං.

ජකකං

12. අස්ථි ඛො ආච්චසො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරභතා
සමො සමබ්බුදෙධිත ජ ධම්මො සම්මදසකිතා. තස්ස සබ්බෙ භෙව සඛතායිතබ්බං
-පෙ- අස්ථාය භිතාය සුඛාය දෙවම්භුසසානං. කතමෙ ජ:

ජ අජ්ඣත්තිකානි ආයතනානි: වසඛායතනං, සොධායතනං, ඝානා-
යතනං. ජීව්හායතනං, කායායතනං, මනායතනං.

ජ බාහිරානි ආයතනානි: රූපායතනං, සඤ්ඤායතනං, ගන්ධායතනං, රසා-
යතනං. ඵොච්චබ්බායතනං, ධම්මායතනං.

ජ විඤ්ඤාණකායා: වක්ඛුච්චිඤ්ඤාණං, සොතච්චිඤ්ඤාණං, ඝානච්චිඤ්ඤාණං
ජීව්හාච්චිඤ්ඤාණං, කායච්චිඤ්ඤාණං, මනොච්චිඤ්ඤාණං.

ජ ඵසසකායා: වක්ඛුසම්මපෙසා, සොතසම්මපෙසා, ඝානසම්මපෙසා,
ජීව්හාසම්මපෙසා, කායසම්මපෙසා, මනොසම්මපෙසා.

ජ වෙදනාකායා: වක්ඛුසම්මසසරා වෙදනා, සොතසම්මසසරා වෙදනා,
ඝානසම්මසසරා වෙදනා, ජීව්හාසම්මසසරා වෙදනා, කායසම්මසසරා වෙදනා,
මනොසම්මසසරා වෙදනා.

ජ සඤ්ඤාකායා: රූපසඤ්ඤා, සඤ්ඤාසඤ්ඤා, ගන්ධසඤ්ඤා, රසසඤ්ඤා,
ඵොච්චබ්බසඤ්ඤා, ධම්මසඤ්ඤා.

විමුක්තිපාරිපවනිය (රහත් බව මුහුකුරුවන) සංඥ පසෙක: අනිත්‍ය සංඥව (අනිත්‍යානුදර්ශන ඥානයෙහි උපන් සංඥව) අනිත්‍යයෙහි දු:ඛ-සංඥව (අනිත්‍ය දය දුක් වශයෙන් දක්නා නුවණෙහි උපන් සංඥව) දුකෙහි අනාත්මසංඥව (දුක් වූ දය අනාත්ම වශයෙන් දක්නා නුවණෙහි උපන් සංඥව) ප්‍රභාණසංඥව (කෙලෙසුන් ප්‍රභීණ කිරීම පුන පුනා දක්නා නුවණෙහි උපන් සංඥව), වීරාග සංඥව (පංචවිධ වීරාගය ම අරමුණු කොට උපන් සංඥව).

ආවැත්නි, මෙසේ ම දන්තා දක්නා අර්හත් සමාක් සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මේ පස් දෙනෙක් දහම්හු මොනොවට වදරන ලද්දහ. එහි සියල්ලන් විසින් ම සමග වැ ගැඹිය යුතු එය දෙව මිනිස්තට යහපත පිණිස වැඩ පිණිස සුව පිණිස වන්නේ ය.

පවිකය

12. ආවැත්නි, දන්තා දක්නා අර්හත් වූ සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍ය-වතුන් වහන්සේ විසින් සදෙනෙක් ධර්මයෝ මොනොවට වදරන ලද්දහු ආත. එහි සියල්ලන් විසින් සමග ව ගැඹිය යුතු එය දෙව මිනිස්-තට යහපත පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය. කවර ස දෙනෙක් ධර්මයෝ ද යත්:

ආධ්‍යාත්මික ආයතන සයෙක: වක්ඝුරායතනය ශ්‍රොත්‍රායතනය, ස්‍රාණායතනය, ජිහ්වායතනය, කායායතනය, මන ආයතනය.

බාහිර ආයතන සයෙක: රූපායතනය, ශබ්දායතනය ගන්ධායතනය, රසායතනය, ස්ප්‍ර්ෂ්ටව්‍යායතනය, මන ආයතනය.

විඤ්ඤාකාය (විඤ්ඤාසමූහ) සයෙක: වක්ඝුර්විඤ්ඤාය, ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤාය, ස්‍රාණවිඤ්ඤාය, ජිහ්වාවිඤ්ඤාය, කායවිඤ්ඤාය, මනොවිඤ්ඤාය.

ස්පර්ශකාය (ස්පර්ශ සමූහ) සයෙක: වක්ඝු: සංස්පර්ශය (ආස ආසුරු කළ ස්පර්ශය) ශ්‍රොත්‍රසංස්පර්ශය, ස්‍රාණසංස්පර්ශය, ජිහ්වාසංස්පර්ශය, කායසංස්පර්ශය, මන:සංස්පර්ශය.

වේදනාකාය (වේදනා සමූහ) සයෙක: වක්ඝුස්පර්ශයෙන් උපදනා වේදනාව, ශ්‍රොත්‍ර ස්පර්ශයෙන් උපදනා වේදනාව, ස්‍රාණස්පර්ශයෙන් උපදනා වේදනාව, ජිහ්වාස්පර්ශයෙන් උපදනා වේදනාව, කායස්පර්ශයෙන් උපදනා වේදනාව, මන:ස්පර්ශයෙන් උපදනා වේදනාව.

සංඥකාය සයෙක: රූපසංඥාව, ශබ්දසංඥාව, ගන්ධසංඥාව, රස-සංඥාව, ස්ප්‍ර්ෂ්ටව්‍යසංඥාව, ධර්මසංඥාව.

ඡ සඤ්චතනාකායා: රූපසඤ්චතනා, සඤ්චසඤ්චතනා, ගන්ධසඤ්චතනා, රසසඤ්චතනා, ඵොට්ඨධ්වසඤ්චතනා, ධම්මසඤ්චතනා.

ඡ තණ්හාකායා: රූපතණ්හා, සඤ්චතණ්හා, ගන්ධතණ්හා, රසතණ්හා, ඵොට්ඨධ්වතණ්හා, ධම්මතණ්හා.

ඡ අගාරවා: ඉධාච්චසො භික්ඛු සඤ්චරි අගාරවො විහරති අපපතිස්සවො, ධම්මෙ අගාරවො විහරති අපපතිස්සවො, සඤ්චෙ අගාරවො විහරති අපපතිස්සවො, සික්ඛාය අගාරවො විහරති අපපතිස්සවො, අපමාදෙ අගාරවො විහරති අපපතිස්සවො, පටිසඤ්චාරෙ අගාරවො විහරති අපපතිස්සවො,

ඡ ගාරවා: ඉධාච්චසො භික්ඛු සඤ්චරි සගාරවො විහරති සපපතිස්සවො, ධම්මෙ සගාරවො විහරති සපපතිස්සවො, සඤ්චෙ සගාරවො විහරති සපපතිස්සවො, සික්ඛාය සගාරවො විහරති සපපතිස්සවො, අපමාදෙ සගාරවො විහරති සපපතිස්සවො, පටිසඤ්චාරෙ සගාරවො විහරති සපපතිස්සවො.

ඡ සොමනසසුපච්චාරා: චක්ඛුතා රූපං දිස්වා සොමනසසට්ඨානියං රූපං උපච්චරති. සොතෙන සඤ්චං සුඤ්චා -පෙ- ඝාතෙන ගන්ධං ඝාගිඤ්චා -පෙ- ජිව්හාය රසං ඝාගිඤ්චා -පෙ- කායෙන ඵොට්ඨධ්වං චුඤ්චා -පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය සොමනසසට්ඨානියං ධම්මං උපච්චරති.

ඡ දෙමනසසුපච්චාරා: චක්ඛුතා රූපං දිස්වා දෙමනසසට්ඨානියං රූපං උපච්චරති -පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය දෙමනසසට්ඨානියං ධම්මං උපච්චරති.

ඡ උපෙකඤ්චාපච්චාරා: චක්ඛුතා රූපං දිස්වා උපෙකඤ්චානියං රූපං උපච්චරති -පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය උපෙකඤ්චානියං¹ ධම්මං උපච්චරති.

1. උපෙකඤ්චානියං (ඡෙසං)

සඤ්චේතනා සයෙක: රූපසඤ්චේතනා, ශබ්දසංචේතනා, ගන්ධසඤ්චේතනා, රසසඤ්චේතනා, ස්ප්‍රෂ්ඨව්‍යාසංචේතනා, ධර්මසඤ්චේතනා.

තෘෂ්ණාකාය සයෙක: රූපතෘෂ්ණා, ශබ්දතෘෂ්ණා, ගන්ධතෘෂ්ණා, රසතෘෂ්ණා, ස්ප්‍රෂ්ඨව්‍යාතෘෂ්ණා, ධර්මතෘෂ්ණා.

ගෞරව සයෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණෙක් ශාස්තෘහු කෙරෙහි ගෞරව නැත්තේ, යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි, ධර්මයෙහි ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි, සධ්‍යයා කෙරෙහි ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි, ශික්ෂාව කෙරෙහි ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි, අප්‍රමාද ගුණයෙහි ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි. ප්‍රතිසංස්ථාරයෙහි (පිළිසදරෙහි) ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි.

ගෞරව සයෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙම ශාස්තෘහු කෙරෙහි ගෞරව ඇත්තේ යටත් පැවැතුම් ඇත්තේ වෙසෙයි, ධර්මයෙහි ගෞරව ඇත්තේ යටත් පැවැතුම් ඇත්තේ වෙසෙයි, සධ්‍යයා කෙරෙහි ගෞරව ඇත්තේ යටත් පැවැතුම් ඇත්තේ වෙසෙයි, ශික්ෂාවෙහි ගෞරව ඇත්තේ යටත් පැවැතුම් ඇත්තේ වෙසෙයි, අප්‍රමාදයෙහි ගෞරව ඇත්තේ යටත් පැවැතුම් ඇත්තේ වෙසෙයි. ප්‍රතිසංස්ථාරයෙහි (පිළිසදරෙහි) ගෞරව ඇත්තේ යටත් පැවැතුම් ඇත්තේ වෙසෙයි.

සොමනස්සුපච්චාරයෝ (සොමනස් සහගත විචාරණයෝ) ස දෙනෙක: ඇයින් රූපයක් දක සොමනසට කරුණු වූ රූපයෙකැ යි (කල්පනා කොට) පිරිසිදි යි, කනිත් හඬක් අසා සොමනසට කරුණු වූ හඬකැ යි පිරිසිදියි. නැහැයෙන් ගඳක් අගා සොමනසට කරුණු වූ ගඳෙකැ යි පිරිසිදියි, දිවෙන් රසක් විඳ සොමනසට කරුණු වූ රසයෙකැ යි පිරිසිදියි, කයින් හැපෙන දැයක් පැහැසැ සොමනසට කරුණු වූ සප්‍රෂ්ඨව්‍යාසෙකැ යි පිරිසිදියි. මනසින් දහමක් සිතා සොමනසට කරුණු වූ දහමෙකැ යි පිරිසිදියි.

දෙමනස්සුපච්චාරයෝ (දෙමනස් සහගත විචාරණයෝ) ස දෙනෙක: ඇයින් රූපයක් දක දෙමනසට කරුණු වූ රූපයෙකැ යි පිරිසිදියි, කනිත් හඬක් අසා දෙමනසට කරුණු වූ හඬකැ යි පිරිසිදියි, නැහැයෙන් ගඳක් අගා දෙමනසට කරුණු වූ ගඳෙකැ යි පිරිසිදියි, දිවෙන් රසක් විඳ දෙමනසට කරුණු වූ රසෙකැ යි පිරිසිදියි, කයින් හැපෙන දැයක් පැහැසැ දෙමනසට කරුණු වූ සප්‍රෂ්ඨව්‍යාසෙකැ යි පිරිසිදියි, මනසින් දහමක් සිතා දෙමනසට කරුණු වූ දහමෙකැ යි පිරිසිදියි.

උපෙක්ඛුපච්චාරයෝ (උපෙක්ෂා සහගත විචාරණයෝ) ස දෙනෙක: ඇයින් රූපයක් දක උපෙක්ෂාවට කරුණු වූ රූපයෙකි යි පිරිසිදි. කනිත් හඬක් අසා උපෙක්ෂාවට කරුණු වූ හඬකැ යි පිරිසිදි, නැහැයෙන් ගඳක් අගා උපෙක්ෂාවට කරුණු වූ ගඳෙකැ යි පිරිසිදි, දිවෙන් රසක් විඳ උපෙක්ෂාවට කරුණු වූ රසෙකැ යි පිරිසිදි. කයින් හැපෙන දැයක් පැහැසැ උපෙක්ෂාවට කරුණු වූ ස්ප්‍රෂ්ඨව්‍යාසෙකැ යි පිරිසිදි. මනසින් දහමක් සිතා උපෙක්ෂාවට කරුණු වූ දහමෙකැ යි පිරිසිදියි.

ඡ සාරානියා ධම්මා: ඉධාචුසො භික්ඛුනො මෙත්තං කායකමමං පච්චුපට්ඨිතං හොති සබ්බභවාරිසු ආචී¹ වෙච රහො ව. අයමපි ධම්මො සාරානියො පියකරණො ගරුකරණො, සංගහාය අච්චාදය අච්චෙසාය සාමග්ගියා එකීභාවාය සංවත්තති.

සුත ව පරං ආචුසො භික්ඛුනො මෙත්තං වචීකමමං -පෙ-

මෙත්තං මනොකමමං පච්චුපට්ඨිතං හොති සබ්බභවාරිසු ආචී වෙච රහො ව, අයමපි ධම්මො සාරානියො -පෙ- එකීභාවාය සංවත්තති.

සුත ව පරං ආචුසො භික්ඛුනො යෙ තෙ ලාභා ධම්මිකා ධම්මලඤ්ඤා අත්තමසො පත්තපරියාපත්තමත්තමපි, තථාරුපෙහි ලාභෙහි අපච්චිභත්තභොගී හොති සීලවනෙහි සබ්බභවාරිහි සාධාරණභොගී, අයමපි ධම්මො සාරානියො පියකරණො ගරුකරණො, සඛ්ඛහාය ච්චාදය අච්චෙසාය සාමග්ගියා එකීභාවාය සංවත්තති.

සුත ව පරං ආචුසො භික්ඛු යානි තානි සීලානි අබ්බොති අච්ඡ්ඤ්ඤානි අසබ්බලානි අකමමාසානි භුජ්ඣසානි විඤ්ඤපසසානි අපරාමඤ්ඤානි සමාධි-සංවත්තනිකානි තථාරුපෙසු සීලෙසු සීලසාමඤ්ඤගතො විහරති සබ්බභවාරිහි ආචී වෙච රහො ව, අයමපි ධම්මො සාරානියො -පෙ- එකීභාවාය සංවත්තති.

සුත ව පරං ආචුසො භික්ඛු යායං දිට්ඨි අරියා නිය්‍යාණිකා නිය්‍යාති තකකරසස සමමා දුක්ඛකඛයාය, තථා රූපාය දිට්ඨියා දිසාට්ඨිමඤ්ඤගතො විහරති සබ්බභවාරිහි ආචී වෙච රහො ව. අයමපි ධම්මො සාරාණියො පියකරණො ගරුකරණො සඛ්ඛහාය අච්චාදය අච්චෙසාය සාමග්ගියා එකීභාවාය සංවත්තති.

ඡ විචාදමුලානි: ඉධාචුසො භික්ඛු කොධනො හොති උපනාහී. යො සො ආචුසො භික්ඛු කොධනො හොති උපනාහී, යො සසුරි පි අගාරවො විහරති අපච්චිසාවො, ධම්මෙ පි අගාරවො විහරති අපච්චිසාවො, සඛෙක පි අගාරවො විහරති අපච්චිසාවො, සිකකාය පි න පරිසුරකාරී හොති.

1. ආචී (මජ්ඣං)
2. පරිසුරිකාරී (සා. කම)

සාරානිය (සංරක්ෂණය) ධර්ම පසෙක; ඇවැත්නි, මෙහි මහණක්-
හුගේ මෙමුත්‍රී සහගත කායකර්මය සබරම්සරුවන් කෙරෙහි ප්‍රකට ව ද රහ-
යේද එළැඹ සිටියේ වෙයි. මේ සාරානිය ධර්මය ද... ප්‍රිය කරන
(ප්‍රිය කටයුත්තකු කරන), ගරුකරන (ගරු කටයුත්තකු කරන)
මේ සාරානිය ධර්මය ද සගැන්ම පිණිස, අවිවාදය පිණිස, සමගිය පිණිස
එකිභාවය (එක්මුතු බව) පිණිස පවතී.

ඇවැත්නි, තව ද මහණක්හු ගේ මෙමුත්‍රීසහගත වාක්කර්මය...

මෙමුත්‍රීසහගත මනා: කම්ම සබරම්සරුවන් කෙරෙහි ප්‍රකට වත් අප්‍රකට
වත් එළැඹ සිටියේ වෙයි ද, මේ සාරානිය ධර්මය ද ප්‍රිය කටයුත්තකු
කරන, ගරු කටයුත්තකු කරන, සංග්‍රහය පිණිස, අවිවාදය පිණිස,
නොවෙහෙස පිණිස, සමගිය පිණිස, එකිභාවය (එක්මුතුබව) පිණිස පවතී.

තව ද ඇවැත්නි, මහණහට දහැම වූ, දහැමින් ලද, යටත් පිරිසෙයින්
පාත්‍රයට අත්තර්ගත ප්‍රමාණ වූ ද යම් ලාභ කෙනෙක් වෙත් ද, එ බඳු වූ
ලාභයන්හි ආමිය විසින් ද පුද්ගල විසින් ද බෙදීමක් නැති ව පරිභොග
කරනුයේ සිල්වත් සබරම් සරුවන් හා සාධාරණ පරිභොගී ව වළඳන්නේ
වෙ ද, මේ සාරානිය ධර්මය ප්‍රිය කටයුතු බව ඇති කරන, ගරු කටයුතු
බව ඇති කරන, සංග්‍රහය පිණිස, අවිවාදය පිණිස, නොවෙහෙස පිණිස,
සමගිය පිණිස එකි භාවය (එක්මුතුබව) පිණිස පවතී.

තව ද ඇවැත්නි, අබණ්ඩ වූ මුලින් හෝ අගින් නොසිදුණු, අවිච්ඡ
වූ (මැදින් නො සිදුණු) අසබල වූ (පිළිවෙළින් සිකපද කිහිපයක් නො
සිදුණු) අකල්මාම වූ (අතරින් අතර සිකපද සිදී නොගිය) භූජිමා වූ
(තෘෂ්ණාදසකටයෙන් මිදුණු) ක්‍රවණැත්තන් විසින් පසස්නා ලද්ද වූ,
අපරාමාණට වූ (තෘෂ්ණාදෘෂ්ට්‍යාදියෙන් ස්පඨි නොකරන ලද), කිසිවකු
විසිනුත් දෙමාරොපණවගයෙන් ගැහැට කළ නොහැකි සේ වූ, සමාධිය පිණිස
පවත්නාවූ යම් ශීලධර්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මහණ තෙම එසේ වූ ශීල විෂයයෙහි
සබරම්සරුවන් හා ප්‍රකට ව ද අප්‍රකට ව ද ශීලසාමාන්‍යගත ව (ශීලයෙන්
සමාන බවට පැමිණියේ) වෙසේ ද, මේ සාරානිය ධර්මය ද එකිභාවය (එක-
මුතුබව) පිණිස පවතී.

තව ද ඇවැත්නි, ආර්ය වූ තෙතර්යාණික වූ යම්දාෂ්ටියෙක් එය පිළි-
පදනාහට මොනොවට දුක් නැසෙනු පිණිස පවතී ද මහණ තෙම එබඳු වූ
සමාග්දාෂ්ටියෙන් සබරම්සරුවන් හා ප්‍රකට ව ද අප්‍රකට ව ද දාෂ්ටියාමාන්‍ය
ගත වැ (දාෂ්ටියෙන් සමාන බවට පැමිණියෙක් වැ) වෙසෙයි ද, මේ සාරානිය
ධර්මය ද ප්‍රියකිය ඇති කරනුයේ, ගරු කටයුතු බව ඇතිකරනුයේ වෙයි. සංග්‍ර-
හය පිණිස අවිවාදය පිණිස, නොවෙහෙස පිණිස, එකිභාවය පිණිස පවතී.

විවාදමුල සයෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණෙක් කිපෙන සුලු ද වෙර
බැඳගන්නා සුලු ද වෙයි. ඇවැත්නි, යම් මහණෙක් කිපෙන සුලුත් වෙර
බදින සුලුත් වෙ නම්, හේ ශාස්තෘ කෙරෙහි ද ගෞරව නැත්තේ යටත්
පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි, ධර්මය කෙරෙහි ද ගෞරව නැත්තේ යටත්
පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි, සඩසයා කෙරෙහි ද ගෞරව නැත්තේ යටත්
පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි, ශික්ෂාවේද පරිපූරකාරී නො වෙයි.

යො සො ආචුසො භික්ඛු සඤ්චි අගාරවො විහරති අප්පති-
 ස්සවො, ධම්මෙ -පෙ- සඛෙඤ්චි -වෙ- සික්ඛාය න පරිසුරකාරී, යො සඛෙඤ්චි
 විවාදං ජනෙති, යො හොති විවාදෙ ඛුජනඅභිතාය ඛුජනඅසුඛාය
 ඛුජනො ජනස්ස අනාදාය අභිතාය දුක්ඛාය දෙවමනුස්සානං. එවරුප-
 ඤ්චෙ තුමෙහ ආචුසො විවාදමුලං අජ්ඣකං වා ඛෙඤ්චි වා සමනුප-
 සෙස්සාඨ, තත්ත තුමෙහ ආචුසො තස්සෙව පාපකස්ස විවාදමුලස්ස
 පහානාය වායමෙය්සාඨ. එවරුපඤ්චෙ තුමෙහ ආචුසො විවාදමුලං
 අජ්ඣකං වා ඛෙඤ්චි වා න සමනුපසෙස්සාඨ, තත්ත තුමෙහ ආචුසො
 තස්සෙව පාපකස්ස විවාදමුලස්ස ආයතිං අනවස්සවාය පටිපජ්ජෙය්සාඨ,
 එවමෙතස්ස පාපකස්ස විවාදමුලස්ස පහානං හොති. එවමෙතස්ස පාපකස්ස
 විවාදමුලස්ස ආයතිං අනවස්සවො හොති.

සුන ව පරං ආචුසො භික්ඛු මකඛී හොති පලායී -පෙ- ඉස්සති
 හොති මච්ඡරී -පෙ- සයො හොති මායාවි -පෙ- පාටිවෙජ්ජා හොති
 මච්ඡාද්ධි සන්ද්ධිපරාමායී හොති ආධානගාභී දුස්සට්ඨිත්ඤ්චි. යො සො
 ආචුසො භික්ඛු සන්ද්ධිපරාමායී හොති ආධානගාභී දුස්සට්ඨිත්ඤ්චි,
 යො සඤ්චි පි අගාරවො විහරති අප්පතිස්සවො, ධම්මෙපි අගාරවො
 විහරති අප්පතිස්සවො, සඛෙඤ්චි පි අගාරවො විහරති අප්පතිස්සවො,
 සික්ඛාය පි න පරිසුරකාරී හොති. යො සො ආචුසො භික්ඛු සඤ්චි
 අගාරවො විහරති අප්පතිස්සවො, ධම්මෙ අගාරවො විහරති අප්පතිස්සවො,
 සඛෙඤ්චි අගාරවො විහරති අප්පතිස්සවො, සික්ඛාය න පරිසුරකාරී, යො
 සඛෙඤ්චි විවාදං ජනෙති, යො හොති විවාදෙ ඛුජනඅභිතාය ඛුජනඅසුඛාය
 ඛුජනො ජනස්ස අනාදාය අභිතාය දුක්ඛාය දෙවමනුස්සානං. එවරුපං වෙ
 තුමෙහ ආචුසො විවාදමුලං අජ්ඣකං වා ඛෙඤ්චි වා සමනුපසෙස්සාඨ,
 තත්ත තුමෙහ ආචුසො තස්සෙව පාපකස්ස විවාදමුලස්ස පහානාය
 වායමෙය්සාඨ. එවරුපං වෙ තුමෙහ ආචුසො විවාදමුලං අජ්ඣකං වා
 ඛෙඤ්චි වා න සමනුපසෙස්සාඨ, තත්ත තුමෙහ ආචුසො තස්සෙව පාපකස්ස
 විවාදමුලස්ස ආයතිං අනවස්සවාය පටිපජ්ජෙය්සාඨ. එවමෙතස්ස පාපකස්ස
 විවාදමුලස්ස පහානං හොති, එවමෙතස්ස පාපකස්ස විවාදමුලස්ස ආයතිං
 අනවස්සවො හොති.

ඇවැත්නි, යම් මහණෙක් ශාස්තෘහු කෙරෙහි ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි ද, ධර්මය කෙරෙහි ... සඩසයා කෙරෙහි යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි ද, ශික්ෂාවෙහි පරිපූරකාරී නො වෙයි ද, හේ සහ මැද විවාද උපදවයි ද, - යම් විවාදයෙක් බොහෝ දෙනාට අවැඩ පිණිස, බොහෝ දෙනාට නොසැප පිණිස, බොහෝ දෙනාට අනාච්ච පිණිස වේ ද, දෙවිමිනිස්නට අහිත පිණිස දුක් පිණිස වේ ද එ බඳු විවාදයෙකි - ඇවැත්නි, ඉදින් මෙබඳු විවාද මූලයක් තමන් කෙරෙහි හෝ තමන් ගෙන් පිටත්හි හෝ දක්නාහු නම්, ඇවැත්නි, එහි තෙපි ලාමක වූ ඒ විවාද මූලය ම දුරුලනු පිණිස වැයම් කරවු. ඇවැත්නි, ඉදින් තෙපි මෙබඳු විවාදමූලයක් තමන් කෙරෙහි හෝ බැහැර හෝ නො දක්නාහු නම්, ඇවැත්නි, තෙපි එහි ලාමක වූ ඒ විවාදමූලය ම මත්තෙහි නො හටගැන්ම පිණිස පිළිපදනාහු නම්, මෙසේ මේ ලාමක විවාදමූලයා ගේ ප්‍රභාණය වෙයි, මෙසේ මේ ලාමක විවාද මූලයා ගේ මත්තෙහි නො ඉපදීම වෙයි.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්නි, මහණ තෙම මෙරමා ගුණ මකන සුලු වූයේ යුගග්‍රාහී (එකට එක කරන සුලු වූයේ) වේ. ... ඊෂ්ඨා කරන සුලු වූයේ මසුරු වූයේ වේ. ... කෙරුටික වූයේ කළ වරද සභොවන සුලු වේ. ... තමා කෙරෙහි නැති ගුණයෙහි බුහුමන් කැමැත්තේ මිසදිටු වේ, ... තමා ගත් දෘෂ්ටිය ම දැඩි කොට ගත්තේ දෘඩග්‍රාහී වූයේ ගන්නා ලද්ද බැහැර කරනු නො හැක්කේ වේ. ඇවැත්නි, යම් මහණෙක් තමා ගත් දෘෂ්ටිය ම දැඩි කොට ගත්තේ දෘඩග්‍රාහී වූයේ ගන්නා ලද්ද බැහැර කරනු නො හැක්කේ වේ ද, හේ ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි ද ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි, ධර්මය කෙරෙහි ද ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි, සඩසයා කෙරෙහි ද ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි, ශික්ෂායෙහි පරිපූරකාරී නො වෙයි. ඇවැත්නි, යම් මහණෙක් ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහිත් ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි ද, ධර්මය කෙරෙහිත් ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි ද, සඩසයා කෙරෙහිත් ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි ද, ශික්ෂායෙහි පරිපූරකාරීත් නො වෙයි ද, හේ සඩසයා අතුරෙහි විවාද උපදවයි. යම් විවාදයෙක් බොහෝ දෙනාට අහිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට නොසැප පිණිස, බොහෝ දෙනාට අවැඩ පිණිස, දෙවිමිනිස්නට අහිත පිණිස දුක් පිණිස වෙයි ද, එසේ වූ විවාදයෙකි. ඇවැත්නි, ඉදින් තෙපි මෙ බඳු විවාදමූලයක් තමන් කෙරෙහි හෝ බැහැර හෝ දක්නාහු නම්, ඇවැත්නි, එහි තෙපි ඒ ලාමක විවාද මූලය ම දුරු කරනු පිණිස වැයම් කරවු. ඇවැත්නි, ඉදින් මෙබඳු විවාදමූලයක් තමන් කෙරෙහි හෝ බැහැර හෝ නො දක්නාහු නම්, ඇවැත්නි, තෙපි එහි ඒ විවාද මූලය ම මත්තෙහි නො හට ගන්නා පිණිස පිළිපදවු. මෙසේ මේ ලාමක වූ විවාදමූලයා ගේ ප්‍රභාණය වේ, මෙසේ මේ ලාමක වූ විවාදමූලයා ගේ මත්තෙහි නො හටගැන්ම වේ.

ජ ධාතුයො: පඨවිධාතු ආපොධාතු, තෙජොධාතු, වායොධාතු, ආකාසධාතු, විශ්කුණධාතු.

ජ නිසසරණියා ධාතුයො: ඉධාචුසො හිකඤ්ච ඵවං වදෙය්‍යා: මෙතො හි ඛො මෙ ආචුසො වෙතොවිච්ඡන්ති භාවිතා ඛහුලිකතා යානිකතා වජ්ඣකතා අනුච්ඡිතා පරිචිතා සුසමාරඤ්ඛා. අථ ච පන මෙ ඛ්‍යාපාදෙ විතං පරියාදය තිඛ්ඪති ති, සො 'මා භෙවනති'සං වචනියො, මා'යසමා ඵවං අවච, මා හගවතං අභිතාවිකති, න හි සාධු හගවතො අභිහකඛානං, න හි හගවා ඵවං වදෙය්‍යා. අච්ඡානමෙතං ආචුසො අනවකාසො යං මෙතොය වෙතොවිච්ඡන්තියා භාවිතාය ඛහුලිකතාය යානිකතාය වජ්ඣකතාය අනුච්ඡිතාය පරිචිතාය සුසමාරඤ්ඛාය; අථ ච පනසං ඛ්‍යාපාදෙ විතං පරියාදය ධසකති ති නෙතං ධානං විජ්ජති. නිසසරණං හෙතං ආචුසො ඛ්‍යාපාදසං යදිදං මෙතො වෙතොවිච්ඡන්ති.

ඉධ පන ආචුසො හිකඤ්ච ඵවං වදෙය්‍යා:- කරුණා හි ඛො මෙ ආචුසො වෙතොවිච්ඡන්ති භාවිතා ඛහුලිකතා යානිකතා වජ්ඣකතා අනුච්ඡිතා පරිචිතා සුසමාරඤ්ඛා, අථ ච පන මෙ විභෙසා විතං පරියාදය තිඛ්ඪති ති, සො මා භෙවනති'සං වචනියො: මා'යසමා ඵවං අවච, මා හගවතං අභිතාවිකති, න හි සාධු හගවතො අභිහකඛානං, න හි හගවා ඵවං වදෙය්‍යා. අච්ඡානමෙතං ආචුසො අනවකාසො යං කරුණාය වෙතොවිච්ඡන්තියා භාවිතාය ඛහුලිකතාය යානිකතාය වජ්ඣකතාය අනුච්ඡිතාය පරිචිතාය සුසමාරඤ්ඛාය අථ ච පනසං විභෙසා විතං පරියාදය ධසකති ති නෙතං ධානං විජ්ජති. නිසසරණං හෙතං ආචුසො විභෙසාය යදිදං කරුණා වෙතොවිච්ඡන්ති.

ධාතු සයෙක: පාරිච්චි ධාතුව, අබ්ධාතුව, තේජො ධාතුව, වායු ධාතුව, ආකාශ ධාතුව, විඤ්ඤා ධාතුව.

නි:ශරණිය ධාතු (අකුසලින් නික්මුණු සච්චාච) සයෙක: 'ඇවැත්නි, එකාන්තයෙන් මා විසින් මෙමුත්‍රී විත්තවිමුක්තිය භාවිතය, බහුලී කාතය, යානසක් බදු ව කරන ලද්දේ ය. වාස්තුකාත ය (ප්‍රතිස්ථාවක් කරන ලද්දේ ය). අනුස්ථිත ය (සම්පූර්ණ කරන ලද්දේ ය), පරිචිත ය (පුරුදු කරන ලද්දේ ය), සුසමාරබ්ධ ය (මොනොවට සම්පූර්ණ කරන ලද්දේ ය). එතෙකුදු වුවත් වෙෂය මා සිත මැඩ ගෙන (ක්ෂිණ කොට) සිටී' යැ යි මෙහි මහණක් මෙසේ කියන්නේ නම්, හෙතෙම 'මෙසේ කියෑ යුතු, වන්නේය. ආයුෂ්මත් තෙමේ මෙසේ නො කියා වා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අභ්‍යාබ්‍යාන නො කෙරේ වා (දෙස් නො නඟා වා), භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අභ්‍යාබ්‍යාන කිරීම (දෙස් නැඟීම) නො මැනැව, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ නො වදනන සේක, ඇවැත්නි, මෙමුත්‍රී විත්ත විමුක්තිය (මෙක් වැඩීමෙන් අපිණා වශයෙන් ලත් ත්‍රික වතුෂ්කධ්‍යාන) භාවිත කරන ලද කල්හි, බහුලීකාත කල්හි, යානිකාත කල්හි, වාස්තුකාත කල්හි, අනුස්ථිත කල්හි, පරිචිත කල්හි, සුසමාරබ්ධ කල්හි, එසේ කරන ලද නුමුදු ව්‍යාපාදය ඔහුගේ සිත භාත්පසින් ගෙන (හෝ ඔහුගේ කුශල සිත ක්ෂිණ කොට) සිටී යන මෙය නො කරුණෙක, අවකාශ නැති එකෙක. මේ කාරණය නැත්තේ ය, ඇවැත්නි, මෙමුත්‍රී විත්ත විමුක්තිය යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය ව්‍යාපාදයාගේ නි:ශරණිය (නික්මීම) වේ' යැ යි මෙසේ ඔහුට කිය යුතු වන්නේ ය.

'ඇවැත්නි, මා විසින් කරුණා විත්තවිමුක්තිය භාවිතය (වඩන ලද්දේ ය), බහුලීකාත ය (නැවැත නැවැත කරන ලද්දේ ය), යානිකාත ය (යානසක් මෙන් කරන ලද්දේ ය), වාස්තුකාත ය (වාස්තුවක් හෙවත් ප්‍රතිස්ථාවක් කරන ලද්දේ ය), අනුස්ථිත ය (පරිපූර්ණ කරන ලද්දේ ය), පරිචිත ය (පුරුදු කරන ලද්දේ ය), සුසමාරබ්ධ ය (මොනොවට වඩන ලද්දේ ය), එතෙකුදු වුවත් විහිංසා වෙතනාව මා සිත භාත්පසින් ගෙන (හෝ මා කුසල් සිත ක්ෂිණ කොට ගෙන) සිටී යැ යි මහණෙක් මෙසේ කියන්නේ නම්, හෙ තෙම මෙසේ කිය යුතු (ඔහුට මෙසේ කියෑ යුතු) වන්නේ ය, ආයුෂ්මත් තෙමේ මෙසේ නො කියා වා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අභ්‍යාබ්‍යාන නො කෙරේ වා (දෙස් නො නඟා වා), භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අභ්‍යාබ්‍යාන කිරීම (දෙස් නැඟීම) නො මැනැව, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ නො වදනන සේක. ඇවැත්නි, කරුණා විත්තවිමුක්තිය වඩන ලද කල්හි, බහුල වශයෙන් කරන ලද කල්හි, යානසක් මෙන් කරන ලද කල්හි, වාස්තුකාත (ප්‍රතිස්ථාවක් කරන ලද) කල්හි, අනුස්ථිත (පරිපූර්ණ කරන ලද) කල්හි, පුරුදුකරන ලද කල්හි, මොනොවට සම්පූර්ණ කරන ලද කල්හි, එසේ කරන ලද නමුත් විහිංසා වෙතනාව ඔහු ගේ සිත භාත්පසින් ගෙන සිටින්නේ ය යන මෙය නො කරුණෙක, අවකාශ නැත්තෙක. ඇවැත්නි, කරුණාවිත්තවිමුක්තිය යන මෙය විහිංසාව ගේ නි:ශරණිය (නික්මීම) යැ' යි (හේ මෙසේ කියෑයුතු වන්නේ ය).

ඉධාචුසො භික්ඛු එවං වදෙයා: “මුද්දිතා හි ඛො මෙ ආචුසො වෙතොවිමුක්ඛි භාවිතා ඛහුලිකතා යානිකතා වස්ඤ්ඤතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරඤ්ඤා, අථ ච පන මෙ අරති විඤ්ඤං පරියාදය තිට්ඨති”ති සො ‘මා හෙවනති’ සස වචනීයො, මායසමා එවං අවච, මා හගචන්තං අඛතාවිකඛී, න හි යාධු හගචතො අඛතකඛානං, න හි හගචා එවං වදෙයා. අධිඤ්ඤාමෙතං ආචුසො අනවකාසො යං මුද්දිතාය වෙතොවිමුක්ඛිතාය භාවිතාය ඛහුලිකතාය යානිකතාය වස්ඤ්ඤතාය අනුට්ඨිතාය පරිචිතාය සුසමාරඤ්ඤාය, අථ ච පනසස අරති විඤ්ඤං පරියාදය යස්සතිති නොතං යානං විජ්ජති. නිසසරණං හෙතං ආචුසො අරතියා, යද්දිං මුද්දිතා වෙතොවිමුක්ඛි.

ඉධ පනාචුසො භික්ඛු එවං වදෙයා: උපෙකඛා හි ඛො මෙ ආචුසො වෙතොවිමුක්ඛි භාවිතා ඛහුලිකතා යානිකතා වස්ඤ්ඤතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරඤ්ඤා, අථ ච පන මෙ රාගො විඤ්ඤං පරියාදය තිට්ඨති ති, සො ‘මා හෙවනති’ සස වචනීයො, මායසමා එවං අවච, මා හගචන්තං අඛතාවිකඛී, න හි යාධු හගචතො අඛතකඛානං, න හි හගචා එවං වදෙයා. අධිඤ්ඤාමෙතං ආචුසො අනවකාසො යං උපෙකඛාය වෙතොවිමුක්ඛිතාය භාවිතාය ඛහුලිකතාය යානිකතාය වස්ඤ්ඤතාය අනුට්ඨිතාය පරිචිතාය සුසමාරඤ්ඤාය, අථ ච පනසස රාගො විඤ්ඤං පරියාදය යස්සති ති නොතං යානං විජ්ජති. නිසසරණං හෙතං ආචුසො රාගසස, යද්දිං උපෙකඛා වෙතොවිමුක්ඛි.

'ඇවැත්ති, මුදිතා විත්තවිමුක්තිය මා විසින් වඩන ලද්දේ ය, බොහෝ සෙයින් කරන ලද්දේ ය, යානයක් බදු කොට කරන ලද්දේ ය, වාස්තුකෘත ය (ප්‍රතිෂ්ඨාවක් කරන ලද්දේ ය), අනුෂ්ඨිත ය (වඩන ලද්දේ ය), පුරුදු කරන ලද්දේ ය, මොනොවට සම්පූර්ණ කරන ලද්දේ ය, එතෙකුදු වුවත් අරතිය (නො ඇල්ම) මා සිත භාත්පයින් ගෙන සිටී' යැ යි මෙහි මහණෙක් මෙසේ කියන්නේ ද, 'එසේ නො කිය යුතු යැ' යි හෙ තෙම කිය යුතු වන්නේ ය. 'ආයුෂ්මත් තෙමේ එසේ නො කියා වා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අභ්‍යාධ්‍යාන නො කෙරේ වා (දෙස් නො නඟා වා), භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අභ්‍යාධ්‍යාන කිරීම (දෙස් නැඟීම) නො මැනැව. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ නො වදාරන සේක. ඇවැත්ති, මුදිතා විත්තවිමුක්තිය වඩන ලද කල්හි, බහුල වශයෙන් කරන ලද කල්හි, යානයක් බදු කොට කරන ලද කල්හි, වාස්තුකෘත (ප්‍රතිෂ්ඨාවක් කරන ලද) කල්හි, අනුෂ්ඨිත (පරිපූර්ණ) කරන ලද කල්හි, පුරුදු කරන ලද කල්හි, මොනොවට සම්පූර්ණ කරන ලද කල්හි, එසේ කරන ලද නුවුත්, අරතිය ඔහුගේ සිත භාත්පයින් ගෙන සිටින්නේ ය යන මෙය නො කරුණෙක, අවකාශ (කාරණ) නැත්තෙක. මෙ කරුණ නැත්තේ ය. ඇවැත්ති, මුදිතා විත්තවිමුක්තිය යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය අරතියගේ නිඃශරණය යැ' යි මෙසේ හෙ තෙම කියැ යුතු වන්නේ ය (ඔහුට කිය යුතු වන්නේ ය.).

'ඇවැත්ති, උපෙක්ෂා විත්තවිමුක්තිය වූ කලී මා විසින් වඩන ලද්දේ ය, බහුල වශයෙන් කරන ලද්දේ ය: යානයක් සේ කරන ලද්දේ ය, වාස්තුචක් (ප්‍රතිෂ්ඨාවක්) කරන ලද්දේ ය, අනුෂ්ඨිත (පරිපූර්ණ) කරන ලද්දේ ය, පුරුදු කරන ලද්දේ ය, මොනොවට සම්පූර්ණ කරන ලද්දේ ය, එතෙකුදු වුවත් රාගය මා සිත භාත්පයින් ගෙන සිටී' යැ' යි මෙහි භික්ෂු නමෙක් මෙසේ කියන්නේ වී නම්, 'එසේ නො කියැ යුතු යැ' යි හේ කිය යුතු වන්නේ ය. 'ආයුෂ්මත් තෙමේ මෙසේ නො කියා වා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අභ්‍යාධ්‍යාන නො කෙරේ වා (දෙස් නො කියා වා) භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අභ්‍යාධ්‍යාන කිරීම නො මැනැව, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ නො ම වදාරන සේක. ඇවැත්ති උපෙක්ෂා විත්තවිමුක්තිය වඩන ලද කල්හි, බහුල කොට කරන ලද කල්හි, යානයක් මෙන් කරන ලද කල්හි, වාස්තුචක් (ප්‍රතිෂ්ඨාවක්) කරන ලද කල්හි, අනුෂ්ඨිත (පරිපූර්ණ) කරන ලද කල්හි, පුරුදු කරන ලද කල්හි, මොනොවට සම්පූර්ණ කරන ලද කල්හි, එසේ කරන ලද කල්හි පවා ඔහුගේ සිත රාග තෙමේ භාත්පයින් ගෙන සිටින්නේ ය යන මෙය නො කරුණෙක, අවකාශ නැත්තෙක. මේ කාරණය අවිද්‍යාමාන ය, ඇවැත්ති, උපෙක්ෂා විත්තවිමුක්තිය යන යමෙක් ඇද්ද, ඇවැත්ති, මෙය රාගයාගේ නිඃශරණය යැ' යි හෙ තෙම කියැ යුතු වන්නේ ය (ඔහුට කිය යුතු වන්නේ ය.).

ඉධාචුසො හික්ඛු එවං වදෙය්‍ය “අනිමිත්තං හි ඛො මෙ ආචුසො වෙතොවිමුත්ති භාවිතා ඛහුලීකතා යානිකතා වජ්ඣකතා අනුඤ්ඤා පරිචිතා සුසමාරඤ්ඤා, අප්ච පන මෙ තං නිමිත්තානුසාරී විඤ්ඤාණං හොති’ති සො ‘මා හෙවනති’ සු වචනියො. මායසමා එවං අවච්ච, මා හගචන්තං අඛතා-විකඛි, න හි සාධු හගචතො අඛතකඛානං. න හි හගචා එවං වදෙය්‍ය. අට්ඨානමෙතං ආචුසො අනවකාසො යං අනිමිත්තාය වෙතොවිමුත්තියා භාවිතාය ඛහුලීකතාය යානිකතාය වජ්ඣකතාය අනුඤ්ඤාය, පරිචිතාය සුසමාරඤ්ඤාය, අප්ච පන ස නිමිත්තානුසාරී විඤ්ඤාණං හවිසසති ති නෙතං යානං විජජති. නිසරණං හෙතං ආචුසො සඛනිමිත්තානං යද්දං අනිමිත්තං වෙතොවිමුත්ති.

ඉධ පනාචුසො හික්ඛු එවං වදෙය්‍ය අසමිති ඛො මෙ විගතං¹ අයමභමසමිති න සමනුපසාමී. අප්ච පන මෙ විචිකිච්ඡා කථංකථා-සලලං විතං පරියාදය තිට්ඨතිති, සො මා හෙව’නති සු වචනියො, ‘මායසමා එවං අවච්ච, මා හගචන්තං අඛතාවිකඛි, න හි සාධු හගචතො අඛතකඛානං. න හි හගචා එවං වදෙය්‍ය. අට්ඨානමෙතං ආචුසො යං අසමිති විගතෙ¹ අයමභමසමිති අසමනුපසාමො, අප්ච පන ස විචි-කිච්ඡාකථංකථාසලලං විතං පරියාදය යසසති’ති නෙතං යානං විජජති. නිසරණං හෙතං ආචුසො විචිකිච්ඡාකථංකථාසලලසු, යද්දං අසමිති මානස සමුඤ්ඤාතො.

ඡ අනුතතරියානි: දසනානුතතරියං, සචනානුතතරියං ලාභානුතතරියං, සිකඛානුතතරියං පාරිවරියානුතතරියං, අනුසකතානුතතරියං

ඡ අනුසාතිධානානි: බුද්ධානුසාති, ධම්මානුසාති, සඛකානුසාති සීලානුසාති, වාගානුසාති, දෙවතානුසාති.

1. විසාතං (PTS.) විසාතෙ (සනා)

‘ඇවැත්නි: අනිමිත්ත චිත්තවිමුක්තිය (රහත්පල සමවත) මා විසින් වඩන ලද්දේ ය, බහුල වශයෙන් කරන ලද්දේ ය, යානයක් සේ කරන ලද්දේ ය, වාස්තු කරන ලද්දේ ය, අනුෂ්ඨාන කරන ලද්දේ ය, මොනොවට සම්පූර්ණ කරන ලද්දේ ය, එතෙකුදු වුවත් මගේ ඒ සිත (රුගනිමිත්තාදි) නිමිති අනුව යන්නේ වෙ යැ’ යි කියන්නේ නම්, ‘එසේ නො කියා වා’ යැ යි හේ කිය යුතු වන්නේ ය. ‘ආයුෂ්මත් තෙමේ මෙසේ නො කියා වා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අභ්‍යාධ්‍යාන (දෝෂාරොපණ) නො කෙරේ වා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අභ්‍යාධ්‍යාන කිරීම නො මැනැව්. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ නො ම වදරන සේක. ඇවැත්නි, අනිමිත්ත චිත්තවිමුක්තිය වඩන ලද කල්හි, බහුල වශයෙන් කරන ලද කල්හි, යානයක් බඳු කරන ලද කල්හි, වාස්තුවක් (ප්‍රතිෂ්ඨාවක්) කරන ලද කල්හි අනුෂ්ඨිත (සම්පූර්ණ) කරන ලද කල්හි, පුරුදු කරන ලද කල්හි, මොනොවට සම්පූර්ණ කරන ලද කල්හි, එසේ කරන ලද නුමුදු ඔහුගේ සිත නිමිති අනුව යන්නෙක් වන්නේ යැ යන මෙය නොකරුණෙක: මෙය අවකාශ (කරුණු) නැති එකෙක. මේ කාරණය විද්‍යාමාන නො වේ. ඇවැත්නි, යම් අනිමිත්ත චිත්තවිමුක්තියක් වේ ද, මෙය සියලු නිමිතීන් ගේ නික්මීමක් වේ යැ යි මෙසේ හෙ තෙම කිය යුතු වන්නේ ය.

ඇවැත්නි, මෙහි මහණෙක් ‘මම වෙමි’ යි මගේ අස්මිමානය පහ විය. ‘මම මම වෙමි’ යි නො දකිමි. එතෙකුදු වුවත් විවිකිච්ඡාව වූ ‘කෙසේ ද? කෙසේ ද? යන’ ශාකා හුල තෙම මගේ සිත භාත් පසින් ගෙන සිටී යැ’ යි මෙසේ කියන්නේ නම් ‘එසේ නො කියන්නැ’ යි හෙ තෙම කියැ යුතු වන්නේ ය. ‘ආයුෂ්මත් තෙමේ මෙසේ නො කියා වා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දෙස් නො කියන්න, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දෙස් කීම නො මැනැව්. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ නො ම වදරන සේක, ඇවැත්නි, ‘වෙමි’ යි අස්මිමානය පහ වූ කල්හි, ‘මම මම වෙමි’ යි නො දක්නාහට (මෙසේ සැකයක් පහළ වීම යන) මෙය නො කරුණෙක, මෙය අවකාශ නැත්තෙක. එතෙකුදු වුවත් විවිකිච්ඡාව වූ කථාකථාසල්ලය ඔහු සිත භාත්පසින් ගෙන සිටින්නේ ය යන මේ කාරණය අවිද්‍යාමාන ය. කවර හෙයින්? යම් අස්මි මානයාගේ මුලින් සිදීමක් වේ ද, මෙය විවිකිච්ඡා සංඛ්‍යාත කථාකථාශල්ලයාගේ නිශ්චය (නික්මීම) වේ’ යැ යි හේ කියැ යුතු වන්නේ ය.

අනුත්තරිය (එයට වඩා උතුම් දැ යැ යි කියැ යුතු කිසිත් නැති) ධර්ම සයෙක: අනුත්තරිය දඹිනාය (උසස් ම දක්ම), අනුත්තරිය ශ්‍රවණය (උතුම් ම ඇසීම), අනුත්තරිය ලාභය (උතුම් ම ලැබීම), අනුත්තරිය ශික්ෂාව (උතුම් ම හික්මීම), අනුත්තරිය පාරිවර්ශාව (උතුම් ම උවටන), අනුත්තරිය අනුස්මාතිය (උතුම් ම සිහි කිරීම).

අනුස්මාතියොන (සිහිකිරීම) සයෙක: බුද්ධානුස්මාතිය, ධර්මාස්මාතිය, සධ්දානුස්මාතිය, ශීලානුස්මාතිය, ත්‍යාගානුස්මාතිය, දෙවතානුස්මාතිය.

ඡ සතතච්ඡාරා: ඉධාච්චසො භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා නෙච සුමනො හොති න දුම්මනො, උපෙක්ඛකො ච චිහරති සතො සමප- ජානො, සොතෙන සඤ්ඤං සුඤ්ඤාං -පෙ- සාණෙන ගඤ්ඤං සාධිතාං -පෙ- ජිව්හාය රසං සාධිතාං -පෙ- කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුප්පිඤ්ඤාං -පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය නෙච සුමනො හොති න දුම්මනො, උපෙක්ඛකො ච චිහරති සතො සමපජානො.

ඡ ප්‍රාභිජාතියො: ඉධාච්චසො එකච්චො කණ්ණ භිජාතිකො සමානො කණ්ණං ධම්මං අභිජායති. ඉධාච්චසො එකච්චො කණ්ණාභිජාතිකො සමානො සුක්කං ධම්මං අභිජායති. ඉධාච්චසො එකච්චො කණ්ණාභිජාතිකො සමානො අකණ්ණං අසුක්කං නිබ්බානං අභිජායති. ඉධාච්චසො එකච්චො සුක්කාභිජාතිකො සමානො සුක්කං ධම්මං අභිජායති. ඉධාච්චසො එකච්චො සුක්කාභිජාතිකො සමානො කණ්ණං ධම්මං අභිජායති. ඉධාච්චසො එකච්චො සුක්කාභිජාතිකො සමානො අකණ්ණං අසුක්කං නිබ්බානං අභිජායති.

ඡ නිබ්බන්ධනාඨියා සඤ්ඤා. අනිච්චසඤ්ඤා, අනිච්ච දුක්ඛ- සඤ්ඤා, දුක්ඛ අනත්තසඤ්ඤා, පහානසඤ්ඤා, විරාගසඤ්ඤා, නිරොධ- සඤ්ඤා.

ඉමෙ ඛො ආච්චසො තෙන හඟවතා ජානතා පසසතා අරහතා සමාසම්මුද්දෙධන ඡ ධම්මා සම්මදක්ඛාතා, තස්ස සබ්බෙහෙව සංඛායිතබ්බං -පෙ- අජාය භිතාය සුඛාය දෙවම්බුසානං.

සත්තකං

13. අජී ඛො ආච්චසො තෙන හඟවතා ජානතා පසසතා අරහතා සමාසම්මුද්දෙධන සත්ත ධම්මා සම්මදක්ඛාතා, තස්ස සබ්බෙහෙව සංඛායි- තබ්බං -පෙ- අජාය භිතාය සුඛාය දෙවම්බුසානං.

කතමෙ සත්ත:

සත්ත අරියධ්මානි: සඤ්ඤාධ්මං, පීලධ්මං, භිරිධ්මං, ඔක්ඛාප්පධ්මං සුතධ්මං වාගධ්මං, පඤ්ඤාධ්මං.

සකතවිහාර (රහත්හුගේ නිත්‍ය විහරණ) සයෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙම ඇසින් රූපයක් දක සතුටු ද නො ම වෙයි, නොසතුටු ද නො ම වෙයි. එළැඹ සිටි සිහි ඇත්තේ, නුවණින් යුක්ත වූයේ, අරමුණු මැදහත් වැ දකිනුයේ වෙසෙයි. කනිත් හඬක් අසා, ... නැහැයෙන් ගඳක් අඟා ... දිවින් රසක් විඳ ... කයින් හැපෙන දෑ පැහැසැ ... මනසින් දහම් අරමුණක් සිතා සතුටු ද නො ම වෙයි, නොසතුටු ද නො ම වෙයි, එළැඹ සිටි සිහි ඇත්තේ නුවණින් යුක්ත වූයේ අරමුණ මැදහත් වැ දකිනුයේ වෙසෙයි.

අභිජාති (ඉපැදුම්) සයෙක: ඇවැත්නි, මෙහි එකෙක් කළු උපත ඇත්තේ (හීන කුලයෙහි උපන්නේ) ම කළු දහම් (දස අකුසල්) උපදවයි. ඇවැත්නි, මෙහි එකෙක් කළු උපත් ඇත්තේ ම (හීන කුලයෙහි උපන්නේ ම) සුදු දහම් (පින්) උපදවයි. ඇවැත්නි, මෙහි එකෙක් කළු උපත් ඇත්තේ ම කළු ද නොවූ සුදු ද නොවූ නිවන් දහම් උපදවයි. ඇවැත්නි, මෙහි එකෙක් සුදු උපත් ඇත්තේ (උසස් කුලෙහි උපන්නේ ම) සුදු දහම් (පින්) උපදවයි. ඇවැත්නි, මෙහි එකෙක් සුදු උපත් ඇත්තේ ම (උසස් කුලෙහි උපන්නේ ම), කළු දහම් (පව) උපදවයි. ඇවැත්නි, මෙහි එකෙක් සුදු උපත් ඇත්තේ ම නොකළු නොසුදු නිවන උපදවයි.

නිර්වේදනාගාමික (නිවන් බරන, නිවන් කරා එළැඹෙන) ධර්ම සයෙක: අනිත්‍යසංඤච, අනිත්‍යයෙහි දුඛසංඤච, දුකෙහි අනාත්මසංඤච, ප්‍රභාණ-සංඤච, විරාගසංඤච, නිරෝධසංඤච (නිරෝධානුපසන්නා ඤාණයෙහි සංඤච).

ඇවැත්නි, දන්තා දක්තා අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මේ සදෙනෙක් ධර්මයේ මොනොවට වදරන ලද්දහු වෙත්. එහි සියල්ලන් විසින් ම ... එක් ව ගැයිය යුතු ය. එය ... දෙව මිනිස්නට හිත පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය.

සජ්තකය

13. ඇවැත්නි, දන්තා දක්තා අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍ය-වතුන් වහන්සේ විසින් සත් දහම් කෙනෙක් මොනොවට වදරන ලද්දහු වෙත්. එහි සියල්ලන් විසින් ම එක් ව ගැයිය යුතු ... එය ... දෙව මිනිස්නට වැඩ පිණිස හිත පිණිස සුව පිණිස වෙයි.

කවර දහම් සත් දෙනෙක් ද? යත්:

ආර්ය ධන සතෙක: ශ්‍රද්ධාධනය, ඡීලධනය, භරිධනය, අපත්‍රපාධනය, ශ්‍රැතධනය, ත්‍යාගධනය, ප්‍රඤ්ඤාධනය.

සත්ත සමොච්ඡාදකඛණා: සතිසමොච්ඡාදකඛණො, ධම්මවිචයසමොච්ඡාදකඛණො, විරියසමොච්ඡාදකඛණො, පීතිසමොච්ඡාදකඛණො, පසඤ්චිසමොච්ඡාදකඛණො, සමාධිසමොච්ඡාදකඛණො, උපෙක්ඛාසමොච්ඡාදකඛණො.

සත්ත සමාධිපරික්ඛාරා: සමොදිට්ඨි, සමොසංකප්පො සමොවාචා සමොකමමනො, සමොආථිවො, සමොවායාමො, සමොසති.

සත්ත අසඤ්චමා: ඉධාච්චසො භික්ඛු අසඤ්චො හොති, අභිරිකො හොති, අනොකතපපි හොති, අපපසුතො හොති, කුසිතො හොති, මුට්ඨසති හොති, දුපපඤ්ඤා හොති.

සත්ත සඤ්චමා: ඉධාච්චසො භික්ඛු සඤ්චො හොති, භිරිමා හොති, ඛණතපපි හොති, ඛණසුතො හොති, ආරඤ්චිරියො හොති, උපට්ඨිතසති හොති, පඤ්ඤවා හොති.

සත්ත සපපුරිසධමා: ඉධාච්චසො භික්ඛු ධම්මඤ්ඤා ච හොති, අසුඤ්ඤා ච, අකතඤ්ඤා ච, මතතඤ්ඤා ච, කාලඤ්ඤා ච, පරිසඤ්ඤා ච, පුග්ගලඤ්ඤා ච.

සත්ත නිද්දසව්ච්චනි: ඉධාච්චසො භික්ඛු සික්ඛාසමාදනෙ තිබ්බච්ඡජෙය්ඤ හොති ආයතිඤ්ඤා සික්ඛාසමාදනෙ අවිගතපෙමො. ධම්මනිසන්තියා තිබ්බච්ඡජෙය්ඤ හොති ආයතිඤ්ඤා ධම්මනිසන්තියා අවිගතපෙමො. ඉච්ඡාවිනසෙ තිබ්බච්ඡජෙය්ඤ හොති ආයතිඤ්ඤා ඉච්ඡාවිනසෙ අවිගතපෙමො. පටිසලොනෙ තිබ්බච්ඡජෙය්ඤ හොති ආයතිඤ්ඤා පටිසලොනෙ අවිගතපෙමො. විරියාරමෙහ තිබ්බච්ඡජෙය්ඤ හොති ආයතිඤ්ඤා විරියාරමෙහ අවිගතපෙමො. සතිනෙපකෙහ තිබ්බච්ඡජෙය්ඤ හොති ආයතිඤ්ඤා සතිනෙපකෙහ අවිගතපෙමො. දිට්ඨිපට්ඨෙධෙ තිබ්බච්ඡජෙය්ඤ හොති ආයතිඤ්ඤා දිට්ඨිපට්ඨෙධෙ අවිගතපෙමො.

සමෙධොධාරාචග සතෙක: ස්මාතිසඤ්ඤාධාරාචගය, ධම්මිච්චය සමෙඤ්ඤාධාරාචගය, වීර්ය සමඤ්ඤාධාරාචගය, ප්‍රීති සමඤ්ඤාධාරාචගය, ප්‍රභුබ්ධිසමෙඤ්ඤාධාරාචගය, සමාධිසමෙඤ්ඤාධාරාචගය, උපෙක්ෂාසමෙඤ්ඤාධාරාචගය.

සමාධිපරිෂකාර ධර්ම (සමාධියට පිරිවර වූ දහම) සතෙක: සමාග්-දාෂ්ටිය, සමාග්සභිකල්පය, සමාග්වචනය, සමාග්කමානනය, සමාග්ගාථීය, සමාග්ව්‍යායාමය, සමාග්සමානිය.

අසද්ධර්ම (ලාමක දා) සතෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණෙක් සැදහූ නැත්තේ වෙයි, පවට ලජ්ජා නැත්තේ වෙයි, පවට බිය නැත්තේ වෙයි, අල්පශ්‍රැත (දහම නොඋගත්තේ) වෙයි, අලස වෙයි, නටුවාවූ සිහි ඇත්තේ වෙයි, ප්‍රඥ නැත්තේ වෙයි.

සද්ධම්ම සතෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙම සැදහූ ඇත්තේ, වෙයි, පවට ලජ්ජා ඇත්තේ වෙයි, පවට බිය ඇත්තේ වෙයි, බොහෝ ඇසූ පිරු තැන් ඇත්තේ වෙයි, සම්පූණ්ණ කරන ලද වීර්ය ඇත්තේ වෙයි. එළැඹ සිටි සිහි ඇත්තේ වෙයි.

සත්පුරුෂ ධම්ම සතෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ ධම්මඤ (සූත්‍ර ගෙය ආදි දහම පෙළ දන්නේ) ද වෙයි, අභිඤ (වදළ ධර්මයේ අභි දන්නේ) වෙයි, ආත්මඤ (ශීලාදියෙන් මම් මෙ පමණ ඇත්තෙමි යි තමා පමණ දන්නේ) වෙයි, මාත්‍රඤ (ප්‍රත්‍යය පිළිගැනුම් වැළැඳුම් දෙකේ පමණ දන්නේ) වෙයි, කාලඤ (පරිපූර්ණයට කල් දන්නේ) වෙයි. පර්ෂජඤ (අට වැදෑරුම් පිරිස දන්නේ) වෙයි, පුද්ගලඤ (සෙවියැ යුතු නොසෙවියැ යුතු පුභුලන් දන්නේ) වෙයි.

තිර්දඤ වස්තු සතෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙම ශික්ෂා සමා-දනයෙහි දැඩි කැමැත්තේ මත්තෙහිද ශික්ෂා සමාදානයෙහි නො පහ වූ ප්‍රමය ඇත්තේ වෙයි, ධම්මිඤ්ඤානියෙහි (විදර්ශනායෙහි) දැඩි කැමැත්තේ මත්තෙහි ධම්මිඤ්ඤානියෙහි නො පහ වූ ප්‍රමය ඇත්තේ වෙයි, ඉච්ඡාවිනයෙහි (තෘෂ්ණාව දුර්ලබ්ධි) දැඩි කැමැත්තේ, මත්තෙහි ද ඉච්ඡාවිනයෙහි නො පහ වූ ප්‍රමය ඇත්තේ වෙයි, ප්‍රතිසංලේඛනයෙහි (එකලා වැහිදීමෙහි) දැඩි කැමැත්තේ, මත්තෙහි ද ප්‍රතිසංලේඛනයෙහි පහ නොවූ ප්‍රමය ඇත්තේ වෙයි. කායික චෙතසික වීර්ය පිරිමෙහි දැඩි කැමැත්තේ, මත්තෙහි ද වීර්ය පිරිමෙහි පහ නොවූ ප්‍රමය ඇත්තේ වෙයි. සිහියෙහිත් ස්වානොචිත ප්‍රඥයෙහිත් දැඩි කැමැත්තේ මත්තෙහි ද සිහියෙහිත් ස්වානොචිත ප්‍රඥයෙහිත් පහ නොවූ ප්‍රමය ඇත්තේ වෙයි. දෘෂ්ටිප්‍රතිවේධයෙහි (මාග්ධිනියෙහි) දැඩි කැමැත්තේ මත්තෙහි ද දෘෂ්ටි-ප්‍රතිවේධයෙහි පහ නොවූ ප්‍රමය ඇත්තේ වෙයි.

සත්ත සඤ්ඤා : අනිච්චසඤ්ඤා, අනත්තසඤ්ඤා, අසුභසඤ්ඤා, ආදීනව-
සඤ්ඤා, පහානසඤ්ඤා, විරාගසඤ්ඤා, නිරොධසඤ්ඤා.

සත්ත බලානි: සද්ධාබලං, විරියබලං, හිරිබලං, ඕත්තප්පබලං, සතිබලං,
සමාධිබලං, පඤ්ඤාබලං.

සත්ත විඤ්ඤාණධර්මිනියො: සත්තාච්චසො සත්තා නානත්තකායා
නානත්තසඤ්ඤාදීනො, සෙය්‍යරාපි මනුස්සා එකච්චෙ ව දෙවා එකච්චෙ ව
විනිපාතිකා. අයං පටමා විඤ්ඤාණධර්මිනි.

සත්තාච්චසො සත්තා නානත්තකායා එකත්තසඤ්ඤාදීනො සෙය්‍යරාපි
දෙවා බ්‍රහ්මකායිකා පටමාභිනිබ්බත්තා. අයං දුතියා විඤ්ඤාණධර්මිනි.

සත්තාච්චසො සත්තා එකත්තකායා නානත්තසඤ්ඤාදීනො, සෙය්‍යරාපි
දෙවා ආභසසරා. අයං තතියා විඤ්ඤාණධර්මිනි.

සත්තාච්චසො සත්තා එකත්තකායා එකත්තසඤ්ඤාදීනො, සෙය්‍යරාපි
දෙවා සුභකිණ්ණා. අයං චතුසී විඤ්ඤාණධර්මිනි.

සත්තාච්චසො සත්තා සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතිකකමා පටිස-
සඤ්ඤානං අත්ථගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා අනත්තො
ආකාසොති ආකාසානඤ්ඤායතනුපගා. අයං පඤ්ඤා විඤ්ඤාණධර්මිනි.

සත්තාච්චසො සත්තා සබ්බසො ආකාසානඤ්ඤායතනං සමතිකකමො
අනත්තං විඤ්ඤාණන්ති විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනුපගා. අයං ඡසී විඤ්ඤාණධර්මිනි.

සත්තාච්චසො සත්තා සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං සමතිකකමො
නථී කිඤ්ඤාති ආකිඤ්ඤායතනුපගා. අයං සත්තමී විඤ්ඤාණධර්මිනි.

සංඥ සතෙක: අනිත්‍යසංඥව, අනාත්මසංඥව, අඤ්ඤාසංඥව, ආදිනවසංඥව, ප්‍රභාණසංඥව, විරාගසංඥව, නිරොධසංඥව.

බල සතෙක: ශ්‍රද්ධාබලය, වීර්‍යබලය, භරිබලය, අපත්‍රපාබලය, ස්මාතිබලය, සමාධි බලය, ප්‍රඥබලය.

විඤ්ඤාසමීති සතෙක: ඇවැත්නි, මිනිස්සු ද ඇතැම් දෙවියෝ ද ඇතැම් විනිපාතිකයෝ ද යි කායනානාතිය (කයින් වෙනස් බවද) ඇති සංඥානානාතිය (ප්‍රතිසන්ධි සංඥා වශයෙන් උනුනට වෙනස් බව) ද ඇති සඤ්ඤා කෙනෙක් ඇත. මේ පළමු වැනි විඤ්ඤාසමීතිය යැ.

ඇවැත්නි, ලොවැකල්පාරම්භසමයයෙහි උපන් බ්‍රහ්මකායික දෙවියෝ යම්සේ ද එසේ වූ කායනානාතිය ඇති ප්‍රතිසන්ධිසංඥාඵකතිය ඇති (එක ම වර්ගයේ ප්‍රතිසන්ධි සිතින් උපන්) සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ දෙවෙනි විඤ්ඤාසමීතිය යැ.

ඇවැත්නි, ආභාසාරදෙවියන් සේ වූ කායෙකතිය (එක් බඳු කය) ඇති, සංඥානානාතිය (උත්පත්තිය සිදු කළ ප්‍රතිසන්ධිසංඥාවගේ විවිධතාව) ඇති සඤ්ඤා කෙනෙක් ඇත. මේ තෙවෙනි විඤ්ඤාසමීතිය යැ.

ඇවැත්නි, ඉහකාන්තක දෙවියන් සේ වූ කායෙකතිය (කයින් එක් බඳු බව) ඇති, ප්‍රතිසන්ධිසංඥාවගේ ද ඵකතිය ඇති සඤ්ඤා කෙනෙක් ඇත. මේ සතරවැනි විඤ්ඤාසමීතිය යැ.

ඇවැත්නි, රූපසංඥවන් හැම ලෙසින් ඉක්මිමෙන්, ප්‍රතිසංඥවන් දුරුවැ යැමෙන්, නානාතියංඥවන් නොමෙනෙහි කිරීමෙන් ආකාශ-ප්‍රඥප්තිය අනන්තයැ යි දක, එහි සිත පිහිටුවා, ආකාශානන්තායතන බල ලොවට පැමිණි සඤ්ඤා කෙනෙක් ඇත. මේ පස්වැනි විඤ්ඤාසමීතිය යැ.

ඇවැත්නි, හැම ලෙසින්ම අනන්තවූ කසිණුඤ්ඤාපිම ආකාශාරම්ම-ණය ඉක්මැ, (ආකාශානන්තායතන ධ්‍යාන) විඤ්ඤා අනන්තයැ යි ධ්‍යාන වඩා, විඤ්ඤානන්තායතන බලලොවට පැමිණි සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ සවැනි විඤ්ඤාසමීතිය යැ.

ඇවැත්නි, හැම ලෙසින්ම විඤ්ඤානකායතනය ඉක්මැ 'කිසිත් නැතැ'යි බවා ආකිංචනායතන බලලොවට පැමිණි සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ සත්වැනි විඤ්ඤාසමීතිය යැ.

සභන පුගගලා දකඛිණේයො: උභතොභාගවිමුක්ඛො, පඤ්ඤ-
විමුක්ඛො, කායසකඛී, දිට්ඨිපක්ඛො, සඤ්ඤාවිමුක්ඛො, ධම්මානුසාරී,
සද්ධානුසාරී.

සතක අනුසයා: කාමරාගානුසයො, පටිසානුසයො, දිට්ඨානුසයො
විචිකිච්ඡානුසයො, මානානුසයො, භවිරාගානුසයො, අවිජ්ජානුසයො.

සතක සංයොජනානි: අනුන්යසංයොජනං,¹ පටිසංයොජනං, දිට්ඨි-
සංයොජනං, විචිකිච්ඡාසංයොජනං, මානසංයොජනං, භවිරාගසංයොජනං,
අවිජ්ජාසංයොජනං.

සතක අධිකරණසමථා: උප්පනනුප්පනනානං අධිකරණානං සමථාය
චුපසමාය සමමුඛා චිත්තයො දතඛෙඛා, සතිචිත්තයො දතඛෙඛා, අමුල්ලචිත්තයො
දතඛෙඛා, පටිඤ්ඤාය කාරෙතඛං, යෙභුයාසිකා, තසසපාපියාසිකා,
තිණව්ඤාරකො.

ඉමෙ ඛො ආචුසො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරභතා
සමාසමුද්දොත සත්ඛ ධම්මා සමමදකඛාතා. තස්ස සබ්බභෙව සඤ්ඤාධි-
තඛං—පෙ-අසාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුසානං.

අට්ඨකං

14. අස්ථි ඛො ආචුසො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරභතා
සමාසමුද්දොත අට්ඨ ධම්මා සමමදකඛාතා. තස්ස සබ්බභෙව සඤ්ඤාධි-
තඛං—පෙ-අසාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුසානං.

කතමෙ අට්ඨ ?

අට්ඨ මිච්ඡතතා: මිච්ඡාදිද්ධි, මිච්ඡාසංකප්පො, මිච්ඡාවාචා, මිච්ඡා-
කමමනෙතා, මිච්ඡාආජීවො, මිච්ඡාවායාමො, මිච්ඡාසති, මිච්ඡාසමාධි. (1)

අට්ඨ සමමතතා: සමමාදිද්ධි සමමාසංකප්පො, සමමාවාචා, සමමා-
කමමනෙතා, සමමාආජීවො, සමමාවායාමො, සමමාසති, සමමාසමාධි. (2)

අට්ඨ පුගගලා දකඛිණේයො: යොතාපනෙතා, යොතාපඤ්ඤිඵල-
සච්ඡිකිරියාය පටිපනෙතා, සකදගාමී, සකදගාමීඵලසච්ඡිකිරියාය
පටිපනෙතා, අනාගාමී, අනාගාමීඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපනෙතා, අරහා,
අරහත්ඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපනෙතා. (3)

1. කාමසංඤ්ඤාජනං (භා.ඥ)

දක්ෂිණාර්ථ පුද්ගලයෝ සත්දෙනෙක: උභතොභාගවිමුක්තයා, ප්‍රඥවිමුක්තයා, කායසාක්ෂිකයා, දෘෂ්ටිප්‍රාප්තයා, ශ්‍රද්ධාවිමුක්තයා, ධර්මානුසාරියා, ශ්‍රද්ධානුසාරියා.

අනුග්‍රහ සතෙක: කාමරාගානුග්‍රහය, ප්‍රතිසානුග්‍රහය, දෘෂ්ට්‍යානුග්‍රහය, විචිකිත්සානුග්‍රහය, මානානුග්‍රහය, භවිරාගානුග්‍රහය, අවිද්‍යානුග්‍රහය.

සංයෝජන සතෙක: අනුනායසංයෝජනය, ප්‍රතිසසංයෝජනය, දෘෂ්ටි-සංයෝජනය, විචිකිත්සාසංයෝජනය මානසංයෝජනය, භවිරාගසංයෝජනය, අවිද්‍යාසංයෝජනය.

අධිකරණ ගමථ සතෙක: උපනුපන් අධිකරණයන් ගේ සන්ධිදීම පිණිස, ව්‍යුපගමය පිණිස සම්මුඛාවිනය දියැයුතු, සතිවිනය දියැයුතු, අමුඤ්චිනය දියැයුතු, ප්‍රතිඤ්ජයෙන් කැරැවියැයුතු, යෙභුයාසිකාව, තසංසාපියාසිකාව, තිණවිකාරකය.(කැරැවිය යුතු)

ඇවැත්නි, දන්තා දක්තා අර්භත් සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද සප්ත ධර්මයෝ මොහුය. එහි සියල්ලන් විසින් ම එක් වැ ගැයිය යුතු...එය...දෙවිමිනිස්නට ප්‍රයෝජන පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය.

අෂ්ටකය

14. ඇවැත්නි, දන්තා දක්තා අර්භත් සමාක් සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍ය-වතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද අෂ්ට ධර්ම කෙනෙක් ඇත. එහි සියල්ලන් විසින් ම එක් වැ ගැයිය යුතු... එය දෙවිමිනිස්නට ප්‍රයෝජන පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ යි.

කවර අට දෙනෙක් ද? යත්:

මිථ්‍යාඤ්ච (මිථ්‍යා ඤාණවයෝ) අටෙක: මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය, මිථ්‍යා-සංකල්පය, මිථ්‍යාවචනය, මිථ්‍යාකමාන්තය, මිථ්‍යා ආජීවය, මිථ්‍යා ව්‍යායාමය, මිථ්‍යා ස්මෘතිය, මිථ්‍යා සමාධිය.

සමාක්ඤ්ච (සමාක් ඤාණවයෝ) අටෙක: සමාග් දෘෂ්ටිය, සමාක්-සංකල්පය, සමාග්වචනය, සමාක්කමාන්තය, සමාග්ආජීවය, සමාග්-ව්‍යායාමය, සමාක්ස්මෘතිය, සමාක්සමාධිය.

දක්ෂිණාර්ථ පුද්ගලයෝ අට දෙනෙක: සෝවාන් පුඤ්ජාය, සෝවාන් පලය පසක් කරනුවට පිළිපත් පුඤ්ජාය, සෙදගැමියා ය, සෙදගැමීපලය පිණිස පිළිපත් පුඤ්ජාය, අනුගැමියා ය, අනුගැමීපලය පිණිස පිළිපත් පුඤ්ජාය, රහත් තෙමේ ය, රහත්පලය පිණිස පිළිපත් පුඤ්ජාය.

අට්ඨ කුසීතවතථුනි: ඉධාච්චසො භික්ඛුනා කමමං කාතඛං හොති. තස්ස ඵචං හොති: කමමං ඛො මෙ කාතඛං භවිස්සති, කමමං ඛො පන මෙ කරොන්තස්ස කායො කීලමිස්සති, භන්දුභං නිපජ්ජාමි'ති සො නිපජ්ජති, න චිරියං ආරභති අප්පත්තස්ස පතතියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡකතස්ස සච්ඡකිරියාය. ඉදං පට්ඨං කුසීතවතථු.

සුන ව පරං ආච්චසො භික්ඛුනා කමමං කතං හොති. තස්ස ඵචං හොති: අභං ඛො කමමං අකාසිං, කමමං ඛො පන මෙ කරොන්තස්ස කායො කීලනෙත්වා, භන්දුභං නිපජ්ජාමිති. සො නිපජ්ජති, න චිරියං ආරභති-පෙ-ඉදං දුතියං කුසීතවතථු.

සුන ව පරං ආච්චසො භික්ඛුනා මග්ගො ගන්තඛෙඛො හොති. තස්ස ඵචං හොති: මග්ගො ඛො මෙ ගන්තඛෙඛො භවිස්සති. මග්ගං ඛො පන මෙ ගච්ඡන්තස්ස කායො කීලමිස්සති. භන්දුභං නිපජ්ජාමි'ති. සො නිපජ්ජති. න චිරියං ආරභති අප්පත්තස්ස පතතියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡකතස්ස සච්ඡකිරියාය. ඉදං තතියං කුසීතවතථු.

සුන ව පරං ආච්චසො භික්ඛුනා මග්ගො ගතො හොති. තස්ස ඵචං හොති: අභං ඛො මග්ගං අගමාසිං. මග්ගං ඛො පන මෙ ගච්ඡන්තස්ස කායො කීලනෙත්වා. භන්දුභං නිපජ්ජාමිති. සො නිපජ්ජති න චිරියං ආරභති අප්පත්තස්ස පතතියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡකතස්ස සච්ඡකිරියාය. ඉදං චතුස්සං කුසීතවතථු.

සුන ව පරං ආච්චසො භික්ඛු ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරනෙත්වා න ලභති දුට්ඨස්ස වා පණිතස්ස වා භොජනස්ස යාවදත්ථං පාරිදුරිං. තස්ස ඵචං හොති: 'අභං ඛො ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරනෙත්වා නාලත්ථං දුට්ඨස්ස වා පණිතස්ස වා භොජනස්ස යාවදත්ථං පාරිදුරිං. තස්ස මෙ කායො කීලනෙත්වා අකමමසෙඤ්ඤ. භන්දුභං නිපජ්ජාමි'ති. සො නිපජ්ජති, න චිරියං ආරභති අප්පත්තස්ස පතතියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡකතස්ස සච්ඡකිරියාය. ඉදං පඤ්චමං කුසීතවතථු.

කුසිදවස්තු (කුසිදයාගේ කරුණු, කුසිද බවට කාරණ) අටෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණහු විසින් (සිවුරු විවාරණාදි) කර්මයෙක් කළ යුතු වෙයි. මා විසින් කර්මයෙක් කළ යුතු වන්නේ ය. කම්ය කරන්නාවූ මගේ කය වෙහෙසන්නේ ය. එහෙයින් දැන් වැද හෙමි'යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ වැද හෙයි. නොපැමිණි ධ්‍යානාදියකට පැමිණීමට හෝ නොලත් ධ්‍යානාදියක් ලබනුවට හෝ පසක් නොකළ ධ්‍යානාදියක් පසක් කරනුවට හෝ වැර නො වෙයි. මේ පළමු කුසිද වස්තුව ය.

තව ද අනෙකෙකි. ඇවැත්නි, මහණහු විසින් කර්මයෙක් කරන ලද්දේ වෙයි. 'මම ව්‍යාභි කර්මයක් කෙළෙමි. කර්මය කරන්නාවූ මගේ කය වෙහෙසුණේ ය. එ බැවින් මම වැද හෙමි' යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක්වෙයි. හේ වැද හෙයි ... වැර නො වෙයි. මේ දෙවෙනි කුසිද වස්තුව ය.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණහු විසින් මහ යෑ යුතු වෙයි 'මා විසින් මහ යෑ යුතු ය, මහ යන මගේ වූ කලී කය වෙහෙසෙන්නේ ය. එහෙයින් මම වැද හෙමි' යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ වැද හෙයි, නො පැමිණි ධ්‍යානාදියක් පැමිණෙනුවට හෝ නො ලත් ධ්‍යානාදියක් ලබනුවට හෝ පසක් නොකළ ධ්‍යානාදියක් පසක් කරනුවට හෝ හේ වැර නො වෙයි. මේ තෙවෙනි කුසිද වස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙකි. ඇවැත්නි, මහණහු විසින් මහ යන ලද්දේ වෙයි. 'මම වූ කලී මහ ගියෙමි. මහ යන්නා වූ මගේ කය එකාන්ත-යෙන් වෙහෙසුණේ ය. එ බැවින් මම වැද හෙමි' යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ වැද හෙයි. නොපැමිණි ධ්‍යානාදියකට පැමිණීම පිණිස හෝ නොලත් ධ්‍යානාදියක් ලබනුවට හෝ නො පසක් කළ ධ්‍යානාදියක් පසක් කරනුවට හෝ වැර නො වෙයි. මේ සිවුවැනි කුසිද වස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙම ගමෙක හෝ නියම ගමෙක පිඬු පිණිස හැසිරෙන්නේ රුක්ෂ වූ ප්‍රණීත වූ බොජුන් සෑහෙන පමණ, කුස පිරෙන පමණ. නො ලබයි. 'මම වූ කලී ගමෑ හෝ නියමගමෑ පිඬු පිණිස සරනුයෙමි සෑහෙන පමණ, (කුස පිරෙන පමණ) රුක්ෂ හෝ ප්‍රණීත බොජුනක් නො ලද්දෙමි. ඒ මගේ කය ක්ලාන්ත ය, අකර්මණ්‍ය ය(පණ නැත). එ බැවින් මම වැද හෙමි' යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ වැද හෙයි. හේ නොපැමිණි ධ්‍යානාදියකට පැමිණීමට හෝ නො ලත් ධ්‍යානාදියක් ලබනුවට හෝ නො පසක් කළ ධ්‍යානා-දියක් පසක් කරනුවට හෝ වැර නො වෙයි. මේ පස් වැනි කුසිද වස්තුව යැ.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු ගාමංවා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරතොනා ලභති එඛසස වා පණිතසස වා භොජනසස යාවදස්සං පාරිසුරිං. තස ඵවං භොති: ‘අභං ඛො ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරතොනා අලස්සං එඛසස වා පණිතසස වා භොජනසස යාවදස්සං පාරිසුරිං. තස මෙ කායො ගරුකො අකමෙඤ්ඤ. මාසාවිතං මඤ්ඤ. භද්දභං නිපජ්ජාමි’ති. සො නිපජ්ජති. න විරියං ආරභති අප්පත්තසස පත්තියා අනධිගතසස අධිගමාය අසච්ඡකතසස සච්ඡකිරියාය. ඉදං ඡට්ඨං කුසීතවජ්ජු.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො උප්පනොනා භොති අප්පමත්තකො ආබාධො. තස ඵවං භොති: ‘උප්පනොනා ඛො මෙ අප්පමත්තකො ආබාධො. අස්සී කප්පො නිපජ්ජතුං, භද්දභං නිපජ්ජාමි’ති. සො නිපජ්ජති න විරියං ආරභති අප්පත්තසස පත්තියා අනධිගතසස අධිගමාය අසච්ඡකතසස සච්ඡකිරියාය. ඉදං සත්තමං කුසීතවජ්ජු.

සුත ව පරං, ආවුසො භික්ඛු ගීලානා වුඤ්ඤො¹ භොති, අචිරවුච්චිතො ගෙලඤ්ඤ. තස ඵවං භොති: අභං ඛො ගීලානා වුච්චිතො අචිතවුච්චිතො ගෙලඤ්ඤ. තස මෙ කායො දුඛලො අකමෙඤ්ඤ, අස්සී කප්පො නිපජ්ජතුං, භද්දභං නිපජ්ජාමි’ති. සො නිපජ්ජති න විරියං ආරභති අප්පත්තසස පත්තියා අනධිගතසස අධිගමාය අසච්ඡකතසස සච්ඡකිරියාය. ඉදං අට්ඨමං කුසීතවජ්ජු.

අට්ඨ ආරම්භවජ්ජු නි: ඉධාවුසො භික්ඛුනා කමමං කාතඛං භොති. තස ඵවං භොති: ‘කමමං ඛො මෙ කාතඛං භවීසසති, කමමං ඛො පන මෙ කරොනෙත්තන න සුකරං බුද්ධානං සායනං මනසි කාතුං, භද්දභං විරියං ආරභාමී අප්පත්තසස පත්තියා අනධිගතසස අධිගමාය අසච්ඡකතසස සච්ඡකිරියායා’ති. සො විරියං ආරභති අප්පත්තසස පත්තියා අනධිගතසස අධිගමාය අසච්ඡකතසස සච්ඡකිරියාය. ඉදං පඨමං ආරම්භවජ්ජු,

1. ගීලානවුච්චිතො (මජ්ඣං)

තවද අනෙකෙක: ඇවැත්නි, මහණ තෙම ගමා හෝ නියමගමා පිඩු පිණිස හැසිරෙනුයේ රුක්ෂ හෝ ප්‍රණීත ආහාර සෑහෙන පමණ, කුස පිරෙන පමණ ලබයි. 'මම ගමා හෝ නියමගමා පිඩු පිණිස සරනුයෙමි රුක්ෂ හෝ ප්‍රණීත බොජුන් සෑහෙන පමණ, කුස පිරෙන පමණ ලදිමි. ඒ මගේ කය තෙත් මැ සේ බර ය, අකර්මණ්‍ය ය. එ බැවින් මම වැද හෙමි' යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ වැද හෙයි. නොපැමිණි ධ්‍යානාදියකට පැමිණෙන්නට හෝ නො ලත් ධ්‍යානාදියක් ලබනුවට හෝ පසක් නොකළ ධ්‍යානාදියක් පසක් කරනුවට හෝ වැර නො වඩයි. මේ ස වැනි කුශීද වස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණහට අල්පමාත්‍ර වූ ආබාධයෙක් උපන්නේ වෙයි. 'මට අල්පමාත්‍ර ආබාධයෙක් උපන. වැද හෝනට සුසුඬ බව ඇත. එ බැවින් මම වැද හෙමි'යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ වැද හෙයි. නොපැමිණි ධ්‍යානාදියකට පැමිණීමට, නොලත් ධ්‍යානාදියක් ලබන්නට, නො පසක් කළ ධ්‍යානාදියක් පසක් කරන්නට වැර නො වඩයි. මේ සත්වැනි කුශීද වස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ ගිලන් බැවින් නැගී සිටියේ වෙයි, ගිලන් බැවින් නැගී නො බෝ කල් ඇත්තේ වෙයි. ඔහුට, 'මම වනාහි ගිලන් බැවින් නැගී සිටියෙමි, ගිලන් බැවින් නැගී සිටි නො බෝ කල් ඇත්තෙමි වෙමි. ඒ මාගේ කය දුර්වල ය, අකර්මණ්‍ය ය, වැද හෙතුවට සුසුඬ බව ඇත. එ බැවින් මම වැද හෙමි'යි මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ වැද හෙයි. නොපැමිණි ධ්‍යානාදියකට පැමිණීමට හෝ නො ලත් ධ්‍යානාදියක් ලබනුවට හෝ නො පසක් කළ ධ්‍යානාදියක් පසක් කරනුවට හෝ වැර නො වඩයි. මේ අට වැනි කුශීද වස්තුව යැ,

ආරම්භවස්තු (වීර්යයට කරුණු) අටෙක: ඇවැත්නි, මහණක්හු විසින් කර්මයෙක් කළ යුතු වෙයි. "මා විසින් වූ කලී කර්මයෙක් කළ යුතු වන්නේ ය. කර්මයක් කරන මා විසින් බුදුරජුන්ගේ සස්න මෙනෙහි කරන්නට නො හැක්ක. එ හෙයින් මම නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙනුවට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබනු පිණිස, නො පසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරනුවට වැර වඩමි" යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හෙ තෙම නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙනුවට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබනුවට, නො පසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරනුවට වැර වඩයි. මේ පළමු වන ආරම්භවස්තුව යැ.

සුත ව පරං ආවුසො, භික්ඛුනා කමමං කතං හොති. තස්ස ඵවං හොති: අහං ඛො කමමං අකාසිං. කමමං ඛො පනාහං කරොනෙහා නාසකම්. බුද්ධානං සාසනං මනසිකාතුං. හදුහං විරියං ආරහාමී අප්පත්තස්ස ප්‍යත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා'ති. සො විරියං ආරහති අප්පත්තස්ස ප්‍යත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං දුතියං ආරම්භවත්ථු.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනා මග්ගො ගන්තධෙධා හොති. තස්ස ඵවං හොති: 'මග්ගො ඛො මෙ ගන්තධෙධා හවිස්සති. මග්ගං ඛො පන මෙ ගච්ඡන්තො න සුකරං බුද්ධානං සාසනං මනසිකාතුං. හදුහං විරියං ආරහාමී අප්පත්තස්ස ප්‍යත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා'ති. සො විරියං ආරහති අප්පත්තස්ස ප්‍යත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං තතියං ආරම්භවත්ථු.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනා මග්ගො ගතො හොති තස්ස ඵවං හොති: 'අහං ඛො මග්ගං අගමාසිං. මග්ගං ඛො පනාහං ගච්ඡන්තො නාසකම්. බුද්ධානං සාසනං මනසිකාතුං. හදුහං විරියං ආරහාමී අප්පත්තස්ස ප්‍යත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා'ති. සො විරියං ආරහති අප්පත්තස්ස ප්‍යත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය, ඉදං වතුඤ්ඤං ආරම්භවත්ථු.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරනෙහා න ලභති ඵුඛස්ස වා පඤ්ඤස්ස වා භොජනස්ස යාවදඤ්ඤං පාරිසුරිං. තස්ස ඵවං හොති: 'අහං ඛො ගාමං වා නිගමං පිණ්ඩාය වරනෙහා නාලඤ්ඤං ඵුඛස්ස වා පඤ්ඤස්ස වා භොජනස්ස යාවදත්ථුං පාරිසුරිං. තස්ස මෙ කායො ලභ්භුකො කමමංඤ්ඤො. හදුහං විරියං ආරහාමී අප්පත්තස්ස ප්‍යත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා'ති. සො විරියං ආරහති අප්පත්තස්ස ප්‍යත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං පඤ්ඤං ආරම්භවත්ථු.

තව ද අනෙකෙක, ඇවැත්නි, මහණකිඤ්ඤ විසින් කර්මයෙක් කරන ලද්දේ වෙයි. 'මම වූ කලී කර්මයක් කෙළෙමි. මම කර්මය කරනු-යෙමි, බුදුරජුන්ගේ සස්න මෙතෙහි කරන්නට නො හැකි වීමි, එ හෙයින් මම නො පැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණීමට, නො ලත් ධ්‍යානාදිය ලැබීමට, නො පසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කිරීමට වැර වඩමි'යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණීමට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලැබීමට, නො පසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කිරීමට වැර වඩයි. මේ දෙවෙනි ආරම්භ වස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණකිඤ්ඤ විසින් මහෙක් යැ යුතු වෙයි. 'මා විසින් වූ කලී මහෙක් යැ යුතු වෙයි, මහ යන මා විසින් බුදුරජුන්ගේ සස්න මෙතෙහි කරන්නට පහසු නො වේ. එ බැවින් මම නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණීමට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලැබීමට, නො පසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කිරීමට වැර වඩමි'යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණීමට, නො ලත් ධ්‍යානාදිය ලැබීමට, නො පසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කිරීමට වැර වඩයි. මේ තුන්වැනි ආරම්භවස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි. මහණකිඤ්ඤ විසින් මහ යන ලද්දේ වෙයි. 'මම වූ කලී මහ ගියෙමි. මහ යන මම බුදුරජුන්ගේ සස්න මෙතෙහි කරන්නට නො හැකි වීමි. එ හෙයින් මම නො පැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණීමට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලැබීමට, නොපසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කිරීමට වැර වඩමි'යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණීමට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලැබීමට, නො පසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කිරීමට වැර වඩයි. මේ සතර වැනි ආරම්භවස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණෙක් ගමෙක හෝ නියමි ගමෙක හෝ පිඬු පිණිස සරනුයේ, රුක්ෂ වූ හෝ ප්‍රණීත වූ හෝ බොජුන් සැහෙන පමණ, කුස පිරෙන පමණ නො ලබයි. ඔහුට, 'මම ගමැ හෝ නියමි ගමැ හෝ පිඬු පිණිස සරනුයෙමි, රුක්ෂ හෝ ප්‍රණීත හෝ බොජුන් සැහෙන පමණ, කුස පිරෙන පමණ නො ලද්මි. ඒ මගේ කය හැල්ලු යැ, කර්මණ්‍ය යැ. එ බැවින් මම නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙතුවට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබනුවට, නො පසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරනුවට වැර වඩමි' යි මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ නො පැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙතුවට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබනුවට, නො පසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරනුවට වැර වඩයි. මේ පස් වන ආරම්භවස්තුව යැ.

සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරතො
 ලහති එඤ්ඤා වා පණීතස්ස වා භොජනස්ස යාවද්දං පාරිසුරිං. තස්ස
 එවං භොති: ‘අභං ඛො ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරතො
 අලස්සං එඤ්ඤා වා පණීතස්ස වා භොජනස්ස යාවද්දං පාරිසුරිං. තස්ස
 මෙ කායො බලවා කමමඤ්ඤා. හන්දහං වීරියං ආරහාමී අපහනස්ස
 පතතියා අනාධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා’ති. සො
 වීරියං ආරහති අපහනස්ස පතතියා අනාධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡි-
 කතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං ඡට්ඨං ආරම්භවස්සු.

සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛුතො උපපනො භොති අපමනකො
 ආබාධො තස්ස එවං භොති: ‘උපපනො ඛො මෙ අයං අප-
 මනකො. ආබාධො ධානං ඛො පනෙතං විජ්ජති යං මෙ ආබාධො
 පවට්ඨෙය්‍ය, හන්දහං වීරියං ආරහාමී අපහනස්ස පතතියා අනාධිගතස්ස
 අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා’ති. සො වීරියං ආරහති අප-
 හනස්ස පතතියා අනාධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං
 සත්ථං ආරම්භවස්සු.

සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු ගිලානා වුට්ඨිතො භොති අචිරවුට්ඨිතො
 ගෙලඤ්ඤා. තස්ස එවං භොති: ‘අභං ඛො ගිලානා වුට්ඨිතො¹
 අචිරවුට්ඨිතො ගෙලඤ්ඤා. ධානං ඛො පනෙතං විජ්ජති යං මෙ
 ආබාධො පච්චුද්ධිකෙය්‍ය, හන්දහං වීරියං ආරහාමී අපහනස්ස පතතියා
 අනාධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා’ති. සො වීරියං
 ආරහති අපහනස්ස පතතියා අනාධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස
 සච්ඡිකිරියාය. ඉදං අට්ඨමං ආරම්භ වස්සු.

අට්ඨ දනවස්සුති: ආසජ්ජ දනං දෙති. භයා දනං දෙති. ‘අද්ධි
 මෙ’ති දනං දෙති. ‘ද්දස්සති මෙ’ති දනං දෙති. ‘සාහු දනන්ති
 දනං දෙති, ‘අභං පවාමි, ඉමෙ න පවන්ති, නාරහාමි පවතො
 අපවන්තානං න දතු’න්ති දනං දෙති. ‘ඉමං මෙ දනං දදතො කලායාණො
 කිතතිසද්දො අබ්බුග්ගච්ඡති’ති දනං දෙති, විකාලඛිකාරචිකතපරිකාරුඤ්ඤා
 දනං දෙති.

1. ගිලානවුට්ඨිතො (මජ්ඣං)

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ ගමෙක හෝ නියම් ගමෙක හෝ පිඩු පිණිස සරනුයේ, රුක්ෂ වූ හෝ ප්‍රණීත වූ හෝ බොජුනක් සෑහෙන පමණ, කුස පිරෙන පමණ ලබයි. “මම වනාහි ගමු හෝ නියම්ගමු පිඩු පිණිස සරනුයෙමි, රුක්ෂ හෝ ප්‍රණීත වූ බොජුනක් සෑහෙන පමණ, කුස පිරෙන පමණ ලදිමි. ඒ මගේ කය ශක්තිමත් ය, කර්මණ්‍ය ය. එ බැවින් මම නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙන්නට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබන්නට නො පසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරන්නට වැර වඩමි’යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ නො පැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙන්නට, නො ලත් ධ්‍යානාදිය ලබන්නට, නො පසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරන්නට වැර වඩයි. මේ සවැනි ආරම්භවස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණක්හට අල්පමාත්‍ර ආබාධයෙක් උපන්නේ වෙයි. ‘මට මේ අල්පමාත්‍ර ආබාධයෙක් උපන්නේ ම වෙයි. මගේ ආබාධය වැඩෙන්නේ ය යන යමෙක් ඇද්ද, මේ කරුණ විද්‍යාමාන ය, එ බැවින් නො පැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙන්නට, නො ලත් ධ්‍යානාදිය ලබන්නට, පසක් නොකළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරන්නට මම වැර වඩමි’යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙන්නට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබන්නට, පසක් නො කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරන්නට වැර වඩයි. මේ සත් වැනි ආරම්භවස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණෙක් ගිලන් බැවින් නැගී සිටියේ, ගිලන් බැවින් නැගී සිටි නොබෝ කල් ඇත්තේ වෙයි. ‘මම වූ කලී ගිලන් බැවින් නැගී සිටියෙමි, ගිලන් බැවින් නැගීසිටි නො බෝ කල් ඇත්තෙමි වෙමි. මගේ මේ ආබාධය වටාලා නැගී එන්නේ ය යන යමෙක් ඇද්ද, මේ කරුණ විද්‍යාමාන ය. එ බැවින් මම නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙන්නට නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබන්නට, පසක් නො කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරන්නට වැර වඩමි’යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙන්නට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබන්නට, නොපසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරන්නට වැර වඩයි. මේ අටවැනි ආරම්භවස්තුව යැ.

දනවස්තුව (දීමට කරුණු) අටෙක: පැමිණි අමුත්තාට වහා දන් දෙයි, බිය හේතු කොට ගෙන දන් දෙයි. ‘මට මේ තෙම දුන්නේ යැ’යි දන් දෙයි. ‘මට දෙන්නේ යැ’යි දන් දෙයි. ‘දීම මැනවැ’යි සලකා දන් දෙයි. ‘මම පිසමි, මොහු නො පිසත්, මම පිසන්නෙමි නො පිසන්නට දන් නොදෙන්නට නො සුදුස්සෙමි’යි දන් දෙයි. ‘මේ දන් දෙන මා පිළිබඳ යහපත් කීර්තිශබ්දයෙක් උස් වැ නැගේ’ යැයි දන් දෙයි. ශමච්චිදර්ශනා සිතට සැරසිල්ලක් කොට, ශමච්චිදර්ශනා සිතට පිරිවර පිණිස දන් දෙයි.

අට්ඨ දනුපපත්තියො: ඉධාච්චසො එකවෙවා දනං දෙති. සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා අන්තං පානං වඤ්ඤං යානං මාලාගන්ධවිලෙපනං සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං. සො යං දෙති තං පච්චාසිංසති. සො පසස්සි ඛන්තිසමභාසාලං වා බ්‍රාහ්මණමභාසාලං වා ගහපතිමභාසාලං වා පඤ්ඤති කාමගුණෙති සමපපිතං සමඛගීභුතං පරිවාරයමානං. තස්ස එවං හොති ‘අහොවතාහං කායස්ස හෙද පරමමරණං ඛන්තිසමභාසාලානං වා බ්‍රාහ්මණමභාසාලානං වා ගහපතිමභාසාලානං වා සහබ්‍යතං උපපජේශ්‍යන්ති. සො තං වික්ඛං දහති, තං වික්ඛං අධිට්ඨාති, තං වික්ඛං භාවෙති. තස්ස තං වික්ඛං භීතො’ධිමුක්ඛං උත්තරිං අභාවිතං තත්‍රුපපත්තියා සංවත්තති. තඤ්ඤො ඛො සීලවතො වදුම් නො දුස්සීලස්ස. ඉජ්ඣතාච්චසො සීලවතො වෙතොපණ්ඩි විසුද්ධන්තා.

සුත ව පරං ආච්චසො ඉධෙකවෙවා දනං දෙති සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා අන්තං පානං -පෙ- සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං. සො යං දෙති තං පච්චාසිංසති.¹ තස්ස සුතං හොති ‘වාතුමහාරාජිකා දෙවා දීසායුකා වණ්ණවතො සුඛබ්බලා’ති. තස්ස එවං හොති ‘අහො වතාහං කායස්ස හෙද පරමමරණං වාතුමහාරාජිකානං² දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජේශ්‍යන්ති’. සො තං වික්ඛං දහති, තං වික්ඛං අධිට්ඨාති තං වික්ඛං භාවෙති. තස්ස තං වික්ඛං භීතො’ධිමුක්ඛං උත්තරිං අභාවිතං තත්‍රුපපත්තියා සංවත්තති. තඤ්ඤො ඛො සීලවතො වදුම් නො දුස්සීලස්ස. ඉජ්ඣතාච්චසො සීලවතො වෙතොපණ්ඩි විසුද්ධන්තා.

සුත ව පරං ආච්චසො ඉධෙකවෙවා දනං දෙති සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා අන්තං පානං -පෙ- සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං. සො යං දෙති තං පච්චාසිංසති. තස්ස සුතං හොති තාවතිංසා දෙවා -පෙ- යාමා දෙවා -පෙ- තුසිතා දෙවා -පෙ- නිමොණරති දෙවා -පෙ- පරනිමිතවසවත්ති දෙවා දීසායුකා වණ්ණවතො සුඛබ්බලා’ති. තස්ස එවං හොති ‘අහොවතාහං කායස්ස හෙද පරමමරණං පරනිමිතවසවත්තීනං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජේශ්‍යන්ති’. සො තං වික්ඛං දහති තං වික්ඛං අධිට්ඨාති, තං වික්ඛං භාවෙති. තස්ස වික්ඛං භීතො’ධිමුක්ඛං උත්තරිං අභාවිතං තත්‍රුපපත්තියා සංවත්තති. තඤ්ඤො ඛො සීලවතො වදුම් නො දුස්සීලස්ස. ඉජ්ඣතාච්චසො සීලවතො වෙතොපණ්ඩි විසුද්ධන්තා.

1. පච්චාසිංසති (මජ්ඣං)
 2. වාතුමහාරාජිකානං (මජ්ඣං)

දනොපපත්ති (දන හේතුවෙන් ඇතිවන දෙවෙනි භව) අටෙක: ඇවැත්ති, මෙහි එක්තරා පුභුලෙක් මහණකුට හෝ බමුණකුට හෝ ආහාර පාන වස්තු යාන මාලා ගන්ධ විලෙපන ශයන ආවාස පහන් තෙල් යන ද්‍රව්‍යවස්තු දෙයි. හේ යමක් දෙන්නේ ද, එය ලබන්නට පතයි. හෙ තෙම පංච කාමගුණයන්ගෙන් සමර්පිත වැ සමන්විත වැ එහි ඉදුරන් හසුරුවන (පස්කම් සුව විදුනා) ක්ෂත්‍රිය මහාසාරයකු හෝ බ්‍රාහ්මණ මහාසාරයකු හෝ ගෘහපති මහාසාරයකු හෝ දකි. 'මමක් කා බුන් මරණින් මතු ක්ෂත්‍රිය මහාසාරයන් ගේ හෝ බ්‍රාහ්මණ මහාසාරයන් ගේ හෝ ගෘහපතිමහාසාරයන් ගේ හෝ එකී භාවයට පැමිණෙන්නේම නම් යෙහෙකැ යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ ඒ සිත පිහිටුවයි. ඒ සිත ඉටයි, ඒ සිත වඩයි. භීත වූ පංචකාම ගුණයන්හි ඇලුණු, මත්තෙහි නො වඩන ලද ඔහුගේ ඒ සිත එහි ඉපැත්ම පිණිස පවතී. එ ද සිල්වත්තූ ගේ සිත ම ය, දුසිල්හුගේ සිත නො වේ යැ යි කියමි. ඇවැත්ති, පිරිසිදු බැවින් සිල්වත්තූ ගේ වෙතස්ප්‍රණිය (පැතුම) සිද්ධ වේ.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති, මෙහි එක්තරා පුභුලෙක් මහණකුට හෝ බමුණකුට හෝ ආහාර පාන ... පහන්තෙල් යන මේ දෑ දන් දෙයි. හේ යමක් දෙන්නේ ද එය පතයි. සිවුමහරජයෙහි වැසි දෙවියෝ දීර්ඝායුෂ ඇත්තෝ යැ යි පැහැ සටහන් ඇත්තෝ යැ යි, සැප බහුල කොට ඇත්තෝ යැ යි ඔහු විසින් අසන ලද්දේ වෙයි. 'කා බුන් මරණින් මතු සිවුමහරජයෙහි දෙවියන් හා එක් වන බවට පැමිණෙන්නේම නම් යෙහෙකැ' යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ ඒ සිත පිහිටුවයි, ඒ සිත ඉටයි, ඒ සිත වඩයි. භීත වූ කම් සුවෙහි ඇලුණු, මත්තෙහි නො වඩන ලද ඔහුගේ ඒ සිත එහි ඉපැත්ම පිණිස පවතී. ඒ ද සිල්වත්තූ ගේ සිත යැ යි, දුසිල්හුගේ සිත නො වේ යැ යි කියමි. ඇවැත්ති, පිරිසිදු බැවින් සිල්වත්තූගේ සිතේ පැතුම සිද්ධ වේ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්ති, මෙහි එක්තරා පුභුලෙක් මහණකුට හෝ බමුණකුට හෝ ආහාර පාන ... ශයන ආවාස පහන්තෙල් යන මේ දෑ දන් දෙයි. හේ යමක් දෙන්නේ ද එය පතයි. තච්චිසාවැසි දෙවියෝ ... යාම දෙවිලෝ වැසි දෙවියෝ ... තුසි දෙවිලෝ වැසි දෙවියෝ ... නිර්මාණරති දෙවිලොව වැසි දෙවියෝ ... පරනිර්මිත වශවර්තකී දෙවිලොව වැසි දෙවියෝ දීර්ඝායුෂ්කහ යි වර්ණවත් හ යි, සුඛ බහුල හ යි ඔහු විසින් අසන ලද්දේ වෙයි. 'කා බුන් මරණින් මතු පරනිර්මිත වශවර්තකී දෙවියන්ගේ සහභාවයට පැමිණියැ හෙත්තේම නම් යෙහෙකැ යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ එ සිත පිහිටුවයි, ඒ සිත ඉටයි, ඒ සිත වඩයි. භීත වූ කම් සුවෙහි ඇලුණු ඔහු ගේ ඒ සිත මත්තෙහි නො වඩන ලද්දේ එහි ඉපැත්ම පිණිස පවතී. 'ඒ ද සිල්වත්තූ ගේ සිත ය, දුසිල්හු ගේ සිත නො වේ' යැ යි කියමි. ඇවැත්ති, පිරිසිදු හෙයින් සිල්වත්තූ ගේ සිතැ පැතුම සිදු වෙයි.

පුත ව පරං ආවුසො ඉධෙකවෙවා දුතං දෙති සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා අනතං පානං වස්ථං යානං මාලාගන්ධවිලෙපනං සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං. සො යං දෙති තං පච්චාසිංසති. තස්ස සුතං හොති 'බ්‍රහ්මකායිකා දෙවා දීඝායුකා වණණවනො සුඛබ්‍රහ්මා'ති. තස්ස ඵචං හොති 'අහො වතාහං කායස්ස හෙද පරමමරණා බ්‍රහ්මකායිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජය්‍ය'න්ති. සො තං විතං දහති තං විතං අධිච්ඡාති, තං විතං භාවෙති. තස්ස තං විතං භීතො'ධිමුඤ්ඤං උඤ්ඤං අභාවිතං තනුප්පච්චයා සංවතති. තඤ්ඤං ඛො සීලවතො වදුමී නො දුස්සීලස්ස, විතරාගස්ස නො සරාගස්ස. ඉජ්ඣකාවුසො සීලවතො වෙතොපණ්ඩි විතරාගතො.

අටඨ පරිසා: බතනියපරිසා, බ්‍රාහ්මණපරිසා, ගහපතිපරිසා, සමණපරිසා වාතුමමභාරාජිකපරිසා, තාවනිංසපරිසා, මාරපරිසා, බ්‍රහ්මපරිසා.

අටඨ ලොකධම්මා: ලාහො ව, අලාහො ව, යසො ව, අයසො ව, නිදු ව, පසංසා ව, සුඛඤ්ඤං, දුක්ඛඤ්ඤං.

අඨ අභිභායතනානි: අජ්ඣකං අරුපසඤ්ඤී ඵකො බහිද්ධා රුපානි පසස්සති පරිතොනි සුවණණදුඛණණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසස්සාමිති ඵචං සඤ්ඤී හොති. ඉදං පටමං අභිභායතනං.

අජ්ඣකං අරුපසඤ්ඤී ඵකො බහිද්ධා රුපානි පසස්සති අප්පමාණානි සුවණණදුඛණණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසස්සාමිති ඵචං සඤ්ඤී හොති. ඉදං දුතියං අභිභායතනං.

අජ්ඣකං අරුපසඤ්ඤී ඵකො බහිද්ධා රුපානි පසස්සති පරිතොනි සුවණණදුඛණණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසස්සාමිති ඵචං සඤ්ඤී හොති. ඉදං තතියං අභිභායතනං.

අජ්ඣකං අරුපසඤ්ඤී ඵකො බහිද්ධා රුපානි පසස්සති අප්පමාණානි සුවණණදුඛණණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසස්සාමිති ඵචං සඤ්ඤී හොති. ඉදං චතුස්සං අභිභායතනං.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මෙහි එක්තරා පුගලෙක් මහණකුට හෝ බමුණකුට හෝ ආහාර පාන වස්ත්‍ර යාන මාලා ගන්ධ විලෙපන ශයන ආවාස පහන් තෙල් යන මේ දෑ දන් දෙයි. හේ යමක් දෙන්නේ ද, එය පතයි. ඔහු විසින් 'බ්‍රහ්මකායික දෙවියෝ දීර්ඝායුෂ්ක හ, වර්ණවත් හ, සුව බහුල කොටැත්තෝ හ' යි අසන ලද්දේ වෙයි. 'මම කා බුන් මරණින් මතු බ්‍රහ්මකායික දෙවියන් ගේ සහභාවයට පැමිණියැ හෙන්නෙමි වීම් නම් යෙහෙකැ යි මෙසේ සිතෙක් ඔහුට වෙයි. ඒ සිත පිහිටුවයි, ඒ සිත ඉටයි, ඒ සිත වඩයි. ඔහුගේ ඒ සිත පහත් බඹලොවෙහි ඇලුණේ, මත්තෙහි නො වඩනා ලද්දේ එහි ඉපැත්ම පිණිස පවතී. ඒ ද සිල්වත්හු ගේ සිත යැ, දුසිල්හුගේ සිත නො වේ යැ' යි කියමි. පහවූ රාගය ඇත්තහුගේ සිත ය, රාග සහිතයාගේ සිත නො වේ යැ යි කියමි. ඇවැත්නි, සිල්වත්හුගේ චිත්තප්‍රණිය (පැතුම) සිදු වෙයි. පහ වූ රාගය ඇති බැවිනි.

පිරිස් අටෙක: කැත් පිරිස, බමුණු පිරිස, ගැහැව් පිරිස, මහණ පිරිස, සිවුමහරෑ පිරිස, තවකියා දෙව් පිරිස, මර පිරිස, බඹ පිරිස.

ලොකධර්ම අටෙක: ලාභය, අලාභය, යශස, අයශස, නින්දාව, ප්‍රශංසාව, සුඛය, දුඃඛය.

අභිභායතන අටෙක: එකෙක් අධ්‍යාත්මරූපයෙහි පරිකර්ම වශයෙන් රූපසංඥා ඇත්තේ පිටත්හි සුවර්ණ හෝ දුර්වර්ණ හෝ පරිත්‍රාලම්බන වූ ප්‍රතිභාග නිමිති දකී. ඒ නිමිති මැඩ, 'දනිමි' යි, 'දකිමි' යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ පළමු වන අභිභායතනය යි,

එකෙක් අධ්‍යාත්මයෙහි රූප සංඥා ඇත්තේ පිටත්හි අප්‍රමාණ වූ සුවර්ණ දුර්වර්ණ නිමිත්තරූපයන් දකී. ඒ රූප මැඩ, 'දනිමි' යි 'දකිමි' යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ දෙවෙනි අභිභායතනය යි.

එකෙක් අධ්‍යාත්ම අරමුණෙහි පරිකර්මසංඥා නැත්තේ, පිටත්හි වූ සුවර්ණ හෝ දුර්වර්ණ වූ පරිත්‍රාලම්බන වූ පරිකර්ම නිමිති ද ප්‍රතිභාග නිමිති ද දකී. ඒ අරමුණ මැඩ, 'දනිමි' යි 'දකිමි' යි මෙබඳු සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ තෙවෙනි අභිභායතනය යි.

එකෙක් අධ්‍යාත්ම අරමුණෙහි රූප සංඥා නැත්තේ, පිටත්හි වූ අප්‍රමාණ වූ සුවර්ණ දුර්වර්ණ රූපයන් දකී. ඒ රූප අභිභවා 'දනිමි' යි 'දකිමි' යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ සතරවන අභිභායතනය යි.

අර්ඝනං අරූපසඤ්ඤා ඵකො ඛණ්ඩා රූපානි පසසති නිලානි නිල-
 වණණානි නිලනිදසනානි නිලනිභාසානි - සෙය්‍යථාපි නාම උච්චාපුප්ඵ-
 නිලං නිලවණණං නිලනිදසනං නිලනිභාසං සෙය්‍යථා වා පන තං
 වස්ථං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගච්චමධං නිලං නිලවණණං නිලනිදස-
 නං නිලනිභාසං ඵවමෙවං අර්ඝනං අරූපසඤ්ඤා ඵකො ඛණ්ඩා
 රූපානි පසසති නිලානි නිලවණණානි නිලනිදසනානි නිලනිභාසානි.
 තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසසාමි ති ඵං සඤ්ඤා භොති. ඉදං පඤ්චමං
 අභිභායතනං.

අර්ඝනං අරූපසඤ්ඤා ඵකො ඛණ්ඩා රූපානි පසසති පිතානි
 පිතවණණානි පිතනිදසනානි පිතනිභාසානි. සෙය්‍යථාපි නාම කණ්-
 කාරපුප්ඵං පිතං පිතවණණං පිතනිදසනං පිතනිභාසං. සෙය්‍යථා වා
 පන තං වස්ථං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගච්චමධං පිතං පිතවණණං
 පිතනිදසනං පිතනිභාසං ඵවමෙවං අර්ඝනං අරූපසඤ්ඤා ඵකො
 ඛණ්ඩා රූපානි පසසති පිතානි පිතවණණානි පිතනිදසනානි පිත-
 නිභාසානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසසාමි ති ඵං සඤ්ඤා භොති
 ඉදං ජට්ඨං අභිභායතනං.

අර්ඝනං අරූපසඤ්ඤා ඵකො ඛණ්ඩා රූපානි පසසති ලොහිතකානි
 ලොහිතකවණණානි ලොහිතකනිදසනානි ලොහිතකනිභාසානි. සෙය්‍ය-
 ථාපි නාම ඛණ්ඩාපිටකපුප්ඵං ලොහිතකං ලොහිතකවණණං ලොහිතක-
 නිදසනං ලොහිතකනිභාසං. සෙය්‍යථා වා පන තං වස්ථං බාරාණ-
 සෙය්‍යකං උභතොභාගච්චමධං ලොහිතකං ලොහිතකවණණං ලොහිතක-
 නිදසනං ලොහිතකනිභාසං ඵවමෙවං අර්ඝනං අරූපසඤ්ඤා ඵකො-
 ඛණ්ඩා රූපානි පසසති ලොහිතකානි ලොහිතකවණණානි ලොහිතක-
 නිදසනානි. ලොහිතකනිභාසානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසසාමි ති
 ඵං සඤ්ඤා භොති. ඉදං සත්ථමං අභිභායතනං.

අර්ඝනං අරූපසඤ්ඤා ඵකො ඛණ්ඩා රූපානි පසසති ඔදනානි
 ඔදනවණණානි ඔදනනිදසනානි ඔදනනිභාසානි. සෙය්‍යථාපි නාම
 ඔසධිතාරකා ඔදනා ඔදනවණණා ඔදනනිදසනා ඔදනනිභාසා සෙය්‍ය-
 ථා වා පන තං වස්ථං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගච්චමධං ඔදනං
 ඔදනවණණං ඔදනනිදසනං ඔදනනිභාසං ඵවමෙවං අර්ඝනං අරූප-
 සඤ්ඤා ඵකො ඛණ්ඩා රූපානි පසසති ඔදනානි ඔදනවණණානි ඔදන-
 නිදසනානි ඔදනනිභාසානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසසාමි ති ඵං
 සඤ්ඤා භොති. ඉදං අච්චමං අභිභායතනං.

එකෙක් අධ්‍යාත්මරූපයෙහි පරිකර්මසංඥා නැත්තේ, නිල් වූ, නිල්-වන් වූ, නිල් දැකුම් ඇති, නිල්පැහැති බාහිර වූ රූප දකී. නිල් වූ, නිල්වන් වූ, නිල් දැකුම් ඇති, නිල්පැහැති දියමෙරලිය මලෙක් යම් සේ වේ ද, නිල් වූ නිල්වන් වූ නිල් දැකුම් ඇති, නිල් පැහැති, දෙපිට ම මට සිලිටි වූ කසිවතෙක් යම් සේ වේ ද, එසේ ම නිල් වූ, නිල්වන් වූ, නිල් දැකුම් ඇති නිල්පැහැති, බාහිර කසිණලම්බන රූපයන් අධ්‍යාත්ම-රූපයෙහි පරිකර්මසංඥා නැත්තේ දකී. ඒ රූප අභිභවා ‘දනිමි’ දකිමි’යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ පස්වන අභිභායතනය යි.

එකෙක් අධ්‍යාත්මරූපයෙහි පරිකර්මසංඥා නැත්තේ, රන්වන් වූ, රන්වන් දැකුම් ඇති, රන් පැහැති, බාහිර වූ පිත වර්ණ රූප දකී. රන්වන් වූ රන්වන් දැකුම් ඇති, රන්පැහැති, පිතවර්ණ කිණිණිරි මලෙක් යම් බඳු වේ ද, දෙ පිට මට සිලිටි වූ, රන්වන් වූ, රන්වන් දැකුම් ඇති, රන්පැහැති පිතවර්ණ කසි වතෙක් හෝ යම්බඳු වේ ද, එසේ ම රන්වන් වූ, රන්වන් දැකුම් ඇති, රන්පැහැති, බාහිර පිතකසිණරූපයන් එකෙක් අධ්‍යාත්මයෙහි රූපසංඥා නැත්තේ දකී. ඔවුන් මැඩ, ‘දනිමි’යි ‘දකිමි’ යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ සවන අභිභායතනය යි.

එකෙක් අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි රූපසංඥා නැත්තේ, රතු වූ, රන්වන් වූ, රන්වන් දැකුම් ඇති, රන්පැහැති බාහිර රූපයන් දකී. රතු වූ රන්වන් වූ, රන්වන් දැකුම් ඇති, රන් පැහැ වූ බඳුවද මලෙක් යම් සේ වේ ද, දෙපස මට සිලිටි වූ, රතු වූ, රන්වන් වූ, රන්වන් දැකුම් ඇති, රන්පැහැ වූ, කසිවතෙක් හෝ යම් සේ වේ ද, එසේ ම රතු වූ, රන්වන් වූ, රන්-වන් දැකුම් ඇති, රන්පැහැ වූ බාහිර රූපයන්, අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි රූප සංඥා නැති එකෙක් දකී. ඔවුන් මැඩ ‘දනිමි’ යි, ‘දකිමි’ යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ සත්වන අභිභායතනය යි.

එකෙක් අධ්‍යාත්මරූපයෙහි රූප සංඥා නැත්තේ සුදු වූ, සුදුවන් වූ, සුදුවන් දැකුම් ඇති, සුදුපැහැති වූ බාහිර රූපාලම්බනයන් දකී. සුදු වූ සුදුවන් දැකුම් ඇති, සුදුපැහැ වූ, ඔසයි කාරකාව යම් සේ ද, දෙපස මට සිලිටි වූ, සුදු වූ, සුදුවන් වූ, සුදුවන් දැකුම් ඇති, සුදුපැහැති කසි වතෙක් හෝ යම් සේ වේ ද එසේ ම සුදු වූ, සුදුවන් වූ, සුදු දැකුම් ඇති, සුදු පැහැ වූ, බාහිර කසිණරූපයන්, එකෙක් අධ්‍යාත්මයෙහි රූපසංඥා නැත්තේ දකී. ඔවුන් මැඩ, ‘දනිමි’ යි ‘දකිමි’ යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ අටවන අභිභායතනය යි.

අට්ඨ විමොක්ඛා: රුපී රූපානි පසසති. අයං පඨමො විමොක්ඛො.
අජ්ඣන්තං අරූපසඤ්ඤී ඛෙඛිං රූපානි පසසති. අයං දුතියො විමොක්ඛො.

සුභතෙඨ අධිචුඤ්ඤා භොති. අයං තතියො විමොක්ඛො.

සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්ඛමා පටිසසඤ්ඤානං අස්ඨමා නානාත්මසඤ්ඤානං අමනසිකාරා අනන්තො ආකාසො'ති ආකාසානාඤ්ඤා-
යතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං. චතුසො විමොක්ඛො.

සබ්බසො ආකාසානාඤ්ඤායතනං සමතික්ඛමම අනන්තං විඤ්ඤාණන්ති විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං පඤ්ඤිමො විමොක්ඛො-

සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං සමතික්ඛමම 'නඤ්ඤි'ති ආකිඤ්ඤා-
ඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං ඡට්ඨො විමොක්ඛො.

සබ්බසො ආකිඤ්ඤාඤ්ඤායතනං සමතික්ඛමම නොවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා-
යතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං සත්ථමො විමොක්ඛො.

සබ්බසො නොවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමතික්ඛමම සඤ්ඤාචෙදගීත
නිරොධං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං අට්ඨමො විමොක්ඛො.

ඉමෙ ඛො ආචුඤ්ඤො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරහතා සමමාසම්බුද්ධො අට්ඨ ධම්මො සම්මදකඛාතා. තස්ස සබ්බෙහෙව සඛොගී-
තිතබ්බං -පෙ- අත්ථාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං.

නවකං

15. අස්ඨ ඛො ආචුඤ්ඤො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරහතා සමමාසම්බුද්ධො නව ධම්මො සම්මදකඛාතා. තස්ස සබ්බෙහෙව සඛොගී-
තිතබ්බං -පෙ- අත්ථාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං.

කතමෙ නව?

නව ආසාත වස්ථුනි: අනස්. මෙ අවරීති ආසාතං ඛන්ති, අනස්. මෙ වරතීති ආසාතං ඛන්ති, අනස්. මෙ වරිසසතීති ආසාතං ඛන්ති පියසස මෙ මනාපසස අනස්. අවරී -පෙ- අනස්. වරති -පෙ- අනස්. වරිසසතීති ආසාතං ඛන්ති, අපපියසස මෙ අමනාපසස අස්. අවරී -පෙ- අස්. වරති -පෙ- අස්. වරිසසතීති ආසාතං ඛන්ති.

විමොක්ෂ අටෙක: රූපධ්‍යාන ඇත්තේ නිලකසිණරූපාදි රූපයන් ධ්‍යාන ඇසින් දකී. මේ පළමුවන විමොක්ෂය යි.

අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි රූප සංඥා නැත්තේ ඛහිර රූප දකී. මේ දෙවෙනි විමොක්ෂය යි.

අහන් ඇසින් පිරිසිදු කසිණ අරමුණු දක්නේ 'අහ යැ' යි ම එහි ඇලුණේ වෙයි. මේ තෙවෙනි විමොක්ෂය යි.

සර්ව ප්‍රකාරයෙන් රූප සංඥා ඉක්මිමෙන් ප්‍රතිසසංඥාවන් පහ වැ යෑමෙන්, නානාත්වසංඥාවන් නොමෙනෙහිකිරීමෙන් 'අහස අනන්ත යැ' යි ආකාශනඤ්චායතනයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ සතරවන විමොක්ෂය යි.

සර්වප්‍රකාරයෙන් ආකාශනඤ්චායතනය ඉක්මැ 'විඥානය අනන්ත යැ' යි විඤ්ඤාණඤ්චායතනයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ පස් වන විමොක්ෂය යි.

සර්වප්‍රකාරයෙන් විඤ්ඤාණඤ්චායතනය ඉක්මැ, 'කිසිත් නැතැ'යි ආකිඤ්චඤ්ඤායතනයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ සවන විමොක්ෂය යි.

සර්වප්‍රකාරයෙන් ආකිඤ්චඤ්ඤායතනය ඉක්මැ සඤ්ඤාවේදයිත නිරොධයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ අටවන විමොක්ෂය යි.

ඇවැත්නි, දන්තා දක්තා අර්හත් වූ සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද අෂ්ට ධර්මයෝ මොහු ය. එහි සියල්ලන් විසින් ම එක් වැ ගැයිය යුතු... එය දෙව මිනිස්නට ප්‍රයෝජනය පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය.

නවකය.

15. ඇවැත්නි, දන්තා දක්තා අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍ය-වතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද නව ධර්ම කෙනෙක් ඇත. එහි සියල්ලන් විසින් ම එක් වැ ගැයිය යුතු. ... එය දෙව මිනිස්නට ප්‍රයෝජනය පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය.

කවර ධර්ම නව දෙනෙක් ද? යත්:

ආසාන වස්තු (වෛරයට කරුණු) නවයෙක: මට අවැඩ කෙළේ යැ යි වෛර බඳී, මට දන් අවැඩ කෙරේ යැයි වෛර බඳී, මට මතු අවැඩ කරතැ යි වෛර බඳී, මට ප්‍රිය මනාප පුද්ගලයාට අවැඩ කෙළේ යැ යි... දන් අවැඩ කෙරේ යැ යි... මතු අවැඩ කරතැ යි වෛර බඳී, මට අප්‍රිය අමනාප පුද්ගලයාට වැඩ කෙළේ (අභිවාදයීය සිදු කෙළේ) යැ යි... දන් වැඩ කෙරේ යැ යි... මතු වැඩ කරතැ යි වෛර බඳී.

නව ආසාතපටිවිනායා: අනාසං මෙ අවරි ති, තං කුතෙසු ලබ්භා ති ආසාතං පටිවිනෙති, අනාසං මෙ වරිසසති ති තං කුතෙසු ලබ්භා ති ආසාතං පටිවිනෙති, අනාසං මෙ වරිසසති ති තං කුතෙසු ලබ්භා ති ආසාතං පටිවිනෙති, පියසස මෙ මනාපසස අනාසං අවරි -පෙ-අනාසං වරති -පෙ- අනාසං වරිසසති ති තං කුතෙසු ලබ්භා ති ආසාතං පටිවිනෙති, අප්පියසස මෙ අමනාපසස අසං අවරි -පෙ- අසං වරති -පෙ- අසං වරිසසති ති, තං කුතෙසු ලබ්භා ති ආසාතං පටිවිනෙති.

නව සත්තාවාසා: සන්තාවුසො, සත්තා නානත්තකායා නානත්ත සඤ්ඤිතො සෙය්‍යථාපි මනුසසා එකමෙච ව දෙවා එකවෙච ව විනිපාතිකා, අයං පඨමො සත්තාවාසො.

සන්තාවුසො, සත්තා නානත්තකායා එකත්තසඤ්ඤිතො සෙය්‍යථාපි දෙවා බ්‍රහ්මකායිකා පඨමාභිනිබ්බත්තා. අයං දුතියො සත්තාවාසො.

සන්තාවුසො සත්තා එකත්තකායා නානත්තසඤ්ඤිතො සෙය්‍යථාපි දෙවා ආභසසරා. අයං තතියො සත්තාවාසො.

සන්තාවුසො, සත්තා එකත්තකායා එකත්තසඤ්ඤිතො සෙය්‍යථාපි දෙවා සුභතිණ්තා. අයං. චතුසො සත්තාවාසො,

සන්තාවුසො, සත්තා අසඤ්ඤිතො අප්පට්ඨංවෙදිතො සෙය්‍යථාපි දෙවා අසඤ්ඤසත්තා.¹ අයං පඤ්ඤමො සත්තාවාසො.

සන්තාවුසො, සත්තා සඛමසො රූපසඤ්ඤානං සමතිකකමා පටිසංසඤ්ඤානං අසංගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා අනානො ආකාමො ති ආකාසානඤ්ඤායනනුපගා. අයං ඡවෙඨා සත්තාවාසො.

සන්තාවුසො, සත්තා සඛමසො ආකාසානඤ්ඤායනනං සමතිකකමම අනානං විඤ්ඤානණන්ති විඤ්ඤාණඤ්ඤායනනුපගා. අයං සත්තමො සත්තාවාසො.

1. අසඤ්ඤසත්තා (සා, කම)

අසාකප්‍රතිවිනය (වෛර දුරු ලන කරුණු) නවයෙක: හේ මට අවැඩ කෙළේ යැ යි (ඒ අවැඩ කිරීම නො වෙ වා යි ඒ පුභුලා කෙරෙහි) එය කොයින් ලද හැකි දෑ යි සිතන්නේ වෛර දුරු ලයි. හේ මට දැන් අවැඩ කෙරේ යැ යි එය ඔහු කෙරෙහි කොයින් ලද හැකි දෑ යි සිතන්නේ වෛර දුරු ලයි. ඔහු මට මතු අවැඩ කරනැ යි යන එය (ඔහු කෙරෙහි) කොයින් ලද හැකි දෑ යි සිතනුයේ වෛර දුරු ලයි. මගේ ප්‍රිය මනාප පුභුලාට හේ අවැඩ කෙළේ යැ යි ... හේ දැන් අවැඩ කෙරේ යැ යි ... ඔහු මතු අවැඩ කරනැයි යන එය (ඔහු කෙරෙහි) කොයින් ලද හැකි දෑ යි සිතනුයේ වෛර දුරු ලයි. මට අප්‍රිය වූ අමනාප වූ පුභුලාට හේ වැඩ සිදු කෙළේ ය ... දැන් වැඩ සිදු කෙරෙයි ... මතු වැඩ සිදු කෙරෙනැ යි යන එය ඔහු කෙරේ කොයින් ලද හැකි දෑ යි සිතනුයේ වෛර දුරු ලයි.

සත්වාචාස (සත්වයනට වාසස්ථාන) නවයෙක: ඇවැත්ති, මිනිසුන් ද ඇතැම් දෙවියන් ද ඇතැම් විනිපාතිකයන් ද සේ කයැ වෙනස් බව ඇති, ප්‍රතිසන්ධිසංඥායෙහි ද වෙනස් බව ඇති සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ පළමු සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, කල්පාරම්භ සමයෙහි උපන් බ්‍රහ්මකායික දෙවියන් සේ කයින් වෙනස් වූ ප්‍රතිසන්ධිසංඥායෙන් සමාන වූ සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ දෙවෙනි සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, ආභස්සර දෙවියන් සේ වූ කයැ සමාන බව ඇති ප්‍රතිසන්ධිසංඥායෙහි වෙනස් බව ඇති සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ තෙවෙනි සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, ගුහකාත්ස්නක දෙවියන් සේ කයැ සමාන බව ඇති, ප්‍රතිසන්ධිසංඥාවේ ද සමාන බව ඇති සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ සිවුවැනි සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති අසංඥසත්ව දෙවියන් සේ ප්‍රතිසන්ධිසංඥාව නැති, විදුම් නැති සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ පස්වැනි සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, හැම සැටියෙන් ම රූප සංඥාවන් ඉක්මිමෙන්, ප්‍රතිසංඥාවන් අතුරුදහන් විමෙන්, නානාත්වසංඥාවන් නො මෙනෙහි කිරීමෙන්, ‘අභස අනන්ත යැ’ යි සමාධි වඩා ආකාසානඤ්චායතනයට පැමිණි සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ සවැනි සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, හැම අයුරින් ආකාසානඤ්චායතනය ඉක්මැ, ‘විඤානය අනන්ත යැ’ යි සමාධි වඩා විඤ්ඤාණඤ්චායතනයට පැමිණි සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ සත්වැනි සත්වාචාසය යැ.

සත්තාවුසො, සත්තා සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං සමතිකකමම නස්සී කිඤ්ඤිති ආකිඤ්ඤාඤ්ඤායතනුපගා. අයං අට්ඨමො සත්තාවාසො.

සත්තාවුසො, සත්තා සබ්බසො ආකිඤ්ඤාඤ්ඤායතනං සමතිකකමම. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනුපගා. අයං නවමො සත්තාවාසො.

නව අකඛණා අසමයා බ්‍රහ්මචරියවාසාය: ඉධාවුසො, තථාගතො ච ලොකෙ උපපන්නො හොති අරහං සමමාසමිබ්බුද්ධො, ධම්මො ච දෙසීයති ඔපසමිකො පරිනිබ්බානිකො සමොධගාමී සුගතපච්චේදිතො, අයං ච පුග්ගලො නිරයං උපපන්නො හොති. අයං පට්ඨමො අකඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය.

පුත ච පරං ආවුසො, තථාගතො ච ලොකෙ උපපන්නො හොති අරහං සමමාසමිබ්බුද්ධො. ධම්මො ච දෙසීයති ඔපසමිකො පරිනිබ්බානිකො සමොධගාමී සුගතපච්චේදිතො. අයං ච පුග්ගලො නිරවච්ඡානගොතිං උපපන්නො හොති. අයං දුතියො අකඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය -පෙ- පෙතතිවිසයං උපපන්නො හොති -පෙ- අසුරකායං උපපන්නො හොති -පෙ- අඤ්ඤතරං දීසායුකං දෙවතිකායං උපපන්නො හොති -පෙ- පච්චන්තිමෙසු ජනපදෙසු පච්චාජාතො හොති මිලකෙබ්බු¹ අවිඤ්ඤානාරොසු යත් නස්සී ගති භික්ඛුනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං. අයං ඡට්ඨො අකඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය.

පුත ච පරං ආවුසො, තථාගතො ච ලොකෙ උපපන්නො හොති අරහං සමමාසමිබ්බුද්ධො. ධම්මො ච දෙසීයති ඔපසමිකො පරිනිබ්බානිකො සමොධගාමී සුගතපච්චේදිතො. අයං ච පුග්ගලො මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු පච්චාජාතො හොති, සො ච හොති මිච්ඡාදිව්ඪිකො විපරිතදසකතොනස්සී දිනකං, නස්සී සිච්ඨං, නස්සී හුතං, නස්සී සුකට්ඨකකටානං² කමමානං ඵලං විජාකො, නස්සී අයං ලොකො, නස්සී පරො ලොකො, නස්සී මාතා නස්සී පිතා, නස්සී සත්තා ඔපපාතිකා, නස්සී ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සමමග්ගතා සමමාපට්ඨනතා යෙ ඉමං ච ලොකං පරං ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකකා පච්චේදෙතීති. අයං සත්තමො අකඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය.

1. මිලකබ්බෙසු (සා, කම) මිලකබ්බු (කස්චි)
2. පුකතදුකකතානං (මජ්ඣ)

ඇවැත්නි, හැම අයුරින් විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනය ඉක්මැ ‘කිසිත් නැතැ’ යි සමාධි වඩා, ආකිඤ්ඤායතනයට පැමිණි සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ අවවැනි සත්වාවාසය යැ.

ඇවැත්නි, හැම අයුරින් ආකිඤ්ඤායතනය ඉක්මැ නෙව-සඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනයට පැමිණි සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ නවවැනි සත්වාවාසය යි.

බ්‍රහ්මචර්යවාසයට නොසුදුසු කාල වූ අක්ෂණ නවයෙක: ඇවැත්නි, මෙහි අර්භත් සමාක්සමබුද්ධ වූ තරාගතයන් වහන්සේ ලොවැ පහළ වූ සේක් වෙති. කෙලෙස් සංසිදුවන, කෙලෙස් පිරිනිවන ගෙනැදෙන, මාර්ගඥානප්‍රතිවේදියට යන, සුගතයන් විසින් ප්‍රකාශිත ධර්මය ද දෙසනු ලැබෙයි. එහෙත් මේ පුද්ගල තෙමේ නිරයට වන්නේ වෙයි. මේ බ්‍රහ්මචර්යවාසයට නොසුදුසු කාලය වූ පළමු වැනි අක්ෂණය යැ.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්නි, අර්භත් වූ සමාක්සමබුද්ධ වූ තරාගතයන් වහන්සේ ලොවැ පහළ වූ සේක් වෙති. කෙලෙස් නිවන, කෙලෙස් පිරිනිවන ගෙනැ දෙන, මාර්ගඥාන ප්‍රතිවේදියට යන, සුගතයන් විසින් ප්‍රකාශිත දහම ද දෙසෙයි. එහෙත් මේ පුදුල් තෙමේ කිරිසන් යොනියට පැමිණියේ වෙයි. මේ බ්‍රහ්මචර්යවාසයට නො සුදුසු කාලය වූ දෙවෙනි අක්ෂණය යැ.

... ඉන්ද්‍රිය ලොකයට පැමිණියේ වෙයි ...

... අසුර නිකායයට පැමිණියේ වෙයි ...

... දීර්ඝායුෂ්ක දේවනිකායකට පැමිණියේ වෙයි ...

යම් තැනෙක මහණුන් ගේ මෙහෙණන් ගේ උච්චස්ඵන් ගේ උච්චසියන් ගේ හැසිරීමක් නැති, පව පින් දන්නවුන් නැති ප්‍රත්‍යන්තයෙහි වූ මිලේච්ඡ ජනපදයන්හි උපන්නේ වෙයි. මේ බ්‍රහ්මචර්යවාසයට නො සුදුසු කාලය වූ සවැනි අක්ෂණය වෙයි.

තව ද අනෙකක. ඇවැත්නි, අර්භත් වූ සමාක්සමබුද්ධ වූ තරාගත-යන් වහන්සේ ලොවැ පහළ වූ සේක් වෙති. කෙලෙස් නිවන, කෙලෙස් පිරිනිවන ගෙනැ දෙන, මාර්ගඥානප්‍රතිවේදියට යන, සුගතයන් විසින් ප්‍රකාශිත ධර්මය ද දෙසනු ලැබෙයි. මේ පුද්ගල තෙමේ මධ්‍යම ජනපද අතුරෙන් එකෙක උපන්නේ ද වෙයි. එහෙත් හෙ තෙමේ ‘දුන් දූයෙහි පල නැත, යාගයෙහි (මහ දන් හි) පල නැත, පූජායෙහි පල නැත, සුකෘත දුෂ්කෘත (කුශලාකුශල) කර්මයන්ගේ එල විපාක නැත, මෙ (ලාව නැත, පර ලොව නැත, මවට කළ සත්කාරයෙහි පල නැත, පියාට කළ සත්කාර-යෙහි පල නැත, උපපාදුක (කම් වූ පරිදි මැරී උපදනා) සත්වයෝ නැත, හම ශකතෙක් මෙ ලොව ද පර ලොව ද තුමු වෙසෙයි නුවණින් දන, පසක් කොට පවසන්නාහු නම්, එසේ වූ සමාග්ගත (නෙ වැරැදි මගින් ගිය) සමාක්ප්‍රතිපන්න (නොවැරැදි මහැ පිළිපත්) මහණ බමුණෝ ලෙව්හි නැතැ යි ගත් පෙඨඵණ දෘෂ්ටි ඇති මිසදිටුවෙක් වෙයි. මේ බ්‍රහ්මචර්යවාසය පිණිස නො සුදුසු කාල වූ සත්වැනි අක්ෂණය වෙයි.

පුන ච පරං ආවුසො, තථාගතො ච ලොකෙ උප්පන්නො හොති අරහං සමොසමුද්ධො ධම්මො ච දෙසීයති ඔපසමිකො පරිනිබ්බානිකො සම්මොධගාමී සුගතප්පචේදිතො. අයං ච පුග්ගලො මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු-පච්චාජානො හොති. සො ච හොති දුප්පඤ්ඤ ජලො ඵළමුගො න පට්ඨලො සුභාසිතදුබ්බාසිතානමඤ්ඤාදුං. අයං අට්ඨමො අකඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරීයවාසාය.

පුන ච පරං ආවුසො, තථාගතො ච ලොකෙ න උප්පන්නො හොති අරහං සමොසමුද්ධො, ධම්මො ච න දෙසීයති ඔපසමිකො පරිනිබ්බානිකො සම්මොධගාමී සුගතප්පචේදිතො, අයං ච පුග්ගලො මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු පච්චාජානො හොති සො ච හොති පඤ්ඤවා අජලො අනෙලමුගො පට්ඨලො සුභාසිතදුබ්බාසිතානමඤ්ඤාදුං. අයං නචමො අකඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරීයවාසාය.

නච අනුපුබ්බච්චාරා: ඉධාවුසො, හික්ඛු විච්චෙච ඛාමෙහි විච්චච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සචිතකං සච්චාරං විචෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති.

විතකඛච්චාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති.

පීතියා ච විරාගා -පෙ- තතියං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති.

සුඛසස ච පහානා -පෙ- චතුසං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති.

සඛසො රූපසඤ්ඤානං සමතිකකමා පටිසසඤ්ඤානං අත්ථමො නානාත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා අනානො ආකාසොති ආකාසානාඤ්ඤා යතනං උපසම්පජ්ජ විහරති.

සඛසො ආකාසානාඤ්ඤායතනං සමතිකකමම අනානං විඤ්ඤාණන්ති විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති.

සඛසො විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං සමතිකකමම නඤ්ඤි කිඤ්ඤිති ආකිඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති.

සඛසො ආකිඤ්ඤායතනං සමතිකකමම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, අර්භත් වූ සමාක්සම්බුද්ධ වූ තරාගත-
යන් වහන්සේ ලොවැ පහළ වූ සේක් වෙති. කෙලෙස් නිවන,
කෙලෙස් පිරිනිවන ගෙනැ දෙන, මාර්ගඥාන ප්‍රතිවේධයට යන,
සුගතයන් විසින් ප්‍රකාශිත ධර්මය ද දෙසනු ලැබෙයි. මේ පුද්ගල
තෙමේ මධ්‍යම ජනපද අතුරෙන් එකෙක උපන්නේ ද වෙයි. එහෙත්
හේ නුවණ නැති, ජඩ වූ, කෙළතොලු වූ මොනොවට කී ද නපුරු
කොට කී ද වචනයන්ගේ අර්ථ දැනගන්නට ප්‍රතිබල නො වෙයි. මේ
බ්‍රහ්මවර්ශාවාසයට නො සුදුසු කාල වූ අවවැනි අක්ෂණය වේ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, අර්භත් වූ සමාක් සම්බුද්ධ වූ
තරාගතයන් වහන්සේ ලොවැ නො පහළ වූ සේක් වෙති. කෙලෙස් නිවන
කෙලෙස් පිරිනිවන ගෙනැ දෙන, මාර්ගඥාන ප්‍රතිවේධයට යන, සුගතයන්
විසින් ප්‍රකාශිත ධර්මය වූ කලී නො දෙසනු ලැබෙයි. මේ පුද්ගල
තෙමේ මධ්‍යම ජනපද අතුරෙන් එකෙක උපන්නේ ද වෙයි. හේ ප්‍රඥා
ඇත්තේ, ජඩ නො වූයේ, කෙලතොලු නො වූයේ, මොනොවට කී ද
නපුරු කොට කී ද වචනයන්ගේ අර්ථ දැනගන්නට සමර්ථ වෙයි.
මේ බ්‍රහ්මවර්ශාවාසයට නො සුදුසු කාල වූ නව වැනි අක්ෂණය වෙයි.

අනුපූර්ව විහාර නවයෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ කාමයන්
ගෙන් වෙන් වූ ම, අකුසල් දහමුත් ගෙන් වෙන් වූ මැ, විතර්ක
සහිත විචාර සහිත විවේකයෙන් උපන්, ප්‍රීතිය හා සුව හා ඇති පළමු
දහන ලැබ වෙසෙයි.

විතර්කවිචාරයන් සංහිදීමෙන්... දෙවෙනි දහන ලැබ වෙසෙයි.
ප්‍රීතිය ද පහ වීමෙන්... තෙවෙනි දහන ලැබ වෙසෙයි.
සුඛවේදනාව ද දුර්ලබ්‍ධයෙන්... සතර වන දහන් ලැබ වෙසෙයි.

හැම ලෙසින් රූප සංඥා ඉක්මීමෙන්, ප්‍රතිස සංඥාවන් අතුරුදහන්
වීමෙන්, නානාභව සංඥාවන් නො මෙනෙහි කිරීමෙන් 'අභස අනන්ත
යැ' යි (සමාධි වඩා) ආකාසානඤ්ඤායතන ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි.

හැම ලෙසින් අකාසානඤ්ඤායතනය ඉක් මැ, විඤ්ඤාන අනන්ත යැ යි
(සමාධි වඩා) විඤ්ඤාණඤ්ඤායතන ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි.

හැම ලෙසින් විඤ්ඤාණඤ්ඤායතන ධ්‍යානය ඉක් මැ, 'කිසිත්
නැතැ' යි (සමාධි වඩා) ආකිඤ්ඤායතන ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි.

හැම ලෙසින් ආකිඤ්ඤායතනය ඉක් මැ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා-
යතන ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි.

සබ්බසො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමතිකකමම සඤ්ඤාවෙදධිත-
නිරොධං උපසමපජ්ජ වීභරති.

නව අනුපුබ්බනිරොධා: පඨමං ඤානං සමාපනනස්ස කාමසඤ්ඤා
නිරුද්ධා භොති, දුතියං ඤානං සමාපනනස්ස විතකකච්චාරා නිරුද්ධා
භොතති, තතියං ඤානං සමාපනනස්ස පිති නිරුද්ධා භොති, චතුසං
ඤානං සමාපනනස්ස අසසාසපසසා නිරුද්ධා භොතති, ආකාසානඤ්ඤා-
යතනං සමාපනනස්ස රූපසඤ්ඤා නිරුද්ධා භොති, විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං
සමාපනනස්ස ආකාසානඤ්ඤායතනසඤ්ඤා නිරුද්ධා භොති, ආකීඤ්ඤා-
යතනං සමාපනනස්ස විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනසඤ්ඤා නිරුද්ධා භොති,
නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපනනස්ස ආකීඤ්ඤායතනසඤ්ඤා
නිරුද්ධා භොති, සඤ්ඤාවෙදධිතනිරොධං සමාපනනස්ස සඤ්ඤා ච වෙදනා ච
නිරුද්ධා භොතති.

ඉමෙ ඛො ආවුසො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරහතා සමමා-
සම්මුද්ධෙන නව ධම්මා සමමදකඛාතා. තස්ස සබ්බභෙව සඛගාධිතඛධි-
-පෙ- අජාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුසානං.

දසකං

16. අජී ඛො ආවුසො, තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරහතා
සමමාසම්මුද්ධෙන දස ධම්මා සමමදකඛාතා. තස්ස සබ්බභෙව සඛගාධිතඛධි-
-පෙ- අජාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුසානං.

කතමෙ දස:

දස නාථකරණං ධම්මා: ඉධාවුසො, භික්ඛු සීලවා භොති පාතිමොකඛි-
සංවරසංවුත්තො වීභරති ආචාරගොචරසමපනෙනා අනුමනෙත්ථ වජේත්ථ
භයදසසථි. සමාදාය සිකඛති සිකඛාපදෙත්ථ. යං අ වුසො භික්ඛු සීලවා
භොති, පාතිමොකඛිසංවරසංවුත්තො වීභරති ආචාරගොචරසමපනෙනා
අනුමනෙත්ථ වජේත්ථ භයදසසථි, සමාදාය සිකඛති සිකඛාපදෙත්ථ, අයමපි
ධම්මො නාථකරණො.

හැම ලෙසින් නෙවසඤ්ඤාසඤ්ඤායතන ධ්‍යානය ඉක්මැ සඤ්ඤා-
වෙද්ධිත නිරෝධයට පැමිණ වෙසෙයි.

අනුසුර්ව නිරෝධ (පිළිවෙළින් නිරුද්ධ වීම) නවයෙක: ප්‍රථම ධ්‍යානයට
සමවන්තනුට කාම සංඥාව නිරුද්ධ වෙයි. ද්විතීය ධ්‍යානයට සමවන්තනුට
චිතර්ක විචාරයෝ නිරුද්ධ වෙත්. තෘතීය ධ්‍යානයට සමවන්තනුට ප්‍රීතිය
නිරුද්ධ වෙයි. චතුර්ථ ධ්‍යානයට සමවන්තනුට ආඥාස ප්‍රඥාසයෝ
නිරුද්ධ වෙත්. ආකාසානඤ්ඤායතනයට සමවන්තනුට රූප සංඥව
නිරුද්ධ වෙයි. විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනයට සමවන්තනුට ආකාසානඤ්ඤායතන
සංඥව නිරුද්ධ වෙයි. ආකිඤ්ඤායතනයට සමවන්තනුට විඤ්ඤා-
ණඤ්ඤායතන සංඥව නිරුද්ධ වෙයි. නෙවසඤ්ඤාසඤ්ඤායතනයට
සමවන්තනුට ආකිඤ්ඤායතන සංඥව නිරුද්ධ වෙයි. සඤ්ඤාවෙද්ධිත
නිරෝධයට සමවනුනනුට සංඥව ද වේදනාව ද නිරුද්ධ වේ.

ඇවැත්නි, මොහු දන්තා දක්තා අර්හත් වූ සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ
භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද නව ධර්මයෝ යැ.
එහි සියල්ලන් විසින් ම සමග වැ ගැයිගැ යුතු. එය... දෙව්මිනිස්තට
ප්‍රයෝජන පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස පවතී.

දශකය

16. ඇවැත්නි, දන්තා දක්තා අර්හත් වූ සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ
භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද දශ ධර්මයෝ
ඇත. එහි සියල්ලන් විසින් ම සමග වැ ගැයිගැ යුතු... එය... දෙව්-
මිනිස්තට ප්‍රයෝජන පිණිස, වැඩ පිණිස සුව පිණිස වෙයි.

කවර දශධර්ම කෙනෙක් ද යත්:

නාඨකරණ (තම හට පිහිට සලසන) ධර්ම දශයෙක: ඇවැත්නි,
මෙහි මහණ තෙමේ සිල්වත් වෙයි, ප්‍රාතිමොක්ෂසංවර ශීලයෙන්
හැවුරුණේ, ආචාර ගොවර සම්පන්න වැ සවල්පමාත්‍ර වරදෙහි ද බිය
දක්නා සුලු වැ වෙසෙයි. සමාදන් කොට ගෙන සිකපදන්හි හික්මෙයි.
ඇවැත්නි, 'මහණ තෙමේ සිල්වත් වෙයි, ප්‍රාතිමොක්ෂ සංවරයෙන්
හැවුරුණේ ආචාර ගොවර දෙකින් යුතු වැ, සවල්පමාත්‍ර දෙපයන්හි ද
බිය දක්නා සුලු වැ වෙසෙයි, සමාදන් කොට ගෙන සිකපදන්හි
හික්මෙයි යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය ද නාඨකරණ ධර්මයෙක.

සුත ව පරං ආවුසො, භික්ඛු බහුඤ්ඤතො භොති සුතධරො සුත-
සනතිවයො. යෙ තෙ ධම්මො ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣකල්‍යාණං පරියොසාන-
කල්‍යාණං සාත්ථා සධ්‍යඤ්ඤතා¹ කෙවලපරිපුණණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං
අභිචදනති, තථාරූපා'ස ධම්මො බහුඤ්ඤතා භොතති ධතා² වචසා පරිචිතා
මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුපථිච්ඡිධා. යමොවුසො, භික්ඛු බහුඤ්ඤතො
භොති -පෙ- දිට්ඨියා සුපථිච්ඡිධා, අයමි ධම්මො නාථකරණො.

සුත ව පරං ආවුසො, භික්ඛු කල්‍යාණමිත්තො භොති කල්‍යාණසභායො
කල්‍යාණසමථවචෙක . යමොවුසො, භික්ඛු කල්‍යාණමිත්තො භොති
කල්‍යාණසභායො කල්‍යාණසමථවචෙක, අයමි ධම්මො නාථකරණො.

සුත ව පරං ආවුසො, භික්ඛු සුවචො භොති සොචචසකකරණෙහි
ධම්මෙහි සමනකාගතො ඛමො පදකඛිණඤාහි අනුසාසනිං. යමොවුසො,
භික්ඛු සුවචො භොති -පෙ- පදකඛිණඤාහි අනුසාසනිං. අයමි ධම්මො
නාථකරණො.

සුත ව පරං ආවුසො, භික්ඛු යානි තානි සමුඤ්චාරිතං උචචාවචානි
කිංකරණියානි, තත්ථ දකෙඛා භොති අනලසො තනුපායාය වීමංසාය
සමනකාගතො අලං කාතුං අලං සංචිධාතුං. යමොවුසො, භික්ඛු යානි
තානි සමුඤ්චාරිතං -පෙ- අලං සංචිධාතුං, අයමි ධම්මො නාථකරණො.

සුත ව පරං ආවුසො, භික්ඛු ධම්මකාමො භොති පියසමුද්භාරො
අභිධම්මෙ අභිචිතයෙ උළාරපාමොජ්ජො. යමොවුසො, භික්ඛු
ධම්මකාමො භොති-පෙ-අභිධම්මෙ අභිචිතයෙ උළාරපාමොජ්ජො, අයමි
ධම්මො නාථකරණො.

1. සාත්ථා සධ්‍යඤ්ඤතං (PTS සා.)
2. ධතා (මජ්ඣ)

ඇවැත්නි, තව ද අනෙකෙක. මහණ තෙම බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇත්තේ වෙයි, ඇසු දහම් සිතූ දරන්නේ වෙයි, ඇසු දහම් සිතින් රැස් කොට ගන්නේ වෙයි. ආදියෙහි යහපත් වූ, මැද යහපත් වූ, අවසන් යහපත් වූ, අර්ථ සහිත වූ, ව්‍යංජන සහිත වූ යම් ධර්ම කෙනෙක් හැම ලෙසින් පිරිපුන් වූ පිරිසිදු බඹසර ප්‍රකාශ කෙරෙත් ද, එසේ වූ ධර්මයෝ ඔහු විසින් බෙහෙවින් අසන ලද්දහු, වචනයෙන් දරන ලද්දහු, වචනයෙන් පුරුදු කරන ලද්දහු, සිතින් පුන පුනා විමසන ලද්දහු, දෘෂ්ටි-යෙන් මොනොවට පිළිවිදුනා ලද්දහු වෙත්. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇත්තේ වෙයි.... දෘෂ්ටියෙන් මොනොවට පිළිවිදුනා ලද්දහු වෙත් යන මෙය ද නාථකරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කලණ මිතුරන් ඇත්තේ, කලණ යහලුවන් ඇත්තේ, කලණ මිතුරනට ම නැමුණේ වෙයි. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කලණ මිතුරන් ඇත්තේ, කලණ යහලුවන් ඇත්තේ, කලණ මිතුරනට ම නැමුණේ වේ යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය ද නාථකරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ සුවච වෙයි, සුවච බව කරන දහමුත් ගෙන් යුක්ත වූයේ, ඉවසනුයේ කරන අනුශාසනය ආදරයෙන් පිළිගන්නේ වෙයි, ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ සුවච වෙයි... අනුශාසනය ආදරයෙන් පිළිගන්නේ වේ යන යමෙක් වේ ද, මේ ද නාථ කරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, කුම කෙරෙමි දැ යි අසා කළ යුතු වූ සබරමසරුවන්ගේ යම් කුණු මහත් කටයුතු කෙනෙක් ඇද්ද, මහණ තෙමේ එහි දක්ෂ ද අනලස් ද එයට උපාය මාර්ග වූ නුවණින් සමන්-විත ද, එය කරනුයෙහි සමර්ථ ද එය පිළිබඳ විචාරණයෙහි සමර්ථ ද වෙයි. ඇවැත්නි,...සබරමසරුවන් ගේ යම් කුණු මහත් කටයුතු කෙනෙක් ඇද්ද... එය පිළිබඳ විචාරණයෙහි සමර්ථ ද වේ යන යමෙක් ඇද්ද, මෙයත් නාථකරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ ධර්මය කැමැත්තේ වෙයි, ප්‍රිය සමුද්භාර (කියන දහම් සකසා ඇසීමත් උගත් බණ පරනට දෙසනු පිසියත්) ඇත්තේ වෙයි. අභිධර්මයෙහි අභිවිතයයෙහි බහුල ප්‍රමොදය ඇත්තේ වෙයි. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ ධර්මය කැමැත්තේ වෙයි... අභිධර්මයෙහි අභිවිතයයෙහි බහුල ප්‍රමොදය ඇත්තේ වෙයි යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය ද නාථ කරණ ධර්මයෙක.

සුත ව පරං ආචුසො, භික්ඛු සනතුට්ඨො භොති ඉතරිතරෙහි චිවර-
පිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙහි, යම්පාචුසො, භික්ඛු
සනතුට්ඨො භොති ඉතරිතරෙහි චිවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චය-
භෙසජ්ජපරික්ඛාරෙහි අයමි ධම්මො නාථකරණො.

සුත ව පරං ආචුසො, භික්ඛු ආරඤ්චිරියො චිහරති අකුසලානං
ධම්මානං පහානාය කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදය, ථාමවා දළභ-
පරක්කමො අනික්ඛික්ඛධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු. යම්පාචුසො, භික්ඛු
ආරඤ්චිරියො චිහරති -පෙ- අනික්ඛික්ඛධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු, අයමි
ධම්මො නාථකරණො.

සුත ව පරං ආචුසො, භික්ඛු සතිමා භොති පරමෙන සතිනෙපකෙක්ඛන
සමන්තාගතො චීරකතමි චීරභාසිතමි සරිතා අනුසරිතා. යම්පාචුසො,
භික්ඛු සතිමා භොති -පෙ-සරිතා අනුසරිතා අයමි ධම්මො
නාථකරණො.

සුත ව පරං ආචුසො භික්ඛු පඤ්ඤවා භොති උදයසුභාමිනියා
පඤ්ඤය සමන්තාගතො අරියාය නිබ්බධිකාය සමමාදුක්ඛකඛයභාමිනියා,
යම්පාචුසො, භික්ඛු පඤ්ඤවා භොති උදයසුභාමිනියා පඤ්ඤය
සමන්තාගතො අරියාය නිබ්බධිකාය සමමාදුක්ඛකඛයභාමිනියා, අයමි
ධම්මො නාථකරණො.

දස කසිණායතනානි: පට්ඨිකසිණමෙකො¹ සඤ්ජානාති උද්ධං අධො
තිරියං අද්දමං අපමාණං. ආපොකසිනමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ-
තෙජොකසිණමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ- වායොකසිණමෙකො සඤ්ජා-
නාති -පෙ- නීලකසිණමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ- පිතකසිණමෙකො
සඤ්ජානාති -පෙ- ලොභිතකසිණමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ- ඔදුත-
කසිණමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ- ආකාසකසිණමෙකො සඤ්ජානාති
විඤ්ඤාණකසිණමෙකො සඤ්ජානාති උද්ධං අධො තිරියං අද්දමං
අපමාණං.

1. පට්ඨිකසිණමෙකො (මජ්ඣං)

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ ඉතරෙතර (ලැබුණු යම් කවර හෝ) විවර පිණිසාත ඉයනාසන ග්ලාන ප්‍රත්‍යය හෙහෙප්‍රා-පරිෂ්කාරයන් ගෙන් සතුටු වෙයි. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ ඉතරෙතර විවර පිණිසාත ඉයනාසන ග්ලානප්‍රත්‍යය හෙහෙප්‍රා පරිෂ්කාරයන් ගෙන් සතුටු වේ යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය ද නාථ කරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ අකුසල් දහමුත් පහ කරනුවට, කුසල් දහමුත් පිළිලබනුවට, ආරබ්ධ වීර්‍ය ඇත්තේ බල ඇත්තේ, දඩි වැර ඇත්තේ, කුසල් දහම් ලබනුවට බහා නො තැබූ වීර්‍ය ඇත්තේ වෙසෙයි. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ... ආරබ්ධ වීර්‍ය ඇත්තේ... කුසල් දහම් ලබනුවට බහා නො තැබූ වීර්‍ය ඇත්තේ වෙසෙයි යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය ද නාථ කරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ බොහෝ කලකට පෙර කළ දෑ ද බොහෝ කලකට පෙර කී දෑ ද සිහි කරනුයේ, පුන-පුනා සිහි කරනුයේ, උතූම් ම සිහියෙන් ද ස්ථානොචිත ප්‍රඥායෙන් ද සමන්විත වූයේ ස්මාතිමත් වෙයි. ඇවැත්නි, 'මහණ තෙමේ... සිහි කරනුයේ පුන පුනා සිහිකරනුයේ, ස්මාතිමත් වෙයි' යන යමෙක් ඇද්ද, මේ ද නාථ කරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ (සංස්කාරයන් ගේ) ඉපැත්ම ද නැස්ම ද පිරිසිදිනු සමත් වූ, ලොභස්කන්ධාදීන් විදලනුයෙහි සමත් වූ, මොනොවට දුක් වැනැස්මට යන පිරිසිදු ප්‍රඥායෙන් සමන්විත වූයේ, ප්‍රඥාවත් වෙයි. ඇවැත්නි, 'මහණ තෙමේ (සංස්කාරයන් ගේ) ඉපැත්මත් වැනැස්මත් පිරිසිදිනු සමත් වූ, ලොභස්කන්ධාදීන් විදලනුයෙහි සමත් වූ, මොනොවට දුක් වැනැස්මට යන පිරිසිදු ප්‍රඥායෙන් සමන්විත වූයේ ප්‍රඥාවත් වේ' යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය ද නාථ-කරණ ධර්මයෙක.

කසිණාසතන දශයෙක: එකෙක් උඩ යට සරසෑ දෙකක් නොවූ (එකක් ම වූ) අප්‍රමාණ පඨවිකසිණය හඳුනයි. එකෙක් ... ආපොකසිණය හඳුනයි, එකෙක් ... තෙපොකසිණය හඳුනයි, එකෙක් ... වායොකසිණය හඳුනයි. එකෙක් ... නීලකසිණය හඳුනයි. එකෙක් ... පීතකසිණය හඳුනයි. එකෙක් ... ලොහිතකසිණය හඳුනයි. එකෙක් ... ඔදුතකසිණය හඳුනයි. එකෙක් ... ආකාසකසිණය හඳුනයි. එකෙක් උඩ යට සරස දෙකක් නොවූ (එකක් ම වූ) අප්‍රමාණ විඤ්ඤාණකසිණය (කසිණස්ථාපි-චාකාසය දරවුණු කරන සිත) හඳුනයි.

දස අකුසලකම්මපථා : පාණාතිපාතො, අදින්නාදනං, කාමෙසු
ඵච්ඡාවාරො, මුසාවාදෙ, පිසුණා වාවා, ඵරුසා වාවා, සමපපලාපො,
අභිජ්ඣා, බ්‍යාපාදෙ, මිච්ඡාදිලිසී.

දස කුසලකම්මපථා : පාණාතිපාතා වෙරමණි, අදින්නාදනා වෙරමණි,
කාමෙසු මිච්ඡාවාරා වෙරමණි, මුසාවාද වෙරමණි, පිසුණාය වාවාය
වෙරමණි, ඵරුසාය වාවාය වෙරමණි, සමපපලාපා වෙරමණි, අනභිජ්ඣා,
අබ්‍යාපාදෙ, සමමාදිලිසී,

දස අරියවාසා : ඉධාච්චසො, භික්ඛු පඤ්ඤාචාර්යභිනො හොති
ඡළඛගසමන්තාගතො එකාරකෙඛා චතුරාපසෙසනො පනුන්තපච්චෙක-
සච්චො සමචයසච්චෙසනො අනාවිලසංකප්පො පසන්ධකායසංඛාරො
සුච්චුත්තචිත්තො සුච්චුත්තපඤ්ඤා.

කථංඤා ආච්චසො, භික්ඛු පඤ්ඤාචාර්යභිනො හොති: ඉධාච්චසො,
භික්ඛුනො කාමච්ඡජ්ඤෙ පභිනො හොති, බ්‍යාපාදෙ පභිනො හොති,
ථිතමිඤ්ඤං පභිනං හොති, උඤ්චචකුක්ඛචං පභිනං හොති, විචිකිච්ඡා
පභිනා හොති. එවං ඛො ආච්චසො භික්ඛු පඤ්ඤාචාර්යභිනො හොති.

කථංඤා ආච්චසො, භික්ඛු ඡළඛගසමන්තාගතො හොති: ඉධාච්චසො,
භික්ඛු චක්ඛුනා රුපං දිස්වා නෙච සුමනො හොති න දුමමනො,
උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො සමපඡානො. සොතෙන සඤ්ඤං සුච්චා
-පෙ- ඝානෙන ගන්ධං ඝාගිඤ්ඤා -පෙ- ජීවකාය රසං සාගිඤ්ඤා -පෙ-
කායෙන ඵොච්චධං චුඤ්ඤා -පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය නෙච
සුමනො හොති න දුමමනො, උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො සමපඡානො.
එවං ඛො ආච්චසො භික්ඛු ඡළඛගසමන්තාගතො හොති.

කථංඤා ආච්චසො, භික්ඛු එකාරකෙඛා හොති: ඉධාච්චසො, භික්ඛු
සතාරකෙඛන චෙතසා සමන්තාගතො හොති. එවං ඛො ආච්චසො, භික්ඛු
එකාරකෙඛා හොති.

අකුශල කර්මපථ දශයෙක: ප්‍රාණඝාතය, අදන්තාදනය, කාමයන්ති වරදවා හැසිරීම, මුසා බස් බිණීම, කේලාම් කීම, පරොස් බස් බිණීම, ප්‍රලාප දෙඩීම, අභිධ්‍යාව, ව්‍යාපාදය, මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය.

කුශල කර්මපථ දශයෙක: පණිව්‍යයන් වැළැක්ම, අධිනාදනින් වැළැක්ම, කාමයන්ති වරදවා හැසිරීමෙන් වැළැක්ම, මුසවායෙන් වැළැක්ම, පෙහෙසුන් තෙප්ලෙන් වැළැක්ම, පරොස් බසින් වැළැක්ම, ප්‍රලාප දෙඩීමෙන් වැළැක්ම, අනභිධ්‍යාව, අව්‍යාපාදය, සමාග්දෘෂ්ටිය.

ආර්යවාස (උතුමන් ගේ විසුම්) දශයෙක: ඇවැත්ති, මෙහි මහණ තෙමේ අධග පසෙකින් විප්‍රයුක්ත වූයේ, අධග සයෙකින් සමන්විත වූයේ, එක් ම ආරක්ෂාවක් ඇත්තේ, අපමුයණ සතරක් ඇත්තේ, මොනොවට බැහැර කරන ලද ප්‍රත්‍යාකසතා ඇත්තේ, නො අඩු කොට මොනොවට දුරු කරන ලද එකණ ඇත්තේ, නො කැළැඹුණු කල්පනා ඇත්තේ, සංහිදුණු කායසංස්කාර ඇත්තේ, මොනොවට මිදුණු සිත් ඇත්තේ, මොනොවට මිදුණු ප්‍රඥා ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්ති, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් අධග පසෙකින් විප්‍රයුක්ත වෙ ද යත්: ඇවැත්ති, මෙහි මහණහුගේ කාමච්ඡන්දය ප්‍රභීණ වෙයි. ව්‍යාපාදය ප්‍රභීණවෙයි, ඵනමිද්ධය ප්‍රභීණ වෙයි, උද්ධවචකුක්කුච්චය ප්‍රභීණ වෙයි, විචිකිච්ඡාව ප්‍රභීණ වෙයි. ඇවැත්ති, මෙසේ ම මහණ තෙමේ අංග පසෙකින් විප්‍රයුක්ත වෙයි.

ඇවැත්ති, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් අධග සයෙකින් සමන්විත වෙ ද යත්: ඇවැත්ති, මෙහි මහණ තෙමේ ඇසින් රූපයක් දැක නො ම සතුටු ද වෙයි, නො ම නොසතුටු ද වෙයි. සිහි ඇත්තේ නුවණින් දන්තේ උපෙක්ෂක වූ වෙසෙයි. කතින් හඬක් අසා; ... නැහැයන් ගදක් අසා, ... දිවින් රසක් විද, ... කයින් හැපෙන දයක් පැහැයෑ, ... මනසින් දහම් අරමුණක් සිතා නො ම සතුටු ද වෙයි, නො වෙයි, සිහි ඇත්තේ, නුවණින් ම නොසතුටු ද දන්තේ, උපෙක්ෂක ද වූ වෙසෙයි. ඇවැත්ති, මෙසේ ම මහණ අධග සයෙකින් සමන්විත වෙයි.

ඇවැත්ති, කෙසේ නම් මහණ තෙමේ එක ම ආරක්ෂාවක් ඇත්තේ වෙ ද යත්: ඇවැත්ති, මෙහි මහණ තෙමේ සිහිය ම ආරක්ෂාව කොටැති සිතින් යුක්ත වෙයි. ඇවැත්ති, මහණ තෙමේ මෙසේ ම එක් ආරක්ෂාවක් ඇත්තේ වෙයි.

දීඝනිකායො පාරීකවග්ගො

සඛරීතිසුඤ්ඤා

කථංඤ්ඤා ආචාර්යො, භික්ඛු වතුරාපසෙසනො හොති, ඉධාචාර්යො, භික්ඛු සඛාර්යෙකං පරිපෙවති, සඛාර්යෙකං අධිවාසෙති, සඛාර්යෙකං විනොදෙති, සඛාර්යෙකං පරිවජෙති. එවං ඛො ආචාර්යො, භික්ඛු වතුරාපසෙසනො හොති.

කථංඤ්ඤා ආචාර්යො, භික්ඛු පනුඤ්ඤාපචේතසචේතා හොති, ඉධාචාර්යො, භික්ඛුනො යාති තාති සුච්ඡසමඤ්ඤාභමඤ්ඤානං සුච්ඡපචේතසචේතාති සඛාරීති තාති නුඤ්ඤාති හොති පනුඤ්ඤාති වඤ්ඤාති වඤ්ඤාති චුඤ්ඤාති පභීනාති පටිපසසදධාති. එවං ඛො ආචාර්යො, භික්ඛු පනුඤ්ඤාපචේතසචේතා හොති-

කථංඤ්ඤාචාර්යො, භික්ඛු සමවයසචේතසනො හොති: ඉධාචාර්යො භික්ඛුනො කාමෙසනා පභීනා හොති, භවෙසනා පභීනා හොති, භුභවෙරියෙසනා පටිපසසදධා හොති. එවං ඛො ආචාර්යො, භික්ඛු සමවයසචේතසනො හොති,

කථංඤ්ඤාචාර්යො, භික්ඛු අනාවිලසඛකපො හොති: ඉධාචාර්යො, භික්ඛුනො කාමසඛකපො පභීනො හොති, ඛ්‍යාපාදසඛකපො පභීනො හොති, විභිංසාසංකපො පභීනො හොති. එවං ඛො ආචාර්යො, භික්ඛු අනාවිලසඛකපො හොති.

කථංඤ්ඤාචාර්යො, භික්ඛු පසදධකායසංඛාරො හොති: ඉධාචාර්යො, භික්ඛු සුඛසස ව පහානා දුඛසස ව පහානා පුඛෙඛව සොමනසංදෙමනසනානං අසුඛමා අදුඛමසුඛං උපෙකඛාසතිපාරිසුඤ්ඤං වතුඤ්ඤං කානං උපසමපජ්ජ විහරති. එවං ඛො ආචාර්යො, භික්ඛු පසදධකායසංඛාරො හොති.

කථංඤ්ඤාචාර්යො, භික්ඛු සුවිමුඤ්ඤාවිඤ්ඤා හොති: ඉධාචාර්යො භික්ඛුනො රාගා විඤ්ඤා විමුඤ්ඤා හොති දොසා විඤ්ඤා විමුඤ්ඤා හොති මොහා විඤ්ඤා විමුඤ්ඤා හොති. එවං ඛො ආචාර්යො, භික්ඛු සුවිමුඤ්ඤාවිඤ්ඤා හොති.

ඇවැත්නි, කෙසේ නම් මහණ තෙමේ අපග්‍රයණ (අධාර) සතරක් ඇත්තේ වේද යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ නුවණින් සලකා එකක් සෙව්යි, නුවණින් බලා එකක් ඉවසයි, නුවණින් බලා එකක් පහ කරයි, නුවණින් බලා එකක් ඉවත් කෙරෙයි. ඇවැත්නි, මෙසේ ම මහණ තෙමේ අපග්‍රයණ සතරක් ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්නි, කෙසේ නම්, මහණ තෙමේ මොනොවට බැහැර කරන ලද ප්‍රත්‍යක්‍ය සත්‍ය ඇත්තේ වේ ද යත්: ඇවැත්නි, බොහෝ මහණ බමුණන් ගේ යම් බොහෝ ප්‍රත්‍යක්‍ය සත්‍ය කෙනෙක් (මේ දර්ශනය ම සත්‍ය යැ' යි වෙන වෙන ම ඒ ඒ මහණබමුණන් විසින් දැඩි කොට සත්‍ය වශයෙන් පිළිගන්නා ලද දා) වෙත් ද, මෙ සස්තෑ මහණහු විසින් ඔහු හැම බැහැර කරන ලද්දහු, දුරු කරන ලද්දහු, හැර දමන ලද්දහු, පහ කරන ලද්දහු, මුද්‍රා ලද්දහු, එ හෙයින් ම ප්‍රභීණ දිව්‍යානු සංභිදුණහු වෙත්, ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ මෙසේ ම බැහැර කරන ලද ප්‍රත්‍යක්‍ය සත්‍ය ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් නො අඩු කොට මොනොවට දුරු කරන ලද එෂණා ඇත්තේ වේ ද යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණහුගේ කාම එෂණාව ප්‍රභීණ වෙයි, භව එෂණාව ප්‍රභීණ වෙයි, බ්‍රහ්මචර්යා එෂණාව සංසිදුණේ වෙයි. ඇවැත්නි, මෙසේ ම මහණ තෙමේ මොනොවට අනුන කොට දුරු කරන ලද එෂණා ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් නො කැලැඹුණු කල්පනා ඇත්තේ වේද යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණහු ගේ කාමසංකල්පය ප්‍රභීණ වෙයි, ව්‍යාපාදසධිකල්පය ප්‍රභීණවෙයි, විහිංසාසංකල්පය ප්‍රභීණ වෙයි. ඇවැත්නි, මෙසේ ම මහණ තෙමේ නො කැලැඹුණු සංකල්ප ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් සංභිදුණු සංස්කාර ඇත්තේ වේ ද යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ සුබවෙදනාව ගේ ද ප්‍රභාණයෙන් දු:බවෙදනාව ගේ ද ප්‍රභාණයෙන්, පළමු කොට ම සොමනස් වෙදනාවන් දුරු වීමෙන්, දුක් ද නොවූ සුව ද නොවූ උපෙක්ෂාව ගේ ද ස්මාන්තිය ගේ ද පිරිසිදු බව ඇති සතර වන ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි. ඇවැත්නි, මෙසේ ම මහණ තෙමේ සංභිදුණු කායසංස්කාරය ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් මොනොවට මිදුණු සිතැත්තේ වේ ද යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණහු ගේ සිත රාගය කෙරෙන් මිදුණේ වෙයි, ද්වේෂය කෙරෙන් මිදුණේ වෙයි, මොහය කෙරෙන් මිදුණේ වෙයි. ඇවැත්නි, මෙසේ ම මහණ තෙමේ මොනොවට මිදුණු සිතැත්තේ වෙයි.

කථංඝඤ්ඤාච්චයො භික්ඛු සුච්චුත්තපඤ්ඤා භොති: ඉධාච්චයො, භික්ඛු රාගො මෙ පභීනො උච්ඡිත්තවුලො තාලාවත්ථකතො අනභාවං ගතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මොති පජානාති, දෙසො මෙ පභීනො-පෙ-මොභො මෙ පභීනො උච්ඡිත්තවුලො තාලාවත්ථකතො අනභාවං ගතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මොති පජානාති. එවං ඛො ආච්චයො භික්ඛු සුච්චුත්තපඤ්ඤා භොති.

දස අසෙකඛා ධම්මා: අසෙකඛා සම්මාදිට්ඨි, අසෙකෙඛා සම්මා-සඛකප්පො, අසෙකඛා සම්මාවාචා, අසෙකෙඛා සම්මාකම්මනෙතො, අසෙකෙඛා සම්මාආථීවො, අසෙකෙඛා සම්මාවායාමො, අසෙකඛා සම්මාසති, අසෙකෙඛා සම්මාසමාධි, අසෙකඛං සම්මා ඤ්ඤං, අසෙකඛා සම්මාවිච්චති.

ඉමෙ ඛො ආච්චයො, තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරභතා සම්මාසම්මුද්ධොන දස ධම්මා සම්මදකඛාතා. තස්ස සංඛෙඛෙභව සඛයාධි-තඛං න විචදිතඛං යථසීදං මුභම්චරියං අදධනියං අසස විරට්ඨිතිකං. තදස්ස ඛහුජනභිතාය ඛහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අජාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුසසානන්ති.

17. අථ ඛො භගවා වුට්ඨන්ති ආයඝමිත්තං සාරිපුත්තං ආමනෙතසි ; “සාධු සාධු සාරිපුත්ත, සාධු ඛො ත්වං සාරිපුත්ත, භික්ඛුනං සංඛිති-පරියායං අභාසී”ති.

ඉදම්චොච ආයඝමා සාරිපුත්තො. සම්නුඤ්ඤා සත්ථා අභොසි. අක්කමනා ච තෙ භික්ඛු ආයඝමිත්තො සාරිපුත්තස්ස භාසිතං අභිනඤ්ඤන්ති.

සංඛිතිසුත්තං නිට්ඨිතං දසමං.

ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් මොනොවට මිදුණු ප්‍රඥව ඇත්තේ වේ ද යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ 'මගේ රාගය ප්‍රභීණය, සිද දමන ලද මුල් ඇත්තේය,... උදුරා දමන ලද තල්ලුකක් මෙන් කරන ලද්දේය, නැවැත නො හටගන්නා බවට පැමිණියේ ය, යළි නො-උපදනා ස්වභාවය ඇත්තේ වේ' යැ යි දනී, ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ මෙසේ ම මොනොවට මිදුණු ප්‍රඥ ඇත්තේ වෙයි.

අශෙක්ෂ (එලසම්ප්‍රයුක්ත) ධර්ම දශයෙක: අශෙක්ෂ සමාග්දෘෂ්ටිය අශෙක්ෂ සමාග්වචනය, අශෙක්ෂ සමාක්කර්මාන්තය, අශෙක්ෂ සමාගාර්ථිය, අශෙක්ෂ සමාග්ව්‍යායාමය, අශෙක්ෂ සමාක්ස්මෘතිය, අශෙක්ෂ සමාක්සමාධිය, අශෙක්ෂ සමාක්ඥානය, අශෙක්ෂ සමාග්විමුක්තිය.

ඇවැත්නි, දන්තා දක්තා අර්හත් වූ සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද දශ ධර්මයෝ මොහු ය. එහි සියල්ලන් විසින් ම, යම්සේ මේ බ්‍රහ්මචර්යාව දික්කලක් පැවැතිය හැකි වන්නේ ද, දික්කලක් සිටුණේ වන්නේ ද, එසේ වනු පිණිස එක් වැ ගැයිය යුතු, විවාද නො කළ යුතු. එය බොහෝ දෙනාට හිතපිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙවමිනිස්නට ප්‍රයොජන පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය.'

17. එ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නැඟී සිට, ආයුෂ්මත් ඤාරිපුත්‍ර ස්ඵවිරයන් අමතා, "ඤාරිපුත්‍රයිනි, මැනැව්! මැනැව්! ඤාරිපුත්‍රයිනි, තෙපි හික්ෂුනට මනා කොට ම සංගීතිපර්යායය (සමගියට කාරණ වූ ධර්මය) වදළහ" යි වදළසේක.

ආයුෂ්මත් ඤාරිපුත්‍ර තෙරණුවෝ මෙය වදළාහ. ශාස්තෘන් වහන්සේ මොනොවට අනුදත් සේක් වූහ. ඒ හික්ෂ ද සතුටු වූවාහු ආයුෂ්මත් ඤාරිපුත්‍ර තෙරණුවන් ගේ වචනය පිළිගත්හ.

දශ වන සඩහිති සූත්‍රය නිමයේ යි.

දුසුකාරයුතතා

1. එවිං මෙ සුතං:

එකං සමයං හගවා වමසායං විහරති ගගගරාය පොකඛරණීයා තීරෙ මහතා භික්ඛුසංඝෙන සභීං පඤ්චමනෙහි භික්ඛුසතෙහි.

තත්‍ර ඛො ආයසමා සාරිපුකො භික්ඛු ආමනෙසි: ‘ආවුසො භික්ඛවො’ති. ‘ආවුසො’ති ඛො තෙ භික්ඛු ආයසමතො සාරිපුකාසා පච්චෙසසාසුං. ආයසමා සාරිපුකො එතදවොච :

දුසුකාරං පච්ඤාමී ධම්මං නිබ්බානපතතියා,
දුසඛසසත්තකීරියාය සබ්බගජ්ජමොචනං.

එකො ධම්මො

2. එකො ආවුසො ධම්මො බහුකාරො, එකො ධම්මො භාවෙනඛෙඛා, එකො ධම්මො පරිඤ්ඤායො, එකො ධම්මො පහාතඛෙඛා, එකො ධම්මො භානභාගියො, එකො ධම්මො විසෙසභාගියො, එකො ධම්මො දුප්ඵවිච්චෙඛා, එකො ධම්මො උප්පාදෙතඛෙඛා, එකො ධම්මො අභිඤ්ඤායො, එකො ධම්මො සච්ඡිකාතඛෙඛා.

කතමො එකො ධම්මො බහුකාරො? අප්පමාදෙ කුසලෙසු ධම්මෙසු. අයං එකො ධම්මො බහුකාරො.

කතමො එකො ධම්මො භාවෙනඛෙඛා? කායගතාසනී සාතසහගතා. අයං එකො ධම්මො භාවෙනඛෙඛා.

කතමො එකො ධම්මො පරිඤ්ඤායො? එකො සාසවො උපාද්භියො. අයං එකො ධම්මො පරිඤ්ඤායො?.

දසුනාර සූත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී:

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එක් සමයෙක්හි භික්ෂූන් පන්සියයක් පමණ වූ මහත් භික්ෂුසඬ්ඛයා සමග වම්පා නුවර සම්පයෙහි ගර්ගරා පොකුණු තෙර වැඩ වසන සේක.

එහි දී වනාහි සැරියුත් තෙරණුවෝ 'ඇවැත් මහණෙනි' යි භික්ෂූන් ඇමැතුහ. 'ඇවැත්නි'යි කියා ම ඒ භික්ෂුහු සැරියුත් තෙරුනට පිළිවදන් දුන්හ. සැරියුත් තෙරණුවෝ මෙය වදළාහ:

නිවන් පැමිණෙනු පිණිස, දුක් කෙළවර කරනු පිණිස, සියලු කෙලෙස් ගැට ලිහන දශොත්තර ධර්මය (එකකය පටන් කොට දශකය හිමි කොට සංඛ්‍යා විසින් නැඟී ගිය ධර්ම සමුදය වූ සූත්‍ර දෙශනාව) කියන්නෙමි.

ඒකධර්ම

2. ඇවැත්නි, බහුපකාර වූ එක් ධර්මයෙක. භාවයිතව්‍ය (වැඩියැ යුතු) එක් ධර්මයෙක. පරිජ්ඣේය (පිරිසින්ද යුතු) එක් ධර්මයෙක. ප්‍රභාතව්‍ය (පහ කළ යුතු) එක් ධර්මයෙක. භානභාගික (පිරිහීම බරන, අපායගාමී) එක් ධර්මයෙක. විශෙෂභාගික (විශෙෂ ගුණ ලැබීම පිණිස පවත්නා) එක් ධර්මයෙක. දුෂ්භවිධ්‍ය (දුක්සේ පිළිවිදියැ යුතු) එක් ධර්මයෙක. උත්පාද-යිතව්‍ය (ඉපැදවියැ යුතු) එක් ධර්මයෙක. අභිජ්ඣේය (ඤාපරිඤායෙන් වෙසෙසින් දත යුතු) එක් ධර්මයෙක. සාක්ෂාත් කර්තව්‍ය එක් ධර්මයෙක.

බහුපකාර වූ එක් ධර්මය කවර යැ? කුසල්දහමිහි අප්‍රමාදය යැ. මේ බහුපකාර වූ එක් ධර්මය යැ.

භාවයිතව්‍ය එක් ධර්මය කවර යැ? සුඛවේදනාසම්ප්‍රයුක්ත කායගතා ස්මාතිය ය (ආනාපාන වතුඉරියාපට, සතිසම්පජ්ඣ්ඤා, ආත්තංසාකාර, වතුධාතුවව්‍යාන දසඅසුභ නවසිවරීකා, වුණ්ණිකමනසිකාර,¹ කෙසාදීන්හි වැඩු සතර රූපධ්‍යාන යන මේ දෑ බැවීමෙහි උපන් සිහිය ය). මේ භාවයිතව්‍ය (වැඩියැ යුතු) ධර්මය යැ.

පරිඣේය (පිරිසින්ද යුතු) එක් ධර්මය කවර යැ? ආසුචි උපාදාන දෙකට ම ප්‍රත්‍යය වූ ස්පර්ශය යැ. මේ පරිඣේය එක් ධර්මය යැ.

1. වුණ්ණිකමනසිකාර 469

කතමො එකො ධම්මො පහා තබ්බො? අසම්මානො, අයං එකො ධම්මො පහාතබ්බො.

කතමො එකො ධම්මො භානභාගියො? අයොනිසො මනසිකාරො අයං එකො ධම්මො භානභාගියො.

කතමො එකො ධම්මො විසෙසභාගියො? යොනිසො මනසිකාරො අයං එකො ධම්මො විසෙසභාගියො.

කතමො එකො ධම්මො දුපපිච්චේක්ඛා? ආනන්තරිකො වෙනො-සමාධි. අයං එකො ධම්මො දුපපිච්චේක්ඛා.

කතමො එකො ධම්මො උප්පාදෙතබ්බො? අකුප්පං ඤාණං. අයං එකො ධම්මො උප්පාදෙතබ්බො.

කතමො එකො ධම්මො අභිඤ්ඤායො? සමධි සත්ථා ආභාරධර්මිනිකා. අයං එකො ධම්මො අභිඤ්ඤායො.

කතමො එකො ධම්මො සච්ඡිකාතබ්බො? අකුප්පා වෙනොච්චුත්ති. අයං එකො ධම්මො සච්ඡිකාතබ්බො.

ඉති ඉමෙ දස ධම්මො භූතා තච්ඡා තථා අචිතථා අනඤ්ඤථා සමමා තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධා.

දෙවධම්මා

3. දෙව ධම්මො බහුකාරා, දෙව ධම්මො භාවෙනබ්බා? දෙව ධම්මො පරිඤ්ඤායො, දෙව ධම්මො පහාතබ්බා, දෙව ධම්මො භානභාගියා, දෙව ධම්මො විසෙසභාගියා. දෙව ධම්මො දුපපිච්චේක්ඛා, දෙව ධම්මො උප්පාදෙතබ්බා, දෙව ධම්මො අභිඤ්ඤායා, දෙව ධම්මො සච්ඡිකාතබ්බා.

කතමෙ දෙව ධම්මො බහුකාරා? සති ව සමපජඤ්ඤං ව. ඉමෙ දෙව ධම්මො බහුකාරා.

කතමෙ දෙව ධම්මො භාවෙනබ්බා? සමථො ව විපසන්තා ව. ඉමෙ දෙව ධම්මො භාවෙනබ්බා.

ප්‍රභාතව්‍ය (පහ කළ යුතු) එක් ධර්මය කවර යැ? අස්මිමානාය යැ. මේ ප්‍රභාතව්‍ය එක් ධර්මය යැ.

භානාභාගික එක් ධර්මය කවර යැ? අයොනියොමනස්කාරය යැ. මේ භානාභාගික එක් ධර්මය යැ.

විශෙෂභාගික එක් ධර්මය කවර යැ? යොනියොමනස්කාරය යැ. මේ විශෙෂභාගික එක් ධර්මය යැ.

දුෂ්ප්‍රතිවිධාය එක් ධර්මය කවර යැ? ආනන්තරික වික්කසමාධිය (විදර්ශනාවට අනතුරු මාර්ගය) යැ. මේ දුෂ්ප්‍රතිවිධාය එක් ධර්මය යැ.

උත්පාදයිකව්‍ය එක් ධර්මය කවර යැ? අකොප්‍ය ඥානය (ප්‍රත්‍යවෙක්ෂණ ප්‍රඥාව) යැ. මේ උත්පාදයිකව්‍ය එක් ධර්මය යැ.

අභිඥෙය එක් ධර්මය කවර යැ? සියලු සත්ත්‍ර ආභාරයෙන් (ප්‍රත්‍යයයෙන්) සිටුනාහු ය යන්න යැ. මේ අභිඥෙය එක් ධර්මය ය.

සාක්ෂාත්කර්තව්‍ය (ප්‍රත්‍යක්ෂ කළ යුතු) එක් ධර්මය කවර යැ? අකොප්‍ය වෙතොවිච්චික්කිය (අර්භත්තඵලවිච්චික්කිය) යැ. මේ සාක්ෂාත් කර්තව්‍ය එක් ධර්මය යැ.

මෙසේ භූත වූ (සැබැවින් ඇති) තථ්‍ය වූ (ඇති සැටි ම වූ) තථ (කී පරිදි ම වූ) අවිතථ (කී පරිදි ම මිස අන් සැටියක් නැති) අනන්‍යථ (අන්සැටියෙකින් නැති) මේ දශ ධර්මයෝ තථාගතයන් වහන්සේ විසින් මොනොවට තමන් ම අවබෝධ කරන ලදහ.

දෙදෙනෙක් ධර්මයෝ

3. බහුපකාර වූ ධර්මදෙකෙක. භාවයිකව්‍ය ධර්මදෙකෙක. පරිඥෙය ධර්ම දෙකෙක. ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම දෙකෙක. භානාභාගික ධර්ම දෙකෙක. විශෙෂභාගික ධර්ම දෙකෙක. දුෂ්ප්‍රතිවිධාය ධර්ම දෙකෙක. උත්-පාදයිකව්‍ය ධර්ම දෙකෙක. අභිඥෙය ධර්ම දෙකෙක සාක්ෂාත්කර්තව්‍ය ධර්ම දෙකෙක.

බහුපකාරධර්ම දෙක කවර යැ? සතියත් (සිතියත්) සම්පජ්ඣ්ඤයත් (නුවණත්) ය. මේ බහුපකාර ධර්ම දෙක යැ.

භාවයිකව්‍ය ධර්ම දෙක කවර යැ? ශමථයත් විදර්ශනාවත් යැ. මේ භාවයිකව්‍ය (වැඩියැ යුතු) ධර්ම දෙක යැ.

කතමෙ දෙඛ ධම්මා පරිඤ්ඤායා? නාමඤ්ඤා රූපඤ්ඤා. ඉමෙ දෙඛ ධම්මා පරිඤ්ඤායා.

කතමෙ දෙඛ ධම්මා පහාතඛො? අවිජ්ජා ච භවතණ්හා ච. ඉමෙ දෙඛ ධම්මා පහාතඛො.

කතමෙ දෙඛ ධම්මා භානභාගියා? දෙවචසකතා ච. පාපමිත්තතා ච. ඉමෙ දෙඛ ධම්මා භානභාගියා.

කතමෙ දෙඛ ධම්මා විසෙසභාගියා? සොචචසකතා ච කල්යාණ-මිත්තතා ච. ඉමෙ දෙඛ ධම්මා විසෙසභාගියා.

කතමෙ දෙඛ ධම්මා දුපපට්ඨිජ්ඣා? යො ච හෙතු යො ච පච්චයො සකතානං සංකිලෙසාය, යො ච හෙතු යො ච පච්චයො සකතානං විසුද්ධියා ඉමෙ දෙඛ ධම්මා දුපපට්ඨිජ්ඣා.

කතමෙ දෙඛ ධම්මා උපපාදෙතඛො? දෙඛ ඤ්ඤානි ඛයෙ ඤ්ඤාං අනුප්පාදෙ ඤ්ඤාං. ඉමෙ දෙඛ ධම්මා උපපාදෙතඛො.

කතමෙ දෙඛ ධම්මා අභිඤ්ඤායා? දෙඛ ධාතුයො: සඛිතතා ච ධාතු අසඛිතතා ච ධාතු. ඉමෙ දෙඛ ධම්මා අභිඤ්ඤායා.

කතමෙ දෙඛ ධම්මා සච්ඡිකාතඛො? විජ්ජා ච විචුක්ඛි ච. ඉමෙ දෙඛ ධම්මා සච්ඡිකාතඛො.

ඉති ඉමෙ වීසති ධම්මා භූතා තච්ඡා තථා අවිතථා අනඤ්ඤථා සමො තථාගතෙන අභිසමුද්ධා.

තයොධම්මා

4. තයො ධම්මා ඛුක්ඛාරා, තයො ධම්මා භාවෙතඛො -ප- තයො ධම්මා සච්ඡිකාතඛො.

පරිඥෙය ධර්ම දෙක කවර යැ? නාමයත් රූපයත් යැ. මේ පරිඥෙය (පිරිසින්දූ යුතු) ධර්ම දෙක යැ.

ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම දෙක කවර යැ? අවිද්‍යාවත් භවතෘෂ්ණාවත් යැ. මේ ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම දෙක යැ.

භානභාගික ධර්ම දෙක කවර යැ? දුර්වච්ච ඛවත් පාපමිත්‍රයන් ඇති ඛවත් යැ. මේ භානභාගික ධර්ම දෙක යැ.

විශෙෂභාගික ධර්ම දෙක කවර යැ? සුවච්ච ඛවත් කලණ මිතුරන් ඇති ඛවත් යැ. මේ විශෙෂභාගික ධර්ම දෙක යැ.

දුෂ්ප්‍රතිවිධ්‍ය (දුක සේ පිළිවිදියැ යුතු) ධර්ම දෙක කවර යැ ? සකයන්ගේ කෙලෙසමට හෙතු වූ ප්‍රත්‍යය වූ යම් ධර්මයෙක් වේ නම් එය ද, සකයන්ගේ පිරිසිදු ඛවට හෙතු වූ ප්‍රත්‍යය වූ යම් ධර්මයෙක් වේ නම් එය ද යන දෙක ය. මේ දුෂ්ප්‍රතිවිධ්‍ය ධර්ම දෙක ය.

උත්පාදයිතව්‍ය (ඉපදවියැ යුතු) ධර්ම දෙක කවර යැ ? ක්ෂයයෙහි නුවණ (මාර්ගසිත්ති වූ කෙලෙස් නසන නුවණ) ත් අනුත්පාදයෙහි නුවණ (ඒ ඒ මහින් කෙලෙස් නැසීමෙන් නැවැත ඔවුන් නො උපදනා ඛවට පත් වූ අවසනැ උපත් පලසිත්ති නුවණ) ත් ය. මේ උත්පාදයිතව්‍ය නුවණ දෙක යැ.

අභිඥෙය ධර්ම (වෙසෙසි නුවණින් දත යුතු දහම්) දෙක කවර යැ? සංස්කෘතධාතුවත් (පංචස්කන්ධයන්) අසංස්කෘතධාතුවත් (නිවනත්) ය. මේ අභිඥෙය ධර්ම දෙක යැ.

සාක්ෂාත් කර්තව්‍ය ධර්ම දෙක කවර යැ? විද්‍යාත් (පෙර ජාති දක්නා නුවණ, දිවැස, කෙලෙස් නසන නුවණ යන තුන් විද්‍යාත්) විමුක්තිත් (රහත් පලයත්) ය. මේ සාක්ෂාත් කළ යුතු ධර්ම දෙක යැ.

මෙසේ මේ භූත වූ තථ වූ අවිතථ වූ අනන්‍යථ වූ විසි ධර්මයෝ කථාගතයන් වහන්සේ විසින් මොනොවට තමන් ම අවබෝධ කරන ලද්දහු යැ.

තිදෙනෙක් ධර්මයෝ

4. බහුපකාර වූ ධර්ම තුනෙක. භාවයිතව්‍ය ධර්ම තුනෙක. පරිඥෙය ධර්ම තුනෙක. ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම තුනෙක භානභාගික ධර්ම තුනෙක. විශේෂභාගික ධර්ම තුනෙක. දුෂ්ප්‍රතිවිධ්‍ය ධර්ම තුනෙක. උත්පාදයිතව්‍ය ධර්ම තුනෙක. අභිඥෙය ධර්ම තුනෙක. සාක්ෂාත් කර්තව්‍ය ධර්ම තුනෙක.

කතමෙ තයො ධම්මා ඛහුකාරා? සපසුරිසසංසෙවො, සඛිමමසවනං ධම්මානුධම්මසට්ඨපතති. ඉමෙ තයො ධම්මා ඛහුකාරා.

කතමෙ තයො ධම්මා භාවෙතඛබ්බා? තයො සමාධි: සචිතකකසච්චාරො සමාධි, අචිතකකච්චාරමනො සමාධි, අචිතකක අච්චාරො සමාධි. ඉමෙ තයො ධම්මා භාවෙතඛබ්බා.

කතමෙ තයො ධම්මා පරිඤ්ඤාසා? තිසෙසා වෙදනා: සුඛා වෙදනා, දුඛා වෙදනා, අදුඝඛමසුඛා වෙදනා. ඉමෙ තයො ධම්මා පරිඤ්ඤාසා.

කතමෙ තයො ධම්මා පහාතඛබ්බා? තිසෙසා තණ්හා: කාමතණ්හා, භව තණ්හා, චිභවතණ්හා. ඉමෙ තයො ධම්මා පහාතඛබ්බා.

කතමෙ තයො ධම්මා භානභාගියා? තීනි අකුසලමූලානි: ලොභො අකුසලමූලං, දොසො අකුසලමූලං මොහො අකුසලමූලං. ඉමෙ තයො ධම්මා භානභාගියා.

කතමෙ තයො ධම්මා විසෙසභාගියා? තීනි කුසලමූලානි: අලොභො කුසලමූලං, අදොසො කුසලමූලං, අමොහො කුසලමූලං, ඉමෙ තයො ධම්මා විසෙසභාගියා.

කතමෙ තයො ධම්මා දුපපට්ඨිජ්ඣා? තිසෙසා නිසසරණියා ධාතුයො: කාමානමෙතං නිසසරණං යදිදං තොකඛමං, රූපානමෙතං නිසසරණං යදිදං ආරූපං, යං ඛො පන කිඤ්චි භුතං සඛිතං පට්ඨවසමුප්පනං නිරොධො තසස නිසසරණං. ඉමෙ තයො ධම්මා දුපපට්ඨිජ්ඣා.

කතමෙ තයො ධම්මා උපපාදෙතඛබ්බා? තිණි ඤාණානි. අතීතංසෙ ඤාණං, අනාගතං සෙ ඤාණං, පච්චුසනනං සෙ ඤාණං. ඉමෙ තයො ධම්මා උපපාදෙතඛබ්බා.

කතමෙ තයො ධම්මා අභිඤ්ඤාසා? තිසෙසා ධාතුයො: කාමධාතු රූපධාතු, අරූපධාතු. ඉමෙ තයො ධම්මා අභිඤ්ඤාසා.

කතමෙ තයො ධම්මා සච්ඡිකාතඛබ්බා? තිසෙසා චිජ්ජා: පුට්ඨෙධනිචා-සානුසසතිඤාණං චිජ්ජා, සත්තානං චුතුපපාතෙ ඤාණං චිජ්ජා, ආසවානං ඛයෙ ඤාණං චිජ්ජා: ඉමෙ තයො ධම්මා සච්ඡිකාතඛබ්බා.

බහුපකාර ධර්ම තුන කවුරු යැ? සත්පුරුෂාශ්‍රයයත් සධර්මශ්‍රවණයත් ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්තියත් යැ, මේ බහුපකාර ධර්ම තුන යැ.

භාවයිතව්‍ය ධර්ම තුන කවුරු යැ? සචිතර්ක සචිචාර සමාධියත් අචිතර්ක විචාරමාත්‍ර සමාධියත් අචිතර්ක අචිචාර සමාධියත් යැ. මේ භාවයිතව්‍ය ධර්ම තුන යැ.

පරිඥෙය ධර්ම තුන කවර යැ? සුඛවේදනා දුඛවේදනා අදුඛාසුඛ වේදනා යන තුන් වේදනාවෝ යැ. මේ පරිඥෙය ධර්ම තුන යැ.

ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම තුන කවර යැ? කාමතෘෂ්ණා භවතෘෂ්ණා විභවතෘෂ්ණා යන තුන් තෘෂ්ණා යැ. මේ ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම තුන යැ.

භානභාගික ධර්ම තුන කවර යැ? ලොභ නම් වූ අකුසල් මූල, දෝෂ නම් වූ අකුසල් මූල, මොහ නම් වූ අකුසල් මූල යන තුන් අකුසල් මූල් යැ. මේ භානභාගික ධර්ම තුන යැ.

විශෙෂභාගික ධර්ම තුන කවර යැ? අලොභ නම් වූ කුසල් මූල, අදෝෂ නම් වූ කුසල් මූල, අමොහ නම් වූ කුසල් මූල යි යන තුන් කුසල් මූල් යැ. මේ විශෙෂභාගික ධර්ම තුන යැ.

දුෂ්ප්‍රතිවිධ්‍ය ධර්ම තුන කවර යැ? නිඃශරණිය ධාතු තුන යැ: නෙකඛමමය (අනාගාමී මාර්ගය) යන මෙය කාමයන්ගේ නිඃශරණිය යැ, ආරූප්‍යය (රහත් මහය) යන මෙය රූපයන්ගේ නිඃශරණිය යැ, ප්‍රත්‍යයයන් නිසා සකස්වූ, ප්‍රත්‍යයයන් එක් වැ පහළ වූ යම් කිසි දෑයෙක් ඇද්ද නිරෝධය (රහත් පලය) එහි නිඃශරණිය යැ. මේ දුෂ්ප්‍රතිවිධ්‍ය ධර්ම තුන යැ.

උත්පාදයිතව්‍ය ධර්ම තුන කවර යැ? අතීතාංශය (අතීත ස්කන්ධ පංචකය) අරමුණුකොටැති නුවණ, අනාගතාංශය (අනාගත ස්කන්ධ) අරමුණු කොටැති නුවණ, ප්‍රත්‍යුත්පන්නාංශය (වතීමාන ස්කන්ධ) අරමුණු කොටැති නුවණ යන තුන් ඥානයෝ යැ. මේ උත්පාදයිතව්‍ය ධර්ම තුන යැ.

අභිඥෙය ධර්ම තුන කවර යැ? කාමධාතු (කාමභවය), රූපධාතු (රූප භවය), අරූපධාතු (අරූප භවය) යන තුන යැ. මේ අභිඥෙය ධර්ම තුන යැ.

සාක්ෂාත්කතීව්‍ය ධර්ම තුන කවර යැ? ත්‍රි විද්‍යාවෝ යැ: පෙඨ වූසු කදපිළිවෙළ දක්නා නුවණ විද්‍යාවෙක, සන්ධියන්ගේ ව්‍යුති උපපත්ති දක්නා නුවණ විද්‍යාවෙක, ආභ්‍රවයන්ගේ ක්ෂයයෙහි නුවණ (සතර මහ නුවණ) විද්‍යාවෙක. මේ සාක්ෂාත්කතීව්‍ය ධර්ම තුන යැ.

ඉති ඉමෙ තිංස ධම්මා භුතා තච්ඡා තථා අචීතථා අනඤ්ඤථා සම්මා තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධා.

වත්තාරො ධම්මා

5. වත්තාරො ධම්මා බහුකාරා; වත්තාරො ධම්මා භාවෙතඛ්ඛා-පෙ-වත්තාරො ධම්මා සච්ඡිකාතඛ්ඛා.

කතමෙ වත්තාරො ධම්මා බහුකාරා? වත්තාරි වකකාති: පතිරුප-දෙසවාසො, සප්පරිසුපනිසසයො,¹ අත්තසම්මාපඡිධි, පුබ්බෙ ව කතපුඤ්ඤතා. ඉමෙ වත්තාරො ධම්මා බහුකාරා.

කතමෙ වත්තාරො ධම්මා භාවෙතඛ්ඛා? වත්තාරො සතිපට්ඨානා: ඉධාච්චිසො භික්ඛු කාශෙ කායානුපසසි චිහරති ආතාපි සම්පජානො සතිමා චිනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්ස-පෙ-වෙදනාසු-පෙ-චිකෙත-පෙ-ධම්මෙසු ධම්මානුපසසි චිහරති ආතාපි සම්පජානො සතිමා චිනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්ස. ඉමෙ වත්තාරො ධම්මා භාවෙතඛ්ඛා.

කතමෙ වත්තාරො ධම්මා පරිඤ්ඤය්‍යා? වත්තාරො ආභාරා: කඛ්චිකාරො ආභාරො ඔළාරිකො වා සුචුමො වා, එසෙසා දුතියො, මනොසකෙඤ්ඤතා තතියා, විඤ්ඤණං වතුථං. ඉමෙ වත්තාරො ධම්මා පරිඤ්ඤය්‍යා.

කතමෙ වත්තාරො ධම්මා පභාතඛ්ඛා? වත්තාරො ඔසා: කාමොසො භවොසො, දිවේඨාසො, අච්ඡාසො. ඉමෙ වත්තාරො ධම්මා පභාතඛ්ඛා.

කතමෙ වත්තාරො ධම්මා භානභාගියා? වත්තාරො යොගා: කාම-යොගො භවයොගො, දිට්ඨියොගො, අච්ඡායොගො. ඉමෙ වත්තාරො ධම්මා භානභාගියා.

කතමෙ වත්තාරො ධම්මා විසෙසභාගියා? වත්තාරො විසංයොගා: කාමයොගච්චිසංයොගො, භවයොගච්චිසංයොගො, දිට්ඨියොගච්චිසංයොගො අච්ඡායොගච්චිසංයොගො. ඉමෙ වත්තාරො ධම්මා විසෙසභාගියා.

1. සප්පරිසුපනිසසයො (ඝා. කම)

මෙසේ මේ භූත වූ තරා වූ තථ වූ අවිතථ වූ අනන්‍යථ වූ කිසි දුභේදි තරාගතයන් වහන්සේ විසින් තමන් ම මොනොවට වෙසෙයි තුවණින් අවබෝධ කරන ලද්දහ.

චතුෂකය

5. බහුපකාර ධර්ම සතරෙක. භාවයිතව්‍ය ධර්ම සතරෙක... සාක්ෂාත්කතීව්‍ය ධර්ම සතරෙක.

බහුපකාර ධර්ම සතර කවරේ යැ? සතර සම්පන්නි වක්‍රයෝ යැ: සුසුඤ්ඤ රටැ විසීමය, සත්පුරුෂයන් ඇසුරු කිරීමය, තමා ශ්‍රධාදී ඉඤ්ඤා-යන්හි පිහිටුවීම යැ, පෙඨ කළ පින් ඇති බව යැ. මේ බහුපකාර ධර්ම සතර යැ.

භාවයිතව්‍ය ධර්ම සතර කවරේ යැ? සතර සක්ඛිතව්‍යයෝ යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ කෙලෙස් තවන වැර ඇත්තේ තුවණින් දන්තේ, සිහි ඇත්තේ ලොව කෙරෙහි අභිධ්‍යා හා දෙමනස් හා බැහැර කොට කයෙහි කායානුපසංචි ව වෙසෙයි, ... වෙදනාවන්හි ... සිතෙහි විකානුපසංචි වැ වෙසෙයි. කෙලෙස් තවන වැර ඇත්තේ, තුවණින් දන්තේ, සිහි ඇත්තේ, ලොව කෙරෙහි අභිධ්‍යා හා දෙමනස් හා බැහැර කොට ධර්මයන්හි ධර්මානුපසංචි වැ වෙසෙයි. මේ භාවයිතව්‍ය සතර ධර්මයෝ යැ.

පරිඤ්ඤා ධර්ම සතර කවරේ යැ? සතර ආභාරයෝ යැ: ඕදරික වූ හෝ සියුම් වූ කබලිකාරාභාරය, දෙවෙනි ස්පඨාභාර ය, තෙවෙනි මනසසංඝෝචනාභාර ය, සතරවැනි විඤ්ඤාභාර යි. මේ පරිඤ්ඤා වූ සතර ධර්මයෝ යැ.

ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම සතර කවරේ යැ? කාම ඔස, භව ඔස, දෘෂ්ටි ඔස, අවිද්‍යා ඔස යන ඔස සතර යි. මේ ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම සතර යැ.

භානභාගික ධර්ම සතර කවරේ යැ? කාමයොග, භවයොග, දෘෂ්ටි-යොග, අවිද්‍යායොග යන සතර යොගයෝ යැ. මේ භානභාගික ධර්ම සතර යැ.

විශෙෂභාගික ධර්ම සතර කවරේ යැ? කාමයොගවිසංයොගය (කාමයොගයෙන් මිදීම—අභුතධ්‍යානය හා එය පාදක කොට ලත් අනාගාමී ලාභීය), භවයොග විසංයොගය (භවයොගයෙන් මිදීම, රහත්මභ), දෘෂ්ටි-යොගවිසංයොගය (දෘෂ්ටිබන්ධනයෙන් මිදීම—සෝවාන් මභ), අවිද්‍යා-යොගවිසංයොගය (අවිද්‍යාබන්ධනයෙන් මිදීම—රහත්බව) යන සතර විසංයොගයෝ යැ. මොහු විශෙෂභාගික ධර්ම සතර යැ.

කතමෙ වතතාරො ධම්මා දුපපට්ඨිජ්ඣා? වතතාරො සමාධායො: භානභාගියො සමාධි, ධීතිභාගියො සමාධි, විසෙසභාගියො සමාධි, නිබ්බධභාගියො සමාධි. ඉමෙ වතතාරො ධම්මා දුපපට්ඨිජ්ඣා.

කතමෙ වතතාරො ධම්මා උපපාදෙතඛ්ඛා? වතතාරි ඤාණානි, ධම්මෙ ඤාණං, අනවයෙ ඤාණං, පරියෙ ඤාණං, සම්මුතියා ඤාණං. ඉමෙ වතතාරො ධම්මා උපපාදෙතඛ්ඛා.

කතමෙ වතතාරො ධම්මා අභිඤ්ඤාසා? වතතාරි අරියසච්චානි: දුක්ඛං අරියසච්චං, දුක්ඛසමුදයො අරියසච්චං, දුක්ඛනිරෝධො අරියසච්චං, දුක්ඛනිරෝධගාමිනිපට්ඨපද අරියසච්චං. ඉමෙ වතතාරො ධම්මා අභිඤ්ඤාසා.

කතමෙ වතතාරො ධම්මා සච්ඡිකාතඛ්ඛා? වතතාරි සාමඤ්ඤඵලානි: සොතාපතනිඵලං, සකදගාමිඵලං, අනාගාමිඵලං, අරහත්තඵලං. ඉමෙ වතතාරො ධම්මා සච්ඡිකාතඛ්ඛා.

ඉති ඉමෙ වතතාරිසං ධම්මා භූතා තච්ඡා තථා අචිතථා අනඤ්ඤථා සමමා තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධා.

පඤ්ච ධම්මා

6. පඤ්ච ධම්මා බහුකාරා -පෙ- පඤ්ච ධම්මා සච්ඡිකාතඛ්ඛා.

කතමෙ පඤ්ච ධම්මා බහුකාරා? පඤ්ච පධානියඛ්ඛානි: ඉධාචුසො භික්ඛු සද්දො හොති සද්දභති තථාගතසස ඛොධිං; ඉති පි සො භගවා අරහං සමාසම්බුද්ධො විජ්ජාවරණසම්පනෙතො සුගතො ලොකච්ඡි අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථී සත්ථා දෙවමනුසසානං බුද්ධො භගවා'ති, අප්පාධාධො හොති අප්පාතඛෙකා සම්චේපාකිනියා ගභණියා සම්නතාගතො නාතිසීතාය නාච්චුණ්ඨාය මජ්ඣිමාය පධානසම්මාය, අසධො හොති අමායාථී යථාභූතං අත්තානං ආචිකත්තා සත්ථුරි වා විඤ්ඤසු වා සමුභම- වාරිසු, ආරඬ්ඨීරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදය ථාමවා දලහපරකකමො අනිකඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු, පඤ්ඤථා හොති උදයත්ථුගාමිනියා පඤ්ඤාය සම්නතාගතො අරියාය නිබ්බධිකාය සමමා දුක්ඛකියගාමිනියා. ඉමෙ පඤ්ච ධම්මා බහුකාරා.

දුෂ්ප්‍රතිවිධාය ධර්ම සතර කවර යැ? නානාභාගික සමාධිය (නිවරණ ඇති බැවින් පිරිහීම හභනය කරන සමාධිය), සටිතිභාගික සමාධිය (පිරිහීම වැඩිම නැති ව සටිතිය සෙවනා සමාධිය) විශෙභාගික සමාධිය (මතු විශෙභාධිගමයට ප්‍රත්‍යය වන සමාධිය), නිවේදභාගික සමාධිය (නිවන් සෙවුනා සමාධිය) යන සතර සමාධිහුය, මේ දුෂ්ප්‍රතිවිධාය ධර්ම සතර යැ.

උත්පාදයිතව්‍ය ධර්ම සතර කවර යැ? ධර්මයෙහි ඥානය (සතර මහා සතර පලා නුවණ), අන්වයයෙහි ඥානය (සිවුසස් පසක් කොට දැන් සේ ම අතීතයෙහිත් මොහු දුඃඛාදි විසින් වූහ යි උත් අනුමානඥානය), පර්යයයෙහි (මෙරමා සිත් පිරිසිදු දැන්මෙහි) නුවණ, සම්මුතියෙහි නුවණ (උඩ කී ඥාන තුන හැර ඉතිරි සියලු දෑයෙහි නුවණ) යන ඥාන සතර යැ. මේ උත්පාදයිතව්‍ය ධර්ම සතර යැ.

අභිඤ්ජය ධර්ම සතර කවර යැ? දුඃඛාර්යසත්‍යය, දුඃඛසමුදයාර්ය-සත්‍යය, දුඃඛනිරෝධාර්ය සත්‍යය, දුඃඛනිරෝධගාමිනීප්‍රතිපදයාභිසත්‍යය යි සතර ආර්ය සත්‍යයෝ යැ. මේ අභිඤ්ජය ධර්ම සතර යැ.

සාක්ෂාත්කතීව්‍ය ධර්ම සතර කවර යැ? ශ්‍රෝත ආපත්තිඵලය, සකාදගාමිඵලය, අනාගාමිඵලය, අර්හත්ඤ්ඵලය යන සතර ශ්‍රාමණ්‍ය-ඵලයෝ යැ. මේ සාක්ෂාත්කතීව්‍ය ධර්ම සතර යැ.

මෙසේ තථ්‍ය වූ, තථ වූ, අවිතථ වූ, අනන්‍යථ වූ සතළිස් ධර්මයෝ තථාගතයන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වෙසෙසින් අවබෝධ කරන ලදහ.

පඤ්චකය

6. බහුපකාර ධර්ම පසෙක..... සාක්ෂාත් කතීව්‍ය ධර්ම පසෙක.

බහුපකාර ධර්ම පස කවර යැ? ප්‍රාධානිකාඛ්‍ය (ප්‍රධන් වීර්ය වඩන මහණහු ගේ ගුණාඛ්‍ය) පස යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙම සැදහැ ඇත්තේ වෙයි, ඒ හගවත්හු මේ මේ කරුණින් අරහත් ය, සමායක්-සම්බුද්ධ ය, විද්‍යාවරණසම්පන්න ය, සුගත ය, ලොකවිත් යැ, නිරුක්තර පුරුෂදමාසාරථී ය, දෙවි මිනිස්නට ශාස්තෘ ය, බුද්ධ ය, හගවත් යැ යි තථාගතයන් වහන්සේ ගේ බොධිය හදහයි. රොග නැත්තේ නිදුක් වූයේ, ඉතා ශීත ද නොවූ, ඉතා උෂ්ණ ද නොවූ, මධ්‍යම වූ, ප්‍රධන් වීර්ය වැඩිමට යොග්‍ය වූ, සම ලෙස අහර පැසවන උදරාග්නියෙන් යුක්ත වෙයි. ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි හෝ නුවණැති සබරම්සරුවන් කෙරෙහි හෝ තතු වූ පරිදි සිය වරද හෙළි කරන්නේ, ගය නොවූයේ, මායා නැත්තේ වෙයි. ශක්ති ඇත්තේ, දැඩි උත්සාහ ඇත්තේ, කුසල් දහමහි බහා නො-තැබූ වැර ඇත්තේ, අකුසල් දහමුත් පහ කරනු පිණිස, කුසල් දහමුත් ලැබැගැන්ම පිණිස පිරිපුන් වීර්ය ඇත්තේ වෙසෙයි. කෙලෙසුන් විදුලිමට සමත් වූ, පිරිසිදු වූ, මොනොවට දුක් වැනැස්මට යන නුවණින් යුක්ත වූයේ, සංස්කාරයන් ගේ ඉපැත්මත් නැස්මත් පිරිසිදු දක්නට සමත් ප්‍රඥයෙන් සමත්විත වූයේ, ප්‍රඥවත් වෙයි. මේ බහුපකාර ධර්ම පස යැ.

කතමෙ පඤ්ච ධම්මා භාවෙනබ්බා? පඤ්ඤාසුඤ්ඤා සමමාසමාධි; පිතිඵරණතා, සුඛඵරණතා, වෙනොඵරණතා, ආලොකඵරණතා, පච්ච-වේකභිඤ්ඤානිඤ්ඤා. ඉමෙ පඤ්ඤා ධම්මා භාවෙනබ්බා.

කතමෙ පඤ්ච ධම්මා පරිඤ්ඤාසුඤ්ඤා? පඤ්ඤාපාදනකභිඤ්ඤා: සෙය්‍යථිදං රුද්ධපාදනකභිඤ්ඤා, වෙද්ධපාදනකභිඤ්ඤා, සඤ්ඤාපාදනකභිඤ්ඤා, සඤ්ඤා-රුපාදනකභිඤ්ඤා, විඤ්ඤාපාදනකභිඤ්ඤා. ඉමෙ පඤ්ඤා ධම්මං පරිඤ්ඤාසුඤ්ඤා.

කතමෙ පඤ්ච ධම්මා පහාතබ්බා? පඤ්ඤා නිවරණානි: කාමච්ඡන්දනිවරණං, ඛ්‍යාපාදනිවරණං, ථිතථිඛනිවරණං, උඛච්ච-කුකුච්චනිවරණං, විචිකිච්ඡානිවරණං. ඉමෙ පඤ්ඤා ධම්මා පහා-තබ්බා.

කතමෙ පඤ්ච ධම්මා භාතභාගියා? පඤ්ඤා වෙනොථිලො: ඉධාච්චසො භික්ඛු සසුරි කඛ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිච්ච්චති න සමපසිදති යො සො ආච්චසො භික්ඛු සසුරි කඛ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිච්ච්චති න සමපසිදති තස චික්ඛං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස චික්ඛං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, අයං පඨමො වෙනොථිලො. පුන ච පරං ආච්චසො භික්ඛු ධම්මෙ කඛ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිච්ච්චති න සමපසිදති -පෙ- සඤ්ඤා කඛ්ඛති -පෙ- සිඤ්ඤා කඛ්ඛති -පෙ- සමුභවාරිසු කුපිතො හොති අනත්තමනො ආහතචික්ඛො ථිලරාතො. යො සො ආච්චසො භික්ඛු සමුභවාරිසු කුපිතො හොති අනත්තමනො ආහතචික්ඛො ථිලරාතො, තස චික්ඛං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස චික්ඛං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, අයං පඤ්ඤාමො වෙනොථිලො. ඉමෙ පඤ්ඤා ධම්මා භාතභාගියා.

කතමෙ පඤ්ච ධම්මා විසෙසභාගියා? පඤ්ඤාසුඤ්ඤානි: සඤ්ඤාසුඤ්ඤා, විරිඤ්ඤාසුඤ්ඤා, සතිඤ්ඤාසුඤ්ඤා, සමාධිඤ්ඤාසුඤ්ඤා, පඤ්ඤාසුඤ්ඤා. ඉමෙ පඤ්ඤා ධම්මා විසෙසභාගියා.

භාවයිතව්‍ය ධර්ම පස කවරයැ? ප්‍රීතිය පතුරුවමින් උපදනා (ප්‍රථම විතීය ධ්‍යාන දෙකේ) ප්‍රඥව, සුඛවේදනාව පතුරුවමින් උපදනා (ප්‍රථම විතීය තෘතීය ධ්‍යාන තුනෙහි) ප්‍රඥව, වෙත:ස්ඵරණතා (පරවිකත විජානන) ප්‍රඥව, ආලොකස්ඵරණතා (ඵළිය පැතිරවීමෙහි උපදනා දිව්‍යවක්සුස්) ප්‍රඥව, ප්‍රත්‍යවේක්ෂණ ඥනය යන අංග පසින් යුත් සමාධිය යි. එහි මේ භාවයිතව්‍ය ධර්ම පස යැ.

පරිඥෙය ධර්ම පස කවර යැ? රූපොපාදනස්කන්ධය යැ, වේදනොපාදනස්කන්ධය යැ, සංඥෙපාදනස්කන්ධය යැ, සංඝකාරොපාදනස්කන්ධය යැ, විඤ්ඤොපාදනස්කන්ධය යැ යන උපාදනස්කන්ධ පස යි. මේ පරිඥෙය (පිරිසිදු දත යුතු) ධර්ම පස යැ.

ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම පස කවර යැ? කාමච්ඡන්ද නිවරණය, ව්‍යාපාද නිවරණය, ස්ත්‍ර්‍යානම්ඤ්ඤ නිවරණය, ඕදධ්‍යාකොකාත්‍ය නිවරණය, විවිකික්සා නිවරණය යන පස යි. මේ ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම පස යැ.

භානභාගික ධර්ම පස කවර යැ? වේතොඛිල (සිතේ තද බව) පස යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ ශාස්තෘහු කෙරෙහි සැක කෙරෙයිද, කුකුස් කෙරෙයි ද, නිශ්චය නැත්තේ ද, නො පහදී ද, ඔහු ගේ සිත වියහි වැඩිම පිණිස, පුන පුනා භාවනා යොගය පිණිස, සත්තයෙන් භාවනානුයොගය පිණිස, ප්‍රධන් වියහි පිණිස නො නැමෙයි. යමකු ගේ සිත විරිය වැඩිම පිණිස, පුන පුනා භාවනායොගය පිණිස, සත්තයෙන් භාවනායෙහි යෙදෙනු පිණිස ප්‍රධන් වියහි පිණිස නොනැමෙයි ද, මෙය පළමු වන වේතොඛිලය යි. ඇවැත්නි, තවද මහණෙක් ධර්මය කෙරෙහි සැක කෙරෙයි ද, කුකුස් කෙරෙයි ද, නිශ්චය නැත්තේ වෙයි ද, නො පහදී ද....., සධ්‍යයා කෙරෙහි සැක කෙරෙයි ද..... ශික්ෂායෙහි සැක කෙරෙයි ද..... සබිරම්සරුවන් කෙරෙහි කිපියේ නොසතුටු සිතැත්තේ, ආභතවිත්ත (ගැටුණු සිතැත්තේ) වෙයි ද, ඛිලජාත (තද) වෙයි ද, ඔහු ගේ සිත වියහි වැඩිම පිණිස, පුන පුනා භාවනානුයොගය පිණිස, සත්තයෙන් භාවනානුයොගය පිණිස, ප්‍රධන් වියහි පිණිස නො නැමෙයි. යමකු ගේ සිත වියහි වැඩිම පිණිස පුන පුනා භාවනානුයොගය පිණිස, සත්තයෙන් භාවනායොගය පිණිස, ප්‍රධන් වියහි පිණිස නො නැමෙයි ද, මෙය පස් වන වේතොඛිලය යි. මේ භානභාගික ධර්ම පස යැ.

විශෙෂභාගික ධර්ම පස කවර යැ? ශ්‍රද්ධන්ද්‍රියය, වීර්යන්ද්‍රියය, සමාතින්ද්‍රියය, සමාධින්ද්‍රියය, ප්‍රඥන්ද්‍රියය යන ඉන්ද්‍රිය පස යි. මේ විශෙෂභාගික ධර්ම පස යැ.

කතමෙ පඤ්ච ධම්මා දුපපච්චිජ්ඣා? පඤ්චනිසාරණියා ධාතුයො: ඉධාච්චසො, භික්ඛුනො කාමෙ මනසිකරොතො කාමෙසු චිත්තං න පකඛන්ති නපපසීදති න සන්තිට්ඨති න විමුච්චති. නෙකඛමෙං ඛො පනස්ස මනසිකරොතො නෙකඛමෙච්චිත්තං පකඛන්ති පසීදති සන්තිට්ඨති විමුච්චති, තස්ස තං චිත්තං සුගතං සුභාවිතං සුචුට්ඨිතං සුවිමුත්තං විසංයුත්තං කාමෙභි. යෙ ච කාමපච්චයා උපපජ්ජන්ති ආසවා විසාතා පරිලාභා මුත්තො යො තෙභි, න යො තං වෙදනං වෙදෙති. ඉදමක්ඛාතං කාමානං නිසරණං.

සුන ව පරං ආච්චසො, භික්ඛුනො ඛ්‍යාපාදං මනසිකරොතො ඛ්‍යාපාදෙ චිත්තං න පකඛන්ති, නපපසීදති න සන්තිට්ඨති න විමුච්චති. අඛ්‍යාපාදං ඛො පනස්ස මනසිකරොතො අඛ්‍යාපාදෙ චිත්තං පකඛන්ති පසීදති සන්තිට්ඨති විමුච්චති. තස්ස තං චිත්තං සුගතං සුභාවිතං සුචුට්ඨිතං සුවිමුත්තං විසංයුත්තං ඛ්‍යාපාදෙන. යෙ ච ඛ්‍යාපාදපච්චයා උපපජ්ජන්ති ආසවා විසාතා පරිලාභා, මුත්තො යො තෙභි, න යො තං වෙදනං වෙදෙති. ඉදමක්ඛාතං ඛ්‍යාපාදස්ස නිසරණං.

සුන ව පරං ආච්චසො, භික්ඛුනො විභෙසං මනසිකරොතො විභෙසාය චිත්තං න පකඛන්ති නපපසීදති න සන්තිට්ඨති න විමුච්චති. අවිභෙසං ඛො පනස්ස මනසිකරොතො අවිභෙසාය චිත්තං පකඛන්ති පසීදති සන්තිට්ඨති විමුච්චති. තස්ස තං චිත්තං සුගතං සුභාවිතං සුචුට්ඨිතං සුවිමුත්තං විසංයුත්තං විභෙසාය. යෙ ච විභෙසපච්චයා උපපජ්ජන්ති ආසවා විසාතා පරිලාභා, මුත්තො යො තෙභි, න යො තං වෙදනං වෙදෙති. ඉදමක්ඛාතං විභෙසාය නිසරණං.

සුන ව පරං ආච්චසො භික්ඛුනො රූපෙ මනසිකරොතො රූපෙසු චිත්තං න පකඛන්ති නපපසීදති න සන්තිට්ඨති න විමුච්චති. අරූපං ඛො පනස්ස මනසිකරොතො අරූපෙ චිත්තං පකඛන්ති පසීදති සන්තිට්ඨති විමුච්චති. තස්ස තං චිත්තං සුගතං සුභාවිතං සුචුට්ඨිතං සුවිමුත්තං විසංයුත්තං රූපෙභි. යෙ ච රූපපච්චයා උපපජ්ජන්ති ආසවා විසාතා පරිලාභා, මුත්තො යො තෙභි, න යො තං වෙදනං වෙදෙති. ඉදමක්ඛාතං රූපානං නිසරණං.

දුෂ්ප්‍රතිවිධාය ධර්ම පස කවර යැ? නිසරණිය ධාතු (විසංයුක්ත ධර්ම) පස යැ: ඇවැත්නි, මෙහි කාමයන් මෙතෙහි කරන මහණහු සිත කාමයන්හි නො පිවිසෙයි, නො පහදී, නො පිහිටයි, නො ඇලෙයි. නෙකම්මය (අඳහ කර්මසථානයෙන් ලත් ප්‍රථම ධ්‍යානය) මෙතෙහි කරන මහණහු සිත නෙකම්මයෙහි පිවිසෙයි, පැහැදෙයි, පිහිටයි, ඇලෙයි. ඔහු ගේ එ සිත අරමුණෙහි මොනොවට ගියේ මොනොවට වැඩුණේ, කාමයන් කෙරෙන් මොනොවට නැඟී සිටියේ, කාමයන් කෙරෙන් මොනොවට මිදුණේ, කාමයන්ගෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. කාම හෙතෙයෙන් යම් ආසුව කෙතෙක්, යම් දුක් කෙතෙක්, යම් කාමපරිදහ කෙතෙක් උපදනාහු ද, හේ ඔවුන් කෙරෙන් මිදුණේ වෙයි, හේ ඒ වේදනා නො විඳී. මෙය කාමයන් ගේ නිසරණය නැමැයි කියන ලදී.

ඇවැත්නි, තව ද ව්‍යාපාදය මෙතෙහි කරන මහණහු ගේ සිත ව්‍යාපාදයෙහි නො පිවිසෙයි, නො පහදී, නො රැඳෙයි, නො ඇලෙයි. අව්‍යාපාදය (මෙමත්‍රී ධ්‍යානය) මෙතෙහි කරන ඔහු සිත අව්‍යාපාදයෙහි පිවිසෙයි, පැහැදෙයි, සිටියි, ඇලෙයි. ඔහු ගේ එ සිත අරමුණෙහි මොනොවට ගියේ, මොනොවට වැඩුණේ, (ව්‍යාපාදය කෙරෙන්) මොනොවට නැඟී සිටියේ, මොනොවට මිදුණේ, ව්‍යාපාදය කෙරෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. ව්‍යාපාද හෙතෙයෙන් යම් ආසුව දුක් පරිදහ කෙතෙක් උපදිත් ද, හේ ඔවුන් කෙරෙන් මිදුණේ වෙයි. හේ ඒ වේදනාව නො විඳී. මේ ව්‍යාපාදයේ නිසරණයැ යි කියන ලදී.

තව ද ඇවැත්නි, විහිංසාව මෙතෙහි කරන මහණහු සිත විහිංසායෙහි නො පිවිසෙයි, නො පහදී, නො සිටියි, නො ඇලෙයි. වැලි අවිහිංසාව (කරුණාධ්‍යානය) මෙතෙහි කරන ඔහු සිත අවිහිංසායෙහි (කරුණාධ්‍යානයෙහි) පිවිසෙයි, පැහැදෙයි, සිටියි, ඇලෙයි. ඔහු ගේ ඒ සිත අරමුණෙහි මොනොවට ගියේ, මොනොවට වැඩුණේ, විහිංසාව කෙරෙන් මොනොවට නැඟී සිටියේ, මොනොවට මිදුණේ, මොනොවට වෙන් වූයේ වෙයි. විහිංසා හෙතෙයෙන් යම් ආසුව කෙතෙක්, දුක් කෙතෙක්, පරිදහ කෙතෙක් උපදනාහු ද, හේ ඔවුන් කෙරෙන් මිදුණේ වෙයි, හේ ඒ වේදනාව නො විඳී. මේ විහිංසාව ගේ නිසරණයැ යි කියන ලදී.

ඇවැත්නි, තව ද මහණ තෙමේ රූපයන් මෙතෙහි කරන මහණහු ගේ සිත රූපයන්හි නො පිවිසෙයි, නො පහදී, නො සිටියි, නො ඇලෙයි. වැලි දු අරූපධ්‍යානය මෙතෙහි කරන ඔහු සිත අරූපධ්‍යානයෙහි පිවිසෙයි, පහදී, සිටියි, ඇලෙයි. ඔහු ගේ ඒ සිත අරමුණෙහි මොනොවට ගියේ, මොනොවට වැඩුණේ, රූපයන් කෙරෙන් මොනොවට නැඟී සිටියේ, මොනොවට මිදුණේ, වෙන් වූයේ වෙයි. රූප හෙතෙයෙන් යම් ආසුව කෙතෙක් දුක් කෙතෙක් පරිදහ කෙතෙක් උපදනාහු ද, හේ ඔවුන් කෙරෙන් මිදුණේ වෙයි. හේ ඒ කාම වේදනා ද විසානපරිදහ වේදනා ද නොවිඳී. මෙය රූපයන්ගේ නිසරණයැ යි කියන ලදී.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො සකකායං මනසිකරොතො සකකායෙ විතං න පකඛන්දති නාපසීදති න සන්තිඛස්ති න විමුච්චති. සකකායනිරොධං ඛො පන සස මනසිකරොතො සකකායනිරොධෙ විතං පකඛන්දති පසීදති සන්තිඛස්ති විමුච්චති. තස තං විතං සුගතං සුභාවිතං සුචුට්ඨිතං සුචිමුතං විසංයුතං සකකායෙන. යෙ ච සකකායපච්චයා උපපජ්ජන්ති ආසවා විසාතා පරිලාභා, මුත්තො සො තෙහි. න සො තං වෙදනං වෙදෙති. ඉදමක්ඛාතං සකකායස නිසරණං ඉමෙ පඤ්ඤ ධම්මා දුපච්චිජ්ඣා.

කතමෙ පඤ්ච ධම්මා උපපාදෙතබ්බා? පඤ්ඤ ඤාණිකො සමමාසමාධි. අයං සමාධි පවුප්පන්නසුඛො වෙච ආයතිඤ්ඤ සුඛවිපාතො ති පව්වත්තඤ්ඤව ඤාණං උපපජ්ජති, අයං සමාධි අරියො තිරාමිසො ති පව්වත්තඤ්ඤව ඤාණං උපපජ්ජති, අයං සමාධි අකාපුරිසසෙවිතො ති පව්වත්තඤ්ඤව ඤාණං උපපජ්ජති, අයං සමාධි සනෙතා පණිතො පටිපසාසඤ්ඤාදි ඵෙධා ඵෙතොදිභාවාධිගතො න සඛාරනිග්ගස්ඛාවාරිතාවතොති පව්වත්තඤ්ඤව ඤාණං උපපජ්ජති, සො ඛො පනාභං ඉමං සමාධිං සතො'ව සමාපජ්ජාමි, සතො වුට්ඨාමි'ති පව්වත්තඤ්ඤව ඤාණං උපපජ්ජති. ඉමෙ පඤ්ඤ ධම්මා උපපාදෙතබ්බා.

කතමෙ පඤ්ච ධම්මා අභිඤ්ඤායා? පඤ්ඤ විමුක්ඛායතනාති: ඉධාවුසො, භික්ඛුනො සත්ථා ධම්මං දෙසෙති අඤ්ඤතරො වා ගරුඋඤානිකො සමුභවාරි. යථා යථා ආවුසො භික්ඛුනො සත්ථා ධම්මං දෙසෙති අඤ්ඤතරො වා ගරුඋඤානිකො සමුභවාරි තථා තථා සො තසමි ධම්මෙ අත්ථපටිසංවෙදී ච හොති ධම්මපටිසංවෙදී ච. තස අත්ථපටිසංවෙදිනො ධම්මපටිසංවෙදිනො පාමුජ්ජං ජායති, පමුදිතස පිති ජායති, පිතිමනස කායො පසසමහති පසඤ්ඤාකායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිතො විතං සමාධියති. ඉදං පඨමං විමුක්ඛායතනං.

1. සසබ්බාරනිග්ගස්ඛාවාරිගතො (මජ්ඣ)

ඇවැත්නි, තව ද සත්කායය (සංස්කාර ධර්ම) මෙතෙහි කරන ශ්‍රේෂ්ඨ විදර්ශක රහත්හු ගේ සිත සත්කායයෙහි නො පිවිසෙයි. නො පහදී, නො සිටියි, නො ඇලෙයි. වැලී, සත්කාය නිරොධය මෙතෙහි කරන ඔහුගේ සිත සත්කාය නිරොධයෙහි (නිවනෙහි) පිවිසෙයි, පැහැදෙයි, රැදී සිටියි, ඇලෙයි. ඔහුගේ ඒ සිත අරමුණෙහි මොනොවට ගියේ, මොනොවට වැඩුණේ, සත්කායය කෙරෙන් නැඟී සිටියේ, මොනොවට මිදුණේ, වෙන් වූයේ වෙයි. සත්කාය හෙතෙයෙන් යම් ආසුචි විසාත පරිදහ කෙතෙක් උපදනාහු ද, ඔවුන් කෙරෙන් හේ මිදුණේ වෙයි. හේ ඒ වෙදනාව නො වීදී. මේ සත්කායයාගේ නි:සරණයැ යි කියන ලදී. මේ දුෂ්ප්‍රතිවිධා වූ ධර්ම පස යැ.

උත්පාදයිතවා ධම් පස කවර යැ? ඥාන පසක් ඇති සමාක්සමාධිය යැ. මේ සමාධිය (අර්හත් ඵලසමාධිය සමචන් සමචන් කෙණෙහි සුව ගෙන දෙන බැවින්) වර්තමාන සැප විපාක ඇත්තේ ද (පළමු පළමු සමචන් සමාධිය මතු මතු සමාධිතට ප්‍රත්‍යය වන බැවින්) මත්තෙහි සැප විපාක ගෙනා දෙන්නේ යැ යි තමා කෙරෙහි කුවණ උපදී. මේ සමාධිය ආයඨි යැ (කෙලෙසුන්ගෙන් ඇත් ය), නිරාමිස යැ (කාමාමිස වට්ටාමිස ලොකාමිස යන තුන් ආමිසයන්ගෙන් තොරයැ) යි තමා තුළ ම කුවණ උපදී. මේ සමාධිය අලාමක පුරුෂයන් විසින් (බුදු පසේ බුදු රහතුන් විසින්) සෙවනා ලද යි තමා තුළ ම කුවණ උපදී. මේ සමාධිය ශාන්ත යැ යි ප්‍රණීත යැ යි කෙලෙස් සංසිදීමෙන් ලද්දේ යැ යි, එක් නිවන් අරමුණෙහි ම සිත පිහිටුවීමෙන් ලබන ලද්දේ යැ යි සංස්කාර (ලොකික සමාධි සෙයින් සප්‍රයෝග) සිතින් කෙලෙසුන් මැඩ වළක්වා ලත් පැවැතුම් නැත්තේ යැ යි තමා කෙරෙහි ම කුවණ උපදී. ඒ මම වූ කලී සිහි ඇත්තෙමි ම මේ සමාධියට සමවදිමි, සිහි ඇත්තෙමි ම මේ සමාධියෙන් නැඟී සිටිමි යි තමා කෙරෙහි ම කුවණ උපදී. මේ උත්පාදයිතවා ධර්ම පස යැ.

අභිඤ්ජය ධම් පස කවර යැ? විමුක්තායතන (මිදීමට කාරණ වූ ධර්ම) පස යැ: මෙහි මහණක් හට ශාස්තෘ තෙමේ හෝ ගුරු තන්හි සිටි සබරම්සරුවෙක් හෝ දහම් දෙසයි. ඇවැත්නි, ශාස්තෘ තෙමේ හෝ ගුරු තන්හි සිටි සබරම්සරුවෙක් හෝ යම් යම් සේ ඒ මහණහට දහම් දෙසා ද, ඒ ඒ පරිද්දෙන් හෙ තෙම ඒ ධර්මයෙහි අරුත් දැනගන්නේ ද වෙයි, පෙළ දැනගන්නේ ද වෙයි, අරුත් දන්නා පෙළ දන්නා ඔහුට ප්‍රමොදය උපදී. ප්‍රමුදිතවූවුහට ප්‍රීතිය උපදී. ප්‍රීති සිතැත්තහුගේ නාම කය සංහිදෙයි. සංහිදුණු නාම කය ඇත්තේ සුව විදී. සුව ඇත්තහු ගේ සිත එකඟ වෙයි. මේ පළමු විමුක්තායතනය යැ.

සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො න හෙව ඛො සත්ථා ධම්මං දෙසෙති. අඤ්ඤතරො වා ගරුට්ඨානිකො සමුභමචාරී, අපි ව ඛො යථාසුතං යථාපරි-
 යක්ඛං ධම්මං විත්ථාරොන පරෙසං දෙසෙති. යථා යථා ආවුසො භික්ඛු
 යථාසුතං යථාපරියක්ඛං ධම්මං විත්ථාරොන පරෙසං දෙසෙති, තථා
 තථා සො තස්මිං ධම්මෙ අත්ථපට්ඨංවෙදී ව හොති ධම්මපට්ඨංවෙදී ව.
 තස්ස අත්ථපට්ඨංවෙදීනො ධම්මපට්ඨංවෙදීනො පාමුජ්ජං ජායති,
 පමුදිතස්ස පිති ජායති, පිතිමනස්ස කායො පසංමහති, පසංඛිකායො
 සුඛං වෙදෙති, සුඛිනො වික්ඛං සමාධියති. ඉදං දුතියං විමුක්ඛායතනං.

සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො න හෙව ඛො සත්ථා ධම්මං දෙසෙති
 අඤ්ඤතරො වා ගරුට්ඨානිකො සමුභමචාරී. නාපි යථාසුතං යථාපරි-
 යක්ඛං ධම්මං විත්ථාරොන පරෙසං දෙසෙති, අපි ව ඛො යථාසුතං යථා-
 පරියක්ඛං ධම්මං විත්ථාරොන සජ්ඣායං කරොති. යථා යථාවුසො
 භික්ඛු යථාසුතං යථාපරියක්ඛං ධම්මං විත්ථාරොන සජ්ඣායං කරොති,
 තථා තථා සො තස්මිං ධම්මෙ අත්ථපට්ඨංවෙදී ව හොති ධම්මපට්ඨ-
 ඨංවෙදී ව. තස්ස අත්ථපට්ඨංවෙදීනො ධම්මපට්ඨංවෙදීනො පාමුජ්ජං
 ජායති, පමුදිතස්ස පිති ජායති, පිතිමනස්ස කායො පසංමහති, පසංඛි-
 කායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිනො වික්ඛං සමාධියති. ඉදං තතියං
 විමුක්ඛායතනං.

සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො න හෙව ඛො සත්ථා ධම්මං දෙසෙති
 අඤ්ඤතරො වා ගරුට්ඨානිකො සමුභමචාරී, නාපි යථා සුතං යථාපරියක්ඛං
 ධම්මං විත්ථාරොන පරෙසං දෙසෙති, නාපි යථාසුතං යථාපරියක්ඛං ධම්මං
 විත්ථාරොන සජ්ඣායං කරොති, අපි ව ඛො යථාසුතං යථාපරියක්ඛං ධම්මං
 වෙතසා අනුවිතකෙකති අනුවිචාරෙති මනසානුපෙකති. යථා යථා
 ආවුසො භික්ඛු යථාසුතං යථාපරියක්ඛං ධම්මං වෙතසා අනුවිතකෙකති
 අනුවිචාරෙති මනසානුපෙකති, තථා තථා සො තස්මිං ධම්මෙ අත්ථපට්ඨ-
 ඨංවෙදී ව හොති ධම්මපට්ඨංවෙදී ව, තස්ස අත්ථපට්ඨංවෙදීනො ධම්ම-
 පට්ඨංවෙදීනො පාමුජ්ජං ජායති, පමුදිතස්ස පිති ජායති, පිතිමනස්ස
 කායො පසංමහති, පසංඛිකායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිනො වික්ඛං
 සමාධියති. ඉදං වතුත්ථං විමුක්ඛායතනං.

තව ද ඇවැත්නි, ශාස්තෘ තෙමේ මහණකුට දහම් නො ම දෙසයි, ගුරු තත්ති වූ අත් සබරම්සරුවෙකුත් දහම් නො ම දෙසයි, එතෙකුදු වුවත් ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි ඒ ධර්මය විස්තර වශයෙන් අනුනට දෙසයි. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ යම් යම් සේ තමා ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි විස්තර වශයෙන් අනුනට දහම් දෙසන්නේ ද, එසේ එසේ හේ ඒ ධර්මයෙහි අරුත් දැනගන්නේ ද පෙළ දැනගන්නේ ද වෙයි. අරුත් දැනගන්නාවූ පෙළ දැනගන්නාවූ ඔහුට සතුට උපදී. සතුටු වූවහුට ප්‍රීතිය උපදී. ප්‍රීත සිතැත්තහුගේ නාම කය සංභිදේ. සංභිදුණු නාම කය ඇත්තේ සුව විදී. සුව විදුනාහු ගේ සිත එකඟ වෙයි. මේ දෙවැනි විමුක්තෘයතනය යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, ශාස්තෘ තෙමේ හෝ අත් කිසි ගුරු තත්ති වූ සබරම්සරුවෙක් හෝ මහණකුට දහම් නො ම දෙසයි. ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි අනුනට විස්තර වශයෙන් දහම් නො ද දෙසයි. එතෙකුදු වුවත් ඇසු පරිදි, පුහුණු කළ පරිදි, ධර්මය විස්තරයෙන් සොධායාය කෙරෙයි (පුන පුනා කියයි). ඇවැත්නි, යම් සේ යම් සේ මහණ තෙම ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි ධර්මය විස්තරයෙන් සොධායාය කෙරෙයි ද, එසේ එසේ හේ ඒ දහමෙහි අරුත් දැනගන්නේ ද පෙළ දැනගන්නේ ද වෙයි. අරුත් දැනගන්නා පෙළ දැනගන්නා ඔහුට සතුට උපදී. සතුටු වූවාහට ප්‍රීතිය උපදී. ප්‍රීත සිතැත්තහු ගේ නාම කය සංභිදේ. සංහුන් නාම කය ඇත්තේ සුව විදී. සුව විදුනාහු ගේ සිත එකඟ වෙයි. මේ තෙවැනි විමුක්තෘයතනය යැ.

තව ද අනෙකෙක, ඇවැත්නි, ශාස්තෘ හෝ ගුරු තත්ති සිටි කිසි සබරම්සරුවෙක් හෝ දහම් නො ම දෙසයි. ඇසු පරිදි, පුහුණු පරිදි විස්තරයෙන් ධර්මය සොධායායන ද නො ම කෙරෙයි. වැළි, ඇසු පරිදි පුහුණු පරිදි ධර්මය සිතින් පුන පුනා කල්පනා කෙරෙයි. පුන පුනා විමසයි, සිතින් පුන පුනා සලකා බලයි. ඇවැත්නි, ඇසු පරිදි පුහුණු පරිදි යම් යම් සේ ධර්මය සිතින් පුන පුනා කල්පනා කෙරෙයි ද, පුන පුනා විමසයි ද, පුන පුනා සිතින් සලකා බලයි ද, එසේ එසේ හෙ තෙමේ ඒ ධර්මයෙහි අරුත් දැන ගන්නේ ද පෙළ දැනගන්නේ ද වෙයි. අරුත් දැනගන්නා පෙළ දැනගන්නා ඔහුට සතුට උපදී. සතුටු වූවාහට ප්‍රීතිය උපදී, ප්‍රීත සිතැත්තහු ගේ නාම කය සංභිදේ. සංහුන් නාම කය ඇත්තේ සුව විදී. සුව ඇත්තහු ගේ සිත එකඟ වෙයි. මේ සතරවන විමුක්තෘයතනය යැ.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො න හෙව ඛො සඤ්ඤා ධම්මං දෙසෙති, අඤ්ඤාතරො වා ගරුඤ්ඤානිකො සමුභවාරී, නාපි යථාසුතං යථාපරියතං ධම්මං විඤ්ඤාතරෙත පරෙසං දෙසෙති. නාපි යථාසුතං යථාපරියතං ධම්මං විඤ්ඤාතරෙත සජ්ඣායං කරොති, නාපි යථාසුතං යථාපරියතං ධම්මං වෙතසා අනුචිතකෙකති අනුචිචාරෙති මනසානුපෙකති. අපි ව ඛවසා අඤ්ඤාතරං සමාධිනිමිතං සුග්ගහිතං හොති සුමනසිකතං සුපධාරිතං සුපච්චිඤ්ඤා පඤ්ඤාය. යථා යථා ආවුසො භික්ඛුනො අඤ්ඤාතරං සමාධිනිමිතං සුග්ගහිතං හොති සුමනසිකතං සුපධාරිතං සුපච්චිඤ්ඤා පඤ්ඤාය. තථා තථා සො තසමී ධම්මෙ අත්ථපටිසංවෙදී ව හොති ධම්මපටිසංවෙදී ව. තස අත්ථපටිසංවෙදිතො ධම්මපටිසංවෙදිතො පාමුජ්ජං ජායති, පමුදිතසස පිති ජායති, පිතිමනසා කායො පසසමහති, පසසද්ධිකායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිතො චිත්තං සමාධියති. ඉදං පඤ්ඤාමං විමුක්ඛායතනං. ඉමෙ පඤ්ඤා ධම්මො අභිඤ්ඤායා.

කතමෙ පඤ්ඤා ධම්මො සච්ඡිකාතඛො? පඤ්ඤා ධම්මකඛො: සීලකඛො, සමාධිකඛො, පඤ්ඤාකඛො, විමුක්ඛකඛො, විමුක්ඛසංඝායකඛො. ඉමෙ පඤ්ඤා ධම්මො සච්ඡිකාතඛො.

ඉති ඉමෙ පඤ්ඤා ධම්මො භුතා තච්ඡා තථා අචිතථා අනඤ්ඤාතරා සමමා තථාගතෙන අභිසමුද්ධා.

ෂ ධම්මො

7. ෂ ධම්මො ඛහුකාරා -පෙ- ෂ ධම්මො සච්ඡිකාතඛො.

කතමෙ ෂ ධම්මො ඛහුකාරා? ෂ සාරානියා ධම්මො: ඉධාවුසො භික්ඛුනො මෙත්තං කායකමමං පච්චුපට්ඨිතං හොති සමුභවාරීසු ආචී වෙච රහො ව. අයමපි ධම්මො සාරානියො පියකරණො ගරුකරණො සඛහාය අචීවාදය අචීහෙසාය සාමග්ගියා එකීභාවාය සංවත්තති.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, ශාස්තෘ හෝ ගුරු තන්හි සිටි කිසි සබරම් සරුවෙක් හෝ මහණහට නොම දහම් දෙසයි, මහණ තෙම ඇසු පරිදි ප්‍රභූණ කළ පරිදි විස්තරයෙන් දහම් නො ද දෙසයි, ඇසු පුහුණු කළ පරිදි විස්තර විසින් දහම සවාධායන ද නොම කෙරෙයි, ඇසු පුහුණු කළ පරිදි ධර්මය සිතින් පුන පුනා නොම කල්පනා කෙරෙයි, නොම විමසයි, සිතින් පුන පුනා නො ද සලකා බලයි. වැළි දු ඔහු විසින් එක්තරා සමාධියෙක් (ගුරුහුගෙන් කමටහන් උගන්නා හා ම) මොනොවට උගන්නා ලද්දේ මොනොවට මෙනෙහි කරන ලද්දේ ප්‍රභූණයෙන් මොනොවට සලකා බලන ලද්දේ මොනොවට පිළිවිදුනා ලද්දේ වෙයි. ඇවැත්නි, යම් යම් පරිද්දෙන් මහණහු විසින් එක්තරා සමාධියෙක් මොනොවට උගන්නා ලද්දේ, මොනොවට මෙනෙහි කරන ලද්දේ, ප්‍රභූණයෙන් මොනොවට සලකා බලන ලද්දේ, මොනොවට පිළිවිදුනා ලද්දේ වෙයි ද, ඒ ඒ පරිද්දෙන් හෙ තෙමෙ ඒ ධර්මයෙහි අරුත් දන්නේ ද පෙළ දන්නේ ද වෙයි. අරුත් දන්නා, පෙළ දන්නා ඔහුට සතුට උපදී. සතුටු වූවාහට ප්‍රීතිය උපදී. ප්‍රීති සිතැත්තහු ගේ නාම කය සංසිද්දේ. සංසුන් නාමකය ඇත්තේ සුව විදී. සුව විදුනාහු ගේ සිත එකඟ වෙයි. මේ පස් වනු විමුක්තායතනය යැ. මේ අභිඤ්ජය ධර්ම පස යැ.

සාක්ෂාත් කතීව්‍ය ධර්ම පස කවර යැ? ශීලස්කකිය, සමාධිස්කකිය, ප්‍රභූණස්කකිය, විමුක්තිස්කකිය, විමුක්තිඤ්ජනදර්ශනස්කකිය යන ධර්මස්කකි පස යැ. මේ සාක්ෂාත්කතීව්‍ය ධර්ම පස යැ.

මෙසේ මේ භූත වූ තථ්‍ය වූ තථ්‍ය වූ අවිතථ්‍ය වූ අනන්‍යතථ්‍ය වූ පනස් දහමහු තථ්‍යගතයන් වහන්සේ විසින් තමන් ම මොනොවට වෙසෙයි නුවණින් අවබෝධ කරන ලද්දහ.

ෂට්කය

7. බහුපකාර ධර්ම සයෙක.....සාක්ෂාත් කර්තව්‍ය ධර්ම සයෙකි.

බහුපකාර ධර්ම සය කවර යැ? සාරාතීය (සංරඤ්ජනීය) ධර්ම සය යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණකහු ගේ මෙමහ්‍රී සහගත කායකර්මය සබරම් සරුවන් කෙරෙහි ප්‍රකට ව ද රහසේ ද එළැඹ සිටියේ වෙයි. මේ සාරාතීය ධර්මය ද ප්‍රිය කරන ප්‍රිය කටයුත්තකු කරන ගරුකරන ගරුකටයුතු කරන සංග්‍රහය පිණිස අවිවාදය පිණිස, අවිභිංසාව පිණිස සමගිය පිණිස, එකමුතු බව පිණිස පවතී.

සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො මෙකං වච්චමං -පෙ - එකිභාවාය සංවකන්ති.

සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො මෙකං මනොකමං -පෙ- එකිභාවාය සංවකන්ති.

සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු යෙ තෙ ලාභා ධම්මකාධම්මලද්ධා අත්තමසො පක්ඛපරියාපක්ඛමක්ඛමි කථාරූපෙහි ලාභෙහි අපච්චිහක්ඛංහොගී හොති සීලවනෙත්ති සමුඝමචාරිහි සාධාරණහොගී. අයමි ධම්මො සාරානියො -පෙ- එකිභාවාය සංවකන්ති.

සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු යානි තානි පීලානි අඛණ්ඩානි අමිද්දානි අසඛලානි අකමමාසානි භුජ්ජසානි විඤ්ඤපසස්ථානි අපරාමධානි සමාධිසංවකන්තිකානි, කථාරූපෙසු පීලෙසු පීලසාමඤ්ඤගතො විහරති සමුඝමචාරිහි ආච්චෙව රහො ව. අයමි ධම්මො සාරාණියො -පෙ- එකිභාවාය සංවකන්ති.

සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු යා'යං දිට්ඨි අරියා නිය්‍යානිකා නිය්‍යාති තක්කරස්ස සමමා දුක්ඛක්ඛයාය, කථාරූපාය දිට්ඨියා දිට්ඨිසාමඤ්ඤගතො විහරති සමුඝමචාරිහි ආච්චෙව රහො ව. අයමි ධම්මො සාරානියො පියකරණො ගරුකරණො සඛ්ඛභාය අච්චාදය අච්චෙසාය සාමඝ්ඛියා එකිභාවාය සංවකන්ති. ඉමෙ ඡ ධම්මො ඛහුකාරා,

කතමෙ ඡ ධම්මො භාවෙතඛබ්බා? ඡ අනුසන්ධිධානානි: බුද්ධානුසන්ති, ධම්මානුසන්ති, සඛ්ඛානුසන්ති, පීලානුසන්ති, වාගානුසන්ති, දෙවතානුසන්ති. ඉමෙ ඡ ධම්මො භාවෙතඛබ්බා.

කතමෙ ඡ ධම්මො පරිඤ්ඤයා? ඡ අජකික්කානි ආයතනානි: වක්ඛායතනං, යොතායතනං, ඝානායතනං, ජීව්භායතනං, කායායතනං, මනායතනං. ඉමෙ ඡ ධම්මො පරිඤ්ඤයා.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණහු ගේ මෙමත්‍රී සහගත වාක්-කර්මය.....එකමුතු බව පිණිස පවතී.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණහුගේ මෙමත්‍රීසහගත මනාකර්-මය.....එකමුතු බව පිණිස පවතී.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණහට දැහැමි වූ, දැහැමින් ලැබුණු, යටත් පිරිසෙයින් පාත්‍රයට ප්‍රමාණ දැ වූ ද යම් ලාභ කෙතෙක් වෙත් ද, එ බඳු වූ ලාභයන්ගෙන් අප්‍රතිචහක්තහොඹි (අමීස වශයෙන් හෝ පුද්ගල වශයෙන් බෙදීමක් නැති ව යළදන්නෝ) වෙ ද, සිල්වත් සබරමසරුවන් හා සාධාරණ පරිභොගයෙන් එය වළදන්නෝ වෙ ද, මේ සාරානිය ධර්මය ද, ප්‍රිය කරනු පිණිස ගරුකරනු පිණිස සංග්‍රහය පිණිස, අවිවාදය පිණිස, නොවෙහෙස පිණිස, සමගිය පිණිස, එකමුතු බව පිණිස පවතී.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, අබණ්ඩ වූ අවිජ්ජ වූ අසබල වූ (අකල්මාස වූ) භූචීභ්‍ය වූ නුවණැත්තන් විසින් පසස්නා ලද, අපරාමාණ්ට වූ සමාධිය පිණිස පවත්නා වූ, යම් ශීලධර්ම කෙතෙක් ඇද්ද, මහණ තෙමේ එ බඳු වූ ශීලවිෂයයෙහි සබරම සරුවන් හා ප්‍රකට ව ද අප්‍රකට ව ද ශීලයෙන් සමාන බවට පැමිණියේ වෙසෙයි ද මේ සාරානිය ධර්මය ද එකී භාවය පිණිස පවතී.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, ආර්ය වූ තෙතර්යාණික වූ යම් දෘෂ්ටි-යෙක් එය පිළිපදනාහට මොනොවට දුක් නැසෙනු පිණිස පවතී ද, මහණ තෙමේ එ බඳු දෘෂ්ටියෙන් සබරම සරුවන් හා ප්‍රකට ව ද අප්‍රකට ව ද දෘෂ්ටි සාමාන්‍ය ගත වූ (දෘෂ්ටියෙන් සමාන බවට පැමිණියෙක් වූ) වෙසෙයි ද, මේ සාරණිය ධර්මය ද ප්‍රිය කරන ගරුකරන වෙයි, සංග්‍රහය පිණිස, අවිවාදය පිණිස, නොවෙහෙස පිණිස, එකී භාවය පිණිස, පවතී. මේ බහුපකාර ධර්ම සය යැ.

භාවයිතව්‍ය (වැඩියැ යුතු) ධර්ම සය කවර යැ? බුද්ධානුස්මාතිය, ධර්මානුස්මාතිය සංඝානුස්මාතිය, ශීලනානුස්මාතිය, ත්‍යාගානුස්මාතිය, දෙවනානුස්මාතිය, යන අනුස්මාති ස්ථාන සය යැ. මේ භාවයිතව්‍ය ධර්ම සය යැ.

පරිඤ්ජය ධර්ම සය කවර යැ? චක්ඡුරායකතය, ශ්‍රොත්‍රායකතය, ඝ්‍රාණායකතය, ජීවිභායකතය, කායායකතය, මනආයකතය යන ආධ්‍යාත්මික ආයතන සය යැ. මේ පරිඤ්ජය ධර්ම සය යැ.

කතමෙ ඡ ධමමා පභාතබ්බා? ඡ තණ්හාකායා, රූපතණ්හා, සද්ද-
තණ්හා, ගන්ධතණ්හා, රසතණ්හා, ඓද්ධබ්බතණ්හා, ධමමතණ්හා. ඉමෙ
ඡ ධමමා පභාතබ්බා.

කතමෙ ඡ ධමමා භානාභාගියා? ඡ අගාරවා: ඉධාචුසො භික්ඛු
සජ්ජුරි අගාරවො විහරති අප්පතිස්සවො, ධමමෙ -පෙ- සඛෙස -පෙ-
සික්ඛාය -පෙ- අප්පමාදෙ -පෙ- පටිසන්ධාරෙ අගාරවො විහරති අප්ප-
තිස්සවො. ඉමෙ ඡ ධමමා භානාභාගියා.

කතමෙ ඡ ධමමා විසෙසභාගියා? ඡ ගාරවා: ඉධාචුසො භික්ඛු සජ්ජුරි
සගාරවො විහරති සප්පතිස්සවො ධමමෙ -පෙ- සඛෙස -පෙ- සික්ඛාය-පෙ-
අප්පමාදෙ -පෙ- පටිසන්ධාරෙ සගාරවො විහරති සප්පතිස්සවො. ඉමෙ ඡ
ධමමා විසෙසභාගියා.

කතමෙ ඡ ධමමා දුපපට්ඨිජ්ඣා? ඡ නිසසරණියා ධාතුයො:
ඉධාචුසො, භික්ඛු එවං වදෙය්‍යා: මෙතො භි ඛො මෙ ආචුසො,
වෙතොවිමුක්ඛි භාවිතා බහුලීකතා යානීකතා වජ්ජුකතා අනුලසීතා
පරිචිතා සුසමාරඤ්ඤා, අඵ ච පන මෙ බ්‍යාපාදෙ චිත්තං පරියාදය
තිලධනීති, සො 'මාභෙවනති'ස වචනියො, මා'යසො එවං අචච, මා
භගවන්තං අබ්භාවිකම්, න භි සාධු භගවතො අබ්භකම්නං, න භි භගවා
එවං වදෙය්‍යා. අද්ධානමෙතං ආචුසො අනාවකාසො යං මෙතොය
වෙතොවිමුක්ඛියා භාවිතාය බහුලීකතාය යානීකතාය වජ්ජුකතාය
අනුලසීතාය පරිචිතාය සුසමාරඤ්ඤාය, අඵ ච පන සං බ්‍යාපාදෙ චිත්තං
පරියාදය යසනීති නෙතං යානං විජ්ජති. නිසසරණං හෙතං ආචුසො
බ්‍යාපාදසං යදිදං මෙතොවෙතොවිමුක්ඛි.

ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම සය කවර යැ? රූපතෘෂ්ණාව, ශබ්ද තෘෂ්ණාව, ගන්ධ තෘෂ්ණාව, රස තෘෂ්ණාව, ස්ප්‍ර්ෂ්ඨව්‍ය තෘෂ්ණාව, ධර්ම තෘෂ්ණාව යන තෘෂ්ණකාය සය යැ. මේ ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම සය යි.

භානභාගික ධර්ම සය කවර යැ? අගෞරව සය යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණෙක් ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි ගෞරව නැත්තේ, යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි: ධර්මය කෙරෙහි... සඩ්සයා කෙරෙහි... ශික්ෂාව කෙරෙහි... අප්‍රමාදයෙහි... පිළිසඳර කෙරෙහි ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි. මේ භානභාගික ධර්ම සය යි.

විශෙෂභාගික ධර්ම සය කවර යැ? ගෞරව සය යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි ගෞරව ඇත්තේ යටත් පැවැතුම් ඇත්තේ වෙසෙයි. ධර්මය කෙරෙහි... සංසයා කෙරෙහි... ශික්ෂාව කෙරෙහි... අප්‍රමාදයෙහි... පිළිසඳරෙහි ගෞරව ඇත්තේ, යටත් පැවැතුම් ඇත්තේ වෙසෙයි. මේ විශෙෂභාගික ධර්ම සය යැ.

දුෂ්ප්‍රතිවිධ්‍ය ධර්ම සය කවර යැ? නි:සරනික ධාතු සය යැ 'ඇවැත්නි, මා විසින් මෙමු විත්තවිමුක්තිය භාවිතය, ධනුච්ඡාය ය, යානිකාය ය වාස්තුකාය ය අනුස්ථිතිය ය පරිචිත ය (පුරුදු කරන ලද්දේ ය), සුසමාරබ්ධි ය ඵතෙකුදු වුවත් ව්‍යාපාදය මා සිත භාත්පසින් ගෙන සිටී යැ' යි මෙසේ මෙහි මහණෙක් කියන්නේ නම්, 'මෙසේ නො කියා වා, ආයුෂ්මත් තෙමේ මෙසේ නො කියා වා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දෙස් නො නභා වා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දෙස් නැඟීම නො මැනවි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ නො වදරන සේක, ඇවැත්නි, මෙමු විත්ත විමුක්තිය භාවිත කල්හි, ධනුච්ඡාය කල්හි, යානිකාය කල්හි, වාස්තුකාය කල්හි, අනුස්ථිත කල්හි, පරිචිත කල්හි, සුසමාරබ්ධි කල්හි, ඵසේ කල ව්‍යාපාදය ඔහුගේ සිත භාත්පසින් ගෙන සිටී යන යමෙක් ඇද්ද, ඇවැත්නි, මෙය නො කරුණෙක, අවකාශ නැත්තෙක, මේ කාරණය අවිද්‍යමාන යැ' යි ඒ මහණ තෙමේ කියැ යුතු (ඒ මහණහට කියනු සුදුසු යැ). කවර හෙයින්? ඇවැත්නි, මෙමු විත්ත විමුක්තිය යන යමෙක් ඇද්ද මෙය ව්‍යාපාදයා ගේ නි:සරණය යැ, ඵහෙයින්.

ඉධ පනාචුසො, භික්ඛු එවං වදෙය්‍යා: කරුණාහි ඛො මෙ ආචුසො වෙතොවිචුක්ඛි භාවිතා ඛහුජිකතා යානීකතා වජ්ජිකතා අනුලභිතා පරිචිතා සුසමාරධා, අථ ච පන මෙ විභෙසා විකතං පරියාදය නිබ්බතී ති, සො 'මා භෙවනති' ස්ස වචනීයො, මා'යසමා එවං අචච, මා භගවනතං අඛොචික්ඛි, -පෙ- නිසසරණං භෙතං ආචුසො, විභෙසාය යදිදං කරුණා වෙතොවිචුක්ඛි.

ඉධාචුසො, භික්ඛු එවං වදෙය්‍යා: මුදිතා හි ඛො මෙ ආචුසො වෙතො- විචුක්ඛි භාවිතා -පෙ- අථ ච පන මෙ අරති විකතං පරියාදය නිබ්බතී ති, සො 'මාභෙවනති' ස්ස වචනීයො, මායසමා එවං අචච -පෙ- නිසසරණං භෙතං ආචුසො අරතියා යදිදං මුදිතා වෙතොවිචුක්ඛි.

ඉධ පන ආචුසො, භික්ඛු එවං වදෙය්‍යා: උපෙක්ඛාහි ඛො මෙ ආචුසො, වෙතොවිචුක්ඛි භාවිතා -පෙ- අථ ච පන මෙ රාගො විකතං පරියාදය නිබ්බතී ති. -පෙ- නිසසරණං භෙතං ආචුසො රාගස්ස යදිදං උපෙක්ඛා වෙතොවිචුක්ඛි.

ඉධ පනාචුසො, භික්ඛු එවං වදෙය්‍යා: අනිමිකතා හි ඛො මෙ ආචුසො, වෙතොවිචුක්ඛි භාවිතා -පෙ- අථ ච පන මෙ තං නිමිකතානුසාරි සදුණං භොතී ති -පෙ- නිසසරණං භෙතං ආචුසො, සධ්ධනිමිකතානං යදිදං අනිමිකතා වෙතොවිචුක්ඛි.

ඇවැත්නි, මා විසින් කරුණා වික්තවිමුක්තිය භාවිත යැ, ඔහුලී-කෘත යැ, යානී කෘත යැ, වාස්තුකෘත යැ, අනුඤ්ඤා යැ, පරිචිත යැ, සුසමාරබ්බ යැ. එතෙකුදු චූචත් විහිංසාව මා සිත භාත්පසින් ගෙන සිටී යැ යි මෙහි මහණෙක් මෙසේ කියන්නේ නම්, 'මෙසේ නො කියා වා, ආයුෂ්මත් තෙමේ මෙසේ නො කියාවා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දෙස් නො නභා වා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දෙස් නැඹිම නො මැනැවි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ නො වදරන සේකැ..... යි ඒ මහණ තෙමේ මෙසේ කියැ යුතු වන්නේ ය. කවර හෙයින්? ඇවැත්නි, කරුණාවික්තවිමුක්තිය යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය විහිංසාවගේ නිසරණය යැ. එහෙයින්.

ඇවැත්නි, 'මා විසින් මුදිතා වික්තවිමුක්තිය භාවිත යැ... එ තෙකුදු චූචත් අරතිය මා සිත භාත්පසින් ගෙන සිටී යැ යි මෙහි මහණෙක් මෙසේ කියන්නේ නම් 'එසේ නො කියා වා, ආයුෂ්මත් තෙමේ එසේ නභමක් කියා වා... යි හෙ තෙමේ මෙසේ කියැ යුතු වන්නේ ය. කවර හෙයින්? ඇවැත්නි, මුදිතා වෙතොවිමුක්තිය යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය අරතියගේ නිසරණය යැ. එහෙයින්.

ඇවැත්නි, 'මා විසින් උපෙක්ඝ වෙතොවිමුක්තිය භාවිත යැ'. ... එතෙකුදු චූචත් රාගය මා සිත භාත්පසින් ගෙන සිටී යැ යි මෙහි මහණෙක් මෙසේ කියන්නේ නම්, 'එසේ නො කියා වා' ආයුෂ්මත් තෙමේ එසේ නභමක් කියා වා...'යි මෙසේ ඒ මහණ තෙමේ කිය යුතු වන්නේ ය. ඒ කවර හෙයින්? ඇවැත්නි, උපෙක්ඝ වෙතොවිමුක්තිය යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය රාගයාගේ නිසරණය යැ. එහෙයින්.

ඇවැත්නි, මා විසින් අනිමිත්ත වෙතොවිමුක්තිය භාවිත යැ... එතෙකුදු චූචත් මගේ ඒ නුවණ (රාගනිමිත්තාදී) නිමිති අනුව යන්නේ වේ යැ' යි කියන්නේ නම්, 'එසේ නො කියා වා, ආයුෂ්මත් තෙමේ නභමක් එසේ කියා වා...' යි මෙසේ ඒ මහණ තෙමේ කියැ යුතු වන්නේ ය. ඒ කවර හෙයින්? ඇවැත්නි, අනිමිත්ත වෙතොවිමුක්තිය යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය සියලු නිමිතීන් ගේ නිසරණය යැ එහෙයින්.

ඉධ පන ආවුසො, භික්ඛු එවං වදෙය්‍යා: අසමි ති ඛො මෙ විගතං, අයමහසමි ති න සමනුපසසාමි. අථ ච පන මෙ විචිකිච්ඡා කථංකථාසලලං වික්ඛං පරියාදය තිඤ්ඤි ති. සො 'මා හෙවන්ති' සා වචනියො, මා'යසමි එවං අචච, මා හගචන්තං අඛ්‍යාවික්ඛි, න භි සාධු හගචන්තො අඛ්‍යාකඛානං. න භි හගචා එවං වදෙය්‍යා. අච්චානමෙතං ආවුසො, අනචකාසො, යං අසමිති විගතෙ අයමහමසමිති අසමනුපසසතො, අථ ච පනසස විචිකිච්ඡා කථංකථාසලලං වික්ඛං පරියාදය ය්‍යසකි ති, නෙතං යානං විජ්ජති. නිසාරණං හෙතං ආවුසො විචිකිච්ඡා කථංකථාසලලසස, යදිදං අසමිති මානසස සමුග්ගාතො. ඉමෙ ඡ ධම්මො දුසප්චිජ්ජකා.

කතමෙ ඡ ධම්මො උපපාදෙතඛ්ඛා? ඡ සතතච්චාරා: ඉධාවුසො භික්ඛු වක්ඛුනා රූපං දිඤ්ඤා නෙව සුමනො හොති න දුමමනො. උපෙකඛකො ච විහරති සතො සමපඡානො. සොතෙන සඤ්ඤං සුඤ්ඤා-පෙ- සානෙන ගඤ්ඤං සාධිඤ්ඤා-පෙ- ජිඤ්ඤා රසං සාධිඤ්ඤා-පෙ- කායෙන ථොඤ්ඤාඛ්ඛං ජුඤ්ඤා-පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය නෙව සුමනො හොති න දුමමනො, උපෙකඛකො ච විහරති සතො සමපඡානො. ඉමෙ ඡ ධම්මො උපපාදෙතඛ්ඛා.

කතමෙ ඡ ධම්මො අභිඤ්ඤායා? ඡ අනුකරියානි: දසසානානුකරියං, සචණානුකරියං, ලාභානුකරියං, සිකඛානුකරියං, පාරිවරියානුකරියං, අනුසානානුකරියං. ඉමෙ ඡ ධම්මො අභිඤ්ඤායා.

කතමෙ ඡ ධම්මො සච්ඡිකාතඛ්ඛා? ඡ අභිඤ්ඤා: ඉධාවුසො, භික්ඛු අනෙකච්චිතං ඉඤ්ඤිච්චිධං පචචනුහොති -පෙ- යාව භ්‍රහමලොකා පි කායෙන වසං වනෙත්ති, දිඤ්ඤාය සොතධාතූයා විසුඤ්ඤාය අතිකකන්තමානුසිකාය උහො සදෙඤ්ඤා සුඤ්ඤාති දිඤ්ඤා ච මානුසෙ ච යෙ දුරෙ සන්තිකෙ වා පරසකන්තං පරපුග්ගලානං වෙතසා වෙතො පරිචච පඡානාති සරාගං වා වික්ඛං -පෙ- අච්චිමුක්ඛං වා වික්ඛං අච්චිමුක්ඛං වික්ඛන්ති පඡානාති, සො අනෙකච්චිතං පුඤ්ඤානිවාසං අනුසාරති-සෙය්‍යථිදං, එකමි ඡාතිං දෙච පි ඡාතියො -පෙ- ඉති සාකාරං සඋදෙඤ්ඤා අනෙකච්චිතං පුඤ්ඤානිවාසං අනුසාරති. දිඤ්ඤාන වක්ඛුනා විසුඤ්ඤාන අතිකකන්තමානුසකෙන -පෙ- යථාකමමුපගෙ සතෙත පඡානාති, ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතො- විමුක්ඛතිං පඤ්ඤාච්චිමුක්ඛතිං දිච්චෙච්ච ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකාතා උපසමපඡ විහරති. ඉමෙ ඡ ධම්මො සච්ඡිකාතඛ්ඛා.

ඇවැත්නි, 'මම වෙමි' යන මගේ අස්මි මානස පහ විය. 'මේ මම වෙමි' යි නො දකිමි. එතෙකුදු වුවත් මාගේ සැකය, කථාකථාශල්‍යය (කෙසේ ද කෙසේ දැයි විමති කරන සැක හුල) භාත්පසින් මගේ සිත ගෙන සිටී' යැ යි මෙසේ කියන්නේ නම්, 'එසේ නො කියන්නා, ආයුෂමත් තෙමේ එසේ නො කියා වා, භාගාවතුන් වහන්සේට දෙස් නො කියන්න, භාගාවතුන් වහන්සේට දෙස් කීම නො මැනැව්. භාගාවතුන් වහන්සේ මෙසේ නො ම වදරන සේක. ඇවැත්නි, 'වෙමි' යි අස්මි-මානස පහ වූ කල්හි, මේ 'මම වෙමි' යි නො දක්නාහට මෙසේ සැක ඇති වීම යන මෙය නො කරුණෙක. මෙය අවකාශ නැත්තෙක. එතෙකුදු වුවත් විවිකිච්ඡාව වූ කථාකථාසල්ලය ඔහු සිත භාත්පසින් ගෙන සිටින්නේ ය යන මේ කාරණය නැත, මෙය අවිද්‍යාමාන ය. කවර හෙයින්? යම් අස්මිමානසක ගේ මුල් සිදීමක් වේ ද, ඉමය විවිකිච්ඡා සංඛ්‍යාත කථාකථාසල්ලයාගේ නිසරණය වේ. එ හෙයින්. මේ දුෂ්ප්‍රතිධාධර්ම සය යැ.

උත්පාදයිතව්‍ය ධර්ම සය කවර යැ? සතතවිභාර සය යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙම ඇසින් රුවක් දක සතුටු ද නො ම වෙයි. නො සතුටු ද නො ම වෙයි, සිහි ඇත්තේ, නුවණින් දන්නේ, උපෙක්ෂක ව ම වෙසෙයි. කනින් හඬක් අසා,... නැහැයෙන් ගඳක් අසා..... දිවින් රසක් විඳ... කයින් ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යක් පැහැස... මනසින් දහමක් සිතා සතුටු ද නො ම වෙයි, නො සතුටු ද නො ම වෙයි, සිහි ඇත්තේ නුවණින් දන්නේ උපෙක්ෂක ව ද වෙසෙයි. මේ උත්පාදයිතව්‍ය ධර්ම සය යැ.

අභිඥය ධර්ම සය කවර යැ? අනුත්තරිය දර්ශනය, අනුත්තරිය ශ්‍රවණය, අනුත්තරිය ලාභය, අනුත්තරිය ශික්ෂාව, අනුත්තරිය පාරිවර්භාව, අනුත්තරිය අනුස්මාතිය යන අනුත්තරිය සය යි. මේ අභිඥය ධර්ම සය යැ.

සාක්ෂාත් කර්තව්‍ය ධර්ම සය කවර යැ? අභිඥ සය යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ නොයෙක් සාද්ධිවිධ ලබයි... බඹ ලොව දක්වා ද කයින් වශය පවත්වයි. මිනිසුන්ගේ ශ්‍රවණොපවාරය ඉක්ම පිරිසිදු දිව කනින් දුර වූ ද ළඟ වූ ද දිව්‍ය වූ ද මානුෂක වූ ද යන දෙහඬ ම අසයි. රාග සහිත සිත රාග සහිත සිතැ යි,... නො මිදුණු සිත නොමිදුණු සිතැ යි දනී. මෙසේ අත් සතුන් ගේ අත් පුභුලන් ගේ සිත් සිය සිතින් පිරිසිදු දනී. එක් ජාතියක් ද ජාති දෙකක් දැ ...යි අනෙකවිධ පෙර වූ සු කඳ පිළිවෙළ සිහි කෙරෙයි. මෙසේ ආකාර සහිත උදෙස සහිත, අනෙක විධ පූර්වෙතිවාසය සිහි කරයි, මිනිසුන් ගේ දර්ශනොපවාරය ඉක්ම දක්ක හැකි පිරිසිදු දිවැසින් ...කම් වූ පරිදි මිය යන නැවත උපද්‍යා සතුන් දනගනී. ආසුචයන් ගේ විනාශයෙන් ආසුච රහිත වූ, වෙතොවිමුක්තිය ද (එල සමාධිය ද) ප්‍රඥ විමුක්තිය ද (එලඤනය ද) මේ අත්බවිහි ම තෙමේ ම වෙසෙයි නුවණින් දැන පසක් කොට ලැබ වෙසෙයි. මේ සාක්ෂාත්කර්තව්‍ය ධර්ම සය යැ.

ඉති ඉමෙ සට්ඨි ධම්මො භ්තා තච්ඡා තථා අචිතථා අනඤ්ඤථා සමමා තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධා.

සත්තධම්මා

8. සත්ත ධම්මො බහුකාරා, සත්ත ධම්මො භාවේතබ්බා, සත්ත ධම්මො පරිඤ්ඤායා, සත්ත ධම්මො පභාතබ්බා, සත්ත ධම්මො භානභාගියා, සත්ත ධම්මො විසෙසභාගියා, සත්ත ධම්මො දුපච්චිජ්ඣා, සත්ත ධම්මො උප්පාදෙනබ්බා, සත්ත ධම්මො අභිඤ්ඤායා, සත්ත ධම්මො සච්ඡිකාතබ්බා.

කතමෙ සත්ත ධම්මා බහුකාරා? සත්ත අරියධනානි: සද්ධාධනං, සීලධනං, භිරිධනං, මිත්තප්පධනං, සුත්තධනං, වාගධනං, පඤ්ඤාධනං. ඉමෙ සත්ත ධම්මා බහුකාරා.

කතමෙ සත්ත ධම්මා භාවේතබ්බා? සත්තසමොඤ්ඤාභවයා: සතිසමොඤ්ඤාභවයා, ධම්මවිචයසමොඤ්ඤාභවයා, විරියසමොඤ්ඤාභවයා, පිතිසමොඤ්ඤාභවයා, පසංඤාසමොඤ්ඤාභවයා, සමාධිසමොඤ්ඤාභවයා, උපෙකඛාසමොඤ්ඤාභවයා. ඉමෙ සත්ත ධම්මා භාවේතබ්බා.

කතමෙ සත්ත ධම්මා පරිඤ්ඤායා? සත්ත විඤ්ඤාණවසීතියො: සන්තාච්චසො සත්තා නානත්තකායා නානත්තසඤ්ඤිතො, සෙය්‍යථාපි මනුස්සා එකච්චෙ ව දෙචා එකච්චෙ ව විනිපාතිකා. අයං පඨමා විඤ්ඤාණවසීති

සන්තාච්චසො සත්තා නානත්තකායා එකත්තසඤ්ඤිතො සෙය්‍යථාපි දෙචා මුභමකාසිකා පඨමාභිනිධබ්බන්තා, අයං දුතියා විඤ්ඤාණවසීති.

සන්තාච්චසො සත්තා එකත්තකායා නානත්තසඤ්ඤිතො සෙය්‍යථාපි දෙචා ආභසරා. අයං තතියා විඤ්ඤාණවසීති.

සන්තාච්චසො සත්තා එකත්තකායා එකත්තසඤ්ඤිතො සෙය්‍යථාපි දෙචා සුභකිණ්ණා. අයං චතුස්ථා විඤ්ඤාණවසීති.

සන්තාච්චසො සත්තා සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතිකකමම -පෙ- අනන්තො ආකාසො'ති ආකාසානඤ්ඤායතනුපගා. අයං පඤ්ඤිමී විඤ්ඤාණවසීති.

මෙසේ මේ භූත වූ තරා වූ තරා වූ අවිතර වූ අනන්තර වූ මේ සැලකේ ධර්මයේ තරාතනයන් වහන්සේ විසින් මොනොවට අවබෝධ කරන ලද්දකි.

සප්තධර්මයේ

8. බහුපකාර ධර්ම සතෙක, භාවයිතව්‍ය ධර්ම සතෙක, පරිඥෙය ධර්ම සතෙක, ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම සතෙක, භානභාගිය ධර්ම සතෙක, විසෙසභාගිය ධර්ම සතෙක, දුෂ්ප්‍රතිවිධ්‍ය ධර්ම සතෙක, උත්පාදයිතව්‍ය ධර්ම සතෙක, අභිඥෙය ධර්ම සතෙක, සාක්ෂාත්කර්තව්‍ය ධර්ම සතෙක.

බහුපකාර ධර්ම සත කවර යැ? ශ්‍රද්ධාධනය, ඡීලධනය, භිරිධනය, ඕත්තජපධනය, ශ්‍රැත ධනය, ක්‍රාය ධනය, ප්‍රඥ ධනය යන ආර්ය ධන සත යැ. මේ බහුපකාර ධර්ම සත යැ.

භාවයිතව්‍ය ධර්ම සත කවර යැ? සතිසමොඤ්ඤිකය. ධම්මවිචය සමොඤ්ඤිකය, වීරියසමොඤ්ඤිකය, පිතිසමොඤ්ඤිකය, පසසඤ්ඤිකය, සමාධිසමොඤ්ඤිකය, උපෙකඤ්ඤිකය යන සප්ත සමොඤ්ඤිකයේ යැ. මේ භාවයිතව්‍ය ධර්ම සත යැ.

පරිඥෙය ධර්ම සත කවර යැ? විඤනසීති සත යැ: ඇවැත්ති, මිනිස්සු ද ඇතැම් දෙවියෝ ද ඇතැම් විනිසාතිකයෝ ද යි කායනානාඤ්ඤ (කයින් වෙනස් බව) ඇති, සංඤනානාඤ්ඤ (ප්‍රතිසන්ධිසංඤ වශයෙන් උනුතව වෙනස් බව) ද ඇති සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ පළමු වන විඤනසීතිය යැ.

ඇවැත්ති, ලොවැ කල්පාරම්භසමයයෙහි උපන් මුභමකායික දෙවියෝ යම් සේ ද එසේ වූ කායනානාඤ්ඤ ඇති ප්‍රතිසන්ධි සංඤ ඵකඤ්ඤ ඇති (ඵක ම වර්ගයේ ප්‍රතිසන්ධි සිතින් උපන්) සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ දෙවෙනි විඤනසීතිය යැ.

ඇවැත්ති, ආභාසවර දෙවියන් සේ වූ, කායෙකඤ්ඤ (කයින් එක් බඳු බව) ඇති, සංඤනානාඤ්ඤ (ප්‍රතිසන්ධි සංඤ වගේ විවිධතාව) ඇති සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ තෙවෙනි විඤනසීතිය යැ.

ඇවැත්ති, ඉහකාත්ස්නක දෙවියන් සේ වූ කායෙකඤ්ඤ (කයින් එක් බඳු බව) ඇති, ප්‍රතිසන්ධිසංඤ්ඤ වේ ද එක්බඳු බව ඇති සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ සතරවන විඤනසීතිය යැ.

ඇවැත්ති, රූපසංඤ භෑම ලෙසින් ඉක්මිමෙන්, ප්‍රතිසංඤ දුරු වූ යැමෙන්, නානාඤ්ඤ නොමෙනෙහි කිරීමෙන්, ආකාශප්‍රඥප්තිය අනන්ත යැ යි දැක, එහි සිත පිහිටුවා, ආකාශනඤ්ඤායතනයට පැමිණි සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ පස්වැනි විඤනසීතිය යැ.

සත්තාච්චයො සත්තා සබ්බසො ආකාසානඝ්ඛායතනං සමතිකකමම අනන්තං විඤ්ඤාණන්ති විඤ්ඤාණඝ්ඛායතනුපගා. අයං ඡට්ඨා විඤ්ඤාණධිති.

සත්තාච්චයො සත්තා සබ්බසො විඤ්ඤාණඝ්ඛායතනං සමතිකකමම නත්ති කිඤ්චිති ආකිඤ්ඤාණඝ්ඛායතනුපගා. අයං සත්තමී විඤ්ඤාණධිති. ඉමෙ සත්ත ධම්මා පරිඤ්ඤායා.

කතමෙ සත්ත ධම්මා පහාතඛො? සත්තානුසයා: කාමරාගානුසයො, පටිසානුසයො, දිට්ඨානුසයො, විචිකිච්ඡානුසයො, මානානුසයො, භවරාගානුසයො, අවිජ්ජානුසයො. ඉමෙ සත්ත ධම්මා පහාතඛො.

කතමෙ සත්ත ධම්මා භානභාගියා? සත්ත අසඤ්චමො: ඉධාච්චයො භික්ඛු අසංදො භොති, අභිරිතො භොති, අනොතතපී භොති, අපපසුතො භොති, කුසිතො භොති, මුට්ඨසකි භොති, දුපපඤ්ඤා භොති. ඉමෙ සත්ත ධම්මා භානභාගියා.

කතමෙ සත්ත ධම්මා විසෙසභාගියා? සත්ත සඤ්චමො: ඉධාච්චයො භික්ඛු සදො භොති, භිරිමා භොති, ඕතතපී භොති, ඛුසුසුතො භොති, ආරඤ්චිරියො භොති, උපට්ඨිතසති භොති, පඤ්ඤා භොති. ඉමෙ සත්ත ධම්මා විසෙසභාගියා.

කතමෙ සත්ත ධම්මා දුපපට්ච්ජකා? සත්ත සප්පරිසඤ්චමො: ඉධාච්චයො භික්ඛු ධම්මඤ්ඤා ච භොති, අත්ඤ්ඤා ච, අත්තඤ්ඤා ච, මත්තඤ්ඤා ච කාලඤ්ඤා ච, පරිසඤ්ඤා ච, පුග්ගලඤ්ඤා ච. ඉමෙ සත්ත ධම්මා දුපපට්ච්ජකා.

කතමෙ සත්ත ධම්මා උපපාදෙනඛො? සත්ත සඤ්ඤා: අනිච්චසඤ්ඤා, අනන්තසඤ්ඤා, අසුභසඤ්ඤා, ආදීනවසඤ්ඤා, පහාණසඤ්ඤා, විරාගසඤ්ඤා, තිරොධසඤ්ඤා. ඉමෙ සත්ත ධම්මා උපපාදෙනඛො. 8

ඇවැත්නි, භෑම ලෙසින් ම අනන්ත වූ කසිණුග්ඝාටිමාකාය අරමුණ ඉක්මැ. විඥානය අනන්ත යැයි ධ්‍යාන වඩා, විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනයට පැමිණි සත්‍ව කෙනෙක් ඇත. මේ සවැනි විඤ්ඤාණිකය යැ.

ඇවැත්නි, භෑම ලෙසින් ම විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනය ඉක්මැ, ‘කිසිත් නැතැ’ යි බවා, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනයට පැමිණි සත්‍ව කෙනෙක් ඇත. මේ සත්වැනි විඤ්ඤාණිකය යැ. මේ පරිඤෙය ධර්ම සත යැ.

ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම සත කවර යැ? කාමරුහානුයය ය, ප්‍රතිසානුයය ය, දාණ්‍යානුයය ය, විචිකිත්සානුයය ය, මානානුයය ය, භවිරුහානුයය ය, අභිදානුයය ය යන අනුයය සත යැ. මේ ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම සත යැ.

භානාහික ධර්ම සත කවර යැ? ඇවැත්නි, මෙහි මහණෙක් ශ්‍රද්ධා නැත්තේ වෙයි ද, පවට ලජ්ජා නැත්තේ වෙයි ද, පවට ඛිය නැත්තේ වෙයි ද, අල්පශ්‍රාත වෙයි ද, කුසිත වෙයි ද, නටුවා වූ සිහි ඇත්තේ වෙයි ද, ප්‍රඥා නැත්තේ වෙයි ද (මිත්‍ර කෙරෙහි වූ ඒ අශ්‍රද්ධාදිත්‍ර) අසඬර්ම සත යැ. මොහු භානාහික ධර්ම සත යැ.

විශෙෂභාහික ධර්ම සත කවර යැ? සඬර්ම සත යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ කෙම ශ්‍රද්ධා ඇත්තේ වෙයි, පවට ලජ්ජා ඇත්තේ වෙයි, පවට ඛිය ඇත්තේ වෙයි, බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇත්තේ (බහුශ්‍රාත) වෙයි, වැඩු වීරය ඇත්තේ වෙයි, එළඹෑ සිටි සිහි ඇත්තේ වෙයි, ප්‍රඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ සඬර්ම සත යැ. මොහු විශෙෂභාහික ධර්ම සත යැ.

දුෂ්ප්‍රතිවිධා ධර්ම සත කවර යැ? සත්පුරුෂ ධර්ම සත යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ ධර්මය දන්නේ ද වෙයි, අර්ථ දන්නේ ද වෙයි, තමා දන්නේ ද වෙයි, පමණ දන්නේ ද වෙයි, කල් දන්නේ ද වෙයි, පිරිස දන්නේ ද වෙයි, පුගුලන් දන්නේ ද වෙයි. මේ දුෂ්ප්‍රතිවිධා ධර්ම සත යැ.

උත්පාදයිකව්‍ය ධර්ම සත කවර යැ? අනිත්‍යසංඤ, අනාත්මසංඤ, අශුභසංඤ, ආදීනව සංඤ, ප්‍රභාණ සංඤ, විරුග සංඤ, නිරොධ සංඤ, යන සංඤ සත යැ. මොහු උත්පාදයිකව්‍ය ධර්ම සත යැ.

කතමෙ සතත ධම්මා අභිඤ්ඤායා? සතත නිද්දසවස්ථුනි: ඉධාච්චසො භික්ඛු සිකඛාසමාදුනෙ තිබ්බජ්ඤෙ හොති ආයතිඤ්ඤා සිකඛාසමාදුනෙ අවිගතපෙමො, ධම්මනිසන්තියා තිබ්බජ්ඤෙ හොති ආයතිඤ්ඤා ධම්මනිසන්තියා අවිගතපෙමො, ඉච්ඡාවිනයෙ තිබ්බජ්ඤෙ හොති ආයතිඤ්ඤා ඉච්ඡාවිනයෙ අවිගතපෙමො, පටිසලලානෙ තිබ්බජ්ඤෙ හොති ආයතිඤ්ඤා පටිසලලානෙ අවිගතපෙමො, විරියාරමෙහ තිබ්බජ්ඤෙ හොති ආයතිඤ්ඤා විරියාරමෙහ අවිගතපෙමො, සතිනෙපකෙක තිබ්බජ්ඤෙ හොති ආයතිඤ්ඤා සතිනෙපකෙක අවිගතපෙමො, දිට්ඨිපට්ඨෙධෙ තිබ්බජ්ඤෙ හොති ආයතිඤ්ඤා දිට්ඨිපට්ඨෙධෙ අවිගතපෙමො. ඉමෙ සතත ධම්මා අභිඤ්ඤායා.

කතමෙ සතත ධම්මා සච්ඡිකාතබ්බා? සතත ඛිණ්ණසවච්චානි: ඉධාච්චසො ඛිණ්ණසවච්චස භික්ඛුනෙ අනිච්චතො සධෙඛ සඛ්ඛාරා යථාභුතං සමමපපඤ්ඤාය සුද්දිඨං හොනති, යමධාච්චසො ඛිණ්ණසවච්චස භික්ඛුනො අනිච්චතො සධෙඛ සඛ්ඛාරා යථාභුතං සමමපපඤ්ඤාය සුද්දිට්ඨං හොනති, ඉදං ඛිණ්ණසවච්චස භික්ඛුනො ඛලං හොති, යං ඛලං ආගමම ඛිණ්ණසවච්චස භික්ඛු ආසවානං ඛයං පටිඡානාති 'ඛිණ්ණමෙ ආසවා'ති.

සුන ව පරං ආච්චසො ඛිණ්ණසවච්චස භික්ඛුනො අඛණ්ණකාසුපමා කාමා යථාභුතං සමමපපඤ්ඤාය සුද්දිට්ඨං හොනති. යමධාච්චසො -පෙ- 'ඛිණ්ණ මෙ ආසවා'ති.

සුන ව පරං ආච්චසො ඛිණ්ණසවච්චස භික්ඛුනො විචෙක නිත්තං චිත්තං හොති විචෙකපොණං විචෙකපඛණාරං විචෙකඨං නෙකඛලොභිරතං ව්‍යානතිභුතං සබ්බසො ආසවඨානියෙහි ධම්මෙහි. යමධාච්චසො -පෙ- 'ඛිණ්ණ මෙ ආසවා'ති.

සුන ව පරං ආච්චසො ඛිණ්ණසවච්චස භික්ඛුනො චක්ඛාරො සතිපට්ඨානා භාවිතා හොනති සුභාවිතා. යමධාච්චසො -පෙ- 'ඛිණ්ණ මෙ ආසවා'ති.

සුන ව පරං ආච්චසො ඛිණ්ණසවච්චස භික්ඛුනො පඤ්චිත්ථියානි භාවිතානි හොනති සුභාවිතානි. යමධාච්චසො -පෙ- 'ඛිණ්ණ මෙ ආසවා'ති.

අභිඥෙය ධර්ම සත කවර යැ? නිර්දශ වස්තු සත යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙම ශික්ෂා සමාදානයෙහි දැඩි කැමැත්තේ, මත්තෙහි ද ධර්ම නිශාන්තියෙහි නො පහ වූ ප්‍රමය ඇත්තේ වෙයි, ඉච්ඡාවිනයෙහි දැඩි කැමැත්තේ, මත්තෙහි ද ඉච්ඡාවිනයෙහි නො පහ වූ ප්‍රමය ඇත්තේ වෙයි, ප්‍රතිසංලලයනයෙහි (එකලා වැ හිඳීමෙහි) දැඩි කැමැත්තේ, මත්තෙහි දුප්‍රතිසංලලයනයෙහි නො පහ වූ ප්‍රමය ඇත්තේ වෙයි. කායික වෛතසික වීර්ය පිරිමෙහි දැඩි කැමැත්තේ, මත්තෙහි වීර්ය පිරිමෙහි පහ නොවූ ප්‍රමය ඇත්තේ වෙයි. සිහියෙහිත් ස්ථානොචිත ප්‍රඥයෙහිත් දැඩි කැමැත්තේ මත්තෙහි ද සිහියෙහිත් ස්ථානොචිත ප්‍රඥයෙහිත් නොපහ වූ ප්‍රමය ඇත්තේ වෙයි. දෘෂ්ටි ප්‍රතිවේධයෙහි (මාභිද්ධියෙහි) දැඩි කැමැත්තේ, මත්තෙහි ද දෘෂ්ටිප්‍රතිවේධයෙහි පහ නොවූ ප්‍රමය ඇත්තේ වෙයි. මේ අභිඥෙය ධර්ම සත යැ.

සාක්ෂාත්කතීච්ච ධර්ම සත කවර යැ? ක්ෂිණාසුච බල සතයැ: ඇවැත්නි, මෙහි ක්ෂිණාසුච (රහත්) භික්ෂුහු විසින් සියලු සංස්කාරයෝ අනිත්‍ය වශයෙන් සමාන්තප්‍රඥයෙන් තතු වූ පරිදි මොනොවට දක්නා ලද්දහු වෙත්. යම් බලයක් නිසා රහත් මහණ 'මගේ ආසුචයෝ නටහ'යි ආසුචයන් ගේ විනාශය පිළින කෙරෙයි ද මේ ද රහත් මහණහුගේ බලයෙක් වෙයි.

තව ද අනෙකෙක් ඇත. ඇවැත්නි, රහත් මහණහු විසින් කාමයෝ ගිනි අභුරු වළක් බදු හ යි සමාන්තප්‍රඥයෙන් මොනොවට දක්නා ලද්දහු වෙත්. ඇවැත්නි, යම් බලයක් නිසා 'මගේ ආසුචයෝ නටහ' යි ... පිළින කෙරෙයි ද, මේත් රහත් මහණහුගේ බලයෙක් වෙයි.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, රහත් මහණහු ගේ සිත විවේකයට (නිවනට) නැමුණේ, විවේකයට නතු වූයේ, විවේකයට බර වූයේ, විවේකයෙහි (නිවනෙහි) පිහිටියේ නෛෂ්කාමායෙහි (නිවනෙහි) ඇලුණේ, ආසුචයනට කරුණු වූ දැයින් (ත්‍රේභූමක සංස්කාර කෙරෙන්) හැම සැටියෙන් ම ඉවත් වූයේ වෙයි. ඇවැත්නි, යම් බලයක් නිසා 'මගේ ආසුචයෝ නටහ' යි ... පිළින කෙරෙයි ද, මේත් රහත් මහණහු ගේ බලයෙක් වෙයි.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, රහත් මහණහු විසින් සකර සති-පට්ඨානයෝ භාවිත වෙත්, මොනොවට වඩන ලද්දහු වෙත්. ඇවැත්නි, යම් බලයක් නිසා 'මගේ ආසුචයෝ නටහ' යි ... පිළින කෙරෙයි ද, මේත් රහත් මහණහු ගේ බලයෙක් වෙයි.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, රහත් මහණහු විසින් පංච ඉන්ද්‍රියයෝ භාවිත වෙත්, මොනොවට වඩන ලද්දහු වෙත්. ඇවැත්නි, යම් බලයක් නිසා, 'මගේ ආසුචයෝ නටහ' යි ... පිළින කෙරෙයි ද මේත් රහත් මහණහුගේ බලයෙක් වෙයි.

සුත ව පරං ආවුසො ඛිණාසවසස භික්ඛුනො සත්ත ඛොජ්ඣධනා භාවිතා භොතති සුභාවිතා. යමධාවුසො -පෙ- 'ඛිණා මෙ ආසවා'ති.

සුත ව පරං ආවුසො ඛිණාසවසස භික්ඛුනො අරියො අවිච්චිකො මග්ගො භාවිතො භොති සුභාවිතො. යමධාවුසො ඛිණාසවසස භික්ඛුනො අරියො අට්ඨඛිකො මග්ගො භාවිතො භොති සුභාවිතො. ඉදමෙ ඛිණාසවසස භික්ඛුනො ඛලං භොති, යං ඛලං ආගමම ඛිණාසවො භික්ඛු ආසවානං ඛයං පටිජානාති 'ඛිණා මෙ ආසවා'ති,

ඉමෙ සත්ත ධම්මා සව්ච්ඡාතධධා.

ඉති මෙ සත්තති ධම්මා භුතා තච්ඡා තථා අවිතථා අනඤ්ඤථා සමමා තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධා.

අට්ඨ ධම්මා

9. අට්ඨ ධම්මා බහුකාරා -පෙ- අට්ඨ ධම්මා සව්ච්ඡාතධධා.

කතමෙ අට්ඨ ධම්මා බහුකාරා? අට්ඨ හෙතු අට්ඨ පච්චයා ආදිබ්බුභම- වරිධිකාය පඤ්ඤාය අපථිලඤ්ඤාය පථිලාභාය පථිලඤ්ඤාය භියෙතාභාවාය වේදුලලාය භාවනාය පාරිදුරියා සංවත්තනති. කතමෙ අට්ඨ:

ඉධාවුසො භික්ඛු සඤ්ඤාං වා උපනිසසාය වීභරති අඤ්ඤකරං වා ගරුච්ඡානියං සමුභවාරිං, යසස්ස තිබ්බං භිරොක්කපං පච්චුපච්චිතං භොති, පෙමඤ්ඤා භාරවො ව. අයං පඨමො හෙතු, පඨමො පච්චයො ආදිබ්බුභම- වරිධිකාය පඤ්ඤාය අපථිලඤ්ඤාය පථිලාභාය පථිලඤ්ඤාය භියෙතාභාවාය වේදුලලාය භාවනාය පාරිදුරියා සංවත්තනති.

තං ඛො පන සඤ්ඤාං උපනිසසාය වීභරති අඤ්ඤකරං වා ගරුච්ඡානියං සමුභවාරිං යසස්ස තිබ්බං භිරොක්කපං පච්චුපච්චිතං භොති පෙමං ව භාරවො ව, තෙ කාලෙත කාලං උපසවකමීඤ්ඤා පරිදුට්ඨති පරිපඤ්ඤති ඉදං භග්ගෙ කථං? ඉමස්ස කො අඤ්ඤා ති? තස්ස තෙ ආයඤ්ඤො අවිච්චං වෙච වීචරනති අනුක්කානීකඤ්ඤා උක්කානීකරෙ නති අනෙකථිභිතෙසු ව කඤ්ඤායානියෙසු ධම්මෙසු කඤ්ඤා පටිච්චිනොදෙතති. අයං දුතියො හෙතු දුතියො පච්චයො ආදිබ්බුභමවරිධිකාය පඤ්ඤාය අපථිලඤ්ඤාය පථිලාභාය පථිලඤ්ඤාය භියෙතාභාවාය වේදුලලාය භාවනාය පාරිදුරියා සංවත්තනති.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, රහත් මහණහු විසින් සප්ත බොධාඛය-
යෝ භාවිත වෙත්, මොනොවට වඩන ලද්දහු වෙත්. ඇවැත්නි, යම් බලයක්
නිසා ... 'මගේ ආසුවයෝ නටහ' යි පිළින කෙරෙයි ද, මේ ද රහත්
මහණහුගේ එක් බලයෙක් වෙයි.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, රහත් මහණහු විසින් අරි අටැහි මහ
භාහිත වෙයි, මොනොවට වඩන ලද්දේ වෙයි. යම් බලයක් නිසා රහත්
මහණ 'මගේ ආසුවයෝ නටහ' යි ආසුවක්ෂයය (රහත් බව) පිළින
කෙරෙයි ද, මේ ද රහත් මහණහුගේ බලයෙක් වෙයි.

මේ සාක්ෂාත්කතීවාය ධර්ම සත යැ.

මෙසේ භූත (සත්‍ය) වූ තථ්‍ය වූ තථ්‍ය වූ අවිතථ වූ අනන්‍යතා වූ සැත්තැ-
වෙක් ධර්මයෝ තථ්‍යතයන් වහන්සේ විසින් මොනොවට විශිෂ්ටඥනයෙන්
දන්තා ලද්දහ.

අෂ්ට ධර්මයෝ

9. බහුපකාර ධර්ම අටෙක, ... සාක්ෂාත්කතීවාය ධර්ම අටෙක.

බහුපකාර ධර්ම අට කවර යැ? අට දෙනෙක් හෙතෙහු අට දෙනෙක්
ප්‍රත්‍යයයෝ නොලත් ආදිබ්‍රහ්මචරියක ප්‍රඥව ගේ (මාර්ග බ්‍රහ්මචරියාවට
හෙවත් අරි අටැහි මහට පුච්භාගයෙහි වූ තරුණ ශමට විදගීනා ප්‍රඥව ගේ)
ලැබීම පිණිස ද, ලත් එකී ප්‍රඥවගේ වැඩීම පිණිස, මහත් බව පිණිස, භාවනා-
යෙන් පරිපුණ් වනු පිණිස පවතිත්. කවර අට දෙනෙක් ද යත්:

ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙම, යමක්හු කෙරෙහි ඔහුගේ දැඩි හිරිඔතප්
එළැඹ සිටියේ වේ ද, ප්‍රමයත් ගෞරවයත් එළැඹ සිටියේ වේ ද, එසේ වූ
ශාස්තෘන් වහන්සේ හෝ ගුරු තන්හි වූ එක්තරා සබරම් සරුවක්හු හෝ
ඇසුරු කොට වෙසෙයි. මේ පළමු හේතුව, මේ පළමු ප්‍රත්‍යයය
නොලත් ආදි බ්‍රහ්මචරියක ප්‍රඥවගේ ලැබීම පිණිසත් ලත් එකී ප්‍රඥවගේ
වැඩීම පිණිසත් මහත් බව පිණිසත් භාවනායෙන් පරිපුණ් වනු පිණිසත් පවතී.

මහණ තෙම, යමක්හු කෙරෙහි ඔහුගේ හිරිඔතප් එළැඹ සිටියේ වේ ද,
ප්‍රමයත් ගෞරවයත් එළැඹ සිටියාහු වෙත් ද, එසේ වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ
හෝ ගුරු තන්හි වූ එක්තරා සබරම් සරුවකු හෝ ඇසුරු කොට වෙසෙයි,
කලින්කලා ඔවුන් කරා එළැඹ, 'වහන්ස, මෙය කෙසේ ද? මෙහි අරුත් කිම
ද' යි පුනපුනා විචාරයි, පුනපුනා ප්‍රශ්න කෙරෙයි. ඒ ආයුෂ්මත්හු ඔහුට හෙළි
නො වූ දැ හෙළි කෙරෙත්, අප්‍රකට දැ ප්‍රකට කෙරෙත්, නොයෙක් අසුරු
සැකයට කරුණු වූ දහමිහි සැක දුරැලත්. මේ හෙතෙව, මේ ප්‍රත්‍යයය වනාහි
නො ලත් ආදි බ්‍රහ්මචරියක ප්‍රඥව ලබනු පිණිස ද ලත් එකී ප්‍රඥව වැඩෙනු
පිණිස වහන්වනු පිණිස, භාවනායෙන් පරිපුණ් වනු පිණිස ද පවතී.

තං ඛො පන ධච්චං සුඤ්චා ආයෙන චූපකාසෙන සමපාදෙති කායචූපකාසෙන ච චිත්තචූපකාසෙන ච. අයං තතියො හෙතු තතියො පච්චයො ආදිබ්බමචරිඨිකායපඤ්ඤාය අපථච්චද්ධාය පටිලාභාය පටිලද්ධාය භියෙයාභාවාය වෙසුලලාය භාවනාය පාරිසුරියා සංවකතති.

සුන ච පරං ආචුසො භික්ඛු සීලවා හොති, පාතීමොක්ඛසංචරසංචුතො චිහරති ආචාරගොචරසමපනෙකා, අනුමනෙකසු චජෙඡසු භයදසුඤ්චී, සමාදය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු. අයං චතුසො පච්චයො ආදිබ්බමචරිඨිකාය පඤ්ඤාය අපථච්චද්ධාය පටිලාභාය පටිලද්ධාය භියෙයාභාවාය වෙසුලලාය භාවනාය පාරිසුරියා සංවකතති.

සුන ච පරං ආචුසො භික්ඛු බහුසුතො හොති සුතධරො සුතසනානිචයො. යෙ තෙ ධම්මො ආදිකල්යාණො මජ්ඣෙක කල්යාණො පරියොසානකල්යාණො සාස්ථා සබ්බඤ්ජනා කෙච්චලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්බමචරියා අභිචදනති, තථාරූපා'සස ධම්මො බහුසුතා හොනති ධතා චචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිවසියා සුපථච්චිද්ධා. අයං පඤ්චමො හෙතු පඤ්චමො පච්චයො අ දිබ්බමචරිඨිකාය පඤ්ඤාය අපථච්චද්ධාය පටිලාභාය පටිලද්ධාය භියෙයාභාවාය වෙසුලලාය භාවනාය පාරිසුරියා සංවකතති.

සුන ච පරං අ චුසො භික්ඛු ආරද්ධචීරියො චිහරති අකුසලානං ධම්මානං පහාණාය කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදය ටාමචං දඤ්ඤපරකකමො අනිකඛිතාධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු. අයං ඡවෙධා හෙතු ඡවෙධා පච්චයො ආදිබ්බමචරිඨිකාය පඤ්ඤාය අපථච්චද්ධාය පටිලාභාය පටිලද්ධාය භියෙයාභාවාය වෙසුලලාය භාවනාය පාරිසුරියා සංවකතති.

සුන ච පරං ආචුසො භික්ඛු සතිමා හොති පරමෙන සතිනෙපකෙකත සමන්තාගතො ඒරකතමි චිරභාසිතමි සරිතා අනුසරිතා. අයං සකතමො හෙතු සකතමො පච්චයො ආදිබ්බමචරිඨිකාය පඤ්ඤාය අපථච්චද්ධාය පටිලාභාය පටිලද්ධාය භියෙයාභාවාය වෙසුලලාය භාවනාය පාරිසුරියා සංවකතති.

ඒ ධර්මය අසා කායච්චේකයෙන් ද චිත්තච්චේකයෙන් ද යන ච්චේක දෙකින් එය සම්පාදනය කෙරෙයි. මේ තුන්වැනි හෙතුව තුන්වැනි ප්‍රත්‍යයය නොලත් ආදිබ්‍රහ්මචර්යක ප්‍රඥව ලබනු පිණිස, ලද්දහු වැඩෙනු පිණිස, මහත් වනු පිණිස, භාවනායෙන් පරිපුණ් වනු පිණිස පවතී.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමෙ ප්‍රාතිමොක්ෂ සංවරයෙන් හැවුරුණේ, ආචාරශෝචර සම්පන්න වූයේ, සච්ච්පමාත්‍ර ද වරදෙහි බිය දක්නා සුච්‍ර වූයේ, සිල්වත් වෙයි. සමාදන්කොට ගෙන ශික්ෂාපදයන්හි හික්මෙයි. මේ සතරවන හෙතුව, සතරවන ප්‍රත්‍යයය නොලත් ආදිබ්‍රහ්මචර්යක ප්‍රඥව ලබනු පිණිස, ලද්දහු වැඩෙනු පිණිස මහත් වනු පිණිස භාවනායෙන් පරිපුණ් වනු පිණිස පවතී.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ බහුග්‍රැත (බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇත්තේ) වෙයි, ග්‍රැතධර (ඇසු දැ සිතින් දරන්නේ) වෙයි, ග්‍රැතසන්නිවය (ඇසු දැ සිතැ රැස් කොට ගෙන සිටිනුයේ)වෙයි, ආදිකලාංග වූ මධ්‍ය කලාංග වූ පර්යවසාන කලාංග වූ, අර්ථ සහිත වූ ව්‍යංජන සහිත වූ යම් ධර්ම කෙනෙක් හැම ලෙසින් පරිපුණ් වූ පිරිසිදු බ්‍රහ්මචර්යාව ප්‍රකාශ කෙරෙත් ද, එසේ වූ ධර්මයේ ඔහු විසින් බොහෝ සෙයින් අසන ලද්දහු ද සිතින් දරන ලද්දහු ද වචනයෙන් පුරුදු කරන ලද්දහු ද සිතින් යළි යළි බලන ලද්දහු ද දෘෂ්ටියෙන් (ප්‍රඥයෙන්) මොනොවට පිළිවිදනා ලද්දහු ද වෙත්. මේ පස්වැනි හෙතුව, පස්වැනි ප්‍රත්‍යයය නොලත් ආදිබ්‍රහ්මචර්යක ප්‍රඥව ලබනු පිණිස ද ලද්දහු වැඩෙනු පිණිස මහත් වනු පිණිස භාවනායෙන් පරිපුණ් වනු පිණිස ද පවතී.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ අකුසල් දහවුන් බැහැර කරනු පිණිස, කුසල් දහම් සැපයෙනු පිණිස ශක්ති ඇත්තේ දැඩි චීර්ය ඇත්තේ කුසල් දහම්හි නො බහා තැබූ ධුර (චීර්ය) ඇත්තේ කරන ලදී චීර්ය ඇත්තේ වෙසෙයි. සවැනි හෙතුව, සවැනි ප්‍රත්‍යයය නො ලත් ආදිබ්‍රහ්මචර්යක ප්‍රඥව ලබනු පිණිස, ලද්දහු වැඩෙනු පිණිස, මහත් වනු පිණිස, භාවනායෙන් පරිපුණ් වනු පිණිස පවතී.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ උතුම් සිහි නුවණින් සමන්විත වූයේ, බොහෝ කලකට පෙරැ කළ දැ ද බොහෝ කලකට පෙරැ කී දැ ද සිහිකරන්නේ අනුස්මරණය කරන්නේ සිහි ඇත්තේ වෙයි. මේ සත්වැනි හෙතුව, සත්වැනි ප්‍රත්‍යයය නොලත් ආදිබ්‍රහ්මචර්යක ප්‍රඥව ලබනු පිණිස, ලද්දහු වැඩෙනු පිණිස, මහත් වනු පිණිස, භාවනායෙන් පරිපුණ් වනු පිණිස පවතී.

සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු පඤ්චසුපාදනාසබ්බෙසු උදයබ්බයානුපස්සී විහරති ඉති රූපං, ඉති රූපසස සමුදයො, ඉති රූපසස අත්ථංගමො, ඉති වෙදනා ඉති වෙදනාය සමුදයො, ඉති වෙදනාය අත්ථංගමො. ඉති සඤ්ඤා, ඉතිසඤ්ඤාය සමුදයො, ඉති සඤ්ඤාය අත්ථංගමො, ඉති සඛාරා ඉති සඛාරානං සමුදයො, ඉති සඛාරානං අත්ථංගමො. ඉති විඤ්ඤාණං ඉති විඤ්ඤාණසස සමුදයො, ඉති විඤ්ඤාණසස අත්ථංගමො ති අයං අට්ඨමො හෙතු අට්ඨමො පච්චයො ආදිමුභවවර්ගිකාය පඤ්ඤාය අපථි-ලඤ්ඤාය පටිලාභාය පටිලඤ්ඤාය භියොභාවාය වෙසුලොය භාවනාය පාරිසුරියා සංවහතී. ඉමෙ අට්ඨ ධම්මො බහුකාරා.

කතමෙ අට්ඨ ධම්මො භාවෙනබ්බො? අරියො අට්ඨබ්බිකො මග්ගො

සෙය්‍යථීදං: සමොදිලසී, සමොසංකප්පො, සමොවාචා, සමො කම්මනෙතො, සමොආච්චො, සමොවායාමො, සමොසති සමොසමාධි. ඉමෙ අට්ඨධම්මො භාවෙනබ්බො.

කතමෙ අට්ඨ ධම්මො පරිඤ්ඤායො? අට්ඨ ලොකධම්මො: ලාභො ව, අලාභො ව, අයසො ව, යසො ව, නිජ්ජ ව, පසංසා ව, සුඛං ව, දුක්ඛං ව. ඉමෙ අට්ඨ ධම්මො පරිඤ්ඤායො.

කතමෙ අට්ඨ ධම්මො පභාතබ්බො? අට්ඨච්චිකා: මිච්චාදිලසී, මිච්චාසංකප්පො, මිච්චාවාචා, මිච්චාකම්මනෙතො, මිච්චාආච්චො, මිච්චාවායාමො, මිච්චාසති, මිච්චාසමාධි. ඉමෙ අට්ඨ ධම්මො පභාතබ්බො.

කතමෙ අට්ඨ ධම්මො භානභාගියො? අට්ඨ කුසීතවඤ්ඤා: ඉධාවුසො භික්ඛුනා කම්මං කාතබ්බං හොති. තස ඵලං හොති: කම්මං ඛො මෙ කාතබ්බං භවීසති, කම්මං ඛො පන මෙ කරොනතසස කායො කිලමිසසති, භන්දහං නිපජ්ජාමි'ති. සො නිපජ්ජති, න විරියං ආරහති අපහතසස පතතියා, අනධිගතසස අධිගමාය, අසච්ඡකතසස සච්ඡකිරියාය. ඉදං පයමං කුසීතවඤ්ඤා.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ ‘රූපය මෙසේ යැ, රූපය හටගන්නා හෙතුව මෙසේ යැ, රූපය නැසී යෑම මෙසේ යැ, වේදනාව මෙසේ යැ, වේදනාව හටගන්නා හෙතුව මෙසේ යැ, වේදනාව නැසී යෑම මෙසේ යැ, සංඥාව මෙසේ යැ, සංඥාව උපදනා හෙතුව මෙසේ ය, සංඥාව නැසී යෑම මෙසේ යැ, සංස්කාරයෝ මෙසේ ය, සංස්කාරයන් උපදනා හෙතුව මෙසේ යැ, සංස්කාරයන් නැසී යෑම මෙසේ යැ, විඤ්ඤාය මෙසේ යැ, විඤ්ඤාය උපදනා හෙතුව මෙසේ යැ, විඤ්ඤාය නැසී යෑම මෙසේ යැ යි උපදනාස්කන්ධ පසෙහි ඉපැත්මත් නැස්මත් අනුව බලනසුලු ව වෙසෙයි. මේ අටවැනි හෙතුව අටවැනි ප්‍රත්‍යයය නොලත් ආදිබ්‍රහ්මවර්ගයක ප්‍රඥාව ලබනු පිණිස, ලද්දහු වැඩෙනු පිණිස, මහත් වනු පිණිස, භාවනායෙන් පරිපුණ්ණ වනු පිණිස පවතී. මේ බහුපකාර ධර්ම අට යැ.

භාවධිතව්‍ය ධර්ම අට කවර යැ? ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය යැ. එය මෙසේ යැ: සමාග් දෘෂ්ටිය, සමාක් සඬකල්පය, සමාග් වචනය, සමාක් කර්මාන්තය, සමාගාච්චිය, සමාග්ව්‍යායාමය, සමාක්ස්මෘතිය, සමාක්සමාධිය යන අට යැ. මේ භාවධිතව්‍ය ධර්ම අට යැ.

පරිඥෙය ධර්ම අට කවර යැ? ලාභය ද අලාභය ද අයඟස ද යඟස ද නිප්පව ද ප්‍රමොසාව ද සුව ද දුක ද යන අටලෝදහම යැ. මේ පරිඥෙය (පිරිසිඳූ දත යුතු) ධර්ම අට යැ.

ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම අට කවර යැ? මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය, මිථ්‍යාසඬකල්පය, මිථ්‍යාවචනය, මිථ්‍යාකර්මාන්තය, මිථ්‍යාආච්චිය, මිථ්‍යාව්‍යායාමය, මිථ්‍යාස්මෘතිය, මිථ්‍යාසමාධිය යන මිථ්‍යාඤ්ඤා අට යැ. මේ ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම අට යැ.

භානභෞතික ධර්ම අට කවර යැ? කුශිද්ධස්ස අට යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණක්හු විසින් (කුදුමහක්) කටයුත්තක් කළ යුතු වෙයි. ‘මා විසින් කටයුත්තක් කළ යුතු වන්නේ ය. ඒ කටයුත්ත කරන මගේ කය වෙහෙසෙන්නේ ය. එ බැවින් දන් මම සැතපෙමි’යි ඔහුට මෙසේ සිත් වෙයි. හේ වැදහෙයි. නොපැමිණි (ධ්‍යානාදියකට) පැමිණීමට, නොලත් ධ්‍යානාදියක් ලබනුවට, සාක්ෂාත් නො කළ (ධර්මයක්) සාක්ෂාත් කරනුවට වීර්ය නො කෙරෙයි. මේ පළමු වන කුශිද්ධස්ස අට යැ.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනා කමමං කතං හොති. තස්ස එවං හොති: අභං ඛො කමමං අකාසිං, කමමං ඛො පන මෙ කරොන්නස්ස කායො කිලනො, හදුභං නිපජ්ජාමි'ති. සො නිපජ්ජති, න චිරියං ආරභති -පෙ- ඉදං දුතියං කුසිතවස්සු.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනා මග්ගො ගන්තබ්බො හොති, තස්ස එවං හොති: මග්ගො ඛො මෙ ගන්තබ්බො භවිස්සති, මග්ගො ඛො පන මෙ ගච්ඡන්තස්ස කායො කිලමිස්සති, හදුභං නිපජ්ජාමි'ති. සො නිපජ්ජති, න චිරියං ආරභති, -පෙ- ඉදං තතියං කුසිතවස්සු.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනා මග්ගො ගතො හොති. තස්ස එවං හොති: අභං ඛො මග්ගො අගමාසිං, මග්ගො ඛො පන මෙ ගච්ඡන්තස්ස කායො කිලනො, හදුභං නිපජ්ජාමිති සො නිපජ්ජති, න චිරියං ආරභති -පෙ- ඉදං වතුස්සං කුසිතවස්සු.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරනො න ලභති ඵූඛස්ස වා පණිතස්ස වා භොජනස්ස යාවදස්සං පාරිසුරිං. තස්ස එවං හොති: “අභං ඛො ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරනො නාලස්සං ඵූඛස්ස වා පණිතස්ස වා භොජනස්ස යාවදස්සං පාරිසුරිං, තස්ස මෙ කායො කිලනො අකමමෙඤ්ඤ, හදුභං නිපජ්ජාමි'ති. -පෙ- ඉදං පඤ්චමං කුසිතවස්සු.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරනො ලභති ඵූඛස්ස වා පණිතස්ස වා භොජනස්ස යාවදස්සං පාරිසුරිං. තස්ස එවං හොති අභං ඛො ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරනො අලස්සං ඵූඛස්ස වා පණිතස්ස වා භොජනස්ස යාවදස්සං පාරිසුරිං. තස්ස ,මෙ කායො ගරුකො අකමමෙඤ්ඤ මාසාවිතං මඤ්ඤෙ. හදුභං නිපජ්ජාමි'ති. සො නිපජ්ජති -පෙ- ඉදං ජට්ඨං කුසිතවස්සු.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො උප්පනො හොති අප්පමඤ්ඤකො ආබාධො, තස්ස එවං හොති: උප්පනො ඛො මෙ අයං අප්පමඤ්ඤකො ආබාධො, අඤ්ඤි කප්පො නිපජ්ජිතුං, හදුභං නිපජ්ජාමි'ති සො නිපජ්ජති -පෙ- ඉදං සත්තමං කුසිතවස්සු.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු ගිලානා වුට්ඨිතො හොති, අචිරවුට්ඨිතො ගෙලඤ්ඤ, තස්ස එවං හොති: ‘අභං ඛො ගිලානා වුට්ඨිතො, අචිරවුට්ඨිතො ගෙලඤ්ඤ, තස්ස මෙ කායො දුබ්බලො අකමමෙඤ්ඤ, අඤ්ඤි කප්පො පනිජ්ජිතුං, හදුභං නිපජ්ජාමිති සො නිපජ්ජති, -පෙ- ඉදං අට්ඨමං කුසිතවස්සු. ඉමෙ අට්ඨ ධම්මො භානභාගියා.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණක්හු විසින් (කුසු මහත්) කට-
යුත්තක් කරන ලද්දේ වෙයි. ‘මම වනාහි කටයුත්තක් කෙළෙමි, කර්මය
(ඒ කටයුත්ත) කරන මගේ කය වෙහෙසුණේ ය. එබැවින් මම වැදහෙමි’යි
ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ වැදහෙයි, ... වීර්ය නො කෙරෙයි. මේ
දෙවෙනි කුශීද වස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණක්හු විසින් මහ යෑ යුතු වෙයි.
‘මා විසින් මහ යෑ යුතු වන්නේ ය, මහ යන මගේ කය වෙහෙසෙන්නේ ය,
එබැවින් දැන් වැදහෙමි’යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ වැදහෙයි.
... වීර්ය නො කෙරෙයි. මේ තෙවෙනි කුශීද වස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණක්හු විසින් මහ යන ලද්දේ
වෙයි. ‘මම මහ ගියෙමි මහ යන මගේ කය වෙහෙසිණ. එබැවින් දැන්
වැදහෙමි’යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ වැදහෙයි. ... වීර්ය නො
කෙරෙයි. මේ සතර වැනි කුශීද වස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙම ගමැ හෝ නියමගමැ පිඩු
පිණිස හැසිරෙනුයේ කැමැති තාක් රුක්ෂ හෝ ප්‍රණීත බොජුනක් කුස පුරා
නො ලබයි. ‘මම ගමැ, හෝ නියමගමැ පිඩු පිණිස හැසිරෙනුයෙමි කුස
පුරා රුක්ෂ හෝ ප්‍රණීත බොජුනක් නො ලදිමි. ඒ මගේ කය ක්ලාන්ත යැ,
අකර්මණ්‍ය යැ. එබැවින් මම දැන් වැදහෙමි’යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක්
වෙයි ... මේ පස් වන කුශීද වස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙම ගමැ හෝ නියමගමැ පිඩු
පිණිස හැසිරෙනුයේ, කැමැති තාක් රුක්ෂ හෝ ප්‍රණීත වූ කුසපුරා අහරක්
ලබයි. ‘මම ගමැ හෝ නියමගමැ පිඩු පිණිස හැසිරෙනුයෙමි, රුක්ෂ හෝ
ප්‍රණීත අහරක් කැමැති තාක් කුස පුරා ලදිමි. ඒ මගේ කය බර යැ,
අකර්මණ්‍ය යැ, දියෙන් පෙඟුණු මැ බඳු යැ. එබැවින් දැන් මම වැදහෙමි’යි
ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි ... හේ වැදහෙයි. මේ සවන කුශීද වස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණකුට ඤාප්‍රපමාත්‍ර ආබාධයෙක්
උපන්නේ වෙයි. ‘මට මේ අල්පමාත්‍ර ආබාධයෙක් උපන්නේ වෙයි.
වැදහෙන්නට සුදුසු බව ඇත. එබැවින් මම වැදහෙමි’යි ඔහුට මෙසේ
සිතෙක් වෙයි. හේ වැදහෙයි... මේ සත් වැනි කුශීදවස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ ගිලන් බැවින් නැඟී
සිටියේ, ගිලන් බැවින් නැඟීසිටි නොබෝ කල් ඇත්තේ වෙයි. ඔහුට ‘මම
වනාහි ගිලන්බැවින් නැඟීසිටියෙමි, ගිලන්බැවින් නැඟීසිටි නොබෝ කල්
ඇතියෙමි වෙමි. ඒ මගේ කය දුබල ය, අකම්මණ්‍ය ය, වැද හෝනට සුදුසු
බව ඇත. එබැවින් මම වැදහෙමි’යි මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ වැද
හෙයි... මේ අටවන කුශීද වස්තුව යැ. මේ භානගාභික ධර්ම අට යැ.

කතමෙ අට්ඨ ධම්මො විජෙසභාගියා? අට්ඨ ආරම්භවස්සුනි: ඉධා-
වුසො භික්ඛුනා කමමං කාතඛං හොති තස්ස එවං හොති: ‘කමමං ඛො
මෙ කාතඛං භවිස්සති, කමමං ඛො පන මෙ කරොනෙන්න න සුකරං
බුද්ධානං සාසනං මනසි කාතුං, භද්දහං චිරියං ආරභාමි අපපත්තස්ස පත්තියා
අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡකතස්ස සච්ඡකිරියායා’ති. සො චිරියං
ආරභති අපපත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡකතස්ස
සච්ඡකිරියාය. ඉදං පඨමං ආරම්භවස්සු.

පුන ච පරං ආවුසො භික්ඛුනා කමමං කතං හොති, තස්ස එවං හොති:
‘අහං ඛො කමමං ආකාසිං, කමමං ඛො පනාහං කරොනෙතා නාසකං
බුද්ධානං සාසනං මනසිකාතුං, භද්දහං චිරියං ආරභාමි. -පෙ- ඉදං
දුතියං ආරම්භවස්සු.

පුන ච පරං ආවුසො භික්ඛුනා මග්ගො ගතතඛො හොති. තස්ස
එවං හොති: ‘මග්ගො ඛො මෙ ගතතඛො භවිස්සති, මග්ගො ඛො පන
මෙ ගච්ඡනෙන්න න සුකරං බුද්ධානං සාසනං මනසිකාතුං, භද්දහං චිරියං
ආරභාමි -පෙ- ඉදං තතියං ආරම්භවස්සු.

පුන ච පරං ආවුසො භික්ඛුනා මග්ගො ගතො හොති. තස්ස එවං
හොති: ‘අහං ඛො මග්ගො අගමාසිං, මග්ගො ඛො පනාහං ගච්ඡනෙතා
නාසකං බුද්ධානං සාසනං මනසිකාතුං භද්දහං චිරියං ආරභාමි’ -පෙ-
ඉදං චතුසං ආරම්භවස්සු.

පුන ච පරං ආවුසො භික්ඛු ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරනෙතා
න ලභති ඵ්ඛස්ස වා පණිතස්ස වා භොජනස්ස යාවද්දසං පාරිසුරිං. තස්ස
එවං හොති: ‘අහං ඛො ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරනෙතා නාලසං
ඵ්ඛස්ස වා පණිතස්ස වා භොජනස්ස යාවද්දසං පාරිසුරිං, තස්ස මෙ
කායො ලඝුකො කමමසෙසු භද්දහං චිරියං ආරභාමි’ -පෙ- ඉදං පඤ්චමං
ආරම්භවස්සු.

විභෙෂණාශික ධර්ම අට කවර යැ? ආරම්භ වස්තු (වියඝ්‍රියට කරුණු) අට යැ. ඇවැත්නි, මහණක්හු විසින් කටයුත්තෙක් කළ යුතු වෙයි. “මා විසින් වූ කලී කටයුත්තෙක් කළ යුතු වන්නේ ය. කටයුත්තක් කරන මා විසින් බුදුරජුන්ගේ සසුන මෙනෙහි කරන්නට නො හැක්ක. එ හෙයින් මම නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙතුවට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබනුවට, පසක් නොකළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරනුවට වැර වඩමි’යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙතුවට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබනුවට, පසක් නොකළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරනුවට වැර වඩයි. මේ පළමුවන ආරම්භවස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක, ඇවැත්නි, මහණක්හු විසින් කටයුත්තෙක් කරන ලද්දේ වෙයි. ‘මම වූ කලී කටයුත්තක් කෙළෙමි. මම කටයුත්ත කරනුයෙමි, බුදුරජුන් ගේ සස්න මෙනෙහි කරන්නට නො හැකි වීමි. එහෙයින් මම නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණීමට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලැබීමට, පසක් නොකළ ධ්‍යානාදිය පසක් කිරීමට වැර වඩමි’යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණීමට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලැබීමට, පසක් නොකළ ධ්‍යානාදිය පසක් කිරීමට වැර වඩයි. මේ දෙවෙනි ආරම්භවස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණක්හු විසින් මහෙක් යැ යුතු වෙයි. ඔහුට මෙසේ සිතක් වෙයි: මා විසින් මහෙක් යැ යුතු වෙයි. මහ යන මා විසින් බුදුරජුන් ගේ සස්න මෙනෙහි කරන්නට පහසු නොවේ. එබැවින් මම ...වැර වඩමි... මේ තෙවෙනි ආරම්භවස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණක්හු විසින් මහෙක් යන ලද්දේ වෙයි. ඔහුට මෙසේ සිතක් වෙයි: ‘මම වූ කලී මහක් ගියෙමි. මහ යන මම බුදුරජුන්ගේ සස්න මෙනෙහි කරන්නට නො හැකි වීමි. එහෙයින් මම වැර වඩමි. මේ සතර වන ආරම්භවස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක, ඇවැත්නි, මහණෙක් ගමෙක හෝ නියම ගමෙක හෝ පිඩු පිණිස සරනුයේ, රුක්ෂවූ හෝ ප්‍රණිත වූ හෝ බොජුන් සැහෙන පමණ, කුස පිරෙන පමණ නො ලබයි. ඔහුට මෙසේ සිතක් වෙයි. ‘මම වූ කලී ගමැ හෝ නියමගමැ පිඩු පිණිස සරනුයෙමි, රුක්ෂ වූ හෝ ප්‍රණිත වූ හෝ බොජුන් සැහෙන පමණ, කුස පිරෙන පමණ නො ලදිමි. ඒ මගේ කය හැල්ලු යැ. කර්මණා යැ. එබැවින් මම වැර වඩමි යි වැර වඩයි. මේ පස් වන ආරම්භවස්තුව යැ.

පුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරනො ලභති එඛස්ස වා පණිතස්ස වා භොජනස්ස යාවද්දං පාරිසුරිං. තස්ස එවං භොති 'අභං ඛො ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරනො අලස්සං එඛස්ස වා පණිතස්ස වා භොජනස්ස යාවද්දං පාරිසුරිං, තස්ස මෙ කායො ඛලවා කමමඤ්ඤා, හන්දහං විරියං ආරභාමි' -පෙ- ඉදං ඡට්ඨං ආරම්භවන්ති.

පුන ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො උප්පනො භොති අප්පමත්තකො ආබාධො. තස්ස එවං භොති 'උප්පනො ඛො මෙ අයං අප්පමත්තකො ආබාධො, යානං ඛො පනෙතං විජ්ජති යං මෙ ආබාධො පච්චෙද්ධාය, හන්දහං විරියං ආරභාමි' -පෙ- ඉදං සත්තමං ආරම්භවන්ති.

පුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු ගිලානා වුට්ඨිතො භොති අවිරවුට්ඨිතො ගෙලඤ්ඤා, තස්ස එවං භොති 'අභං ඛො ගිලානා වුට්ඨිතො අවිරවුට්ඨිතො ගෙලඤ්ඤා, යානං ඛො පනෙතං විජ්ජති, යං මෙ ආබාධො පච්චුද්ද- වතෙතාය, හන්දහං විරියං ආරභාමි අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා'ති. සො විරියං ආරභති අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායාති. ඉදං අට්ඨමං ආරම්භවන්ති.

ඉමෙ අට්ඨ ධම්මා විසෙසභාගියා.

කතමෙ අට්ඨ ධම්මා දුප්පට්ඨිජ්ඣා? අට්ඨ අකඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරි- යවාසාය. ඉධාවුසො තථාගතො ව ලොකෙ උප්පනො භොති අරභං සමාසමුද්ධො, ධම්මො ව දෙසියති ඔපසමිකො පරිනිබ්බානිකො සමොධ- ගාමී සුගතප්පචේදිතො. අයඤ්ඤා පුග්ගලො නිරයං උප්පනො භොති, අයං පඨමො අකඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය.

පුන ව පරං ආවුසො තථාගතො ව ලොකෙ උප්පනො භොති අරභං සමාසමුද්ධො, ධම්මො ව දෙසියති ඔපසමිකො පරිනිබ්බානිකො සමොධගාමී සුගතප්පචේදිතො, අයඤ්ඤා පුග්ගලො තීරච්ඡානගොනිං උප්- පනො භොති. අයං දුතියො අකඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණෙක් ගමෙක හෝ නියම ගමෙක හෝ පිඩු පිණිස සරනුයේ, රුක්ෂ වූ හෝ ප්‍රණික වූ හෝ බොජුන් සැහෙන පමණ, කුස පිරෙන පමණ ලබයි. ඔහුට 'මම වූ කලී ගමැ හෝ නියම ගමැ හෝ පිඩු පිණිස සරනුයෙමි, රුක්ෂ වූ හෝ ප්‍රණික වූ හෝ බොජුන් සැහෙන පමණ, කුස පිරෙන පමණ ලදිමි. ඒ මගේ සිරුර ශක්තිමත් යැ, කර්මණ්‍ය යැ. එබැවින් මම වැර වඩමි'යි ... වැර වඩයි. මේ සචන ආරම්භවස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණකුහට අල්පමාත්‍ර ආබාධයක් උපන්නේ වෙයි. ඔහුට 'මට මේ අල්පමාත්‍ර ආබාධයක් උපන්නේ ම වෙයි. මගේ ආබාධය වැඩෙන්නේ ය යන යමෙක් ඇද්ද, මේ කරුණ විද්‍යමාන යැ. එබැවින් මම වැර වඩමි'යි ... වැර වඩයි. මේ සත්වන ආරම්භක වස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණෙක් ගිලන් බැවින් නැඟී සිටියේ, ගිලන් බැවින් නැඟී සිටි නොබෝ කල් ඇත්තේ වෙයි. ඔහුට 'මම වූ කලී ගිලන් බැවින් නැඟී සිටියෙමි, ගිලන් බැවින් නැඟී සිටි නොබෝකල් ඇත්තෙමි වෙමි. මගේ මේ ආබාධය වටාලා නැඟී එන්නේ ය යන යමෙක් ඇද්ද, මේ කරුණ විද්‍යමාන යැ. එබැවින් මම නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙන්නට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබන්නට, පසක් නොකළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරන්නට වැර වඩමි'යි මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙන්නට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබන්නට, පසක් නොකළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරන්නට වැර වඩයි. මේ අටවන ආරම්භවස්තුව යැ.

මොහු විශෙෂභාගික ධර්ම අට යැ.

දුෂ්‍යක්චිධ්‍ය ධර්ම අට කවර යැ? බ්‍රහ්මචය්‍යාචාසයට (මාර්ගබ්‍රහ්මචය්‍යාච වැඩිමට) නොහැකි කාල වූ අක්ෂණ අටෙක: ඇවැත්නි, මෙහි අර්භත් වූ සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ තරාගතයන් වහන්සේ ලොවැ උපන්නේක් වෙති, කෙලෙස් සංසිදුවන, කෙලෙස් පිරිනිවන ගෙන දෙන, මාර්ඤ්‍යන-ප්‍රතිවෙධයට යන, සුගතයන් වහන්සේ විසින් ප්‍රකාශිත ධර්මය ද දෙසනු ලැබෙයි. එහෙත් මේ පුද්ගල තෙම නිරයට පැමිණියේ වෙයි. මේ බ්‍රහ්මචය්‍යාචාසයට අසමය වූ පළමු වන අක්ෂණය යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, අර්භත් වූ සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ තරාගතයන් වහන්සේ ලොවැ උපන්නේක් වෙති. කෙලෙස් සංසිදුවන, කෙලෙස් පිරිනිවන ගෙන දෙන, මාර්ඤ්‍යන ප්‍රතිවෙධයට යන, සුගතයන් වහන්සේ විසින් ප්‍රකාශිත ධර්මය ද දෙසනු ලැබෙයි. එහෙත් මේ පුද්ගල තෙමේ තිරිසන්විනායොනියට (උත්පත්ති වශයෙන්) පැමිණියේ වෙයි. මේ බ්‍රහ්මචය්‍යාචාසයට අසමය වූ දෙවෙනි අක්ෂණය යැ.

සුන ව පරං ආවුසො -පෙ- පෙතතිවිසයං උපපනෙනා හොති අයං තතිසො අකඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය.

සුන ව පරං ආවුසො -පෙ- දීඝායුකං දෙවනිකායං උපපනෙනා හොති. අයං චතුසෝ අකඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය.

සුන ව පරං ආවුසො -පෙ- පච්චන්තිලෙසු ජනපදෙසු පච්චාජාතො හොති මීලකෙඛසු අවිඤ්ඤාතාරෙසු යත් නත්ථි භති භික්ඛුනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං. අයං පඤ්චමො අකඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය.

සුන ව පරං ආවුසො -පෙ- අයඤ්චි පුග්ගලො මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු පච්චාජාතො හොති. සො ච හොති මිච්ඡාදිසිකො විපරිතදසනො 'නත්ථි දිහනං, නත්ථි දිට්ඨං, නත්ථි භුක්ථං, නත්ථි සුක්ඛට්ඨකකාපානං කම්මානං එලං විපාතො, නත්ථි අයං ලොකො, නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි මාතා, නත්ථි පිතා, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සමමග්ගතා සමාපට්ඨන්තා යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකන්ති පච්චෙදෙත්ති'ති. අයං ජට්ඨමො අකඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය.

සුන ව පරං ආවුසො -පෙ- අයඤ්චි පුග්ගලො මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු පච්චාජාතො හොති, සො ච හොති දුප්පදෙඤ්ඤා ජලො එළමුගො න පට්ඨලො සුභාසිතදුඛිභාසිතානං අත්ථමඤ්ඤාතුං. අයං සත්තමො අකඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය.

සුන ව පරං ආවුසො ධම්මො ච න දෙසියති -පෙ- අයඤ්චි පුග්ගලො මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු පච්චාජාතො හොති, සො ච හොති පඤ්ඤවා අපලො අනෙළමුගො පට්ඨලො සුභාසිතදුඛිභාසිතානං අත්ථමඤ්ඤාතුං. අයං අට්ඨමො අකඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය. අයං අට්ඨමො අකඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය

ඉමෙ අට්ඨධම්මො දුප්පට්ඨිජ්ඣා.

කතමෙ අට්ඨ ධම්මො උපපාදෙතඛබ්බා? අට්ඨමහාපුරිසචිතකකා: අපට්ච්ඡස්සායං ධම්මො නායං ධම්මො මභිච්ඡස්ස.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි ප්‍රෙනලොකයට (උත්පත්ති වශයෙන්) පැමිණියේ වෙයි. මේ බ්‍රහ්මවය්‍යාවාසයට අසමය වූ තෙවෙනි අක්ෂණ යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, ... දීර්ඝායුෂ්ක දේව නිකායයකට (උත්පත්ති වශයෙන්) පැමිණියේ වෙයි. මේ බ්‍රහ්මවර්යාවාසයට අසමය වූ ඝතර වන අක්ෂණය යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, ... මහණුන් ගේ මෙහෙණන් ගේ උවසුවන් ගේ උවැසියන් ගේ හැසිරීමක් නැති, පව පින් නොදන්නා ජනයා ඇති, ප්‍රත්‍යන්ත මිලෙවිජ ජනපද අතුරෙන් එකෙක උපන්නේ වෙයි. මේ බ්‍රහ්මවය්‍යාවාසයට අසමය වූ පස්වන අක්ෂණය යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, ... මේ පුභුල් තෙමේ ද මධ්‍යම ජනපද අතුරෙන් එකෙක උපන්නේ වෙයි. හේ ද 'දුන් දෑයෙහි පල නැත, යාගයෙහි මහදන්හි පල නැත. පූජායෙහි පල නැත. කුසලාකුසල කම්යන් ගේ එල වීපාක නැත, මෙලොව නැත, පරලොව නැත, මවට කළ සත්කාරයෙහි පල නැත, පියාට කළ සත්කාරයෙහි පල නැත, උපපාදුක (කම් වූ පරිදි මැරී උපදා) සත්වයෝ නැත, මෙලොව ද පර ලොව ද වෙසෙසින් දන, පසක් කොට පවසන, නොවැරැදි මඟින් ගිය, නොවැරැදි මහ පිළිපත් මහණ බමුණු කෙනෙක් ලොවැ නැතැ'යි පෙරළුණු දෘෂ්ටි ඇති, මිසදිටුවෙක් වෙයි. මේ බ්‍රහ්මවර්යාවාසයට අසමය වූ සවන අක්ෂණය යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, ... මේ පුභුල් තෙමේ ද මැදුම් දනව්-වෙක උපන්නේ වෙයි. හේ ද නුවණ නැති, ජඩ වූ කෙළතොලු වූ, මොනොවට කී ද නපුරු කොට කී ද වචනයන්ගේ අර්ථ දැනගන්නට ප්‍රතිබල නො වෙයි. මේ බ්‍රහ්මවය්‍යාවාසයට අසමය වූ සත්වන අක්ෂණය යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි... ධර්මය ද නො දෙසනු ලැබෙයි. මේ පුභුල් තෙමේ ද මැදුම් දනවුහි උපන්නේ වෙයි. හෙ තෙමේ නුවණ ඇත්තේ, ජඩ නොවූයේ, කෙළතොලු නොවූයේ, මොනොවට කී ද නපුරු කොට කී ද වචනයන් ගේ අර්ථ දැනගන්නට සමර්ථ වෙයි. මේ බ්‍රහ්මවය්‍යාවාසයට අසමය වූ අට වන අක්ෂණය යැ.

මේ දුෂ්ප්‍රතිවිධ්‍යා ධර්ම අට යැ.

උත්පාදයිතවා ධර්ම අට කවර යැ? මහාපුරුෂ විතර්ක අට යැ මේ ධර්මය අල්පෙච්ඡයාට යැ, මේ ධර්මය මහෙච්ඡයාට නො වේ.

සනතුට්ඨසසායං ධම්මො නායං ධම්මො අසනතුට්ඨසස.

පච්චික්ඛසසායං ධම්මො නායං ධම්මො සඛගණිකාරාමසස.

ආරඳ්ධවිරියසසායං ධම්මො නායං ධම්මො කුසීතසස.

උපධිතසතිසසායං ධම්මො නායං ධම්මො මුට්ඨසසතිසස.

සමාහිතසසායං ධම්මො නායං ධම්මො අසමාහිතසස.

පඤ්ඤවනො අයං ධම්මො නායං ධම්මො දුපපඤ්ඤසස.

නිපපඤ්ඤසසායං ධම්මො නායං ධම්මො පපඤ්ඤාරාමසස, නිපපඤ්ඤරතිනො අයං ධම්මො නායං ධම්මො පපඤ්ඤරතිනො'ති.

ඉමෙ අට්ඨ ධම්මො උපසාදෙතබ්බො

කතමෙ අට්ඨ ධම්මො අභිඤ්ඤයා? අට්ඨ අභිභායතනානි: අජ්ඣක්ඛං රූපසඤ්ඤේ එකො බහිද්ධා රූපානි පසසති පරික්ඛානි සුවණ්ණද්ධංණණානි, තානි අභිභුයා ජානාමි පසසාමිති එවං සඤ්ඤේ හොති. ඉදං පට්ඨං අභිභායතනං.

අජ්ඣක්ඛං අරූපසඤ්ඤේ එකො බහිද්ධා රූපානි පසසති අපපමාණානි සුවණ්ණද්ධංණණානි, තානි අභිභුයා ජානාමි පසසාමිති එවං සඤ්ඤේ හොති. ඉදං දුතියං අභිභායතනං.

අජ්ඣක්ඛං අරූපසඤ්ඤේ එකො බහිද්ධා රූපානි පසසති පරික්ඛානි සුවණ්ණද්ධංණණානි, තානි අභිභුයා ජානාමි පසසාමිති එවං සඤ්ඤේ හොති. ඉදං තතියං අභිභායතනං.

අජ්ඣක්ඛං අරූපසඤ්ඤේ එකො බහිද්ධා රූපානි පසසති අපපමාණානි සුවණ්ණද්ධංණණානි තානි අභිභුයා ජානාමි පසසාමිති එවං සඤ්ඤේ හොති. ඉදං චතුස්ථං අභිභායතනං.

අජ්ඣක්ඛං අරූපසඤ්ඤේ එකො බහිද්ධා රූපානි පසසති නිලානි නිලවණ්ණානි නිලනිදසසනානි නිලනිභාසානි සෙය්‍යථාපි නාම උමොටුපථං නිලං නිලවණ්ණං නිලනිදසසනං නිලනිභාසං, සෙය්‍යථා වා පත තං වස්ථං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගවිමට්ඨං නිලං නිලවණ්ණං නිලනිදසසනං නිලනිභාසං, එවමෙවං අජ්ඣක්ඛං අරූපසඤ්ඤේ එකො බහිද්ධා රූපානි පසසති නිලානි නිලවණ්ණානි නිලනිදසසනානි නිලනිභාසානි, තානි අභිභුයා ජානාමි පසසාමිති එවං සඤ්ඤේ හොති. ඉදං පඤ්ඤවං අභිභායතනං.

මේ ධර්මය සන්තුෂ්ටයාට (ලද දැයින් සතුටු වන්නාට) යැ, මේ ධර්මය අසන්තුෂ්ටයාට නො වේ.

මේ ධර්මය ප්‍රවිච්ඡිකතයාට යැ, මේ ධර්මය ගණසඛගණිකාහි කෙලයසඛගණිකාහි ඇලුණහුට නො වේ.

මේ ධර්මය කළ වියාරම්භ ඇත්තාහට ය, මේ ධර්මය කුශීදයාට නො වේ.

මේ ධර්මය එළැඹූ සිටි සිහි ඇත්තාහට ය, මේ ධර්මය නටුචා වූ සිහි ඇත්තහුට නො වේ.

මේ ධර්මය එකභ සිතැත්තාහට යැ, මේ ධර්මය නොඑකභ සිතැත්තහුට නො වේ.

මේ ධර්මය කම්භකතා ප්‍රඥාව ඇත්තාට ය, මේ ධර්මය කම්භකතා ප්‍රඥාව නැත්තහුට නො වේ.

මේ ධර්මය මානාදි ප්‍රපඤ්ච නැත්තහුට ය, මේ ධර්මය ප්‍රපඤ්චයන් ආරාම කොට ඇත්තාහට නො වේ.

මේ ධර්මය ප්‍රපඤ්චයන්හි ඇලුම් නැත්තාහට ය, මේ ධර්මය ප්‍රපඤ්චයන්හි ඇලුම් ඇතියාහට නො වේ.

මේ උත්පාදයිතවා ධර්ම අට යැ.

අභිඤ්ජය ධර්ම අට කවර යැ? අභිභායතන අට යැ: එකෙක් අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි පරිකම්භ වශයෙන් රූපසංඤා ඇත්තේ, පිටත්හි සුවණ්ණ හෝ දුර්වණ්ණ හෝ පරිත්‍රාලම්භන වූ ප්‍රතිභාග නිමිති දකී. ඒ නිමිති මැඩ, 'දනිමි' යි 'දකිමි' යි මෙසේ සංඤා ඇත්තේ වෙයි. මේ පළමු වන අභිභායතනය යැ.

එකෙක් අධ්‍යාත්මයෙහි රූපසංඤා ඇත්තේ, පිටත්හි අප්‍රමාණ වූ සුවණ්ණ හෝ දුර්වණ්ණ නිමිත්ත රූපයන් දකී. ඒ රූප මැඩ, 'දනිමි' යි 'දකිමි' යි මෙසේ සංඤා ඇත්තේ වෙයි. මේ දෙවෙනි අභිභායතනය යැ.

එකෙක් අධ්‍යාත්ම අරමුණෙහි පරිකර්ම සංඤා නැත්තේ, පිටත්හි වූ සුවණ්ණ හෝ දුර්වණ්ණ වූ පරිත්‍රාලම්භන වූ පරිකර්ම නිමිති ද ප්‍රතිභාග නිමිති ද දකී. ඒ අරමුණ මැඩ, 'දනිමි' යි 'දකිමි' යි මෙබඳු සංඤා ඇත්තේ වෙයි. මේ තෙවෙනි අභිභායතනය යැ.

එකෙක් අධ්‍යාත්ම අරමුණෙහි රූපසංඤා නැත්තේ, පිටත්හි වූ අප්‍රමාණ සුවණ්ණ දුර්වණ්ණ රූපයන් දකී. ඒ රූප අබිබවා 'දනිමි' යි 'දකිමි' යි මෙසේ සංඤා ඇත්තේ වෙයි. මේ සතරවන අභිභායතනය යැ.

එකෙක් අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි පරිකර්ම සංඤා නැත්තේ, නිල් වූ, නිල් වන් වූ, නිල් දකුම් ඇති, නිල් පැහැති, බාහිරයෙහි වූ රූප දකී. නිල් වූ නිල්වන් වූ, නිල් දකුම් ඇති, නිල් පැහැති දියමෙරලිය මලෙක් යම්සේ වේ ද, නිල් වූ, නිල්වන් වූ, නිල් දකුම් ඇති, නිල් පැහැති දෙ පිට ම මට සිලිටි වූ කසිවනෙක් යම්සේ වේ ද, එසේ ම නිල් වූ, නිල්වන් වූ, නිල් දකුම් ඇති, නිල් පැහැති, බාහිර කසිණාලම්භන රූපයන් අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි පරිකර්ම සංඤා නැත්තේ දකී. ඒ රූප අබිබවා, 'දනිමි' යි 'දකිමි' යි මෙසේ සංඤා ඇත්තේ වෙයි. මේ පස් වන අභිභායතනය යැ.

අජකිකතං අරූපසඤ්ඤී එකො ඛේදධා රූපානි පසසති පිතානි පිතව ණණානි පිතනිදසසනානි පිතනිභාසානි .සෙය්‍යථාපි නාම කණ්ණිකාර-
පුප්ඵ ජිතං පිතව ණණං පිතනිදසසනං පිතනිභාසං, සෙය්‍යථා වා පන නං වජ්ඨං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගවීම්ඨං පිතං පිතව ණණං
පිතනිදසසනං පිතනිභාසං එවමෙව. අජකිකතං අරූපසඤ්ඤී එකො ඛේදධා රූපානි පසසති. පිතානි පිතව ණණානි පිතනිදසසනානි පිතනිභා-
සානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසසාමීති එවං සඤ්ඤී භොති. ඉදං ඡට්ඨං අභිභායතනං.

අජකිකතං අරූපසඤ්ඤී එකො ඛේදධා රූපානි පසසති ලොහිතකානි ලොහිතකව ණණානි ලොහිතකනිදසසනානි ලොහිතකනිභාසානි -
සෙය්‍යථාපි නාම බ්‍රහ්මචරිකපුප්ඵ ලොහිතකං ලොහිතකව ණණං ලොහිතකනිදසසනං ලොහිතකනිභාසං සෙය්‍යථා වා පන නං වජ්ඨං
බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගවීම්ඨං ලොහිතකං ලොහිතකව ණණං ලොහිතකනිදසසනං ලොහිතකනිභාසං, එවමෙව. අජකිකතං අරූපසඤ්ඤී එකො ඛේදධා රූපානි පසසති ලොහිතකානි ලොහිතකව ණණානි
ලොහිතකනිදසසනානි ලොහිතකනිභාසානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසසාමීති එවං සඤ්ඤී භොති. ඉදං සකමං අභිභායතනං,

අජකිකතං අරූපසඤ්ඤී එකො ඛේදධා රූපානි පසසති ඔදනානි ඔදන-
ව ණණානි ඔදනනිදසසනානි ඔදනනිභාසානි.—සෙය්‍යථාපි නාම ඔසධි තාරකා ඔදනා ඔදනව ණණං ඔදනනිදසසනා ඔදනනිභාසා, සෙය්‍යථා වා පන නං වජ්ඨං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගවීම්ඨං ඔදනං ඔදනව ණණං
ඔදනනිදසසනං ඔදනනිභාසං එවමෙව. අජකිකතං අරූපසඤ්ඤී එකො ඛේදධා රූප නි පසසති ඔදනානි ඔදනව ණණානි ඔදනනිදසසනානි ඔදනනිභාසානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසසාමීති එවං සඤ්ඤී භොති.
ඉදං අට්ඨමං අභිභායතනං.

ඉමෙ අට්ඨ ධම්මො අභිකෙඤ්ඤය්‍යා.

කතමෙ අට්ඨ ධම්මො සච්ඡිකාතකිං? අට්ඨ වීමොකකා: රූපී රූපානි පසසති. අයං පඨමො වීමොකෙකා).

අජකිකතං අරූපසඤ්ඤී එකො ඛේදධා රූපානි පසසති, අයං දුතියො වීමොකෙකා).

සුභතෙතව අසිමුකො භොති අයං තතියො වීමොකෙකා.

එකෙක් අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි පරිකර්ම සංඥ නැත්තේ, රත්වන් වූ, රත්වන් දැකුම් ඇති, රත්පැහැති බාහිර වූ පිතවර්ණ රූප දකී. රත්වන් වූ රත්වන් දැකුම් ඇති, රත් පැහැති, බාහිරවූ පිතවර්ණ වූ කිණිහිරි මලෙක් යම්බඳු වේ ද, දේ පිට මට සිලීවී වූ, රත්වන් වූ, රත්වන් දැකුම් ඇති, රත් පැහැති, පිතවර්ණ කසිවතෙක් හෝ යම්බඳු වේ ද, එසේ ම අධ්‍යාත්මයෙහි රූපසංඥා නැති එකෙක් රත්වන් වූ, රත්වන් දැකුම් ඇති, රත් පැහැති, බාහිර පිතකසිණ රූපයන් දකී. ඔවුන් මැඩ, ‘දැනීම’යි. ‘දකීම’යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ සවන අභිභායතනය යැ.

එකෙක් අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි රූපසංඥ නැත්තේ, රතු වූ, රත්වන් වූ, රත්වන් දැකුම් ඇති, රත්පැහැති බාහිර රූපයන් දකී. රතු වූ, රත්වන් වූ, රත්වන් දැකුම් ඇති රත් පැහැ වූ බඳුවද මලෙක් යම්සේ වේ ද, දෙපසැ මට සිලීවී වූ, රතු වූ, රත්වන් වූ, රත්වන් දැකුම් ඇති, රත්පැහැ වූ බාහිර රූපයන්, අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි රූපසංඥ නැති එකෙක් දකී. ඔවුන් මැඩ, ‘දැනීම’යි, ‘දකීම’යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ සත්වන අභිභායතනය යැ.

එකෙක් අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි රූපසංඥ නැත්තේ, සුදු වූ, සුදුවන් වූ, සුදුවන් දැකුම් ඇති, සුදු පැහැති බාහිර රූපාලම්බනයන් දකී. සුදු වූ, සුදුවන් දැකුම් ඇති , සුදුප හැති, ඔහි තාරකාව යම්සේ වේ ද, එසේ ම සුදු වූ සුදුවන් වූ, සුදුවන් දැකුම් ඇති, සුදුපැහැති කසි වතෙක් යම්සේ වේ ද, එසේ ම එකෙක් අධ්‍යාත්මයෙහි රූපසංඥ නැත්තේ සුදු වූ, සුදුවන් වූ, සුදු දැකුම් ඇති, සුදු පැහැ වූ, බාහිර කසිණ රූපයන් දකී. ඔවුන් මැඩ, ‘දැනීම’යි, ‘දකීම’යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ අටවන අභිභායතනය යැ.

මේ අභිභේදය ධර්ම අට යැ.

යාක්ෂාත් කඪ්ච්‍ය ධම් අට කවර යැ? විමොක්ෂ අට යැ: රූපධ්‍යාන ඇත්තේ, නිලකසිණරූපාදී රූපයන් ධ්‍යාන ඇසින් දකී. මේ පළමුවන විමොක්ෂය යැ.

අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි රූපසංඥ නැත්තේ බාහිර රූප දකී. මේ දෙවෙනි විමොක්ෂය යැ.

දහන් ඇසින් පිරිසිදු කසිණ අරමුණු දක්නේ, ‘ඉහ යැ’යි ම එහි ඇලුණේ වෙයි. මේ තෙවෙනි විමොක්ෂය යැ.

සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතිකකමා පටිසසඤ්ඤානං අත්ථගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා අනන්තො ආකාසො'ති ආකාසානඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ වීභරති. අයං වතුච්ඡා විමොක්ඛො.

සබ්බසො ආකාසානඤ්ඤායතනං සමතිකකමම අනන්තං විඤ්ඤාණතති විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ වීභරති. අයං පඤ්ඤමො විමොක්ඛො.

සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං සමතිකකමම නස්ථි කිඤ්චිති ආකිඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ වීභරති. අයං ඡට්ඨො විමොක්ඛො.

සබ්බසො ආකිඤ්ඤායතනං සමතිකකමම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ වීභරති. අයං සත්තමො විමොක්ඛො.

සබ්බසො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමතිකකමම සඤ්ඤා-වෙදයිතනිරොධං උපසම්පජ්ජ වීභරති. අයං අට්ඨමො විමොක්ඛො.

ඉමෙ අට්ඨ ධම්මො සච්ඡිකාතධ්ධා'

ඉති ඉමෙ අසීති ධම්මො භුතා තච්ඡා තථා අවිතථා අනඤ්ඤථා සමො තථාගතෙන අභිස්මුද්ධා.

නව ධම්මො

10. නව ධම්මො බහුකාරා, නව ධම්මො භාවේතධ්ධා. නව ධම්මො පරි-කෙඤ්ඤායා. නව ධම්මො පභාතධ්ධා. නව ධම්මො භානභාගියා. නව ධම්මො විසෙසභාගියා නව ධම්මො දුපපට්චිජ්ඣා. නව ධම්මො උපපාදෙනධ්ධා. නව ධම්මො අභිකෙඤ්ඤායා. නව ධම්මො සච්ඡිකාතධ්ධා.

කතමෙ නව ධම්මො බහුකාරා? නව යොනිසොමනසිකාරමුලකා ධම්මො: යොනිසො මනසිකරොනො පාමොජ්ජං ජායති, පමුදිතසස පිති ජායති, පිතිමනසස කායො පසාමභති, පසසඤ්ඤායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිනො විත්තං සමාධියති, සමාභිතෙ විතෙත යථාභුතං ජානාති. යථාභුතං ජානං පසං නිබ්බිද්දති, නිබ්බිද්දං විරජ්ජති, විරුභා විමුච්චති. ඉමෙ නව ධම්මො බහුකාරා.

සඵ ප්‍රකාරයෙන් රූපසංඥා ඉක්මිමෙන්, ප්‍රතිසසංඥා පහ වැ යැමෙන්, නානාභවසංඥාවන් මෙනෙහි නොකිරීමෙන්, ‘අහස අනන්තයැ’යි ආකාසානඤ්ඤායතනයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ සතර වන විමොක්ෂය යැ.

සඵ ප්‍රකාරයෙන් ආකාසානඤ්ඤායතනය ඉක්මැ, ‘විඤානය අනන්ත යැ’යි විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ පස්වන විමොක්ෂය යැ,

සඵ ප්‍රකාරයෙන් විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනය ඉක්මැ, ‘කිසිත් නැතැ’යි ආකිඤ්ඤායතනයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ සවන විමොක්ෂය යැ.

සඵ ප්‍රකාරයෙන් ආකිඤ්ඤායතනය ඉක්මැ, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනයට පැමිණ වෙසෙයි, මේ සත්වන විමොක්ෂය යැ.

සඵ ප්‍රකාරයෙන් නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනය ඉක්මැ සඤ්ඤාවෙද්-
සිත නිරොධයට (නිරොධසමාපත්තියට) පැමිණ වෙසෙයි. මේ අටවන විමොක්ෂය යැ.

මේ සාක්ෂාත්කතීච්චා ධර්ම අට යැ.

මෙසේ මේ භූත වූ තථා වූ තථ වූ අචිතථ වූ අනන්තථ වූ අසුචෙක් ධර්මයෝ තථාගතයන් වහන්සේ විසින් මනා කොට විශිෂ්ට නුවණින් දනගන්නා ලදහ.

නවකය

10. බහුපකාර ධර්ම නවයෙක, භාවයිතච්චා ධර්ම නවයෙක, පරි-
ඥෙය ධර්ම නවයෙක, ප්‍රභාතච්චා ධර්ම නවයෙක, භානභාගික ධර්ම
නවයෙක, විශෙෂභාගික ධර්ම නවයෙක, දුෂ්ප්‍රතිවිධා ධර්ම නවයෙක.
උත්පාදයිතච්චා ධර්ම නවයෙක, අභිඥෙය ධර්ම නවයෙක, සාක්ෂාත්-
කර්තච්චා ධර්ම නවයෙක.

බහුපකාර ධර්ම නවය කවර යැ? යොනිසොමනස්කාරය මුල් කොටැති ධර්ම නවය යැ; නිවැරැදි මඟින් (ධර්මයන්) මෙනෙහි කරන්නහුට ප්‍රමෝදය (සතුට) උපදී. සතුටු වූවහුට ප්‍රීතිය උපදී. සිතැ ප්‍රීතිය ඇත්තහු-
ගේ නාම කය සංසිද්දේ. සංසුන් නාම කය ඇත්තේ සුව විදී. සුව ඇත්තහු-
ගේ සිත සමාධි ගත වේ (අරමුණෙහි එකඟ වේ.) සිත එකඟවූ කල්හි තතු වූ පරිදි දැනී. තතු වූ පරිදි දැන්නේ දක්නේ (සංස්කාරයන්හි) කලකිරෙයි. කලකිරෙන්නේ (සංස්කාරයන්හි) නො ඇලෙයි. නො ඇලීම් හෙයින් (සංස්කාරයන් කෙරෙත්) මිඳෙයි. මේ බහුපකාර ධර්ම නවය යැ.

කතමෙ නව ධම්මා භාවෙතඛබ්බා? නව පාරිසුද්ධිපධානියඛනානි. සීලවිසුද්ධි පාරිසුද්ධිපධානියඛනා, චිත්තවිසුද්ධි පාරිසුද්ධිපධානියඛනා, දිට්ඨි-විසුද්ධි පාරිසුද්ධිපධානියඛනා, කඛ්ඛාවිතරණවිසුද්ධි පාරිසුද්ධිපධානියඛනා, මග්ගාමග්ගඤ්ඤාණදසනවිසුද්ධි පාරිසුද්ධිපධානියඛනා-පටිපදඤ්ඤාණදසනවිසුද්ධි පාරිසුද්ධි පධනියඛනා, ඤ්ඤාණදසනවිසුද්ධි පාරිසුද්ධිපධානියඛනා, පඤ්ඤාවිසුද්ධි පාරිසුද්ධිපධනියඛනා, විමුක්ඛවිසුද්ධි පාරිසුද්ධිපධානියඛනා. ඉමෙ නව ධම්ම භාවෙතඛබ්බා.

කතමෙ නව ධම්මා පරිඤ්ඤායා නව සත්තාවාසො. සත්තාවුසො සත්තා නානාත්තකායා නානාත්තසඤ්ඤානො, සෙය්‍යථාපි මනුසසා එකච්ච ව දෙවා එකච්ච ව වීනිපාතා. අයං පඨමො සත්තාවාසො.

සත්තාවුසො සත්තා නානාත්තකායා එකත්තසඤ්ඤානො, සෙය්‍යථාපි දෙවා බ්‍රහ්මකායිකා පඨමාභිනිබ්බත්තා. අයං දුතියො සත්තාවාසො.

සත්තාවුසො සත්තා එකත්තකායා නානාත්තසඤ්ඤානො, සෙය්‍යථාපි දෙවා ආභසාරා. අයං තතියො සත්තාවාසො.

සත්තාවුසො සත්තා එකත්තකායා එකත්තසඤ්ඤානො, සෙය්‍යථාපි දෙවා සුභකිණ්ණා. අයං චතුසො සත්තාවාසො.

සත්තාවුසො සත්තා අසඤ්ඤානො අපට්ඨිසංචෙදිනො, සෙය්‍යථාපි දෙවා. අසඤ්ඤාසත්තා. අයං පඤ්චමො සත්තාවාසො.

සත්තාවුසො සත්තා සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතිකකමා, පටිසංසඤ්ඤානං අද්ඨාගමා, නානාත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා, අනානො ආකාසො'ති අකාසානඤ්ඤායතනුපගා. අයං ඡට්ඨො සත්තාවාසො.

සත්තාවුසො සත්තා සබ්බසො ආකාසානඤ්ඤායතනං සමතිකකමම අනානං විඤ්ඤාණතනි විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනුපගා. අයං සත්තමො සත්තාවාසො.

සත්තාවුසො සත්තා සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං සමතිකකමම නඤ්ඤි කිඤ්ඤි ආකිඤ්ඤාඤ්ඤායතනුපගා, අයං අට්ඨමො සත්තාවාසො.

භාවයිතව්‍ය ධර්ම නවය කවර යැ? පාරිසුද්ධි පධානියභිග (පිරිසිදු බවේ ප්‍රධාන අවයව) නවය යැ: ශීල විභුද්ධිය පිරිසිදු බවේ ප්‍රධාන අවයවයෙක, චිත්තවිභුද්ධිය පිරිසිදු බවේ ප්‍රධාන අවයවයෙක, දාෂ්ට්විභුද්ධිය පිරිසිදු බවේ ප්‍රධාන අවයවයෙක, කාංක්ෂාවිතරණවිභුද්ධිය පිරිසිදු බවේ ප්‍රධාන අවයවයෙක, මාර්ගාමාර්ගඤ්ජනදර්ශනවිභුද්ධිය පිරිසිදු බවේ ප්‍රධාන අවයවයෙක, ප්‍රතිපද්ඤානදර්ශනවිභුද්ධිය පිරිසිදු බවේ ප්‍රධාන අවයවයෙක, ඤානදර්ශනවිභුද්ධිය පිරිසිදු බවේ ප්‍රධාන අවයවයෙක, ප්‍රඥවිභුද්ධිය පිරිසිදු බවේ ප්‍රධාන අවයවයෙක, විමුක්තිවිභුද්ධිය පිරිසිදු බවේ ප්‍රධාන අවයවයෙක. මේ භාවයිතව්‍ය (වැඩියැ යුතු) ධර්ම නවය යැ.

පරිඥෙය ධර්ම නවය කවර යැ? සත්වාචාස නවය යැ: ඇවැත්ති, මිනිසුන් ද ඇතැම් දෙවියන් ද ඇතැම් විනිපාතිකයන් ද සේ කයැ වෙනස් බව ඇති, ප්‍රතිසන්ධිසංඤ්ජෙයෙහි ද වෙනස් බව ඇති, සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ පළමු සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, කල්පාරම්භ සමයෙහි උපන් බ්‍රහ්මකායික දෙවියන් සේ කයිත් වෙනස් වූ ප්‍රතිසන්ධිසංඤ්ජෙයන් සමාන වූ සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ දෙවෙනි සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, ආභස්සර දෙවියන් සේ වූ කයැ සමාන බව ඇති, ප්‍රතිසන්ධිසංඤ්ජෙයෙහි වෙනස් බව ඇති සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ තෙවෙනි සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, ශ්‍රභකාත්ස්නක දෙවියන් සේ කයැ සමාන බව ඇති, ප්‍රතිසන්ධිසංඤ්ජෙවේ ද සමාන බව ඇති සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ සිවුවැනි සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, අසංඤ්ජසත්ව දෙවියන් සේ ප්‍රතිසන්ධි සංඤ්ජෙව නැති, විදුම් නැති සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ පස්වැනි සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, හැම සැටියෙන් ම රූපසංඤ්ජවත් ඉක්මිමෙන්, ප්‍රතිසංඤ්ජවත් අකුරුදහන් විමෙන්, නානාත්වසංඤ්ජවත් නොමෙනෙහි කිරීමෙන්, ‘අභස අනන්ත යැ’යි සමාධි වඩා ආකාසානඤ්ජායතනට පැමිණි සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ සවැනි සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, හැම අයුරින් ආකාසානඤ්ජායතනය ඉක්මැ, ‘විඤ්ජන අනන්ත යැ’යි සමාධි වඩා, විඤ්ජණඤ්ජායතනයට පැමිණි සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ සත්වැනි සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, හැම අයුරින් විඤ්ජණඤ්ජායතනය ඉක්මැ, ‘කිසිත් නැතැ’යි සමාධි වඩා, ආකිඤ්ජායතනයට පැමිණි සත්ව කෙනෙක් ඇත, මේ අටවැනි සත්වාචාසය යැ.

සත්තාච්චයො සත්තා සබ්බසො ආකීඤ්ඤියතනං සමතිකකමම
නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤියතනුපගා. අයං නවමො සත්තාවාසො.

ඉමෙ නව ධම්මා පරිඤ්ඤයා.

කතමෙ නව ධම්මා පහාතබ්බා? නව තණ්හාමූලකා ධම්මා : තණ්හං
පට්ඨව පරියෙසනා, පරියෙසනං පට්ඨව ලාභො, ලාභං පට්ඨව විනිවජයො,
විනිවජයං පට්ඨව ඡදුරාභො, ඡදුරාභං පට්ඨව අපේක්ඛාසානං, අපේක්ඛා-
සානං පට්ඨව පරිඤාභො, පරිඤාභං පට්ඨව මච්ඡිරියං, මච්ඡිරියං
පට්ඨව ආරකෙබ්බා, ආරකෙබ්බකරණං පට්ඨව¹ දණ්ඩාදුනාසජාදුනාකලභ-
වීඤාභව්වාදකුචංකුචංපෙසුඤ්ඤාමුසාවාදො, අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා
සංවහන්තති. ඉමෙ නව ධම්මා පහාතබ්බා.

කතමෙ නව ධම්මා භානභාගියා? නව ආසාතවජ්ඣනී : අනස්මං
මෙ අවරීති ආසාතං බන්ධනී, අනස්මං මෙ චරතීති ආසාතං බන්ධනී,
අනස්මං මෙ චරිසසතීති ආසාතං බන්ධනී, පියසං මෙ මනාපසං අනස්මං
අවරීති -පෙ- අනස්මං චරතීති -පෙ- අනස්මං චරිසසතීති ආසාතං
බන්ධනී, අපපියසං මෙ අමනාපසං අස්මං අවරීති -පෙ- අස්මං චරතීති
-පෙ- අස්මං චරිසසතීති ආසාතං බන්ධනී. ඉමෙ නව ධම්මා භානභාගියා.

කතමෙ නව ධම්මා විසෙසභාගියා? නව ආසාතපට්ඨනියා. අනස්මං
මෙ අවරීති තං කුතෙස්ස ලබ්භාති ආසාතං පට්ඨිනෙති. අනස්මං මෙ
චරතීති තං කුතෙස්ස ලබ්භාති ආසාතං පට්ඨිනෙති. අනස්මං මෙ
චරිසසතීති, තං කුතෙස්ස ලබ්භාති ආසාතං පට්ඨිනෙති, පියසං මෙ
මනාපසං අනස්මං අවරීති -පෙ- අනස්මං චරතීති -පෙ- අනස්මං
චරිසසතීති, තං කුතෙස්ස ලබ්භාති ආසාතං පට්ඨිනෙති, අපපියසං මෙ
අමනාපසං අස්මං අවරීති -පෙ- අස්මං චරතීති -පෙ- අස්මං චරිසසතීති,
තං කුතෙස්ස ලබ්භාති ආසාතං පට්ඨිනෙති. ඉමෙ නව ධම්මා
විසෙසභාගියා,

1. ආරකෙබ්බකරණං දණ්ඩාදුනා... (මජ්ඣං)

ඇවැත්නි, හැම අයුරින් ආකිඤ්ඤාසන්නය ඉක්මනු නෙවසඤ්ඤා-
නාසඤ්ඤාසන්නයට පැමිණි සඤ්ඤා කෙනෙක් ඇත. මේ නවවැනි සඤ්ඤා
වාසය යැ.

මේ පරිඤ්ඤා (පිරිසිදු දත යුතු) ධර්ම නවය යැ.

ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම නවය කවර යැ? තෘෂ්ණාවූලක (තෘෂ්ණාව මුල් කොට
ඇති) ධර්ම නවය යැ: තෘෂ්ණාව ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන පර්යේෂණය
(විවරාදි පසය සෙවීම) වේ. පර්යේෂණය ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන (විවරාදි
පසය) ලැබීම වේ. පසය ලැබීම ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන විනිශ්චයය (විතර්-
කණය) වේ. විනිශ්චයය ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන ඡන්ද රාගය (දුර්වල වූ ද මහත්
වූ ද තෘෂ්ණා) වේ. ඡන්ද රාගය ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන අධ්‍යවසානය (මම යැ යි
බලවත් සනිටුහන) වේ. අධ්‍යවසානය ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන පරිග්‍රහය (අත්
කැරැගැන්ම) වේ. පරිග්‍රහය ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන මාත්සර්යය (මසුරුවම)
වේ. මාත්සර්යය ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන ආරක්ෂණය (ලත් දෑ රැක ගැන්ම)
වේ. ආරක්ෂාධිකරණය (රකවල් කිරීම) ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන දඬු ගැනුම්
අවි ගැනුම් කලහ හෙද විවාද ගැරහුම් කේලාම් කීම මුසවා බිණුම් ද
නොයෙක් ලාමක අකුශල ධර්මයෝ ද පවතිත්. මේ ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම
නවය යැ.

භානභාගික ධර්ම නවය කවර යැ? නව ආභාත වස්තු යැ: මට
පෙර අනර්ථ කළැ යි වෙර බඳි, මට දැන් අනර්ථ කරතැයි වෙර බඳි, මට
මතු අනර්ථ කරතැයි වෙර බඳි. මගේ ප්‍රිය මනාප තැනැත්තහුට අනර්ථ
කළැයි... දැන් අනර්ථ කරතැ යි... මතු අනර්ථ කරතැ යි වෙර බඳි.
මට අප්‍රිය වූ අමනාප වූ තැනැත්තහුට අර්ථ (වැඩ) සිදු කළැ යි.....දැන්
වැඩ සිදු කරතැ යි.....මතු වැඩ සිදු කරතැ යි වෙර බඳි. මේ භානභාගික
ධර්ම නවය යැ.

විශෙෂ භාගික ධර්ම නවය කවර යැ? ආභාත ප්‍රතිචිතය (වෙර සංසිදු
වන කරුණු) නවය යැ: මට අවැඩ කෙළේ ය යන එය කොයින් ලැබේ
ද යි (සලකා) වෙර දුරැ ලයි. දැන් මට අවැඩ කරතැ යි යන එය කොයින්
ලැබේද යි වෙර දුරැ ලයි, මතු මට අවැඩ කරතැයි යන එය කොයින්
ලැබේද යි වෙර දුරැලයි. මගේ ප්‍රිය මනාප තැනැත්තහුට අවැඩ කෙළේ ය
යන එය කොයින් ලැබේ ද යි වෙර දුරැලයි. මගේ ප්‍රිය මනාප තැනැත්ත-
හුට දැන් අවැඩ කරතැ යි.....මතු අවැඩ කරතැ යි.....මට අප්‍රිය අමනාප
තැනැත්තහුට වැඩ සිදු කෙළේ යැ යි.....මට අප්‍රිය අමනාප තැනැත්ත-
හුට දැන් වැඩ සිදු කරතැ යි.....මට අප්‍රිය අමනාප තැනැත්තහුට මතු
වැඩ සිදු කරතැ යි යන එය කොයින් ලැබේ ද යි වෙර දුරැ ලයි. මේ
විශෙෂභාගික ධර්ම නවය යැ.

කතමෙ නව ධම්මා දුපපට්චිජ්ඣා? නව නානානා: ධාතුනානානා, පට්ඨව උපපජ්ඣති එසසනානානා, එසසනානානා පට්ඨව උපපජ්ඣති වේදනානානානා. වේදනානානානා පට්ඨව උපපජ්ඣති, සඤ්ඤානානානා, සඤ්ඤානානානා පට්ඨව උපපජ්ඣති, සඛකපපනානානා, සඛකපපනානානා පට්ඨව උපපජ්ඣති ඡන්දනානානා. ඡන්දනානානානා පට්ඨව උපපජ්ඣති පරිලාභනානානා, පරිලාභනානානා පට්ඨව උපපජ්ඣති පරියෙසනානානානා, පරියෙසනානානානා පට්ඨව උපපජ්ඣති. ලාභනානානා, ලාභනානානානා පට්ඨව උපපජ්ඣති මඤ්ඤානානානා, ඉමෙ නව ධම්මා දුපපට්චිජ්ඣා.

කතමෙ නව ධම්මා උපපාදෙතඛා? නව සඤ්ඤා: අසුභසඤ්ඤා, මරණසඤ්ඤා, ආභාරෙ පටිකකුලසඤ්ඤා, සඛබලොකෙ අනභිරතිසඤ්ඤා, අනිච්චසඤ්ඤා, අනිච්ච දුක්ඛසඤ්ඤා, දුක්ඛ අනතතසඤ්ඤා, පභාණසඤ්ඤා, විරාගසඤ්ඤා. ඉමෙ නව ධම්මා උපපාදෙතපා.

කතමෙ නව ධම්මා අභිඤ්ඤායා? නව අනුපුබ්බච්චාරා : ඉධාච්චෙසා භිතඤ්ඤා විච්චොව කාමෙහි විච්චව අකුසලෙහි ධමමෙහි සවිතකං සච්චාරං විචෙකජං පිනීසුඛං පයමං. ඤානං උපසමපජ්ඣ විහරති, -පෙ- දුතියං ඤානං -පෙ- තතියං ඤානං -පෙ- චතුස්රං ඤානං උපසමපජ්ඣ විහරති. සඛබලොකෙ රූපසඤ්ඤානං සමතිකකමා පටිසසඤ්ඤානං අපථගමා නානානසඤ්ඤානං අමතසිකාරා අනන්තො ආකාසොති ආකාසානඤ්ඤායතනං උපසමපජ්ඣ විහරති, සඛබලොකෙ ආකාසානඤ්ඤායතනං සමතිකකමෙ අනන්තං විඤ්ඤාණන්ති විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං උපසමපජ්ඣ විහරති, සඛබලොකෙ විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං සමතිකකමෙ නථී කිඤ්ඤිති ආකි ඤ්ඤාඤ්ඤායතනං උපසමපජ්ඣ විහරති, සඛබලොකෙ ආකි ඤ්ඤාඤ්ඤායතනං සමතිකකමෙ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසමපජ්ඣ විහරති, සඛබලොකෙ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමතිකකමෙ සඤ්ඤාවේදිතනිරොධං උපසමපජ්ඣ විහරති. ඉමෙ නව ධම්මා අභිඤ්ඤායා.

දුෂ්ප්‍රතිවිධා (දුක සේ පිළිවිද්ද යුතු) ධර්ම නවය කවර යැ? නානාත්ත නවය යැ: (වක්ඛුර්ධාතාදි) ධාතුන් ගේ නානාත්තය නිසා (වක්ඛු ස්පර්ශාදි) ස්පර්ශනානාත්තය උපදී. (වක්ඛු: ස්පර්ශාදි) ස්පර්ශ නානාත්තය නිසා (වක්ඛු:ස්පර්ශප්‍රවේදනාදි) වේදනානානාත්තය උපදී. වේදනානානාත්තය නිසා (කාමසංඥාදි) සංඥානානාත්තය උපදී. සංඥානානාත්තය නිසා (කාමසංඛිකල්පනාදි) සංඛිකල්පනානාත්තය උපදී. සංඛිකල්පනානාත්තය නිසා (රූපයෙහි ඡන්දය, ඔබ්බෙහි ඡන්දය යන ආදී විසින්) ඡන්දනානාත්තය උපදී. ඡන්දනානාත්තය නිසා (රූපපරිදහ ඔබ්බෙපරිදහාදි) පරිදහනානාත්තය උපදී. පරිදහනානාත්තය නිසා (රූපපර්ශ්‍යෙහි ඔබ්බෙපර්ශ්‍යෙහි) පර්ශ්‍ය නානාත්තය උපදී. පර්ශ්‍යනානාත්තය නිසා (රූපප්‍රතිලාභ ඔබ්බෙ ප්‍රතිලාභාදි) ලාභනානාත්තය උපදී. ලාභනානාත්තය නිසා (රූප මඤ්ඤනා සද්ධමඤ්ඤනාදි) මඤ්ඤනාවන්ගේ නානාත්තය උපදී. මේ දුෂ්ප්‍රතිවිධා ධර්ම නවය යැ.

උත්පාදයිතව්‍ය ධර්ම නවය කවර යැ? අභ්‍රහසංඥාව, මරණසංඥාව, ආහාරය කෙරෙහි ප්‍රතිකූලසංඥාව, සියලු ලොව කෙරෙහි ආනතිරත (කලකිරුණු) සංඥාව, අනිත්‍යසංඥාව, අනිත්‍යයෙහි දු:ඛසංඥාව, දුකෙහි ආනත්මසංඥාව, ප්‍රභාණ සංඥාව විරාගසංඥාව, යන නව සංඥා යැ. මේ ඉපැදුවියැ යුතු සංඥා නවය යැ.

අභිඥය ධර්ම නවය කවර යැ? අනුසුර්වච්චාර නවය යැ: ඇවැත්ති, මෙහි මහණ තෙමේ කාමයන්ගෙන් වෙන්ව ම, අකුසල ධර්මයන්ගෙන් වෙන්ව ම විතර්ක සහිත, විචාර සහිත, විවේකයෙන් උපන්, ප්‍රීතිය හා සුඛවේදනාව ඇති, ප්‍රථම ධ්‍යානය ලැබ වෙසෙයි....ආර්ථීය ධ්‍යානය ලැබ වෙසෙයි,...තෘතීය ධ්‍යානය ලැබ වෙසෙයි,...චතුර්ථ ධ්‍යානය ලැබ වෙසෙයි.....හැම ලෙසින් රූපසංඥාවන් ඉක්මිමෙන් ප්‍රතිසසංඥාවන් පහ විමෙන්, නානාත්තසංඥාවන් මෙතෙහි නොකිරීමෙන් ‘ආකාශය අනන්තයැ’යි (සමාධි වධා) ආකාශානඤ්ඤායතනය ලබා වෙසෙයි. හැම ලෙසින් ආකාශානඤ්ඤායතනය ඉක්මැ ‘විඤ්ඤා අනන්තයැ’යි (සමාධි වධා) විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනය ලැබ වෙසෙයි. හැම ලෙසින් විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනය ඉක්මැ ‘කිසිත් නැතැ’යි ආකිඤ්ඤායතනය ලැබ වෙසෙයි. හැම ලෙසින් ආකිඤ්ඤායතනය ඉක්මැ නවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනය ලැබ වෙසෙයි. හැම ලෙසින් නවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනය ඉක්මැ සඤ්ඤාවේදධිත නිරෝධ සමාපත්තිය ලැබ වෙසෙයි. මේ අභිඥය (වෙසෙසා දත යුතු) ධර්ම නවය යැ.

කතමෙ නව ධම්මා සච්ඡිකාතඛබ්බා? නව අනුපුට්ඨනීරොධා : පඨමං ක්කානං සමාපනනසස කාමසඤ්ඤා නිරුද්ධා භොති, දුතීයං ක්කානං සමාපනනසස විතකකච්චාරා නිරුද්ධා භොතති, තතීයං ක්කානං සමාපනනසස පිති නිරුද්ධා භොති. චතුස්ථං ක්කානං සමාපනනසස අසසාසපසසාසා නිරුද්ධා භොතති, ආකාසානඤ්ඤායතනං සමාපනනසස රූපසඤ්ඤා නිරුද්ධා භොති, විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං සමාපනනසස ආකාසානඤ්ඤායතනසඤ්ඤා නිරුද්ධා භොති, ආකීඤ්ඤායතනං සමාපනනසස විඤ්ඤාණඤ්ඤායතන-සඤ්ඤා නිරුද්ධා භොති, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපනනසස ආකීඤ්ඤායතනසඤ්ඤා නිරුද්ධා භොති, සඤ්ඤාවෙදසීතනීරොධං සමාපනනසස සඤ්ඤා ව වෙදනා ව නිරුද්ධා භොතති. ඉමෙ නව ධම්මා සච්ඡිකාතඛබ්බා.

ඉති ඉමෙ නවුති ධම්මා භුතා කච්ඡා තථා අචිතථා අනඤ්ඤථා සමමා තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධා.

දස ධම්මා

11. දස ධම්මා බහුකාරා. දස ධම්මා භාවෙතඛබ්බා, දස ධම්මා පභාතඛබ්බා, දස ධම්මා භානාභාගියා, දස ධම්මා විසෙසභාගියා, දස ධම්මා දුපච්චි-ච්ඡිකා. දස ධම්මා උපසාදෙතඛබ්බා. දස ධම්මා අභිඤ්ඤායසා. දස ධම්මා සච්ඡිකාතඛබ්බා.

කතමෙ දස ධම්මා බහුකාරා? දස නාථකරණා ධම්මා : ඉධාචුසො භික්ඛු සීලවා භොති පාතීමොකඛසංචරසංචුතො විහරති ආචාරගොචර-සමපනෙනා අනුමනෙනසු වජෙජසු භයදසසාවි, සමාදය සිකඛති සිකඛාපදෙසු. යං ආචුසො භික්ඛු සීලවා භොති පාතීමොකඛසංචරසංචුතො විහරති ආචාරගොචරසමපනෙනා අනුමනෙනසු වජෙජසු භයදසසාවී සමාදය සිකඛති සිකඛාපදෙසු, අයමපි ධම්මො නාථකරණො.

සුනා ව පරං ආචුසො භික්ඛු බහුසසුතො භොති සුතධරො සුතසනතීවයො, යෙ තෙ ධම්මා ආදීකලයාණා මජෙකි කලයාණා පරියොසානකලයාණා සාදා සබ්බඤ්ජනා කෙවලපරිපුණණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදනති, තථාරූපා'සස ධම්මා බහුසසුතා භොතති ධතා වචසා පරිචිතා මනසානු-පෙකඛිතා දිට්ඨියා සුපච්චිද්ධා, යමිචාචුසො භික්ඛු බහුසසුතො භොති සුතධරො සුතසනතීවයො යෙ තෙ ධම්මා ආදීකලයාණා මජෙකි කලයාණා පරියොසානකලයාණා සාදා සබ්බඤ්ජනා කෙවලපරිපුණණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදනති තථා රූපා'සස ධම්මා බහුසසුතා භොතති ධතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙකඛිතා දිට්ඨියා සුපච්චිද්ධා, අයමපි ධම්මො නාථකරණො.

සාක්ෂාත්කර්තෘ ධර්ම නවය කවර යැ? අනුපූර්ව නිරෝධ නවය යැ: පුරුම ධ්‍යානයට සමවන්තනු ගේ කාමසංඥව නිරුද්ධ වෙයි, චිතිය ධ්‍යානයට සමවන්තනුගේ විතර්ක විචාරයෝ නිරුද්ධ වෙත්. තෘතීය ධ්‍යානයට සමවන්තනුගේ ප්‍රීතිය නිරුද්ධ වෙයි. චතුර්ථ ධ්‍යානයට සමවන්තනු ගේ ආශ්වාසපුශ්වාසයෝ නිරුද්ධ වෙත්. ආකාසානඝ්‍රායතනයට සමවන්තනු ගේ රූපසංඥව නිරුද්ධ වෙයි. විඤ්ඤාණඝ්‍රායතනයට සමවන්තනු ගේ ආකාසානඝ්‍රායතනයසඤ්ඤව නිරුද්ධ වේ. ආකිඤ්ඤාණඝ්‍රායතනයට සමවන්තනු ගේ විඤ්ඤාණඝ්‍රායතනයසඤ්ඤව නිරුද්ධ වේ. භාවසඤ්ඤාණාසඤ්ඤාණඝ්‍රායතනයට සමවන්තනුගේ ආකිඤ්ඤාණඝ්‍රායතනයසඤ්ඤව නිරුද්ධ වේ. සඤ්ඤාවේදයිතනිරෝධයට සමවන්තනු ගේ සංඥත් වේදනාත් නිරුද්ධ වෙත්. මේ සාක්ෂාත් කටයුතු ධර්ම නවය යැ.

මෙසේ භූත වූ තථ්‍ය වූ තථ්‍ය වූ අවිතථ්‍ය වූ අනන්‍යතථ්‍ය වූ මේ අනුවෙක් ධර්මයෝ තථ්‍යගතයන් වහන්සේ විසින් මනා කොට විශිෂ්ට නුවණින් දනගන්තා ලදුහ.

දශකය

11. බහුපකාර ධර්ම දසයෙක, භාවයිතව්‍ය ධර්ම දසයෙක, පරිඥෙය ධර්ම දසයෙක, ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම දසයෙක, භානභාගික ධර්ම දසයෙක, විශෙෂභාගික ධර්ම දසයෙක, දුෂ්ප්‍රතිවිධ්‍ය ධර්ම දසයෙක, උත්පාදයිතව්‍ය ධර්ම දසයෙක, අභිඥෙය ධර්ම දසයෙක, සාක්ෂාත්කර්තව්‍ය ධර්ම දසයෙක.

බහුපකාර ධර්ම දසය කවරයැ? දශ නාථකරණ ධර්මයෝ යැ: ඇවැත්ති මෙහි මහණ තෙමේ සිල්වත් වෙයි, ප්‍රාතිමොක්ෂසංවර ශීලයෙන් හැවුරුණේ ආචාරගොචර සම්පන්න වැ ස්වල්පමාත්‍ර වරදෙහි ද බිය දක්නා සුලු වැ වෙසෙයි. සිකපද සමාදන් කොට ගෙන හික්මෙයි. ඇවැත්ති, මහණ තෙමේ සිල්වත් වෙයි, ප්‍රාතිමොක්ෂසංවරයෙන් හැවුරුණේ ආචාර ගොචර-දෙකින් යුතු වැ අල්පමාත්‍ර දෙෂයන්හි ද බිය දක්නා සුලු වැ වෙසෙයි, සික පද සමාදන් කොට ගෙන හික්මෙයි. යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය ද නාථ-කරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති, මහණ තෙම බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇත්තේ වෙයි. ඇසු දහම් සිතූ දරන්නේ වෙයි, ඇසු දහම් සිතින් රැස් කොට ගන්නේ වෙයි. ආදියෙහි යහපත් වූ මැද යහපත් වූ අවසනා යහපත් වූ, අර්ථ සහිත වූ ව්‍යඤ්ජන සහිත වූ යම් ධර්ම කෙනෙක් හැම ලෙසින් පිරිපුන් වූ පිරිසිදු බඹසර ප්‍රකාශ කෙරෙත් ද එසේ වූ ධර්මයෝ ඔහු විසින් බෙහෙවින් අසන ලද්දහු වචනයෙන් දරන ලද්දහු වචනයෙන් පුරුදු කරන ලද්දහු සිතින් පුනපුනා විමසන ලද්දහු දෘෂ්ටියෙන් මොනො-වට පිළිවිදුනා ලද්දහු වෙත්. ඇවැත්ති මහණ තෙමේ බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇත්තේ වෙයි ... දෘෂ්ටියෙන් පිළිවිදුනා ලද්දහු වෙත් යන මෙය ද නාථකරණ ධර්මයෙක.

සුන ව පරං ආචුසො භික්ඛු කල්‍යාණමිනො හොති කල්‍යාණ-
සභායො කල්‍යාණසමපට්ඨෙතා. යමපාචුසො භික්ඛු -පෙ- කල්‍යාණ-
සමපට්ඨෙතා, අයමපි ධම්මො නාථකරණො.

සුන ව පරං ආචුසො භික්ඛු සුවචො හොති සොචට්ඨසකරණෙහි
ධම්මෙහි සමනතාගතො ඛමො පදකඛිණග්ගාහි අනුසාසනිං, යමපාචුසො
භික්ඛු -පෙ- අනුසාසනිං, අයමපි ධම්මො නාථකරණො.

සුන ව පරං ආචුසො භික්ඛු යානි තානි සමුභමචාරිනං උච්චාවචානි
කිංකරණියානි, තඤ්ඤෙකො හොති අනලසො තත්‍රුපායාය විමංසාය
සමනතාගතො අලං කාතුං අලං සංවිධාතුං. යමපාචුසො භික්ඛු -පෙ-
අලං සංවිධාතුං, අයමපි ධම්මො නාථකරණො.

සුන ව පරං ආචුසො භික්ඛු ධම්මකාමො හොති පියසමුද්දහාරො,
අභිධම්මෙ අභිචිතයෙ උළාරපාමුජෙජා. යමපාචුසො භික්ඛු ධම්මකාමො
රහාති -පෙ- පියසමුද්දහාරො අභිධම්මෙ අභිචිතයෙ උළාරපාමොජෙජා. අයමපි
ධම්මො නාථකරණො.

සුන ව පරං ආචුසො භික්ඛු සනතුට්ඨො හොති ඉතරිතරෙහි චීවර-
පිණ්ඩපාතසෙනාසනාගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරිකඛාරෙහි. යමපාචුසො
භික්ඛු සනතුට්ඨො හොති ඉතරිතරෙහි චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසන-
ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරිකඛාරෙහි, අයමපි ධම්මො නාථකරණො.

සුන ව පරං ආචුසො භික්ඛු ආරභ්විට්ඨියො චිහරති, අකුසලානං
ධම්මානං පභානාය කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදය ථාමවා දුද්දහපරකක-
මො, අනිකඛිතතඬුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු. යමපාචුසො භික්ඛු -පෙ- අයමපි
ධම්මො නාථකරණො.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති, මහණ තෙමෙ කලණ මිතුරන් ඇත්තේ, කලණ යහළුවන් ඇත්තේ කලණමිතුරන්ට නැවුණේ වෙයි. ඇවැත්ති, 'මහණ තෙමෙ කලණ මිතුරන් ඇත්තේ කලණ යහළුවන් ඇත්තේ කලණමිතුරන්ට ම නැවුණේ වේ' යන යමෙක් ඇද්ද මේ ද නාටකරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති, මහණ තෙමෙ සුවච වෙයි, සුවච බව කරන දහමුත් ගෙන් යුක්ත වූයේ ඉවසනුයේ කරන අනුශාසනය ආදරයෙන් පිළිගන්නේ වෙයි. ඇවැත්ති, 'මහණ තෙමෙ සුවච වෙයි ... අනුශාසනය ආදරයෙන් පිළිගන්නේ වේ' යන යමෙක් ඇද්ද මේ ද නාටකරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති, 'කුම කෙරෙම ද?'යි අසා කළ යුතු වූ සබරම්සරුවන් ගේ යම් කුණු මහත් කටයුතු කෙනෙක් ඇද්ද මහණ තෙමේ එහි දක්ෂ ද අනලය ද එයට උපායමාර්ග වූ නුවණින් සමන්විත ද, එය කරනුයෙහි සමර්ථ ද එය පිළිබඳ විචාරණයෙහි සමර්ථ ද වෙයි. ඇවැත්ති, ... සබරම් සරුවන් ගේ යම් කුණු - මහත් කටයුතු කෙනෙක් ඇද්ද, ... එය පිළිබඳ විචාරණයෙහි සමර්ථ ද වේ යන යමෙක් ඇද්ද, මේ නාටකරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති, මහණ තෙමේ ධර්මය කැමැත්තේ වෙයි. ප්‍රිය සමුදාහාර ඇත්තේ වෙයි. අභිධර්මයෙහි අභිවිනයයෙහි බහුල ප්‍රමොදය ඇත්තේ වෙයි. ඇවැත්ති, 'මහණ තෙමේ ධර්මය කැමැත්තේ වෙයි ... අභිධර්මයෙහි අභිවිනයයෙහි බහුල ප්‍රමොදය ඇත්තේ වෙයි' යන යමෙක් ඇද්ද මේ ද නාටකරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති, මහණ තෙමේ ඉතරෙතර විචර පිණ්ඩපාත ගයනාසන භ්ලානප්‍රත්‍යාය භෛෂජ්‍යා පරිෂ්කාරයන් ගෙන් සතුටු වෙයි. ඇවැත්ති, 'මහණ තෙමේ ඉතරෙතර විචර පිණ්ඩපාත ගයනාසන භ්ලාන ප්‍රත්‍යාය පිණ්ඩපාත ගයනාසන භ්ලාන ප්‍රත්‍යාය භෛෂජ්‍යා පරිෂ්කාරයන්ගෙන් සතුටු වේ' යන යමෙක් ඇද්ද, මේ ද නාටකරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති, මහණ තෙමේ අකුසල්දහමුත් පහ කරනුවට කුසල් දහමුත් පිළිලබනුවට ආරබ්ධ වීර්ය ඇත්තේ, බල ඇත්තේ, දඩි වැර ඇත්තේ, කුසල් දහම ලබනුවට බහා නො තැබූ වීර්ය ඇත්තේ වෙසෙයි. ඇවැත්ති, 'මහණ තෙමේ... ආරබ්ධ වීර්ය ඇත්තේ... කුසල් දහම ලබනුවට බහා නො තැබූ වීර්ය ඇත්තේ වෙසෙයි' යන යමෙක් ඇද්ද, මේ ද නාටකරණ ධර්මයෙක.

සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු සතිමා හොති පරමෙන සතිනෙපකෙකන සමන්තාගතො විරකකමි විරහාසිතමි සරිතා අනුසසරිතා. යමපාවුසො භික්ඛු සතිමා හොති පරමෙන සතිනෙපකෙකන සමන්තාගතො විරකකමි විරහාසිතමි සරිතා අනුසසරිතා, අයමි ධම්මො නාථකරණො.

සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු පඤ්ඤවා හොති උදයථගාමිනියා පඤ්ඤය සමන්තාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සමමා දුක්ඛකුසලාමිනියා. යමපාවුසො භික්ඛු පඤ්ඤවා හොති උදයථගාමිනියා පඤ්ඤය සමන්තාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සමමා දුක්ඛකුසලාමිනියා, අයමි ධම්මො නාථකරණො.

ඉමෙ දස ධම්මා බහුකාරා.

කත මෙ දස ධම්මා භාවෙතබ්බා? දස කසිණායතනානි: පඨවි-කසිණමෙකො සඤ්ජානාති උද්ධං අධො තිරියං අද්දයං අපමාණං, ආපොකසිණමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ- තෙජොකසිණමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ- වායොකසිණමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ- නීලකසිණමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ- පීතකසිණමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ- ලොහිතකසිණමෙකො සඤ්ජානාති පෙ- ඔද්දකසිණමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ- ආකාසකසිණමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ- විඤ්ඤණකසිණමෙකො සඤ්ජානාති උද්ධං අධො තිරියං අද්දයං අපමාණං ඉමෙ දස ධම්මා භාවෙතබ්බා.

කතමෙ දස ධම්මා පරිඤ්ඤායා? දසායතනානි: වක්ඛායතනං, රූපායතනං, සොතායතනං, සද්දායතනං, ඝානායතනං, ගන්ධායතනං, ජීවහායතනං, රසායතනං, කායායතනං, ඵොට්ඨබ්බායතනං.

ඉමෙ දස ධම්මා පරිඤ්ඤායා.

කතමෙ දස ධම්මා පහාතබ්බා? දස මිච්ඡකා: මිච්ඡාදිට්ඨි, මිච්ඡා-සකුප්පො, මිච්ඡාවාචා, මිච්ඡාකමමනො, මිච්ඡාආච්චො, මිච්ඡා-වායාමො, මිච්ඡාසති, මිච්ඡාසමාධි, මිච්ඡාඤ්ඤාණං, මිච්ඡාවිමුක්ඛි. ඉමෙ දස ධම්මා පහාතබ්බා.

කතමෙ දස ධම්මා භානහාගියා? දස අකුසලකමපථා: පාණාති-පාතො, අදික්කාදනං, කාමෙසු මිච්ඡාවාරො, චුසාවාදෙ, පිසුණා වාචා, ඵරුසා වාචා, සමඵප්පලාපො, අභිජ්ඣා, බ්‍යාපාදෙ, මිච්ඡාදිට්ඨි. ඉමෙ දස ධම්මා භානහාගියා.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්නි, මහණ තෙමෙ බොහෝ කලකට පෙර කළ දැ ද, බොහෝ කලකට පෙර කී දැ ද, සිහි කරනුයේ, පුනපුනා සිහි කරනුයේ උතුම් ම සිහියෙන් ද සථානෝචිත ප්‍රඥයෙන් ද සමන්විත වූයේ, ස්මාතිමත් වෙයි. ඇවැත්නි, 'මහණ තෙමෙ සිහි කරනුයේ පුන පුනා සිහි කරනුයේ ස්මාතිමත් වෙයි' යන යමෙක් ඇද්ද, මේ ද නාටකරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්නි, මහණ තෙමෙ ඉපැද්ම ද නැස්ම ද පිරිසිදිනු සමත් වූ, ලොභ ස්කකාදීන් විදලනුයෙහි සමත් වූ, මොනොවට දුක් වැනැස්මට යන, පිරිසිදු ප්‍රඥයෙන් සමන්විත වූයේ ප්‍රඥවත් වෙයි. ඇවැත්නි, 'මහණ තෙමෙ ඉපැද්මත් වැනැස්මත් පිරිසිදිනු සමත් වූ, ලොභ ස්කකාදීන් විදලනුයෙහි සමත් වූ, මොනොවට දුක් වැනැස්මට යන පිරිසිදු ප්‍රඥයෙන් සමන්විත වූයේ ප්‍රඥවත් වේ' යන යමෙක් ඇද්ද, මේ ද නාටකරණ ධර්මයෙක.

මේ බහුපකාර ධර්ම දශය යැ.

භාවයිතව්‍ය ධර්ම දශය කවර යැ? කසිණායතන දශය යැ: එකෙක් උඩ යට සරසැ දෙකක් නොවූ (එකක් ම වූ) පඨවී කසිණය හඳුනයි. එකෙක්... ආපොකසිණය හඳුනයි, එකෙක්... තෙජොකසිණය හඳුනයි, එකෙක්... වායොකසිණය හඳුනයි, එකෙක්... නීලකසිණය හඳුනයි, එකෙක්... පිතකසිණය හඳුනයි. එකෙක්... ලොභිතකසිණය හඳුනයි, එකෙක්... ඔදනකසිණය හඳුනයි, එකෙක්... ආකාසකසිණය හඳුනයි, එකෙක් උඩ යටු සර සැ දෙකක් නොවූ (එකක් ම වූ) අප්‍රමාණ වූ විඤ්ඤාණකසිණය හඳුනයි. මේ භාවයිතව්‍ය ධර්ම දශය යැ.

පරිඤෙය ධර්ම දශය කවර යැ? චක්ෂුරායතනය රූපායතනය ශ්‍රොත්‍රායතනය ශබ්දායතනය ස්පර්ශායතනය ගන්ධායතනය ජීව්වායතනය රසායතනය කාශායතනය ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යායතනය යන ආයතන දශය යැ.

මේ පරිඤෙය ධර්ම දශය යැ.

ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම දශය කවර යැ? මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය මිථ්‍යාසඛිකල්පය මිථ්‍යා-වචනය මිථ්‍යාකර්මාන්තය මිථ්‍යා ආජීවය මිථ්‍යාව්‍යායාමය මිථ්‍යාස්මාතිය මිථ්‍යාසමාධිය මිථ්‍යාඥනය මිථ්‍යාවිමුක්තිය යන මිථ්‍යාඤායෝ යැ. මේ ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම දශය යැ.

භානාහික ධර්ම දශය කවර යැ? ප්‍රාණාතිපාතය අදන්තාදනය කාම-මිථ්‍යාවාරය මාෂාවාදය පිසුණුවචනය පරුෂවචනය සම්ඵප්‍රලාපය අභිධ්‍යාව ව්‍යාපාදය මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය යන අකුශල කර්මපථ දශය යැ. මේ භානාහික ධර්ම දශය යැ.

කතමෙ දස ධම්මා විසෙසභාගීයා? දසකුසලකම්මපථා : පාණානි-
පානා වෙරමණී, අදිනනාදනා වෙරමණී, කාමෙසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණී,
මුසාවාද වෙරමණී, පිසුණාය වාචාය වෙරමණී, ඵරුසාය වාචාය
වෙරමණී, සමඵපප්පා වෙරමණී, අනභිජ්ඣා, අධ්‍යාපාදෙ, සමොද්ධි.
ඉමෙ දස ධම්මා විසෙසභාගීයා.

කතමෙ දස ධම්මා දුප්ඵච්ඡිකා? දස අරියවාසා : ඉධාචුසො භික්ඛු
පඤ්චග්ගච්ඡහීතො හොති ජලඛගසමන්නාගතො ඵකාරකෙඛා චතුරා-
පසෙසනො පනුන්තපමෙවකසමෙවා සමවයසට්ඨසනො අනාවලි-
සඛකපෙසා පසඤ්ඤායසඛාරො සුච්චිකාවිනෙතා සුච්චිකාපඤ්ඤා.

කථංඤ්ඤා ආචුසො භික්ඛු පඤ්චග්ගච්ඡහීතො හොති: ඉධාචුසො
භික්ඛුතො කාමච්ඡන්දො පහීතො හොති, ධ්‍යාපාදෙ පහීතො හොති.
චිතමිඤ්ඤා පහීතො හොති, උඤ්චචකුක්ඛචං පහීතො හොති, විචිකිච්ඡා
පහීතො හොති. ඵචං ඛො ආචුසො භික්ඛු පඤ්චග්ගච්ඡහීතො හොති,

කථංඤ්ඤා ආචුසො භික්ඛු ජලඛගසමන්නාගතො හොති: ඉධාචුසො
භික්ඛු චක්ඛුතා රූපං දිස්වා නෙව සුමනො හොති න දුම්මනො,
උපෙකකො ච විහරති සතො සමපචානො, සොනෙන සඤ්ඤා සුඤ්ඤා
-පෙ- සානෙන ගන්ධං සාධිතො -පෙ- කායෙන ඵොට්ඨධං ඵුසිඤ්ඤා
-පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය නෙව සුමනො හොති න දුම්මනො,
උපෙකකො ච විහරති සතො සමපචානො. ඵචං ඛො ආචුසො භික්ඛු
ජලඛගසමන්නාගතො හොති.

කථංඤ්ඤා ආචුසො භික්ඛු ඵකාරකෙඛා හොති: ඉධාචුසො භික්ඛු
සතාරකෙඛන වෙනසා සමන්නාගතො හොති. ඵචං ඛො ආචුසො
භික්ඛු ඵකාරකෙඛා හොති.

කථංඤ්ඤා ආචුසො භික්ඛු චතුරාපසෙසනො හොති: ඉධාචුසො භික්ඛු
සඛ්ඛායෙකං පටිසෙවති, සඛ්ඛායෙකං අධිවාසෙති, සඛ්ඛායෙකං
පරිවජෙජ්ඣති, සඛ්ඛායෙකං විනොදෙති. ඵචං ඛො ආචුසො භික්ඛු
චතුරාපසෙසනො හොති.

විශේෂභාගික ධර්ම දශය කවර යැ? ප්‍රාණවධයෙන් වැළැක්ම, අදත්තා-
ද්‍රායෙන් වැළැක්ම, කාමමිථ්‍යාවාරයෙන් වැළැක්ම, බොරුකීමෙන්
වැළැක්ම, කේලාම කීමෙන් වැළැක්ම, පරොස් බසින් වැළැක්ම, සම්ඵ-
ප්‍රලාපයෙන් වැළැක්ම, අනභිධ්‍යාව, අව්‍යාපාදය, සමාග්දෘෂ්ටිය යන
කුශල කර්මපථ දශය යැ. මේ විශේෂභාගික ධර්ම දශය යැ.

දුෂ්ප්‍රතිවිධ්‍යා ධර්ම දශය කවර යැ? ආර්යවාස දශය යැ: ඇවැත්නි, මෙහි
මහණ තෙමේ අභිග පසෙකින් වියුක්ත වූයේ, අභිග සයෙකින් යුක්ත
වූයේ, එක් ම ආරක්ෂාවක් ඇත්තේ, අපග්‍රයණ සතරක් ඇත්තේ, මොනොවට
බැහැරු කරන ලද ප්‍රත්‍යක්‍රම සත්‍ය ඇත්තේ, නො අඩු කොට මොනොවට
දුරු කරන ලද එෂණ ඇත්තේ, නොකැලැඹුණු කල්පනා ඇත්තේ, සංසිදුණු
කායසංස්කාර ඇත්තේ, මොනොවට මිදුණු සිතැත්තේ, මොනොවට මිදුණු
ප්‍රඥ ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් අභිග පසෙකින් වියුක්ත වේ ද
යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණහුගේ කාමච්ඡන්දය ප්‍රභීණ වෙයි, ව්‍යාපාදය
ප්‍රභීණ වෙයි, ඵ්‍රිතමිද්ධය ප්‍රභීණ වෙයි, උද්ධච්චකුක්කුච්චය ප්‍රභීණ වෙයි,
විවිකිච්චාව ප්‍රභීණ වෙයි. ඇවැත්නි, මෙසේ ම මහණ තෙමේ අභිග
පසෙකින් වියුක්ත වෙයි.

ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් අභිග සයෙකින් යුක්ත වේ ද
යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ ඇසින් රූපයක් දක නො ම සතුටු ද
වෙයි, නො ම නොසතුටු ද වෙයි. සිහි ඇත්තේ නුවණින් දත්තේ
උපෙක්ෂක වැ වෙසෙයි. කනිත් හඬක් අසා ... නැහැයෙන් ගඳක් අසා ...
දිවින් රසක් විඳ, ... කයින් හැපෙන දෑයක් පැහැයෑ ... මනසින් දහම්
අරමුණක් සිතා නො ම සතුටු ද වෙයි, නො ම නොසතුටු ද වෙයි. සිහි
ඇත්තේ, නුවණින් දත්තේ, උපෙක්ෂක ද වැ වෙසෙයි. ඇවැත්නි,
මෙසේ ම මහණ අභිග සයෙකින් යුක්ත වෙයි.

ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් එක ම ආරක්ෂාවක් ඇත්තේ
වේ ද යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ සිහිය ම ආරක්ෂාව කොටැති
සිහින් යුක්ත වෙයි. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ මෙසේ ම එක් ආරක්ෂාවක්
ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්නි, කෙසේ නම් මහණ තෙමේ අපග්‍රයණ සතරක් ඇත්තේ වේ ද
යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ නුවණින් සලකා එකක් සෙව්යි,
නුවණින් බලා එකක් ඉවසයි, නුවණින් බලා එකක් පහ කෙරෙයි, නුවණින්
බලා එකක් ඉවත් කරයි. ඇවැත්නි, මෙසේ ම මහණ තෙමේ අපග්‍රයණ
සතරක් ඇත්තේ වෙයි.

කථංඤ්ඤා ආවුසො භික්ඛු පනුනතපච්චෙවකසච්චො හොති: ඉධාවුසො භික්ඛුනො යානි හි පුච්චසමඤ්ඤාභමඤ්ඤානං පුච්චපච්චෙවකසච්චොති සබ්බානි තාහි නුනතානි හොතති පනුනතානි වතනානි වනතානි මුත්තානි පභි- නානි පටිපසසද්ධානි, එවං ඛො ආවුසො භික්ඛු පනුනතපච්චෙවක- සච්චො හොති.

කථංඤ්ඤා ආවුසො භික්ඛු සමවයසච්චෙවකසච්චො හොති; ඉධාවුසො භික්ඛුනො කාමෙසනා පභිනා හොති, භවෙසනා පභිනා හොති, බ්‍රහ්මචරියෙසනා පටිපසසද්ධා හොති. එවං ඛො ආවුසො භික්ඛු සමවයසච්චෙවකසච්චො හොති.

කථංඤ්ඤාවුසො භික්ඛු අනාවලසච්චෙවකසච්චො හොති: ඉධාවුසො භික්ඛුනො කාමසච්චෙවකසච්චො පභිනො හොති, බ්‍යාපාදසච්චෙවකසච්චො පභිනො හොති, විභිංසාසච්චෙවකසච්චො පභිනො හොති එවං ඛො ආවුසො භික්ඛු අනාවලසච්චෙවකසච්චො හොති.

කථංඤ්ඤා ආවුසො භික්ඛු පසසද්ධකායසච්චෙවකසච්චො හොති: ඉධාවුසො භික්ඛු සුඛසස ව පහානා දුක්ඛසස ව පහානා පුඛෙව සොමනසසදෙමන- සසානං අඤ්ඤාමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙකඛාසනිපාරිසුද්ධං වතුඤ්ඤං කුමානං උපසමපජ්ජ වීභරති. එවං ඛො ආවුසො භික්ඛු පසසද්ධකායසච්චෙවකසච්චො හොති.

කථංඤ්ඤාවුසො භික්ඛු සුච්චිත්තචිත්තො හොති: ඉධාවුසො භික්ඛුනො රාගාවිත්තං විමුත්තං හොති, දෙසාවිත්තං විමුත්තං හොති, මොහාවිත්තං විමුත්තං හොති. එවං ඛො ආවුසො භික්ඛු සුච්චිත්ත- චිත්තො හොති.

කථංඤ්ඤාවුසො භික්ඛු සුච්චිත්තපඤ්ඤා හොති: ඉධාවුසො භික්ඛු රාගො මෙ පභිනො උච්ඡන්තමුලො තාලාවඤ්ඤාකතො අනභාවං කතො ආයතිං අනුපපාදධම්මො'ති පජානාති, දෙසො -පෙ- මොහො -පෙ- පජානාති, එවං ඛො ආවුසො භික්ඛු සුච්චිත්තපඤ්ඤා හොති.

ඉමෙ දස ධම්මො දුපට්ඨිජ්ඣා.

ඇවැත්නි, කෙසේ නම් මහණ තෙමේ මොනොවට බැහැර කරන ලද ප්‍රත්‍යක්‍ය සත්‍ය ඇත්තේ වේ ද යත්: ඇවැත්නි, බොහෝ මහණ බමුණන් ගේ යම් බොහෝ ප්‍රත්‍යක්‍ය සත්‍ය කෙනෙක් වෙත් ද, මෙහි මහණහු වීසින් ඔහු හැම බැහැර කරන ලද්දහු, දුරු කරන ලද්දහු, හැර දමන ලද්දහු, පහ කරන ලද්දහු, මුදන ලද්දහු, එ හෙයින් ම ප්‍රභීණ වූවාහු, සංසිදුණාහු වෙත්. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ මෙසේ ම බැහැර කරන ලද ප්‍රත්‍යක්‍ය සත්‍ය ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් නො අඩු කොට, මොනොවට දුරු කරන ලද එෂණා ඇත්තේ වේ ද යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණහු ගේ කාම එෂණාව ප්‍රභීණ වෙයි, හව එෂණාව ප්‍රභීණ වෙයි, බ්‍රහ්මචර්යා එෂණාව සංසිදුණේ වෙයි. ඇවැත්නි, මෙසේ ම මහණ තෙමේ මොනොවට නො අඩු කොට දුරු කරන ලද එෂණා ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් නො කැලැඹුණු කල්පනා ඇත්තේ වේ ද යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණහුගේ කාම සංකල්පය ප්‍රභීණ වෙයි, ව්‍යාපාද සංකල්පය ප්‍රභීණ වෙයි, වීභිංසා සංකල්පය ප්‍රභීණ වෙයි. ඇවැත්නි, මෙසේ ම මහණ තෙමේ නො කැලැඹුණු සංකල්ප ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් සංසිදුණු සංස්කාර ඇත්තේ වේ ද යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ සුඛවෙදනාවගේ ද ප්‍රභාණයෙන් දු:ඛවෙදනාවගේ ද ප්‍රභාණයෙන් පළමු කොට ම සොම්නස් දෙමිනස් වෙදනාවන් දුරු වීමෙන් දුක් ද නොවූ සුව ද නොවූ, උපෙක්ෂාවගේ ද ස්මාතියගේ ද පිරිසිදු බව ඇති සතරවන ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි. ඇවැත්නි, මෙසේ ම මහණ තෙමේ සංසිදුණු කායසංස්කාර ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් මොනොවට මිදුණු සිතැත්තේ වේ ද යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණහුගේ සිත රාගය කෙරෙන් මිදුණේ වෙයි, දෝෂය කෙරෙන් මිදුණේ වෙයි, මොහය කෙරෙන් මිදුණේ වෙයි. ඇවැත්නි, මෙසේ ම මහණ තෙමේ මොනොවට මිදුණු සිතැත්තේ වෙයි.

ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් මොනොවට මිදුණු ප්‍රඥව ඇත්තේ වේ ද යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ 'මාගේ රාගය ප්‍රභීණ ය සිද දමන ලද මුල් ඇත්තේ ය, උදුරන ලද තල් රුකක් මෙන් කරන ලද්දේ යැ නැවැත නොහටගන්නා බවට පැමිණියේ ය, යලි නො උපදනා සභාවය ඇත්තේ වේ යැ' යි දනී. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ මෙසේ ම මොනොවට මිදුණු ප්‍රඥ ඇත්තේ වෙයි.

මේ දුෂ්ප්‍රතිවිධ්‍ය ධර්ම දගය යැ.

කතමෙ දස ධම්මා උපපාදෙතඛබ්බා? දස සඤ්ඤා: අසුභසඤ්ඤා, මරණ සඤ්ඤා, ආභාරෙ පටිකකුලසඤ්ඤා, සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤා, අනිච්ච- සඤ්ඤා, අනිච්ච දුක්ඛසඤ්ඤා, දුක්ඛ අනන්තසඤ්ඤා, පභ්‍යානසඤ්ඤා, වීරාගසඤ්ඤා නිරොධසඤ්ඤා. ඉමෙ දස ධම්මා උපපාදෙතඛබ්බා.

කතමෙ දස ධම්මා අභිගඤ්ඤායා? දස නිජ්ජරවස්ථුනි: සමමාදිට්ඨිසස මිච්ඡාදිට්ඨි නිජ්ජිණ්ණාහොති යෙ ව මිච්ඡාදිට්ඨිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සමභවන්ති. තෙ වසස නිජ්ජිණ්ණා හොන්ති. සමමාදිට්ඨි- පච්චයා ව අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනා පාරිදුරිං ගව්ඡන්ති.

සමමාසඛිකපපසස මිච්ඡාසඛිකපපො නිජ්ජිණ්ණා හොති, යෙ ව මිච්ඡාසඛිකපපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සමභවන්ති, තෙ වසස නිජ්ජිණ්ණා හොන්ති, සමමාසඛිකපපච්චයා ව අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිදුරිං ගව්ඡන්ති.

සමමාවාචසස මිච්ඡාවාචා නිජ්ජිණ්ණා හොති, යෙ ව මිච්ඡාවාචපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සමභවන්ති, තෙ වසස නිජ්ජිණ්ණා හොන්ති, සමමාවාචපච්චයා ව අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනා පාරිදුරිං ගව්ඡන්ති.

සමමාකමමන්තසස මිච්ඡාකමමන්තො නිජ්ජිණ්ණා හොති, යෙ ව මිච්ඡාකමමන්තපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සමභවන්ති, තෙ වසස නිජ්ජිණ්ණා හොන්ති, සමමාකමමන්තපච්චයා ව අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනා පාරිදුරිං ගව්ඡන්ති.

සමමාආදීවසස මිච්ඡාආදීවො නිජ්ජිණ්ණා හොති, යෙ ව මිච්ඡා- ආදීවපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සමභවන්ති, තෙ වසස නිජ්ජිණ්ණා හොන්ති, සමමාආදීවපච්චයා ව අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනා පාරිදුරිං ගව්ඡන්ති.

උත්පාදයිතවා ධර්ම දශය කවර යැ? අග්‍රහසංඥව, මරණසංඥව, ආභාරයෙහි ප්‍රතිකුලසංඥව, සියලු ලොවෙහි අනභිරත සංඥව, අනිත්‍ය-සංඥව, අනිත්‍යයෙහි දුඛසංඥව, දුකෙහි අනාත්ම සංඥව, ප්‍රාභාණසංඥව, විරාගසංඥව, නිරොධසංඥව යන දශ සංඥවෝ යැ. මේ උත්පාදයිතවා දශ ධර්මයෝ යැ.

අභිඤ්ජය ධර්ම දශය කවර යැ? දශ නිර්ජර වස්තූහු (අකුසල් දිරා යෑමට කරුණු වන දෑ) ය. සමාග්දාෂ්ටිකයා ගේ (සන්තානයෙහි) මිථ්‍යා-දාෂ්ටික දිරාපත් වෙයි, මිථ්‍යාදාෂ්ටිප්‍රත්‍යයයෙන් යම් නොඑක් ලාමක අකුශල ධර්මයෝ උපදනාහු ද ඔහුගේ සන්තානයෙහි ඒ අකුසල්හු ද දිරාපත් වෙත්. සමාග්දාෂ්ටි ප්‍රත්‍යයයෙන් ද නොයෙක් කුශල ධර්මයෝ භාවනායෙන් පරිපූර්ණත්වයට යෙත්.

සමාක්සඛිකල්පනා ඇත්තහු ගේ (සන්තානයෙහි) මිථ්‍යාසඛිකල්පය දිරා ගියේ වෙයි. මිථ්‍යාසඛිකල්පප්‍රත්‍යයෙන් යම් නොයෙක් ලාමක අකුශල ධර්මයෝ උපදනාහු ද, ඔහුගේ (සන්තානයෙහි) ඒ අකුසල්හු ද දිරාගියාහු වෙත්. සමාක්සඛිකල්පප්‍රත්‍යයයෙන් ද නොයෙක් කුශල ධර්ම-යෝ භාවනායෙන් පරිපූර්ණත්වයට යෙත්.

සමාග්වචන ඇත්තහු ගේ (සන්තානයෙහි) මිථ්‍යාවචනය දිරා ගියේ වෙයි. මිථ්‍යාවචන ප්‍රත්‍යයයෙන් යම් නොයෙක් ලාමක අකුශල ධර්ම කෙනෙක් හටගන්නාහු ද, ඔහුගේ සත්තෙහි ඒ අකුසල්හු ද දිරා ගියාහු වෙත්. සමාග්වචනප්‍රත්‍යයයෙන් ද නොයෙක් කුසල් දහම්හු භාවනා-යෙන් පරිපූර්ණත්වයට යෙත්.

සමාක්කර්මාන්ත ඇත්තහු ගේ (සන්තානයෙහි) මිථ්‍යාකර්මාන්තය දිරා ගියේ වෙයි. මිථ්‍යාකර්මාන්තප්‍රත්‍යයයෙන් යම් නොයෙක් ලාමක අකුශල ධර්ම කෙනෙක් හටගන්නාහු ද, ඔහුගේ සන්තානයෙහි ඒ අකුසල්හු ද දිරා ගියාහු වෙත්. සමාක්කර්මාන්තප්‍රත්‍යයයෙන් ද නොයෙක් කුසල්දහම්හු භාවනායෙන් පරිපූර්ණත්වයට යෙත්.

සමාගාථීවය ඇත්තහුගේ (සන්තානයෙහි) මිථ්‍යාආථීවය දිරාගියේ වෙයි. මිථ්‍යාථීවප්‍රත්‍යයයෙන් යම් නොයෙක් ලාමක අකුශල ධර්ම කෙනෙක් හටගන්නාහු ද, ඔහුගේ (සන්තානයෙහි) ඒ අකුසල්හු ද දිරාගියාහු වෙත්, සමාගාථීවප්‍රත්‍යයයෙන් ද නොයෙක් කුසල් දහම්හු භාවනායෙන් පරිපූර්ණත්වයට යෙත්.

සමොවායාමසස මිච්ඡාවායාමො නිජ්ජිණ්ණො භොති. යෙ ච මිච්ඡාවායාමපචයා අනෙතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මො සමහවන්ති තෙ වසස නිජ්ජිණ්ණො භොන්ති. සමො වායාමපචයා ච අනෙතෙ කුසලා ධම්මො භාවනා පාරිසුරිං ගච්ඡන්ති.

සමොසතිසස මිච්ඡාසති නිජ්ජිණ්ණො භොති. යෙ ච මිච්ඡාසති-පචයා අනෙතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මො සමහවන්ති, තෙ වසස නිජ්ජිණ්ණො භොන්ති, සමොසතිපචයා ච අනෙතෙ කුසලා ධම්මො භාවනා පාරිසුරිං ගච්ඡන්ති.

සමොසමාධිසස මිච්ඡාසමාධි නිජ්ජිණ්ණො භොති. යෙ ච මිච්ඡා-සමාධිපචයා අනෙතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මො සමහවන්ති, තෙ වසස නිජ්ජිණ්ණො භොන්ති, සමොසමාධිපචයා ච අනෙතෙ කුසලා ධම්මො භාවනා පාරිසුරිං ගච්ඡන්ති.

සමොඤ්ඤසස මිච්ඡාඤ්ඤං නිජ්ජිණ්ණො භොති. යෙ ච මිච්ඡා-ඤ්ඤපචයා අනෙතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මො සමහවන්ති, තෙ වසස නිජ්ජිණ්ණො භොන්ති, සමොඤ්ඤපචයා ච අනෙතෙ කුසලා ධම්මො භාවනා පාරිසුරිං ගච්ඡන්ති.

සමොච්චුක්ඛිසස මිච්ඡාච්චුක්ඛි නිජ්ජිණ්ණො භොති. යෙ ච මිච්ඡා-ච්චුක්ඛිපචයා අනෙතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මො සමහවන්ති, තෙ වසස නිජ්ජිණ්ණො භොන්ති, සමො ච්චුක්ඛිපචයා ච අනෙතෙ කුසලා ධම්මො භාවනා පාරිසුරිං ගච්ඡන්ති.

ඉමෙ දස ධම්මො අභීඤ්ඤායා,

කතමෙ දස ධම්මො සච්ඡිකාතඛිං? දස අසෙකඛා ධම්මො: අසෙකඛා සමොද්ධි, අසෙකඛා සමොසඛිකපෙපා, අසෙකඛා සමොවාචා, අසෙකඛා සමොකමමනොතා, අසෙකඛා සමොආච්චො, අසෙකඛා සමොවායාමො, අසෙකඛා සමොසති, අසෙකඛා සමොසමාධි, අසෙකඛා සමොඤ්ඤං, අසෙකඛා සමොච්චුක්ඛි.

ඉමෙ දස ධම්මො සච්ඡිකාතඛිං.

සමාග්ව්‍යායාමය ඇත්තහු ගේ (සන්තානයෙහි) මිථ්‍යාව්‍යායාමය දිරා ගියේ වෙයි, මිථ්‍යාව්‍යායාමප්‍රත්‍යයයෙන් යම් නොයෙක් ලාමක අකුශල ධර්ම කෙනෙකුත් හටගන්නාහු ද, ඒ අකුසල්හු ද ඔහුගේ (සන්තානයෙහි) දිරාගියාහු වෙත්. සමාග්ව්‍යායාමප්‍රත්‍යයයෙන් ද නොයෙක් කුසල් දහම්හු භාවනායෙන් පිරිමට යෙත්.

සමාක්ස්මානිය ඇත්තහු ගේ (සන්තානයෙහි) මිථ්‍යාස්මානිය දිරා ගියේ වෙයි. මිථ්‍යාස්මානිප්‍රත්‍යයයෙන් යම් නොයෙක් ලාමක අකුශල ධර්ම කෙනෙකුත් හටගන්නාහු ද, ඔහු ගේ ඒ අකුසල්හු ද දිරාගියාහු වෙත්. සමාක්ස්මානිප්‍රත්‍යයයෙන් ද නොයෙක් කුසල් දහම්හු භාවනායෙන් පිරිමට යෙත්.

සමාක්සමාධිය ඇත්තහු ගේ (සන්තානයෙහි) මිථ්‍යාසමාධිය දිරාගියේ වෙයි. මිථ්‍යාසමාධිප්‍රත්‍යයයෙන් යම් නොයෙක් ලාමක අකුශල ධර්ම කෙනෙකුත් හටගන්නාහු ද, ඔහු ගේ ඒ අකුසල්හු ද දිරාගියාහු වෙත්. සමාක්සමාධිප්‍රත්‍යයයෙන් ද නොයෙක් කුසල් දහම්හු භාවනායෙන් පිරිමට යෙත්.

සමාග්ඥනය ඇත්තහු ගේ (සන්තානයෙහි) මිථ්‍යාඥනය දිරාගියේ වෙයි. මිථ්‍යාඥනප්‍රත්‍යයයෙන් යම් නොයෙක් ලාමක අකුශල ධර්ම කෙනෙකුත් හටගන්නාහු ද, ඔහුගේ ඒ අකුසල්හු ද දිරාගියාහු වෙත්. සමාග්ඥනප්‍රත්‍යයයෙන් ද නොයෙක් කුසල් දහම්හු භාවනායෙන් පිරිමට යෙත්.

සමාග්විමුක්තිය ඇත්තහු ගේ (සන්තානයෙහි) මිථ්‍යාවිමුක්තිය දිරා ගියේ වෙයි. මිථ්‍යාවිමුක්තිප්‍රත්‍යයයෙන් යම් නොයෙක් ලාමක අකුශල ධර්ම කෙනෙකුත් හටගන්නාහු ද, ඒ අකුසල්හු ද දිරාගියාහු වෙත්. සමාග්විමුක්තිප්‍රත්‍යයයෙන් ද නොයෙක් කුසල් දහම්හු භාවනායෙන් පිරිමට යෙත්.

මේ අභිඥය (වෙසෙසි නුවණින් දත යුතු) ධර්ම දශය යැ.

සාක්ෂාත්කර්තව්‍ය ධර්ම දශය කවර යැ? අශෙක්ෂ සමාග්දෘෂ්ටිය, අශෙක්ෂසමාක්සඛිකල්පය, අශෙක්ෂ සමාග්වචනය, අශෙක්ෂ සමාක්කර්මාන්තය, අශෙක්ෂ සමාගාච්චය, අශෙක්ෂ සමාග්ව්‍යායාමය, අශෙක්ෂ සමාක්ස්මානිය, අශෙක්ෂ සමාක්සමාධිය, අශෙක්ෂ සමාග්ඥනය, අශෙක්ෂ සමාග්විමුක්තිය යන අශෙක්ෂ ධර්ම දශය යැ.

මේ සාක්ෂාත්කර්තව්‍ය ධර්ම දශය යැ.

ඉති ඉමෙ සත ධම්මා භුතා තච්ඡා තථා අචීතථා අනඤ්ඤථා සමො තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධා'ති.

ඉදමචොචායසමා සාරිපුකො. අකතමනා තෙ භික්ඛු ආයසමනො සාරිපුකසස භාසිතං අභිනඤ්ඤති.

දසුකකරසුකතං නිට්ඨිතං එකාදසමං.

පාටීකවග්ගො' නිට්ඨිතො

තසසුද්දනං:

පාටීකො ච' උදුඛරං¹ චකකචනති අගගඤ්ඤකං
සමපසාදං ච පාසාදං² මහාපුරිසලකඛණං
සිගාලාචානාචියකං³ සඞ්ඝිති ච දසුකකරං
එකාදසභි සුකෙතභි පාටීකවග්ගො'ති වූචචති,

නිට්ඨිතො දීඝනිකායො.

1. පාටීකවග්ගො (ආඝ සා)
2. පාටීකංච (සා) පාටීකාදුම්භිටී චෙට්ඨ ()
3. සමපස-අනපාසාදං (මජ්ඣ)
4. සිගාලාචානචියක. (මජ්ඣ)

මෙසේ භුත වූ තරා වූ තර වූ අවිතර වූ අනන්‍යර වූ මේ සියයෙක් ධර්මයෝ තරාගතයන් වහන්සේ විසින් මනා කොට විශිෂ්ට ඥානයෙන් දනගන්නා ලදහ”.

ආයුෂ්මත් ශාරිපුත්‍ර තෙරණුවෝ මෙය වදාළහ. ආරාධිත සිත් ඇති ඒ මහණහු ආයුෂ්මත් ශාරිපුත්‍රයන් ගේ වචනය මැනවැ යි පිළිගත්හ.

එකොළොස්වන දශෝත්තර සුත්‍රය නිමයේ යැ.

පාචිකවර්ගය යි.

මේ එහි උද්දනය යැ:

පාචික සුත්‍රය ද උදුම්බර සුත්‍රය ද වක්‍රවර්තනී සුත්‍රය ද අග්ගඤ්ඤ සුත්‍රය ද සම්ප්‍රසාදන සුත්‍රය ද පාසාදික සුත්‍රය ද මහාපුරුෂලක්ෂණ සුත්‍රය ද ගාගාලසුත්‍රය ද ආටානාටියක සුත්‍රය ද සධිගීති සුත්‍රය ද දශෝත්තර සුත්‍රය ද යන එකොළොස් සුත්‍රයන් කරණ කොට ගෙන පාචික වර්ගය යැ යි කියනු ලැබේ.

දික්සතිය නිමයේ යි.

දී සනීකායෙ-පාචිකවගෙය

ගාථාදීපාද-සූචි

අ

අකණං අච්ඡං සුභං	320, 340
අකෙකාධිකඤ්ච අදිට්ඨති අද්ධි	258
අකෙකාසහණ්ඛන විහෙසකාරී	278
අකබ්භිගො භොති	
අගාරමාවසං	242
අකඛිඤ්චො වාරුණි නව්ව-	
ගිතං	296
අකෙච්චි දිබ්බන්ති සුරං-	
පිබන්ති	296
අභිගිරසසස නමඤ්ච	316, 334
අඤ්ඤදඤ්චහරො මිකෙතා	300
අඤ්ඤදඤ්චහරො භොති	298
අතිසිතං අතිඋණ්ඛං	296
අත්ඨමම සංභිතං පුරෙගිරං	252
අථ වෙ පබ්බජති හවති	
විපාකො	286
අථ වෙපි පබ්බජති යො	
මනුජො	274
අභියොගිතො ව නිපුණා	270
අමඤ්ඤී අනුචඛසමනං	...
අමනුසසාපි තං වන්දන්ති	316, 318
	320, 324, 336, 338, 342
අව්වාදව්විඨනකාරීං සුගිරං	278

ඉ

ඉතො සා උත්තරා දිසා	324, 342
ඉතො සා දකඛිණා දිසා	324, 342
ඉත්ථිවාහනං කඤ්චා	322, 340
ඉධ මභීපතිසස කාමභොගී	264
ඉන්ද්‍රො සොමො වරුණො ව	
	330, 342

උ

උට්ඨානකො අනලසො	314
උත්තරෙන කපිවනෙනා	322, 340
උපකාරො ව යො මිකෙතා	332
උබ්බමුසතිතලොමවාසසො	254
උසසුරසෙය්‍යා පරදුරසෙවනා	296

එ

එකෙන භොගෙ භුඤ්ජෙය්‍යා	302
එණෙය්‍යජචේකාති තමාහු	
පුග්ගලා	256
එතෙ ධො සඛිහා ලොකෙ	310
එතෙ නිමිකෙතෙ වක්ඛාරො	292
එවං නං තස් ජානන්ති	316, 320
	336, 338
එවං භොගෙ සමාගන්තො	302

කු

කුමාරිවාහනං කඤ්චා	322, 340
කුභ්භණ්ඩානං ආධිපති	318, 336

කො

කොණාගමනසස නමඤ්ච	314, 334
-----------------	----------

ඛ

ඛජ්ජභොජනං අථ ලෙය්‍යා	
සායීයං	250
ඛක්ඛියො සෙට්ඨො ජනෙතසම්	...

ග

ගන්ධිබානං ආධිපති	316, 336
ගන්ධිබාසුරයකඛරකඛසෙභී	
	282

ගාරාදිපාද සූචි

ගා
ගාවිං එකබුරං කඤ්ඤා 320

ගි
ගිහිනොපි ඉජ්ඤාති යථාභණ්ණො 280

ගිහිමපි සත්තං උපවිසත්ති ජනො 276

ගිහිපි ධර්මොදාන ධනෙන වඩංචිති 266

ගෙ
ගෙහමාවසති වෙ තථා විධෙ 254
ගෙහමාවසති නරො අපබ්බජ්ජ 260

ගො
ගොපාලො සුසප්තෙධොව 330, 348

ච
වට්ඨිය පුන ඉධාගතො සමානො 248, 252

ජ
ජන්ඤා දෙසා භයා මොභා 290, 292

ජී
ජීවඤ්ඤාචක සද්දෙසු 324, 342

ඤා
ඤාතිහි මිකෙහි ව ඛන්ධවෙහි ව 266

ක
කඤ්ඤා නිව්ච්චලා රුකඤ්ඤා 322, 342
කසමා එවං වදෙමසෙ 316, 318 320
324, 336, 338, 342

කසා ව නගරා අහු 322, 340
කසෙසාවාදකරා බහු ගිහි ව
පබ්බජිතෙ ව 286

ක
කං කඤ්ඤා ඉතො වුතො
දිවමුපපජ්ජ 282

කං කඤ්ඤාන ඉතො වුතො දිවං 260
කං කමං කඤ්ඤා කුසලං සුබුද්ධියං 256

කං ගිහිසසපි තදස්ස ජොතකං 250
කං ලකඤ්ඤාං නු බහවො සමාගතා 276
කං වෙය්‍ය ඤාජනිකා සමාගතා 286

කු
කුලිය පටිච්චිය විනාසිකා 264

කෙ
කෙන සො සුවරිතෙන කමුත්තා 254

කෙනාහු නං අතිනිපුණං
විචකඤ්ඤා 268
කෙනෙව සො සුගතිසු
පෙච්චමොදති 268

ද
දනඤ්ඤා පෙය්‍යවජ්ජඤ්ඤා 310
දනමපි වකභවරියතඤ්ඤා 250

න
න ව විසටං නව විසාචි 270
න තෙ බිජං පවපනති 320, 340
න දිවා සොපපිලෙන 296
න පාණිදණ්ණඛති පනාථ
ලෙඩ්ධුනා 268

නා
නාගානං ආධිපති 320, 338

ගාථාදීපාද සූචි

ප

පඤ්ඤාපටිලාභගමනන කමුච්චනා 258
 පටිභොගියා මනුරෙසු ඉධ 272
 පණ්ඩිතො සිලසම්පනෙතා 302, 310
 පනාදෙ ඔපමඤ්ඤා ච 330 348
 පබ්බජනනී ච අනොමනිකකමො 254
 පහුතපුභෙතා හවති තථාවිධො 262

පා

පාණාතිපාතං අදිනනාදුනං 290
 පාපමිභෙතා පාපසධො 296

පි

පියදසනො ගිහිපි සනෙතා ච 272

පු

පුඤ්ඤාපි තසස බහවො 316, 318
 320, 324, 336, 338, 342
 පුබ්බඛනමො සුවරිතෙසු අහු 272
 පුරෙ පුරුසා පුරිමාසු ජාතිසු 244,
 256, 260

බ

බහුතරා පබ්බජිතසස ඉරියතො 262
 බහු විවිධ නිමිකතලකඛණඤ්ඤා 264
 බ්‍යාකංසු වෙය්‍යඤ්ඤානිකා
 සමාගතා 242, 246

භ

භවති පරිච්ඡන්දනවො විධෙය්‍යො 252
 භවති යදි ගිහි චිරං යපෙති 248

භූ

භූඤ්ඤානා භෙතො බලෙච්චිසිකායො 40

ම

මනසො පියා හදයගාමිනියො 280
 මරණ වධහයකතනො විදිකා 248

මා

මාතා පිතා දිසා පුබ්බා 308

මි

මිච්ඡාජීවිකො අවසසජි සමෙන
 චුකති 284

ය

යකකානං ආධිපති 324, 342
 යතො උග්ගච්ඡති සුරියො 316, 334
 යථ වොග්ගච්ඡති සුරියො 318, 338
 යදි බතතියො හවති භූමිපති 278
 යදි ච ජහති සබ්බකාමභොගං 252
 යසමා ච සබ්බභෙ එතෙ 310
 යසස චුග්ගතෙ සුරියෙ 316, 338
 යසස වොග්ගතෙ සුරියෙ 318, 338

යෙ

යෙ වාපි නිබ්බුතා ලොකෙ 316, 334
 යෙන උකතරකුරු රමො 320, 340
 යෙන පෙනා පච්චවනති 318, 336

යො

යොධ සිතඤ්ඤා උණ්ණඤ්ඤා 296
 යො වාරුණී අධනො අකිඤ්ඤානො 296

ර

රඤ්ඤා භොති බහුජනො 286

රා

රාජා භොති සුදුසුපධංපියො 282

ගාථාදීපාද සූචි

උ	සා
උද්ධා මානුසකං හවං තතො 284	සාතාගිරො හෙමවතො 330, 348
ඌ	සි
ඌභි අවජාදන වසමොක්ඛ- සාපුරණානං 260	සියොසු විජාචරණොසු කමෙමසු 250
ඹ	සී
ඹපසසිසස නමසු 314, 334	සීහො ති අත්තානං සමෙකවියාන ...
ච	සු
චේදිනා යො සුවරිතසස ඛලං 272, 280	සුකසාළිකසඤ්ඤ 324, 342
චෙභුතියං සංහිතහෙදකාරිං 276	සුගතිසු සො ඵලවිජාකං 270, 278
චෙසභුසස නමසු 314, 334	සුභුජො සුසු සුසණධිතො සුජාතො 248
ඍ	සෙ
ඍග්ගෙ වේදයති නරො සුඛඵලානි 284	සෙනා සුසුකකා මුදුතුල සන්තීභා 274
ඍඛගහනතො මිත්තකරො 310	සො
ඍචෙ ව පඛබ්බුපෙති තාදිසො 244, 246, 256, 258	සො තෙන කමෙමන තිදිවං සමකකම් 244
ඍචෙ න පඛචජුපෙති තාදිසො 246, 258	සො තෙන කමෙමන දිවං අපකකම් 242, 262
ඍච්ච පටිඤ්ඤ පුරිමාසු ජාතියා 274	භ
ඍච්ච ව ධමමෙ ව දමෙ ව සංයමෙ 242	භජීයානං අසසයානං 322, 340
ඍඬාය සීලෙන සුතෙන බුඬියා 266	භි
ඍත්තවුසසදෙ ඉධාහිගචජති 250	භිතං දෙවමනුසානං 316, 334
ඍමපාලාපං න අබුඬිතනති 280	භො
ඍ සිහපුඛඛඬ සුසණධිතො අහු 266	භොති පානසඛා නාම 296
ඍ හි ව පන ධීතො අනොන මනොන 264	

දීඝනිකායෙ - පාටිකවගෙහ

සඤ්ඤානාමානුකකමනිකා

අඛෙර අඛෙරවනියො	322	ජලේදිපො	132
ආවානාටා	314	ඡාලියො	34, 40
ආවානාටියං	313, 322, 324	ඡීවංඡීවක	324
ආලකමන්ද	322	තතොඡයී	322
ආලවකො	330	තතොතලා	322
උට්ඨවච්ඡිතකා	324	තතොලා	322
උඤ්ඤරු	320	තඤ්ඤලා	322
උදුඛෙරිකාය	58	තාවනිංසා දෙවා	442
උදෙනං	16	තිත්ඤ්ඤාණු පරිබ්බාඡකාරාමො	28
කකුසඤ්ඤ	314	තුසිතා	442
කපිවනෙතා	322	තෙඡයී	322
කලන්දකනිවාපෙ	288	දඤ්ඤනෙමී	98
කසපසඤ්ඤ	314	දෙවසුතො	330
කළාරමට්ඨකො	14, 16	ධතරට්ටො	316
කාමසෙට්ටො	330	ධරණී	322
කුචෙරො	324	නවනචුතියො	322
කුචෙරසඤ්ඤ	322	නාටපුරියා	322
කුචෙරනලිනී	324	නාතපුකෙතා	194
කුසිනාටා	322	නාලන්දායං	166
කෙතුමනී	130	නිග්‍රොධො	58, 62
කොණාගමනො	314	නිසංඤ්ඤ	330
කොරකඛිකනියං	10	නිමොනරනිනො	442
චූලපු	10	නෙමී	320
බෙමා	304	පඤ්ඤාලවණ්ණො	330
ගඤ්ඤරාය	468	පනාදෙ	332
ඊඡ්ඤකුටා	60, 312	පරකුසිතනාටා	322
ගොතමකං	16, 142	පරකුසිනාටා	322
චන්දනො	330	පරනිමිතවසවකනිනො	442
චම්පායං	468	පසෙනදී	142
ඊඤ්ඤසෙනො	330	පාටිකපුකෙතා	20
චූඤ්ඤ	352	පාටා	352
චූඤ්ඤ	196	පාටායං	194

සඤ්ඤානාමානුකකමනිකා

පාවාරික ඔව්වනෙ	166	විරුලෝ	318
පාවෙයාකා නං	352	විසාණා	322
පුණ්ණකො	330	වෙධඤ්ඤ	194
පුඛාරාමෙ	136	වෙසාලියං	14
බාරාණසී	130	වෙසාලිං	16
බාරාණසෙයාකං	446	වෙසභුසක	314
හගලවතී	322	වෙසවණො	312, 314, 322
හග්ගවගොකො	2, 56	වෙසාමිකො	330
හාරාඤ්ඤා	136, 330	වෙච්චනෙ	288
බීරණ්ණමහකෙ	12	සකෙකසු	194
මගධෙසු	96	සකාපුකකස	316
මණි	330	සකායා	142
මලෙලසු	2, 352	සකො	130
මහානෙරු	320	සහ්ඤ්ඤා	16
මහාපනාදෙන	132	සකානො	56, 58
මාණි	330	සාතාගිරො	330
මානලී	330	සාමගාමො	196
මාතුලායං	96	සාරිපුකො	166
මෙකෙතයො	130	සාවතීයං	136
මිහාරමාතුපාසාදෙ	136	සිඛිසක	311, 314
මුචලිඤ්ඤ	330	සිගාලකො	288
මොරනිවාපො	60	සීවකො	330
යාමා	442	සුදසකනො	320
රාජගහො	288, 312	සුනකඛකො	4
වජ්ජිගාමෙ	8, 14, 16	සුපගෙධො	330
වරුණො	330	සුමාගධාය	60
වාසෙට්ඨහාරඤ්ඤා	136	සුමුඛො	330
විජිතාවි	236	සෙරිසකකො	330
විපසිසිස	314	සොමො	330

දීඝනිකායෙ පාටිකවග්ගෙ

පදනුකකමනිකා

	අ		අ
අකච්චපාකිමං	320	අගාරිකභූතො	222
අකච්චපාකො	150, 254	අගුණකා	292
අකණං	320	අග්ගඤ්ඤ	380
අකණගඅසුකකපිපාකං	388	අග්ගඤ්ඤං	16, 40
අකණේකා	150	අග්ගපට්ඨකා	78, 84
අකමොසෙභි	384	අගභී	366
අකසිරලාභී	190	අඛ්ඤාපට්ඨකා	502
අකිච්චලාභී	190	අඛ්ඤාපට්ඨකා	316
අකිත්තිස ඤ්ඤනනී	292	අචිරකාරිකං	352
අකිඤ්ඤනො	296	අචේලකො	64
අකුපං ඤ්ඤං	470	අචේලො	10
අකුපා වෙතොවිච්චිකනී	470	අච්චං	42
අකුලං	296	අච්චනනී	158
අකුසලකමමපථා	462	අච්චරියානං	308
අකුසලධාතුයො	362	අච්චාදෙසී	144
අකුසලමුලානී	362, 474	අච්චදෙසී	384
අකුසලවිතකකා	362	අච්චනනවුකනී	310
අකුසලසධකප්පා	362	අච්චසීඝ්ඤ	274
අකුසලසඤ්ඤ	362	අච්චනො	24
අකෙකාසනනී	136	අච්චනකච්චං	66
අකඛණා	452, 514	අච්චනානී	66
අකඛමමානො	70	අච්චෙලකං	118
අකඛමා	386	අච්චං	360
අකඛානං	292	අච්චකතිකඛාභිරානී	172
අකඛිත්ථියො	296	අච්චකතිකානී	412
අකෙඛභි	296	අච්චාචරිතං	222
අචණ්චභි	384	අච්චාසකං	158
අගතිගමනානී	306	අච්චාචසනී	236
අගමං	170	අච්ච සසං	60
අගාරව්චා	414, 492	අච්චාපට්ඨකා	68

පදනුකකමනිකා

අ		අ	
අජ්ඣපගතා	136	අත්තඤ්ඤ	428
අජ්ඣපෙයාං	36	අත්තාපි	224, 326
අජ්ඣපෙසි	36	අත්තදීපා	96
අඤ්ඤනවණණානි	238	අත්තත්තරො	392
අඤ්ඤප්‍රිකමම.	142	අත්තපරිතාපන	392
අඤ්ඤ චන්තිකෙන	56, 62	අත්තභාවෙ	186
අඤ්ඤ නිත්ථියා	222	අත්තභාවපටිලාභා	390, 392
අඤ්ඤ ත්‍රාවරියකෙන	62	අත්තරූපාය	136
අඤ්ඤ ත්‍රායොගෙන	56, 62	අත්තසරණා	96
අඤ්ඤ ථාසඤ්ඤිතො	230	අත්තසංවේදනා	3
අඤ්ඤ දඤ්ඤි	86	අත්තභිතාය	392
අඤ්ඤ දඤ්ඤිදසො	46, 224	අත්තා	292
අඤ්ඤ දඤ්ඤිහරො	298	අත්තානුකකංසෙති	68
අඤ්ඤ දිට්ඨිකෙන	56, 62	අත්තකාරණා	298
අඤ්ඤ මඤ්ඤ මභි	120	අත්තකොසි	300
අඤ්ඤ රූපිකෙන	56, 62	අත්තවරියා	310
අඤ්ඤ විභිතකෙන	224	අත්තවරියාය	250, 306
අඤ්ඤ ණ සං	94	අත්තඤ්ඤ	428
අඤ්ඤ තානං	168	අත්තඥා	310
අඤ්ඤ විභා	86	අත්තපටිසංවේදී	408
අඤ්ඤ මහ	152	අත්තසංභිතං	224, 226
අඤ්ඤ ඛනිකො මග්ගො	170, 508	අත්තා	296
අඤ්ඤ භිතොයාවසසභසසායුකා	116	අත්තප්‍රපෙතං	214
අත්ත වජං	224	අත්තප්‍රසො	150
අත්ත ඤ්ඤිතො	178	අත්තං	80
අත්තකතනමානුසකාය	60, 84	අත්තභිතො	204
අත්තධාතො	294	අත්තමාසිකං	64
අත්තපාතො	294	අත්තඥා	168, 200, 202, 364
අත්තභා	118	අත්තමුතො	144
අත්තමඤ්ඤනතී	196	අත්තඥාචාරිකාවො	274
අත්තවෙලං	150	අත්තමමරාගො	116
අත්තයායං	294	අත්තමමසමමතං	150
අත්තසීතං	294	අත්තකරණසමථං	432
අත්තං අත්තානං	14, 222	අත්තභණ්ණානි	240
අත්තරකං	222	අත්තචරසමුප්පනං	54, 228

පදනුකකමනිකා

අ		අ	
අධිපේශුවේෂ	62	අනාසවා ඉඳි	188
අධිව්‍යානානි	386	අනිකබ්බකඩුරො	400, 460
අධිපඤ්ඤාතනි	230	අනිමිතතා	424
අධිමුත්තං	442	අනිසසරණපඤ්ඤා	68
අධිමුත්තො	448	අනියානනිකො	114, 196, 198
අධොකෙසමඤ්ඤා	174	අනිකච්ඡා	108
අනගාරියං	48	අනුකමපති	306
අනඤ්ඤාමුඤ්ඤා	352	අනුකකමමානා	168
අනඤ්ඤාථා	470	අනුගච්ඡයා	326
අන ඤ්ඤා	236	අනුවච්ඡමනං	40
අනඤ්ඤාසරණං	96	අනුවච්ඡමංසු	136
අනනිකකමනියා	222	අනුචානනනි	298
අනනිවරියාය	306	අනුඤ්ඤායාං	70
අනත්තමනතං	10, 108	අනුත්තරියානි	368, 424, 496
අනඤ්ඤා	296	අනුඤ්ඤානිංසු	146
අනඤ්ඤාසංහිතං	224	අනුඤ්ඤානො	80
අනනතරා	142	අනුධම්මචාරී	196, 198
අනභාවං ගමෙති	382	අනුනෙතා	310
අනභිතඤ්ඤා	214	අනුපධිකාඉඳි	188
අනභිභූතො	46, 224	අනුපනාභි	76
අනභිරති	46	අනුපරියායපථං	168
අනභිසම්භූතමානා	158	අනුපසමසංවිකනනිකො	
අනයං	44		194, 196, 198
අනරියවොභාරා	390, 392	අනුපියා	2
අනවජ්ජනා	216	අනුපුබ්බච්ඡාරා	454
අනවමනෙත	200	අනුපුබ්බනිරොධා	530, 456
අනවමානනාය	306	අනුපසන්නසදෙඤ්ඤා	140, 164, 222
අනවය්‍යං	326	අනුපපදසසාමි	156, 304
අනසනං	128	අනුපපදෙති	300
අනසාම	86	අනුපපදයි	110
අනාගාමීනො	402	අනුපපාදෙ ඤ්ඤාණං	360
අනාදීනවදසභාවී	68	අනුපපියභාණී	298
අනාවටඤ්ඤාතරාය	308	අනුයනනි	320
අනාවනඤ්ඤාමො	180	අනුයුත්තා	142, 220
අනාවිලස ධකපො	462	අනුයුත්තෙසු	100

පදනුකකමනිකා

අ			අ
අනුයෝගමනිය	48, 174	අපරංකාරො	228
අනුයෝගාය	402	අපරපජා	30
අනුරකඛනපට්ඨානං	382	අපරිග්ගභා	320
අනුවකනති	194	අපරිසාවචරො	60
අනුවචරිතං	224	අපසාදෙනබ්බො	214
අනුවචාරෙති	410	අපසාදෙනා	70
අනුවතකෙකති	410	අපායමුඛානි	292
අනුවචලොකෙති	36	අපායසභායො	298
අනුසයා	432	අපිසුණා	316
අනුසාසනවීධා	180	අපෙතෙත්භාතා	116
අනුසොචති	294	අප්පච්චයං	16, 258
අනුසන්ධිධානානි	424, 490	අප්පච්චකුලසඤ්ඤී	188
අනුසසරති	224	අප්පටිකෙකාපිඤ්චා	214
අනෙළකං	144	අප්පටිතිසක්ඪිඤ්චා	22
අනොකතපං	358	අප්පටිභාණා	94
අනොනමනෙත්භා	238	අප්පටිචාණිකා	360
අත්තරධානං	202	අප්පටිචරතා	314
අත්තලිකඛට්ඨා	46, 144	අප්පටිසරණේ	194
අත්තළිකෙකඛ	322	අප්පතිට්ඨිතං	176
අත්තමනනානි	86	අප්පධංසියො	280
අත්තමනනාගොච	60	අප්පනිගෙසාසානි	60, 314
අත්තරාපරිනිබ්බාසී	402	අප්පමඤ්ඤා	376
අත්තා	364	අප්පමාදමනිය	48
අපිනෙත්චාසිකමාතා	94	අප්පමාදුධිකරණං	398
අඤ්ඤාකාරතිමියා	144	අප්පමාදු	468
අඤ්ඤාකාරා	144	අප්පසඤ්ඤාකාමා	58
අනභි	242	අප්පසඤ්චිනිතා	58
අනභියෙ	382	අප්පසඤ්ඤං	58
අනොසිතො	272	අප්පසඤ්ඤි	314
අනොසඤ්චෙයසුං	380	අප්පසත්තා	312
අපකකම්	14	අප්පාතංතො	268
අපචායමානො	100	අප්පාධාධො	268
අපඤ්ඤිතො	294	අප්පායුකතරා	48
අපදනං	152	අප්පිච්ඡස	516
අපනුදිතා	244	අප්පිච්ඡතා	192

පද්‍යකකමනිකා

අ		අ	
අපෙකවෙව	312	අභිවදනති	530
අපෙවනාම	58	අභිවාදනං	142
අබ්බොව්ඡනකං	176	අභිවිජ්ජ	236
අඛගනුජානාති	190	අභිවිනායෙ	458
අඛගනුමොදිතා	260	අභිවිසසජි	258
අඛගනනරෙභි	242	අභිසමපරායෙ	142
අඛගාවිකුඛාමි	192	අභිසමබුද්ධා	470
අඛගුකකිරි	104	අභිහටං	64
අඛගොකාසං	80, 136	අභිහරති	84
අඛගොකාසිකො	66	අභුතචචනං	292
අඛාඝ්ඤා	224	අභුතෙත	192
අඛ්‍යාකතං	226	අමනෙකයාතා	116
අඛ්‍යාපනච්චෙකො	80	අමනුසො	324
අබ්‍රහමඤ්ඤතා	116	අමමා	320
අභබ්බට්ඨානානි	396	අමුඤ්ඤවිනායො	432
අභබ්බො	22, 222	අඛචචනෙ	352
අභචෙත	300	අධිරකෙත	308
අභිකඩ්ඪි	26	අයොඛීලො	222
අභිකඛණං	192	අයොනිසොමනසිකාරො	470
අභිජානියො	426	අරකෙඛයානි (තථාගතසස)	364
අභිජායති	426	අරඤ්ඤ	314
අභිජ්ඣාව්‍යාපාද	116	අරඤ්ඤයතනෙ	158
අභිඤ්ඤ	496	අරභති	20
අභිඤ්ඤයො	58, 172, 468, 502	අරිට්ඨො	322
අභිණ්ඤා	318	අරියකචෙතනභි	384
අභිධමෙච	458	අරියධනානි	426, 498
අභිනිවචෙජ්ජා	188	අරියචංසෙ	380
අභිනිවචෙජ්ජයාසි	102	අරියචාසා	462
අභිනිචුජ්ඣුඛො	186	අරියචොභාරා	392
අභිනිලනෙකො	238, 270	අරියසමානි	478
අභිපාලෙති	316	අරියසචිතයෙ	288
අභිභායනනානි	414, 518	අරියා ඉඳ්ඪි	188
අභිභු	46, 224	අරුපිඤ්ඤ	186
අභියොගිනො	270	අලඛකාරානුසදනන	306
අභිරුතා	322	අලජ්ජි	24

පදනුකකමනිකා

අ		අ	
අලමනෙතා	308	අසමපඤ්ඤා	360
අලමරියසඛධාතං	135, 136	අසමපච්චි	222
අලමපතෙය්‍යා	118	අසමපායනෙතා	16
අලසකෙන	12	අසමමාසමුද්ධාපච්චිදිනෙ	194, 196, 198
අලං	458	අසයංකාරො	228
අලිකං	274	අසසතො	228
අලලකෙසො	288	අසහිතං	194
අලලච්චො	288	අසංහාරියා	142
අලලීනං	30	අසාමඤ්ඤාතා	116
අලලිනා	62	අසාහසෙ	242
අචවාසිං	86, 90	අසුරකායො	12
අචන්තසමාදනො	240	අසෙකඛා	466
අචරුඤ්ඤා	326, 328	අසෙච්චබ්බා	135
අච්ඤාබ්බිතියො	242	අසෙකමභිජාති	170
අච්ඤාචොසා	360	අසම්මානො	470
අච්චිණ්ණං	194	අසම්නිමානසස	424
අච්ඡා	358	අසසචො	252
අච්ඡතථා	470	අසාම	120
අච්ඡිපාතධම්මො	180	අසාසපපතො	60, 62
අච්ඡු දනෙතා	233	අභානධම්මතං	266
අච්චයහං	326	අභිරිකං	358
අච්චයංචාදකො	274	අභො චත	46
අච්චයංචාදනතාය	306		
අච්චිංසා	314, 360	ආ	
අසංඛාරපරිනිධධාසි	402	ආකඛති	224
අසඡ්චානො	188	ආකඛමානා	136
අසඤ්ඤාසත්තා	54	ආකොට්ඨි	14
අසඤ්ඤිසු	184	ආසාතපච්චිතයා	450, 526
අසඤ්චමො	428	ආසාතච්ඡුනි	448, 526
අසඤ්චමෙ	150	ආසානො	120
අසනිචකං	70	ආචරියකං	44
අසනු ච්චිතා	360	ආචරියපාචරියානා	88
අසමයා	452	ආචරියභරියා	118
අසමයො	58	ආචාරිමහකො	64

පදනුකකමනිකා

ආ		ආ	
ආච්ඡාති	300	ආරම්භණං	96
ආතප	216	ආරුපං	376
ආතපමනව්‍යය	48	ආරොපිතො	194
ආතප්‍රාය	402	ආලසානුයොගො	292
ආදසසයමානො	70	ආලිඛිතියා	120
ආදිබ්‍රහ්මචරියකං	60, 206	ආලොකඵරණකා	480
ආදියති	80, 172	ආලොකසඤ්ඤී	80
ආදියන්ති	326, 328	ආවාහවීවාහකානං	294
ආදියාපෙති	෧0	ආවිඤ්ඤායා	34
ආදිනවදසසාවී	380	ආවිසති	328
ආදෙසනවිධා	172	ආවිකක්‍ෂා	478
ආධිපතෙය්‍යානි	370	ආවිභාවං	188
ආනන්තරිතො සමාධි	470	ආවුධානි	368
ආනුකම්පකො	300	ආසභී	166, 168
ආනුතපො	202	ආසවච්ඡානියෙභි	502
ආපනතිකුසලතා	358	ආසාදිමහසෙ	16
ආපදසු	300, 306	ආසජ්ජ	440
ආපාතකනිසාදී	70, 76	ආසනපටිකඛිකො	66
ආපාතකත්තමනුසුකො	66	ආසයා	36
ආපාතකො	66	ආසවා	364
ආපායිකො	8	ආසවානං	216
ආසුරති	292	ආසාදනා	38
ආභසරකායා	144	ආසාදෙතඛං	40
ආභසරසංචක්‍ෂනිකා	46	ආභතවිකො	402, 480
ආභිචෙතසිකාන	190	ආභාරච්ඡිතිකා	358, 470
ආමීයානුපදනො	308	ආභාරා	384, 476
ආමො	44	ආභාසි	152
ආයතනකුසලතා	360	ආභාරෙති	64
ආයතනං	120, 292		
ආයතනානි	412, 534	ඉ	
ආයතනපඤ්ඤති	172	ඉඛිස	86
ආයතපණ්ඨි	238	ඉච්ඡා	128
ආරකා	300	ඉච්ඡාවිනයෙ	428
ආරකෘතපට්ඨානං	332	ඉච්ඡා	394
ආරම්භවත්ථු	436, 512	ඉතරිතරෙන	380

පදනුකකමනිකා

ඉ		උ	
ඉසේනා	46	උසාසා	244
ඉසීලිඛන	150	උදයසේනාමිනියා	400, 460
ඉඬා	206	උදරාවදෙහක	404
ඉඬාපාද	132, 170, 372	උදිකඛිකා	270
ඉදිවිධා	188	උද්දිසකකට	64
ඉදිවිධායෝ	188	උද්ධානලොමො	238
ඉදො	130	උද්ධානියා	110
ඉදුච්චො	222	උද්ධානකුකුච්ච	80, 82
ඉදුනාමා	316	උද්ධානාමියානි	396
ඉදුදු	330	උද්ධානි	240
ඉදුදුයානි	368	උද්ධාන පාදකලා	174
ඉදුඛො	136	උද්ධානලොමො	66, 80
ඉසරකුසා	44	උද්ධානදිනියා	58
ඉසරියවොසසොනන	306	උද්ධානරො	300
ඉසසාමච්චිය	70	උද්ධානමිංසු	110, 146
		උද්ධානපෙච්චා	400
		උද්ධානනන	304
		උද්ධානනන	240
		උද්ධානපච්ච	20
		උද්ධානවෙසා	326
		උද්ධානවෙසායනි	52, 150
		උද්ධානවෙසායන	322
		උද්ධානවෙසායන	156
		උද්ධානවෙසායන	322
		උද්ධානවෙසායන	186
		උද්ධානවෙසායන	238
		උද්ධානවෙසායන	274
		උද්ධානවෙසායන	84
		උද්ධානවෙසායන	414
		උද්ධානවෙසායන	202
		උද්ධානවෙසායන	402
		උද්ධානවෙසායන	480
		උද්ධානවෙසායන	388
		උද්ධානවෙසායන	468
		උද්ධානවෙසායන	422

පදනුකකමනිකා

උ		එ	
උපෙක්කාසහගතෙන	80	එකාභිකං	64
උපෙක්ඛුපච්චාරා	414	එකෙකලොමො	238
උපොසථුපචාසෙ	240	එකොදකිභුකං	144
උපොදෙනබෙබ්බා	468	එඤ්ජඛං	238
උබෙබ්බං	244	එතදනුක්ඛරියං	170
උබ්භව්විකො	66	එරයං	252
උබ්භතකං	352	එසනා	364
උබ්භවුපතිතලොමචා	254	එසිකට්ඨාසි	182
උභතොභාගව්වුක්ඛො	176	එළකමනතරං	64
උභගවොකිණ්ණසු	140		
උභොභි	238	ඔ	
උමුමුජ්ජනිමුජ්ජං	188	ඔකකමති	390
උලුපපක්ඛං	66	ඔකකමී	144
උසසද	248	ඔසා	388, 476
උසසඛිපාදෙ	238	ඔජසි	322
උසසනනකතා	240	ඔතාරං	96
උසොදෙනබෙබ්බා	214	ඔත්තපං	358
උසුරසෙය්‍යා	296	ඔදනකුමමාසං	14
උළාරපාමොජ්ජා	458	ඔදහනතී	86
උළාරා	312	ඔද්‍යවසනා	194
		ඔධාරිතා	22
එ		ඔපපාතිකො	180
එකමුරං	320	ඔපසමීකො	452, 514
එකච්චං	190	ඔපාසිකරානි	214
එකච්චානං	120	ඔරමභාගියානි	182, 396
එකද්ධාරං	168	ඔරොධෙය්‍යාම	60
එකද්ධිභිකාය	12	ඔරසො	142
එකනාමා	316	ඔවරණං	312
එකනනනිබ්බිද්දය	220	ඔසකකනතී	98
එකපසසධිතො	66	ඔසධිතාරකා	520
එකංසො	166	ඔසරනතී	156
එකාගාරිකො	64	ඔසසකතිතං	98
එකාරකෙබ්බා	462	ඔභිතභාරො	140, 164, 222
එකාලොපිකො	64		

පද්‍යකකමනිකා

ක		ක	
කඩබා	192, 364	කරුණාසහගනෙන	80
කඤ්චනස නතිහතතවො	238	කරෙහි	264
කටසීපු	40	කලමුක්කා	148
කණභගෙකබා	64	කලහජාතා	194
කණො	136	කලහපවඬිනි	292
කණිකාරපුළු	520	කලොපිමුබා	64
කණ්ඨකාපගෙස	66	කලයාණ පටිභාණො	178
කණ්ඨනාපසසයිකො	66	කලයාණේ	300
කණ්ඨවිජාකා	135, 388	කලයාණමිතතතා	358
කණ්ඨසුක්කසපටිභාගො	170	කලයාණසභායො	498
කණ්ඨාභිජාතිකො	426	කලුච්චනාය	142
කතකරණියො	140, 164	කසිණායතනානි	460, 534
කතතා	46	කාණා	86
කථංකථාසලලං	424	කාමඥාණා	394
කථං විභිතකං	44	කාමුප්පතනියො	366
කථාසාහතං	196	කාමුපසංභිතා	394
කථාවඤ්ඤානි	370	කායගතාසනි	468
කඤ්ඤං	80	කායචුපකාසෙන	506
කපාං	132	කායසකඛි	176
කපාචසෙසං	132	කායානුපසී	96
කපසාසිකසුමුමානං	258	කාලකංචකා	12
කපපා	436	කාලඤ්ඤා	428
කමනි	390	කාලසෙසව	288
කමමකිලෙසා	290	කාලුපසඛ	296
කමමනසංවිධානෙන	308	කාහිනි	296
කමමනෙන	110, 160	කිම්බකරණියො	300
කමොනි	388	කිච්චාපදෙස බහුලසස	294
කමොරපුක්කසස	352	කිඤ්චන	366
කරනියො	330	කිඤ්චරහි	168
කරවිකභාණි	238	කිතතිවිණණ්ඨරා	308
කරහවි	46	කිනිසිණ්ඤු	330
කරුණා	420	කිලිසෙසයුං	254

පදනුකකමනිකා

කු		කෙ	
කුකුසුකුකා	324	කෙසමසුලොවනානුයොග-	
කුකකුටසමපනතිකා	130	මනුයුතො	66
කුකකුටසුකරා	118	කොකිලාදිභි	322
කුකකුරවනියො	10	කොකුඤ්ඤා	322
කුටටෙට්ඨා	182	කොණපානි	40
කුණ්ඩලාවකානි	238	කොපුඤ්ඤා	40
කුද්දුසකො	118	කොපිනනිදංසනි	292
කුලහණ්ඩපවාරො	326	කොසලොනි	370
කුමහණ්ඩපොතකො	326	කොසොභිතවජභයහ	238
කුමහණ්ඩපොතිකා	326	කච	292
කුලහණ්ඩසෙනාය	312		
කුලහණ්ඩපාරිසපෙජා	326	ඛ	
කුමහණ්ඩමහාමකො	326	ඛනියො	158
කුමහණ්ඩානං	318	ඛනි	360
කුමහණ්ඩි	326	ඛනිසොරභව	102
කුමහඤ්ඤා	292	ඛමා	386
කුමහිමුඛා	64	ඛමහනං	242
කුලවංසං	304	ඛයෙ ඤාණං	360
කුලෙපෙට්ඨාපවාසිනො	116, 240	ඛරතං	148, 150
කුසචිරං	66	ඛරසකරෙන	110
කුසලකමමපථා	462	ඛලමුසිකායො	40
කුසලතා	360	ඛඩ්ඩාපද්දෙසිකා	50
කුසලධාතුයො	362	ඛඩ්ඩාරතියො	242
කුසලමුලානි	362, 474	ඛප්පාභිඤ්ඤා	178
කුසලචිතකකා	362	ඛිණාසවබලානි	502
කුසලසධ්‍යාපා	362	ඛිණාසවා	140
කුසලසඤ්ඤා	362	ඛිණසවා	222
කුසිතවජුනි	434, 508	ඛිසිතඛං	156
කුහකො	178	ඛියොයා	156
කුජිරකා	324	ඛිලපාතො	402, 480
කුටාගාරසාලායං	14	ඛුඤ්ඤාමධු	144
		ඛොමසුමුමානං	258
කෙ			
කෙවලකපං	311		
කෙසකමලං	66		
කෙසමසුලොවකො	66		

පදනුකකමනිකා

ග		ඊ	
ගණකා	108		
ගණනාය	186	ගිලානුපට්ඨානෙන	308
ගතිමා	178	ගිහිනියො	206
ගතියො	396		
ගටීනො	68	ගුණආරතා	360
ගන්තා	386	ගුණියා	314
ගන්ඨ	158	ගුඛං	312
ගන්ධබ්බපචාරො	326	ගුණං	300
ගන්ධබ්බපාරිසදේපා	326		
ගන්ධබ්බපොතකො	326	ගො	
ගන්ධබ්බපොතිකා	326	ගොවරෙ	96
ගන්ධබ්බමහාමසෙතා	326	ගොතතපටිසාරිනො	164
ගන්ධබ්බසෙනාය	312	ගොපාලො	330
ගන්ධබ්බි	326	ගොපචුමො	238, 270
ගන්ධබ්බො	330	ගොමයං	150
ගභ්භාවකකනති	172, 390	ගොමයභකෙඛා	64
ගබ්බනී	64, 136		
ගච්චිරනෙමො	222	ඝ	
ගරභා	156	ඝසමෙසානා	158
ගරභිතබ්බං	156		
ගරභෙයා	156	ච	
ගරුච්චානිකො	484, 408	චකචතචතං	100
ගභණියා	268, 478	චකචතති	130, 236
ගභපතිනෙවයිකා	20	චකකාති	238
ගාමසාමනං	158	චකචුමනසා	314
ගාමසාතකං	110	චකචුච්චෙකෙඤ්ඤායා	394
ගාරවා	414	චකචුති	368
ගාරවී	492	චණ්ඩ	326
ගාරයං	192	චතුරාපසෙතො	404, 462, 536
ගාවී	320	චතුභිකං	64
ගාමුඛකං	110	චතොලීස දතතා	238
ගිරිගුහං	80	චන්ද්‍රමසුරියා	146
		චචමානෙ	186
		චාතුකුණ්ඩිකො	10
		චාතුමමභාරාජිකා	442

පදනුකකමනිකා

චා		ඡ	
චාතුයාමසංවරසංවුතො	78	ඡවො	38
චාතුරතො	98, 236	ඡවිමංසං	176
චාරිකං	352	ඡලඛනසමන්තාගතො	462
චාවේතුං	40	ඡාභිකං	64
චී		ජ	
චීතනනරංසො	238, 266	ජණඡුකානී	238, 264
චීකනචූපකාසෙන	506	ජනපඤ්චාචරියසතො	98, 236
චීකනසමාධි	132	ජනෙසගො	330
චීකනානුපසී	96	ජනොසං	322
චීරච්ඡිතිකං	358	ජයාපෙසෙඛා	178
චීරපඛච්ඡිතො	204	ජරඤ්චාලො	38
චීරපනචෙධ	260	ජරා	128
චු		ජාගරියානුයොගා	178
චුතුපපාතඤ්චො	186	ජාතිජරාමරණියා	94
චෙ		ජාලභසපාදෙ	238
චෙනසො උපකකීලෙසෙ	168	ජනං	318
චෙනසො විනිබ්ඣා	402	ජුතපමාදච්ඡානානුයොගො	292
චෙනොචීලා	402, 480	ඤ	
චෙනොපඡිධි	442	ඤානානී	574
චෙනොපරියඤ්චං	168	ඤායකා	158
චෙනොඵරණතා	480	ඤා	
චෙනොචීචුතනි	420	ඤාණදසනං	222
චෙනොසමාධිං	48, 176	ඤාණවාදෙ	20
චොදකෙන	400	ඤාතීකඛයං	120
චොදනාවඤ්චිනී	366	ඤාණානී	474, 478, 382
ඡ		ඨ	
ඡන්දසමාධිපධානං		ඨාති	170
සංඛාර සමන්තාගතං	132	ඨානකුසලතා	360
ඡන්දගති	222	ඨීතකො	238
ඡමා	10	ඩ	
ඡවද්දසසානී	66	ඩංස	216

පදනුකකමනිකා

ක		ති	
තගස	136	තිරවජානකථා	58
තවජං	224	තිරිටානී	66
තවජා	174	තිරොභාවං	188
තණ්ඩුලඵලං	320	තිහිකං	64
තණ්ඩුලඵලො	150	තුච්ඡකුමභි	60, 86
තණ්ඨා	362, 364, 474	තුණ්ඨිකීරෙ	320
තණ්ඨාකායා	444, 492	තුලාකුට	282
තණ්ඨාමූලකා	526	තුලියං	264
තණ්ඨුපපාද	386	තෙලං	118
තත්ඵපරිනිබ්බායී	10		
තථා	470	ඵ	
තථාකාරී	204	ඵණ්ඨිලසෙය්‍යා	66
තථාගතො	224, 226	ථාමවතා	190
තථාවාදී	224	ථිනමිඤ්ඤං	80
තථෙත	274	ථුසො	152
තදග්ගො	156	ථුසොදකං	64
තදත්ඵජොතකං	242	ථෙතො	274
තද්දිගුණං	300	ථෙය්‍යසඞ්ඛාතං	110
තපං	66	ථෙරා	366
තපසීතාය	80		
තපසී	76	ඤ	
තපො උපකකිලෙසා	66	ඤකඛිණා	110
තපොජිගුච්ඡා	62	ඤකඛිණාවිසුද්ධියො	390
තමොතමපරායනො	394	ඤකඛිණෙය්‍යා	432
තසසපාපියාසිකා	432	ඤ්ඤමනතරං	64
තාවතකං	224	ඤ්ඤමාණවකානී	324
තාවදෙව	94	ඤකතියා	64
තිණගහණං	120	ඤ්ඤලභසෙඛා	64
තිණභෙකඛා	64	ඤතකුටං	70
තිණා (භීය්‍යා)	296	ඤ්ඤාභිඤ්ඤා	178
තිණව්‍යුත්ථාරකො	432	ඤමා	386
තිණානී	110	ඤමෙ	242
තිබ්බජජෙද	428, 502	ඤයාපතො	246
තිබ්බො	120	ඤසකුසලකම්මපථා	118
		ඤසසඤ්ඤා	540

පදනුසකමනිකා

ද		දි	
	174	දිපි සහනි	118
දසනසමාපනති	442	දිබනනි	296
දහති	56	දිබ්බාය සොතධාතුයා	60
දහනති	168	දිබ්බන වක්ඛනා	84
දභපාකාරතොරණං	240	දිවසො	316
දභසමාදුනො	681	දිවාසොපං	296
දළඞුදුපං		දිසා	288
		දිසොදිසං	320
ඳ		දිසඩගුලි	238
දනවඤ්චි	440	දිසායුක්කරො	48
දනසංචිභාගෙ	240	දීසො	330
දනුපපතියො	442		
දයකතො	390	ඳ	
දයජජං	304	දුසබ්බා	364
දරහරණාය	294	දුසබ්බමෙමන	148
දරුපතතිකකෙතවාපි	34	දුසබ්බා පටිපද	178
දරො	118	දුච්චිතානි	362
දසකමමකරා	308	දුපට්ඨජ්ඣා	468,482,492
දළිඤ්ඤියං	110	දුපට්ඨදිකො	196,198
		දුබ්බ ණණකරා	146
දි		දුබ්බ ණණ	114
දිට්ඨං	224	දුබ්බ ලීකරණි	292
දිට්ඨධම්මිකානං	216	දුබ්බ ලීකරණෙ	80
දිට්ඨවාදිතා	392	දුරකබාතෙ	194
දිට්ඨා	120	දුසසීලො	398
දිට්ඨානුගති	144	දෙමනසසුපට්ඨාරා	414
දිට්ඨිගතං	12	දෙව්වසකතා	356
දිට්ඨිනිසකයා	230, 234	දෙවාරිකො	108,168
දිට්ඨිපට්ඨෙධ	428	දෙසතතරෙන	400
දිට්ඨිපපතො	176	දෙසාගතිං	222
දිට්ඨිච්ඡතති	360	ආගාරිකො	64
දිට්ඨිච්ඡද්ධි	360	ආලොපිකො	64
දිට්ඨිසමපද	360	ආභිකං	64
දිට්ඨෙව වෙච ධම්මෙ	142	ආභිකජාතා	194
දිකො	38		
දිනකාදුශිනො	308		

පදනුකකමනිකා

බ		න	
ධනජානි	292,294	නළඹහදනනිකො	64
ධමමකායො	142	නඝබ්බනානි	144
ධමමකෙතු	100	නතිටඨහදනනිකො	64
ධමමකඛන්ධා	386,488	නදීවිදුග්ගා	120
ධමමජො	142	නඤ්ඤපසෙවනං	384
ධමමඤ්ඤ	428	නමඤ්ඤ	314
ධමමදීපා	96	නවටඨානානි	222
ධමමඛට්ඨො	100	නවනිතං	118
ධමමනිමමිකො	142	නළවනං	100
ධමමනිසත්තියා	428	නළො	330
ධමමත්ථො	168	නාගපචාරො	326
ධමමපදනි	386	නාගපාරිසංජො	326
ධමමපට්ඨංචෙදී	408	නාගපොතකො	326
ධමමභූතො	142	නාගපොතිකා	326
ධමමයාභී	252	නාගමභාමකො	326
ධමමසමන්තාගතං	50	නාගසෙනාය	312
ධමමසමාදනානි	386	නාගිනී	326
ධමමසමමතං	150	නාගො	326
ධමමසරණා	96	නාතපුත්තිසෙසු	194
ධමමසංභිතං	226	නාට්ඨරණා	456,530
ධමො (අටඨ)	504	නානාගොකො	142
ධමො (ඉඤ්ඤපට්ඨානිකා)	6	නානාචරිතා	142
ධමොනුධමමපට්ඨකනී	382, 474	නානාකො	528
ධමොනුධමමපට්ඨකො	106,196	නානාකුලා	142
ධමොනුපසී	96	නානාතිස්සියා	28
ධමොනුසාරී	176	නානාදීර්ගණා	322
ධංසනෙ	296	නානානාමා	102
ධංසයනනී	296	නානුඛංජනග්ගාභී	380
ධාතුකුසලතා	360	නාභිසප්ඨ	258
ධාතුයො	312,384,420,474	නාමං	358
ධිනිමා	178	නාලං	60,294
ධුක්ඛා	292,294	නිකති	282
ධුචො	48	නිකිණ්ණං	10
ධුමාසිකා	42	නිකෙතං	240
		නිකිඤ්ඤ	240

පදනුකකමනිකා

න		න	
නිකකුපේරයපුං	326	නිවිටෙයා	142
නිග්ගහිතං	194	නිවුසිතතතා	46
නිගණයා	194	නිවෙපෙති	300
නිගමසාතං	110	නිසන්තියා	214
නිගමසාමනතං	158	නිසෙධෙති	110
නිග්‍රොධපරිමණිලො	238	නිසෙධෙයා	110
නිවච්චලා	322	නිසරණපඤ්ඤා	380
තිවජාතො	392	නිසරණියා	474, 492, 482
නිජිභිංසනතො	178	නිසරණියා ධාතුයො	420, 404
නිජුරච්චුනි	504	නිභීතසෙවි	296
නිජඪිණ්ණා	540	නිභීයති	290
තිට්ඨං	170	නිභීයරෙ	296
නිදංසෙති	252	නියන්ති	320
නිදුසව්චුනි	428, 502	නිවරණාහි	396, 408
නිදදිසති	224	නිවාරහසෙඛා	64
තිධානචතිං	178	නුතනාහි	464
නිපච්චකාරං	142	නෙකතිකා	294, 318
නිපෙපසිකා	178	නෙකමමඡ්ඤ්ඤා	44
තිධබ්බනතරූපා	194	නෙතති	330
නිඛුතා	316	නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා	186
නිබ්බෙයෙභි	126, 194	නභාතකසස	314
නිබ්බෙධිකාය	400		
නිමිත්තනාං	64	ප	
ඡ මිත්තභගාභි	380	පකකං	150
තිමිත්තානුසාරි	424	පකඤ්ඤා	404
ඡ මිත්තෙත	172	පභගහනිමිත්තං	360
නිලොතා	46	පභගාභො	360
නියතො	180	පච්චතං	180
නිය්‍යන්ති	326	පච්චස්සිකෙභි	242
නිය්‍යාතෙන්ති	304	පච්චනුභොති	188
තිරසාකෙත	298	පච්චන්තිමං	168
තිව්‍යාචුතති	310	පච්චයා (අට්ඨ)	504
ඡිවාරෙතා	168	පච්චසිකො	274
		පච්චවෙකභිනිමිත්තං	480

පදනුකකමනිකා

ප			ප
පවවවෙකකි	174	පටිපවජාමි	304
පවව්‍යයිංසති	442	පටිපද	178,386
පච්චුට්ඨානං	142	පටිභයං	300
පච්චුට්ඨාසි	94	පටිචානරූපා	194
පච්චුපට්ඨානබ්බො	304, 306	පටිචිරතො	140
පච්චුපට්ඨිතා	304, 306	පටිචිරුඤං	150
පච්චුපට්ඨිතො	120	පටිසඤ්චානබලං	360
පච්චුපපනනසුඛො	484	පටිසඤ්චරති	298
පච්චෙසනෙතො	322	පටිසඤ්චාරො	360
පච්ජා	194	පටිසලලානසාරූපානී	60,314
පච්ජානිපාතිතො	308	පටිසලලානා	136
පච්ජාබාහං	110	පටිසලලිතො	58
පජාපති	330	පටිසෙවනති	314
පජ්ජනෙතො	330	පටිසඤ්චාමි	216
පජ්ජප්‍රිතො	42	පඨමො සසසතවාදෙ	184
පඤ්චකකිතො	394	පඤ්චෙත	110
පඤ්චබ්බවිපපභිතො	462	පඤ්චපඤ්චං	170
පඤ්චඤ්ඤාමි	484	පඤ්චඤ්චකුට්ඨු	158
පඤ්චබලානී	170	පතායති	322
පඤ්චාහිකං	64	පතීජ්චි	258
පඤ්චිඤ්චයානී	120, 404, 480	පතනතඛකි	94
පඤ්චුපාදනකකිතො	394	පතනපටියාපතනමතනං	410
පඤ්චලිකො	288	පතනපොගකෙමො	201,206
පඤ්චචුච්චෙතො	176	පතනං	224
පඤ්චඤ්ඤා දුබ්බලිකරණි	166	පදකඛිණගාහී	458
පඤ්චඤ්චෙයාතති	60	පදකඛිණාවතනකජාතානී	238
පඤ්චබ්‍යාකරණානී	386	පදුට්ඨවිතො	326
පටාකං	192	පධානකමොය	268,478
පටිකුලෙ	188	පධානමනීය	48
පටිගාහකතා	390	පධානසමී	360
පටිසාතාය	216	පධානියඛනානී	400,478
පටිච්චසමුපපාදකුසලතා	60	පධානෙසු	176
පටිච්ජනනා	70,304	පනුතනපච්චකසච්චො	462
පටිජානිසසති	10	පතනානී	60,314
පටිඤ්ඤාය	432		

පදනුකකමගිකා

ප

පන්දුභනං	110
පනකමුසලා	156
පපං	296
පපටිකපහකතා	78
පබ්බතවීසමං	120
පබ්බනතී	108
පබ්බාජනං	158
පබ්බාජෙනබ්බා	156
පබ්බාජෙය්‍ය	156
පමකතං	300, 306
පයොජෙසුං	160
පයොජෙහි	110
පරකතං	228
පරදුරෙසවනා	296
පරනකපො	392
පරපුගාලවිමුක්ඛිඤ්ඤාණ	8
පරපච්චාදං	204
පරමමුඛා	298
පරසංකේතනා	390
පරසෙනාපමඤ්ඤා	98, 236
පරහිතාය	392
පරාහිභු	242
පරාභුතරූපො	30
පරිකඛිණභවසංයොජනො	140,
	164, 222
පරිභුහනී	300
පරිඤ්ඤාය්‍යා	480, 498, 508, 468,
	490
පරිණාමො	54
පරිකසසනා	46
පරිනිබ්බාසිසකති	102
පරනෙඤා	110
පරිනිබ්බානිකො	452, 514
පරිපඤ්ඤාය්‍යාසි	102
පරිපති	14

ප

පරිපුච්චය්‍යානී	102
පරිපුණ්ණසංකපො	66
පරිපුණ්ණො	136
පරිපුරං	204
පරිබ්බාජකා	222
පරිබ්බාජකාරාමෙ	58
පරිභාසනතී	136
පරිභාසාය	136
පරිභුඤ්ජති	320
පරිභුතො	294
පරිමුඛං	80
පරිමජ්ජති	188, 238
පරිමසති	188, 238
පරියනකවාරිනී	86
පරියායභකතභොජනානුයොගං	64
පරියායං	262
පරියායෙ	382
පරිපුට්ඨිවිකතා	94
පරියෙසිතං	224
පරියොදපෙතති	308
පරියොනද්ධි	152
පරිරක්ඛනෙතො	154
පරිච්චේජය්‍ය	300
පරචිතකකං	10
පරිසඤ්ඤා	428
පරිසා	444
පරිභරෙය්‍යුං	192
පරිහිතො	18
පරිළාභො	150
පරොසභසං	236
පලාලපුඤ්ජං	80
පච්ඤාචලභොජී	64
පච්ජනතී	320
පචරො	252
පච්ඤානී	322

පදනුකකමනිකා

ප		ප	
පවෙසෙනා	168	පාසණගිනො	248
පසට මුල්මනො	270	පාසංසා	118
පසංසනි	202	පාසාදපච්ඡායායං	136
පසාසනෙ	108	පිඤ්ඤකභකෙබ්බා	64
පසුං	320	පිට්ඨිමංසිකා	318
පසඤ්ඤායසංඛාරො	462	පිපාසා	294
පහතබ්බා 468, 480, 492	508, 526	පිපාසො	296
පංසුකුලානි	66	පියසමුද්‍රවාරො	458
පංසුං	150	පිසුණා	318
පභානපට්ඨානං	382	පිඨකං	30
පභානරනො	380	පිතිඵරණකා	480
පභානාරාමො	380	පිතිභසබ්බා	46, 144
පහුතපිච්ඡතා	238	පුග්ගලඤ්ඤ	428
පභොසි	194	පුග්ගලපණණකනි	176
පාකාරච්චිරං	168	පුග්ගලා	366, 392
පාකාරසන්ධිං	168	පුඤ්ඤකිරිය වැටුනි	306
පාටිභාරියානි	370	පුක්කදරා	292
පාණමනිපානෙති	80	පුටුදිසා	288
පාණසමා	296	පුටුපවෙචකසම්මානි	464
පාණනා	156	පුරිසථාමෙන	190
පාණසකරං	292	පුරිසලිඛිතං	150
ප.තබ්බතං	150	පුරිසච්චෙසසං	262
පාතරාසාය	150	පුරෙච්චනියං	194
පාදගණධී	254	පොසබ්බරසාතකා	324
පානසබ්බා	296		
පාප ආචාරගොචරො	296	ඵ	
පාපමිත්තා	296	ඵරුසා වාචා	116
පාපමිත්තනා	358	ඵලකච්චිරං	66
පාපමිත්තානුයොගො	290, 292, 294	ඵලකසෙය්‍යං	66
පාපසබ්බා	296	ඵසකකායා	412
පාමුඡ්ඡං	408	ඵසො	468
පායමානාය	64	ඵණ්ණං	118
පාරිච්චියාය	304	ඵාලෙසුං	326
පාරිසඡ්ඡා	108	ඵාසුච්ඡාරාය	314
පාරිසුද්ධිපට්ඨානියංගානි	524	ඵිතං	206
පාවළා	20	ඵිතො	130
		ඵෙගගුපපත්තා	84

පදනුකකමනිකා

බ		බ	
බදලතා	148	බ්‍රහ්මවිමානං	46
බඤ්චීවකපුප්ඵං	446, 520	බ්‍රහ්මසසරො	238
බඤ්චපාදපච්ච	136	බ්‍රහ්මච්ඡ්ඤ්ඤා	238
බලකායසම්මං	100	බ්‍රහ්මවුතා	164
බලානි	386, 430	බ්‍රාහ්මණා	158
බහුකරණයා	330	බ්‍රාහ්මණකුලීනා	136
බහුකාරා	468, 490, 498, 504	බ්‍රාහ්මණජව්වා	136
බහුකිවචා	330		
බහුජනපියාධිනො	272	භ	
බහුපුත්තං	16	භක්ඛධිනිං	36
බාහිරානි	412	භක්ඛසං	10
බාහිරෙහි	242	භණ්ඩනජාතා	194
බාහුජඤ්ඤා	206	භතො	304
බාහෙතනි	158	භතචේතනානුපපදනෙන	308
බීජං	320	භමුක්ඛකතරං	274
බුද්ධතනනිං	280	භයාගනිං	222
බොජ්ඣක්ඛයා	170, 382, 498	භරියා	306
බොධිජං ඤාණං	224	භවතණ්ඨා	358
බ්‍යගෙසා	40	භවදිට්ඨි	358
බ්‍යඤ්ජනානි	214, 396	භවං	240
බ්‍යඤ්ජනුපෙතං	214	භවා	364
බ්‍යතඨිකරොති	382	භවේත	300
බ්‍යාකතං	228	භසසමාචාරෙ	178
බ්‍යාකතො	12	භාවනාසපධානං	382
බ්‍යාපජ්ජ	258	භාවනා	368
බ්‍යාපාදපදෙසං	80	භාවනාබලං	360
බ්‍යාමො	238	භාවනාරතො	380
බ්‍රහ්මකායො	142	භාවනාරාමො	380
බ්‍රහ්මකුත්තං	44	භාවිතමාසිංසනි	80
බ්‍රහ්මචරියවාසාය	452, 514	භාවේතබ්බා	468, 490, 498 508
බ්‍රහ්මජා	136	භික්ඛුභාවං	136
බ්‍රහ්මදයාද	136	භික්ඛාරං	104
බ්‍රහ්මඤ්ඤාකාය	240	භික්ඛනුච්චෙ	194
බ්‍රහ්මනිමමිතා	136	භියොහිඤ්ඤාතරො	166
බ්‍රහ්මභූතො	142, 392	භුජ්ජෙස	384

පදනුකකමනිකා

මු		ය	
මුඛසතනීභි	194	යගෙස	60, 86, 98
මුච්ඡති	68	යනුභිනාම	62, 94, 192
මුඤ්චති	328	යන්ධාධිකරණමෙතං	380
මුච්චසච්චං	360	යථරීච්ච	224
මුණ්ඩකෙ	136	යථාකථං	66, 136
මුතවාදිතා	392	යථාකාරී	224
මුතං	224	යථාකමුච්චපගෙ	84, 186
මුතතාවාරො	64	යථාදිට්ඨිසස	360
මුදිතා	422	යථානුභිට්ඨං	90, 180
මුදිතාසහගනෙන	80	යථාබලං	308
මුදුතඵලාභසාපාදෙ	238	යථාචාදී	224
මුදුතුලසනනිභා	238, 274	යථාසන්ධිකික	66
මුඤ්චං	326	යදිචා	186
මුඤ්චා	24	යාවතකං	422
මුසලමනනරං	64	යාවතකච්චසස	238
මුසාවාදුපසංභිතං	178	යාවදිකං	404
මුලජෙජජං	110	යාවදෙච්ච	216
මුලජාතා	142	යුගනධිරො	330
මෙසා	322	යුපො	131
මෙතතා	420	යෙභුයාසිකා	432
මෙතතාසහගනෙන	80	යොගා	388, 476
මෙතෙතන	308	යොනිසො	388
මෙථුනං	150	යොනිසොපධානං	360
මෙරයං	64	යොනිසොමනසිකාරො	180, 470
මොසමඤ්ඤං	228	යොනිසොමනසිකාරමුලකා	522
මොනෙයායානී	370		
මොහාගතී	222	ර	
		රකඛං	312
ය		රකඛාය	314
යකඛපචාරො	326	රකඛාවිරණගුකතී	100
යකඛපාරිසජෙජා	326	රජනීයා	394
යකඛපොතකො	326	රජොජලලං	238
යකඛපොතිකා	326	රජොජලලධිරො	66
යකඛමහාමකො	326	රජජ්ජයා	110
යකඛයෙනාය	312	රතතඤ්ඤ	204

පදනුකකමනිකා

ර		ල	
රත්තිඤ්චා	146	ලෙහනියානං	248
රථසකානිච්ච	310	ලොකධම්මො	508
රථියා	110	ලොණං	118
රහසා	326	ලොලජාතිකො	144
රමො	320		
රසඤ්ඤා	238, 268	ච	
රසනරණියො	268	චගගුභි	322
රසං පඨවිං	146	චචතියං	194
රසානි	118	චචතියො	198
රසිතානං	248	චචිපරමො	298
රහදෙ	316	චඤ්ඤා.....	282
රාජඛානානි	254	චඤ්ඤානිකා	294
රාජානුච්චිකානි	254	ච ණණචතකතරා	146
රාජාරහානි	254	චණණචතො	114
රාජ්ජපභොගානි	254	ච ණණචචච ණණකා	148
රාසී	364	ච ණණනිමානපචචයා	148
රිතං	326	චතපදනි	14
රුක්ඛගහනං	120	චකකයි	198
රුඤ්ඤා	326	චත්ථං	326
රුපපනිට්ඨං	384	චදඤ්ඤා	310
රුපං	358	චදෙමසෙ	316
රුපසඛගහො	366	චධකචිතං	120
රුපිසු	186	චධො	194
රුප්පයං	384	චනගහණං	120
රුහති	292, 294	චනපඤ්ඤා	80
රොපෙනි	214	චනපඤ්ඤානි	314, 60
		චනමුලථලාහාරො	64
ල		චමෙහති	68, 380
ලච්චති	96	චරකකාභි	34, 42
ලජ්ජචං	360	චරො	330
ලජ්ජී	246	චසචකති	224
ලපකො	178	චසුඤ්ඤා	242
ලපති	224	චාකචීරං	66
ලාභසකකාරසිලොකං	68	චාවෙනා	254
ලුතං	152	චාදපමොකඛාය	194
ලෙඩ්ධුතා	156		

පදනුකකමනිකා

ව		ව	
වාදනුපාතො	192	විනෝනති	304
වාමෙන	104	විපතෙයා	22
වාරුණි	296	විපරාමොස...	282
වාසං	326	විපරාවක්ඛං	194
වාහෙයාම	158	විපරිතා	56
වාළකඛලං	66	විපසනා	360, 470
විකටභොජනානුයොගමනු-		විපසසිසුං	316
යුක්තො.	66	විපමුක්තසස	314
විගතාභිජේතින	80	විපාරිතං	206
විකාලවිසිඛාවරියානුයොගො	292	විභවදිට්ඨි	358
විකකඤ්චිකමං	330	විමුක්තායතනං	486
විගාහති	296	විමුක්තායතනානි	408, 484
විසාසෙ	38	විමුක්ති	360
විවකඛණො	244	විමුක්තිපරිපාවතියා	412
විවික්චජං	80	විමොක්ඛා	448, 520
විවෙයාපෙකඛිතා	270	විරහාරූපා	194
විජනවානානි	60, 314	විරවිකමං	330
විජමෙගයාං	36	විරියසමාධිපධාන...	132
විජහති	300	විවච්ඡි	46, 144
විජිතාවි	98	විවට්ඨි	182
විජජා	360, 370, 474	විවට්ඨො	40
විජජාවරණසමපනනං	316	විවක්චජදෙ	236
විඤ්ඤාණකායා	412	විවදිකමං	358
විඤ්ඤාණට්ඨිතියො	384, 430 498	විවාදමූලානි	416
විඤ්ඤාණසොතං	176	විවාදපනනා	194
විඤ්ඤානං	224	විවික්ඛං	80
විඤ්ඤානවාදිතා	392	විවෙචෙකුකාමො	94
විඤ්ඤාපිතජා	204	විසංඤ්ඤාගා	388
විතකකවිචාරසමාධි	174	විසටං	270
විකුදනතා	194	විසමලොභො	116
වික්ඛං	294	විසංයොගා	476
විධා	364	විසංවාදයීතා	274
විධෙයොගා	252	විසාවි	270
විනිබන්ධා	402	විසුදධියො (නව)	524
විනෝන	310	විසුං	160

පදනුකකමනිකා

ව		ස
විසෙසභාගියා	468, 480, 500, 12	සඋපධිකා 188
විසසට්ඨකමමනෙත	296	සතදගාමී 180
විභඤ්ඤුමි	152	සකිදෙව 152
විභායකි	296	සකකායං 408, 484
විභාරා	370	සකායපුකතියා 10, 142
විභිංසකි	328	සධා 296
විභෙයෙකි	328	සඬකිකතීපු 64
විභෙසං	404	සඬකියො 292
විභෙසාය	482	සඬබානෙතන 186
විතඬයාරා	158	සඬබාය 464
විතඬුමො	158	සඬබාරට්ඨිනිකා 358
විතම වජරො	310	සඬබාරා 366
විතසාරද	316	සඬබාරූපයං 384
විමංසාසමාධි	132	සඬගණකාති 298
වීරඬකරූපා	98, 236	සඬගභවඤ්ඤි 259, 390
වුකතවාදී	192	සඬගාධිතඬබං 358
වුඤ්ඤෙවි	296	සඬගාභකො 310
වුසිතවා	140	සඬගීතා 164
වුපකාසෙන	506	සඬවට්ඨෙඤ්ඤා 274
වෙකට්ඨකො	66	සඬවචාදී 274
වෙදනා	364, 474	සඬවසනෙධා 274
වෙදනාකායා	412	සඬවච 242
වෙදනානුපසඬ	96	සඬච්ඡිකරණීයා 388
වෙදනුපයං	384	සඬච්ඡිකාතඬබා 468, 496 542
වෙද්ධිසු	272	සඬච්ඡිතා 46
වෙධනි	310	සඬච්ඡිතනාකායා 414
වෙපුලලකං	94	සඬඤ්ඤා 412, 430, 500
වෙභුතියං	178	සඬඤ්ඤාපෙතඬබා 214
වෙයා ඤ්ඤනිකා	242	සඬඤ්ඤාපසාද 54
වෙරපසසඬබො	296	සඬඤ්ඤාපයං 384
වෙසසා	133	සඬඤ්ඤාප්පනානං 180
වෙභාසං	42	සඬඤ්ඤාපෙසි 60
වොකකමම	196	සඬඤ්ඤාපඤ්ඤාචාරිනි 64
වොදයං	68	සඬඤ්ඤා සඬඤ්ඤා 152
වොසගහපට්ඨනාමිං	382	සඬඤ්ඤාන 400
වොසසගහන	308	

පදනුකකමනිකා

ස		ස	
සංග්‍රහයා	308	සනිතිධිකාරකං	152
සතකච්ඡාරා	426, 496	සප්පි	118
සතානුසාරිච්ඡාද්‍යො	224	සප්පාච්ඡිතකතං	202
සතාරපෙක්ඛන	462	සප්පුරිසධම්මො	428
සති	360, 470	සප්පුරිසසංඥෙසවො	382
සතිනෙපකෙකන	428, 460	සබ්බසත්තාය	80
සතිපට්ඨානා	170, 372, 476	සබ්බදුක්ඛපනුදං	316
සතිබලං	360	සබ්බධි	80
සතිමා	178	සබ්බපාණභුතනිකානුකම්පි	80
සතිච්ඡාදො	432	සබ්බභුතානුකම්පිනො	314
සත්තනාලං	42	සබ්බසඛ්‍යාභපදකතං	202
සත්තරතනසම්භ්‍යාගතො	236	සබ්බසජ්ජිං	352
සත්තරතනානි	98	සබ්බාකාරපච්ඡුරානි	238, 240
සත්තාගාරිකො	64	සබ්බාච්ඡෙනාහි	240
සත්තාලොපිකො	64	සබ්බෙත සබ්බං	118
සත්තාවාසා	450, 524	සභාගාධිසසනහි	120
සත්තාශිකං	64	සමකාරි	178
සතකුභි	242	සමකඛාතුං	206
සතකුමඤ්ඤනො	242	සමකඛාධිනො	304
සතකුසසද්‍ය	238	සමධර්මකඤ්ඤා	260
සත්තකරකපො	120	සමජ්ජාභිවරණං	292
සත්ථා	202	සමණඤ්ඤානි	254
සත්ථානි	110	සමණමච්චලො	394
සද්ධම්මසවනං	382, 474	සමණානුච්ඡව්ඤ්ඤානි	254
සද්ධම්මො	428	සමණාරහානි	254
සද්ධම්මෙ	208	සමණුද්දෙසො	196
සද්ධානුසාරි	176	සමණුපභොගානි	254
සද්ධාවිච්චුකො	176	සමතානි	144
සනාභිකානි	238	සමතෙන	108
සනෙමිකානි	238	සමත්තානි	14
සත්තතාය	54	සමරනිම්බනං	360
සතකුට්ඨිකා	192	සමරො	360, 470
සත්ථාගාරං	352	සමදනෙතා	238
සන්දරසසසිං	42	සමනුදෙසො	80, 466
සන්ද්‍රවිකා	292	සමනුසාසිකා	98

පද්‍යාකමනිකා

ස		ස	
සමවතකකඩකො	238, 266	සමපායනති	44
සමවයසටෙඨසනො	462	සමපායාසි	161
සමවෙපාකිනියා	268, 478	සමපසලාපා	116
සමවෙසබනති	310	සමපසසා	216
සමසමා	190	සබ්බසුලාථිවො	70
සමසසාධිසසනති	120	සමොච්ඡිකාකා	176, 428
සමං	240	සමොධගාමී	452
සමා	386	සමොධිපරායඡො	180
සමාදපෙසි	42	සමොධියං	166
සමාදපෙති	198	සමාකකති	70
සමාදිනනානි	14	සමහරිසසාමී	304
සමාදියති	66	සමහදං	118
සමාධි	368, 478, 474	සමහතා	432
සමධිපරිකාරා	428	සමච්ඡද්දාදි විමුක්තො	140, 164
සමාධිබලං	360	සමමනෙය්‍යාම	156
සමානසුඛදුකෙඛා	300	සමමපපධානා	170, 372
සමානෙතා	260	සමානනාය	306
සමානභ්‍යාය	250, 306	සමාපටිපනෙතා	194
සමාපනතිකුසලතා	360	සමාමනසිකාරමනව්‍යාය	48
සමාපනතිවුට්ඨානකුසලතා	360	සමාසමාධි	484
සමාචාරිනියො	268	සමේයසමමියො	296
සමීතිං	326	සමමුඛා	298
සමුක්තෙපෙසි	42	සමමුඛා විනායො	432
සමුදෙද	316	සමමුතියා	382
සමෙකබ්බානො	262	සමමුසති	50
සමෙකබ්බි	316	සයං කතං	228
සමෙකබ්බියාන	40	සයමපභා	46
සමෙන	236	සරවනං	130
සමෙදකබ්බාතා	358, 426	සරිතොදංකො	316
සමපඡද්දාදං	360, 470	සරිංසපා	216
සමපසාදං	192	සලලබතා	192
සමපද	398	සසකාරපරිනිබ්බාසී	402
සමපායාසි	19	සසකචාද	182
සමපභංගෙසසිං	42	සසතිසමං	182
		සසතො	48, 288

පදනුකකමනිකා

ස		ස	
සහධමමිකො	192	සාමානභකෙකො	64
සහිතො	194	සාමිකං	306
සංයමෙ	242	සාමීචිකමමං	142
සංයොජනානි	432	සායමාසාය	150
සංචචන්ති	46, 144	සායංනනියකං	66
සංචචී	182	සායියං	250
සංචදොධා	38	සාරපභතො	78, 84
සංචරපාධානං	380	සාරාගො	150
සංචරාය	216	සාරමහජං	178
සංචරී	316	සාරානීයං	416, 486
සංචිග්ගසක	630	සාලානාරං	152
සංචිග්ගො	28	සාලීං	150, 320
සංචිධානා	244	සාලීමංසොදනො	118
සංචිභාගෙන	308	සාවජජා	135
සංචෙගො	360	සාවෙති	300
සංචෙජනීයෙසු	360	සාසවා ඉද්ධි	188
සංසප්පති	30	සාසවො	468
සංසාදෙය්‍යාම	60, 86	සාහසිකා	294
සංහිතානං	276	සාලික	324
සා	64	සිකකො	368
සාක චජං	60	සිකකාපදනි	396
සානභකෙකො	64	සිකකාටකෙන	110
සාඛලාං	360	සිපපචිග්ගභණෙන	304
සාගරපරියන්තිං	98, 236	සිරිමතො	314
සාවියොගා	282	සිලච්චතති	360, 398
සාණානි	66	සිලච්චනෙතො	398
සාතච්චාය	402	සිලච්චසුද්ධි	360
සාත සහගතා	468	සිලසමාදනෙ	240
සාචුරුපො	10	සිලසමපද	360, 398
සානුචරියො	18	සිලසමපනෙතො	398
සාපතෙය්‍යං	292, 300	සීහනාදෙ	166
සාපෙකෙකො	68	සීහසුඛබ්බකායො	238, 266
සාමීචිපච්චනෙතො	196	සීහහනු	238, 280
සාමණ්ණෙතාය	240	සුක	324
සාමණ්ණෙඵලානි	384, 478	සුකතකමමකරා	308

පදනුකකමනිකා

ස		ස	
සුකදරියතා	296	සුසුකක	274
සුකකවිපාකං	388	සුසුකකදුට්ඨො	238, 283
සුකකාභිජාතිකො	426	සුසුසුසතති	86
සුචඵරණතා	480	සුසුසුසාය	304
සුචලලිකානු සොගමනුයුක්තා	216	සුභද	300
සුචලලිකානුයොගා	218	සුරො	322
සුඛා පටිපද	178	සෙගාලකං	38
සුබුමච්ඡවි	238	සෙගාලො	40
සුබුමාන	258	සෙට්ඨිං	150
සුබුපපත්තියො	368	සෙනාපතීනං	328
සුගතං	404	සෙයාසුඛං	404
සුගතාතිරිත්තානි	38	සෙයාචසඵපදීපෙයාං	442
සුගතාපදනෙසු	33	සොකතාසනො	272
සුග්ගභිතං	304	සොටෙයාං	242, 360, 370
සුචරිතානි	362	සොණසීගාලා	118
සුඤ්ඤවනො	40	සොණඛා	294
සුඤ්ඤගාරගතා	60	සොතාපත්තියඛයානි	382
සුතවාදිනා	302	සොතාපත්තඛයානි	382
සුතං	224	සොතාපනෙතා	180
සුද්ද	135	සොමනසසුච්චාරා	414
සුඤ්ඤාචාසා	402	සොචභිකං	110
සුනිබානො	222	සොචචසකතා	358
සුනිසෙධො	110		
සුපපතාසිතං	204	භ	
සුපපටිනිසසභි	78	භටභකෙඛා	64
සුපපතිට්ඨිතපාදලකඛණං	240	භසාපලෙඛනො	64
සුපපතිට්ඨිතපාදො	236	භදයඛකමා	278
සුභට්ඨාසිනො	46	භන්ද	330
සුභං විමොක්ඛං	56	භානභාගියා	468, 480, 592, 500
සුමනො	330		526
සුමාපිනා	322	භිරි	330, 358
සුරසං	146	භිංසති	328
සුරා	64, 98	භීනායාචකතති	84
සුරාමෙරයමජ්ජපමාදවධානා- නුයොගො	292	භෙයේති	328
සුචිනිතං	304	භොමි	192
සුසඛගභිතපරිජනො	250		
සුසානො	12	ඌ	
		ඵදද	318